

Yaya Diospa mushu killkachishkan shimi

Southern Pastaza Quechua New Testament

This Bible is copyrighted by BibleLeague International (BibleLeague.org) and translation was provided by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org). This Bible is printed with permission and produced at cost by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible

MATEOPA KILLKASHKAN KILLKA.....	4
MARKUSPA KILLKASHKAN KILLKA	51
LUKASPA KILLKASHKAN KILLKA.....	81
JUANPA KILLKASHKAN KILLKA	128
HECHOS	164
ROMAPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA	206
1 KORINTO	226
2 KORINTO	247
GALASIAPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA	259
EFESOPÍ KIRIKKUNARAYKU KILLKA	267
FILIPOSPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA.....	274
KOLOSAPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA	279
1 TESALONIKA	284
2 TESALONIKA.....	288
TIMOTEORAYKU PUNTIRU KILLKA.....	291
TIMOTEORAYKU ISHKAYNIN KILLKA	297
TITORAYKU KILLKA	301
FILEMONRAYKU KILLKA	304
HEBREO RUNAKUNARAYKU KILLKA.....	306
SANTIAGOPA KILLKASHKAN KILLKA.....	322
1 PEDRO	328
2 PEDRO	335
1 JUAN	339
2 JUAN	344
3 JUAN	345
JUDASPA KILLKASHKAN.....	346
APOCALIPSIS	348

MATEOPA KILLKASHKAN KILLKA

Jesukristupa yaya rukunkuna wañupa shutinkuna
(Lk 3.23-38)

1 Kay killkami Jesukristumanta riman. Pay wawayarirka ali kamachik David wañupa miraykunamanta. David karka Abraham wañupa miraykunamanta. ² Abraham Isaakpa yayanmi karka. Isaak Jakobpa yayanmi karka. Jakob Judapa yayanmi karka, chaymanta wawkinkunapapas. ³ Judá Farespa Sarapa yayanmi karka, maman karka Tamar. Fares Esrompa yayanmi karka. Esrom Arampa yayanmi karka. ⁴ Aram Aminadabpa yayanmi karka. Aminadab Naasonpa yayanmi karka. Naasón Salmonpa yayanmi karka. ⁵ Salmón Boospa yayanmi karka, maman Rahab karka. Boos Obedpa yayanmi karka, maman Rut karka. Obed Isaipa yayanmi karka. ⁶ Isaí atun apu Davidpa yayanmi karka.

Chay atun apu David Salomonpa yayanmi karka. Salomonpa maman manara Davidpa warmin kashpanra Uriaspas warminmi karka. ⁷ Salomón Roboampa yayanmi karka. Roboam Abiaspa yayanmi karka. Abias Asapa yayanmi karka. ⁸ Asa Josafatpa yayanmi karka. Josafat Jorampa yayanmi karka. Joram Usiaspa yayanmi karka. ⁹ Usias Jotampa yayanmi karka. Jotam Akaspa yayanmi karka. Akas Esekiaspa yayanmi karka. ¹⁰ Esekias Manasespa yayanmi karka. Manasés Amonpa yayanmi karka. Amón Josiaspa yayanmi karka. ¹¹ Josias Jekoniaspa wawkinkunapapas yayanmi karka. Chay uras Babilonia llaktamanta runakuna yaya rukunchi wañukunata watashpankuna aparkakuna llaktankunama, chaypi chay runakunapa munashkankunata rurashpa kawsankunapa.

¹² Chay apirishka kahushkankunapi Jekonias warminta chichuchirka kari wawata. Chay wawaka Salatiel karka. Salatiel Sorobabelpa yayanmi karka. ¹³ Sorobabel Abiudpa yayanmi karka. Abiud Eliakimpa yayanmi karka. Eliakim Asorpa yayanmi karka. ¹⁴ Asor Sadokpa yayanmi karka. Sadok Akimpa yayanmi karka. Akim Eliudpa yayanmi karka. ¹⁵ Eliud Eleasarpa yayanmi karka. Eleasar Matanpa yayanmi karka. Matán Jakobpa yayanmi karka. ¹⁶ Jakob Josepa yayanmi karka. José Mariapa kusanmi karka. Maria Jesuspa mamanmi karka. Chay Jesustami rimarkakuna Kristu, chayka ninayan Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik.

¹⁷ Yaya rukunchi Abrahammanta pacha atun apu Davidkama chunka chusku kuti mirashka runakunami karkakuna. Atun apu Davidmanta pacha yaya rukunchi wañukunata Babilonia llaktama apashkankunakama chunka chusku kuti mirashka runakunami karkakuna.

Paykunata chay Babilonia llaktama apashkankunamanta pacha Kristu wawayarishkankama chunka chusku kuti mirashka runakunami karkakuna.

Jesukristupa wawayarishkanmanta riman
(Lk 2.1-7)

¹⁸ Kunan kwintanayani imashnami Jesukristu wawayarirka. Manara wawayarishpan paypa maman Maria Josewa kwintashka karka kasarananpa. Manara Joseka pushahushpanra Yaya Diospa Espiritun yanapashpan Mariaka chichuna kipurirka. ¹⁹ Maria chichu kashkanta yachashpan Joseka manana munarkanachu payta pushanata warminrayku. Ali rurak runa kashpan mana munarkachu tukuy chay llaktapi kawsak runa masinkunapa puntankunapi Mariata pinkachichinata. Chayrayku yuyarirka nima pita rimashpan payta sakinata. ²⁰ Chasna yuyarishkanpi shuk tuta muskuyninpi Yaya Diospa angelka rimarka:

José, ñawpa atun apu Davidpa miraymanta kashpayki Yaya Dios munan mana pinkarishpa Mariata pushanaykipa. Chay wixsanpi kahushkanka kanmi Yaya Diospa Espiritun yanapashpan Mariaka chichuna kipurishkanrayku. ²¹ Payka shuk kari wawata wawayanka. Ña wawayashpan shutiyachinki Jesusta nishpa. Chasna Jesús rimashkanka kishpichikmi. Chasna kashpan chay angelka rimashpa katirka: Payka runakunata uchankunamanta kastigana kahushkankunamanta kishpichinka nishpa.

²² Chaywa paktarirka Yaya Diospa ñawpa rimashkanka imashnami paypa yachayninwa yachachik Yaya Dios payta yuyachishpan rimarka kasna:

²³ Shuk shipas chichunkami, shuk kari wawata wawayanka. Wawayashpan shutiyachinka Emanuel nishpa.

Emanuel ninayan Yaya Dios ñukanchiwa. Chasna Yaya Dios rimashkanshina Mariaka shuk kari wawata wawayanan karka.

²⁴ Chay angel rimashkanwasha Joseka puñushkanmanta likcharishpan Mariata pusharka warminrayku, imashnami Yaya Diospa angelka rimarka.

²⁵ Pushashkanwasha manara kawsarkachu warminwashina wawayanankama. Mariaka wawayashpan chay wawanta shutiyachirka Jesús.

Istrillata yachak runakuna Jesusta kushichik rirkakuna

2 Atun apu Herodes Judea allpapi kamachihushkan uras Belén llaktapi Jesuska wawayarirka. Chay Belén llaktaka Judea allpa chawpipi, apukunapa

kawsana Jerusalén llakta kuchupi karka. Jesús wawayarishpanna inti llukshinan kuskamanta istrillata yachak runakuna Jerusalén llaktama shamurkakuna. ² Paktashpankuna chaypi kawsak runakunata rimarkakuna:

Karu llaktanchimanta rikushkanchi shuk suma punchahlla rikurik istrilla llukshishkanta. Chayta rikushpanchi yachashkanchi shuk kari wawa wawayarishkanta kankuna israel runakunata kamachinanpa. Chayraykumi shamushkanchi chay wawayarishkata mañashpa kushichinanchipa. ¿Maypitaya chay wawayarishka atun apuka?

³ Chayta uyashpan atun apu Herodeska yapa mancharishpan tsala tukurka. Chay Jerusalenpi kawsak runakunapas yapa mancharirkakuna. ⁴ Chaypina chay Herodeska kayachirka tukuy saserdotekunapa apunkunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunata pas. Paykunata tapurka:

Kankuna Yaya Diospa shiminta yachachinkichi. Ñukatapas rimawaychi ¿maykan llaktapita wawayarin ka Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka?

⁵ Chaypina chay yachakkunaka aynirkakuna:

Kay Judea allpa chawpipi Belén llaktapimi wawayarin ka. Chasnamí ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikka Yaya Diospa rimashkanta killkarka maykanmi pasan karka:

⁶ Judea allpapi Belén llaktamanta achka atun llaktakuna tiyashpanpas chay uchilla Belén llaktaka mana kanchu mana valikshina. Chay Belenpimi shuk wawaka wawayarin ka ali kamachik kananpa. Paymi kankuna akllashkayni israel runakunata alita yachachinka nishpa.

⁷ Chayta uyashpan Herodeska pakalla kayachirka chay istrillata yachakkunata. Paykunata tapurka: ¿Ima urasta chay istrillaka llukshirka? nishpa.

⁸ Paykuna aynishpankuna Herodeska rimarka:

Kunanka riychi chay Belén llaktama. Chaypi maskaychi chay wawata. Payta tarishpaykichika rimak shamuyaychi ñukapas payta kushichik rinaynipa.

⁹ Chasna llullachishpa rimashpanmi chay istrillata yachakkunaka Jerusalenmanta llukshirkakuna chay Belén llaktama rinankunapa. Rihushpankuna kutikashka rikurkakuna chay llaktankunapi rikushkankuna istrillata. Chay istrillaka paykunapa puntankunapi rirka. Chasna rishpan Jesuspa kahushkan wasi kuskapi shayarirka. ¹⁰ Paykunaka chay istrillata rikushpankuna yapa kushikurkakuna. ¹¹ Chaymanta chay wasipi yaykuk rishpankuna rikurkakuna Maria wawanwa kahukta. Chaypina paykunaka chay wawata kunkurishpa mañashpa kushichirkakuna kanka Yaya Diosmanta shamushkami kanki nishpa. Chaypi apamushkankuna kahunta paskashpankuna yapa chaniyuta surkurakuna, orota, dioskunarayku rupachina wikita, mishkinlla asnak kaspi wikita mirra shutiyuta. Tukuy chaykunata kurkakuna wawa Jesusta kushichinankunapa.

¹² Chaymanta Yaya Dioska paykunata puñushkankunapi rimarka mana kutinankunapa Herodesma. Chayrayku paykunaka Yaya Diospa rimashkanta ka-

sushpankuna llaktankunama kutirkakuna shuk ñampitana.

Joseka Mariawa wawan Jesusta mitikuchirkakuna Egipto allpama

¹³ Chay yachak runakuna llaktankunama kutishkankunawasha Yaya Diospa angelka Joseta muskuyninpi rimarka:

Herodeska maskankami kay wawata wañuchinanpa. Chayrayku utkalla atarishpayki kay wawata mamanwa pakta pushay Egipto allpama. Chay allpapi kipariyichi kankunata rimanaynikama kutinaykichipa.

¹⁴ Chasna chay angelka rimashpan Joseka atarishpan wawata mamanwa pakta pusharka Egipto allpama. Chaypi kawsarkakuna apu Herodes wañunankama.

¹⁵ Chasna paktarishka Yaya Diospa ñawpa rimashkanka, imashnami paypa yachayninwa yachachik Yaya Dios payta yuyachishpan rimarka kasna:

Chay Egipto allpamanta Wawaynita kayarkani shamunanpa nishpa.

Chay apu Herodeska achka wawakunata wañuchichirka

¹⁶ Chay apu Herodeska yankamanta chaparka chay yachakkunata. Kunanka ñukata llullachiwashkakuna nishpa yuyarirka. Chayrayku yapa piñarirka. Chaypina timputa yuparka ima urasmi chay istrillaka punturu rikurishka karka, imashnami chay yachakkunaka rimarkakuna. Chaywasha suntalunkunata Belén llaktama, kuchunpi kahuk uchilla llaktakunamapas kacharka tukuy manara ishkay watayu kari wawastukunata wañuchinankunapa.

¹⁷ Chasna chay wawakunata wañuchishpankuna Yaya Diospa yachayninwa yachachik Jeremiaspa ñawpa killkashkan paktarirka. Payka killkarka maykanmi pasan karka Belén llakta kuchupi, Ramá shutiyu llaktapi kasna nishpa:

¹⁸ Ramá llaktapi yapa llakiywa kaparishpa wakahukkunata uyankakuna. Israel runakuna wakanahun wawankuna wañuchiy tukushkankunarayku. Mana nima pi atipankachu paykunata kushillayachinata.

¹⁹ Herodes wañushkanwasha Yaya Diospa angelka chay Egipto allpapi Joseta puñuhushkanpi rimarka:

²⁰ Atariy, chay wawata mamanwa pakta pushay. Kutiyichi Israel allpaykichima. Chay wawata wañuchinayak runakunaka ñami wañushkakuna.

²¹ Chaypina Joseka angelta kasushpan chay wawata mamanwa pakta pusharka Israel allpanchima.

²² Ñampipi rihushpankuna Joseka yachashpan Herodespa wawan Arkelao Judea allpapi kamachik kananta, mancharka Judeama rinata. Yaya Dios muskuyninpi rimashpan Galilea allpamana rirkakuna.

²³ Chaypi paktashpankuna rirkakuna Nasaret llaktapi kawsanankunapa.

Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkuna rimarkakuna maykanmi pasan karka:

Nasaret llaktapi kawsashkanrayku paytaka shutiyachinkakuna Nasareno nishpa. Chayraykumi Jesustaka shutiyachirkakuna Nasareno.

Bawtisak Juan kallarirka runakunata yachachinata
(Mk 1.1-8; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

3 Tukuy chaykuna unay pasashkanwasha Juanka rirka Judea allpapi chunlla chakishka allpama. Chaypi shamushka runakunata Yaya Diospa shiminta yachachirka. Achka runakunata bawtisashkanrayku payta shutiyachirkakuna Bawtisak Juan nishpa.

² Chaypi Juanka rimarka:

Ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Chayrayku alita yuyarishpaykichi tukuy millaypa rurashkaykichita sakiychi payta kasunaykichipana nishpa.

³ Chay Juan shamunanmantami ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias wañuka killkarka:

Chunlla chakishka allpapimi shuk runa sinchita rimashpa yachachinka kasna:

Imashnami shuk anchu ñampita alichanchi, atun apu shamushpan purinanpa, chasnashina shunkuykichita alichariychi. Millaypata rurashpa kawsashkaykichita sakiychi. Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kankunapi kawsak shamunka nishpa.

⁴ Juanpa churarishkanka shuk pukripa churarinanshinami karka, wiwa kamillupa willmanmanta awarishka. Sinturunka karamantalla karka. Mana mikupayarkachu ñukanchipa mikunanchitashina. Mikupayarka upyapayarka imatachari taripayarka chay chunlla chakishka allpapi, atun muru chilikkunata, mapa mishkitapas.

⁵ Chaypina tukuy Judea allpapi llaktakunamanta, Jerusalén llaktamantapas, Jordán yaku mayanmantapas achka runakuna shamurkakuna Juanpa yachachihushkanta uyanankunapa. ⁶ Chayta uyashpankuna uchankunata musyashpankuna rimarkakuna. Chasna rimashkankunawasha Juanka paykunata chay Jordán yakupi bawtisarka.

⁷ Chaymanta fariseokuna saduseokunapas rirkakuna bawtisarinankunapa. Juanka paykunata rikushpan rimarka:

Machakuyashina runakuna kankichi yachachinaykichiwa runakunata pantachichishpa yuyayninkunata waklichikkuna. ¿Pita kankunata rimashka ña kuchuyamuhushkan Yaya Diospa manchaypa kastigananmanta chasnalla kishpinaykichipa? ⁸ Manara bawtisari-hushpaykichira alitana ruraychi rikuchinaykichipa Yaya Diosta kasuk kanaykichita. ⁹ Ama rimariyichichu yaya rukunchi Abraham wañupa miraymantami kanchi, chayrayku Yaya Dioska kishpichinka ñukanchikunata nishpa. Yaya Dios munamaka, kay rumikunamanta rura yaya ruku Abrahampa mirayninta.

¹⁰ Rikuychi, shuk tarpu kaspi mana alita muyuyashpanka amunka sapinpi achawa kuchushpan ninapi rupachin. Chasnallatami Yaya Dioska tukuy mana ali rurak runakunataka wichunka ninama rupanankunapa.

¹¹ Kankuna millaypata rurashkaykichita amirishpa sakeshpaykichika ñukaka yakullawami bawtisashkaykichi Yaya Diosta katinaykichipa. Ñukamanta ashwan yachayyu runami shamunka. Paymantaka ñukaka mana yapa yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata. Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachinka. Ninawa rupachihushkashina uchaykichita pichanka payta kushilla katinaykichipa.

¹² Yuyariychi, sarata triguta pallashpanchi tullunmanta muyuntana wishkunchi. Chay muyuntaka wakaychanchi, tullunkunataka ninapi rupachinchi. Chay shamuhuk runaka chasnallatata ruranka. Paymi tukuy kirikkunataka siluma pushanka. Mana kirikkunataka nina mana wañukma kachanka nishpa yachachirka Bawtisak Juanka.

Juanka Jesusta bawtisarka

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Chay uras Jesuska yuyarirka Juan bawtisawachun nishpan Galilea allpamanta Jordán yakuma rirka. Chaypi Jesuska Juanta tapurka payta bawtisananpa.

¹⁴ Chasna tapushpanna Juanka payta mana bawtisana-yarkachu.

Kan ñukata bawtisawanayki imata, ñukata tapuk shamuwanki kanta bawtisayanypa nishpa rimarka Juanka.

¹⁵ Chaypina Jesuska aynirka:

Tukuy Yaya Dios ñukanchita kamachishkanta kasunananchi tiyan. Chayrayku kanmi bawtisawanayki tiyan nishpa.

Chaypira Juanka payta bawtisarka.

¹⁶ Bawtisari-shkanwasha Jesuska yakumanta llukshirka. Chaypi siluka paskarishpan Jesuska rikurka Yaya Diospa Espiritunta shuk wiwa mukukushina paypi uraykumuhushkanta. ¹⁷ Chaypina silumanta Yaya Diospa rimashkanta uyarkakuna:

Kay Jesuska munashkayni wawaynimi. Paymi sumakta kushichiwan nishpa.

Supay Jesusta uchata rurachinayarka

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

4 Chaymanta Jesús bawtisari-shkanwasha Yaya Diospa Espiritunta payta pusharka chunlla chakishka allpama. Chayma pusharka supayka kamananpa, shutipachu Yaya Diosllata kasun nishpa. ² Chaypi Jesuska mana mikushpa karka chusku chunka punchata, chusku chunka tutata. Chaywasha yapa yarkarka.

³ Chaypi supayka Jesusta kayllayashpan kamarka shutipachu Yaya Diosllata kasun nishpa. Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika rimay kay rumikunata pan tukunanpa, chayta mikunaykipa. ⁴ Chaypina Jesuska aynirka:

Nima imashna rurashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Mana mikunawallachu runaka kawsan. Ashwan Yaya Diospa rimashkanta kasushpanmi kawsanka nishpa.

⁵ Chaymanta supayka Jesusta pusharka Yaya Diospa munashkan Jerusalén llaktama. Chaypi Yaya Diospa wasin awama sikachirka. ⁶ Chaypina Jesusta rimarka:

Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika saltay kay awamanta allpama. Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Yaya Dioska angelkunata kachanka kanta kuyranankunapa. Paykunami makinkunapi kanta alita kuyrankakuna mana nima rumipi waktarinaykipa nishpa.

⁷ Chaypina Jesuska aynirka:

Nima imashna rimawashpayki saltashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi kaytapas nin:

Ama Yaya Diosta yanka kamankichu yachanaykipa payka yanapawankachu manachu nishpa.

⁸ Chaymanta supayka Jesusta pusharka yapa awa urku awama. Chay urku awamanta tukuy kay allpapi kamachik atun apukuna kamachinan allpakunata, suma atipak kanankunata, yapa suma rikurihushkanunata rikuchirka. ⁹ Chaypina rimarka:

Ñukata kunkurishpa mañawashpaykika tukuy kay rikuhushkaykita kushkayki nishpa.

¹⁰ Chaypina Jesuska aynirka:

Nima imashna kanta kunkurishpa mañashanchu. Ñukamanta anchuriy Satanás supaykunapa apun. Yaya Diospa killkachishkanpi nin:

Yayaykichi Diosllata kunkurishpa mañaychi. Payllata kasushpa kawsaychi nishpa.

¹¹ Chasna Jesús sinchita Yaya Diospa yachayninwa rimashpan supayka anchurirka. Chaypina Yaya Diospa angelkunaka Jesusta kayllayarkakuna yanapanankunapa.

Galilea allpa llaktakunapi Jesús kallarirka yachachinata
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

¹² Chaymanta Jesuska yachashpan Bawtisak Juanta karselpi churashkanunata, Galilea allpama kutirka.

¹³ Galileapi Nasaret kikin llaktanmanta llukshishpan Kapernaum llaktama kawsananpa rirka Galilea allpallapillatata. Chay llaktaka karka Galilea kucha mayanpi, chay chunka ishkay israel runakunapa ayllunkunamanta Sabulonpa, Neftalipa miraykunapa allpankunapi.

¹⁴ Chayma rishpan Jesuska paktachirka Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Isaiaska killkashkanta kasna nishpa:

¹⁵ Tukuy kankuna Galilea allpapi kawsak Yaya Diosta mana kasuk, Galilea atun kucha mayanpi, Jordán yaku mayanpipas kahuk Sabulonpa, Neftalipa miraykunapa allpankunapi chapurishka kawsakkuna, uyaychi Yaya Dios kankunarayku rimashkanta kasna:

¹⁶ Tukuy chay runakuna mana alita rurashpa am-sapishina kawsakkunaka Yaya Diospa yachayninta atun suma punchayaktashina rikunkakuna. Chay runakuna wañunankunata yapa manchashpa kawsahushpankuna yapa suma punchayachiktashina Yaya Diospa ali shiminta kishpichinanmanta uyankakuna.

¹⁷ Chaymanta pacha Jesuska kallarirka yachachinata:

Ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Chayrayku tukuy mana ali rurashkaykichita sakiychi payta kasunaykichipana nishpa.

Jesuka chusku rediyak runakunata kayarka

(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸ Chaymanta Galilea kucha mayanpi rihushpan Jesuska ishkay runa wawkipura kahukta rikurka. Paykunaka redinkunata yakupi kacharihurkakuna. Karkakuna Simón Pedro shutiyu wawkin Andreswa. ¹⁹ Chaypina Jesús rimarka:

Shamuychi, katiwaychi. Ñuka kankunata yachachisha. Imashnami kunankama challwata apishpa kawsashkankichi, chasnashinami kunanmanta pacha runakunatana yachachishpa purinkichi paykunapas Yaya Diosta kasunankunapa.

²⁰ Chasna rimashkanllapi chay rediyak runakunaka redinkunata sakishpa Jesustana katirkakuna. ²¹ Chaymanta astalla chay kucha mayanta rihushpankuna Jesuska rikurka Sebedeopa wawankuna Santiago wawkin Juanwa pakta kahukunata. Botinkunapi yayanwa redinkunata rimintahurkakuna. Chaypi Jesuska chay ishkay runakunatapas kayarka paywa pakta purinankunapa. ²² Chaypina atarishpankuna yayankunata botinpi sakishpa Jesuswa pakta rirkakuna.

Jesuka achka runakunata yachachirka

(Lk 6.17-19)

²³ Chaymanta Jesuska runankunawa tukuy chay Galilea allpa llaktakunapi yachachishpa purirka tukuy chay israel runa masinchikunapa tantarinankuna wasikunapi. Chaypi yachachirka kay suma ali shimita Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallari-shkanmanta. Chasna yachachihushpan Jesuska runakunata tukuy unkuyninkunamanta parisinankunamantapas ampipayarka. ²⁴ Chay Siria allpa llaktakunapi achkata rimarkakuna Jesuspa yachachihushkanmanta, unkushkakunata ampihushkanmantapas. Chayrayku Jesusma aparkakuna chikan chikan unkuyyukunata, nanayyu runakunata, supay yaykushka runakunatapas, kunkaymanta sinchiarik kuchparik unkushkakunata, chakichik unkuyyukunatapas. Tukuy chay un-kushkakunata Jesuska ampirka.

²⁵ Chaymanta achka runakuna Galilea allpapi llaktakunamanta, Chunkallakta shutiyumanta, Judea allpapi llaktakunamanta, Judeallapillatata Jerusalén llaktamanta, Jordán yaku chimpamantapas Jesusta katirkakuna.

Jesuka runankunata yachachin imashnami kushilla kankakuna

(Lk 6.20-23)

5 Chaymanta Jesuska chay achka runakunata rikushpan shuk luma awapi sikarka. Chaypi tiyarishpan payta katihukkunaka kayllayarkakuna. ² Chaypina Jesuska paykunata yachachirka kasna nishpa:

³ Kushilla kankichi yuyarishpa kawsashpaykichika Yaya Dios mana yanapawashpanka nima imata atipanichu ruranata nishpa. Yaya Diosmi kankunata yanapanka wiñayparayku paypa ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.

⁴ Kushilla kankichi llakiywa kahushpaykichika. Yaya Diosmi kankunata sinchikuchinka. Uchaykichimanta llakirishpaykichika Yaya Dios kankunata llakichishpa yanapanka.

⁵ Kushilla kankichi mana piñarishpa, nima rimanakushpa kawsashpaykichika. Yaya Dioska chay mushu ruranan allpapimi kankunata churanka chaypi kawsanaykichipa.

⁶ Kushilla kankichi yarkahukshina upyanayahukshina Yaya Diospa munashkanta ruranayashpaykichika. Yaya Diosmi kankunata yanapanka paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa.

⁷ Kushilla kankichi tukuy runa masikichita yuyashpa llakichishpa kawsashpaykichika. Yaya Dioska kankunatapas yuyashpanmi llakichinka.

⁸ Kushilla kankichi ali yuyayyu runakuna kashpaykichika. Yaya Diosta riksinkichi.

⁹ Kushilla kankichi shukwa shukwa alichak runakuna kashpaykichika. Yaya Dios kankunata alita rikunka wawaynikuna kankichi nishpa.

¹⁰ Kushilla kankichi runakuna kankunata chiknishpa yanka parisichishpankuna Yaya Diospa munashkanta alita rurashpa kawsahushkaykichirayku. Chasna parisihushpaykichi Yaya Dios kankunata yanapanka wiñayparayku paypa ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.

¹¹ Kushilla kankichi runakuna yankamanta millaypata kankunamanta rimashpankuna kankunata chiknishpa parisichishpankuna ñukaranti llullapi churashpa rimashpankuna. ¹² Chasnami ñawpa Yaya Diospa rimashkanta yachachikkunatapas chiknishpankuna parisichirkakuna. Chayrayku, kankunatapas parisichihushpankuna kushikuychi. Shuk puncha silupi paktashpaykichi Yaya Dios kankunata atunta kushichinanta yachashpaykichi kushikuychi.

Jesuska yachachin imashnami payta katikkunaka kawsanankuna tiyan

(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

¹³ Imashnami kachiwa kachiyachinchi mikunata ali kananpa, chasnallatata kankunaka runa masikichita yachachishpa yanapankichi mana uchata ruranankunapa. Chamu kachika manami alichu kachiyachinanpa mikunata. Chasnataka apishpa wichunchi kanchama chaypina runakuna sarunankunapa.

¹⁴ Chaymanta shuk lamparinta apichishpanchi churanchi mesa awapi tukuy wasita punchayachinanpa. Chay apichirishkata mana churanchichu shuk kahun ukupi. Chaymantapas shuk llakta urku awapi kahukka mana atipanchu pakanata, tukuy runakuna rikunahun. Chay llaktatashinami chay lamparintashinami runa masikichika kankunata rikunkakuna. ¹⁶ Chasna kashpaykichika alikunallata rurashpa kawsaychi, tukuy

runa masikichi rikushpankuna silupi kawsak Yaya Dios-ta agradesishpa kushichinankunapa.

Jesuska Yaya Diospa ñawpa kamachishkanta yachachin

¹⁷ Yaya Dioska ñawpa yaya rukunchikunata yachachirka kamachishkankunata kasushpa kawsanankunapa. Tukuy chayta Yaya Diospa yachayn-inwa yachachikkuna killkarkakuna. Ñukaka shamushkanimi tukuy chay killkashkankunapi rimashkanta ruranaynipa. Manami shamushkanichu kankunata rimanaynipa chay killkashkankunata manana kasushpa kawsanaykichipa.

¹⁸ Alita uyawaychi. Tukuy chay Yaya Diospa yachachishkanta kankuna alita kasunaykichi tiyan kay allpa kay silu chinkarinankama. Tukuy rimashkanka paktarinkami. Nima shuk paypa shiminka yanka nishpa kanchu.

¹⁹ Kankuna mana imananchu nishpa shuklla Yaya Diospa kamachishkanta mana kasushpaykichika chaymanta shuk runakunatapas chasnallatata ruranankunapa yachachishpaykichika Yaya Diospa kamachinanpi tukuymananta mana valikchu kankichi. Ashwan Yaya Diospa kamachishkanta alita kasushpa kawsashpaykichika chaymanta chasnallatata runa masikichita yachachishpaykichika Yaya Diospa kamachinanpi tukuymananta ashwan valik kankichi.

²⁰ Kankunata rimani, Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta, fariseokunamantapas Yaya Diospa kamachishkanta ashwan alita paktachinaykichi tiyan. Paykuna paktachinanchi tiyan nishpa rimashpankunapas manami tukuy shunkunkunamanta pacha paktachinahunchu. Paykunamanta mana ashwan alita paktachik kashpaykichika manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa ali kamachihushkanpi kawsanaykichichu.

Jesuska yachachin mana shukwa shukwa piñanakushpa kawsanamanta

(Lk 12.57-59)

²¹ Yaya Dios ñawpa yaya rukunchikunata rimarka: Ama runa masikichita wañuchiyichichu. Wañuchishpaykichika apumi kankunatapas kastiganan tiyan.

²² Kunan ñuka kankunata rimani, runa masikichita piñarishkaykichillawa kastigay tukunkichi. Chaymanta runa masikichita piñarishpa kamishpaykichika saserdotepe tantarishkan apunkuna kankunata ashwanta kastiganan tiyan. Chaymanta maykanpas runa masinta kushway wañunki nishpa yuminkashpanka nina mana wañukma kachay tukunka.

²³ Yaya Diospa wasinpi shuk imata kunayahushpaykika payta kushichinaykipa, kunkaymanta runata piñachishkaykita yuyarishpaykika manara kunayahushkaykita churahushpayki alichakriy chay piñachishkayki runawa. Chaywasha kutiy kunayahushkaykita Yaya Diosta kunaykipa.

²⁵ Shuk runata liwihushkaykimanta pay piñarishpankanta apuma pushahushpanka manarapas paktahush-

paykichira alichaychi mana apuka kanta liwishkayki-manta kastigananpa. Apupi mana atipashpayki alichanata runantami kunka karselpi churananpa.
²⁶ Chaymantaka manami llukshinkichu tukuy li-wishkaykita paganaykikama.

Jesuska yachachin mana shukpa warminta munarishpa kawsanamanta

²⁷ Kankuna yachankichi Yaya Dios ñawpa yaya rukunchikunata rimashkanta:

Nima maykan warmiyu kari shuk warmiwa musayachun. Kusayu warmipas ama musayachun shuk kariwa nishpa.

²⁸ Kunan ñuka kankunata rimani, maykanpas shukpa warminta munarishpa rikushpanka ñami yuyayninpi uchata rurashka.

²⁹ Ñawiki rikushpan kanta uchata rurachinayashpanka ñawikita surkukushina sakiy mana uchata ruranykipa. Ashwan ali kama shuk ñawillawa siluma rinaykipa, mana ishkanti ñawikiwa ninama wichuy tukunaykipa.

³⁰ Makiki uchata rurachinayahushpanka chay makikitaka pitihukshina sakiy mana uchata ruranykipa. Ashwan ali kama shuk makillawa siluma rinaykipa mana ishkay makikiwa ninama rinaykipa.

Jesuska yachachin warmiyukuna, kusayukuna mana sakinakunamanta

³¹ Ñawpa yaya rukunchikunata rimarkakuna:

Kasarashka kahushpayki warmikita sakinayashpaykika konsehuma riy killkachinaykipa kay warmitaka manami munaninachu nishpa.

³² Kunan ñuka kankunata rimani, warmiki mana shuk runawa musayashpanka ama sakiychu. Chay warmiwa alita kawsahushkaykita sakishpaykika uchatami ruranka shuk runawa. Shuk warmi sakirishkata warmiyahushpaykika uchatami ruranki. Warmipas kari sakirishkawa kawsahushpanka uchatami ruranki.

Jesuska yachachin shutipallata mana llullashpa rimananchipa

³³ Kankuna yachankichi Yaya Dios ñawpa yaya rukunchikunata rimashkanta:

Runakunapa puntankunapi shuk ruranykichita rimashpaykichi Yaya Diospa rikushkanpi paktachinaynita rimani nishpa, ama llullashpa rimaychichu. Ashwan ñukata rimawashkaykichita paktachinaykichi tiyan nishpa.

³⁴ Kunan ñuka kankunata rimani, mana llullashpa tukuy uras shutipallata rimanaykichi tiyan. Chayrayku nima ima uras runakunapa puntankunapi rimahushkaykichita kirichinayashpa chay kirichinaykichi rimanakunawa rimaychichu. Yanka yuyarinkichi mana Yaya Diospa shutinta chay kirichinaykichi rimanakunapi churashpaykichika mana paktachishkaykichimanta mana yapa kastigay tukunaykichita. Chasna yuyaykipi pantachishpaykichimi kankunata ri-

mani: Nima siluta churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu, siluka Yaya Diospa kawsanan kashkanrayku maymantami tukuyta kamachin. ³⁵ Nima allpata churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu, kay allpaka Yaya Diospa kamachinan kashkanrayku. Nima Jerusalenta churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu, atun apu Yaya Diospa munashkan llaktan kashkanrayku. ³⁶ Nima kankuna kikinta churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu. Nima chukchaykichita atipankichichu yanayachinata nima yurayachinata tukuy uras chasnalla kiparinanpa, Yaya Dioslla kankunata rurashkanrayku. ³⁷ Kankuna rimashpaykichika ari nishpa, ari kachun. Rimashpaykichika mana nishpa, mana kachun. Chay ari chay mana nishkaykichimanta ashwanta kirichinayashpa rimanakunaka millaypakunata rurachik supaypa yuyachishkanmi kan.

Jesuska yachachin shuk runa ñukanchita mana alita rurashpanka mana rantipananchipa

(Lk 6.29-30)

³⁸ Kankuna yachankichi ñawpa yaya rukunchikunata rimashkankunata:

Shuk runa piñarishpan runa masinpa ñawinta waklichishpanka apuka paytapas chasnallatata kastiganan tiyan. Chaymanta shuk runa piñarishpan runa masinpa kirunta pakishpanka apuka payta chasnallatata kastiganan tiyan nishpa.

³⁹ Kunan ñuka kankunata rimani, ama rantipaychu shuk runa kanta millaypata rurashpanka. Uyaykipi sakmashpanka ama rantipaychu. Kutikashka sakmashpanpas ama piñarinkichu, ashwan alichay paywa.

⁴⁰ Chaymanta shuk runa kanta kichunayashpanka kamisaykita, kan ñukata liwiwashkanki, kamisayki raktata kuway nishpanka shuk kamisaykitapas kichunayashpanka sakiy, ama piñarichu payta. ⁴¹ Shuk suntalu kanta rimashpanka shuk llasha wankurishkata mana pagashpa apanaykipa shuk waranka purina tuputa, ama piñarichu payta. Ari, apashami, munashpaykika ishka waranka purina tuputapas apasha nishpa rimay. ⁴² Imaykita kanmanta tapuk runata mana mitsashpa kuy. Imaykita prestananpa shamuk runata mana mitsashpa prestay.

Jesuska yachachin tukuy chiknik runakunata yuyananchipa

(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³ Kankuna yachankichi ñawpa yaya rukunchikunata rimashkankunata: Runa masikichita yuyaychi. Kankunata chiknik runakunataka chikniychi. ⁴⁴ Kunan ñuka kankunata rimani, kankunata chiknik runakunataka yuyaychi. Shuk runakuna kankunata wañuchinayashpankunaka Yaya Diosta mañaychi paykunarayku.

⁴⁵ Chasna alita kawsashpaykichika silupi kawsak Yaya Diospa wawankunami kankichi, payshina yuyak kahushkaykichirayku. Paymi intita llukshichin alita rurak runakunarayku, mana alita rurak runakunaraykupapas tukuy runakunata chasnalla yuyashpa yanapananpa. Chasnallatata tamyatapas kachan yanapananpa

tukuy runakunata chasnalla. ⁴⁶ Yachanchi llullachik runakunapas ayllunkunata yuyanankunata. Kankuna chasnallatata aylluykichikunallata yuyashpaykichika paykunamanta mana ashwan alitachu rurahunkichi. Paykunashina rurashpalla kawsashpaykichika imamantata Yaya Dioska kankunata kushichinka. ⁴⁷ Kankuna aylluykichillawa kwintak kashpaykichika shuk runakunawa mana kwintashpaykichika chay Yaya Diosta mana kirikkunamanta mana ashwan alitachu rurahunkichi. Paykunapas yuyashkankuna runa masinkunallowami kwintanahun. ⁴⁸ Imashnami silupi kawsak Yayanchi Dioska tukuy runakunata yuyan, chasnashina kankunapas tukuy runakunata yuyanaykichi tiyan.

Jesuska yachachin ali ruranakunamanta

6 Kankuna runa masikichita yanapashpaykichika ama yuyariychichu, tukuy runakuna chay yanapashkaynita rikushpankuna rimankakuna yapa alita rurak runa kanaynita nishpa. Chasna tukunaykichillapa runa masikichita yanapashpaykichika silupi kawsak Yaya Dioska rurashkaykichimanta kankunata manami kushichinkachu. ² Chayrayku, shuk nima imayuta yanapashpaykika ama nima pita rimaychu. Ama ruraychu chay yanka nishpa rimak runakunashina. Paykunaka tantarinankuna wasikunapi ñampikunapipas shukma shukma rimashpa purinahun tukuy runakuna yachashpankuna nima imayu runakunata yanapashkankunata paykunata atunyachinankunapa. Alita uyawaychi. Chasna yanapak runakunataka Yaya Dioska mananami kushichinkachu. Runakuna paykunata kushichishkankunallowa kparinkakuna.

³ Nima imayu runakunata yanapashpaykika ama nima pita rimaychu, nima yuyashkayki amiguykita kwintaychu yanapashkaykimanta. ⁴ Chunllalla rurashpaykika Yaya Dioska chay nima pi yachashkan rurashkaykita rikushpan alita rurashkaykimanta kanta kushichinka.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diosta mañashunchi

(Lk 11.2-4)

⁵ Kankuna Yaya Diosta mañahushpaykichika ama ruraychichu chay yanka nishpa rimak runakunashina, maykankunami kirichinayanahun alita kasukmi kani nishpa. Paykunaka tantarina wasikunapi, ñampikunapipas tukuy runakuna rikuhushkankunapi shayarishpankuna Yaya Diosta mañanahun. Chasna rurannahun runa masinkuna paykunata rikushpankuna rimankunapa, chay Yaya Diosta mañak runa alita kasukmi nishpa. Alita uyawaychi. Chasna rurak runakunataka Yaya Dioska mananami kushichinkachu. Runakuna paykunata kushichishkankunallowa kparinkakuna.

⁶ Yaya Diosta mañanayashpaykika kwartuykipi yaykuy. Punkuta tapashpa sapallayki Yaya Diosta mañay. Payka kanwa tantaylla kashpan tukuy rimashkaykita uyanmi. Chasna nima pi yachashkan

mañashkaykita rikushpan alita mañashkaykimanta kanta kushichinka.

⁷ Ama chay mana israel runakunashina mañaychichu. Paykunaka yanka diosninkunata mañanahun chay shimikunallata achka kuti rimashpa. Chasna mañashpankuna yuyarinahun diosninkuna paykunata ashwan alita uyanankunata. ⁸ Kankunaka Yaya Diosta mañahushpaykichika ama paykunashina ruraychichu. Manarapas Yaya Diosta mañahushpaykichira paymi yachan tukuy munahushkaykichita.

⁹ Chayrayku kasna rimashpa mañaychi: Yaya Dios, kanllami kanki yayanchika.

Silupi kawsak kashpayki yanapay tukuy runakuna kan yapa ali kanaykita yuyanankunapa.

¹⁰ Kay allpata ali kamachinaykita ruray.

Imashnami silupi munashkaykita ruranahun, yanapay chasnallatata kay allpapipas runakuna munashkaykita rurashpa kawsanankunapa.

¹¹ Karan puncha ñukanchita kuy mikunanchita.

¹² Llakichiy ñukanchita mana alita rurashkanchikunamanta.

Imashnami ñukanchikuna runa masinchikunata llakichinchi mana alita ñukanchita rurashkankunamanta, chasnallatata ñukanchitapas llakichiy.

¹³ Anchuchiy ñukanchita supaymanta.

Ama sakiychu pantachichisha nishpa pay ñukanchita sinchita kamashpan mana alikunata rurananchipa.

Ashwan kishpichiy ñukanchita tukuy mana alikunamanta.

Chasna kachun.

¹⁴ Kankuna runa masikichikunata llakichishpaykichika kankunata mana alita rurashkankunamanta, silupi kawsak Yayanchimi kankunatapas tukuy millaypata rurashkaykichimanta llakichinka. ¹⁵ Kankuna runa masikichita mana llakichishpaykichika Yayanchika manami kankunataka llakichinkachu uchaykichikunamanta.

Jesuska yachachin imashnami mana mikushpa Yaya Diosta kushichishunchi

¹⁶ Kankuna Yaya Diosta yuyarishpa maykan punchami mana mikushpa kahushpaykichika ama uyaykichika llakirishkashina kachun, chay yanka nishpa rimak runakunapashina. Yapa munashpankuna tukuy runakuna yachanankunapa yarkay wiksa chishiyahushkankunata llakirishka uyayu tukunahun. Alita uyawaychi. Chasna rurak runakunataka Yaya Dioska mananami kushichinkachu. Runakuna paykunata kushichishkankunallowa kparinkakuna.

¹⁷ Mana mikushpa Yaya Diosta mañahushpaykichika uyaykichita alita mayllaychi, chukchaykichita alita ñakchariychi kushilla rikurinaykichipa, nima pi yachanapa mana mikushpa kahushkaykichita. Yaya Dioslla yachachun chasna kahushkaykichita. Chay nima pi yachashkan rurashkaykichita rikushpan alita rurashkaykichimanta kankunata kushichinka.

Jesuka yachachin silupi kahuk sumakunata munashpa kawsananchipa
(Lk 12.33-34)

¹⁹ Kay allpapira kawsahushpaykichi ama imaykichikunata mirachishpa kawsaychichu. Shuk imakunata kumehenkunaka mikunahun, shuk imakunaka ismunahun. Chaymanta shuwakunapas wasikichipi yaykushpankuna imaykichikunata apanahun. ²⁰ Ashwan Yaya Diosta alita kasushpa kawsaychi tukuy chay silupi kahuk sumakunata apinaykichipa. Chaypi nima shukta kumehen mikunachu, nima shuk ismunchu, nima shuwakuna yaykunahunchu apanankunapa. ²¹ Chayrayku alita yuyariychi imatata ashwanta munankichi. Imaykichikunata mirachishpa kawsahushpaykichika chayllatami yuyarinkichi tukuy shunkuykichimanta pacha. Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsahushpaykichika tukuy shunkuykichimanta pacha payllatami yuyankichi.

Jesuka yachachin punchapishina kawsananchipa
(Lk 11.34-36)

²² Ñawinchika ñukanchirayku punchata rikuchikmi. Ñawikichi ali kashpanka alita rikuk punchapi purihushkashina kawsankichi. Ñawikichi mana ali kashpanka amsapi purihushkashina kawsankichi. Tukuy kankunapi punchata rikuchikshina tukuyta alita rikisichik asirtachik kashkaka waklishpa amsashina tukushka kashpanka nima imata asirtashpa yapa manchaypa amsa tutapi purihushkashinami kawsankichi.

Jesuka yachachin mana kullkiraykulla yuyarishpa kawsananchipa
(Lk 16.13)

²⁴ Nima maykan kamachishkan runa atipanchu chay ratulla ishkay patroyninrayku tarawanata. Shukllata kasunan tiyan. Shuk patroyninta kasushpanka shukta ka mana kasunkanachu. Kankunaka chay tarawak runashinami kankichi. Kullkita munashpalla kawsashpaykichika manami atipankichinachu Yaya Diosta kasushpa kawsanata.

Jesuka yachachin Yaya Dios wawankunata kuyranamanta
(Lk 12.22-31)

²⁵ Chayraykumi kankunata rimani, ama muspariychichu, ¿imatashi mikusha, imatashi upyasha kawsanaynipa? nishpa. Kawsananchimi mikunamanta ashwan valik kan. Chasnallatata ama yuyariychichu ¿imatashi churarisha? nishpa. Aychanchimi churarinamanta ashwan valik kan. ²⁶ Rikuychi, imashnami pishkukunaka pawashpa kawsanahun. Paykunaka nima shuk muyuta tarpunahunchu mikunankunapa. Paykunapaka nima tampunkunaka tiyanchu palashkankunata wakaychanankunapa. Mana nima shuk muyuta tarpushpankunapas silupi kawsak Yaya Diosmi paykunataka achka muyukunata kun mikunankunapa. Ashwan kankunataka Yaya Dioska pishkukuna-

manta pasatami yuyan, tukuy munashkaykichita kun. ²⁷ Chaymantapas kawsanaykichita yapa yuyarishpaykichipas nima shuk urata atipankichichu mirachinata.

²⁸ Mana nima chayta atipashpaykichika ¿imaraykuta musparinkichi imawami llachapaynita rantisha nishpa? Rikuychi chay suma sisakunata, imashnami wiñanahun. Paykunaka nima tarawanahunchu, nima puchkanahunchu llachapankunarayku. Mana tarawashpankunapas suma churarishkashina kanahun. ²⁹ Ñawpa atun apu Salomón wañupa yapa suma ali churarishkanmanta chay sisakunaka ashwan alita rikurinahun. ³⁰ Kiwakunaka chakirinalla, rupachinalla kashpankunapas Yaya Dios suma sisayukunata ruran. Chayta rikushpaykichi ¿imaraykuta mana kirin-kichichu Yaya Dios kankunataka ashwan alita kuyrananta? ³¹ Yaya Dioska kiwa sisakunamanta kankunataka ashwantami yuyan. Chayrayku ama musparishpa kawsaychichu, imatashi mikusha, imatashi upyasha, imatashi churarisha nishpa. ³² Yaya Diosta mana riksik runakunami chasna yuyaywa kawsanahun. Kankunaka ama paykunashina kawsaychichu. Ashwan kankunapaka tiyanmi alita kuyrak silupi kawsak Yayaykichi Dios. Paymi alita yachan imakunami pishin kankunapaka. ³³ Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha munaychi Yaya Dios kankunata kamachinanta, paypa munashkanta rurashpa kawsanapas. Chasna kawsashpaykichimi payka tukuy munashkaykichitapas kankunata kunka. ³⁴ Tukuy puncha Yaya Dios yanapak kashpan ama yapa yuyarishpa rimaychichu kayaka imashi pasawanka nishpa. Kayantimapas Yaya Diosta yuyashpaykichika payka yanapanallami. Chasna kashpan ama musparishpa yuyariychichu kayarayku, kayawasharaykupas.

Jesuka yachachin mana shuk runamanta mana alichu kanki nishpa rimananchipa
(Lk 6.37-38, 41-42)

7 Ama shuk runa masikichimanta rimaychichu payka mana alichu kan nishpa. Chasna rimashpaykichika Yaya Dioska kankunamantapas rimanka paykunaka mana alichu kanahun nishpa. ² Imamantachari kankuna runa masikichimanta rimankichi payka mana alichu kan nishpa chaymantallatatami Yaya Dioska kankunamantapas rimanka paykuna mana alichu kanahun nishpa. Imashnami kankuna munankichi runa masikichi kastigay tukunanta, chasnallatatami kankunapas kastigay tukunkichi. Maykantachari kankuna chapankichi runa masikichi rurananpa chaymantallatatami Yaya Dioska kankunatapas tapunka. ³ Runa masikichipa ñawinpi shuk uchilla susyastu tiyamaka, shuk ratu rikunkichima. Ashwan kankunaka kikin ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka, mana rikunkichimachu. Ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka runa masikichipa ñawinpi kahukmanta, mana alichu kama payta rimanaykichipa ñawikimanta susyanta surkushara nishpa. Chasna rurankimaka kan kikin-tami llullachirinkima. Ashwan puntiru kan kikinpa ñawikimantara chay atun susyanta surkuy. Chaymanta

alita rikushpayki runa masakipa ñawinmanta chay uchillastu susyata surkuy. Chasnallatata puntiru kan kikinpa uchaykita sakinayki tiyan. Chaypirami atipankichi runa masakita kunanata paypa uchanta sakinanpa.

⁶ Chaymanta Yaya Diospa shiminta ama yachachiy-chichu mana kasunayak runakunata. Chasna runakuna allkukunashina, kuchikunashina mana yuyayyuchu kanahun. Paykunata yachachishpaykichika yapa chaniyu wallkata kuchikunarayku wichuhukshina kankichima kuchikunaka saru saru ruranankunapa. Chasnallatata shuk runakuna Yaya Diospa shiminta mana munanahunchu, nima uchillastuta. Paypa shiminka yapa chaniyushina kashpanpas paykuna mana valichishpa asichinahun. Kankunata chiknishpa piñarahun. Chayrayku maykankunami Yaya Diospa shiminta munanahun, paykunallata yachachiychi.

Jesuka yachachin tukuy munashkanchita Yaya Diosta mañashpa tapunanchipa
(Lk 11.9-13; 6.31)

⁷ Yaya Diosta tapushpaykichika payka munashkaykichita kunkami. Maskashpaykichika Yaya Diosta, payta tarinkichimi. Silupi yaykunayashpa punkunpi kayashpaykichika Yaya Dioska paskankami. ⁸ Maykanmi tapun, paytaka kunkami. Maykanmi maskan, tarinkami. Maykanmi punkupi kayan, payraykuka paskankami. ⁹ Alita yuyariychi. Wawaykichi panta tapushpanka kankunaka mana rumita kunkichimachu mikunanpa. ¹⁰ Challwata tapushpanka mana machakuyata kunkichimachu mikunanpa. ¹¹ Kankuna mana alita rurashpa kawsakkuna kashpaykichipas wawaykichita alikunallata kunkichi. Ashwan silupi kawsak Yayanchika kankunata alikunallatami kunka payta tapushpaykichika.

¹² Kankuna munashpaykichika runa masakichi kankunarayku alita ruranankunapa, ashwan kankunara paykunarayku alita ruraychi. Chasnallatata Moisespa killkashkanta yachachikkuna, Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapas ñawpamanta pacha ñukanchita yachachirkakuna.

Jesuka yachachin Yaya Diosta katihushpanchi ñañu ñampita purihukshina kananchita
(Lk 13.24)

¹³ Kankuna ñañu punkutashina yaykuychi. Achka runakuna paykuna kikinpa munashkankunallata rurashpa kawsanahun. Paykuna anchu punkutashina yaykushpa anchu ñampipi purihukshina kanahun. Chay anchu ñampipi purihukshina kashpankuna nina mana wañukma paktankakuna. ¹⁴ Chaymanta mana achka runakunachu Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanahun. Paykunaka ñañu punkutashina yaykushpa ñañu ñampipi purihukshina kashpankuna parisishpa kawsanahun. Chay ñañu ñampipi purihukshina kashpankuna Yaya Diospa kawsanampi paktankakuna.

Jesuka yachachin llullachik runakunamanta kuyrari-nanchipa
(Lk 6.43-44)

¹⁵ Kankunaka alita kuyrariychi llullachishpa yachachikkunamanta. Paykunaka Yaya Diospa rimashkanta alita yachachihunchi nishpa Yaya Diosta alita kasukshina rikurinahun. Chasna kashpanpas mana tukuy shunkunkunamanta pachachu payta katinahun. Chayrayku mana ali yuyayyu kashpankuna kankunata pantachichinkakuna manana payta kasushpa kawsanaykichipa. ¹⁶ Chasna llullachik runakunataka kawsanankunamantami riksinkichi. Rikuychi, millaypa kasha kaspika mana muyuyamachu ali muyuta. Chinikunaka mana muyuyamachu mishki mikuna muyuta. ¹⁷ Shuk ali kaspika ali muyullata muyuyan. Millaypa kaspika mana mikuypa millaypa muyuta muyuyan. ¹⁸ Ali kaspika mana atipanchu muyuyanata millaypa muyuta. Nima millaypa kaspika atipanchu muyuyanata ali muyuta. ¹⁹ Tukuy millaypa tarpukunataka pitishpa ninama wichunchi, mana alita muyuyashkanrayku. ²⁰ Chayrayku yachachikkunata kawsanankunamantami riksinkichi ali yachachikkunachu kanahun manachu.

Jesuka yachachin Yaya Diosta kasushpa kawsak runakunalla siluma rinankunata
(Lk 13.25-27)

²¹ Maykankunami Yayayni Jesús, Yayayni Jesús yanka nishpa rimanahun, Yaya Diosta mana tukuy shunkunkunamanta pacha katihushpankunaka chaykunaka Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi manami kawsankakunachu. Ashwan maykankunami ruranahun Yayayni munananta, chaykunallami kamachihushkanpi kawsankakuna. ²² Ñuka shamuhushkayni pucha rimasha, maykankunami siluma rinkakuna, maykankunami mana rinkakunachu. Chay pucha achka runakuna rimawankakuna: Yayayni Jesús, Yayayni Jesús, ñukanchimi kanpa shutikiipi yachachirkanchi, kanpa shutikita rimashpa supaykunata llukshichirkanchi. Chaymanta kanpa shutikita rimashpa atun yachaywa achka ruranakunata rurashkanchi nishpa. ²³ Chaypina paykunata aynisha: Kankunaka yanka llullashpa shutinipi rimarkankichi. Mana ñukata katiwashkankichichu. Millaypata rurakkuna kashpaykichi mana runaynikunachu kankichi. Chasna kashpaykichi anchuriychi ñukamanta nishpa.

Jesuka ishkey runakuna wasita rurashkankunamanta yuyachishpa yachachin
(Mk 1.22; Lk 6.47-49)

²⁴ Maykanmi rimashkaynita alita kasushpa kawsan, chaymi shuk alita yuyarik runashina kan. Chay runaka luma awapi uchukunata allashpan orkonta sumakta shayachishpan wasinta rurashka. ²⁵ Sinchita tamyashpan yaku untayka shamushpan sinchi wayra wasinta

waktashpan mana urmankachu, luma awapi orkonkunaka sumakta shayachirishka kashkanrayku.

²⁶ Maykanmi rimashkaynita mana kasunchu, chaymi shuk mana alita yuyarik runashina kan. Payka wasinta ruran tiyupi, mana yapa ukuta allashpan urkunkunata shayachin. ²⁷ Sinchita tamyashpan yaku untayka shamushpan wayraka chay wasita waktashpan utkalla urman. Chasna urmashpan paki paki tukun.

²⁸ Jesús yachachishkanta tukuchishpan tukuy runakuna mancharishpankuna paykunapura rimarkakuna: Kay Jesuska Yaya Diospa yachayninwami yachachin. Tukuy kay Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta yapa alitami ñukanchita yachachin nishpa.

Jesuska aycha ismuchik unkuyyu runata ampirka (Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

8 Jesuska chay lumamanta uraykumuhushpan achka runakuna payta katirkakuna. ² Chasnallapi shuk aycha ismuchik unkuyyu runaka, nima pita kayllayanata atipashpantata Jesusta kayllayarka. Puntanpi kunkurishpan rimarka:

Yaya Jesús, yachani ampinata atipawanaykita. Kanrayku ali kashpan kay unkuynimanta ampiway, ampirishpayni kuti atipanaynipa tantaylla kawsanata ayluynikunawa nishpa.

³ Chaypina Jesuska chay runataka makinwa llankashpan nirka:

Ari, munaniami. Ñami ampirishkanki.

Chasna nishkanllawa chay runaka tukuy unkuynimanta ampirishka karka. ⁴ Chaymantapas rimarka:

Ama nima pita kwintankichu kanta ampishkaynimanta. Kunanka saserdotellama riy ampirishkaykita rikunanpa. Chaymanta ñawpa Moisespa killkashkanpi kamachishkatashina ruray, Yaya Diosta kunayki kashkata apashpa churak rinki. Chasna rurashkaykimantami tukuy runakuna yachankakuna unkushkaykimanta ampirishkaykita.

Jesuska shuk romano kapitanpa runanta ampirka (Lk 7.1-10)

⁵ Kapernaum llaktapi paktashpan shuk kapitan Jesusta kayllayarka. Payka Roma llaktamanta suntalunkunata kamachik karka. Chaypi Jesusta tapurka yanapananpa:

⁶ Yachachik, shuk runayniami wasinipi yapa unkushkalla kawsan. Mana kuyurinata atipanchu. Yapa nanaywa parisishpa kawsan.

⁷ Chaypi Jesuska aynirka:

Wasikima rishpayni paytaka ampisha.

⁸ Chaypina chay kapitanka Jesusta aynirka:

Yachachik, ñukaka mana nima imachu kani wasinipi yaykunaykipa. Kaymantalla rimashpayki atipankimi runaynita ampinata. ⁹ Ñukapapas tiyanmi apuynikuna kamachiwanankunapa. Paykuna kamachiwashpankuna kasunayni tiyan. Chasnallatata ñuka suntaluynikunata kamachishpayni paykunapas kasuwanankuna tiyan. Shuk suntaluta maymapas rinanpa rimashpayni

kunalla kasushpa rin. Shukta kayashpayni utkalla kasushpan shamun. Chaymanta shuk runaynita imatapas rurananpa rimashpaynika kunalla ruran. Chasnallatatami shuk shimillawa atipanki anchuchinata unkuyta chay runaynimanta.

¹⁰ Chay kapitan chasna rimashpan Jesuska yapa kushikurka. Chaymanta tukuy chay katihukkunata rimarka:

Kankunata rimani, tukuy israel masinikunamanta nima maykan ñukata tukuy shunkunmanta pacha kiriwashkanta tarishkanichu kay romano runatashina. Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchitata kankunaka mana kay runashinachu kiriwankichi. ¹¹ Chayrayku kankunata rimani, shuk punchami Yaya Dioska tukuy payta kirikkunallata, mana israel runakuna kashpankunapas tantachinka inti llukshinamanta, inti yaykunamantapas. Chaypi ñawpa yaya rukunchikuna Abrahamwa, Isaakwa, Jakobwa pakta Yaya Diospa kamachinan mushu mundupi tiyarinkakuna mikunankunapa. ¹² Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchipas Yaya Diospa kamachinankuna kananchipa, achka kankunamanta ñukata mana kirishkankunarayku manchaypa amsamami wichuy tukunkakuna. Chaypi sinchita parisishpa wakankakuna, piñaywa kirunkunata kanirinkakuna nishpa.

¹³ Chaypina kapitanta rimarka:

Tukuy shunkuykimanta pacha ñukata kiriwashkayki-rayku runaykita ampishkani. Chayrayku kutiy wasikima nishpa.

Chasna rimashkanllapi chay romano kapitanpa runanka ña ampirishka karka.

Jesuska ampirka Pedropa warminpa mamanta (Mk 1.29-31; Lk 4.38-39)

¹⁴ Chaymanta Jesuska Pedropa wasinma rirka. Chaypi Pedropa warminpa mamanta tarik rirka kalinturawa sirihukta. ¹⁵ Chaypina Jesuska chay warmipa makinta llankashpan kalinturanka pasapurka. Chay ratulla payka atarishpan Jesusta runankunatapas upyachirka kararka.

Jesuska achka unkushka runakunata ampirka (Mk 1.32-34; Lk 4.40-41)

¹⁶ Ña amsayahushkanpi achka supay yaykushka runakunata pushamurkakuna Jesusma. Chaypi Jesuska shuk rimashkanllawa chay supaykunataka llukshichirka. Unkushka runakunatapas tukuyta ampirka.

¹⁷ Chasna Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias ñawpa paymanta killkarka:

Pay kikin parisishpan nanaykunata, unkuyninchikunamanta ampiy tukushunchi. Tukuy ima nanaykunamanta ñukanchita aliyachinka nishpa.

Chay killkashkanpi rimashkanshina Jesuska runakunata tukuy unkuynimanta ampirka.

Shuk runakuna Jesusta katinayarkakuna

(Lk 9.57-62)

¹⁸ Shuk puncha kutikashka achka runakuna Jesuspa kuchunpi tantarirkakuna. Jesuska paykunata rikushpan runankunata rimarka:

Akuychi chimpashunchi kay kuchata nishpa.

¹⁹ Manara botipi yaykushpankunara Moisespa killkashkanta shuk yachachik Jesusta kayllayashpan rimarka:

Yachachik, maytapas rishpayki kanta katisha nishpa.

²⁰ Jesuska payta aynirka:

¿Imata yuyarishpaykita katinayawanki? Rimashkaykichi, mahaskunapa tiyan uchkunkunaka. Pishkukunapapas tiyan wasinkunaka maypimi kawsanahun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka mana wasiyuchu kani maypimi samasha.

²¹ Chaypina Jesusta shuk katik runa payta rimarka:

Yachachik, kanwa rinayashpaynipas manara atipanichu kunallaka. Yayaynita munanira kuyranata wañunan punchakama. Paypa aychanta allarishka urku uchkupi churashpa tapashkayniwasha kanwa risha.

²² Chasna rimashpan Jesuska mana munarkachu.

Kunalla aku ñukawa rishu. Sakiy Yaya Diospa shiminta mana kasunayak runakunaka wañushkankunata urku uchkupi churashpa tapanankunapa. Yayayki wañushpanka paykunami paypa aychanta uchkupi churashpa tapanakakuna nishpa.

Jesuska sinchi wayra ulastapas kasillayachirka

(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Chasna kwintashkankunawasha Jesuska runankunawa pakta shuk botipi uraykurkakuna kuchata chimpanankunapa. ²⁴ Chimpahushkankunapi kunkaymanta atun wayra shamurka. Chay wayraka yapa sinchita wayrahushpan atun ulaskuna shayarirkakuna. Botinkunapi yakuka untarihushpan ña tikranayarkakuna. Chay yaku wayrawa yapa ulasyahushpanpas Jesuska botipi puñurayahurka. ²⁵ Chaypina paypa runankunaka yapa mancharishpankuna likchachirkakuna Jesusta.

¡Yaya Jesús, kishpichiy ñukanchita! ¡Ñami tikrahunchi!

²⁶ Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta chasna yapa mancharihunkichi? ¿Kunankamachu manara tukuy shunkuykichimanta pacha ñukapi sinchikunkichi?

Chaymanta Jesuska atarishpan chay wayrata yakutapas sinchi shimiwa rimarka:

¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!

Chasna rimashkanllawa pasarirka wayraka, ulaspas mana ulasyarkanachu. ²⁷ Chaypi runankunaka yapa mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura:

Pishi kan kay runaka. Rimashkanllawa wayra yakupas kasushpa kasillayanahun.

Jesuska supayyashka runakunata ampirka

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Chaymanta chay atun kuchata chimpashpankuna Jesuska runankunawa paktarkakuna Gadara llakta kuchupi. Paktashpankuna ishkay supayyashka runakuna kallpashpa kayllayarkakuna. Paykuna kawsapayanahun urku uchkupi, maypimi wañushkankunata churashka karkakuna chaypi. Supayyashka kashpankuna yapa piñaywa manchaypa karkakuna, chayrayku nima pi atipapayanahunchu chay ñampita purinata. ²⁹ Chay ishkay runa Jesusta kayllayashpankuna sinchita kaparishpa rimarkakuna:

Yaya Diospa Wawan Jesús, amara ñukanchita kastigayrachu. Manara chay kastigana punchaka paktarishkarachu nishpa.

³⁰ Mana karupichu achka kuchikunaka mikuhlla karkakuna. ³¹ Chaypina chay runakunapi kawsak supaykunaka Jesusta tapurkakuna:

Kay runakunamanta ñukanchita llukshichihushpayki ka kachay ñukanchita chay kuchikunapi kawsananchipa.

³² Jesuska aynirka:

Ariya alimi, riychi.

Chasna rimashkanllawa chay supaykunaka chay ishkay runakunamanta llukshishpankuna kuchikunapina yaykuk rirkakuna. Chasnallapi tukuy chay kuchikunaka waykuma kallpashpa pulyarkakuna lumamanta yakuma. Chaypina chinkarirkakuna.

³³ Chayta rikushpankuna kuchikunata kuyrak runakunaka yapa mancharirkakuna. Manchaywa kallparkakuna llaktankunama. Chaypi paktashpankuna tukuy runa masinkunata kwintarkakuna imashnami Jesuska chay supayyashka runakunata ampishka nishpa. Kuchikuna yakupi chinkarishkankunamantapas kwintarkakuna.

³⁴ Chayta uyashpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakunaka llaktankunamanta llukshishpankuna Jesusta rikuk rirkakuna. Payta rikushpankuna rimarkakuna:

Yachachik, munanchi llukshinaykipa kay allpanchimanta, tukuy kuchinchikunata chinkachishkaykirayku nishpa.

Jesuska shuk runata chakichik unkuymanta ampirka

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

9 Chaymanta Jesuska runankunawa botipi uraykushpankuna kuti chay atun kuchata chimpanakakuna. Chaypi paktarkakuna paypa llaktanma.

² Chaypina shuk runakuna shuk chakichik unkuuyu runata llanchamanpi apamurkakuna Jesusma. Chay unkuuskata apamuk runakunaka tukuy shunkunkunamanta pacha kirishpankuna yuyarirkakuna Jesús chay unkuuskata ampinanta nishpa. Chaypi Jesuska paykunata rikushpan kirihushkankunata yacharka. Manara ampihushpan chay unkuuskata rimarka:

Sinchikuriy wawki, tukuy uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa.

³ Chayta uyashpankuna Moisespa killkashkanta shuk yachachikkuna yapa piñarishpa yuyarirkakuna, kay runaka rimashkanwa Yaya Diosta yapa piñachihun. Yaya Diosshina tukunayashpa kay unkushkata rimashka tukuy uchankunamanta llakichihushkanta.

⁴ Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan paykunata rimarka:

¿Imaraykutaya chasna yuyarihunkichi ñukamanta?

⁵ Kay runataka rimashkanimi uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa. Chasna rimashpayni mana yachankichichu shutipa llakichishkachu manachu nishpa. Ñuka kay unkushkata rimaynima atariy, puriy nishpa. Pay alita purishpanna yachankichima ñuka payta ampishkaynita. ⁶ Yachanaykichipa ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa paypa yachayninwa runakunata uchankunamanta llakichinaynita kay allpapi, kunalla kay unkushkata ampisha.

Chasna rimashpan chay unkushkata rimarka:

Atariy. Llanchamaykita apishpayki kutiy wasikima.

⁷ Jesús chasna rimashpan chay runaka ampishka atarirka, llanchamanta apishpan wasinma kutirka.

⁸ Chayta rikushpankuna runakunaka yapa mancharirkakuna. Yaya Diosta kushichishpa rimarkakuna: Yaya Dios, kushikunchimi kay runata atun yachaykita kushkaykirayku unkushkakunata ampinanpa.

Jesuska Mateota kayarka

(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

⁹ Chaymanta Jesuska llaktanmanta llukshishpan purihushkanpi ñuka Mateota rikuwarka. Kullkita kobrana wasipi tiyarishpayni impuestuta kobrapayarkani romano tukuyamanta atun apurayku. Chaypina Jesuska rikuwashpan rimawarka:

Mateo, shamuy katiway.

Chasna rimawashpan atarishpayni Jesusta katirkani. ¹⁰ Chaymanta Jesusta payta katihukkunawa pakta pusharkani wasinima chaypi mikunanchipa. Chaypi mikuhushpanchi achka Roma llaktarayku impuestuta kobrak masinikuna, chaymantapas shuk millaypata rurak runakuna shamurkakuna, ñukanchiwa pakta tiyarishpankuna mikunankunapa. ¹¹ Chaypina fariseokunaka rikuhurkakuna Jesusta ñukanchi millaypata rurak runakunawa pakta mikuhushkanta. Chaypina payta katikkunata tapurkakuna:

¿Imaraykuta kankunata yachachikka impuestuta kobrakkunawa, paykunashina mana alita rurak runakunawapas mikuhun?

¹² Jesús chayta uyashpan paykunata yachachirka shuk yuyarinawa:

Rikuychi, alikunaka mana munanahunchu ampikta. Ashwan unkushkakunami ampikta munanahun ampiranankunapa. ¹³ Yuyariychi imatata Yaya Dioska rimanayan killkachishkanpi kasna nishpan:

Manami munanichu wiwakunata wañuchishpa kuwanaykichita ñukata kushichiwanykichipa, ashwan munanimi runa masikichita llakichishpa yanapanaykichita.

Chasna kashpanmi ñukaka mana shamushkanichu yanapanaynipa maykanmi riman mana uchayuchu kani nishpa. Ashwan shamushkanimi uchayukunata yanapanaynipa Yaya Diostana kasunankunapa.

Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa katishkankunata manana atipanankunata katinata

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴ Chaymanta Bawtisak Juanta katikkunaka Jesusta kayllayashpankuna tapurkakuna:

Ñukanchi, fariseokunapas achka punchakuna mana mikushpa Yaya Diosta mañanchi. Ashwan kanta katikkunaka karan puncha mikunahunlla. ¿Imaraykutaya mana ñukanchishina shuk shuk punchakuna mana mikushpa Yaya Diosta mañanahunchu? nishpa.

¹⁵ Jesuska paykunata aynirka:

Rikuychi, shuk musuka warmiyahushpanka kayan tukuy ayllunkunata kushilla tantarishpa paywa pakta mikunankunapa. ¿Chasnaka chay kayashkankunaka llakirishkachu kanahuma? Mana. Ashwan shuk puncha kuntrankunaka chay mushu warmiyahushkata anchuchishpankuna chay puncha shuti yapa llakirishpa shuk punchakuna mana mikunkakunachu nishpa. Chasna Jesuska rimarka pay kikin chay mushu warmiyahushkashina kashkanta yuyachishpa.

¹⁶ Chaymanta Jesuska ashwanta paykunata asirtachinayashpan rimarka: Shuk yapa likirishka mawka kamisata mana rimintanchimachu shuk mushu llachapawa. Chasna chay mushuwa rimintashpanchika mawkaka ashwantami likirin.

¹⁷ Chasnallatatami mushu vinu putskurihushkata mana churanchimachu shuk mawka karamanta rurarishka bulsapi. Chay vinu urtiyashpan putskurihushpanka mawka karaka tukyashpan vinuka talirin. Ishkanti mana valinahunnachu. Chayrayku mushu vinuta mushu karamanta rurarishka bulsapi churanchi. Chasnaka ishkantimi mana waklinkachu.

Ñukaka Yaya Diospa mushu shimintami yachachihuni. Ñawpa yaya rukuykichikunaka mana chasnachu yachachipayarkakuna. Kankunaka katinaykichi tiyan kay mushu yachachihushkaynitana. Mana atipan-kichichu chapuchinata chay ñawpa yachakushkaykichywa.

Jesuska Jairoa shipas wawanta kawsachirka

(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Jesús chay runakunata yachachihushkanllapi, ñukanchi israel runakunapa shuk tantarinanchi wasipi kamachik payta kayllayarka. Payka Jesuspa puntanpi kunkurishpa tapurka:

Kunalla wawaynika wañushka. Chasna wañushka kashpanpas kanka ñukawa wasinima rishpaykika makikiwa llankashpaykimi wawaynika kawsarinka nishpa.

¹⁹ Jesuska atarishpan ñukanchi runakunawa pakta chay apupa wasinma rirka. ²⁰ Chasna rihushkanchipi, shuk unkushka warmi Jesusta washanmanta kayllayarka. Payka chunka ishkay watata unkushka karka.

Tukuy uras yawar paymanta urmapayan. Chay warmika Jesuspa washanmanta churarishkanta llankarka. ²¹ Jesuspa churarishkanpa shiminllata llankashpaynimita ampirisha nishpa yuyarirka. ²² Chasna chay warmika yuyarishpa llankashpan Jesuska washanma tikrarishpan payta rikurka. Chaypina llakichishpan rimarka:

Pani, kushikuy. Tukuy shunkuykimanta pacha kiriwashkaykirayku ampirishka kanki.

Chayllata rimashpan chay unkushka warmika ampirirka.

²³ Chasna ampishkanwasha Jesuska paktarka chay kamachikpa wasinpi. Chaypi achka runakuna sinchita kaparishpa wakahurkakuna. Kenata pukuk runakunaka chaparkakuna chay wañushkata urku uchukupi churashpa tapak rinankunapa. ²⁴ Tukuy paykunata rikushpan Jesuska rimarka:

Llukshiychi kaymanta. Kay shipaska manami wañushkachu, puñuhunmi.

Chasna rimashpan tukuy chay runakunaka Jesusta asichirkakuna. ²⁵ Chaypina Jesuska tukuy chay runakunata kanchama llukshichirka. Chaymanta yaykushpan chay shipasta makinmanta apirka. Chaypina chay shipaska atarirka. ²⁶ Chaymanta tukuy chay llaktakunapi kawsak runakunaka Jesús chay shipasta kawsachishkanmanta yacharkakuna.

Jesuska ishkay wisku runata ampirka

²⁷ Jesús chay apupa wasinmanta llukshishpan ishkay wisku runakuna sinchita kayashpa katirkakuna:

Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiy ñukanchita! nishpa.

²⁸ Jesús shuk wasima yaykushpan chay ishkay wiskukunapas yaykurkakuna. Kayllayashpankuna Jesuska paykunata tapurka:

¿Kirinkichichu ñuka kankunata ampinaynita? Ari yachachik, kirinchimi nishpa aynirkakuna.

²⁹ Chaypina Jesuska ñawinkunata llankashpan rimarka:

Tukuy shunkuykichimanta pacha kiriwashkaykichirayku ampirishka kipanirinkichi.

³⁰ Chasna rimashpan chay ishkay runakunaka alitana rikurkakuna. Chaypina Jesuska paykunata alita kunarka:

Nima pita kwintankichichu ñuka kankunata ampishkaynimanta.

³¹ Chasna kunashpanpas paykunaka kwintak rirkakuna tukuy chay llaktakunapi kawsak runakunata imashnami Jesuska paykunata ampishka nishpa.

Jesuska mana rimanata atipak runata ampirka

³² Chay ishkay runakuna llukshishkankunawasha shuk runata Jesusma apamurkakuna. Chay runaka supay yaykushka kashpan mana atiparkachu rimanata.

³³ Jesuska supayta chay runamanta llukshichishpan chaypira chay runaka atiparka rimanata. Chayta rikushpankuna chay runakunaka mancharishpankuna rimarkakuna paykunapura:

Nima ima uras rikushkanchichu chasna ampik runata kay Israel allpanchipi.

³⁴ Chaypina fariseokunaka rimarkakuna:

Kay ampik runaka supaykunapa apunpa yachaynirwa supaykunata llukshichin nishpa.

Jesusta chiknishpankuna chasna rimarkakuna.

Jesuska runakunata llakichirka

³⁵ Chaymanta Jesuska shuk llaktama shuk llaktama purirka tantarinankuna wasikunapi runakunata yachachinanpa kay suma ali shimita Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chasna yachachihushpan Jesuska runakunata tukuy unkuykunamanta parisinakunamantapas ampipayarka.

³⁶ Jesuska chay achka runakunata rikuhushpan paykunata llakichirka, paykuna mana amuyu shikwarishka sampayashka obehakunashina kashpankuna.

³⁷ Chaypina ñukanchita rimarka: Kay runakuna ña palanapa pukushka muyukunashina kahunkuna. Chasna kashpanpas Yaya Diospa shiminta yachachikkunaka mana achkachu kanahun muyuta pallahukshina runakunata Yaya Diosrayku tantachinankunapa.

³⁸ Chayrayku Yaya Diosta mañaychi, paypa wawakunata tukuy llaktakunama kachananpa, runakunata yachachik rinankunapa.

Jesuska chunka ishkayta akillarka kachanan runankuna kanankunapa

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

10 Chaymanta Jesuska ñukanchi chunka ishkay akillashkan runankunata kayashpan rimarka:

Kunan ñuka Yaya Diospa yachayninta kankunata kusha tukuy supaykunata llukshichinaykichipa runakunamanta. Chaymantapas atipankichi ampinata runakunata tukuy unkuykunamanta parisinakunamantapas nishpa.

² Jesús apostolnikuna kankichi nishpa chunka ishkay akillashkanpa shutinkunaka karkakuna: Simón, maykantami Jesuska shutiyachirka Pedro; Andrés Simonpa wawkin; Santiago Juanpas Sebedeopa wawakuna; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, ñuka Mateo. Ñawpa karkani impuestuta kobrak romano tukuymanata atun apurayku. Chaymanta Santiago Alfeopa wawan; Tadeo, Simón, maykantami rimapayarkakuna Selote. Chaymantapas Judas Iskariote, maykanmi chaywasha Jesusta apichinan karka.

Jesuska chunka ishkay akillashkankunata kacharka Yaya Diospa kamachinanmanta yachachinankunapa

(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Jesuska ñukanchi chunka ishkay akillashkankunata shuk shuk llaktakunama kachahushpan rimarka:

Riychi israel masinchikunapa llaktankunallapi. Ama riychichu mana israel runakunapa llaktankunamaka, nima Samaria allpa llaktakunapi yaykunkichichu. ⁶ Israel masinchikunallata yachachik riychi. Paykunaka

mana amuyu obehakuna pantashkashinami kahunkuna.

⁷ Rishpaykichi rimaychi ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. ⁸ Chasna yachachihushpaykichi unkushkakunata ampiychi, wañushkakunata kawsachiychi, aycha ismuchik unkuuyu runakunata ampiychi, supay yaykushka runakunamanta supaykunata llukshichiychi. Yaya Dios kankunata yachayninwa yanapashpanmi tukuy chaykunata atipankichi ruranata. Yaya Dios kankunata yanka yanapashkanrayku, kankunapas nima imata tapunkichichu chay ampishkaykichi runakunamanta.

⁹ Chay ñampita rihushkaykichi nima kullkita apaychichu, ¹⁰ nima bulsata, nima ashwan shuk churarinaykichita, nima chakikichirayku ashwan shuk churarinaykichita, nima ashwan shuk tulaykichita apankichichu. Chay churarishkaykichillawa riychi. Runakunata yanapashpaykichi yachachishpaykichi paykunapas kankunata karanankuna tiyan.

¹¹ Maykan llaktapi paktashpaykichi maskaychi shuk wasi amuta, maykanmi kankunata ali yuyaywa kayanka. Paypa wasinpi kipariychi shuk llaktama rinaykichi punchakama. ¹² Chay runapa wasinpi yaykuhushpaykichi saludaychi tukuy chay wasipi kawsak runakunata.

¹³ Paykuna kankunata alita kayashpankunaka Yaya Dios paykunata yanapanka. Mana alita kayashpankunaka Yaya Dios mana paykunata yanapankachu.

¹⁴ Chay runakuna wasinkunapi mana kayashpankunaka nima rimashkaykichita uyanayashpankunaka llukshiychi chay wasimanta chay llaktamantapas. Llukshihushpaykichi rimaychi Yaya Dios kankunata kastigankami, mana paypa shiminta uyanayashkaykichirayku nishpa. ¹⁵ Alita uyawaychi. Shuk punchami Yaya Dioska tukuy runakunata tapunka rurashkankunamanta. Chay tapunan punchami Yaya Dioska ñawpa Sodoma llaktapi Gomorra llaktapi kawsak runakunata kastigashkanmanta pasatami chay mana kasunayak runakunata kastiganka.

Jesupa runankuna chikniy tukunankunamanta riman

¹⁶ Chaymanta Jesuska rimarka: Rikuychi, ñuka kankunata kachani obehakunatashina sachá allkukuna chawpipi. Chayrayku yapa yachaywa, ali yuyayllawa kawsaychi. ¹⁷ Kuyrariychi kankunata chiknik runakunamanta. Paykuna kankunata apishpa apukunama pushankakuna kastigachinankunapa. Tantarinankuna wasikunapi yaykushpaykichika kankunata asutichinkakuna. ¹⁸ Ñukamanta yachachishkaykichiraykumi chay runakunaka kankunata apishpankuna apunkunama pushankakuna. Shukkunata kankunamanta ashwan atun apukunamapas pushankakuna. Chasna apirishka tukushpaykichi tukuy paykunata, mana israel apukunatapas yachachishkaynita riksichinaykichi tiyan. ¹⁹ Chay apukunama kankunata pushashpankunaka ama mancharinkichichu, imatashi rimasha, imashnashi aynisha nishpa. Yaya Diospa Espiritunmi kankunata chay uras yuyachinka imatami rimanaykichi tiyan nishpa. ²⁰ Pay kankunata yuyachish-

panmi atipankichi tukuy apukunata ayninata. Manami kankuna kikinpa yuyaykichimantachu rimankichi.

²¹ Chay parisina punchakuna chiknik runakunaka kikin wawkinkunata yanka llullashpa apukunama pushankakuna wañuchichinankunapa, chaymantapas yapakuna wawankunata. Wawakuna yapa piña tukushpankuna yayankunata apichinkakuna wañuchichinankunapa. ²² Tukuy runakuna kankunatapas chikninkakunami ñukata kasushpa kawsahushkaykichirayku. Kankunata chiknishpankunapas wañunaykichi punchakama ñukata kirishpa kawsashpaykichika Yaya Diosmi kankunata chay atun kastigananmanta kishpichinka paywa pakta silupi kawsanaykichipa.

²³ Shuk llaktapi kawsak runakuna kankunata wañuchinayashpankunaka chay llaktamanta mitikuychi shuk llaktama. Alita uyawaychi. Manarapas kankuna tukuy kay Israel allpanchi llaktakunapi yachachishpaykichira ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kuti shamusha.

²⁴ Nima shuk katik payta yachachikmanta ashwan yachanchu. Nima shuk runa patronmanta ashwan kamachikchu kan. ²⁵ Shuk katik runa payta yachachishina tukushpan kushilla kama. Chaymanta shuk runa patronshina tukushpan kushilla kama. Ñuka ali yachachik kashpaynipas shuk runakuna chikniwashpankuna rimawanahun supaykunapa apun Beelsebú kanaynita. Ñukamanta chasna llullashpa rimashpankuna kankuna katiwak runaynikunamanta ashwan millaypata rimankakuna.

Jesuka yachachin chiknik runakunata mana manchananchipa (Lk 12.2-7)

²⁶ Ama manchaychichu chay kankunata chiknik runakunata. Rikuychi, nima ima pakalla rimashkaka, nima pakalla rurashkaka pakalla kiharinkachu. Tukuy yuyayta shunkunchipi pakahushkanchita Yaya Dioska shuk punchami tukuy runakunata riksichinka. ²⁷ Chasnalatami kankunallata tutapi pakalla rimashkaynita tukuy runakunata mana pakashpa rimaychi. Chasnalatata chunllalla yachachishkaynita kankunana sinchita tukuy runakunata yachachiychi. ²⁸ Ama manchaychichu kankunata wañuchinayak runakunata. Paykuna wañuchishpankunapas mana atipanahunchu kankunata nina mana wañukma kachanata. Yaya Diosllami atipan tukuy mana ali rurak runakunata wañushkankunawasha nina mana wañukma kachanata. Chayrayku Yaya Diosllata manchaychi, payllata kashushpa kawsaychi.

²⁹ Yuyariychi pishkukunapi. Mana yapa chaniyu kashpankuna ishkaystuta atipanchi rantinata shuk kullkistullawa. Chasna mana yapa chaniyu kashpankunapas nima shuk wañunchu Yaya Dios mana munashpanka. ³⁰ Yaya Dios kankunatapas alita kuyran. Pishkukunamanta ashwan pasatami kankunata yuyan. Kankunata yuyashpan alita riksichin. Nima shuk uchilla chukcha umaykichipi tiyashkaka paymanta kishpinchu. Chayrayku ama manchaychichu nima pita nima imatapas.

Tukuy runakunapa puntankunapi Jesukristumanta rimananchi tiyan
(Lk 12.8-9)

³² Jesús yachachihushkanllapi rimarka: Maykan runami mana pinkashpa ñukamanta runakunapa puntankunapi riman Jesusta katik kani nishpa, paymantaka ñukapas silupi kawsak Yayayni Diospa puntanpimi rimasha kay runata riksinimi nishpa. ³³ Ashwan maykanmi runa masinkunapa puntanpi pinkashpa ñukamanta riman payta mana riksinichu nishpa, paymantaka ñukapas silupi kawsak Yayayni Diospa puntanpi rimasha kay runata mana riksinichu nishpa.

Jesusta katihushpanchimi payta mana munakkunaka ñukanchita chikninahun
(Lk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Ama yuyariychichu ñuka kay allpama shamushkaynirayku runakuna kushilla shuk yuyayllawana kawsanankunata. Ashwan shamushkaynirayku mana shiminita kasunayak runakuna kankuna ñukata kasuk runakunawa chiknikushkashina manana shuk yuyayllawa kawsankakuna. ³⁵ Kunanmanta pacha shuk wasipi kawsak ayllupura ñukaranti manana shuk yuyayllawa kushilla kawsankakunachu. Chasna kashpan shuk wawa yayanta, shuk shipas mamanta, shuk nuera swegranta chiknishpa kawsankakuna. ³⁶ Ñukata katishpa kawsahushkaykichirayku kikin aylluykichi kankunata chikninkakuna.

³⁷ Mana ñukata yayaykichimanta mamaykichimanta wawaykichimantapas ashwan alita yuyawashpaykichika manami ñukata katikkunachu kankichi. ³⁸ Kasuwashkaykichirayku runakuna kankunata yapa chiknishpa parisichinkakuna. Chasna parisichishpankunapas wañuchinayashpankunapas alita kasuwashpa katiwanaykichi tiyan. Chasna parisichinankunata mana awantanayashpaykichika manami ñukata katikkunachu kankichi. ³⁹ Munashkaykichillata rurashpa kawsashpaykichika manami nima ima uras Yaya Dioswa wiñaypa kawsankichichu. Ñukata kasuwahushpaykichi kankunata wañuchishpankunapas Yaya Dioswami wiñaypa kawsankichi.

Jesuska yachachin Yaya Diospa kachashkankunata yanapananchipa
(Mk 9.41)

⁴⁰ Maypipas kankunata wasinkunapi yaykuchishpankunaka ñukatami yaykuchiwanahun. Ñukata yaykuchiwashpankunaka kachamuwashka Yayayni Diostapas yaykuchinahun. ⁴¹ Kankuna shiminita yachachik rishpaykichi shukkuna kankunata yaykuchinkakuna. Paypa kachashkan kashkaykichirayku Yaya Dioska paykunata kankunatashina rimanka alita rurashkankichi nishpa. Chaymanta ali rurak runakuna kashpaykichi shukkuna kankunata yaykuchinkakuna. Paykunatapas kankunatashina Yaya Dioska rimanka alita rurak runakuna kankichi nishpa.

⁴² Maykanmi shuk ñukata chayra katiwak runata suma chiri yakullatapas upyachishpanka ñukata katiwahushkanrayku, chay runataka Yaya Diosmi chasna rurashkanmanta kushichinka.

11 Jesús ñukanchi chunka ishkay runankunata chasna yachachishkanwasha purirka tukuy Galilea allpa llaktakunapi Yayan Diospa shiminta yachachinanpa.

Bawtisak Juan Jesusmanta yachanayashpan runankunata payma kacharka
(Lk 7.18-35)

² Chay uras Bawtisak Juanka karselpi kahurka. Chaypi Kristupa rurahushkankunata yachashpan ishkay payta katikkunata Kristuma kacharka. ³ Chaypina payta tapurkakuna:

¿Kanchu kanki maykantami Yaya Dios kachanan karka? Manapika ¿shuktachu chapashunchi?

⁴ Jesuska paykunata aynirka:

Riychilla, Juanta kwintak riychi tukuy uyahushkaykichita, tukuy rikuhushkaykichitapas. ⁵ Rimak riychi: Wiskukunaka mushumanta rikunahun. Mana purinata atipakkunapas mushumanta purinahun. Aycha ismuchik unkuuykunapas ampirishka kanahun. Mana uyanata atipakkunapas mushumanta uyanahun. Wañushkakanapas kuti kawsarinahun. Nima imayu runakuna Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta uyahunkuna. ¹⁶ Chaymanta Juanta rimaychi: Maykanmi mana sampayashpa ñukata kirivan, chayka kushillami kanka.

⁷ Chasna rimashpan Juanpa kachashkan runankunaka kutirkakuna Juanta rimanankunapa. Kutishkankunawasha Jesuska chaypi kahukkunata Juanmanta rimarka:

Kankunaka chunlla chakishka allpama rishpaykichi ¿imashna runatata rikunayarkankichi? ¿Shuk muspa yuyayyu runatachu rikunayarkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. ⁸ ¿Shuk suma churarishka runatachu rikuk rirkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. Suma churarishka kahukkunaka apukunapa wasinkunapimi kawsanahun. ⁹ Chasna kashpan ¿imata rikunayashpaykichitaya rirkankichi? ¿Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachiktachu rikunapa rirkankichi? Kankunata rimani, ari, chayraykumi rirkankichi. Mana chasna runallatachu rikunapa rirkankichi. Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunamanta ashwan yachaktami rikuk rirkankichi. ¹⁰ Chay Juanmanta kasna killkarishka kan ñawpa Yaya Diospa rimashkanka:

Ñukaka shuk runata kachasha runakunata shiminita rimanana. Payka manarapas kanta kachahushpayni runakunata kanmanta rimak rinka shunkunkunata alichashpankuna alita kanta kayanankunapa nishpa.

¹¹ Alita uyawaychi. Ñawpamanta pacha tukuy kay allpapi kawsak runakunamanta Juanka ashwan alita runakunata kunarka. Chasna Juan tukuy yachachikkunamanta ashwan yachak kashpanpas maykanmi Yaya

Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsan, mana yachak kashpanpas chaymi Juanmanta pasa kan.

¹² Ñawpamanta pacha Bawtisak Juan yachachinankama Moisés wañu tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapas Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi paktarinanmanta rimarkakuna. Bawtisak Juan shamushkanmanta pacha kunankama runakuna atipashkankunata ruranahun Yaya Diospa ali kamachinanpi kawsanankunapa. Maykankunami sinchikuri-nahun shunkunkunamanta pacha, paykunallami Yaya Diospa kamachishkankuna tukushpa ali kamachihushkanpi kawsankakuna. ¹⁴ Mana kirishpaykichipas Juanmi kan, maykanmantami Yaya Dioska killkachishkanpi riman: Manara Kishpichikka shamuhushpanmi shuk yachayniwa yachachik Eliashhina rimak shamunka nishpa. ¹⁵ Tukuy kay yachachihushkaynikunata alita uyashpa yachakuychi.

¹⁶ Imashnata kankunata yachachinima. Imashna rimanakunawashi kankunata yachachinima. Kankunaka ñampipi tiyarishpa pukllahuk wawakunashina kankichi. Paykunaka pukllak wawa masinkunata kaparishpa rimanahun: ¹⁷ Ñukanchi kenata pukushpanchipas kankuna mana baylashkankichichu. Chaymanta llakiypata takishpanchipas mana wakashkankichichu nishpa. ¹⁸ Chasna nima pita kasunayak wawakunashina kashpaykichi nima Bawtisak Juanta, nima ñukata kasunayashkankichichu. Juanka Yaya Diosta yuyashpan shuk shuk punchakuna mana mikushkachu, nima upyashkachu. Chasna kashpanpas payta rimarkankichi, supay yaykushkami kanki nishpa. Chaymanta ñukana Yaya Diospa Kachashkan Runa shamurkani. Payta yuyashpayni mikuni upyani. Ñukataka rimawankichi mikuysiki upyaysikimi kanki, mana ali rurak runakunapa, Roma atun llaktarayku impuestuta kobrakunapa amigunmi nishpa. Chasna rimashpaykichipas ñukanchi Yaya Diosta kasushpa tukuyta alillata rurahushpanchi rikuchinchi Yaya Diospa suma yachayninwa kahushkanchita.

Jesuska mana kasunayak runakunata rimarka (Lk 10.13-15)

²⁰ Chaymanta Jesuska yachachik rirka chay llaktakunapi, maypimi puntiru rishpan atun yachaywa achka ruranakunata rurarka. Chaypi kawsak runakuna Jesús atun yachaywa rurashkankunata rikushpankunatata Yaya Diosta mana kasunayashkakunachu. Chayrayku Jesuska paykunata piñarishpan rimarka:

²¹ Ay kankuna Korasin llaktapi kawsak runakuna. Ay kankuna Betsaida llaktapi kawsak runakuna. Imashna kastigushi kankunarayku kanka! Kankunawa kashpayni atun yachaywa achka ruranakunata rurashpaynipas kankunaka Yaya Diosta mana kasunayashkankichichu. Chay Yaya Diospa mana akllashkan Tiro llaktapi, Sidón llaktapi kawsakkuna rikunahuma karka atun yachaywa rurashkaynikunata, paykunaka Yaya Diosta kasunahuma karka. Chay urasllapi paykunaka yapa pinkaywa llakirishpankuna

wakanahuma karka, millaypa rurahushkankunata sakishpankuna alitana ruranankunapa. ²² Chayrayku kastiganan puncha Yaya Dioska chay Tiropi Sidonpi kawsak runakunamanta kankuna Korasinpi Betsaidapi kawsak runakunata ashwan sinchitami kastiganka.

²³ Kankuna Kapernaum llaktapi kawsak runakuna, ¿imaraykuta yuyarinkichi Yaya Dios ñukanchita siluma pushanka nishpa? Mana chasnachu. Nina mana wañukmami rinaykichi tiyan. Atun yachaywa achka rurashkaynikunata rikushpaykichipas mana kirishwashkankichichu. Ñawpa Sodoma llaktapi chay atun yachaywa ruranakunata ruraynima karka, chaypi kawsak runakunaka kiriwanahuma karka, llaktankunaka mana chinkarimachu karka. ²⁴ Chayrayku kankunata rimani, Yaya Dios kastiganan puncha kankunata Sodoma llaktapi kawsak runakunamanta ashwan sinchitami kastiganka.

Jesuska runakunata kayan paytana katishpa kushilla kawsanankunapa (Lk 10.21-22)

²⁵ Chay uraslla Jesuska Yayan Diosta kushichishpan rimarka: Munashkayni Yayayni, yapa alimi kanki. Kanki kay allpapi silupipas atun yachaykiwa kamachik kanki. Kushikunimi mana yachakchu kani nishpa yuyarik runakunallata tukuy yachaykita asirtachishkaykirayku. Tukuy chay yachak kanankunata yuyarik runakunata mana asirtachishkankichu yachaykita. ²⁶ Ari Yayayni, kan kikin munashkaykirayku chasna rurashkanki nishpa.

²⁷ Yayanta chasna rimashkanwasha, tukuy chay runakunata yachachirka: Yayaynimi tukuyta kuwarka ñukalla tukuyta kamachik kanaynipa. Payllami yuyaynita yachashpan ñukata alita riksiwan. Kankunaka manami alitachu riksiwankichi. Yaya Diospa Wawan kashpayni ñukallami alita rikisini imashnami Yayayni Diosta nishpa. Maykankunallatami ñuka riksiwanki, paykunallami Yayayni Diosta riksinkakuna. Mana ñuka riksiwanki Yayayni Diostaka manami nima pi riksinkachu. ²⁸ Tukuy kankuna chay achka kamachirishka kashkata paktachinayashpa nitirishkashina, yapa llashata aparikhushina sampayashka kahushpaykichi shamuychi ñukama kankunata samachinaynipa. ²⁹ Ñuka kankunata yachachishkaynitana kasushpa kawsaychi. Ñukata katishpaykichi yachakuychi. Mana piñachu kani, ali shunku, mana atunyanayashpachu kani. Chayrayku ñukama shamushpaykichi ñukata kasuwashpaykichika samahukshina kushilla kawsankichi. ³⁰ Kamachishkaynika ali kan kankunarayku. Maykanta mi kankunata rimashkani ruranaykichipa chayka manami kankunarayku kanchu shuk llasha nitihukshina. Ñuka kankunata yanapashpaynimi tukuy rimashkaynita atipankichi ruranata.

Jesuska yachachin samana punchamanta (Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

12 Shuk samana puncha Jesuska ñukanchiwa paktata trigu tarpurishkakuna chawpita rirka. Chayp-

ina ñukanchika yarkashpanchi shuk shuk trigu muyuta pallarkanchi mikunanchipa. ² Chayta fariseokuna rikushpankuna piñarishpa Jesusta rimarkakuna:

Rikuy, samana puncha kashpanpas kanwa puri-hukkunaka trigu muyuta pallahunkuna mikunankunapa. Chasna pallahushpankuna Moisespa killkashkan kamachishkata, samana punchapi ama tarawaychichu nishkanta mana kasuhunkunachu.

³ Chasna rimashpankuna Jesuska paykunata aynirka: ¿Manachu leyishkankichi, ñawpa yaya rukunchi Davidka, paywa purikkunapas yarkashpankuna imashnata rurarkakuna? ⁴ Davidka Yaya Diospa wasinpi yaykushpan Yaya Diosta rikuchinankunapa mesapi churarishka pankunata apishpan mikurka Yaya Diosrayku rurarishkata. Paywa purikkunatapas kurka mikunankunapa. Chay panka mana karkachu payrayku, nima paywa purikkunaraykuchu, ashwan ñukanchi israel runakunapa saserdotenchikunaraykullami karka. Runakunapa yarkashpankuna chay panta mikushpankunapas Yaya Dioska mana uchatashina rikushpa paykunata mana kastigarkachu.

⁵ Chasnallatata ¿manachu leyishkankichi ñawpa Moisespa killkashkanpi, imashnami saserdotekuna Yaya Diospa wasinpi karan puncha samana punchapas tarawanahun? Chasna samana puncha paypa wasinpi tarawashpankunapas Yaya Diospa rikushkanpi mana uchata ruranahunchu. ⁶ Kankunata rimani, chay Yaya Diospa wasinmanta ñukami ashwan ali kani.

⁷ Yaya Dios killkashkanpi riman: Kankuna wiwaykichikunata wañuchishpa rupachinkichi ñukata kushichiwanaykichipa. Chay wiwaykichita rupachishkaykichimanta ashwan munani runa masikichita llakichishpa yanapanaykichipa. Chasna Yaya Dios rimashpanpas kankunaka mana asirtashkankichichu. Alita asirtankichimaka, manami kay ñukawa purikkunata rimankichimachu uchatami rurahunkichi, shuk shuk trigu muyuta pallashkaykichirayku samana punchapi nishpa. ⁸ Yaya Dioska ñuka paypa Kachashkan Runata yachayninta kuwashka kankunata rimanaynipa imakunami ali kan samana puncha ruranaykichipa.

Jesuka shuk chakirishka makiyu runata samana punchapi ampirka
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Chaymanta Jesuska rishpan shuk tantarina wasipi yaykurka. ¹⁰ Chaypi tiyarka shuk chakirishka makiyu runa. Chaypina fariseokuna Jesusta chiknishpa rikurayarkakuna, pay shuk mana rurananchi kashkata ruramachu manachu nishpa payta uchachinankunapa. Pantachichinayashpankuna Jesusta tapurkakuna:

¿Chasnachu Moisespa killkashkanpi ñukanchita riman, shuk unkushkata ampinanchipa samana punchapi?

¹¹ Jesuska paykunata aynirka:

Rikuychi, samana puncha kashpanpas shuk obhaykichi uchukupi urmamaka, kankunaka obhaykichita llakichishpami surkunkichima. ¹² Shuk runa obhamanta ashwan valikmi kan. Chayrayku Yaya Dioska munan,

samana puncha kashpanpas runa masinchita llakichishpa yanapananchipa.

¹³ Chasna paykunata rimashpan Jesuska chay chakirishka makiyu runata rimarka:

Makikita chutachiy nishpa.

Chay runaka Jesusta kasushpan chakirishka makinta chutachirka. Chasna chutachishpan makinka ampirishka kiparipurka chay shuk ali makinshina. ¹⁴ Jesús samana punchapi chay runata ampishkanrayku fariseokunaka chay tantarina wasimanta llukshishpankuna paykunapura kwintarkakuna imashnashi Jesusta wañuchinchima nishpa.

Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachik killkarka Jesusmanta

¹⁵ Jesús yachashpan fariseokuna payta wañuchinayahushkankunata chay llaktamanta llukshirka. Llukshishpanna achka runakuna payta katirkakuna. Jesuska tukuy unkushkakunata ampipayarka. ¹⁶ Chaymanta chay ampishkan runakunata rimarka:

Nima pita kwintankichichu ñuka kankunata ampishkaynita nishpa.

¹⁷ Chasna rurashpan paktachirka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspa killkashkan Yaya Dios paymanta rimashkata:

¹⁸ Rikuychi kay kasuwak runaynita. Ñukami paytaka yuyashpa akllashkani. Paymi yapa kushichiwan. Espirituynimi paytaka yanapanka. Paymi tukuy kay allpapi kawsak runakunata shutipata yachachinka shunkunkunaka alicharishka tukunankunapa. ¹⁹ Payka nima piwa piñanakunkachu, nima pita sinchi shimiwa kaparishpa rimankachu, llaktakunapi purihushpan runakunata mana piñachinkachu. ²⁰ Paymi ñañu ramashina pakirinalla kashkata mana pakinkachu. Wañunalla ninashina kashkata mana wañuchinkachu. Ashwan llakichishpa yanapanka llakiypa kawsak runakunata, mana yapa shunkunkunamanta pacha ñukata kirihukkunata. Chasna yanapashpa katinka tukuy mana ali kashkata winsinankama, tukuy parti runakunata yanapanankama mana alita rurashpa kawsahushkankunamanta kishpichiy tukunankunapa, mana munakkunataka kastigashpa anchuchinankama. ²¹ Chayrayku tukuy kay allpapi kawsak runakuna kushikushpankuna payta chapankakuna kishpichirishka kanankunapa nishpa.

Fariseokuna rimarkakuna supaykunapa apun Jesusta yanapahushkanta
(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23; 12.10)

²² Chaymanta Jesusma pusharkakuna shuk supay yaykushka runata. Chay runaka mana atiparkachu rikunata nima rimanata. Chaypina Jesuska payta ampishpan atiparka rikunata rimanatapas. ²³ Chayta rikushpankuna tukuy runakunaka yapa mancharishpa tapunakurkakuna:

Kay runachari chapahushkanchi ñawpa atun apu Davidpa Miraymanta Kishpichik kan nishpa.

²⁴ Chayta fariseokuna uyashpankuna Jesusta mana kirishpankuna rimarkakuna:

Jesuskaya runamanta supaykunata atipashka llukshichinata, supaykunapa apun Beelsebú yachayninta kushkanrayku.

²⁵ Jesuskaya chay fariseokunapa yuyarihushkankunata yachashpan paykunata rimarka:

Shuk llaktapi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankunaka paykunapurami wañunakunahuma. Chasnallatatami shuk wasipi kawsak runakuna chikninakushpa makanakushpankunaka shikwarinahuma. ²⁶ Chasnallatatami supaykunapa apun maykantami Satanás Beelsebupas ninchi paypa kamachinankunata shuk runamanta llukshichimaka, supaypura piñanakushpankuna paykuna kikin rurahushkankunata waklichinahuma. Chasnashpankunaka imashnataya Satanaska alita kamachima.

²⁷ Kankuna rimankichi supaykunapa apun Beelsebupa yachayninwa kay runamanta supaykunata llukshichishkaynita. Chasna rimashpaykichi ¿pita yanapan kankunata katik runakunata supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa? ¿Paykunapas Satanaspaya yachayninwa supaykunata runakunamanta llukshichinahunchu? Kankunaka alita yachankichimi Yaya Dios paykunata yanapananta. Chayraykumi paykuna kikin rikuchinahun kankuna yankamanta rimawahushkaykichita. ²⁸ Yaya Diospa Espiritun yanapawashpanmi supaykunata llukshichini. Chay rurashkaynita rikushpaykichi yachankichi Yaya Diospa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarithkanta.

²⁹ Rikuychi. Shuk sinchi runapa wasinmanta manara amunta watashpankuna nima pi atipamachu shuwanata nima imata. Chasna chay sinchi runata watashpanrami tukuy paypa tiyapushkanta atipamakichunata. Chasnallatatami ñukapas, Yaya Diospa yachayninllawami atipani supaykunapa apunta winsinata supaykunata llukshichinaynipa runakunamanta.

³⁰ Kankuna mana kiriwashpaykichika chikniwahunchikimi. Runakunata ñukamanta alita yachachishpa mana yanapawashpaykichika pantachichishpa ñukamanta anchuchinkichi.

³¹ Chayrayku kankunata rimani, Yaya Dioska runakunata tukuy mana alita rurashkankunamanta, mana alita rimashkankunamantapas llakichinkami. Chasna kashpanpas manami llakichinkachu Yaya Diospa Espiritunmanta llullashpa paypa yachayninka supaykunapa apunpa yachayninmi nishpa rimakkunataka. ³² Maykan runami piñarishpan millaypata riman ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta, paytaka Yaya Dioska llakichinkami. Maykanmi Yaya Diospa Espiritunmanta llullashpa riman paypa yachaynin supaykunapa apunpa yachayninmi nishpa, chaytaka Yaya Dioska manami llakichinkachu, nima kawsahushkanpi, nima wañushkanwasha.

³³ Shuk kaspita muyunmanta riksinchi. Muyunkuna ali kashpankunaka riksinchimi ali kaspi kananta. Muyunkuna mana ali kashpankunaka riksinchimi mana ali kaspi kananta. ³⁴ Kankuna machakuyashina

runakuna kankichi, yachachinaykichiwa runakunata pantachichishpa yuyayninkunata waklichikkuna. Shunkuykichika mana ali kashpan mana atipankichichu alikunata rimanata. Imatami shuk runaka yuyarin shunkun ukupi, chaytami riman. ³⁵ Ali runaka shunkunpi ali yuyarishkantami riman. Mana ali runaka shunkunpi mana ali yuyarishkantami riman.

³⁶ Kankunata rimani, Yaya Dioska kastiganan punchami tukuy runakunata tapunka, tukuy mana ali shimikunata rimashkankunamanta. ³⁷ Yaya Dioska tukuy rimashkaykichita yachan. Chayrayku rimashkaykichi ali kashpanka kankunata ali runa kanki nishpa rimanka. Rimashkaykichi mana ali kashpanka kankunata sinchitami kastiganka.

Mana kirinayak runakuna Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinanpa

(Mk 8.12; Lk 11.29-32)

³⁸ Jesús yachachihushpan fariseokuna, Moisespa killashkanta yachachikkuna uyarkakuna. Chaypina rimarkakuna:

Yachachik, yachanayanchi kan shutipachu Yaya Diosmanta shamushkanki manachu nishpa. Chayrayku munanchi rikunata shuk nima ima uras rikushkanchita Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta nishpa.

³⁹ Jesuskaya paykunata aynirka:

Kankuna Yaya Diosta mana kirinayak kashpaykichimi mana ali rurak runakuna kashpaykichi Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikunayankichi. Munashpaykichipas manami rurashanchu. Chayllatami rikunkichi Yaya Dios chay ñawpa paypa yachayninwa yachachik Jonaspapasashkantashinami ñukawarurananta.

⁴⁰ Ñawpa Jonasta shuk saltonshina atun challwa millpurka. Chaypina payka chay challwapa wiksanpi kimsa punchata, kimsa tutata karka. Chaymanta chay challwaka Jonastaka kiwnarka. Chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kimsa punchata, kimsa tutata allpa ukupi kashkaynimanta kawsarimusha.

⁴¹ Chay ñawpa Nínive llaktapi kawsak runakuna yapa millaypata rurashpa kawsapayarkakuna. Jonaska paykunata yachachishpanmi tukuy uchata rurashkanta sakirkakuna Yaya Diosta alita kasushpana kawsanankunapa.

Yaya Diospa kastiganan punchapi chay ñawpa Nínive llaktapi kawsak runakunami paypa puntanpi kankunamanta mana alita rurashkaykichita rimankakuna. Ñukaka Jonasmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas mana kirivanayankichichu. ⁴² Chaymanta ñawpa karu llaktamanta shuk kamachik warmi shamurka Jerusalemaya chay atun yachayyu Salomonta uyananpa. Ñukaka Salomonmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas kankunaka manami uyawanayankichichu. Chayrayku Yaya Diospa kastiganan punchapi chay kamachik warmika Yaya Diospa puntanpi kankunamanta mana alita rurashkaykichita rimanka.

Jesuska supay shuk runamanta llukshishkanmanta yachachin
(Lk 11.24-26)

⁴³ Chaymanta Jesuska paykunata rimarka:

Shuk runamanta shuk supay llukshishpanka yaku illa allpakunapimi purin, maskashpa maypimi kawsanka nishpa. Mana maypi samananta tarishpanka yuyarishpa riman: ⁴⁴ Kutishara chay llukshishkayni runamal-latata nishpa. Kutishpan chay runata tarikrin shuk wasi suma chusha picharishkatashina. ⁴⁵ Chaypi kanchis paymanta ashwan millaypata rurak supay masinkunata pushakrin. Tukuy paykuna chay runapi yaykushpankuna paywa kawsanahun. Chasnami chay runaka ashwan millaypakunata rurashpa kawsan. Kankunaka yapa millaypata rurak kashpaykichimi chay achka supay yaykushka runashina kankichi.

Jesuspa wawkinkuna mamananwa pakta kwintak rirkakuna paywa
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Jesús chay runakunata yachachihushkanpi paypa wawkinkuna mamananwa pakta chay wasima pakta-murkakuna. Paykunaka Jesuswa kwintanayashpankuna wasi washamantalla payta kayachirkakuna.

⁴⁷ Chaypina shuk runaka Jesusta rimarka:

Mamaykimi wawkikikunawa kanchapi chapahunkuna kanwa kwintanankunapa nishpa.

⁴⁸ Chaypi Jesuska chay runata rimarka:

Mana mamaynillatachu kikin wawkinikunallatachu yuyani.

⁴⁹ Chaymanta ñukanchikunata makinwa rikuchishpan tukuy runakunata rimarka:

Kaykunami mamaynikuna, wawkinikunapas.

⁵⁰ Maykanmi ruran silupi kawsak Yayayni Diospa munashkanta, paymi kan wawkinishina, paninishina, mamaynishina.

Jesuska tarpuk runamanta yuyachishpa yachachin
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

13 Chay punchalla Jesuska chay wasimanta llukshishpan tiyarik rirka kucha mayanpi. ² Chaypi tiyahushpan achka runakuna payta kayllayarkakuna. Chayrayku Jesuska shuk botipi yaykurka tiyarishpan paykunata yachachinanpa. Chasna yachachihushpan tukuy chay runakuna kucha mayanmanta payta uyarkakuna. ³ Chaypina Jesuska chay achka runakunata Yaya Diospa shiminta shuk yachachinakunawa yachachirka kasna nishpa: Akuychi yuyarishunchi, shuk runa arus muyuta tarpuk rirka chakranpi.

⁴ Chaypi chay tarpuk runaka arus muyukunata wichashpa rirka wiñanankunapa. Shuk muyukunaka urmarkakuna ñampipi. Chay ñampipi urmashkataka pishkukuna mikurkakuna. ⁵ Shuk muyukunaka urmarkakuna llapcha allpa samantasapapi. Shuk ratu tukyarirkakuna chay muyukunaka, llapcha allpa kashkanrayku. ⁶ Chaypi yapa intishpan arus wiñahukka wañurirka, mana ankunka paykunata atipashpan

samantapi. ⁷ Shuk muyukunaka urmarkakuna kashasapa allpapi. Chay kashakunaka arus muyukunamanta ashwan utkalla wiñarkakuna. Chasna utkalla wiñahushpan chay kashakunaka nitirkakuna chay arus wiñahukta. Chayrayku aruska mana muyuyarkachu.

⁸ Shuk muyukunaka urmarkakuna ali allpapi. Alita wiñashpankuna sumakta muyuyarkakuna. Shukkunaka muyuyarkakuna shuk pachak muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna sokta chunka muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna kimsa chunka muyukunata. ⁹ Tukuy kay yachachihushkaynikunata alita uyashpa yachakuychi.

Jesuska runankunata yachachishkanta asirtachirka
(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

¹⁰ Chaymanta ñukanchika payta kayllayashpanchi tapurkanchi:

¿Imaraykuta runakunata chay yachachinakunawa yachachinki? nishpa.

¹¹ Jesuska ñukanchita aynirka:

Kankunallata Yaya Dios yachachihun nima pi yachashkanta, imashnami paypa ali kamachinanka kay allpapi. Mana kasunayak runakunataka Yaya Dioska manami yachachinchu. ¹² Tukuy payta kasukunatami Yaya Dioska sumakta yanapanka ashwanta asirtanankunapa. Mana kasunayakkunataka uchillastu yachashkankunata kunkachinkami.

¹³ Tukuy chay runakunata yachachishpaynipas mana asirtanahunchu. Tukuy ali rurashkaynikunata rikushpankunapas mana yachanahunchu imaraykumi chaykunataka rurani nishpa. Chayrayku mana yapa asirtaypa yachachinakunallawa paykunataka yachachini. ¹⁴ Nawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias killkarka Yaya Diosta mana kasunayak runakuna tiyananta. Kasnami Isaiaska Yaya Diospa rimashkanta killkarka:

Kay runakunaka ali yachachishkakunata uyashpankunapas manami asirtanahunchu. Ali rurashkaynita rikushpankunapas nima imata asirtanahunchu, imaraykumi chayta rurani nishpa. ¹⁵ Kay runakunapa yuyayninkuna taparishka kanahun. Nawinkunaka taparishkashina kashpankuna rurashkaynita mana rikunahunchu. Rinkrinkunaka taparishkashina kashpankuna rimashkaynita mana uyanahunchu. Chasna tukushpankuna manana atipahunchu uchankunamanta yuyarishpankuna llakirinata, ñuka llakichishpayni paykunata aliyachinaynipa.

¹⁶ Chaymanta Jesuska ñukanchi runankunallata rimarka:

Tukuy kankuna kushilla kankichi, rurashkaynikunata rikushpaykichi asirtashkaykichirayku. Kushilla kankichi yachachihushkaynikunata uyashpaykichi kasushkaykichirayku. ¹⁷ Alita uyawaychi. Nawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna, chaymanta achka ali rurak runakunapas yapa riksinayawarkakuna. Paykunaka mana atiparkakunachu riksiwanata, manara kay allpama shamushkaynirayku. Kunanka kankuna ña riksiwashkankichi. Chayrayku yapa kushikuychi.

**Jesuska asirtachin tarpuk runamanta yuyachishpa
yachachishkanta**
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸ Kunan uyaychi imatami yachachinayan chay muyuta tarpuk runawa yachachishkaynika. ¹⁹ Achka runakunami mana asirtakchu kanahun. Chasna kashpankunami ñampipi chakishka allpapi urmashka muyukunashina kanahun. Chasna runakunaka Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarithkanmanta shimita uyashpankunapas manami asirtanahun. Supayka shamun Yaya Diospa shiminta shunkunkunamanta kunkachinanpa.

²⁰ Chaymanta shuk runakunaka Yaya Diospa shiminta kushilla uyanahun. Chay runakunaka samantasapapi wiñak muyukunashinami kanahun. ²¹ Mana ukupi sapiyushina kashpankuna shuk ratullami Yaya Diosta kushilla katinahun. Kirishkankunarayku runa masinkuna asichishpa parisichihushpankuna nanayta llakiyta musyashpankuna sakinahunna Yaya Diosta katinata.

²² Chaymanta shuk runakunaka sumakta shunkunkunamanta pacha Yaya Diospa shiminta munanahun. Chasna alita munashpankunapas yapa kullkillata munashpankuna paykuna kikin munashkankunallata rurashpa kawsashpankuna kunkarinahun Yaya Diospa shiminta. Chasna runakunaka muyukuna kashasapapi urmashka nima ima uras muyuyakkunashina kanahun.

²³ Ashwan shuk runakunaka yapa sumaktami shunkunkunamanta pacha Yaya Diospa rimashkanta asirtashpa kasunahun. Paykunaka Yaya Diosta yuyashpalla kawsanahun. Chasna kashpankunami muyukuna ali allpapi wichashkashina kanahun. Paykunaka shuk muyumanta shuk pachak muyuta muyuyakshinami kanahun, shukkunaka sokta chunka muyuta muyuyakshinami kanahun, shukkunaka kimsa chunka muyuta muyuyakshinami kanahun.

Jesuska trigu chawpipi millaypa kiwa wiñashkata yuyachishpa yachachin

²⁴ Chaymanta Jesuska chay achka runakunata shuk yachachinata rimashpa yachachirka kasna nishpa: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Shuk runa chakranpi ali trigu muyukunata tarpushkata rikuychi. ²⁵ Shuk tuta tukuy puñuhushkankunapi kuntranka chay tarpushka chakrama rirka millaypa muyukunata chay tarpurishkakunapi shikwachinanpa. ²⁶ Chay trigu muyukuna wiñashpan ña muyuyahushkanpi chay millaypa kiwakunapas sumakta wiñarkakuna. ²⁷ Chaypina chay chakrayu runapa runankunaka amunta rimarkakuna: Patrón, kan ali trigu muyukunatami tarpurkanki. Maymantataya chay millaypa kiwakunaka wiñahunkuna nishpa. ²⁸ Chay chakrapa amunka rimarka: Chikniwak runami chay millaypa kiwakunataka tarpushka nishpa. Chaypi runankunaka patroyninta tapurkakuna: ¿Munankichu chay kiwakunata pitik rinanchipa? nishpa. ²⁹ Chaypi pa-

troyninka aynirka: Mana. Pitihushpaykichika chay millaypa kiwakunata, trigutapas pitinkichimi. ³⁰ Sakiychi parihulla wiñanankunapa pallananchi punchakama. Trigu muyu pukushpanka ñukami kachasha pallak runakunata, chay millaypa kiwakunataka pitishpankuna tantachishpa rupachinankunapa. Chaywasharami trigu muyuta pallashpankuna wakaychana wasinipi churankakuna.

Jesuska uchilla muyumanta yuyachishpa yachachin
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ Chaymanta Jesuska chay runakunata kaytapas yachachirka kasna nishpa: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Mostasa muyuta rikuychi. Tukuy muyukunamanta ashwan uchillastumi kan. Shuk runa chakranpi tarpushpanka shuk uchilla tarpukunamanta ashwan atuntami wiñan. Shuk kaspishinami atunta ramayan. Chaypi pishkukunaka shamunahun, wasinstukunatapas rurahun. Chasna rimashpan Jesuska yuyachirka puntiru shukkunalla Yaya Diospa kamachishkankuna tukunankunata, chaymanta kirikkunaka achka tukunankunata. Chasna kashpan shukkuna kushilla paykuna chawpipi kawsak shamunahun.

Jesuska lewaduramanta yuyachishpa yachachin
(Lk 13.20-21)

³³ Chaymanta Jesuska kuti yachachihushpan chay runakunata rimarka: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Levadurata rikuychi. Shuk warmi panta rurahushpan kimsa mati harinapi uchillastu lewadurata yakuwa chapurishkata churan. Chaywa chapushpan tukuy harinaka panrayku alita punkin.

Jesuska imaraykumi chikan chikan yachachinakunawa yachachin
(Mk 4.33-34)

³⁴ Jesuska achka yachachinakunawa tukuyta chay runakunata yachachirka. Nima ima uras rimarkachu kуска asirtana shimikunata. ³⁵ Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikka killkarka, imashnami Jesuska yachachinka nishpa. Chay killkashkanpika kasnami riman:

Ñukaka chikan chikan yachachinakunawami runakunata yachachisha pakalla kashkakunata. Yaya Dios kay allpata rurashkanmanta pacha mana nima pi yachashkankunatachu yachachisha nishpa.

Jesuska runankunata asirtachirka chay millaypa kiwakunamanta yachachishkanta

³⁶ Chaymanta Jesuska chay achka runakunata kutinankunapa rimashkanwasha yaykurka shuk wasipi. Chaypi ñukanchi payta kayllayashpanchi tapurkanchi chay millaypa kiwa chakrapa wiñashkamanta yachachishkanta asirtachinanpa. ³⁷ Chaypina Jesuska rimarka: Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runami shuk

chakrayu runa ali muyukunata tarpukshinami kani. ³⁸ Kay allpaka chakraynishinami. Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsak payta kasuk runakunami chay ali muyukunashina kanahun. Supaypa kamachishkankunata kasuk runakunaka chay mana ali kiwakunashinami kanahun. ³⁹ Supayka chay millaypa kiwakunataka shikwachik runashinami. Kay allpa tukurinaka chay trigu muyuta pallana punchashinami. Angelkunaka chay trigu muyukunata pallak runakunashinami kanahun. ⁴⁰ Imashnami millaypa kiwakunata pichashpa rupachinchi ninapi, chasnallatatami kay allpa tukurihushpan Yaya Dioska tukuy uchasapa runakunataka nina mana wañukpi rupachinka. ⁴¹ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runami angelkunata kachasha, kamachinaynipi mana ali rurak runakunata, runa masinkunata uchata rurachikkunatapas tantachinankunapa. ⁴² Tukuy paykunata tantachishpankunami ñukaka wichusha nina mana wañukma. Chaypimi paykunaka sinchita parisishpa wakankakuna, piñaywa kirunkunata kanirinkakuna. ⁴³ Chaymanta tukuy maykankunami Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanahun, paykunaka Yaya Diospa kamachinan mushu mundumami rishpankuna inti sumakta punchayachihukshina rikurinkakuna. Tukuy kay yachihushkaynikunata alita uyashpa yachakuychi nishpami yachachirka Jesuska.

Jesuska yapa suma valik imakunamanta yuyachishpa yachachin

⁴⁴ Chaymanta Jesuska kuti yachachihushpan rimarka: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Shuk yapa valik oro pamparishkata rikuychi. Shuk runa allpapi pakashka yapa valik orota tarirka. Chay tarishkantaka chayllapi kuti pampashpa sakirka. Chaypi yapa kushikushpa kutishpan tukuy tiyapushkanta rantichirka. Chay kullkiwana rantirka chay oroyu allpata.

⁴⁵ Chaymanta Yaya Diospa ali kamachinanka shuk yapa achka valik perlashinami. Shuk wirakucha maskashpa purirka atun yapa valik yura wallkashina rikunayu perlata. ⁴⁶ Chaypi achka valik atun yura perlata tarishpan tukuy tiyapushkankunata rantichirka. Chay kullkiwana rantirka chay yapa valik perlata.

Jesuska redimanta yuyachishpa yachachin

⁴⁷ Chaymantapas Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi shuk atun yakupi aysay tukuhushka redishinami kan. Rediyak runakunata yuyariychi. Rediyashpankuna chikan chikan challwakunata apinahun. ⁴⁸ Chaymanta redinkunata tiyuma aysashpankuna challwakunata akllanahun. Tukuy ali challwakunataka tasankunapi churanahun mana ali challwakunataka yakumami wichunahun. ⁴⁹ Chasnallatatami kay mundu tukurihushkanpi, chay challwakunata akllak runakunashina angelkunaka runakunata akllankakuna. Mana kasuk runakunataka anchuchinkakunami Yaya Diosta alita katik runakunamanta. ⁵⁰ Chay mana kasuk

runakunataka nina mana wañukmami wichunkakuna. Chaypimi sinchita parisishpa wakankakuna, piñaywa kirunkunata kanirinkakuna.

Jesuska chikan chikan yachachinakunawa yachachishkanta tukuchirka

⁵¹ Yachachinankunata tukuchihushpan Jesuska ñukanchita tapurka:

¿Asirtankichichu kay yachachihushkaynikunata? nishpa.

Chaypina aynirkanchi:

Ari, asirtanchimi nishpa.

⁵² Chaypi Jesuska ñukanchita rimarka:

Rikuychi, shuk wasi amu achka mushu mawka charishkankunata wakaychakta. Chay charishkankunamanta maykantachari munan chayta surkun. Chay wasi amuka Yaya Diospa killkachishkanta yachachikshina kan, maykanmi Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarihanmanta yachachishkaynita alita yachakurka. Chasna runaka yachan kay mushu yachachishkaynita, ñawpa Yaya Diospa yachachishkantapas runakunata yachachinata.

Ayllunkunaka Jesusta Nasaret kikin llaktanpi mana kirinayarkakunachu (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Chaymanta Jesuska tukuy chay yachachinakunata rimashkanwasha chay llaktamanta llukshirka. ⁵⁴ Chasna rishpan kikin llaktanpi paktarka. Chaypina tantarinankuna wasipi Yaya Diospa shiminta yachachirka. Chasna yachachihushkanta uyashpankuna tukuy chay runakunaka mancharishpankuna nirkakuna:

¿Maypitaya kay runaka chay tukuyta yachakushka?

¿Imashnataya ruran mana atipaypakunata? ⁵⁵ ¿Manachu kay runaka karpintirupa wawan? ¿Manachu mamanka Maria, wawinkunaka Santiago, José, Simón, Judas? ⁵⁶ ¿Paninkunaka manachu kay llaktanchipi kawsanahun? ¿Pitaya payta yachachishka chay tukuyta yachananpaka? nishpa.

⁵⁷ Chasna yuyarishpankuna chay llaktanmantalla kashpankunas Jesusta mana kasunayarkakunachu. Chayrayku Jesuska paykunata rimarka:

Tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachiktaka kikin llaktanpika, kikin wasinpika manami ayllunkunaka kasunahunchu. Shuk llaktakunapimi yachachishpan runakunaka alita kasunahun nishpa.

⁵⁸ Chasna llaktanpi kawsak runakuna payta mana kirishkankunarayku Jesuska kikin llaktanpi mana achkatachu atun yachaywa ruranakunata rurarka.

Apu Herodes Bawtisak Juanta wañuchichirka (Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

14 Chay punchakunapi Galilea allpapi kamachik apu Herodeska uyarka Jesús achka mana atipaypakunata rurahushkanta. ² Chaypi Herodeska runankunata yanka rimarka:

Chay Jesuska wañuchishkayni Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarimushka. Chayraykumi atipan Yaya Diospa yachayninwa ruraypakunata ruranata nishpa.

³ Kay Herodeska ñawpa Juanta kadenakunawa wataşpan karselpi churarka, wawkin Felipepa warmin Herodias chasna munashkanrayku. ⁴ Manara Juanka karselpi churay tukushpanra apu Herodes chay wawkinpa warminta apishkanraykumi Juanka payta kunarka Yaya Dioska mana munanchu kachuykiwa kawsanaykupa nishpa. Chayta rimashkanraykumi Herodeska Juanta karselpi churarka. ⁵ Herodeska piñarishpan Juanta wañuchichinayashpanpas runakunata manchashpan mana atiparkachu. Tukuy runakuna yacharkakuna Juan Yaya Diospa yachayninwa yachachik kananta.

⁶ Chay punchakuna Herodespa wawayarishkan puncha paktashpan fiestata rurarka. Chaypi Herodiaspa shipas wawanka sumakta baylarka tukuy kayashkan runakunapa rikuhushkanpi. Chayta rikuhushpan Herodeska yapa kushikurka. ⁷ Chayrayku chay shipasta tukuy runakunapa uyahushkankunapi rimarka shutipa paktachinanpa:

Imatachari tapuwanki, chayta kushkayki nishpa.

⁸ Chay shipaska mamanta tapuk rirka:

¿Imatata tapusha? nishpa.

Mamanka Juanta wañuchichinayashpan wawanta kunarka Herodesta tapunanpa, Bawtisak Juanpa umanta shuk kallanapi churashpa kuway yachanaynipa shutipa pitichishkaykita nishpa.

⁹ Chasna tapushpan Herodeska sinchita llakirirka. Achka kayashkan runakunapa rikushkankunapi rimashkanraykumi kamachirka Juanpa umanta pitishpa kunankunapa. ¹⁰ Shuk suntalunkunata kamachirka, karselma rishpankuna Juanta wañuchishpa umanta pitinankunapa. ¹¹ Chasna pitishkankunawasha shuk kallanapi apamushpankuna chay shipasta kurkakuna. Chaymanta chay shipaska mamantana kurka.

¹² Chayta yachashpankuna Juanpa runankunaka paypa aychanta apashpankuna urku uchukupi churashpa tapak rirkakuna. Churashkankunawasha Jesusta rimak rirkakuna Juan wañushkanmanta.

Jesuska pichka waranka runakunata kararka

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jesuska Juanta wañuchishkankunata yachashpan chay llaktamanta llukshishpan sapallan rirka shuk botipi chunlla chakishka allpama. Chasna Jesús rihushkanta achka runakuna yachashpankuna tukuy llaktakunamanta kucha mayanta kallpashpa payta katirkakuna. ¹⁴ Jesuska botimanta llukshihushpan achka runakunata rikurka. Paykunata rikushpan llakichirka. Chasna llakichishpanmi chay apashkankuna unkushkakunata ampirka. ¹⁵ Chaymanta ña tuyahushpan ñukanchika Jesusta kayllayashpanchi rimarkanchi:

Ñami chishiyashkanchi. Kaypika manami nima shuk runa kawsanchu. Tukuy kay runakunata kachay, llak-

tankunama rishpankuna mikunankunata rantinankunapa nishpa.

¹⁶ Chaypi Jesuska ñukanchita aynirka:

Mana munanichu rinankunapa. Kankuna karaychi paykunata.

¹⁷ Chaypi ñukanchi aynirkanchi:

Pichka panstu, ishkay challwastullami tiyan ñukanchipaka.

¹⁸ Jesuska ñukanchita aynirka:

Apamuychi ñukama.

¹⁹ Kushpanchi Jesuska tukuy chay runakunata kamachirka pastuyu allpapi tiyarinankunapa. Chaymanta chay pichka panta, ishkay challwata apishpan siluma rikushpan Yayan Diosta agradesirka. Agradesishkanwasha chay pankunataka pakishpa pakishpa ñukanchita kurka. Chaypina ñukanchikunaka chaypi kahukkunata mikunankunapa kurkanchi. ²⁰ Chay achka runakunaka mikurkakuna saksanankunakama. Mikushkankunawasha ñukanchikunaka puchurishkananta tantachirkanchi chunka ishkay tasa untakta. ²¹ Chay mikuk karikunaka pichka waranka karkakuna. Achka warmikuna wawakunapas mikurkakuna, paykunataka mana yuparkanchichu.

Jesuska yaku awata purirka

(Mk 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Chaymanta Jesuska ñukanchikunallata rimarka:

Ñuka tukuy kay runakunata wasinkunama kutinankunapa rimanaynikama, kankunaka botipi kucha chimpama riychi.

²³ Chay runakuna rishkankunawasha Jesuska sapallan shuk urku awama sikarka Yayan Diosta mañananpa. Tutayanankamami payka sapallan chaypi karka.

²⁴ Jesús chay urkupi kanankama ñukanchika botipi ña chawpi kuchapi rihurkanchi. Chasna chimpahushpanchi puntanchimanta yakuka yapa sinchita wayrawa ulasyarka. Botinchita ulaska wayraka sinchita waktarka. ²⁵ Ña pakarihushpan Jesuska yaku awata purishpa ñukanchita kayllayak shamurka. ²⁶ Jesusta yaku awata purihushkanta rikushpanchi mana riksirkanchichu. Yapa mancharishpa kaparirkanchi:

¡Ay, almatami rikuhunchi!

²⁷ Chasna kaparihushpanchi Jesuska ñukanchita rimarka:

Sinchikuriychi. Ñukami kani, † ama manchariyichichu.

²⁸ Chaypi Pedroka aynirka:

Kan Jesús kashpaykika rimaway kanma rinaynipa, yaku awata purishpa.

²⁹ Jesuska aynirka:

Shamuy ñukama.

Chayta uyashpan Pedroka botimanta uraykushpan Jesusma rirka yaku awata purishpa. ³⁰ Chasna rihushkanpi yaku awapi musyarka sinchi wayra paypi waktarihushkanta. Chaypi mancharirka. Chasna mancharihushpan kallarirka yaku ukuta yaykunata. Chaypi sinchita kaparishpa rimarka:

¡Kishpichiway Yaya Jesús! nishpa.

† Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin

³¹ Chay ratulla makinmanta apishpan Jesuska nirka: Imaraykuta mana tukuy shunkuykimanta pacha ñukata kiriwankichu sinchikurinaykipa.

³² Ña Pedro Jesuswa botipi uraykuhushkankunapi chay sinchi wayraka pasarirka. ³³ Chaypi ñukanchi botipi kahukkunaka Jesuspa puntanpi kunkurishpanchi nirkanchi:

Shutipami Yaya Diospa Wawan kanki nishpa.

Jesuka achka unkushkakunata ampirka Genesaret allpapi
(Mk 6.53-56)

³⁴ Chay sinchi wayra pasarishpanna chay kucha chim-pama Genesaret allpapi Jesuswa pakta paktarkanchi.

³⁵ Chaypi kawsak runakunaka Jesusta riksishpankuna tukuy runakunata rimashpa purirkakuna ñami Jesuska paktamushka nishpa. Chayta yachashpankuna unkushkakunata Jesusma apamurkakuna. ³⁶ Chay unkushkakunaka Jesusta rimarkakuna:

Churarishkaykipa shiminllatami llankanayanchi ampirinanchipa nishpa.

Chasna rimashpankuna Jesuska chay unkushkakunata churarishkanpa shiminta llankachishpan ampirka.

Jesuka yachachin imata rurashpami alicharishka kanchi Yaya Diospa rikushkanpi
(Mk 7.1-23)

15 Chaymanta fariseokuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas Jerusalén llaktamanta rishpankuna Jesusta kayllayarkakuna tapunankunapa.

² Chaypi paykunaka nirkakuna:

¿Imaraykutaya runaykikunaka yaya rukunchikuna wañupa rurashkankunata mana kasunahunchu? Ñukanchi yuyarinchi manara mikuhushpanchi makin-chita yakuwa ukuchinanchi tiyan mana uchayu kananchipa. ¿Imaraykuta runaykikunaka mana chasna ruranahunchu?

³ Chaypi Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka Yaya Diospa kamachishkanta mana kasushpaykichimi yaya rukuykichi wañupa rurashkankunallata kasushpa kawsankichi. Imaraykuta chasna rurankichi. ⁴ Kasnami Yaya Dioska kamachin:

Yayaykichita mamaykichita yuyashpa kasushpa kawsaychi nishpa.

Chaymanta:

Maykanmi yayanta mamanta chiknishpa riman mana ali kananta, chay runataka apuykichimi wañuchinan tiyan nishpa.

⁵ Chasna Yaya Dios rimashpanpas kankunaka chikan-tami yachachihunkichi. Runakunata rimankichi yayay-kichipa mamaykichipa pishihushpanpas mana yanapanaykichi tiyan rimashpaykichi kankunata yanapanayni kullkitaka Yaya Diostami kushkani. Chayraykumi manana tiyawannachu kankunata yanapanaynipa nishpa. Chasna yaya rukuykichi wañupa rurashkanllatami rurashpa kawsahushkaykichirayku Yaya Diospa kamachishkankunata mana kasuhunkichichu. ⁷ Ali runakuna kanchi nishpa yuyarishpaykichipas llulla

runakunami kankichi. Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias wañuka alita rimarka kankunamanta Yaya Diospa ñawpa rimashkanta kasna:

⁸ Kay runakunaka shiminkunallowami yuyawanahun. Manami tukuy shunkunkunamanta pachachu yuyawanahun. ⁹ Runakunapa kamachishkankunata rimashkaynitashina yachachishpankuna yankami ñukata mañana wasipi tantarinahun kushichiwanankunapa nishpa.

¹⁰ Chasna rimashpan Jesuska shuk runakunatana kayrka payta kayllayanankunapa. Paykunata rimarka:

Alita uyawaychi asirtanaykichipa. ¹¹ Imata mikushpaykichipas manami uchata rurankichichu. Shunkuykichi millaypata yuyarishkaykichita rimashpaykichimi shuti uchata rurankichi nishpa.

¹² Chaymanta ñukanchika payta kayllayashpanchi rimarkanchi:

¿Yachankichu chay fariseokuna rimashkaykita uyashpankuna piñarishkankunata?

¹³ Chaypina Jesuska aynirka:

Ama llakiriyichichu chay fariseokunaka piñarishushpankuna. Paykunaka Yaya Diospa kamachishkanta mana alita asirtashpankunami mana yachak runakunata pantachichinahun. Wawkikuna panikuna rikuychi. Tarpushpanchi shuk muyuta, chaypi millaypa kiwakanapas wiñanahun. Kankunaka millaypa kiwakunata surkushpaykichimi wichunkichi. Chasnallatami Yaya Dioska mana ali yachachikkunataka kastiganka. Paykunaka wisku runakuna wisku masinkunata pushahukshinami kanahun. Chasna kashpankunami ishkanti uchkupi urmankakuna nishpa.

¹⁵ Chaymanta Pedroka Jesusta rimarka:

Chay yachachishkaykita ashwan alita ñukanchita asirtachiy nishpa.

¹⁶ Chaypi Jesuska aynirka:

¿Kankunapas manarachu asirtankichi chay rimashkaynita? ¹⁷ Tukuy mikunami mikushpanchika wiksanchima rin. Chaymanta llukshin aychanchimanta. Imatapas mikushpanchika manami uchatachu ruranchi. ¹⁸ Maykantami rimanchi shunkunchipi yuyarishkanchimanta shamun. Chaymi shuti uchayachin.

¹⁹ Shuk runa manara millaypata rurahushpanra shunkunpi yuyarin chay millaypata rurananpa. Chaymanta tukuy chay millaypakunata ruran. Chay millaypa ruranakuna kanahun: Shuk runata chiknishpa wañuchina, shuk warmiyu kari shuk warmiwa musayana, shuk kusayu warmi shuk kariwa musayana, chaymanta tukuywa musayanakuna, shuwana, llullana, runa masinta chiknishpa kamina. ²⁰ Shuk runa chay mana alikunata rurashpan uchayan. Mana makinchita yakuwa ukuchishpa mikushpanchika manami uchayanchichu.

Shuk mana israel warmi Jesusta tapurka yanapananpa
(Mk 7.24-30)

²¹ Jesuska chay llaktamanta llukshishpan rirka Tiro, Sidón llaktakunama. ²² Chaypi shuk warmika Jesusta kayllayarka. Chay warmika ñawpa Kanaán allpapi

kawsak runakunamanta kashpan mana israel warmichu karka. Payka Jesusta kayllayahushpan kaparishpa rimarka:

Yachachik, Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichway! Shipas wawaynipimi supayka yaykushpan payta yapa parisichihun nishpa.

²³ Jesuska chayta uyashpanpas nima imata aynirkachu. Chaypina Jesusta kayllayashpanchi rimarkanchi:

Chay warmita rimay kaymanta anchurinampa, yapami ñukanchita kaparishpa apanakuhun nishpa.

²⁴ Jesuska chay warmita aynirka:

Yaya Dioska kachawashkami israel runa masinikunallata yanapanaynipa. Paykunami obeha chinkarishkashina kawsahunkuna nishpa.

²⁵ Chayta uyashpan chay warmika Jesuspa puntanpi kunkurik rirka kasna nishpa:

Yachachik, yanapaway.

²⁶ Chaypi Jesuska aynirka:

Manarapas chikan runakunata aliyachihushpaynira israel masinikunatarami yanapanayni tiyan. Manami alichu shuk runa mikunata wawankunamanta kichushpa allkukunata karananpa.

²⁷ Chasna Jesús rimashpan chay warmika aynirka:

Ari yachachik, chasna kashpanpas allkukunapa amun mesapi mikuhushpanka mikunanmanta wicharishkatami allkukunapas mikunahun.

²⁸ Chaypi Jesuska rimarka:

Pani, maytukuytata shunkuykimanta pacha kiriwaniki. Chayrayku shipas wawaykitaka ñami ampishkani.

Chay ratulla chay shipaska ampirirka.

Jesuska achka unkushkakunata ampirka

(Mk 7.31-37)

²⁹ Chaymanta Jesuska ñukanchikunawa chay llaktakunamanta llukshishpan Galilea kucha mayanpi paktarka. Chaypi shuk urku awama sikashpan tiyarik rirka.

³⁰ Chay urku awapi kahushpanchi achka runakuna achka unkushkakunata apamushpankuna Jesuspa puntanpi churak shamurkakuna. Mana purinata atipakkunata, wiskukunata, waklishka makiyu waklishka chakiyu runakunata, mana rimanata atipakkunatapas, chaymanta ashwan achka unkushkakunata apamurkakuna. Chaypina Jesuska tukuy chay unkushkakunata ampirka. ³¹ Chasna ampirishpankuna mana rimanata atipakkuna kallarirkakuna rimanata. Waklishka makiyu waklishka chakiyu runakunapas ali-yarkakuna. Mana purinata atipakkunapas alita purirkakuna. Wiskukunapas atiparkakuna rikunata. Chayta rikushpankuna tukuy runakuna mancharishpankuna ñukanchi israel runakunapa Yayanchi Diosta kushchirkakuna, Yaya Dios, kanmi tukuyta atipak kanki nishpa.

Jesuska chusku waranka runakunata kararka

(Mk 8.1-10)

³² Chaymanta Jesús ñukanchita kayashpan rimarka:

Llakichinimi kay runakunata. Ñami kimsa punchata ñukanchita katihunkuna. Mikuna illa kay runakunaka. Manami kachanayanichu mana mikushpa wasinkunama kutinankunapa. Chasna mana mikushpa rishpankunaka pakta ñampi chawpipi lismayanahuma nishpa.

³³ Ñukanchika Jesusta nirkanchi:

¿Imashnataya kay tukuy achka runakunaraykuka tarinchima mikunata? Kaypika nima shuk runa kaw-sanchu.

³⁴ Jesuska ñukanchita tapurka:

¿Masna pantata charinkichi?

Ñukanchika aynirkanchi:

Kanchis panllami, chaymanta masna challwastukuna.

³⁵ Chaypina Jesuska chay runakunata rimarka allpapi tiyarinankunapa. ³⁶ Chaymanta chay pankunata, challwastukunatapas apishpan Yayan Diosta agradesirka.

Chaymanta paki paki rurashpan ñukanchita kurka chay tiyahuk runakunata kunanchipa. ³⁷ Chasna kushpanchi chay runakuna tukuy mikurkakuna sak-sanankunakama. Mikushkankunawasha puchurishkatana tantachishpanchi kanchis tasata untachirkanchi. ³⁸ Chay mikuk karikunami chusku waranka karkakuna. Achka warmikuna, wawakunapas mikurkakuna, paykunataka mana yuparkanchichu.

³⁹ Chaywashami Jesuska chay runakunata rishara nishpan ñukanchiwa pakta shuk botipi uraykushpan chimparkanchi Magdala shutiyu llaktama.

Fariseokuna, saduseokuna Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinampa

(Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

16 Chaymanta fariseokuna saduseokunawa parihiu Jesusta kayllayashpankuna yapa runakunata rik-sichinayashpankuna mana Yaya Diospa kachashkan kananta tapurkakuna:

Ñukanchirayku ruray Yaya Diospa yachayninwa shuk nima ima uras rikushkanchita.

² Chasna tapushpankuna Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka inti pukanlla yaykuhushkata rikushpaykichi rimankichi kayaka ali punchami tukunka nishpa.

³ Chaymanta shuk puncha tutamanta puyu pakarishpan rimankichi ñami punchaka waklishka nishpa.

Alita tukuy chaykunata yachashpaykichipas rurashkaynikunata rikushpaykichika ¿manachu asir-

tankichi imaraykumi chaykunata rurashkani? ⁴ Kankunaka Yaya Diosta mana kasushpaykichimi mana ali yuyayyu runakuna kankichi. Tapuwashpaykichipas

Yaya Diospa yachayninwa rurashkaynita rikuchinaynipa, manami rurashanchu yanka rikunaykichipaka.

Kayllatami rikunkichi, imashnami Yaya Dioska ñawpa paypa yachayninwa yachachik Jonasta kimsa punchamanta wañuyamanta kishpichirka, chasnallatatami kuti ruranka ñukawa.

Chasna rimashkanwasha paykunata sakishpan shuk partima rirka.

Jesuka yachachirka fariseokunapa yachachinankunata mana kasunankunapa
(Mk 8.14-21)

⁵ Chaymanta ñukanchi Jesuspa runankunaka kucha chimpama paktashpanchi yuyariranchi panta apanata kunkashkanchita. ⁶ Chaypina Jesuska ñukanchita rimarka:

Alita yuyariychi. Kuyrariychi fariseokunapa saduseokunapa lewaduramanta.

⁷ Chasna Jesús lewaduramanta rimashpan maykanwami chapushpa panta punkichinchi ñukanchipura tapunakurkanchi:

Panta mana apamushkanchiraykumi chasna ñukanchita rimahun.

⁸ Chaypi Jesuska rimahushkanchita uyashpan rimarka:

¿Imaraykuta chasna kankunapura tapunakunkichi? Mana chay panta kunkashkaykichimantachu kankunata rimahuni. Kankunaka manachu ñukapi sinchikurinkichi. ⁹ ¿Manarachu asirtankichi pichka panwa pichka waranka runakunata karashkaynita? ¿Manachu yuyarinkichi masna tasatami untachirkankichi chay mikuna puchurishkanta? ¹⁰ Chaymanta ¿manachu yuyarinkichi kanchis panwa chusku waranka runakunata karashkaynita? Chaymanta ¿manachu yuyarinkichi masna tasatami tantachirkankichi chay mikuna puchurishkanta? Tukuy uras chasnallatata atipani ruranata. ¹¹ ¿Imaraykuta kankunaka mana alita asirtankichichu? Manami panmantachu rimahuni. Kutikashka rimani, kuyrariychi fariseokunapa saduseokunapa lewaduramanta nishpa.

¹² Chaypirami ñukanchika asirtarkanchi chay Jesuspa rimahushkanta. Manami kikin panta punkichik lewaduramantachu rimahurka, ashwan fariseokunapa saduseokunapa waklichik yachachinankunamantami ñukanchita rimarka.

Pedro rimarka Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Chaymanta Sesarea Filipo shutiyu llaktapi paktashpanchi Jesuska ñukanchita tapurka:

Runakuna kwintahushpankuna ¿pimi kani ninahuntaya?

¹⁴ Chaypi ñukanchika aynirkanchi:

Shukkunaka ninahunmi Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita. Shukkunaka ninahunmi Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Eliaschari kanaykita, maykanmi kuti shamunan karka. Shukkunaka ninahunmi Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Jeremiaschari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita. Mana kashpaka Yaya Diospa yachayninwa shuk ñawpa yachachikchari kawsarishka kanaykita nishpa.

¹⁵ Chaymanta ñukanchitana tapurka: Kankunaka, ¿pimi kani ninkichitaya?

¹⁶ Chaypi Simón Pedro shutiyuka aynirka:

Kanmi kanki kawsa Yaya Diospa Wawan, paypa Kachashkan Kishpichik.

¹⁷ Chasna Simón Pedro rimashpan Jesuska payta rimarka:

Kushilla kanki Simón, Jonaspa wawan. Chaytaka manami runachu kanta riक्सichishka, ashwan Yayayni Dios silupi kawsakmi riक्सichishka. ¹⁸ Ñukami kanta rimani, kanmi kanki Pedro.

Pedro nishkanka rumimi. Chasna kashpan Jesuska rimashpa katirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha ñukata kiriwashkaykirayku sinchi rumishinami kanki. Kan yachachishpayki achka runakunata yanapasha paykunapas ñukapi sinchikurishka kiriwanankunapa. Chasna shuk wasihuk runashina kankunawa wasinita rurahushpayni kantami churasha chay wasita sinchikuchik rumishina kanaykita. Tukuy kiriwakkuna shuk sumakta rurarishka wasishina kashpaykichi nima wañuna atipankachu tukuchinata. ¹⁹ Kanta churasha kay allpapi kamachihushkaynirayku punkupi kuyrahuk runashina kanaykita. Shuk runata rimashpayki uchaykika llakichirishkami kan nishpa, Yaya Diospas ari, chasna kachun ninkami. Shuk runata rimashpayki uchaykika mana llakichirishkachu kan nishpa, Yaya Diospas ari, chasna kachun ninkami.

²⁰ Chasna Pedrota rimashkanwashpa Jesuska ñukanchita nirka:

Ama nima pita rimankichirachu ñuka Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kanaynita.

Jesuka wañunanmanta kawsarimunanmantapas rimarka

(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

²¹ Chaymanta pacha Jesuska ñukanchita alita asirtachishpa rimarka:

Ñuka Jerusalemna rinayni tiyan. Chaypimi ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas yapa chikniwashpankuna parisichiwankakuna. Paykunaka chikniwashpami wañuchiwanakakuna. Chasna wañuchiwashpankunas kimsa punchamantami kawsarisha.

²² Chayta uyashpankuna Pedroka Jesusta chaynikstuma pushashpan rimarka:

Yaya Jesús, chaytaka ama rimaychu. Yaya Dioska manami munamachu chasna pasanaykita nishpa.

²³ Chayta uyashpan Jesuska tikrarishpan Pedrota rimarka:

Anchuriy ñukamanta, supaykunapa apunshina rimahunki. Llullachinayawahunkimi Yaya Diosta mana kasunaynipa. Manami Yaya Diospa munashkantachu rimawahunki, ashwan runapa yuyarinallatami rimawahunki nishpa.

²⁴ Chaymanta Jesuska tukuy ñukanchikunata rimarka:

Kankuna ñukata katinayawashpaykichika ama kankuna kikin munashkaykichita ruraychinachu. Kankunata chiknik runakuna piñarishpa wañuchi-

nayahushpankunapas ñukallata katiwaychi. ²⁵ Maykanmi wañuyta manchashpan sakiwan, chayka wiñaypami wañunka. Maykanmi ñukata katiwahushpan chikninata wañuyta parisin, chayka wiñaypami Yaya Dioswa kawsak rinka. ²⁶ Imata valin shuk runa tukuy kay mundupi tiyashkata apinanpa. Tukuy chaykunata apishpanpas wiñaypami wañunka. Masna kullkitapas kunayashpaykichika manami atipankichichu rantinata chay wiñaypa Yaya Dioswa kawsanataka. ²⁷ Ñuka Yaya Diospa Wawan silumanta angelkunawa shamuhushpayni suma chuyahlla rikurishpami shamusha Yayayni-pa yachayninwa. Chay urasmi mana alita rurak runakunataka kastigasha. Chaymanta kasuwak runakunataka rimasha ñukawami silupi kawsankichi. ²⁸ Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta kaypi kahukkunaka manara wañuhushpaykichira ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata rikuwankichimi wañushkaynimanta kawsarimushpayni kay allpapi kamachik tukunaynita.

Jesuska suma chuyahlla rikunayu tukurka
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

17 Chaymanta Jesuska sokta punchamanta Pedrowa, Santiagowa, paypa wawkin Juanwapas sikarka shuk atun urku awama. ² Chay urkupi kahushpankuna chay kimsa runankunaka Jesusta chuyahlla chikanyashkanta rikurkakuna. Uyanka intishina punchayachirka. Churarishkanpas yura chuyahlla sintihushkashina rikurirka. ³ Chay kimsa runankunaka rikurkakuna ñawpa yachachikkuna Moisesa, Eliastapas Jesuswa kwintahukkunata. ⁴ Chayta rikushpan Pedroka mancharishpa rimarka:

Yaya Jesús, alitami kaypi kahunchi. Munashpaykika rurashu kimsa tampukunata, shukta kanrayku, shukta-ka Moisesrayku, shuktaka Eliasrayku nishpa.

⁵ Chasna Pedroka rimahushkanpi shuk chuyahlla rikurik puyuka paykunata arkamurka. Chay puyukumanta uyarakuna Yaya Diospa rimahushkanta:

Kay Jesuska munashkayni Wawaynimi. Paymi ñukata sumakta kushichiwan. Kasuychi payta.

⁶ Chayta uyashpankuna chay kimsa Jesuspa runankunaka mancharishpankuna allpapi kunkurishpa kumurirkakuna. ⁷ Chaypina Jesuska kayllayashpan paykunata llankashpan rimarka:

Atariychi, ama manchariychichu nishpa.

⁸ Paykunaka atarishpankuna Jesusta sapallantana rikurkakuna. ⁹ Chay urkumanta uraykuhushpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Kay urkupi rikushkaykichitaka ama nima pita kwintankichirachu, ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa wañushkaynimanta kawsarimunaynikama.

¹⁰ Chaypina chay kimsa runankunaka Jesusta tapurkakuna:

¿Imaraykutaya Moisespa killkashkanta yachachikkunaka rimanahun, manara Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamuhushpanrami Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Eliasra kuti shamunka nishpa?

¹¹ Jesuska paykunata aynirka:

Shutipami riman, puntiru Elias kuti yachachik shamunka runakuna kawsaynikunata alicharinankunapa Yaya Dioswa nishpa. ¹² Ñuka kankunata rimani, Eliaska ñami shamushka. Runakuna manami riksirkakunachu payta. Chasna mana riksishpankunami parisichishpa payta wañuchirkakuna. Chasnallatatami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kashpayni ñukata-pas parisichishpa wañuchiwanakakuna.

¹³ Chasna Jesús rimahushpanrami chay runankunaka asirtarkakuna Eliasmanta rimahushkanwa Bawtisak Juanmanta paykunata rimahushkanta.

Jesuska shuk supay yaykushka wawata ampirka
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

¹⁴ Chaymanta Jesuska chay kimsa runankunawa urkumanta uraykumushpan achka runakuna kahushkanpi paktamurkakuna. Chaypi shuk runaka Jesusta kayllayashpan puntanpi kunkurishpan rimarka:

¹⁵ Yachachik, wawaynita llakichishpayki ampipay. Yapachkatami parisipahun. Maypipas kahushpan sinchiarishpa allpama urman. Achka kuti ninapi yakupipas urmapan. ¹⁶ Kay wawaynita apamurkani runaykikunama. Paykunaka mana atipashkakunachu ampinata.

¹⁷ Chaypi Jesuska tukuy runakunata rimarka:

Mana ali yuyayyu runakuna, kankunaka manami sinchikunkichichu ñukapi. Ima uraskamataya kankunawa kiparishpa yachachishkaykichi. Apamuychi kayma chay unkushkata.

¹⁸ Chay wawata pushamushpankuna Jesuska chay unkuchik supayta sinchi shimiwa kamachirka llukshiy kay wawamanta! nishpa. Chay ratulla chay wawaka ampirishka kiparirka.

¹⁹ Chaymanta tukuy ñukanchi Jesuspa runankuna shuk parti paywa tantarishpanchi tapurkanchi:

¿Imaraykutaya mana ñukanchika atipashkanchichu chay supayta llukshichinata chay wawamanta? nishpa.

²⁰ Chaypina Jesuska ñukanchita aynirka:

Kankunaka manami tukuy shunkuykichimanta pacha kiriwankichichu. Chayraykumi mana atipashkan-kichichu chay supayta llukshichinata chay wawamanta. Alita uyawaychi. Uchillastullatapas Yaya Diosta kirinkichimaka, rimankichima kay urkuta anchuriy chaymanta nishpa, chay urkuka rimashkaykichita kasushpanmi anchurima. Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta pacha kirinkichimaka, payka yanapamami tukuy imata atipanaykichipa rurana. ²¹ Chasna supaytaka atipankichi runamanta llukshichinata mana mikushpa mañashpalla Yaya Diosta nishpa.

Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

²² Chaymanta Jesuska ñukanchiwa pakta Galilea allpapi purihushpan ñukanchita rimarka:

Ñuka silumanta shamushka runa kashpaynipas chikniwak runakunami apichiwashpankuna parisichishpa wañuchiwanakakuna. Chasna wañuchi-

washpankunapas kimsa punchamantami Yaya Dios kawsachiwanka.

Chayta uyashpanchi yapa llakirirkanchi.

Jesuska rimarka Yaya Diospa wasinrayku kullkita paganankunapa

²⁴ Chaymanta Jesús ñukanchiwa pakta rishpan Kapernaum llaktapi paktarkanchi. Chaypi shuk runakuna Yaya Diospa wasinrayku kullkita kobrakkuna kashpankuna Pedrota kayllayashpa tapurkakuna:

¿Kankunata yachachik Jesuska manachu pagan Yaya Diospa wasinrayku?

²⁵ Chasna tapushpankuna Pedroka aynirka:

Ari, paypas paganmi nishpa.

Chaymanta Pedro chay wasipi yaykushpan manara nima imata rimashpanra Jesuska payta tapurka:

¿Imatata yuyarinki Simón? Rimaway ¿pitata kullkita pagachinahun atun apukunaka, kikin llaktankunamanta runa masinkunatachu, shuk allpamanta runakunatachu? nishpa.

²⁶ Chaypi Pedroka aynirka:

Shuk allpamanta runakunatami pagachinahun nishpa.

Chaypi Jesuska rimarka:

Chayrayku chay apukunapa kikin llaktankunamanta runa masinkunaka mana nima shuk imata paganankunata tiyanchu. ²⁷ Ñuka Yaya Diospa Wawan kashpayni Yayayni Diospa wasinrayku mana paganayni tiyanchu. Mana paganayni kashpanpas nima pita piñachinanchipa, akuychi pagashunchi. Antsilukriy kuchama. Chay puntiru challwata apishpay kimi shiminpi kullkita tarinki. Chayta pagakriy ñukarayku kanraykupas.

Jesuska yachachin maykanmi tukuymanta ashwan yachayyu kan

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

18 Chay uras Jesús Pedrowa kwintahushpan ñukanchi payta kayllayashpanchi tapurkanchi:

Yachachik, Yaya Dios tukuy runakunata kamachishpan ¿pitaya ñukanchimanta ashwan yachayyu kanka?

² Chasna tapushpanchi Jesuska shuk wawata kayashpan chawpinchipi shayachirka. Payta rikuchishpan ñukanchita yachachirka:

³ Alita uyawaychi. Kankuna shuk wawashina mana yachayyuchu kani nishpa yuyarishpa kawsaychi. Mana sakishpaykichika yuyarinata runa masinikunamanta ashwan yachayyu kani nishpa, manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankichichu. ⁴ Kay wawashina mana yachayyuchu kani nishpa yuyarishpaykichika Yaya Diospa kamachihushkanpi tukuymanta ashwan yachayyu kankichi.

⁵ Chaymanta maykanmi ñukata yuyawashpan shuk wawata yuyashpa wasinpi yaykuchin, chayka ñukatami yaykuchiwan nishpa.

Jesuska yachachin shuk runa masinta uchata rurachishpan yapa kastigarishka kananmanta

(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶ Chaymanta Jesuska rimarka: Maykanmi shuk wawa chayra katiwahukta uchata rurachin, paytaka Yaya Diosmi chaymanta ashwan sinchita kastiganka. Ashwan ali kama, kunkanpi atun rumiwa watashpa wichuy tukushpan chawpi yakupi chinkarinanpa. ⁷ Ay kay allpapi Yaya Diosta mana kasukkuna, yapa tukuyta uchata rurachinayashkankunarayku. Tukuy uras chasna uchata rurachinayakkuna tiyashpanpas ay, maykankunami uchata rurachikkuna kanahun. Imashna kastigushi paykunarayku kanka!

⁸ Chayrayku imapas kanta uchata rurachinayashpanka sakiy. Makiki chakiki kanta uchata rurachinayashpanka pitishpa wichushkashina sakiy. Mana ishkanti makikiwa, ishkanti chakikiwa nina mana wañukma rinaykipa, ashwan alimi kama, shuk makillawashina shuk chakillawashina Yaya Diospa kawsananpi yaykunaykipa. ⁹ Chaymanta ñawikiwa imatapas rikushpayki uchata ruranayashpaykika ñawikita surkushkashina sakiy. Mana ishkanti ñawikiwa nina mana wañukma rinaykipa, ashwan ali kama, shuk ñawillawashina silupi Yaya Dioswa kawsak rinaykipa nishpa.

Jesuska yachachin obehachinkata yuyachishpa

(Lk 15.3-7)

¹⁰ Chaymanta Jesuska yachachihushpan nirka: Rikuychi, nima shuk wawastuta, nima shuk chayra katiwak runata chikniychichu. Kay rimahushkaynita alita uyaychi: Paykunapa angelkunaka silupimi tukuy uras Yaya Diospa puntanpi kanahun. ¹¹ Ñuka Yaya Diospa Wawanka shamushkanimi tukuy runakunata sinchi kastigananmanta kishpichinaynipa.

¹² ¿Imashnata yuyarinkichi? Shuk runapa shuk pachak obehankuna tiyama. Chay shuk pachak obehankunamanta shuklla chinkarishpan ¿imatata rurama? ¿Manachu chay iskun chunka iskunta sakishpan chay shuklla chinkarishkata maskak rinma? ¹³ Alita uyawaychi. Chay shuk chinkarishka obehanta tarishpanka chay achka mana chinkarishka obehankunamanta ashwantami kushikuma. ¹⁴ Chasnallatatami silupi kawsak Yayanichika tukuy wawankunata alita yuyan. Chayraykumi payka mana munanchu nima shuk chayra katiwak runa paymanta chinkarishpa nina mana wañukma rinanpa nishpa.

Jesuska yachachin imashnami runa masinchita llakichinanchi tiyan

(Lk 17.3)

¹⁵ Chaymanta Jesuska yachachirka imashnami shuk kirik masinchita llakichinanchi tiyan nishpa. Kasnami nirka:

Shuk kirik masakichi kanta mana alita rurashpanka sapallayki rishpayki payta kunay. Kanta ari nishpanka alita alichashpa llakichinakuychi, chasnami kutikashka alitana paywa kawsankichi. ¹⁶ Mana rimashkaykita

uyashpanka ishkey kimsa kirik wawkikunawa pakta alichak riychi. Chasna ishkey kimsa kirikkunapa rikushkanpi chay mana alita rurak runata kunashpaykichi tukuy yachankakuna shutipa rimashkaykichita. ¹⁷ Chay runaka kunashkaykichita mana uyashpanka Yaya Diosta kasuk masakichikunata tantachishpa rimaychi paykunapas yachanankunapa. Paykunatapas mana uyanayashpanka Yaya Diosta mana kirik runatashinana rikuychi. ¹⁸ Alita uyawaychi. Kankuna shuk runata rimashpaykichi uchaykika mana llakichirishkachukun kan nishpa, Yaya Diospas ari, chasna kachun ninkami. Shuk runata rimashpaykichi uchaykika llakichirishka kan nishpa, Yaya Diospas ari, chasna kachun ninkami.

¹⁹ Alita uyawaychi. Kankuna ishkeymanta shuk yuyayllawa mañawashpaykichika Yaya Dios shuk imapi yanapanpa, payka kankunata yanapankami.

²⁰ Ñukata kiriwashpaykichi ishkeymanta kimsamanta tantarishpaykichi chaypi kankunawa pakta kahuni.

Jesuska yachachin mana llakichinayak runamanta yuyachishpa

²¹ Chaypi Pedroka kayllayashpan Jesusta tapurka: Yachachik, shuk runa masini achka kuti mana alita rurawashpanka ¿masna kutitaya payta llakichinayni tiyan? ¿Kanchis kutichu llakichisha? nishpa.

²² Chaypina Jesuska aynirka:

Mana rimashkaykichu kanchis kutilla llakichinaykipa. Rimashkayki kanchis chunka kuti kanchiskama llakichinayki tiyan. Mana yupashpa achka kuti llakichiylla.

²³ Chaymanta ashwanta asirtachishpa rimarka:

Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Rikuychi shuk yachayyu patrón runankunata kushkanwa rurashkankunamanta tapunayashkata. ²⁴ Ña tapunata kallarishpan shuk payta liwik runata pushmurkakuna. Payka chay patrona yapa achka, mana nima ima uras pagaypata waranka kullkita liwirka. ²⁵ Chay liwik runa nima kullkiyuchu karka liwishkanta pagananpa. Chayrayku chay patronka runankunata rimarka: Mana paganata atipashpan kay runataka warminti, tukuy wawankunatapas, tukuy paypa tiyapushkantapas rantichik riychi. Chay rantichishkaykichi kullkita ñukata kuwaychi paypa liwinmanta nishpa. ²⁶ Chasna rimashpan chay liwik runaka chay patronpa puntanpi kunkurirka. Yapa llakirishpan rimarka: Patroyni, ama piñariwaychu. Chapaway. Mana unayashpachu tukuy liwishkaynita pagashkayki. ²⁷ Chasna yapa atunta tapushkanrayku chay patronka chay runanta llakichishpan rimarka: Kutiy ña wasikima. Tukuy liwiwashkaykimanta kanta llakichini. Kunanka manana liwiwankinachu nishpa.

²⁸ Chay llakichirishka runa llukshishpan shuk runa masinwa tinkunakurka. Chay tinkunakushkan runaka payta shuk uchillastu kullkita liwirka. Chaypina chay llakichirishka runana yapa piñarishpan chay uchillastu payta liwik runataka kunkanmanta apishpan sipinayarka. Payta rimarka: Kunalla pagaway tukuy liwiwashkaykita nishpa. ²⁹ Chasna rimashpan chay liwik

runaka paypa puntanpi kunkurishpan rimarka: Ama piñariwaychu. Chapaway. Tukuy liwishkaynita pagashkayki nishpa. ³⁰ Yapa sinchita tapuhushpanpas chay sipinayak runaka mana munarkachu uyanata. Chay liwihuk runa masintaka karselma churachirka tukuy liwishkanta paganan punchakama.

³¹ Chay runata karselpi churachishkanta runa masinkuna rikushpankuna yapa llakirishpankuna chay patrona rimak rirkakuna. ³² Chaypina payka chay llakichishkan runanta kayachishpan rimarka: Kanka yapa millaypa runami kanki. Sinchita tapuwashkayki-raykumi chay achka mana pagaypa waranka kullkita liwiwashkaykimanta llakichirkani. ³³ Kanta llakichishkaynishina kanpas llakichinkima karka runa masakita nishpa. ³⁴ Chaypina chay patronka yapa piñarishpan kamachirka chay runatapas karselpi churanankunapa tukuy liwihushkanta paganan punchakama.

³⁵ Chaymanta ñukanchita rimashpa katirka: Chay patrón millaypa rurak runanta kastigashkanshinami Yaya Dios kankunatapas kastiganka, mana runa masakichikunata tukuy shunkuykichimanta pacha llakichishpaykichika.

Jesuskayachachin kari warminwa, warmipas kusanwa mana sakinakunankunapa

(Mk 10.1-12; Lk 16.18)

¹⁹ Tukuy chaykunata yachachishkanwashpa Jesuska Galilea allpamanta llukshishpan Judea allpamari rirka, chay Jordán yaku chimpama. ² Chaypi achka runakuna payta katirkakuna. Jesuska chay uras achka unkuwakunata amprika.

³ Chaymanta fariseokuna Jesusta kayllayashpankuna pantachichinayashpa tapurkakuna:

¿Alichu kama kusan warminta sakinanpa shuk imastumantalla, maykantami mana alita ruramachu?

⁴ Chasna tapushpankuna Jesuska aynirka:

¿Manachu Yaya Diospa killkachishkanpi leyishkan-kichi runata rurashpan Yaya Dios karita warmita rurashkanta? ⁵ Yaya Dios chasna karita warmita rurashpan rimarka: Tukuy karikuna yayanta mamanta sakinankuna tiyan warminwana tantaylla kawsanankunapa. Paykunaka tantarishpankuna shuk runashinallami kanahun nishpa. ⁶ Chasna Yaya Dios paykunata tantachishpan shuk runashinalla kanahun, manana ishkey runashinachu kanahun. Chayrayku mana alichu nima shuk runa warminta sakinanpa.

⁷ Chasna Jesús yachachihushpanmi chay fariseokuna tapurkakuna:

Chasna kashpanka ¿imaraykutaya Moiseska kamachirka shuk kari warminta sakinayashpan apunkunapa puntanpi warminta shuk sakina killkata kushpan atipama sakinata nishpa?

⁸ Chaypina Jesuska rimarka:

Kankuna mana Yaya Diosta kasunayashpaykichi Moiseska rimarka shuk sakina killkata kushpa atipankichi sakinata warmikichita nishpa. Ñawpamanta pachami Yaya Dioska mana munarkachu sakinakunaykichita.

⁹ Ñuka kankunata rimani warmikichita ama sakiy-chichu. Atipankichi warmikichita sakinata, shuk kariwa musayashkanraykulla. Mana chasna rurashpan warmikita sakishpaykichika uchatami rurankichi. Chaymanta shuk warmita apishpaykichika uchatami rurankichi. Chay sakishka warmita pushak karipas uchatami ruran.

¹⁰ Chaypina ñukanchika payta rimarkanchi:

Yaya Dios mana munashpanka warminchita sakinanchipa, ashwan alichari kama shuk runa mana warmiyananpa nishpa.

¹¹ Chasna rimashpanchi Jesuska ñukanchita aynirka:

Mana tukuy runachu asirtankakuna kay rimahushkaynita. Ashwan maykankunallatami Yaya Dioska asirtachin, chaykunami yachankakuna imamantami rimahuni. ¹² Tiyan achka runakuna chasna mana warmiyu kawsanankunapa. Shuk karikunaka wawayarinahunmi mana shuk warmiwa tupanata atipakkuna. Chayrayku mana warmiyanahunchu. Shuk karikunaka chasna tukunahun, paykunata kashpashkankunarayku. Chasna tukushpankuna mana warmiyanahunchu. Shukrunakuna mana warmiyanahunchu Yaya Diospa kamachishkankunalla kanankunapa. Maykankunami kay rimashkaynita asirtanahun, asirtashkankunashina kawsanahuchun nishpa.

Jesuska wawakunata llankashpan Yayan Diosta mañarka

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Chaymanta shuk runakuna wawakunata Jesusma pushamurkakuna, Jesús llankashpan paykunarayku Yaya Diosta mañananpa. Chayta rikushpanchi ñukanchika piñarishpa paykunata arkahurkanchi Jesusta mana kayllayanankunapa kasna nishpa:

Ama chay wawastukunataka Jesusma pushamuychichu.

¹⁴ Chasna piñarihushpanchi Jesuska ñukanchita rimarka:

Ama arkaychichu chay wawakunata ñukama pushamunankunapa. Maykankunami kay wawakunashina ñukata kiriwanahun, chaykunallami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakuna.

¹⁵ Chasna rimashpan Jesuska tukuy chay wawakunata kuyashpan Yayan Diosta mañarka paykunarayku. Chaymanta llukshishpan rirka.

Shuk kullkiyu runa Jesuswa kwintarka wiñaypa kawsanamanta

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Chaymanta shuk runa Jesusta kayllayashpan tapurka:

Yachachik, ¿ima ali ruranatata ruranayni tiyan Yaya Dioswa wiñaypa kawsanaynipa?

¹⁷ Chasna tapushpan Jesuska rimarka:

¿Imaraykuta tapuwahunki maykanmi ali kan rurana-pa? Yaya Diosllami ali kan. Paywa kawsak rinayash-

paykika Yaya Diospa kamachishkankunata alita kashushpa kawsay.

¹⁸ Chay runaka tapurka:

¿Maykan kamachishkakunatatata paktachinayni tiyan? nishpa.

Chasna tapushpan Jesuska rimarka:

Ama runa masakita wañuchiychu. Ama shuk warmi-wa musayaychu. Ama shuwaychu. Ama nima maykan runamanta nima imata llullashpa rimaychu. ¹⁹ Yayaykita mamaykita yuyashpa kushichishpa kawsay. Chaymanta kan kikinta yuyahukshina tukuy runa masakikunata yuyay. Tukuy chayta kasushpa kawsanayki tiyan nishpa.

²⁰ Chay runaka rimarka:

Tukuy chay Yaya Diospa kamachishkantaka kasushpami kawsashkani. ¿Imatata ashwan pishiwan ruranaynipa?

²¹ Chaypina Jesuska aynirka:

Yaya Diospa munashkanta alita ruranayashpaykika rantichikriy tukuy imaykikunata. Chay kullkitaka nima imayu runakunata kuy. Chasna rurashpaykimi silupi achka imayushina tukunki. Chasna rurashkaykiwashashuti katiway.

²² Chayta uyashpan chay runaka yapa llakirishpa wasinma kutirka. Yapa achka imayu kashpan mana munarkachu tukuy imankunata rantichishpa kunata. Chayrayku yapa llakirirka.

²³ Chay runa llakirishka rishpanna Jesuska ñukanchita rimarka:

Alita uyawaychi. Kullkinllapi yuyarihuk runakunaka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakunachu. ²⁴ Kutikashka rimani kankunata, shuk atun wiwa kamilluka manami atipamachu pasanata shuk aguha uchkunstuta. Chasnallatami shuk kullkiyu runaka kullkinllata munashpanka mana atipanchu Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsanata nishpa.

²⁵ Chayta uyashpanchi mancharishpa tapunakurkanchi:

Chasna kashpanka ¿pishi atipanka Yaya Diospa kamachinanpi yaykunata? nishpa.

²⁶ Chaypina Jesuska ñukanchikunata rikushpan rimarka:

Manami nima shuk runa atipamachu pay kikinlla Yaya Diospa kamachinanpi yaykunata. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichishpa yaykuchinata.

²⁷ Chaypina Pedroka rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy ñukanchipa tiyashkakunata kanta katinanchiranti. ¿Imatata Yaya Dios ñukanchita kunka? nishpa.

²⁸ Jesuska ñukanchita aynirka:

Alita uyawaychi. Yaya Dios kay allpapi tukuyta mushuta rurashpanmi ñuka paypa Kachashkan Runami kutikashka shamusha suma yachayniwa tukuy runakunata kamachinaynipa. Chasna suma kamachik tukushpaynimi ñukata katiwahushkaykichirayku kankunatapas churasha ñukawa pakta kamachikkuna

kanaykichipa. Chaypina chay chunka ish kay yaya rukunchikuna wañuta tukuy paykunamanta mirashka israel masinchikunawa pakta kawsashkankunamanta tapushpaykichi rimankichi pimi kishpinka pimi kastigarinka nishpa.

²⁹ Chaymanta Jesuska rimarka:

Shuk runa ñukata katiwahushkanrayku wasinta, wawkinkunata, paninkunata, yayanta, mamanta, wawankunata, chakrankunata sakishpanka paytaka Yaya Dioska tukuy ima sakishkanmanta ashwantami kunka. Chay yuyawak runaka wañushkanwasha wiñaypatami Yaya Dioswa silupi kawsanka. ³⁰ Achka runakuna maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuymanta ashwan valichirishka kanahun, paykunami Yaya Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan mana valikchu kankakuna. Achka runakuna maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuymanta ashwan mana valikchu kanahun, paykunami Yaya Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan valichirishka kankakuna.

Jesuska ali tarawachik patronmanta yuyachishpa yachachin

20 Chaymanta Jesuska rimashkanta ashwan alita asirtachinanpa chay runakunata yachachirka: Akuychi yuyarishunchi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Rikuychi, shuk patronpa tiyapurka shuk atun uva chakran. Shuk puncha tutamanta payka llukshirka runakunata maskananpa, uva chakranpi tarawachinanpa. ² Runakunata tarishpan rimarka: Tukuy puncha chishiyakta chakraynipi tarawashpaykichika kankunata pagasha shuk puncha valishkata nishpa. Paykunaka ari nishpankuna tarawak rirkakuna. ³ Tutamantara kahushpan intika, chay patronka kutikashka maskak rirka ashwan runakunata. Plasapi achka mana tarawanayu runakunata rikurka. ⁴ Paykunata rimarka: Kankunapas uva chakraynipi tarawak riychi. Tarawashkaykichimanta kankunata pagasha nishpa. Chasna rimashpan paykunapas tarawak rirkakuna. ⁵ Chay chakrayu runaka chawpi puncha, chaymanta chishipi kutikashka maskak rirka runakunata tarawachinanpa. Kuti runakunata tarishpan kacharka chakranpi tarawanankunapa. ⁶ Ña chishiyahushpan kutikashka plasama rirka maskananpa runakunata tarawachinanpa. Plasapi kutikashka mana tarawanayu runakunata rikurka. Paykunata tapurka: ¿Imaraykuta tukuy puncha kaypi kankichi nima imata rurashpa? nishpa. ⁷ Chasna tapushpan paykunaka aynirkakuna: Nima pi ñukanchita tarawananchipa maskashkachu nishpa. Chaypina chay patronka rimarka: Kankunapas uva chakraynipi tarawak riychi nishpa.

⁸ Chaymanta tutayahushpanna chay patronka paypa runanta rimarka: Tukuy tarawashka runakunata kayashpayki pagay. Ashwan washa shamushkakunamanta kallariushpa tukuyta pagay nishpa. ⁹ Chaypina shuk uralla tarawak runakunata pagarka tukuy puncha

tarawashkatashina. ¹⁰ Chayta rikushpankuna tutamanta pacha tarawashkakunaka yuyarirkakuna, ñukanchita ashwanta paganka tukuy puncha tarawashkanchirayku nishpa. Chasna yuyarishpankunapas shuk puncha tarawashkankunamantalla pagay tukurkakuna.

¹¹ Chayrayku piñarishpankuna patronmanta yuyarirkakuna mana ali pagak patrón kananta. ¹² Chaypi payta rimarkakuna: ¿Imaraykuta ñukanchita kay washa tarawak shamushka runakunawa parihullata paganki? Paykuna shuk urallata tarawashkakuna. Ñukanchika tukuy puncha inti rupata awantashpa tarawashkanchirayku ashwanta paganayki tiyan. ¹³ Chasna piñarishpa rimashpankuna chay patronka shukta rimarka: Amigu, ñukaka manami kanta llul-lachihunichay. ¿Manachu kwintashkanchi tukuy puncha tarawashkaykirayku shuk puncha valishkata paganaynipa? ¿Imashnataya kunan ashwanta munanki paganaynipa? ¹⁴ Chay kushkayni kullkita apashpa riy. Ñuka paganayani washa shamushkakunatapas kankunawa parihullata. ¹⁵ Ñukapa kullkini kashpan munashkaynita rurani. Kanka matsankarashpaykika shukkunaka kanshinallatata kullkita apashkankunarayku, mana alitachu yuyarinki. ¿Piñarihunkichu ñuka ali shunku kashpayni mana mitsashpachu shukkunatapas kantashina kushkaynirayku?

¹⁶ Chasnallatatami maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuymanta ashwan mana valikchu kanahun, paykunami Yaya Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan valichirishka kankakuna. Maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuymanta ashwan valichirishka kanahun, paykunami Yaya Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan mana valikchu kankakuna nishpa.

Jesuska kimsaynin kuti wañunanmanta kawsarinanmantapas rimarka

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Chaypina Jesuska achka runakunawa pakta Jerusalén llaktama rihushpan ñukanchi chunka ish kay runakunata chaynikstuma pushashpan rimarka:

¹⁸ Ñami yachankichi Jerusalén llaktama rihushkanchita. Chaypi chiknik runakunaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata apiwankakuna, saserdotekunapa apunkunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunatapas kuwankakuna. Chaypina paykunaka tantarishpankuna shuk yuyayllawa wañuchiwanayankakuna.

¹⁹ Chasna wañuchiwanayashpankuna romano runakunata kuwankakuna. Paykuna yapa asichiwankakuna, waktawankakuna, chaywasha kruspi klabawashpankuna wañuchiwanakakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarimusha.

Santiagopa, Juanpa maman Jesusta tapurka shuk imata wawankunarayku rurananpa

(Mk 10.35-45)

²⁰ Chaymanta Sebedeopa warmin ish kay Jesusta katik wawankunawa Jesusta kayllayarkakuna. Sebe-

deopa wawankuna Santiago, Juan karkakuna. Chay warmika Jesusta tapunayashpan puntanpi kunkurirka. Chaypina Jesuska payta tapurka:

²¹ ¿Imatata munanki ruranaynipa? nishpa.

Payka aynirka:

Kan tukuy runakunata kamachihushpayki kay ishkay wawaynikunata karan shukta kuchuykipi tiyachipay tukuymanata ashwan alita kanwa pakta kamachinankunapa nishpa.

²² Jesuska aynirka:

Kankunaka mana alita yachashpaykichi chayta tapuwahunkichi. Ñukaka achkatami parisinayni tiyan wañunaynikama. ¿Atipankichimachu ñukashina awantanata chay tukuy parisinakunata wañunaykichikama?

Chasna rimashpan paykunaka aynirkakuna:

Ari, atipashunmi awantanata.

²³ Chaypina Jesuska rimarka:

Ari, kankunapas ñukashina achkata parisinaykichi tiyan. Chasna parisishpaykichipas ñukaka manami aklashanchu nima pita maykanmi kuchuynipi tiyarishpa kamachinka. Yayayni Diosllami akllanka, maykankunami kuchuynipi tiyarishpa kamachinkakuna nishpa.

²⁴ Chasna chay warmi ishkay wawankunarayku tapushpan ñukanchi chunka runankunana uyashpanchi piñarirkanchi, chay ishkay wawikuna ñukanchimanta ashwan atun tukunayashkankunarayku. ²⁵ Chasna piñarihushkanchita rikushpan Jesuska ñukanchita kayashpan rimarka:

Kankunaka alita yachankichi, kay allpapi atun allpakunapi kamachik atun apukuna kamachinanpi kawsak runakunata yapa manchachishpankuna sinchita kamachishkankunata. Kamachinanpi kawsak runakunata mana yuyashpa parisichishpa kasuchinahun. ²⁶ Kankuna Yaya Diospa shiminta kasukkunaka, ama chasna kanayaychichu. Shukkunamanta pasa kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata yanapashpa kawsaychi. ²⁷ Kankuna tukuymanata ashwan yachak kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata kasushpa kawsaychi. ²⁸ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas manami shamushkanichu kay allpama runakuna sirviwanankunapa. Ashwan shamushkanimi tukuy runakunata yanapanaynipa. Shamushkanimi achka runakunarenti wañushpayni kastigarina kashkankunamanta kishpichinaynipa.

Jesuska ishkay wiskukunata ampirka

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Jesuska ñukanchiwa pakta Jerikó llaktamanta llukshishpan achka runakuna katirkakuna. ³⁰ Chaypina ishkay wisku runakuna ñampi mayanpi tiyahurkakuna. Paykunaka Jesús pasahushkanta uyashpankuna sinchita kaparishpa rimarkakuna:

Yaya Jesús, Davidpa Miraymanta Kishpichik, ñukanchita llakichiy!

³¹ Chasna sinchita kaparishpankuna Jesuswa purik runakunaka killarishpankuna rimarkakuna:

Chunllayaychi nishpa.

Chay wiskukunaka mana kasushpachu ashwan sinchita kaparirkakuna:

Yaya Jesús, Davidpa Miraymanta Kishpichik, ñukanchita llakichiy!

³² Chaypina Jesuska rihushkanmanta shayarishpan chay ishkay wisku runakunata kayashpan tapurka:

¿Imatata munankichi kankunarayku ruranaynipa?

³³ Chaypina paykunaka aynirkakuna:

Yaya Jesús, ñawinchita ampiy rikunanchipa.

³⁴ Chasna rimashpankuna Jesuska paykunata llakichishpan ishkantipa ñawinkunata llankarka.

Chayllawa kunkaymanta rikurkakunana. Paykunaka ampirishpankuna Jesustana katirkakuna.

Jesuska Jerusalén llaktapi yaykurka

(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

21 Jesuska ñukanchiwa pakta Jerusalén llaktama rihushpan Betfagé llakta mayanpi paktarkanchi.

Chay uchilla llaktaka karka Jerusalén kuchupi, Olivos shutiyu urku pampapi. Chay mayanpi paktashpanchi Jesuska ñukanchikunamanta ishkayta kacharka kasna nishpa:

Riychi chay rikuhushkanchi llaktama. Chaypi paktashpaykichimi tarinkichi shuk burru warmi watarishkata malta wawanwa pakta. Chay mamanta paskashpaykichi wawanwa pakta apamuychi. ³ Shuk runa kankunata mitsashpan tapushpanka ¿imaraykuta kay burruta apahunkichi? nishpa, payta rimaychi Yayanchi Jesusmi munahun awanpi tiyarishpa rinanpa. Kunanllatami kutichik shamushu nishpa rimankichi.

⁴ Chayka pasashka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikpa kasna nishkanka paktarinanpa:

⁵ Jerusalén llaktapi kawsak runakunata rimaychi: Rikuychi, atun apuykichimi ña shamuhun kankunata kishpichinanpa. Yapa yachak apu kashpanpas mana yachak runashina llashata apak burrupa wawan malta-pan awanpi tiyarishpa shamuhun nishpa.

⁶ Chaypina chay ishkay runankunaka Jesús kamachishkanshina chay burruta apak rirkakuna. ⁷ Chay burruta wawanti Jesusma apamushpankuna ñukanchika burrupa awanpi churarinanchita mantarkanchi.

Chay awanpi Jesuska tiyarishpan rirka Jerusalenpi yaykunampa. ⁸ Chasna Jesús rihushpan achka runakunapayta kushichishpa katirkakuna. Shukkunaka paypa puntanpi rishpankuna kamisankuna awanpi churarishkankunata Jesuspa puntanpi rihushkan ñampipi mantarkakuna. Shukkunaka chipati pankakunata pitishpa mantarkakuna ñampita sumayachishpa Jesusta shuk atun aputashina kushichinankunapa. ⁹ Chaypina Jesuspa puntanpi rihuk runakuna, washanmanta katik runakunapas yapa kushikushpa kaparirkakuna:

¿Akuychi kushichishunchi kay ñawpa atun apu Davidpa Miraymanta Kishpichikta! Yaya Diospa alita rikushkan yanapashkan runami kan. Yaya Diospa munashkanta rurananpa kachashkan kashpanmi shamuhun. ¿Akuychi kushichishunchi awa silupi kawsak Yaya Diosta! nishpa.

¹⁰ Jesús Jerusalén llaktapi yaykuhushpan chaypi kawsak runakuna yapa mancharishpankuna tapurkakuna:

¿Pitaya kay runaka? nishpa.

¹¹ Jesuswa purihuk runakuna rimarkakuna:

Kay runaka Yaya Diospa yachayninwa alita yachachik Jesusmi. Payka Galilea allpapi kahuk Nasaret llaktamanta runami nishpa.

Jesuska rantichik runakunata Yaya Diospa wasinmanta llukshichirka

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Chaypi Jesuska Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Chay wasipi puntiru atun pampa kincharishkapi achka rantichihuk runakuna, rantihuk runakunapas karkakuna. Chaymanta tiyarka kullkita kamyakkuna. Tukuy chaykunata rikushpan Jesuska kullkita kamyakkunapa mesankunata, wiwa mukukunata rantichikkunapa mesankunatapas pultyachi pultyachi rurashpan amunkunata kamachirka llukshinankunapa. ¹³ Chasna rurashpan Jesuska rimarka:

Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Kay wasinika ñukata mañanankuna wasinimi kan nishpa.

Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta shuwakunapa kushilla tantarinata rurashkankichi. [*Chasna Jesuska rimashpan paykuna chaypi achkata kobrasha kullkita kamyahushkankunarayku rantichihushkankunarayku shuwakunashina kanankunata yuyachirka.*]

¹⁴ Chaymanta Jesús chay wasillapi kahushpanra wisku runakuna, waklishka chakiyu runakuna payta kayllayarkakuna. Chaypina Jesuska paykunata llakichishpan ampirka. ¹⁵ Chay saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkan kamachishkata yachachikkunapas chay mana atipaypakunata rurashkanta rikushpankuna piñarirkakuna. Chaymanta ashwan piñarirkakuna, wawakuna Yaya Diospa wasinpi kaparihushkankunarayku akuychi kushichishunchi kay ñawpa atun apu Davidpa Miraymanta Kishpichikta nishpa. Chayta uyashpankuna saserdotekuna piñarishpa Jestusta rimarkakuna:

¹⁶ ¿Manachu uyanki chay wawakuna rimahushkankunata? ¿Imaraykuta munanki chasna kanta kushichishpa rimanankunata? nishpa.

Chaypina Jesuska rimarka:

Ari, paykunata uyahunimi. ¿Manachu leyishkankichi Yaya Diospa killkachishkanpi kasna nikta?

Kanmi Yaya Dios, uchilla wawakunata, chuchuk llul-lukunatapas yuyachinki kanta kushichishpa takinankunapa nishpa.

¹⁷ Chayta rimashpan Jesuska chay runakunata sakirkana. Jerusalenmanta llukshishpan Betania llaktama rirka chaypi puñunanpa.

Jesuska yachachin, Yaya Diosta kirishpa tapushpanchimi yanapay tukunchi

(Mk 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Kayantima tutamantalla Betania llaktamanta Jerusalenma kutihushpan Jestusta yarkayka apirka.

¹⁹ Ñampi mayanpi shuk igu kaspita rikurka. Chayta kayllayarka muyunta mikunayashpan. Chay uras chay kaspika mana muyuyuchu karka, pankankunallata tarirka. Chaypina Jesuska chay igu kaspita rimarka:

Kunanmanta pacha manana muyuyankinachu.

Chasna rimashpanlla chay igu kaspika kunkaymanta chakirirka. ²⁰ Chayta rikushpanchi mancharishpa Jestusta tapurkanchi:

¿Imashnataya rimashkaykillawa kay igu kaspika kunkaymanta chakirishka? nishpa.

²¹ Jesuska ñukanchita aynirka:

Alita uyawaychi. Kankunapas alita kirishpaykichika atipankichimi ñukashina ruranata. Yaya Diosta tapushpaykichika ama yuyarinkichichu uyawankachu manachu nishpa. Ashwan tukuy shunkuykichimanta pacha kirishpaykichi yuyariychi paymi shutipa uyawanka nishpa. Chasna kirishpaykichimi mana shuk igu kaspillatachu atipankichi chakichinata. Ashwan kay urkutapas rimankichimaka kaymanta warankarishpayki atun yakuma chinkariy nishpa, kay urkuka warankarimami. ²² Tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta kirishpa mañashpaykichimi payka tukuy mañashkaykichita kankunata kunka.

Jesuska yachayninmanta tapuy tukurka

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ Chasna yachachishkanwasha Jesuska Jerusalén llaktapi Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Chaypi yachachihushkanpi saserdotekunapa apunkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas Jestusta kayllayashpankuna tapurkakuna:

¿Pita kanta kamachishka chasna yachachinaykipa? ¿Pita kanta kamachishka tukuy rurahushkaykikunata ruranaykipa? nishpa.

²⁴ Chasna tapushpankuna Jesuska rimarka:

Ñukapas kankunata tapuni ¿pita Juanta kacharka bawtisananpa? ¿Yaya Dioschu shuk runachu payta kachamurka? Ayniwashpaykichika ñukapas rimashkaykichi pimi kachawashka nishpa.

Chasna Jesús paykunata tapushpan chay runakunaka shukwa shukwa tapunakurkakuna imatami ayninkakuna nishpa.

Aynishpanchika Yaya Diosmi Juanta kacharka nishpa, Jesuska ñukanchita rimankami Yaya Dios payta kachashka kashpanka ¿imaraykutaya Juanta mana kashkankichichu? nishpa. ²⁶ Chaymanta aynishpanchika pay kikinllami yuyarishpa Juanka yachachirka nishpa, tukuy runakuna yapa piñarirkakuna. Paykunaka kirinahun kay Juan wañuka Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashkanta.

²⁷ Chasna tapunakushpankuna chay runakunaka Jestusta aynirkakuna:

Mana yachanchichu pimi Juanta kachashka nishpa. Chaypina Jesuska aynirka:

Chasna kashpanka ñukapas mana rimashkay-kichichu pimi kamachiwashka tukuy kaykunata runanaynipa nishpa.

Jesuska kasuk runakunamanta, mana kasuk runakunamantapas yuyachishpa yachachin

²⁸ Chaymanta Jesús chay saserdotekunapa apunkunata, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunatapas rimarka:

¿Ima ninkichita kay kwintanaynimanta? Shuk runa ishkay musu wawayu karka. Shuk puncha shuk wawanta rimarka: Kunalla uva chakraynipi tarawakriy nishpa. ²⁹ Chasna yayan kamachishpan chay musu wawanka aynirka: Mana rinayanichu nishpa. Ashwan shuk ratumanta kutikashka yuyarishpan tarawak rirka yayanta kushichinanpa. ³⁰ Chaymanta chay runaka shuk wawantana kamachirka uva chakranpi tarawak rinanpa. Payka chay ratulla ari nishpa rimarka kunalla risha. Chaymanta mana tarawak rirkachu. ³¹ Kunan tapushkaykichi: Chay ishkay wawankunamanta ¿maykanta yayanpa munashkanta rurarka? nishpa.

Chasna tapushpan aynirkakuna:

Chay tarawak rishka musu wawanmi yayanpa munashkanta rurarka nishpa.

Chaypina Jesuska paykunata rimarka:

Alita ayniwashkankichi. Kankuna yuyarinkichi chay romano tukuymanta atun apurayku impuestuta kobrakkuna, puta warmikunapas uchasapakuna kanankunata. Alita uyawaychi. Paykunami kankunamanta ashwan utkalla Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakuna. ³² Chay Bawtisak Juanka shamushka kankunata yachachinanpa, tukuy uchaykichikunata sakishpa Yaya Diostana kasushpa kawsanaykichipa. Kankunaka payta mana kirirkankichichu. Chay impuestuta kobrakkunaka, puta warmikunapas uchankunamanta llakirishpami sakirkakuna. Paykunaka chaymanta Yaya Diospa shiminta alita uyashpa kasurkakuna. Kankuna chayta rikushpaykichipas manami Yaya Diospa shiminta kirishpa kasuwashkankichichu.

Jesuska mana kasunayak tarawakkunamanta yuyachishpa yachachin

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ Chaymanta Jesuska kutikashka shuk yachachinawa yachachirka: Kunan shukta yachachishkaykichi. Ti-yarka shuk chakrayu runa. Chay runaka chakranpi uva wiñarishkakunata tarpuchishkanwasha kinchachirka. Chaymanta chakranpi shuk atun batanta rurarka, chaypi uva muyukunata sarushpa chawanankunapa. Chaymanta shuk yapa awa wasita rurachirka awamanta shuk runa tukuyta kuyrananpa chakranta, mana nima pi chay tarpunpa muyunkunata shuwananpa. Chaymanta chay amunka uva chakranta shuk tarawak runakunata kurka amunshina pichashpa kuyranankunapa. Chasna kushpan rimarka: Pallashpaykichi tukuy

muyunkunamanta chawpita kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka rirka shuk karu llaktamana.

³⁴ Chaymanta pallana timpu paktarishpan chay amunka shuk runankunata kacharka chay chakranpi tarawakkunata rimak rinanpa: Patroyinchimi ñukan-chita kachashka uva muyuta pallashkaykichimanta chawpita payrayku apananchipa. ³⁵ Chaypina chay chakrata kuyrak runakunaka patronpa kachashkan runankunata apishpankuna shukkunata makarkakuna, shukkunataka wañuchirkakuna, shukkunataka rumikunawa tuksi tuksi rurarkakuna. ³⁶ Mana nima imata kachashpankuna chay chakra amuka kutikashka ashwan achka runankunata kacharka. Paykunatapas chay tarawakkunaka chasnallatata rurarkakuna.

³⁷ Chaymanta chakra amuka shuklla wawantana kacharka, yuyarishpan kay wawaynitaka manchashpankunami kasunkakuna nishpa. ³⁸ Chaypina chay tarawakkunaka amunpa wawanta rikushpankuna kwintarkakuna paykunapura: Rikuychi, kay shamuhuk runami chakra amupa wawan. Yayan wañushpan kay chakraka payraykumi kiparinka. Akuychi kunalla wañuchishunchi tukuy kay uva chakraka ñukanchipana kananpa. ³⁹ Chasna kwintashpankuna chay amunpa wawanta apirkakuna. Chaymanta uva chakra washama pushashpankuna wañuchirkakuna payta.

⁴⁰ Jesuska chasna yachachishkanwasha chay chiknik runakunata tapurka:

Chay chakra amuka rishpan ¿imanachimashi chay wañuchik runakunata? nishpa.

⁴¹ Paykunaka aynirkakuna:

Chay amuka tukuy chay yapa millaypa tarawakkunata mana llakichishpachu wañuchima. Chaymanta chakranta shuk tarawakkunatana kuma, maykankunami pallana uras tukuy pallashkankuna uvata chawpinakushpa amunta chay chawpita kunahuma.

⁴² Chasna aynishpankuna Jesuska rimarka:

Ñuka kankunata rimani mana munawashkaykicherayku Yaya Dioska manami munannachu paypa kamachishkankuna kanaykichipa. Shuk chikan runakunatanami kayanka paypa kamachishkankuna kanankunapa. Paykunami shuti Yaya Diosta kasushpa kawsankakuna. Kankunaka Yaya Diospa ñawpa killkachishkanta leyishpaykichipas manarachu asirtankichi. Kasa riman:

Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak runaka akllashpan churarka chay wasinpi shuk orkonshina sinchikuchik kananpa. Chasnashinami Yaya Dioska akllashkan runawa ruranka. Ñukanchika chayta rikushpanchi yapa alimi kan nishpa rimanchi nishpa.

⁴⁴ Chay akllashkan rumipi takakta tukushpaykichika tulluykichi pakiktami urmankichi. Chay atun rumi awaykichipi urmashpanka machuyakta nitishpa pulbu wañunkichi nishpa. [Chasna rimashpa Jesuska yuyachi-

nayarka imashnami paypa yachachishkanta chaymantapas payta mana munakkunaka tukunkakuna.]

⁴⁵ Chaypina chay saserdotekunapa apunkuna, fariseokunapas Jesuspa yachachihushkanta uyashpankuna paykunapura kwintarkakuna:

Payka ñukanchimanta yuyarishpan chasna uyachishpa yachachihun. Chay mana ali rurak tarawakunashina kananchita, chaymanta chay rumipi takarik runashina kananchita nishpa.

⁴⁶ Paykuna yapa piñarishpankuna Jesusta apinayarkakuna wañuchinankunapa. Chasna ruranayashpankunapas runakunapa piñarinkunata manchashpankuna mana payta apirkakunachu. Tukuy runakuna yuyarishkakuna Jesús Yaya Diospa yachayninwa yachachik kananta.

Jesuska shuk kasaranapi mikunankunapa kayashkakanamanta yuyachishpa yachachin

(Lk 14.15-24)

22 Chaymanta Jesuska kutikashka chay runakunata shuk yachachinakunawa yachachirka: ² Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Rikuychi shuk atun apuka musu wawan warmiyahushkanrayku kushikuna mikunata rurashkanta. ³ Payka runankunata kacharka tukuy kayashkan runakunata kayak rinankunapa. Kayashpankunapas mana shamunayarkakunachu. ⁴ Mana shamunayashpankuna chay apuka shuk runakunatana kayashpan rimarka: Tukuy kayashkayni runakunata rimak riychi: Patroynika ñami wakrankunata, wirayachishkan wiwankunatapas wañuchishka. Mikunaka ñami yanushka kahun. Kunalla chay kasarashkapi mikunata mikuk shamuychi nishpa. ⁵ Chasna rimak rishpankuna chay kayashkankunaka manana shamunayarkakunachu. Shukka chakranmarirka. Shukka imankunata rantichinanpa rirka. ⁶ Shukkunka chay apupa runankunata apishpankuna makarkakuna wañuchinankunakama. ⁷ Chayrayku chay apuka yapa piñarishpan suntalunkunata kacharka chay wañuchik runakunata wañuchinankunapa, llaktankunatapas rupachinankunapa nishpa. ⁸ Chaymanta chay runankunata rimarka: Kasarashkapi mikunaka ñami chayashka. Chay kayashkayni runakunaka mana alita rurashkankunamanta mananami wasinipika yaykunkakunachu. ⁹ Chayrayku anchu ñampikunama rishpaykichi rikushkaykichi runakunata kayaychi, kasarashkapi mikunata mikuk shamunankunapa nishpa. ¹⁰ Chasna rimashpan paypa runankunaka ñampikunapi purihuk runakunata kayak rirkakuna kasarashkapi mikunankunapa. Ali rurak, mana ali rurak runakunatapas kayashpankuna chay apupa atun wasinpi achka runakuna tantarirkakuna.

¹¹ Chaypi chay apuka yaykushpan kayashkan runakunata kwintachirka. Chaypi shukta rikurka kasarana kushikunarayku churarinata mana churarishkata.

¹² Payta rikushpan rimarka: Amigu, ¿imaraykuta mana kasarana kushikunarayku churarinata churarishpa yaykushkankichu? nishpa. Chay runaka nima imata

ayninata atipashpan pinkarishpan chunlla kiparirka.

¹³ Chaypina chay apuka mesama mikunata apak runankunata rimarka: Kay runata chakinta makinta alita watashpa chay manchaypa amsama wichuychi. Chaypi sinchita parisishpa wakanka, piñaywa kirunkunata kanirinka nishpa. ¹⁴ Chasnallatata Yaya Dios achka runakunata kayashka paypa runankunaka kanankunapa. Achka runakuna kayay tukushka kashpankunapas shuk shukkunalla kayashkanta kasushpankuna shamunahun Yaya Diosma.

Jesusta chiknik runakuna pantachichinayarkakuna

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Jesús yachachishkanwasha fariseokunaka llukshishpankuna tantarishpa paykunapura kwintarkakuna: Akuychi, Jesusta pantachichishunchi shuk mana ayniyata tapunawa. Mana alita aynishpanka apunchikunata rimashunchi payta apishpankuna kastiganankunapa nishpa.

¹⁶ Chayta ruranayashpankuna fariseokunaka paykunata katik runakunata, chaymanta Herodespa partidunta katikkunatapas kacharkakuna alishina tukushpa Jesusta pantachichinayashpa paywa kwintanankunapa kasna nishpa:

Yachachik, yachanchi mana llullachishpachu shutipa kashkata rimanki. Tukuy runakunata alita yachachinki Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi mana manchashpachu nima shuk runata, nima apukunata tukuyta kuskata yachachinki. ¹⁷ Kunanka rimay ñukanchita imashnata yuyarinki. ¿Alichu manachu ñukanchi israel runakuna chay romano tukuy-manta atun aputa impuestuta pagananchipa? ¿Yaya Dios munancho pagananchipa manachu?

¹⁸ Chasna tapushpankuna Jesuska yacharka payta apichinayashpa rimashkankunata. Ari, pagananchi tiyan nishpa aynimaka ñukanchi israel runakunamanta apukunata rimak rinahuma payta kastiganankunapa. Mana alichu pagananchipa nishpa aynimaka romano apunchita rimak rinahuma. Chayrayku Jesuska rimarka:

Kankunaka mana ali yuyayyu runakunachu kankichi. ¿Imaraykuta apichiwanayashpa tapuwankichi?

¹⁹ Rikuchiwaychi chay paganaykichi kullkita.

Chasna nishpan shuk kullkita payta rikuchirkakuna. ²⁰ Jesuska chay kullkita rikushpan paykunata tapurka: ¿Pipa almantata rikunkichi kay kullkipi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi killkarishka kan? nishpa.

²¹ Paykunaka aynirkakuna:

Romano tukuy-manta atun apupami.

Chasna aynishpankuna Jesuska paykunata rimarka: Chay atun apupa kashkantaka kuychi amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan, kuychi payta. Yaya Dios ñukanchikunata rurashkanrayku ñukanchikunapa amunchi kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta yuyashpa kawsaychi nishpa.

²² Chasna yapa yachayninwa aynishkanta uyashpankuna chay pantachichinayak runakunaka yapa

mancharishpankuna chunllalla anchurirkakuna Jesusmanta.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Chaymanta chay punchallatata shuk saduseokunaka Jesuswa kwintak rirkakuna. Paykunaka yachachinahun wañushkanchimanta manana kawsarimushunchinachu nishpa. Chayrayku paykunata Jesusta tapurkakuna:

²⁴ Yachachik, ñawpa Moisés wañuka kasna yachachirka: Shuk warmiyu runa manara nima shuk wawayu kashpan wañushpanka wawkinka kachuynin mashintuta warmiyanan tiyan chay mashintuka atipanpana wawayanata. Chaypina kari wawata wawayashpanka chay wawkin wañupa wawanshina kanan tiyan nishpa.

²⁵ Kunan kanta kwintanayanchi: Kay llaktanchipi tiyarka kanchis wawkikuna. Shuk puncha puntiru wawkika warmiyarka. Chay wawkika nima shuk wawayu kashpanra wañurka. ²⁶ Pay wañushpan shuk wawkinna kachuyninta warmiyarka. Paypas wañurka nima shuk wawayu kashpanra. Chaypina shuk wawkinna chay kachuyninta warmiyarka. Paypas nima shuk wawayu kashpanra wañurka. Chaymanta shuk wawkinna chay kachuyninta warmiyarka. Paypas chasnallatata mana wawayuchu wañurka. Chasnallatata shukllankama shukllankama chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyashpankuna karan shuk mana wawayuchu wañurka. ²⁷ Chasna tukuy kusankuna wañushkankunawasha chay warmipas wañurkana. ²⁸ Kunanka rimay ñukanchita. Chay kanchis wawkikuna chay warmillata warmiyarkakuna. Wañushka runakuna kawsarimushpankuna chay kanchis wawkikunamanta ¿maykanpa warminshi kama?

²⁹ Chasna tapushpankuna Jesuska paykunata aynirka:

Kankuna kikintami llullachirinkichi, wañushkakuna kawsarinankunata mana kirishkaykichirayku. Yachashpaykichitata Yaya Diospa killkachishkanta mana asirtankichichu. Chaymanta Yaya Diostapas mana riksin-kichichu, wañushkakunata kawsachinata atipakta.

³⁰ Yaya Dios wañushka runakunata kawsachimushkanwasha nima shuk kari warmiyankanachu, nima shuk warmi kusayankanachu. Silupi kawsak angelkunashinami tukuy kawsankakuna. ³¹ ¿Manachu leyishkankichi Yaya Diospa killkachishkanta? Chaypi rimant wañushkakuna kawsarinankunamanta kasna:

³² Ñuka kani Yaya Dios, maykantami Abraham, Isaak, Jakob kushichiwanahun nishpa.

Chasna Yaya Dios rimashpan yachanchi chay yaya rukunchikuna wañushpankunapas paywa pakta kawsa kahushkankunata. Kawsakunallami Yaya Diosta kushichinahun, wañushkakunaka mana payta kushichinahunchu nishpa.

³³ Chayta uyashpankuna saduseokunaka chunlla kiparirkakuna. Jesús chasna alita yachachishkanrayku chay runakuna yapa mancharirkakuna.

Jesuska yachachin Yaya Diospa kamachishkankunamanta, maykanmi ashwan ali kan
(Mk 12.28-34)

³⁴ Chaymanta fariseokunaka yachashpankuna Jesús saduseokunata chunllayachishkanta, payta tapunankunapa tantarirkakuna. ³⁵ Shuk paykunamanta Moisespa killkashkan kamachishkakunata yachachik kashpan Jesusta pantachichinayashpan tapurka:

³⁶ Yachachik, Yaya Diospa tukuy kamachishkankunamanta, ¿maykantaya ashwan ali kan?

³⁷ Chayta tapushpan Jesuska aynirka:

Chay tukuyman ashwan ali kamachishkanka rimant tukuy shunkuykimanta pacha Yayayki Diosta yuyashpa munashpa kawsay. Payta yuyahushpayki alikunata yuyarishpa rurashpa kawsay nishpa. ³⁹ Chaymanta chay ishkanin kamachishkanka chasnashinallatata rimant runa masakita yuyay kan kikitashina nishpa. ⁴⁰ Kay ishkanmi tukuy kamachishkakunamanta puntiru kanan tiyan. Chaymantallami tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata, Yaya Diospa shiminta yachachikkunapa yachachishkankunatapas asirtananchi tiyan.

Jesuska yachachin pay tukuyman ashwan ali kamachik kananta

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Fariseokuna tantarishka kahushkankunallapi Jesuska paykunata tapurka:

Kankunaka ¿imatataya yuyarinkichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmanta? ¿Maykan runapa miraymantataya? nishpa.

Chasna tapushpan fariseokunaka aynirkakuna:

Payka ñawpa atun apu David wañupa miraymantami kan nishpa.

⁴³ Chaypina Jesuska paykunata rimarka:

Davidpa miraymanta kashpanka ¿imaraykuta Yaya Diospa Espiritun yuyachishpan Davidka rimarka payta kamachik kananta kasna nishpa?

⁴⁴ Yaya Dioska kamachiwakta rimarka: Tiyaariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

⁴⁵ David Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta kamachiwak nirka. Chay uras ña kawsa paymanta pasa kashpan David unay wañushkanwasha paypa miraymantallatata kashpan manami atipanchu runalla kanata.

⁴⁶ Chasna Jesús yachachihushpan chay fariseokunaka nima imata ayninata atipashpankuna chunlla kiparirkakuna. Chaymanta pacha nima shuk runa Jesusta tapunayarkakunachu.

Jesuska fariseokunata piñarka

(Mk 12.38-40; Lk 11.37-54; 20.45-47)

23 Chaymanta Jesús chay fariseokunata yachachishkanwasha chay tantarishka runakunata, ñukanchikunatapas yachachirka: ² Ñawpamanta pacha Moisespa killkashkan kamachishkakunata

yachachikkuna, fariseokunapas tantarina wasipi tiyarinahun chay kamachishkanta yachachinankunapa.

³ Chayrayku, paykuna Yaya Diospa shiminta kankunata yachachishpankuna alita rurashpa kasuychi. Alita yachachishpankunapas paykuna kikin mana rurahunchu yachachishkankunashina. Kankunaka ama paykunashina ali shimita yanka yachakushpa kawsaychichu. ⁴ Chay fariseokunaka shuk patronkuna runankunata llasha kargata apachihukshinami kanahun. Kankunata yuyayninkunamanta achka kamachinankunata yachachinahun. Kankunarayku kanahun atun llasha kargashina. Chasna kankunata yachachishkankunawa nitishkashina rurahushpankunapas nima shuk uchillastuta yanapanahunchu kankunata. ⁵ Paykunaka tukuyta rurahun runa masinkuna rikunankunallapa, Yaya Diosta alita kasukmi nishpa yuyarinankunapa. Yaya Diospa shiminta shuk shukta suni ñañu karakanapi killkanahun. Chaykunata urintinkunapi makinkunapi watanahun. Churarishkankunawa Yaya Diosta alita kasuk kani nishpa yanka rikuchinayashpa purinahun. ⁶ Fiestakunapi, tantarina wasikunapipas paykunaka tukuyamanta suma tiyarinakunapi munanahun tiyarinata runa masinkuna paykunata aputashina rikuhushkankunata rikuchishpa. ⁷ Ñampikunapi plasakunapi purihushpankuna yapa munanahun tukuy runakuna paykunata yuyashpankuna ali yachachik nishpa saludanankunapa.

⁸ Yaya Diosllami kankunata kuskata yachachin. Chayrayku ama munaychichu runakuna kankunata yachachik nishpa rimanankunapa. Kankunaka wawkipurallami kankichi. Ñukallami kankunata yachachik kani. ⁹ Chaymanta kay allpapi nima pita Yaya Diostashina yuyashpa Yayayni nishpa rimaychichu. Yayanchi Diosllatami yuyanaykichi tiyan, payllata kawsunkichi. Yaya Dios shukllami, maykanmi silupi kawsan. ¹⁰ Chaymanta ama munaychichu runa masikichikuna kankunata rimanankunapa kanmi kanki ñukata kamachik nishpa. Ñukallami Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka kankunata kamachik kani. ¹¹ Maykanmi kankunamanta ashwan kamachik kan payka tukuy runa masinkunata sumakta yanapak kanan tiyan. ¹² Kankuna kikinmanta yuyarinkichima, ñuka tukuy runa masinikunamanta ashwan yachakmi kani nishpa. Chasna atun tukunayashpaykichika Yaya Diosmi kankunata mana alichu nishpa pinkachinka. Kankuna runa masikichikunamanta mana atun tukunayashpa paykunata yuyashpa yanapashpaykichika Yaya Diosmi sumakta kankunata atunyachinka.

¹³ Chaypina Jesuska fariseokunata rimarka:

Ay fariseokuna, Moisespa killkashkanta yachachikunapas, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Yaya Diosta mana kasunayashpaykichipas alita kasukshina tukunkichi. Llullachiyisikunami kankichi. Runakunata arkankichi Yaya Diospa kamachishkankuna tukushpa paypa ali kamachihushkanpi mana kawsanankunapa. Kankunaka manami Yaya Diospa kamachishkankuna

tukunkichichu. Chaymanta Yaya Diospa kamachishkankuna tukunayak runakunata arkankichi.

¹⁴ Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Llullachiyisikunami kankichi. Yakuta allpata purinkichi shuk runallata maskashpa yachachinaykichipa kankunata katinanpa. Chaymanta chay kankunata katik runa kankunamanta ashwanta uchata rurachinkichi kankunamanta pasa nina mana wañukpi atunta kastigarishka kananpa.

¹⁶ Ay kankuna, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Wiskushina mana rikunata atipak kashpaykichi shukkunata ñampita purichinayankichi. Llullashpa yachachinkichi: Shuk runa rimahushkanta kirichinayashpa Yaya Diospa wasinta churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana shutipa kashpanpas Yaya Dioska payta mana kastigankachu. Yaya Diospa wasinpi kahuk orota churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana shutipa kashpan Yaya Dioska shuti payta kastiganka. ¹⁷ Chasna llullachishpa yachachishpaykichi mana ali yuyayyu, mana asirtak runakunami kankichi. ¿Maykanta ashwan ali kan, Yaya Diospa wasinchu, chay wasipi tiyak orochu? Chay oroka Yaya Diospa wasinpi churashparami Yaya Diospa kan. Chayrayku Yaya Diospa wasinka chay churashka oromanta ashwan ali kan.

¹⁸ Chaymanta kankuna llullashpa yachachinkichi: Shuk runa rimahushkanta kirichinayashpa Yaya Diospa wasinpi wiwakunata wañuchishpa rupachina tuchpashinata churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana shutipa kashpanpas Yaya Dioska payta mana kastigankachu. Chay tuchpashinapi Yaya Diosrayku churashkankunata churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana shutipa kashpan Yaya Dioska shuti payta kastiganka. ¹⁹ Chayta yachachishpaykichi nima imata asirtak runakunami kankichi. ¿Maykanta ashwan ali, chay wiwakunata rupachina tuchpashinachu, chay tuchpashinapi Yaya Diosrayku churashkaykichichu? Chay kushkaykichika chay tuchpashinapi churashka kashpanrami Yaya Diosrayku kan. Chayrayku churashkaykichikunamanta tuchpashinaka ashwan alimi. ²⁰ Shuk runa rimahushkanta kirichinayashpa Yaya Diospa wasinpi wiwakunata rupachina tuchpashinata churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana chay tuchpashinallatachu yuyachishpa riman, ashwan tukuy chay tuchpashinapi churashkakunatapas. ²¹ Shuk runa rimahushkanta kirichinayashpa Yaya Diospa wasinta churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana chay wasinllatachu yuyachishpa riman, ashwan Yaya Dios chay wasinpi kawsahushkantapas. ²² Shuk runa rimahushkanta kirichinayashpa siluta churashpa kirichina rimanakunawa rimashpanka mana silullatachu yuyachishpa riman, ashwan maymantami Yaya Dios kamachin chaytapas, chaymanta Yaya Dios kikin-tapas. Chayrayku imatapas rimashpaykichika tukuy uras shutipallata rimaychi.

²³ Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas, ñmashna kastigushi kankunarayku kanka! Llullachiyisikikunami kankichi. Tukuy tarpushkaykichimanta pallashkaykichi uchillastu pankakunamantapas chunkamanta shukta Yaya Dios-ta kunkichi. Chasna Yaya Diospa kamachishkanta shuk parti paktachishpaykichipas chay ashwan ali kasna nishkan kamachishkankunata mana paktachin-kichichu: Alillata rurashpa rimashpa kawsaychi. Runa masakichita llakichishpa kawsaychi. Yaya Diosllata tukuy shunkuykichimanta pacha kirishpa alita kasuy-chi nishpa. Chay kamachishkankunata paktachinay-kichi tiyan chay shukkunawa pakta.

²⁴ Kankunaka mana alita asirtashpaykichi wisku runa shukkunata ñampita purichikshinami kankichi. Shuk uchillastu siputuchi upyanaykichipi chinkarishpan shushunkichi mana millpunaykichipa. Chaymanta nima imata yuyarishpa shuk yapa atun animalta millpunkichi. Chasnashinami kankunaka tukuy ñawpa yaya rukuykichikuna wañupa rimashkankunata kasun-kichi. Maykantami Yaya Dioska ashwanta munan, chaytaka nima yuyarinkichichu.

²⁵ Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas, ñmashna kastigushi kankunarayku kanka! Llullachiyisikikunami kankichi. Tukuy rurashkay-kichiwa alita rikurishpaykichipas shunkuykichipika millaypa yuyayyu kankichi, shukkunapa ima tiyapushkan-ta llullachishpa shuwakuna, tukuy imakunata mu-nakkuna, mitsakkuna. Pusilluta, kallanata washanllata mayllak runakunashina kankichi, ukunta susyata sakinkichi. ²⁶ Wisku runakunashina nima imata asirtak fariseokuna, puntiru shunkuykichita alichaychi. Chay-manta aliyashka shunkuykichi kashpan alikunallatana ruraychi.

²⁷ Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas, ñmashna kastigushi kankunarayku kanka! Llullachiyisikikunami kankichi. Shuk yurawa pin-tarishka rumiwa taparishka wañushkakunata churana uchkushinami kankichi. Kanchamantaka sumakta rikurishpanpas ukupika wañushkapa tullunkunawa millanayyapa ismukunawa untakta kan. ²⁸ Chas-nashinami kankunapas runakunapa rikushkanpi Yaya Diospa kamachishkanta alita kasukshina rikurishpay-kichipas yuyaykichipika yapa millaypata yuyarishpa llullachiyisikikunami kankichi.

²⁹ Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas, ñmashna kastigushi kankunarayku kanka! Llullachiyisikikunami kankichi. Chay Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapa aychanta churashkankunata sumayachinkichi paykunata yuyakkunashina tukushpa. Chay ñawpa alita rurashpa kawsak runakunata yuyarinaykichi rumikunata pan-tiyunpi sumayachinkichi. ³⁰ Chaymanta rimankichi: Ñukanchi ñawpa yaya rukunchikuna kawsashkan uras kawsanchima karka, manami paykunata yanapanchi-machu karka Yaya Diospa yachayninwa yachachikku-nata wañuchinata nishpa. ³¹ Chasna yaya rukunchiku-na nishpa rimashpaykichimi kankuna kikin rimankichi

chay wañuchik runakunapa miraykuna kanaykichita paykunashina millaypa yuyayyukuna. ³² Kankunapas shutipa kashkata yachachikkunata wañuchinayashpal-la kawsashpaykichimi yaya rukuykichikunapa ucha ru-ranankuna pishishkata paktachinkichi.

³³ Machakuyashina runakuna kankichi, yachachinay-kichiwa runakunata pantachichishpa yuyayninkunata waklichikkuna. ¿Imashnashi kishpinkichi chay nina mana wañukmanta? ³⁴ Chayrayku ñuka kankunama kachasha Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata, ali yachayyukunata, Yaya Diospa shiminta alita yachakushka yachachikkunata kankunata yachachi-nankunapa. Kankuna millaypa yuyayyu runakuna kashpaykichi shukkunata wañuchinkichi. Shukkunata kruspi klabashpa wañuchinkichi. Shukkunata chiknish-pa tantarinaykichi wasikunapi makankichi. Chaymanta paykunata shuk llaktamanta shuk llaktama kall-pachishpa chiknishpa parisichinkichi. ³⁵ Ñawpamanta pacha kunankama yaya rukuykichikuna alita paykuna-ta yachachishpa kawsak runakunata wañuchishkaku-na. Chay ali rurak runa Abelta wawkinka wañuchirka. Chaymanta yaya rukuykichikuna wañuka achkata wañuchirkakuna, Berekiaspawawan Sakariasta wañuchishkankunakama. Yaya Diospa wasinpi wi-wakunata rupachina tuchpashinapa kuchunpi kahush-panpas wañuchirkakuna. Kankuna chasnalla katishkaykichirayku tukuy chay ñawpa wañuchishkakunamantapas uchayu kankichi. ³⁶ Alita uyawaychi. Kankuna tukuy chay ñawpamanta pacha mana ali ruranakunata yachashpaykichipas mana yachakushpaykichi chasnallata rurankichi. Chayrayku Yaya Dios kankunata sinchitami kastiganka.

Jesuka Jerusalenpi kawsak runakunata llakishpan wakarka
(Lk 13.34-35)

³⁷ Chaymanta Jesuka Jerusalén llaktapi kawsak runakunata yapa llakishpan rimarka:

Ay Jerusalenpi kawsak runakuna, yapa llakini kanku-narayku. Ñawpamanta pacha Yaya Diospa yachaynin-wa paypa shiminta yachachikkunata wañuchik kan-kichi. Yaya Dios kachashkan runakunatapas rumiku-nawa tuksishpa wañuchik kankichi. Kunanka ñuka achka kuti kankunata wañuyumanta arkanayashkani, imashnami shuk atallpa wawankunata rikran ukupi tantachishpan arkan wañuyumanta. Sumakta kankuna-ta arkanayashpaynipas manami munawashkan-kichichu. ³⁸ Rikuychi, kunanka kankunata sakishpayni llaktaykichika chunllami kiparinka. ³⁹ Chaymanta kankunata rimani, shuk puncha rimawankichi Yaya Diospa yanapashkan ali runami kanki. Yaya Diospa munashkanta ruranaykipa kachashkan kashpaykimi shamuhunki nishpa. Kunanmanta pacha chasna ri-mawanaykichi punchakama mananami rikuwan-kichichu.

Jesuska Yaya Diospa wasinta urmachinankunamanta rimarka

(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

24 Chayta yachachishkanwasha Jesuska Yaya Diospa wasinmanta llukshirka. Rihushkanpi ñukanchi kayllayashpanchi rimarkanchi: Rikuy kay suma ali rurarishka Yaya Diospa wasinta. ² Chasna rikuchishpanchi Jesuska rimarka: Kunan rikuchiwahunkichi kay sumakta rurarishka wasikunata. Alita uyawaychi. Chiknik runakunami urmachik shamunkakuna tukuy kay suma rikuhushkaykichita. Urmachishpankuna nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

Jesuska yachachin manara kay allpaka tukurihushpanra imakunami pasanka

(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ Chaymanta Jesuska ñukanchiwa pakta Olivos urkuma rirka. Chaypi tiyarishpan sapallanchi kahushkanchipi payta kayllayashpanchi tapurkanchi: Yachachik, ¿ima urastaya Yaya Diospa wasintaka urmachinkakuna? ¿Imata rikushpanchita yachanchima kutimunayki ña paktarihushkanta? ¿Imashnata yachanchima kay allpa tukurinan ña paktarihushkanta? ⁴ Chaypina Jesuska ñukanchita rimarka: Alita yuyariychi, mana nima pi kankunata llullachinanpa. ⁵ Manara kutimuhushpaynira achka runakuna shamunkakuna kasna nishpa: Ñukami kani Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik. Chasna llullashpankunami achka runakunata kirichinkakuna. ⁶ Uyashpaykichika runakuna chikninakushpa kaypi chayma wañunakuhukkunata, ama mancharinkichichu. Tukuy chaykunami pasan tiyan. Wañunakushpa kawsahushpankunapas chay uras kay allpaka manarami tukurinkarachu. ⁷ Shuk shimita rimakkuna shuk shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi kawsak runakunaka shuk allpapi kawsak runakunawa sinchita chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Chaymanta achka llaktakunapi sinchi yarkay tiyanka. Tukuy partimi allpaka sinchita kuyunka. ⁸ Tukuy chaykuna kanka kallarinanlla. Chaywasha ashwan sinchi llakiypa punchakunami kankakuna. ⁹ Chaypina kankunata chiknik runakunaka apukunapi pushashpankuna rimankakuna parisichinankunapa. Kankunamanta shukkunata wañuchinkakuna. Ñukata kirishpa kawsashkaykichirayku tukuy llaktakunapi achka runakuna kankunata chikninkakuna. ¹⁰ Chay uras achka runakunaka manana munankakunanachu kirishpa kawsanata. Chaymanta shukwa shukwa chikninakushpankuna apunkunapi paykunapura yanka millaypata shukmanta shukmanta rimankakuna. ¹¹ Yaya Diospa yachayninwa yachachik kani nishpa achka llullachishpa yachachikkuna tiyanka. Paykuna achka runakunata llullachinkakuna. ¹² Achka runakuna yapa millaypakunata rurashpa kawsash-

pankuna kay allpapi millaypa runakunata yapa mirachinkakuna. Chayrayku achka Yaya Diosta kirikkunapas manana yuyanakushpachu kawsankakuna. ¹³ Kankuna wañunaykichichu punchakama alita ñukallata kirishpa kawsashpaykichika Yaya Dios kankunata kishpichinka paywa pakta silupi kawsanaykichipa. ¹⁴ Kankunaka tukuy kay allpapi kay suma ali shimita yachachinaykichichu tiyan Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarihushkanmanta tukuy runakuna yachanankunapa. Chasna yachashpankuna manana atipankakunachu rimanata mana yachashkanichu nishpa. Chaypirami kay allpapa tukurinanka kanka. ¹⁵ Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Daniel killkarka: Yaya Diosta chiknik runaka Yaya Diospa wasinpi yapa millaypata ruranka nishpa. Chay killkashkanpi pasananta rikushpaykichichu leyishkaykichita yuyariychi alita asirtanaykichipa. ¹⁶ Chaypina kankuna Judea allpapi kawsakkunaka utkalla urkukunama mitikuychi. ¹⁷ Wasi awapi kahushpaykichika chaymantalla utkalla mitikuychi. Ama wasikichipi yaykunkichinachu kankunapa imaykichichu tiyashkanta apanaykichipa. Utkalla mitikunaykichichu tiyan. ¹⁸ Chakraykichipi tarawahushpaykichika chaymantalla mitikuychi. Amana wasikichima kutiyichinachu churarinaykichita apanaykichipa. ¹⁹ Chasna mitikuhushkaykichichu punchakunapi yapa llakiypa kanka chay chichu warmikunarayku chay llullu wawayu warmikunaraykupas. ²⁰ Kankunaka Yaya Diosta mañaychi ama chiri tamyapa punchakuna, nima samana puncha mitikunaykichichu punchaka paktananpa. ²¹ Chay punchakunapi tukuy runakuna sinchita parisinkakuna. Yaya Dios kay allpata rurashkanmanta pacha manami chasna sinchi llakina tiyarkachu. Nima chaywasha chasna llakina tiyankanachu. ²² Yaya Dioska tukuy akllashkan runakunata yuyashkanrayku chay llakina punchakunata uchillayachinka. Mana uchillayachimaka, nima shuk runa wañuymanata kishpimachu. ²³ Chay punchakunapi maykanpas kankunata rimankakuna: Rikuychi, kaypimi chaypimi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka. Chasna rimashpankunapas ama paykunata kiriyichichu. ²⁴ Chay punchakunapi achka runakuna llullachishpa purinkakuna ñukami Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kani nishpa. Shukkunaka llullachishpa rimankakuna ñukami Yaya Diospa yachayninwa yachachik kani nishpa. Paykunaka achka suma mana atipaypakunata, atun yachaywa runakuna nima ima uras rikushkankunata rurankakuna. Chayta rurashpankuna Yaya Diospa akllashkankunatapapas llullachinayankakuna. ²⁵ Chay uras yuyariychi ña kankunata rimashkaynita chasna llullachik runakuna paktanankunata. ²⁶ Shuk runakuna kankunata rimashpankunaka chaypimi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka, payta rikuk riychi chunlla chakishka allpapi nishpa, ama riyichichu. Shukkunaka kankunata rimashpankuna rikuk shamuychi kaypimi pakashka nishpa, ama kiriyichichu. ²⁷ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kutikashka shamuhushpayni tukuy runakunami rikuwankakuna. Imashnami shuk ilampa silupi shuk partimanta shuk partima kunkaymanta

chuyahlla rikurin, chasnashinami ñukapas shamusha. ²⁸ Maypimi wañushkakunaka sirihunkuna, chaypimi ullawankakunaka tantarinahun. Chasnashinami runakuna millaypa ruranankunata yapa mirachishpankuna millanayaypa ismushina tukushpankuna kastigay tukunkakuna. Chayka mana pakallachu kanka ashwan tukuyrayku yachaypa rikuyapa kanka.

Jesuska rimarka imashnami kutimunka kay allpama

(Mk 13.24-37; Lk 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Chaymanta Jesuska ñukanchita yachachihushkanlapi rimarka: Sinchi parisina pucha tukushpanna inti-ka amsayanka. Killaka manana punchayachinkachu. Istrillakuna silumanta urmankakuna. Silupi tukuy punchayachikkuna sinchita kuyurinkakuna. ³⁰ Chaypina ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa manarapas kutimuhushpaynira shuk imata silupi rikuchisha. Chayta rikushpankunami tukuy kay allpapi kawsak runakuna sinchita mancharishpa wakankakuna. Chaypina rikuwankakuna puyukuna awapi shamuhushkaynita, suma chuyahlla Yaya Diospa atun yachayninwa. ³¹ Chaypina angelkunata kamachisha atun trompetankunata sinchita pukushpankuna tukuy partimanta akllashkaynikunata tantachinankunapa.

³² Shuk igu kaspita rikushpa yachakuychi. Paypa yakunka ramankunapi sikashpan achkata pankayahushpan yachankichi verano timpu kananta. ³³ Chasnashinami tukuy kay rimashkaynita rikushpaykichi yachankichi ñuka ña shamunalla kahushkaynita. ³⁴ Alita uyawaychi. Kunan kay punchakunapi kawsak runakunaka manara wañushpankunara tukuy kay rimahushkaynita rikunkichi. ³⁵ Kay siluka allpapas tukurinankuna tiyan. Tukuy rimashkaynika manami chasnalla pasankachu, shutipami paktarinan tiyan.

³⁶ Ima punchami ima urasmi kutimusha, chaytaka Yaya Diosllami yachan. Nima shuk runa, nima silupi kawsak angelkuna yachanahunchu. Nima ñuka Yaya Diospa kikin Wawan kashpaynipas mana yachanichu ima urasmi kutimusha nishpa.

³⁷ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kuti shamunayni uras kanka imashnami ñawpa Noé kawsashkan uras † karka. ³⁸ Manara Yaya Dios allpata yakuwa untachishpanra tukuy runakuna kunkaylla mikushpa, upyashpa, warmiyashpa kawsapayarkakuna. Noeka chay atun lanchanpi yaykunan punchakama chasnalla kawsapayarkakuna. ³⁹ Chay runakuna nima yuyarihushkankunapi Yaya Dioska allpata yakuwa untachishpan tukuy chinkarirkakuna. Chasnallatatami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kutimuhushpayni nima yuyarihushkankunapi runakunaka kullunkakuna. ⁴⁰ Chay uras ishkay runakuna chakranpi tantaylla tarawashpa kahushpankuna angelkuna shukta pushankakuna, shuktaka sakinkakuna. ⁴¹ Ishkay warmi shuk batanllapi kutahushpankuna angelkuna shukta pushankakuna, shuktaka sakinkakuna.

⁴² Mana yachankichichu ima urasmi ñuka Amuykichi kutikashka shamusha nishpa. Chayrayku sham-

naynikama yuyashpalla chapawaychi. ⁴³ Alita asirtaychi. Wasi amuka yachashpanka ima urasmi tutapi shuwaka shamunanta, mana puñushpachu uyashpalla chapama. Chasna chapashpan chay shuwak runaka nima imata shuwamachu chay wasimanta. ⁴⁴ Chayrayku kankunapas tukuy uras alicharishka chapawaychi. Kankuna nima yuyarihushkaykichipi ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka shamusha.

Jesuska ishkay kamachina runakunamanta yuyachishpa yachachin

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ Chaymanta Jesuska ñukanchita yachachishpalla katirka: Shuk patrón shuk llaktama rinanpa, shuk ali yuyayyu tukuy uras alita paktachik runanta kamachirka tukuy paypa runankunata tarawachinanpa, chaymanta mikuna uras alita karananpa. ⁴⁶ Chay runanka kushillami kanka patroynin kutimushpan paypa kamachishkanta alita paktachishpa kahushkanpi tarik shamushpanka. ⁴⁷ Alita uyawaychi. Chasna alita kasuk runanta patroyninka churanka tukuy ima tiyapushkan- ta kuyrak kananpa.

⁴⁸ Ashwan chay kamachik runanka millaypa yuyayyu kamaka yuyarima, patroynika mana utka kutimunkachu nishpa. ⁴⁹ Chasna yuyarishpan kallarima tarawak masinkunata makashpa parisichinata. Pay kikin machak runakunawa tantarishpan sumakta mikuma upyama. ⁵⁰ Chasna rurashpa kahushkanpi, mana yuyarihushkanpi patroyninka kutimuma. ⁵¹ Chaypina chay runanta sinchita kastigama. Chasnalatata Yaya Dioska payta mana kasuk, millaypa yuyayyu runata mana llakichishpan tukuy llullachik runakunawa parihu nina mana wañukpi kastiganka. Chaypina chay runaka sinchita parisishpa wakanka, piñaywa kirunkunata kanirinka.

Jesuska yachachin chunka shipaskunamanta yuyachishpa

25 Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi paktachirinka tukuy chay rimashkaynishina pasahushkan uras. Rikuychi chunka shipaskunata. Chunka shipaskuna, kusayahuk warmipa amigankuna lamparinkunata apashpankuna tinkuk rirkakuna kasarashushkan musuta wasinma pushanankunapa. ² Chay chunka amigankunamanta pichka alita yuyarik karkakuna, pichka nima imata yuyarikchu karkakuna. ³ Chay pichka mana alita yuyarik shipaskunaka lamparinkunata apashpankuna mana kerosenta aparkakunachu kutikashka untachinankunapa. ⁴ Chay pichka alita yuyarik shipaskunaka lamparinkunata apashpankuna butillankunapi kerosenta aparkakuna. ⁵ Chaypina kasaraka musuka yapa unayashpan shamunanpa, chay chunka shipaskunaka chapahushkankunapi yapa sampayashpankuna puñurkakuna. ⁶ Ña chawpi tuta kahushpan uyarkakuna shuk runa karumanta kaparihushkanta: ¡Ñami musuka shamuhunna! ¡Payta tinkuk riychi! nishpa. ⁷ Chaypina chay shipaskunaka utkalla atarishpankuna

† Rikuy Génesis killkapi 6.9-7.24

lamparinkunata alicharkakuna. ⁸ Chay pichka nima imata yuyarikkunaka chay pichka yuyarik amigankunata rimarkakuna: Lamparinchikunapa kerosenka ñami tukurishka. Kuychi ñukanchitapas shuk uchillastu kerosenstuta. ⁹ Chasna tapushpankuna chay pichka alita yuyarik shipaskunaka rimarkakuna: Kerosenchimanta kushpanchika ñukanchiraykupapishinkami, tukuy lamparinchikunaka wañunka. Kerosenta munashpaykichika utkalla rantik riychi nishpa. ¹⁰ Mana kunayashpankuna chay pichka nima imata yuyarikkunaka kerosenta rantik rirkakuna. Rinankunakama kasararak musuka paktamurka. Chaypina paywa pakta chay pichka alita yuyarik amigankunaka kasarana mikuna wasipi yaykurakuna. Tukuy yaykushpankunana wasi punkuta taparkakuna. ¹¹ Chaywasha chay pichka nima imata yuyarik amigankunaka paktamurkakuna. Punkuta waktashpankuna kasararak musuta kayarkakuna: [Musu, musu, musu, paskay punkuta ñukanchipas yaykunanchipa! ¹² Chaypina payka ukumanta rimarka: Kankunaka manami kayashkaynichu kankichi, manami kankunata riksichu nishpa. ¹³ Chasna kwintashkanwasha Jesuska ñukanchita rimarka: Kankuna mana yachankichichu ima urasmi, ima punchami kutimusha nishpa. Chayrayku alita tukuy uras alicharishka chapawanaykichi tiyan.

Jesuka shuk patrón runankunata kullkita kushpa sakishkanmanta yuyachishpa yachachin
(Lk 19.11-27)

¹⁴ Chaymantapas Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi paktachirishpan kasnami kanka: Shuk patrón karu llaktama rinayashpan paypa runankunata kayashpan kullkinta kurka mirachipunankunapa. ¹⁵ Shuk runanta pichka waranka kullkita kurka. Shuktaka ishka waranka kullkita kurka. Shuktaka shuk waranka kullkita kurka. Kimsanti runankunata atipanankuna tuputa kurka. Chay kullkita kushpanna shuk karu llaktama rirka. ¹⁶ Chaypina chay pichka warankata apishka runanka chay kullkiwa tarawashpan mirachirka pichka waranka ashwanta. ¹⁷ Chasnalatata chay ishka warankata apishka runanpas tarawashpan ishka warankata mirachirka. ¹⁸ Chaymanta chay shuk warankata apishka runanka chay kullkiwa mana tarawanayashpan chay kullkita allpapi pamparka.

¹⁹ Chaymanta unayma chay patronka kutimurka. Chaypina kullkinta kushkan runankunata tapurka maytukuytata mirachishkakuna nishpa. ²⁰ Chaypina pichka waranka kullkita apishka runanka chunka warankata apamushpan patroyninta rimarka: Patroyni, kutichishkayki kay pichka waranka kuwashkayki kullkita. Chaymanta kushkayki kay pichka waranka mirachishkaynitapas nishpa. ²¹ Chay mirachishka kullkita kushpanna patronka rimarka: Alitami rurashkanki. Kanmi kasuwak alita paktachik runayni kanki. Chay uchillastu kushkayni kullkiwa alita tarawashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywa tarawanaykipa. Kunanka wasinipi yaykuy ñukawa pak-

ta kushkunaykipa. ²² Chaypina chay ishka waranka kullkita apik runanka patroyninta kayllayashpan rimarka: Patroyni, ñukata kuwashkanki ishka warankata tarawachinaynipa. Kunanka chaytami kanta kutichini. Chaymanta kay mirachishkayni ishka warankatapas kushkayki nishpa. ²³ Chasna chusku waranka kullkita kushpanna patronka rimarka: Alitami rurashkanki. Kanmi kasuwak alita rurak runa kanki. Chay uchillastu kushkayni kullkiwa alita tarawashkanki. Chayrayku ashwanta kushkayki chaywa tarawanaykipa. Kunanka wasinipi yaykuy ñukawa pakta kushkunaykipa.

²⁴ Chaymanta shuk waranka kullkita apik runanka patroyninta kayllayashpan rimarka: Patroyni, ñuka alita kanta riksini, sinchita tarawachik patrón kanaykita. Kanka shuk runapa tarpushkankunamanta pallanki. Chikan runapa mirachishkanta apinki. ²⁵ Sinchi kamachik kanaykita manchashpayni kuwashkayki kullkita allpapi pampashkani. Kay shuk waranka kullki kuwashkaykillatata kutichishkayki. ²⁶ Chasna kushpanna patroyninka rimarka: Kanka mana ali yuyayyu yapa killaysiki runaynimi kanki. Ñuka shuk runapa tarawashkanmanta pallanaynita, chikan runapa mirachishkanta apinaynita yuyarinki. ²⁷ Chasna kashpan çimaraykuta kullkinita mana churarkankichu kullkita mirachina wasipi chaypi mirachipanankunapa? Ñuka kutimushpayni kullkinita mirashkantapas surkuynima karka. ²⁸ Chasna rimashpan patronka chaypi kahuk runakunata kamachirka: Chay shuk waranka kullkita kushkayni runata kichushpaykichi kuychi chay chunka waranka kullkiyu runata. ²⁹ Maykan runami charishkanwa atipashkanwa alita ruran payka ashwanta kuy tukunkami tiyapushkan puchurinkama achkata atipak kanankama. Maykan runami uchillastu charishkanwa uchillastu atipashkanwa mana alita ruran payka chay uchillastu tiyapushkantapas atipashkantapas kichuy tukunkami. ³⁰ Chayrayku chay nima imarayku valik runata chay manchaypa amsama wichuychi. Chaypina sinchita parisishpa wakanka, piñaywa kirunkunata kanirinka.

Jesuka yachachin kutikashka shamuhushpan tukuy allpakunamanta runakuna puntanpi tantarinankunamanta

³¹ Chaymanta Jesuska ñukanchita yachachishpalla katirka: Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa shuk puncha tukuy angelkunawa pakta suma yachayniwa kutimusha tukuy runakunata kamachinaynipa. Chasna shamushpayni suma chuyahlla kamachina tiyarinaynipi tiyarisha. ³² Chaypi tiyarishpayni tukuy allpakunamanta runakuna puntaynipi tantarinakuna. Imashnami shuk runa obehankunamanta kabrakunata shuk partipi churananshina, chasnalatata ñukapas runakunawa rurasha. ³³ Akllashkayni runakunataka kuskayni parti churasha. Mana akllashkayni runakunataka llukini partimi churasha.

³⁴ Chaypina ñuka atun apu kashpayni kuskayni parti churashkayni runakunata rimasha: Yayayni kankunata alita rikushpan aliyachishkanrayku shamuychi Yaya

Diospa ali kamachinan mushu mundupi ñukawa pakta kamachinaykichipa. Chay kamachinan mushu mundupi kawsanaykichipa Yaya Dios kay allpata rurashkanmanta pacha kankunarayku wakaycharka.

³⁵ Ñuka yarkaywa kahushpayni kankuna karawarkankichi. Yakunayashpayni upyachiwarkankichi. Mana riksishkaykichi runa kashpaynipas paktamushpayni wasikichipi kayawashpaykichi samachiwarkankichi. ³⁶ Churarinayni pishiwashpan kankuna kuwarkankichi churarinayni. Unkushka kahushpayni kuyrawarkankichi. Karselpi kahushpayni rikuk riwarkankichi.

³⁷ Chasna rimashpayni paykunaka tapuwankakuna: Yaya Jesús, ¿ima urastaya yarkaywa kahushpayki kanta kararkanchi? ³⁸ ¿Ima urastaya llaktanchipi paktashpayki mana riksishkanchi runa kashpayki wasinchipi kanta kayashpa samachirkanchi? ¿Ima urastaya churarinaykika pishishpan kanta kurkanchi churarinaykipa? ³⁹ ¿Ima urastaya unkushka kahushpayki karselpi kahushpayki kanta pasyarkanchi? ⁴⁰ Chasna tapuwashpankuna ñukaka atun kamachik kashpayni paykunata rimasha: Alita uyawaychi. Kankunaka nima imayu runata yanapashpaykichi ñukatami yanapawashkankichi nishpa.

⁴¹ Chaymanta llukini parti churashkayni runakunata rimasha: Ñukamanta anchuriychi, Yaya Diosmi kankunata kastiganka. Nina mana wañukma riychi. Yaya Dios chay ninataka rurashka tukuy supaykunarayku kamachinankunawa pakta chaypi wiñayparayku kastigarishka kanankunapa. ⁴² Ñuka yarkaywa kahushpayni mana karawarkankichichu. Yakunayashpayni nima yakuta kuwarkankichichu. ⁴³ Mana riksishkaykichi runa kashpayni paktamushpayni wasikichipi mana kayawarkankichichu samanayni. Churarinayni pishiwashpan nima imata kuwarkankichichu churarinayni. Unkushka kahushpayni karselpi kahushpayni nima ima uras rikuk riwarkankichichu. Chayrayku Yaya Dios kankunata kastiganka.

⁴⁴ Chasna rimashpayni tapuwankakuna: Yaya Jesús, ¿ima urastaya yarkaywa kashpayki kanta mana kararkanchichu? ¿Ima urastaya yakunayashpayki kanta mana yakuta kurkanchichu? ¿Ima urastaya llaktanchipi paktashpayki mana riksishkanchi runa kashpayki wasinchipi kanta mana kayarkanchichu? ¿Ima urastaya churarinaykika pishishpan kanta mana kurkanchichu churarinaykipa? ¿Ima urastaya unkushka kahushpayki karselpi kahushpayki kanta mana rikuk rirkanchichu? ⁴⁵ Chasna tapuwashpankuna ñuka rimasha: Imashnami mana nima imayu runata mana yanapashkankichichu, chasnashinami ñukatapas mana yanapawashkankichichu nishpa. ⁴⁶ Chay mana alita rurak runakunaka nina mana wañukmami rinankuna tiyan. Yaya Diosta kasushpa kawsak runakunami siluma wiñaypa kawsak rinankuna tiyan.

Israel apukuna paykunapura kwintarkakuna Jesusta wañuchichinankunapa

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 Tukuy chaykunata yachachishkanwasha Jesuska ñukanchita rimarka:

² Kankuna yachankichi Paskua punchakunarayku ishikay punchallana pishinanta. Manara chay punchakuna kallarihushpanra chiknik runakuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata apunkunama pushawankakuna. Paykunata kuwankakuna kruspi klabachishpa wañuchiwanankunapa.

³ Jesús chayta ñukanchita rimahushpan chay punchallatata saserdotekunapa apunkuna ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunawa pakta saserdotekunapa atun apu Kaifaspa wasinpi tantarirkakuna. ⁴ Paykuna yuyarirkakuna llullachishpa Jesusta apichishpankuna wañuchichinankunapa. ⁵ Chasna ruradata munashpankunas paykunapura rimarkakuna:

Mana Paskua punchakunapi wañuchichishunchichu, kay Jerusalemni kahuk runakuna ñukanchita mana piñay tukunanchipa. Chayrayku manara chay punchakuna paktarihushpanra apichishunchi nishpa.

Shuk warmi mishkinlla asnak perfumita Jesuspi talirka

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Betania llaktapi kawsarka shuk runa Simón shutiyu. Paytami Jesuska ñawpa aycha ismuchi unkuymanta ampirka. ⁷ Jesús Simonpa wasinpi mikuhushpan shuk warmi yaykurka. Chay warmika apamurka yura rumimanta rurashka butillapi yapa chaniyu mishkinlla asnak perfumita. Jesusta kayllayashpan umanpi chay mishkinlla asnak perfumita talirka. ⁸ Chayta rikushpanchi piñarishpa rimarkanchi:

¿Imaraykushi kay warmika chay mishkihlla asnak perfumita usuchihun? ⁹ Ashwan ali kama karka, chay perfumita rantichishpan chay apishkan kullkiwa nima imayu runakunata yanapanapa.

¹⁰ Jesús chayta uyashpan rimarka:

¿Imaraykuta piñarishpaykichi kay warmita pinkachihunkichi? Chay perfumita umaynipi talishpan alitami rurashka. ¹¹ Nima imayu runakunaka tukuy urasmi kankunawa kawsankakuna. Ñukataka mananami tukuy uras rikuwankichinachu. ¹² Kay warmika chay mishkihlla asnak perfumita aychaynipi talishka, wañushpayni aychaynika alicharishka kananpa urku uchupi churashpa tapanankunapa. ¹³ Alita uyawaychi. Tukuy maypipas runakuna kay ali shimita ñuka runakunata kishpichinaynimanta yachachishpankuna kay warmipa rurashkanmantapas rimankakuna. Payka ñukata yapa yuyawashpan chasna rurawashka. Chasna kashpan tukuy runakuna paymantapas alita yuyarinkakuna.

Judaska Jesusa apichichirka wañuchinankunapa

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ Ñukanchi Jesuspa chunka ishkey runankunamanta shuk karka Judas Iskariote shutiyu. Payka kullkiranti Jesusa apichinayashpan saserdotekunapa apunkunata rimak rirka:

¹⁵ Ñuka rimashkaykichi imashnami Jesusa atipankichi apinata nishpa. ¿Masnatata pagawankichi?

Chasna Judas rimashpan paykunaka aynirkakuna: Kimsa chunka kullkita kanta kushu nishpa.

¹⁶ Chay kullkita apishkan urasmanta pacha Judaska yuyarirka imashnami Jesusa apichichinka nishpa.

Jesuka runankunawa pakta Paskua punchapi mikurka

(Mk 14.12-25; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Kor 11.23-26)

¹⁷ Chay Paskua punchakunapi ñukanchi israel runakuna mikunchi pan mana punkichishkata, chaymantapas shuk obeha maltata. Chay Paskua kallarinan punchapi ñukanchika payta kayllayashpanchi tapurkanchi:

¿Maypita munanki alichashpa obeha maltata kusananchipa, Paskua punchakunapi mikunanchipa? nishpa.

¹⁸ Chaypina Jesuka ñukanchita aynirka:

Jerusalén llaktama riychi chay riksishkayni runapa wasinma. Chaypi payta rimankichi: Ñukanchita yachachikmi kanta riman, wañunayni puncha ñami paktarihun. Chayrayku wasiki runaynikunawa Paskua punchapi mikunata mikunayani nishpa.

¹⁹ Chasna Jesús rimashkanshina, ñukanchika chay Paskua punchapi mikunanchipa rurak rirkanchi.

²⁰ Ña tutayahushpanna Jesuka tukuy ñukanchi chunka ishkey runankunawa pakta mesa muyukta siririshpa kahurkanchi mikunanchipana. ²¹ Chay mikuhushkanchipi Jesuka rimarka:

Alita uyawaychi. Chikniwak runakuna apiwankakuna wañuchiwanankunapa. Shuk kankunamantami apichichiwanka nishpa.

²² Chasna rimashkanta uyashpanchi ñukanchika yapa llakirirkanchi. Chaypi Jesusa tapurkanchi shukllankama shukllankama:

Yaya Jesús, ¿pitaya ñukanchimanta chasna rurama? ¿Ñukachu apichichishkayki? Mana kaynima ñuka nishpa.

²³ Chasna tapushpanchi Jesuka aynirka:

Ñukawa parihu kay kallanapi panninta ukuchishpan mikuhukmi kuntraynikunata apichichiwanka. ²⁴ Imashnami Yaya Dios ñawpamanta killkachirka ñukamanta, chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka wañunayni tiyan. Wañuna kashpaynipas chay apichichiwak runarayku llakirini, yapa parisinan tiyan. Ashwan ali kama karka, mana wawayarima karka.

²⁵ Jesuspa rimashkanta uyashpan Judaska, maykanmi kuntrankunata apichinayarka, payta tapurka:

Yachachik, ¿ñukachu apichishkayki? nishpa.

Chasna tapushpan Jesuka aynirka:

Ari, kanmi kanki nishpa.

²⁶ Mikuhushpanchira Jesuska panta apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chay panta pakishpa pakishpa ñukanchita kurka. Chasna kuhushkanpi rimarka:

Kay panta mikuychi. Kay panka aychaynishinami kan. Kayta mikushpaykichi yuyariychi, ñuka wañushpayni kankunata kishpichinaynita.

²⁷ Chaymanta shuk pusillu vinuta apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chay pusilluta ñukanchita kuhushpan rimarka:

Tukuy kankuna kay vinuta upyaychi. ²⁸ Kay vinuka yawarnishinami kan. Wañushpayni yawarni shuturishpan Yaya Dios achka runakunata uchankunamanta llakichishpan kishpichinka. Kay yawarni shuturinanwa Yaya Dios runakunarayku paywa alichananta paktachin. ²⁹ Kankunata rimani, ñukaka manami kutikashka kay allpapi kushilla kankunawa tantarishpa kay vinuta upyashanachu. Ña wañushami. Ashwan shuk puncha Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi shuk mushu vinutana kankunawa upyahukshina tantaylla kushilla kashunchi.

Jesuka rimarka Pedro payta mana riksikshina tuku-nanta

(Mk 14.26-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Chasna Jesuka rimashkanwasha takirkanchi salmokunata. Chaymanta rirkanchina Olivos urkuma.

³¹ Chaypina Jesuka rimarka:

Yaya Diospa killkachishkanpi ñukanchita riman: Obهانkunata kuyrak runata wañuchisha. Chayrayku tukuy obهانkuna shikwarinkakuna nishpa.

Chay killkapi rimashkanshina, kay tuta tukuy kankuna kuntraynikunata manchashpaykichi sakiwankichi.

³² Wañushkayniwasha Yaya Dios kawsachiwashpan ñukara kankunamanta ñawpashpa Galilea allpama risha.

³³ Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpan Pedroka aynirka:

Tukuy katik masinikuna mancharishpa kanta sakishpankunapas ñukaka nima ima uras sakishkaykichu nishpa.

³⁴ Chaypina Jesuka Pedrota rimarka:

Alita uyaway. Kay tuta manarapas atallpa kantahushpan kimsa kuti mana riksiwanaykita rimanki.

³⁵ Pedroka sinchita rimashpan nirka:

Kanwa parihu wañunayni kashpanpas wañusha, manami rimashanchu kanta mana riksinaynita nishpa.

Chasnallatata tukuy ñukanchikunapas payta rimarkanchi.

Jesuka Getsemani kinchapi Yayan Diosta mañarka

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ Chaymanta Jesuka ñukanchiwa pakta chay olivos tarpu kinchama, Getsemani shutiyuma rirka. Chaypi paktashpanchi Jesuka rimarka:

Kayllapi tiyarishpa chapawaychi, chaynikstupi rishpayni Yaya Diosta mañanaynikama nishpa.

³⁷ Chasna rimashkanwasha Pedrota, Sebedeopa ishkey wawankunatapas pusharka chaynikstuma.

Chaypina Jesuska wañunanta yuyarishpan mancharishpa yapa llakirishpan paykunata rimarka:

³⁸ Wañunaynita yuyarishpayni shunkuynipi yapa llakirini wañuhushkashina. Kankuna mana puñushpa kayllapi kipariychi. Yaya Diosta mañaychi yana-pawanapa nishpa.

³⁹ Chasna rimashkanwasha chaynikstuma rirka, kunkurishpa kumurirka umanka allpapi tupanankama. Kukurishpa Yayan Diosta mañarka:

A Yayayni, atipashpaykika kishpichipay mana sinchita parisinaynipa. Chasna tapushpaynipas ama ñukapa munashkaynita ruraychu, ashwan kanpa munashkaykillata ruray nishpa.

⁴⁰ Chasna Yayan Diosta mañashkanwasha Jesuska chay kimsa runankunama kutirka. Puñushkakunata tarishpan Pedrota rimarka:

¿Manachu nima shuk urastuta atipashkankichi mana puñushpa ñukawa pakta Yaya Diosta mañanata?

⁴¹ Mana sampayashpa Yaya Diosta mañaychi supay kankunata mana uchata rurachinanpa. Kankunaka munankichi Yaya Diosta mañanata. Chasna munashpaykichipas sapallaykichika mana atipankichichu, shunkuykichipi yapa sampayashka kashpaykichi. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi shunkuykichita sinchikuchinanpa nishpa.

⁴² Chaymanta kutikashka Yayan Diosta mañak rirka:

A Yayayni, parisinaynimanta mana arkanata munashpaykika kaypi kahuni munashkaykita ñukawa ruraykipa nishpa.

⁴³ Chay kimsa runankunama kutishpan kutikashka tarik rirka puñurayahukkunata, paykuna yapa puñuywa kahushkankunarayku. ⁴⁴ Puñuhushkakunallata sakishpan Jesuska kimsaynin kuti Yayan Diosta chasnalatata mañak rirka. ⁴⁵ Chaymanta runankunama kutishpan paykunata rimarka:

¿Kunankamachu puñuhunkichi? Ñami paktarishka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa uchasapa runakunamanta apiy tukunaynipa. ⁴⁶ Atariychi, akuychi. Ñami shamuhun chay apichichiwak runaka nishpa.

Chiknik runakuna Jesusta apirkakuna

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús rimahushkanllapi paypa runan Judaska achka runakunata pushamushpan shamurka. Paykunaka ishkay wiluyu sablikunata, kaspikunatapas apamushpankuna Jesusta apik shamurkakuna. Paykuna saserdotekunapa apunkunamanta, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunamanta kamachirishka karkakuna. ⁴⁸ Judaska chay runakunata pusharka alita yachachishpa: Maykan runatami muchasha, chaymi kanka Jesuska. Payta apishpa pushankichi nishpa.

⁴⁹ Chaypina Jesusta kayllayashpan rimarka:

Yachachik, shamushkanimi saludanaynipa kanta nishpa payta mucharka.

⁵⁰ Muchashpanna Jesuska rimarka:

Amigu, apichiwanyashpaykika apichipay nishpa.

Chaypina chay runakunaka Jesusta apirkakuna pushanankunapa.

⁵¹ Chayta rikushpan Jesuspa shuk runan sablinta apishpan saserdotekunapa atun apupa shuk runanta sumakta pitishpa wañuchisha nishpa pitihushpan rinkrinllata pitirka. ⁵² Chasna pitishpan Jesuska rimarka:

Wakaychay sablikita. Sabliwa makanakuk runakunaka sabliwallatami wañunankuna tiyan. ⁵³ ¿Manachu yachanki Yayayni Diosta tapushpaynika payka chunka ishkay waranka angelkunata kachamuma arkawanankunapa? ⁵⁴ Chasna arkawanahumaka ¿imashnataya paktarima ñawpa Yaya Diospa killkachishkanka ñuka wañunaynimanta? Manami paktarimachu. Chayrayku Yaya Diosta mana tapunayanichu arkawanapa wañuymanta.

⁵⁵ Chaywasha chay apik runakunatana Jesuska rimarka:

¿Imaraykutaya sablikunawa kaspikunawapas shamushkankichi apiwanaykichipa? ¿Wañuchik shuwa runachu kani? Tukuy puncha Yaya Diospa wasinpi kankunawa pakta kahushpayni yachachirkani. ¿Imaraykuta mana chaypi apiwarkankichichu? ⁵⁶ Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna ñawpa killkarkakuna kasna apiwanaykichita. Chay killkashkankunapi rimashkankunashina, shutipata kunanka apiwahunkichi wañuchichiwanykichipa nishpa.

Chaypina tukuy ñukanichi paypa runankuna yapa mancharishpanchi Jesusta sapallanta sakishpa miturkanchi.

Jesusta pusharkakuna ashwan atun israel apu Kaifasma

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Chay apik runakunaka Jesusta saserdotekunapa atun apu Kaifasma wasinma pusharkakuna. Paypa wasinpi Moisespa killkashkanta yachachikkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunawa pakta tantarishka kahurkakuna.

⁵⁸ Jesusta pushashpankuna Pedroka karullapi katishpan chay atun apupa wasin pampan kincharishkapi yaykurka. Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapas chay pampapi tiyahlla kahurkakuna. Pedroka paykunapa kuchunpi tiyarik rirka, rikunayashpan imatashi Jesusta rurankakuna nishpa.

⁵⁹ Chay wasi ukupi saserdotekunapa apunkuna tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kamachik masinkuna chiknik runakunata maskarkakuna llullashpa millaypata Jesusmanta rimanankunapa. Yapa munarkakuna Jesusta wañuchinata. ⁶⁰ Chaypina achka runakuna llullashpa millaypata Jesusmanta rimashpankunas karan shuk chikanta rimashpan nima imata tarirkakunachu Jesusta atipanankunapa wañuchinata. Chaywashana ishkay runakuna pakta-mushpankuna chasnalatata yanka millaypata Jesusmanta rimarkakuna:

⁶¹ Kay Jesusmi rimarka: Ñuka Yaya Diospa atun wasinta urmachishpayni kimsa punchapi atipani kutikashka runanata nishpa.

⁶² Chasna rimashpankuna Kaifaska shayarishpan Jestusta tapurka:

¿Manachu nima imata ayninki? ¿Manachu uyanki kanta uchachishpa rimahushkankunata? nishpa.

⁶³ Chaypina Jesuska chunlla uyarka. Nima imata aynishpan chay saserdotekunapa atun apuka kutikashka rimarka:

Silupi kawsak Yaya Diospa shutinpi kanta rimani, mana llullashpa rimay ¿kanchu kanki chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik, Yaya Diospa Wawan? nishpa.

⁶⁴ Chaypina Jesuska aynirka:

Ari, shutipami rimanki. Kunan ñukapas kankunata rimani, ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata rikuwankichi tukuyta atipak Yayayni Diospa kuskan partipi tiyahushkaynita. Chasnallatata rikuwankichi puyu awapi kutikashka shamuhushkaynita nishpa.

⁶⁵ Chaypina chay saserdotekunapa atun apu Kaifaska yapa piñarishpan pay kinkinpa kamisan awapi chururishkanta likirka kasna nishpa:

Kay runapa chasna rimashkanka Yaya Diostami yapa piñachihun. Manana ashwan payta uchachik runakunata maskashunchinachu. Tukuy kankunami uyashkankichi paypa piñachinan shimikunata.

⁶⁶ ¿Imatata yuyarinkichi? nishpa.

Chay kamachik masinkuna aynirkakuna: Uchayumi, wañunan tiyan nishpa.

⁶⁷ Chaypina Jestusta chiknishpankuna uyanpi tyukarkakuna sakmarkakuna. Shukkunaka kaspiwa payta waktarkakuna. ⁶⁸ Asichishpankuna rimarkakuna:

Kan Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kashpaykika rimay pimi kanta waktashka nishpa.

Pedroka Jestusta mana riksinichu nishpa rimarka

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Chay wasi ukupi Jestusta asichihushkankunapi Pedroka chay wasi pampan kincharishkapi tiyahurka. Chaypi shuk atun aputa yanapak warmi kayllayashpan rimarka:

Kanpas Galileamanta Jesuswa pakta purik kanki nishpa.

⁷⁰ Chasna rimashpan Pedroka tukuy chay runakuna uyashkankunapi aynirka:

Manami yachanichu pimantami rimawahunki nishpa.

⁷¹ Chaymanta Pedroka chay wasi punkuma rirka. Chaypi shuk yanapak warmi payta rikuhushpan shukkunata rimarka:

Kay runaka Nasaretmanta Jesuswa purikmi karka nishpa.

⁷² Chaypina Pedroka kutikashka llullashpa Yaya Diospa shutinpi rimarka:

Ñukaka manami riksinichu chay runata nishpa.

⁷³ Shuk ratumanta chaypi kahuk runakuna Pedrota kayllayashpankuna rimarkakuna:

Shutipami kanpas chay runawa purik kanki. Galilea runakunashina chikannayak shimita rimahushkaykirayku riksinchi kanpas Jestusta katik kashkaykita nishpa.

⁷⁴ Chasna rimashpankuna Pedroka sinchita rimarka:

Yaya Dios kastigawachun mana shutipata rimashpayni. Manami riksinichu chay runata nishpa.

Chasna rimahushkanllapi atallpaka kantarka.

⁷⁵ Chayta uyashpan Pedroka yuyarirka Jesuspa rimashkanta, manarapas atallpa kantahushpanra kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita nishpa. Chayta yuyarishpan Pedroka kanchama llukshishpan yapa llakirishpa sinchita wakarka.

Jesusta pusharkakuna romano apu Pilatoma

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 Chaymanta ña pakarishpan tukuy saserdotekunapa apunkuna, tukuy ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunawa shuk yuyayllawa kwintarkakuna Jestusta wañuchinankunapa. ² Chaypina Jestusta watashpankuna pusharkakuna chay romano apu Pilatoma.

Judaska pinkarishpan pay kikinta sipirishpan wañurka

³ Jestusta wañuchichinankunapa pushahushkankunata Judaska rikushpan yuyarirka payta apichichishpan mana alita rurashkanta. Chayrayku llakirishpan Jestusta apinankunapa riksidishkanmanta apishkan kullkita kutichik rirka. Chay saserdotekunapa apunkunata, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunatapas rimarka:

⁴ Mana alitachu rurashkani, chay mana uchayu runata kullkita apinayniranti kankunata riksidishkani wañuchinaykichipa.

Paykunaka aynirkakuna:

Chayka kanpa uchaykimi. Ñukanchirayku mana imananchu nishpa.

⁵ Chasna rimashkankunata uyashpan Judaska chay kullkita Yaya Diospa wasinpi wichurka. Chaymanta llukshishpan kaspipi sikashpan shuk waskawa kunkanpi watarishpan saltashpan wañurka.

⁶ Chay saserdotekunapa apunkuna chay wichushka kullkita apishpankuna rimarkakuna:

Kay kullkika shuk runata wañuchinapa apichishkanrayku apishka kullkimi. Chayrayku mana alichu churananchipa ofrendapi. ⁷ Ashwan ali kama kay kullkiwa shuk uchilla urku allpata rantinanchipa, shuk allpaku namanta runakuna wañushpankuna uchkuta rurachishpanchi chaypi churashpa tapanankunapa. Chasna paykunapura kwintashpankuna mankakunata rurak runapa allpanta rantirkakuna. ⁸ Chay kullkiwa rantishkankunarayku kunankama chay allpapa shutinka kiparishka Yawar Allpa. ⁹ Chasna ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Jeremiaspa kasna rimashkanka paktarirka:

Israel masinikuna kimsa chunka kullkillata chay runata chanichishpankuna apinankunapa kurkakuna. Chay kullkita kuti apishpa mankakunata rurak runamanta allpata rantirkakuna Yaya Dios kamachishkanshina nishpa.

Pilatoka Jesusta tapurka kastigachishanchu manachu nishpa

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Chaymanta Jesusta pusharkakuna romano apu Pilatoma. Chaypi payka Jesusta tapurka: ¿Shutipachu kanki israel masikikunapa Atun Apu? nishpa.

Chasna tapushpan Jesuska aynirka:

Ari, shutipami rimanki.

¹² Chay saserdotekunapa apunkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna achka millaypakunata paymanta rimahushkankunapi Jesuska chunllalla uyarayarka. ¹³ Chayrayku Pilatoka Jesusta tapurka:

¿Manachu uyanki tukuy kay runakuna kanmanta millaypata rimahushkankunata?

¹⁴ Jesuska nima imata aynirkachu. Chayrayku Pilatoka ¿imaraykushi mana apirishka runashina ayninchu kishpinanpa? nishpa yuyarishpan mana yacharkachu imatami ruranka.

Jerusalenpi tantarishka runakuna Jesusta kruspi klabashpa wañuchichinata munarkakuna

(Mk 15.6-20; Lk 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Karan wata Paskua punchakuna romano apu Pilatoka kacharipayarka shuk runata karselpi kahukta. Ñukanchi israel runakunata tapupayarka aklananchipa, maykan runatami kacharinka nishpa.

¹⁶ Chay uras karselpi karka shuk runa Barrabás shutiyu. Tukuy yacharkakuna yapa millaypata rurak runa kashkanta. ¹⁷ Chaypina Pilatoka chay achka tantarishka runakunata tapurka:

¿Maykan runatata munankichi kacharichinaynipa? ¿Barrabastachu kacharichisha? ¿Kay Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishkankuna Jesustachu kacharichisha? nishpa.

¹⁸ Apu Pilatoka alita yacharka, Jesusta chiknishpankuna yankamanta wañuchichinayashkankunata. Chayrayku chasna tapurka.

¹⁹ Apu Pilatoka kamachinan tiyarinanpi tiyahushkanpi paypa warmin kacharka shuk runanta rimak rinanpa: Ama nima imata ruraychu chay mana uchayu runata. Kayna tutapi paymanta manchaypata muskushkani nishpa. Chayrayku Pilatoka mana munarkachu payta wañuchichinata.

²⁰ Chasna kashpanpas saserdotekunapa apunkunaka, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas chay achka tantarishka runakunata yuyachishpa rimarkakuna: Pilatota rimaychi Barrabasta kacharinanpa, Jesustana wañuchichinanpa nishpa.

²¹ Chaypina apu Pilatoka kutikashka tapurka:

¿Pitata munankichi kacharichinaynipa? nishpa.

Chay tantarishka runakunaka kaparirkakuna:

¡Barrabasta kacharichiy! nishpa.

²² Apu Pilatoka paykunata tapurka:

¿Imatata rurasha kay Jesuswa, Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishkankunawa?

Chasna tapushpan tukuy runakuna kaparishpa aynirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

²³ Apu Pilatoka paykunata rimarka:

¿Ima millaypatataya rurashka?

Chaypi paykunaka kutikashka ashwan sinchita kaparirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

²⁴ Chay runakuna yapa piñarishpa kaparishpankuna Pilatoka nima imapi atipashpan chunllayachinata, yakuta apamunankunapa kamachirka. Chay yakuwa makinta mayllarka tukuy runakunapa rikushkanpi. Chaypi paykunata rimarka:

Ñukaka makinata mayllani yachanaykichipa kay runa wañushpanka mana uchayu kanaynita, kankunami uchayu kankichi nishpa.

²⁵ Chasna rimashpan tukuy chay runakunaka aynirkakuna:

Chay runa mana uchayu kashpan yanka wañuchiy tukushpanka Yaya Dios ñukanchita tukuy wawanchikunawa pakta kastigachun nishpa.

²⁶ Chaypina Pilatoka Barrabasta kacharichirka. Jesustana kara waskawa asutichirka yawarnin llukshinankama. Chaywasha kamachirka shuk kruspi klabashpa wañuchinankunapa.

²⁷ Chaypina suntalukunaka Jesusta pusharkakuna apu Pilatopa wasinma. Chaypi tukuy suntalu masinkunata tantachirkakuna, Jesusta asichinankunapa. ²⁸ Jesusta llatanachishpankuna kamachik atun apupa puka churarinatashina churachirkakuna. ²⁹ Kashamanta llawtuta rurashpankuna atun apupa tawasampatashina umanpi churarkakuna. Kuska makinpi apichirkakuna shuk barata. Payta asichishpankuna pukllachishpa puntanpi kunkurirkakuna kasna nishpa:

¿Shamushkankichu israel runakunapa atun apu?

³⁰ Payta tyukashpankuna chay kushkankuna barata apishpa umanpi waktarkakuna. ³¹ Chasna pukllachishkankunawasha chay puka churarinata llatanachishpankuna pay kikinpa churarinantana churachirkakuna. Chaymanta payta pusharkakuna shuk kruspi klabashpa wañuchinankunapa.

Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkakuna

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesusta pushahushkankunapi kruspi klabashpa wañuchinankunapa, shuk runa Simón shutiyuta tinkurkakuna. Chay Simonka karka Sirene llaktamanta. Suntalukunaka payta kamachirkakuna Jesuspa krusninta markananpa. ³³ Rishpankuna chay Gólgota lumapi paktarkakuna. Gólgota ninayan wañushkapa uman luma. ³⁴ Chaypina suntalukunaka Jesusta upyachinayarkakuna aya wikiwa chapurishka vinuta. Jesuska chayta kamashpan mana upyanayarkachu.

³⁵ Chaypina suntalukunaka Jesusta kruspi klabarkakuna. Chaywasha Jesuspa churarinankunata chawpinakunankunapa swirtinkunata kamarkakuna pishi apanka nishpa. ³⁶ Chaywasha tiyarirkakuna chaylapi Jesusta kuyranankunapa. ³⁷ Jesuspa uman awapi

shuk killkarishkata ratarkakuna tukuy runakuna yachanankunapa imaraykumi wañuchishkakuna nishpa. Chay killkarishkapi rimarka: Kay Jesuska israel runakunapa atun apumi kan nishpa.

³⁸ Jesusta wañuchihushkankuna uras ishkay wañuchik shuwakunapas karan shukta shuk kruspi klabarkakuna chaypi wañunankunapa, shukta kuskan parti, shukta llukin parti. ³⁹ Achka runakuna Jesusta rikuk rirkakuna. Paykuna mana kirishpankuna Yaya Diospa Wawan kananta, umankunata kuyuchishpankuna payta asichirkakuna:

⁴⁰ Kanmi rimashkanki Yaya Diospa atun wasinta urmachishpayki kimsa punchapi kutikashka ruranaykita. Kunanka kan kikinta kishpichiriy. Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika chay krusmanta uraykumuy nishpa.

⁴¹ Chasnallatata saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas payta asichishpa rimarkakuna paykunapura:

⁴² Payka achka runakunata kishpichishka. Kunanka pay kikinta mana atipanchu kishpichirinata. Ñukanchi israel runakunapa atun apunchi kashpanka kay krusmanta uraykumuchun. Chaypira kirishunchi payta.

⁴³ Payka rimarkami Yaya Diospa Wawan kananta. Rimarka Yaya Dios payta tukuy imapi yanapananta. Yaya Dios shutipa payta yuyashpanka kunalla chay krusmanta uraykuchichun.

⁴⁴ Chasna asichishpankuna chay ishkay kruskunapi klabarishka wañuchik shuwakunapas Jesusta asichirkakuna.

Jesuska ña wañurkana

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Jesús kruspi klabarishka kahushkanpi chawpi punchamanta pacha kimsa urakama amsayarka. ⁴⁶ Chay urasllatata Jesuska sinchita kaparishpa rimarka arameo shimipi:

Elí, Elí, lema sabaktani nishpa.

Chay rimashkanka ninayan: Yayayni Dios, Yayayni Dios, ¿imaraykutaya sapallaynita sakiwashkanki? nishpa.

⁴⁷ Chasna kaparishkanta uyashpankuna chaypi kahukkunaka rimarkakuna:

Kay runaka Eliastami kayahun, chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikta nishpa.

⁴⁸ Chaypina shuk runa kallpashpa rirka utkuta apak rinanpa. Chayta shuk suni kaspi puntapi watahpan agru vinupi ukuchishpan Jesuspa shimipi tupachirka, tsunkashpan upyananpa. ⁴⁹ Shukkuna asichishpa rimarkakuna:

Aku rikushunchi, shutipachu Eliaska shamunka payta kishpichinanpa nishpa.

⁵⁰ Chaypina kutikashka Jesuska sinchita kaparirka. Chasna kaparishpa wañurka. ⁵¹ Jesús wañushkan uraslla Yaya Diospa wasin ukupi Yaya Dioswa tinkunakuna kwartuta arkak rakta llachapaka † awamanta

† Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

pacha pitikta likirirka. Allpaka sinchita kuyurirka. Atun rumisapa urkukunapas partirirkakuna. ⁵² Wañushkaku-napa taparishkan uchkukunaka paskarirkakuna. Achka Yaya Diosta kirik wañushka runakunaka kawsarirkakuna. ⁵³ Jesús kawsarishkanwasha chay kawsarishka runakunaka Jerusalén llaktapi yaykurkakuna. Chaypi achka runakuna paykunata rikurkakuna.

⁵⁴ Allpa sinchita kuyurihushpan tukuy manchaypakunata rikushpankuna kapitanka Jesusta kuyrak sun-talunkunawa pakta yapa mancharirkakuna:

Shutipami kay runaka Yaya Diospa Wawan kashka nishpa rimarkakuna.

⁵⁵ Jesús kruspi klabarishka kashpan Galileamanta pacha payta katishpa yanapak warmikuna karumantalla rikurayarkakuna. ⁵⁶ Chay rikuk warmikuna achka karkakuna. Paykunamanta shuk karka Magdalamanta Maria. Shuk karka Santiagopa Josepa maman Maria shutiyu. Shuk karka Sebedeopa wawankunapa maman.

Jesuspa aychanta urku uchkupi churashpa taparkakuna

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Chaymanta tutayahushpanna shuk achka kullkiyu runa José shutiyu Jesús kruspi wañushkanpi paktamurka. Chay Joseka karka Arimatea llaktamanta. Paypas Jesusta katikmi karka. ⁵⁸ Jesús wañushkanta rikushpan Joseka Pilatota tapuk rirka Jesuspa aychanta urku uchkupi churashpa tapak rinanpa. Chasna tapushpan Pilatoka suntalunkunata kamachirka kunankunapa.

⁵⁹ Chaypina Joseka Jesuspa aychanta shuk mushu yura llachapawa wankurka. ⁶⁰ Alita wankushpan aparkakuna shuk mushu allarishka urku uchkupi churashpa tapanankunapa. Chay urku uchkuta Joseka rurachirka pay kikinpa rantishkan allpapi. Jesuspa aychanta chay uchkupi churashkankunawasha atun rumiwa sumakta taparkakuna. Chaypi sakirkakuna. ⁶¹ Chay uchku taparishka kuchupi Magdalamanta Maria shuk Mariawa pakta tiyarishpa rikurayarkakuna.

Suntalukunaka Jesuspa aychan churay tukushka uchku punkuta kuyrarkakuna

⁶² Kayantima ñukanchi israel runakunapa samananchi puncha karka. Chay puncha saserdotekunapa apunkuna, fariseokunawa pakta Pilatota rikuk rirkakuna. ⁶³ Chaypina payta rimarkakuna:

Apu, ñukanchi yuyarinchi chay llullachik runapa rimashkanta. Payka kawsa kashpanra rimarka: Wañushkayniwasha kimsa punchamanta kawsarisha nishpa. ⁶⁴ Chayrayku kanta tapunchi, kimsa punchata suntaluykikuna Jesuspa aychanta churashkankuna uchku punkuta kuyranankunapa, paypa runankuna tutapi shamushpankuna paypa aychanta mana apanankunapa. Apashkankunawasha rimanahuma Jesuska ñami kawsarishka nishpa. Chasna llullashpankuna kutikashka tukuy runakunata ashwanta llullachinahuma nishpa.

⁶⁵ Chaypina Pilatoka paykunata aynirka:

Chaykaya suntalukunaka. Pushaychi. Chay wañushkapa aychan churarishka uchku punkuta alita kuyraychi nishpa.

⁶⁶ Chaypina chay apunchikunaka suntalukunawa pakta rirkakuna punkarawa sumakta ratachinankunapa chay uchku punkupa rumiwa taparishkata, nima pi anchuchinanpa. Chaypi suntalukunata sakirkakuna alita kuyranankunapa.

Jesuka kawsarirka

(Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

28 Chaymanta samana puncha kayantima pakari-hushpan Magdalamanta Maria shuk Mariawa pakta chay wañushkapa aychan churarishkata rikuk rirkakuna. ² Chay warmikuna rihushkankunapi kunkaymanta sinchi allpa kuyuy tiyarka, Yaya Diospa angel silumanta uraykumushpan chay uchku punkuta tapak rumita anchuchishkanrayku. Anchuchishpanna awanpi tiyarirka. ³ Chay angelka chuyahlla ilampashina rikurirka. Tukuy churarinan karka suma yura, ñawinchita rantipak chuya. ⁴ Chay angelta rikushpankuna chay kuyrak suntalukuna yapa mancharishpankuna chukchurishpa wañushkashina urmarkakuna allpama. ⁵ Chaypina chay warmikuna paktashpankuna chay angelka rimarka:

Ama manchariyichichu. Yachani shamushkaykichita maskanapa kruspi klabarishka Jesusta. ⁶ Kruspi wañushpanpas ñami kawsarishka rimashkanshina. Rikuk shamuychi maypimi churarkakuna. Payka manami kaypinachu, ñami llukshishka. ⁷ Rikushkaykichiwasha utkalla rimak riychi paypa runankunata: Yaya Jesús ña kawsarishka. Galilea allpama manara rishpaykichira payra rinka. Kankunapas riychi. Chaypimi payta rikunkichi nishpa. Chayllatami kankunata rimani.

⁸ Chaypina chay ishkay warmikunaka mancharishpankunapas yapa kushikurkaku. Kushikushpa kallparkakuna Jesuspa runankunata rimanankunapa. ⁹ Rihushkankunapi Jesuka paykunata rikurishpan saludarka. Paykunaka kayllayashpankuna kumurishpa chakinta ukllarishpankuna payta yapa kushichirkakuna. ¹⁰ Chaypina Jesuka paykunata rimarka:

Ama manchariyichichu. Kunalla rimak riychi wawkinikunata Galilea allpapi llaktakunama rinankunapa. Chaypimi rikuwankakuna.

Suntalukuna llullashpa rimarkakuna Jesuspa aychanta runankuna apashkankunata

¹¹ Chaymanta chay warmikuna Jerusalén llaktama rihushpankuna chay kuyrak suntalukunapas chay llaktallapitata paktarkakuna. Paykunaka saserdotekunapa apunkunata kwintarkakuna tukuy pasashkankunata.

¹² Chaypina chay apunkunaka ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas tantarishpankuna kwintarkakuna imatami rurankakuna nishpa. Kwintashkankunawasha chay suntalukunata achka kullkita pagarkakuna. ¹³ Pagashpa rimarkakuna:

Kankuna tukuy maykantapas rimanaykichi tiyan: Tutaipi puñuhushpanchi Jesuspa runankuna aychanta apashkankuna nishpa. ¹⁴ Chayta apu Pilatoka yachashpan kankunata kastiganayashpanka ñukanchi rimashu kankunata mana kastigananpa.

¹⁵ Chay suntalukunaka llullanankunapa ari nishpankuna achka kullkita apirkakuna. Chaymanta chay llullata rimashpankuna mirachishpa mirachishpa tukuy israel masinchikuna yacharkakuna. Kunan punchakama Jesuspa runankuna aychanta apashkankuna nishpa rimashkankunata uyanchi.

Jesuka runankunata kamachirka tukuy parti paymantayachachik rinankunapa

(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Chaymanta chay chunka shuk runankuna Galilea allpama rirkakuna, Jesús rimashkan urkuma. ¹⁷ Chaypi paktashpankuna Jesusta rikurkaku. Payta rikushpankuna puntanpi kunkurishpa kushichirkakuna. Shukkunaka yuyayninkunapi rimarkakuna paychari manachu nishpa.

¹⁸ Chaypina Jesuka paykunata kayllayashpan rimarka:

Yaya Dios churawashka kay allpapi silupipas shuklla kamachik kanaynipa. ¹⁹ Chayrayku tukuy kay allpapi kawsak runankunata yachachik riychi paykunapas ñukata katikkuna tukunankunapa. Chay ñukata katiwak runankunata bawtisaychi runankunata rikuchinankunapa Yaya Diosta, ñuka Wawanta, Yaya Diospa Espiritunta kasukkuna tukushkankunata. ²⁰ Chaymantapas chay kiriwak runankunata tukuy yachachishkaynikunata yachachiychi paykunapas alita kasukkuna kanankunapa. Kankunata rimani, ñukaka mana anchurishpachu tukuy puncha kankunawa kahuni kay allpa tukurinan punchakama.

MARKUSPA KILLKASHKAN KILLKA

Bawtisak Juan Jesukristumanta rimarka (Mt 3.1-12; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Ñuka Markus killkani suma ali shimita Yaya Diospa Wawan Jesukristumanta. Payka uchanchikunamanta kishpichikmi kan.

² Ñawpa manara Jesukristu shamuhushpanra Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaska killkarka kasna Yaya Dios Wawanta rimashkanta:

Ñukaka shuk runata kachasha runakunata shiminita rimanpana. Payka manarapas kanta kachahushpayni runakunata kanmanta rimak rinka shunkunkunata alichashpankuna alita kanta kayanankunapa nishpa.

³ Chaymantapas Isaiaska killkarka chay yachachik runamanta:

Chunlla chakishka allpapi shuk runa sinchita rimashpa yachachinka kasna: Imashnami shuk anchu ñampi-ta alichanchi, atun apu shamuhushpan purinanpa, chasnashina shunkuykichita alichariychi. Millaypata rurashpa kawsashkaykichita sakiychi. Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kankunapi kawsak shamunka nishpa yachachinka. Tukuy chayta killkarka Isaiaska Yaya Diospa rimashkanta.

⁴ Imashnami Isaiaska killkarka ñawpa, chasnashinami kunan Yaya Dioska kachashka shuk yachachik Juan shutiyuta. Chay yachachikka chunlla chakishka allpapi yachachirka runakunata: Kunanmanta pacha tukuy millaypa rurashkaykichitaka amirishpa sakiychi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpana kawsaychi. Chasna rurashkaykichita rikuchishpa bawtisariychi. Chaypina Yaya Dioska kankunata uchaykichimanta lla-kichinkami.

⁵ Tukuy Judea allpa llaktakunamanta Jerusalén llaktamantapas achka runakuna shamurkakuna Juanpa yachachishkanta uyanankunapa. Chasna uyashpankuna musyarirkakuna uchayu kashkankunata. Chaypina tukuy uchankunata rimashpankuna Juanka paykunata bawtisarka chay Jordán yakupi.

⁶ Juanka mana suma churarishkachu karka. Shuk pukripa churarinanshina, imashnami ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaspas churaripayarka, chasnallatatami Juanpa churarinanpas wiwa kamillupa willman puchkashkawa awarishka karka. Sinturunka karamantami karka. Mana mikupayarkachu ñukanchishina. Mikupayarka chaypi kawsak chilikkunata, upyapayarka mapa mishkita.

⁷ Yachachipayarka runakunata: Ñukamanta ashwan yachayyu runami shamunka. Paymantaka ñukaka

mana yapa yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata. ⁸ Ñukaka yakuwami kankunata bawtisashkani. Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachinka.

Juanka Jesusta bawtisarka (Mt 3.13-17; Lk 3.21-22)

⁹ Chaymanta Jesuska Galilea allpapi kahuk Nasaret llaktamanta llukshishpan Jordán yakuma rirka. Chay yakupi Juanka Jesusta bawtisarka. ¹⁰ Yakumanta llukshishpan Jesuska rikurka siluka paskarihushkanta, chaymantapas Yaya Diospa Espiritunka shuk wiwa mukukushina paypi uraykumuhushkanta. ¹¹ Chasnalapi Yaya Dioska silumanta rimarka:

Kanmi kanki munashkayni Wawayni. Kanmi sumakta kushichiwanki nishpa.

Supayka Jesusta llullachinayarka mana Yaya Diosta kasanpa (Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹² Jesuska bawtisarisishkanwasha Yaya Diospa Espiritunka payta pusharka chunlla chakishka allpama.

¹³ Chay allpapi Jesuska chusku chunka punchata sapallan karka. Chaypi supaykunapa apunka payta llullachinayashpa karka. Chaypi achka manchaypa animalkuna chawpipi kahrurka. Yaya Diospa angelkunaka payta kuyrashpa karkakuna.

Jesuska Galilea allpa llaktakunapi kallariarka yachachinata (Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴ Apu Herodeska Juanta karselpi churashkanwasha Jesuska kutirka Galilea allpapi llaktakunama Yaya Diospa suma ali shiminta yachachinanpa. ¹⁵ Chaypi rimarka:

Ñami paktarishka Yaya Diospa rimashkan timpuka. Ñami kallarihun paypa ali kamachinanka kay allpapi. Chayrayku alita yuyarishpaykichi tukuy millaypa rurashkaykichita sakiychi. Yaya Diospa suma ali shimintana kasushpa kawsaychi.

Jesuska chusku runakuna rediwa challwata apikkunata kayarka (Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶ Jesuska Galilea kucha mayanpi rihushpan rikurka Simonta wawkin Andreswa kahushkata. Paykuna challwakunata apihurkakuna redinkunawa. ¹⁷ Chaypi Jesuska paykunata kayarka:

Shamuychi. Katiwaychi. Ñuka kankunata yachachisha. Imashnami challwata apishpa kawsashkankichi, chasnashinami kunanmanta pacha runakunatana yachachishpa purinkichi paykunapas Yaya Diospa wawankuna tukunankunapa.

¹⁸ Chay ratulla redinkunata sakishpankuna Jesustana katirkakuna. ¹⁹ Chaymanta astalla chay kucha mayanta rihushpankuna Jesuska rikurka Sebedeopa wawankunata Santiagota wawkin Juantapas, botinkunapi redinkunata rimintahukkunata. ²⁰ Paykunatapas katiwaychi nirka Jesuska. Chaypina atarishpankuna yayan Sebedeota, yanapakkunatapas sakimurkakuna Jesuswa pakta purishpa kawsanankunapa.

Jesuka supay yaykushka runata ampirka (Lk 4.31-37)

²¹ Chaymanta Jesuska chay chusku runankunawa chay Galilea kucha mayanpi kahuk Kapernaum llaktapi paktarkakuna. Samana puncha yaykurkakuna israel masinchikunapa tantarina wasipi, maypimi tantarishka kahurkakuna Yaya Diospa shiminta yachakunankunapa. Chaypina Jesuska paykunata yachachirka. ²² Chay runakunaka yachachishkanta uyashpankuna mancharishpa rimarkakuna paykunapura:

Kay Jesuska Yaya Diospa yachayninwami yachachin. Tukuy kay Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta yapa alitami ñukanchikunata yachachin.

²³ Chay tantarina wasipi kahuk runakuna chawpipi shuk supay yaykushka runa tiyarka. Chay runaka Jesusta uyashpan sinchita kaparirka:

²⁴ ¿Jesús, Nasaret llaktamanta runa, ama ñukanchita kayllayaychu! ¿Shamushkankichu ñukanchita wichunaykipa ninapi wiñaypa parisinchipa? Ñuka riksini kanta Yaya Diosmanta shamushka runa kanaykita nishpa.

²⁵ Jesuska chay runapi kawsak supayta sinchi shimiwa piñashpa rimarka:

Chunllayay. Llukshiy kay runamanta.

²⁶ Chaypina chay supayka kaparishpan chay runata sinchita chukchuchishpan sakirka. ²⁷ Chayta rikushpankuna tukuy runakunaka mancharishpankuna tapunakurkakuna:

¿Pitaya kay runaka? Atun yachayninwa shuk mushu shimita yachachin. Supaykunatapas kamachin. Kamachishpan kasunahun.

²⁸ Chay uraslla tukuy Galilea allpa llaktakunapi kawsak runakuna Jesuspa rurashkanmanta yacharkakuna.

Jesuka Pedropa warminpa mamanta ampirka (Mt 8.14-15; Lk 4.38-39)

²⁹ Chay tantarina wasimanta llukshishpankuna Jesuska Santiagowa Juanwa Simonpa, Andrespa wasinma rirkakuna. ³⁰ Chay wasipi Simonpa warminpa maman kalinturawa unkushka sirihurka. Jesuska yaykushpan chay wasipi, ayllunkunaka rimarkakuna unkushkanmanta. ³¹ Payka chay unkushkata kayllayarka. Makinmanta apishpan atarichirka. Chay ratulla kalinturanka

pasarka. Ampirishpanna tukuy chaypi kahukkunata uyachirka kararka.

Jesuka achka unkushkakunata ampirka (Mt 8.16-17; Lk 4.40-41)

³² Ña inti yaykushkanpi runakunaka tukuy unkushkakunata, supay yaykushka runakunatapas apamurkakuna Jesusma. ³³ Tukuy chay llaktapi kawsakunata tantarimurkakuna chay Simonpa wasin punkupi. ³⁴ Chaypina Jesuska achka unkushkakunata ampirka chikan chikan unkuykunamanta. Chaymantapas achka supaykunata kamachirka chunllalla llukshinankunapa chay runakunamanta. Chay supaykunaka riksishpankuna Yaya Diospa Wawan kashkanta, Jesuska rimarka nima imata rimanankunapa.

Jesuka Israel allpapi achka llaktakunapi Yayan Diospa shiminta yachachirka (Lk 4.42-44)

³⁵ Kayantima ña punchayahushkanpi manara inti llukshimuhushpanra Jesuska atarishpan chay llaktamanta llukshishpan chunlla kahushkama rirka Yayan Diosta mañananpa. ³⁶ Jesús chayma rishpan Simonka paywa kahukkunapas likcharishpankuna illata rikurkakuna. Chayrayku ñampikunama maskanapa rirkakuna. ³⁷ Tarishpankuna rimarkakuna:

Tukuy runakunami kanta maskahunkuna nishpa.

³⁸ Chaypina Jesuska rimarka:

Akuychi rishunchi shuk llaktakunama chaypipas Yaya Diospa shiminta yachachinaynipa. Chayraykumi shamushkani kay allpama chasna yachachishpa purinaynipa.

³⁹ Chaymanta Jesuska runankunawa purirka tukuy chay Galilea allpa llaktakunapi, tukuy chay israel masinchikunapa tantarina wasikunapi runakunata yachachirka. Chaymantapas achka runakunamanta supaykunata llukshichirka.

Jesuka shuk runata aycha ismuchik unkuymanta ampirka (Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰ Shuk puncha shuk aycha ismuchik unkuyyu runaka nima pita kayllayanata atipashpantata Jesusta kayllayarka. Kunkurishpan rimarka:

Yachani ampinata atipawanaykita. Kanrayku ali kashpanka kay unkuynimanta ampiway, ampirishpayni kuti atipanaynipa tantaylla kawsanata aylluynikunawa nishpa.

⁴¹ Chaypina Jesuska llakichishpan mana llankaypata makinwa llankashpan rimarka:

Ari, munanimi. Ñami ampirishka kanki.

⁴² Chay ratulla unkuyninmanta ampirishpan aychanka alina kparirka. ⁴³ Ña Jesuska sakihushpan chay ampishkan runata sumakta kunarka:

⁴⁴ Nima pita kwintankichu kanta ampishkaynimanta. Ashwan saserdotellama riy ampirishkaykita rikuchinaykipa. Chaymantapas Yaya Diosta kunayki kashkata apashpayki churak rinki, ñawpa Moisespa killkashkan-

pi kamachishkashina. Chasna rurashkaykimantami tukuy runakuna yachankakuna unkushkaykimanta ampirishkaykita nishpa.

⁴⁵ Chasna kunashpanpas chay ampirishkaka Jesús payta ampishkanta tukuy runakunata kwintak rirka. Chayrayku Jesuska manana atiparkachu nima maykan llaktapi kunkaylla yaykunata. Chasna kashpan chay llaktakunamanta karuyarka nima pi kawsahushkama. Chasna karuyashpanpas tukuy llaktakunamanta runakunaka payma shamurkakuna.

Jesuska aycha chakirishka runata ampirka

(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

2 Masna punchamantalla Jesuska kutirka Kapernaum llaktama. Chaypina shuk wasipi paktashpan tukuy runakuna yacharkakuna ña chaypi kahushkanta. ² Chasna yachashpankuna achka runakuna utkalla tantarirkakuna chay Jesuspa paktashkan wasipi. Kichkikta punkumanta pacha karkakuna, nima pi atipaypa yaykunata. Chasna kahushkankunapi Jesuska Yayan Diospa shiminta yachachirka. ³ Chay yachachihushkanpi chusku runakuna paktamurkakuna. Apamurkakuna llanchamapi shuk aychan chakirishka runata. ⁴ Chay wasipi achka runakuna kichkikta kahushpankunana mana atiparkakunachu yaykunata. Chayrayku sikarkakuna iskalunta chay parihu washayu wasi awama. Chay wasi washata awamanta paskashpankuna Jesús kahushkan kуска chay unkushkata llanchamanpi uraykuchirkakuna ampinanpa payta. ⁵ Jesuska paykunata rikushpan yacharka shunkunkunamanta pacha kirihushkankunata chay runata ampinanta. Chayrayku payta rimarka:

Wawki, tukuy uchaykikunamanta llakichirishkami kanki.

⁶ Chaypi tiyarka Moisespa killkashkanta yachachikkuna. Jesús chasna chay runata rimashkanta uyashpankuna shunkunkunapi piñarishpa yuyarirkakuna:

⁷ ¿Imashnata yuyarin kay runaka rimananpa chasna? ¿Imashnata ñukanchishina runaka llakichima uchanchikunamanta? Yaya Diosllami atipan llakichinata uchanchikunamanta. Chay runaka Yaya Diosshina tukunayashpan Yaya Diosta piñachihun nishpa.

⁸ Jesuska chay yuyarihushkankunata yachashpan paykunata tapurka:

¿Imaraykuta chasna yuyarihunkichi? ⁹ Kay runataka rimashkanimi uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa. Chasna rimashpayni mana yachankichichu shutipa llakichishkachu manachu nishpa. Ñuka kay runata rimaynima atariy, llanchamaykita apishpayki puriy nishpa, pay alita purishpanna yachankichima ñuka payta ampishkaynita. ¹⁰ Yachanaykichipa ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa paypa yachayninwa kay allpapi runakunata uchankunamanta llakichinaynita, kunnalla kay unkushkata ampisha nishpa rimarka Jesuska.

¹¹ Chaymanta chay runata rimarka:

Kunanka atariy. Llanhamaykita apishpayki kutiy wasikima.

¹² Chaypina chay runaka utkalla atarimushpan llanchamanta apishpan llukshimurka chay wasimanta. Tukuy chay runakunaka rikushpankuna kushikushpa rimarkakuna:

Yaya Dios, suma ali yachakmi kanki. Nima ima uras chasna rurashkaykita rikushkanchichu nishpa.

Jesuska Levita kayarka

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Chaymanta Jesuska kutikashka rirka chay Galilea kucha mayanma. Chaypi achka runakuna payta kayllayashpankuna paykunata yachachirka.

¹⁴ Yachachishkanwasha chay kucha mayanta rihushpanna rikurka Alfeopa wawan Leví shutiyuta. Chay Levika ñukanchi israel masinkunata impuestuta kobra-payarka chay romano tukuyamanta atun apurayku. Jesuska Levita kobranan wasipi tiyahushkanta rikushpan rimarka:

Leví shamuy, katiway.

Chay ratulla Levika atarishpan Jesusta katirka.

¹⁵ Achka runakuna Leviwa tantaylla Jesusta katirkakuna. Chaymanta Levika kayarka Jesusta runankunawa pakta paypa wasinpi mikunankunapa. Mikuhushpankuna achka impuestuta kobrakuna, shuk mana ali rurak runakunapas paykunawa tantaylla chay wasillapi mikuhurkakuna.

¹⁶ Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas Jesusta rikushpankuna chay mana ali rurak runakunawa tantaylla mikuhukta, washancharkakuna. Chaypi Jesuspa runankunata tapurkakuna:

¿Imaraykutaya kankunata yachachikka mikun tantaylla impuestuta kobrakunawa, paykunashina mana ali rurak runakunawapas?

¹⁷ Chay rimahushkankunata uyashpan Jesuska rimarka:

Alikunaka mana munanahunchu ampikta. Ashwan unkushkakunami ampikta munanahun ampirinankunapa. Chasnallatata ñukaka mana shamushkanichu yanapanaynipa maykanmi mana uchayuchu kani nishpa riman. Ashwan shamushkanimi uchayukunata yanapanaynipa Yaya Diostana kasunankunapa.

Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa katishkankunata manana atipanankunata katinata

(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Shuk punchakuna Juanpa runankuna, fariseokunapa runankunapas mana mikupayanahunchu Yaya Diosta mañanankunapa. Chaymanta shuk runakuna Jesusta kayllayashpankuna tapurkakuna:

Juanpa runankuna, fariseokunapa runankunapas shuk punchakuna mana mikunahunchu. ¿Imaraykutaya runaykikunaka mana sakinahunchu mikunata nima shuk puncha?

¹⁹ Jesuska paykunata aynirka:

Shuk musuka warmiyahushpanka kayan tukuy aylunkunata kushilla tantarishpa mikunankunapa mushu warmiyahushkawa. Chasna chay warmiyahuk runawa kushilla tantarihushkankunapi nima pi ati-

panchu mana mikushpa kanata. ²⁰ Chay mushu warmiyahuktami kuntrankuna anchuchishpankuna chay urasmi mana mikushpa llakirinkakuna nishpa.

Chasna Jesuska rimarka pay kikin chay mushu warmiyahushkashina kashkanta yuyachishpa.

²¹ Chaymanta kutikashka Jesuska yachachirka: Nima maykan rimintamachu mawka kamisanta shuk mushu kintiyak llachapawa. Maykanchari chasna mushu llachapawa rimintashpanka taksashpa kintiyashpan ashwan atunta likiripuma.

Chasnallatatami mushu vinu putskurihushkataka mana untachinchimachu shuk mawka karamanta rurarishka bulsapi wakaychanapa. Chasna vinu shuk mawka karamanta bulsapi untachishpanchika karata tukyachishpan talirin. Chayrayku mushu vinu putskurihushkataka mushu karamanta bulsapi untachinanchi tiyan, nima kara likirinapa, nima vinu talirishpa usunanpa.

Imashnami mana churanchimachu shuk mushu llachapata shuk mawka churarinapi, nima mushu vinu ta mawka karapi churanchimachu, chasnashinami mana atipankichichu katinata ñawpa yaya rukunchikuna yachachishkankunata, ñukapa mushu yachachihushkaynitapas. Chasna ishkantita katinayahushpaykichika mana atipankichichu katinata nima maykanta.

Jesuskayachachin samana punchamanta

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ Shuk samana punchapi Jesuska runankunawa pakta trigu tarpukuna chawpita rihurkakuna. Chay chakrakunapi rihushpankuna runankunaka shuk shuk trigu muyukunata chipi chipi pakishpa pallarkakuna mikunankunapa. ²⁴ Chaypina shuk fariseokunaka Jestusta rimarkakuna:

Rikuy runaykikuna samana punchapi rurahushkankunata. ¿Manachu yachankichi Yaya Diospa killkachishkanpi kamachishkanta samana punchapika mana tarawananchipa?

²⁵ Jesuska aynirka:

¿Manachu leyishkankichi chay ñawpa yaya rukunchi atun apu Davidmanta? Chay uras Abyatar shutiyu Yaya Diospa wasinpi tarawak saserdotekunapa atun apunkuna karka. Davidka runankunawa pakta yarkashpankuna Yaya Diospa wasinpi yaykurkakuna mikunata maskanankunapa. Chaypi Davidka chay Yaya Diosta rikuchinankunapa mesapi churarishka pankunata mikurka Yaya Diosrayku rurarishkata. † Chaymantapas runankunata kurka mikunankunapa. Chay pankunaka mana paykuna mikunankunapachu karka. Yaya Dios kamachirka saserdotekunalla mikunankunapa. Chasna mikushpankunapas Yaya Dioska mana uchatashina rikushpan paykunata mana kastigarkachu. ¿Imaraykuta kankunaka runaynikunata piñarishpa uchatami rurahunkichi nishpa rimahunkichi?

²⁷ Chaymanta Jesuska yachachishpalla katirka: Yaya Dios yapa yuyashpan runakunata, chay samana pun-

chata rurarka. Payka mana yapa yuyarinchu samana punchataka, ashwan ñukanchikunata llakichishpan yuyan. Chayrayku munan samananchipa samana punchapi payta yuyarinanchipa.

²⁸ Ñuka paypa Kachashkan Runa kashpayni Yaya Dios yachayninta kuwashka kankunata rimanaynipa maykankunami ali kanahun samana punchapi ruranaykichipa.

Jesuskashukchakirishkamakiyurunatasamana punchapi ampirka

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

³ Kutikashka Jesuska yaykurka shuk tantarina wasipi. Chay wasipi tiyarka shuk chakirishka makiyu runa. ² Chaypina chay chiknik runakuna rikurayarkakuna Jesuska ampinkachu manachu samana punchapika nishpankuna. Ampishpanka yuyarirkakuna rimak rinankunapa apunkunata.

³ Chaypina Jesuska llakichishpan nirka chay chakirishka makiyu runata:

Atariy, runakunapa chawpinkunapi shayariy.

⁴ Chaymantana nirka chay chiknik fariseokunata:

Kankunata tapuni, Yaya Diosta kasushpanchika ¿imatata ashwan ruranchima samana punchapika, alitachu, millaypatachu? ¿Alichu kama shuk unkushkata ampinanchipa samana punchapi, manapika sakinchimachu wañunanpa?

Chasna Jesús rimashpan chay runakunaka chunlla uyarkakuna. ⁵ Chaypina Jesuska chay runakunata piñarishpa chunlla rikurka. Chay unkushkata mana llakichihushkankunarayku atunta llakirirka. Chaypina chay unkushkata rimarka:

Makikita chutachiy.

Chay runaka makinta chutachishpan ampirishka kiparipurka. ⁶ Chaymanta chay fariseokunaka chay wasimanta llukshishpankuna apu Herodesta katikunata utkalla rimak rirkakuna Jesuspa rurashkanmanta. Chaypi tantarishpa yuyarirkakuna imashna rurashpashi Jestusta wañuchinchima nishpa.

Jesuskagalileakuchamayanpiachkarunakunata ampirka

⁷ Chaymanta Jesuska anchurimushpan runankunawa rirka Galilea kucha mayanma. Achka runakuna Galilea allpapi llaktakunamanta payta katirkakuna. ⁸ Achka llaktakunapi kawsak runakuna Jesús mana atipaypa sumakunata Yaya Diospa yachayninllawa rurashkankunata yachashpankuna maskak rirkakuna payta. Chay uraypi Judea allpapi llaktakunamanta, chaypillatata kahuk Jerusalén llaktamantapas, Idumea allpamantapas achka runakuna shamurkakuna. Chay Jordán yaku chimpamanta, chay anakpi Tiro llaktamanta, Sidón llaktamantapas achka runakuna rirkakuna Jesusma.

⁹ Chaypina Jesuska achka unkushkakunata ampishpan ashwan achka payta kayllayarkakuna. Tankanakushpa rirkakuna, payta llankashpankuna ampirinankunapa. Runakuna yapa nitirihushpankuna Je-

† Rikuy kastellano Bibliapi 1 Samuel 21.1-6

suska runankunata kamachirka shuk botita apak rinankunapa, chaypi kishpinanpa. ¹¹ Manara chay botipi uraykuhushpan achka supay yaykushka runakuna rirkakuna payma. Puntanpi kunkurishpankuna kaparirkakuna:

¶ Kanmi kanki Yaya Diospa Wawan!

¹² Chasna kaparishpankuna Jesuska kamachishpan rimarka:

Chunllayaychi. Ama nima pita rimaychichu ñuka Yaya Diospa Wawan kanaynita.

Chasna rimashpan chunllayarkakuna.

Jesuska payta katikkunamanta chunka ishkayta akllarka

(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ Chaymanta Jesuska urkuma sikashpan tukuy chay achka runakunamanta shukkunallata kayarka paywa pakta rinankunapa. Chaypina kasushpankuna payta katirkakuna. ¹⁴ Chay urkupi paktashpankunana Jesuska chay payta katikkunamanta akllarka chunka ishkay runakunata paywa pakta purinankunapa. Chaymantapas paykunata akllarka kachananpa Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa. Apostolnikuna kankichi, kachanayni runakuna nishpa rimarka. ¹⁵ Chaymanta paykunata rimarka Yaya Dios yanapashpan supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa.

¹⁶ Chay chunka ishkay akllashkankunapa shutinkunaka karkakuna: Simón, maykantami Jesuska shutiyachirka Pedro, ninayan rumi. ¹⁷ Shukka Santiago, shukka karka wawkin Juan, Sebedeopa wawankuna. Kay ishkaykunataka Jesuska shutiyachirka Boanerges, chayka ninayan rayupa wawankuna, sinchita rimak runakuna, tukuy shunkunkunamanta pacha Yaya Diospa munananta utkalla rurak runakuna. ¹⁸ Shukka Andrés, shukka Felipe, shukka Bartolomé, shukka Mateo, shukka Tomás, shukka Alfeopa wawan Santiago, shukka Tadeo, shukka shuk Simón, maykantami rimapayarkakuna Selote. Kay Simonka manara Jesusta katik kashpanra ñukanchita kamachik romano tukuy-manta atun aputa piñarikkunawa tantarishka kapa-yarka. ¹⁹ Shukka Judas Iskariote, maykanmi chaywasha Jesusta apichinan karka.

Israel runakunata yachachikkuna rimarkakuna supaykunapa apun Jesusta kamachihun nishpa

(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Chaymanta Jesuska yaykurka shuk wasipi runankunawa pakta. Chaypipas achka runakuna tantarirkakuna. Chayrayku nima mikunata atiparkakunachu.

²¹ Chayta yachashpankuna Jesuspa ayllunkunaka rirkakuna payta apishpa pushanankunata yuyarishpankuna. Paykunapura kwintarkakuna muspachari tukushka nishpa.

²² Chaymantapas Moisespa killkashkanta yachachikkunaka Jerusalén llaktamanta shamushpankuna Jesusmanta rimarkakuna: Supaykunapa apun Beelsebú kamachihun kay runata. Supaykunapa apun-

pa yachayninwami Jesuska supaykunata kamachin runakunata sakinankunapa nishpa.

²³ Chaypina Jesuska chay paymanta mana alita rimahukkunata kayashpan yachachirka: ¿Supaykunapa apuka wichumachu aylluntaka? Nima ima uras atipamachu wichunata. ²⁴ Makanakuhushpankunaka llaktapi kawsakpura, chasnaka llampu tukurinahumami. ²⁵ Chasnallatata shuk runakuna shuk wasillapi kawsakkuna makanakuhushpankunaka paykunaka llampumi tukurinahuma. ²⁶ Chasnallatata supaykunapas paykunapura makanakuhushpankunaka tukurinahumami.

²⁷ Rikuychi, shuk sinchi runa alita wakaychan wasinta nima pi shuwananpa imankunata. Shuk runa ashwan sinchi paymanta shamushpanka paymi atipan wasi amuta watashpan imankunata shuwanata. Chasnashinami supaykunaka kamachinahun shuk wasi amushina runakunata. Nima maykan paykunamanta kichumachu mana ashwan yachayyu kashpanka. Ñukami shamushkani Yaya Diospa yachayninwa runakunata kishpichinaynipa tukuy supaykunamanta.

²⁸ Alita uyawaychi. Yaya Dioska runakunata tukuy uchankunamanta, tukuy payta millaypata rimashkankunamantapas llakichinkami. ²⁹ Shuk runa Yaya Diospa Espiritunta chiknishpa millaypata rimashpanka chasna runataka Yaya Dioska manami llakichinkachu nima kishpichinkachu wiñayparayku.

³⁰ Chasna Jesuska paykunata rimarka paymanta rimahushkankunarayku supaykunapa apumi payta kamachihun nishpa.

Jesuspa maman wawkinkunawa pakta paywa kwintanayarkakuna

(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Jesuska manara tukuchihushpan rimanata, paypa maman, wawkinkunapas paktak shamurkakuna. Achka runakuna kahushkankunarayku kanchapi kparishpankuna shuk runata kacharkakuna Jesusta kayak rinanpa. ³² Jesuspa kuchunpi tiyahukkunaka payta rimarkakuna:

Mamayki wawkikunapas kanchapi chapahunkuna kanwa kwintanankunapa nishpa.

³³ Chaypi Jesuska aynirka:

Mana mamaynillatachu kikin wawkinikunallatachu yuyani.

³⁴ Chaymanta kuchunpi kahukkunata rikushpan nirka:

Kankunatapas yuyanimi mamayni wawkinikunatashina, Yayaynipa munashkanta rurahushkaykichirayku. ³⁵ Maykanmi ruran Yayayni Diospa munashkanta, paymi kan wawkinishina, paninishina, mamaynishina.

Jesuska yachachin ali allpapi mana ali allpapi wichashka muyukunamanta yuyachishpa

(Mt 13.1-23; Lk 8.4-15)

4 Shuk puncha Jesuska rirka kutikashka yachachinanpa runakunata Galilea kucha mayanpi. Chaypi

achka runakuna tantarihushpankuna Jesuska shuk boti yakupi kahukpi uraykushpan tiyarirka, chay botimanta paykunata ashwan alita yachachinanpa. ² Chaymanta Jesuska yachachirka Yayan Diospa shiminta shuk yachachinakunawa.

³ Chasna yachachihushkanpi rimarka: Akuychi yuyarishunchi shuk muyukunapi. Shuk pucha shuk runa arus muyuta tarpuk rirka. ⁴ Chaypina chay tarpukka arus muyukunata wichashpa rirka wiñanankunapa. Shuk muyukunaka urmarkakuna ñampipi. Chay ñampipi urmashkakunataka pishkukunana mikurkaku-na llamputa.

⁵ Shuk muyukunaka urmarkakuna llapcha allpa samantasapapi. Shuk ratu tukyarirkakuna chay muyukunaka. ⁶ Chawpi pucha yapa intishpan arus wiñahukka wañurirka, mana ankunka yaykunata atipashpan samantapi. ⁷ Shuk muyukunaka urmarkakuna kasha kiwa chawpi. Kashawa pakta wiñahushpan chay kashaka llampu tapashpan wañuchirka chay arus wiñahukta.

⁸ Shuk muyukunaka urmarkakuna ali allpapi. Alita wiñashpan sumakta muyuyarka. Shukkunaka muyuyarkakuna kimsa chunka muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna sokta chunka muyukunata. Shukkunaka muyuyarkakuna shuk pachak muyukunata.

⁹ Kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

¹⁰ Chay achka runakuna kutishkankunawasha Jesuspa kuchunpi kahukunaka chay chunka ishkay runankunawa pakta kiparishkakunaka Jesusta tapurkakuna:

¿Imatata yachachinayashkanki ñukanchita chay muyukunamanta rimashkaykiwa?

¹¹ Jesuska aynirka:

Kankunallata Yaya Dios yachachihun nima pi yachashkanta, imashnami paypa ali kamachinanka kay allpapi. Mana payta kasunayak runakunataka mana yapa asirtaypa yachachinakunawa yachachini. ¹² Chay runakuna Yaya Diospa munananta mana ruramayakunataka yachachini mana yapa asirtaypa yachachinaku-nallawa. Chasna yachachini ali rurashkaynikunata rikushpankunapas mana yachanankunapa imaraykumi chayta rurani. Paykunata mana alita asirtaypakunata yachachini, yachachishkaynita uyashpankunapas mana asirtanankunapa. Chaymantapas chasna yachachini manana uchankunamanta llakirishpankuna Yaya Diosta kasunankunapa, Yaya Dios paykunata mana llakichinanpa.

¹³ Chaymanta Jesuska runankunata rimarka:

¿Shutipachu mana asirtankichi yachachishkaynita? Kay yachachishkaynita mana asirtashpaykichika imashnataya asirtankichima shuk yachachinaynikunataka.

¹⁴ Yaya Diospa shiminta yachachik chay muyuta tarpuk runashinami.

¹⁵ Shuk runakuna mana asirtakchu kanahun. Paykunaka chay ñampi chakishka allpapi urmashka muyukunashinami kanahun. Yaya Diospa shiminta uyanahun.

Chaymanta supay shamushpan chay uyashkan shimita kunkachin.

¹⁶ Shuk runakunaka kushilla uyanahun Yaya Diospa shiminta. Paykunaka chay samantasapapi wiñak muyukunashinami kanahun. ¹⁷ Mana ukupi ankuyushina kashpankuna shuk ratullami Yaya Diosta kushilla katinahun. Yaya Diospa shiminta kirishkankunarayku runa masinkunaka paykunata parisichihushpankuna nanayta llakiyta musyashpankuna sakinahunna Yaya Diosta katinata.

¹⁸ Shuk runakunaka kashasapapi wiñak muyukunashinami kanahun. ¹⁹ Yaya Diospa shiminta munashpankunapas paykuna kikin munashkankunallata yuyarishpa kawsanahun. Chaymantapas yapa kullkillata munashpa, tukuy rikushkankunata munarishpa kawsanahun. Chasna chay tukuy yuyarinakunaka kunkachinahun Yaya Diospa shiminta wiñaypa.

²⁰ Shuk runakunana shunkunkunamanta pacha Yaya Diospa shiminta kasushpa kawsanahun. Paykunaka chay ali allpapi wiñak muyukunashinami kanahun. Chay tarpu alita muyuyakshina kashpankunami rikuchinahun ali kawsahushkankunawa Yaya Diosta mana sakishpa alita katihushkankunata. Shukkunaka shuk muyumanta kimsa chunka muyuta muyuyakshinami kanahun, shukkunaka sokta chunkata, shukkunana shuk pachakta.

Jesuska yachachin Yaya Diospa shiminta kasunamanta
(Mt 13.31-35; Lk 8.16-18; 13.18-19)

²¹ Jesuska paykunata lamparinmantapas yachachirka: Shuk lamparintaka apichishpa nima pi churamachu kawitu ukupi. Churanchimi kawitu awapi, lamparin tiyachinapi, alita punchayachinanpa. ²² Chasnashinami Yaya Diospa shiminta yachachishkaynika puntiru pakallashina kashpanpas runakunarayku mana pakallachu kiparinka. Runakuna puntiru mana asirtashkankunata chaymanta tukuyta asirtankakuna.

²³ Kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

²⁴ Chaymanta Jesuska rimarka: Alita uyaychi kay rimanaynita. Shuk parti Yaya Diospa shiminta asirtashpaykichika chaymanta kasushpaykichika chay tupullatami Yaya Dioska kankunata paypa shiminta ashwanta asirtachinka. ²⁵ Maykanmi Yaya Diospa shiminta uchillastuta asirtashpan kasushpa kawsan, paytami Yaya Dioska ashwanta asirtachinka. Maykanmi uchillastuta asirtashpantata mana kasushpa kawsan, paytami Yaya Dioska kunkachinka tukuyta manana nima imata asirtanapa.

²⁶ Chaymantapas Jesuska paykunata rimarka: Yuyariychi imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. Chakranpi muyukunata wichashpa tarpuk runata rikuychi. ²⁷ Chay muyukunata tarpushpanna sakin wiñananpa. Kutishpan wasinma puñukrin, puñushkanmanta atarin. Chasna kawsan masna punchakunata. Payka mana yachanchu imashnami wiñan chay muyuka. ²⁸ Allpaka pay kikinlla wiñachin. Puntiru tukyarin tarpuka, chaymanta wiñan, sisan, muyuyan,

pukun. ²⁹ Ña pukushpan muyunkunaka amunka payrayku pallachin.

³⁰ Chaymanta Jesuska rimarka: ¿Ima yachachinawashi ashwanta kankunata asirtachinima imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka? ³¹ Yuyariychi imashnami mostasa muyustuka chakrapi tarpushpanchi wiñan. Chay muyustuka tukuyumanta ashwan uchillas-tumi. ³² Chayta tarpunchi. Uchillastumanta wiñashpan tukuy tarpukunamanta ashwan atun tukun. Chaypi pishkukunaka ramankunapi tiyarinahun, wasinstukunata ruranahun.

³³ Achka chasna yachachinakunawa Jesuska chay runakunata yachachirka, Yaya Diospa shiminta asirtanata atipashkankunakamalla. ³⁴ Chay achka yachachinakunawa mana kuska asirtaypata yachachipayarka chay runakunata. Runankunallata tantachishpan tukuy chaykunata alita asirtachipayarka.

Jesuska sinchi wayrata, atun ulastapas kasillayachirka

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Ña tutayahushpanna Jesuska runankunata rimarka:

Akuychi rishunchi kucha chimpama.

³⁶ Chay achka runakunata sakimushpankuna paypa runankunaka Jesusta pusharkakuna shuk botipi chimpama. Shuk runakunapas shuk botinkunapi parihi rirkakuna. ³⁷ Ña chimpahushpankuna kunkaymanta sinchi wayraka paykunata apirka. Yapa sinchita wayrahushpan atun ulaska shayarirka. Chay ulaska waktashpan yakuka botipi untarirka. Ña tikrahushpan mancharishpankuna likchachik rirkakuna Jesusta boti sikipli lachapakunapi puñuhukta.

Yachachik, ¿manachu mancharinki ña tikrahushkanchita? Yñanapay ñukanchita!

³⁹ Atarishpan Jesuska chay wayrata ulastapas rimarka:

¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!

Chay rimashkanllawa pasarirka wayraka ulaspas, manana ulasyarkanachu. ⁴⁰ Chay sinchi wayra ulaspas pasashkanwasha Jesuska runankunata rimarka:

¿Imaraykuta mancharinkichi? ¿Manarachu sinchikun-kichi ñukapi?

⁴¹ Chasna Jesuska rimashpan runankunaka tapunakurkakuna paykunapura:

¿Pishi kay runaka? Shuk rimashkanllawa wayrata ulastapas kasillayachishka.

Jesuska shuk supayyashka runata aliyachirka

(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

5 Chay atun kuchata chimpashpankuna Gerasa llakta kuchupi paktarkakuna. ² Chaypi paktashpankuna Jesuska sikashpan shuk supayyashka runa kayllayak shamurka. ³ Chay runaka kawsarka urku rumi allarishka uchkukunapi, maypimi wañushkakuna churarishka karkakuna. Chay supayyashka karitaka nima pi atiparkachu apishpa watashpa charinata, nima sinchi kadenawa. ⁴ Apishpa makinta chakintapas kade-

nawa watashpankunapas piti piti rurashpa ripayan. Nima pi atiparkachu winsinata. ⁵ Punchapi tutapipas kaparishpa puripayan wañushkakunata churashkankuna rumi allarishka uchkukunapi, urkukuna chawpipipas. Pay kikinta rumikunawa waktarishpa puripayan.

⁶ Chaypi karumanta Jesusta rihukta rikurka. Payta rikushpan kallparka puntanpi kunkurik rinanpa.

⁷ Chaypi Jesuska chay runapi kawsak supayta sinchita rimarka:

Millaypa supay, llukshiy kay runamanta.

Chay supayka sinchita kaparishpan aynirka:

Jesús tukuyumanta atun yachayyu Yaya Diospa Wawan ¿imaraykuta ñukama shamushkanki? Tapuni kanta Yaya Diospa uyashkanpi amara kastigawayrachunishpa.

⁹ Chasna rimashkanwasha Jesuska tapurka:

¿Ima shutita kanki?

Chay supayka aynirka:

Shutinika kanmi Warankakuna, achka kashkanchirayku.

¹⁰ Chaymanta chay supaykunaka Jesusta sinchita tapurkakuna mana paykunata wichunanpa chay Gerasa allpamanta. ¹¹ Chay urku kuchupi achka kuchikuna mikhilla kahurkakuna. ¹² Chay supaykuna runapi kahukunaka Jesús paykunata wichuhushpan tapurkakuna:

Kachay ñukanchita kuchikunapi kawsananchipa.

¹³ Alimi, yaykuychi kawsanaykichipa nishpa Jesuska rimarka.

Chaypi supaykunaka chay runamanta llukshirkakuna kuchikunapina kawsanankunapa. Chaypina chay ishka waranka kuchikunaka kunkaymanta waykuma kallpashpa pulyarkakuna lumamanta yakuma. Chaypina chinkarirkakuna wiñaypa chay kuchapi.

¹⁴ Chay kuchita kuyrakkunaka mancharishpa llakta kallpashpankuna tukuy rikushkankunata chay llaktapi, llakta mayanpipas kawsak runakunata kwintak rirkakuna. Chayta uyashpankuna achka runakuna rikuk rirkakuna urkuma, shutipachu kuchikuna chinkarishkakuna manachu nishpa. ¹⁵ Jesús kahushkan urkupi paktashpankuna Jesupa kuchunpi chay karita tarik rirkakuna, suma churarishka ali yuyaywana tiyahukta, maykanmi achka waranka supaykunawa kawsapayarka. Chay karita ali kahushkanta rikushpankuna mancharirkakuna. ¹⁶ Chaypi Jesupa rurashkanta rikushka runakunawa washa shamuhukunata kwintarkakuna kasna nishpa:

Jesuska kamachirka supaykunata chay karimanta llukshinankunapa. Chaymanta sakirka supaykunata kuchikunapi yaykunankunapa. Chaypina chay kuchikunaka kay urkumanta yakuma saltashpankuna chinkarishkakuna.

¹⁷ Chasna kwintashkankunata uyashpankuna tukuy runakuna mancharishpankuna Jesusta rimarkakuna chay allpankunamanta llukshinanpa.

¹⁸ Jesuska botipi uraykushpanna chay aliyachishkan runaka payta tapurka:

Ñukapas rinayani kanwa pakta nishpa.

¹⁹ Jesuska mana munashpan chay runata rimarka: Kutiy wasikima. Aylluykikunata kwintakriy, imashnami Yaya Dioska llakichishpan aliyachishka kanta.

²⁰ Chasna rimashpan chay runaka rirka Dekápolis shutiyuma, ninayan chunka llakta. Chaypi paktashpan kwintashpa kwintashpa purirka karan llaktapi Jesuska alita aliyachiwashka supaykunamanta nishpa. Chayta uyashpankuna tukuy chay runakunaka kushikurkakuna, imashnashi chay Jesús tukuymanta atun yachayyuka nishpa.

Jesuska shuk warmita ampirka, shuk wawata wañushkanmanta kawsachirka

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Chaymanta Jesuska runankunawa kutirkakuna botinkunapi chay kucha chimpama. Chaypi paktashpankuna kutikashka achka runakuna Jesuspa kuchunpi tantarirkakuna. ²² Chasna tantarishkankunapi shuk kari Jairo shutiyu paktamurka. Payka chaypi kawsak israel masinchikunapa tantarina wasipi kamachik karka. Jesusta rikushpan puntanpi kunkurik rirka. ²³ Chasna kunkurishpan sinchita tapurka:

Yachachik, yanapaway. Warmi wawayni ña wañuhun. Makikiwa llankashpayki ampik ripay mana wañunanpa.

²⁴ Chaypina Jesuska paywa pakta rirka. Chay achka runakuna rihushkankunata rikushpankuna yapa tankanakushpa paykunawa pakta rirkakuna.

²⁵ Chay runakuna chawpipi shuk unkushka warmipas rihurka. Chunka ishka watata tukuy uras yawar paymanta urmapayan. ²⁶ Chay warmika ampirinayashpan achka ampikkunama ripayan. Parisishpa kawsapayan. Tukuy ima tiyapushkanta kushpanpas nima pi atiparkachu payta ampinata. Mana atipashpan ampirinata ashwan yapa unkushka tukurka. ²⁷ Manara Jesusma rihushpan yacharka atun ampik kananta. Chasna yuyarishpan payka chay achka runakunawa pakta rihushpan pakalla Jesuspa washanmanta kayllayarka churarishkanta llankanana. Churarishkanta llankashpaynillami ampirisha nishpa yuyarirka. ²⁹ Chasna llankashkanllapi yawarnin urmahushkaka pitirirka. Payka aychanpi musyarka chay unkuymanta ampirishkanta. ³⁰ Jesuspas musyarka shuk runa churarishkanta llankashkanmantalla ampirishkanta. Chasnalapi tikrarishpan tukuy runa katihukkunata rikushpan tapurka:

¿Pita llankawashka? nishpa.

³¹ Chaypi paypa runankunaka aynirkakuna:

¿Imaraykutaya tapunki pimi llankawashka nishpa? ¿Manachu rikunki achka nitinakushpa kahushkanchita?

³² Chasna rimashpankunapas Jesuska shukllankama shukllankama rikurka payta llankashkata tarinankama.

³³ Chaypi chay warmika yachashpan imashnami ampirishka, yapa mancharishpan chukchurishpa Jesuspa puntanpi kunkurik rirka. Chasna kunkurishpan tukuy payta pasashkanta kasma nishpa rimarka:

Unaymanta pacha unkushka kashkaynirayku kanta llankashkani ampirinaynipa. Chasna llankashpaynillami kay unkuymanta ampirishkani.

³⁴ Chaypina Jesuska rimarka:

Panini, ñuka kanta ampinaynita yuyarishpa ñukama shamushkaykirayku ñami ampirishka kanki. Kunanka kushillana wasikima kutiy, ñami sumakta ampirishkanki.

³⁵ Jesuska chasna rimahushkanllapi chay tantarina wasipi kamachik Jairopa shuk runankunaka wasinmanta shamurkakuna payta rimanankunapa:

Wawaykika ñami wañushka. Ama yankamanta pushaychu kay yachachikta.

³⁶ Chasna rimashpankunatata Jesuska chay runakunata mana kasushpan chay wawapa yayanta rimarka: Ama llakinkichu. Ñukallapi sinchikuy.

³⁷ Chaymanta Jesuska pay kikinpa runankunata rimarka:

Kankunaka kayllapi kipariychi.

Kimsa runankunallata, Pedrota, Santiagota, Juanta pusharka Jairopa wasinma. ³⁸ Chay kamachikpa wasinpi paktak rishpankuna achka runakuna tantarishka kahukkunata rikurkakuna, kaparishpa wakahukkunata uyarkakuna. ³⁹ Chay wasipi yaykuhushpan Jesuska paykunata rimarka:

¿Imaraykuta chasna kaparishpa wakahunkichi? Kay wawaka manami wañushkachu, puñuhunmi nishpa.

⁴⁰ Chasna rimashpan payta asichirkakuna. Chaypi Jesuska tukuy chay wasipi kahukkunata llukshichirka. Chay wawapa yayanwa, mamanwa, chay kimsa runankunallawa chay wañushkapa kwartunpi yaykurka. ⁴¹ Chay wawata makinmanta apishpan ñukanchi israel runakunapa shimipi rimarka:

Talita kumi.

Chayka ninayan warmi wawa, atariy.

⁴² Chasna rimashkanllawa chay chunka ishka watayu warmi wawaka atarimushpan kallarirka purinata. Runakunaka atunta mancharirkakuna wañushkanmanta atarishkanrayku. ⁴³ Tukuy parti kwintanayashpankunapas Jesuska sumakta kunarka mana nima pita kwintanankunapa. Chaymanta chay wawapa yayanta mamantapas rimarka:

Wawaykichita karaychi nishpa.

Nasaret kikin llaktanpi ayllunkunaka Jesusta mana kirinayarkakunachu

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

6 Chaymanta chay Galilea kucha mayanmanta llukshishpan Jesuska kikin llaktanma rirka. Runankunaka payta katirkakuna. ² Samana puncha paktashpan chaypi kawsak israel masinchikunapa tantarina wasipi yaykurkakuna. Chaypi Jesuska Yaya Diospa shiminta alita yachachirka. Chasna yachachihushpan achka runakuna uyashpankuna tapunakurkakuna:

¿Maypishi kay runaka kay suma rimanakunata yachakushka? ¿Imashnashi chasna atun yachayyu tukushka? ¿Imashnashi atipan tukuy chay atun yachaywa ruranakunata ruranata? ³ Payta wawamanta

pacha riksinchi. Payka karpintirumi, Mariapa wawanmi, Santiagopa, Josepa, Judaspa, Simonpa wawkinmi. Paninkunapas ñukanchiwa kawsanahun nishpa.

Chasna riksishkankunarayku mana munarkakunachu payta kasunata, rikushkankunapi wiñashkanta yuyarishpankuna.

¿Imashnata ñukanchikunamanta yachak kanka? nishpa rimarkakuna.

⁴ Chasna yuyarihushkankunata yachashpan Jesuska paykunata rimarka:

Ñawpamanta pacha yaya rukunchikunaka rima-payanahun kasna: Yaya Diospa yachayninwa yachachikta tukuy parti runakuna uyashpankuna alita kasunahun. Kikin llaktanllapi mana munanahunchu kasunata. Payta riksikkuna aylunkunapas mana payta kasunata munanahunchu. Chasnallatatami kankunapas ñukata riksiwashpaykichi mana kasunayawan-kichichu nishpa.

⁵ Paykunaka mana kirinayashpankuna Yaya Diospa kachashkan kananta, Jesuska mana atiparkachu paykunata yanapashpa atun yachaywa ruranakunata ruranata. Shuk unkushkakunallata makinta paykunapi churashpan ampirka. ⁶ Payka yapa llakirirka mana payta kirishkankunarayku. Chaymanta kuchu llaktakunapi purirka Yayan Diospa shiminta yachachinanpa.

Jesuska chunka ishkay aklashkan runankunata kacharka Yaya Diospa kamachinanmanta yachachinankunapa

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷ Shuk puncha Jesuska chay chunka ishkay aklashkan runankunata kayarka ishkay ishkayta kachananpa, Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa. Chaymantapas paykunata yachayninta kurka supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa.

⁸ Paykunata kamachirka:

Ñampita rihushpaykichi nima imata apaychichu, nima bulsaykichita, nima mikunaykichita, nima kullkikichita. Munashpaykichika shuk tulata apaychi urkitarinaykichipa. ⁹ Chakikichipi churarishkaykichillawa, shuk churarinata churarishkaykichillawa riychi. Ama ashwan shuk churarinaykichitaka apankichichu.

¹⁰ Chaymantapas paykunata kunarka:

Shuk llaktapi paktashpaykichi shuk runa kankunata wasinpi kayashpan chay wasillapi kipariychi shuk llaktama rinaykichikama. ¹¹ Maykan llaktapimi Yaya Diospa shiminta mana uyanayashpankuna nima kankunata wasinkunapi kayanayashpankuna chasna llaktamantaka llukshiychi. Llukshihushpaykichi rimaychi: Yaya Diosmi kankunataka kastiganka, paypa shiminta mana uyanayashkaykichirayku. Chasna rimaychi yachanankunapa imamantami kastigay tukunkakuna.

¹² Chaymanta chay runankunaka ishkay ishkay rishpankuna yachachirkakuna runakunata mana alita rurahushkaykichitaka sakiychi Yaya Diostana kasunaykichipa nishpa. ¹³ Chaymantapas achka runakunamanta supaykunata llukshichirkakuna, achka unkushkaku-

nata aseitewa kakushpa Yaya Diosta mañashpa ampirkakuna.

Bawtisak Juan wañuta yuyarirkakuna

(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴ Chay llaktakunapi kawsak runakuna tukuy Jesuspa rurahushkankunamanta kwintapayanahun. Chasna chay allpapi kamachik apu Herodespas paymanta kwintahushkankunata uyarka. Chay runakunaka tapunakurkakuna ¿pishi chay Jesuska? nishpa.

Shukkunaka yanka nirkakuna:

Chay Jesuska Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarimushka. Chayraykumi yachayninka tiyan mana atipaypakunata rurananpa.

¹⁵ Shukkunaka nirkakuna:

Chay karika ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaschari, maykanmi kuti shamunan karka. Shukkunaka nirkakuna:

Chay karika ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikshinami kan.

¹⁶ Chasna rimashkankunata uyashpan chay Herodeska mancharishpan pantachishpa rimarka:

Chay karika Bawtisak Juanmi, maykantami kunkanta pitichishpa wañuchichirkani. Paymi wañushkanmanta kawsarimushka nishpa.

¹⁷ Chasna chay apu Herodeska rimarka, chay Juanta wañuchichishkanta yuyarishpan. Manarapas Juanta wañuchichishpanra Herodeska wawkin Felipepa warminta apirka warminrayku. Chay warmipa shutinka karka Herodias. Herodeska wawkinpa warminta apishkanrayku Juanka payta kunarka Yaya Dioska mana munanachu kachuykiwa chasna kawsanaykipa nishpa. Chasna Juan kunashkanrayku Herodiaska yapa piñarishpan payta chiknishpan wañuchichinayarka. Warminta kasushpan Herodeska makinta chakintapas watachishpan Juanta karselpi churachirka. Chasna rurashpanpas payta sumakta tapachirka karselpi mana Herodiaska wañuchichinanpa. Pay yachapayarka Juan ali rurak runa kananta, chaymantapas tukuy shunkunmanta pacha Yaya Diosta kasuk kananta. Herodeska Juanta karselpi tapachishpanpas yapa payta uyanayarka. Achka kuti shunkunpi mancharishpanpas paypa kunashkanta uyanayarka.

²¹ Shuk puncha Herodeska fiestata rurarka, wawayarishkan puncha paktarishkanrayku. Kayachirka tukuy Galilea allpa llaktakunapi kamachik runankunata, tukuy kapitankunatapas, tukuy kullkiyukunatapas upyanankunapa mikunankunapa paywa pakta. ²² Chay fiestapi Herodiaspa shipas wawanka paykunapa chawpinkunapi sumakta baylarka. Baylahushkanta sumakta gustarkakuna. Apu Herodeska kushikushpan chay shipasta rimarka:

Alita baylashpayki kushichiwashkanki. Chayrayku kanta rimani: Tapuway imatachari munanki, ñukami kushkayki. ²³ Imatachari tapuwanki chayta kushkayki. Munashpaykika chawpi kamachihushkayni allpata kushkayki. Tukuy kay runakuna uyahushkankunapi chayta rimani shutipa paktachinaynita nishpa.

²⁴ Chaypi chay shipaska llukshishpan mamanta tapuk rirka:

¿Imatashi tapuynima? nishpa.

Mamanka aynirka:

Tapuy Bawtisak Juanpa umanta pitishpan kanta kuanpa.

²⁵ Utkalla chay shipaska kutishpan Herodesta rimarka:

Kunalla munani Bawtisak Juanpa umanta kuwanaykipa. Shutipa pitichishkaykita rikunaynupa kallarapi churashpayki kuway.

²⁶ Chayta uyashpan Herodeska yapa llakirirka. Llakirishpantata tukuy kayashkankunapa uyashkankunapi rimashkanrayku mana munarkachu llullachinata.

²⁷ Chayrayku chay ratulla kacharka shuk runanta Bawtisak Juanpa umanta pitishpan apamunampa.

²⁸ Chasna kachashpan chay runanka rirka karselma, maypimi Juanka taparishka karka. Chaypina kunkanta pitishpan apamurka umanta shuk kallarapi shipasta kuanpa. Payna mamanta kuk rirka.

²⁹ Chaymanta chay Juanpa runankunaka, yachashpankuna Herodes wañuchichishkanta, Juanpa aychanta apak rirkakuna allarishka urku uchukupi churashpa tapanankunapa.

Jesuka pichka waranka runakunata kararka

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Chaymanta chay chunka ishka Jesuspa apostol-ninkunaka kutimushpankuna mushumanta tantarirkakuna Jesuswa. Chasna tantarishpankuna paypa yachayninllawa atipaypakunata rurashkankunata yachachishkankunatapas Jesusta kwintarkakuna.

³¹ Chasna kwintahushkankunapi achka runakuna paykunapi paktarkakuna. Shukkuna kutihushpankuna shukkunaka paktarkakuna. Jesuka paypa runankunapas mana atiparkakunachu samanata, nima mikunata, achka runakuna shamuhushkankunarayku. Chayta rikushpan Jesuka runankunata rimarka:

Akuychi samak rishunchi maypimi mana runaka tiyanchu chaypi.

³² Chaypina paykunalla botipi rirkakuna chunllama.

³³ Achka runakuna rihushkankunata rikurkakuna. Chaypina tukuy llaktakunamanta kallpashpa kucha mayanta rishpankuna paykunara puntiru paktarkakuna, maypimi samanapa rihurkakuna.

³⁴ Jesuka botimanta llukshihushpan achka runakuna tantarishka kahukkunata rikurka. Paykunata rikushpan llakirirka mana nima pi tiyashkanrayku Yaya Diospa shiminta paykunata yachachinanpa. Mana amuyu obehakuna ñampita pantachishpa purihukunashinami karkakuna. Chasna paykunata llakichishpan achkata Yaya Diosmanta asirtachishpa yachachirka.

³⁵ Ña chishiyahushpan runankunaka Jesusta kaylayashpankuna rimarkakuna:

Ñami chishiyahunchi. Kaypika manami nima shuk runa kawsanchu paymanta mikunata rantinanchipa.

³⁶ Kay achka runakunata kachay, kay kuchullapi kahuk

llaktakunama rishpankuna mikunankunata rantinankunapa.

³⁷ Jesuka aynirka:

Kankuna karaychi kay runakunata.

Paykunaka aynirkakuna:

¿Imashnata tarinchima chasna achka mikunata chay tukuy runakunata karananchipaka? Tarishpanchipas munanchimami yapa achka kullkita chay achka runakunarayku mikunata rantinanchipa. Munanchimami shuk runa pusak killata tarawashpan ganashkan kullkita nishpa.

³⁸ Jesuka tapurka:

¿Masna panta tiyan kankunapa? Rikuk riychi yachanaykichipa.

Rikuk rishpankuna aynirkakuna:

Pichka panstu, ishka challwastullami tiyan.

³⁹ Chaymanta Jesuka rimarka:

Runakunata rimak riychi allpapi tiyarinankunapa shuk muntun shuk muntun.

⁴⁰ Chasna muntun muntun tiyarishpankuna Jesuka chay pichka panta, chay ishka challwatapas apishpan siluma rikushpan mañarka:

Yayayni Dios, agradezini kanta kay mikunata kushkaykirayku nishpa.

Chaymanta chay pankunata, challwakunatapas paki paki rurashpan runankunata kurka chay achka runakunata karanankunapa. ⁴² Tukuy runankunawa pakta saksakta mikurkakuna. ⁴³ Chay runakuna mikuhukkuna karkakuna pichka waranka karikuna, mana yupashpa warmikunata wawakunatapas. Mikushkankunawasha chunka ishka tasata untachirkakuna pan challwawa chapu puchurishkata.

Jesuka yaku awata purirka

(Mt 14.22-33; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Chaymanta Jesuka runankunata rimarka:

Kankunaka puntapi riychi, ñukaka washami shamusha. Chimpahuychi botipi Betsaida llaktama. Ñukaka kiparishara kay runakunata wasinkunama kachanaynikama.

⁴⁶ Ña chay runakunata kachashkanwasha shuk urku awama sikarka Yayan Dioswa kwintananpa.

⁴⁷ Ña tutayahushpanna Jesuspa runankunaka kucha chawpipi kahurkakuna, Jesuka sapallan allpapi kiparirka. ⁴⁸ Chay kucha chawpipi runankunaka sinchita kawihushpankunatata mana atiparkakunachu chimpanata, sinchi wayraka puntankunamanta shamuhushkanrayku. Jesús chasna kahushkankunata rikushpan ña pakarihushkanpi yaku awata purishpan paykunata kayllayarka. Runankunaka kuskata pasahuktashina rikurkakuna. ⁴⁹ Chasna yaku awata purishpa rihukta rikushpankuna yapa mancharirkakuna. Mancharishpankuna kaparirkakuna:

¡Ay! ¿Imataya chayka shamuhun? Almachari.

Chaypina Jesuka rimarka:

Sinchikuriychi. Ñukami kani, † ama manchariyichichu.

† Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin

⁵¹ Chaypina Jesuska botinkunapi uraykurka. Chasna uraykuhushkanllapi chay sinchi wayraka pasarirka. Chaypi runankunaka yapa mancharishpankuna rimarkakuna:

¿Imashnataya kay Jesuska wayrata pasachin? nishpa.

⁵² Jesús panta mirachishkanta rikushpankunatata shunkunkunapi manara shutipa yuyarirkakunachu Yaya Diospa Wawan kananta.

Jesúska Genesaret allpapi achka unkushkakunata ampirka
(Mt 14.34-36)

⁵³ Chay kuchata chimpashpankuna Genesaret allpa mayanpi paktarkakuna. Llutarishpankuna botinkunata watarkakuna. ⁵⁴ Chaymanta sikahushkankunallapi chaypi kawsak runakunaka Jesusta riksirkakuna.

⁵⁵ Chasna payta riksishpankuna karan wasikunapi rimashpa rimashpa kallparkakuna ñami Jesuska paktamushka nishpa. Chaypina kallarikakuna unkushkakunata llanchamankunapi apamunata, maypimi Jesuska kahurka chayma. ⁵⁶ Maypipas Jesús paktashpan uchilla llaktakunapi, atun llaktakunapi, wasikunapi, runakuna tantarina plasakunapipas, chaypi runakunaka unkushkakunata apapayanahun. Chaypina Jesusta tapurkakuna kay unkushkakunata yanapashpa churarishkayki shimillata llankachiy ampirinankunapa nishpa. Chaypina tukuy llankakkunaka ampirirkakuna.

Jesúska yachachin imata rurashpami alicharishka kanchi Yaya Diospa rikushkanpi
(Mt 15.1-20)

7 Jesús Genesaret allpa mayanpi kahushpanra fariseokuna, Jerusalén llaktamanta shamushka shuk Moisespa killkashkanta yachachikkunapas chaypi tantarirkakuna. ² Paykunaka rikurkakuna Jesuspa shuk runakuna ñukanchi israel runakunapa shuk kamachishkakunata mana kasushkankunata. Paykunaka mana makinkunata suma chuya yakupi mayllarishpachu mikurkakuna. ³ Chay fariseokunaka tukuy ñukanchi israel runakunapas manara mikuhushpanchi makinchikunata shuk suma chuya yakupi mayllarinchi, chasna rurashpanchi Yaya Dioska ñukanchita alicharishka kananchita rikun nishpa. Chayta rurapayanchi ñawpa yaya rukunchikuna wañupa rurashkanta achka kamachishkankunata alita katishpa. ⁴ Chasnallatata yaya rukunchikuna wañushina merkadumanta shamushpanchi manara mikuhushpanchi suma chuya yakuwa mayllaripayanchi, chasna rurashpanchilla atipanchi Yaya Dioswa kwintanata nishpa. Chaymantapas tiyan achka kamachishkakunaka, maykankunatami yaya rukunchi wañukunamanta yachakushpanchi kasupayanchi. Shukkuna kanahun imashnami manara mikuhushpanchi suma chuya yakuwa mayllananchi tiyan tukuy pusillunchikunata, mukawakunata, tinahanchikunata, mankanchikunata, irmankanchikunata, tiyarinanchikunatapas. ⁵ Chasna kashpan chay fariseokunaka, chay Moisespa killkashkanta yachachikkunapas Jesusta tapurkakuna:

¿Imaraykuta runaykikunaka mana katihunkunachu yaya rukunchikuna wañupa rurashkankunata? ¿Imaraykuta makinkunata chuya yakupi mana mayllarishpa mikunahun?

⁶ Jesuska aynirka:

Chay Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Isaiaska kasna kankuna llullachiysikikunamanta Yaya Diospa rimashkanta killkarka:

Kay runakunaka shiminkunallowami yuyawanahun. Manami tukuy shunkunkunamanta pachachu yuyawanahun. ⁷ Runakunapa yachachishkankunallata katishkankunaraykumi yankamanta ñukata mañana wasipi tantarinahun kushichiwanankunapa nishpa.

⁸ Chasname kankunaka kankichi. Yaya Diospa kamachishkanta sakishpaykichi ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunallata katihunkichi.

⁹ Chaymantapas Jesuska rimarka:

Ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunallata kasuhushpaykichimi Yaya Diospa kamachishkanta mana kasunayankichichu. ¹⁰ Moiseska Yaya Diospa kamachishkanta kasna killkarka:

Yayaykichita mamaykichita yuyashpa kasushpa kawsaychi.

Chaymantapas killkarka:

Maykanmi yayanta mamanta chiknishpa riman mana ali kanankunata, chasna runataka apuykichimi wañuchichinan tiyan nishpa.

¹¹ Chasna Yaya Dioska kamachishpantata kankunaka chikanta yachachihunkichi. Runakunata rimankichi: Shuk runa mamanta yayanta pishihushpantata mana kumachu, Yaya Diosta tukuy kullkinta kushkanranti. Chaymanta mamanta yayanta rimama kankunata kunayni kullkita ñami Yaya Diosrayku kushkani nishpa. Chasna runaka alitami rurahun nishpa rimankichi.

¹² Chasna rimashpaykichimi yachachinkichi wawakuna manana yayankunata yanapanankunapa. ¹³ Yaya Diospa kamachishkanta sakinkichi manana ruranykichipa. Chayranti yaya rukuykichikuna wañupa yachachishkankunatana yachachinkichi runakuna chaykunatana kasunankunapa. Chasnashinami achka Yaya Diospa kamachishkankunatapas sakishpaykichi chikantana yachachinkichi nishpa Jesuska chay fariseokunata, chay shuk yachachikkunatapas rimarka.

¹⁴ Chaymanta chay achka runakunata kayashpan Jesuska kutikashka paykunatana rimarka:

Alita uyawaychi yachakunaykichipa. ¹⁵ Kankunaka rimankichi: Makinchita chay ñawpa kamachishkankunashina mana mayllashpanchika ña uchata rurahunchi nishpa. Ñukaka kankunata rimani: Makikichita mana mayllashpa mikushpaykichipas mana uchata ruranykichichu. Ashwan shunkuykichipi mana ali yuyarishkaykichita rurashpaykichimi shuti uchata ruranykichichu. ¹⁶ Tukuy kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

¹⁷ Chasna rimashkanwasha Jesuska chay runakunata sakimushpan shuk wasipi yaykurka. Chaypi paypa runankunaka payta tapurkakuna:

¿Ima ninayashkankitaya chay yachachishkaykiwa?

¹⁸ Jesuska paykunata aynishpan rimarka:

¿Kankunapas manachu asirtashkankichi chay rimashkaynita? Tukuy mikushkanchika wiksanchima rin. Chaymanta llukshin aychanchimanta. Mana yaykunchu shunkunchipika yuyayninchita waklichinapa. Chayrayku mana mayllashpa mikushpaykichipas mana uchata rurankichichu.

Chay rimashkanwami ninayan: Tukuy mikunami alikan.

²⁰ Chaymanta Jesuska rimashpalla katirka: Shunkuykichipi kahuk mana ali yuyarishkaykichita rurashpaykichichi shuti uchayankichi. ²¹ Manara millaypata rurahushpaykichira shunkuykichipi yuyarinkichi chay millaypata runaykichipa. Chaymanta tukuy chay millaypakunata rurankichi. Chay millaypa runakuna kanahun: Shuk warmiyu kari shuk warmiwa musayana, shuk kusayu warmi shuk kariwa musayana, chaymanta tukuywa musayanakuna, shuk runata chiknishpa wañuchina, shuwana, shuk runakunapata munarishpa kawsana, tukuy millaypakunata rurashpa kawsana, shukrunata llullachishpa kawsana, munashkanchillata rurashpa kawsana, tukuy rikushkanchita munarishpa kawsana, mana alita yuyarishpa shukrunata washanchashpa kawsana, ñukami kani shuk runakunamanta ashwan alita rurakuna nishpa kawsana, chaymantapas tukuy mana alita yuyarishpa kawsana. ²³ Tukuy chasna runakunami ucha kanahun. Shunkuykichipi millaypa yuyarishkaykichita rurashpaykichimi tukuy chaykunata rurankichi. Manami uchata rurankichichu, makikichita mana mayllashkaykichirayku.

Shuk mana israel warmi Jesusta tapurka yanapananpa
(Mt 15.21-28)

²⁴ Chaymanta Jesuska runankunawa pakta kay Israel allpanchimanta llukshishpan Tiro llakta kuchuma rirkakuna. Chaypi paktashpankuna shuk wasipi yaykurkakuna runakuna paktashkankunata mana yachankunapa. Chasna rurashpankunapas shuk ratulla tukuy runakuna yacharkakuna Jesuska chay wasipi kahushkanta. ²⁵ Chaypi shuk mana israel warmipas Jesusmanta yacharka. Payka Sirofenisiamanta warmi karka. Chay warmipa shipas wawanpi supay yaykushka karka. Mamanka Jesús chay wasipi kahushkanta yachashpan wasima yaykushpan puntanpi kunkurik rirka. Chaypi Jesusta tapurka:

Yachachik, wawaynimanta supayta llukshichiy nishpa.

²⁷ Chaypi Jesuska chay warmita rimarka:

Manara chikan runakunata ampishpaynira israel runa masinikunatara yanapanayni tiyan. Alita yuyariy. Manara allkunchikunata karashpanchimi puntiru wawanchikunatara karanchi saksanankunapa. Manami paykunata mikunankunata kichunchichu allkunchikunata karananchipa.

²⁸ Chaypi chay warmika mana payta sakishpan aynirka:

Ari yachachik, alita rimashkanki puntiru wawanchikuna mikunankuna tiyan nishpa. Chasna kashpanpas wawanchikuna mikuhushpankuna allkunchikuna wiharishkakunata mikunahun. Chikan runakunamanta warmi kashpaynipas kay shipas wawaynita ampipay nishpa.

²⁹ Chaypina Jesuska aynirka:

Alitami rimawashkanki. Chayrayku kunanka wasikima kutiy, ñami wawaykimanta chay supayta llukshishkani.

³⁰ Chay warmika wasinma kutishpan shipas wawanta alitana puñunanpi tiyahukta rikuk rirka, ña chay supayka paymanta llukshishkanrayku.

Jesuska ampirka shuk runa mana uyanata nima rimanata atipakta
(Mt 15.29-31)

³¹ Chaymanta chay Tiro llakta kuchumanta llukshishpankuna Jesuska runankunawa Sidón llaktama rirkakuna. Chaymanta Galilea kucha mayanma kutirkakuna, Dekápolis shutiyu allpama. ³² Chaypi paktashpan shuk runakuna shuk runata mana uyanata, nima rimanata atipakta Jesusma aparkakuna. Chaypi Jesusta tapurkakuna makinta churashpa chay runata ampinanpa. ³³ Chaypina Jesuska payta pusharka chay achka tantarishka runakunamanta kinkrayma. Chaypi atunta samashpan awama rikushpan makinwa chay runata rinkrinpi tupachirka. Llawanwa makinta ukuchishpan chay runapa kallunpi tupachirka. Chaymanta Jesuska rimarka:

Efata. †

Chay ninayan paskariy. ³⁵ Chasna rimashkanllawa chay mana uyak nima rimanata atipak runapa rinkrinta kalluntapas ampirka. Chaypina chay runaka alina karka, alitana uyarka, alitana rimarka. ³⁶ Chaymanta Jesuska chay ampishkanta rikuk runakunata rimarka, nima pita kwintanankunapa chay karita ampishkanmanta. Chasna rimashpantata mana kasushpa ashwanta kwintarkakuna. ³⁷ Atunta mancharishpa kushikushpankuna rimarkakuna:

Rikuychi kay Jesuspa rurashkanta tukuy yapa alikananta. Mana uyak runatapas ampin, mana rimanata atipaktapas rimachin.

Jesuska chusku waranka runakunata kararka
(Mt 15.32-39)

8 Shuk puncha kutikashka achka runakuna Jesuswa tantarirkakuna. Chaypina mikunankunaka tukurishpan yarkaywa kahurkakuna. Chasna kahushkankunata rikushpan Jesuska paypa runankunata kayashpan rimarka:

² Llakichini kay runakunata. Ña kimsa punchata katiwahunkuna, mana tiyanchu nima ima mikunankunapa. ³ Karu llaktankunamanta shamushkakuna. Chayrayku mana karashpa wasinkunama kachashpaynika yarkaywa sampayashpankuna wañunayankakuna ñampita rihushkankunapi.

† Efata kan arameo shimi. Jesuska arameo shimita rimak karka.

⁴ Chaypi runankunaka Jesusta aynirkakuna:
¿Imatata karanchima paykunata kay nima maykan kawsahushkanpika? Kaypika mana kawsanchu nima shuk runa paymanta mikunata rantinanchipa.

⁵ Chaypina Jesuska paykunata tapurka:

¿Masna panta tiyan kankunapa?

Paykunaka aynirkakuna:

Kanchis panllami tiyan.

⁶ Chaymanta Jesuska rimarka tukuy chay runakunata tiyarinankunapa allpapi. Chaypina chay kanchis pankunata apishpan Yayan Diosta agradesirka. Chasna agradesishkanwashwa paki paki rurashpan chay panta runankunata kurka chay achka runakunata karanankunapa. ⁷ Chaymantapas masna uchilla challwakunapas tiyarka. Chaytapas Jesuska chasnallatata rurarka. Yayan Diosta agradesishpan runankunata kurka chay achka runakunata karanankunapa. ⁸ Chasna karashpankuna tukuy saksakta mikurkakuna. Mikushkankunawasha pan challwa puchurishkata kanchis tasata untachirkakuna. ⁹ Chay achka runakuna mikushkankuna karkakuna chusku waranka parti. Mikushkankunawasha Jesuska paykunata rimarka: Wasikichima kutiychi.

¹⁰ Chaymantana paypa runankunawa shuk botipi uraykushpankuna Dalmanuta allpama rirkakuna.

Fariseokunaka Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinapa

(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

¹¹ Fariseokunaka shamushpankuna Jesusta tapurkakuna:

Shutipa Yaya Diospa kachashkan kashpaykika ñukanchirayku ruray Yaya Diospa yachayninwa shuk nima ima uras rikushkanchita.

Chasna tapurkakuna yapa runakunata riksichinayashpankuna mana Yaya Diospa kachashkan kananta. ¹² Mana chay runakunaka kirinayashpankuna Jesuska llakirishpan atunta samashpan pay kikinlla nirka: ¿Imaraykushi kay runakunaka Yaya Diospa yachayninwa rurayanaynita rikunayanahun? Chay tapukkunatana rimarka:

Kankunata rimani, tapuwashpaykichipas Yaya Diospa yachayninwa rurashkaynita rikuchinaynipa, manami rurashanchu.

¹³ Chaypina washayamushpan chunllalla paykunata sakimurka. Chaymanta runankunawa pakta shuk botipi uraykurka chay kuchata chimpanankunapa.

Jesuska yachachin fariseokunapa yachachinankunata mana kasunankunapa

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Chay runankunaka kuchata chimpahushpankuna yuyarirkakuna kunkamushkanchimi pankunata apamunata. Shuk panllatami apahunchi nishpa. ¹⁵ Chaypina Jesuska sumakta kunashpan yachachirka:

Alita uyawaychi, ama munaychichu fariseokunapa nima Herodesta katikkunapa lewadurata.

¹⁶ Chasna Jesús lewaduramanta rimashpan maykanwami chapushpa panta punkichinchi chay runankunaka rimarkakuna paykunapura:

Mana achka panta apamushkanchiraykumi chasna ñukanchita rimahun.

¹⁷ Jesuska chasna rimahushkankunata yachashpan rimarka:

¿Imaraykuta kankunapura pan mana tiyanchu nihunkichi? Mana chay panta kunkashkaykichimantachu kankunata rimahuni. ¿Manarachu atipankichi asirtanata? ¿Manachu yuyayyu kankichi? ¹⁸ ¿Manachu rikushkankichi rurashkaynita? ¿Manachu uyashkankichi yachachishkaynita? ¹⁹ ¿Manarachu asirtankichi pichka panllawa pichka waranka runakunata karashkaynita? ¿Masna tasatata untachirkankichi puchurishkata?

Paykunaka aynirkakuna:

Chunka ishkay tasatami untachirkanchi.

²⁰ Chaymanta Jesuska rimarka:

Kutikashka karashpaynika kanchis panwa chusku waranka runakunata, ¿masna tasatata untachirkankichi puchurishkata?

Paykunaka aynirkakuna:

Kanchis tasatami untachirkanchi.

²¹ Chaypi Jesuska rimarka:

¿Manarachu asirtankichi Yaya Diospa yachayninwa kahushkaynita?

Jesuska ampirka shuk wiskuta Betsaida llaktapi

²² Chaymanta Jesuska runankunawa rishpan Betsaida llaktapi paktarkakuna. Chaypi Jesusma pushamurkakuna shuk wisku runata. Jesusta tapurkakuna chay wiskuta llankashpan ampinanpa.

²³ Chaypina Jesuska chay wisku runata makinmanta apishpan chay llakta kanchama pusharka. Chaypi llawsanwa makin puntata ukuchishpan chay wiskupa ñawinta llankarka. Chaypina Jesuska tapurka:

¿Atipankichu rikunata? ¿Imakunatatata rikunki?

²⁴ Chay wiskuka aynirka:

Ari, rikunimi runakunata purihukkunata; mana yapa alitachu rikuhuni, kaspikunatashinami rikuhuni.

²⁵ Kutikashka ñawinta llankarka. Chay llankashkanllawa chay runaka alina kiparirka. Tukuy imatapas shutillatana rikurka. ²⁶ Chaymanta Jesuska chay runata kunashpan wasinma kacharka:

Kuskata wasikima kutiy. Ama kay llakta chawpita pasankichu.

Pedroka rimarka Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta

(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

²⁷ Chaymanta Jesuska runankunawa purishpa rirka chay Sesarea Filipino shutiyu llaktama. Chay ñampita rihushpankuna Jesuska runankunata tapurka:

Runakuna kwintashpankuna ¿pimi kani nihanuntaya?

²⁸ Paykunaka aynirkakuna:

Shukkunaka ninahunmi Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita. Shukkunaka ninahunmi ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaschari kanaykita, maykanmi kuti shamunan karka. Shukkunaka ninahunmi shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikchhari kawsarishka kanaykita.

²⁹ Chaymanta paykunatana tapurka:

¿Kankunaka pimi kani niwankichitaya?

Pedroka aynirka:

Kanmi kanki Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik.

³⁰ Chaypina Jesuska rimarka:

Ama nima pita rimankichirachu ñuka Yaya Diosmantashamushkaynita.

Jesuska wañunanmanta kawsarimunantapas rimarka

(Mt 16.21-23; Lk 9.22-27)

³¹ Chaymanta Jesuska paypa runankunata yachachirka: Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa yapa parisinayni tiyan. Ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, saserdotekunapa apunkunapas, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas yapa chikniwashpankuna parisichiwankakuna. Chasna chikniwashpankuna wañuchiwanakuna. Wañuchiwashpankuna kimsa punchamantami kawsarisha.

³² Chay parisinanmanta shutillata Jesuska rimarka nima pakashpa. Chasna uyashpankuna Pedroka Jesusta chaynikstuma pushashpan rimarka:

Ama chasna rimaychu Yachachik.

³³ Chaypina Jesuska tikrarishpan runankunata rikushpan piñashpa Pedrota rimarka:

Anchuriy ñukamanta supaykunapa apunshina rimak. Chasna rimawashpaykimi mana Yaya Diospa munashkantachu rimawahunki, ashwan runapa yuyarinallatami rimawahunki.

³⁴ Chaymanta Jesuska runankunata, payta katihuk runakunatapas kayashpan rimarka:

Kankuna ñukata katinayawashpaykichika ama kankuna kikin munashkaykichita ruraychinachu. Kankunata chiknik runakuna piñarishpa wañuchinayashpankunapas ñukallata katiwaychi. ³⁵ Maykanmi wañuyta manchashpan sakiwan, chayka manana atipanchu ñukawa wiñaypa kawsanata. Maykanmi mana sakishpa ñukata katiwahushpan chaymantapas Yaya Diospa suma ali shiminta yachachihushpan chikninata wañuytapas parisin, chayka wiñaypami Yaya Diospa kawsanka. ³⁶ ¿Imata valin shuk runa tukuy kay mundupi tiyashkata apinanpa? Tukuy chaykunaka mana yanapanchu wañuyanta kishpinanpa. ³⁷ Masna kullkitapas kunayashpaykichika manami atipankichichu rantinata chay wiñaypa Yaya Diospa kawsanata. ³⁸ Shuk kankunamanta kay millaypata rurak, mana kiriwak runakunapa puntanpi pinkarima ñukata katiwahushkanta rimanata, chaymantapas shiminita yachachinata. Chasna runataka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas kay allpama kutikashka shamushpayni rimasha mana ñukapa kananta. Chay punchaka Yaya Diospa paypa atun

yachayninwa tukuy paypa angelkunawa pakta kutikashka shamusha.

⁹ Chaymanta Jesuska rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta kaypi kahukkunaka manara wañuhushpaykichira rikunkichimi Yaya Dios atun yachayninwa kay allpapi kamachihushkanta.

Jesuska suma chuyahilla rikunayu tukurka

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² Sokta punchamanta Jesuska shuk atun urku awama sikarka. Kimsa runankunallata pusharka Pedrota, Santiagota, Juantapas. Chay urkupi kahushpankuna Jesús chikanyahushkanta rikurkakuna. ³ Churarishkanka utkumanta yapa yura, mana rikuyta suma chuya tukurka. ⁴ Chaypina chay kimsa runankunaka rikurkakuna chay ñawpa yachachikkuna Eliasta, Moisesapas Jesuswa kwintahukkunata. ⁵ Paykunata rikushpankuna yapa mancharirkakuna. Chaypi Pedroka Jesusta rimarka:

Yachachik, alitami kaypi kahunchi. Kunanka akururashu kimsa tampukunata, shukta kanrayku, shuktaka Moisesrayku, shuktaka Eliasrayku.

Pedroka yapa mancharishpan chasna rimarka.

⁷ Chasnallapi shuk puyuka llantuyachishpan llantupina kipurirkakuna. Chay puyu chawpimanta Yaya Diospa rimahushkanta uyarkakuna:

Kay Jesusmi munashkayni Wawayni kan. Kasuychi payta.

⁸ Shuk ratumanta chay kimsa runankunaka alita rikushpankuna Jesusta sapallantana rikurkakuna. Nima Elias, nima Moisés tiyarkanachu.

⁹ Chay urkumanta uraykumuhushpankuna Jesuska paykunata kunarka:

Kay urkupi rikushkaykichita ama nima pita kwintan-kichirachu ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa wañushkaynimanta kawsarinaynikama.

¹⁰ Chayrayku paykunaka manara nima pita kwintarkakunarachu. Chasna Jesús wañushkanmanta kutikashka kawsarimunanta rimashkanta uyashpankuna runankunaka mana asirtashpankuna tapunakurkakuna:

¿Ima ninayantaya chay rimashkanwa?

¹¹ Chaypina Jesusta tapurkakuna:

¿Imaraykutaya Moisespa killkashkanta yachachikkunaka rimanahun, manara chay chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamuhushpanra ñawpa yachachik Eliasrami shamunka nishpa?

¹² Jesuska paykunata aynirka:

Shutipami chay Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikka rimarka: Manarapas Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamuhushpanra shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliasshinami shamunka. Tukuy runakunatami yachachinka shunkunkunata alicharinankunapa chay Kishpichiktana kasunankunapa nishpa.

Ñukaka kankunata rimani, ñami shamushka chay Eliasshina yachachikka. Runakuna mana payta rikish-

pankuna chiknishpa parisichishkakuna. Chasnallatata-mi ñukamanta Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi riman: Yaya Diospa Kachanan Runa yapa parisinan tiyan. Runakunaka paytapas mana kasunayashpankuna parisichishpa wañuchinkakuna nishpa.

Jesuska ampirka supay yaykushka wawata

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴ Chaymanta Jesuska chay kimsa runankunawa urkumanta uraykumuhushpankuna chay shuk runankuna kahushkankunapi paktak rirkakuna. Chasna paktashpankuna achka runakuna muyukta kahukkunata tarik rirkakuna. Chaypipas Moisespa killkashkanta shuk yachachikkunaka rimanakurkakuna Jesuspa runankuna kiparishkakunawa. ¹⁵ Chasnallapi Jesusta rikushpankuna tukuy kallpamurkakuna tinkunankunapa, sumakta payta yuyashpankuna.

Rikuychi Jesús paktamuhukta nishpa rimarkakuna.

Paktashpankuna rimarkakuna:

¿Ñachu shamushkanki Yachachik?

¹⁶ Ñami shamushkani aynishpan Jesuska paykunata tapurka:

¿Imatata runaynikunawa rimanakuhunkichi?

¹⁷ Shuk runa chaypi kahukka aynirka:

Yachachik, wawaynitami apamushkani. Supay yaykushka kahushpanmi mana atipanchu rimanata.

¹⁸ Maypipas kahushpan chay supayka wawaynita apishpan allpama urmachin. Putsku shimimanta llukshin, kirunkunatapas trak trak kanirin. Lismayachishpan sinchiyarishkana kiparin. Runaykikunata rimashkani chay supayta wawaynimanta llukshichinankunapa. Manami atipashkakunachu.

¹⁹ Chaypi Jesuska tukuy runakunata rimarka:

Mana ñukapi sinchikuk runakuna, ima uraskamataya kankunawa kiparishpa yachachishkaykichi. Apamuychi chay wawata.

²⁰ Chaymanta chay wawata Jesusma aparkakuna. Chaypina chay supayka Jesusta rikushpan chukchuchishpan chay wawata allpapi urmachirka. Chay wawaka kuchpari kuchpari tukushpan putsku shimimanta llukshirka. ²¹ Chaypina Jesuska chay wawapa yayanta tapurka:

¿Maytukuy unaytata chasna kawsan kay wawaykika?

Yayanka aynirka:

Wawastumanta pachami chasna kawsan. ²² Chay supayka wawaynita wañuchinayashpa achka kuti ninapi yakupipas urmachishka. Chayrayku kanta mañani atipashpaykika llakichishpayki ampipay.

²³ Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta ninki atipashpaykika? Tukuytami atipani rurana ñukapi sinchikurikraykuka.

²⁴ Chaypina chay wawapa yayanka llakiywa rimarka:

Ñukaka chayra kirihuni kanta. Chayrayku yanapaway ashwan shunkuynimanta pacha kanpi sinchikurinaynipa.

²⁵ Jesuska rikushpan yapa achka runakuna tantari-hushkankunata, chay mana uyanata nima rimanata atipachik supayta sinchi shimiwa kamachirka:

Millaypa supay, kay wawamanta llukshiy alita uyananpa, alita rimananpana. Ama kuti killachinkinachu kay wawata.

²⁶ Chaypina chay supayka kaparishpan chay wawata kuchpachishpa urmachirka. Chaywasha llukshishpan wañushkatashina sakirka. Chayta rikushpankuna chay runakunaka rimarkakuna:

Ñami wañushka nishpa.

²⁷ Chasnallapi Jesuska makinmanta apishpan chay wawata atarichirka. Chaypina chay wawaka shayarimurka.

²⁸ Chaymanta Jesuska shuk wasipi yaykuk rirka. Chaypi runankunallawa kahushpan payta tapurkaku-na:

¿Imaraykutaya mana atipashkanchichu ñukanchika chay supayta llukshichinata chay wawamanta?

²⁹ Jesuska aynirka:

Sinchimi kan chasna supaykunata llukshichinapaka. Yaya Diosta kasushpa sumakta mañashpanchirami atipanchi llukshichinata chasna supaykunataka.

Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta

(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰ Jesuska runankunawa chay llaktakunamanta llukshishpan Galilea allpa chawpita rirkakuna. Jesuska mana munarkachu nima pi yachananpa Galileapi kahushkanta, runankunallata yachachihushkanrayku. Chaypina runankunata rimarka:

Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kashpaynipas chikniwak runakunami apichiwashpankuna parisichishpa wañuchiwanakakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarisha.

³² Chasna Jesuska alita rimashpantata paypa runankunaka mana asirtarkakunachu. Mana asirtashpankunatata mancharishpankuna mana payta tapurkakunachu.

Jesuska yachachin maykanmi tukuyanta ashwan yachayyu kan

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-50)

³³ Ñampipi rihushpankuna Jesuspa runankunaka tapunakurkakuna paykunapura: ¿Pishi ashwan yachak kan ñukanchipuramanta? nishpa.

Kapernaum llaktapi paktashpankuna shuk wasipi yaykurkakuna. Ña wasipi kahushpankuna Jesuska paykunata tapurka:

¿Imatataya tapunakushpa shamuhurkankichi ñampipi?

Chaypina pinkarishpankuna mana aynirkakunachu nima imata. ³⁵ Chaymanta Jesuska tiyarishpan chay chunka ishkey runankunata kayarka payta kayl-layanankunapa. Kayllayashpankuna rimarka:

Shutipa kankunapuramanta shuk ali kanayashpanka Yaya Diospa rikushkanpi, ama munachun kamachik tukunata, ashwan tukuy runa masinkunata yanapashpalla kawsanan tiyan.

³⁶ Chaypina Jesuska shuk wawata makinmanta apishpan chawpinkunapi shayachirka. Chay wawata ukllarishpan runankunata nirka:

³⁷ Maykanmi yuyawashpan shuk wawata yuyashpa wasinpi yaykuchin, chayka ñukatami yaykuchiwan. Maykanmi ñukata yaykuchiwan, chayka kachawak Yayayni Diostapas yaykuchinmi.

³⁸ Chaypi Juanka nirka:

Yachachik, shuk runata rikushkanchimi supaykunata llukshichihukta, Jesuspa yachayninwami llukshichini nishpa. Mana ñukanchiwa pakta purik kashpan chay runata kunashkanchi manana chasna rurananpa.

³⁹ Chaypina Jesuska nirka:

Ama chasna rimaychichu chay runata. Maykan runami yachayniwa chasna supaykunata llukshichin, chay runaka manami rimankachu mana ali kanaynita.

⁴⁰ Maykankunami ñukanchikunata mana chikni-nahunchu, chaykunaka ñukanchita ashwan yanapanahunmi. ⁴¹ Maykanmi kankunata yakullatapas upyachishpanka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikita katiwahushkaykichirayku chay runataka Yaya Diosmi chasna rurashkanmanta kushichinka.

Jesuska yachachin shuk runa masinta uchata rurachishpan yapa kastigarishka kananta

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴² Ñukaka kankunata rimani: Maykanmi shuk wawa chayra katiwahukta uchata rurachin, paytaka Yaya Diosmi chaymanta ashwan sinchita kastiganka. Ashwan ali kama, kunkanpi atun rumiwa watashpa wichuy tukushpan chawpi yakupi, mana chay wawata uchata rurachinanpa.

⁴³ Imapas kanta uchata rurachinayashpanka sakiy. Makiki kanta uchata rurachinayashpanka pitishkashina mana kasushpa sakiy. Mana ishkanti makikiwa chay nina mana wañukma rinaykipa, ashwan alimi kama shuk makiyullashina Yaya Dioswa kawsanaykipa.

⁴⁵ Chakiki kanta uchata rurachinayashpanka pitishkashina mana kasushpa sakiy. Mana ishkanti chakikiwa chay nina mana wañukma rinaykipa, ashwan alimi kama shuk chakiyullashina Yaya Dioswa kawsanaykipa.

⁴⁷ Chaymanta ñawikiwa imatapas rikushpayki uchata rurachinayashpanka ñawikita surkushkashina sakiy. Mana ishkanti ñawikiwa chay nina mana wañukma rinaykipa, ashwan ali kama shuk ñawiyullashina Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachishkanpi kawsanaykipa.

⁴⁹ Mana yankachu kankunata rimashkani chay sinchi shimikunata. Imashnami ñukanchi aychata kachiwa alichanchi, ninapi chayachinchi mikunanchipa, alita wakaychananchipapas, chasnashinami Yaya Dioska kankunata ninashina parisinakunawa alichanan tiyan alillata rurashpa kawsanaykichipana. ⁵⁰ Shukwa shukwa yuyanakushpa kawsashpaykichika ali kachiwa kachincharishkashinami kankichi. Shuk ali kachi chamu tukushpan manana nima imarayku valinnachu.

Chayrayku kuyrariychi yuyanakushpa, kushilla, shuk yuyayllawa kawsanaykichipa.

Jesuska yachachin karika warminwa, warmipas kusantawa mana sakinakunankunapa

(Mt 19.1-12; Lk 16.18)

10 Chay Kapernaum llaktamanta llukshishpankuna Jesuska runankunawa Judea allpama rirka.

Chaymanta rirkakuna Jordán yaku chimpama. Chaypi paktashpankuna kutikashka achka runakuna tantarishpankuna Yaya Diospa shiminta yachachirka imashnami yachachipayan. ² Chaypi shuk fariseokunaka Jesusa pantachichinayashpankuna Yaya Diospa shimimanta chikanta rimananpa nishpa, payta tapurkaku-na:

Shuk karika warminta sakishpanka ¿alichu kama?

³ Payka aynirka:

¿Imatata Moiseska kankunata yachachirka?

⁴ Paykunaka aynirkakuna:

Moiseska ñukanchita yachachirkami, shuk karika warminta sakinayashpanka apunkunapa puntanpi shuk sakina killkata kushpanrami atipama sakinata nishpa.

⁵ Jesuska paykunata aynirka:

Kankuna yapa millaypa shunkuyu kashpaykichimi Yaya Diosta mana kasunayashpaykichi Moiseska chasna kamachishkata killkarka. ⁶ Puntiru Yaya Dioska siluta, punchata, allpata, tukuy imakunatapas rurashpan karita warmitapas rurarka. ⁷ Ñawpamanta pacha kasnami killkarishka kan:

Yaya Dios karita warmita rurashkanrayku tukuy kari shuk warmita apishpan yayanta mamanta sakinan tiyan warminwana tantaylla kawsanampa. ⁸ Chasna tantanakushpankuna shuk aychashinallana kanahun Yaya Diospa rikushkanpika. Manana ishkaynachu kanahun nishpa.

⁹ Chasna Yaya Dios paykunata tantachishkanrayku mana alichu nima karika warminta, warmipas kusanta sakinanpa.

¹⁰ Wasinkunama kutishpankuna runankunaka Jesusa chay rimashkanmanta tapurkakuna:

¿Imatataya yachachinayashkanki chay rimashkayki-wa?

¹¹ Jesuska aynirka:

Shuk kari warminta sakishpanka shuk warmitana warmiyashpanka chasnaka uchatami rurana. ¹² Chasnallatatami shuk warmipas kusanta sakishpan shuk runatana kusayashpanka chasnaka uchatami rurana.

Jesuska wawakunata kuyashpan paykunarayku Yayan Diosta mañarka

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ Chaymanta shuk yayakunaka wawakunata Jesusa apamurkakuna, makinwa llankashpan Yaya Diosta paykunarayku mañananpa. Jesusa runankunaka rikushpankuna piñarishpa paykunata arkarkakuna mana Jesusa kayllayanankunapa kasna nishpa:

Ama wawaykichikunata Jesusma apamuychichu. Paytami killachinkakuna.

¹⁴ Chayta rikushpan Jesuska piñarishpan rimarka: ¿Imaraykuta chasna rimankichi? Ashwan kayaychi wawakunata ñukama shamunankunapa. Ama chay wawakunata arkaychichu. Wawakunashina ñukapi sinchikuk ñukata kiriwak runakunallami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakuna. Alita uyawaychi. Maykanmi mana wawakunashina ñukata yuyawashpa kasuwan, chayka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankachu.

¹⁶ Chasna rimashpan Jesuska wawakunata shukllankama shukllankama kuyashpa markarka. Makinwa llankashpan rimarka Yayan Dios paykunata yanapashpa kushichinanta.

Shuk kullkiyu runa Jesuswa kwintarka

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Jesuska runankunawa shuk llaktama rihushpan shuk karika kallpashpa Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka. Chaypi tapurka:

Ali yachachik, rimaway ¿imashna rurashpaynita atipaynima Yaya Dioswa wiñaypa kawsanata?

¹⁸ Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta rimawanki ali kanaynita? Mana nima shuk ali runa tiyanchu. Yaya Diosllami ali kan. ¹⁹ Kanka ñami yachanki Yaya Diospa kamachishkankunata: Ama runa masakita wañuchiychu. Ama shuk warmiwa musayaychu. Ama shuwaychu. Nima pimanta llullashpa rimaychu. Ama nima pita llullachiychu. Yayaykita mamaykita yuyashpa kasushpa kawsay nishpa.

²⁰ Chaypi chay karika aynirka:

Yachachik, wawamanta pacha tukuy chay Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa kawsashkani.

²¹ Chaypina Jesuska payta kuyashpa rikushpan nirka:

Alitami rurashkanki. Ashwan shukta Yaya Dioska munan ruranaykipa. Rantichikriy tukuy imaykikunata. Chay kullkitaka nima imayu runakunata kuy. Chasna rurashpaykimi silupi achka imayushina tukunki. Chasna rurashkaykiwashpa shuti katiway.

²² Chasna Jesús rimashpan chay runaka yapa llakirirka. Yapa achka imayu kashpan mana munarkachu tukuy imankunata rantichishpa kunata. Chayrayku llakirishpa wasinma kutirka.

²³ Jesuska washanma rikushpan runankunata rimarka:

Maytukuy sinchita kan kay kullkiyukunaraykuka Yaya Diospa kamachishkankuna tukunankunapa.

²⁴ Chay shimita uyashpankuna runankunaka mancharirkakuna. Chaypi Jesuska kutikashka nirka:

Wawkinikuna, sinchimi kan Yaya Diospa kamachishkan tukunapa. ²⁵ Shuk atun wiwa kamilluka manami atipamachu pasanata shuk aguhapa uchkunstuta. Chasnallatami shuk runaka kullkinllapi yuyarishpanka manami atipankachu Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsanata.

²⁶ Chasna Jesús rimashpan runankunaka ashwanta mancharishpankuna tapunakurkakuna:

Chasna kashpanka ¿pishi atipanka kishpichiy tukunata Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsananka? nishpa.

²⁷ Chaypi Jesuska alita rikushpan paykunata nirka:

Nima pi atipanchu kishpichirinata pay kikinta. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichinata paypa ali kamachihushkanpi kawsanankunapa. Payllami yachayninwa atipan tukuyta ruranata.

²⁸ Chaypina Pedroka rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy ñukanchipa tiyashkanta kanta katinanchiranti.

²⁹ Jesuska aynirka:

Alita uyawaychi. Shuk runa ñukata katiwahushkanrayku, ñuka kishpichik kanaynita yachachihushkanrayku wasinta, wawkinunata, paninkunata, turinkunata, ñañankunata, mamanta, yayanta, wawankunata, chakrankunatapas sakishpanka Yaya Diosmi payta kunka sakishkanmanta ashwan achka wasinkunata, wawkinunata, paninkunata, turinkunata, ñañankunata, mamankunata, wawankunata, chakrankunatapas. Kay allpapi kawsahushpaykichira chasna kuy tukuna kashpaykichipas chayka kankami runakuna kankunata chiknishpa parisichihushkankunapi. Chaymanta chay chapahushkaykichi mushu mundupi wiñaypa Yaya Dioswa kawsankichina. ³¹ Kunanka shukkuna maykankunami paykuna kikinkunamanta yuyarinahun, tukuyman ashwan ali kanankunata, shuk punchami paykunaka yapa pinkarinkakuna. Shukkunaka maykankunami runakunapa rikushkanpi mana ali kanankunata rikurinahun, paykunataka Yaya Diosmi rimanka yapa ali kanankunata.

Jesuska kimsaynin kuti rimarka wañunanmanta, kawsarinanmantapas

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Jerusalén llaktama rihushpankuna Jesuska runankunata ñawparka. Paykunaka washanlla mancharishpa llakirishpa katirkakuna, Jerusalenpi kawsak runakunaka Jesusta chikninankunata yuyarishpankuna. Shuk payta katikkunapas manchaywa katirkakuna. Chaypina Jesuska chay chunka ish kay runankunata chaynikstuma pushashpan rimarka payta wañuchinankunamanta. ³³ Kasnami nirka:

Ñami yachankichi Jerusalén llaktama rihushkanchita. Chaypi chiknik runakunaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata apiwankakuna saserdotekunapa apunkunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunatapas kuwanankunapa. Chaypina paykunaka tantarishpankuna shuk yuyayllawa ñukata wañuchiwanyankakuna. Chasna wañuchiwanyashpankuna romano runakunata kuwankakuna. ³⁴ Paykunaka yapa asichiwankakuna, tyukawankakuna, sinchita asutiwankakuna, chaymanta wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwanyashpankunas kimsa punchamantami kawsarisha.

**Santiago wawkin Juanwa Jesusta tapurkakuna
yachayninta kunanpa**
(Mt 20.20-28)

³⁵ Chaypi Sebedeopa wawankuna Santiago Juanpas Jesusta kayllayashpankuna rimarkakuna:

Yachachik, kanta tapunayanchi ¿atipankimachu ñukanchita yanapanata shuk imawa?

³⁶ Payka aynirka:

Rimawaychi ¿imawata munankichi yanapanaynita? nishpa.

³⁷ Paykunaka tapurkakuna:

Kan tukuy runakunata suma atun yachaykiwa kamachihushpayki ñukanchita tiyachiy kuchuykipi ñukanchipas kanwa pakta parihu kamachinanchipa nishpa.

³⁸ Jesuska aynirka:

Kankunaka mana alita yachashpaykichi chayta tapuwahunkichi. Ñukaka achkatami parisinayni tiyan wañunaynikama. Imashnami bawtisarishpanchi yakuka awanchipi taparik shamun, chasnashinami parisinakunaka ñukapi tapakta shamunka wañuhushkaynipi. ¿Atipankichimachu ñukashina awantanata chay tukuy parisinakunata wañunaykichikama? nishpa.

³⁹ Paykunaka aynirkakuna:

Ari, atipashunmi awantanata.

Jesuska rimarka:

Ari, kankunapas ñukashina achkata parisinaykichi tiyan. ⁴⁰ Chasna parisishpaykichipas ñukaka manami akllashanchu pimi kuchuynipi tiyarik kanka ñukawa pakta atun kamachik kananpa. Yayayni Diosllami akl-lanka maykankunami kuchuynipi tiyarik kankakuna nishpa.

⁴¹ Chaymanta chay chunka Jesusta katik masinkunaka uyashpankuna Santiago Juanpas paykunamanta pasa tukunayashkankunata, paykunata yapa piñarirkakuna.

⁴² Chasna piñarihushkankunata rikushpan Jesuska tukuy paykunata kayashpan rimarka:

Kankunaka alita yachankichi, kay allpapi atun allpakanapi kamachik atun apukuna kamachinanpi kawsak runakunapa amunkuna kanankunata yuyarinahun. Runakunata yapa manchachishpankuna sinchita kamachinahun. Kamachinanpi kawsak runakunata mana uyashpankuna parisichishpa kasuchinahun kamachik kani nishpa. ⁴³ Kankuna Yaya Diospa shiminta kasukkunaka, ama chasna kanayaychichu. Shukkunamanta pasa kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata yanapashpa kawsaychi. ⁴⁴ Kankuna tukuy-manta ashwan yachak kanayashpaykichika tukuy runa masikichikunata kasushpa kawsaychi. ⁴⁵ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas kay allpama shamushpayni mana shamushkanichu runakuna sirviwanankunapa. Ashwan shamushkanimi tukuy runakunata yanapanaynipa. Shamushkanimi achka runakunaranti wañushpayni kastigarina kashkankunamanta kishpichinaynipa.

Jesuska ampirka shuk wisku Bartimeo shutiyuta
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Chaymanta Jesuska runankunawa, achka runakunawapas rishpan Jerikó llaktapi paktak rirkakuna. Chay Jerikó llaktamanta llukshihushpankuna shuk wisku runa ñampi mayanpi tiyahurka. Payka Timeopa wawan, Bartimeo shutiyu karka. Wisku kashkanrayku pasahukkunata kullkita tapushpa kapayan. ⁴⁷ Achka runakuna pasahushpankuna kwintahushkankunamanta yacharka Nasaretmanta Jesús chaypi pasahushkanta. Chayta uyashpan sinchita kaparishpa rimarka:

¡Jesús, Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiway!

⁴⁸ Chasna sinchita kaparishpan achka runakunaka killarishpankuna chunllayay nirkakuna.

Chasna nishpankunatata payka ashwan sinchita kaparirka:

¡Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiway!

⁴⁹ Chaypina Jesuska rihushkanmanta shayarishpan nirka:

Chay runata pushamuychi.

Chaypi chay wisku runata kayashpankuna nirkakuna: Sinchikuy. Atariy. Jesusmi kanta kayahun.

⁵⁰ Chay ratulla chay wiskuka awaniru churarinanta allpama wichumushpan utkalla Jesusta kayllayak rirka.

⁵¹ Chaypina Jesuska tapurka:

¿Imatata munanki kanrayku ruranaynipa?

Chay wiskuka aynirka:

Yachachik, ñawinita ampipay atipanaynipa rikunata.

⁵² Chaypina Jesuska aynirka:

Ñukapi sinchikurishkaykiraykumi ampirishkanki. Kunanka riylla.

Chasna rimashkanllawa Bartimeoka atiparka rikunata. Kushikushpana Jesusta katirka.

Jesuska Jerusalén llaktapi yaykurka

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 Chaypi Jesuska runankunawa Jerusalén llaktama rihushpan shuk urku Olivos shutiyu mayanpi paktarkakuna. Chay urkuka karka Betfagé, Betania llaktakunapa kuchunpi. Chay Olivos urku mayanpi paktashpankuna Jesuska runankunamanta ishkayta kacharka kasna nishpa:

² Chay rikuhushkaykichi llaktama riychi. Chaypi paktashpaykichi tarinkichi shuk malta burru watarishkata, maykanpimi nima shuk runa purishkarachu. Chay malta burruta paskashpaykichi apamuychi. ³ Shuk runa kankunata mitsashpan tapushpanka ¿imaraykutaya apahunkichi kay burruta? nishpa, payta rimaychi: Yayanchi Jesusmi munahun awanpi tiyarishpa rinanpa. Kunanllatatami kutichik shamushu nishpa rimankichi.

⁴ Paykunaka rishpankuna paypa nishkanshina shuk malta burru watarishkata shuk wasi punku mayanpi tarik rirkakuna. Chayta paskarkakuna apanankunapa.

⁵ Chasna paskahushpankuna chaypi kahuk runakunaka nirkakuna:

¿Imatata rurahunkichi? ¿Imaraykuta paskahunkichi chay malta burruta?

⁶ Chaypi paykunaka aynirkakuna Jesuspa rimashkantashina. Chayta uyashpankuna chay runakunaka apaychi nirkakuna.

⁷ Chaymanta chay malta burruta Jesusma aparkakuna. Chay burru awapi churarinankunata mantarkakuna. Chay awapi Jesuska tiyarishpan rirka. ¹⁸ Achka runakuna payta rikushpankuna kushikushpa churarinankunata puntanpi mantarkakuna. Shukkunaka chipati pankakunata pitishpankuna puntanpi mantarkakuna ñampita sumayachishpa atun aputashina yaykuchinankunapa. Chay churashkankuna awata Jesuska burrupi tiyashpa rirka. ⁹ Chay Jerusalén llaktama rihushpankuna chay Jesuspa puntanpi rihuk runakuna, washanmanta katik runakunapas yapa kushikushpa kaparirkakuna:

‡Akuychi payta kushichishunchi! Yaya Diospa alita rikushkan yanapashkan runami kan. Yaya Diospa munashkanta rurananpa kachashkan kashpanmi shamuhun. ¹⁰ Yaya Diosmi payta yuyashpan yachayninta kushpan kachamushka ñukanchikunata alita kamachinanpa ñawpa yaya rukunchi atun apu Davidshina. Akuychi kushichishunchi awa silupi kawsak Yaya Diosta.

¹¹ Chaypi chay achka runakuna kushikushpa kaparishpankuna Jesuska chay Jerusalén llaktapi yaykurka. Chay llaktapi yaykushpan Yaya Diospa wasinma rirka. Chay wasipi yaykushpan tukuyta muyukta rikurka. Chaymanta ña chishiyahushpanna chunka ishkay runankunawa kuchupi kahuk Betania llaktama rirka.

Jesupa rimashkanllawa igu kaspika wañurka (Mt 21.18-19)

¹² Kayantima Jesuska runankunawa chay Betania llaktamanta llukshishpan yarkaywa karka. ¹³ Chasna yarkaywa kahushpan karumanta shuk igu kaspipankayuta rikurka. Chayta rikushpan alita rikunanpa kayllayarka, pakta muyuyu kahun nishpa. Chaypi paktashpan nima shuk muyuta tarirkachu, mana muyuyanan uraschu karka. ¹⁴ Chasna mana muyuyuta rikushpan Jesuska chay igu kaspita nirka:

Nima ima uras kuti muyuyankichu. Nima maykan muyuykita kutikashka mikunkachu.

Chasna Jesuspa rimashkanta tukuy runankunaka yarkakuna.

Jesuka rantichik runakunata Yaya Diospa wasinmanta llukshichirka

(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Chaymanta Jesuska tukuy runankunawa rishpan Jerusalén llaktapi paktak rirkakuna. Chaypi Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Chay wasipi puntiru atun pampa kincharishkapi achka rantichihuk runakuna, rantihuk runakunapas karkakuna. Chaymanta tiyarka kullkita kamyakkuna. Tukuy chaykunata rikushpan Jesuska kullkita kamyakkunapa mesankunata, wiwa mukukunata rantichikkunapa mesankunatapas pultyachi pultyachi rurashpan amunkunata tukuy

rantik runakunawa pakta kamachirka llukshinankunapa. ¹⁶ Chaymantapas Jesuska manana munarkachu nima pi shuk ima rantichinankunawa chay Yaya Diospa wasinta pitikta pasanankunapa.

¹⁷ Chaypina yachachirka kasna nishpa: Yaya Dioska killkachishkanpi riman:

Kay wasinika tukuy llaktakunamanta runakuna ñukata mañanankuna wasinimi kan nishpa.

Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta shuwakunapa kushilla tantarinatashina rurashkankichi. [*Chasna Jesuska rimashpan paykuna chaypi achkata kobrashpa kullkita kamyahushkankunarayku rantichihushkankunaraykupas shuwakunashina kanankunata yuyachirka.*]

¹⁸ Chayta uyashpankuna saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tapunakurkakuna paykunapura:

¿Imashna rurashpashi wañuchinchima kay runata? nishpa. Chay chiknik runakuna payta wañuchinayashpankunatata mancharkakuna chasna ruranata, achka runakuna yachachihushkanta yapa munashkankunarayku. ¹⁹ Ña tutayahushpanna runankunawa chay Jerusalén llaktamanta llukshirka, imashnami tukuy uras rurapayanahun.

Jesuka yachachin Yaya Diosta kirishpa tapushpanchimi yanapay tukunanchita (Mt 21.20-22)

²⁰ Kayantima tutamanta kutihushpankuna Jerusalén llaktama, ñampipi chay Jesús rimashkan igu kaspita rikurkakuna sapinmanta pacha chakirishkata. ²¹ Chay igu kaspimana muyuyuta rikushpan Pedroka Jesuspa rimashkanta yuyarirka. Chaypina Jesusta rimarka:

Yachachik, rikuy kay igu kaspita, maykantami kayna rimarkanki chakirichun nishpa. Kunanka ña chakirishka.

²² Chaypi Jesuska aynirka:

Yaya Diosta kiriychi. ²³ Kankunata rimani, tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta kirishpaykichimi kankunapas atipankichima ñukashina ruranata. Kay urkuta rimankichima, kaymanta warankarishpayki atun yakuma chinkariy nishpa. Tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta kirishpa chayta rimashpaykichika kay urkuka warankarimami. Ama yuyariychichu warankarinkachu manachu nishpa. ²⁴ Chayrayku kankunata rimani, imatapas tukuy shunkumanta pacha Yaya Diosta tapushpa ña apishkanimi nishpa kirishpaykichika kuy tukunkichimi. ²⁵ Chaymanta manara Yaya Diosta mañahushpaykichiruna masakichita shuk runa masiki kanta chiknihushpanpas imatapas kanta ruray tukushpaykika manana yuyariynachu. Chasna rurashpaykimi Yaya Diospas kanta uchaykikunamanta llakichinka, manana yuyarinkanachu.

† Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 21.5

Jesuska tapuy tukurka pimi payta kachashka

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Chaymanta ña Jerusalén llaktama kutishpankuna kuti Yaya Diospa wasinpi yaykurkakuna. Chay ukupi purihushpankuna saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas Jesusta kayllayarkakuna. ²⁸ Chaypi payta tapurkakuna:

¿Pita kanta kamachishka chay rantichihuk runakunata wichunaykipa kay Yaya Diospa wasinmanta? ¿Pita kanta kamachishka chasna yachachinaykipa? nishpa.

²⁹ Chaypi Jesuska aynirka:

Ñukapas shukta tapushkaykichi. Alita ayniwashpaykichika ñukapas rimashkaykichi pimi kachawashka.

³⁰ ¿Pitaya Juantaka kacharka bawtisananpa? ¿Yaya Dioschu, pay kikinchi yuyarishpa shamurka? Ayniwaychi.

³¹ Chaypi chay runakunaka tapunakurkakuna paykunapura imatami ayninkakuna nishpa. Yaya Diosmi Juantaka kacharka nishpanchika Jesuska ñukanchita rimankami, Yaya Dios payta kachashka kashpanka ¿imaraykutaya payta mana kasushkankichichu? nishpa. ³² Aynishpanchika pay kikinllami yuyarishpa Juanka yachachirka nishpa, tukuy runakuna yapa piñarinkakuna. Paykunaka kirinahun kay Juan wañuka shutipa Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashkanta.

³³ Chasna tapunakushpankuna Jesusta aynirkakuna:

Mana yachanchichu pimi Juanta kacharka nishpa.

Chaypina Jesuska aynirka:

Chasna kashpanka ñukapas mana rimashkaykichichu pimi kachawashka tukuy kaykunata rurayanpina nishpa.

Jesusk mana kasunayak tarawakkunamanta yuyachishpa yachachin

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

12 Chaymanta Jesuska tukuy chay runakunata shuk yachachinawa yachachirka kasna nishpa: Tiyarka shuk chakrayu runa. Chay runaka chakranpi uva wiñarishkakunata tarpuchishkanwasha rumikunawa muyukta kinchachirka. Chaymanta shuk atun batanta rurarka chaypi uva muyukunata sarushpa chawanankunapa. Chaymanta rumikunawa shuk yapa awa wasistuta rurachirka shuk runa awamanta rikushpan chakranta kuyrananpa, mana nima pi chay tarpunpa muyunkunata shuwananpa. Chaymanta chay amunka uva chakranta shuk tarawak runakunata kurka amunshina pichashpa kuyranankunapa. Chasna kushpan rimarka: Kay uva chakraynita pichashpa kuyrapankichi kutimunaynikama. Pallashpaykichi tukuy muyunkunamanta chawpita kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka shuk karu llaktama rirka.

² Ña chay uvakunata pallanankuna uras paktarishpan chay amunka shuk runanta kacharka chay chakranpi tarawahukkunata rimak rinanpa patronchimi kachawashka uva muyukunata pallashkaykichimanta chawpita kuwanaykichipa payrayku apanaynipa

nishpa. ³ Chay runaka uva muyuta apanapa rishpan chay tarawakkunaka mana nima shukta kurkaku-nachu. Makashpankuna shinallata kacharkakuna.

⁴ Chaymanta chay patroyninka kuti shuk runantana kacharka uva muyukunata tapuk rinanpa. Paytapas chasnallatata mana kasushpankuna millaypata rimashpa pinkachirkakuna. Chaymanta umanpi waktashpa yawarsapata kacharkakuna. ⁵ Chasna kashpanpas kuti shuk runantana kacharka. Chaytaka wañuchirkakunana. Chaymanta mana sakishpa ashwan runankunata kacharka. Shukkunataka makarkakuna, shukkunataka wañuchirkakunana.

⁶ Chaymanta shuklla kiparirka, tukuy shunkunmanta pacha shuklla munashkan kari wawanllana. Chaypina payta kacharka yuyarishpan kay wawaynita shuti manchashpankuna kasunkakuna nishpa. ⁷ Payta rikushpankunana chay tarawakkunaka kwintarkakuna paykunapura: Rikuychi, kay shamuhuk runami chakra amupa wawan. Yayan wañushpan kay chakraka payraykunami kiparinka. Akuychi kunalla wañuchishunchi, tukuy kay uva chakraka ñukanchipana kananpa. ⁸ Chaypina payta apishpankunana wañuchirkakuna. Wañuchishkankunawashana chakra mayanma wichurkakuna.

Chasna Jesuska payta chiknik runakunataka ñawpa Yaya Diospa kachashkan yachachikkunata rurashkankunamanta payta wañuchinankunamantapas uyachishpa yachachirka.

⁹ Chaymanta Jesuska nirka: Kunanka yuyariychi. ¿Imanachimashi wañuchik runakunataka chay chakra amuka? Kankunata rimani, chay uva chakrama kutishpanka chay tarawakkunataka wañuchinkami. Chaywasha chay chakrantaka kunkami shuk runakunatana.

¹⁰ Chaymanta Jesuska shuk yachachinawa chasnallatata yachachishpalla katirka: ¿Manachu yachakushkankichi alita Yaya Diospa ñawpa killkachishkanta? Kasnami nin:

Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak runaka akllashpan churarka chay wasinpi shuk orkonshina sinchikuchik kananpa. ¹¹ Chasnallatatami Yaya Dioska akllashkan runawa ruranka. Ñukanchika chayta rikushpanchi yapa alimi kan nishpa rimanchi.

¹² Chaypina Jesusta chiknik runakunaka yapa piñarishpankuna kwintarkakuna paykunapura:

Jesusk kay rimahushkanwa rimay tukuhunchi chay runakuna mana amunta kasunayakkunatashina. Chasnallatatami kay rimahushkanwa rimay tukuhunchi chay ali rumita wichuk runakunatashina nishpa.

Chayrayku piñarishpankuna Jesusta apichinayarkakuna wañuchichinankunapa. Chasna ruranyashpankunapas chay achka Jesusta uyak runakunata manchashpankuna Jesusta sakishpankunana kurtirkakuna.

Israel runakunapa shuk apunkuna munarkakuna Jesusta rimahushkanpi pantachichinata
(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Chaymanta ñukanchi israel runakunapa apunchikunaka Jesusta chiknishpa wañuchichinayashpankuna fariseokunata, apu Herodesta katikkunatapas Jesusma kacharkakuna payta shuk nima ayniyapata tapunawa pantachichinankunapa.

¹⁴ Chay kachashkan runakunaka Jesuspi paktashpankuna alishina tukushpa nirkakuna:

Yachachik, yachanchi mana llullachishpa shutipa kashkata rimanaykita. Tukuy runakunata alita yachachinki Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. Kanmi mana manchashpachu nima shuk runata, nima apukunata, tukuyta kuskata yachachinki. Kunanka ñukanchita rimay. ¿Alichu manachu ñukanchi israel runakunaka chay romano tukuy-manta atun aputa impuestuta pagananchipa? ¿Yaya Dios munanchu pagananchipa manachu? Kutikashka tapuk shamushpankuna ¿paganchimachu manachu?

¹⁵ Jesuska chay runakuna alishina tukushpa payta apichinayahushkankunata riksirka. Ari, pagananchi tiyan nishpa aynimaka, ñukanchi israel runakunamanta apukunata rimak rinahuma payta kastiganankunapa. Mana alichu pagananchipa nishpa aynimaka, romano apunchita rimak rinahuma payta kastigananpa. Chasna yuyarihushkankunata riksishpan paykunata aynirka:

¿Imaraykuta apichiwanayashpa tapuwankichi? Rikuchiwaychi chay paganaykichi kullkita.

¹⁶ Chasna nishpan shuk kullkita payta rikuchirkakuna. Chay kullkita Jesuska rikushpan nirka:

¿Pipa almantata kay kullkipi rikunkichi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi killkarishka kan?

Paykunaka aynirkakuna:

Romano tukuymanata atun apupami.

¹⁷ Chasna aynishpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Chay atun apupa kashkantaka kuychi amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan, kuychi payta. Yaya Dios runakunata rurashkanrayku paykunapa amun kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta yuyashpa kawsaychi.

Chasna yapa yachaywa aynishkanta uyashpankuna chay runakunaka yapa mancharirkakuna.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata
(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Chaymanta shuk saduseokuna Jesuswa kwintak rirkakuna. Paykunaka yachachinahun wañushpanchi manana kawsarishunchinachu nishpa. ¹⁹ Chayrayku Jesusta kayllayashpankuna tapurkakuna:

Yachachik, ñawpa Moisés wañuka ñukanchirayku killkarka: Shuk warmiyu runa manara wawayu wañushpanka wawkinna chay kachuynin mashintuta warmiyanan tiyan atipananza wawayanata. Chaypina kari wawata wawayashpanka chay wawkin wañupa

wawanshina kanan tiyan nishpa. ²⁰ Kunan kanta kwintanayanchi: Tiayarka kanchis wawkikuna. Shuk puncha puntiru wawkika warmiyarka. Manara nima shuk wawayu kashpanra wañurka. ²¹ Chaymanta Moisespa killkashkanta kasushpan ishkaaynin wawkina kachuynin mashintuta warmiyarka. Chay wawkipas chasnallatata nima shuk wawayu wañurka. Chaymanta kimsaynin wawkina chay kachuyninllatata warmiyarka. Paypas chasnallatata nima shuk wawayuchu wañurka. ²² Chay shuk wawkikunapas chay warmillata warmiyarkakuna. Tukuy paykuna nima shuk wawayuchu wañurkakuna. Chaymanta chay warmipas wañurkana. ²³ Kunanka ñukanchita rimay. Chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyarkakuna. Wañushka runakuna kawsarimunankuna uras chay kanchis wawkikunamanta ¿maykanpa warminshi kama?

²⁴ Chaypina Jesuska aynirka:

Kankuna kikintami llullachirinkichi, wañushkakuna kawsarinankunata mana kirishkaykichirayku. Yaya Diospa killkachishkanta yachashpaykichitata manami asirtankichichu. Yaya Diostapas mana riksinkichichu, yachayninwa wañushkakunata kawsachikta.

²⁵ Wañushkakunaka kawsarimushpankuna nima shuk kari warmiyankanachu, nima shuk warmi kusayankanachu. Silupi kawsak angelkunashinami tukuy kawsankakuna. ²⁶ Yaya Dios wañushkakunata kawsachinanta yachakunaykichipa ¿manachu leyishkankichi ñawpa Moisespa killkashkanta? Yaya Dios payta shuk uchilla kaspi sintihukmanta kasna rimarka: Ñuka kani Yaya Dios, maykantami Abraham, Isaak, Jakob kushichiwanahun nishpa.

²⁷ Chasna Yaya Dios chay uras ña wañushka yaya rukunchikunamanta rimashpan yachanchi wañushpankunapas paywa pakta kawsa kahushkankunata. Kawsakunallami Yaya Diosta kushichinahun, wañushkakunaka mana payta kushichinahunchu. Chayrayku kankunata rimani, manana kawsarimushunchinachu nishpaykichika llullachirishka kankichi.

Jesuska yachachin maykanmi ashwan ali Yaya Diospa kamachishkanka

(Mt 22.34-40)

²⁸ Chaypi Moisespa killkashkanta shuk yachachik kayllayashpan chay saduseokuna Jesuswa rimanakuhushkankunata uyarka. Jesuspa alita aynihushkanta uyashpan payta tapurka:

¿Maykantaya tukuy Yaya Diospa kamachishkankunamanta ashwan ali kan?

²⁹ Jesuska aynirka:

Chay tukuy Yaya Diospa kamachishkankunamanta ashwan ali kamachishkanka kan: Alita uyawaychi Yaya Diospa akllashkan runakuna. Yayanichi Dioska shukllami kan. Mana tiyanchu shuk ashwan paymantaka. ³⁰ Pay shuklla Yaya Dios kashpan tukuy shunkuykimanta pacha payta yuyashpa munashpa kawsay. Payta yuyahushpayki alikunata yuyarishpa rurashpa kawsay. Tukuy atipanaykiwa payrayku kawsay nishpa. ³¹ Chay-

manta chay ishkeynin Yaya Diospa kamachishkanka kasnami nin: Runa masikita yuyay kan kikitashina. Kay ishkeymi tukuy Yaya Diospa kamachishkankunamanta ashwan ali kanahun kasunaykichipa.

³² Chaypi chay runaka aynirka:

Alimi Yachachik. Shutipatami rimashkanki shuk Yaya Diosllami tiyan, manami ashwan shuk Yaya Dioska tiyanchu nishpa. ³³ Chaymanta yachanchi, ñukanchi Yaya Diosta tukuy shunkunchimanta pacha yuyashpanchika chaymantapas runa masinchikunata ñukanchi kikintashina yuyashpanchika chasna shuti Yaya Diosta alita kushichinchi. Yaya Diosta runa masinchitapas yuyanaka wiwakunata wañuchishpa rupachinamanta, imatapas Yaya Diosta kuna kashkanchimanta ashwan alimi.

³⁴ Chay Moisespa killkashkanta yachachikka chasna alita aynishpan Jesuska rimarka:

Chasna alita yuyarishkaykirayku uchillastu pishin Yaya Diospa kamachishkan tukunaykipa.

Chasna tukuyta alita aynishkanta uyashpankuna nima maykan munarkanachu pantachichinayashpa Jestusta tapunata.

Jesuskayachachin pay tukuy manta ashwan ali kamachik kananta

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Chaymanta Jesuska Yaya Diospa wasinpi chay achka runakuna tantarishkakunata yachachihushkanpi tapurka:

¿Imashna yuyarishpankunataya Moisespa killkashkanta yachachikkunaka yachachinahun, Yaya Diospa Kachanan Kishpichik atun apu David wañupa miraymanta kananta? ³⁶ Yaya Diospa Espiritun chay David wañuta yuyachishpan chay shamunan kishpichikta yuyarishpa rimarka: †

Yaya Dioska chay kamachiwakta rimarka: Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

³⁷ David kikin Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta yuyarishpa kamachiwak nirka. Chay uras ña kawsa paymanta pasa kashpan David unay wañushkanwasha paypa miraymantallatata kashpan manami atipanchu runalla kanata.

Tukuy chay achka chaypi kahuk runakunaka kushikushpa chay ali yachachihushkanta uyarkakuna.

Jesuskay Moisespa killkashkanta yachachikkunata uyachishpa rimarka

(Mt 23.1-14; Lk 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Chaymanta Jesuska yachachihushkanllapi rimarka:

Ama kankunaka chay Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta llullachirishka kaychichu. Paykunaka yapa munanahun tukuy runakuna paykunata aputashina saludanankunapa. Chayrayku suma suni churarishkankunawa purinahun, ñampikunapi plasakunapi runakuna saludanankunapa. ³⁹ Tantari-

nanchi wasikunapi, mikunakunapipas tukuy manta suma tiyarinakunapi tiyarinahun, runa masinkuna paykunata aputashina rikunankunapa. ⁴⁰ Mana pinkashpa mashintukunata tukuy imankunata llullachishpa tapunahun paykuna kikinrayku, Yaya Diosta kushichinaykichipa kunaykichi tiyan nishpankuna. Mana ali rurak kashkankunata pakanankunapa tantarinanchi wasikunapi ali rurak runakunashina Yaya Diosta unayta mañanahun. Chasna kashpankuna Yaya Dioska paykunataka tukuy runakunamanta ashwan sinchitami kastiganka.

Shuk mashintu nima imayu tukuy tiyashkan kullkinta Yaya Diosta kurka

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Shuk puncha Jesuska chay Yaya Diospa wasin punkupi tiyahurka. Kuchunpi tiyarka shuk kullkita churana kaha. Chaypi runakunaka Yaya Diosta kushpa kullkinkunata churahurkakuna. Chaypi Jesuska chay runakuna kullkinkunata churahukkunata rikuhurka. Achka kullkiyu runakuna achka kullkita churahurkakuna. ⁴² Chasnapi shuk mashintu nima imayu paktamura.

Paypas chay kahapi ishkey kullkinstuta churarka. ⁴³ Chaypina Jesuska runankunata kayashpan nirka: Rikuychi. Kay mashintu nima imayuka chay ishkey kullkinstuta churashpan Yaya Diospa rikushkanpi tukuy churahuk runakunamanta ashwantami kushka.

⁴⁴ Tukuy kay achka kullkiyu runakunaka kullkinkuna puchurishkanmantalla kushkakuna. Chay mashintu nima imayuka tukuy tiyapushkanta Yaya Diosta kushka, maykanwami mikunanta rantinan karka. Chayrayku payka Yaya Diosta ashwanta kushichin.

Jesuskay rimarka Yaya Diospa wasinta urmachinankunata

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

13 Chay Yaya Diospa wasinmanta Jesuska runankunawa llukshishpan shuk runanka nirka: Yachachik, rikuy kay atun Yaya Diospa wasinta. Imashna suma rumikunawa rurarishkata kan.

² Chaypina Jesuska aynirka:

Ama kay suma atun wasikunata rikushpa kushikuychichu. Kunallapami rikuhunkichi. Kuntraykichikunami tukuy kay wasikunata urmachik shamunkakuna. Nima shuk wasi, nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

Jesuskayachachin manara kay allpaka tukurihushpanra imakunami pasanka

(Mt 24.3-28; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³ Chaymanta Jesuska runankunawa Olivos urkuma rirka. Chay urkuka karka Yaya Diospa wasin chimpapura. Chay urkupi paktashpankuna tiyarirkakuna. Chaypi Pedro, Santiago, Juan, Andrés Jestusta kayllayashpankuna pakalla tapurkakuna:

⁴ Yachachik, ¿ima urastaya Yaya Diospa wasinta urmachinkakuna? ¿Imata rikushpanchita yachanchima chay puncha paktarihushkanta?

† Rikuy *kastellano Bibliapi Salmos 110.1*

⁵Jesuska aynirka:

Kuyrariychi nima pi kankunata llullachinanpa. ⁶Manara kutimuhushpaynira achka runakunami shamunkakuna, kankunata llullachishpa rimankakuna ñukami kani Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishpa. Chasna llullashpankunami achka runakunata kirichinkakuna.

⁷Uyashpaykichika runakuna chikninakushpa kaypi chayma wañunakuhukkunata ama mancharinkichichu. Tukuy chaykunami pasanan tiyan. Wañunakushpa kawsahushpankunapas chay uras kay allpaka manarami tukurinkarachu. ⁸Shuk shimita rimakkuna shuk shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi kawsak runakuna shuk allpapi kawsak runakunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Tukuy parti allpa kuyuyka tiyanka, chaymantapas sinchi yarkay. Tukuy chaykuna kanka kallari-nanlla. Chaywasha ashwan manchaypakunami tiyanka.

⁹Yuyaywa kaychi. Chiknik runakunaka kankunata apishpa pushankakuna apukunama kastigachinankunapa. Tantarinaykichi wasikunapi kankunata asutichinkakuna. Ñukata katiwahushkaykichiraykumi chiknik runakunaka kankunata apishpa pushankakuna atun apukunamapas. Chasna apirishka tukushpaykichi tukuy paykunata yachachishkaynita riksichinaykichi tiyan. ¹⁰Manara kay allpa tukurihushpanra tukuy allpakunapi kawsak runakunata Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta yachachinaykichi tiyan.

¹¹Chay apukunama kankunata pushashpankunaka ama mancharinkichichu, imatashi rimasha, imashnashi aynisha nishpa. Yaya Diospa Espiritunmi kankunata chayllapi yuyachinka imatami rimanaykichi tiyan. Paypa yachachishkantami rimanaykichi tiyan, manami kankuna kikinpa yuyaykichimantachu rimankichi.

¹²Chay parisina punchakuna chiknik runakunaka kikin wawkinkunata yanka llullashpa apukunama pushankakuna wañuchichinankunapa, chaymantapas yayakuna wawankunata. Wawakuna yapa piña tukushpankuna yayankunata apichinkakuna wañuchichinankunapa. ¹³Tukuy runakuna kankunatapas chikninkakunami ñukata kasushpa kawsahushkaykichirayku. Kankunata chiknishpankunapas wañunaykichi punchakama ñukata kirishpa kawsashpaykichika Yaya Diosmi kankunata chay atun kastigananmanta kishpichinka paywa pakta silupi kawsanaykichipa.

¹⁴Yaya Diosta chiknik runaka Yaya Diospa wasinpi yapa millaypata rurashkanta rikushpaykichi kay leyishkaykichi shimita yuyariychi alita asirtanaykichipa. Chaypina tukuy kankuna Judea allpa llaktakunapi kawsakkunaka utkalla urkukunama mitikuychi. ¹⁵Wasi awapi kahushpaykichika chaymantalla utkalla mitikuychi. Ama ukuma uraykuychinachu shuk imaykichi tiyashkanta apanaykichipa. ¹⁶Chakraykichipi tarawahushpaykichika chaymantalla mitikuychi. Ama wasikichima kutiychinachu shuk churarinaykichita apak rinaykichipa. ¹⁷Chasna mitikuna punchakunapi,

yapa llakiyapa kanka chay chichu warmikunarayku, chay llullu wawayu warmikunaraykupus. ¹⁸Yaya Diosta mañaychi chay mitikunaykichi punchakuna mana chiri tamera punchakuna kananpa. ¹⁹Chay punchakunapi tukuy runakuna sinchita parisinkakuna. Yaya Dioska allpata rurashkanmanta pacha manami chasna sinchi parisina tiyarkachu. Nima chaywasha chasna sinchi parisinakunaka tiyankanachu. ²⁰Yaya Dioska tukuy aklashkan runakunata yuyashkanrayku chay parisina punchakunataka uchillayachinkami. Mana chasna uchillayachimaka, nima shuk runa wañuyumanta kishpimachu.

²¹Chaymanta yachachishpalla katirka: Chay punchakuna shuk runakuna kankunata rimankakuna rikuychi, kaypimi chaypimi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka nishpa. Chasna rimashpankunapas ama kiriyichichu. ²²Chay punchakunapi achka runakuna llullachishpa purinkakuna ñukami Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kani nishpa. Shukunaka llullachishpa rimankakuna ñukami Yaya Diospa yachayninwa yachachik kani nishpa. Paykunaka achka suma mana atipaypakunata, atun yachaywa runakuna nima ima uras rikushkankunata rurankakuna tukuy runakunata llullachinankunapa. Yapa munankakuna kankuna Yaya Diospa akllashkankunatapas pantachichinata. ²³Chayrayku yuyaywa kaychi. Ña kunanka kankunata chasna llullachik runakuna tiyananmanta rimashkani. Chay rimashkaynita yuyariychi paktarishpan mana llullachiy tukunaykichipa.

Jesuska rimarka imashnami kuti shamunka kay allpama

(Mt 24.29-35, 42, 44; Lk 21.25-36)

²⁴Chaypi Jesuska runankunata yachachishpalla katirka kasna nishpa: Tukuy chay parisina punchakuna tukurishkanwasha intika amsayanka, killapas manana punchayachinkanachu. ²⁵Istrillakunaka silumanta urmankakuna. Tukuy silupi punchayachikkuna sinchita kuyurinkakuna. ²⁶Chaypina tukuy runakunaka ñukata Yaya Diospa Kachashkan Runata rikuwankakuna puyukuna chawpipi Yaya Diospa atun yachayninwa, intishina suma chuyahllapi shamuhushkaynita. ²⁷Chasna shamuhushpayniami angelkunata kachasha tukuy kankuna Yaya Diospa akllashkankunata tukuy partimanta tantachinankunapa ñukawana kawsanaykichipa.

²⁸Shuk igu kaspita rikushpa yachakuychi. Paypa yakunka ramankunapi sikashpan achkata pankayahushpan yachankichi veranoka ña paktari-hushkanta. ²⁹Chasnashinami tukuy kay rimashkaynika paktarihukta rikushpaykichi yachankichi ña shamunalla kahushkaynita. ³⁰Kankunata rimani, kunan kay punchakunapi kawsak runakunaka manara wañuhushpankunara tukuy kay rimashkayni paktarihukta rikunankuna tiyan. ³¹Kay siluka kay allpapas tukurinkakunami. Ashwan tukuy rimashkaynika manami chasnalla pasankachu, shutipami paktarinan tiyan.

³² Ima punchami ima urasmi kutimusha, chaytaka Yaya Diosllami yachan. Nima shuk runa, nima silupi kawsak angelkuna yachanahunchu. Nima ñuka Yaya Diospa kikin Wawan yachanichu ima urasmi kutimusha. ³³ Chayrayku yuyaywa kawsaychi, tukuy uras alita Yaya Diosta kasushpa. Manami yachankichichu ima urasmi kutimusha.

³⁴ Kasnashinami kanka: Shuk runa rinma shuk karu llaktama. Manara llukshihushpanra tukuy runankunata karan shukta rimama: Kanka kayta ruranki. Kanka kay shukta ruranki nishpa. Chay wasinta kuyraktana rimama: Alita kuyrapanki kay wasinita kutimunaynikama. Chasna nishpa runankunata sakima. ³⁵ Kankunaka chay wasi amupa runankunashinami tukuy uras ali yuyaywa kawsanaykichi tiyan. Mana yachankichichu imashnapimi shamusha, tutayahushkapichu, chawpi tutachu, atallpa kantahushkapichu, pakarapichu. Mana yachashpaykichi ima urasmi kutimusha, chayrayku tukuy uras rimashkaynita alita kasushpa kawsaychi. ³⁶ Kayta kankunata rimani, shamuhushkayni uras mana kankunata tarinaynipa millaypata rurashpa kawsahushkaykichita. ³⁷ Kay kankunata rimashkaynika tukuyraykumi kan: Ñukallata kasushpa kawsaychi.

Israel runakunapa apunkuna paykunapura kwintarkakuna Jesusta wañuchinankunapa

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 Karan wata ñukanchi israel runakunaka tantari-payanchi kay Paskua punchakunapi. Chay punchakunapi yuyaripayanchi ñawpa yaya rukunchikunata Yaya Dios kishpichishkanta chay Egipto allpamanta. Chay punchakunapi mikupayanichi pan mana punchichirishkata. Chay tantarinayku ishka puncha pishihushpanra saserdotenchikunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikunapas Jesusta chiknishpankuna munarkakuna llullachishpa apichinata wañuchichinankunapa. ² Chasna runanata munashpankunapas paykunapura rimarkakuna:

Paskua punchakunapi mana wañuchichishunchichu kay Jerusalenpi kahuk runakuna mana ñukanchita piñarishpa wañuchinayanankunapa. Chayrayku chay punchakunaka mana paktarihushpanra payta apichishunchi.

Shuk warmi suma mishkinlla asnak perfumita Jesuspi talirka

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesuska Betania llaktama rishpan aycha ismuchi kuyamanta ampishkan Simonpa wasinpi yaykurka. Paypa wasinpi mikuhushpankuna shuk warmi yaykurka. Chay warmika yura rumimanta rurashka butillapi apamurka yapa chaniyu mishkinlla asnak perfumita. Chay butillapa kunkanta pakishpan chay mishkinlla asnak perfumita Jesuspa umanpi talirka.

⁴ Chaypina shuk runakuna Jesuswa pakta mikuhukkunaka piñarirkakuna. Paykunapura kwintarkakuna:

¿Imaraykushi kay warmika usuchihun kay mishkinlla asnak perfumita? ⁵ Chay perfumita rantichima karka shuk wata tarawashpan kullkita apinan tuputa apima karka, chaywa nima imayu runakunata yanapananpa.

Chasna chay runakunaka piñarishpankuna chay warmita yankamanta mana alita yuyarishpankuna rimarkakuna.

⁶ Chaypina Jesuska chay piñarishpankuna nirka:

Ama chasna rimaychichu. ¿Imaraykuta piñarishpaykichi kay warmita pinkachihunkichi? Kay perfumita umaynipi talishpan alitami rurashka. ⁷ Nima imayu runakunaka tukuy urasmi kankunawa kawsankakuna. Ima uraspas paykunataka yanapaypallami kankichi. Ñukataka manana tukuy uras rikuwankichinachu.

⁸ Kay warmika tukuy atipashkanta ñukarayku rurashka. Chay suma mishkinlla asnak perfumita aychaynipi talishka, wañushpayni aychaynika alicharishka kananpa urku uchukupi churashpa tapanankunapa. ⁹ Alita uyaawaychi, tukuy maypipas runakuna Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta yachachishpankuna kay warmipa rurashkanmantapas rimankakuna. Kay warmika yapa yuyawashpan chasna rurashka. Chasna kashpan tukuy runakuna paymantapas alita yuyarinkakuna.

Judaska Jesusta apichirka wañuchinankunapa

(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Chaymanta shuk Jesuspa chunka ishka runankunamanta Judas Iskariote shutiyuka saserdotekunapa apunkunata rimananpa rirka:

Munashpaykichika yanapashkaykichi Jesusta apinaykichipa. ¹¹ Chasna Judas rimashpan chay apukunaka kushikushpankuna rimarkakuna:

Jesusta apinanchipa yanapashpaykika kanta kullkita pagashumi.

Chaymanta Judaska kallarika Jesusta chapanata, imashna rurashpami apichichinka nishpa.

Jesuska runankunawa pakta Paskua punchapi mikurka

(Mt 26.17-19; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Kor 11.23-26)

¹² Chay Paskua punchakunapi ñukanchi israel runakunaka mikunchi pan mana punkichishkata. Kallarinan punchapi Yaya Diospa ñawpa rurashkanta yuyarishpa wañuchinchi shuk obeha maltakunata, wasinchipi kawsakkunawa pakta mikunanchipa. [†] Chaypina runankunaka Jesusta tapurkakuna:

¿Maypita munanki alichanapa rinanchipa chaypi obeha maltata kusashpanchi Paskua mikunata mikunanchipa?

¹³ Chaypina Jesuska ishka runankunata akllashpan rimarka:

Chay Jerusalén llaktama riychi. Chaypimi shuk runawa tinkunakunkichi, shuk mankapi yakuta apahukwa. Chay runata katinkichi. ¹⁴ Maykan wasipimi yaykun, kankunapas chaypi yaykunkichi. Chaypi wasi amuta rimankichi: Ñukanchita yachachikmi tapun, ¿maypitaya chay kwartuykika alichananchipa tukuy

[†] Rikuy Éxodo killkapi 12.1-28

runankunawa chaypi mikuk shamunanpa? ¹⁵ Chay wasi amuka rikuchinkami shuk atun kwartuta ishkaynin kawitu awama suma alicharishkata. Chaypi mikunanchipa kusaychi. Chasna rimashpan Jesuska chay ishkay runankunata kacharka.

¹⁶ Paykunaka rishpankuna Jerusalén llaktapi paktarkakuna. Chaypi tukuyta Jesuspa rimashkantashina tarik rirkakuna. Tukuyta alicharkakuna chay Paskua puchakunapi mikunankunapa.

¹⁷ Ña tutayahushpanna Jesuska chay chunka ishkay runankunawa chay wasipi paktamurka. ¹⁸ Chaypi mesa muyukta siririrkakuna mikunankunapa.

Mikuhushkankunapi Jesuska paykunata rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta ñukawa pakta mikuhukmi apichiwanka chiknik runakuna wañuchiwankunapa.

¹⁹ Chasna rimashpan runankunaka yapa llakirirkakuna. Chaypina Jesusa shukllankama shukllankama tapurkakuna:

Yachachik ¿pitaya ñukanchimanta chasnaka rurama? ¿Ñukachu apichishkayki? Mana kaynima ñuka.

²⁰ Chaypi Jesuska aynirka:

Kankuna chunka ishkaymanta shuk, maykanmi ñukawa parihu kay kallanapi panninta ukuchin, chaymi apichichiwanka. ²¹ Imashnami Yaya Dios ñawpamanta pacha killkachirka ñukamanta, chasnallatatami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka wañunayni tiyan. Wañuna kashpaynipas chay apichichiwak runarayku llakirini, yapa parisinan tiyan. Payraykuka ashwan ali kama karka, mana wawayarima karka.

²² Mikuhushpankunara Jesuska shuk panta apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chay panta pakishpa pakishpa karan shuk runanta kurka. Chasna kuhushkanpi nirka:

Kay panka aychaynishinami kan. Kay panta mikushpaykichi yuyariychi ñuka wañushpayni kankunata kishpichinaynita.

²³ Chaymanta shuk pusillu vinuta apishpan Yaya Diosta agradesirka. Agradesishkanwasha shukllankama shukllankama upyanankunapa kurka. ²⁴ Paykunata nirka:

Kay vinuka yawarnishinami kan. Wañushpayni yawarni shuturishpan Yaya Dios achka runakunata uchankunamanta llakichishpan kishpichinka. Chay yawarnini shuturinanwa Yaya Dios runakunarayku paywa alichananta paktachin. ²⁵ Alita uyawaychi, ñuka manami kutikashka kay allpapi kushilla kankunawa tantarishpa kay vinuta upyashanachu. Ña wañushami. Ashwan shuk puncha Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi shuk mushu vinuta kankunawa upyahukshina tantaylla kushilla kashunchi.

Jesuska rimarka Pedro payta mana rikshina tuku-nanta

(Mt 26.30-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Chasna Jesús rimashkanwasha shuk Salmokunata takirkakuna. Takishkankunawasha Olivos urkuma rirkakuna.

²⁷ Chaypi Jesuska rimarka:

Yaya Diospa killkachishkanpi ñukanchikunamantami riman:

Obehankunata kuyrak runata wañuchisha. Chasna kashpan tukuy obehankunaka shikwarinkakuna nishpa.

Chay killkachishkanpi rimashkanshina tukuy kankuna kay tuta kuntraynikunata manchashpaykichi sakiwankichi. ²⁸ Wañushkayniwasha Yaya Dios kawsachiwashpan ñukara kankunamanta ñawpashpa Galilea allpama risha.

²⁹ Chaypina Pedroka nirka:

Tukuy kay katik masinikunaka mancharishpa kanta sakishpankunapas ñukaka manami sakishkaykichu.

³⁰ Jesuska payta aynirka:

Kanta rimani, kay tuta manarapas atallpaka ishkay kuti kantahushpanra kimsa kuti rimanki mana rikshinaynita.

³¹ Chaypi Pedroka kuti rimarka:

Shutipa rimani, kanwa parihu wañunayni kashpanpas kanwa pakta wañusha, manami rimashanchu kanta mana rikshinaynita nishpa.

Chasnallatata chay shuk runankunapas rimarkakuna.

Jesuska Getsemani kinchapi Yayan Diosta mañarka

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Chaymanta rishpankuna olivos tarpu kincha Getsemani shutiyupi paktarkakuna. Chaypi Jesuska runankunata nirka:

Kayllapi tiyarishpa chapawaychi, chaynikstupi rishpayni Yaya Diosta mañanaynikama.

³³ Chasna rimashkanwasha Pedrota, Santiagota, Juanta, chay kimsallata chaynikstuma pusharka. Chaypina Jesuska wañunanta yuyarishpan sinchi manchay apirka.

³⁴ Chay kimsa runankunata nirka:

Wañunaynita yuyarishpayni shunkuynipi yapa llakirini wañuhushkashina. Kankunaka kayllapi mañashpa kipariychi, ama puñunkichichu.

³⁵ Chasna rimashkanwasha Jesuska chaynikstuma rirka. Kunkurishpan umanka allpapi tupanankama kumurirka. Chaypi Yayan Diosta mañarka payrayku ali kashpanka chay parisishpa wañunanmanta kishpichinanpa. ³⁶ Kasna nishpa mañarka:

Yayaynistu, kanka tukuy munashkaykita atipanki rurana. Kanta mañani, kishpichipay, mana chasna sinchita parisinaynita. Chasna tapushpaynipas ama ñukapa munashkaynita ruraychu, ashwan kanpa munashkaykillata ruray.

³⁷ Chasna Yaya Diosta mañashkanwasha runankunama kutishpan puñurayahukunata tarik rirka. Chaypi Pedrota nirka:

Simón, ¿puñuhunkichu? ¿Manachu atipashkanki nima shuk urastuta mana puñushpa mañashpa kanata?

³⁸ Tukuy runankunatana nirka:

Mana sampayashpa Yaya Diosta mañaychi, supay mana kankunata munachinanpa mana ali munashkay-

kichita ruranaykichipa. Kankunaka yapa munankichi Yaya Diosta mañanata. Chasna munashpaykichipas sapallaykichika mana atipankichichu, shunkuykichipi yapa sampayashka kashpaykichi. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi shunkuykichita sinchikuchinanpa.

³⁹ Chasna rimashkanwasha kutikashka chaynikstuma rishpan chasnallatata Yayan Diosta mañak rirka.

⁴⁰ Runankunama kutishpan chasnallatata puñurayahukkunata tarik rirka, yapa puñuywa kahushkankunarayku. Kutikashka likchachishpan paykunaka mana yacharkakunachu imatami ayninkakuna. ⁴¹ Kimsaynin kuti chaynikstuma rirka Yayanta mañanapa. Kutikashka kutishpan paykunata nirka:

¿Kunankamachu puñuhunkichi? Ña chayllami. Ñami paktarishka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata chay uchasapa runakuna apiwanankunapa. ⁴² Atariychi, akuychi. Ñami shamuhun chay apichichiwak runaka.

Chiknik runakuna Jesusta apirkakuna

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Chasna Jesús rimahushpanra paypa runan Judaska chay kincharishkapi paktamurka. Paywa pakta achka runakuna kaspikunawa, ishkay wiluyu sablikunawa shamurkakuna Jesusta apinankunapa. Paykunaka saserdotekunapa apunkunamanta, Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunamantapas kamachirishka karkakuna. ⁴⁴ Manara paktahushpankunara Judaska chay apikkunata rimarka:

Maykan runatami muchasha, chaymi kanka Jesuska. Payta apishpaykichi alita kuyrashpa pushaychi mana kishpinanpa.

⁴⁵ Judaska paktashpan Jesusta kayllayashpan rimarka:

Yachachik, shamushkani kanta saludanaynipa nishpa payta mucharka. ⁴⁶ Chaypina chay achka runakunaka payta apirkakuna pushanankunapa.

⁴⁷ Chaypi Jesuspa shuk runan sablinta apishpan saserdotekunapa atun aputa shuk yanapak runanta sumakta pitishpa wañuchisha nishpa pitihushpan rinkrinllata pitirka.

⁴⁸ Chaypina Jesuska chay apik runakunata nirka:

¿Imaraykutaya sablikunawa kaspikunawapas shamushkankichi apiwanaykichipa? ¿Wañuchik shuwa runachu kani? ⁴⁹ Tukuy puncha Yaya Diospa wasinpi kankunawa pakta kahushpayni yachachirkani.

¿Imaraykuta mana chaypi apiwarkankichichu? Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi ñukamanta riman apiy tukunaynita. Chay killka rimashkanshina shutipa kunanka apiwahunkichi.

⁵⁰ Chaypi tukuy runankunaka Jesusta sapallanta sakispankuna kallpa mitukurkakuna.

⁵¹ Shuk musullana llatan katarinanllawa pillurishpa Jesusta katihurka. Paytapas apinayarkakuna. ⁵² Chasna ña apihushkankunapi chay musupas katarinanta sakispan llatan mitukurka.

Jesusta pusharkakuna tantaylla yuyarishpa kamachik israel apukunama

(Mt 26.57-68; Lk 22.54, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Chaymantana chay apik runakunaka Jesusta pusharkakuna saserdotekunapa atun apuma. Chay atun apuwa tukuy saserdotekunapa apunkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarishka kahurkakuna. ⁵⁴ Pedroka karullapi katishpan washankunalla chay atun apupa wasin pampan kincharishkapi yaykurka. Chay pampapi Yaya Diospa wasinta shuk kuyrakkunaka tiyahlla kahurkakuna nina kuchupi kunushpa. Pedropas chaypillatata tiyarik rirka.

⁵⁵ Chay wasi ukupi saserdotekunapa apunkuna, tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kamachik masinkuna chiknik runakunata maskarkakuna llullashpa millaypata Jesusmanta rimanankunapa. Yapa munarkakuna payta wañuchichinata. Yapa munashpankunapas nima imata millaypata rurashkanta tarirkakunachu. ⁵⁶ Achka runakuna llullashpa millaypata Jesusmanta rimashpankunapas mana tiyarkachu ishkay chasnallata rimakkuna. Karan shuk chikanta rimashpankuna nima imata tarirkakunachu atipanankunapa payta wañuchichinata.

⁵⁷ Chaypina shukkunaka shayarirkakuna llullashpa rimanankunapa:

⁵⁸ Ñukanchika uyashkanchimi kay Jesús rimahukta: Ñukaka kay runakunapa rurashkan Yaya Diospa wasinta urmachisha. Chaymanta kimsa punchapi ñukaka rurasha shukta, mana runakunapa rurashkankunatashinanachu.

⁵⁹ Chasna rimahushpankunapas kutikashka mana parihuchu chasnallata rimarkakuna.

⁶⁰ Chaypina chay saserdotekunapa atun apuka chawpinkunapi shayarishpan Jesusta rimarka:

¿Manachu nima imata ayninki? ¿Manachu uyanki kanta uchachishpa rimahushkankunata?

⁶¹ Chaypi Jesuska chunlla uyarka, nima imata aynirkachu.

Kutikashka chay apuka tapurka:

¿Kanchu kanki chapahushkanchi Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik, paypa kikin Wawan?

⁶² Chaypi Jesuska aynirka:

Ñukami kani. † Chasna kashpan ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata rikuwankichi tukuyta atipak Yaya Diospa kuskan partipi tiyahushkaynita, paywa pakta kamachinaynita. Chaymanta rikuwankichi puyu chawpipi kutikashka shamuhushkaynita.

⁶³ Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpan chay atun apuka yapa piñarishpan pay kikinpa kamisan awapi churarishkanta likishpan nirka:

Manana munanchinachu ashwan shuk payta uchachikta. ⁶⁴ Uyashkanchi kay runaka Yaya Dioswa parihuyashpa rimashkanta. Chasna rimashpanmi Yaya Diosta yapa piñachihun. ¿Imatata yuyarinkichi?

Chaypina tukuy rimarkakuna:

† Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin.

Uchayumi, wañunan tiyan nishpa.

⁶⁵ Chayllapi shukkunaka Jesusta chiknishpankuna uyanpi tyukarkakuna. Shukkunaka Jesuspa ñawinta tapashpankuna uyanpi sakmarkakuna. Chasna sakmahushpankuna asichishpa tapurkakuna:

Kunanka rimay, shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika ¿pita kanta sakmashka? nishpa.

Payta kuyrakkunatana kushpankuna paykunapas Jesusta waktarkakuna.

Pedro Jesusta mana riksinichu nishpa rimarka

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Pedroka saserdotekunapa atun apupa wasin pampapi kahurka. Chasnapi atun aputa shuk yanapak warmi shamurka. ⁶⁷ Pedrota nina kuchupi tiyahukta rikushpan chay warmika payta kayllayashpan nirka:

Kanpas chay Nasaretmanta Jesuswa pakta purihurkanki.

⁶⁸ Pedroka aynirka:

Manami riksinichu chay runataka. Nima yachanichu pimantami rimawahunki.

Chasna nishpan Pedroka llukshirka chay pampamanta punkuma. Chasnallapi shuk atallpaka kantarka.

⁶⁹ Chay warmika kutikashka Pedrota rikushpan rimarka chaypi kahukkunata:

Kay runapas Jesuswa purikmi karka.

⁷⁰ Chaypi Pedroka kutikashka aynirka:

Shutipami kankunata rimani, manami riksinichu chay runata nishpa.

Astalla unaystupi chaypi kahukkunaka Pedrota kutikashka nirkakuna:

Shutipami kanpas Jesuswa purik kanki, Galileamanta runashina rimahushkaykirayku.

⁷¹ Chaypina Pedroka sinchita nirka:

Yaya Dios kastigawachun mana shutipata rimashpaynika. Shutipami rimani kankunata, ñukaka manami riksinichu chay runataka.

⁷² Chasnallapi kutikashka atallpaka kantarka. Chaypi Pedroka yuyarirka Jesuspa rimashkanta manara ishkay kuti atallpaka kantahushpanra kimsa kuti rimanki mana riksiwanaykita nishpa. Chayta yuyarishpan Pedroka yapa llakirishpan sinchita wakarka.

Jesusta romano apu Pilatoma pusharkakuna

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

15 Chaymanta tutamantastulla saserdotekunapa apunkuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkuna, tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kamachik masinkunapas shuk yuyayllawa karkakuna. Chaypina Jesusta watashpa pushashpankuna chay romano apunchi Pilatotana kurkakuna.

² Chaypi Pilatoka Jesusta tapurka:

¿Shutipachu israel masikikunapa Atun Apu kanki? Jesusta aynirka:

Ari, shutipami rimanki.

³ Chay saserdotekunapa apunkunaka yapa Jesusta wañuchichinayashpankuna Pilatota yankana ri-

markakuna achkata Jesusta uchachishpa. ⁴ Chaypi Pilatoka kutikashka Jesusta nirka:

Kay runakunaka kanta yapa uchachishpa rimahunkuna ¿manachu ayninkima?

⁵ Jesuska nima imata aynirkachu. Chaypina Pilatoka yuyarirka ¿imaraykushi mana shuk apirishka runashina ayninchu kishpinanpa? nishpa. Mana yacharkachu imatami ruranka.

Jerusalenpi tantarishka runakuna Jesusta kruspi klabashpa wañuchichinata munarkakuna

(Mt 27.15-31; Lk 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Karan wata chay Paskua punchakuna Pilatoka kacharipayarka shuk karselpi kahuk runata. Ñukanchi israel runakunata tapupayarka pitami kacharinka nishpa. ⁷ Chay karselpi achka romano runakunata piñarishpa wañuchik runakuna karkakuna. Shuk paykunamanta karka Barrabás. ⁸ Chaypina Jerusalenpi chay achka tantarishka kahuk runakunaka Pilatoma rirkakuna tapunankunapa:

Imashnami karan wata kacharinki shuk runa karselpi kahukta, chasnallatata kunanpas shukta kachariy.

⁹ Pilatoka yacharka chay saserdotekunapa apunkuna Jesusta chiknishpankuna yankamanta wañuchichinayashkankunata. Paykuna yapa munashkakuna runakuna paykunallata kasunankunapa. Chayrayku chay apunkunata tapurka:

¿Manachu munankichi kacharinaynipa kay Jesusta, kankuna israel runakunapa Atun Apuykichi nishkankunata?

¹¹ Chaypina chay saserdotekunapa apunkunaka chay achka runakunata yuyachishpa rimarkakuna:

Pilatota rimaychi Barrabasta kacharinanpa.

Chay runakunaka kasushpankunana kaparirkakuna: ¡Barrabasta kachariy!

¹² Pilatoka kutikashka tapurka chay achka runakunata:

¿Imatata munankichi ruranaynipa kay runata, maykantami ñukanchi israel runakunapa apunchi nishpa rimankichi?

¹³ Paykunaka sinchita kaparishpa aynirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

¹⁴ Pilatoka aynirka:

¿Ima millaypatataya rurashka?

Chaypi paykunaka kutikashka ashwan sinchita kaparirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

¹⁵ Chaypina Pilatoka Barrabasta kacharirka, mana chay runakunaka payta piñarinkunapa. Jesustana kirukunawa rurarishka karawa asutichirka. Chaywasha suntalunkunata kurka kruspi klabashpa wañuchinankunapa.

¹⁶ Chaymanta chay suntalukunaka Jesusta pusharkakuna Pilatopa atun kamachinan wasima. Chay wasi chawpipi pampa tiyashkapi tukuy suntalu masinkunata tantachirkakuna Jesusta asichinankunapa. ¹⁷ Payta shuk puka llachapa atun apupa churarinantashina churachirkakuna. Umanpi churarkakuna

atun apupa tawasampatashina kashamanta rurarishtata. Chasna churashpankuna payta shuk atun aputashina saludashpa asichirkakuna:

¿Shamushkankichu israel runakunapa atun apu? nishpa.

¹⁹ Asishpa Jesuspa umanpi kaspiwa waktarkakuna, tyukarkakuna uyanpi. Puntanpi kunkurishpankuna makinta apishpa shuk atun aputashina mucharkakuna.

²⁰ Chasna pukllachishkankunawasha chay puka llachapa churachishkankunata llatanachishpankuna pay kikinpa churarinantana churachirkakuna. Chaymanta pusharkakuna kruspi klabashpa wañuchinankunapa.

Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkakuna

(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Jesusta pushahushpankuna kruspi klabashpa wañuchinankunapa, chay ñampipi shuk runa Simón shutiyuta tinkurkakuna. Chay Simonka Sirene llaktamanta karka, Alejandropa, Rufopa yayan. Chakramanta kutimuhurka. Chay suntalukunaka pasahukta rikushpankuna payta kamachirkakuna Jesuspa krusninta markananpa.

²² Chasna Jesusta pushashpankunana chay Gólgota lumapi paktak rirkakuna. Gólgota ninayan wañushkapa uman luma. ²³ Chaypina Jesusta vinu mirra kaspipa aya wikinwa chapurishkata upyachinayarkakuna mana nanayta musyananpa. Chaytaka Jesuska mana upyanayarkachu.

²⁴ Ña intika awastupi kahushpan Jesusta kruspi klabarkakuna. Chay suntalukunaka Jesuspa churachishkankunata chawpinakunankunapa swirtinkunata kamarkakuna pishi apanka nishpa.

²⁵ Chaypina Jesuspa krusninpi shuk killkarishkata ratachirkakuna tukuy runakuna yachanankunapa imaraykumi Jesusta wañuchishkakuna. Chay killkarishkapi nirka: Kay runaka israel runakunapa atun apumi kan nishpa.

²⁷ Jesusta wañuchihushkankuna uras ishkay wañuchik shuwakunatapas karan shukta shuk kruspi klabarkakuna chaypi wañunankunapa. Shuk krusta shayachirkakuna kuskan parti, shuktaka llukin parti.

²⁸ Chasnami Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi rimashkanka paktarirka kasna nishkaka:

Chay Yaya Diospa Kachashkan Runataka shuk wañuchik runatashinami wañuchinkakuna.

²⁹ Chaypi achka runakuna Jesusta rikuk rirkakuna. Mana kirishpankuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta, umankunata kuyuchishpankuna payta asichirkakuna:

Kanmi rimashkanki Yaya Diospa atun wasinta urma-chishpayni kimsa punchapimi kutikashka rurasha nishpa. ³⁰ Kunanka chay krusmanta uraykumushpayki kan kikinta kishpichiriy nishpa rimarkakuna.

³¹ Chay saserdotekunapa apunkunapas, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas chasnallatata asichishpa nirkakuna:

Payka achka runakunata ampishpan kishpichishka. Kunanka pay kikinta mana atipancho kishpichirinata. ³² Shutipa Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik ñukanchi israel runakunapa atun apunchi kashpanka kay krusmanta uraykumuchun. Chasna rikushpanchirami paytaka kirishunchi.

Chay ishkay kruskunapi klabarishka runakunapas chasnallatata Jesusta asichirkakuna.

Jesuska ña wañurkana

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Chawpi punchamanta pacha kimsa urata tukuy chay allpapi amsayarka. ³⁴ Chay kimsaynin ura amsa kahushkanpi Jesuska kikin arameo shiminpi sinchita kaparirka:

Eloi, Eloi, lema sabaktani.

Chayka ninayan Yayayni Dios, Yayayni Dios, ¿imaraykutaya sapallaynita sakiwashkanki?

³⁵ Chasna kaparishkanta uyashpankuna chaypi kahukkunaka rimarkakuna:

Uyaychi. Eliastami kayahun, chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikta.

³⁶ Chaypi shuk runaka kallpashpa rirka shuk suni kaspipa puntanpi utkuta watananpa. Chayta agru vinupi ukuchishpan Jesuspa shiminpi tupachirka tsunkashpa upyananpa. Chasnahushpan nirka:

Akuychi rikushunchi, shutipachu Eliaska shamunka payta krusmanta uraykuchinanpa.

³⁷ Chaypina Jesuska sinchita kaparishpan wañurka.

³⁸ Chay wañushkan uraslla Yaya Diospa wasin ukupi Yaya Dioswa tinkunakuna kwartuta arkak rakta llachapaka † awamanta pacha pitikta likirirka.

³⁹ Chaypi chay romano suntalukunapa kapitanka Jesuspa puntanpi rikushpa kahurka. Chay kapitanka Jesusta kaparishpa wañuhushkanta rikushpan rimarka: Shutipami kay runaka Yaya Diospa Wawan kashka.

⁴⁰ Achka warmikunapas karumantalla Jesusta rikushpa karkakuna. Paykunamanta karkakuna Magdalamenta Maria, Salomé, Santiagopa Josepa maman Mariapas. Kay Santiagoka ashwan musu karka chay Jesuspa runan Santiagomanta. ⁴¹ Jesuska manara wañuhushpanra Galilea allpapi kahushpan chay warmikunaka payta yanapashpa paywa pakta puripayarkakuna. Shuk achka warmikunapas paywa pakta rirkakuna Jerusalén llaktama payta yanapanankunapa. Paykunapas karumantalla Jesús wañuhushkanta rikushpa kahurkakuna.

Jesupa aychanta urku uchukupi churashpa taparkakuna

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Tiyarka shuk runa José shutiyu Arimatea llaktamanta. Chay Joseka ñukanchi israel runakunata kamachik tantaylla yuyarishpa israel apunchikunamanta shuk karka. Payka ali apu karka. Yaya Diosta yuyak kashpan yapa chaparka paypa ali kamachinan kay allpapi paktarinanta. Ña tutayahushpan chay Joseka ya-

† Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

pa munashpan Pilatopa wasinpi yaykuk rirka Jesuspa aychanta tapunanpa. Manara chay tuta samana punchaka kallarihushpanra yapa munarka Jesuspa aychanta allarishka urku uchukupi churashpa tapanata. ⁴⁴ Chasna Jesuspa aychanta tapushpan Pilatoka mana kirirkachu Jesús chasna utkalla wañushkanta. Chayrayku suntalukunapa kapitanta kayashpan tapurka:

¿Shutipachu ña wañushka?

⁴⁵ Chay kapitanka ari nishpan Pilatoka suntalunkunata kamachirka Jesuspa aychanta Joseta kunankunapa. ⁴⁶ Chaypina Joseka shuk suma yura llachapata rantik rirka. Chaywasha Jesús kruspi klabarishkata uraykuchishpankuna paypa aychanta chay llachapawa pillurka. Chasna wankushkanwashana aparka shuk mushu allarishka urku uchukupi churashpa tapananpa. Chay uchukupi churashpanna punkuntaka shuk atun rumiwa taparka. ⁴⁷ Chaypina Magdalamanta Mariaka, Josepa maman Mariapas rikushpa kahurkakuna yachankunapa, maypimi Jesuspa aychanka churarishka kahun.

Jesuka kawsarirka

(Mt 28.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 Chay samana puncha pasashka tutapi kimsa warmikuna, Magdalamanta Maria, Josepa man Mariawa, Salomewa shuk mishkinlla asnak aseita rantik rirkakuna chaywa Jesuspa aychanta kakanankunapa mana asnananpa. ² Chay samana puncha kayantima, domingo tutamanta, ña intika llukshihushkanpi Jesuspa aychanta churashkapi paktak rirkakuna. ³ Rihushkankunapi tapunakurkakuna:

¿Pitaya ñukanchirayku anchuchinka chay atun rumitaka uchku punkumanta?

⁴ Chaypi alita rikushpankuna chay atun rumita ña anchuchirishkatana rikurkakuna. ⁵ Chay uchukupi yaykushpankuna Jesuspa aychanta kakunankunapa, chaypi shuk angelta suma yura suni churarishkata rikurkakuna kuskan parti tiyahukta. Payta rikushpankuna yapa mancharirkakuna.

⁶ Chasnallapi chay angelka paykunata nirka:

Ama manchariykichu. Maskahunkichimi Nasaretmanta Jesusta, kruspi klabashpa wañuchishkankunata. Ñami kawsarishka. Rikuk shamuychi, maypimi churay tukushka kahurka. Manami kaypinachu. ⁷ Kunanka paypa runankunata kwintak riychi, Pedrota ashwan kwintaychi Jesús kawsarishkata. Jesús kankunata rimashkanshina payra kankunamanta ñawpashpa Galilea allpama rinka. Chayma rishpaykichimi tinkunakunchi nishpa paykunata rimankichi.

⁸ Chasna chay angelka rimashpan chay kimsa warmikunaka yapa mancharishpankuna chukchurishpa kallpa mitikurkakuna. Manchaywa kutishpankuna chay rikushkankunata nima pita kwintarkakunachu.

Jesuka Magdalamanta Mariata rikurirka

(Jn 20.11-18)

⁹ Chay samana punchawasha tutamanta Jesuska kawsarishkanwasha puntiru Magdalamanta Mariatara rikurirka. Chay Mariamanta ñawpa kanchis supaykunata llukshichirka. ¹⁰ Mariaka Jesús kawsarishkata rikushpan kwintak rirka Jesuswa pakta purishka masinkunata. Paykunaka llakiywa wakashpa kahurkakuna. ¹¹ Mariapa kwintashkata uyashpankuna Jesuska ñami kawsarimushka, kawsarishkata rikushkanimi nishkata, mana kirirkakunachu.

Jesuka ishkay runankunata rikurirka

(Lk 24.13-32)

¹² Mariata rikurishkanwasha Jesuska ishkay runankunata ñampita rihushkankunapi rikurirka. ¹³ Paykunaka Jerusalén llaktama kutishpankuna chaypi kiparishka masinkunata kwintak rirkakuna Jesús kawsarishkata rikushkankunata. Chasna rimashpankunapas mana paykunata kirirkakunachu.

Jesuka runankunata kamachirka tukuy parti paymantayachachik rinankunapa

(Mt 28.16-20; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Chaymanta shuk puncha Jesuska chunka shuk runankunata rikurirka mesa muyukta siririshpa mikhushkankunapi. Chaypi rimarka:

¿Imaraykutaya mana kirinayashkankichichu chay rikuwashka runakunata? Paykuna kawsarishkaynimanta kwintashpankunapas mana kirishkankichichu. Yapa mana kirinayak runakuna kankichi.

¹⁵ Chaymantapas rimarka:

Tukuy kay allpapi kawsak runakunata yachachik riychi kay Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta. ¹⁶ Maykankunami chay yachachihushkaykichita kirinahun, chaymantapas bawtisarinahun, chaykunaka kishpichiy tukunkunami. Maykankunami mana kirinahunchu, paykunaka wiñayparayku kastigarishka kankakuna.

¹⁷ Kankuna Yaya Diosta kirik kashpaykichi atipankichi Yaya Diospa yachayninwa runakuna nima ima uras rikushkankunata ruranata. Runakunapi yaykushka supaykunata atipankichi llukshichinata. Chaymantapas mana yachashkaykichu shimikunatapas rimankichimi. ¹⁸ Shuk machakuyata apishpaykichi kanishpanpas mana imanachinkachu. Shuk sulimanta upyashpaykichipas mana imanachinkachu. Yaya Diosta mañashpa shuk unkushkankunapi makikichita churashpaykichi ampirinkakunami.

Jesuka siluma rirka

(Lk 24.50-53)

¹⁹ Chayta rimashkanwasha Yayan Dioska Jesusta siluma pusharka. Silupi Jesuska Yaya Diospa kuskan parti tiyarik rirka paywa pakta tukuyta kamachik kananpa. ²⁰ Siluma rishkanwasha Jesusta katikkunaka tukuy parti paymanta yachachik rirkakuna. Jesuska

paykunata yanaparka runakuna nima ima uras
rikushkankunata ruranankunapa, tukuy yachananku-

napa chay yachachihushkankunaka shutipa ali kanan-
ta. *Chayllatami ñuka Markus kwintani.*

LUKASPA KILLKASHKAN KILLKA

Lukas Teofilorayku killkashpan riman imaraykumi killkan

1 Munashkayni Teófilo, ñuka Lukas kayta killkani kanrayku alita yachanaykupa Jesuspa rurashkanmanta, yachachishkanmantapas. Achka runakuna Jesuspa rurashkankunata rikushpa kallarinanmanta pacha killkarkakuna. Paykunaka tukuy chayta ñukan-chita yachachirkakuna. Paykuna karkakuna Yaya Diospa shiminta yachachikkuna. Ñukapas tukuyta kallarithkanmanta pacha alita yachakushpayni ali kama killkanaynipa nishpa kanrayku killkani. ⁴ Chasnami yachanki kanta yachachishkankunata shutipa kashkanta.

Shuk angel rimarka Bawtisak Juan wawayarinanta

⁵ Ñawpa Judea allpapi apu Herodes kamachik kashpan chaypi shuk saserdote Sakarias shutiyu kawsapayarka. Pay karka chay muntun saserdote Abias wañupa shutinta shutiyachishka tantaylla tarawak saserdotekunamanta. Warminpa shutin karka Isabel, paypas saserdotekunapa miraymanta karka. ⁶ Yaya Diospa rikushkanpi ali karkakuna, tukuy paypa kamachishkanta alita kasushpa kawsapayarkakuna. Chayrayku nima pi atiparkachu paykunata uchachinata nima imapi. ⁷ Isabelka machura kashpan paykuna mana wawayuchu karkakuna. Chaymantapas ña ruku karkakuna.

⁸ Karan wata karan saserdotekunapa ayllun akllarishka karka, shuk punchakuna Yaya Diospa wasinpi mañashpa wiwakunata wañuchishpa Yaya Diosrayku rupachinankunapa. Chay punchakuna paktarishpan Sakariaska ayllunkunawa pakta Yaya Diospa wasinpi runakunarayku mañarkakuna. ⁹ Paykuna imashnami rurapayarkakuna saserdote pura akllarkakuna shukta Yaya Diospa wasin ukuma yaykunanpa chay Yaya Diospa mañana kwartupi. Chaypi payka mishkihlla asnak wiki chapurishka insienso nishkata rupachishpan kushniyachinan karka Yaya Diospa kushichinanpa. Chay puncha Sakariaska akllarishka karka Yaya Diospa mañana kwartupi yaykunanpa. ¹⁰ Chay wikita rupachishkanpi achka runakuna kanchapi Yaya Diospa mañashpa karkakuna. ¹¹ Chaypi Yaya Diospa kashashkan angelka Sakariasta rikurik shamurka wikita rupachina tuchpashinapa kuskan parti. ¹² Chay angelta rikushpan Sakariaska yapa mancharirka.

¹³ Chaypi angelka rimarka:

Ama manchariychu. Yaya Dios uyashka mañashkaykita. Warmiki Isabelka shuk kari wawata

wawayanka, maykantami shutiyachinkichi Juan.

¹⁴ Wawayarishkanrayku yapa kushillami kanki. Chasnallatata achka runakunapas kushikunkakuna. ¹⁵ Yaya Diospa rikushkanpika atun yachayyumi kanka. Manami nima ima uras upyankachu urti upyanakunata. Manara wawayarishpan Yaya Diospa Espiritunka paypi yaykunka kawsahushkanpi tukuy yuyachinanpa.

¹⁶ Ña wiñashpan payka achka israel runa masinkunata yachachinka Yaya Diospa alita kirinankunapa. ¹⁷ Payka Yaya Diospa kachanan Kishpichikmanta puntiru rinka, paypa shamunanmanta rimananpa. Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliasshina atun yachayyu yachachik kanka. Chasna yanapanka yayakuna wawankunawa chikninakushpa kawsashkankunata sakishpa yuyanakushpana kawsanankunapa. Yaya Diospa mana kasuk runakunata yachachinka alitana kasunankunapa. Chasna runakunata alichanka Yaya Diospa Kachanan Kishpichik paykunawa kawsak shamunanpa.

¹⁸ Chasna chay angelka rimashkanwasha Sakariaska payta tapurka:

¿Imashnata yachasha rimawashkaykika shutipa kananta? Ñuka kani ruku, warminipas paya.

¹⁹ Chasna Sakarias tapushpan angelka aynirka:

¿Imashna kashpataya mana kiriwankichu? Ñukami kani Gabriel, Yaya Diospa puntanpi shayarishpa kani paypa kamachinanta kasushpa. Yaya Dioska kachawashkami chay ali shimita kanta rimanaynipa. ²⁰ Chay rimashkaynita mana kirishkaykirayku kunanmanta pacha mana atipankichu rimanata wawayki wawayarinankama. Imashnami ñukaka rimashkani, chasnami paktarinan tiyan.

²¹ Chay angelka Sakariaswa Yaya Diospa wasinpi kwintahushkanpi chay kanchapi kahuk achka runakuna Sakariasta chapahurkakuna. Unayta chapahushpankuna yuyarirkakuna ¿imaraykuta chay ukupi yapa unayan? nishpa.

²² Sakariaska Yaya Diospa wasin ukumanta llukshimuhushpan mana atiparkachu rimanata. Chayrayku yacharkakuna chay wasi ukupi shuk imata muskuypishina rikushkanta. Mana rimanata atipashpan makinwa umanwa paykunata asirtachirka imashnami chay ukupi paywa pasashkanta. Chaymanta pacha mana rimanata atipak kiparirka.

²³ Yaya Diospa wasinpi mañanan punchakuna tukurishpan Sakariaska wasinma kutirka. ²⁴ Kutishkanwasha warmin Isabelka chichurkana. Ña chichu kashpan pichka killakama wasinmanta mana llukshirkachu.

²⁵ Yuyarishpan nirka: Kunanka Yaya Dioska yapa alita-

mi rurashka ñukapi runakuna manana pinkachiwanankunapa, mana wawayu kashkaynirayku.

Angel Gabriel rimarka Jesús wawayarinanta

²⁶ Isabel ña sokta killa chichu kashpan Yaya Dioska angel Gabrielta Nasaret llaktama kacharka. Chay Nasaret llaktaka Galilea allpapi karka. ²⁷ Chay llaktapi kawsapayarka shuk shipas Maria, manara karita riksik. Josewa kwintashka karka kasarananpa. Joseka ñawpa kawsak atun apu Davidpa miraymanta karka. Chaypi angelka Mariawa kwintak rirka. ²⁸ Mariapa wasinpi yatkushpan rimarka:

Shamushkani kanwa kwintanaynipa. Yaya Diospa akllashkan warmimi kanki, paymi kanwa kahun. Tukuy warmikunamanta kantami Yaya Dioska alita yuyashka.

²⁹ Angel chasna rimashpan Mariaka mancharirka. ¿Ima shimitataya kwintak shamuhun chasna saludawananpa? nishpa yuyarirka.

³⁰ Chaypi angelka nirka:

Maria, ama manchariychu. Yaya Dioska kanta yuyashpan akllashka. ³¹ Alita uyay. Chichunkimi. Chaymanta shuk kari wawata wawayanki, maykantami shutiyachinki Jesús. ³² Payka atun yachayyumi kanka. Runakuna paymanta rimankakuna tukuyta atipak Yaya Diospa Wawanmi nishpa. Tukuyta kamachik Yaya Diosmi payta ñawpa yaya rukun Davidtashina atun aputa ruranka. ³³ Paymi kamachinka kankuna israel runakunata wiñayparayku. Paypa ali kamachinanka mana tukurinkachu nima ima uras.

³⁴ Chayta uyashpan Mariaka angelta nirka:

Ñukaka manara kawsashkanirachu shuk kariwa. ¿Imashnataya chasnaka chichusha?

³⁵ Chaypi angelka aynirka:

Yaya Diospa Espiritunmi tukuyta atipak kashpan puyushina kanma shamunka. Chasnamantami chichu kiparinki. Chayrayku chay wawamanta, maykanmi wawayarinka, Yaya Diospa munananllata rurashpa kawsak, Yaya Diospa Wawanmi nishpa rimankakuna. ³⁶ Awilayki Isabelpas paya kashpantata chichumi kahun, maykantami machura nishkakuna. Kunanka ñami sokta killa chichu kahun. ³⁷ Yaya Diosmi tukuy imatapas atipan ruranata.

³⁸ Chasna rimashpan Mariaka arí nirka, kaypi kahuni Yaya Diospa munashkanta ruranaynipa. Pay munashkanta ñukawa rurachun, imashnami rimashkanki chasna.

Chasna rimashkanwasha angelka paymanta anchurirka.

Maria ayllun Isabelta pasyak rirka

³⁹ Chay punchakunalla Mariaka utkalla rirka ayllun Isabelta pasyananpa. Isabelka kusan Sakariaswa shuk llaktapi Judea allpa urkukuna chawpipi kawsahurka.

⁴⁰ Sakariaspa wasinpi paktashpan Mariaka yaykuhushpan Isabelta saludarka. ⁴¹ Chasna saludahushpan Isabelpa wawanka wiksan ukupi sinchita kuyurirka. Chaypina Yaya Diospa Espiritun Isabelta tukuyipi yuy-

achishpan payka kushikushpan Mariata sinchita rimarka:

Yaya Diosmi kanta tukuy warmikunamanta akllashka kushichinanpa, wawaykitapas yapa kushichinka.

⁴³ Ñukaka nima imachu kani kay atun apuynipa mamanka ñukama pasyak shamuwananpa. ⁴⁴ Saludashkaykita uyashkaynillawa, wiksayni ukupi wawaynika sumakta kushikushpan kuyurishka. ⁴⁵ Tukuy Yaya Diospa rimashkanka paktarinkami nishpa kirishkaykirayku payka kanta atuntami kushichinka.

⁴⁶ Chaypi Mariaka rimarka:

Shunkuynimanta pacha Yaya Diosta rimani kanmi kanki yapa ali. ⁴⁷ Yaya Dios kishpichiwashkanrayku yapa kushilla kani. ⁴⁸ Nima ima kashpaynipas pay yuyawashpan rikuwashka. Kunanmanta pacha runakunaka rimawankakuna Yaya Diospa kushichishkanmi kanki nishpa. ⁴⁹ Pay atun yachayninwa ñukata rurawashka Wawanpa maman kanaynipa. Paymi yapa ali kan. ⁵⁰ Tukuy uras payta kasukkunata yuyashpa llakichishpan rikun. ⁵¹ Pay atun yachayninwa rurashkanta rikuchirka. Shuk runakuna alimi kani nishpa rimashpankunapas shunkunkunapi mana ali yuyayyu kashpankuna payka yuyayninkunata waklichinka. ⁵² Atun kamachikkunatapas kamachik kashkankunamanta anchuchinka, mana yapa yachakkunata atunyachinka paypa wawankuna kanankunapa. ⁵³ Maykankunami paypa yachachinanta shutipa munanahun, paykunata alita yachachinka pay kikin Yaya Dios kananta riksinankunapa. Maykankunami Yaya Diospa yachachinanta mana yapa munanahunchu, paykunataka mana yachachinkachu payta riksinankunapa. ⁵⁴ Imashnami ñawpa yaya rukunchi wañukuna Abrahamta, paypa mirayninkunatapas rimarka, chasnami ñukanchi payta katik israel runakunata yanapanka. Llakichinanta rimashkanta yuyarishpan kunanka paktachihun.

⁵⁶ Mariaka kimsa killata Isabelpa wasinpi kawsashkanwasha kutirkana wasinma.

Bawtisak Juan wawayarirka

⁵⁷ Wawayanan puncha paktarishpan Isabelka kari wawata wawayarka. ⁵⁸ Chayta yachashpankuna tukuy ayllunkuna kuchupi kawsakkunapas payta rikuk rirkakuna. Yaya Dios payta alita yanapashkanta rikushpankuna kushikurkakuna. ⁵⁹ Pusak punchamanta pitirkakuna kari wawapa ishpanan kara puntastuta. Chayta israel runakuna rurapayanahun ñawpamanta pacha, ninayan shutipa Yaya Diosta katinankunata. Chasna rurashpankuna ayllunkunaka shutiyachinayarkakuna yayanpa shutinta Sakarias kanka nishpa, imashnami israel runakuna rurapayanahun ñawpamanta pacha. ⁶⁰ Mamanka mana munarkachu yayanpa shutinta shutiyachinata, chayrayku rimarka:

Shutinka kankami Juan.

⁶¹ Chaypi nirkakuna:

¿Imashnata chasnaka kanka? Tukuy ñukanchika aylunchipa shutinkunallata shutiyachinchi. Nima shuk ayluyki tiyanchu Juan shutiyuka.

⁶² Chasna nishpankuna yayanta makinkunawa rikuchishpa tapurkakuna:

¿Ima shutita kanka?

⁶³ Chaypi Sakariaska shuk tablastuta tapushpan kil-lkarka shutinka kankami Juan nishpa. Chayta rikushpankuna tukuy mancharirkakuna ¿imashnataya chayka? nishpa.

⁶⁴ Chasnallapi Sakariaska kuti atiparka rimanata. Chaypi kallariarka Yaya Diosta kushichinata kanmi tukuyanta ashwan atun kanki nishpa.

⁶⁵ Chaypi ayllunkuna kuchupi kawsakkunapas yapa mancharirkakuna. Tukuy Judea allpa urkukunapi kawsak runakuna chayta uyashpankuna paykunapura kwintarkakuna Yaya Diospa rurashkanmanta. ⁶⁶ Tukuy uyashka runakuna shunkunkunapi yuyarishpa tapunakurkakuna paykunapura:

¿Imashnashi tukunka chay wawaka wiñashpanka?

Chaymanta yacharkakuna Yaya Dios shutipa paywa kananta.

Sakarias Yaya Diosta kushichishpa takirka

⁶⁷ Mushumanta rimanata kallarihushkan uras Juanpa yayan Sakariaska, Yaya Diospa Espiritun payta tukuyipi yuyachishpan pasanan kananta rimarka kasna:

⁶⁸ Yaya Dios ñukanchi israel runakunarayku kachanka shuk kishpichikta. Chayrayku akuychi tukuyta atipak Yaya Diosninchita kushichishpa agradesishunchi.

⁶⁹ Ñawpa Yaya Diosta kasuk Davidpa miraymanta Yaya Dios kachamunka atun yachayyu kishpichikta.

⁷⁰ Ñawpamanta pacha kaytami Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata chay kachanan kishpichikmanta rimarkakuna kasna nishpa: ⁷¹ Paymi kishpichinka ñukanchita tukuy kuntranchikunamanta, tukuy ñukanchita chiknikkunamantapas. ⁷² Yaya Dios ñawpa yaya rukunchikunata yapa llakiywa kahushkankunata rikushpan rimarka llakichishpan yanapananta. Chaymantapas rimarka ñawpa yaya rukunchi Abrahamta rimashkanta mana kunkarinanta, ashwan shutipa paktachinanta kasna nishpa: ⁷⁴ Kishpichirishkami kankichi kuntraykichikunamanta, kushikushpa, nima pita manchashpa, munashkaynita rurashpa kawsanaykichipa. Kawsanaykichikama rikushkaynipi alillata rurashpa, ñukata kasushpa kawsankichi.

⁷⁶ Chayta rimashkanwasha Sakariaska rimashpalla katirka:

Kanka, wawayni, shutipa Yaya Diospa Espiritunwa rimakmi kanki. Runakunata rimanki Yaya Diospa Kachanan Kishpichik shamunanmanta. Chayrayku shunkunkunata alicharishpa, tukuy mana alita rurashkankunata sakishpa, alitana runa masinkunawa kawsanankuna tiyan. ⁷⁷ Chaymantapas ñukanchi israel runakunata yachachinki, imashnami Yaya Dios mana alita rurashkanchikunata llakichishpan ñukanchikunata supaypa kamachinanmanta kishpichinka.

⁷⁸ Yayanchi Dios ñukanchita yuyashpan llakichishpan kachanka Kishpichikta ñukanchirayku. Inti punchayachihukshina silumanta ñukanchima shamunka.

⁷⁹ Mana alita rurashpa amsapishina kawsak, wañu-

nankunata yapa manchashpa kawsak runakunarayku kishpichikta kachanka yachachinanpa riksichinanpa imashnami kushilla kawsashunchi nishpa.

⁸⁰ Chaymanta chay wawaka Yaya Diosta alita riksishpan sinchikurishpa wiñarka. Wiñashpan chunlla chakishka allpapi kawsarka israel masinkunata yachachinata kallarinankama.

Jesuspawawayarishkanmanta riman

(Mt 1.18-25)

2 Chay punchakuna Augusto romano tukuymanta atun apu karka, romano runakunapa israel runakunapapas. Pay tukuy kamachinanpi kawsakunata kamachirka, shutinkunata rimashpankuna killkachik rinankunapa. Yachanayarka masna runakunami tiyan nishpa. ² Chay runakunapa shutinkunata kil-lkachina karka puntiru killkachinan. Chay uras apu Sirenio shutiyu Siria allpapi kawsak runakunata kamachipayarka. ³ Tukuyanta atun apu Augustopa kamachishkanta kasushpa, tukuy runakuna kutirkakuna kikin llaktankunama, maypimi ñawpa yaya rukunkuna kawsapayarkakuna, chaypi killkachik rinankunapa shutinkunata.

⁴ Joseka ñawpa atun apu Davidpa miraymanta kashpan Davidpa llaktan Belenma rinan karka. Chasna kashpan Joseka Nasaret llakta Galilea allpamanta llukshishpan Judea allpama rirka David wañupa kawsashkan Belén llaktama. ⁵ Mariaka Josewa kasaranan kashpan paywa pakta rirka shutinkunata killkachinankunapa. Chay uras Mariaka Yaya Dios rimashkanshina chichu karka.

⁶ Belén llaktapi paktashpankuna nima shuk wasita tarirkakunachu puñunankunapa. Achka runakuna kashkanrayku wasikuna mana paktarkakunachu. Wiwakuna tampupi yaykurkakuna. Chaypina wawayananka paktarishpan Mariaka puntiru kari wawanta wawayarka. Chay wawanta llachapawa pil-lushpan wiwata karana kanuwapi churarka.

Angelkuna obehakunata kuyrak runakunata Jesús wawayarishkanta rimarkakuna

⁸ Chay tutapi Belén llakta kuchullapi obehata kuyrak runakuna tiyarkakuna. ⁹ Chaypi Yaya Diospa shuk angelka paykunata rikurik shamurka. Paykunapi muyukta Yaya Diospa yachaynin suma chuyahlla rikurirka. Chayta rikushpankuna yapa mancharirkakuna.

¹⁰ Chaypina angelka rimarka:

Ama manchariychichu. Suma shimita kankunata rimanayani Yaya Diosmanta. Kay shimita yachashpankuna tukuy runakunami kushikunkakuna. ¹¹ Kunalla kay tuta David wañupa llaktan Belenpi kankunata Kishpichikka wawayarishka. Paymi chapahushkaykichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik, tukuyanta atun apu. ¹² Kunan riychi chay wawata riksinyakichipa. Kasnata tarishpaykichi yachankichi pay kananta: Shuk wiwa wasipi shuk llullu wawa pillurishkata wiwata karana kanuwapi sirihukta tarik rinkichi.

¹³ Kunkaymanta chay angel rikurihushkanllapi achka angelkuna rikurik shamurkakuna. Yaya Diosta kushichishpa nirkakuna:

¹⁴ Yaya Dios, awa silupi kawsak, tukuymanta atun yachayyu ali kanki. Allpapipas kanahuchun suma yuyayyu runakuna. Payta yuyakkunata Yaya Dios aliyachinka, ali yuyayyu kushilla kawsanankunapa paykunapura.

¹⁵ Chasna rimashkankunawasha angelkunaka siluma kutirkakuna. Chaypina obehata kuyrakkuna paykunapura kwintarkakuna:

Akuychi rikuk rishunchi Belén llaktama Yaya Dios ñukanchita rimashkanta rikunanchipa.

¹⁶ Chay uraslla kallpashpa rirkakuna. Wiwapa tampunpi paktashpankuna Mariata Josewa tarik rirkakuna, chaymantapas llullu wawastuta wiwata karana kanuwapi sirihukta. ¹⁷ Chay wawata rikushpankuna angelka chay wawastumanta rimashkanta kwintarkakuna. ¹⁸ Tukuy chay rimashkankunata uyakkuna mancharirkakuna ñimashna wawataya chayka? nishpa.

¹⁹ Mariaka tukuy chay shimikunata yuyayninpi wakaychashpa yuyarirayarka. ²⁰ Chay obehata kuyrakkunaka kushilla kutirkakuna Yaya Diosta kushichishpa: Yaya Dios, uyashkanchi, rikushkanchi tukuy ali rurashkaykita. Imashnami rimashkanki tukuyta paktachishkanki. Kanmi kanki ashwan ali tukuymanta.

Joseka Mariawa wawan Jesusta Yaya Diospa wasinma aparkakuna

²¹ Chay wawaka ña pusak punchayu kashpan ishanpanan kara puntastuta pitirkakuna, imashnami israel runakuna rurapayanahun kunankama. Payta shutiyachirkakuna Jesús, imashnami angelka rimarka manara Maria chichu kahushpanra chasna.

²² Chaymanta imashnami ñawpa Moisespa killkashkanpi rimashka, kari wawa wawayarishkanwasha rurankunapa, Mariaka chusku chunka punchata wasinpi kiparirka. Chasna punchakunapi warmikuna mana atipapayanahunchu Yaya Diospa wasinpi yaykunata. Chay punchakuna paktarishpanna chay wawata Jerusalemma aparkakuna Yaya Diospa wasinpi Yaya Diosta rikuchinankunapa. ²³ Yaya Diospa kamachishkan karka: Tukuy puntiru kari wawa wawayarishkata ñukata rikuchinaykichi tiyan, kayka kahun kanta sirvinanpa nishpa.

²⁴ Chasnallatata killkarishka karka: Yayankuna apanan tiyan ishka yura wiwa mukukuta, mana tiyashpanka uchpa wiwa mukukuta Yaya Diosta yuyashpa kunankunapa nishpa. Chayrayku Jesuspa yayankuna Jerusalemma rirkakuna tukuy Yaya Diospa kamachishkanta paktachinankunapa.

Simeón Anapas kishpichikta riksirkakuna

²⁵ Chay punchakuna kawsarka Jerusalemni shuk ruku Simeón shutiyu. Chay rukuka Yaya Diosta yuyashpa kasushpa kawsarka. Paykuna israel runakunata kish-

pichikta chapashpa kawsarka. Yaya Diospa Espiritun paypi kashpan kasna yuyachirka: Kan manara wañushpayki rikunayki tiyan Yaya Dios Kishpichikta kachashkanta nishpa. ²⁷ Chasnallapi Yaya Diospa Espiritun yuyachishpan Simeonka Yaya Diospa wasinma rirka. Chaypillatata Jesuspa yayankunapas Yaya Diospa kamachishkanta paktachishpa wawanstuta aparkakuna. ²⁸ Simeonka kayllayashpan wawata markashpan Yaya Diosta kushichishpa rimarka:

²⁹ Amuyni, kanmi kanki tukuymanta yapa atun. Rimawashkaykita ñami paktachishkanki. Kunan shuti kushilla wañusha. ³⁰ Kunan ñuka kikin ñawiniwa kachashkayki Kishpichikta rikushkani. ³¹ Tukuy allpakanamanta runakuna Kishpichik kananta yachankakuna. ³² Payka ali punchayachikshina kashpan tukuy runakunata riksichinka imashnami kanta yuyashpa kawsankakuna. Payranti tukuy runakuna ñukanchi israel runakunata valichinkakuna.

³³ Chasna Simeón Jesusmanta rimashkanta uyashpankuna maman yayan mancharirkakuna ñimashnataya chayka kanka? nishpa.

³⁴ Chaypina Simeonka paykunata rimarka Yaya Dios yanapashpa paykunata kushichinanta. Chaymanta Jesuspa maman Mariata shuk shimita Yaya Diosmanta rimarka:

Achka israel masinchikuna kay wawata chiknishpankuna Yaya Diosmanta wichurishka kankakuna. Shukkunaka payta yuyashpa kirishpankuna Yaya Dios paykunata uchankunamanta llakichishpan yanapanka payta kushichishpa kawsanankunapa. Yaya Dios chay wawapi yachayninta rikuchihushkanta achka runakuna mana kirishpankuna payta wichunkakuna. ³⁵ Chaymanta wawayki tukuy runakunapa yuyayninkunata riksichinka. Kanka shunkuykipi waktashkashina nanayta musyanki, yapakta wawaykirayku llakishpayki.

³⁶ Chaypillatata kahurka shuk paya Yaya Diospa yachayninwa rimak Ana shutiyu. Payka Fanuelpa wawan, Aser wañupa miraymanta karka. Payka shipaslla kashpan kusayarka. Kusayashpan kanchis watamanta kusanka wañurka. ³⁷ Chay urasmanta pacha mashintu kashpan ña pusak chunka chusku watayu karka. Tukuy uras Yaya Diospa wasinpi kapayan, achka kuti mana mikushpa Yaya Diosta mañashpa kawsapayan. Tutapi punchapipas Yaya Diosta kushichipayan. ³⁸ Chay Yaya Diospa yachayninwa rimak warmi Ana tinkurka Simeonta, Mariawa Josewa kwintahushkata. Simeonpa rimashkanta uyashpan kayllayak shamurka Yaya Diosta agradesinanpa. Chaymanta chay wawa Jesusmanta rimak rirka tukuy israel masinkunata, maykankunami Jerusalén llaktata kishpichikta chapahurkakuna.

Yayankuna Jesuswa pakta Nasaret llaktama kutirkakuna

³⁹ Chaymanta tukuy Yaya Diospa killkachishkanpi kamachishkanta paktachishpankuna yayan maman Jesuswa pakta kutirkakuna Galilea allpama, Nasaret kikin llaktankunama. ⁴⁰ Chaypi kawsahushpankuna

chay wawaka alita wiñarka. Yaya Dios payta yanapashpan suma yuyayyu yapa yachayyu tukurka.

Jesuka musu kashpan yayankunawa Yaya Diospa wasinma rirka

⁴¹ Karan wata Jesuspa yayankuna Jerusalemma ripayanahun chaypi Paskua punchakunata pasanankunapa. Chay Paskua punchakunata Yaya Dios kamachishkan karka yuyarinankunapa, imashnami pay ñawpa yaya rukunkunata Egiptomanta kishpichirka.

⁴² Ña Jesús chunka ishkey watayu kashpan paykunawa pakta Jerusalemma rirka chay punchakunata pasanapa, imashnami ñawpamanta pacha rurapayanahun chasna. ⁴³ Chay punchakuna tukurishpanna Maria Josewa pakta kutirkakuna, mana yachashpankuna wawa Jesuska Jerusalemipi kiparishkanta. ⁴⁴ Ñachari rishka runa masinchikuna chawpipi nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankuna shuk punchata purirkakuna. Chaymanta ayllunkuna chawpipi rishkankuna chawpipipas payta maskarkakuna.

⁴⁵ Mana tarishpankuna Jerusalemallatata kutimurkakuna chaypi maskanankunapa.

⁴⁶ Kimsa pucha maskashpankuna Yaya Diospa wasinpi payta tarik rirkakuna, yachachikkunapa chawpinkunapi tiyahukta. Paykunata uyashpa tapushpa kahurka. ⁴⁷ Tukuy runakuna payta uyashpankuna yachayninwa aynihushkanta mancharirkakuna. ⁴⁸ Jesuspa yayan maman kunkaymanta payta rikushpankuna kushikurkakuna. Mamanka nirka:

Ay, wawayni. ¿Imaraykuta chasna rurashkanki ñukanchita? Yayayki ñukapas yapa llakishpa kanta maskashkanchi.

⁴⁹ Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta yapa maskawashkankichi? ¿Manachu yachankichi Yayayni Diospa wasinpi kanayni kashkata?

⁵⁰ Yayanka mamanka chay rimashkanta mana asirtarkakunachu. ⁵¹ Mamanka tukuy chay rimashkanta yuyayninpi wakaycharka. Chaymanta Jesuska paykunawa pakta Nasaret llaktama kutirka. Chaypi alita wiñarka, yayankunata kasushpa tukuy. ⁵² Tukuy uras ashwan yachak alita asirtak tukushpa wiñarka. Yaya Dios runakunapas payta yuyarkakuna.

Bawtisak Juan Yaya Diospa shiminta yachachirka

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 Jesús ña rukuyashpan romano Tiberio tukuymanata atun apu karka. Chay Tiberioka ña chunka pichka watata kamachishpan Judea allpapi Ponsio Pilato shutiyu apu karka. Galilea allpapi Herodes apu karka. Iturea allpapi Trakonite allpapi Herodespa wawkin Felipe apu karka. Abilinia allpapi Lisaniyas apu karka. Tukuy chay allpakunapi apukunata romano tukuymanata atun apu Tiberio kamachipayan. ² Saserdotekunapa atun apunkuna Anás Kaifaswa karkakuna. Chay uras Sakariaspa wawan Juan chunlla chakishka allpapi kawsarka. Chaypi kahushpan Yaya Dioska payta rimarka kallarinanpa yachachinata. ³ Chasna rimashpan Juan tukuy Jordán yaku mayanpi runakunata

yachachishpa purirka kasna rimashpa: Kunanmanta pacha tukuy millaypa rurashkaykichitaka amirishpa sakiyichi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpana kawsaychi. Chasna rurahushkaykichita rikuchishpa bawtisariyichi. Chaypina Yaya Dioska kankunata uchaykichimanta llakichinkami.

⁴ Ñawpa Juan manara wawayarihushpanra Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias Juanmanta killarka:

Chunlla chakishka allpapi shuk runa sinchita rimashpa yachachinka kasna: Imashnami shuk anchu ñampita alichanchi atun apu shamuhushpan purinanpa, chasnashina shunkuykichita alichaychi. Millaypata rurashpa kawsashkaykichita sakiyichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikwa alita kawsanaykichipa. ⁵ Anchu ñampita rurashpanchi waykukunata allpawa untachishpa parihuyachinchi. Lumakunata wichushpa parihuyachinchi. Wistu ñampikunata kuskayachinchi. Kaspikunata pitishpa wichunchi. Chasnashina shunkuykichita alichaychi tukuy mana alikunamanta. ⁶ Chasna rurashpaykichimi tukuy runakuna yachankakuna imashnami Yaya Dios runakunata kishpichin nishpa.

⁷ Achka runakuna bawtisarinankunapa Juanma shamurkakuna. Chaypina Juan paykunata riksishpan mana ali yuyayyu kashkankunata rimarka:

Machakuyashina runakuna kankichi, mana ali yuyayyu waklichikkuna. ¿Pita kankunata rimashka chasnalla kishpinaykichipa Yaya Diospa manchaypa kastigananmanta? ⁸ Alitana ruraychi Yaya Diosta kasuk kanaykichita rikuchinaykichipa. Ama yanka rimaychichu yaya rukunchi Abraham wañupa miraymantami kanchi, chayrayku Yaya Dioska ñukanchikunata kishpichinka nishpa. Yaya Dios munamaka, kay rumikunamanta yaya ruku Abraham wañupa mirayninta rurama. ⁹ Rikuychi. Shuk tarpu kaspi mana alita muyuyashpanka amunka sapinpi achawa kuchushpan ninapi rupachin. Chasnallatami Yaya Dioska tukuy mana ali rurak runakunataka kastigankami.

¹⁰ Chayta uyashpankuna runakunaka Juanta tapurkakuna:

Chasna kashpanka ¿Imatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipaka?

¹¹ Chaypi Juanka aynirka:

Pipachari tiyan ishkey churarinanka, maykanpachari mana tiyapunchu, chaytaka kuy shuk churarinata. Chasnallatata pipachari tiyan mikunanka, kuy mana tiyapuhukta.

¹² Romano tukuymanata atun apurayku impuestuta kobrakkunapas paktamurkakuna bawtisarinankunapa. Juanta tapurkakuna:

Yachachik, ñukanchita rimay ¿imatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipa?

¹³ Chaypi Juanka aynirka:

Amana yapa kullkita kobraychinachu. Imashnachari apukuna kamachinahun, chasnalla kobraychi.

¹⁴ Shuk suntalukunapas tapuk shamurkakuna:

Ñukanchika ¿imatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipa?

Paykunatapas Juanka aynirka:

Amana kichuychinachu nima pita nima imata, nima manchachishpa, nima llullachishpa, nima yanka uchachishpa. Chay kankunata pagashkankunawa kushilla kawsaychi.

¹⁵ Tukuy chaypi kahuk runakunaka Juanpa rimahushkanta uyashpankuna yuyarirkakuna, kaychari chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka nishpa.

¹⁶ Chaypi Juanka tukuy chay runakunata rimarka:

Ñukaka yakuwami kankunata bawtisani. Shukmi shamunka ashwan yachayyu ñukamanta. Paymantaka ñukaka mana yapa yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata. Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachinka. Ninawa rupachihushkashina uchaykichita pichanka payta kushilla katinaykichipa. ¹⁷ Yuyariychi. Sarata, triguta pallashpanchi tullunmanta muyuntana wishkunchi. Chay muyuntaka wakaychanchi, tullunkunataka ninapi rupachinchi. Chay shamuhuk runaka chasnallata ruranka. Paymi tukuy Yaya Diosta kirikkunataka siluma apanka. Mana kirikkunataka nina mana wañukmami wichunka.

¹⁸ Chaymantapas ashwan shimikunawa chaypi kahukkunata kunashpa Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta rimarka. ¹⁹ Apu Herodestapas sinchi shimiwa kunarka, wawkinpa warmin Herodiaswa kawsashkanrayku, chaymanta achka shuk mana alita rurahushkankunaraykupas. ²⁰ Chasna rimashpan Herodeska payta karselpi churarka. Chasna rurashkanwa mana ali rurashkankunata ashwanta mirachirka.

Juan Jesusta bawtisarka

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

²¹ Herodes Juanta manara karselpi churashpanra Juanka achka runakunata bawtisahurka. Chay uras Jesustapas bawtisarka. Chaypina Jesús Yayan Diosta mañahushpan siluka paskarirka. ²² Chaypi Yaya Diospa Espiritunka wiwa mukukushina uraykumurka Jesuswa kawsananpa. Silumanta Yaya Dioska rimarka:

Kanmi kanki munashkayni wayayni. Kanmi sumakta kushichiwanki nishpa.

Jesukristupa yaya rukunkuna wañupa shutinkuna

(Mt 1.1-17)

²³ Jesuska kimsa chunka watayu kashpan kallarirka Yaya Diospa shiminta yachachinata.

Runakuna yuyarirkakuna paymi kan Josepa wawan nishpa. José Elipa wawanmi karka. ²⁴ Elí Matatpa wawanmi karka. Matat Levipa wawanmi karka. Leví Melkipa wawanmi karka. Melki Janapa wawanmi karka. Jana Josepa wawanmi karka. ²⁵ José Matatiaspa wawanmi karka. Matatias Amospa wawanmi karka. Amós Nahumpa wawanmi karka. Nahúm Eslipa wawanmi karka. Esli Nagai pa wawanmi karka. ²⁶ Nagai

Maatpa wawanmi karka. Maat Matatiaspa wawanmi karka. Matatias Semeipa wawanmi karka. Semei Josekpa wawanmi karka. Josek Judapa wawanmi karka.

²⁷ Judá Joanapa wawanmi karka. Joanán Resapa wawanmi karka. Resa Sorobabelpa wawanmi karka. Sorobabel Salatielpa wawanmi karka. Salatiel Neripa wawanmi karka. ²⁸ Neri Melkipa wawanmi karka. Melki Adipa wawanmi karka. Adi Kosampa wawanmi karka. Kosam Elmadampa wawanmi karka. Elmadam Erpa wawanmi karka. ²⁹ Er Josuepa wawanmi karka. Josué Elieserpa wawanmi karka. Elieser Jorimpa wawanmi karka. Jorim Matatpa wawanmi karka. Matat Levipa wawanmi karka. ³⁰ Leví Simeonpa wawanmi karka. Simeón Judapa wawanmi karka. Judá Josepa wawanmi karka. José Jonampa wawanmi karka. Jonam Eliakimpa wawanmi karka. ³¹ Eliakim Meleapa wawanmi karka. Melea Menapa wawanmi karka. Mena Matatapa wawanmi karka. Matata Natanpa wawanmi karka. Natán Davidpa wawanmi karka. ³² David Isaipa wawanmi karka. Isaí Obedpa wawanmi karka. Obed Boospa wawanmi karka. Boos Salapa wawanmi karka. Sala Naasonpa wawanmi karka. ³³ Naasón Aminadabpa wawanmi karka. Aminadab Adminpa wawanmi karka. Admin Arnipa wawanmi karka. Arni Esrompa wawanmi karka. Esrom Farespa wawanmi karka. Fares Judapa wawanmi karka. ³⁴ Judá Jakobpa wawanmi karka. Jakob Isaakpa wawanmi karka. Isaak Abrahampa wawanmi karka. Abraham Tarepa wawanmi karka. Taré Nakorpa wawanmi karka. ³⁵ Nakor Serugpa wawanmi karka. Serug Ragaupa wawanmi karka. Ragaup Pelegpa wawanmi karka. Peleg Heberpa wawanmi karka. Heber Salapa wawanmi karka. ³⁶ Sala Kainanpa wawanmi karka. Kainán Arfaxadpa wawanmi karka. Arfaxad Sempa wawanmi karka. Sem Noepa wawanmi karka. Noé Lamekpa wawanmi karka. ³⁷ Lamek Matusalenpa wawanmi karka. Matusalén Enokpa wawanmi karka. Enok Jaredpa wawanmi karka. Jared Mahalaleelpa wawanmi karka. Mahalaleel Kainanpa wawanmi karka. ³⁸ Kainán Enospa wawanmi karka. Enós Setpa wawanmi karka. Set Adanpa wawanmi karka. Adán Yaya Diospa rurashkan runami karka.

Supay Jesusta mana alita rurachinayarka

(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

4 Bawtisarishkanwasha Jesuska paypi kawsak Yaya Diospa Espiritun payta yuyachishpan Jordán yakumanta kutirkana. Chay Espiritunka payta yuyachirka chunlla chakishka allpama rinanpa. ² Chaypi chusku chunka punchata karka. Chay punchakuna supayka Jesusta kayllayashpan kamarka shutipachu Yaya Diosllata kasun nishpa. Tukuy chay chusku chunka puncha Jesuska mana mikurkachu. Ña tukurinan punchakuna yapa yarkarka. ³ Chaypina supayka rimarka:

Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika kay rumita rimay pan tukunanpa, chayta mikunaykipa.

⁴ Chaypi Jesuska aynirka:

Nima imashna rurashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Mana mikunawallachu runaka kawsan nishpa.

⁵ Chaypi supayka Jesusta urku awama pushashpan kunkaymanta yuyayninllapi tukuy kay allpapi kamachik atun apukuna kamachinan allpakunata rikuchirka. ⁶ Chaymanta rimarka:

Kanta kusha tukuy chay allpakunata, tukuy chaypi suma kahukkunatapapas, maykantami ñukata kuwashka karka. Chayraykumi maykantachari munani, chayta kuni. ⁷ Kunkurishpayki mañawashpaykika tukuy kamachishkaynita rurashpaykika tukuytami kanta kusha chaypi kamachik kanaykipa.

⁸ Chasna supay rimahushpan Jesuska mana munashpan rimarka:

Nima imashna rurashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Yaya Diosllata kunkurishpa mañaychi. Payllata kashpa kawsaychi nishpa.

⁹ Chaymanta supayka Jesusta Jerusalén llaktama pusharka. Yaya Diospa wasin awama sikachirka. Chaymanta rimarka:

Kan Yaya Diospa Wawan kashpaykika kaymanta allpama saltay. ¹⁰ Yaya Diospa killkachishkanpi nin:

Yaya Dioska angelkunata kachanka kanta kuyranankunapa. ¹¹ Paykunami makinkunapi kanta alita kuyrankakuna, mana nima rumipi waktarinaykipa nishpa.

¹² Chaypi Jesuska aynirka:

Nima imashna rimawashpayki saltashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi kaytapas nin:

Ama Yaya Diosta yanka kamankichu yachanaykipa payka yanapawankachu manachu nishpa.

¹³ Chasna Jesús mana kasunayashpan supayka manana yacharkanachu imashnami payta llullachinka nishpa. Chayrayku Jesusmanta anchurimurkana shuk punchakama.

Jesuska Galilea allpapi kallariyka yachachinata

(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)

¹⁴ Chaymanta chay chunlla chakishka allpamanta Jesuska Galilea allpapi llaktakunama kutirka. Yaya Diospa Espiritun paypi kashpan yapa yachayyu karka. Tukuy llaktakunapi tantarina wasikunapi Yaya Diospa shiminta yachachipayan. Runakuna payta uyashpankuna tukuy rimarkakuna kay runaka yapa alimi kan nishpa.

Nasaret kikin llaktanpi ayllunkunaka Jesusta mana kirinayarkakunachu

(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶ Chaymanta Jesuska wiñashkan Nasaret llaktanma kutirka. Samana puncha tantarina wasipi yaykurka, imashnami pay wiñay rurapayan chasna. Chaypi runakuna chawpipi shayarirka Yaya Diospa killkachishkanta leyinapa. ¹⁷ Chaypina payta kurkakuna Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspa killkachishkanta. Chay killkata paskashpan leyirka kasna nishkata:

¹⁸ Yaya Diospa Espiritunmi ñukawa kan. Yaya Diosmi akllawashka nima imayu runakunata, llakiywa kawsak runakunata paypa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa. Kachawashkami watarishkashina kawsahuk runakunata kishpishka kankichi nishpa rimanaynipa, mana rikunata atipakunatapapas yanapanaynipa kuti rikunankunapa, parisihuk runakunata parisichiy tukuhushkankunamanta kishpichinaynipa.

¹⁹ Yaya Dios kachawashka runakunata rimanaynipa kunanka llakichiy tukunankunata.

²⁰ Jesuska leyinata tukuchishpan chay killkata kuti wankurka. Chaymanta shuk runa chay tantarina wasipi yanapakta kutichishpan tiyarirka chay wasipi kahukkunata yachachinanpa. Tukuy runakuna payllata rikushpa chaparkakuna imatami rimanka. ²¹ Chaypina rimarka:

Kunanmi kay killkarishkaka paktarishka. Ñukami kani, maykanmantami riman.

²² Chaypi tukuy runakuna alita rimarkakuna paymantata. Mancharishpa tapunakurkakuna:

¿Maypishi kay runaka kay suma rimanakunata yachakushka? ¿Imashnashi chasna atun yachayyu tukushka? ¿Manachu kayka Josepa wawan? ¿Imashnataya chasna tukushka?

²³ Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka rimankichi kay yaya rukunchipa rimananta: Ampinata yachashpaykika kan kikita ampiy nishpa. Chasnallata rimawankichi: Tukuy imata Kapernaum llaktapi rurashkaykita uyashkanchi. Chasnallata kunnan ruray kikin llaktaykipipas Yaya Diosmanta shamushka kanaykita yachananchipa.

²⁴ Alita uyawaychi. Nima shuk Yaya Diospa yachayninwa yachachikta kikin llaktanpika alita yuyanahunchu.

²⁵ Chasna kananta ñawpamanta pacha rikunchi. Elias yachachihushkan uras kikin allpanpi achka mashintukuna yarkaywa parisihukkuna tiyashpanpas Yaya Dioska Eliasta mana paykunama kacharkachu yanapananpa. Ashwan payta kacharkami mana israel warmi mashintuma chay warmillata yanapananpa. † Chay warmika kawsarka mana israel runakunapa llaktan Sareptapi, Israel allpa anakpi Sidón llakta mayanpi. Chay uras kimsa wata sokta killata mana tamyarkachu. Chasna mana tamyashpan tarpunkunaka mana wiñarkakunanachu. Chayrayku tukuy Israel allpapi sinchi yarkay tiyarka. ²⁷ Chasnallata ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliseo kawsashkan uras kikin allpanpi achka runakuna aycha ismuchik unkuywa kahushpankunapas nima shukta Eliseoka ampirkachu. Siria allpapi shuk kamachik mana israel runa Naamán shutiyu chay unkuywa kahushpan payllata ampirka.

²⁸ Chaypina tukuy chay tantarina wasipi kahukkunaka Jesuspa rimashkanta uyashpankuna yapa piñarirkakuna. ²⁹ Atarishpankuna Jesusta chay llaktamanta llukshichirkakuna. Chay llaktaka urku waykuyahushkanpi rurarishka kashpan Jesusta chay

† Rikuy kastellano Bibliapi 1 Reyes 17.1,8-16

urku awama pusharkakuna chaymanta tankanankunapa.

³⁰ Chaypina Jesuska chay achka runakunapa chawpinkunata pasashpa llukshirka.

Jesuska supay yaykushka runata ampirka
(Mk 1.21-28)

³¹ Nasaret llaktamanta llukshishpan Jesuska Kaper-naum llaktama rirka Galilea allpapillatata. Chaypi samana puncha tantarina wasipi yaykurka runakunata yachachinanpa. ³² Chay runakunaka yachachishkanta uyashpankuna mancharishpa paykunapura rimarkakuna:

Kay Jesuska Yaya Diospa shiminta yachachin Yaya Dios kikin ñukanchita rimahushkashina.

³³ Chay runakuna chawpipi shuk supay yaykushka runa tiyarka. Jesusta uyashpan supayka chay runata sinchita rimachirka:

³⁴ Jesús, Nasaret llaktamanta runa, ama ñukanchima kayllayaychu. ¿Shamushkankichu ñukanchita wichunaykipa ninapi wiñaypa parisinchirka? Ñuka riksinikanta Yaya Diosmanta shamushka runa kanaykita.

³⁵ Chayllapi Jesuska sinchi shimiwa supayta piñarka: Chunllayay. Llukshiy kay runamanta.

Chasnallapi chay supayka runakuna chawpipi chay runata allpama urmachishpan nima imanachishpan paymanta llukshirka. ³⁶ Chayta rikushpankuna tukuy runakuna mancharishpa paykunapura tapunakurkakuna:

¿Ima rimanataya kayka? Tukuy rimashkanta kasanahun. Kay runaka atun yachayyu kashpan supaykunata rimashkanllawa runamanta llukshichin.

³⁷ Chaymanta tukuy Galilea allpapi kawsak runakuna Jesuspa rurashkanmanta yacharkakuna.

Jesuska ampirka Simón Pedropa warminpa mamanta
(Mt 8.14-15; Mk 1.29-31)

³⁸ Chay tantarina wasimanta llukshishpan Jesuska Simonpa wasinpi yaykuk rirka. Chaypi Simonpa warminpa mamanka sinchi kalinturawa puñunanpi sirihurka. Chaypina Jesusta payrayku tapurkakuna ampipay nishpankuna. ³⁹ Chaymanta Jesuska kayllayashpan chay unkushkapa kuchunpi kumurishpa sinchita rimarka kalinturanka pasanpana. Chay rimashkanllapi kalinturanka pasarka. Chasna kalinturanka pasashkan ratulla payka atarishpan Jesusta tukuy wasinpi kahukkunatapas mikunata kararka.

Jesuska achka unkushka runakunata ampirka
(Mt 8.16-17; Mk 1.32-34)

⁴⁰ Ña intika yaykushkanpi runakunaka tukuy unkushkakunata Jesusma pushamurkakuna. Chaypi Jesuska karan shukta makinwa llankashpan ampirka.

⁴¹ Chasnallatata achka supay yaykushka runakunamanta supaykunata llukshichirka. Chay supaykunaka kaparishpa rimarkakuna:

¡Kanmi kanki Yaya Diospa kikin Wawan! nishpa.

Chasna kaparishpankuna Jesuska sinchi shimiwa piñarka. Paykuna yachashpankuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta Jesuska mana munarkachu chasna rimanankunapa.

Jesuska Israel allpa llaktakunapi Yayan Diospa shiminta yachachirka
(Mk 1.35-39)

⁴² Ña pakarimuhushpan Jesuska chay llaktamanta llukshishpan chunlla kahushkama rirka Yayan Diosta mañananpa. Chayma rishpan achka runakuna payta maskarkakuna. Kahushkanpi paktak rishpankuna mana munarkakunachu nima mayma rinanta, ashwan munarkakuna paykunallawa kananta. ⁴³ Chaypina Jesuska rimarka:

Shuk llaktakunapipas rinayni tiyan kay suma ali shimita yachachinaynina Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chayraykumi kay allpama kachay tukushkani.

⁴⁴ Chaymanta Jesuska tukuy chay allpapi yachachishpa purirka Yaya Diospa shiminta israel runakunapa tantarinankuna wasikunapi.

Jesuska rediwa challwata apik runakunata yanaparka achka challwata apinankunapa
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

5 Shuk puncha Jesús Genesaret † kucha mayanpi kahushpan achka runakuna tantarirkakuna Yaya Diospa shiminta uyanankunapa. Yapa achka runa kashkanrayku tankanakushpa kichikita Jesuswa pakta kahurkakuna. ² Chaypina Jesuska rikurka ishka botikunata tiyupi llutachirishkakunata. Challwata apikkuna botinkunamanta llukshishpankuna redinkunata mayllahurkakuna. ³ Chaypi Jesuska Simonpa botinpi uraykushpan Simonta nirka:

Aku astallastu chawpiyashu.

Chaymanta Jesuska botipi tiyarishpan chay achka runakunata yachachirka. ⁴ Yachachinata tukuchishpan Simonta rimarka:

Chawpiyachiy botikita ashwan chawpima. Chaypi redikichita kachariychi challwata apinaykichipa.

⁵ Chasna nishpan Simonka aynirka:

Yachachik, kunan tuta pakarikta rediyashpanchipas nima shuk challwata apishkanchichu. Chasna kashpanpas kunan kan rimawashkaykirayku kuti mushumanta kacharishu redinchita nishpa.

⁶ Jesuspa rimashkanta kasushpankuna redinkunata kacharirkakuna. Chaypina yapa achka challwata apirkakuna redinkuna likirinayanankama. ⁷ Chay tukuy challwata rikushpankuna shuk botipi kahuk rediyak masinkunata umankunawa kayarkakuna yanapanankunapa. Chaypi tukuyanta ishka botinkunata challwata untachirkakuna. Botinkunaka yapa untakta kashpan tikranalla karkakuna.

⁸ Jesusta kasushkankunarayku achka challwata apishkankunata rikushpankuna Simón Pedroka, tukuy

† Kay kuchapa shuk shutin kan Galilea kucha, shuk shutinka kan Tiberias kucha

paywa kahukkunapas yapa mancharirkakuna. Chas-nallatata shuk botipi kahuk Simonwa tantaylla rediyakkuna Santiago, Juanpas, Sebedeopa wawankuna yapa mancharirkakuna. Chaypina Pedroka Jesuspa puntanpi kunkurishpan rimarka:

Yaya Jesús, anchuriy ñukamanta. Kanmi kanki ucha illa. Ñukaka uchasapami kani.

Chaypina Jesuska Simonta rimarka:

Ama manchariychu. Imashnami challwata apishpa kawsashkanki, chasnashinami kunanmanta pacha, ñukata katiwahushpayki runakunata yachachinki paykunapas Yaya Diosta kasunankunapa nishpa.

¹¹ Chaymanta botinkunata allpama sikachishpankuna tukuy paykunapa tiyashkanta sakishpankuna Jesuswa pakta rirkakuna.

Jesuska shuk runata aycha ismuchik unkuymanta ampirka

(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Shuk puncha Jesús shuk llaktapi kahushpan shuk aycha ismuchik unkuyyu runaka paktamurka. Mana atipashpanpas chay unkuyyu runakunata kayllayana-ta, Jesusma shamurka. Payta rikushpan puntanpi kunkurishpan tapurka:

Yaya Jesús, yachani ampinata atipawanaykita. Ali kashpan kanrayku kay unkuymanta ampiway, ampirishpayni kuti atipanaynipa tantaylla kawsanata aylunikonawa nishpa.

¹³ Chaypina Jesuska makinwa llankashpan rimarka:

Ari, munanimi. Kunanka ampirishkami kanki. Ña atipanki ayluykikonawa tantaylla kawsanata.

Chasna nishkanllawa chay runaka chay unkuymanta ampirishka karka. ¹⁴ Chaymantapas rimarka:

Ama nima pita rimankichu kanta ampishkaynimanta, ashwan saserdotellama rikuchik rinki ampirishkaykita. Moisespa killkashkanpi kamachishkashina Yaya Diosta kunayki kashkata apashpa churak rinki, tukuy runakuna ampirishkaykita yachanankunapa.

¹⁵ Chasna Jesús kunashpanpas chay ampirishkaka tukuy runakunata ampirishkanmanta kwintak rirka. Chaypi achka runakuna tantaripayanahun payta uyanankunapa, unkuymantapas ampirinankunapa. ¹⁶ Chayrayku Jesuska anchuripayan nima pi tiyahushkama Yayan Diosta mañanapa.

Jesuska aychan chakirishka runata ampirka

(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Shuk puncha Jesuska yachachihurka shuk wasipi. Chaypi shuk fariseokuna, Moisespa killkashkanta shuk yachachikkunapas tiyahlla kahurkakuna. Paykunaka tukuy Galilea allpapi llaktakunamanta, tukuy Judea allpapi llaktakunamanta, Judeapi kahuk Jerusalén llaktamantapas shamurkakuna. Chaypi Jesuska Yaya Diospa yachayninwa kashpan achka unkushkakunata ampirka. ¹⁸ Chaypina shuk runakuna apamurkakuna aychan chakirishka runata llanchamanpi sirihushkata Jesusma. Chay runaka mana atipapayanchu kuyurinata. Paykuna yuyarirkakuna, wasi ukuma yaykuchish-

panchi Jesuspa puntanpi churashunchi chaypi ampinanpa payta nishpa. ¹⁹ Chasna yuyarishpankunatata mana atiparkakunachu yaykuchinata, yapa achka runa tiyashkanrayku. Chayraykuna iskalunta sikarkakuna chay parihi washayu wasi awama. Chaypi sapiraman-ta rurarishka tablastukunata anchuchishpankuna llanchamanpi sirihushkata chay awamanta uraykuchirkakuna achka runakuna chawpipi Jesuspa puntanpi. ²⁰ Chayta rikushpan Jesuska yacharka paykuna yuyarihushkankunata, Jesuska atipama ampinata nishpa. Chaypina chay runata rimarka:

Wawki, tukuy uchaykikonamanta llakirishkami kanki nishpa.

²¹ Chaymanta chay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, chay fariseokunapas piñarishpankuna yuyarirkakuna:

¿Pitaya kay runaka chasna rimanankapa? Chasna rimahushpanmi Yaya Diosta piñachihun. Nima pi atipamachu runakunata uchankunamanta llakichinata. Yaya Diosllami atipan llakichinata uchanchikunamanta.

²² Jesuska chasna yuyarihushkankunata yachashpan rimarka:

¿Imaraykutaya chasna yuyarihunkichi shunkuykichi? ²³ Kay runataka rimashkanimi uchaykikonamanta llakichirishkami kanki nishpa. Chasna rimashpayni mana yachankichichu shutipachu llakichiy tukushka manachu nishpa. Ñuka kay unkushkata rimaynima atariy, puriy nishpa. Pay alita purishpanna yachankichima ñuka payta ampishkaynita.

²⁴ Yachanaykichipa ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa paypa yachayninwa kay allpapi runakunata uchankunamanta llakichinaynita kunalla kay runata ampisha.

Chasna nishpan chay unkushkatana rimarka:

Kanta rimani atariy. Llanchamaykita apishpayki kutiy wasikima.

²⁵ Chasna rimashkanllawa chay aychan chakirishka runaka atarishpan llanchamanta apishpan Yaya Diosta takishpa, kushikushpa wasinma kutirka. ²⁶ Chasna rikushpankuna tukuy chaypi kahukkunaka Yaya Diosta atunyachishpa kushichirkakuna. Yapa mancharishpa rimarkakuna:

Kunan punchami rikushkanchi yapa sumata, nima ima uras rikushkanchita.

Jesuska Levita kayarka

(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

²⁷ Chaywasha Jesuska chay llaktamanta llukshishpan impuestuta kobrakta Leví shutiyuta rikurka. Chay impuestuta kobrapayan romano tukuymanata atun apurayku. Levika kobranan wasipi tiyahurka. Payta rikushpan Jesuska rimarka:

Leví, shamuy, katiway nishpa.

²⁸ Chay ratulla Levika atarishpan tukuy imanta sakishpan Jesustana katirka. ²⁹ Chaywasha Levika Jesusrayku shuk atun mikunata wasinpi rurarka payta yuyashkanta rikuchinanpa. Chay mikunarayku achka

impuestuta kobra masinkuna, ashwan shuk runakunapas chay wasipi tantarishka kahurkakuna. Chay runakuna Jesuspas runankunawa pakta tantaylla mikunankunapa mesa muyukta sirihurkakuna.

³⁰ Chayta rikushpankuna fariseokunaka, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas Jesuspa runankunata chiknishpankuna tapurkakuna:

¿Imaraykuta kankunaka chay mana alita rurak runakunawa, impuestuta kobra kunnawapas tantaylla mikuhunkichi upyahunkichi?

³¹ Chaypi Jesuska aynirka:

Alikunaka mana munanahunchu ampikta. Ashwan unkushkakunami ampikta munanahun ampirinankunapa. ³² Chasnallatata ñukaka mana shamushkanichu yanapanaynipa maykanmi riman mana uchayuchu kani nishpa. Ashwan shamushkanimi uchayukunata yanapanaynipa Yaya Diostana kasunankunapa.

Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa katishkankunata manana atipanankunata katinata
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ Chasna Jesús yachachihushpan runakuna chiknishpankuna rimarkakuna:

Bawtisak Juanpa runankuna, fariseokunapa runankunapas achka kuti mana mikupayanahunchu Yaya Diosta yuyarishpa mañanankunapa. Ashwan kanpa runaykikunaka mana chasnanahunchu, kushilla kashpankuna mikunahunlla upyanahunlla. ¿Imaraykuta chasnanahun?

³⁴ Chasna rimahushpankuna Jesuska aynirka:

Shuk musu warmiyahushpanka kayan tukuy aylunkunata. Kushilla tantarishpa mikunahun mushu warmiyahushkawa pakta. Chasna chay warmiyahuk runawa kushilla tantarihushkankunapi nima pi atipanchu mana mikushpa kanata. ³⁵ Shuk puncha kuntrankunaka chay mushu warmiyashkata pushak shamushpankuna chay uraska llakirinkakunami. Llakirishpankuna mana mikunayankakunachu nishpa.

Chasna Jesuska rimarka pay kikin chay mushu warmiyashkashina kashkata yuyachishpa.

³⁶ Chaymanta Jesuska shuk yachachinawa yachachishpa katirka: Nima maykan runa llaktanchipi kawsak mushu kamsanmanta pitinchu shuk pitistuta, chaywa mawka kamsanta rimintananpa. Chasna rurashpanpas mana alichu kparinka, nima mushu nima mawka kamsanka aliyapunkachu.

³⁷ Chasnallatata mushu vinu putskurishkataka mana churanchichu mawka karamanta rurarishka bulsapi apananchipa. Chay uva yakuka urtiyahushpan putskurin, mawka karamanta rurarishka bulsaka tukyashpan vinuka talirin, chay bulsapas manana valinnachu. Chayrayku mushu vinuta mushu karamanta rurarishka bulsapi churanchi. ³⁹ Ñukaka mushu shimitami yachachihuni. Ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunaka mana chasnachu kan. Maykanmi paykunapa yachachishkankunata kasunayashpanka manami ñukapataka kasunayankachu,

ñawpamanta pacha ñukanchita yachachishkankunaka alimi nishpa.

Jesuska yachachin samana punchamanta
(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

6 Shuk samana punchapi Jesuska runankunawa pakta trigu tarpurishkakuna chawpita rirkakuna. Chaypi runankunaka shuk shuk trigupa puntanta pakishpa, muyunta wishkushpankuna mikurkakuna.

² Chayta rikushpankuna shuk fariseokuna piñarishpa paykunata tapurkakuna:

¿Imaraykuta kay samana punchapika tarawashpa pakihunkichi trigu muyuta mikunaykichipa? ¿Manachu yachankichi Yaya Diospa kamachishkanta samana punchapika mana tarawananchipa?

³ Chasna rimahushkankunata uyashpan Jesuska aynirka:

¿Manachu leyishkankichi ñawpa atun apu David wañuka paywa kahukkunapas yarkashpankuna imashnata rurarkakuna? ⁴ Yaya Diospa wasinpi yaykushpan Yaya Diosta rikuchinankunapa mesapi churarishka pankunata apirka mikunapa Yaya Diosrayku rurarishkata. Paywa purishpa kahukkunatapas kurka mikunankunapa. Chay pankunaka mana paykuna mikunankunapachu karka. Yaya Dios kamachirka saserdotekunalla mikunankunapa. Chasna mikushpankunas Yaya Dioska chaytaka mana uchatashina rikushpan paykunata mana kastigarkachu. Chayrayku kankunapas runaynikunata mana atipankichichu rimanata uchatami rurashkankichi nishpa.

⁵ Chaymantapas Jesuska nirka:

Yaya Dioska ñuka paypa Kachashkan Runata yachayninta kuwashka kankunata rimanaynipa imakunami ali kanahun samana punchapi ruranaykichipa.

Jesuska chakirishka makiyu runata samana punchapi ampirka
(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Shuk samana puncha Jesuska tantarina wasipi yaykurka runakunata yachachinanpa. Chaypi tiyarka shuk runa kуска makin chakirishka. ⁷ Chaypina Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas rikushpa kahurkakuna, Jesuska ampinkachu manachu nishpankuna payta uchachinankunapa samana punchapi mana rurana kashkata rurashkanrayku. ⁸ Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan chay chakirishka makiyuta rimarka:

Atariy, chawpinchipi shayarik shamuy.

Chay runaka atarishpan chawpinkunapi shayarik rirka. ⁹ Chaypina Jesuska shukkunata rimarka:

Kankunata tapuni, Yaya Diosta kasushpanchika ¿imatata ashwan ruranchima samana punchapika, alitachu millaypatachu? ¿Alichu kama shuk unkushkata ampinanchipa samana punchapi, manapika sakinchimachu wañunanpa?

¹⁰ Chasna nishpan Jesuska kuchunpi muyukta kahukkunata rikushpan chay runata rimarka:

Chutachiy makikita nishpa.

Chasna makinta chutachishpan ampirishka kipurpurka. ¹¹ Chaypi shukkunaka Jesusta yapa piñarishpankuna paykunapura tapunakurkakuna: ¿Imanachinchimashi kay runata? nishpa.

Jesuska payta katikkunamanta chunka ishkayta akllarka

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² Chay punchakuna Jesuska urku awama sikarka Yayan Diosta mañananpa. Chaypi tukuy tuta Yayanta mañarka. ¹³ Ña pakarihushpan payta katikkunata kayarka paykunamanta chunka ishkayta akllananpa. Chaymanta chay akllashkankunata rimarka: Kankunami apostolnikuna kankichi, kachanayni runakuna. Kankunata kachasha shiminita yachachinaykichipa.

¹⁴ Chay akllashkankunapa shutinkunaka karkakuna: Simón, maykantami Jesuska shutiyachirka Pedro, Andrés Simonpa wawkin, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, shuk Santiago Alfeopa wawan, chaymanta shuk Simón, maykantami rimapayanahun Selote. ¹⁶ Shukka karka Judas † Santiagopa wawan, chaymanta shuk Judas Iskariote shutiyu, maykanmi chaywasha Jesusta apichinan karka.

¹⁷ Chay chunka ishkay runankunata akllashkanwasha Jesús paykunawa pakta chay urkumanta uraykurkakuna shuk pampama. Chaypi tantarirkakuna achka payta katihukkunapas. Chaymantapas achka runakuna tukuy Judea allpamanta, Judeapi kahuk Jerusalén llaktamantapas, atun yaku mar mayanmanta, Tiro llaktamanta, Sidón llaktamantapas Jesusma shamurkakuna yachachihushkanta uyanankunapa, unkushkakunapas ampirinankunapa. ¹⁸ Supay unkuchishka runakunatapas Jesuska ampirka. ¹⁹ Yapa yachayninwa tukuy unkushkakunata ampishushkanta rikushpankuna tukuy chaypi kahukkuna payta llankanayarkakuna ampirinankunapa.

Jesusk runankunata yachachirka imashnami kushikushpa kawsashunchi

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesuska runankunata rikushpan rimarka:

Kankuna kushilla kankichi, Yaya Dios mana yanapawashpanka nima imata atipanichu ruranata nishpa yuyarishpa kawsahushkaykichirayku. Yaya Diosmi kankunata yanapanka wiñayparayku paypa ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.

²¹ Kushilla kankichi yarkahukshina Yaya Diospa munashkanta ruranayashpa kawsahushkaykichirayku. Yaya Diosmi kankunata yanapanka paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chasnallatata kushilla kankichi kunan wakashpa kawsahushkaykichirayku, shuk urasmi asinkichi.

²² Kushilla kankichi runakuna kankunata chiknishpankuna tantarinaykichi wasikunamanta wichuy tukushpaykichi kamiy tukushpaykichi washanchashpa rimay tukushpaykichi ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata katiwahushkaykichirayku. ²³ Chasnallatami

ñawpa chay chiknik runakunapa yaya rukunkuna wañuka Yaya Diospa rimashkanta yachachikkunata chiknishpankuna parisichirkakuna. Kunan kankunatapas chasnallatata parisichihushpankuna atunta kushikuychi. Shuk punchami silupi Yaya Dios kankunata atunta kushichinka tukuy chayta parisishkaykichirayku.

²⁴ Chaymanta shukkunatana rimarka:

Ay kankuna kullkiyu runakuna, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Ñami kushilla kawsashkankichi.

²⁵ Ay kankuna kunan saksashkashina kahukkuna, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Saksashkashina kahushkaykichimanta yarkaywashinana kankichi.

Ay kankuna, maykankunami kunanka kushilla asihunkichi, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Asihushkaykichimanta llakirishpana wakankichi.

²⁶ Ay kankuna, maykankunamantami tukuy runakuna ali kanaykichita rimanahun paykunapa uyanayashkankunallata yachachishkaykichirayku. ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Ñawpa chay runakunapa yaya rukunkuna wañupas llullashpa yachachikkunata ali kanankunata rimarkakuna.

Jesusk paypa runankunata yachachirka chiknik runakunata yuyanankunapa

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jesuska yachachishpalla katihushpan rimarka:

Kunan kankuna, kiriwak runakuna kashpaykichimi yachachishkaykichimi. Kankunata chiknik runakunata yuyaychi. Kankunata piñarishushpankunas alita ruraraychi paykunata. ²⁸ Kankunata millaypata rimakkunata rimaychi Yaya Dios kankunata yanapashpa kushichichun nishpa. Kankunata kamikkunarayku Yaya Diosta mañapuychi. ²⁹ Shuk runa kanta makahushpan uyaykipi sakmashpanka ama rantipaychu. Kutikashka sakmashpanpas ama piñarishpa rantipaychu, ashwan alichay paywa. Chaymanta shuk runa kanta awaniru churarishkaykita kichunayashpanka kamisaykitapas kichunayashpanka sakiy. Ama piñariychu payta.

³⁰ Maykanpas imaykita tapuhushpanka kuy. Maykanpas imaykita apashpanka ama rimaychu kutichiyway nishpa. Chasna rurashpaykichimi riksinkakuna Yaya Diospa wawankuna kanaykichita. ³¹ Kankuna runa masikichikunata yuyashpa alita rurashpa kawsaychi, imashnami kankunapas munankichi paykuna kankunata yuyashpa alita rurashpa kawsanankunapa.

³² Yachanchi llullachik runakunapas ayllunkunata yuyanankunata. Kankuna chasnallatata aylluykichikunallata yuyashpaykichika paykunamanta mana ashwan alitachu rurahunkichi. Paykunashina rurashpalla kawsashpaykichika ¿imamantata Yaya Dioska kankunata kushichinka? ³³ Yuyanakup masikichillawa yanapanakushpaykichika uchata rurakkunashinalla kawsankichi. Chasna kawsashpaykichika ¿imamantata Yaya Dios kankunata kushichinka? ³⁴ Chaymanta kankuna kutichik runallata shuk imaykichita prestashpaykichika ¿imamantata Yaya Dios kankunata

† Rikuy Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 1.13

kushichinka? Uchata rurakkunapas kutichik masinkunallata shuk shuk kullkinkunata prestanahun, yuyarishpa ashwanta paykunamanta apinata.

³⁵ Ñuka kankunata rimani, kankunata chiknik runakunata yuyanaykichi tiyan. Chaymantapas alita ruranaykichi tiyan runa masikichikunarayku. Chaymantapas shuk runa shuk imaykichita tapushpanka prestanaykichi tiyan nima chapashpa chayta kutichinanpa. Chasna rurashpaykichika Yaya Dios kankunata sumakta kushichinka. Paymi kan ali shunku, mana agradesikkunata, millaypa rurakkunatapas chasnalla yuyan. Chasna kankunapas Yaya Diosshina yuyashpa kawsashpaykichimi atun yachayyu Yaya Diospa wawankuna kankichi. ³⁶ Imashnami Yaya Dioska tukuy runakunata llakichishpa yuyan, chasnallatata kankunapas, paypa wawankuna kashpaykichi payshina llakichik yachchi.

Jesuska yachachin shuk runa masinchita mana alichu kanki nishpa mana rimananchipa

(Mt 7.1-5)

³⁷ Chaymanta Jesuska ashwanta yachachishpa katirka: Yaya Dioska mana kanta kastigananpa, ama rimanichu shuk runa masikichimanta payka mana alichu kan nishpa. Yaya Dioska kankunata nina mana wañukma mana kachananpa, ama rimankichichu uyachikshina shukkunamanta Yaya Diosmi kanta kachanka nina mana wañukma nishpa. Tukuy runa masikichita llakichinaykichi tiyan. Chasna runa masikichita llakichishpaykichika Yaya Diospas kankunata llakichinka.

³⁸ Maykanpami tiyan imankunaka, pishihukkunata mana mitsashpa kuychi. Chasna mana mitsashpa kushpaykichika Yaya Diospas kankunata ashwan achkatami kunka. Kankuna runa masikichita rurashkaykichishina, chasnallatata Yaya Dioska kankunatapas ruranka.

³⁹ Chaymanta Jesuska chaypi kahukkunata shuk yachachinawa rimarka: Shuk wiskuka wisku masinta pushahushpanka ¿atipamachu alita purichinata? Shuk uchku allarishka kashpan ¿manachu chaypi ishkanti urmanahuma? Chasnallatata maykanmi Yaya Diospa shiminta mana alita asirtancho, mana atipanchu kankunata yachachinata. ⁴⁰ Nima maykan yachakuk payta yachachikmanta ashwan yachak kanchu. Chasna kashpanpas tukuyta alita yachakushpan payta yachachikshinallatata kanka.

⁴¹ Runa masakipa ñawinpi shuk uchilla susyastu tiyamaka, shuk ratu rikunkichima. Ashwan kankunaka kikin ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka, mana rikunkichimachu. Ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka runa masakichipa ñawinpi kahukmanta, mana alichu kama payta rimanaykichipa ñawikimanta susyata surkushara nishpa. Chasna rurankimaka kan kikitami llullachirinkima. Ashwan puntiru kan kikinpa ñawikimantara chay atun susyata surkuy. Chaymanta alita rikushpayki runa masakipa ñawinmanta chay uchillastu susyata surkuy. Chasnallatata puntiru kan kikinpa uchaykita sakinayki tiyan. Chaypirami atipan-

kichi runa masakita kunanata paypa uchanta sakinanpa.

Jesuska yachachin muyunmanta kaspita riksinanchita yuyachishpa

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chaymanta Jesuska shuk yuyayta rimarka: Tarputa yuyariychi. Ali tarpuka mana millaypatachu muyuyan. Chasnallatata millaypa tarpupas mana alitachu muyuyan. ⁴⁴ Karan tarputa muyuyanmanta riksinchi. Papayu mana muyuyamachu kasha muyuta. Champiraka mana muyuyamachu papayuta. ⁴⁵ Chasnami kan runakunawapas. Ali yuyayyu runaka ali shimikunallatami riman, alikuna shunkunpi kashkanrayku. Millaypa yuyayyu runaka millaypakunallatami riman. Chay millaypa yuyaykunaka shunkunpi kashpan millaypakunaka shunkunpi mirashpan shiminka riman.

Jesuska ishkay runa wasita rurashkankunata yuyachishpa yachachin

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Imaraykuta kankunaka karan uras rimawankichi Yaya Jesús, Yaya Jesús, kamachishkaynita mana kashpaykichitata? ⁴⁷ Kunan rimashkaykichi maykanmi ñukama shamushpan shiminita alita uyan, kamachishkaynitapas kasun, payka kasnami kan: ⁴⁸ Shuk runa sumakta wasinta lumapi rurarka, allpata ukuta allashpan orkonkunata shayachirka. Chaymanta atun untay shamurka. Chay wasita mana imanachirkachu, alita rurashka kashkanrayku. ⁴⁹ Maykan runami shiminita uyashpanpas kamachishkaynita mana kashunchu, payka kasnami kan: Shuk runa wasinta tiyupi rurarka. Mana ukuta allashpan orkonkunata shayachirka. Chaymanta untay shamushpan chay wasita shuk ratu urmachirka. Llampu warankarishpan tukuyta wichurka.

Jesuska shuk romano kapitanpa runanta ampirka

(Mt 8.5-13)

7 Chay achka runakunata yachachishkanwasha Jesuska Kapernaum llaktama rirka. ² Chay llaktapi shuk kapitan tiyarka Roma llaktamanta. Paypa tiyarka shuk yuyashkan runan sinchita unkushka, ña wañunalla karka. ³ Chay kapitanka Jesusmanta uyarka achka unkushkunata ampihushkanta. Chayta yachashpan israel runakunata kamachik rukukunamanta shukkunata kacharka Jesusta kayak rinankunapa runanta ampinanpa. ⁴ Paktak rishpankuna Jesusta ali shunkuwa tapurkakuna:

Yachachik, ali kama chay kapitanta yanapanaykipa. ⁵ Payka Romamanta runa kashpanpas ñukanchi israel runakunata alita yuyashpan tantarinanchi wasita rurachishka.

⁶ Chasna rimashpankuna Jesuska paykunawa pakta rirka chay kapitanpa wasinma. Ña kuchuyahushpankuna chay kapitanka shuk amigunkunata kacharka Jesusta rimanankunapa:

Yachachik, amigunchi kapitanmi riman: Ñukamanta yapa pasa kashpayki imaraykuta wasinima shamuhunki. Ama shamuychu. Puntaykipi nima imachu kani wasinima shamunaykipa. ⁷ Chayrayku mana ñuka kikin rishkanichu kanta kayanaynipa. Chaymantalla shuk shimita rimay runaynika ampirinanpa. ⁸ Ñukapapas tiyanmi apuynikuna kamachiwanankunapa. Paykuna kamachiwashpankuna kasunayni tiyan. Chasnallatata ñuka suntaluynikunata kamachishpayni paykunapas kasuwanankuna tiyan. Maykan suntaluynitami riy nishpaynika payka rinmi. Shukta shamuy nishpaynika shamunmi. Maykan runaynikunatapapas kayta rurapaychi nishpaynika paykunaka kasushpankuna rurahun. Chasnallatatami kanka shuk shimillawa atipanki anchuchinata unkuyla kay runaynimanta.

⁹ Chasna chay kapitanpa rimashkanta rimashpankuna Jesuska yapa kushikurka. Chaymanta tukuy chay katihukkunama tikrarishpan rimarka:

Kankunata rimani, tukuy israel masinikunamanta nima maykan tukuy shunkunmanta pacha kiriwashkanta tarishkanichu kay romano runatashina. Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchitata kankunaka mana kay runashinachu kiriwankichi.

¹⁰ Chasna Jesús rimashpanna chay kapitanpa kachashkan runakunaka kutirkakuna. Kapitanpa wasinpi paktashpankuna chay unkushkata tarirkakuna ña ampirishkatana.

Jesuska shuk mashintupa wawanta wañushkanmanta kawsachirka

¹¹ Jesuska chay kapitanpa runanta ampishkanwasha runankunawa pakta Naín llaktama rirka. Achka runakunapas paykunawa pakta rirkakuna. ¹² Chay llakta kuchupi paktahushpankuna shuk wañushkata apahukkunata rikurkakuna allarishka urku uchupi churashpa tapanankunapa. Chay wañushkaka shuk mashintupa shuklla wawan karka. Achka runakuna chay llaktamanta chay mashintuwa pakta rihurkakuna. ¹³ Chayta rikushpan Jesuska sinchita llakirishpan chay mashintuta rimarka:

Ama wakaychu.

¹⁴ Chasna nishpan chay wañushkata sirichishpa apahushkankunata kayllayashpan apik rirka. Chaypina wañushkata apahukkunaka shayarirkakuna. Chaypi Jesuska chay wañushkata rimarka:

Musu, atariy.

¹⁵ Chasna nishkanllapi chay wañushka musuka kawsarirka. Tiyarishpan kallarikka rimanata. Chaypina Jesuska kawsachishkan musuta mamantana kurka.

¹⁶ Chayta rikushpankuna tukuy chaypi kahukkuna yapa mancharirkakuna. Yaya Diosta kushichishpa rimarkakuna:

Tukuymanta ashwan atunmi kanki, kay yachaykiwa rimak runata ñukanchima kachamushkaykirayku.

Chaymanta rimarkakuna:

Yaya Diosmi shamushka ñukanchi paypa akllashkan runankunata yanapananpa nishpa.

¹⁷ Tukuy Judea allpapi kawsak runakuna, chay Judeawa pakta kahuk allpakunapi kawsakkunapas yacharkakuna Jesús chay wañushkata kawsachishkanta.

Bawtisak Juan Jesusmanta yachanayashpa runankunata kacharka (Mt 11.2-19)

¹⁸ Bawtisak Juan apirishka kashpan runankunaka kwintapayanahun Jesuspa tukuy rurahushkankunata. Chayta yachashpan Juanka ishka runankunata kayarka. ¹⁹ Paykunata Jesusma kacharka tapunankunapa: ¿Kanchu chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Runa kanki? Manapika ¿shuktachu chapashunchi? nishpa.

²⁰ Juanpa kachashkankunaka Jesusma paktashpankuna payta tapurkakuna:

Bawtisak Juan ñukanchita kachashka kanta tapunanchipa: ¿Kanchu chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Runa kanki? Manapika ¿shuktachu chapashunchi?

²¹ Chay uras Jesuska achka runakunata unkushka kahushkankunamanta parisinankunamantapas ampirirka. Supay yaykushka runakunatapapas aliyachirka. Achka wiskukunapa ñawinkunata aliyachirka alitana rikunankunapa. ²² Chay tukuy runakunata ampishkanwasha Juanpa runankunata rimarka:

Juanta kwintak riychi tukuy rikushkaykichita, tukuy uyashkaykichitapas. Wiskukuna mushumanta rikunahun. Mana purinata atipakkunapas mushumanta purinahun. Aycha ismuchik unkuuykunapas ampirishka kanahun. Mana uyanata atipakkunapas mushumanta uyanahun. Wañushkakunapas kuti kawsarinahun. Nima imayu runakuna Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta uyahunkuna. ²³ Kushillami kanka maykanmi mana sakishpa katiwan nishpa Jesuska Juanpa kachashkan runankunata rimarka.

²⁴ Paykuna kutishkankunawasha Jesuska chaypi kahukkunata Juanmanta rimarka:

Kankunaka chunlla chakishka allpama rishpaykichi ¿imashna runatata rikunayarkankichi? ¿Shuk muspa yuyayyu runatachu rikunayarkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. ²⁵ ¿Shuk suma churarishka runatachu rikuk rirkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. Suma churarishka kahukkunaka apukunapa wasinkunapimi kawsanahun. ²⁶ Chasna kashpan ¿imata rikunayashpaykichitaya rirkankichi? ¿Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachiktachu rikunapa rirkankichi? Kankunata rimani, ari, chayraykumi rirkankichi. Mana chasna runallatachu rikunapa rirkankichi, Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunamanta ashwan yachaktami rikunapa rirkankichi. ²⁷ Chay Juanmanta kasna killkarishka kan ñawpa Yaya Diospa rimashkanka:

Ñukaka shuk runata kachasha runakunata shiminita rimananpa. Payka manarapas kanta kachahushpayni

† Rikuy kastellano Bibliapi Isaías 35.5-6, 61.1

runakunata kanmanta rimak rinka shunkunkunata alichashpankuna alita kanta kayanankunapa nishpa. ²⁸ Ñukaka kankunata rimani, ñawpamanta pacha tukuy kay allpapi kawsak runakunamanta Juanmi ashwan sumakta Yaya Diospa shiminta yachachik kan. Chasna Juan tukuy yachachikkunamanta ashwan yachak kashpanpas maykanmi Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsan, mana yachak kashpanpas chaymi Juanmanta pasa kan.

²⁹ Juanpa yachachihushkanta uyashpankuna achka runakuna romano tukuymanta atun apurayku impuestuta kobrakkunapas yacharkakuna Yaya Dios payta yuyachishpan yapa alita rimashkanta. Chayrayku munarkakuna Juan paykunata bawtisananpa.

³⁰ Fariseokuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas mana munashkunachu Yaya Dios paykunata yanapananpa. Chayrayku mana Juanma rirkakunachu bawtisarinkanapa.

³¹ Chaypina Jesuska yachachishpalla katirka: Kankuna Yaya Diosta mana kasunayak runakuna ¿imawashi kankunata yachachinima? ³² Kankunaka ñampipi tiyarishpa pukllak wawakunashinami kankichi. Paykunaka shuk wawa masinkunata kaparishpa rimanahun: Ñukanchi kenata pukushpanchipas mana baylashkankichichu. Chaymanta llakiypata takishpanchipas mana wakashkankichichu nishpa. ³³ Chasna nima pita kasunayak wawakunashina kashpaykichi nima Bawtisak Juanta, nima ñukata kasunayashkankichichu. Juan mana tukuy runakunashina panta mikushpan nima vinuta upyashpan rimankichi supay yaykushka kananta. Chaymanta ñukana Yaya Diospa Kachashkan Runa shamushkani, upyani, mikuni. Ñukataka rimawankichi: Kanka mikuysiki upyaysikimi kanki, mana ali rurakunapa, romano tukuymanata atun apurayku impuestuta kobrakkunapapas amigunmi kanki nishpa. ³⁵ Chasna rimashpaykichipas ñukanchi Yaya Diosta kasushpa tukuyta alillata rurahushpanchi rikuchinchimi paypa suma yachayninwa kahushkanchita.

Shuk fariseo Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa

³⁶ Chaymanta shuk fariseo Simón shutiyu Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa. Chay fariseopa wasinpi ña yaykushpan Jesuska mesa mayanpi siririrka mikunanpa, imashnami mikupayanahun chasna. ³⁷ Chay llaktapi tiyarka shuk mana alita kawsak warmi. Chay warmika Jesús fariseopa wasinpi paktashkanta yachashpan payma rirka. Shuk yura rumimanta rurashka butillapi mishkinlla asnak perfumita apashpan Jesusta kayllayarka. ³⁸ Jesuspa washanmanta kayllayashpan chakin parti kunkurishpan wakarka. Ñawin yakuwa chakinta ukuchishpan mayllarka. Chaymanta chukchanllawa chakinta chakichishpan mucharka. Chaymantapas perfumita Jesuspa chakinpi talirka.

³⁹ Chayta rikushpan Jesusta kayak fariseoka yuyarirka kay runa Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpanka yachama karka kay warmika mana alita kawsak

kananta. ⁴⁰ Jesuska fariseopa yuyayninta yachashpan nirka:

Simón, kanta shuk shimita rimanayani.

Chaypi fariseoka aynirka:

Ari yachachik, rimaway.

⁴¹ Jesuska rimarka:

Ishkay runakuna kullkita patrona liwirkakuna. Shuk liwirka pichka pachak kullkita, shukka liwirka pichka chunka kullkita. ⁴² Chaymanta patronka tapushpan kutichinankunapa, mana atiparkakunanachu kutichinata. Mana atipashpankuna kutichinata, ishkantita patronka rimarka: Liwuwashkaykichita manana pagawankichinachu nishpa. Kunanka rimaway ishkanti llakichirishkankunamanta ¿maykanta ashwanta patrona yuyama? nishpa.

⁴³ Simonna aynirka:

Ñuka yuyarini maykanmi ashwan kullkita liwirka, chaymi ashwanta patrona yuyama.

Jesusna rimarka:

Alitami ayniwashkanki.

⁴⁴ Chasna nishpan chay warmita rikushpan Simonta nirka:

¿Rikushkankichu kay warmi rurawahushkanta? Wasiki yaykushpayni kanka mana yakuta kuwashkankichu chakinita mayllanaynipa. Kay warmika ñawin yakuwa chakinita mayllapashka, chaywasha chukchanwa chakichipashka. ⁴⁵ Kanka saludanakushpanchi mana muchawashkankichu. Kay warmika yaykushkaynimanta pacha chakinita muchapashka. ⁴⁶ Kanka nima aseiteta umaynipi taliwashkankichu. Kay warmika yapa suma mishkihlla asnak perfumita chakinipi talipashka. ⁴⁷ Chayrayku kanta rimani, payka yachan tukuy uchankunata llakichinaynita. Chayrayku yapa yuyawashpan chakinita mayllapashka. Kanka yuyarinki uchillastu uchaynika nishpa. Chasna yuyarishpaykimi uchillastu uchakunamantalla llakichiy tukushkanki. Chayrayku mana yapa yuyawankichu.

⁴⁸ Chasna nishpan chay warmitana rimarka:

Uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa.

⁴⁹ Chaypina Jesuswa pakta kayak tukushka runakunaka paykunapura tapunakurkakuna:

¿Pitaya kay runaka, uchankunamanta chasna llakichinanpaka? ¿Yaya Diosshinachu tukunayan? nishpa.

⁵⁰ Jesuska chay warmita ashwan rimarkalla:

Kanmi tukuy shunkuykimanta pacha kiriwashkanki. Chayrayku tukuy uchaykikunamanta llakichishkani. Kushilla wasikima riy nima pita manchashpa.

Jesusta yanapak warmikunamanta riman

8 Chaymanta Jesuska achka llaktakunapi purirka, Yaya Diospa suma ali shiminta yachachishpa Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarithkanmanta. Chay chunka ishkay akllashkan runankunaka paywa pakta rirkakuna, chaymantapas shuk warmikuna. Chay warmikunatami manara paywa purihushpankuna Jesuska unkushka kahushkankunamanta ampirka, supay yaykushkankunamantapas aliyachirka. Shukka karka Magdalamanta Maria, maykanmantami Jesuska

kanchis supaykunata llukshichirka. ³ Shukka karka Kusapa warmin Juana. Chay Kusaka karka apu Herodespa wasinpi kamachik. Shukka karka Susana. Chaymanta ashwan achka warmikunapas Jesusta katirkakuna. Paykuna tukuy ima tiyapushkankunawa Jesusta yanaparkakuna.

Jesuka tarpuk runamanta yuyachishpa yachachin
(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

⁴ Achka llaktakunamanta runakuna Jesusma tantarimurkakuna. Chaypi Jesuka paykunata yachachihushpan kasna rimarka: ⁵ Akuychi yuyarishunchi. Shuk runa llukshirka tarpunanpa arus muyukunata wichashpa. Chasna tarpushpan shuk muyukunaka ñampipi urmarkakuna. Runakunaka awanta purishpankuna pulbuchirkakuna. Chaypina pishkukunana mikurkakuna. ⁶ Shuk muyukunaka llapcha allpa samantasapapi urmarkakuna, shuk ratu tukyarirka. Chakishka allpaka kashkanrayku llampu wañurkakuna. ⁷ Shuk muyukunaka kasha kiwa chawpipi urmarkakuna. Chay kashawa pakta wiñahushpan llampu tapashpan wañuchirka. ⁸ Shuk muyukunaka suma allpapi urmarkakuna. Chay muyuka wiñashpankuna achkata muyuyarka. Shuk muyumantalla shuk pachak muyus-tukuna mirarka.

Chasna nishpan Jesuka sinchita rimarka: Kay yachachishkaynita alita uyashpa yachakuychi.

Jesuka yachachishkanta runankunata asirtachirka
(Mt 13.10-23; Mk 4.10-20)

⁹ Chayta uyashpankuna runankunaka Jesusta tapurkakuna:

Chay yachachishkaykika ¿ima ninayantaya?

¹⁰ Chaypi Jesuka paykunata aynirka:

Kankunallata Yaya Dios yachachihun nima pi yachashkanta, imashnami paypa ali kamachinanka kay allpapi. Shukkunatami yachachini chasna mana yapa asirtaypa yachachinakunawa. Uyashpankunapas mana asirtankakunachu. Rikushpankunapas mana yachankakunachu imaraykumi chayta rurani nishpa.

¹¹ Chaymanta rimarka:

Chay yachachishkaynika kasnami ninayan: Muyuka ninayanmi Yaya Diospa shimin. ¹² Muyu ñampipi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa shiminta uyanahun alita. Chaymanta supayka shamushpan chay Yaya Diospa shimin uyashkankunata kunkachin. Chasnaka manana kasunahunchu kishpishka kanankunapa.

¹³ Muyu samantasapapi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa shiminta kushilla uyanahun. Chay muyukunaka wiñarishpan mana sumakta ankuyashkachu kanahun. Chasnashinami chay runakunaka shuk ratulla Yaya Diosta kushilla katinahun. Chaymanta ima kamanakunapas paykunata Yaya Diosmanta anchuchin manana payta kasunankunapa.

¹⁴ Muyukuna kashasapapi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa shiminta munashpanku-

napas mana sakinayanahunchu ñawpa kawsashkankunata. Paykuna kay allpapi kawsanankunapa munashkankunallata yuyarishpa musparinahun. Yuyarinahun kay mundupi imankuna tiyashkankunallata, kullkillata munashpa, imankunata mirachinayashpa, chaymanta paykuna kikinllata kushichinankunapa yuyarishpa kawsanahun. Chay runakunaka tarpu mana muyuyakshina kashpankuna Yaya Diospa shiminta kunkarinahun.

¹⁵ Shuk muyukuna, ali allpapi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna ali yuyaywa Yaya Diospa shiminta shunkunkunapi wakaychanahun. Chaymantapas mana sampayashpa kasushpankuna alikunata yuyarishpa rurashpa kawsanahun.

Jesuka lamparinmanta yuyachishpa yachachin
(Mk 4.21-25)

¹⁶ Nima pi lamparinta apichishpan shitik awarishka tasawa tapamachu, nima kawitu ukuma tiyachimachu. Ashwan tiyachinchimi lamparin tiyachina awapi chay wasipi yaykukunata punchayachinanpa. ¹⁷ Chasnalatata Yaya Diospa shimin yachachishkaynika lamparinshina punchayachin runakunata. Puntiru mana asirtashkankunata chaymanta tukuyta asirtankakuna.

¹⁸ Chayrayku alita uyaychi rimanaynita. Maykanmi alita uyashpan Yaya Diospa shiminta kasun, payka ashwan suma yuyaytami kuy tukunka. Maykanmi Yaya Diospa shiminta uyashpan mana kasunayanchu, payka uchillastu uyashkankunatapas kunkachiy tukunka.

Jesupa ayllunkuna paywa kwintanapa shamurkakuna
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Chaymanta Jesupa maman wawkinunapas paktamurkakuna paypa kahushkanpi. Yapa achka runakuna chaypi kahushkankunarayku mana atiparkakunachu kayllayanata. ²⁰ Chaypi Jesusta rimarkakuna:

Mamayki wawkikikunapas kahunkunami kanchapi, kanta chapahunkuna kwintanankunapa.

²¹ Chasna rimashpankuna Jesuka aynirka:

Yaya Diospa shiminta uyashpa kasukkunami mamaynishina wawkinikunashina kanahun.

Jesuka sinchi wayrata sinchi ulasta kasillayachirka
(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Shuk puncha Jesuka runankunata rimarka: Akuychi chimpashunchi kay kuchata.

Botipi uraykushpankuna chimpahurkakuna. ²³ Chimpahushkankunapi Jesuka puñushpa rihurka. Chaypi sinchi wayra shamurka, atun ulaskuna shayarirkakuna kucha tapakta. Botinkunapi yakuka untarihushpan, ña tikranayahurkakuna. ²⁴ Chaypina runankuna yapa mancharishpankuna Jesusta likchachishpankuna rimarkakuna:

¡Yachachik, ñami tikrahunchi!

Chaypi Jesuka likcharishpan wayrata, atun ulasta sinchi shimiwa rimarka:

¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!

Chasna rimashkanllawa pasarirka wayraka, ulaskunapas, manana ulasyarkanachu. ²⁵ Chasna pasachishkanwasha Jesuska runankunata rimarka: ¿Ñukawa kahushpaykichitachu mancharinkichi? Sinchikuychi ñukapi.

Chasna uyashpankuna runankunaka yapa mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura:

¿Pishi kay runaka? Rimashkanllawa wayra yakupas kasushpa kasillayanahun.

Jesuska supayyashka runata ampirka

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ Jesuska runankunawa pakta chay kuchata chimpashpankuna Gerasa allpama paktarkakuna. Gerasa karka Galilea allpa chimpapi. ²⁷ Paktashpankuna Jesuska botimanta allpama sikahushpan tinkunakurka chay llaktamanta shuk supayyashka runawa. Chay runaka llatan kawsapayan. Mana wasipi kawsapayanchu, wañushkakunata churana urku uchukupi kawsapayan.

²⁸ Jesuska chay supayyashka runata rikushpan paypi kahuk supayta rimarka:

Llukshiy kay runamanta nishpa.

Chasnallapi chay runaka Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka, sinchita kaparishpan nirka:

¿Ay tukuymanta atun yachayyu Yaya Diospa Wawan Jesús! ¿imaraykuta ñukama shamushkanki? Kanta tapuni amara kastigawayrachu.

Unaymanta pacha chay runaka achka supaykunawa kawsapayan. Runakuna achka kuti makinta chakinta kadenakunawa sumakta watashpankunapas supaykunapa payta sumakta amuyashpankuna kadenata pitishpan mitikupayan nima runa tiyashkama.

³⁰ Chaypina Jesuska tapurka:

¿Ima shutita kanki?

Supayyashka kashpan kasna aynirka:

Shutinika kanmi Warankakuna nishpa.

Yapa achka supaykunapa paypi kashkankunarayku chasna aynirka.

³¹ Chay uras chay supaykunaka Jesusta tapurkakuna:

Ama ñukanchita kachankichu chay manchaypa uchkuma, maypimi taparishka kashunchi.

³² Chay urkupi achka kuchikuna mikuhlla kahurkakuna. Supaykunaka tapurkakuna:

Ñukanchita kachay kawsananchipa chay kuchikunapi.

Alimi, yaykuychi kawsanaykichipa nishpa rimarka Jesuska.

³³ Chaypina chay supaykunaka chay runamanta llukshirkakuna kuchikunapina kawsanankunapa. Chay kuchikunaka kunkaymanta tukuy waykuma kallpashpankuna pulyarishpa yakuma urmarkakuna. Chaypina tukuy chinkarirkakuna.

³⁴ Chasna pasahushkakunata rikushpankuna chay kuchita kuyrakkunaka mancharirkakuna. Chaymanta llaktama kallparkakuna tukuy wasikunapi rimak rinankunapa. ³⁵ Chaypina runakunaka shamurkakuna rikunankunapa shutipachu kuchikuna chinkarishkakuna manachu nishpa. Jesús kahushkanpi paktash-

pankuna chay runa, maykanmantami supaykunaka llukshishkakuna, suma churarishka, ali yuyaywana Jesuspa kuchunpi tiyahukta tarirkakuna. Chasna payta rikushpankuna mancharirkakuna. ¿Imanachishkashi kay runata? nishpa yuyarirkakuna. ³⁶ Chay Jesuspa rurashkanta rikuk runakunaka kwintarkakuna, imashnami chay runaka supaykunamanta ampirishka.

³⁷ Chaymanta tukuy Gerasa allpapi kawsak runakuna mancharishpankuna Jesusta rimak shamurkakuna: Anchuriy ñukanchimanta.

Chasna nishpankuna Jesuska botipi uraykushpan runankunawa pakta kutirka.

³⁸ Chasna rihushpankuna chay ampirishka runaka Jesuswa rinayarka.

Ñukapas rinayani kanwa nishpa rimarka.

Jesuska mana munashpan nirka:

Llaktaykima kutiy rimak rinaykipa imashnami Yaya Dioska kanta ampirishka nishpa.

Chasna rimashpan chay runaka llaktanma kutishpan tukuy runakunata kwintak rirka Jesuska ñami ampirishka nishpa.

Jesuska Jairopa wawanta kawsachirka, shuk unkushka warmita ampirka

(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Jesuska Gerasa allpamanta kucha chimpama kutirka. Chaypi paktashpan achka runakuna payta chapahurkakuna kushikushpa tinkunankunapa. Ali yuyaywa payta kayarkakuna.

⁴¹ Chaypi tantarina wasipi shuk kamachik Jairo shutiyu Jesusta kayllayak shamurka. Chay Jairopa shuklla warmi wawan chunka ishka watayu wañuhurka. Chay runaka Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka. Chaypi rimarka:

Yachachik, kanta tapuni wasinima rinaykipa. ⁴² Shuklla warmi wawayni ña wañuhun.

Jesuska Jairowa pakta rihushpan achka runakuna tankanakushpa kichkikta paykunawa pakta rihurkakuna. ⁴³ Chay runakunapa chawpinpi shuk unkushka warmipas rihurka. Chunka ishka watata paymanta tukuy uras yawarka urmapayan. Nima pi atipapayanchu chay warmita ampinata. Tukuy imankunata tukuchirka ampikunata pagashpan. ⁴⁴ Chay warmika Jesuspa washanmanta kayllayashpan churarishkan shimi puntata llankarka. Chasna llankashkanllapi yawarnin urmahushkaka pitirirka. ⁴⁵ Chaypi Jesuska rimarka:

¿Pitaya llankawashka?

Karan shuk rimarka:

Ñukaka kanta mana llankashkanichu.

Chaypi Pedroka rimarka:

Yaya Jesús, kay tukuy runakuna muyukta tankanakushpa kahushpankunami kanta llankashkakuna. ¿Imaraykutaya tapunki ñukanchita pitaya llankawashka nishpa?

⁴⁶ Chasna aynishpankuna Jesuska rimarka:

Musyani yachayniwa ampishkaynita. Chayrayku yachani, maykanmi llankawashka chaytami ampishkani.

⁴⁷ Chaymanta chay ampirishka warmika Jesús ña yachashka nishpan chukchurishpa kayllayak shamurka. Jesuspa puntanpi kunkurik shamushpan tukuy pa uyashkanpi rimarka:

Yapa unkushka kashpaynima churarishkaykita llankashkani. Chay llankashkaynillawami ampirishkani.

⁴⁸ Chaypi Jesuska rimarka:

Panini, ñuka kanta ampinaynita yuyarishpa ñukama shamushkaykirayku ñami ampirishka kanki. Kushilla riy. Ama manchankichu.

⁴⁹ Jesús chasna rimahushkanllapira chay tantarina wasipi kamachik Jairo pa shuk runan wasinmanta payta rimak shamurka:

Ña wawaykika wañushka. Ama yankamanta pushamuychu kay yachachikta.

⁵⁰ Chayta uyashpan Jesuska Jairo ta rimarka:

Ama mancharinkichu. Ñukallapi sinchikuy. Chasna ñukapi sinchikushpayki wawaykika kishpichiy tukunka.

⁵¹ Wasinpi paktashpankuna Jesuska mana munarkachu tukuy yaykunankunapa. Pedro, Juan, Santiago, chay wawapa yayankuna, paykunalla paywa pakta yaykurkakuna. ⁵² Tukuy wañushkata rikunapa shamuhukkunaka kanchapi sinchita kaparishpa wakahurkakuna. Paykunata Jesuska rimarka:

Ama wakaychichu. Kay warmi wawaka manami wañushkachu, puñuhunmi nishpa.

⁵³ Shutipa wañushka kashkata yachashpankuna Jesus ta asichirkakuna. ⁵⁴ Jesuska chay wawapa kwartunpi yaykushpan wañushkata makinmanta apishpan sinchita rimarka:

Shipas, atariy.

⁵⁵ Chasna rimashkanllapi chay wañushka shipaska kawsarishpa atarimurka. Chaypina Jesuska rimarka: Karaychi.

⁵⁶ Chayta rikushpankuna chay shipaspa yayan manpas yapa kushikurkakuna. Chaypina Jesuska paykunata rimarka:

Ama rimankichichu nima pita kay wawaykichita wañushkanmanta kawsachishkaynita nishpa.

Jesuska chunka ishkay akillashkan runankunata kacharka Yaya Dios ña runakunata kamachinata kallarihushkanmanta yachachinankunapa

(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

9 Shuk puncha Jesuska chay chunka ishkay runankunata tantachishpan yachayta kurka atipanankunapa runakunamanta supaykunata llukshichinata, unkushkakunatapas ampinata. ² Chaymanta paykunata rimarka:

Yachachik riychi Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarihanmanta. Unkushkakunatapas ampinkichi.

³ Kachahushkanpi rimarka:

Rihushpaykichi ama apankichichu nima tulata, nima bulsaykichita, nima mikunaykichita, nima kullkikichita.

Shuk churarishkaykichillawa riychi. ⁴ Shuk wasipi yaykushpaykichika chay wasillapi kipariychi shuk llaktama rinaykichikama. ⁵ Shuk llaktapi paktashpaykichi chay runakuna Yaya Diospa shiminta mana uyanayashpankunaka kankunata mana kayankakunachu wasinkunapi. Chasna rurashpankunaka chay llaktamanta llukshiychi kasna nishpa: Yaya Dios kankunata kastigankami, paypa shiminta mana uyanayashkaykichirayku. Chasna rimaychi yachanankunapa imamantami kastigay tukunkakuna.

⁶ Jesús chasna rimashpan chay runankunaka llukshirkakuna. Tukuy llaktakunama rishpankuna Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa, unkushkakunatapas ampishpa purirkakuna.

Apu Herodes yachanayarka pimi kan Jesuska

(Mt 14.1-12; Mk 6.14-16)

⁷ Apu Herodeska chay uras Galilea allpapi kamachik kashpan tukuy imashnami Jesús rurahushkanta uyashpan mana yacharkachu imatami yuyarinka. Shukkunaka Jesusmanta rimarkakuna: Chay Jesuska Bawtisak Juanchari, wañushkanmanta kuti kawsarimushka.

⁸ Shukkunaka rimarkakuna: Chay runaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaschari, maykanmi kuti shamunan karka Kishpichikka manara shamuhushpan. Shukkunaka rimarkakuna: Shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaman tachari kawsarimushka. ⁹ Herodeska rimarka: Ñuka kikinmi kamachirkani Juanpa umanta pitinankunapa. ¿Paychu kawsarimushka? ¿Pishi kan chay runaka? Paymanta runakunaka kwintawanahun achka alikunata rurashkanta nishpa. Chayrayku yapa Jesus ta rikunayarka.

Jesuska pichka waranka runakunata kararka

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Kutimushpankuna chay chunka ishkay Jesuspa apostolinkunaka payta kwintak shamurkakuna imatami rurashkakuna. Chaypi Jesuska paykunallata pushashpa rirka samanankunapa nima pi kawsahushkama Betsaida llakta kuchupi. ¹¹ Chayta yachashpankuna achka runakuna Jesus ta katirkakuna. Katihushkakunata Jesuska kushilla kayashpan yachachirka Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarihanmanta. Chaymantapas tukuy chaypi unku ywa kahushkakunata ampirka.

¹² Ña chishiyahushpan chay chunka ishkay runankunaka payta kayllayashpankuna rimarkakuna:

Kachay kay achka runakunata, kay kuchullapi kahuk llaktakunama rishpankuna puñunankunata mikunankunata maskak rinankunapa. Kaypika manami nima shuk runa kawsanchu.

¹³ Chaypi Jesuska aynirka:

Kankuna karaychi kay runakunata.

Paykunaka aynirkakuna:

Pichka panstu, ishkay challwastulla tiyan ñukanchipaka. Mana kaystullaka paktankachu kay

tukuy runakunaraykuka. ¿Rantik rinchimachu ashwanta?

¹⁴ Chaypi karkakuna pichka waranka parti runakuna. Chaymanta Jesuska runankunata nirka:

Paykunata rimaychi tiyarinankunapa, karan shuk muntun pichka chunka pichka chunka.

¹⁵ Jesuspa rimashkanta kasushpankuna runankunata tukuy chay runakunata chasna tiyachirkakuna.

¹⁶ Chaypina Jesuska chay pichka panta ishkay chall-watapas apishpan siluma rikushpan Yayan Diosta agradesirka.

Agradesishkanwasha chay mikunata paki paki rurashpan runankunata kurka chay runakunata karanankunapa.

¹⁷ Tukuy saksakta mikurkakuna. Chaywasha puchurishkankunata tantashpankuna chunka ishkay tasata untachirkakuna.

Pedro Jesusta Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kanki nishpa rimarka
(Mt 16.13-28; Mk 8.27-9.1)

¹⁸ Shuk puncha Jesuska chunlla kahushkapi Yayan Diosta mañarka. Runankunalla paywa pakta kahurkakuna. Chaypina paykunata tapurka:

Runakuna kwintahushpankuna ¿pimi kani ninahuntaya? nishpa.

¹⁹ Chaypi paykunaka aynirkakuna:

Shukkunaka ninahunmi Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita. Shukkunaka ninahunmi, Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Eliaschari kanaykita, maykanmi kuti shamunan karka. Ashwan shukkunaka ninahun, shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikchari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita.

²⁰ Chaypi Jesuska paykunatana tapurka:

Kankunaka ¿pi kanaynitata yuyarinkichi?

Chayllapi Pedroka aynirka:

Kanmi kanki Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik.

²¹ Pedro chasna nishpan Jesuska paykunata rimarka:

Nima pita chayta rimankichirachu.

²² Chaymantapas rimarka:

Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka achkata parisinayni tiyan. Ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, saserdotekunapa apunkuna, Moisespa kil-kashkanta yachachikkunapas chikniwashpankuna wañuchiwanakuna. Wañushpaynipas kimsa punchamantami Yaya Dioska kawsachiwanka.

²³ Chaymanta tukuy payta katihuk runakunatana rimarka:

Kankuna katiwanayashpaykichika ama kankuna kikin munashkaykichita ruraychinachu. Chiknik runakuna kankunata piñarishpa wañuchinayahushpankunapas karan puncha ñukallata mana sakishpa katiwaychi.

²⁴ Maykanmi wañuyta manchashpan sakiwan, manana atipanchu ñukawa wiñaypa kawsanata. Maykanmi mana sakishpa katiwahushpan chikninata wañuytapas parisin, chayka wiñaypami Yaya Dioswa kawsanka.

²⁵ ¿Imata valin shuk runa tukuy kay mundupi tiyashka-

ta apinanpa? Tukuy chaykunaka mana yanapanchu wiñaypa ñukawa kawsanapa. ²⁶ Chasnallatata maykanmi runakunapa puntanpi pinkan ñukata katiwahushkanta rimanata, shiminitapas yachachinata, chay runataka ñukapas, kay allpama kutimuhushpayni rimasha mana ñukapa kananta. Chay punchaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka shamusha punchahlla rikurishpa, paypa atun yachayninwa paypa angelkunawa pakta. ²⁷ Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta kaypi kahukkunaka manara wañuhushpaykichira Yaya Dios kay allpapi kamachihushkanta rikunkichimi.

Jesuska suma chuyahlla rikunayu tukurka

(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸ Pusak puncha chasna rimashkanwasha Jesuska Pedrota, Juanta, Santiagotapas pushashpan shuk urku awama sikarka Yayan Diosta mañanapa.

²⁹ Mañahushkanllapi uyanka chikanyamurka, intishina punchayachirka. Churarishkanpas yura chuyahlla sintihukshina rikurirka. ³⁰ Chaypina ishkay runakuna rikurik shamurkakuna Jesuswa kwintanankunapa.

Chaykunaka karkakunami ñawpa yachachikkuna Moisés Eliaspas. ³¹ Yaya Diospa kachashkan suma chuyahlla kahushka chawpipi rikurishpankuna kwintahurkakuna imashnami Jesuska Yaya Diospa munashkanta paktachishpa Jerusalenpi wañunka nishpa.

³² Pedro paywa kahukkunapas yapa puñunayaywa kashpankunapas likcharishka kipurirkakuna. Chaypi Jesús suma chuyahlla kahushkata rikurkakuna, chay ishkay runakunatapas paywa pakta shayahukkunata rikurkakuna. ³³ Chay ishkay runakuna Jesusmanta anchurihushpankuna Pedroka yapa suma kahushkankunata rikushpan mancharishpa rimarka:

Yachachik, alitami kaypi kahunchi. Ruranchima kimsa tumpustuta, shukta kanrayku, shukta Moisesrayku, shukta Eliasrayku nishpa.

Payka mana alita yuyarishpan chasna rimarka.

³⁴ Chasna rimahushkanllapi puyuka llantuyachishpan llantupina kipurirkakuna. Chay puyu ukupi yaykuhushpankuna mancharirkakuna. ³⁵ Chay puyu ukumanta uyarkakuna Yaya Diospa rimahushkanta:

Kaymi kan Wawaynika. Paytami akllashkani kankunama kachanaynipa. Payllata kasuychi.

³⁶ Chasna rimashkanwashalla Jesusta sapallan kahukta rikurkakuna. Chaymanta paykunaka nima pita rimarkakunarachu maykantami rikushkakuna.

Jesuska supay unkuchishka wawata ampirka

(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29)

³⁷ Chay kayantima urkumanta uraykumuhushpankuna achka runakuna Jesusta tinkuk rirkakuna. ³⁸ Chaypi kahukkunapa chawpinkunamanta shuk runaka sinchita rimashpan tapurka:

Yachachik, kanta tapunayani llakichinaykipa wawaynita. Payka shuklla wawaynimi. ³⁹ Paypi shuk supay yaykushpan kunkaymanta kaparichin. Payta chukchuchin, putsku shimimanta llukshinankama.

Yapa nanaykunata parisichin, wawaynita mana sakinayanchu. ⁴⁰ Runaykikunataka ñami tapushkani supayta llukshichipanankunapa wawaynimanta. Chasna tapushpaynipas mana atipashkakunachu llukshichinata.

⁴¹ Chaypi Jesuska aynirka:

Mana ali yuyayyu runakuna, kankunaka manami sinchikunkichichu ñukapi. ¿Ima uraskamanataya kankunata yachachishpalla kiparisha?

Chaymanta wawapa yayanta rimarka:

Wawaykita apamuy ñukama nishpa.

⁴² Chay wawaka kayllayahushpan supayka allpama urmachishpan yapa kuchpachirka. Chaypi Jesuska supayta sinchi shimiwa kamachirka llukshinanpa chay wawamanta. Chasna chay wawata ampirka. Ña ampishpan yayanta kurka. ⁴³ Tukuy chaypi kahukkunaka yapa kushikurkakuna, Yaya Diospa suma atun yachaywa rurashkanta rikushpankuna.

Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta

(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

Chasna kushikushpankuna Jesús yachayninwa rurashkanta rikushpankuna payka runankunata rimarka:

⁴⁴ Kay rimanaynita alita shunkuykichipi wakaychaychi. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kashpaynipas chikniwak runakunaka apichiwashpankuna parisichishpa wañuchiwanakuna.

⁴⁵ Alita rimashpa yachachishpantata runankunaka mana asirtarkakunachu chasna pasananta. ¿Imatashi chasna nishka? nishpa yuyarirkakuna. Yaya Dios yuyayninkunata tapachirka, chay Jesuspa yachachishkanta manara asirtanankunapa. Chaymanta pinkarkakuna Jesusta tapunata rimashkanmanta.

Jesuska yachachin maykanmi tukuyamanta ashwan yachayyu kan

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-40)

⁴⁶ Chaymanta Jesuspa runankunaka paykunapura rimanakurkakuna, pishi ashwan yachayyu kan paykunamanta nishpa.

⁴⁷ Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan shuk wawata makinmanta apishpan paypa kuchunpi shayachirka. ⁴⁸ Chaypi runankunata rimarka:

Maykanmi yuyawashpan shuk wawata yuyashpan wasinpi yaykuchin, chayka ñukatami yaykuchiwan. Maykanmi ñukata yaykuchiwan, paymi kachawak Yayayni Diostapas yaykuchin. Chayrayku maykanmi tukuy kankunamanta ashwan mana valikshina kan, paymi yapa valik kan.

⁴⁹ Chaymanta Juanka rimarka:

Yachachik, shuk runata rikushkanchi shuk runamanta supayta llukshichihukta, Jesús atipachiwashpan kanta kamachini llukshiy nishpa. Payka mana ñukanchiwa purikchu kan. Chayrayku rimarkanchi ama chasna rurankichu nishpa.

⁵⁰ Chaypina Jesuska payta rimarka:

Ama chasna rimaychichu chay runata. Maykanmi kankunata mana chikninchu, chayka kankunata sumakta yanapahun.

Jesuska mana munarkachu samaritano runakunata kastiganata

⁵¹ Chaypina Jesús siluma kutinan punchakuna ña paktarihushpan payka nima imata manchashpan Jerusalemma rirka. ⁵² Samaria allpapi paktashpankuna Jesuska ishikay runankunata kacharka shuk llaktama wasita maskanankunapa, chaypi puñunankunapa. ⁵³ Chay llaktapi kawsak runakunaka Jesusta mana yaykuchinayarkakunachu, Jerusalemma rihushkanrayku.

⁵⁴ Jesuspa runankunaka Santiago Juanpas chayta rikushpankuna nirkakuna:

Yachachik ¿munankichu rimananchipa silumanta nina urmananpa kay llaktapi kawsak runakunata rupachinanpa?

⁵⁵ Chasna nishpankuna Jesuska tikrarishpan chay ishkantita piñashpa rimarka:

Kankunaka mana yachankichichu imashnami shunkuykichika kanahun. Ñuka mana shamushkanichu runakunata wañuchinaynipa, ashwan kishpichinayniami shamushkani.

⁵⁶ Chaymanta shuk llaktamana rirkakuna.

Jesuska shuk runakunata rimarka imashnami payta katinankuna tiyan

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ñampita rihushkankunapi shuk runa kayllayahushpan Jesusta rimarka:

Maytapas rishpayki kanta katinayani nishpa.

⁵⁸ Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imatata yuyarishpayki katinayawanki? Kankunata rirmani, mahaskunapa tiyan uchkunkunaka, maypimi kawsanahun. Pishkukunapapas tiyan wasinstukunaka, maypimi samanahun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapaka mana nima ima tiyawanchu maypimi samasha.

⁵⁹ Chaymanta shuk runata Jesuska rimarka:

Ñukata katiway.

Payka aynirka:

Yachachik, chapawankira yayayni wañushkata urku uchkupi churanaynikama. Chaywasha shuti kanwa risha.

⁶⁰ Chayta rimashpan Jesuska aynirka:

Yaya Diospa shiminta mana kasunayakkunaka wañushkakunashina kashpankuna paykuna chay wañushkakunataka urku uchkupi churashpa tapanahuchun. Kanka runakunata yachachikriy Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta nishpa.

⁶¹ Chaymanta shuk runaka Jesusta rimarka:

Yachachik, ñukapas kanta katinayani. Chapawankira aylluynikunata rimak rishara kanwa rinaynita.

⁶² Chasna nishpan Jesuska aynirka:

Shuk runa kanuwanpi kawishpa rihushpanka manami washanma rikushpa rinmachu. Chasna rihumaka, shuk ratu kaspipi takarishpan tikrama. Chasnallatami shuk runa ñukata katiwahukka tukuy shunkunmanpacha munashpa katiwanan tiyan. Ñawpa rurashkaykitashina ruranayashpaykika chasnaka manami valinkichu Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsanaykipa.

Jesuska kanchis chunka runakunata kacharka

10 Chaymanta yachachishkanwasha Jesuska yuyarirka achka llaktakunama rinata. Manarapas rihushpan kanchis chunka runakunata akllashpan kacharka paymanta puntiru rinankunapa. Ishkay ishkayta kacharka runakunata yachachinankunapa. ² Kachahushpan rimarka: Rikuychi, shuk atun chakrapitarpuyukuna pukushka kashpanka achka runakunata munanchi utkalla pallanankunapa, mana ismunanpa. Chasnallatata achka kay allpapi kawsak runakuna Yaya Diospa shiminta uyashpankuna kirinkakuna. Chasna kashpanpas mana achka yachachikkuna tiyanchu. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi kachananpa ashwan paypa shiminta yachachikkunata. ³ Kunan riychi. Kankunata kachahuni obeha wawakunatashina pumakuna chawpipi. Achka llaktakunapi purishpaykichi runakunaka kankunata chikninkakuna. Chayrayku ñukapi sinchikuychi. ⁴ Rihushkaykichipi ama apaychichu bulsata, kullkita, nima chakikichirayku ashwan shuk churarinata. Ñampipi shuk runata tinkushpaykichika ama shayarinkichichu kwintanaykichipa.

⁵ Shuk wasipi yaykushpaykichi chay wasipi kahushkakunata puntiru rimankichi Yaya Dios kankunata yanapachun wiñaypata kushilla kawsanaykichipa nishpa. ⁶ Chasna kushilla kawsanata munashpankunaka Yaya Dios chay rimashkaykichita paykunarayku paktachinkami. Mana munashpankunaka Yaya Dios paykunarayku mana paktachinkachu. ⁷ Maykan wasipimi kankunata kayanahun, chay wasillapi kipariychi. Ama puñuk riychichu shuk wasipi shuk wasipi. Imatachari karanahun upyachinahun, chayta mikuychi upyaychi. Shuk tarawak runaka munanmi pagay tukunata. Paykunaka chay mikunawami kankunata paganahun, Yaya Diospa shiminta yachachishkaykichirayku. ⁸ Shuk llaktapi paktashpaykichi shuk runakunapas kankunata kayankakuna. Imatapas kankunata karahushpankunaka mikuychilla. ⁹ Chaypi unkushka kahukkunata ampiychi. Yachachihushpaykichi rimaychi ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa.

¹⁰ Shuk llaktapi paktashpaykichi chaypi kawsak runakuna kankunata mana yaykuchinayashpankunaka kanchama llukshishpaykichi rimankichi: ¹¹ Yaya Dios kankunata kastigankami, paypa shiminta mana uyanayashkaykichirayku. Ñukanchita mana yaykuchinayashpaykichipas kay rimananchita alita uyaychi ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. ¹² Kankunata rimani, Yaya Dios shuk puncha

sinchita kastiganan tiyan chay llaktapi kawsak runakunata. Ñawpa Sodoma llaktapi millaypata rurak runakunamanta pasatami Yaya Dioska paykunata kastiganka.

Jesuska mana kasunayak runakunata rimarka

(Mt 11.20-24)

¹³ Jesuska rimashpalla katirka: Ay kankuna Korasín llaktapi kawsak runakuna. Ay kankuna Betsaida llaktapi kawsak runakuna. Ìmashna kastigushi kankunarayku kanka! Kankunawa kashpayni atun yachaywa achka ruranakunata rurashpaynipas kankunaka Yaya Diosta mana kasunayashkankichichu. Chay Yaya Diospa mana akllashkan Tiro llaktapi, Sidón llaktapi kawsakkuna rikunahuma karka atun yachaywa rurashkaynikunata, Yaya Diosta kasunahuma karka. Chay urasllapi paykunaka yapa pinkaywa llakirishpankuna wakanahuma karka, millaypa rurahushkankunata sakishpankuna alitana ruranankunapa. ¹⁴ Yaya Dioska kastiganan punchapi Tiro, Sidón llaktakunapi kawsak runakunamanta kankuna Korasín, Betsaida llaktakunapi kawsak runakunata ashwan sinchita kastiganka. ¹⁵ Kankuna Kapernaum llaktapi kawsak runakuna ¿imaraykuta yuyarinkichi Yaya Dios ñukanchita siluma pushanka nishpa? Mana chasnachu. Nina mana wañukmami rinaykichi tiyan, ñukata mana kiriwashkaykichirayku.

¹⁶ Chaymanta Jesuska kachanan runankunata kutikashka rimarka: Maykanpas kankunata uyashpankunaka ñukatapas uyawanahun. Maykanpas rimahushkaykichita mana uyanayanchu, ñukatapas mana uyanayawanchu. Chasnallatata ñukata mana kasunayak runaka kachamuwashka Yaya Diostapas mana kasunchu nishpa.

Chay kanchis chunka ishkay Jesuspa kachashkan runankuna kutirkakuna

¹⁷ Chaymanta chay kanchis chunka ishkay Jesuspa kachashkan runankuna achka llaktakunapi yachachishpa purirkakuna. Chaypina yapa kushilla kutishpankuna Jesusta kwintarkakuna:

Yaya Jesús, kan ñukanchita atipachishpayki rimashpanchi supaykunapas ñukanchita kasushpankuna runakunamanta llukshishkakuna.

¹⁸ Chasna chay runankuna kwintashpankuna Jesuska rimarka:

Ari, ñuka kankunata atipachishpaynimi supaykunata winsishkankichi. Chasnashpaykichi rikushkani supaykunapa atun apunkunata rayushina silumanta urmahushkata. ¹⁹ Chay supaykuna machakuya uputinti sulimanwa waklichikshina kankunata shunkuykichipi waklichinayanahun. Ñuka kankunata atipachishkani tukuy supaykunata winsinaykichipa, kankunata mana imanachinankunapa. ²⁰ Yapa achkata kushikunkichi supaykunata runakunamanta llukshichishkaykichirayku. Kankunata rimani, ashwanta kushikuychi shutikichika silupi killkarishka kashkankunarayku wiñaypa Yaya Dioswa kawsanaykichipa.

Yaya Diospa Espiritun Jesusta kushichirka

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Chasna chay runankunata rimashpan Yaya Diospa Espiritun Jesusta sumakta kushichirka. Chaypina Yayan Diosta rimarka: Yayayni, yapa alimi kanki. Atun yachaykiwa silupi allpapipas kamachikmi kanki. Kushikunimi mana yachakchu kani nishpa yuyarik runakunallata yachaykita asirtachishkaykirayku. Chay yachak kanankunata yuyarik runakunata mana asirtachishkankichu yachaykita. Ari Yayayni, kan kikin munashkaykirayku chasna rurashkanki.

²² Yayanta chasna mañashkanwasha runankunata rimarka: Yayaynimi rimawarka ñukalla tukuyta kamachinaynipa. Payllami ñukata alita riksiwan. Kankunaka manami alitachu riksiwankichi. Chaymantapas Yaya Diospa Wawan kashpayni ñukallami payta alita riksini imashnami kan. Maykankunallatami ñuka riksihini, paykunallami Yayayni Diosta riksinkakuna.

²³ Chaymanta runankunallowana kahushpan rimarka: Kushilla kankakuna kankunashina rurahushkaynita rikukkuna, yachachihushkaynita uyakkunapas.

²⁴ Kankunata rimani, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna, achka apu wañukunapas ruranaynita yapa rikunayarkakuna, yachachinaynita yapa uyana-yarkakuna. Tukuy paykunaka mana rikuwashpankunara mana uyawashpankunara wañurkakuna.

Jesuska ali yanapak samaritano runamanta yuyachishpa yachachin

(Mt 19.16; 22.35-40; Mk 12.28-34)

²⁵ Chaymanta shuk puncha Moisespa killkashkanta shuk yachachikka Jesusta kayllayashpan tapurka: Yachachik ¿imata rurashpaynita atipaynima Yaya Dioswa silupi wiñaypa kawsanata?

²⁶ Jesuska aynirka:

Chay ñawpa Yaya Diospa killkachishkanpi ¿imatata ruranaykipa riman?

²⁷ Chay runaka aynirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha Yayayki Diosta sumakta yuyashpa, sumakta munashpa kawsanayki tiyan. Payta yuyahushpaykika alikunata yuyarishpa rurashpa kawsanayki tiyan. Chaymantapas runa masikikunata yuyay kan kikitashina nishpa.

²⁸ Chaypina Jesuska aynirka:

Alitami ayniwashkanki. Tukuy rimawashkaykita rurashpaykika Yaya Dioswa silupi wiñaypa kawsak rinkimi.

²⁹ Chay yachachikka runa masinta mana yuyahushpanpas yuyanata munakshina tukushpan Jesustana tapurka:

¿Maykan runataya kan runa masinika payta yuyanaynipa?

³⁰ Chaypina Jesuska yuyayninmanta shuk kwintuwa yuyachishpa aynirka:

Shuk runa Jerusalén llaktamanta Jerikó llaktama rirka. Ñampipi rihushpan shuwakuna payta tinkurkakuna. Chaypi tukuy paypa tiyapushkanta kichurkakuna

churarishkankunatapas. Kaspiwa waktashpankuna lismayachishpa wañushkatashina sakimurkakuna.

³¹ Chay uraslla shuk saserdote shamuhurka chay ñampillatata. Rikuhushpan chay makashka runa wañuhukta, mana yanapanayashpan karullata pasarka. ³² Chaymanta Yaya Diospa wasinpi saserdoteta shuk yanapak pasarka chay ñampillatata. Pay ñawpa kawsak Levipa miraymanta karka. Wañushkatashina rikushpan karullata pasarka. ³³ Chaymanta Samariamanta runa shamurka chay ñampillatata. Chay lismayashkata rikuhushpan yapa llakichirka. ³⁴ Kayllayashpan chay runata, uchillastu vinuta uchillastu aseitewa chapushpan pitorishkankunata kakurka ampirinanpa. Chaymanta llachapawa wankupurka. Atarichishpan sikachirka pay kikinpa burrun awapi. Shuk puñuna wasima pushashpan sirichik rirka kuyrananpa. ³⁵ Kayantima chay Samariamanta runa shuk llaktama rihushpan wasi amuta kullkita pagashpan rimarka: Kuyrapanki kay unkushka runata. Kay kullki kushkaynimanta ashwanta gastashpaykika kutimushpayni kutichishkayki nishpa.

³⁶ Chaypina Jesuska chay yachachikta tapurka:

Kunanka yuyariy. Chay kimsa runakunamanta ¿maykanta chay shuwakuna lismayachishkata yuyak runa karka?

³⁷ Chaypina chay runaka aynirka:

Chay llakichishpan yanapak runami makarishka runata sumakta yuyarka.

Chasna aynishpan Jesuska rimarka:

Kanpas chay yanapak runashina tukuy runa masikikunata yanapashpa kawsay.

Jesuska Martapa Mariapa wasinpi yaykushpan yachachirka

³⁸ Jesús runankunawa ñampita rihushpan shuk uchillastu llaktapi paktarka. Chaypi shuk warmi Marta shutiyu Jesusta kushikushpa wasinpi yaykuchirka.

³⁹ Martapa tiyarka shuk ñañan Maria shutiyu. Maria-ka Jesuspa chakin kuchupi tiyahurka yachachihushkanta uyananpa. ⁴⁰ Chaykama Martaka mikunata yanuhurka Jesusta karananpa. Achkata tarawashpa musparihurka. Chaypina Martaka Jesusta rimarka:

Yachachik ¿manachu llakichiwanki? Ñañaynika sakishka tukuyta sapallayni ruranaynipa. Rimay payta yanapak shamuwananpa.

⁴¹ Chasna nishpan Jesuska aynirka:

Marta, Marta, musparishpa kahunki chay tukuy imakunata ruranaykipa. ⁴² Tarawanaykimanta ashwan ali kama, yachachihushkaynita yachakunaykipa. Maria-ka alita yachakuhun. Mana munanichu yachakuhushkanta sakinanpa. Kay yachakuhushkanta-ka nima pi kichunkachu.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diosta
mañashunchi
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 Shuk puncha Jesuska Yayan Diosta mañahurka. Mañanata tukuchishpan shuk runan kayllayashpa rimarka:

Yaya Jesús, ñukanchitapas yachachiy Yaya Diosta mañanata imashnami Bawtisak Juanka runankunata yachachirka.

² Chasna tapushpan Jesuska rimarka:

Mañahushpaykichi kasna ninkichi:

Yaya Dios, kanllami kanki yayanchika.

Yanapay tukuy runakuna kanta yapa ali kanaykita yuyanankunapa.

Kay allpata ali kamachinaykita ruray.

³ Karan puncha ñukanchita kuy mikunanchita.

⁴ Yaya Dios, ñukanchita llakichiy mana alita rurashkanchikunamanta. Chasnallatata ñukanchipas runa masinchikunata llakichinchi tukuy ñukanchita mana alita rurashkankunamanta.

Ama sakiychu supay ñukanchita pantachichisha nishpa sinchita kamashpan mana alikunata rurananchipa, ashwan kishpichiy ñukanchita tukuy millaypakunamanta.

⁵ Jesuska ashwanta asirtachinayashpan shuk yachachinata rimarka: Akuychi yuyarishunchi. Shuk munashkayki amigu tiyashpanka chawpi tutapi wasinma tapuk rinkima: Wawkinistu, shuk uchillastu mikunaykita kuway. ⁶ Kunalla shuk wawki karumanta wasinipi paktamushka. Mana tiyawanchu mikunaynika karanaynipa. ⁷ Payka wasin ukumanta rimama: Ama killachiwaychu. Punkuka sumaktami taparishka. Wawaynikunaka puñuhunkunami ñukawa. Mana atipanichu nima imata kanta kunata.

⁸ Kankunata rimani: Yuyashkan amigun kashpantata mana kushpanka ¿manachu atarishpan kuma maykantami munahun mana ashwanta killachiy tukunanpa?

⁹ Chayta yuyachishpa rimani, munashkaykichita tapuychi Yaya Diosta, payka kankunata kunkami. Yaya Diosta maskashpaykichika payta tarinkichimi. Paypa kamachinanpi yaykunayashpa punkupi kayahukshina kashpaykichi Yaya Dioska kankunata yaykuchinkami.

¹⁰ Maykanmi tapun, paytaka kunkami. Maykanmi maskan, tarinkami. Maykanmi punkupi kayan, payraykuka paskankami.

¹¹ Shuk wawa yayanta challwata tapushpanka yayanaka mana kumachu shuk machakuyata mikunanpa.

¹² Chasnallatata shuk lulunta tapushpanka lulunranti mana kumachu uputintita mikunanpa. ¹³ Kankuna mana alita rurashpa kawsakkuna kashpaykichipas wawaykichita alikunallata kunkichi. Ashwan silupi kawsak Yayanchi Dios suma ali shunkuyuta tapushpaykichika kankunata paypa Espirituntami kunka.

Runakuna yanka rimarkakuna Jesuska supaypa
yachayninwami kahun nishpa
(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)

¹⁴ Shuk puncha Jesuska shuk runamanta supayta llukshichihurka. Chay runaka supay paypi kashkanrayku mana atiparkachu rimanata. Supayka chay runamanta llukshishpan chay runaka mushumanta rimarkana. Chayta rikushpankuna runakunaka mancharirkakuna. ¹⁵ Shukkunaka rimarkakuna: Kayka supaykunapa apun Beelsebupa yachayninwami supaykunata llukshichin.

¹⁶ Shukkunaka yapa runakunata riksichinayashpankuna Yaya Diospa mana kachashkan kananta Jesususta tapurkakuna:

Ñukanchirayku ruray Yaya Diospa yachayninwa shuk nima ima uras rikushkanchita nishpa.

¹⁷ Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan rimarka:

Maykan llaktakunapi apukunapura chikninakushpa wañunakuhushpankuna chaypi kawsak runakunaka llampumi tukurinkakuna. Chasnallatata shuk wasipi kawsakpura chikninakushpa makanakuhushpankuna chasnaka shikwarinahumi. Supayka mana wichumachu supay masinkunata shikwarinankunapa paykunapura. ¹⁸ Chasnallatata supaykunapa apun paypa kamachishkankunawa piñanakushpankuna paykuna kikin rurahushkankunata waklichinahuma. Chasnashpankuna ¿imashnataya payka alita kamachima?

Kankuna niwankichi Beelsebupa yachayninwami supaykunata llukshichin nishpa. ¹⁹ Chasna kashpanka ¿pita kankunata katikkunataka yanapan supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa? ¿Paykunapas Beelsebupa yachayninwachu supaykunata runakunamanta llukshichinahun? Kankunaka alitami yachanchi Yaya Dios paykunata yanapananta. Chayraykumi paykuna kikin rikuchinahun kankuna yankamanta rimawahushkaykichita. ²⁰ Yayayni Diospa yachayninwami supaykunata llukshichini. Chay rurashkaynita rikushpaykichi yachankichi Yaya Diospa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarişkanta.

²¹ Rikuychi. Shuk sinchi runa sumakta alicharishka kashpanka lansanwa wasinta sumakta kuyran, tukuy imankunata sumakta wakaychan mana shuwanankunapa nima imata. ²² Shuk paymanta ashwan sinchi runa shamushpanmi payta winsishpan lansanta kichunka, maypimi pay sinchikurishka kahurka. Tukuy ima tiyahushkata apashpan paywa pakta kahukkunawa chawpinakun. Chasnallatata ñukami kani chay winsik runashina, chayrayku supaykunata llukshichihuni. ²³ Kankuna mana kiriwashpaykichika chikniwahunkichimi. Runakunata ñukamanta alita yachachishpa mana yanapawashpaykichika pantachichishpa ñukamanta anchuchinkichi.

²⁴ Jesuska shuk yachachinata yachachihushpan kasna nirka: Shuk supay shuk runamanta llukshishpanka yaku illa allpakunapi purin maskashpa maypimi kawsanka nishpa. Mana maypi samananta tarishpan-

ka yuyarin kutishara chay llukshishkayni runamallatata nishpa. ²⁵ Kutishpanna chay runata tarikrin shuk wasi suma chusha picharishkatashina. ²⁶ Chayta rikushpan kanchis paymanta ashwan millaypata rurak supay masinkunata kayakrin chaypillatata kawsak shamunankunapa. Pushamushpan chay runapina yaykunahun kawsanankunapa. Chaymantana chay runaka ñawpamanta ashwan millaypakunatatana rurashpa kawsan. Kankunaka yapa millaypata rurak kashpaykichi chay achka supay yaykushka runashina kanchi.

Pikunami kushilla kankakuna

²⁷ Jesús chay shimikunata rimahushpan shuk warmi chawpinkunamanta kaparishpa rimarka:

«Kushilla kachun, maykan warmimi kanta wawayashpa chuchuchishpa wiñachirka!

²⁸ Payka aynirka:

Ashwan kushilla kankakuna, maykankunami Yaya Diospa shiminta uyanahun kasunahun.

Mana kirinayak runakuna Jesusta tapurkakuna Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinanpa
(Mt 12.38-42; Mk 8.12)

²⁹ Achka runakuna paypa kuchunpi tantarishpankuna Jesuska rimarka: Kankuna kay punchakunapi kawsak runakuna mana ali yuyayyukunachu kankichi. Yaya Diospa yachayninwa ruranaynita rikunayankichi. Chasna tapuwashpaykichipas manami rurashanchu. Kayllatami rikunkichi, imashnami Yaya Dios chay ñawpa paypa yachayninwa yachachik Jonás † wañuta kacharka yachachinanpa, chasnallatatami ñukatapas kachawashka. ³⁰ Imashnami Jonaska Nínive llaktapi kawsakkunata mana alita rurashkankunata rikuchirka, chasnallatatami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kay punchakunapi kawsak runakunata millaypa rurashkankunata rikuchini. ³¹ Ñawpa shuk atun apu warmi yapa karu llaktamanta shamurka, atun apu Salomón yapa yachaywa rimahushkanta uyananpa. Ñukaka Salomonmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas manami kiriwanayankichichu. Chayrayku Yaya Diospa kastiganan puncha chay karu llaktamanta atun apu warmika atarishpan kankuna kay punchakunapi kawsak runakunamanta uchata rurashkankichi nishpa Yaya Diospa puntanpi rimanka. ³² Chasnallatata Yaya Diospa kastiganan punchapi Ninivepi kawsak runakunaka kay punchakunapi kawsak runakunata atarishpa uchata rurashkankichi nishpa rimankakuna. Chay runakunaka Jonaspamanta rimashkanta uyashpankuna kallariirkakuna alita ruranatana. Ñukaka Jonasmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas manami kiriwanayankichichu.

Jesuska yachachin shuk lamparin punchayachikshina kawsananchipa
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Chaymantapas Jesuska nirka: Nima pi lamparinta apichishpan pakashpa churamachu kawitu ukupi. Ashwan churanchima awapi lamparin tiyachinapi chay wasipi yaykuhukkunata punchayachinanpa. ³⁴ Ñawiki kanrayku punchata rikuchikmi. Ñawiki ali kashpanka alita rikuk punchapi purihushkashina kawsanki. Ñawiki mana ali kashpanka amsapi purihushkashina kawsanki. ³⁵ Chayrayku alita kuyrariy tukuy kanpi punchata rikuchikshina tukuyta alita riksichik asirtachik kashkaka mana waklishpa amsashina tukushka kananpa. ³⁶ Tukuy yuyaykika shunkuykika punchashina ali kashpanka tukuy kawsaykika ali kanka, imashnami shuk lamparin suma puncha rikuchihushkashina.

Jesuska fariseokunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunatapapas piñarka
(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 20.45-47)

³⁷ Chasna rimashkanwashka shuk fariseo Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa. ³⁸ Manara mikuhushpankuna israel runakuna makinkunata mayllari-payanahun. Jesuska makinta mana mayllarishpa mikuhushpan chay fariseoka rikurayarka. ³⁹ Jesuska chay fariseopa mana alita yuyarihushkanta yachashpan nirka:

Rikuychi, kankuna fariseokunaka tukuy rurashkaykichiwa alita rikurishpaykichipas shunkuykichipika millaypa yuyayyu kankichi, shukkunapa ima tiyapushkanta llullachishpa shuwakuna. Pusilluta kalkanata washanllata mayllak runakunashina kankichi, ukunta susyata sakinkichi. ⁴⁰ Mana ali yuyayyu runakunami kankichi. ¿Manachu yachankichi Yaya Dioska mana ay-chanchillata rurashkanta? Payka rurashka tukuy yuyayninchitapas. ⁴¹ Chayrayku shunkuykichita yuyaykichita alichashpaykichi charishkaykichimanta nima imayukunata ali yuyaywa kuychi. Chasna rurashpaykichirami shuti ali kankichi Yaya Diospa rikushkanpika.

⁴² Ay fariseokuna, imashna kastigushi kankunarayku kanka! Kulantru, ali kiwa, tukuy mikuna yuyukunamantapas chunkamanta shukta Yaya Diosta kunkichi. Chasna Yaya Diospa kamachishkanta shuk parti paktachishpaykichipas chay ashwan ali kasna nishkan kamachishkankunata mana paktachinkichichu: Alillata rurashpa rimashpa kawsaychi. Runa masakichita yuyashpa yanapaychi. Yaya Diostapas yuyashpa kawsaychi nishpa. Chay kamachishkankunata paktachinaykichi tiyan chay shukkunawa pakta.

⁴³ Ay fariseokuna, imashna kastigushi kankunarayku kanka! Tantarinananchi wasikunapi munankichi tukuy-manta suma tiyarinakunapi tiyarinata, runakuna kankunata aputashina rikuhushkankunata rikuchishpa. Ñampikunapi plasakunapi purishpaykichi yapa munankichi tukuy runakuna kankunata aputashina saludanankunapa.

† Rikuy kastellano Bibliapi Jonás 3.4-5

⁴⁴ Ay fariseokuna, ñamashna kastigushi kankunarayku kanka! Llullachiyisikunami kankichi. Wañushkakunata churashpa kanchamanta mana riksiyapa sumakta tapashka uchkushinami kankichi. Mana rikuchin-kichichu ukupi millaypa kahushkaykichita. Runakuna-ka awanta purishpa pasanahuma, mana yachanahu-machu imami ukupi tiyahun.

⁴⁵ Chasna nishpan Moisespa killkashkanta shuk yachachikka rimarka:

Yachachik, chasna rimashpayki ñukanchitapas piñahukshinami mana ali kashkanchita rimahunki.

⁴⁶ Chaypi Jesuska aynirka:

Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, ñamashna kastigushi kankunaraykupas kanka! Shuk patrón runankunata llasha kargata apachihukshinami kankichi. Yaya Diospa shiminta yachachihushpaykichika yuyaykichimanta achka kamachinakunata yachachin-kichi Yaya Diospatashina kasunankunapa. Chasna yachachishkaykichina nitishkashina rurashpay-kihipas nima shuk uchillastuta paykunata yanapan-kichichu. ⁴⁷ Ay, imashna kastigushi kankunarayku kan-ka! Ñawpa yaya rukuykichi wañukuna Yaya Diospa yachayninwa paypa shiminta yachachikkunata wañuchirkakuna. Kankunaka paykunapa aychanta churashkankunata sumayachinkichi. ⁴⁸ Chasna rurashkaykichiwa rikuchinkichi, ñawpa yaya rukuy-kichikunapa rurashkankuna ali kananta nihukshina kanaykichita. Paykuna Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata wañuchirkakuna. Kankunaka payku-napa aychanta churashkankunata sumayachinkichi.

⁴⁹ Chayraykumi Yaya Dioska atun yachayyu kashpan rimarka: Kachashami yachayniwa yachachikkunata, chaymantapas apostolnikunata. Shukkunataka chiknishpa wañuchinkakuna, shukkunataka parisichinkakuna. ⁵⁰ Yaya Dioska munduta rurashkan-manta pacha kunankama runakunaka achka paypa yachayninwa yachachikkunata chiknishpankuna wañuchirkakuna. Abelta ali runa kashpantata wawkin-ka wañuchirka. Chaymanta pacha runakunaka Yaya Diospa yachayninwa achka yachachikkunata wañuchirkakuna. Chaywasha Sakariastana Yaya Diospa wasinpi wiwakunata rupachina tuchpashina kuchupi kahushpanpas wañuchirkakuna. Kunan kankunapas tukuy paykunapa mana alita rurashkankunata yachashpaykichipas chasnalla rurashpa katinkichi. Chayraykumi Yaya Dioska manana chapankachu tukuy chaykunamanta kastigananpa. Kankunataka atuntami kastiganka.

⁵² Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna ñamash-na kastigushi kankunarayku kanka! Mana alita yachachishpaykichi runakunata arkankichi shutipa ali kashkata yachanankunapa. Kankuna kikin mana mu-nashkankichichu uyanata, imashnami Yaya Diosta riksin-kichi. Chasna kashpaykichi Yaya Diosta riksinayak runakunatapas pantachinkichi payta mana riksinanku-napa.

⁵³ Jesuska chasna rimashpan Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas yapa piñarishpankuna

kallarirkakuna achkata tapunata. ⁵⁴ Chasna tapurkaku-na Jesús shuk shimita pantachishpa rimananpa, chay-manta payta uchachishpankuna apunkunana wañuchichinankunapa.

Jesuska yachachin mana ali kawsahushkanchita alishi-na tukushpa mana pakananchipa
(Mt 10.26-27)

12 Jesús yachachihushkanpi achka waranka runakuna tantarirkakuna. Kichkikta shayarish-pankuna tankanakushpa paykunapura kahurkakuna. Chasna tantarishpankunapas Jesuska puntiru runankunallata rimarka: Kuyrariyichi fariseokunapa yuyaynikunamanta. Paykunaka rimanahun Yaya Diosta alita kasunankunata. Chasna rimashpankuna-pas manami alitachu ruraspa kawsahunkuna. Chasna mana ali yuyayyu kashpankuna runakunata yachachi-nahun paykunashina llullachikkuna tukunankunapa.

² Nima shuk rimashkanchika, rurashkanchika pakalla kiparinkachu. Tukuy yuyayta shunkunchipi pakahushkanchitaka Yaya Dios tukuy runakunata rik-sichinka. ³ Chasna kashpan pakalla rimashkaykichita tukuy yachankakuna. Wasi ukupi punkuta tapashpa al-imanta rimashkaykichita wasi awamanta ka-parishkatashinami tukuy uyankakuna.

Jesuska yachachin chiknik runakunata mana man-ghananchipa

(Mt 10.28-33; 12.32; 10.19-20)

⁴ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, kankunata rimani, ama manchaychichu aychaykichillata wañuchi-nata atipak runakunata. Manami ashwanta kankunata atipahanunchu ruranata. ⁵ Ñukaka kankunata rimani pitami manchanaykichi tiyan. Kankunata wañuchishkankunawasha nina mana wañukma wichu-nata atipak Yaya Diosta, payta shuti manchaychi.

⁶ Yuyariyichi pishkukunapi. Mana yapa chaniyu kash-pankuna pichka pishkustukunata ishkay kullkistullawa atipanchi rantinata. Chasna kashpankunapas Yaya Dioska mana kunkarinchu nima shukta paykunaman-ta. ⁷ Yaya Dios kankunatapas alita kuyran. Pishkukuna-manta ashwan pasatami kankunata yuyan. Kankunata yuyashpan alita riksin. Nima shuk uchilla chukcha umaykichipi tiyashkaka paymanta kishpinchu. Chayrayku ama manchaychichu nima pita nima imata-pas.

⁸ Kunan kankunata rimani, maykan runami mana pinkashpa ñukamanta riman runa masinkunapa pun-tankunapi ñukami Jesusta katik kani nishpa, payman-taka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas angelku-napa puntanpi Yaya Diosta rimasha kay runata riksin-i nishpa. ⁹ Maykanmi runa masinkunapa puntanpi pinkashpa ñukamanta payta mana riksinichu nishpan-ka ñukapas angelkunapa puntanpi kay runata mana riksinichu nishpa Yaya Diosta rimasha.

¹⁰ Maykan runami piñarishpan millaypata riman ñu-ka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta, paytaka Yaya Dioska llakichinkami. Maykan runami Yaya Diospa Es-

piritunmanta piñarishpan millaypata riman, chaytaka Yaya Dioska manami llakichinkachu.

¹¹ Chiknik runakuna kankunata apishpa pushankakuna tantarina wasikunapa apunkunama, llaktaykichipa apukunamapas. Chasna apiy tukushpaykichipas mana yapa yuyarishpa kaychichu ¿imashnashi aynisha? ¿imatashi rimasha? nishpa. ¹² Chay urasmi Yaya Diospa Espiritunka kankunata yuyachinka imashnami riman-kichi.

Jesuska shuk yapa achka kullkiyu mitsak runakunamanta yuyachishpa yachachin

¹³ Chaypi chay achka runakunapa chawpinkunamanta shuk runa Jesusta rimarka:

Yachachik, kanmi kanki atun yachayyu. Chasna kashpan wawkinata rimapay chawpinakunanchipa yayayni wañupa charishkanta.

¹⁴ Jesuska mana munashpan aynirka:

Runa masini, mana shamushkanichu shuk apushina kankunata yanapanaynipa rimanakushpa kahushkaykichipi alichanaykichipa, nima yayayki wañupa charishkanta chawpinakunaykichipa.

¹⁵ Tukuy runakunatana rimarka:

Alita yuyariychi. Ama imaykichita mirachinayashpa kawsaychichu. Runapaka achka iman tiyahushpanpas mana kushillachu kawsama kay mundupi.

¹⁶ Chaymanta chaypi kahukkunata yachachinanpa Jesuska kwintarka: Tiyarka shuk runa achka imayu. Shuk wata chakrankunapi tarpunkunaka yapa achkata muyuyarkakuna. ¹⁷ Chay runaka yuyarirka ¿imatashi ruraynima? Mana tiyawanchu ashwan wasinika pallashkaynita wakaychanaynipa. ¹⁸ Payka yuyarishpan nirka: Ña yachani imashnami rurasha. Kay uchilla wakaychana wasinikunata urmachishara ashwan atun wakaychana wasikunata ruranaynipa. Chaypi tukuy pallashkaynikunata ashwan ima tiyawashkakunatapas wakaychasha. ¹⁹ Chaymanta ñuka kikinta rimasha: Kunanka tiyanmi achka wakaychashkaynikunaka achka watarayku. Chayrayku samashanllana. Mikushpa upyashpa kushilla kawsasha. Manana tiyawanchu nima imamanta yuyarishpa kanaynipa. ²⁰ Chaypi Yaya Dioska payta rimarka: Kanka yuyay illa runami kanki. Kunan tutallami kawsaykita kichushkayki. Wakaychahushkaykika ¿piraykushi kanka? nishpa. ²¹ Chasna mi kan, maykanmi pay kikinraykulla tukuy imankunata wakaychan. Yaya Diospa rikushkanpika nima imayushinami kan.

Yaya Dioska mana kunkarinchu nima shuk wawanta (Mt 6.25-34)

²² Chaymanta Jesuska runankunata rimarka: Kankunata rimani, ama yanka muspariyichichu ¿imatashi mikushu kawsananchipa, imatashi churarishu? nishpa.

²³ Kawsananchimi mikunamanta ashwan valik kan. Chasnallatata aychanchimi churarinanchimanta ashwan valik kan.

²⁴ Yuyariychi pishkukunapi. Paykunaka nima shuk muyuta tarpunahunchu mikunankunapa. Paykunapa-

ka nima tampunkunaka tiyanchu pallashkankunata wakaychanankunapa. Mana nima shuk muyuta tarpunankunapas Yaya Diosmi paykunataka kun miku-nankunata. Pishkukunamanta pasatami Yaya Dioska kankunata yuyan. Payka kankunata tukuy munashkaykichitami kun. ²⁵ Chaymantapas kawsanaykichita yapa yuyarishpaykichipas nima shuk urata atipankichichu mirachinata. ²⁶ Nima uchillastuta atipashpaykichi mirachinata kawsaykichita ¿imaraykutaya musparin-kichi shuk imakunaraykuka?

²⁷ Rikuychi chay suma sisakunata, imashnami wiñanahun. Paykuna nima tarawanahunchu, nima puchkanahunchu llachapankunarayku. Mana tarawashpankunapas suma churarishka kanahun. Ñawpa atun apu Salomonpa yapa suma ali churarishkanmanta chay sisakunaka ashwan alita rikuri-nahun. ²⁸ Kiwakunaka chakirinalla rupachinalla kashpanpas Yaya Dioska suma sisayukunata ruran. Chayta rikushpa ¿imaraykuta mana kirinkichichu Yaya Dioska kankunata ashwan alita kuyrananta?

²⁹ Chayrayku ama musparishpa maskaychichu mikunaykichita upyanaykichita. Nima yapa yuyarishpa kawsaychichu. ³⁰ Yaya Diosta mana kasuk runakuna tukuy chaykunallata yuyarishpa kawsanahun. Kankunaka ama paykunashina kawsaychichu. Ashwan kankunapaka tiyanmi alita kuyrak yanapak Yayaykichi Dios. Paymi yachan tukuy ima munahushkaykichitaka.

³¹ Kankunaka tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Dios kankunata kamachinanta munashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi tukuy munashkaykichitapas Yaya Dioska kankunata kunka. ³² Munashkayni obehakunashinami kankichi. Mana achka kashpaykichipas ama manchaychichu nima imata. Yaya Diosmi kankunata yuyashpan munan paywa pakta wiñayparayku ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.

³³ Yaya Dios ñukanchita yuyashpan kankunapas runa masikichita yuyashpa yanapashpa kawsaychi. Kullkichi mana tiyashpanka rantichik riychi charishkaykichita. Chay kullkiwa nima imayu runakunata yanapaychi. Chasna rurashpaykichimi silupi apinaykichi sumakunata mirachinkichi. Chaypi charishkaykichika mana mawkayankachu, nima tukurinkachu. Chaypika shuwakuna mana yaykunahunchu, kumehenkunapas mana mikunahunchu. ³⁴ Chayrayku alita yuyariychi imatata ashwanta munankichi. Imaykichikunata mirachishpa kawsahushpaykichika chayllatami yuyarinkichi tukuy shunkuykichimanta pacha. Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsahushpaykichika tukuy shunkuykichimanta pacha payllatami yuyan-kichi.

Suma alicharishka chapanamanta riman

³⁵ Jesuska runankunata rimashpalla katirka: Rikuychi, shuk patrón kasaranan fiestamanta wasinma kuttimushpan runankunaka kayashkanta uyashpankuna utkalla punkuta paskanahun payta yaykuchinankunapa. Chay runankuna alicharishka payta chapanhuma, paktashpan utkalla yaykuchinankunapa. Chasnashina

kankunapas alicharishka chapawaychi kutimunaynita lamparín sintichishkawashina.³⁷ Kushilla kankakuna maykankunatami patronka shamushpan payta chapashpa kahukkunata tarin. Alita uyawaychi. Paykunata tiyachinka, pay kikin alicharishpa paykunata karananpa.³⁸ Patronka chawpi tutapi, mana kashpaka pakari-napi paktamushpan kushilla kankakuna maykankunatami payka alita chapashpa kahukkunata tarik shamun.

³⁹ Kankuna alita yachankichi, wasi amuka yachashpan ima urasmi shuwaka shamunka, mana puñushpachu uyashpalla chapama wasinpi mana shuwaka yaykunapa.⁴⁰ Chasnashina kankunapas tukuy uras alicharishka chapawaychi. Kankuna nima yuyarihushkaykhipi ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka shamusha.

Jesuka ishkey kamachina runakunamanta yuyachishpa yachachin
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Chay uras Pedroka tapurka:

Yaya Jesús ¿chay yachachinawa ñukanchillatachu yachachishkanki? Mana kashpaka ¿tukuyraykuchu rimashkanki?

⁴² Chaypi Jesuka aynirka:

Shuk patrón shuk llaktama rinanpa shuk ali yuyayyu tukuy uras alita rurak runanta kamachirka tukuy runan masinkunata tarawachinanpa. Chaymanta rimarka mikuna uras paykunata alita karananpa.⁴³ Chay runanka kushillami kanka patroynin kutimushpan paypa kamachishkanta alita paktachishpa kahushkanpi tarik shamushpanka.⁴⁴ Alita uyawaychi. Chasna alita kasuk runanta patroyninka churanka tukuy ima tiyapushkanta kuyrak kananpa.

⁴⁵ Chay kamachishkan runanka millaypa yuyayyu kamaka, yuyarima patroynika unayahunra, mana utka shamunkachu nishpa. Chasna yuyarishpan kallarima chay tarawak runakunata, warmikunatapas makashpa parisichinata. Pay kikinlla mikushpa, upyashpa machashpa kawsama.⁴⁶ Chasna mana alita rurashpa kawsashpan mana nima yuyarihushkanpi patroyninka kunkaymanta paktama. Chasna tarik shamushpan chay kamachishkan runantaka sinchita kastigama, imashnami tukuy mana kasuk runakunaka kastigay tukunahun chasna.

⁴⁷ Shuk runaka yachashpantata patronpa munashkanta mana rurashpanka yapatami kastigay tukunka.⁴⁸ Maykan runachari mana alita yachashpan mana alita rurashka, chayka mana yapatachu kastigay tukunka. Achka yachayta kuy tukushkataka, achkatami Yaya Dioska tapunka ¿yachashkaykita rurashpa kawsashkankichu? nishpa. Chasnallatata achkata kuyrananpa kuy tukushkataka, paytaka Yaya Dioska tapunka ¿alita rurashkankichu maykantami kamachishkani? nishpa.

Jesusta katihushpanchimi payta mana munakkunaka ñukanchita chikninahun
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Jesuska yachachishpalla katirka: Ñukaka shamushkani ninawa rupachihukshina tukuy mana ali kashkata kulluchinaynipa. Yapa munaynima chay ninaka ña sintishpa rupachishpa kahushkatashina rikunata.⁵⁰ Chasna kashpanpas yapa parisishpa wañunaynira tiyan. Chayta paktachinaynikama yapa manchayta llakiyta parisihuni.

⁵¹ Ama yuyariychichu ñuka kay allpama shamushkaynirayku runakuna kushilla shuk yuyayllawana kawsankunata. Kankunata rimani, shamushkaynirayku runakuna manana shuk yuyayllawa kawsankakunachu.⁵² Kunanmanta pacha shuk wasipi kawsak ayllupura ñukaranti manana shuk yuyayllawa kushilla kawsankakunachu. Pichkamanta kimsa ishkeyta chikninkakuna manana shuk yuyayllawa kawsashpankuna. Mana kashpaka ishkey kimsata chikninkakuna manana shuk yuyayllawa kawsashpankuna.⁵³ Shuk mana kiriwak yaya kiriwak wawanta chikninka. Mana kiriwak wawa kiriwak yayan-ta chikninka. Shuk mana kiriwak mama kiriwak wawanta chikninka. Mana kiriwak wawa kiriwak mamanta chikninka. Shuk mana kiriwak swegra kiriwak nueranta chikninka. Mana kiriwak nuera kiriwak swe-granta chikninka.

Jesuka yachachin imashnami shamunan punchakunapi kawsashunchi
(Mt 16.1-4; Mk 8.11-13; Mt 5.25-26)

⁵⁴ Chaymanta Jesuka tukuy chaypi kahukkunata rimarka: Inti yaykuhushpan wayra shamuhushpan puncha amsayashpan chay uras ninkichi tamyankami nishpa. Chasnami kan.⁵⁵ Chasnallatata uraymanta sinchita wayraka shamuhushpanka rimankichi rupa kanka nishpa. Chasnami kan.⁵⁶ Mana ali yuyayyu runakuna, yachakshina tukunkichi nima imata yachashpaykichitata. Siluta allpata rikushpaykichi yachankichi punchaka chasna tukuhukta. Rurashkaynikunataka rikushpaykichi ¿imaraykuta mana asirtanayankichichu imatami ninayan, imashna punchakunapimi kawsahunkichi nishpa?

⁵⁷ ¿Imaraykuta mana munankichichu yuyarinata kankuna kikin, maykanmi ali, maykanmi mana alichu ruranaykichipa? ⁵⁸ Karan kankuna mana kasushkankichichu Yaya Diospa kamachishkanta. Chayrayku tukuy kankuna Yaya Dioswa alichanaykichi tiyan. Yuyariychi. Shuk runata liwihushpayki payta mana pagashkaykirayku kanta apuma pushama. Ñampipi rihushpaykichi alichay chay kanta pushahukwa. Mana paywa alichashpaykika apupi kanta kastigachinka. Chay apuka runankunatami kunka paykuna kanta karselpi churanankunapa.⁵⁹ Kanta rimani, chaymanta-ka manami llukshinkichu, tukuy liwishkaykita paganaykikama. [Chay rimashkanwami Jesuka yachachinayarka: Manara Yaya Diospa atun kastiganan puncha

paktarihushpanra uchata rurananchimanta anchurishpanchi Yaya Diostana tapunanchipa ñukanchita llakichinanpa.]

Jesuska yachachin millaypata rurashkanchimanta alitana rurananchipa

13 Chay urasllatata shuk runakuna Jesusta kayllayamushpankuna rimarkakuna:

Galileamanta shuk runakuna wiwakunata wañuchi-hushpankuna Yaya Diosrayku rupachinankunapa, romano apu Pilatoka paykunata wañuchichirka. Chasna wañuchiy tukushpankuna yawarninkunaka wiwakunapa yawarwa chapurirka.

²Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka yuyarinkichichari, chay Galileamanta runakunaka chasna kastigarishpa wañushkankunata tukuy Galileapi kawsak runakunamanta ashwan millaypata rurak kashkankunarayku. ³Mana chasnachu. Kankunata rimani, millaypata yuyarishpa rurashpa kawsahushkaykichita mana sakishpaykichika kankunapas chasnallatatami kastigarishpa wañunkichi.

⁴Chaymantapas Jerusalén llaktapi Siloé yaku mayanpi rurarishka torrekka urmashpan chunka pusak runakunata nitirka. Chasna wañushpankuna yuyarinkichichari tukuy Jerusalempi kawsak runakunamanta ashwan millaypata rurak kashkankunata. ⁵Mana chasnachu. Kankunata rimani, millaypata yuyarishpa rurashpa kawsahushkaykichita mana sakishpaykichika kankunapas chasnallatatami kastigarishpa wañunkichi.

⁶Chasna nishpan shuk yachachinawa yachachishpalla katirka: Shuk runa igu muyuta chakranpi tarpurka. Chasna tarpushpan sakirka wiñananpa. Unaymanta rikunanpa rirka tarpushkaynika muyuyashkachari nishpa. Chasna rishpan mana tarirkachu nima shuk muyuta. ⁷Chasna rikushpan chakranta kuyrakta rimarka: Kunanwa kimsaynin wata shamuhuni kay iguta rikunapa. Tukuy uras mana muyuyashkatachu tarishkani. Kuchuy. ¿Imaraykuta valin chasna tarpu mana muyuyakka? Yankamanta kaspi masinkunata yakuta kichuhun. ⁸Chasna nishpan chay tarpu kuyrakka aynirka: Patroyni, kay watallata sakipay. Ñukaka sapinpi allpata pulbushpayni atallpa ismakunawa chapushpa churashara. ⁹Chaywachari muyuyanka. Mana muyuyashpanka kuchushami wichunaynipa. Ari nishpan patronka sakirka.

Chasnashinami Yaya Dioska mana shuk ratulla kastiganchu. Ñukanchita yapa yuyashpan yanapan. Chasna yanapashpanpas payta mana kasushpanchika shutipami kastigarishpa tukushunchi.

Jesuska samana pucha shuk warmi kumu washata ampirka

¹⁰Shuk samana pucha Jesuska shuk tantarina wasipi yachachihurka. ¹¹Chaypi tiyarka shuk warmi, maykanmi chunka pusak watata unkushka karka, supay yaykushkanrayku. Chay warmipa washanka kumu

karka, mana atiparkachu nima ima uras kuskayanata. ¹²Payta rikushpan Jesuska kayarka. Payta kayllayashpan rimarka:

Pani, ñami unkushka kahushkaykimanta ampirishka kahunki.

¹³Chaymanta chay warmita makinwa llankarka. Llankashkanllawa chay warmipa washanka kuska tukurka. Chaypina chay warmika Yaya Diosta atunyachishpa kushichirka.

¹⁴Chayta rikushpan tantarina wasipi kamachikka piñarirka Jesús samana punchapi ampishkanrayku. Chaypina tukuy chaypi kahukkunata rimarka:

¿Manachu sokta pucha tarawanapa kan? Chay punchakunapi shamuychi kankunata ampinanpa. Ama shamuychichu samana punchapika.

¹⁵Chaypina Jesuska rimarka:

Kankunaka mana ali yuyayyukunachu kankichi. Kankunapa burruykichi wakraykichi watarishkata ¿manachu paskankichima yakuta upyachinaykichipa samana punchapika? ¹⁶¿Manachu Yaya Dios kay warmita ashwanta llakichin? Kay warmika Abrahampa miraymantami, Yaya Diospa akllashkan runakunamanta. Supay payta unkuchishpan chunka pusak wata watarishkashina karka. ¿Manachu ali pay watarishkashina kashkanmanta samana punchapi kishpichinaynipa?

¹⁷Chasna rimashpan Jesuspa kuntrankunaka pinkarishka kiparirkakuna. Ashwan tukuy runakuna Jesuspa achka suma rurashkankunata rikushpankuna kushikurkakuna.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diospa alikamachinanka

(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)

¹⁸Chaymanta Jesuska rimarka: Yaya Diospa alikamachinanka kay allpapi ¿imawashi parihu kama? ¿Ima yachachinawashi kankunata asirtachinima? ¹⁹Yuyariychi mostasa muyuta. Shuk runa chakranpi tarpushpan uchillastu kashpanpas wiñan chillka kaspishina tuku-nankama. Chasna atun tukushpan pishkukuna ramankunapi tiyarinahun, wasinstukunata rurannahun.

²⁰Chaymanta Jesuska rimarka: Yaya Diospa alikamachinanka kay allpapi ¿ima yachachinawashi kankunata asirtachinima? ²¹Levadurata yuyariychi. Shuk warmi panta rurahushpan kimsa mati harinapi uchillastu levadurata yakuwa chapurishkata churan. Chaywa chapushpan tukuy harinaka panrayku alita punkin.

Jesuska yachachin pimi Yaya Diospa kawsananpi yaykunka nishpa

(Mt 7.13-14, 21-23)

²²Jesuska Jerusalemma rihushpan yachachirka atun llaktakunapi, uchilla llaktakunapipas, maytami pasar-ka. ²³Chaypi shuk runa payta tapurka:

Yachachik ¿shutipachu masnalla kishpinkakuna Yaya Diospa kastigananmanta silupi yaykunankunapa?

Chaypi Jesuska aynirka:

²⁴ Manami chasnalla yaykuypachu Yaya Diospa kawsananpika, kichki punkuta yaykuhukshinalla yaykunkichi. Chayrayku tukuy atipashkaykichita ruraychi yaykunaykichipa. Kankunata rimani, achkami yaykunayankakuna chay Yaya Diospa kawsananpi. Chasna kashpanpas manami atipankakunachu. ²⁵ Yaya Dios shuk wasi amushina kashpan shuk puncha kasnami kanka: Amun atarishpan wasin punkuta tapanka. Kanchapi kahushpaykichika rimankichi: Amigu, paskay punkuykita ñukanchipas yaykunanchipa. Wasi amuka ukumanta ayninka: Mana riksinichu kankunata, pikunachari kankichi nishpa. ²⁶ Chaypi kankunaka rimankichi: Mikupayarkanchi, upyapayarkanchi kanwa pakta. Kanmi yachachipayarkanki puntanchipi. ²⁷ Chaypina payka ayninka: Ñami rimashkani kankunata, mana riksinichu pikunachari kankichi. Tukuy kankuna mana ali rurakkuna anchuriychi ñukamanta.

²⁸ Chasna wichurishka kahushpaykichiki sinchita parisishpa wakankichi, piñaywa kiruykichikunata kanirinkichi. Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi yaya rukunchi wañukuna Abrahamta, Isaakta, Jakobta, tukuy ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikunatapaspas chaypi kahukkunata rikunkichi. Kankunaka wichurishka kahushkaykichita yachankichi. ²⁹ Inti llukshinamanta, inti yaykunamanta, anakmanta, uraymantarunakuna tantarinkakuna Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi paywa pakta kushilla miku-nankunapa. ³⁰ Chasna kashpan maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuyamanta ashwan mana valikchu kanahun, paykunamantami shukkuna Yaya Diospa rikushkanpi tukuyamanta ashwan valichirishka kankakuna. Maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuyamanta ashwan valichirishka kanahun, paykunamantami shukkuna Yaya Diospa rikushkanpi tukuyamanta ashwan mana valikchu kankakuna.

Jesuska Jerusalenpi kawsak runakunamanta llakirishpan wakarka
(Mt 23.37-39)

³¹ Chay uras shuk fariseokuna Jesusta kayllayashpankuna rimarkakuna:

Apu Herodeska kanta wañuchichinatami munan. Chayrayku utkalla kaymanta llukshishpayki riy.

³² Chaypi Jesuska aynirka:

Rimak riychi chay mana ali yuyarikta, ñuka tukuy Yaya Diospa kamachiwashkanta ruranaynikamami kawsasha. Runakunamantami supaykunata llukshichinaynira tiyan, unkushkakunatapaspas ampinaynira tiyan.

³³ Kunan puncha, kayapas, ashwan shuk punchakunapas Yayayni Diospa kamachiwashkanta rurashpa purisharami. Mana kaypichu wañuchiwanakakuna. Ñawpamanta pacha Yaya Diospa yachayninwa yachachikunatakana wañuchipayarkakuna Jerusalén llaktapi. Chayraykumi ñukapas wañuchiy tukunayni tiyan Jerusalenpillatata.

³⁴ Ay Jerusalenpi kawsak runakuna, yapa llakini kankunarayku. Ñawpamanta pacha Yaya Diospa yachayninwa paypa shiminta yachachikunata wañuchipayankichi. Chaymanta Yaya Dios kankunama kachashkan runakunatapaspas tukuy uras rumikunawa tuksishpa wañuchipayankichi. Ñukaka achka kuti kankunata wañuyamanta arkanayashkani, imashnami shuk atallpa wawankunata rikran ukupi tantachishpan arkan wañuyamanta. Chasna kankunata arkanayashpaynipas mana munashkankichichu. ³⁵ Rikuychi, kunan kankunata sakishpayni llaktaykichipi chunlla kiparinka. Kankunata rimani, manami rikuwankichinachu alicharishka kanaykichipunchakama. Chay urasmi rimawankichi: Yaya Diospa yanapashkan ali runami kanki. Yaya Diospa munashkanta ruranaykipa kachashkan kashpaykimi shamuhunki nishpa.

Jesuska samana puncha shuk runa punkirishkata ampirka

14 Shuk samana punchapi Jesuska rirka mikunampa shuk fariseo apupa wasinma. Chaypi shuk fariseokunaka Jesusta shuk kamachishkata mana kasunanta tarinayashpankuna payta pakallamanta ñawinkunata sipuyachishpa rikurayarkakuna. ² Chaypi Jesuspa puntanpi shuk punkirishka runa kahurka. ³ Payta rikushpan Jesuska Moisespa killkashkanta yachachikunata, fariseokunatapaspas tapurka: ¿Imashnata yachachin Moisespa killkashkanka? ¿Samana punchapika unkushkakunata atipanchimachu ampinata manachu?

⁴ Chay runakunaka chunlla uyarkakuna. Mana aynishpankuna Jesuska chay unkushka runata llankashpan ampirka. Chaymanta rimarka wasinma kutinanpa. ⁵ Chaypi kahukkunatana rimarka:

Kankunapa wawaykichiki, wakraykichiki uchukupi urmashpanka ¿manachu llukshichinkichima samana puncha kashpantata?

⁶ Chasna tapushkanta uyashpankuna nima imata atiparkakunachu ayninata.

Jesuska yachachin shukmanta mana pasa tukunata munananchipa

⁷ Chay fariseopa wasinpi mikunapa yaykushpankuna kayarishkakunaka ashwan ali tiyarinakunata akl-larkakuna tiyarinankunapa. Chayta rikushpan Jesuska paykunata shuk yachachinawa kasna yachachirka:

⁸ Shuk runa kanta kasarana fiestama kayashpanka ama tiyarik riychu tukuyamanta ashwan ali tiyarinapi. Chaypi tiyarishpaykika kanpa washayki shuk ashwan munashkan runa shamuma. ⁹ Chasna kashpan chay kayak amuka kantaka rimama: Kay tiyarinamanta anchuriy, kay runa tiyarinanpa. Chasna nishpanka pinkarishpayki washama tiyarik rinkima. ¹⁰ Ashwan ali kama, kanta kayashpankuna kan washama tiyarinaykipa. Chasna rurashpayki kanta kayak amuka shamushpanka rimama: Amiguyni, ashwan ali tiyarinapi tiyarik shamuy nishpa. Chaypi shuti tukuy kanwa

tiyahukkunaka yachankakuna munashkan runa kanaykita. ¹¹ Kankuna kikinmanta yuyarinkichima tukuy runa masinikunamanta ashwan yachakmi kani nishpa. Chasna atun tukunayashpaykichika Yaya Diosmi kankunata mana alichu nishpa pinkachinka. Kankuna runa masikichikunamanta mana atun tukunayashpa paykunata yuyashpa yanapashpaykichika Yaya Diosmi sumakta kankunata atunyachinka.

¹² Chaymanta Jesuska payta kayak runata rimarka: Shuk atun mikunarayku kayashpaykika ama kayan-kichu munashkayki runakunallata, nima aylluykikulallata, nima kuchuykipi kullkiyu kawsakkunallata. Chasna kayashpaykika paykunapas chasnallatatami kantapas kushichishpa kayankakuna. Chasna rurashkaykimanta kay allpapi ña pagarishkashina tukunki. Nima ima kiparinchu Yaya Dios kanta kushichinanpaka. ¹³ Ashwan ali kama mikunarayku kayanaykipa nima imayukunata, makin pitirishkakunatapas, tulawa purikkunatapas, wiskukunatapas. ¹⁴ Paykuna kanta mana atipanahunchu nima imata kutichinata. Yaya Diosllami chayta kutichinka tukuy kirishpa wañushkakuna kawsarinan punchapi. Chasna kashpan kushillami kanki.

Jesuska shuk kasaranapi mikunankunapa kayashkakanamanta yuyachishpa yachachin
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Chay Jesuspa yachachishkanta uyashpan chay mesapi mikuhuk runakunamanta shukka Jesusta rimarka:

Kushillami kanka maykanmi kayashka kan Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi kushikuna tantarinapi mikunanpa.

¹⁶ Chayta uyashpan Jesuska shuk yachachinawa aynirka:

Shuk runaka shuk atun mikunata rurarka. Runakunata kacharka achka runakunata kayananpa, wasinpi mikuk shamunankunapa. ¹⁷ Ña mikuna uras paktarishpan shuk runanta kacharka chay kayarishka runakunata rimak rinanpa: Shamuychi. Ñami tukuy alicharishka kahun. ¹⁸ Chasna kayashpan tukuy aynirkakuna: Manami atipanchichu rinata. Shuk nirka: Kunallami shuk chakrata rantishkani. Chayta rikuk rinayni tiyan. Patroykita rimakriy llakichiwananpa nishpa. ¹⁹ Shukka nirka: Kunallami chunka wakrata rantishkani. Rikuk rinayni tiyan alikunachu manachu. Patroykita rimakriy llakichiwananpa nishpa. ²⁰ Kuti shukpas nirka: Kunallami kasarashkani. Chayraykumi mana atipanichu llukshinata. ²¹ Ni maykan kayashkankuna kasushpanna chay runanka kutirka. Tukuyta patrona rimak rirka, imashnami payta rimashkakuna. Patroyninka chayta uyashpan piñarishpan rimarka: Kunanka utkalla kayakriy llaktapa ñampikunapi tiyahukkunata, tukuy nima imayu runakunata, mana purinata atipakkunatapas, waklishka aychayu runakunatapas, wiskukunatapas nishpa. ²² Patroyninta kasushpan chay runanka kayak rirka shuk runakunatana. Kutimushpan patrona nirka: Ñami kanpa kamachishkaykita pak-

tachishkani. Chasna kashpanpas tiyanrami chusha tiyarinakunaka. ²³ Chaypi patronka kuti rimarka: Shuk ñampikunamana riy. Chaypi kahukkunata rimay mana pinkashpa shamunankunapa, wasinika untakta kananpa nishpa. ²⁴ Kankunata rimani: Chay kayay tukushka mana shamushka runakunaka manami mikunkakunachu chay alichashkayni suma mikunata ñukawa pakta.

Tukuymanta ashwan alita Jesusta yuyananchi tiyan
(Mt 10.37-38)

²⁵ Chay fariseopa wasinpi mikushkanwasha Jesús llukshishpan achka runakuna payta katirkakuna. Chaypi Jesuska tikrarishpan paykunata rimarka:

²⁶ Katinayawahushpaykichika ñukata yuyawanaykichi tiyan tukuy aylluykichikunamanta pasata. Chaymanta pas kankuna kikin munanaykichita sakinaykichi tiyan ñukapa munanaynitana ruranaykichipa. ²⁷ Ñukata katiwahushkaykichirayku runakunapa parisichishkankunata awantanaykichi tiyan. Maykanmi mana parisinayanchu ñukashina, chayka manami runaynichu kanka.

²⁸ Shuk wasita rurakmanta yuyariychi. Shuk runa atun wasita ruranayashpanka alita yuyarin imakunatami chay wasirayku munan nishpa. ²⁹ Mana alita yuyarishpanka chayra wasita kallarihushkanillapi mana tukuchinata atipashpan sakinan tiyan. Chasna kashpan tukuy payta rikuk runakunaka asichishpa rimankakuna:

³⁰ Rikuychi chay runata. Pay kikinta llullachirishpa kallarihka wasinata. Kunanka mana atipanchu tukuchinata.

³¹ Chasnallatata shuk atun apumanta yuyariychi. Shuk allpapi kamachik atun apuwa munahumaka wañunakunata. Manara llukshishpanra alita yuyarima, chay apuka ishkay chunka waranka suntalunwa shamuhushpanka chunka waranka suntaluyniwa atipaynichu payta winsinata manachu nishpa. ³² Mana atipashpan chay apuka kuntran chayra karupi shamuhushpan payma kachama shuk suntalunta tapunanpa, mana wañunakushpa alichanankunapa.

³³ Chasnashina kankunapas alita yuyarinaykichi tiyan katiwankichichu manachu nishpa. Mana tukuy imaykichita sakishpa katiwashpaykichika manami atipanchichu runaynikuna kanata.

³⁴ Yuyariychi kachimantapas. Kachika ali kan. Chamu tukushpanka manana valinchi nima imarayku. Wichunchima. Chasnashinami kankunapas Yaya Diospa shiminta mana kasushpaykichika chamu kachishina kankichi, mana valinkichichu runa masikichita yanapanaykichipa. Yaya Diospa shiminta kasushpaykichika ali kachishinami kankichi yanapanaykichipa tukuy runakunata. Kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

Jesuskapa obehapa chinkarishkata yuyachishpa yachachin
(Mt 18.10-14)

15 Jesús yachachihushpan achka runakuna payta kayllayarkakuna uyanankunapa. Shuk runakuna karkakuna romano tukuyamanta atun apurayku im- puestuta kobrakuna, shuk mana alita rurakkunapas. ² Chayta rikushpankuna fariseokunaka, Moisespa kil- lkashkanta yachachikkunapas washanchashpa ri- markakuna:

Kay runaka uchasapakunata yuyashpan paykunawa pakta mikun. Chasnaka mana alichu.

³ Chaypi Jesuskapa paykunata shuk yachachinawa kas- na yachachirka:

⁴ Kankunamanta shukpa tiyama shuk pachak obehapa. Shuk chinkarimaka ¿manachu chay iskun chunka iskunta pastupi sakishpan maskak rinma chay shuk chinkarishkata tarinankama? ⁵ Tarishpan ¿manachu sumakta kushikushpan apishpan markama? ⁶ Chay- manta wasinma paktashpan riksishkankunata, kuchunpi kawsakkunatapas tantachishpan rimama: Kushikuychi ñukawa. Ñami tarishkani chinkarishka obehaynita nishpa.

⁷ Kankunata rimanimi: Shuk chinkarishkata tarish- paykichika atunta kushikunkichi. Chasnallatatami silupi kawsakkuna kushikunkakuna, shuk rua mana alita rurashkankunata sakishpan Yaya Diostana kasunanpa. Iskun chunka iskun runakuna alita rurak runa kani yanka nishpa kawsakkunamanta mana yapa kushikunkakunachu.

Jesuskapa shuk warmi kullkita chinkachishkanta yuy- achishpa yachachin

⁸ Shuk warmipa chunka kullkikuna tiyamaka. Chay chunka kullkikunamanta shuk chinkaripumaka ¿man- achu lamparinta sintichishpan maskama kawitu ukupi sumakta pichashpan tarinankama? ⁹ Chasna tarimaka, amigunkunata paypa kuchunpi kawsakkunata kayash- pan rimama: Chay kullki chinkaripashkata ñami tar- ishkan. Chayrayku tukuy kankuna ñukawa pakta sumakta kushikuychi.

¹⁰ Kankunata rimani: Chasnashinami Yaya Diospa an- gelkunaka kushikunkakuna, shuk runa mana alita rurashkankunata sakishpan Yaya Diostana kasunanpa.

Jesuskapa shuk yaya musu wawanta llakichishkanta yuy- achishpa yachachin

¹¹ Jesuskapa shuk yachachinawa yachachishpalla katir- ka: Shuk kullkiyu runa ishkay wawayu karka.

¹² Washaniru wawanka yayanta rimarka: Yayayni, shuk puncha tukuy kanpa tiyashkanmanta chawpichishpa ñukata wawkinitapas kunaykita kunalla kuway. Chasna rimashpan yayanka tukuy ima charishkanta chawpita kurka karan shuk wawanta. ¹³ Manana yapa unayman- tachu chay washaniru wawanka tukuy ima tiyashkanta rantichishpan kullkita tantachishpan rirka shuk karu chikan runakunapa allpama. Chaypi mana ali ru-

ranakunata rurashpan kullkinta llampu tukuchirka.

¹⁴ Llampu tukuchishpan chay llaktakunapi kawsak runakunarayku sinchi yarkay paktarka. Chaypi paypas yapa yarkaywa karka. ¹⁵ Chasna kashpan shuk chaypi kawsak runama tapuk rirka payta tarawachinanpa. Chay runaka payta kacharka kuchinkunata kuyranan- pa. ¹⁶ Yapa yarkaywa kashpan kuchi mikunata mikuna- yarka. Chasna munashpanpas nima chayta payta karanayarkakunachu. ¹⁷ Chaypi yuyarirka: Yayayni- pa runankunapaka achka mikuna tiyan. Ñukaka kaypi yarkaywa wañuhuni. ¹⁸ Kunalla yayaynima kutishara. Paktashpayni rimak risha: Yayayni, kanmanta anchur- ishpayni manami alitachu rurashkani. Chaymantapas manami Yaya Diospa munashkantachu rurashpa kawsashkani. ¹⁹ Chayrayku amana yuyawaynachu wawaykitashina. Shuk runaykitashina tarawachiyway nishpa.

²⁰ Chasna yuyarishpan chay musuka yayanma kutir- ka. Ña paktahushpan yayanka karullapi rikushpan rik- sirka. Sumakta llakichirka, kallpashpa tinkuk rirka. Wawanta ukllarishpan mucharka. ²¹ Chaypi wawanka rimarka: Yayayni, kanta mana alitachu rurashkani. Chaymantapas manami Yaya Diospa munashkantachu rurashpa kawsashkani. Amana yuyawaynachu wawaykitashina nishpa. ²² Yayanka paypa rimahushkanta mana kasushpan runankunata rimar- ka: Utkalla suma churarinata apak riychi payta chu- rachinaykichipa. Chasnallatata makinpi anilluta chu- rachiychi, chakinpipas sapatuta churachiychi. ²³ Chay- manta apak riychi wira wakra wawata wañuchinay- kichipa, mikuhushpa tukuyamanta sumakta kushiku- nanchipa. ²⁴ Kay wawaynika wañushka kashkanman- tashina kawsarimushka, unay chinkarishkanmanta ku- nan ña rikurik shamushka. Chasna sumakta kushikushpan atun fiestata rurarkakuna.

²⁵ Chay fiestata rurahushpankuna puntiru wawanka chakranpi kahurka. Wasima kutimushpan uyarka bom- bota, kenata, tukuy kushilla kahukkunata. ²⁶ Chaypi shuk runanta kayashpan tapurka: ¿Ima fiestata ru- rahunkuna? ²⁷ Chay runanka aynirka: Wawkikimi ku- timushka. Ali paktamushkanrayku yayaykika atun mikunata rurashka, wira wakra wawata wañuchish- ka karananpa. ²⁸ Chasna uyashpan chay wawinka ya- pa piñarirka. Mana yaykunayarkachu wasipi. Pak- tashkanta yachashpan yayanka wasimanta llukshirka payta kayananpa. ²⁹ Chaypi chay ruku wawanka aynir- ka: Yayayni, maytukuy watakunata kanta yana- pashkani. Kamachishkaykita nima ima uras kil- lashkanichu. Chasna rurashpaynitata nima ima uras kuwashkankichu nima shuk obehastuta kushikushpa amiguynikunawa mikunayni. ³⁰ Kunanka chay shuk kanpa wawaykika mana ali warmikunawa kawsashpan kullkikita llampu tukuchishpan paktamushka. Payraykuka wira wakra wawata wañuchishkanki. ³¹ Chasna nishpan yayanka rimarka: Wawaynistu, kan- ka tukuy urasmi ñukawa kahunki. Tukuy tiyawahushkaka kanpapas kan. ³² Chay wawkikika wañushkashina kashkanmantami paktamushka.

Chinkarishka kashkanmanta paktamushka. Chasna kashpan ¿manachu yapa kushikushpa kay fiestata ruranchima?

Jesuska shuk yuyaysapa kamachina runamanta yuyachishpa yachachin

16 Kutikashka Jesuska runankunata yachachishpan rimarka: Shuk kullkiyu runapa tiyarka shuk runan, maykanmi payrayku tukuyta rurapayan. Shuk puncha shuk runakunaka chay runanmanta payta rimarkakuna: Chay kamachinanpa churashkayki runaykika kullkikitami yanka gastahun mana valikkunallapi nishpa. ² Chaypi patronka chay runanta kayarka. Kayashpan rimarka: Kanmanta uyashkani llullachiwushkaykita. Manana munaninachu ñukarayku tukuyta rurak kanaykipa. Kunanka rikuchiway tukuy rurashkaykimanta killkashkaykita.

³ Chaypi chay runanka yuyarirka: ¿Imashnata rurasha kunanka? Patroynika llukshichiwahun manana payrayku tukuyta rurak kanaynipa. Mana ursayuchu kani sinchita tarawashpa kawsanaynipa. Pinkaypami kanka kullkita tapushpa purihushpaynika. ⁴ Kunan ñami yuyarishkani imashnami rurasha runakuna yaykuchiwanankunapa wasinkunapi.

⁵ Chasna yuyarishpan patroyninta liwikkunata shukllankama shukllankama kayarka. Puntiruta tapurka: ¿Maytukuytata liwinki patroyninta? ⁶ Chay runaka aynirka: Liwinimi shuk pachak bidón aseiteta. Chaypina chay patronpa runanka rimarka: Ñuka yanapashkayki. Apiy chay liwiyki killkata. Utka tiyarishpayki killkay pichka chunka tupullata. Ñukapas chasnallatata killkasha chay patroynipa liwichinan killkapi parihu kanankunapa. ⁷ Chasnallatata shuktapas tapurka: Kanka, ¿maytukuytata liwinki? Payka aynirka: Shuk pachak kostal arustami liwini. Chaypi chay patronpa runanka rimarka: Apiy chay liwiyki killkata, pusak chunka tupullatana killkay. Ñukapas chasnallatata killkasha chay patroynipa liwichinan killkapi parihu kanankunapa.

⁸ Patronka chay runan rurahushkanta yachashpan rimarka: Chay llullachik runaynika yuyaysapami, alita yuyarishpa rurak runa.

Jesuska chay yachachinata tukuchishpan runankunata rimarka:

Mana alita rurak runakuna Yaya Diosta kasukkunamanta ashwan alita yuyarinahun, imatami ruranankuna tiyan runa masinkunawa alita kawsanankunapa. Mana chasna kachun. ⁹ Kankunata rimani: Kay allpapi achka runakunata mana alita rurachik kullkiwa imakunawapas kankunaka runa masikichikunata yanapaychi kankunata yuyanankunapa. Chasna rurashpa kawsashpaykichika imaykichi manana yanapak kashpan kay allpapi kawsanaykichi tukurinan uras yaykuchiy tukunkichimi wiñayparayku Yaya Dioswa kawsanaykichipa.

¹⁰ Maykanmi uchillastuwa alita ruran, chasnallatami achkawapas alita ruranchu, chasnallatami achkawapas mana alitachu ruranchu. ¹¹ Kay mundumanta imaku-

nawa mana alita rurashpaykichika ¿imashnataya Yaya Diospa kunayashkanta kuy tukunkichima? ¹² Chaymanta runa masakichi kankunapi sakishkanwa paypa munashkantashina mana rurashpaykichika ¿Yaya Dioska kankunata kunayashkanta kumachu? Manami kumachu.

¹³ Nima maykan kamachishkan runa atipamachu ishikay patroyninrayku chay ratulla tarawanata. Shukllata kasunan tiyan. Shuk patroyninta kasushpanka shuktaka mana kasunkanachu. Chasnashinami kankunapas imaykichillata yuyarishpa kawsashpaykichika manana atipankichinachu Yaya Diosta kasushpa kawsanata.

Jesuska payta asichik fariseokunata rimarka

¹⁴ Chasna uyashpankuna chay yapa kullkita munak fariseokunaka Jesusta asichirkakuna. ¹⁵ Chaypi Jesuska nirka: Kankuna mana ali rurak runakuna kashpaykichimi runakunata llullachishpa kirichinkichi yapa ali rurahuk runakuna kanaykichita. Chasna rurashpaykichipas Yaya Dioska tukuy yuyarihushkaykichita alita riksinmi. Maykantami runakuna yuyarinahun yapa ali kashkata, Yaya Dioska chaytaka chikninmi.

¹⁶ Ñawpamanta pacha Bawtisak Juan yachachinankama Moisespa killkashkanlla, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunalla tiyarka yachanaykichipa imashnami alita kawsananchi tiyan Yaya Diospa rikushkanpi. Kunanka Juan yachachishkanmanta pacha kankunata yachachinchina kay suma ali shimita Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chasna kashpanmi achka runakuna atipashkankunata ruranahun Yaya Diospa ali kamachinanpi kawsanankunapa. ¹⁷ Kay silu allpapas shuk puncha chinkarinkami. Yaya Diospa rimashkanmantaka nima shuk shimi chinkarinkachu. Tukuy paktarinan tiyan.

Jesuska yachachin karika warminwa, warmipas kusanwa mana sakinakunankunapa

(Mt 19.1-12; Mk 10.1-12)

¹⁸ Maykan kari warminta sakishpan shuk warmitana warmiyashpanka uchatami ruran Yaya Diospa rikushkanpika. Chasnallatami maykan kari shuk sakiy tukushka warmita warmiyashpanka uchata ruran.

Jesuska shuk yapa kullkiyu runamanta, shuk nima imayu runamantapas yuyachishpa yachachin

¹⁹ Jesuska shuk yachachinawa yachachishpalla katirka:

Tiyarka shuk yapa kullkiyu runa. Chay runaka suma churarinallata churaripayan. Karan puncha atun suma mikunata rurachishpa kushilla kawsapayan. ²⁰ Chaymanta tiyarka shuk runa nima imayu Lásaro shutiyu. Chay runaka llagawa llampu aychanka ismushka karka. Chay kullkiyupa wasin punkupi tiyaripayan mikunanmanta shuk parti urmashpan ñukapas mikunayni-

pa nishpa. Chaypi tiyarishpan allkukunaka payta kayllayapayanahun aychan ismushkata llawkanankunapa.

²² Shuk puncha chay nima imayuka wañurka. Angelkuna paytaka aparkakuna siluma yaya ruku Abrahamta kuchunpi tukuy parisishkanmanta samanapa. Chaymanta kullkiyu runapas wañurka. Paytaka wañushkakunapa churana uchukupi churashpa taparkakuna.

²³ Wañushkakunata wakaychanapi yapa parisihushpan karumanta rikurka Lasarota Abrahamwa pakta kahushkanta. ²⁴ Chasna rikushpan Abrahamta kaparishpa tapurka: Yaya Abraham, llakichiyay ñukatapas. Yapami rupawa kaypi parisihuni. Kachapay Lasarota yakuwa ukuchishpa makin wawapa puntanwa kalluynita chiriyachiwananpa.

²⁵ Chasna nishpan Abrahamka aynirka: Wawayni, yuyariy. Allpapi kawsahushpaykira tukuy munashkaykita Yaya Dios kanta kushka. Kunanka chaykunaka ñami tukurishkakuna. Lasaroka yapa parisishpa allpapi kawsarka. Chayrayku kunanka kay ali kawsanapi kushillayachiy tukushka. Kanka kunanka nanaywa llakiywa parisihunki. ²⁶ Chaymantapas ñukanchi kankunawa mana tinkunakunanchipa shuk atun waykumi tiyan. Maykankunami munanahun kaymanta kankunama rinata mana atipanahunchu, nima chaymanta kanwa kahukkuna atipanahunchu shamunata kayma.

²⁷ Chaypina chay kullkiyu wañuka rimarka: Chasna kashpanka yaya Abraham, kanta tapuni, Lasarota kachapay yayaynipa wasinma. ²⁸ Chaypi pichka wawkinikuna kahunkuna. Paykunata sinchita kunak richun paykunapas kay yapa llakiyta nanayta parisinama mana shamunankunapa.

²⁹ Chaypi Abrahamka aynirka: Paykunaraykuka tiyanmi Moisespa killkashkankuna, Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapapas. Chaykunata kasunahunchu.

³⁰ Chay kullkiyu wañuka kuti aynirka: Ari yaya Abraham, chay wawkinikuna Yaya Diospa killkachishkanta mana kasunayanahunchu. Ashwan wañushkakunamanta shukka kawsarishpan paykunama rinma, chaypirami shuti uyashpankuna kasunkakuna.

³¹ Chasna aynishpan Abrahamka rimarka: Mana kawsashpankunaka Moisespa killkashkanta, nima Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkanta, manami kasunkakunachu nima shuk wañushka runa kawsarishkata.

Jesuska yachachin uchamanta kuyrarinanchipa

(Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)

17 Chaymanta Jesuska runankunata rimarka: Tukuy uras tiyankami uchata rurachinayak runakunaka. Chasna kashpanpas ñay, imashna kastigushi kanka chay uchata rurachik runakunarayku! ² Maykanmi runa masinta uchata rurachin, paytaka Yaya Diosmi sinchita kastiganka. Ashwan ali kama, atun rumiwa kunkanmanta watashpa atun kucha chawpipi wichunapa chaypi chinkarinanpa. ³ Alita

kuyrariychi kankuna kikin uchata mana rurashpankay kichipa.

Shuk kirik masiki mana alita rurashpanka payta rimay mana chasna rurashpa katinanpa. Mana alita rurashkanmanta llakirishpa llakichiyay nishpanka llakichiy. ⁴ Chasnallatata shuk puncha kanchis kuti kanta millaypata rurashpanka karan kuti kanta rimak shamuma: Kunanka sakini millaypa rurashkaynikunata, llakichiyay nishpa. Chay kanchis kuti payta chasnalla llakichinkilla.

Jesusta kirishpa tukuy imata atipanchi

⁵ Chasna Jesús yachachishpanna apostolninkunaka payta tapurkakuna:

Ñukanchita yanapay ashwan alita kanpi sinchikunanchipa.

⁶ Chaypi Jesuska aynirka:

Ñukapi sinchikunaykichika shuk uchilla mostasa muyushina uchillastullapas kamaka, kay kaspita rimankichima: Kaymanta anchuriy, kuchapi wiñakriy nishpa. Chay ratulla chay kaspika kasuma.

Jesuska yachachin imatami rurashpa Yaya Diospa kamachishkan runaka kawsanan tiyan

⁷ Chaymanta Jesuska runankunata rimarka: Nima maykan patrón runanta rimamachu, chakranpi tarpushkanwasha, wakrankunata kuyrashkanwasha kutimushpan: Tiyarik shamuy mesapi mikunaykipa.

⁸ Ashwan paytaka rimama: Mikunaynita yanupak shamuy. Chaymanta karaway, upyachiyay. Mikushkayniwasha upyashkayniwasha kanka mikunki.

⁹ ¿Tukuy kamachishkanta kasushkanrayku chay patronka runanta agradesimachu? Mana. Runan kashpan paypa tarawanankan patrona sirvinanpa.

¹⁰ Chasnallatata kankunapas, paktachishpaykichi tukuy Yaya Diospa kamachishkanta, rimaychi: Rurashkanchi maykantami Yaya Dios munashka ruranchipa chayllata.

Jesuska chunka runata aycha ismuchik unkuymanta ampirka

¹¹ Jesuska Jerusalem rihushpan shuk parti Samaria allpa Galilea allpawa tupanakushka mayanta rihurka.

¹² Shuk uchilla llaktapi paktana kahushkanpi, chunka runakuna aycha ismuchik unkuywa kahukkunawa tinkunakurka. Chay unkushkakunaka mana kayllayanata atipashpankuna karullapi shayarirkakuna. ¹³ Chaymantalla kaparishpa tapurkakuna:

Yaya Jesús, ñukanchita llakichiy! nishpa.

¹⁴ Jesús paykunata rikushpan nirka:

Saserdotekunama riychi, karaykichita rikushpankuna rimanankunapa ampirishkachu manachu nishpa.

Paykunaka kasurkakuna. Chayma rihushkankunapi ampirishka karkakuna unkushka kahushkankunamanta. ¹⁵ Shukka ña ali kashkanta rikushpan Yaya Diosta sinchi shimiwa kushichishpa kutimurka. ¹⁶ Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka, allpakama kumurishpa

payta ampishkanrayku agradesirka. Payka karkami Samariamanta runa. ¹⁷ Shukllata rikushpan Jesuska tapurka:

¿Kunanka shukkunakaya? ¿Manachu chunka ampiy tukushkankichi unkushka kahushkaykichimanta? ¿Maypitaya kahunkuna chay iskunkunaka? ¹⁸ ¿Imashnataya kay mana israel runalla kutimushka Yaya Dios-ta agradesishpa kushichinanpa?

¹⁹ Chaypina chay runata rimarka:

Atarishpayki wasikima riy. Ñukapi sinchikushkayki-raykumi ña kishpishka kahunki.

Imashnami Yaya Dios kallarin runakunata kay allpapi kamachinata

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Chaymanta fariseokunaka Jesusta tapurkakuna:

¿Ima urasta Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi kallarinanka?

Jesuska aynirka:

Yaya Diospa ali kamachinan paktarihushkanka manami rikuyapachu. ²¹ Mana atipanchichu rimanata kaypimi, chaypimi Yaya Dios kamachihun nishpa. Kamachihushkanta mana rikushpaykichipas paypa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarithka.

²² Chaymanta runankunallata rimarka:

Shuk puncha paktarinkami, maypimi yapa rikunayankichi shuk punchallapas ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa ña kamachik kanaynita. Chayta rikunata munashpaykichipas manami atipankichichu.

²³ Chay urasmi kankunata llullachinayashpa rimankakuna: Kaykaya Yaya Diospa Kachashkan Runaka. Chaymami Yaya Diospa Kachashkan Runaka nishpa. Chasna nishpankunapas ama rinkichichu rikunaykichipa. ²⁴ Imashnami ilampaka rikurin kayma chayma tukuy siluta punchayachishpa, chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka kuti shamusha. ²⁵ Chay puncha manara paktahushpanra achkata parisinayni tiyan. Kunan kawsak runakuna chiknishpa mana valiktashina wichuwankakuna.

²⁶ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kuti shamushpayni ñawpa Noé kawsashkan urasshina kanka, [†] runakuna kunkaylla kawsahushkankunapi kunkaymanta kastigay tukunkakuna. ²⁷ Noé kawsashkan uras runakunaka kunkaylla mikushpa upyashpa warmiyashpa kawsapayarkakuna Noé chay atun lanchapi yaykunan punchakama. Chasnallapi atun untay paktashpan tukuy chinkarirkakuna.

²⁸ Chasnallatata tukurka Lot shutiyu kawsashkan uraspas. ^{††} Sodoma llaktapi kawsak runakuna kunkaylla mikupayarkakuna, upyapayarkakuna, rantipayarkakuna, rantichipayarkakuna, tarpupayarkakuna, wasikunata rurapayarkakuna. ²⁹ Lotka chay Sodoma llaktamanta llukshishpan nina asufriwa tamyashina silumanta urmaka. Chay ninaka tukuy runakunata wañuchirka. ³⁰ Chasnashinami kanka Yaya Diospa

kastiganan punchaka, ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kuti shamushpayni.

³¹ Chay puncha wasi awapi kahushpaykichika chaymantalla mitikuychi. Imaykikunaka wasi ukupi tiyahushpanka amana yaykunkichichu apak rinaykichipa. Chasnallatata chakraykichipi tarawahushpaykichika chaymantalla mitikuychi. Amana kutiychinachu wasiykichima. ³² Yuyariychi imashnami Lotpa warminka ñawpa wañurka. Chay warmika imankunallapi yuyarishpa mana utkallachu mitikurka kishpinanpa. Chayraykumi wañurka. ³³ Maykanmi Yaya Diospa munashkanta kasushpa kawsan, chayka wañuchiy tukushpanpas Yaya Dioswa wiñaypa kawsanka.

³⁴ Kankunata rimani: Chay uras ishka runakuna tapi shuk tulltullapi kashkankunamanta, shukllami pushay tukunka wiñayparayku, shukka sakirishka kanka. ³⁵ Chasnallatata ishka warmikuna parihu kutahushkankunamanta shukllami pushay tukunka, shukka sakirishka kanka. ³⁶ Ishka runakuna chakrapi tarawashpankuna shukllami pushay tukunka, shukka sakirishka kanka.

³⁷ Chasna rimashkanta uyashpankuna runankunaka tapurkakuna:

Yaya Jesús, ¿maypita chasna kanka?

Chaypi Jesuska aynirka:

Maypimi wañushkakunaka kahunkuna, chaypimi ullawankakunaka tantarinahun. Chasnashina runakuna millaypa rurankunata yapa mirachishpankuna millanayaypa ismushina tukushpankuna kastigay tukunkakuna. Chayka mana pakallachu kanka ashwan tukuyrayku yachaypa rikuyapa kanka.

Jesuska yachachin mana sakishpa mañananchipa

18 Chaymanta Jesuska runankunata shuk yachachinawa yachachirka mana sampayashpa Yaya Diosta mañanankunapa kasna nishpa: ² Shuk llaktapi tiyarka runakuna mana alita rurashkankunamanta alichak apu. Chay alichak apuka mana manchapayanchu Yaya Diosta, nima runakunata. Yapa piña karka. ³ Chay llaktapillatata kawsapayarka shuk mashintu warmi. Chay mashintuka chay alichak apuma ripayarka payta tapunanpa: Ñukata yanapaway. Chikniwakta kayashpayki rimay, munahushkaynita mana yanka kichuwananpa. ⁴ Achka kuti rishpanpas chay apuka payta mana kasunayarkachu. Chay warmika mana sampayashpa payta tapushpalla katishpan chay apuka yuyayninllapi nirka: Ñukaka mana manchanichu nima Yaya Diosta, nima runa masinikunata paykunata kasunaynipa. ⁵ Chasna kashpanpas chay warmika yapa killachiwahushkanrayku kunanka kasunayni tiyan. Payta mana yanapashpaynika yapami killachiwanka nishpa.

⁶ Chayta kwintashpan Jesuska rimarka: Chay alichak apuka Yaya Diosta mana manchak kashpanpas rimarka chay warmita yanapananpa. ⁷ Kankunaka Yaya Diospa akllashkan runakuna kashpaykichi payta punchapi tutapipas mañashpaykichi chay apumanta ashwanta mana unayashpachu kankunata yanapanka.

[†] Rikuy Génesis killkapi 6.5-8 ^{††} Rikuy Génesis killkapi 18.20-19.25

⁸ Kankunata rimani: Alita mañashpaykichika Yaya Dioska kushikushpa nima unayashpachu kankunata yanapanka. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kutikashka kay allpama shamushpayni ¿tarishanchari kirik runakunata, maykankunami mana sakishpa Yaya Diospi sinchikushpa mañanahun?

Jesuskayachachin mana yuyarinanchipa runa masinchikunamanta ashwan ali kananchita

⁹ Chaypi shukkuna tiyarka mana alita yuyarikkuna. Paykunaka tukuyamanta ashwan ali kanankunata yuyarishpa kawsarkakuna. Paykunata Jesuska shuk yachachinawa kasna yachachirka: ¹⁰ Ishkay runakuna rirkakuna Yaya Diospa wasinpi mañanankunapa. Shukka karka fariseo, shukka karka Roma llaktarayku impuestuta kobrak. ¹¹ Chay fariseo shayarishpan pay kikinlla ali kananta yuyarishpa Yaya Diosta mañarka kasna: A Yaya Dios, kanta agradesini, mana runa masinikunashina kahushkaynirayku. Mana kanichu paykunashina shuwaysiki, uchata ruraysiki, shukpa warminwa musayak. Nima kanichu kay impuestuta kobrakshina. ¹² Ñukaka karan semana ishkay punchata kanta kushichishpa mana mikunichu. Chaymantapas karan chunkata ganashkaynimanta shukta kanrayku kuni nishpa. ¹³ Chay impuestuta kobrakka pinkashpan karullapi shayarirka. Yapa uchasapa kananta yuyarishpan kumurishpa pichunta waktashpa Yaya Diosta mañarka: Yaya Dios, llakichiyay. Yapa uchasapa kani. Uchaynikunamanta pichaway nishpa.

¹⁴ Kankunata rimani: Chay impuestuta kobrakka uchankunamanta llakichirishkana wasinma kutirka. Chay fariseotaka Yaya Dioska manami llakichirkachu. Kankuna kikinmantalla yuyaykichipi atun tukunayashpaykichika Yaya Diosmi kankunata mana alichu kankichi nishpa pinkachinka. Kankuna runa masikichikunamanta mana atun tukunayashpa paykunata yuyashpa yanapashpaykichika Yaya Diosmi kushikushpa kankunata atunyachinka.

Wawakunata Jesusma apamurkakuna

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Jesús yachachihushpan yayankunaka llullu wawankunatapas payma aparkakuna, llankashpan paykunarayku Yayan Diosta mañanapa. Chasna rikushpankuna Jesuspa runankunaka piñarishpa paykunata arkarkakuna Jesusta mana kayllayanankunapa, kay wawastukunata Jesusma ama apamuychichu nishpa. ¹⁶ Chaypi Jesuska yayankunata wawankunanti kayashpan runankunata rimarka:

Ama arkaychichu chay wawakunata ñukama apamunankunapa. Wawakunashina ñukapi sinchikuk runakunallami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakuna. ¹⁷ Alita uyawaychi. Maykanmi wawakunashina ñukata yuyawashpa mana kasuwan, chayka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankachu.

Shuk apu kullkiyu Jesuswa kwintarka

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Chaymanta shuk apu Jesusta tapurka: Ali yachachik, rimaway ¿imashna rurashpaynitaya atipaynima Yaya Dioswa wiñaypa kawsanata?

¹⁹ Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta rimawanki ali kanaynita? Mana nima shuk runa tiyanchu ali. Yaya Diosllami ali kan. ²⁰ Kanka ñami yachanki Yaya Diospa kamachishkankunata: Ama shuk warmiwa musayaychu. Ama runa masakita wañuchiychu. Ama shuwaychu. Nima pimanta llullashpa rimaychu. Yayaykita mamaykita yuyashpa kushichishpa kawsay nishpa.

²¹ Chaypi chay apuka aynirka:

Tukuy chay Yaya Diospa kamachishkankunata wawamanta pacha kasushpa kawsashkani.

²² Chayta uyashpan Jesuska rimarka:

Alitami rurashkanki. Shuk imastullami kasunaykipa pishin. Rantichikriy tukuy imaykikunata. Chay kullkitaka nima imayu runakunata kuy. Chasna rurashpaykimi silupi achka imayushina tukunki. Chasna rurashkaykiwashwa shuti katiway.

²³ Chayta uyashpan chay runaka sinchita llakirirka. Yapa achka kullkiyu kashpan mana munarkachu tukuy imankunata rantichishpa kunata. ²⁴ Chasna llakirishkata rikushpan Jesuska rimarka:

Maytukuy sinchita kan kullkiyukunaraykuka Yaya Diospa kamachishkankuna tukunankunapa. ²⁵ Shuk atun wiwa kamilluka manami atipamachu pasanata shuk aguha uchkustuta. Chasnashinami shuk runaka kullkinllapi yuyarishpanka manami atipankachu Yaya Diospa kamachishkan tukunata.

²⁶ Chaypi kahukkunaka chayta uyashpankuna rimarkakuna:

Chasna kashpanka ¿pita atipama kishpichiy tukunata Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsanapa?

²⁷ Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Nima pi atipanchu kishpichirinata pay kikinta. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichinata paypa ali kamachihushkanpi kawsanankunapa. Payllami atipan tukuyta ruranata yachayninwa.

²⁸ Chaypi Pedroka Jesusta rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy imanchikunata kanta katinanchipa.

²⁹ Chaypi Jesuska runankunata rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk runa Yaya Diospa kamachishkan tukushkanrayku wasinta, warminta, wawkinkunata, yayankunata, wawankunata sakishpanka kay allpapi kawsahushpanra Yaya Diosmi tukuy ima sakishkanmanta ashwanta kunka. Chaymanta chay chapahushkanchi mushu mundupi wiñaypa Yaya Dioswa kawsankana.

Jesuskaykimsaynin kuti rimarka wañunanmanta

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-45)

³¹ Jesuska chay chunka ishkay runankunata chayniksuma pushashpan rimarka: Ñami yachankichi

Jerusalén llaktama rihushkanchita. Chaypimi paktarin-ka, maykantami Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaka ñawpa killkarkakuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta. ³² Chikniwak runakuna apiwankakuna romano runakunata kuwanankunapa. Paykuna asichiwankakuna, pukllachishpa parisichiwankakuna, asishpa tyukawankakuna, sinchita asutiwankakuna. ³³ Asutiwashkankunawasha wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwashpankunas kimsa punchamantami kawsarimusha.

³⁴ Chasna nishkanta runankunaka mana asirtarkakunachu. Paykunarayku mana asirtaypa shimikuna karkakuna.

Jesuska ampirka shuk wiskuta Jerikó llaktapi

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Jesuska Jerikó llaktata kayllayahushpan shuk wisku runa ñampi mayanpi tiyahukta rikurka. Payka runakuna pasahukkunata kullkita tapuhurka. ³⁶ Achka runakuna pasahukkunata uyashpan chay wiskuka tapurka:

¿Imaraykutaya chay tukuy pasahunkichi? nishpa.

³⁷ Shukkunaka rimarkakuna:

Nasaretmanta Jesusmi pasahun.

³⁸ Chayta uyashpan chay wiskuka sinchita kaparishpa rimarka:

¡Jesus, Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiyay!

³⁹ Chaypi chay Jesuspa puntanpi rihuk runakunaka arkasha chunllayay nirkakuna.

Chasna rimashpankunapas payka ashwan sinchita kaparirka:

¡Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiyay!

⁴⁰ Chasna kaparishkanta uyashpan Jesuska shayarishpan rimarka:

Chay wiskuta ñukama apamuychi.

Ña kuchunpi kashpan payta tapurka:

⁴¹ ¿Imatata munanki kanrayku ruranaynipa?

Chay wiskuka aynirka:

Yaya Jesús, ñawinita ampipay rikunaynipa.

⁴² Jesuska aynirka:

Ari, kunallami rikunki. Ñukapi sinchikushpaykimi ampirishkanki.

⁴³ Chasna rimashkanllawa chay wiskuka atiparkana rikunata. Ampirishkanrayku Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpa Jesusta katirka. Chayta rikushpankuna tukuy runakunapas Yaya Diosta atunyachishpa kushichirkakuna.

Jesuska Sakeowa kwintarka

19 Ña Jerikopi yaykushpan Jesuska chay llakta chawpita rihurka. ² Chaypi kawsahurka shuk yapa kullkiyu runa Sakeo shutiyu. Payka impuestuta kibrakkunapa apun karka. ³ Chay runaka yapa munarka Jesusta riksinata. Chay llaktata pasahushkanta yachashpan munarka kayllayanata. Chasna munashpanpas uchillastu kashpan mana atiparkachu rikunata, yapa achka runakuna kahushkanrayku. ⁴ Chasna kashpan Jesuspa rinan ñampita kallpashpa ñawparka

runakunapa puntanma. Chaypi shuk kaspipi sikarka, Jesús pasahushkanta atipanansa rikunata.

⁵ Jesús chayta pasahushpan awama rikuhushpan Sakeota rimarka:

Sakeo, utkalla uraykuy. Kunan puncha wasikiipi kiparinayni tiyan.

⁶ Chaypi Sakeoka utkalla uraykumurka. Kushikushpa Jesusta wasinpi yaykuchirka. ⁷ Chayta rikushpankuna runakunaka Jesusta washanchashpa paykunapura rimarkakuna:

¿Imashnata Jesuska yaykun chasna uchata rursaykipa wasinpi?

⁸ Chasna rimashpankuna Sakeoka shayarishpan Jesusta rimarka:

Yachachik, rikuy, tukuy imayni tiyawashkakunamanta chawpita nima imaykunata kusha. Maykankunamantami ñawpa llullachishpa kullkita tapushkani, chaykunata kutichishami chusku kuti ashwanta.

⁹ Jesuska payta aynirka:

Kunan puncha shuti kankuna kay wasipi kawsak runakuna kishpichirishka kankichi nishpa.

Chaymanta chaypi kahukkunata rimarka:

Kay runa mana alita rurak kashpanpas ñukanchishina Abrahampa miraymantami kan. ¹⁰ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa shamushkani chasna mana ali rurashkankunawa chinkarishkashina kahukkunata maskanaynipa, uchaykunata nina mana wañukma rina kahushkankunamanta kishpichinaynipa.

Jesuska shuk patrón runankunata kullkita kushpa sakishkanmanta yuyachishpa yachachin

(Mt 25.14-30)

¹¹ Jesuska Sakeopa wasinpi kashpan ña kahurka kamachikkuna kawsashkan Jerusalén llakta kuchupi. Runakunaka rimashkanta uyahushpankuna yuyarirkakuna: Ñami rihun Jerusalem kamachik tukunanpa. Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ñami kallarihun nishpa. Pantachishpa yuyarishkankunata rikishpan Jesuska paykunata shuk yachachinawa pay kikinmanta yachachirka:

¹² Tiyarka shuk runa apupa ayllun. Payka rirka karu allpama chaypi kawsak atun apu payta aputa rurananpa, chasna apu tukushpan kikin allpanpi kamachinanpa nishpa. Runankunata rimarka apu tukushkanwashpa kutimunanta. ¹³ Manara llukshishpan chunka paypa runankunata kayashpan karan shuk runanta chay tupullata yapa valik kullkita kuhushpan rimarka: Kay kullkiwa rantishpa rantichishpa mirachipanki shamunaynikama. Chasna karan runanta rimashpan chay apu tukunapa rihukka rirka.

¹⁴ Chay allpapi llaktakunamanta runa masinkunaka payta chiknishpankuna paypa washanta shuk runakunata kacharkakuna chay atun aputa rimak rinankunapa: Mana munanchichu chay runaka apunchi tukunanpa nishpa. ¹⁵ Mana munashpankunatatata payka apunkuna tukurka. Chaymanta llaktanma kutirka. Paktashpan shuk runanta kacharka, pushak rinanpa maykankunatami kullkinta kushpa sakirka. Yachana-

yarka maytukuytami karan shuk runan mirachishka chay kullkimanta.

¹⁶ Puntiru runanka paktashpan rimarka: Patroyni, kullkikita mirachishkani chunka kuti ashwanta kanrayku. ¹⁷ Chaypina chay patronka aynirka: Alita rurashkanki, ali runayni kanki. Kay uchillastu kushkayniwa sumakta tarawashkaykirayku churashkayki chunka llaktakunata kamachipanaykipa.

¹⁸ Shuk runanpas rimak shamurka: Patroyni, kullkikita mirachishkani pichka kuti ashwanta kanrayku.

¹⁹ Paytapas aynirka: Kanka kamachipanki pichka llaktakunata.

²⁰ Chaymanta shukna rimak shamurka: Patroyni, kaykaya kullkikita. Sumakta llachapawa wankushpayni wakaychashkani kanrayku. ²¹ Yapa kanta manchashpayni kay kullkita mana llankashkanichu. Shukkuna tarawashkanmanta kanka yanka kullkita apinki. Shukkuna tarpushkankunamanta kanka pallanki.

²² Chaypina chay apuka rimarka: Kanka millaypa yuyayyu runa kanki. Kan kikin rimashkaykimanta kastigarinku. Ñuka sinchi kamachik kanaynita, shukkunapa tarawashkanmanta kullkita apinaynita, shukkunapa tarpushkankunamanta pallanaynita yuyarinki. ²³ Chasna kashpanka çimaraykuta kullkinita mana churashkankichu kullkita mirachina wasipi, chaypi miranapa? Chaypi churankima karka uchillastullapas mirashkawa pakta apinima karka.

²⁴ Chaymanta chaypi kahukkunata rimarka: Payta kichuychi chay kushkayni kullkita. Chay chunka kuti mirachik runata kuychi. ²⁵ Paykunaka aynirkakuna: Patrón, payka ña achka kullkita apishka. ²⁶ Chay apuka aynirka: Kankunata rimani, maykanmi alita rurak runayni kan, paytaka kunimi ashwanta. Killaysiki runaka uchillastu tiyapushpanpas kichuy tukunkami. ²⁷ Kunanka chay kuntraynikunata pushak ripaychi. Mana munashkankunarayku ñuka apu tukunaynita kay puntaynipi apamushpa wañuchiychi.

²⁸ Chasna nishpa yachachishkanwasha Jesuska Jerusalenma rirka.

Jesuska Jerusalén llaktapi yaykurka

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁹ Jerusalenma rihushkanpi Jesuska paktarka Betfagé llakta, Betania llakta kuchupi. Chay llaktakunaka shuk urku Olivos shutiyu kuchupi karkakuna. Ña paktahushpan chay Olivos urku mayanpi, Jesuska ish kay runankunata nirka:

Riychi chay rikuhushkaykichi llaktama. Chaypi paktashpaykichi tarinkichimi shuk malta burru watarishkata, maykanpimi nima shuk runa purishkarachu. Chay malta burruta paskashpaykichi apamuychi.

³¹ Shuk runa kankunata mitsashpa tapushpanka çimaraykutaya paskahunkichi? nishpa, payta kasna rimaychi: Yayanchi Jesusmi munahun awanpi tiyarishpa rinanpa. Kunanllatami kutichik shamushu nishpa.

³² Chasna Jesús nishpan chay ish kay runankunaka rirkakuna. Paypa rimashkantashina tarik rirkakuna.

³³ Ña chay malta burruta paskahushpankuna amunkunaka tapurkakuna:

çimaraykuta paskahunkichi chay burruta?

³⁴ Paykunaka aynirkakuna:

Yaya Jesusmi munahun.

³⁵ Chaymanta Jesusma apashpa rirkakuna. Chaypi paktashpankuna churarinankunata burrupa awanpi mantashpankuna Jesusta tiyachirkakuna. ³⁶ Chasna Jesús rihushpan puntanpi runakunaka churarinankunata ñampipi mantarkakuna, imashnami rurapayanahun shuk atun aputa kushilla yaykuchinankunapa. ³⁷ Ña Jerusaleña kayllayahushpankuna Olivos urkuta uraykuhushpankuna Jesusta chay achka kati-huk runakunaka yapa kushikushpankuna kaparishpa Yaya Diosgra desirkakuna:

Yaya Dios, kay Jesús atun yachaykita rikuchishpa tukuy ali rurashkanta rikushkanchi! ³⁸ Payka kanpa yanapashkayki ali runami kan. Kanpa munashkaykita rurananpa kachashkayki atun apunchi kashpanmi shamuhun. Ñami tukuyta alichashkanki kushilla paywa kawsananchipana. Kanta kushichinchi awa silupi kawsak Yaya Dios.

³⁹ Chaypi shuk fariseokuna chay runakunapa chawpinkunapi kahukkuna rimarkakuna:

Yachachik, rimay kay kanta katik runakunata chunllayanankunapa.

⁴⁰ Chaypi Jesuska aynirka:

Kankunata rimani, kaykuna chunllayashpankunaka rumikunanami kaparinkakuna.

⁴¹ Jesús Jerusalén kuchupi paktashpan llaktata rikushpan wakarka. Chay llaktapi kawsakkunarayku wakashpa rimarka:

Imashna alishi kama karka, kay punchallapas asirtankichima ñuka Yaya Dioswa alichashka kushilla kawsayta kuk kanaynita kushillana kawsanaykichipa. Kunankama mana munashpaykichi asirtanata, Yaya Dios kankunamanta kichushka asirtana yuyayta manana asirtanaykichipa. ⁴³ Mana munashpaykichi asirtanata Yaya Dios kachawashkanta kankunata kishpichinaynipa, kunanmanta pacha achkata parisinaykichi tiyan. Parisina punchakuna paktarishpankuna kuntraykichikunaka llaktaykichi muyukta allpata lumayachinkakuna chaypi pakashpa wañunakushpa kankunata winsinankunapa. Tukuy kankunata winsishpa wañuchinkakuna. Tukuy wasikichikunatapas waklichishpa urmachinkakuna. Nima shuk rumi awapura rurarishkaka kparinkachu.

Jesuska rantichik runakunata Yaya Diospa wasinmanta llukshichirka

(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jerusalenpi paktashpan Jesuska Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Chay wasipi puntiru atun pampa kincharishkapi achka rantichik runakuna karkakuna. Chayta rikushpan Jesuska piñarishpan llamputa llukshichirka. ⁴⁶ Llukshichihushpan paykunata rimarka:

Yaya Dioska killkachishkanpi riman:

Kay wasinika ñukata mañanankuna wasinimi kan nishpa.

Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta shuwakunapa kushilla tantarinata rurashkankichi. [*Chasna Jesuska rimashpan paykuna chaypi achkata kobrashpa rantichihushkankunarayku shuwakunashina kanankunata yuyachirka.*]

⁴⁷ Chaymanta pacha tukuy punchakuna Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachipayan. Achka runakuna payta uyashpankuna saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas, chay llaktapa apunkunapas maskarkakuna, imashna rurashpami payta wañuchinkakuna. ⁴⁸ Chasna yuyarishpankunata mana atiparkakunachu payta wañuchinata, tukuy uras achka runakuna paypa yachachihushkanta yapa uyanayashpa chayllapi kahushkankunarayku.

Jesupa atun yachayninmanta riman

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

20 Shuk puncha Jesuska Yaya Diospa wasinpi runakunata yachachirka Yaya Dios runakunata kishpichinanmanta. Chaypi saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas, paykunata kamachik israel masin rukukunapas tapuk shamurkakuna:

Ñukanchita rimay ¿pita kanta kamachishka tukuy chay rurashkaykikunata ruranaykipa? ¿Pita kanta kamachishka kasna yachachinaykipa?

³ Chaypina Jesuska aynirka:

Ñukapas shuk imata tapushkaykichi. Ayniwaychi.

⁴ ¿Pita Juanta kamachirka bawtisananpa? ¿Yaya Dioschu runakunachu?

⁵ Chaypi paykunapura tapunakurkakuna:

Yaya Diosmi Juanta kacharka nishpanchika Jesuska ñukanchita rimankami: Yaya Dios payta kachashka kashpanka ¿imaraykutaya payta mana kasushkankichichu? ⁶ Aynishpanchika runakuna rimashpankuna Juanka yachachirka nishpa, tukuy runakuna piñarishpankuna ñukanchita rumiwa tuksishpa wañuchinkakuna. Paykunaka kirinahun chay Juan wañuka Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashkanta.

⁷ Chasna tapunakushpankuna Jesusta aynirkakuna:

Mana yachanchichu pimi Juanta kacharka nishpa.

⁸ Chaypina Jesuska aynirka:

Chasna kashpanka ñukapas mana rimashkaykichichu pimi kamachiwashka tukuy kaykunata ruranaynipa nishpa.

Jesuka mana kasunayak tarawakkunamanta yuyachishpa yachachin

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ Chaymanta Jesuska tukuy chay runakunata shuk yachachinawa yachachirka kasna:

Tiyarka shuk chakrayu runa. Chay runaka chakranpi achka uva wiñarishkakunata tarpuchirka. Chaymanta chakranta shuk tarawak runakunata kurka amunshina pichashpa kuyranankunapa. Chasna kushpan rimarka: Kay uva chakraynita pichashpa kuyrapankichi shamu-

naynikama. Pallashpaykichi tukuy muyunkunamanta chawpita kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka rirka shuk karu llaktama, chaypi unayta kawsananpa.

¹⁰ Ña chay uvakunata pallana uras paktarishpan chay amunka shuk runanta kacharka chay chakranpi tarawahukkunata rimak rinanpa: Patronchimi kachawashka uva muyukunata pallashkaykichimanta chawpita kuwanaykichipa payrayku apanaynipa nishpa. Chay runanka uva muyuta apanapa rishpan mana kurkakunachu payta nima shukta. Makashpankunalla chay runata kacharkakuna.

¹¹ Chaymanta chay patronka shuk runantana kacharka uva muyukunata tapuk rinanpa. Paytapas makashpankuna millaypata rimashpa pinkachishpankuna shinnallata kacharkakuna. ¹² Kimsaynin runantana kacharka. Paytapas chasnallata mana alitachu rurarkakuna. Makashpankuna aychan liki likita kacharkakuna.

¹³ Chaymantana chakra amuka yuyarirka ¿imashnashi ruraynima? nishpa. Kachashara shuklla munashkayni wawaynita. Payta rikushpankunachari manchashpankuna kasunkakuna nishpa. Chaymanta wawantana kacharka. ¹⁴ Payta rikushpankuna chay tarawak runakunaka kwintarkakuna paykunapura: Payka kay chakra amupa wawanmi. Yayan wañushpan kay chakraka payraykunami kiparinka. Akuychi kunalla wañuchishunchi, tukuy kay uva chakraka ñukanchipana kananpa. ¹⁵ Chaypina chay chakramanta llukshichishpankuna payta wañuchirkakuna.

Chasna kwintashkanwashwa Jesuska tapurka:

¿Imanachimashi chay chakra amuka chay wañuchik runakunata? ¹⁶ Chay uva chakranma rishpan chay tarawakkunataka wañuchinkami. Chaywashwa chay chakrantaka kunkami shuk runakunatana nishpa.

Yachachishkanta uyashpankuna rimarkakuna:

Yaya Dioska ama chasna rurachun ñukanchiwa.

¹⁷ Jesuska paykunata rikushpan pay kikin rumishina kananta yuyarishpan rimarka:

¿Ima ninayantaya kasna Yaya Diospa ñawpa killkachishkanka?

Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak runaka akllashpan chay wasinpi churarka shuk orkonshina sinchikuchik kananpa nishpa.

¹⁸ Chay akllashkan rumipi takakta tukushpaykika tuluyki pakiktami urmanki. Chay atun rumi awaykipi urmashpanka machuyakta nitishpa pulbu wañunki.

¹⁹ Chasna Jesús yachachishpan chay saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas alita asirtarkakuna, paykuna amunta mana kasunayakkunashina kanankunata uyachishkanta, chaymantapas chay ali rumita wichukkunashina chay rumipi takarikkunashina kanankunata uyachishkanta. Chayrayku yapa piñarishpankuna Jesusta chay ratulla apinayarkakuna wañuchichinankunapa. Chasna ruranayashpankunapas Jesusta mana apirkakunachu

runakunata manchashkankunarayku. Pakta wañuchiy tukunchima nishpa yuyarirkakuna.

Chiknik runakuna Jesusta pantachichinayarkakuna
(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)

²⁰ Jesusta yapa romano aputa apichichinata munashpankuna chay payta chiknik runakunaka chaymanta pacha maskarkakuna, imamantami payta apinkakuna nishpa. Chasna kashpan shuk runakunata Jesusma kacharkakuna, alishina tukushpa payta llullachishpa pantachichinankunapa. Chasna rurashpa munarkakuna romano aputa Jesusmanta millaypata rimak rinata.

²¹ Chay llullachik runakunaka Jesuspi paktashpankuna alishina tukushpa payta rimarkakuna:

Yachachik, yachanchi tukuy uras runakunata rimanaykika yachachinaykika shutipa kananta, mana manchashpa nima pita. Alita yachachinki runakunata Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanankunapa.

²² Ñukanchita rimay ¿alichu manachu ñukanchi israel runakunaka chay romano tukuyanta atun aputa impestuta pagananchipa? ¿Yaya Dioska munanchu pagananchipa manachu?

²³ Jesuska yacharka mana ali yuyarishkankunata. Ari, pagananchi tiyan nishpa aynimaka, israel apukunata rimak rinahuma payta kastiganankunapa. Mana alichu pagananchipa nishpa aynimaka, romano aputa rimak rinahuma payta kastiganapa. ²⁴ Chasna kashpan paykunata rimarka:

Rikuchiwaychi shuk kullkita.

Chaymanta shuk kullkita apishpan tapurka:

¿Pipa almantata rikunkichi kay kullkipi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi killkarishka kan?

Paykunaka aynirkakuna:

Romano tukuyanta atun apupami.

²⁵ Chasna aynishpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Chay atun apupa kashkantaka kuychi amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan, kuychi payta. Yaya Dios ñukanchikunata rurashkanrayku ñukanchikunapa amunchi kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta yuyashpa kawsaychi.

²⁶ Chasna chay llullachik runakuna mana atiparkakunachu Jesusta pantachichinata nima shuk shimita, runakuna chawpipi rimashpan. Yapa yachayninwa aynishkanta uyashpankuna mancharishpankuna chunlla uyarkakuna.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata
(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ Chaymanta shuk saduseokuna Jesusta kayllayarkakuna. Paykunaka kirinahun wañushkakuna manana kawsarinkakunachu nishpa. Chayrayku Jesusta rimarkakuna:

²⁸ Yachachik, ñawpa Moisés wañuka ñukanchirayku killkarka: Shuk warmiyu runa manara wawayu wañushpanka wawkinna chay kachuynin mashintuta warmiyanan tiyan chay warmita wawayachinanpa wawkinranti. Chaymanta chay warmin kari wawata

wawayashpanka chay wawkin wañupa wawanshina kanan tiyan nishpa. ²⁹ Kunan kanta kwintanayanchi: Ti-yarka kanchis wawkikuna. Shuk pucha puntiru wawkika warmiyarka. Mana nima shuk wawayu kashpanra wañurka. ³⁰ Chaymanta Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpan ishkaynin wawkina kachuynin mashintuta warmiyarka. Chay wawkipas chasnallatata wañurka. ³¹ Chaymanta kimsaynin wawkina chay kachuynin mashintuta warmiyarka. Paypas wañurka. Chasnallatata shukllankama shukllankama chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyashpankuna karan shuk mana wawayuchu wañurka. ³² Chaymanta chay warmipas wañurkana. ³³ Kunanka rimay ñukanchita. Chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyarkakuna. Wañushkakuna kawsarimushpankuna chay kanchis wawkikunamanta ¿maykanpa warminshi kama?

³⁴ Chaypi Jesuska aynirka:

Kay allpallapimi karikunaka warmiyannahun, warmikunapas kusayanahun. ³⁵ Maykankunami Yaya Diospa rikushkanpi ali kanahun wañushkankunamanta kawsarinankunapa paypa ruranan mushu mundupi yaykunankunapa, paykunaka mana warmiyankakunanachu, warmikunapas mana kusayankakunanachu. ³⁶ Chaypika manami nima pi wañunkanachu.

Chayrayku manana warmiyashpa kawsankakunachu miranankunapa. Paykunaka kankakunami angelkunashina mana wañukkuna. Yaya Diospa wawankunami kankakuna wañushkankunamanta kawsarimushkankunarayku. ³⁷ Runakuna wañushkankunamanta kuti kawsarinankunata Moisés wañupas yachachirka. Chay uchilla kaspi sintihukmantata Yaya Dios payta kasna rimashkanta killkarkan: Ñuka kani Yaya Dios, maykantami Abraham, Isaak, Jakob kushichinahun nishpa. ³⁸ Yaya Dios chasna rimashkanrayku yachanchi chay yaya rukukuna wañushpankunas paypa pakta kawsa kahushkankunata. Kawsakunallami Yaya Diosta kushichinahun, wañushkakunaka payta mana kushichinahunchu. Yaya Diosraykuka tukuy paykuna wañushpankunapas kawsallami kanahun.

³⁹ Chasna aynishkanta uyashpankuna Moisespa killkashkanta shuk yachachikunaka Jesusta nirkakuna: Sumakta rimashkanki. Suma yachachik kanki.

⁴⁰ Chaymanta pacha chay Jesusta pantachichinayak saduseokuna manana munarkakunachu tapunata ashwanta.

Jesuska yachachin pay tukuyanta ashwan ali kamachik kananta
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ Chaymanta Jesuska chay yachachik runakunata tapurka:

¿Imashna yuyarishpaykichitaya yachachinkichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka atun apu David wañupa miraymanta kanka nishpa? ⁴² David kikin chay Kishpichikmanta rimashpan killkarka chay killka Salmospi:

†

Yaya Dioska chay kamachiwakta rimarka: Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

⁴⁴ David Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta kamachiwak nirka. Chay uras ña kawsa paymanta pasa kashpan David unay wañushkanwasha paypa miraymantallatata kashpan manami atipanchu runalla kanata.

Jesuska Moisespa killkashkanta yachachikkunata uyachishpa rimarka

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 11.37-54)

⁴⁵ Chasna tapushpan Jesuska tukuy chaypi kahuk runakunapa uyahushkankunapi runankunata rimarka:

⁴⁶ Ama kankunaka chay Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta llullachirishka kaychichu. Paykunaka yapa munanahun tukuy runakuna paykunata aputashina saludanankunapa. Chayrayku suma suni churarishkankunawa purinahun runakuna ñampikunapi plasakunapi saludanankunapa. Tantarina wasikunapi, fiestakunapipas tukuy manta suma tiyarinakunapi tiyarinahun, runa masinkuna paykunata aputashina rikuhushkankunata rikuchishpa. ⁴⁷ Paykuna kikinrayku mana pinkashpa mashintukunata tukuy imankunata llullachishpa tapunahun, Yaya Diosta kushichinaykichipa kunaykichi tiyan nishpankuna. Mana ali rurak kashkankunata pakanankunapa, tantarina wasikunapi ali rurak runakunashina Yaya Diosta unayta mañanahun. Chasna kashpankuna Yaya Dioska paykunataka tukuy runakunamanta ashwan sinchitamim kastiganka.

Shuk mashintu tukuy tiyashkan kullkinta Yaya Diosta kurka

(Mk 12.41-44)

21 Jesuska Yaya Diospa wasinpi runankunata chasna rimahushpan rikurka yapa kullkiyu runakuna kullkinkunamanta Yaya Diosta kushpa kahapi churahushkankunata. ² Chaymantapas rikurka shuk mashintu nima imayu ishkay kullkinstuta churahushkanta. ³ Chaypi rimarka:

Rikuychi. Kay mashintu nima imayuka chay ishkay kullkinstuta churahushpan Yaya Diospa rikushkanpi tukuy chay achka kullkiyu runakunamanta ashwantami kushka. ⁴ Tukuy paykunaka achka kullkinkunamanta puchurishkata kushkakuna. Kay mashintuka tukuy tiyapushkanta Yaya Diosta kushka, maykanwami miku nanta rantinan karka. Chayrayku payka Yaya Diosta ashwanta kushichishka.

Jesuska runankunata rimarka Yaya Diospa wasin urmachiy tukunanta

(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Chaypi shukkunaka rimahurkakuna Yaya Diospa wasinmanta:

Suma rumikunawa, Yaya Diosta kushkakunawa yapa suma rurarishka rikurin nishpa.

Chaypi Jesuska rimarka:

⁶ Tukuy kay rikuhushkaykichika shuk punchami urmachiy tukunka. Nima shuk wasi, nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

Jesuska yachachin manara kay allpaka tukurihushpanra imakunami pasanka

(Mt 24.3-14; Mk 13.3-23)

⁷ Chaypi runankunaka Jesusta tapurkakuna:

Yachachik ¿ima urastaya Yaya Diospa wasinta urmachinkakuna? ¿Imata rikushpanchita yachanchima chay puncha paktarihushkata?

⁸ Jesuska aynirka:

Alita yuyariychi nima pi kankunata llullachinanpa. Achka runakunami yanka nishpa rimak shamunkakuna: Ñukami kani Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishpa. Shukkunaka rimankakuna: Ñami paktarihun Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kutimunan punchaka nishpa. Chasna rimashpankunapas ama paykunata kiriyichichu. ⁹ Uyashpaykichika runakuna chikninakushpankuna wañunakushpa kawsahukkunata, ama mancharinkichichu. Tukuy chaykunami puntirupasanan tiyan. Runakuna wañunakushpa kawsahushpankunapas chay uras kay allpaka manarami tukurinkarachu.

¹⁰ Jesuska yachachishpalla katirka:

Shuk shimita rimakkuna shuk shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi kawsak runakunaka shuk allpapi kawsak runakunawa sinchita chikninakushpankuna wañunakunkakuna. ¹¹ Tiyankami sinchi allpa kuyuykuna. Tukuy partimi sinchi yarkay tiyanka, chaymantapas achka utkalla shukma shukma chimpak sinchi unkuykuna. Silupi manchaypata nima ima uras rikushkankunata rikunkakuna runakunaka.

¹² Manara chaykuna tiyashpan kankunata chiknishpa parisichinkakuna, apinkakuna karselpi churachinankunapa. Chiknik runakuna kankunata uchachishpa tantarina wasikunama pushankakuna. Chaymanta karselpi churachinkakuna. Ñukata katiwahushkaykichirayku kankunata apishpa atun apukunama pushankakuna kastigachinankunapa. ¹³ Chasna ruray tukuhushpaykichiki achka uyahushkankunapi atipankichi ñukamanta rimanata. ¹⁴ Tukuy chayta uyashpaykichiki ama yuyarishpa kaychichu imatashi aynisha nishpa. ¹⁵ Chay urasmi kushkaykichiki yachayta alita ayninaykichipa. Nima maykan kuntraykichiki atipankachu kankunata ayninata.

¹⁶ Chay uraska kankunata yapa chikninkakuna. Yayaykichiki, wawkikichipas, shuk aylluykichipas, amiguykichipas apukunama pushankakuna kankunamanta llullashpa rimanankunapa. Chasna rurashpankuna apukunaka kankunamanta shukkunata wañuchinkakuna. ¹⁷ Tukuy runakuna kankunata chikninkakuna ñukata katiwahushkaykichirayku.

¹⁸ Chasna kashpanpas Yaya Dios kankunata alita kuyrashpan manami atipankakunachu paymanta an-

chuchishpa chinkachinata. ¹⁹ Imatapas kankunata rurashpankuna mana sakishpa ñukapi sinchikuychilla. Chasna shuti kishpishpa Yaya Dioswa wiñaypa kawsak rinkichi.

Jesuska rimarka Jerusalén llaktata urmachinankunata
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-23)

²⁰ Jesuska yachachishpalla katirka:

Kay Jerusalén llakta muyukta achka suntalukunata rikushpaykichi yachankichi ña urmachinalla kahukkunata. ²¹ Chay punchakunaka Yaya Diospa sinchi kastigangan punchakunami. Chay urasmi Yaya Dioska tukuy killkachishkan shiminkunata paktachinka. Chay punchakunapi kankuna Judea allpapi kawsakkuna urkukunama utkalla mitikuychi. Kankuna Jerusalén llaktapi kahukkunaka chaymantalla mitikuychi. Chakraykichipi kahushpaykichika manana Jerusalem kutiychinachu.

²³ Chasna mitikuna punchakunapi yapa llakiypanka chay chichu warmikunarayku, chay llullu wawayu warmikunaraykupus. Tukuy kay israel allpapi kawsak runakuna yapakta parisinkakuna. Yaya Dios paykunata yapa piñaywami kastiganka. ²⁴ Wañunakuhushkankunapi shukkunaka sabliwa wañuchiy tukunkakuna, shukkunataka apishpankuna pushankakuna tukuy allpapi chikan chikan runakuna chawpipi kawsanankunapa. Mana israel runakuna kay Jerusalem urmachishpankuna amuyankakuna Yaya Diospa rimashkan puncha paktarinankama.

Jesuska kutimunun punchamanta rimarka
(Mt 24.29-35; Mk 13.24-31)

²⁵ Jesús runankunata yachachishpalla katirka: Kutimunayni puncha kuchuyahushpan intipi, killapi, istrilakunapi manchaypami rikurinka. Chaymanta kay allpapi atun yaku mar atunta ulasyashpan manchaypa uyarinka. Tukuy kay allpapi kawsak runakuna yapa mancharinkakuna, imashi tukuhunchi nishpa. ²⁶ Chay uras tukuy silupi punchayachikkuna sinchita kuyurinkakuna. Chay manchaypa pasahukta rikushpankuna runakuna listamayankakuna. ²⁷ Chasna tukushpankuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa puyu chawpipi suma chuyahlla Yaya Diospa atun yachayninwa shamuhushkaynita rikunkakuna. ²⁸ Chasna manchaypa punchakuna paktarishpankuna kankunata kishpichinayni punchaka utkallami paktarinka. Chayta yachashpaykichi chay punchakunapi manana manchashpa sumakta kushikushpa chapawaychi.

²⁹ Chasna nishpan shuk yachachinawa yachachishpalla katirka:

Shuk igu kaspita, chaymanta shuk kaspikunatapas rikushpa yachakuychi. ³⁰ Achkata mushumanta pankayahushkankunata rikushpaykichika yachankichi veranoka ña kuchuyahushkanta. ³¹ Chasnashinami tukuy kay rimashkayni paktarihukta rikushpaykichi yachankichi Yaya Dios mushu munduta rurashpan chaypi ali kamachinanka ña paktarihushkanta.

³² Alita uyawaychi. Kay punchakunapi kawsak runakunaka manara wañushpankuna tukuy kay ri-

mashkaynika paktarinan tiyan. ³³ Kay siluka, kay allpapas chinkarinkakunami. Tukuy rimashkayni shimikunamantaka nima shuk chinkarinkachu. Tukuy paktarinan tiyan.

Alicharishka kaychi

³⁴ Tukuy kay rimashkaynita uyashpaykichi alita kuyrariychi, shamushpayni alicharishka kanaykichipa. Chay puncha mana yuyarishkaykichipi kunkaymanta paktanka. Chasna kashpan ama kawsaychichu aychaykichi munashkanllata maskashpa. Chasna kawsashpaykichika kankichimi imashnami shuk animalka kunkaymanta shuk tukllapi urman. Ama kawsaychichu machashpa, tukuy munashkaykichillata yuyarishpa. Chasna kawsashpaykichika shamunayni puncha kankunarayku wañuyka kanka, imashnami tukuy kay allpapi kawsakkunaraykupus paktamunka. ³⁶ Mana chasna tukunaykichipa tukuy uras Yaya Diosta mañashpa yuyaywa kawsaychi, alita payta kasushpa. Chasna kawsashpaykichika tukuy chay pasana kahushkanpi mana sakiwashpa sinchikunkichi. Chasna sinchikushpaykichika tukuy chaykunamanta kishpishka kankichi. Ñuka Yaya Diospa kachashkan runapa puntanpi mana manchashpa shayarinkichi.

³⁷ Karan puncha Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachipayn. Tutapi Olivos shutiyu lumama ripayan chaypi puñunanpa. ³⁸ Karan puncha achka runakuna tutamantastulla Yaya Diospa wasinma ripayanahun payta uyanankunapa.

Chiknik runakuna Jesusta apinankunapa Judaswa kwintarkakuna

(Mt 26.1-5, 14-16; Mk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

22 Ña Paskua punchakuna kallarinanpa masna punchallana pishihurka. Karan wata israel runakunaka chay Paskua punchakunarayku tantari-payanahun. Chay punchakuna yuyaripayanahun Yaya Dios paykunata Egipto allpamanta kishpichishkanta, mikupayanahun pan mana punkichirishkata. ² Chay punchakuna ña paktarihushpan saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas maskarkakuna, imashna rurashpashi apinchima Jesusta wañuchinanchipa nishpa. Achka runakuna payta katihushkankunata rikushpankuna mancharkakuna pakta ñukanchita wañuchinahuma nishpa.

³ Chaypi supayka Judas Iskariotepa shunkunpi yaykurka. Chay Judaska Jesuspa chunka ishkey runankunamanta shuk karka. ⁴ Payka saserdotekunapa apunkunama, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunamapas rirka, paykunawa kwintananpa imashna rurashpami Jesusta apichichinka. ⁵ Chasna kwintak rishpan paykunaka kushikurkakuna. Shuk yuyayllawa kashpankuna rimarkakuna:

Kanta kullkita kushunchi Jesusta apinanchipa yanapahushkaykirayku.

⁶ Chaypi Judaska arí nirka. Chaymanta maskarka imashnami Jesusta mana runakunapa rikushkanpi apichichinka.

Jesuska runankunawa Paskua puncha mikunata mikurka

(Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Kor 11.23-26)

⁷ Ña chay puntiru Paskua punchaka paktarishpan mikupayanahun pan mana punkichirishkata. Chaymantapas chay punchaka wañuchipayannahun obeha maltata mikunankunapa, imashnami ñawpamanta pacha rurapayanahun. † Chasna yuyaripayannahun Yaya Dios paykunata kishpichishkan punchata. ⁸ Chay punchapi Jesuska kacharka Pedrotta, Juantapas, rurak riychi mikunata Paskua punchapi mikunanchipa nishpa.

⁹ Chasna rimashpan paykuna tapurkakuna:

¿Maypita munanki rurak rinanchipa?

¹⁰ Chaypi Jesuska paykunata aynirka:

Chay Jerusalén llaktapi paktashpaykichi shuk runata tinkunkichi shuk mankapi yakuta apahukta. Chay runata katiychi. Maykan wasipimi yaykun chaypi paywa pakta yaykuychi. ¹¹ Chaypi wasi amuta rimankichi: Ñukanchita yachachikmi yachanayan, maypimi payka kay Paskua mikunata ñukanchiwa mikunka. ¹² Chay wasi amuka rikuchinkami shuk atun kwartuta ishkanin kawitupi sumakta alicharishkata. Chaypi mikunata ruraychi.

¹³ Paykunaka rishpankuna tukuyta Jesuspa rimashkantashina tarik rirkakuna. Chaypi mikunata rurarkakuna Paskua punchapi mikunankunapa.

¹⁴ Ña mikuna uras paktarishpan Jesús chunka ishkan apostolninkunawa pakta mesa muyukta siririrkakuna mikunankunapa. ¹⁵ Chaypi Jesuska rimarka:

Maytukuyta munashkani kay Paskua mikunata kankunawa mikunata, manara wañunayni paktarishpan. ¹⁶ Kankunata rimani, kay Paskua mikunata manami kuti kankunawa mikushanchu Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundu kallarinankama. Chaypimi Paskua tantarinanchipi yuyarishkanchika kishpichiy tukunamanta alita paktachirishka kanka, sumakta kishpichiy tukushkaykichirayku.

¹⁷ Chasna nishpan Jesuska shuk pusillu vinuta apishpan Yayan Diosta agradesishkanwasha rimarka:

Apishpaykichi shukma shukma pasachishpa karan shuk upyaychi. ¹⁸ Kankunata rimani, ñukaka manami kutikashka kay allpapi kushilla kankunawa tantarishpa kay vinuta upyashannachu. Ña wañushami. Yaya Diospa ali kamachinanka mushu mundupi kallarithpan chaypira shuti kuti kushilla tantarishunchi.

¹⁹ Chay vinuta kushkanwasha pantana apirka. Yayan Diosta agradesishkanwasha panta pakishpa pakishpa paykunata kurka. Chasna kuhushpan nirka:

Kay panka aychaynishinami kan. Tukuy uras tantarishpaykichi shuk panta pakinakushpa mikuhushpaykichika yuyariychi ñuka kankunaranti wañushkaynita kishpichinaynipa.

²⁰ Ña mikushkankunawasha chasnallatata shuk pusillu vinuta apishpan rimarka:

Kay vinuka yawarnishinami kan. Wañushpayni yawarnika shuturishpan Yaya Dios kankunata uchaykichimanta llakichishpan kishpichinka. Wañuhushpayni tukuy kay mushu alichanawa rimashkaynita paktachisha.

²¹ Kunan maykanmi apichiwanka chay runaka chawpinchipimi kahun. ²² Ñawpa ñukamanta rimashkashinami kunanka paktarihun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka wañunayni tiyan. Chasna kashpanpas ay chay runa apichiwak imashna kasti-gushi payrayku kanka!

²³ Chaypi runankunaka mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura: ¿Maykanshi ñukanchimanta Jesusta apichinka? nishpa.

Jesuska runankunata yachachirka mana kamachikkunashina kanankunapa

²⁴ Chasna Jesuswa tantaylla mikuhushpankuna runankunaka kallarikakuna rimanakunata paykunapura, maykanshi paykunamanta ashwan yachayyu kamachik kananta runakunaka rimanahuma. ²⁵ Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Kay allpapi kamachikkuna runakunata sinchita kamachinahun. Chasna kashpankuna munanahun runakuna paykunata rimanankunapa runakunata alita yanapakkuna nishpa. ²⁶ Kankunaka ama chasna apukunashina kaychichu. Maykanmi kankunamanta ashwan atun apu kanayan, payka shuk wawashina kasuk tukuchun. Maykanmi kankunata kamachik kan, payka tukuyti yanapak tukuchun. ²⁷ Kay allpapi kamachik runakuna mikunankunapa tiyarinahun runankuna paykunata karanankunapa. Ñukaka kankunarayku mana chasna apushinachu kani, ashwan shuk runa apunta mikunata karakshinami kani.

²⁸ Kankunami ñukawa tukuy uras kamay tukushkaynikunapi kashkankichi. ²⁹ Chayrayku imashnami Yayayni ñukata apu tukunaynipa rimawashka, ñukapas kankunata rimani apukuna tukunaykichipa. Chay ali kamachinayni mushu mundupi ñukawa pakta mesaynipi mikunkichi upyankichipas. Chaymanta kankunata suma kamachina tiyarinakunapi tiyachisha, chay chunka ishkan israel ayllukunamanta mirashka israel masikichikunata kamachinaykichipa. Chasna kamachik tukushpaykichimi paykunata rimankichi alitachu manachu rurashkakuna nishpa.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tukunanta

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Chaymanta Jesuska Pedrotta rimarka:

Simón, alita uyaway. Supaykunapa apumi yapa kankunata kamanata munashpan Yaya Dioska ari nishka. Imashnami shuk shushunawa kuyuchishpa mana alikunata surkunchi, chasnashinami kankunaka kamay tukunkichi sakiwankichichu manachu nishpa. ³² Ñuka kanrayku Yaya Diosta mañashkanimi, kanta yanapanpa mana sakiwanaykipa. Kan ñukata kutikashka

† Rikuy Éxodo killkapi 12.1-28

katiwashpayki sinchikuchiy kirik masakikunata, paykunapas ñukata alita katiwanankunapa.

³³ Chaypi Simonka nirka:

Yaya Jesús, kanta karselpi tapashpankunaka chayma kanwa pakta rinayani. Kanta wañuchishpankunaka ñukapas kanwa pakta wañusha.

³⁴ Chasna rimashpan Jesuska aynirka:

Pedro, rimashkayki, kunan tutami manara atallpa kantahushpan kanka kimsa kuti llullashpa rimanki Jesusta mana riksinichu nishpa.

Jesuska runankunata rimarka alicharishka kanankunapa

³⁵ Chaymanta Jesuska runankunata rimarka:

Yuyariychi shiminita yachachinaykichipa kachashkayni punchakunata. Chay uras kankunata rimashkani nima imata apanaykichipa, nima bulsata, nima kullkita, nima sapatuta. Chasna rishpaykichi ¿shuk imaka pishirkachu kankunarayku?

Paykunaka aynirkakuna:

Mana nima ima ñukanchita pishirkachu.

³⁶ Chaypina paykunata rimarka:

Kunan shuti manana chasnallachu rinkichi. Maykanpachari tiyan bulsan, kullkin, chayka purihushkanpi munashkanrayku apachun. Maykanpachari mana tiyanchu sablinka, payka kamisanta rantichishpan sablinta rantichun. Kamisaykichimanta ashwanta munankichi sablikichita, tukuy parti kuntraykichikuna tiyashkanrayku. ³⁷ Kankunata rimani, kunalla Yaya Diospa killkachishkanpi ñukamanta killkarishkaka paktarinka kasna nishkaka:

Shuk millaypa rurak runatashina payta wañuchinkakuna.

Chasnashinami paktarihun ñukarayku.

³⁸ Chaymanta rimarkakuna:

Yaya Jesús, kaypimi tiyan ishkay sablinchikuna.

Chaypina Jesuska aynirka:

Chaylla kachun.

Jesuska Getsemani kinchapi Yayan Diosta mañarka

(Mt 26.30, 36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Mikushkankunawasha Jesuska chay wasimanta llukshishpan Olivos shutiyu urkuma rirka, imashnami wiñay rurapayan. Chasna rishpan paypa runankunaka katirkakuna. ⁴⁰ Chaypi paktashpankuna Jesuska nirka:

Mañaychi Yaya Diosta, sinchita kamay tukuhushpaykichi mana sakinaykichipa ñukapi sinchikunata.

⁴¹ Chasna rimashpan Jesuska paykunamanta anchurirka astalla karunikstupi. Chaypi kunkurishpan Yayan Diosta mañarka:

⁴² Yayayni, munashpaykika kishpichipay mana chasna sinchita parisinaynipa. Chasna tapushpaynipas ama ñukapa munashkaynita ruraychu, ashwan kanpa munashkaykillata ruray.

⁴³ Chasna mañahushkanpi silumanta shuk angel rikurik shamurka sinchikuchinanpa. ⁴⁴ Jesuska yapa parisinanta yuyarishpa sinchi manchayta musyashpan Yayan Diosta ashwan sinchita mañarka. Umpinka

yawarshina tukushpa allpama shuturirka. ⁴⁵ Chasna Yayan Diosta mañashkanwasha atarirka runankunama kutinanpa. Chaypi paykunata tarik rirka puñuhukkunata. Yapa llakiywa sampayashpankuna puñuy apishpan puñuhurkakuna. ⁴⁶ Chaypi rimarka:

¿Imaraykuta puñuhunkichi? Atarishpaykichi Yaya Diosta mañaychi mana sakinaykichipa ñukapi sinchikunata, sinchita kamay tukuhushpaykichi.

Jesusta apirkakuna

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.2-9)

⁴⁷ Jesús chayra rimahushkanpi achka runakunaka paktamurkakuna. Chay runakunapa puntanpi Jesuspa chunka ishkay runankunamanta Judas shutiyu rirka. Jesusta kayllayak shamushpan payta saludahushpan mucharka. ⁴⁸ Chaypi Jesuska rimarka:

Judas ¿ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata muchashpaykichu apichiwanki?

⁴⁹ Jesuswa kahukkunaka chasna pasahukta rikushpankuna tapurkakuna:

Yaya Jesús ¿wañunakushunchichu sabliwa?

⁵⁰ Chasna nishpankuna Jesuspa shuk runan sablinta apishpan saserdotekunapa atun apupa shuk runanta sumakta pitishpa wañuchisha nishpa pitihushpan kuskaparti rinkrinta pitirka. ⁵¹ Chaypi Jesuska rimarka:

Sakiychi. Chaykamalla.

Chasna nishpan chay runapa rinkrinta llankashpan ampirka. ⁵² Saserdotekunapa apunkuna, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapas, paykunata kamachik israel masin rukukunapas shamurkakuna Jesusta apichinankunapa. Chay runakunata Jesuska rimarka:

¿Imaraykutaya sablikunawa kaspikunawapas shamushkankichi apiwanaykichipa? ¿Wañuchik shuwa runachu kani? ⁵³ Tukuy puncha Yaya Diospa wasinpi kankunawa kahushpayni ¿imaraykutaya mana chaypi apiwashkankichichu? Tuta kashpanmi kunan apiwanaykichi ura paktarishka. Kunan Yaya Dios sakin amsaka punchata winsikshina supaykunapa apun munashkanta rurananpa.

Pedroka Jesusta mana riksinichu nishpa rimarka

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesusta apishpankuna saserdotekunapa atun apupa wasinma pusharkakuna. Chasna pushashpankuna chaypi yaykuchirkakuna. Pedroka karullapi katirka.

⁵⁵ Chay wasi kincharishka pampan chawpipi kuyrakkunaka ninata sintichishpankuna muyukta tiyarirkakuna. Chaypillatata Pedropas paykunapa chawpinpi tiyarirkirka. ⁵⁶ Chaypi shuk chay aputa yanapak warmika payta nina kuchupi tiyahushkata alita rikushpan rimarka:

Kay runapas Jesuswa pakta purikmi kan.

⁵⁷ Chasna nishpan Pedroka llullachishpa aynirka:

Manami paytaka riksinichu.

⁵⁸ Naystumanta kuti shuk runa payta rikushpan rimarka:

Kanpas chay runapa runankunamantallatatami kanki.

Pedroka aynirka:

Manami paykunamantachu kani.

⁵⁹ Shuk uramanta shukna rimarka: Kay runapas shutipami Jesuswa purik kan, paypas Galileamanta runa kashkanrayku.

⁶⁰ Chaypi Pedroka aynirka:

Pimantachari rimahunki manami yachanichu.

Chasna rimahushkanllapi atallpaka kantarka.

⁶¹ Chaypi Jesuska tikrarishpan Pedrota rikurka. Chasna rikushkanllapi Pedroka yuyarirka Jesuspa nishkanta: Kunan tuta manara atallpa kantahushpanra kanka kimsa kuti rimanki manami riksinichu payta nishpa.

⁶² Chasna yuyarishpan Pedroka kanchama llukshishpan yapa llakirishpan sinchita wakarka.

Jesusta asichirkakuna

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

⁶³ Chaymanta Jesusta kuyrak runakunaka asichishpankuna waktarkakuna. ⁶⁴ Ñawinta tapashpankuna uyanpi waktashpa tapurkakuna:

Yaya Diospa yachayninwa kashpaykika rimay pita kanta waktashka nishpa.

⁶⁵ Chasna payta waktashpankuna achka mana alikunata paymanta rimashpa payta asichirkakuna.

Jesuskata tantarishka atun apukunapa puntankunapikarka

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Ña pakarihushpan israel runakunata kamachik israel masin rukukuna, saserdotekunapa apunkunapas, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarirkakuna. Chay tantarishkankunama Jesusta pusharkakuna, maypimi paykunaka apupura tantaylla yuyarishpa kwintanahun. Chaypi payta tapurkakuna:

⁶⁷ Rimay ñukanchita ¿kanchu kanki chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka?

Chaypi Jesuska aynirka:

Rimashpaynika chay Kishpichik kani nishpa, mana kiriwankichichu. ⁶⁸ Ñuka kankunata shuk imata tapuynimaka, mana ayniwankichimachu. ⁶⁹ Kunanmanta pacha ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa tukuyta atipak Yaya Diospa kuchunpi tiyarisha tukuy runakunata kamachinaynipa.

⁷⁰ Chayta uyashpankuna yapa piñarishpa tapurkaku-na:

¿Shutipachu chasna rimahunki Yaya Diospa Wawan kanaykita?

Jesuskata aynirka:

Ari, ñukami kani rimashkaykichishina.

⁷¹ Chayta uyashpankuna paykunaka rimarkakuna:

Kunan shuti manana munanchichu nima shuk runata paymanta ashwan millaypata rimak shamunanpa payta wañuchichinanchipa. Ñukanchi kikin uyashkanchi pay kikin mana llakichiyapa rimashkanta nishpa.

Jesusta apu Pilatoma pusharkakuna

(Mt 27.2, 12-14; Mk 15.1-5; Jn 18.28-38)

23 Chaymanta tukuy chay tantarishkankunaka atarishpankuna Jesusta romano apu Pilatoma pusharkakuna. ² Chaypi Jesusta uchachishpa rimarkakuna:

Kay runaka israel masinchikunata yachachishka apunkunata mana kasunankunapa. Chayraykumi payta apishpa pushamushkanchi. Paymi rimarka: Romano tukuymanata atun aputa ama impuestuta kunkichichu nishpa. Chaymantapas rimarka: Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik, Atun Apuykichimi kani nishpa.

³ Chaypi Pilatoka Jesusta tapurka:

¿Shutipachu kanki israel masikikunapa Atun Apu?

Jesuskata aynirka:

Ari, ñukami kani rimashkaykichishina.

⁴ Chaymanta Pilatoka saserdotekunapa apunkunata, tukuy chaypi kahukkunata rimarka:

Ñukaka mana tarinichu nima shuk millaypa rurashkanta kay runapata.

⁵ Chasna rimashpan chaypi kahukkunaka ashwan sinchita llullashpa Jesusmanta rimarkakuna:

Kay runaka tukuy israel runa masinchikunata yachachishka apunchikunata mana kasunanchipa. Kallarishka Galilea allpapi, kunanka kay Judea allpapi-pas runakunata yachachishpa kahurka.

Jesusta apu Herodesma pusharkakuna

⁶ Chasna uyashpan Pilatoka tapurka:

¿Kay runaka Galileamantachu kan?

⁷ Ari nishpankuna Pilatoka yachashpan Herodeska Galilea allpapi kamachik apu kashkanta, payma kacharka. Herodeska chay punchakunaka Jerusalenpi kahurka.

⁸ Jesusta rikushpan Herodeska kushikurka. Paymanta uyashpan unaymanta pacha payta rikunayarka. Yuyarirka kunanchari ñukapas atun yachaywa shuk nima ima uras rikushkaynita Jesuspa ruranta rikusha nishpa. ⁹ Chaypi Jesusta achkata tapurka. Unayta tapunata katishpanpas Jesuska nima imata aynirkachu. ¹⁰ Saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas chaypi kashpankuna payta uchachishpalla kahurkakuna. ¹¹ Jesús nima imata aynishpan Herodeska suntalunkunawa payta pukl-lachishpa asichirkakuna. Asichishpa atun apupa suma churarinantashina churachirkakuna. Chaymanta Pilatomallatata pusharkakuna. ¹² Chay puncha Herodeska Pilatowa ali amigu tukurkakuna, ñawpaka kuntrakunashina kapayarkakuna.

Chiknik runakuna Pilatota rimarkakuna pay Jesusta wañuchichinanpa

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Chaymanta Pilatoka saserdotekunapa apunkunata, chay Jerusalén llaktapi kamachikkunata, tukuy chaypi kahukkunatapas tantachishpa rimarka:

Kay runata pushamushpaykichi rimak shamuwashkankichi: Payka runakunata yachachishpa purin apuykichikunata ama kasuychichu nishpa. Ñuka alita yachanaynipa kankunapa puntaykichipi tapushkani. Ña rikushkankichi maykanmantami mana alita rimawashkankichi, nima shuk millaypa rurashkanta tarishkanichu. ¹⁵ Herodespas nima shuk millaypata tarishkachu. Chasna kashpan kuti ñukanchima kachashka. Kay runaka nima imata rurashkachu ñuka wañuchichinaynipa. ¹⁶ Kunanka asutishpalla kacharichisha.

¹⁷ Karan wata ña chay Paskua punchakuna paktarimuhushpankuna Pilatoka shuk karselpi kahukta kacharichipayan. Chasna kashpan chay wata Jesusta kacharichinayarka. ¹⁸ Chasna rimashpan tukuy chaypi kahukkunaka piñarishpa kaparirkakuna:

¡Payta wañuchiy! ¡Barrabasta kacharichiy!

¹⁹ Chay Barrabaska runakunata chay llaktapi kamachik apukunata mana kasunankunapa rimashpa yuyachishkanrayku shuk runata wañuchishkanraykupas karselpi kahurka. ²⁰ Pilatoka Jesusta kacharichinayashpan kuti rimarka paykunata. ²¹ Chaypi ashwan sinchita kaparirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy! ¡Payta kruspi klabashpa wañuchichiy!

²² Chaypi Pilatoka kimsaynin kuti rimarka: ¿Ima millaypatataya rurashka? Nima shuk millaypata rurashkanta paypi tarinichu wañuchichinaynipaka. Chayrayku asutichishpalla kacharichisha.

²³ Chasna nishpan ashwan sinchita kaparishpankuna rimarkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

Yapa sinchita kaparishpankuna Pilatoka ari, wañuchichishami nirka.

²⁴ Chasna mana sakishpa tapushpankuna Pilatoka suntalunkunata kamachirka Jesusta kruspi klabashpa wañuchinankunapa, paykuna munashkankunataashina. ²⁵ Chay karselpi kahuk Barrabasta, apukunawa kuntra kashpantata shukkunata wañuchishka kashpanpas paytaka kacharichirka. Jesustana paykuna munashkankunataashina ruranankunapa kurka.

Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkakuna

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Ña suntalukuna Jesusta pushahushkankunapi kruspi klabashpa wañuchinankunapa, chay ñampipi apirkakuna shuk runata Jesuspa krusninta markachinankunapa. Chay runaka karka Sirene llaktamanta Simón shutiyu. Chay Simonka chakranmanta Jerusalem kutimuhurka. Payta Jesuspa krusninta markachishpankuna Jesuspa washan apashpa rirka.

²⁷ Achka runakuna Jesusta katirkakuna. Achka warmikunapas katihushpankuna payrayku llakiywa kaparishpa wakarkakuna. ²⁸ Jesuska chay warmikunata rikushpan rimarka:

Jerusalén llaktamanta warmikuna, ama ñukarayku wakaychichu. Shuk parisina punchakuna paktarinkakuna, chaypi kankuna wawaykichikunawa yapa

parisinaykichi tiyan. Chayta yuyarishpa kankunarayku wawaykichiraykupas wakaychi. ²⁹ Chay parisina punchakuna paktarishpan runakuna rimankakuna: Kushilla kankichi machura warmikuna, chaymanta kankuna maykankunami nima ima uras wiksayu kashkankichi, nima chuchuchishkankichichu. ³⁰ Chay uras tukuy runakuna yapa wañunayashpankuna urkukunata rimankakuna: Awanchipi urmaychi nishpa. Lumakunata rimankakuna: Ñukanchita tapaychi nishpa. ³¹ Ñuka mana uchayu runa kashpaynitata yapa sinchita parisinayni tiyan, kankuna uchayu kashpaykichi ashwanta parisinaykichi tiyan.

³² Chay suntalukunaka Jesusta wañuchinankunapa pushahushpankuna ishka wañuchik runakunatapas pusharkakuna paywa pakta wañuchinankunapa.

³³ Wañushkapa uman shutiyu lumapi paktashpankuna Jesusta kruspi klabarkakuna. Chay ishkanti wañuchik runakunatapas karan shukta shuk kruspi klabarkakuna wañunankunapa. Shuk krusta shayachirkakuna Jesuspa kusan parti, shuktaka llukin parti. ³⁴ Klabahushpankuna Jesuska rimarka:

Yayayni, llakichiy paykunata kay mana alita rurahushkankunamanta. Mana yachanahunchu imatami rurahunkuna.

Chaypina chay suntalukunaka swirtinkunata kamarkakuna pishi paykunamanta apanka Jesuspa churarinanta nishpa.

³⁵ Tukuy chaypi kahukkunaka rikuhlla kahurkakuna. Israel apukunapas asichishpa rimarkakuna:

Shukkunata kishpichirka. Shutipa Yaya Diospa aklashkan kashpanka paypa Kachashkan Kishpichik kashpanka pay kikinta kishpichirichun.

³⁶ Suntalukunapas asichishpa payma kayllayashpankuna agru vinuta upyachishpa rimarkakuna:

³⁷ Israel runa masikikunapa Atun Apu kashpaykika kan kikinta kishpichiriy.

³⁸ Jesuspa uman awapi ratachirishka karka shuk kil-lakarishka tablapi kasna nishpa: Kay runaka israel runakunapa Atun Apumi. ³⁹ Chay ishkanti wañuchik runa klabarishkankunamanta shukka Jesusta asichishpa rimarka:

¿Manachu Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kanki? Shutipa kishpichik kashpaykika kan kikinta kishpichiriy, ñukanchitapas kishpichiy.

⁴⁰ Chaypi chay shukka Jesusta asichihukta aynirka:

Kanpas payshina kruspi klabarishka kashpayki ¿imaraykuta chasna rimanki? ¿Manachu Yaya Diosta manchanki? ⁴¹ Ñukanchi shuti kusanchipi kastigarishka kahunchi, mana alita rurashkanchirayku. Kay runaka nima shuk millaypata rurashkachu.

⁴² Chasna chay wañuchik masinta rimashpan Jesustana rimarka:

Kan atun apu tukushpayki ñukatapas yuyariwanki.

⁴³ Chaypina Jesuska payta rimarka:

Kunan punchami ñukawa pakta suma kushilla kawsanaynipi kanki.

Jesús ña wañurkana

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.25-30)

⁴⁴ Jesús kruspi klabarishka kahushkanpi chawpi punchamanta pacha kimsa urakama intika amsayashpan tukuy chay allpapi amsa tukurka. Chaypina Yaya Diospa wasin ukupi Yaya Dioswa tinkunakuna kwartuta arkak rakta llachapaka † awamanta pacha pitikta likirirka. ⁴⁶ Chasnapi Jesuska sinchita kaparishpa rimarka:

Yayayni, kaykaya makiki kani, ñami wañuhuni!
Chasna nishpan Jesuska wañurka.

⁴⁷ Tukuy chasna pasashkanta rikushpan suntalukunapa kapitanka Yaya Diosta kushichishpan rimarka: Kay runaka shutipami mana uchayuchu kashka.

⁴⁸ Tukuy chaypi tantarishka runakunaka tukuy chay pasashkata rikushpankuna mancharishpa mana alita rurashkankunata yuyarishpankuna Jerusalemma kutirkakuna. ⁴⁹ Tukuy Jesusta riksishkakunaka, Galilea allpamanta payta katik warmikunapas karumantalla tukuyta rikurayarkakuna.

Jesuspa aychanta urku uchukupi churashpa taparkakuna

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Chaypi tiyarka shuk apu José shutiyu, alita rurak, ali runa. Payka Judea allpapi kahuk Arimatea llaktamanta karka. Israel runakunata kamachik tantaylla yuyarishpa israel apukunamanta shuk karka. Yapa charkaparka Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi paktarinanta. Apu masinkunaka Jesusta wañuchinata munahushpankuna Joseka mana munarkachu. ⁵² Payka Pilatoma rishpan Jesuspa aychanta tapurka urku uchukupi churashpa tapananpa. ⁵³ Pilato ari nishpan Joseka Jesuspa aychanta krusmanta uraykuchishpan suma yura llachapawa wankurka. Chaymanta Jesuspa aychanta aparka shuk mushu allarishka urku uchukupi churashpa tapananpa. Chaypika nima shuk wañushkata churashka kahurkarachu.

⁵⁴ Paskua punchakunarayku alichanankuna puncha karka. Samana punchaka chay tuta ña kallarinan karka. ⁵⁵ Galileamanta Jesusta katik warmikunaka Joseka katirkakuna rikunankunapa, maypimi Jesuspa aychanta churanka nishpa. ⁵⁶ Kutishpankuna wasinkunama suma mishkinilla asnak aseitekunata rurarkakuna chaywa Jesuspa aychanta samana punchawasha kakanankunapa. Samana puncha samarkakuna Yaya Dios kamachishkanshina.

Jesuska kawsarirka

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-18)

24 Domingo, semana kallarina puncha manara alita punchayahushpanra chay warmikunaka suma mishkinilla asnak aseiteta rurashkankunata apashpa rirkakuna Jesuspa aychanta churashpa tapashkankunama. ² Chaypi paktashpankuna chay uchukupi

† Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

punkunta rumiwa taparishkaka paskarishkatana tarik rirkakuna. ³ Uchku ukuma yaykushpankuna Jesuspa aychanta mana tarirkakunachu. ⁴ Mana tarishpankuna mancharirkakuna. ¿Imanashkataya? nishpankuna mana yacharkakunachu imatami yuyarinkakuna. Chasna yuyarihushkankunapi ishkay suma chuyahlla churarishka runakuna kuchunkunapi shayahukta rikurkakuna. ⁵ Paykunata rikushpankuna chay warmikunaka ashwanta mancharishpa kumurirkakuna. Chaypi chay ishkay runakunaka rimarkakuna:

¿Imaraykuta kawsahukta maskahunkichi wañushkakunata churanapi? ⁶ Jesuska manami kaypichu. Ñami kawsarishka. ¿Ñachu kunkarishkankichi Jesuspa yachachishkanta Galileapira kahushpaykichi kasna rimashkanta?: Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata chiknik runakunaka apiwashpankuna kruspi klabashpa wañuchiwanakakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kuti kawsarinayni tiyan nishpa.

⁸ Chasna chay ishkay angelkunapa rimashkankunata uyashpankuna chay warmikunaka Jesuspa rimashkanta yuyarirkakuna. ⁹ Chaymanta kutishpankuna Jesuspa chunka shuk apostolninkunata, shuk paypa runankunatapas tukuy rikushkankunata rimak rirkakuna.

¹⁰ Chay warmikunaka karkakuna: Magdalamanta Maria, Juana, Santiagopa maman Maria, chaymanta ashwan shuk warmikunapas. ¹¹ Chay Jesuspa apostolninkunaka chayta uyashpankuna musparishpami yanaka rimahunkichi nishpa mana kirirkakunachu. ¹² Mana kirishpankunatata Pedroka atarishpan Jesuspa aychanta churashkankunama kallpa rirka. Paktak rishpan uchku ukuma kumurishpan rikurka. Chaypi rikurka Jesusta pillushkankuna llachapallata. Jesuspa aychanka manana tiyarkachu. ¿Imanashkataya? nishpa yuyarirka. Chaymanta kutirkana.

Jesuska ishkay runankunata Emaús llakta ñampipi rikurirka

(Mk 16.12-13)

¹³ Chay punchallatata ishkay Jesuspa runankuna Emaús llaktama rihurkakuna. Chay Emaús llakta karka Jerusalemanta chunka shuk kilometro, ishkay ura purina tupu. ¹⁴ Tukuy Jesuspa pasashkanmanta kwintashpa rihurkakuna. ¹⁵ Chasna kwintashpa rihushpankuna Jesuska paykunata kayllayashpan parihu rirkakuna. ¹⁶ Payta rikushpankunatata mana atiparkakunachu riksinata Jesús kananta. ¹⁷ Chaypi Jesuska paykunata tapurka:

¿Imamantata kwintashpa rihunkichi?

Chasna tapushpan llakirishpa shayarirkakuna.

¹⁸ Chaypi Kleofas shutiyu aynirka:

Kay punchakunapi Jerusalemni pasashkata tukuy yachanahun. Chasna kashpan ¿kanllachu tukuy chaykunata mana yachanki?

¹⁹ Chaypi Jesuska tapurka:

¿Imataya pasashka? nishpa.

Paykunaka aynirkakuna:

Chay Nasaret llaktamanta Jesuswa pasashkantami yuyarishpa kahunchi. Payka Yaya Diospa yachayninwa yachachik karka. Yaya Diospa rikushkanpi, tukuy runakunapa rikushkanpipas atun yachaywa rimak alikunata rurak karka. ²⁰ Saserdotenchikunapa apunkuna, ñukanchita kamachikkunapas payta apishpankuna romano aputa kurkakuna wañuchichinanpa. Chasna kushpankuna kruspi klabashpa wañuchirkakuna. ²¹ Ñukanchika yuyarirkanchi ñukanchi israel runakunata romano runakunamanta kishpichinanta. Kunan ña kimsa pucha kahu chasna payta wañuchishkankunaka. ²² Chaymantapas ñukanchipuramanta shuk warmikunaka ñukanchita kwintashpankuna manchachirkakuna. Pakarihushkanpi Jesuspa aychanta churashkankunama rishpankuna aychanta mana tarirkakunachu. ²³ Chaymanta kutimushpankuna angelkunata rikushkankunamanta kwintak shamurkakuna. Chay angelkunaka paykunatashi rimarkakuna Jesuska kawsahumi nishpa. ²⁴ Chasna nishpankuna shuk ñukanchiwa purihukkunaka Jesuspa aychanta churashkankunama rishpankuna illata tarik rirkakuna imashnami warmikunaka rimarkakuna. Jesustaka manami rikurkakunachu.

²⁵ Rimahushkankunata uyashpan Jesuska paykunata rimarka:

Kankunaka mana asirtak runakunachu kankichi. Yapa unayankichi kirinaykichipa Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunapa rimashkankunata.

²⁶ ¿Manachu yachankichi, Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka manara atun apu tukushpan tukuy chaykunata parisinan kashkata?

²⁷ Chasna rimashpan Jesuska yachahihurka chay ishkey runankunata tukuy Yaya Diospa killkachishkanpi paymanta killkarishka kashkata. Kallarishpan Moisespa killkashkankunawa, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunamantapas yachachirka.

²⁸ Chasna Jesuska yachahihushkanpi llakta mayanpi paktarkakuna, maymami rihurkakuna. Jesuska ashwan chaynikma rihukshina tukurka. ²⁹ Chaypi chay ishkey runankuna mana munarkakunachu Jesús paykunamanta anchurinanpa.

Rikuy, ña tutayahunchi. Ñukanchiwa kipariy nishpa rimarkakuna.

Chasna yapa tapushpankuna Jesuska wasinkunapi yaykushpan paykunawa kipurirka. ³⁰ Mesa mayanpi sirihushpankuna mikunankunapa, Jesuska panta apishpan Yayan Diosta agradesirka. Chaymanta panta pakishpan paykunata kurka. ³¹ Chasnallapi ñawinkunaka paskarishkashina tukurka. Chaypira Jesús kananta rikirkakuna. Chasnallapi kunkaymanta illa tukurka, payta mana rikurkakunachu.

³² Chasna chinkarishpan paykunapura kwintarkakuna:

Ñampipi shamuhushpanchi Yaya Diospa shiminta alita asirtachishpa yachahihushkanpi ¿manachu shunkunchika kushilla tukurka?

³³ Chasnallapi atarishpankuna Jerusalemma kurtirkakuna. Paktashpankuna Jesuspa runan masinkunata tantarishkata tarirkakuna, ashwan Jesuswa shuk purik masinkunatapas. ³⁴ Chay ishkey paktashka runakuna manara nima imata rimahushpankuna chaypi tantarishka kahukkunaka paykunata rimarkakuna:

Yaya Jesuska shutipami kawsarishka. Simón payta rikushka.

³⁵ Chasna rimashkankunata uyashpankuna chay ishkey Jesuspa runan masinkunapas kwintarkakuna imashnami Jesuska paykunata ñampipi Yaya Diospa shiminta yachachirka, chaymantapas imashnami panta pakishpan payta rikirkakuna.

Jesuska runankunata rikurirka

(Mk 16.14-18; Jn 20.19-29)

³⁶ Chasna rimahushkanllapi kunkaymanta Jesuska chawpinkunapi rikurirka. Paykunata saludashpan rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachichun mana manchashpa kawsanaykichipa.

³⁷ Chaypi paykunaka yapa mancharishpa yuyarirkakuna shuk almatami rikuhunchi. ³⁸ Chaypina Jesuska rimarka:

¿Imaraykuta mancharinkichi? Ñukami kani.

¿Imaraykuta mana kirinayankichichu ñuka kanaynita?

³⁹ Llankawashpaykichi makinata chakinitapas rikuychi. Ñukallatatami kani. Almaka mana aychayuchu kan, nima tulluyuchu ñukashina.

⁴⁰ Chasna nishpan makinta chakinta paykunata rikuchirka.

⁴¹ Paykuna kushilla mancharishka kahushkankunapi manara kirihushpankuna Jesuska tapurka:

¿Tiyanchu mikunaka?

⁴² Chaypi payta kurkakuna shuk piti challwa kusarishkata mikunapa. ⁴³ Challwata apishpan rikuhushkankunallapi mikurka mana alma ninankunapa. ⁴⁴ Chaymanta Jesuska paykunata rimarka:

Kankunawa pakta kahushpaynira kasa kankunata rimarkani: Moisespa killkashkanpi, Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkanpi, Salmos killkapipas ñukamanta killkarishkaka tukuy paktarinan tiyan.

⁴⁵ Chasna nishpan paykunata asirtachirka tukuy chay Yaya Diospa killkachishkankunata. ⁴⁶ Asirtachishpan rimarka: Killkarishkapi nin Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka wañunan tiyan. Chaymantapas wañushkanwasha kimsa punchamanta kuti kawsarinan tiyan. ⁴⁷ Chaymanta kamachishkan runankuna Jerusalemni kallarishpankuna pay munashkanshina tukuy allpakunapi runakunata rimanankuna tiyan, mana ali rurashkankunata sakishpa Yaya Diostana kasunankunapa, Yaya Dios paykunata uchankunamanta llakichinanpa. ⁴⁸ Kankunaka tukuy rurashkaynita rikushkankichi, tukuy rimashkaynita uyashkankichi. Chasna kashpan tukuy runakunata chayta yachachik riychi. ⁴⁹ Kankunata rimashkaykichi, ñukami Yaya

Diospa Espiritunta kankunama kachasha Yayayni rimashkanshina. Kunanka kankuna kay llaktallapi kipariychi chay kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunta silumanta kankunapi kachanaynikama.

Jesuska siluma rirka
(Mk 16.19-20)

⁵⁰ Chaypina Jesuska runankunata Jerusalén llaktamanta pusharka Betania llakta kuchuma. Chaypi paktashpankuna makinta alsashpan paykunata rimarka

Yaya Dios yanapashpa paykunata kushichinanta.
⁵¹ Chasna paykunata rimahushkanpi rikuhushkankunallapi Yaya Dios payta siluma aparka. ⁵² Chasna paykunamanta anchurishpan runankunaka kunkurishpa payta mañashpa kushichirkakuna. Chaymanta sumakta kushikushpa Jerusalenma kutirkakuna.
⁵³ Chaymanta pacha tukuy uras Yaya Diospa wasinpi tantarishpankuna payta atunyachishpa kushichirkakuna. *Chayllatami Jesuspa runankuna kwintawashkankunata killkashkani.*

JUANPA KILLKASHKAN KILLKA

Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristu runa tukurka

1 Manara nima ima tiyashpanra ñukanchi runakunata Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristuka ña tiyarka. Payka Yayan Dioswami karka chasnallatata Yaya Diosmi karka. ²Ñawpamanta pachami Yaya Dioswa karka. ³Chay Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristutami payka tukuy ima tiyashkakunata rurachirka. Mana nima ima pay kikinlla rurarishkachu, ashwan tukuyta Yaya Dioska chay yuyayninta riksichik Kristutami rurachirka. ⁴Chaymanta payllami ñukanchi runakunata Yaya Dioswa kushilla kawsayta kun. Chaymantapas ñukanchita riksichin imashnami ali ruranakunaka Yaya Diospa rikushkanpika. Chasna ali ruranakunata riksichishkanraykumi ñukanchi runakunarayku punchashina kan. ⁵Ali ruranakunata mana riksishpanchi amsapishina kawsanchi. Kristuka punchashina kashpanmi shamushka amsapishina kawsahukkunata riksichinanpa imashnami ali ruranakunaka Yaya Diospa rikushkanpi. Shuk runa masinchikuna payta mana kasunayashpankunapas manami atipashkakunachu chay punchashina kahukta winsinata.

⁶Yaya Dios shuk runa Juan shutiyuta akllashpan kamachirka chay punchashina kahukmanta yachachinanpa. Chasna yachachinanpami Juanta kamachirka tukuy ñukanchi runakuna uyashpanchi shunkunchimanta pacha Kristupina sinchikunanchipa. ⁸Juanka manami Kristu punchashina kahukchu karka, ashwan payka Kristu punchashina kahukmantami yachachik karka. ⁹Chay Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristumi shutipa punchashina karka tukuy ñukanchi runakunarayku. Paymi shamunan karka tukuy ñukanchi runakunata riksichinanpa imashnami ali ruranakunaka nishpa. ¹⁰Tukuy uras kay allpapi kahushpanpas Yaya Dioska payta runakunata rurachishka kashpanpas runakunaka mana riksinyarkakunachu. ¹¹Pay runa tukushpan ñukanchi israel masinkunapi paktarka. Chasna kikin israel runa masinchi kashpanpas payta mana riksinyarkakunachu, chaymantapas mana yatkuchinayarkakunachu. ¹²Tukuy maykankunami payta yuyashpanchi shunkunchipi yatkuchirkanchi amunchi kananpa, paykunataka Kristumi yanapashka Yaya Diospa wawankuna tukunanchipa. ¹³Manami Yaya Diospa wawankuna tukushkanchichu shuk warmi kusanmanta chichushpan nima shuk runa chasna munashkanraykuchu. Ashwan Yaya Dios munashpanmi shuk mushu kawsayta kushpan paypa wawankuna tukushkanchi.

¹⁴Chay Yaya Diospa yuyayninta riksichik Kristuka ñukanchishina runami tukurka. Pay kawsarka ñukanchiwa. Yuyaysiki llakichiysiki kashpan tukuyta rurarka ñukanchita uchanchikunamanta kishpichinanpa Yaya Diosta riksichinanpa. Chaymantapas ñukanchi runakunata shutipa kashkata riksichik karka. Atun suma yachayyu kahushkanta riksishkanchi. Chay atun yachaynintaka Yaya Diosmi Kristuta kurka shuklla yuyashkan Wawan payshina Yaya Diosllatata kashkanrayku. ¹⁵Paymantami Juanka rimashpan ñukanchita yachachirka kasna nishpa:

Chay Kristumantami rimashkani kasna nishpayni: Ñuka yachachinata sakishkayniwasha ñukamanta ashwan atun yachayyumi yachachinka. Manarapas wawayarishpaynira payka ña tiyarka. Chayraykumi paymantarimani, ñukamanta ashwan atun yachayyu nishpa. ¹⁶Yaya Dioska ñukanchita yuyaysiki uchanchikunamanta llakichiysiki kashpanmi ñukanchi paypi sinchikuk runakunata yanapashka atunta kushikushpa kawsananchipa. ¹⁷Ñawpa Yaya Dioska Moisés wañuta killkarishkata kurka ñukanchi runakunata riksichinanpa kamachishkankunata, yachananchipa imashnami alita kawsashunchi. Chaymanta Wawan Jesukristutana kachashpan paywa tukuyta rurarka ñukanchita uchanchikunamanta kishpichinanpa paytana riksichinanpa. Chaymantapas Wawanta kacharka ñukanchita shutipa kashkata riksichinanpa. ¹⁸Manami ashwan shuk runaka Yaya Diosta rikushkachu. Shukllami payta rikushka. Paymi kan shuklla Wawan Jesukristu payshina Yaya Diosllatata. Shuk yuyayllawa kashpankunami ñukanchita riksichirka imashnami Yaya Dioska.

Bawtisak Juan Jesukristumanta rimarka

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.1-18)

¹⁹Alita yuyariychi Bawtisak Juanpa rimashkanta Yaya Diospa Wawan Jesukristumanta. Paymanta yachachihushpan ñukanchi israel runakunapa apunchikuna Jerusalén llaktamanta kacharkakuna Juanta tapunankunapa. Chay tapuk runakunaka saserdotekuna karkakuna. Paykunapa tarawanan kan ñukanchi israel runakunapa uchanchikunamanta Yaya Dioswa alichakkuna. Shukkunaka lewitakuna karkakuna. Paykunapa tarawanan kan Yaya Diospa wasinpi yanapanankunapa. Juanpi paktashpankuna tapurkakuna: ¿Chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikchu kanki?

²⁰Chaypi Juanka aynirka:

Ama chasna rimawaychichu. Ñukaka manami Yaya Diospa Kachanan Kishpichikchu kani.

²¹ Kutikashka tapurkakuna:

¿Ashwan pitaya kanki? ¿Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Eliaschu kanki, maykanmi kutikashka shamunan karka?

Juanka aynirka:

Mana.

Yapa yachanayashpankuna pimi kan Juanka kuti tapurkakuna:

¿Kanchu kanki chapahushkanchi Moisés wañushina Yaya Diospa yachayninwa yachachik?

Chaypi payka aynirka:

Mana paychu kani nishpa.

²² Kuti tapurkakuna:

¿Pitaya kanki? Ñukanchita kachak runakuna yachanayanahun pimi kanki nishpa. Paykunata rimak rinanchipa ñukanchita rimay ¿pimi kanki nishpataya kan kikinmanta yuyarinki?

²³ Juanka aynirka:

Ñukami kani shuk runa chunlla chakishka allpapi runakunata Yaya Diospa shiminta sinchita yachachik kasna nishpa: Millaypata rurashkaykichita llakirishpaykichi sakiyichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kankunapi kawsak shamunanpa. Chasnami Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Isaias wañuka ñukamanta killkarka.

²⁴ Shuk chaypi kahukunana fariseokunapa kachashkan runakuna tapurkakuna:

Mana chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kashpaykika nima Yaya Diospa yachayninwa yachachik Elias kashpaykika nima chapahushkanchi Moisesshina yachachik kashpaykika ¿imaraykutaya runakunata bawtisanki?

²⁶ Chaypina aynirka:

Ñukaka runakunata uchankunata yuyachishpa yakullawa bawtisani. Kushikuychi ñukamanta ashwan yachayyu ña ñukanchiwa pakta kahushkanrayku. Kunanka manara payta riksinkichirachu. ²⁷ Manarami kallarihunrachu yachachinata. Ñuka yachachinata sakishkayniwasha payna yachachinka. Yapa yachayyu kashpan ñukaka paymantaka mana yachayyuchu kani. Paypa puntanpika nima imata atipanichu rimanata.

²⁸ Chasna Juanka yachachirka Jordán yaku mayanpi Jerusalén llaktamanta chimpa partima Betania llaktapi. Chaypillatata runakunata Jordán yakupi bawtisarka.

Juan rimarka Jesús uchanchikunamanta Yaya Dioswa alichak kananta

²⁹ Chasna yachachishkanwasha kayantima Juanka Jesusta rikurka shamuhushkanta. Chaypi rimarka:

Rikuychi shamuhushkata, paymi kan Yaya Diospa akllashkan runa uchanchikunarayku wañunanpa. Ñawpamanta pacha obeha maltakunata wañuchipayanahun Yaya Dios uchanchikunamanta llakichinanpa. Kunanka paymi tukuy ñukanchi runakunapa uchanchikunarayku shuk obeha maltashina wañuchiy tukunka Yaya Dios uchanchikunata llakichi-

nanpa. ³⁰ Paymantami kankunata rimashkani yachachihushpayni kasna: Ñuka yachachinata sakishkayniwasha payna yachachinka. Manarapas wawayarihushpaynira payka ñawpamanta pacha ña tiyarka. Chayrayku ñukamanta ashwan yachayyumi nishpa.

³¹ Ñuka kikinpas puntiru payta mana riksirkanichu pimi kan nishpa. Chasna kashpanpas shamushkanimi kankuna israel masinikunata paymanta yachachinaynirka. Kankunata uchaykichikunata yuyachishpa yakuwa bawtisani. Chayta rurani shunkuykichipi alicharishpaykichi maykanmi shamunan kashkata riksinyakichipa.

³² Chaymantapas Juanka payta riksishkanmanta rimarka:

Rikushkanimi Yaya Diospa Espiritunta silumanta shuk wiwa mukukushina paypi uraykumuhushkanta. Payllapimi kiparirka chay Yaya Diospa Espiritunka.

³³ Puntiru ñukaka mana yacharkanichu pimi chay runaka nishpa. Chasna kashpanmi yakupi bawtisanyanipa kamachiwak Yaya Dioska rimawarka:

Maykanpimi rikunki Espirituyni uraykumushpan paypi kiparishkanta, paymi runakunata Espirituynita kunka. Kan runa masikikunata uchankunata yuyachishpa yakullawami bawtisanki. Pay shuti Espirituynita runakunata kushpa shunkunkunata aliyachinka nishpa.

³⁴ Ñukaka ñami rikushkani, rikushpayni yachachishkani pay Yaya Diospa Wawan kananta nishpa Juanka rimarka.

Jesusta puntiru katikkunamanta riman

³⁵ Chaymanta kayantima Juanka kutikashka chaymallatata rirka. Chay uras ñuka, wawki Andrespas payta katik runakuna kashpanchi chaypi paywa pakta kahurkanchi. ³⁶ Chaypina Juanka Jesusta pasahushkata rikushpan rimarka:

Rikuychi paymi kan Yaya Diospa akllashkan runa uchanchikunarayku wañunanpa. Shuk obeha maltashina wañuchiy tukunka Yaya Dios ñukanchikunata uchanchikunamanta llakichinanpa nishpa.

³⁷ Ñukanchi ishikay payta katik runakuna chay rimashkanta uyashpanchi Jesustana katirkanchi.

³⁸ Chaypi Jesuska tikrarishpan ñukanchita rikushpan tapurka:

¿Imatata munankichi? nishpa.

Ñukanchina rimarkanchi:

Yachachik ¿maypita kawsanki?

³⁹ Jesuska ñukanchita aynirka:

Shamuychi riksinyakichipa maypimi kawsani.

Chasna rimashpan rirkanchi rikunanchipa maypimi kawsahurka. Chaypina paywa kiparirkanchi ña chishiyahushkanrayku. ⁴⁰ Andreswa pakta chaypi kiparirkanchi. Payka Simonpa wawkin karka. Juan Jesumanta rimashkanta uyashpanchi Jesustana katirkanchi. ⁴¹ Andreska Jesusta riksishkanwasha wawkin Simontana maskanapa rirka. Tarishpan wawkinta rimarka:

Chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik-tami tinkushkanchi nishpa.

⁴² Chaymanta Andreska wawkin Simonta pushamurka Jesusma. Jesuska Simonta rikushpan rimarka:

Kanmi kanki Simón, Juanpa wawan. Kunanka shutiki-kankami Kefas nishpa.

Kefas arameo shimimanta pasachishpa griego shimipi kan Pedro, chayka ninayan rumi.

Jesuska Felipeta Natanaelta kayarka payta katinankunapa

⁴³ Chaymanta kayantima Jesuska ñukanchiwa pakta Galilea allpama ña rinanchipa kahushkapi Felipeta tinkurka. Chaypi payta rimarka:

Katiway nishpa.

⁴⁴ Felipeka Galilea allpapi Betsaida shutiyu llaktamantami karka. Andrés Pedropas chay llaktamantallatatami karkakuna. ⁴⁵ Felipeka Jesusa riksishkanwasha Natanaeltana maskanapa rirka. Payta tarishpan rimarka:

Tinkushkanchimi maykanmantami Moisés wañuka ñawpa killkarka. Chaymantapas maykanmantami Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapas ñawpa killkarkakuna. Chay runapa shutinka kanmi Jesús, payka Josepa wawanmi Nasaret llaktamanta nishpa.

⁴⁶ Chayta uyashpan Natanaelka aynirka:

Imashnata ali runaka tiyanka Nasaret llaktamantaka. Chaypi Felipeka aynirka:

Shamuy kan kikin riksinyakipa nishpa.

⁴⁷ Jesuska Natanael payta kayllayamuhushkata rikushpan rimarka:

Kaykaya shuk ali israel masinchika Yaya Diosta alita kasuk mana llullachik runaka.

⁴⁸ Natanaelka chaypi tapurka:

¿Imashnataya riksiwanki chasna kanaynita?

Jesuska aynirka:

Manarapas Felipe kanwa igu kaspi ukupi kwintahushpanra yuyarishkaykita riksishkani.

⁴⁹ Natanaelka mancharishpan rimarka:

Yachachik, kanmi kanki Yaya Diospa Wawan, ñukanchi israel runakunapa Atun Apunchi.

⁵⁰ Chaypi Jesuska aynirka:

Ña kanka riksiwashkanki pimi kani igu kaspi ukupi kanta rikushkani nishkaynimantalla. Ñuka kanta rimani chay rikushkaykimanta ashwan mana atipaypakunata rurashkaynikunatami rikunki.

⁵¹ Chaymantapas Jesuska rimarka:

Alita uyawaychi. Nima ima uras rikushkaykichitami rikunkichi Yaya Diosmanta kashkaynita yachanaykichipa. Rikunkichimi siluka paskarishkata, angelkuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta sikahushkankunata, chaymantapas ñukapi uraykuhushkankunata nishpa.

Jesuska Kaná llaktapi kasarana fiestapi karka

2 Chaymanta ishkey punchawasha tiyarka shuk kasarana fiesta Kaná llaktapi Galilea allpapi. Jesuspa maman chay fiestapi kahrurka. ² Jesuspas ñukanchi runankunawa pakta chaypi kahrurka chay fiesta amun

kayashkanrayku. ³ Chay fiestapi upyahushkanchi vinuka tukurirka. Tukurishkata rikushpan mamanka Jesusa rimak shamurka:

Mana tiyannachu vinuka.

⁴ Chaypi Jesuska aynirka:

Mamayni, ama chasna rimawaychu imatami rurasha. Ñuka kikinmi yachani imatami ruranayni tiyan. Manarami Yayaynika rimawashkarachu imatami rurasha.

⁵ Chaypi mamanka rimak rirka chay fiesta amuta yanapak runakunata:

Wayaynika kankunata kamachishpanka kasuychi.

⁶ Chay fiesta amupaka tiyarka sokta tinahakuna rumimanta rurarishka chaypi yakuta churanankunapa. Chasna tinahakunapi kahuk yakuwami mayllari-

payanchi, Yaya Diospa rikushkanpi ali tukunanchipa nishpa yuyarishpanchi. Chay fiesta amupa karan tinahanka pichka chunka, kanchis chunka parti butilla yakuwa untaripayan. Chay tinahakunaka chushakunami karkakuna. ⁷ Chaypi Jesuska yanapak runakunata rimarka:

Untachiychi yakuta kay tinahakunapi nishpa.

Paykunaka chay tinahakunapa shiminkunakama yakuta untachirkakuna. ⁸ Chaymanta Jesuska rimarka:

Kunanka chay tinahakunamanta wishishpaykichi uchillallata apaychi fiesta amupa kamachishkan runa kamananpa.

Paykunaka aparkakuna chay runama. ⁹ Chay runaka yakumanta vinu tukushkata kamarka. Mana yacharkachu maymantami chay vinuka. Chay wishik runakunallami yacharkakuna chay vinuka yakumanta tukushkanta. Chay fiesta amupa kamachishkan runaka vinuta kamashpan chay warmiyahuk runata kayarka.

¹⁰ Shamushpan payta nirka:

Puntirumi tukuy kayashkanchi runakunata upyachinchi ali vinuta. Ña achkata upyashkankunawashami upyachinchina mana yapa ali vinuta. Kanka ¿imaraykutaya wakaychashkanki kay ali vinutaka kunankama?

¹¹ Chay yakumanta vinuta Jesuska rurashpan chaypi runakuna nima ima uras rikushkankunata Yaya Diospa yachayninwa puntiru rurashkanta rikuchirka. Chayta rurarka Galilea allpapi kahuk Kaná llaktapi. Chay rurashkanwa Jesuska atun yachak kananta riksichirka. Chayta rikushpanchi ñukanchi paypa runankunaka kirirkanchi Yaya Diospa kachashkan kananta. ¹² Chaywasha Jesuska mamanwa wawkinkunawa ñukanchi paypa runankunawa pakta Kapernaum llaktama rirkanchi. Chay llaktapi masna punchakunallata karkanchi.

Jesuska Yaya Diospa wasinmanta runakunata wichurka

(Mt 21.12-13; Mk 11.15-18; Lk 19.45-46)

¹³ Karan wata ñukanchi israel runakuna tantari-payanchi Yaya Dios Egipto allpamanta yaya rukunchi wañukunata ñawpa llukshichishkanmanta payta agradesinanchipa. Ña paktarihushpan tantarinanchi Paskua punchakuna Jesuspas chay punchakunarayku Jerusalén llaktama rirka. ¹⁴ Chaypi paktashpan Yaya Diospa wasin kincha ukupi tarik rirka achka runakuna

wakrakunata, obehakunata, wiwa mukukukunatapas rantichihushkakunata. Shukkunaka chaypi karkakuna chikan kullkikunata ñukanchi israel runakunapa kullkinchikunawa kamyapanakunapa. ¹⁵ Chasna rurarushkankunata rikushpan Jesuska waskakunata apishpan kawpurka asutinrayku. Chaywa chaypi kullkita kamyahukkunata tukuy rantichihukkunatapas obehakunawa pakta, wakrankunawa pakta llukshichirka. Kullkita kamyahukkunapataka mesankunata tankashpan tukuy kullkinkunata shikwachirka. ¹⁶ Wiwa mukukuta rantichihukkunataka rimarka:

Kaymanta kay wiwaykichikunata llukshichiychi. Ama Yayaynipa wasinta rantichina wasita ruraychichu.

¹⁷ Chayta rikushpanchi ñukanchi paypa runankunaka yuyarirkanchi Salmos killkapi killkarishkata paktachihuskanta. Chaypimi kasna nin:

Wasikita yapa alichanata munashpayni wañunayni tiyan nishpa.

¹⁸ Chaypi ñukanchi israel runakunapa apunchikuna Jesusta tapurkakuna:

¿Kasna rurashpayki pimi kani nishpataya kan kikinmanta yuyarinki? Yaya Diospa kamachishkan runa kashpaykika Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkanchita rurashpayki ñukanchita rikuchiy.

¹⁹ Jesuska aynirka:

Kay Yaya Diospa wasinta urmachishpa waklichiychi. Chaywasha ñukaka kimsa punchapi atarichisha kay wasita.

²⁰ Chayta uyashpankuna rimarkakuna:

¿Imashnataya rimanki kimsa punchapi atarichisha nishpa? Chusku chunka sokta watata tarawashkakuna kay Yaya Diospa wasinta ruranankunapa. Kunankama manara paktachinahunrachu nishpa.

²¹ Chay Yayan Diospa wasinmanta rimahushkanka payta wañuchishpankuna kimsa punchamanta kawsarinanmantami rimarka. ²² Chayrayku Yaya Dios payta wañushkanmanta kawsachishkanwash ñukanchi runankunaka chasna rimashkanta yuyarirkanchi. Yaya Diospa killkachishkanta yachakushpanchi chaymantapas Jesuspa rimashkanta yuyarishpanchi shutipa kanankunata yacharkanchi Jesús chaykunata paktachishkanrayku.

Jesuska tukuy runakunapa shunkunkunata riksik

²³ Jesús Paskua punchakunarayku Jerusalén llaktapi kahushpanra achka runa masinchikuna atun yachaywa nima ima uras rikushkanchita rurarushkanta rikushpankuna Yaya Diospa kachashkan kananta kirirkakuna. ²⁴ Chasna kashpanpas Jesuska mana ashwanta paykunata rimarkachu pay kikinmanta pimi kan nishpa. Tukuy ñukanchi runakunapa shunkunkunata riksik kashpan chay runakuna mana shunkunkunamanta pacha paypi sinchikuhushkankunata yacharka. ²⁵ Payka mana munarkachu nima maykan runa payta rimak shamunanpa. Pay kikinllami runakunapa shunkunkunata riksirka.

Jesuska Nikodemowa kwintarka

³ Tiyarka shuk runa Nikodemo shutiyu. Payka karka fariseo. Fariseokuna atipashkankunata ruranahun Moisés wañupa killkashkan kamachishkankunata alita paktachinankunapa. Chaymantapas Nikodemoka karka ñukanchi israel runakunapa apunchikunawa pakta apullatata. ² Chay runaka shuk tuta pakalla Jesusta pasyak rirka. Chaypi paktashpan rimarka:

Yachachik, yachanchi Yaya Diospa kachashkan ñukanchita yachachik kanaykita. Yaya Dios kanta yanapashpanllami atipanki tukuy chay nima ima uras rikushkanchita ruranata.

³ Chaypi Jesuska aynirka:

Alita uyaway. Maykanmi mana mushumanta wawayarinchu, chayka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankachu.

⁴ Chayta uyashpan Nikodemoka tapurka:

¿Imashnataya shuk ruku runaka atipama mushumanta wawayarinata? Manami atipanchu mamampa wixsanpi kutikashka yaykunata wawayarinanpa.

⁵ Jesuska aynirka:

Alita uyaway. Maykanmi runamanta wawayarishpan mana chasnallatata Yaya Diospa Espiritunmanta mushu runa tukushpanka payka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankachu. ⁶ Maykanmi runamanta wawa tukushka chayka runallatatami kan. Chasnallatata maykanmi Yaya Diospa Espiritunmanta mushu runa tukushka, chayka Yaya Diospa Espiritunpa kushkan kawsayyumi kan. ⁷ Tukuymi mushumanta wawayarinaykichi tiyan nishpa rimashkaynita uyashpayki ama yuyarishpalla kipariychu. ⁸ Wayrata yuyariy. Kunkaymanta maymantapas wayran. Mana yachanchichu maypimi kallarishka chaymantapas maypimi pasarinka nishpa. Mana wayrata asirtashpanchipas wayrashkanta uyanchimi. Chasnashinami runakunaka mana asirtashpankunapas imashnami Yaya Diospa Espiritun shuk runata mushuyachishkanta, chay runa mushu tukushkantaka yachananunmi.

⁹ Chaypi Nikodemoka kutikashka tapurka:

¿Imashnataya chayka?

¹⁰ Jesuska aynirka:

¿Kanka ñukanchi israel runakunata yachachik kashpaykitatachu mana yachanki imamantami rimahuni?

¹¹ Alita uyaway. Ñuka runaynikunawa pakta yachashkanchitami rikushkanchitami yachachinchi. Chasna shutipa kashkata yachachishpanchipas kankuna apunchikuna mana munankichichu kirinata. ¹² Ñuka kankunata kay allpapi pasahushkanmanta rimashpayni mana kiriwankichichu. ¿Imashnataya kiriwankichima silupi pasahushkanmanta yachachinimaka? Manami kirinkichimachu. ¹³ Nima maykan runa siluma sikashkachu chaypi kawsashpan silupi pasahushkanmanta yachakunanpa. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runallami silupi kawsashpayni kay allpama shamushkani. Ñukallami kankunata atipani tukuy

chaykunamanta yachachinata. ¹⁴ Ñawpa Moisés wañuka chunlla chakishka allpapi bronsemanta machakuyata kaspipi watahpan shayachirka. Yaya rukunchi wañukunaka chay warkurishushkata rikushpankuna wañunankuna kashkankunamanta kishpirkakuna. Chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas alsawankakuna. Runakunaka ñuka alsashkankuna runapi sinchikushpankunaka wiñayparayku chinkarinankuna kashkankunamanta kishpinkakuna wiñaypa Yaya Dioswa kawsanankunapa.

Yaya Dioska runakunata yapa yuyan

¹⁶ Yaya Dioska ñukanchi runakunata yapa yuyashpan shuklla Wawanta payshina Yaya Diosllatata kay allpama kacharka uchanchikunarayku wañunampa. Chasna Wawanta kachashpanmi tukuy paypi sinchikukkunaka manana anchurishka paymanta wiñaypa parisishunchichu, ashwan paywana wiñaypa kawsashunchi. ¹⁷ Yaya Dioska manami Wawantaka kay allpama kacharkachu ñukanchi runakunata kastiganampa. Ashwan paytaka kacharkami uchanchikunarayku wiñaypa kastigarina kashkanchimanta kishpichinanpa. ¹⁸ Maykan runami Yaya Diospa Wawanpi sinchikun payka manami kastigarinkachu. Maykan runami mana sinchikunchu paypa Wawanpi, payka ñami kastigarishka kan, shuklla Wawanpi payshina Yaya Diosllatata kashkapi mana sinchikushkanrayku. ¹⁹ Kasna kan imashnami runakuna kastigarishka tukurkakuna: Chay punchashina ali ruranakunata riksichik runami kay allpama shamushpan payta mana kasunayashpankuna chiknirkakuna. Amsapishina kawsashpankuna uchata rurashpalla katirkakuna. Rurashkankunaka millaypa kashkanrayku chay mana ali kawsanata ashwan munarkakuna chay ali kawsanamanta. ²⁰ Tukuy millaypata rurak runakunaka mana munanahunchu uchankunata riksinata. Chayrayku chay punchashina ali ruranakunata riksichik Kristuta chikninahun. Mana munanahunchu paypi sinchikunata pay mana riksichinanpa imashna millaypami rurashkankunaka. ²¹ Tukuy ñukanchi Yaya Diospa munashkanta rurak runakunaka mana manchanchichu runa masinchikuna rurahushkanchikunata rikunankunapa. Ñukanchika punchata munanchi runa masinchikuna Yaya Diosta kawsushpa kawsahushkanchikunata riksianankunapa.

Bawtisak Juan kutikashka Jesusmanta rimarka

²² Chaywasha Jesuska ñukanchi runankunawa Jerusalén llaktamanta llukshishpanchi shuk partima rirkanchi chay Judea allpallapillatata. Chaypi Jesús runakunata bawtisahushpan † masna punchakunata kipurirkanchi. ²³ Chay uras Juanpas bawtisahurka Judea allpamanta ashwan anakpi Enón shutiyu achka yaku wawakuna umapi, Salim llakta kuchupi, chaypi achka yaku tiyashkanrayku. Runakuna chayma rirkakuna, Juanpa rimashkanta uyashpankuna bawtisarinankunapa. ²⁴ Chay uras Juanka karselpi manara

churay tukushkarachu kahurka. ²⁵ Chaypi payta katik runakunaka shuk israel runa masinchiwa rimanakurkakuna imashna rurashpami uchankunamanta mayllarishkashina Yaya Diospa rikushkanpi kankakuna. ²⁶ Paykunaka Juanta rimak rirkakuna:

Yachachik, maykanmi kanwa karka Jordán yaku chimpapi, maykanmantami ñukanchita rimarkanki, payka kunanka bawtisahumi. Chaymantapas tukuy runakuna paytana katihunkuna.

²⁷ Chayta uyashpan Juanka paykunata rimarka:

Yaya Dios payta yanapashkanraykumi runakuna katinahun. ²⁸ Kankuna kikin uyashkankichi shutillata rimashkaynita kasna nishpayni: Ñukaka manami kanichu Yaya Diospa Kachanan Kishpichik, ashwan Yaya Diosmi kamachiwarka runakunata paymanta yachachinaynipa pay kikin manara yachachishpanra nishpa. ²⁹ Ñukami kani shuk amigunta warmiyachik runashina. Shuk runa warmiyayashpan paypa amigun warmita tapukrin. Ari nishpanka chay warmiwa amigunta kasarachin. Chay amigunka chay warmita mana tapunchu pay kikinrayku ashwan tapunmi amigunrayku. Chay warmiyak runa kasarashushpan amigunka atuntami kushikun warmiyahushkan warmiwa kushilla kwintahushkanta uyashpan. Ñuka chay amigunta warmiyachik runashina kashpayni kunanka atunta kushikuhuni runakuna paytana katihushkankunamanta rimawahushpaykichi. Ñami paktachishkani Yaya Dios kamachiwashkanta. ³⁰ Kunanka ashwan ashwan runakunaka paytana uyanahuchun. Ñukataka sakiwanahuchun nishpa.

³¹ Chay runa silumanta shamushkaka tukuyamanta ashwan yachakmi kan. Ñukanchi kay allpapi kawsak runakunaka allpapi tiyashkakanallata yachanchi, chaykunamantalla rimanchi. Silumanta shamushka runaka chaypi tiyashkakanatapas riksian. Chayraykumi payka tukuyamanta ashwan yachak kan. ³² Silupi rikushkantami uyashkantami riman. Chasna shutipa kashkata rimashpanpas achka runakuna payta mana kirinahunchu. ³³ Shuk runa paypa rimashkanta kirishpanka yachankami shutipa kashkata rimashkanta. Payka kasna runa masinkunata rimahukshinami kan: Yaya Dioska rimashkanta paktachikmi kan nishpa. ³⁴ Yaya Dios paypa kachashkan runata mana mitsashpachu Espiritunta kun. Chayrayku paypa rimashkanta mi runakunata riman. ³⁵ Yayan Dioska Wawantaka yuyanmi. Chayraykumi payta tukuyamanta kamachikta rurarka. ³⁶ Maykan runami Yaya Diospa Wawanta kirishpa kawsan payka wiñaypami Yaya Dioswa kawsanka. Maykan runami Yaya Diospa Wawanta mana kasushpa kawsanchu, payka manami Yaya Dioswa kawsankachu ashwan paypa kastiganan runami kipurinka.

Jesuska Samaria allpapi kawsak warmiwa kwintarka

4 Jesús runakunata yachachinata kallarishpan fariseokuna uyarkakuna Bawtisak Juanta katihushkankunamanta ashwan achka runakuna Jesusta katihushkanchikunata. Chaymantapas uyarkakuna

† Rikuy Juanpa Killkashkan Killkapi 4.2

Jesús paymanta ashwan achka runakunata bawti-sahushkanta. Chasna uyashpankunapas manami Jesuschu bawtisarka ashwan ñukanchi runankunami bawtisarkan. Jesuska fariseokuna paymanta uyashkankunata yachashpan chay kawsanankuna Judea allpamanta llukshirkanchi Galilea allpama kutinanchipa.

⁴ Chasna Jesuswa kutihushpanchi Samaria allpa chawpita pitikta rirkanchi. Ñukanchi israel runakuna chaypi kawsak runakunawa mana kwintak kashpanchipas Yaya Dios munashkanrayku kay allpata pasananchi tiyan nishpa rirkanchi. ⁵ Ña Samaria allpata pasahushpanchi shuk llakta Sikar shutiyu mayanpi paktarkan. Chay llaktaka Jakob wañupa wawan José wañuta allpata kushkan mayanpimi karka. ⁶ Chaypi tiyarka shuk poso allpa ukumanta tukyarik yakuwa. Chay yakuta Jakobka allpata allashpan rumiwa kinchashkanrayku Jakobpa poson nirkakuna. Karuta purishkanchirayku yapa sampayashka kashpan Jesuska chay poso mayanpi tiyarirka. Chasna uras manara chawpi punchachu karka. ⁷ Ñukanchi runankunaka llaktama rirkanchi mikunata rantinanchipa. Rishkanchiwasha paktarka shuk samaritano warmi yakuta wishinanpa. Chaypi chay warmita Jesuska tapurka:

Kuway yakuta nishpa.

⁹ Ñukanchi israel runakuna samaritano runakunawa mana kwintak kashkanchirayku chay warmika Jesusta aynirka:

¿Imashnataya kanka israel runa kashpaykitata yakuta tapuwanki ñuka samaritano warmitaka?

¹⁰ Chaypi Jesuska aynirka:

Kan yachankimaka Yaya Dios runakunata kunayahushkanta, chaymantapas pimi kanta yakuta tapuhukka, ñukatami wiñaypa tukyarik yakuta tapuwankima. Chasna tapuwankimaka ñukami kanta kuynima.

¹¹ Chaypi chay warmika aynirka:

Nima imawa yakuta wishinaykipa tiyan. Kay posopika ukupimi yakuka. ¿Maymantata yakuta kuwankima? ¹² Ñawpa yaya rukunchi Jakob wañuka kay posota ñukanchirayku sakirka. Payka kay posomanta upyarka wawankunawa achka wiwankunawa pakta. Ñukanchipas kay posomantallatata upyahunchi, kunankama yakuka mana tukurinchu. ¿Kanchu kanki yaya rukunchi Jakobmanta ashwan yachak ñukanchita wiñaypa tukyarik yakuta kunaykipa?

¹³ Chaypi Jesuska aynirka:

Tukuy kay yakuta upyak runakunaka kutikashkami yakunayankakuna. ¹⁴ Ñuka yakuta kushkaynita upyashpankunaka mananami yakunayankakunachu. Shuk runata chay yakuta kushpaynika paypi mana tukurik tukyarik yakushina tukunka wiñaypa kawsananpa, manana nima ima payta pishinkanachu.

¹⁵ Chasna Jesús rimashkanta uyashpan chay warmika rimarka:

Chay yakuta kuway manana yakunayanaynipa, manana wishinaynipa kay yakuta.

¹⁶ Jesuska rimarka:

Kusaykita kayakriy, chaymanta kutikashka shamunki.

¹⁷ Chay warmika aynirka:

Mana tiyawanchu kusaynika.

Jesuska rimarka:

Alitami rimawashkanki manami kusaynika tiyawanchu nishpa. ¹⁸ Kanka pichka kusayumi kashkanki. Kunanka maykan runawami kawsahunki chayka manami kusaykichu. Chayrayku rimawashkaykika shutipami.

¹⁹ Chay warmika rimarka:

Yaya Diospa yachayninwa yachachikmi kanki.

²⁰ Chasna kashpayki yuyarishkaykita rimay. Ñukanchi samaritano runakunapa yaya rukunchi wañukunaka Yaya Diosta mañapayarkakuna kay rikuhushkayki urkupi. Kankuna israel runakunaka rimankichi Jerusalemipi runakuna Yaya Diosta mañanankuna tiyan nishpa.

²¹ Chaypi Jesuska aynirka:

Kay rimashkaynita kiriy. Nima rinaykichi tiyannachu chay urkuma nima ñukanchi Jerusalemma rinanchi tiyannachu. Kunan ña paktarihun Yaya Diosta tukuy parti mañashpa kushichinaykichipa. ²² Kankunaka mana yachankichichu pitami mañankichi. Runakuna ñukanchikunamanta kishpichirina kashpankuna ñukanchi israel runakunami yachanchi pitami mañanchi. ²³ Kunan ña runakuna tukuy shunkunkunamanta pacha Yaya Diosta kushichishpa mañankakuna. Yaya Diospa Espiritun paykunata yanapashpanmi yuyachishkanshina Yaya Diosta kushichishpa mañankakuna. Chasna tukuy shunkunkunamanta pacha mañak runakunatami munan Yaya Dioska. ²⁴ Payka mana ñukanchishina aychayu kashpan paytaka mana rikunchichu. Payka tukuyta atipakmi kan. Chasna mana runashina kashpanmi Yaya Diospa Espiritun ñukanchikunata yuyachishpanlla yachanchi imashnami tukuy shunkunchimanta pacha payta kushichishpa mañanchi. Chasnallami payta mañashpa shutipa kushichinchi.

²⁵ Chaypi chay warmika rimarka:

Ñuka yachani chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamunanta, maykantami rimanchi Kristu. Pay shamushpanmi tukuyta ñukanchita asirtachinka.

²⁶ Jesuska aynirka:

Ñuka kanwa kwintakmi chay rimahushkayki runaka kani.

²⁷ Chasna kwintahushkankunapi ñukanchi runankunaka paktarkan. Jesús shuk warmiwa kwintahushkanta rikushpanchi mancharirkanchi. Chasna mancharishpanchipas nima maykan tapunayarkanchichu: ¿Imatata chay warmita tapunki? ¿Imamantata chay warmiwa kwintahunki? nishpa. ²⁸ Chaypi kahushkanchipi chay warmika yakuta wishinan tinahanta sakishpan kallpa rirka llaktanma runakunata kayak rinanpa.

²⁹ Shamuychi, tinkunakushkanimi shuk runawa. Aku rikuk rishunchi. Payka tukuy kawsashkaynitami ri-

mawashka. Aku rikuk rishunchi, ¿manachari Yaya Diospa Kachanan Kishpichichu? nishpa.

³⁰ Chasna chay warmi rimashpan runakuna llaktankunamanta llukshishpankuna Jesusta rikunankunapa rirkakuna.

³¹ Manarapas chay runakuna paktamushpankuna ñukanchika Jesusta karanayarkanchi:

Yachachik, mikuy. ¿Imaraykuta mana mikunayankichu?

³² Payka ñukanchita aynirka:

Ñukapaka ñami tiyan mikunaynika. Kankunaka chay mikunaynitaka manami riksinkichichu.

³³ Chaypi ñukanchipura tapunakurkanchi:

Apamushkakunachari mikunata.

³⁴ Chasna tapunakuhushpanchi Jesuska ñukanchita rimarka:

Mikunaynishinami kan ñukata kachawakpa munashkanta paktachishpayni. Paypa munashkanta rurashpayni mikushkashina kushilla yuyani.

³⁵ Shuk rimana kan kasna: Tarpushkanchiwasha chusku killamanta muyunkunata pallanchi nishpa. Kankunapas chay rimanashinallata yuyarihunkichi. Ñukaka kankunata rimani, rikuychi chay achka runakuna shamuhushkakunata. Paykunaka ña Yaya Diosta kasunankunapami kahunkuna. Paykunata rikuhunimi pukushka muyukunashina chapushkankunata pallananchipa. ³⁶ Paykunata Yaya Diospa shiminta yachachishpanchi shutipa paymanta kanaynita kirinkakuna. Kirishpankuna wiñaypa Yaya Dioswa kawsankakuna. Chasna kashpanmi yachachishkanchimanta pagay tukushkashina kashunchi. Ñawpa paykunata yachachikkuna karkakuna shuk muyukunata tarpuk runakunashina. Ñukanchi chay muyukunata pallak runakunashinami kanchi. Chasna kashpanchimi tukuy parihu atunta kushikushunchi.

³⁷ Kankunapi tiyan shuk rimana kasna nishpa: Shuk runa tarpun muyukunata chakranpi shuk runana chaykunata pallan nishpa. Chay rimanaka shutipami.

³⁸ Ñukami kankunata kamachishkani mana tarpushkaykichi muyukunata pallanaykichipa. Shuk runakuna sinchita chakranpi tarawashpankunapas pichashpankuna tarpushpankunapas mana pal-lashkakunachu, kankunana pallankichi. Kay samaritano runakunata yachachikkunami kashkakuna sinchita chakranpi tarawak runakunashina. Kankunana paykunata mana yachachishpaykichipas kasuwashkankunatana rikushpaykichi pallak runakunashina kankichi nishpa.

³⁹ Achka chay Sikar llaktapi kawsak samaritano runakuna Jesuspi sinchikurkakuna chay warmi tukuy kawsashkaynitami rimawashka nishpa kwintak rishkanrayku. ⁴⁰ Paykuna Jesuspi paktamushpankuna payta yapa munashpankuna kipariy ñukanchiwa nishpa rimarkakuna. Chasna rimashpankuna Jesuswa paktamushpankuna payta yapa munashpankuna kipariy ñukanchiwa nishpa rimarkakuna. Chasna rimashpankuna Jesuswa paktamushpankuna payta yapa munashpankuna kipariy ñukanchiwa nishpa rimarkakuna. Chasna rimashpankuna Jesuswa paktamushpankuna payta yapa munashpankuna kipariy ñukanchiwa nishpa rimarkakuna. ⁴¹ Chasna kiparishpanchi ashwan achka samaritano runakuna

pay kikinpa yachachishkanta uyashpankuna kirirkakuna. ⁴² Chaypi chay warmi rimarkakuna:

Kunanka kirinchimi mana kan ñukanchita rimashkaykiraykuchu ashwan kirishkanchimi ñukanchi kikin kay runapa yachachishkanta uyashkanchirayku. Kunan yachanchi pay shutipa tukuy runakunata Kishpichik kananta.

Jesuska shuk apupa wawanta ampirka

⁴³ Ishkay punchata Samaria allpapi kahushkanchi-washa Galilea allpama rirkanchi. ⁴⁴ Chay kikin allpanma rirkanchi Jesuska rimashka kashpanpas kasna: Shuk runa Yaya Diospa yachayninwa yachachiktaka pay kikinpa llaktanpi runa masinkunaka mana yachaktashinami rikunahun nishpa. ⁴⁵ Chasna mana alita payta rikunankunata yuyarishpanpas Jesús Galilea allpanpi paktashpan tukuy chay llaktanpi runa masinkuna payta alita rikurkakuna. Jerusalén llaktama Paskua punchakunata pasanapa rishkankunapi Jesús tukuy mana atipaypakunata rurashkanta rikurkakuna. Chayrayku kutishpankuna alita yaykuchirkakuna.

⁴⁶ Jesús Galilea allpapi rihushpan Kaná llaktapi paktak rirka. Chay llaktapimi payka chayra yachachinata kallarihushpan yakumanta vinuta rurarka. Chay Kaná llaktamanta chawpi puncha parti purina tupupi Kaper-naum llaktaka kahurka Galilea allpallapillatata. Chaypi tiyarka shuk kamachik atun apupa churashkan. Paypa wawan unkushka karka. ⁴⁷ Chay apuka Jesús Judea allpamanta Galilea allpapi paktashkanta yachashpan payta rikunapa rirka. Jesuspi paktamushpan yapa munarka payta wasinma pushanata wawanta ampinanpa. Yapa wañunalla kashpan Jesusta rimarka:

Kanka atipankimi unkushkata ampinata. Shamupay llaktaynima wawaynita ampinaykipa.

⁴⁸ Chaypi Jesuska aynirka:

Kankunaka tukuy uras munankichi atun yachaywa nima ima uras rikushkaykichita rurashkaynita rikunata. Mana rikushpaykichika mana kirinkichichu.

⁴⁹ Chay apuka aynirka:

Aku utkalla manarapas wawaynistuka wañushpanra.

⁵⁰ Chaypi Jesuska rimarka:

Kutiy wasikima, wawaykika ampirishkami.

Chay apuka Jesuspa rimashkanta kasushpan wasinma kutirka.

⁵¹ Chasna wasinma kutihushpan kamachinan runakunaka payta tinkunapa shamurkakuna kasna nishpa:

Ñami wawaykika ampirishka.

⁵² Chay apuka tapurka:

¿Ima urata wawaynika aliyanata kallarithka?

Paykunaka aynirkakuna:

Kaynami chawpi puncha kinkrayashkapi kalinturanta pasachishka.

⁵³ Chaypi chay apuka yuyarirka chasna uras Jesús payta rimashkanta, wawaykika ñami ampirishka nishpa. Chasna wawan ampirishpan chay apuka tukuy ayl-lunkunanti Jesuspi sinchikurkakuna. ⁵⁴ Chay wawata ampirishpan nima ima uras rikushkanchita Jesuspa

ishkaynin rurashkan karka runakunata yachayninta rikuchinanpa. Chaytaka rurarka Judea allpamanta Galilea allpapi paktashkanchiwasha.

Jesuska Betsata yaku mayanpi shuk unkushkata ampirka

5 Chaymanta masna punchakunapi ñukanchi israel runakunapa shuk tantarina Jerusalenpi tiyarka kushikushpa Yaya Dios ñukanchita yanapashkanta yuyarinanchipa. Chayrayku Jesuska Jerusalenma rirka.

² Jerusalén llaktapa kincharishkanpi shuk punku tiyarka obehakunapa punku shutiyu. Chay punku mayanpi shuk yaku karka Betsata shutiyu. Chay yaku mayanpi pichka wasikuna tiyarka unkushkakuna chaypi kanankunapa. ³ Chaypi achka unkushkakuna karkakuna, wiskukuna, waklishka chakiyukuna, aycha chakirishkakunapas, chay yaku kuyurishpan yaykushunchi ampirinanchipa nishpa yuyarikkuna. ⁵ Chay unkushkakunamanta shuk tiyarka kimsa chun-ka pusak watata unkushka. ⁶ Jesuska chay unkushkata rikushpan unaymanta pacha unkushka kashkanta yachashpan payta tapurka:

¿Munankichu ampirinata?

⁷ Chay unkushkaka aynirka:

Manami nima maykan tiyanchu kay yaku kuyurishpan churawanampa chaypi ampirinaynipa. Karan kuti rihushpayni shukkunarami satirinahun manara paktahushpayni.

⁸ Chayta uyashpan Jesuska llakichishpan rimarka: Atariy, llanchamaykita apishpayki riy.

⁹ Chay runaka chay ratulla ampirirka. Chasna ampirishpan llanchamanta patarichishpan apashpa alitana purishpa rirka.

Chay punchaka ñukanchi israel runakunapa samananchi punchami karka. ¹⁰ Chaypi apunchikunaka chay ampirishka runata rimarkakuna:

Kunan kan samana pucha. Mana atipankichu llanchamaykita apanata.

¹¹ Chay runaka aynirka:

Maykanmi ampiwashka paymi rimawashka: Llan-
chamaykita apishpayki riy nishpa.

¹² Chay runapa rimashkanta uyashpankuna apunchikunaka tapurkakuna:

¿Pita kanta rimashka: Llanchamaykita apishpayki riy nishpa?

¹³ Chay runaka mana yacharkachu pimi karka chay payta ampik runaka. Chaypi achka runakuna kashpankuna Jesuska payta ampishkanwasha runakuna chawpipi yaykushpan manana riksiypanachu karka.

¹⁴ Chay apunchikuna tapushkankunawasha Jesuska chay runata maskashpan Yaya Diospa wasinpi kahushkata tarirka. Chaypi payta rimarka:

Uyaway, kunanka ña ampirishkanki. Mana kuti uchata ruraynachu, mana chay unkushkaykimanta ashwan tukunaykipa.

¹⁵ Chasna Jesús rimashpan chay runaka apunchikunata rimak rirka:

Jesusmi ampiwashka nishpa.

Jesuska rimarka yachayninka Yaya Diosmanta kashkanta

¹⁶ Chasna Jesús samananchi punchapi ampishkanrayku chay apunchikunaka payta wañuchinayarkakuna. ¹⁷ Chaypi Jesuska rimarka:

Yayaynika mana samashpachu tukuy urasmi alikunata ruran. Ñukapas chasnallatami rurani.

¹⁸ Chayta uyashpankuna apunchikunaka piñarirkakuna. Payta wañuchinayarkakuna samananchi pucha mana rurananchipa kamachirishka kashkata mana kasushkanrayku. Chaymantapas ashwan wañuchinayarkakuna kikin Yayaynimi Yaya Dioska nishpa rimashpan ñukapas Yaya Diosmi kani nishpa rimahukshina tukushkanrayku.

¹⁹ Jesuska rimarka:

Alita uyawaychi. Ñuka Yaya Diospa Wawanka, ñuka kikin munayka mana atipanichu nima imata ruranata. Yayaynipa rurahushkanta yachashpami tukuy uras chasnallatata rurani. Tukuy imatapas Yayaynipa rurahushkantashinallami ñuka Wawanpas rurani.

²⁰ Yayaynika ñukata yuyawashpanmi tukuy rurahushkanta riksichiwan. Chaymanta ashwan atun mana atipaypakunatami ruranaynipa ñukata riksichiwanka kankuna rurashkaynikunata rikushpaykichi mancharishpa kiparinaykichipa. ²¹ Imashnami Yaya Dioska wañushkashina kawsak mana payta riksik runakunata kushilla paywa kawsayta kun, chasnallatami ñuka Wawanpas chasna kawsayta kuni maykankunatami munani. ²² Chaymantapas Yaya Dioska ñuka Wawantami tukuy yachayninta kuwashka runakunata tapunaynipa imashna kawsashkankunamanta, chaymantapas rimanaynipa pimi kastigarinka pimi wiñaypa paywa kawsanka nishpa. Pay kikinka manami nima maykanta tapunkachu: Kanka ¿imashnata kawsashkanki? nishpa. Ñuka Wawantami chasna ruranaynipa kamachiwashka. ²³ Chayta ruranayniami payka yachayninta kuwashka, tukuy runakuna tukuy-
manta yachak kanaynita rikushpankuna paytashina kushichiwanankunapa. Maykan runami ñuka Yaya Diospa Wawanta mana kushichinchu, chayka manami Yayayni Dios ñukata kay allpama kachawakta kushichinchu.

²⁴ Alita uyawaychi. Maykan runami alita uyashpan rimashkaynita kasun, chaymanta Yaya Dios kachawashkanta kirin, paymi chay kirishkanmanta pacha wiñaypa Yaya Dioswa kawsanka. Chay runaka manami kastigarinkachu ashwan chay kastigarina kashkanmantami kishpichiy tukushkana wiñaypa Yaya Dioswa kawsananpa. Paymi wañushkashina kashkanmanta kawsarishkashinana tukushka. ²⁵ Alita uyawaychi. Kunanmanta pacha wañushkashina kahuk runakuna ñuka Yaya Diospa Wawanpa shiminta uyankakuna. Maykankunami uyashpankuna kasuwanahun, paykunaka chay kasushkankunamanta pacha wiñaypami Yaya Dioswa kawsankakuna. ²⁶ Yaya Dioska wiñaypa kawsayyumi. Chaymantapas payllatami chay paypa wiñaypa kawsayninta kukmi kan. Ñuka

Wawantapas kuwashka payshina wiñaypa kawsayyu kanaynipa, ñukapas chasnallatata paypa wiñaypa kawsayninta runakunata kunaynipa. ²⁷ Chaymanta ñuka Wawan runa masikichi kashpayni Yaya Dioska yachayninta kuwashka payranti tukuy runakunata kawsashkankunamanta tapunaynipa, chaymantapas rimanaynipa pimi kastigarinka pimi wiñaypa Yaya Dioswa kawsanka nishpa. ²⁸ Kay rimahushkaynita uyashpaykichi ama yuyarishpa kipariychichu. Shuk punchami tukuy wañushkakunaka pamparishkankunamanta churarishka kahushkankunamantapas uyankakuna ñuka Yaya Diospa Wawan kayahushkaynita paykunata. ²⁹ Chay urasmi wañushkakunaka kawsarishpankuna llukshinkakuna pamparishkankunamanta churarishka kahushkankunamantapas. Kawsashpankunara alita rurashkakunataka yaukuchishami wiñaypa Yaya Dioswa kawsanankunapa, mana alita rurashkakunataka kachashami wiñaypa parisinankunapa. ³⁰ Yaya Dios kamachiwashpanmi rimani, kanmi kastigarinki, kanmi kishpinka nishpa. Ñuka munay manami atipaynimachu nima imata ruranta. Chasna Yaya Diospa munashkanshina rimashpayni chay rimashkaynika alillami kan. Ñuka kikin munashkaynitaka manami ruranchu ashwan Yaya Dios kay allpama kachawakpa munashkantami rurani.

Jesuska apukunata yuyachirka imamantami atipanahun yachanata Yaya Diospa kachashkan kananta

³¹ Jesuska apunchikunata yachachishpalla katirka: Ñukalla rimaynimaka Yaya Diosmanta kanaynita atipankichima ñukamanta rimanata llullachihumi nishpa. ³² Mana ñukallachu chasna ñuka kikinmanta rimani. Yaya Diospas paymanta kanaynita riman. Yachani ñukamanta rimashkanka shutipami. ³³ Juanma kacharkankichi ñukamanta yuyarishkanta tapunaykichipa. Paymi kankunata shutipata ñukamanta rimashka, Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishpa. ³⁴ Ñuka mana munanichu nima maykan runa ñukamanta rimanampa pimi kani nishpa. Chasna Juan ñukamanta yachachishkanta rimani kankunata yanapanaynipa, kirishpaykichi atun kastigumanta kishpinaykichipa. ³⁵ Juanka shuk lámpara sintihushpan punchayachikshina karka. Paypa rimashkanka amsata punchayachikshina kashpan payta uyashpaykichi shuk ratu kushikushkankichi. ³⁶ Juan alita ñukamanta rimashpanpas rurashkaynikunaka Juanmanta ashwan pasatami rikuchinahun Yaya Diosmanta kanaynita. Runakuna Yaya Diospa kamachiwashkanta rurashkaynikunata rikushpankunami shutipa paypa kachashkan kanaynita riksinahun. ³⁷ Chaymantapas ñukata kachawak Yaya Dios kikinpas ñukamanta paypa kachashkan kanaynita riman. Shiminta kankunaka nima ima uras uyashkankichichu, nima payta rikushkankichichu imashnami kan nishpa. ³⁸ Uyashkaykichi shiminta shunkuykicipi manami wakaychankichichu ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata mana kirishkaykichirayku. ³⁹ Kankunaka tukuy uras Yaya Diospa shimin killkarishka kashkata yachakunkichi. Yu-

yarinkichi, chasna rurashpanchimi yachashunchi imashna rurashpami wiñaypa Yaya Dioswa kawsashunchi nishpa. Chay yachakuhushkaykichi killkarishkakunapi ñuka chay kawsayta kukmantami riman. ⁴⁰ Chasna kashpanpas kankunaka manami munankichichu kasuwanata shutipa wiñaypa Yaya Dioswa kawsanaykichipa.

⁴¹ Kankuna mana munawashpaykichipas ñukarayku mana imananchu. Manami maskanichu runakuna kushichiwankunata. ⁴² Kankunata riksishpaynimita yachani Yaya Diosta mana yuyak kanaykichita. ⁴³ Yayayni Dios kikin kachawashpanmi ñuka shamushkani runakunata payta riksichinaynipa imashnami kan. Paypa kachashkan kashpaynipas kankunaka mana munawankichichu. Shuk runa pay kikin munay shamumaka chaytami shuti kankunaka munankichima. ⁴⁴ Kankunapura yapa munankichi shukta shukta kushichinakushpa kawsanata, kanka yachakmi kanki nishpa. Mana ashwan maskankichichu shuklla Yaya Dios kankunata rimanampa ali runami kanki nishpa. Chasna kashkaykichirayku manami atipankichichu kirivanata. ⁴⁵ Ñukaka mana rimak rishanchu Yayaynita kankunamanta mana kiriwashkakunachu nishpa. Moisesmi rimak rinka kankunamanta. Yanka yuyarinkichi Moisés wañupa killkashkanta paktachishkanchiraykumi wiñaypa kawsashunchi Yaya Dioswa nishpa. ⁴⁶ Moisés shamunaynimanta killkashpan paypa killkashkanta kirinkichimaka ñukatapas kiriwankichimami. ⁴⁷ Moisespa killkashkanta mana kirishpaykichimi ñukapa rimashkaynitapas mana kirinkichichu.

Jesuska achka runakunata kararka

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

6 Chaymanta Jesuska kutikashka ñukananchi runankunawa pakta Galilea allpapi kashpan chay Galilea kuchata chimparkanchi. Chay kuchapa shuk shutinka karka Tiberias kucha. ² Chaypi paktashpanchi shuk urkuma sikarkanchi. Chaypi tiyarirkanchi. Achka runakuna yaku mayanta muyurishpankuna ñukananchita katirkakuna. Atun yachaywa mana ampiypa un-kushkakunata Jesús ampishkanta rikushpankuna payta katirkakuna. ⁴ Chay uras mana achka punchachu pishirka ñukananchi israel runakunapa Paskua punchakuna kallarinampa.

⁵ Chay urkupi kahushpanchi Jesuska rikushpan achka runakuna payma shamuhukunata rikurka. Chaypi Felipeta tapurka:

¿Maymantataya kay tukuy runakunaraykuka mikunata rantishunchi?

⁶ Jesuska yachashpantata imashnami chay runakunata karanka, chasna Felipeta tapurka yachananpa tukuyta atipak kashkanta yuyarinchu manachu nishpa.

⁷ Chaypi Felipeka aynirka:

Achka kullkitami munanchima mikunata rantinanchipa chay tukuy runakunata karananchipa. Shuk runa pusak killapi ganashkan kullkiwa mikunata rantinchimaka nima chay paktamachu karan runata uchillastuta kunanchipa.

⁸ Chaypi Jesuspa shuk runan Pedropa wawkin Andrés rimarka:

⁹ Kaypimi tiyan shuk wawa. Paypa tiyan pichka pan nima imayukunapa mikunan trigumanta rurarishka, chaymantapas ishkay challwa. Kay uchillastuka imashi paktanka kay tukuy runakunaraykuka.

¹⁰ Chaypi pastuyu allpa tiyashpan Jesuska aynirka: Rimaychi kay runakunata tiyarinankunapa.

Kasushpankuna rimarkakuna tiyarinankunapa. Chaypi tukuy tiyarirkakuna. Karkakuna pichka waranka karikuna, mana yupashpa warmikunata nima wawakunata. ¹¹ Chaypi Jesuska chay pankunata apishpan Yaya Diosta agradesirka. Chasna agradesishkanwasha chay pankunata paki paki rurashpan runakunata kurka mikunankunapa. Chasnallatata challwatapas kurka saksakta mikunankunapa.

¹² Saksakta mikushkankunata rikushpan ñukanchi runankunata rimarka:

Tantaychi tukuy chay puchurishkakunata mana usunankunapa nishpa.

¹³ Chaypina chay pichka panmanta puchurishkakunata tantarkanchi chunka ishkay tasa untakta. ¹⁴ Runakunaka chasna atun yachaywa nima ima uras rikushkanchita Jesuspa rurashkanta rikushpankuna rimarkakunata:

Paymi kan chapahushkanchi Yaya Diospa yachayninwa yachachik Moisés wañushina, maykanmi shamunan karka kay allpama nishpa.

¹⁵ Jesuska chay runakuna payta mana munakta pusanayahushkankunata apunkunarayku musyashpan anchurirka. Kutikashka urku awama sikashpan sapallanna rirka.

Jesuska yaku awata purirka

(Mt 14.22-27; Mk 6.45-52)

¹⁶ Chaymanta ña tutayahushpan ñukanchi Jesuspa runankuna kucha mayanma uraykurkanchi. ¹⁷ Chaypi paktashpanchi ña tuta tukurka. Jesús ñukanchipi mana paktamushpan shuk botipi yaykurkanchi Kapernaum llaktama chimpananchipa. ¹⁸ Chasna chay atun kuchata chimpahushpanchi yakuka yapa ulasyarka sinchi wayrawa. ¹⁹ Ña chimpahushpanchi pichka sokta kilometro chawpillapi Jesusta rikurkanchi yaku awata purishpa shamuhushkanta. Payta mana riksishpanchi mancharirkanchi. ²⁰ Chaypi Jesuska ñukanchita rimarka:

Ñukami kani, † ama manchariyichichu nishpa.

²¹ Jesusta botipi yaykuchinayahushpanchi musyarkanchi ña paktashkanchita maymami chimpahurkanchi.

Runakuna Jesusta maskarkakuna

²² Chay panta mikuk runakuna chayllapi kipurirkakuna. Kayantima alita yuyarishpankuna panta mikushkankuna puncha shuklla boti chaypi tiyashkata yuyarirkakuna. Chaymantapas yuyarirkakuna

† Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin.

ñukanchi Jesuspa runankuna sapallanchi chay shuklla botipi rishkanchita chaymanta Jesuska mana ñukanchiwa rishkanta. ²³ Chasna yuyarihushkankunapi Tiberias llaktamanta achka botikuna paktarkakuna maypimi Jesús Yaya Diosta agradesishkanwasha panta mikurkakuna chay kuchupi. ²⁴ Mana Jesusta nima ñukanchi runankunata rikuhushpankuna chaypi tantarishka kahuk runakuna botikunapi yaykushpankuna Kapernaum llaktama chimparkakuna Jesusta maskanankunapa.

Jesuska shuk mikuna wiñaypa kawsayta kukshina kananta rimarka

²⁵ Chay runakuna chimpapi paktashpankuna Jesusta tarirkakuna. Chaypi tapurkakuna:

Yachachik, ¿imashnataya shamushkanki kayma?

²⁶ Jesuska mana aynishpa tapushkankunata rimarka:

Alita uyawaychi, kankuna aychaykichillata saksachinata munashpaykichi maskawankichi mikushkaykichirayku saksanaykichikama. Mana maskawankichichu atun yachaywa nima ima uras rikushkaykichita rurashkayniwa rikuchishkaynita asirtashkaykichirayku. ²⁷ Ama maskashpa kawsaychichu tukurik mikunallata, ashwan maskaychi kankunata wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kuk mikunata. Chay mikunatami kuni ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa. Chasna kunaynipami ñukata kachawashka.

²⁸ Chaymanta tapurkakuna:

¿Imatata rurananchi tiyan Yaya Diospa munashkanta rurananchipa?

²⁹ Jesuska aynirka:

Sinchikuychi ñuka paypa kachashkan runapi. Chayllatami Yaya Dioska munan.

³⁰ Chaypi tapurkakuna:

¿Maykan nima ima uras rikushkanchita atun yachaywa rurashpaykita kirinchima Yaya Diospa kachashkan kanaykita? ¿Maykantaya ruranaykikunaka? ³¹ Ñawpa yaya rukunchi wañukuna mana mikunata tariypa chunlla chakishka allpapi purishpa kawsahushpankuna karan puncha silumanta manata saksakta mikurkakuna. Kasnami killkarishka kan:

Payka silumanta mikunata kacharka nishpa.

³² Jesuska aynirka:

Alita uyawaychi. Mana kashkachu Moisés, maykanmi yaya rukunchi wañukunata kushka silumanta mikunata. Yayaynillami silumanta mikunata kun, maykanmantami shutipa kawsankichi. ³³ Chay mikuna, maykantami Yaya Dioska kun, chayka silumanta shamushkami, runakunata wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kukmi.

³⁴ Chaypina paykunaka rimarkakuna:

Yachachik, chay mikunata ñukanchita tukuy uras kuy.

³⁵ Jesuska aynirka:

Ñukami kani chay wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kuk mikunamanta rimahushkaynika. Ñukapi sinchikuk runakuna nima ima uras shunkunkunapi yarkaywashina kankakunachu chaymantapas nima ima uras yakunayaytashina musyankakunachu.

³⁶ Kankunaka rikuwashpaykichipas ñukapi mana sinchikunayankichichu imashnami ña kankunata rimarkani. ³⁷ Tukuy maykankunamantami Yayaynika rimashka ñukapa kanankunapa, paykunaka ñukapi sinchikunahun. Yayaynipa munashkanta rurashpa kawsahushpayni ñukapi sinchikuhukkunata manami rimashanchu kanta mana munanichu nishpa. Silumanta shamushkani ñukata kachawakpa munashkanta ruranaynipa. Mana shamushkanichu ñuka kikinpa munashkaynita ruranaynipa. ³⁹ Ñukata kachawakmi munan karan kuwashkan runata alita kuyranaynipa. Mana munanchu nima shukta paykunamanta chinkachinaynipa. Ashwan munan paykunata kawsachinaynipa mundu tukurinan puncha. ⁴⁰ Munanmi tukuy ñukata rikushpankuna ñukapi kirik runakuna wiñaypa paywa kawsanankunapa. Mundu tukurinan puncha ñuka paykunata kawsachishami.

Jesuka apukunata silumanta mikunashina kananta rimarka

⁴¹ Chasna rimashkanta uyashpankuna chaypi kahuk shuk apunchikunaka millaypata Jesusmanta rimarkakuna paykunapura. Payta piñarirkakuna ñuka kani silumanta mikunashina nishpa rimashkanrayku.

⁴² Paykunapura kwintarkakuna:

Paymi kan Josepa wawan Jesús. Riksinchi yayanta mamantapas. ¿Imashnataya nin silumantami shamushkani nishpa?

⁴³ Jesuska paykunata rimarka:

Sakiychi chasna mana ali rimanaykichita. ⁴⁴ Nima maykan atipanchu ñukapi sinchikushpa kasuwanata Yaya Dios ñukata kachawak mana yanapashpanka. Chay kasuwakkunataka kawsachishami mundu tukurinan puncha. ⁴⁵ Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikpa killkashkanpi riman: Yaya Dios tukuy runakunata yachachinka nishpa. Tukuy maykankunami Yaya Diospa yachachishkanta uyanahun yachakunahun, paykunami ñukapi sinchikushpa kasuwanahun. ⁴⁶ Chayta rimashpayni mana rimanayanichu shuk runa Yaya Diosta rikushkanta. Paytaka nima shuk runa rikushkachu. Ñuka Yaya Diosmanta shamushkallami payta rikushkani.

⁴⁷ Alita uyawaychi. Maykan runami ñukapi sinchikun payka Yaya Diospa kawsayninwami kan. ⁴⁸ Ñuka kani silumanta mikunashina chay Yaya Dioswa kawsayta kuk. ⁴⁹ Yaya rukunchikuna chunlla chakishka allpapi manata mikurkakuna. Chasna silumanta mikuna nishkankunata mikushpankunatata wañurkakuna. Manami chay wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta tarirkakunachu. ⁵⁰ Ñukaka kankunata rimani shuk mikunamanta. Maykanchari chay silumanta mikunata mikun wiñayparayku Yaya Dioswa kawsanka. ⁵¹ Ñukami kani chay silumanta mikunashina Yaya Dioswa kawsayta kuk. Maykanmi chay mikunata mikun wiñayparayku paywa kawsanka. Chay mikunaka kanmi ñuka kikinpa aychayni. Runakunarayku wañushpayni chayta kusha Yaya Dioswa kawsanankunapa.

Runakuna shutipa kawsayta tarinahun Jesús paykunarayku wañushkanta yawarnin paykunarayku shuturishkata kirishpankuna

⁵² Chasna uyashpankuna chay apunchikunaka shukwa shukwa rimanakurkakuna paykunapura:

¿Imashnataya kay runaka kuma mikunanchipa pay kikinpa aychantaka? nishpa.

⁵³ Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Alita uyawaychi. Mana mikushpaykichika ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapa aychaynita, chaymantapas mana upyashpaykichika yawarnita manami shutipa kawsayyuchu kankichi. ⁵⁴ Maykan runami aychaynita mikun yawarnitapas upyan, payka shutipa kawsayyumi wiñaypa Yaya Dioswa kawsanapa. Ñukami payta kawsachisha mundu tukurinan puncha.

⁵⁵ Ñukapa aychaynika shutipa mikunami, yawarnipas shutipa upyanami. ⁵⁶ Maykan runami mikun aychaynita, upyan yawarnita, payka wiñaypami ñukawa pakta kawsan. Ñukapas paywa pakta wiñaypa kawsani.

⁵⁷ Tukuyta kawsayta kuk Yaya Dios ñukata kachawashka. Paymi ñukata kawsayta kuwashka ñukapas kunaynipa maykankunami aychaynita mikunahun.

Imashnami ñuka kawsani Yayaynimanta, chasnalatata aychaynita mikukkuna kawsanahun ñukamanta. ⁵⁸ Kay aychaynika shutipa mikunami silumanta. Chay mikunaka manami kanchu yaya rukuykichi wañukunapa mikushkankuna manashina. Paykunaka mikushpankunatata wañurkakuna. Maykanmi silumanta shutipa mikunata mikun payka wiñayparaykumi Yaya Dioswa kawsanka. ⁵⁹ Chasna nishpa Jesuska runakunata yachachirka Kapernaum llaktapi tantarinanchi wasipi.

Jesupa rimashkanka riksichin imashnami mana tukurik Yaya Dioswa kawsayta tarinchi

⁶⁰ Chasna yachachishkanta uyashpankuna Jesusta achka katikkuna kwintarkakuna paykunapura:

Chay yachachishkanka sinchimi kan. Pikunashi atipankakuna chayta kasunata.

⁶¹ Jesuska musyashpan mana alita rimahushkankunata tapurka:

¿Kay rimahushkaynillachu kankunata killachin?

⁶² ¿Imashnashi tukunkichima ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka, maymantami shamushkani chaymallatata sikahushkaynita rikunkichimaka?

⁶³ Kankunata rimani, Yaya Diospa Espiritunmi kan shutipa kawsayta kuk. Runakunaka manami atipanahunchu chay Yaya Dioswa kawsayta kunata. Yaya Diospa Espiritun yuyachiwashpanmi kankunata yachachini. Paymi runakunata rimashkaynita yuyachishpa Yaya Dioswa kawsay mana tukurikta kun. ⁶⁴ Kankunamanta shukkuna tiyan rimashkaynita mana kirikkuna.

Chasna Jesuska rimarka puntirumanta pacha yachashpan pikunami payta mana kasunkakunachu, chaymantapas pimi payta apichinka. ⁶⁵ Jesuska rimashpalla katirka: Chayta yachashpayni kankunata ri-

markani nima pi ñukapi sinchikushpa kasuwamachu Yaya Dios payta mana yanapashpanka.

⁶⁶ Chasna rimashkanmanta pacha achka katik runakuna payta manana katirkakunachu. Kutirkakunana maymantami shamurkakuna. ⁶⁷ Chaypi Jesuska ñukanchi chunka ishkey runankunata tapurka:

¿Kankunapas ñukata sakiwanayankichichu?

⁶⁸ Pedroka aynishpan rimarka:

Yachachik, nima pi tiyanchu ashwan katinanchipa. Kanllami ñukanchita rimanki imashnami Yaya Dioswa mana tukurik kawsayta tarinchi. ⁶⁹ Ñukanchika rimashkaykita kirirkanchi chaymantapas yachashkanchi Yaya Diospa kachashkan munashkanllata rurak runa kanaykita.

⁷⁰ Jesuska aynirka:

Ñukami kankunata aklashkani chunka ishkeyta runaynikuna kanaykichipa. Ñuka kikin kankunata aklashka kashpaynipas shuk kankunamanta kuntrayni kanka, supayta kasuk.

⁷¹ Chasna Jesuska Simón Iskariotepe wawan Judas manta rimarka. Pay ñukanchiwa pakta chay chunka ishkey Jesuspa runankunamanta kashpanpas payta apichinan karka. Tukuy chayta Jesuska Kapernaum llaktapi ñukanchi israel runakunapa tantarinanchi wasipi yachachirka.

Jesupa wawkinkuna paypi mana sinchikurkakunachu

7 Chaymanta Jesuska Galilea allpapi shuk llaktama shuk llaktama purishpa yachachishpa kawsarka. Judea allpama mana kutinayarkachu chaypi apunchikuna payta wañuchinata munahushkankunarayku. ² Karan wata ñukanchi israel runakuna tantaripayanchi ñawpa yaya rukunchikuna chunlla chakishka allpapi purishpa kawsashkankunapi tampustukunapi kawsashkankunata yuyarinanchipa. Mana achka pucha pishihushpan chay tampu shutiyu punchanchikunarayku wawkinkuna Jesusta rimarkakuna:

Ama kay nima imata ruraypa allpapi kipariychu. Judea allpama riy tukuy kanta katikkuna yachaykiwa rurashkaykikunata rikunankunapa. ⁴ Riksirishka runa kanayashpaykika ama kaypi pakallashina yachaykiwa rurashkaykita rikuchiychu. Ashwan Jerusalén llaktama riy tukuy runakunapa rikushkankunapi runaykipa.

⁵ Chasna rimarkakuna paykunapas mana kirishpankuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. ⁶ Chaypi Jesuska rimarka:

Rinayni punchaka manara paktarihunchu Yaya Dios manara rimawahushkanrayku rinaynipa. Kankuna rinaykichipaka ali kan ima punchapas. ⁷ Kankunataka Yaya Diosta mana kasuk runakunaka mana chiknihanunchu. Ñukata shuti chikniwanahun mana alita rurahushkankunata paykunata rikuchihushkaynirayku. ⁸ Kankunaka riychi chayma. Ñukaka kankunawa manami rishanchu. Yaya Dios mana rimawahunrachu rinaynipa. ⁹ Chasna rimashpan Jesuska Galilea allpapi kiparirka.

¹⁰ Wawkinkuna tampu shutiyu punchakunarayku Jerusalén llaktama llukshishkankunawasha Jesuspas

rirka ñukanchi runankunallawa. Mana rirkachu achka runakuna rikuhushkapi chayma rihushkanta mana yachanankunapa. ¹¹ Apunchikuna apinayashpankuna payta maskarkakuna. Nima pi paymanta yachashpan ¿maypita kahun chay runaka? nishpa payta maskarkakuna tantarinapi. ¹² Tukuy runakuna Jesusmanta pakalla kwintarkakuna paykunapura. Shukkunaka rimarkakuna: Chay runaka ali runami kan nishpa. Shukkunaka mana ali runachu, runakunata llullachikmi nishpa rimarkakuna. ¹³ Apunchikunata manchashpankuna nima maykan paymanta rimarkachu achka runakunapa uyashkankunapi.

Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachirka

¹⁴ Chusku punchata Jerusalén llaktapi tantarishpa katihushkanchipi, chusku pucha pishihushpan tukurinpanpa Jesuska Yaya Diospa wasinpi yaykurka yachachinanpa. ¹⁵ Yachachishkanta uyashpankuna apunchikuna mancharirkakuna paykunashina Yaya Diospa shiminta alita yachak kashkanrayku. Mana asirtashpankuna rimarkakuna paykunapura:

¿Imashnataya yachakushka kay runaka chasna alita yachachinanpa? Manaya ñukanchika payta yachachishkanchichu.

¹⁶ Jesuska paykunata aynirka:

Yachachishkaynika mana ñuka yuyaynimantachu. Ñukata kachawakmi chasna yachachinaynipa kamachiwashka. ¹⁷ Maykan runachari munan Yaya Diospa shiminta kasunata, paymi yachanka yachachishkaynika Yaya Diosmanta kananta, mana ñuka yuyaynimantachu. ¹⁸ Maykan runachari pay kikinpa yuyaynimanta yachachin, paymi munan runa masinkuna payta alita yachachinki nishpa kushichinankunapa. Maykanmi mana munanchu runa masinkuna pay kikinta kushichinankunapa, ashwan munanmi payta kachak Yaya Diosta kushichinankunapa, payllami shutipa kashkata yachachin, mana runa masinkunata llullachinchu.

¹⁹ Ñawpa yachachik Moisés wañupa killkashkanpi kankunata yachachin imashnami Yaya Dios munan kawsanaykichipa. Chasna kashpanpas nima maykan kankunamanta yachachishkanta kasunkichichu. Chasna kankuna kikin mana kasukkuna kashpaykichi ¿imaraykutaya ñukata wañuchiwanayankichi?

²⁰ Chaypina payta aynirkakuna:

Kanka musparihunkimi ¿Pita kanta wañuchinayan?

²¹ Jesuska paykunata rimarka:

Shuk runallata samana punchapi ampishkaynimanta ñukata piñariwankichi. ²² Yuyariychi kankuna kikin ñawpamanta pacha rurahushkaykichita. Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpaykichi kari wawaykichipa ishpanan kara puntastuta pitinkichi pusak pucha wawayarishkanwasha. Samana pucha kashpanpas chayta rurankichi. Manara Moisés wawayarishpanra yaya rukunchi Abraham wañu kawsashkanmanta pacha tukuy israel runakuna chasna ruranchi. ²³ Shuk kari wawa wawayarishkanwasha pusak pucha paktarishpan ishpanan kara puntastuta pitinkichilla samana pucha kashpanpas chasna pitinanchipa Moi-

sespa killkashkan kamachishkata kasunaykichipa. Chasna rurashpaykichi samana pucha kashpanpas ¿imaraykuta ñukata piñariwankichi samana punchapi shuk runata ampishkaynirayku? ²⁴ Ama yanka shuk runamanta millaypata yuyariychichu, ashwan yuyariychi imashnami Yaya Dios munan yuyarinaykichipa.

Jesuskamanta rimarka maymantami shamurka

²⁵ Chaypi shukkuna Jerusalenpi kawsakkuna tapunakurkakuna:

¿Mana kay Jesusta apunchikunaka wañuchinayashpa kawsanahun? ²⁶ Chayka kaypi rimahun tukuy ñukanchikuna chawpinchipi. Nima maykan payta rimanchu. Apunchikunaka yuyarinahunchari shutipa chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kananta. ²⁷ Yachanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik shamushpan nima pi yachankachu pikunami yayankunaka. Kay runamantaka yachanchi pikunami yayankunaka. Chasna kashpan ¿kay runa kamachu Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik?

²⁸ Jesuskamanta Yaya Diospa wasinpi yachachihushpan rimahushkankunata uyashpan sinchita rimarka:

Kankuna yuyarinkichi ñukata riksiwashkaykichita, chaymantapas pikunami yayaynikunaka. Ñuka kankunata rimani manami riksiwankichichu. Nima Yaya Dios ñukata kachawaktapas riksinkichichu. Payka manami nima pita llullachinchu. Chasna mana llullachik kashpanmi ñukata kay allpama kachawashka. Manami shamushkanichu ñuka kikin munay. ²⁹ Chasna Yaya Dios ñukata kachawashpan ñukallami payta alita riksinipaymanta kashkaynirayku. ³⁰ Chayta uyashpankuna apunchikunaka payta apinayarkakuna. Chasna kashpanpas mana atiparkakunachu payta apinata. Manara Yaya Dioska munashkachu chay uras wañunanpa.

Fariseokuna Jesusta apinayarkakuna

³¹ Apunchikuna Jesusta wañuchinayashpankunapas achka runakuna paypi sinchikurkakuna. Alita rimarkakuna paykunapura:

Yachanchi chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka shamushpan achka nima ima uras rikushkanchita rurashkanwa Yaya Diospa atun yachayninwa kahushkanta rikuchinka. Manami tiyanchu ashwan yachak runaka kay Jesuskamanta.

³² Fariseokuna uyashpankuna Jesuskamanta rimahushkankunata saserdotekunapa apunkunawa pakta kacharkakuna Yaya Diospa wasinta kuyrak runakunata paykuna Jesusta apinankunapa. ³³ Chaypi Jesuskamanta tukuy runakunata rimarka:

Mananami achka punchakunatanachu kankunawa kasha. Ñami paktarihun ñukata kachawakma kutinaynupa. ³⁴ Chayma rishpaynimita kankunaka maskawankichi. Chasna maskawashpaykichipas manami tariwankichichu. Kankunaka mana atipankichichu rinata maytami ñukaka risha.

³⁵ Chaypi apunchikuna tapunakurkakuna paykunapura:

¿Maytataya rinma ñukanchi payta mana atipanchipa tarinata? ¿Rinkachu karuma maypimi shuk israel masinchikunaka kawsanahun chikan runakuna chawpipi chaypi mana ñukanchikunamanta runakunata yachachinanpa? ³⁶ ¿Imatata rimanayan kasna nishpan maskawashpaykichipas manami tariwankichichu, chaymantapas maymami ñukaka risha manami atipankichichu rinata nishpa?

Jesuskamanta wiñaypa tukyarik yakutashina kunayan

³⁷ Chay tantarinanchi tukurinan punchami tukuy chay punchakunamanta ashwan ali kan. Chay punchapi Jesuskamanta kutikashka runakunapa puntanpi shayarishpan sinchita rimarka:

Maykan runami shunkunpi yakunayayta musyahuk runashina kan, payka sinchikuchun ñukapi saksakta upyashkashina kushilla kananpa. ³⁸ Maykanmi ñukapi sinchikun, paymanta llukshin wiñaypa tukyarik shutipa kawsayta kuk yakushina imashnami Yaya Diospa killkashkanpi riman.

³⁹ Chaywa payka rimanayarka Yaya Diospa Espiritunmanta, maykantami ñukanchi paypi sinchikukkunata chaymanta kunan karka. Chay uras Jesuskamanta manara wañushkarachu karka nima kawsarimushkarachu karka Yayanma kutinanpa. Chayrayku Yaya Diospa Espiritunta manara kacharkachu ñukanchipi kawsananpa.

Runakuna Jesuskamanta mana shuk yuyayllawachu karkakuna

⁴⁰ Jesuskamanta yachachishkanta uyashpankuna shuk runakunaka rimarkakuna:

Kay runaka chapahushkanchi Moisés wañushina Yaya Diospa yachayninwa yachachikmi kan.

⁴¹ Shukkunaka rimarkakuna:

Paymi kan chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik.

Chaymanta shukkunaka rimarkakuna:

Mana, mana Yaya Diospa Kachanan Kishpichichu kan. Chay Kishpichik kamaka manami shamumachu Galilea allpamanta. ⁴² Yaya Diospa killkashkanpi riman chay Kishpichik atun apunchi David wañupa miraymanta kananta. Chaymantapas riman Davidpa kawsashkan Belén llaktamanta kananta nishpa rimarkakuna mana alita Jesuskamanta yachashpankuna.

⁴³ Chay runakuna Jesuskamanta mana shuk yuyayllawachu karkakuna. ⁴⁴ Shukkunaka payta apinayarkakuna. Chasna kashpanpas mana atiparkakunachu apinata.

Israel runakunapa apunkuna Jesusta mana kirirkakunachu

⁴⁵ Chaymanta chay Yaya Diospa wasinta kuyrakkuna Jesusta mana apashpachu kutirkakuna fariseokunama saserdotekunapa apunkunamapas. Chaypi paykunata tapurkakuna:

¿Imaraykutaya chay runataka mana apamushkanichichu?

⁴⁶ Chay kuyrakkunaka aynirkakuna:

Payka yapa alita yachachikmi. Mana tiyanchu nima shuk runa payshina yachaywa rimakka.

⁴⁷ Chaymanta chay fariseokuna rimarkakuna:

¿Kankunatapash chay runaka llullachishkachu?

⁴⁸ Tukuy apunchikunamanta ñukanchi fariseokunamantapas mana tiyanchu nima shuk payta kirik.

⁴⁹ Chay mana yachak runakunalla Moisés wañupa killkashkanta mana asirtakkuna kirinahun. Paykunami Yaya Diospa kastiganan runakuna kanahun.

⁵⁰ Chaypi shuk fariseo Nikodemo shutiyu shuk tuta Jesusma rishkanrayku paykunata rimarka:

⁵¹ Moisespa killkashkanta kasushpanchi mana atipanchichu kastiganata shuk runata manara alita yachashpanchi imatami rurashka. Uchayu kananta alita yachashpanchirami payta kastigananchi.

⁵² Chaypi Nikodemota aynirkakuna:

¿Kanaschu kanki Galilea allpamanta runa chasna rimamaykipa? Yaya Diospa shiminta yachakuy yachanaykipa mana nima shuk Yaya Diospa yachayninwa yachachik Galilea allpamanta tiyanchu nishpa.

⁵³ Chasna kwintashkankunawasha tukuy kutirkakuna wasinkunama.

Mana ali kawsak warmita Jesusma pusharkakuna

8 Fariseokuna wasinkunama kutishpankuna Jesuska Olivos urkuma rirka. ² Kayantima pakari-hushkanpi Yaya Diospa wasinma kutirka. Chaypi paktashpanchi achka runakuna payta kayllayarkakuna. Chasna payta kayllayashpankuna tiyarirka yachachinanpa. ³ Chaypi Moisés wañupa killkashkanta yachachikkuna fariseokunawa pakta shuk warmita pushamurkakuna shuk kariwa musayahukta tarishkankunata. Paktashpankuna churarkakuna tukuy runakuna rikunankunapa. ⁴ Chaypi Jesusta rimarkakuna:

Yachachik, kay warmita tarishkanchi shuk kariwa musayahukta. ⁵ Moisespa killkashkanpi riman chasna warmikunata rumiwa tuksishpa wañuchinanchipa. ¿Kanka, imashnata yuyarinki?

⁶ Chay mana ayniyapata tapurkakuna yapa munashpankuna payta apinata. Chasna tapushkankunata Jesuska aynima karka wañuchiychi nishpa, ñukanchikunata winsishka romano apunchikunapa kamachishkanta mana kasumachu karka kasna nishkata: Israel runakuna mana atipanahunchu nima pita kastigashpa wañuchinata nishpa. Chaymantapas Jesuska llakichiychi nishpa aynima karka, Yaya Dios Moisespa killkashishkanta mana kasumachu karka. Chayrayku chasna payta tapushpankuna mana uyashkashina kumurishpan makin wawawa allpapi killkarayarka.

⁷ Paykuna mana sakishpankuna tapunata Jesuska shayarishpan rimarka:

Maykanmi kankunamanta ucha illa kan, payra tuk-sichun puntiru rumiwa.

⁸ Chaymanta kuti kumurishpan katirka allpapi killkashpa. ⁹ Paypa rimashkanta uyashpankuna washapurala llukshirkakuna. Puntiru rirkakuna rukukuna chay-

manta musukunana. Tukuy llukshishpankuna Jesús chay warmi puntanpi kahukllawana kiparirka.

¹⁰ Chaypi Jesús shayarishpan chay warmita rikurka.

Chaymanta tapurka:

Pani, ¿maypitaya kahunkuna chay runakunaka? ¿Nima shukchu kanta tuksinayashka?

¹¹ Chay warmika aynirka:

Nima pi, yachachik.

Jesuska payta rimarka:

Chasna kashpanka ñukapas mana rimanichu kanta kastiganankunapa. Kunanka kutiy. Manana uchata ruyaynachu.

Jesuska runakunarayku punchashina kananta rimarka

¹² Chaymanta Jesús kiparishpan Yaya Diospa wasinpi kuti runakunata yachachirka kasna nishpa:

Ñukami runakunaraykuka punchashina kani.

Maykankunami ñukata katiwanahun mana kawsankakunanchu amsapishina Yaya Diosta mana riksishpa. Ñuka punchatashina riksiwashkankunarayku yachankakuna imashnami ali ruranakunaka Yaya Diospa rikushkanpi. Chasna ñukata riksiwashpankuna wiñaypa Yaya Dioswa kawsankakuna.

¹³ Chaypi fariseokunaka rimarkakuna:

Kanlla kan kikinmanta rimanki punchashina kanaykita, chayrayku rimashkaykika mana valinchu. Mana tiyanchu ashwan shuk chasnallatata kanmanta rimakka.

¹⁴ Jesuska aynirka:

Ñuka yachani maymantami shamushkani maymami risha. Chayrayku ñukalla ñuka kikinmanta rimashpaynipas shutipami kan. Kankunaka manami yachankichichu maymantami shamushkani maymami risha.

¹⁵ Kankunaka kikin yuyaykichikunamanta runa masikichikunata uchachinkichi. Ñukaka manami kawsanichu runakunata uchayu kanki nishpa.

¹⁶ Runakunata rimashpaynipas uchayu kanki nishpa, rimashkaynika shutipami, manami yanka nishpachu kan. Chasna rimashpayni mana ñukallachu uchayu kanki nishpa rimani, ashwan kachawak Yayayniwa pakta chasna rimanchi. Chayrayku rimashkaynika shutipami. ¹⁷ Katihushkaykichi Moisés wañupa killkashkanpi kasna nin: Ishkay runa shuk runamanta apupa puntanpi chasnalla rimashpankuna shutipa kan nishpa. ¹⁸ Ñukamanta tiyan ishka chasnalla rimakuna. Ñuka kani shuk ñuka kikinmanta rimak, chaymanta Yayayni ñukata kachawakpas chasnallatata ñukamanta riman.

¹⁹ Chasna Jesuska rimashpan tapurkakuna:

¿Maypita kahun yayaykika?

Jesuska aynirka:

Kankunaka nima ñukata nima Yayaynita riksin-kichichu. Ñukata riksiwankichimaka Yayaynitapas riksin-kichimami karka.

²⁰ Tukuy chayta Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachishpan rimarka. Payka kahurka maypimi kullkita churanankunaka karkakuna. Chaypi tukuy runakunapa rikushkankunapi yachachishpan nima pi payta

apirkachu, manara Yaya Dios munashkanrayku apinankunapa.

Jesusta mana kirik runakuna siluma mana rinkakunachu

²¹ Chaymanta Jesuska kutikashka payta chiknik runakunata rimarka:

Ñukaka kankunata sakishami. Rishpayni kankunaka maskawankichi, ¿maypitaya chay kishpichikka? nishpa mana tariwankichichu. Ashwan, wañushpaykichi uchaykichimanta mana llakichirishkachu wañunaykichi tiyan. Yaya Dioska ñukata mana kirishkaykichimanta kankunata mana llakichinkachu. Chayrayku manami atipankichichu rinata maymami ñukaka risha.

²² Chayta uyashpankuna apunchikuna rimarkakuna paykunapura:

¿Imatataya rimanayan, maymami risha kankunaka mana atipankichichu rinata nishpa? Rimanayanchari pay kikin wañuchirinayashkanmanta.

²³ Chaypi Jesuska rimarka:

Kankunaka kay allpamantami kankichi, ñukaka awamantami kani. Kankunaka uchayu runakunami kankichi, ñukaka mana uchayuchu kani. ²⁴ Ñukami kani wiñaypa kawsak Yaya Dios. Kankuna pay kanaynita mana kirishpaykichika Yaya Dios uchaykichikunamantaka manami llakichinkachu. Chayrayku kankunata rimashkani wañushpaykichi uchaykichikunamanta manami llakichirishkachu wañunkichi.

²⁵ Chaypi payta asikshina tapurkakuna:

¿Pitaya kanki kanka?

Jesuska aynirka:

Kankunata shutipa kashkata rimashpaynipas mana kiriwankichichu. ¿Imaraykutaya kankunawa kwintani?

²⁶ Ñukapa tiyawan achka kankunamanta rimanaynipa, chasnaykichimanta kastigarishka kanaykichipa. Rimashkaynita mana kirishpaykichipas shutipami kan. Ñukata kachawak shutipata rimak kashpanmi rimashkaynika shutipami, paypa rimawashkanllata runakunata rimashkaynirayku.

²⁷ Chasna Jesús rimashpan apunchikunaka mana asirtarkakunachu, pay ñukata kachawak nishpan Yayan Diosmanta rimashkanta. ²⁸ Chayrayku Jesuska paykunata rimarka:

Kankuna kruspi alsawashpaykichi Yayayni Diospa Kachashkan Runata, chaypirami riksiwankichi ñuka Yaya Dios kanaynita. Chaymantapas yachankichi nima imata ñuka kikin yuyaynimanta rurashkaynita, ashwan Yayaynipa yachachiwashkanllata kasushkaynita.

²⁹ Ñukata kachawak tukuy uras ñukawa kahun. Mana nima ima uras sapallaynita sakiwashkachu, payta tukuy uras rurashkayniwa kushichishkaynirayku.

³⁰ Chasna Jesuska rimashpan achka runakuna paypi sinchikurkakuna.

Jesusta mana kirikkuna manami Yaya Diospa wawankunachu kanahun

³¹ Chaypi shuk apunchikunapas Yaya Diosmanta kashkanta yuyarishpankuna Jesús paykunata rimarka:

Rimashkaynita yuyarishpa kasushpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichi shutipa ñukata katiwakkunami kankichi. ³² Yachachishkaynita kasushpaykichika riksiwankichimi shutipa kashkata rimak kanaynita. Chasna kanaynita riksiwashpaykichimi kishpichirishka kankichi manana shuk mana ali patronpa kamachishkanshina kawsanaykichipa llullakunata kirishpa.

³³ Paykunaka aynirkakuna:

Ñukanchi kawsanchi kunkaylla yaya rukunchi Abraham wañupa miraymanta kashkanchirayku. Payshina shuklla Yaya Diosta kasushpanchi nima ima uras tiyashkachu shuk runa ñukanchita kamachik shamunanpa. ¿Imaraykutaya kanka rimanki ñukanchika kashunchi kishpichirishka? ¿Pimantataya kishpichirishka kanchima?

³⁴ Jesuska paykunata aynirka:

Alita uyawaychi. Uchata rurashpa katiwashpaykichika uchata rurachikpa kamachishkanllatana ruranaykichi tiyan, mana munashpaykichipas. ³⁵ Chasna shukpa kamachishkan kashpaykichi manami Yaya Diospa wawankunachu kankichi. Wawankunallami paywa wiñaypa kawsankakuna. Mana wawankuna kashpaykichika manami atipankichichu paywa wiñaypa kawsanata. ³⁶ Ñuka Yaya Diospa Wawan kashpayni atipani kamachirishka kahushkaykichimanta kankunata kishpichinata. Ñuka kankunata kishpichishpaynimi shutipa kishpichirishka kankichi.

³⁷ Ñuka yachani ñawpa yaya rukunchi Abraham wañupa miraymanta kanaykichita. Chasna kashpanpas kankunaka rimashkaynita mana uyanayashkaykichirayku wañuchiwanayankichi. ³⁸ Ñuka rimani maykantami Yayaynika rimawashka, kankunaka rurankichi maykantami yayaykichika riman.

³⁹ Chaypi payta aynirkakuna:

Yaya rukunchi Abraham wañupa miraymanta kashpanchi payshina shuklla Yaya Diosta kasunchi.

Jesuska paykunata rimarka:

Shutipa Abrahamshina kankichimaka payshinami alillata rurankichima. ⁴⁰ Abrahamka nima ima uras shuk alita rimak runata wañuchinayarkachu. Kankunaka Yaya Diosmanta uyashkayni shutipa kashkata rimak kashpaynipas wañuchiwanayankichi. ⁴¹ Kankuna kankichi chikan yayayu. Rurankichi maykantami yayaykichika ruran.

Chaypi payta aynirkakuna:

Ñukanchipa yayanchika shukllami. Yaya Diosllami yayanchika. Mana kanchichu shuk yayamanta wawakunashina.

⁴² Jesuska aynirka:

Yaya Dios yayaykichi kamaka ñukata yuyawankichimami paymanta kashkaynirayku. Pay kachawashpanmi shamushkani. Manami shamushkanichu ñuka kikin yuyaynimanta. ⁴³ ¿Imaraykuta mana asirtankichichu

rimahushkaynita? Kankunata rimani, manami asirtan-kichichu mana alita shiminita uyanayashkaykichirayku.⁴⁴ Yayaykichika supaykunapa apunmi. Paypa wawankuna kashpaykichi tukuy munashkanta ruranayankichi. Yaya Dios runata rurashkanmanta pacha supayka runata wañuchik kan. Tukuy shutipa kashkata piñarin shunkunmanta pacha llullachik kashkanrayku. Chasna shunkunmanta pacha llullachik kashpanmi llullallata riman. Paymi llullaysiki, tukuy llullaka paymantami.⁴⁵ Ñuka shutipa kashkata rimak kashpayni manami kiriwankichichu.⁴⁶ ¿Pita kankunamanta atipan uchata rurashkaynita rimak rinata? Nima pi atipanchu. Shutipa kashkata rimak kashpayni ¿imaraykuta mana kiriwankichichu? ⁴⁷ Maykan runami Yaya Diospa wawan kan, paypa shiminta kasunmi. Kankunaka shiminta mana kasunkichichu mana paypa wawankuna kashkaykichirayku.

Ñawpa kawsak Abraham manara tiyashpanra Jesukristu ña tiyarka

⁴⁸ Jesuspa rimashkanta uyashpankuna apunchikunaka payta rimarkakuna:

Ñukanchika alita rimanchi Samaria allpamanta runashina kanki supay yaykushka nishpa.

⁴⁹ Chaypi Jesuska aynirka:

Mana supay yaykushka runachu kani. Ashwan Yayaynita kushichishpallami kawsani. Chasna kashpaynipas kankunaka millaypallata rimawankichi.⁵⁰ Ñuka mana maskanichu runakuna ali kanki nishpa rimawanankunapa. Chasna kashpanpas tiyan shuk maykanmi munan runakuna kushichiwanankunapa. Paymi shuk puncha rimanka rurashkaynika alichu manachu nishpa.⁵¹ Alita uyawaychi, maykan runami rimashkaynita kasun, chayka manami wañunkachu.

⁵² Chaypi apunchikunaka aynirkakuna:

Yaya rukunchi Abrahamka wañurka, chaymantapas Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkuna tukuy wañurkakuna. ¿Imashnataya kanka rimanki, maykan runami shiminita kasun, payka manami wañunkachu nishpa? Kunan shuti yachanchi supay yaykushka runa kanaykita.⁵³ Yaya rukunchi Abraham wañurka. Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunapas tukuy wañurkakuna. ¿Kanka paykunamanta pasachu kanki? ¿Pi kanaykitataya yuyarinki?

⁵⁴ Jesuska aynirka:

Rimaynimaka ñuka kikinmanta atun yachayyu kani nishpa, rimashkaynika manami valimachu. Yayaynimi chasna atun yachayyu kanaynita riman, maykantami kankunaka rimankichi Yaya Diosninchi nishpa.⁵⁵ Chasna rimashpaykichipas payta mana riksinkichichu. Ñuka shuti payta riksini. Mana riksinihu nishpa rimaynimaka kankunashina llullaysiki kaynima. Chasna payta riksishpaynimi shiminta kasuni.⁵⁶ Ñawpa kawsak yaya rukunchi Abraham atunta kushikurka allpama shamunaynita rikonanta yachashpan. Shamushkaynita rikushpan kushikurka.

⁵⁷ Chayta uyashpankuna apunchikuna Jesusta rimarkakuna:

¿Imashnataya ñawpa Abraham kawsashkanta rikushkanki? Manara kankichu nima pichka chunka watayu.

⁵⁸ Jesuska paykunata aynirka:

Alita uyawaychi, Abraham manara wawayarishpanra ñuka chasnalla kawsa Yaya Dios karkani.⁵⁹ Chasna Jesuska runa kashpanpas Yaya Dios kananta rimashpan rumikunata apirkakuna payta tuksishpa wañuchinankunapa. Chaypi Jesuska pakashpan Yaya Diospa wasinmanta llukshirka.

Jesuska shuk wisku runata ampirka

9 Jesuska Yaya Diospa wasinmanta llukshishkan-washa ñukanchi runankunawa purishpan wawayarishkanmanta pacha wisku runata rikurkanchi.

² Chaypi Jesusta tapurkanchi:

Yachachik, ¿imamantataya kay runaka wisku wawayarishka, yayankunapa uchanmantachu, pay kikinpa uchanmantachu?

³ Chaypi Jesuska ñukanchita aynirka:

Chasna wisku wawayarishkanka mana kanchu pay kikinpa uchanmanta nima yayankunapa uchankunamantachu. Payka wisku wawayarishka Yaya Dios atun yachayninwa ampishpan runakunata rikuchinapa.

⁴ Kawsa kahushpanchira kachawak Yaya Diosta kashushpa kamachishkankunata rurananchi tiyan. Wañushkanchiwasha nima imata atipashunchichu ruranata.⁵ Yaya Diosta mana kasuk runakuna chawpipi kahushpaynira paykunarayku punchashina ali ruranakunata riksichikmi kani.

⁶ Chasna rimashkanwasha Jesuska allpapi tyukashpan allpawa chapushpan wiskupa ñawinpi kakurka.

⁷ Chaymanta rimarka:

Mayllakriy ñawikita runakunapa rurashkan Siloé yaku tantarinapi. Chay Siloé ninayan kachashka. Chaypi mayllarik rirka chay wiskuka. Mayllarishpan chay wiskuka ampirirka. Ña rikushpanna wasinma kurtirka.

⁸ Chay kuchunpi kawsakkuna, ñawpa kullkita tapuhushkanta rikukkunapas tapunakurkakuna:

¿Mana kay tiyarishpa kullkita tapupayarka?

⁹ Shukkunaka rimarkakuna:

Ari, paymi.

Shukkunaka:

Mana paychu, payshina rikurishpanpas nishpa rimarkakuna.

Chay wisku ampirishkaka rimarka:

Ari, ñukami kani.

¹⁰ Chaypi payta tapurkakuna:

¿Imashnamantataya kunanka ña atipanki rikunata?

¹¹ Paykunata aynirka:

Chay Jesús shutiyu runami llawsanta allpawa chapushkanwa ñawinipi kakushpan rimawarka: Mayllakriy runakunapa rurashkan Siloé yaku tantarinapi nishpa. Chayma rishpayni ñawinita mayllarkani, chay ratulla rikurkanina.

¹² Chaymantapas payta tapurkakuna:

¿Maypita chay kanta ampik runaka?

Payka aynirka:

Mana yachanichu maypichari kahun nishpa.

Israel runakunapa apunkunaka wisku ampirishkata tapurkakuna

¹³ Jesús llawsanta allpawa chapushpan samana punchapi chay wiskuta ampirka. Chay puncha nima pi atipapayanchu imata ruranata. Chayrayku chay ampirishkata fariseokunama pusharkakuna. ¹⁵ Paykunapas payta tapurkakuna:

¿Imashnamantata kunanka atipanki rikunata?

Chay ampirishkaka aynirka:

Chay ampiwak runaka llawsanta allpawa chapushkanwa ñawinipi kakurka. Chayta mayllak rirkani. Kunanka rikuknami kani.

¹⁶ Shuk fariseokunaka rimarkakuna:

Chay kanta ampik runaka manami Yaya Diosmantachu mana samashkanrayku samana punchapi.

Shukkunaka paykunamanta rimarkakuna:

Uchasapa kamaka mana ruranata atipamachu karka tukuy chay nima ima uras rikushkanchita atun yachaywa rurashkankunata.

Chasnamanta mana shuk yuyayllawachu karkakuna.

¹⁷ Kutikashka chay ampirishkata tapurkakuna:

Rimashkanki pay kanta ampishkanta. Chasna kashpanka ¿imatata kanka yuyarinki paymanta?

Ñukaka yuyarini payka Yaya Diospa yachayninwa rurak runa kananta nishpa aynirka.

¹⁸ Chaypi chay apunchikunaka mana kirishkaku-nachu ñawpa wisku kashkanta. Chayrayku yayankunata kayachirkakuna. ¹⁹ Paktashpankuna paykunatapas tapurkakuna:

¿Kayka kanchu kikin wawaykichi? ¿Shutipachu wisku wawayarirka? Chasna kashpan ¿imashnamantataya kunanka rikuk tukushka?

²⁰ Chaypi yayankunaka aynirkakuna:

Ari, kikin wawanchimi. Shutipami wisku wawayarirka.

²¹ Mana yachanchichu imashnamantami rikuk tukushka, nima yachanchichu pimi payta ampishka. Pay kikin-ta tapuychi. Ñami ruku kan. Paymi kankunata rimanka.

²² Chasna rimarkakuna manchashpankuna tantarinnanchi wasimanta wichuy tukunankunata. Manara Jesús chay wiskuta ampishpan apunchikunaka runakunata rimarkakuna: Maykan runakunami Jesumanta rimanhun: Chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kan nishpa, chay runakunatami tantarinnanchi wasimanta wichushunchi. ²³ Chayta yachashpankuna yayankunaka rimarkakuna: Pay kikin-ta tapuychi. Ñami ruku kan. Paymi kankunata rimanka nishpa.

²⁴ Chaypi apunchikunaka wisku ampirishkata kayachirkakuna kuti shamunanpa. Paktamushpan rimarkakuna:

Kunan shuti Yaya Diospa puntanpi mana llullashpa shutipata rimay chay ampiwashka runa nishkaykimanta. Ñukanchi yachanchi chay runaka uchasapa kananta.

²⁵ Chay ampirishka runaka aynirka:

Mana yachanichu uchayuchu manachu nishpa.

Ñukaka yachanimi wisku kashkaynita, kunanka rikuninami.

²⁶ Chaypi kutikashka payta tapurkakuna:

¿Imashnata rurarka kanta ampinanpa wisku kashkaykimanta?

²⁷ Chay wisku ampirishkaka aynirka:

Ñami kankunata rimashkani. Rimashpaynipas manami kiriwankichichu. ¿Imaraykuta munankichi kutikashka rimanaynipa? ¿Kankunapas payta katinata munankichichu?

²⁸ Chayta uyashpankuna yapa piñarishpa millaypata rimarkakuna. Chaymantapas rimarkakuna:

Kanka kasunki chasna runata, ñukanchika ali yachachik Moisés wañupa killkashkan Yaya Diospa kamachishkanllata kasunchi. ²⁹ Moisesmanta yachanchi Yaya Dios payta rimashkanta. Chay runamantaka nima imata yachanchichu. Nima yachanchichu maymantachari shamushka.

³⁰ Chaypi wisku ampirishkaka aynirka:

¿Imashnataya chasnaka kanka? ¿Ñukanchimanta pasa Yaya Diospa shiminta yachakukkuna kashpaykichitachu mana yachankichi maymantami shamushka chay ñukata mana atipaypata rurashpa ampiwashka runaka?

³¹ Alita yachanchi Yaya Dioska mana uyanchu uchayu runakunataka, ashwan uyanmi, maykankunami payllata kushichishpa paypa munashkanta rurashpa kawsanahun. ³² Nima ima uras uyashkanchichu shuk runa wisku wawayarishka ampirishkanmanta. ³³ Chay runa mana Yaya Diosmanta kamaka manami atipamachu karka kay mana atipaypata ruranata.

³⁴ Chaypi shuk runa wisku wawayarishpan uchamanta chasna tukushkanta yuyarishpankuna payta rimarkakuna:

Wawayarishkaykimanta pacha uchasapami kanki.

Chasna kashpaykika ¿imashnataya ñukanchi

yachachikkunataka yachachinayanki?

Chasna rimashpankuna tantarina wasimanta wichurkakuna.

Yaya Diosta mana kasukkuna wiskushina kanahun

³⁵ Chasna wichushkankunata yachashpan Jesuska payta maskananpa rirka. Chay wisku ampirishkata tarishpan tapurka:

¿Sinchikunkichu Yaya Diospa Kachashkan Runapi?

³⁶ Chaypina aynirka:

Rimaway wawki, ¿pitaya chay runaka paypi sinchikunaynipa?

³⁷ Jesuska aynirka:

Ñami rikushkanki chay runataka, ñukami kani maykanwami kwintahunki.

³⁸ Chaypina paypa puntanpi kunkurirka. Kunkurishpan rimarka:

Kunan shuti kanpi sinchikuni shutipa Amuyuni kanki.

³⁹ Jesuska rimarka:

Ñukaka kay allpama shamushkani runakunata rikichinaynipa imashnami kanahun Yaya Diospa

rikushkanpi. Tiyan shuk mana alita rurak runakuna wiskushina Yaya Diospa shiminta mana riksikkuna. Chay runakunata yachachishpa yanapashami alita rikuk runakunashina Yaya Diospa shiminta riksik tuku-nankunapa. Shuk runakuna tiyan alita rikuk runaku-nashina Yaya Diospa shiminta riksik kanankunata yu-yarikkuna. Paykunaka shutipa wiskushinami Yaya Diospa shiminta mana asirtashpa kiparinkakuna.

⁴⁰ Chayta uyashpankuna kuchunpi kahuk fariseokuna kaha tapurkakuna:

¿Kanka rimankichu ñukanchipas wiskushina kahushkanchita?

⁴¹ Jesuska paykunata aynirka:

Shuk wiskushina kankichimaka Yaya Diospa shiminta mana riksishpa, nima pi kankunamanta mana ali kashkaykichita rimak rinmachu. Kankunaka mana asirtashpaykichipas rikuk runakunashina kanchi Yaya Diospa shiminta riksik nishpa rimankichi. Chasna yan-ka rimashkaykichirayku uchaykichika manana lla-kichiypanachu.

Jesuska runankunawa kawsan, imashnami shuk alita obehanta kuyrakka obehankunawa kawsan

10 Fariseokuna yuyarinahun runa masinchikunata yachachik kashpanchi obehakunata kuyrak runashina paykunata kuyrak kanchi nishpa. Jesuska chasna yuyarishkankunata riksishpan paykunata kas-na yachachishpa katirka:

Alita uyawaychi. Rikuychi shuk kuyrak amuta obehankunawa. Obehakunapa tiyan shuk samanankuna kincharishkaka shuk punkuyulla. Chay punkuta yaykuk runaka kikin kuyrakmi. Maykankunami mana chay punkuta yaykunahun, ashwan shuk partita sikashpa yaykunahun, chaykunaka kanahunmi shuwakuna.

³ Chay samanankuna kincha punkupi tiyan shuk kuyrak runa. Payka chay obehakunata kuyrakraykulla paskan. Chay kuyrak runaka yaykushpan obehankunata karan shukta shutinkunapi kayan. Paypa shiminta uyashpankuna kushikushpa kasunahun riksishkankunarayku. Chay kuyrak runaka obehankunata kayashpan chushama llukshichin. ⁴ Ña tukuy llukshishpankuna obehankunapa puntankunapi purin. Paykuna payta katinahun, shiminta riksishkankunarayku. ⁵ Mana riksishkankunataka manami katinahun, ashwan paymanta mitikunahun, shiminta mana riksishkankunarayku.

⁶ Chasna Jesuska rimashpan mana shutillatachu payta chiknik runakunata yachachirka. Paykunaka mana asirtarkakunachu imatami chay rimashkanwa yachachinayarka.

Jesuska shuk alita obehankunata kuyrakmanta rimashpan yachachinayan runankunata kishpichinanmanta

⁷ Jesuska paykunata yachachishpalla katirka: Alita uyawaychi. Ñukami kani obehakunapa samanankuna kincha punkushina. ⁸ Ñukamanta puntiru achka llullachishpa yachachikkuna shamushkakuna. Mana

punkuta yaykushpankunami mana kanahunchu kikin obehakunata kuyrakuna. Kanahunmi obehata shuwakunashina. Runakunata llullachishpa chinkachinahun. Obeynikunaka ñukata alita riksiwashpankuna manami paykunataka kasushkakunachu. ⁹ Ñukami kani obehakunapa samanankuna kincha punkushina. Maykankunami yaykunahun, paykunataka wañuyman-ta kishpichishami. Chasna alita wakaycharishka tukushpankuna mana manchashpa yaykunahun llukshinahun, tukuy munashkankunata kushilla kawsanankunapa tarinahun.

¹⁰ Obehata shuwakunaka shamunahun kichunapa, wañuchinapa, chinkachinapa. Chasnashinami mana alita yachachikkunaka runakunata ruranahun. Ashwan ñukaka shamushkanimi runakunata mana tukurik nima ima uras riksishkankuna shutipa kawsayta kunaynipa. ¹¹ Ñukami kani alita obehankunata kuyrak runashina. Ali kuyrak runaka obehankunata yapa yuyashpan wañushanpas paykunata kishpichinaynipa nishpa wañuma. ¹² Maykanmi kullkita ganananllapa obehakunata kuyran, payka puma shamuhushpan sakin. Paykunamanta mitikun, mana kikin amun kashkanrayku. Pumaka obehakunata apinapa shamuhushpan paykunata shikwachin tukuy partima.

¹³ Chay kuyrakka mitikun, kullkita ganananllapa kuyrahushkanrayku. Mana obehakunata kuyran, paykunata yuyashkanrayku.

¹⁴ Ñukami kani runaynikunarayku shuk alita obehankunata kuyrak runashina. Riksinimi pikunami runaynikunaka. Karan shukta yuyashpayni alita riksini. Chasnallatatami runaynikunapas alita ñukata riksiwanahun. ¹⁵ Imashnami Yayayni Dios ñukata riksiwan, chaymantapas imashnami ñuka payta riksini, chasnallatatami ñukapas runaynikunawa alita riksinakuni. Paykunata kishpichinayniami wañusha. ¹⁶ Chaymantapas imashnami obehankunata kuyrak runapa tiyama chikan obehankuna shuk parti shuk kinchapi, chasnashinami ñukapapas shuk parti tiyawan shuk runaynikuna mana israel runakunamantachu. Paykunatapas yachachinayni tiyan kasuwanankunapa. Yachachishkaynita uyashpankuna kasuwankakuna. Tukuy partimanta runaynikunata tantachinayni tiyan tantaylla kawsanankunapana ñuka sapallana kuyrak kanaynipa. ¹⁷ Paykunata kishpichishpa wañusha. Wañushkaynimanta kawsarisha. Nima pi atipawankachu wañuchinata, ashwan ñuka kikin munay wañusha. Chasnallatatami ñuka kikin munay kawsarimusha. Yayayni Diosmi kachawashka chasna wañunaynipa chaymantapas kawsarimunaynipa. Chasna payta kasuhushkaynirayku ñukata yapa yuyawan.

¹⁹ Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpankuna apunchikunaka kutikashka mana shuk yuyaywallachu karkakuna. ²⁰ Achka rimarkakuna:

Kay runaka supay yaykushka muspa runami kan. Mana valinchi payta uyananchipa.

²¹ Shukkunaka rimarkakuna:

Nima maykan runa supay yaykushka kamaka payshina rimamachu. Chasna supay yaykushka runa kamaka mana atipamachu karka wiskuta ampinata.

Jesuskaya Yaya Diospa Wawan kananta rimarka

²² Chiri killakuna paktashkan uras Jerusalén llaktapi shuk tantarina tiyarka. Tantarishka kahurkakuna kushikushpa yuyarinankunapa Yaya Diospa wasinta kuntrankuna ñawpa urmachishkankunamanta kuti alichashkankunata. Jesuspas Jerusalenpi kahurka. Yaya Diospa wasinpimi karka punku mayanpi Salomón shutiyu wasipi. Chiri kashpan chaypi puririrka.

²⁴ Chaypi apunchikuna payta muyukta shayarishpankuna tapurkakuna:

¿Imaraykuta mana kuskata rimankichu pimi kanki? Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kashpaykika ñukanchita kuskata rimay.

²⁵ Jesuskaya paykunata aynirka:

Ñami kankunata rimashkani, manami kiriwankichichu. Yayayni atun yachayninta kuwashkanrayku rurashkaynikunata rikushpaykichi atipankichi yachanata pimi kani. ²⁶ Kankuna mana munankichichu kiriwanata, mana obehaynikuna kashkaykichirayku. ²⁷ Obehaynikunaka shiminita riksinahun. Ñukapas paykunata riksini. Paykunata kayashpayni katiwanahun. ²⁸ Ñuka paykunata Yaya Dioswa mana tukurik kawsayta kuni. Manami rinkakunachu ñukamanta anchurishka wiñaypa parisinankunapa. Nima pi atipanchu ñukapi kirikkunata kichuwanata. ²⁹ Yayayni paykunata kuwashka. Nima pi paytaka atipanchu kichunata tukuyanta ashwan atun yachayyu kashkanrayku. ³⁰ Ñukapas Yayayniwa tukuyipi shuk yuyayllawa parihu yachayyu kanchi.

³¹ Chasna Jesús rimashpan kutikashka apunchikunaka rumikunata apirkakuna payta tuksishpa wañuchinankunapa. ³² Chasna wañuchinayahushkankunapi Jesuskaya paykunata rimarka:

Kankuna rikushkankichi Yayayniwa yachayniwa alikunata rurashkaynita. ¿Maykan chay ali rurashkaynikunamantata wañuchinayawankichi?

³³ Chaypi apunchikunaka aynirkakuna:

Manami kanta rumiwa wañuchinayahunchichu alita rurashkaykimanta. Kanta wañuchinayahunchimi runa kashpaykitata Yaya Diosmi kani nishpa rimashkaykichirayku. Chasna tukuy runakunamanta pasa Yaya Diosshina kanayashpaykimi kanta wañuchinayahunchi.

³⁴ Chaypi Jesuskaya aynirka:

Alita yuyariychi yachakushkaykichi ñawpa Yaya Diospa killkachishkanta. Chay killkachishkanpi apunchikuna wañuta kasna nin:

Kankunata rimani ñukashina dioskuna kanaykichita.

³⁵ Yaya Dios kikin chasna rimashpan nima pi atipanchu rimanata mana ali kananta. Chay runakunamanta akllashkan apukuna wañuta rimarka payshina kanankunata. ³⁶ Ñuka paykunamanta pasa kani Yayayni Dios ñukallata akllashkanrayku kay allpama kachawanapa tukuy munashkanta paktachinayniwa.

Runakunamanta akllashkan apunchikuna wañuta rimashpan payshina kanankunata, ashwan atipani ñuka rimanata Yaya Diospa Wawanmi kani nishpa.

¿Imaraykuta chasna rimashpayni piñariwankichi millaypata rimanki nishpa? ³⁷ Yayayniwa kamachiwashkanta mana rurashpaynika chay uras shuti ama kiriwaychichu Yayayni Diospa kachashkan kanaynita. ³⁸ Yayayni Diosmanta kani rimashpayni mana kiriwashpaykichipas Yayayniwa kamachishkanta rurashkaynita rikushpaykichi kiriwaychi Yaya Diospa kachashkan kanaynita. Chasna rikushkaykichirayku kiriwaychi yachanaykichipa ñuka Yayayniwa, Yayayni ñukawa shuk yuyayllawa kahushkanchita.

³⁹ Chasna rimashpan Jesusta kutikashka apinayarakuna. Chaypi paykunamanta payka kishpimurka.

⁴⁰ Chasna kishpishkanwasha Jordán yaku chimpama kutirka maypimi Juanka bawtisapayarka. Chayllapi kiparirka. ⁴¹ Achka runakuna payta rikuk shamurkakuna. Chaypi rimarkakuna paykunapura:

Juanka mana rurapayarkachu atun yachaywa nima ima uras rikushkanchikunata kay Jesusshina. Chasna kashpanpas tukuy kay runamanta rimashkanka shutipami.

⁴² Chaypi achka runakuna Jesusta kirik tukurkakuna.

Jesuskaya rimarka Lasaropa wañushkanpi Yaya Diospa atun yachayninta rikuchina kashkanmanta

11 Tiyarka Jesuspa shuk yuyashkan runa Lásaro shutiyu. Payka sinchita unkushka karka. Ishkay paninkunawa pakta Judea allpapi kahuk Betania llaktapi kawsarka. Paypa paninkunaka karka Marta shukka Maria. ² Chay Mariami masna punchakunamanta Jesuspa chakinpi talina karka mishkinlla asnak perfumita, chaymanta chukchanwa chakichina karka paypa chakinta. ³ Lásaro unkushka kashpan chay paninkunami shuk runata kacharkakuna Jesusta kayak shamunanpa: Kanpa kikin amiguyki Lasaromi wañuhun nishpa. ⁴ Chayta uyashpan Jesuskaya aynirka:

Chay amiguynika manami unkushkachu wañunanpa, ashwan Yaya Dios atun yachayninta rikuchinanpami, chaymantapas ñuka Yaya Diospa Wawan atun yachayninta rikuchinayniwa.

⁵ Jesuskaya Lasarota paninkunanti yapa yuyashpanpas Lásaro unkushka kashkanta yachashpan mana utkallachu chayma rirka. Chay kahushkanllapi ishkey puncha ashwan kiparirka. ⁷ Chaymanta ñukanchi paypa runankunata rimarka:

Akuychi kutikashka Judea allpama rishunchi.

⁸ Chaypi payta rimarkanchi:

Yachachik, Judea allpapi apunchikuna kanta rumiwa tuksishpa wañuchinayashkakuna. Ama kuti chayma riychu.

⁹ Jesuskaya aynirka:

Karan shuk punchapa tiyan chunka ishkey uras. Chunka ishkey uras manara pasashpanka manara tuta yanrachu. Chasnashinami Yayayni Diospa munashkanta manara paktachihushpaynika ñukata mana wañuchiwankakunarachu. Punchapi purihushpaykichi

mana takarinkichichu, punchayachik rikuchihushkan-rayku. Tutapi purihushpaykichika takarinkichimi, mana puncha tiyashkanrayku. Chasnashinami ñukata kati-washpaykichu Yaya Diospa munashkanta rurashpa punchapi purihukshina alita kawsankichi. Mana ñukawa pakta kawsashpaykichika amsapishina purishpa pantankichi.

¹¹ Astalla unaystumanta rimarka:

Chay amigunchi Lasaroka samahumi, atarichik rishara.

¹² Jesuska wañushkata samahumi nishpa rimarka. Ñukanchi yuyariranchi kawsa runa puñuhuktashina. Chayrayku ayniranchi:

Yachachik, puñuhushpanka ampirinkami.

¹⁴ Chaypina Jesuska ñukanchita kuskata rimarka:

Lasaroka ña wañushkami. ¹⁵ Yapa munashpayni ash-wanta yachakunaykichipa ñukapi sinchikunata, kushikunimi wañuhushpan mana chaypi kashkayni-rayku. Kunanka akuychina payta rikuk rishunchi.

¹⁶ Chaypi chay chunka ishka Jesuspa runan masinchi Tomás, maykantami rimapayarkakuna ishka yawa-yarishka, ñukanchita rimarka:

Akuychi, ñukanchipas rishunchi yachachikwa pakta wañunanchipa.

Jesuska Lasarota kawsachirka

¹⁷ Betania llaktama rishpanchi shukkuna Jesusta rimarkakuna ña chusku puncha Lasaropa aychanka urku uchukupi taparishka kahushkanta. ¹⁸ Chay Betania llaktaka karkami Jerusalén kuchupi chawpi ura purishpa. ¹⁹ Achka israel masinchikuna Jerusalemanta rirkakuna Martata Mariata turin wañushkanmanta llakihushkankunapi sinchikuchinankunapa. ²⁰ Marta Jesuspa paktahushkanta yachashpan tinkunapa shamurka. Mariaka wasillapi kiparirka mana yachashpan Jesús paktahushkanta. ²¹ Chaypina Martaka Jesusta tinkushpan rimarka:

Yachachik, kan kaypi kankima karka, turinika mana wañumachu karka. ²² Kunanpas yachani Yaya Dios tukuy tapushkaykita rurananta.

²³ Chaypi Jesuska Martata aynirka:

Turikika kuti kawsarinkami.

²⁴ Chaypi Martaka rimarka:

Ari, yachani kay mundu tukurihushpan turinika tukuy wañushkakunawa pakta kawsarimunanta.

²⁵ Jesuska aynirka:

Ñukami kani wañushkakunata kawsachik, runakunata wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kuk. Maykan runami ñukapi sinchikun, payka wañushpanpas kawsanmi.

²⁶ Maykan runami ñukapi sinchikushpa kawsan, payka wañushpanpas nima ima uras ñukamanta anchurishka kankachu. ¿Kirinkichu kay rimashkaynita?

²⁷ Martaka Jesusta aynirka:

Ari, kirinimi chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kanaykita. Yaya Diospa Wawanmi kanki, maykanmantami Yaya Dios rimarka kay allpama shamunanta.

²⁸ Chasna rimashkanwasha Martaka ñañan Mariata kayak rirka. Alimanta rinkrinpi rimarka:

Ñukanchita yachachikmi shamuhun, kantami kayahun.

²⁹ Chasna rimashkata uyashpanlla utkalla atarirka Jesusma shamunanpa. ³⁰ Jesús ñukanchi runankunawa manara chay llaktankunapi paktahurkanchirachu.

Maypimi Martaka ñukanchita tinkuk shamurka chaylapi karkanchi. ³¹ Chay wasinpi Jerusalemanta israel masinchikuna Mariata llakihushkanpi sinchikuchishpa kahurkakuna. Kallpa rishkanta rikushpankuna yuyarirkakuna Lasaropa aychanta churashkankuna uchukuma wakananpa rihushkanta. Chasna yuyarishpankuna payta katirkakuna. ³² Chasna Mariata kati-hushpankuna paywa pakta Jesusta tinkuk shamurkakuna. Chaypi Mariaka Jesuspa puntanpi kunkurishpan rimarka:

Yachachik, kan kaypi kankima karka, turinika mana wañumachu karka.

³³ Jesús Mariata paywa pakta kahuk runakunata wakahushkankunata rikushpan llakirirka, wañuyta shunkunpi piñarirka. ³⁴ Chaypina paykunata tapurka: ¿Maypita payta churashkankichi?

Paykunaka aynirkakuna:

Chaypimi churashkanchi. Akuychi rikuk rishunchi.

³⁵ Chasna rimashpankuna Jesús paykunawa pakta llakirishpan wakarka. ³⁶ Wakahushkanta rikushpankuna paykunapura rimarkakuna:

Rikuychi maytukuytata Lasarota yuyarka.

³⁷ Shukkuna rimarkakuna:

Pay ampirka wisku wawayarishkata. Lásaro manara wañushpanra ¿imaraykutaya mana ampishkachu?

³⁸ Lasaropa aychanta churashkankuna uchukupi paktahushpanchi Jesús kutikashka shunkunpi wañuyta piñarirka. Chay churashkankunaka karka shuk urku uchukupi. Punkunka atun rumiwa taparishka karka.

³⁹ Chaypi Jesuska runakunata rimarka:

Anchuchiychi chay punkuta tapak rumita.

Chayta uyashpan wañushkapa panin Martaka rimarka:

Yachachik, kunanka ña millaypata asnan, ña chusku puncha chay uchukupi kahushkanrayku.

⁴⁰ Chaypina Jesuska rimarka:

Ña kanta rimashkani, ñukapi sinchikushpayki Yaya Diospa atun yachayninta rikunkimi.

⁴¹ Chayta uyashpankuna shukkunaka chay uchku punkuta tapak rumita anchuchirkakuna. Jesuska siluma rikushpan rimarka:

Yayayni, kanta agradesinimi tapushkaynita uyashkaykirayku. ⁴² Yachanimi tukuy uras tapushkaynita ruranaykita. Chasna yachashpaynipas sinchita rimashpa kanta agradesishkani kay runakuna uyanankunapa. Yapa munani kachawashkaykita kirinankunapa.

⁴³ Chayta rimashkanwasha Jesuska sinchita kayarka:

¡Lásaro, llukshimuy chay uchumanta!

⁴⁴ Chay wañushkaka llukshimurkana. Paypa makin chakin pillurishka karkakuna ñañu llachapawa, uyan

pillurishka karka llachapawa. Chaypina Jesuska rimarka:

Paskaychi pillurishkanta rinanpa.

Apukuna Jesús tukuy runakunaranti wañunanpa kwintarkakuna

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

⁴⁵ Chasna Lasarota kawsachishkanta rikushpankuna Mariawa pakta achka shamushka israel masinchikuna Jesuspi sinchikurkakuna. ⁴⁶ Shukkunaka fariseokunama rirkakuna tukuy Jesuspa rurashkanta kwintanankunapa. ⁴⁷ Chasna rimashkankunata uyashpankuna saserdotekunapa apunkunaka tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kwintak atun apunchikunata kayachirkakuna tantarinankunapa. Tantarishpankuna paykunapura Jesusmanta kwintarkakuna:

¿Imatataya rurashunchi? Chay runaka atun yachaywa achka nima ima uras rikushkanchikunata rurahun.

⁴⁸ Shuk imata rurananchi tiyan manana chaykunata rurashpa kawsanapa. Chasna rurashpa katishpanka tukuy runakunami payta kasunkakuna, Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kuntranchikunamanta kishpichinanpa nishpa. Chasna kashpan ñukanchikunata winsishka romano runakuna piñarishpankuna waklichinkakuna Yaya Diospa wasinta, chaymantapas wañuchinkakuna tukuy ñukanchi israel runakunata.

⁴⁹ Chay wata Kaifaska saserdotekunapa atun apu kashpan tukuy chay apunchikunamanta ashwan atun apumi karka. Chaypi payka chay shukkunata rimarka:

Kankunaka nima imata yachankichichu. ⁵⁰ Yuyariychi, ashwan ali kama shuk runalla tukuy runakunaranti wañunanpa, mana tukuy ñukanchi israel runakuna wañunanchipa.

⁵¹ Chasna rimashkanka mana pay kikin yuyayninmantachu karka. Chay wata saserdotekunapa atun apu kashpan Yaya Dios payta yuyachirka Jesús ñukanchi israel runakunaranti wañunanmanta rimanapa. ⁵² Chaymantapas yuyachirka manami ñukanchi israel runakunantillachu wañunanmanta rimanapa, ashwan wañushpan tukuy partimanta Yaya Diospa wawankunata shuk aylullatashina rurananta rimanapa. ⁵³ Chasna Kaifás rimashkanmanta pacha apunchikuna shuk yuyayllawa yuyarirkakuna imashnami ima urasmi Jesusa wañuchichinkakuna.

⁵⁴ Chayta yachashpan Jesuska manana purirkanachu achka israel masinchikuna rikushkankunapi. Ñukanchiwa pakta chay llaktakunamanta llukshirka. Shuk llakta Efraín shutiyuma rirkanchi. Chay llaktaka chunlla chakishka allpa mayanpi karka. Chaypi kiparirkanchi.

Runakuna Jesusa Jerusalenpi maskarkakuna

⁵⁵ Ñukanchi israel runakunapa Paskua punchakuna kuchupi kashpan achka llaktakunamanta israel masinchikuna Jerusalén llaktama rirkakuna tantarinankunapa. Chay tantarina manara paktarihushpanra paktarkakuna Yaya Diospa kamachishkanshina alicharinkunapa. Mayllaripayanahun atipanankunapa

yaykunata chay tantarinapi. ⁵⁶ Chaypi kashpankuna Jesusa maskashpa purirkakuna. Yaya Diospa wasinpi tapunakushpa kahurkakuna paykunapura:

¿Imashnata kankunaka yuyarinkichi Jesusmanta, shamunkachu kay tantarinapi manachu?

⁵⁷ Puntiru paktashpankuna fariseokuna saserdotekunapa apunkunapas kamachirkakuna, maykan runapas Jesusa rikushpanka rimak rinankunapa apinankunapa payta.

Maria mishkinlla asnak perfumita Jesuspi talirka

(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

12 Paskuarayku sokta puncha pishihushpanra Jesusa ñukanchiwa pakta kuti Betania llaktama rirka. Chay llaktapi Lasaroka kawsarka, maykantami Jesusa wañushka kashkanmanta kawsachirka. ² Payta kawsachishkanrayku Jesuspa amigunkuna shuk atun mikunata rurarkakuna payta kushichinankunapa. Chaypi tantarishpanchi Martaka mikunata churanata yanaparka. Lásaro chaypi ñukanchiwa pakta mikuhurka. ³ Chasnapi Mariaka apamurka shuk butilla perfumita yapa chaniyuta. Chay perfumika nardo shutiyu anku yaku karka. Chayta talirka Jesuspa umanmanta chakinkama. Chasna talishpan chakichirka chukchanllawa. Tukuy wasi mishkihlla asnarka. ⁴ Chaypina chay Jesuspa chunka ishkay runan masinchi Judas Iskariote, maykanmi payta apichina karka kasna rimarka:

⁵ ¿Imaraykuta chay perfumita mana kimsa pachak denariospi rantichishkanchichu? Apinchima karka maykantami shuk runaka shuk watata tarawashpan ganan, chay kullkiwa mana imayu runakunata yanapananchipa.

⁶ Judaska mana chayta rimashkachu mana imayu runakunata yanapanapa. Chayta rimashkami pay kikin kullkita shuwanata munashkanrayku. Kullkinchita wakaychak kashpan wakaychana kahamanta shuwapayan. ⁷ Jesuska paypa rimashkanta uyashpan rimarka:

Ama chay panita chasna rimaychu. Payka wakaychashkami talinanpa wañunayni kuchupi kashkanrayku. ⁸ Nima imayu runakunaka tukuy urasmi kankunawa kawsankakuna. Ñukataka mananami tukuy uras rikuwankichinachu.

⁹ Israel masinchikuna Jesús Betaniapi kahushkanta yachashpankuna chayma shamurkakuna. Mana shamurkakunachu Jesusllata rikunankunapa, ashwan Lasarotapas rikunankunapami shamurkakuna, maykantami Jesús wañushka kashkanmanta kawsachirka. ¹⁰ Achka runakuna Lasarota rikunapa shamushpankuna saserdotekunapa apunkunaka yuyarirkakuna Lasarotapas wañuchichinata. ¹¹ Jesús Lasarota kawsachishkanmantami achka israel runa masinchikuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta kirirkakuna. Chasna kashpan chay apukuna Lasarotapas wañuchichinayarkakuna.

Runakuna Jesusta Jerusalén llaktapi atun aputashina yaykuchirkakuna

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹² Chay kayantima Jesuska rihurka Jerusalén llaktama. Achka runakuna Paskua tantarina punchakunarayku chaypi kahushpankuna Jesús paktahushkanta yacharkakuna. ¹³ Chaypi chipati pankakunata pallaspankuna llukshirkakuna chay pankakunata kuyuchishpa Jesusta atun aputashina tinkunankunapa. Payta tinkushpankuna kushikushpa kaparirkakuna:

Ñukanchita kishpichiy! Yaya Diospa yanapashkan ali runami kanki. Yaya Diospa munashkanta ruranaykipa kachashkan kashpaykimi shamuhunki. Ñukanchi israel runakunapa atun apunchimi kanki.

¹⁴ Jesuska shuk malta burruta tinkushpan awanpi sikashpan tiyarirka. Chasna paktachirka ñawpa killkarishkata. ¹⁵ Kasna nin:

Manana nima imata manchaychinachu Sión urku Jerusalén llaktapi kawsak runakuna. Rikuychi, atun apuykichimi ña shamuhun kankunata kishpichinanpa. Shamuhunmi shuk burru maltapa awanpi tiyarishpa † nishpa.

¹⁶ Ñukanchi Jesuspa runankunaka chay uras manara asirtashkanchirachu Jesús chay rurashkanwa ñawpa killkarishkata paktachihushkanta. Jesús tukuymanta atun apu tukunanpa siluma sikashkanwashara asirtarkanchi. Chay uras yuyarirkanchina chasna paymanta killkarishka kashkanta, chaymanta killkarishkashina paypi paktarishkanta. ¹⁷ Jesús manara Jerusalén llaktama rihushpan Lasarota kawsachishkanta rikuk runakuna shukkunatana kwintak rirkakuna. ¹⁸ Chay nima ima uras rikushkanchita atun yachaywa rurashkanta uyashpankuna chay achka runakuna Jesusta tinkuk shamurkakuna. ¹⁹ Chasna achka rihushkankunata rikushpankuna fariseokunaka paykunapura rimarkakuna:

Chay runata apichinanchipa yuyarishkanchika yanka nishpami kashka. Rikuychi, tukuy runakuna payta kati-hunkuna.

Jesuska wañunanmanta rimarka

²⁰ Chay Paskua punchakunarayku Jerusalén llaktama rishpankuna israel masinchikunawa pakta shuk griego runakunapas rirkakuna. Ñukanchikunawa pakta munarkakuna chay tantarinapi ñukanchipa Yaya Diosninchita kushichishpa mañanata. ²¹ Chay griego runakuna Jesuspa chunka ishkey runan masinchi Felipe kayllayarkakuna. Felipe karka Galilea allpapi kahuk Betsaida llaktamanta. Chaypi payta tapurkakuna:

Wawki, Jesustami riksinayanchi. Ñukanchita riksichiy.

²² Tapushkankunata uyashpan Felipeka Jesuspa chunka ishkey runan masinchi Andresta rimak rirka. Chaymanta ishanti Jesusta rimak shamurkakuna.

²³ Chaypi Jesús paykunata rimarka:

† *Burrupi shamuhushkanwa rikuchin mana wañunakushpa kishpichik apushina kananta.*

Shuk allpamanta runakuna ñukata riksinata munawanankunata rimawankichi. Chayta uyashpayni yachani kunan shuti ña punchaka paktarishkanta Yayayni Dios runakunata rikuchinanpa ñuka paypa Kachashkan Runa yapa ali kanaynita. ²⁴ Alita uyawaychi. Shuk muyu allpapi ismunan tiyan wiñanapa. Wiñashpan miranmi. Mana ismushpanka mana mirancho, muyulla kan. Ismushpanka wiñashpan muyuyan. Muyuyashpan achkata miranka. Chasnashinami ñuka wañunayni tiyan kawsarimushpayni achka runakunata uchankunamanta kishpichinaynipa. Mana wañushpaynika nima pi atipankachu Yaya Diospa kawsananpi yaykunata. ²⁵ Chaymanta maykan runami pay kikinpa munashkanta rurashpa kawsan, chayka yankami kawsan. Manami nima ima uras Yaya Dioswa kawsankachu. Maykan runami kay allpapi kawsahushpanra pay kikinpa munashkanta sakin Yaya Diospa munashkantana rurashpa kawsananpa, chayka wiñaypami Yaya Dioswa kawsanka. ²⁶ Maykan runami munashkaynita rurashpa kawsan, payka ñukashina kawsanan tiyan. Maykan runami chasna ñukata katiwan, maypipas kashpayni chaypimi paypas kanka. Maykan runakunami munashkaynita rurak kanahun, paykunatami Yayaynika kushikushpan atunyachinka.

²⁷ Kunanka atunta mancharihuni. ¿Imatataya rurasha? ¿Alichu kama tapunaynipa: Yayayni, kishpichiy mana chasna parisinaynipa nishpa? Chasnaka manami alichu kama. Chasna parisinayniami shamushkani. ²⁸ Yayayni, kay parisinayniwa runakunata ñukapi rikuchiy yapa ali atun yachayyu kanaykita.

Chasnallapi uyarkanchi silumanta rimahushkata:

Ñami runakunata kanpi rikuchishkani yapa ali atun yachayyu kanaynita, chasnallatatami kutikashka rikuchisha.

²⁹ Jesuswa pakta kahuk runa masinchikuna chay rimashkata uyashpankuna paykunapura kwintarkakuna:

Rayushina uyarishka.

Shukkunaka rimarkakuna:

Shuk angelmi payta rimashka nishpa.

³⁰ Jesuska chaypi paykunata rimarka:

Chasna uyashkaykichika mana karkachu ñukarayku, ashwan karkami kankunata yanapananpa Yaya Diosmanta kanaynita kirinaykichipa. ³¹ Kunanka Yaya Dioska manana chapanchu tukuy runakunapa uchankunarayku atun kastiguta paktachinanpa. Kunanka ñami supaykunapa apunta tukuy runakunata kamachik kashkanmanta wichunata kallarinaka. ³² Ñukata allpamanta awama alsawashpankuna tukuy partimanta runakunata munachisha riksiwanankunapa, chaymantapas yanapasha ñukapi sinchikunankunapa.

³³ Chasna rimashkanwa yachachinayarka imashnami wañunka. ³⁴ Chaypi kahuk runa masinchikunaka wañunanmanta rimashkanta uyashpankuna aynirkakuna:

Yaya Diospa killkachishkanmanta yachanchi chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik wiñaypa kawsananta. ¿Imashnataya kanka ñukanchita rimanki Yaya Diospa Kachashkan Runa kashpayki kan-

ta allpamanta awama alsashpankuna wañunaykita? Chasna kashpan manami Yaya Diospa Kachashkan Runachu kanki.

³⁵ Chasna shuk killkarishkakunata mana alita asirtashpankuna manana paypi sinchikunayashpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Manana tiyannachu timpuka kankunata asirtachinaynipa. Ñuka punchashina kahukka shuk ratullami yachachishpa kankunawa kasha. Imashnami punchaka tukuyta alita rikuchin, chasnashinami ñukapas kankunata shutipa kashkata riksichishkani. Chayrayku manara kankunata sakishpayni yachachishkaynimanta asirtashkaykichita kirishpa alita rurashpa kawsaychi, mana supayka shunkuykichipi llullachishpan chay asirtashkaykichita kichunanpa. Asirtashkaykichita kichushpanka mananami nima ima uras kuti asirtankichichu. Chasna kashpan amsapishina purishpa kawsankichi, mana yachashpa maytami rinkichi. ³⁶ Ñuka punchashina kahuk kankunawa kahushpaynira ñukapi sinchikuychi kankunapas ñukashina punchayachik tukunaykichipa.

Chasna rimashkanwasha Jesuska paykunata sakishpan pakarkana paykunamanta.

Runakuna Jesuspi mana sinchikurkakunachu

³⁷ Chay runakunaka atun yachaywa achka nima ima uras rikushkanchita rurashkanta rikushpankunapas chaymantapas yachachishkanta uyashpankunapas Jesuspi mana sinchikunayarkakunachu. ³⁸ Chaywa Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Isaias wañupa rimashkanka paktarirka. Payka chay runakuna mana kirinankunamanta rimarka kasna:

Yaya Dios, runakunaka mana munashkakunachu yachachishkanchita kirinata. Mana atipaypakunata rurashkaykita rikushpankunapas mana asirtashkakanachu chay rurashkaykiwa yachachinayashkaykita nishpa.

³⁹ Chay runakunaka mana munashpankuna Jesusta kirinata Isaias wañupa shuk killkashkanka paykunapi paktarirka kasna nishkaka:

⁴⁰ Yaya Dios ñawinkunata tapachishka mana rikunankunapa. Yuyayninkunata tapachishka mana asirtanankunapa. Yaya Dios kasna nin: Chasna paykunata rurashkani taparishka ñawiyukunashina taparishka yuyayyukunashina kanankunapa. Mananami munanichu uchankunamanta llakirishpankuna ñukata kasuwanankunata, mana paykunata llakichishpayni kuti aliyachinaynipa nishpa.

⁴¹ Chaykunatami Isaias wañuka ñawpa killkarka rikushpan Jesús yapa ali atun yachayyu tukunanta. ⁴² Isaias chasna killkashpanpas chay apunchikunamanta achka Jesuspi kirirkakuna. Chasna kashpanpas fariseokunata manchashpankuna kirishkankunata mana rimarkakanachu. Mana munarkakanachu chay kamachik masinkuna paykunata tantarina wasimanta wichunankunapa. Chasna wichuy tukushpankunaka manana atipanahumachu paykunawa pakta tantarinata.

⁴³ Mana yuyarirkakanachu imashnami atipanahuma

Yaya Diospa rikushkanpi ali kanata. Yapa munarkakanana runa masinkuna ali kanki nishpa rimanankunata.

Jesuska mana shamurkachu runakunata kastigananpa

⁴⁴ Chaypina Jesuska sinchita rimarka:

Maykanmi ñukapi sinchikun, payka chasnallatata sinchikun Yayaynipipas, maykanmi ñukata kay allpama kachawashka. ⁴⁵ Maykanmi ñukata rikuwan, chayka ñukata kachawaktapas rikunmi. ⁴⁶ Ñuka runakunarayku punchashina kashpayni kay allpama shamushkani ñukapi sinchikukkuna mana amsapishina kiparinankunapa uchata rurashpa. ⁴⁷ Shuk runa rimashkaynita mana kasushpanka manami ñukachu payta kastigasha. Ñukaka kay allpama shamushkanimi runakunata uchata rurak kanankunamanta kishpichinaynipa. Manami shamushkanichu uchankunamanta kastiganaynipa. ⁴⁸ Maykan runami ñukata mana munawanchu, chaymantapas rimashkaynita mana kasunayanchu, paymi ña kastigarishka kan. Kay rimashkaynimantalla kastigarishka kananta yachan. Kay mundu tukurinan uras kay rimashkaynillatata uyashpan kastigarinanta yachanka, wiñaypa Yaya Diosmanta anchurishka kananta. ⁴⁹ Kasna rimashkaynika manami ñuka kikin yuyaynimantachu. Ashwan Yayayni, maykanmi ñukata kachawashka tukuyta rimawarka imatami yachachisha. ⁵⁰ Yachani Yayaynipa shiminka runakunata riksichinanta imashnami wiñaypa paywa kawsankakuna. Chayta yachashpayni tukuy Yayaynipa rimawashkanta kankunata alita yachachini.

Jesuska runankunapa chakinkunata mayllarka

13 Pishihushpanra shuk puncha Paskua punchakuna paktarinankunapa Jesús yacharka ña wañunanta. Yacharka ña kay allpata sakinanta Yayanwana silupi tantaylla kawsak rinanpa. Tukuy uras Yaya Diosmanta mana kasuk runakuna chawpipi kawsak ñukananchi runankunata yapa yuyapayan. Kunanka ñukananchita yapa yuyashkanta rikuchinan karka ñukananchiranti wañushpan. ² Jesús Paskua puncha ñukananchiwa tutapi mikhushpan supaykunapa apunka ña yaykushka karka Judaspa shunkunpi. Payta yuyachirka Jesusta apichinanpa. Chay Judaska Simón Iskariotepa wawan karka. ³ Jesús yacharka Yayan Diosmanta shamushkanta, paymallatata kutinanta. Chaymantapas yacharka Yayanka payta atun yachayninta kushkanta tukuymantata atun kamachik kananpa. Chasna yachashpan mikhushkanchimanta atarirka, awaniru kamisanta llatanarka. Chaymanta shuk llachapawa wiksanpi watarirka. ⁵ Yakuta mukawapi talishpan kallariarka chakinchikunata mayllanata. Karan shukpa chakinta mayllashkanwasha llachapa watarishkanwa chakichirka. ⁶ Chaypina Pedropi paktarka chakinkunata mayllananpa. Mancharishpan Pedroka rimarka:

Amuyuni, ¿kanchu chakinata mayllawanki?

⁷ Jesuska payta aynirka:

Manara asirtankirachu rurahushkaynita. Shuk punchami alita asirtanki.

⁸ Pedroka Jesusta rimarka:

Nima ima uras chakinita sakishanchu mayllawanaykipa.

Jesuska payta aynirka:

Ñuka chakikita mana mayllashpaynika manami atipankichu ñukawa pakta kawsanata.

⁹ Chasna uyashpan Pedroka rimarka:

Amuyuni, chasna kashpan ama chakinillata mayllawaychu ashwan umaynitapas makinitapas mayllaway.

¹⁰ Jesuska aynirka:

Maykanmi mushu armashka payka mana munanchu kuti armak rinata. Payka chakinllatami mayllanata munan. Tukuy aychanka ñami alita mayllarishka. Kankuna ña alita mayllarishkashinami kankichi. Shukllami kankunamanta mana mayllarishkashinachu kan.

¹¹ Jesuska ña yacharka pimi payta apichinka. Chayrayku rimarka manami tukuy kankunachu mayllarishkashina kankichi nishpa. ¹² Chasna chakinichikunata mayllashkanwasha kuti churarirka awaniru kamisanta. Mesama kutishpan ñukanchita rimarka: ¿Asirtankichichu kay rurashkayniwa yachachinayashkaynita? ¹³ Kankunaka Yachachik, Amuyuni niwankichi. Alimi kan. Ñukami kani. ¹⁴ Chasna kankunata Yachachik Amuykichi kashpaynipas chakikichita mayllashkani. Kankuna parihu runaynikuna kashpaykichi ashwan kankuna munay yanapanakunaykichi tiyan, karan shuk amun kamachishkanshina shukwa shukwa kankunapura. Chaymanta shuk kirik masikichi mana alita rurashpanka payta yanapanaykichi tiyan kuttikashka alita rurashpa kawsananpa. Chaymantapas llakichinakushpa kawsanaykichi tiyan, Yaya Dios uchaykichitapas llakichishpan alita mayllarishkashina kanaykichipa. ¹⁵ Imashnami ñuka kankunata rurashkayniwa rikuchishkani, chasnashina kankunapas ruraychi shukwa shukwa.

¹⁶ Alita uyawaychi. Nima shuk runan patroyninmanta pasa kanchu. Shuk kachashkan runa mana kanchu payta kachak runamanta pasa. Chasnashinami kankunapas mana ñukamanta pasa kankichichu. Imatami rurani ñukaka, kankunapas ruranaykichi tiyan. ¹⁷ Tukuy chay rurashkaynita kunan ña asirtashkankichi. Kunanka chay asirtashkaykichita ruraychi. Chayta paktachishpa kawsashpaykichika kushillami kankichi.

¹⁸ Yayayni kankunata kushillayachinka nishpa rimashpayni manami tukuy kankunata kushillayachinanmantachu rimani. Riksinimi imashna runakunatami akllashkani. Chasna kashpan yachani shuk kankunamanta mana ali yuyayyu kananta. Paktarinan tiyan imashnami killkarishka kan:

Maykanmi ñukawa pakta mikupayarka chayka kuntrayni tukushka nishpa.

¹⁹ Kunan manara paktarishpanra chayta kankunata rimashkani, ña paktarishpan yachanaykichipa Yaya Diosmanta kashkaynita. ²⁰ Alita uyawaychi. Ama llakiriyichichu. Kankunatami akllashkani tukuy partima kachanaynipa. Maykan runami shuk kankunata wasinpi yaykuchin, payka ñukatapas yaykuchiwanmi. Ñuka-

ta yaykuchiwashpan kachamuwashka Yaya Diostapas yaykuchinmi.

Jesuska rimarka Judas payta apichinanta

(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

²¹ Chasna rimashkanwasha Jesuska shunkunmanta pacha llakirirka. Chaypi ñukanchi runankunata rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta ñukata apichiwanka.

²² Ñukanchi mancharishpanchi rikunakurkanchi. Mana yacharkanchichu pimantami chasna rimarka.

²³ Ñuka Jesuspa yapa munashkan runan kuchunpi mikuhurkani. ²⁴ Chaypi kahushpayni Pedroka makinwa rikuchiwarka Jesusta tapunaynipa pimantami chasna rimahurka. ²⁵ Ashwanta Jesusta kayllayashpayni alimanta tapurkani:

Amuyuni, ¿pimantata chasna rimahunki?

²⁶ Jesuska ayniwarka:

Maykantami kay piti panta ukuchishpayni kusha, paymi kanka.

Chasnallapi vinupi panta ukuchishpan Simón Iskariotepa wawan Judasta kurka. ²⁷ Chay pan pitita apishkan ratulla supaykunapa apunka paypa shunkunpi yaykushpan sumakta amuyarka. Chayta yachashpan Jesuska payta rimarka:

Yuyarishkaykita utkalla rurakriy.

²⁸ Ñukanchi paykunawa pakta mikuhukunaka mana asirtarkanchichu imamantami chasna rimahurka. ²⁹ Judas kullkinchita wakaychak kashpan ñukanchimanta shukkuna yuyarirkanchi, Jesuska paytachari rimashka rantikriy nishpa tantarina punchakunapi mikunanchipa, mana kashpaka nishkachari nima imayu runakunata kullkita kukriy nishpa. ³⁰ Chasna panta apishkanwasha Judaska llukshirkana. Chay uras ña tutana karka.

Jesuska runankunata yachachirka Yaya Diosta yuyashpa, paykunapura yuyanakushpa kawsanankunapa

³¹ Judas llukshishkanwasha Jesuska ñukanchita rimarka:

Kunanka tukuy runakuna rikunkakuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa yapa ali atun yachayyu kanaynita paykunaranti wañushpayni. Yaya Dios chasna wañunaynipa kachawashka. Chayrayku runakuna rikushpankuna paykunaranti wañushkaynita, Yaya Diospas yapa ali atun yachayyu kananta riksinkakuna.

³² Chasna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa runakunata rikuchishpayni paypa ali atun yachayyu kananta, Yaya Diospas runakunata rikichinka payshina ali atun yachayyu kanaynita. Mana unayankachu mana atipaypa kashkata rurashpa chasna kanaynita runakunata rikichinanpa. ³³ Wawkinikuna, manana unaytachu kankunawa kasha, shuk ratustulla kiparisha. Kankunamanta rishpayni ñukata maskawankichi. Imashnami apunchikunata puntiru rimarkani, chasnallatatami kunanka kankunata rimani: Mana atipankichichu rinata maymami ñukaka risha. ³⁴ Kunanka kankunarayku

shuk mushu kamachinata sakihuni: Yuyanakushpa kawsaychi shukwa shukwa kankunapura. Imashnami ñukaka kankunata yapa yuyani, chasnallatata kankunapura alita yuyanakuychi. ³⁵ Chasna yuyanakushpa kawsahushkaykichimanta runa masikichikunaka riksinkakuna shutipa ñukata katik kahushkaykichita.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tuku-nanta

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Chaypina Pedroka Jesusta tapurka:

Amuyuni, ¿maymataya rinki?

Jesuska aynirka:

Maymami rihuni mana kunallaka atipawankichu katinata. Chaywasharami shuti katiwanki.

³⁷ Pedroka rimarka:

Amuyuni, ¿imaraykuta mana atipashanchu kunalla katinata? Wañushanpas kanta kishpichinaynipa.

³⁸ Jesuska payta aynirka:

¿Shutipachu kishpichiwanaykipa wañunayanki? Kanta rimani, manarapas atallpaka kantahushpanra kimsa kutimi llullachishpa rimanki mana riksiwanaykita.

Jesusllami Yayan Diosta riksichik kan

14 Chaymantana tukuy ñukanchita rimarka:

Wañushpayni ama manchariychichu nima llakiriychichu. Tukuy uras Yayayni Diospi sinchikuychi chasnallatata ñukapipas. ² Yayaynipa kawsanapi tiyan achka wasikuna. Chayma risha alichanaynipa wasikichikunarayku. Mana chasna kamaka manami kankunata chayta rimaynimachu karka. ³ Kaymanta rishpayni alichak risha wasikichikunarayku. Chaywasha kutimusha kankunata pushanaynipa ñukawa pakta kawsanaykichipa. Yapa munani kankunapas kanaykichipa maypimi ñukaka kasha chaypi. ⁴ Ña kankunaka riksinkichimi ñampita maytami ñukaka risha.

⁵ Chaypina Tomaska Jesusta rimarka:

Amuyuni, mana yachanchichu maytami rinki. ¿Imashnataya riksishunchi ñampitaka?

⁶ Jesuska aynirka:

Ñukami kani shuklla Yaya Diospi paktak ñampishina. Maykanmi ñukata katiwan, payllatami riksichisha imashnami Yayayni Dioska shutipa kan. Ñukallami kani Yayayni Diosta riksichik, chaymantapas wiñaypa paywa kawsayta kuk. Nima pi atipanchu Yayayni Diospi paktanata mana ñukata katiwahushpanka. ⁷ Kankunaka shutipa ñukata riksiwashpaykichika Yayaynitapas riksinkichimi. Kunanmanta pacha payta riksinkichimi ña rikushkaykichirayku.

⁸ Felipeka aynirka:

Amuyuni, Yayaykita ñukanchita rikuchiy. Chayllatami munanchi nishpa.

⁹ Jesuska payta aynirka:

Felipe, ¿unayta kankunawa kahushpaynitatachu kunnankama ñukata mana riksiwanki? Maykanmi ñukata rikuwan, payka rikuhumi Yayaynitapas. ¿Imaraykuta tapuwanki Yayaynita rikuchinaynipa? ¹⁰ ¿Manachu kirinki ñuka Yayayniwa shuk yuyayllawa kahushpanchi

shukllashina kahushkanchita? Manami ñuka kikin yuyaynimantachu kankunata yachachishkani. Tukuy uras ñukawa kahuk Yayayni Dioska munashkanta rurachiwani. ¹¹ Kiriwaychi Yayayniwa shuk yuyayllawa kahushkanchita. Mana chayta kirinayashpaykichika rurashkaynita rikushpaykichi kiriwaychi.

¹² Alita uyawaychi, tukuy ñukapi sinchikukkunami ñukashina rurashpa kawsankakuna. Mana chayllachu. Ñuka Yayaynima kutishpayni ashwan atun mana atipaypakunatami rurankichi. ¹³ Tukuy maykantami munashkaynitashina tapuwankichi ñuka rurashami Yayayni ali atun yachayyu kananta runakunata rikuchinaynipa. ¹⁴ Ñuka munashkaynitashina tapuwashpaykichika tukuy tapuwashkaykichita rurashami.

¹⁵ Ñukata yuyawashpaykichika kamachishkaynikunata paktachinkichimi. ¹⁶ Chasna yuyawashkaykichita rikuchiwashpaykichimi Yayaynita tapusha ñukaranti kankunata sinchikuchik Espiritunta kachananpa tukuy uras kankunawa kananpa. ¹⁷ Espiritunta kachananpa tapusha, maykanmi kankunata tukuy shutipa kashkata riksichinka. Yayayni Diosta mana riksik runakuna chay Espiritunta manami riksinahunchu payta mana rikushkankunarayku. Chayrayku mana atipanahunchu payta shunkunkunapi yaykuchinata. Kankunaka payta riksinkichimi kankunawa kahushkanrayku. Shunkuykichipimi kawsan, nima ima uras kankunamanta anchurinkachu. ¹⁸ Ñukaka manami kankunata wakchatahina sakishkaykichichu. Kutimushami kankunawa kanaynipa. ¹⁹ Ñami wañunayni punchaka paktarishka. Ñukata mana riksik runakunaka manana rikuwankachunachu. Kankunallami rikuwankichi. Ñuka wiñaypa kawsa kahushkaynirayku kankunapas wiñaypa kawsankichi. ²⁰ Yaya Diospa Espiritun kankunapi paktashpan yachankichi ñuka Yayayniwa shuk yuyayllawa kahushkaynita. Chaymantapas yachankichi ñuka kankunawa shuk yuyayllawa kahushkaynita, kankunapas ñukawa. ²¹ Maykan runami kamachishkaynita shunkunpi wakaychashpan kasun, payllami shutipa yuyawan. Maykanmi ñukata yuyawan, Yayaynipas payta yuyankami. Ñukapas payta yuyashami, chaymantapas yanapashami alita riksiwananpa.

²² Chaypi chay chunka ishikay Jesuspa runan masinchi Judas, mana Iskariotepa wawanchu, Jesusta tapurka:

Amuyuni, ¿imaraykuta ñukanchillata riksichirinki pimi kanki? ¿Imaraykuta Yaya Diosta mana riksikkunatapas mana riksichirinkichu pimi kanki?

²³ Jesuska aynirka:

Ñukaka riksichirishami pimi kanaynita yuyawak runallata. Maykan runami yuyawan payka yachachishkaynita kasun. Chasna yuyawak runata Yayaynipas yuyankami. Chaymantapas Yayayniwa pakta paypa shunkunpi kawsak shamushu. ²⁴ Mana yuyawak runataka manami riksichirinichu pimi kani, yachachishkaynita mana kasunayashkanrayku. Manami ñuka kikin yuyaynimantachu kankunata chayta yachachini. Yayayni Diosmi kachawashka chasna yachachinaynipa. ²⁵ Tukuy kaykunata kankunata

yachachihuni kankunawa kahushpaynira. ²⁶ Yayayni Dioska ñukaranti kankunata yanapak Espiritunta kachanka. Chay Espiritunka kankunata yachachishkaynita yuyachinka, chaymantapas yachachishpa tukuyta asirtachinka. ²⁷ Ñuka rishpayni kankunata sinchikuchisha mana manchashpa nima musparishpa kushilla kawsanaykichipa. Mana kankunata llullachishpachu yanapani kushilla kawsanaykichipa, imashnami Yaya Diosta mana kasuk runakunaka rurannahun. Ashwan shutipami kankunata shunkuykichipi kushillayachisha. Chayrayku rinaynimanta rimashpayni ama llakiriyichichu nima manchariyichichu. ²⁸ Ña uyashkankichi kankunata rimashkaynita, ñukaka rishami, chaymantapas kankunama kutimusha nishpa. Shutipa yuyawankichimaka kushikunkichimami karka yachashpaykichi Yayaynima rinaynita. Yayayni ñukamanta ashwan atun yachayyu kashpan ñuka payma rishpayni atipasha ashwan alita kankunata yanapanata. ²⁹ Manara rihushpaynira kankunata chayta rimani, paktarishpan yachanaykichipa rimashkaynika shutipa kashkata. ³⁰ Kunanka manana achkata kankunata yachachishkaykichinachu. Shuk ratullami kankunawa kahuni. Ñami shamuhun tukuy Yaya Diosta mana kasuk runakunata kamachik supaykunapa apunka. Mana ñukata atipawashpantata nima imata ruradata ñuka munay sakini wañuchichiwananpa. Chasna wañushpayni Yayaynipa kamachiwashkanta kasusha tukuy runakuna payta yuyahushkaynita yachanankunapa. Kunan atariychi. Akuychi rishunchi.

Jesusta kasuk runakunalla shutipa payta yuyak kanahun

15 [Shuk parti Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi riman israel runakuna Yaya Diospa tarpushkan uva waskashina kanankunata. † Chayta yachashpan Jesuska ñukanchita yachachishpalla katirka: Kankuna yuyarinkichi Yaya Diospa runankuna kanaykichita, israel runakuna kashkaykichirayku. Manami chasnachu. Ashwan ñukapi sinchikushpaykichimi Yaya Diospa runankuna kankichi. Manami tukuy ñukanchi israel runakunachu kanchi Yaya Diospa tarpushkan ali uva waskashina.] Ñukami kani chay tarpushkan ali uva waskashina. Yayaynika chay uva tarpupa amunshinami. ² Kankunaka ramaynikunashinami kankichi. Mana muyuyak ramataka amunka pitinkami. Muyuyak ramataka alichankami ashwanta muyuyanana. ³ Kankunaka kankichimi chay alichashkan alita muyuyak ramaynikunashina. Yachachishkaynita kasushpaykichi Yaya Dios kankunata aliyachirka. ⁴ Chasna kashpaykichi mana sakishpa ñukawa pakta kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi ñukapas kankunawa pakta kawsasha. Shuk rama mana sapinwa pakta kahushpanka manami atipanchu muyuyanata. Chasnashinami kankunapas mana atipankichichu alita rurashpa kawsanata, mana ñukawa pakta kawsahushpaykichi-ka.

⁵ Ñukami kani ali uva waskashina. Kankunaka kankichimi ramaynikunashina. Ñukawa pakta kawsashpaykichi ñukapas kankunawa pakta kawsashpayni achka alikunata rurashpa kawsankichi. Ñukamanta anchurishka kashpaykichi tukuy rurahushkaykichika yankami. ⁶ Shuk rama manana waskanmanta yakuta aysashpanka wañunmi. Chasna shuk uva waskapa raman chakirishpan amunka pitinmi. Chaymanta chakirishkakunata tantachishpan rupachinna. Chasnashinami kankuna mana ñukawa pakta kawsahushpaykichika chay mana valik ramakunashinami wichurishka kankichi. ⁷ Chasna kashpan mana sakishpa ñukawa pakta kawsaychi. Yachachishkaynita shunkuykichipi wakaychashpaykichi kasuychi. Chasna kawsashpaykichimi tukuy imatapas tapushkaykichita Yaya Dios kankunarayku rurankami. ⁸ Ñukata kasushpa tukuy alikunata rurashpa kawsashpaykichi shutipa ñukata kirikkunami kankichi. Chasna alita rurashpa kawsashpaykichi runa masikichikuna yachankakuna Yaya Dios yapa ali kananta.

⁹ Ñuka kankunata yuyani imashnami Yayaynika ñukatapas yuyawan. Chayrayku tukuy uras ñukawa pakta kawsaychi mana sakishpa kankunata yuyanaynipa. ¹⁰ Kamachishkaynita kasushpa kawsashpaykichika kankunata mana sakishpa yuyashkaykichi. Ñukapas Yayaynipa kamachishkanta kasushpa kawsashkani. Chasna kawsashpayni paypas ñukata mana sakishpachu yuyawan. ¹¹ Tukuy chayta kankunata rimani, kasushpaykichi ñukashina atunta kushikunaykichipa. Yapa munani chay atun kushikunaykichita nima ima arkananpa.

¹² Kasna kankunata kamachini: Imashnami ñukaka kankunata yuyani, chasnallatata kankunapas yuyanakushpa kawsaychi shukwa shukwa. ¹³ Shuk munashkanchi runata wañuna kashkanmanta kishpichinanchipa wañushpanchi payta shutipa yuyashkanchita rikuchinchi. Mana atipanchichu payta yapa yuyashkanchita ashwan alita rikuchinata. Ñukaka kankunata kishpichinaynipa wañushpayni shutipa yuyashkaynita rikuchisha. ¹⁴ Kankuna kamachishkaynita paktachishpaykichimi munashkayni runakuna kankichi. ¹⁵ Manana kankunata rimashkaykichinachu kamachinayni runaynikuna nishpa. Ashwan rimashkaykichimi munashkayni runakuna. Shuk patronpa kamachinan runaka mana yachanchu imaraykumi patroyninka kamachin. Kankunataka tukuyta yachachishkani, maykantami Yayaynika rimawashka. Chayrayku kankunata rimani munashkayni runakuna. ¹⁶ Chasna tukushkaykichika mana kanchu kankuna ñukata munawashkaykichirayku. Ashwan ñuka kankunata munashpaynimi munashkayni runakuna tukushkankichi. Chasna kankunata akllashkani, kasuwashpaykichi ñukashina ali tukunaykichipa. Chaymantapas akllashkani runa masikichikunata Yaya Diospa shiminta yachachinaykichipa, paykunamantapas shukkuna ñukapi kirinankunapa. Chasna kasushpa yachachishpa kawsashpaykichika manami yankachu kanka. Yachachishkaykichimanta katiwakkunapas wiñaypa

† Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 80.8-18; Jeremías 2.21

Yaya Dioswa kawsankakuna. Yapa munani alita kasuwak tukunaykichipa Yaya Dios tukuy munashkaynitashina tapushkaykichita rurananpa. ¹⁷ Chayrayku kankunata kuti rimani: Yuyanakushpa kawsaychi shukwa shukwa kankunapura.

Jesuska rimarka payta chiknikkuna runankunatapas parisichinankunata

¹⁸ Jesuska ñukanchi runankunata yachachishpalla katirka:

Mana riksiwak runakunaka kankunata chiknishpankuna ama manchariyichichu. Yuyariychi ñukata puntiru chikniwashkankunata. ¹⁹ Kankunaka manami kankichichu ñukata mana riksiwak runakunashina. Ñukami kankunata akllashkani mana riksiwak runakunamanta manana paykunashina kawsanaykichipa. Paykunashina kankichimaka yuyanahumami. Manana paykunashina kahushkaykichiraykumi chay runa masikichikunaka kankunata chikninahun. ²⁰ Yuyariychi kankunata rimashkaynita kasna: Shuk runan manami patroyninmanta pasa kanchu. Chasnashinami kankunaka manami ñukamanta pasa kankichichu. Ñukata wañuchinayashpa katiwashpankuna kankunatapas chasnallatami wañuchinayashpa katinkakuna. Ñukapa rimashkaynita mana kasushpankuna kankunapa rimashkaykichitapas mana kasunkakunachu. ²¹ Ñukata kachawakta mana riksishtpankuna ñukata kasuwashkaykichirayku chasna kankunata rurankakuna. ²² Ñuka kay allpama shamushkani runakunata yachachinaynipa imashnami Yaya Diosta riksinkakuna. Yachachishkaynita mana kasunayashpankuna uchayu kanahun. Ñuka mana yachachik shamuyinima karka paykunaka manami uchayuchu kanahuma karka. Kunanka yachachishkaynita uyashpankunapas mana chayta kasushpankuna uchankunata manana llakichiypanachu kan. ²³ Ñukata chikniwashpankuna Yayaynitapas chikninahunmi. ²⁴ Ñuka achka nima maykan atipashkanta chawpinkunapi rurashkani. Chay rurashkaynikunata rikushpankunapas ñukata Yayaynitapas chiknishkakuna. Chayrayku uchayu kanahun. Chay mana atipaypakunata mana ruraynima karka mana uchayuchu kanahuma. ²⁵ Chay runakuna ñukanchita chikninahun Yaya Diospa shimin ñawpa killkarishkaka paykunapi paktarinanpa. Kasna nin:

Ñukata yankamanta chikniwarkakuna nishpa. ²⁶ Ñuka Yayaynima rishpayni kankunarayku kachasha kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunta. Payka Yayaynimantami kan tukuy shutipata mana llulla kashkata riksihik. Kay allpapi kawsak runakunata Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kanaynita riksihinka. ²⁷ Kankunapas runa masikichikunata chayta riksihiychi, runakunata yachachishkaynimanta pacha ñukawa pakta kawsashkaykichirayku.

16 Ñami kankunata rimashkani shuk runakuna kankunata chikninankunamanta. Chaymanta rimashkani kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunta kachanaynitapas. Tukuy chaykunata rimashkani ñukapi sinchikunaykichipa, ñukamanta mana anchuri-

naykichipa. ² Israel masinchikunaka kankunata tantarina wasikunamanta wichunkakuna manana paykunawa tantarinaykichipa. Mana chayllatachu kankunata rurankakuna. Ashwan paykunata wañuchishpanchi Yaya Diosta kushichinchi nishpa yuyarishpankuna shuk pucha kankunamanta shukkunata wañuchinkakuna. ³ Chasna kankunata rurankakuna, mana ñukata nima Yayaynitapas riksishtkankunarayku. ⁴ Chasna rimani paykuna kankunata chiknishpankuna ña rimashkaynita yuyarinaykichipa. Kunankama kankunawa kahushpayni runakuna ñukallata chikniwashkakuna. Chayrayku yachachinata kallarishkaynimanta pacha manara rimashkanirachu kankunata chikninankunamanta.

Jesuska rimarka Yaya Diospa Espiritunta kachananta

⁵ Kunanka ñami risha ñukata kachawak Yayaynima. Chasna kashpanpas nima pi kankunamanta tapuwankichichu: ¿Maymata rinki? nishpa. ⁶ Rinaynimanta kankunata rimashpayni shunkuykichika llakiywa kichkirishkami kahun. ⁷ Chasna llakiywa kichkirishka kahushpaykichipas kuskata kankunata rimani: Alimi kankunarayku Yayaynima rinaynipa. Mana rishpaynika kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunka mana shamunkachu kankunapi kawsananpa. Ñuka rishpayni shuti payta kankunama kachasha. ⁸ Chasna shamushpan payka runakunata riksihinka imami kan uchaka, chaymanta imashnami Yaya Diosta kasushpa alita kawsanankuna tiyan. Chaymantapas riksihinka uchakunamanta kastigu tiyananta. ⁹ Uchamanta riksihinka, ñukata mana kirina, ñukapi mana sinchikuna, uchapa sapin kananta. ¹⁰ Chaymanta ali kawsanata riksihinka ñuka tukuy uras Yayayni Diosta kasushpa kawsahushkaynirayku payma rishkaynita yuyachishpa. Chayma rishpayni kankunaka manana ñukata rikuwankichinachu. ¹¹ Chaymantapas payka riksihinka uchakunamanta kastigu tiyananta Yaya Diosta mana kasuk runakunata kamachik supaykunapa apun ña kastigarishka kashkanta rikuchishpa. ¹² Ñukapa achka rimanayni tiyawahushpanpas kunan mana ashwanta kankunata rimashanchu. Kankunata ashwanta rimashpaynika manami atipankichichu asirtanata. Chayrayku manara tukuyta yachachishkaykichirachu. ¹³ Yaya Diospa Espiritun shamushpan kankunata shuti riksihinka tukuy shutipa kashkata. Chaymantapas kankunata yuyachinka tukuyta ñukamanta yachanaykichipa. Tukuy yachachishkaynita kankunata asirtachinka. Nima imata pay kikinpa yuyayninmanta yuyachinkachu. Ashwan Yaya Diosmanta uyashkanllatami kankunata riksihinka. Chaymantapas riksihinka imashnami pasanka silupi allpapi. ¹⁴ Kankunata ñukamanta uyashkanta riksihishpan ñuka atun suma yachayyu kanaynita asirtachinka. ¹⁵ Tukuy imatami Yayayni Dioska riman chaytami ñukapas rimani shuk yuyayllawa kashkanchirayku. Chayrayku kankunata rimashkani Espiritunka ñukapa rimashkaynita kankunata asirtachinka nishpa.

Jesuska runankunata rimarka llakirishkankunawasha kushikunankunata

¹⁶ Jesuska rimashpalla katirka:

Shuk ratumantami manana rikuwankichinachu. Chaymanta unaystumantami kutikashka rikuwankichi nishpa.

¹⁷ Chasna Jesús rimashpan ñukanchi paypa chunka ishkey runankunamanta shukkunaka tapunakurkanchi:

¿Imatataya ñukanchita rimanayan Yayaynima risha chaymantapas shuk ratumantami manana rikuwankichinachu, chaymanta unaystumantami kutikashka rikuwankichi nishpa? ¹⁸ ¿Imatataya ñukanchita rimanayan unaystumanta nishpa? Mana asirtanchichu imamantami rimahun.

¹⁹ Chasna ñukanchi kwintahushkanchita rikushpan Jesuska musyarirka payta tapunayahushkanchita. Chaypi ñukanchita rimarka:

Kankunata rimashkani unaystumantami manana rikuwankichinachu, chaymanta shuk ratumantami kutikashka rikuwankichi nishpa. ¿Chasna rimashkaynimantachu tapunayahushkanchi?

²⁰ Alita uyawaychi. Ñuka wañushpayni kankunaka sinchita llakishpa wakankichi. Chasna kahushpaykichi mana ñukapi kirikkunaka kushilla kankakuna. Kankunaka llakiywa kahushpaykichipas chaymanta kushikunkichimi. ²¹ Yuyariychi shuk warmi wawayahushkanmanta. Chay warmika wawayahushpan manchayta nanayta parisin. Wawayashkanwasha manchayta nanayta parisishkanta kunkarin. Wawanta rikushpan atunta kushikun. ²² Chasnashinami kunanka kankunapas manchaywa llakirinkichi. Chasna kahushpaykichipas kutikashka kankunata rikuk shamushpayni atuntami kushikunkichi. Chasna kushikushpaykichi nima pi atipankachu kankunata kutikashka llakiypi churanata. ²³ Kunankama ñukallata tapushkanchi yanapanaynipa. Manara nima imata kuskata Yaya Diosta tapushkankichirachu. Kuti kankunama shamushpayni manana nima imata ñukata tapuwankichinachu. Yaya Dios kikintanami tapunkichi. Munashkaynitashina tapushpaykichika paymi kankunata tukuyi yanapanka kushikushpalla kawsanaykichipa.

²⁵ Chaymanta rimarka:

Tukuy kay yachachishkaynikunata manara shutillatachu yachachishkani. Shuk punchami manana chasnalla yachachishkaykichinachu. Chay uras shutillatami Yaya Diosmanta kankunata yachachisha alita yachanaykichipa. ²⁶ Chay punchamanta pacha munashkaynitashina kankuna kikinna Yaya Diosta tapunkichi. Chasna kankuna kikin tapushpaykichimi mana munankichinachu ñuka kankunarayku payta tapunaynipa. ²⁷ Yaya Diosmi kankunata yuyan ñukata yuyawahushkaykichirayku chaymantapas paymanta shamushkaynita kirishkaykichirayku. ²⁸ Ñuka Yayayni Diosmanta llukshirkani kay allpama shamunaynipa. Kunanka kay allpata sakihuni paymallatata kutinaynipa.

²⁹ Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpanchi rimarkanchi:

Kunan shuti asirtaypata rimahunki, manana rimahunkinachu pakashpa rimahukshina.

³⁰ Tapunakuhushkanchita mana uyashpaykipas ñukanchita rimashkanki. Chayrayku kunan tukuy imata yachak kahushkaykita yachanchi. Manara tapuhushpanchira yuyarihushkanchita riksinki. Chayrayku Yaya Diosmanta shamushka kashkaykita kirinchi.

³¹ Chasna rimashkanchita uyashpan Jesuska aynirka:

Kankunaka nima kunan ñukapi yapa alitarachu kirihunkichi. ³² Ñami wañunaynika paktarihun. Chay urasmi kankunaka karan shuk llaktaykichima kutishpa shikwarinkichi. Ñukataka sapallaynitami sakiwankichi. Chasna kashpanpas manami sapallaynichu kahuni, Yayaynika ñukawa kahushkanrayku. ³³ Manara paktarishpanmi tukuy chayta kankunata rimahuni, paktarishpan mana mancharinaykichipa. Munani kushilla kanaykichipa, runaynikuna kahushkaykichirayku. Yaya Diosta mana kasuk runakuna chawpipi kawsahushpaykichira manchayta nanayta llakiyta parisinkichi. Chasna kashpanpas sinchikuriychi yuyarishpaykichi ñuka parisishpayni winsishkaynita millaypata rurachikta.

Jesuska Yayanta mañarka paypi sinchikukkunarayku

17 Jesuska yachachishkanta tukuchishpan siluma rikushpan Yayanta mañarka: Yayayni, ñami wañunayni punchaka paktarishka. Runakunata kishpichinaynipa wañushpayni paykunata rikuchiy ñuka wawayki yapa ali kanaynita. Chasna wañunaynipa kachawashpayki paykunaranti wañushpayni ñukapas runakunata yapa ali kanaykita rikuchisha. ² Kan kuwashkanki atun yachayta tukuy runakunata kamachik kanaynipa. Chasna atun yachayyu kashpayni wiñaypa kanwa kawsayta kusha maykankunatami aklashkanki ñukapi sinchikunankunapa. ³ Chay kawsayka rimanayan kanta riksishpa riksishpa rishpankuna shuklla shutipa Yaya Dios kashkaykita, ñuka kachashkayki kishpichik wawaykitapas.

⁴ Ñuka kay allpapi kawsashpayni tukuy kamachishkaykita paktachishkani. Chasna rurashpayni runakunata atun ali yachayyu kanaykita rikuchishkani. ⁵ Kunanka Yayayni, churaway kuchuykipi. Kutikashka tukuyman ashwanta atunyachishpa kushichipay, kuti kanaynipa imashnami karkani manara kay allpaka tiyahushpanra. ⁶ Ñukata kuwashkayki runaynikunata yachachishkani pimi kanki nishpa. Chay tukuy kanta mana riksik runakunamanta ñukapi sinchikushpankuna paykunata kuwashkanki. Kanpa kashpankuna kunan ñukata kuwashkanki. Shimikita kirishpankuna alita kasushpa kawsanahun. ⁷ Paykunatami rimawashkaykita yachachishkani. Rimashkaynita uyashpankuna shunkunkunapi wakaychashkakuna. Yachashkakuna shutipa kanmanta shamushkaynita. Chaymantapas kirirkakuna ñukata kachawashkaykita. Chayrayku kunanka yachanahun tukuy yachachishkaynika kanmanta kashkanta.

⁹ Paykunaraykumi kanta mañani. Manami mañanichu kanta mana riksinayak runakunarayku. Mañanimi wawaykikunaraykulla, maykankunatami kuwashkanki. ¹⁰ Tukuy kanpa wawaykikuna ñukata kasuwanahun. Chasnallatatami tukuy ñukata kasuwakkuna wawaykikuna kanahun. Runa masinkuna rikushpankuna runaynikunata yanapahushkaynita alita rurashpa kawsanankunapa, paykunaka riksinkakuna yapa ali kanaykita. ¹¹ Kunanmanta pacha ñukaka manana kawsashannachu uchata rurak runakuna chawpipi. Kutikashka kanwa kawsanaynipa rishpayni kuwashkayki runaynikunaka uchata rurak runakuna chawpipi kiparinkakuna. Yayayni, ucha illa atun yachayyu kanki. Chay atun yachaykiwa, maykantami ñukatapas kuwarkanki, chaywa runaynikunata kuyray mana uchata ruranankunapa. Paykunata yanapay shuk yuyayllawa kanankunapa, imashnami kanpas ñukawa shuk yuyayllawa kanki. ¹² Paykunawa kay allpapi kahushpaynira kuwashkayki yachaykiwa kuyrashkani. Chasna alita kuyrashpayni nima pi paykunamanta chinkarishkachu. Ñawpa killkarishkaka paktarinanpa shukllami chinkarishka, maykanmi kanmantakarupi wiñaypa parisina kan.

¹³ Kunanka risha maypimi kahunki. Kay allpapi kawsahushpaynira chasna runaynikunarayku kanta mañani kushikushpalla kawsanankunapa, imashnami ñukapas atunta kushikushpa kawsani. ¹⁴ Paykunata shimikita yachachishkani. Mana shimikita kasuk runa masinkuna paykunata chikninahun, wawaykikuna tukushpankuna manana paykunawa shuk ayllushina kashkankunarayku. Kanta mana kasukkunawa mana kanahunchu shuk ayllushina, imashnami ñukapas mana paykunawa shuk ayllushinachu kani.

¹⁵ Runaynikunarayku mañashpayni manami kanta tapunichu uchata rurak runakunapa chawpinkunamanta anchuchinaykipa. Kanta mañani paykunata kuyranaykipa supayka millaypata mana rurachinanpa.

¹⁶ Paykunaka mana kanahunchu kanta mana kasuk runakunashina, imashnami ñukapas mana paykunashinachu kani. ¹⁷ Yayayni, rimashkaykika shutipa kashkata riksichikmi kan. Kanta kasuk runakunata shimikita tukuy uras ashwanta yachachiy manana uchata ruranankunapa, ashwan munashkaykillata rurashpa kawsanankunapa. ¹⁸ Ñukata kachawashkanki kay kanta mana riksik runakunata kawsanayniwa yachachinayniwa kanta alita riksichinaynipa. Kunan ñuka paykunata kachani chasnallatata ruranankunapa. ¹⁹ Ñuka munashkaykita paktachishpa wañusha paykunata uchankunamanta kishpichinaynipa. Chasna wañusha paykuna shutipa kashkata riksichik shimikita uyashpa kawsashpankuna ñukashina munashkaykita rurashpa kawsanankunapa.

²⁰ Mana mañanichu paykunaraykulla. Mañanimi shukkunaraykupas, maykankunami paykunapa yachachishkankunata uyashpankuna ñukapi sinchikunkakuna. ²¹ Tukuy paykunarayku tapuni shuk yuyayllawa kanankunapa. Chaymantapas mañani ñukanchiwapas shuk yuyayllawa kanankunapa, imash-

nami kanpas ñukawa shuk yuyayllawa kanki. Mañanimi chasna kanankunapa, kanta mana riksik runakuna paykunata shukllashina rurashkaynita rikushpankuna kirinankunapa kan shutipa kachawashkaykita. ²² Kan ali yuyayta atun yachayta ñukata kuwashkanki. Chasnallatatami ñukapas runaynikunata ali yuyayta atun yachayta kushkani. Chayta paykunata kushkani shuk yuyayllawa shukwa shukwa kanankunapa, imashnami ñukanchipas shuk yuyayllawa kanchi. ²³ Ñuka paykunawa, kan ñukawa shuk yuyayllawa kanchi runaynikunata shuk yuyayyullashina tukunankunapa. Munani chasna tukunankunapa kanta mana riksik runakuna paykunata shukllashina rurashkaynita rikushpankuna kan shutipa kachawashkaykita yachanankunapa, chaymantapas yachanankunapa ñukata yuyawashkaykishina runaynikunatapas yuyanaykita.

²⁴ Yayayni yapa yuyawanki. Chayrayku manara kay allpata rurashpaykira ali yuyayta atun yachayta kuwashkanki kanwa pakta tukuyapa amun kanaynipa. Yapa munani kuti kanpi kashpayni kuwashkayki runaynikunaka ñukawa kanankunapa. Munani tukuy-manta ashwanta atunyachiwashkaykita kushikushpa wiñayparayku rikunankunapa. ²⁵ Yayayni, tukuyipi alita rurakmi kanki. Mana alita rurak runakuna manami kanta riksinahunchu. Ñuka shuti tukuy uras kanta alita rikisini. Runaynikunapas alita yachanahun kan kachawashkaykita. ²⁶ Paykunata riksichishkani atun yachayyu yapa paykunata yuyak kanaykita, chaymantapas katishami chasna kanaykita riksichishpa. Chayta rurani paykunapas yuyanakushpa shukwa shukwa kawsanankunapa, chaymantapas runa masinkunata yuyashpa imashnami kan ñukata yuyawanki. Chasna kawsashpankuna ñuka tukuy uras paykunawa kasha. Chasna nishpa Jesuska Yayanta ñukanchi runankunarayku mañarka.

Jesusta apirkakuna

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

18 Mañashkanwasha Jesuska ñukanchi chunka shuk runankunawa pakta chay mikushkanchi wasimanta llukshirka. Jerusalén llaktamanta rirkanchi chay kuchupi kahuk wayku Sedrón shutiyu chimpama. Chaypi tiyarka shuk chakra tarpu kaspikunawa. Chay chakrapi yaykuranchi. ² Chaypi achka kuti tantari-payanchi. Chasna kashpan Judas, pimi Jesusta apichinan karka, chay chakrata riksirka. ³ Chaypi kahushpanchi Judaska achka suntalukunawa Yaya Diospa wasinta kuyrakkunawapas paktamurka. Saserdotekunapa apunkuna fariseokunapas chay kuyrakkunata Judaswa kacharkakuna. Ña tuta kashpan lamparinkunawa, chaymantapas llachapata mapawa armachishkata watashpa kaspipi sintichishkakunawa paktamurkakuna. Apamurkakuna lansankunata sablinkunata. ⁴ Jesuska yachashpan tukuy imashnami payka pasanka, paykunata tinkuk rirka. Chaypi tinkuk rishpan tapurka:

¿Pitata maskahunkichi?

⁵ Paykunaka aynirkakuna:

Nasretmanta runa Jesustami maskahunchi.

Jesuka rimarka:

Ñukami kani † nishpa.

Payta apichihuk Judaspas chay apik runakunawa pakta kahurka. ⁶ Jesuka ñukami kani nishpa rimashpan chay apik runakunaka washankunama kutirishpa allpama urmarkakuna. ⁷ Chaypi Jesuka kutikashka tapurka:

Rimawaychi ¿pitata maskahunkichi?

Paykuna kutikashka rimarkakuna:

Nasretmanta runa Jesustami.

⁸ Jesús kuti aynirka:

Ñami rimashkani ñukami kani. Ñukata maskawahushpaykichika kay katiwahuk runakunata sakiychi rinankunapa.

⁹ Chasna Jesuka rimarka Yayanta mañashpan rimashkanshina paktarinanpa: Kuwashkayki runaynikunata alita kuyrashpayni nima pi chinkarishkachu nishpa. ¹⁰ Chaypina Pedrota shuk sablin tiyashpan sumakta pitishpa wañuchisha nishpa pithushpan shuk runa Malko shutiyupa kuskan parti rinkrinta pitirka. Chay rinkrin pitiy tukushka runaka saserdotenchikunapa atun apupa runanmi karka. ¹¹ Chaypi Jesuka Pedrota rimarka:

Churay chay sablikita maypimi kahurka. Yayayni munan wañuchiwanankunapa. Chasna kashpan mana munanichu nima pi kishpichiwananpa.

Jesusta Anasma pusharkakuna

(Mt 26.57-58; Mk 14.53-54; Lk 22.54)

¹² Chasna Jesuka Pedrota rimashpan chay suntalukunapa apunkunaka kamachirkakuna Jesusta apishpa watanankunapa. Jesusta watashpankuna chay suntalukunaka chay Yaya Diospa wasinta kuyrakunawa pakta pusharkakuna. ¹³ Chay wata Kaifás saserdotenchikunapa atun apu karka. Rukun Anaska chay uras paykunapa atun apu kashkanmanta llukshishka kashpanpas apulla karka. Chayrayku Jesusta puntiru pusharkakuna Anaspa wasinma saserdotenchikunapa atun apu Kaifaspa rukun kashkanrayku. ¹⁴ Chay Kaifasmi manara Jesusta apishpankuna tantaylla yuyarishpa kwintak atun apunchikunata kunarka kasna: Ashwan ali kama shuk runalla tukuy runakunanti wañunanpa, mana tukuy ñukanichi israel runakuna wañunanchipa nishpa.

Pedroka Jesusta mana riksinichu nirka

(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

¹⁵ Jesusta Anasma pushashpankuna ñukapas Pedro pas katirkanchi. Jesusta apikkuna payta pushashpa rishpankuna ñukaka washalla yaykurkani chay apupa wasin pampan rumikunawa rurarishka wasikunawa kincharishkapi. Saserdotekunapa atun apupa riksinwashkan kashpayni mana arkawarkakunachu yaykunaynipa. ¹⁶ Pedroka punku mayanpi kiparirka. Mana ñukawa pakta yaykushpan punkuma kutirkani. Chay atun apupa riksinishkan kashpayni punkuta kuyrak

† Chay Ñukami kani nishkaka kan Yaya Diospa shuk shutin.

warmiwa kwintak rirkani Pedrota yaykuchinaynipa. Chasna kwintashpayni payta yaykuchirkani. ¹⁷ Chaypi punkuta kuyrak warmika Pedrota tapurka:

¿Manachu kanki chay apishkanchi runawa purik?

Pedroka payta aynirka:

Manami chay runawa purikchu kani nishpa.

¹⁸ Chiri kashpan chay atun apunchipa runankuna Yaya Diospa wasinta kuyrakunapas chay kincharishkapi shinkikunawa ninarkakuna. Muyukta shayarishpankuna kunuhurkakuna. Pedro pas paykunawa pakta kunuhurka.

Israel runakunapa atun apunkuna Jesusta tapurkaku-na

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹ Jesusta Anaspa puntanpi shayachishpankuna chay puntiru saserdotenchikunapa atun apu kashkanmanta llukshishkaka payta tapurka:

¿Imashna kashpaykitaya runakunaka kanta katinahun? ¿Imamantata yachachinki?

²⁰ Jesuka payta aynirka:

Ñuka nima ima uras pakalla yachachishkanichu.

Tukuy uras runakunapa rikushkankunapi tantarina wasikunapi Yaya Diospa wasinpipas yachachishkani.

²¹ Chasna kashpan ¿imaraykutaya ñuka sapallaynita tapuwahunki? Tapuy yachachishkayni runakunata imatami yachachishkani. Paykunami rimashkaynita yachanahun.

²² Chasna Jesuka chay atun aputa mana alita tapushkanta rimashpan shuk chaypi shayahuk Yaya Diospa wasinta kuyrak runa payta waktarka:

¿Chasnachu ayninchi saserdotenchikunapa atun aputaka? nishpa.

²³ Jesuka aynirka:

Rimashkaynika mana ali kashpanka rimaway imatami mana alitachu rimashkani. Rimashkaynika ali kashpanka ¿imaraykutaya waktawashkanki?

²⁴ Chasna Jesuka rimashpan Anaska payta kacharka ishanti makin watarishkata saserdotenchikunapa atun apu Kaifasmana.

Pedroka kutikashka Jesusta mana riksinichu nirka

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

²⁵ Anás Jesusta tapuhushpanra Pedroka kahurkara kunushpa nina kuchupi. Chaypi chay atun apupa runankunaka payta tapurkakuna:

¿Manachu kanki chay apishkanchi runawa pakta purik?

Pedroka kuti aynirka:

Manami chay runawa purikchu kani nishpa.

²⁶ Chay atun apupa runankunamanta shuk runan Malkopa ayllun karka, maykanpatami Pedroka rinkrinta pitirka. Payka kuti Pedrota tapurka:

¿Manachu kanta rikushkani apishkanchi runawa pakta chay tarpu kaspikuna chakrapi? Chaypimi kanta rikurkani.

²⁷ Kutu Pedroka aynirka:

Manami chay runata riksinichu nishpa.

Chasna rimahushkanllapi atallpaka kantarka.

Jesusta Pilatoma pusharkakuna
(Mt 27.1-2, 11-26; Mk 15.1-10; Lk 23.1-5, 17-19)

²⁸ Pakarihushkanpi apunchikunaka Jesusta aparkakuna Kaifaspa wasinmanta romano apunchipa atun kamachinan wasima. Romano runakuna ñukanchi israel runakunata winsishpankuna chaypi churarkakuna shuk paykunamanta ñukanchikunata kamachik runata. Chaypi paktashpankuna apunchikuna manami romano apunchipa wasinpichu yaykurakuna. Yaykunahuma karka chay mana israel runapa wasinpi, mana paktachinahumachu karka ñukanchi israel runakunapa kasunanchi killkarishkakunata. Chay wasipi yaykunahuma karka mana atipanahumachu karka ñukanchi israel runa masinkunawa tantarinata Paskua punchakunata pasanankunapa. ²⁹ Chasna kashpan chay romano apunchi Pilatoka wasinmanta llukshirka paykunawa kwintananpa. Paykunata tapurka:

¿Imatata kay runaka rurashka?

³⁰ Chaypi paykunaka aynirkakuna:

Kay runa millaypata mana rurak kamaka, manami kanma pushamunchimachu karka.

³¹ Pilatoka paykunata aynirka:

Kankunapa kamachishka killkapi riman imashnami kastiganaykichi tiyan shuk millaypata rurak runata. Chayta kasushpa kankuna kikin kay runata kastigaychi.

Apunchikuna aynirkakuna:

Kankuna romano runakuna mana munankichichu nima pita kastigashpa wañuchinanchipa nishpa.

³² Romano runakuna millaypata rurakkunata kruspi klabashpa wañuchipayahanun. Chayrayku Jesusta romano apunchima pushashpankuna wañuchichinanpa, Jesuspa rimashkanka paktarirka imashnami wañunka nishpa. ³³ Apunchikunawa kwintashkanwashpa Pilatoka kuti wasinpi yaykurka. Chaypi Jesusta kayashpan tapurka:

¿Shutipachu kanki israel masikikunapa Atun Apu?

³⁴ Jesuska aynirka:

¿Kan kikin yuyaynikimantachu chayta tapuwanki? Mana kashpaka ¿shukkunachu ñukamanta chasna rimashkakuna?

³⁵ Pilatoka rimarka:

Ñukaka manami kanichu israel runa. Kan kikinpa allpaykimanta runa masikikuna saserdotekunapa apunkuna kanta kuwashkakuna. ¿Ima millaypatata rurashkanki?

³⁶ Jesuska aynirka:

Ñukaka mana kanichu kay allpapi kamachik apukunashina. Kay allpapi apukunashina kamachinimaka runaynikuna kuntraynikunawa makanakunahuma apukuna mana apiwanankunapa. Mana kay allpapi kamachik apukunashinachu kani paykunashina kamachinaynipa.

³⁷ Chaypi Pilatoka tapurka:

Atun apu kanki, ¿manachu?

Jesuska aynirka:

Ari, alita rimawashkanki atun apu kanaynita nishpa. Ñuka kay allpapi wawayarishpayni shamushkani runakunata shutipa kashkata rimanaynipa. Maykankunami yachachishkayni shutipa kashkata kirinahun, paykunaka ñukata kasushpa kawsanahun.

³⁸ Pilatoka aynirka:

Mana yachanichu imarami chay shutipa kashkaka.

Chasna rimahushkanllapi kutikashka kanchama llukshirka apunchikunawa kwintananpa. Chaypi apunchikunata rimarka:

Ñukaka mana tarinichu millaypa rurashkanta kay runapata.

³⁹ Chaymanta tukuy chaypi tantarishka kahuk runakunata rimarka:

Karan wata Paskua punchakunapi shuk kastigachihushkayni runata kacharichinaynipa tapushkaykichita kacharichipayani. Chasna kashpan ¿munankichichu kay wata kay atun apuykichita kacharichinaynipa?

⁴⁰ Chaypi kaparishpa aynirkakuna:

¡Mana paytaka kacharichiychu! ¡Barrabasta kacharichiy!

Barrabaska romano runakunata piñarik karka. Chasna kashpan runakunata wañuchishpa kawsapayarka.

Jesuska wañunan tiyan nirkakuna

(Mt 27.13-14, 20-31; Mk 15.4-5, 11-20; Lk 23.13-25)

19 Chay achka runakuna mana munashpankuna Jesusta kacharichinanpa Pilatoka suntalunkunata kamachirka Jesusta asutinankunapa shuk kirukunawa rurarishka karawa. Chasnami shuk mana alichaypa uchayu runata manarapas kruspi klabashpankuna rurapayanahun. ² Chasna asutishpankuna chay suntalukunaka kashamanta llawtuta rurashpankuna atun apupa tawasampatashina umanpi churarkakuna. Chaymantapas shuk atun apupa puka churarinanta asichishpa churachirkakuna. ³ Payta shuk atun aputashina kayllayashpankuna asichishpa saludarkakuna:

¿Shamushkankichu israel runakunapa Atun Apu?

Chasna nishpankuna uyanpi sakmarkakuna.

⁴ Chaypi kutikashka Pilatoka llukshirka wasinmanta apunchikunawa kwintananpa kasna nishpa:

Rikuychi, kay runata llukshichihushkaynita. Puntaykichipi churahuni yachanaykichipa manami kay runapi tarishkanichu nima shuk mana ali rurashkanta nishpa.

⁵ Chaypi Jesuska kanchama llukshirka chay kashamanta rurarishka tawasampatashina umanpi churachishkankunawa, chay atun apupa suma puka churachishkankunawa. Payta rikuchishpa Pilatoka rimarka:

Kaykaya rikuychi kay runata nishpa.

⁶ Kanchama llukshishkata rikushpankuna saserdotekunapa apunkuna Yaya Diospa wasinta kuyrakunapas kaparirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy! ¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

Pilatoka aynirka:

Kankuna apaychi kruspi klabanaykichipa. Ñukaka manami tarinichu nima shuk millaypa rurashkanta kay runapata.

⁷ Chaypi apunchikuna payta rimarkakuna:

Ñukanchipa tiyan shuk kamachina. Chay kamachinanchipi riman: Maykan runami yanka riman Yaya Diosmi kani nishpa, chay runaka wañunan tiyan. Kay Jesuska Yaya Diospa Wawanmi kani yanka nishpa rimashkanrayku wañunan tiyan.

⁸ Pilatoka chasna Jesús Yaya Diospa Wawanmi kani nishkanta uyashpan yapa mancharirka. ⁹ Kutikashka wasinpi yaykushpan Jesusta kayachishpan tapurka:

¿Maymantataya kanki? nishpa.

Jesuska chunlla uyarka. ¹⁰ Chasna mana aynishpan Pilatoka payta rimarka:

¿Manachu ñukata ayniwanki? Ñuka munashpaynika kamachinima kanta kruspi klabashpankuna wañuchinankunapa. Chaymantapas munashpaynika kamachinima kanta kacharinankunapa. ¿Manachu chayta yuyarinki?

¹¹ Chaypi Jesuska aynirka:

Yaya Dios mana munamaka nima imata atipawankimachu ruranata. Chasna kashpan maykanmi kanta kuwarka, payka kanmanta ashwan uchayumi kan.

¹² Chaymanta pacha Pilatoka ashwanta maskarka payta kishpichinanpa. Mana munashpankuna apunchikunaka kaparirkakunalla:

¿Kan kishpichishpaykika chay runata mana kankichu romano tukuyumanta atun apuykita kasuk! Ñukanchi israel runakuna kankunapa winsishkaykichi kanchi. Chasna kashpan maykan runa masinchipas kay Jesusshina atun apunchi kanayan ñukanchikunata kankunamanta kishpichinanpa, chayka romano tukuyumanta atun apuykipa kuntranmi kan.

¹³ Pilatoka chasna rimashkankunata uyashpan kamachirka Jesusta apak rinankunapa. Chaymanta tiyarirka chay tiyarinapi maypimi apirishka runakunata tapupayan. Chay tiyarinaka karka shuk rumikunamanta suma rurarishka chushapi, hebreo shimipi Gabata shutiyu. ¹⁴ Shuk puncha pishihushpanra Paskua punchakunarayku chawpi puncha parti Jesusta Pilatopa puntanpi churarkakuna. Pilatoka yacharka chay apukunaka mana shutipa yuyarishkankunata Jesús israel runakunata kishpichik atun apunkuna kananta. Shutipa apunkuna kananta yuyarinahuma karka, manami payta kunahumachu karka. Chayta yachashpan apunchikunata pukllachishpa rimarka:

Kaykaya rikuychi Atun Apuykichita.

¹⁵ Chasna rimashpan apunchikunaka kaparirkakuna:

¿Wañuchichiy! ¿Wañuchichiy! ¿Kruspi klabachiy!

Pilatoka paykunata aynirka:

¿Imashnataya yuyarinkichi? ¿Ñuka kankunata winsishka romano runakunamanta kashpayni munan-kichichu kankuna kikinpa Atun Apuykichita wañuchichinaynipa?

Chaypi saserdotekunapa apunkunaka aynirkakuna:

Ñukanchipa mana tiyanchu ashwan atun apunchika, romano tukuyumanta atun apuykimi ñukanchipapas atun apunchika.

¹⁶ Chaypi Pilatoka ari nishpanna Jesusta paykunata kurka kruspi klabachinankunapa.

Jesusta kruspi klabachirkakuna

(Mt 27.32-38, 55-56; Mk 15.21-27, 40-41; Lk 23.26-38, 48-49)

Pilatoka apunchikunata ari nishpan klabachinankunapa suntalunkunaka Jesusta aparkakuna. ¹⁷ Krusninta markachishpankuna apashpa rirka chay Jerusalén llaktamanta kanchama. Payta pusharkakuna Wañushkapa Uman shutiyu lumama. Hebreo shimipi shutinka kan Gólgota. ¹⁸ Chaypina Jesusta kruspi klabarkakuna, chaymantapas ishka runakunata karan shukta shuk kruspi chaypi wañunankunapa. Chay runawa pakta kruskunata shayachishpankuna Jesusta chay ishka runakuna chawpinkunapi churarkakuna. ¹⁹ Chasna Jesús kruspi klabarishkata shayachishpankuna Pilatoka shuk killkarishkata churachirka: Kayka Jesús Nasaretmanta israel runakunapa Atun Apunkunami nishpa. ²⁰ Jesusta Jerusalén llakta mayanpi kruspi klabashpa wañuchihurkakuna. Chay atun llakta kuchupi kashpan achka israel runa masinchikuna chay kruspi churashkankuna killkarishkata leyirkakuna. Kimsa shimikunapi killkarishka karka, hebreo, latino, griego shimipi. ²¹ Chaypi saserdotenchikunapa apunkunaka chay killkarishkata leyishpankuna Pilatota rimarkakuna:

Ama killkachiychu israel runakunapa Atun Apunkuna nishpa. Kasna killkachiychu: Kay runaka rimarka: Ñukami kani israel runakunapa atun apunkuna nishpa.

²² Pilatoka paykunata aynirka:

Maykantami killkachishkani, chayka chasnalla kiparin tiyan.

²³ Suntalukunaka Jesusta kruspi klabashkankunawasha llatanachishkankuna churarinankunata apirkakuna. Likishpankuna chay chusku suntalukuna karan shuk shuk pitikunata paykuna kikinrayku aparkakuna. Ukupi churarinanllata mana likirkakunachu. Chay churarinanka muyukta awarishka karka. Mana sirarishkachu karka. ²⁴ Chasna suma rurarishka kashpan suntalukunaka kwintarkakuna paykunapura:

Ama likishunchichu. Akuychi swirtinchita kamashunchi pishi apanka nishpa.

Chasnapi Yaya Diospa ñawpa killkachishkanka paktarirka kasna nishkaka:

Churarinaynita likishpankuna karan shuk runa shuk pitikunata aparka. Ukupi churarinaynitaka apishpankuna swirtinkunata kamarkakuna pishi apanka nishpa.

²⁵ Chay Jesuspa krusnin mayanpi chusku payta katik warmikuna kahurkakuna. Shuk karka Jesuspa maman, shukka mamanpa ñañan. Chaymanta karka Kleofaspa warmin Maria shutiyu, shukka karka Magdala llaktamanta Maria shutiyu. ²⁶ Jesuska mamanta ñukatapas rikushpan kuchunpi kahushkanchita, mamanta ñukata ñawinwa rikuchishpa rimarka:

Paymi kiparin wawaykishina.

²⁷ Chaymantapas ñukata mamanmanta rimawarka: Paymi kiparin mamaykishina nishpa.

Chasna rimawashpan Jesuspa mamanta pusharkani chay urasmanta pacha wasinipi kawsananpa.

Jesuska ña wañurkana

(Mt 27.45-50; Mk 15.33-37; Lk 23.36-37, 46)

²⁸ Chaymanta Jesús yachashpan tukuy Yayan Diospa kamachishkanta ña paktachihushkanta rimarka:

Uryanayanimi nishpa.

Chasna rimarka ñawpa Yaya Diospa shuk killkachishkanka paktarinanpa. ²⁹ Chaypi tiyarka shuk uchilla tinaha agru vinuwa. Chay vinuwa shuk suni kaspipi watarishka utkuta upyachirkakuna. Chayta Jesuspa shiminpi tupachirkakuna upyananpa. ³⁰ Jesuska chay agru vinuta tsunkashpa upyashpan sinchita rimarka:

Yayayni, ñami tukuy kamachiwashkaykita paktachishkani nishpa.

Chasna rimashkanwasha umanta warkuchishpan pay munay wañurka.

Shuk suntalu Jesusta lansawa tuksirka wañushkachu nishpa

³¹ Jesuska kruspi wañushpan Paskua punchakunarayku alicharinankuna puncha karka. Chay Paskua punchakuna kallarinan punchaka tukuy samana punchakunamanta ashwan atun samana puncha kapayan. Chay atun samana puncha kallariyan ña intika yaykuhushkanpi. Mana munarkakunachu chay puncharayku kruspi wañushka runakunapa aychankunaka chayllapi kiparinankunapa. Chayrayku apunchikunaka Pilatota tapurkakuna kruspi klabarishkakunapa chakinkunata pakichinanpa utkalla wañunankunapa. Chaymantapas tapurkakuna chasna utkalla wañushpankuna aychankunata chay chishillapi krusmanta uraykuchinankunapa. ³² Chasna tapushkankunarayku Pilatoka suntalunkunata kacharka chakinkunata pakinankunapa. Puntiru chay ishikay Jesuswa pakta kruspi klabarishkakunapa chakinkunatarata pakik rirkakuna.

³³ Jesusta kayllayashpankuna chakinta pakinankunapa rikurkakuna ña wañushka kahushkanta. Chayrayku chakinta mana pakirkakunachu. ³⁴ Ashwan shuk suntalu kushtillan partipi lansawa tuksirka. Chasnallapi yawarka yakuka llukshirka. ³⁵ Tukuy chaykunata ñuka Juan kikin ñawiniwa rikurkani. Shutipa rikushkaynita rimani kankunapas Jesukristupi sinchikurinaykichipa. ³⁶ Imashnami Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi riman:

Mana nima shuk tulluta payta pakinkakunachu nishpa.

Chasnashinami paktarirka. Chayrayku suntalukunaka nima shuk Jesuspa tullunta pakirkakunachu. ³⁷ Chaymantapas shuk parti Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi riman:

Shuk puncha atunta llakirishpa yuyarinankuna tiyan payta tuksishkankunata nishpa.

Jesuspa aychanta urku uchukupi churashpa taparkakuna

(Mt 27.57-61; Mk 15.43-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Chaypi tiyarka shuk apunchi José shutiyu Arimatea llaktamanta. Payka Jesusta kirik runa karka. Chasna kashpanpas mana munarkachu nima pi yachananpa apu masinkunata manchashkanrayku. Chay runaka Pilatoma rirka tapunanpa Jesuspa aychanta allarishka urku uchukupi churashpa tapananpa. Pilatoka arí nishpan Jesuspa aychanta apak rirka churashpa tapak riranpa. ³⁹ Chay fariseo Nikodemopas Joseta yanapak rirka. Paymi karka maykanmi shuk tutapi Jesuswa kwintananpa shamurka. Chay runaka paktashpan kimsa chunka kilo parti mishkinlla asnak yapa chaniyu wikita apamurka. Chay wikika mirra kaspipa áloe kaspipa wikinwa chapurishka karka. ⁴⁰ Chaypi Joseka Nikodemowa Jesuspa aychanta chay wikipi armachishkan ñañu llachapawa wankurkakuna. Chasna ñukanchi israel runakuna wañushkakunawa rurapayanchi chaymanta urku uchukupi churashpa tapananchipa. ⁴¹ Jesusta kruspi klabashkankuna parti tiyarka shuk chakra tarpu kaspikunawa. Chay chakrapi tiyarka shuk urku maypimi shuk parti allarishka karka wañushkakunata churashpa tapananchipa. Mushu uchku kashpan chaypi manara wañushkakunata churahurkakunarachu. ⁴² Jesús wañushkan mayanllapi kashkanrayku chaypi utkalla paypa aychanta churashpa taparkakuna, atun samananchi puncha ña kallarinan kashkanrayku.

Jesuska kawsarirka

(Mt 28.1-8; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

20 Samana puncha kayantima manara alita pakarihushpanra Magdalamanta Maria rikunapa rirka Jesuspa aychanta urku uchukupi churashkankunata. Chaypi paktashpan rikurka churashkankuna punku atun rumiwa taparishkaka anchuchirishka kahushkata. ² Uchku ukuma illata rikushpan kallpa shamurka rimananpa maypimi Pedro ñukapas Jesuspa yapa yuyashkan runan kahurkanchi. Chaypi ñukanchita rimarka:

Ñukanchita yachachikpa aychantami churashkankunata uchukumanta apashkakuna! Kunanka manami yachanchichu maypimi churashkakuna.

³ Chasna rimashkanta uyashpanchi Pedro ñukapas kallpa rirkanchi Jesuspa aychanta churashkankuna uchukuma. ⁴ Ishkanti parihu kallparkanchi. Nuka Pedro-manta ashwan sinchita kallpashpayni puntiru paktarkani. ⁵ Chay churashkankuna uchukupi paktashpayni kumurishpa punkunmantalla ukuma rikurkani. Payta wankushkankuna llachapallata rikurkani. ⁶ Washaynilla Pedropas paktamurka. Payka ñukata pasamuwashpan Jesuspa aychanta churashkankunakama yaykurka. Chaypi paypas Jesusta wankushkankuna ñañu llachapallata rikurka. ⁷ Chaymantapas rikurka Jesuspa umanta wankushkankuna llachapata. Manami chay shuk wankushkankuna llachapawa pakta karkachu. Shuk

parti kahurka suma alicharishka. ⁸ Chasna Pedro churashkankuna uchukupi yaykushpan ñukapas yaykurkani. Jesusta wankushkankuna llachapata aychan illata rikushpayni kawsarishkanta kirirkani. ⁹ Chay uras manara asirtarkanchirachu Yaya Diospa ñawpa killkachishkanta: Payka wañushkanmanta kawsarinan tiyan nishpa. ¹⁰ Chayta rikushkanchiwasha chay wasi-mallatata kutirkanchi.

Jesuska Mariata rikurirka

(Mk 16.9-11)

¹¹ Pedro ñuka Jesuspa aychanta churashkankuna uchukuma kallpa rishpanchi Mariaka washata katimurka. Ñukanchi kutishpanchi payka uchku mayanpi kaparishpa wakashpa kiparirka. Chasna wakahushpan kumurishpa ukuma rikurka. ¹² Chaypi rikurka ish kay angelkuna yura churarishkakunata. Maypimi Jesuspa aychanta churarkakuna chaypi tiyarishka kahurkaku-na. Shukka uman parti tiyahurka, shukka chakin parti.

¹³ Chaypi chay ish kay angelkunaka payta tapurkakuna: ¿Imaraykuta wakahunki?

Payka aynirka:

Apashkakunami ñukanchita yachachikpa aychanta. Mana yachanichu maypichari churashkakuna.

¹⁴ Chasna rimashpan tikrarirka. Chaypi shuk runata rikurka. Mana yacharkachu chay runa Jesús kananta.

¹⁵ Chaypi Jesuska payta tapurka:

Pani, ¿imaraykuta wakahunki? ¿Pitata maskahunki? nishpa.

Payka chay tarpu kaspikunata kuyrak runa kananta yuyarishpan payta rimarka:

Turi, kan paypa aychanta apashpaykika rimaway maypimi churashkanki, chaymanta apak rinaynipa.

¹⁶ Chaypi Jesuska shutinpi rimarka Maria nishpa.

Shutinta uyashpan alita tikrarishpan rikurka. Jesusta riksishpan hebreo shimipi rimarka:

Yachachik, kanchu kanki nishpa.

¹⁷ Maria makinta apik rishpan Jesuska payta rimarka:

Kachariway. Mana arkawaychu Yayaynima rinaynipa. Manara payma rishkanirachu. Kanka riylla, wawkinikunata rimakriy Yayaynima ña rina kahushkaynita. Ñukapa Yayaynika kankunapapas Yayaykichimi. Ñukapa Yaya Diosnika kankunapapas Yaya Diosnikichimi.

¹⁸ Chasna Jesuspa rimashkanta uyashpan chay Maria Magdala llaktamanta warmika ñukanchi Jesuspa runankunata rimak shamurka payta rikushkanta. Chaymantapas ñukanchita rimarka Jesuspa tukuy rimashkanta.

Jesuska runankunata rikurirka

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-19; Lk 24.36-49)

¹⁹ Chay samana puncha kayantima tutayahushpan ñukanchi Jesuspa runankunaka shuk wasipi tantarishka kahurkanchi. Apunchikunata manchashpanchi punkuta sumakta taparkanchi. Chay suma taparishkanchi wasipi yaykushpan Jesuska chawpinchipi shayarishpan rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachichun mana manchashpa kawsanaykichipa.

²⁰ Chasna rimashkanwasha ñukanchita makinta kushtillantapas rikuchirka, litrankunata rikushpanchi pay kananta riksishpanchi. Ñukanchita yachachik kananta riksishpanchi atunta kushikurkanchi. ²¹ Chaypi Jesuska kutikashka rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachichun mana manchashpa kawsanaykichipa. Yayayni Dioska ñukata kachawashka payta mana riksik runakunata kawsanayniwa yachachinayniwa payta riksichinaynipa. Kunan ñuka kankunata kachani chasnallatata ruranaykichipa.

²² Chasna rimashkanwasha ñukanchi parti pukurka kasna nishpa:

Kay kachahushkayni Yaya Diospa Espiritunta shunkuykichipi yaykuchiychi. ²³ Chasna Yaya Diospa yachayninwa kashpaykichi paypa yuyarishkanta riksishkichi. Chasna kashpan maykan runakunatami rimankichi uchaykichikunamanta llakichirishka kankichi nishpa, paykunataka Yaya Dioska uchankunamanta llakichinkami. Maykan runakunatami rimankichi uchaykichikunamanta mana llakichirishkachu kankichi nishpa, paykunataka Yaya Dioska manami uchankunamanta llakichinkachu.

Tomaska Jesús kawsarishkata rikurka

²⁴ Jesús ñukanchita chasna rikurishpan Tomaska mana chaypichu karka. Paypas ñukanchi chunka ish kay Jesuspa runankunamanta karka maykantami rimapayanachi ish kay wawayarishka. ²⁵ Tomaska ñukanchipi paktamushpan payta rimarkanchi:

Ñukanchita yachachiktami rikushkanchi nishpa.

Payka ñukanchita mana kirishpan aynirka:

Mana rikushpaynika klabu makinpi yaykushka uchukuta kushtillanpi tuksishkankuna uchukuta, chaymantapas mana llankashpaynika manami kawsarishkanta kirishanchu.

²⁶ Shuk semanamanta kuti chay wasipi tantaririranchi. Chaypi Tomaspas ñukanchiwa pakta kahurka. Punku sumakta taparishka kashpanpas Jesuska kutikashka yaykurka. Chawpinchipi shayarishpan rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillayachichun mana manchashpa kawsanaykichipa nishpa.

²⁷ Chaymanta Tomasta rimarka:

Makinita alita rikuk shamuy. Makikita satiy kay klabu yaykushkapi. Chaymantapas tuksiwashkankuna kushtillaynipi makikita satiy. Ama kaychu mana kirik runakunashina. Wañushkaynimanta kawsarishkaynita kiriy.

²⁸ Chaypi Tomaska payta riksishpan rimarka:

Amuyini kanki, Yaya Diosnimi kanki nishpa.

²⁹ Chasna uyashpan Jesuska kutikashka payta rimarka:

Rikuwashpaykiram kawsarimushkaynita kirishkanki. Kushilla kankakuna maykan runakunami mana rikuwashpankunapas kawsarimushkaynita kirinahun.

Kay killkaka imaraykumi killkarishka kan

³⁰ Kay killkapi mana killkashkanichu Jesuspa tukuy rurashkanta. Killkashkaynimanta ashwan achka nima ima uras rikushkanchita rurashka ñukanchi paypa runankunata Yaya Diospa yachayninwa kahushkanta rikuchinanpa. ³¹ Tukuy maykantami killkashkani, killkashkanimi Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta kirinaykichipa, chaymantapas Yaya Diospa Wawan kananta. Kankunarayku killkashkani kirishpaykichi Yaya Dios munashkanshina shutipa kawsayta tarinaykichipa.

Jesuska kanchis paypa runankunata rikurirka

21 Chaymanta kanchis ñukanchi Jesuspa runankunaka Galilea allpama kutirkanchi. Chaypi shuk parti Tiberias [†] kucha mayanpi kahushpanchi Jesuska kutikashka ñukanchita rikurirka. ² Chaypi kahurkanchi Simón Pedro shutiyu, shukka Tomás maykantami rimapayanchi ishkay wawayarishka, shukka Natanael Galileapi kahuk Kaná llaktamanta runa, chaymanta ñuka wawkiniwa Sebedeopa wawankuna, chaymantapas ishkay ashwan Jesuspa runankuna karkanchi. ³ Pedroka ñukanchita rimarka:

Rediyak rishara nishpa.

Chasna rimashkanta uyashpanchi aynirkanchi:

Ñukanchipas rinayanchimi kanwa.

Chasna paywa rishpanchi botipi uraykurkanchi. Pakarikta rediyashpanchipas nima shuk challwata apirkanchichu. ⁴ Ña pakarihushkapi botillapi kahushpanchira shuk runata yaku mayanpi shayahukta rikurkanchi. Ñukanchika mana yacharkanchichu Jesús kananta. ⁵ Payka ñukanchita tapurka:

Wawkikuna, ¿mana apishkankichi challwata?

Ñukanchika aynirkanchi:

Mana, nima shukta apishkanchichu.

⁶ Chasna rimashpanchi payka aynirka:

Redikichita kachariychi botikichipa kuskan parti. Chaypimi apinkichi.

Payta kasushpanchi redinchita kacharirkanchi. Chaypi achka challwakunata wishishpanchi mana atiparkanchichu redinchita uraykuchinata. ⁷ Chaypi Jesus-ta riksishpayni Pedrota rimarkani:

Payka ñukanchita yachachikmi nishpa.

Chasna rimashkaynita uyashpan Pedroka tarawanpana llatanashkan churarinanta churarishpan yakupi saltarka waytashpa Jesusta tinkuk rinanpa.

⁸ Botinchi shuk pachak metro tiyu mayanmanta chawpipi kashpan ñukanchi botinchipi kiparikkunaka redinchita achka challwakunawa aysachishpa tiyu mayanpi paktarkanchi. ⁹ Botinchimanta tiyuma llukshishpanchi shuk shinkikunawa nina sintihushkata rikurkanchi. Chay nina awapi challwaka chayahurka. Chaymanta tiyarka pan. ¹⁰ Chaypi ña Pedropas tiyu mayanpi paktar-

ka. Jesús parti rina kashpanchi payka ñukanchita rimarka:

Kunalla apishkaykichi challwakunamanta shukkunata apamuychi nishpa.

¹¹ Chayta uyashpan Pedroka botinchipi uraykushpan redita challwakunanti tiyu mayanma aysamurka. Chay redipi kahurkakuna shuk pachak pichka chunka kimsa atun challwakuna. Yapa achka challwakuna kashpankunapas redinchika mana likirirkachu. ¹² Jesuska chaypi ñukanchita rimarka:

Mikuk shamuychi nishpa.

Ña ñukanchita yachachik kashkanta yachashpanchi nima pi munarkanchichu tapunata ¿pita kanki? nishpa. ¹³ Jesuska panta apishpan ñukanchita kayllayashpan kurka mikunanchipa, chaymanta challwatapas. ¹⁴ Kayka kimsaynin kuti karka Jesús wañushkanmanta kawsarimushkanwasha ñukanchita rikurishkanka.

Jesuska Pedrowa kwintarka

¹⁵ Mikushkanchiwasha Jesuska Pedrota ñawpa shutinpi rimashpan tapurka:

Juanpa wawan Simón ¿kanka yuyawankichu ashwan kay shuk runaynikunamanta?

Pedroka aynirka:

Ari Amuyuni, kan yachanki kanta yuyahushkaynita.

Chaypi Jesuska nirka:

Imashnami obehakuna shuk kuyrakta munanahun mana pantanankunapa nima chinkarinankunapa chasnashinami runaynikunapas shuk kuyrakta munanahun. Kanka kuyray ñukapi sinchikuk runakunata.

¹⁶ Chaymanta kutikashka tapurka:

Juanpa wawan Simón ¿kanka yuyawankichu ashwan kay shuk runaynikunamanta?

Pedroka kutikashka chasnallatata aynirka:

Ari Amuyuni, kan yachanki kanta yuyahushkaynita.

Chaypi Jesuska kutikashka rimarka:

Kuyray ñukapi sinchikuk runakunata.

¹⁷ Chaymanta kimsaynin kuti Pedrota tapurka:

Juanpa wawan Simón, ¿kanka yuyawankichu ashwan kay shuk runaynikunamanta?

Kimsaynin kuti payta yuyawankichu nishpa tapushkanta uyashpan Pedroka yapa llakirishpan aynirka:

Amuyuni, tukuyta yachak kashpayki kanta yuyahushkaynita yachanki.

Chaypi Jesuska kutikashka payta aynirka:

Kuyray ñukapi sinchikuk runakunata. ¹⁸ Alita uyaway. Musu kashkayki uras churarishkaykita wataripayarkanki purihushkaykipi kanta mana arkananpa. Chasna munashkaykita puripayarkanki. Ashwanta rukuyashpayki makikita alsanki kanta llakichinankunapa. Shukkunana kanta watashpankuna mana llakichishpa apirishkata pushankakuna maymami mana rinayankichu.

¹⁹ Chaytaka rimarka asirtachinanpa imashnami Pedroka parisishpa wañunan karka. Chasna Yaya Diosta kasushkanrayku wañushpan runakunata rikuchinan

[†] Chay kuchapa shuk shutinka kan Galilea kucha, shuk shutinka kan Genesaret kucha

karka Yaya Diosta yapa yuyashkanta. Chaymanta Jesuska payta rimarka:

Ñukata kirishpalla katiway nishpa.

²⁰ Pedroka tikrarishpan ñukata rikuwarka washa shamuhushkaynita. Ñuka Jesuspa yapa yuyashkan runan karkani. Manara Jesús wañushpanra paywa pakta mikuhushkanchi uras paypa kuchunpi kahushpayni tapurkani: Amuyni, ¿pita kanta apichinka? nishpa.

²¹ Ñukata rikuwashpan Pedroka Jesusta ñukamanta tapurka:

Amuyni, ¿imashnata payka tukunka?

²² Chaypi Jesuska payta aynirka:

Munashpaynika pay kawsananta kutimunayni punchakama ¿imaraykuta yachanayki tiyan? Kanka ñukapi kirishpa katiwaylla.

²³ Chasna rimashpan Jesuspa chunka ishkay runankunamanta shuk runan masinikuna paykunapura rimarkakuna:

Manashi Juanka wañunkachu nishpa.

Jesuska mana chayta rimashpanpas chasna yuyarirkakuna. Payka rimahurkami: Munashpaynika pay kawsananta kutimunayni punchakama ¿imaraykuta yachanayki tiyan kanka? nishpa.

Chayllata killkachishkani ñuka Juan Jesuspa runan.

²⁴ Chayllata killkachiwashka chay rikushkanta.

Ñukanchi kirik masinkunaka yachanchimi paypa rimashkanka shutipa kananta. ²⁵ Tiyan achka Jesuspa rurashkankuna maykantami mana killkashkanchichu. Tukuyta shukllankama shukllankama killkanchima karka yuyarini killkashkanchi killkakunaka mana paktanahumachu karka kay allpapi.

HECHOS

Lukas killkarka Jesuspa rimashkanta Yaya Diospa Espiritun shamunanmanta

1 Ñuka Lukas kan Teofilorayku killkani: Mu-nashkayni Teófilo:

Ñuka puntiru killkashkaynipi kanta killkarkani Jesuspa tukuy rurashkanta, yachachishkantapas, kallarishtanmanta pacha siluma sikanankama. Kunan kutikashka killkahuni. ² Jesuska manara siluma sikahushpan payta katikkunata akllarka paypa shiminta yachachinankunapa tukuy runakunata. Yaya Diospa Espiritun Jesusta yachachishpan chay akllashkan runankunata kamachirka imatami ruranankuna tiyan. Chaymantana Yaya Dioska Wawanta siluma sikachirka.

³ Wañushkanwasha kawsarishpan manara siluma sikahushpanra Jesuska chusku chunka punchata runankunata rikurirka. Chasna rikurishpan achka chikan chikan rurashkanwa paykunata riksichirka wañushkanmanta shutipa kawsarishka kananta. Chaymantapas katirkalla rimashpa imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. ⁴ Chasna paypa runankunawa tantaylla kahushpanra Jesuska paykunata rimarka:

Kutishpaykichi Jerusalenma ama llukshinkichirachu. Chayllapi chapaychi Yaya Diospa Espiritun paktanankama, Yaya Dios ñawpa rimashkanshina, maykantami ñukapas kankunata rimarkani. ⁵ Bawtisak Juanka yakuwa runakunata bawtisarka. Ashwan shuk punchakunamantami Yaya Dioska kankunata paypa Espiritunta kushpa shunkuykichita aliyachinka.

Jesuska siluma sikarka

⁶ Shuk puncha runankunaka kutikashka Jesuswa pakta kahushpankuna tapurkakuna:

Yaya Jesús, ¿kunanchu kanka Israel allpanchipi atun apunchi tukunki? Imashnami ñawpa atun apunchikuna ñukanchikunata tukuy kuntranchikunata winsishpa alita kamachipayarkakuna, chasnallatata ¿kunanchu ñukanchikunata kishpichishpa kamachinki?

⁷ Chasna tapushpankuna Jesuska aynirka:

Kankunaka chaytaka mana yachanaykichi tiyanchu. Yaya Diosmi yachayninwa ñukata atun aputa rurawanaka, ima punchachari pay munan. ⁸ Chasna kashpanpas Yaya Diospa Espiritun shamushpan kankunata ashwan yachayta kunka sinchi kanaykichipa, ñukamanta rimakkuna. Chasna kashpaykichimi Jerusalén llaktapi tukuy Judea allpapipas ñukamanta rimankichi. Chay-

manta Samaria allpama tukuy parti kay allpapi ñukamanta rimak rinkichi.

⁹ Chasna rimashkanwasha paykuna rikuhushkankunallapi Jesuska kallariyka awayanata siluma. Rikuhushkankunapi puyuka arkarka payta, manana atiparkakunanachu rikunata. ¹⁰ Chasna sikahushkanta rikuhushpankuna kunkaymanta ishkey runakuna yura churarishkakunaka kuchunkunapi rikurirkakuna.

¹¹ Chaypina rimarkakuna:

Galileamanta runakuna, ¿imaraykuta awama rikurayahunkichi? Ñami Jesuska siluma sikashka. Chay Jesusllatata, maykantami Yaya Dioska siluma sikachishka, imashna rihushkanta rikushkankichi, chasnallatata mi kuti shamunka kay allpama.

Matiasta akllarkakuna Judasranti

¹² Chaypina Jesuspa akllashkan apostolkunaka Olivos urkumanta kutimurkakuna Jerusalén llaktama. Chay urkuka Jerusalén kuchupi karka, samana puncha purina tupullapi. ¹³ Jerusalenpi paktashpankuna shuk wasipi yaykurkakuna, awaniru kawitupi sikashpankuna tantarirkakuna. Chaypi kahurkakuna Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeopa wawan Santiago, Simón, maykantami rimapayanahun Selote, chaymanta Santiagopa wawan Judas. ¹⁴ Tukuy paykuna shuk yuyayllawa tantari-payanahun Yaya Dioswa kwintanankunapa. Chasnallatata paykunawa tantarishka karkakuna Jesuspa wawinkuna, maman Mariapas, ashwan shuk warmikunapas.

¹⁵ Chay punchakunapi shuk pachak ishkey chunka Jesusta kirik runakuna tantarishka kahurkakuna Yaya Dioswa kwintanankunapa. Shuk puncha Pedroka shayarirka rimanampa:

¹⁶ Wawkinikuna paninikuna, ñawpa killkarishkaka paktarinan karka. Yaya Diospa Espiritun ñawpa atun apunchi Davidta Judasmanta killkachirka, maykanmi Jesusta apichirka. ¹⁷ Judaska ñukanchiwa pakta Jesuspa akllashkan karka Yaya Diospa shiminta rimashpa purinanchipa. ¹⁸ Jesusta apichishkanrayku apishkan kullkita kutichishpan chaywa shuk allpata rantirkakuna. Chaymanta Judaska wañuchirinayashpan awamanta uray sinka partikta chunchulin shikwakta urmashpan wañurka. ¹⁹ Jerusalenmanta runakuna chayta yachashpankuna Judaspa kutichishkan kullkiwa rantishkankuna allpata Yawar Allpa nishpa shutiyachirkakuna. Paykunapa shiminkunapi Aséldama ninahun.

† Rikuy Lukaspa Killkashkan Killkapi 6.16

²⁰ Salmos killkapi Judasmanta kasna killkarishka kan: Chay mana ali rurakpa wasinka chusha kiparinka. Nima pi chaypi kawsankachu.

Chaymantapas riman:

Shuk runana chay wañushka runapa tarawananta ruranan tiyan nishpa.

²¹ Chasna kashpan kay kirikkunamanta shuk runa yaykunan tiyan Judasranti ñukanchishina Jesuspa kachashkan runan tukunanpa. Payka kanan tiyan shuk runa, maykanmi Juan Jesusta bawtisashkanmanta pacha ñukanchiwa pakta tukuy Jesuspa rurashkankunata rikushka, tukuy yachachishkankunata uyashka, chaymantapas maykanmi Jesuspa wañushkanta, kawsarishkanta, siluma sikashkantapas rikushka. Chay runaka Jesuspa kawsarishkanta ñukanchishina rikushkanrayku ñukanchiwa pakta runakunata rimak tukunan tiyan.

²³ Pedro chasna rimashpan chay tantarishka runakunaka ishkay runakunata akllarkakuna paykunamanta shuklla akllarishka kananpa. Shuk karka José, paypa shuk shutinka Barsabás, shuk shutinpas Justo karka. Chaymanta shukka karka Matias. ²⁴ Chasna shutinkunata killkashkankunawasha Yaya Diosta mañarkakuna kasna nishpa:

Yaya Dios, kanmi tukuy shunkunchita riksinki. Ñukanchita rikuchiy kay ishkay runakunamanta maykantata akllashkanki Judasranti shimikita yachachik runa tukunanpa. Judaska uchata rurashkanrayku manana ñukanchiwa pakta kanmanta yachachinnachu. Wañushpan rirka maypimi parisinka wiñaypata.

²⁶ Mañashkankunawasha ishkay rumistukunawa swirtinkunata kamarkakuna yachanankunapa maykantami Yaya Dioska akllashka. Chasna rurashpankuna Matiaska akllarishka karka. Chay punchamanta pacha Matiaska chay chunka shuk Jesuspa shiminta yachachik apostolkunawa pakta apostollatata tukurka.

Yaya Diospa Espiritun shamurka

2 Pichka chunka puncha Jesuspa kawsarishkanmanta israel runakunapa Pentekostés shutiyu puncha karka. Chay punchapi tukuy Jesusta kirikkuna tantarishka kahurkakuna shuk wasillapi. ² Kunkaymanta sinchita silumanta uyirimuhukta uyarkakuna sinchi wayratashina. Chay tantarishka kahushkankuna wasipi tapakta uyarkakuna. ³ Chaypi kunkaymanta rikurkakuna karan shukpa umanpi nina sintihuktashina.

⁴ Chaypina Yaya Diospa Espiritun paykunata tukuyipi yuyachishpan kallarikakuna rimanata chikan chikan shimikunata, mana yachashkankunata, Yaya Diospa Espiritun paykunata atipachishkanshina.

⁵ Chay Pentekostés punchapi achka Yaya Diosta kasuk israel runakuna tukuy allpakunamanta shamushpankuna Jerusalenpi kahurkakuna. ⁶ Chay sinchita uyirimuhukta uyashpankuna achka runakuna mancharishpankuna tantarirkakuna. Chaypina uyarkakuna Jesusta kirikkunata karan shukpa shiminkunapi

rimahukkunata. ¿Imashnataya paykunaka shiminchikunata yachakushkakuna? nishpa mancharirkakuna.

⁷ Yapa mancharishpankuna paykunapura tapunakurkakuna:

Kay rimak runakunaka ¿manachuya Galileamanta kanahun? ⁸ ¿Imashnataya uyanchi karan shuk ñukanchikunapa wawamanta pacha rimananchi shiminta rimahukkunata? ⁹ Kaypika tukuy allpakunamanta runakuna achka tantarishka kahunchi. Shukkunaka Partia allpamanta kanahun, shukkunaka Media allpamanta, Elam allpamantapas, Mesopotamia allpamantapas, Judea allpamantapas, Kapadosia allpamantapas, Ponto allpamantapas, chasnallatata shukkuna Asia allpamantapas shamushkakuna. ¹⁰ Shukkunaka Frigia allpamanta, Panfilia allpamantapas, Egipto allpamantapas, Libia allpamantapas Sirene allpa mayanmanta shamushkakuna. Chasnallatata Roma llaktamantapas runakuna kayma shamushkakuna Yaya Diosta mañanankunapa. Shukkunaka kikin israel runakunami kanahun, shukkunaka israel runakunapa yachachishkanta kasukkunami kanahun. ¹¹ Shukkunaka Kreta islamanta kaypi kahunkuna. Arabia allpamanta runakuna kaypillatata kahunkuna. Chasna kashpanpas karan shuk uyanchi kikin shiminchita rimahushkankunata. Tukuy paykuna Yaya Dios suma atun yachayninwa rurashkankunata kwintahushkankunata uyanchi.

¹² Tukuy mancharishpankuna mana yacharkakunachu imatami yuyarinkakuna. Chaypi tapunakurkakuna:

¿Ima ninayantaya kay tukuy shiminchikunata yachashkankunaka?

¹³ Chasna kashpanpas shukkunaka asichirkakuna: Kaykunaka machashkami kahunkuna, chayrayku chikan shimikunata rimahunkuna nishpa.

Pedro Yaya Diospa rimashkanka paktarishkanmanta yachachirka

¹⁴ Chaymanta chay chunka shuk apostolkunawa pakta Pedroka shayarishpan sinchita rimarka:

Tukuy allpakunamanta israel masinikuna, Jerusalenpi kawsakkunapas alita uyaychi. Kay pasashkakanamanta asirtachishkaykichi. ¹⁵ Mana machashkachu kahunchi, imashnami kankuna yuyarihunkichi. Tutamantarami kahunchi. Chay uraska nima maykan machanchu. ¹⁶ Ashwan Yaya Diospa yachayninwa yachachik Joelpa ñawpa rimashkanmi paktarishka.

¹⁷ Joel kasna killkarka:

Yaya Dioska riman: Allpa tukurinan punchakunapi Espirituynita tukuy runakunama kachasha. Chasna Espirituynita kachashpayni kari wawaykichikunata, warmi wawaykichikunatapas yuyachishpayni shiminita rimankakuna. Musu wawaykichikuna muskuypishina rikuchinaynita rikunkakuna. Yaya rukuykichikunatapas muskuyninkunapi rimasha. ¹⁸ Chaymantapas chay punchakunapi tukuy ñukata kasuk karikunama warmikunamapas Espirituynita kachasha. Chaypimi

paykunaka kwintashkaynita rimankakuna. ¹⁹ Manara atun yachaynita rikuchinayni pucha paktarihushpan allpapi silupi manchaypatami rikuchisha. Allpapi runakuna wañunakunankunamanta yawar tiyanka, atun ninakuna tiyanka, chaymanta puyushina kushni. Intika amsayanka, killaka pukayanka yawarshina.

²¹ Chasna kashpanpas maykanpas rimawashpan Yaya Dios, uchaynikunamanta llakichiway nishpa, ñukaka llakichishpa kishpichishami nishpa.

²² Israel masinikuna, uyaychi kay rimanaynita. Yachankichimi Yaya Dios yanapashpan chay Nasaret llaktamanta Jesús atun yachaywa achka ruranakunata, achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkanchita rurashkanta. Chaykunawa rikuchirka Yaya Diosmanta shamushkanta. ²³ Chasna kashpanpas Yaya Dios rimashkashina chay Jesusta apishpaykichi pusharkanchi romano apukunama. Kankuna millaypata rurak runakunata kamachishpaykichi Jesusta kruspi klabashpa wañuchichirkanchi. ²⁴ Chasna wañuchishpaykichipas Yaya Dioska payta atun parisinamanta kishpichishpa wañushkanmanta kawsachirka. Mana munashkachu wañushka kiparinanpa, chayrayku payta kawsachirka. ²⁵ Chayta atun apunchi David wañu Jesuspa kuti kawsarinamanta ñawpa killkarka kasna:

Tukuy uras Yayayni Diosta rikushkani puntaynipi ñukawa kahukta. Ñukawa kuskayni parti kashpan nima imapas manchachiwanchu. ²⁶ Wañushpayni kanka almaynitaka mana sakinkichu wañushkakunata wakaychanapi. Ñuka munashkayki runa kashpayni wañushpayni nima aychaynika ismunkachu. Chayrayku yapa kushilla kahuni, tukuy shunkuynimanta pacha kushilla takihuni. Wañushpaynipas alita samasha, yachashpayni shutipa kawsarinaynita.

²⁸ Yachachiwashkanki kanwa kawsarinaynita. Kanmi ñukawa kahushpayki kushichiwanki nishpa.

²⁹ Wawkinikuna, shutipa rimashkaykichi yayanchi ruku Davidmanta. Pay wañurka. Wañushkanwasha paypa aychanta allarishka urku uchukupi churashpa taparkakuna. Chay tapashka uchukuta kunankama rikunchi. ³⁰ Chasna kashpan David chay Salmos killkapi mana kwintashkachu pay kikinmanta. Payka Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpan manara wañuhushpan Yaya Dios shutipa paktachinanta rikichik shimikunawa payta rimashpan kay paktachinan shimita rimarka:

Miraykimantami shukta churasha kanshina israel runakunapa atun apu kananpa nishpa.

³¹ Davidka ñawpamanta pacha rikuhukshina yacharka chay apuka Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kananta. Chaymantapas yacharka chay Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kuti kawsarinanta. Chasna yachashpan paymantami rimarka: Payka manami kiparinkachu wañushkakunata wakaychanapi, nima aychan ismunkachu nishpa.

³² Chay Jesustaka Yaya Diosmi wañushkanmanta kawsachirka. Tukuy ñukanchi chayta rikushpanchi paymanta kankunata rimahunchi. ³³ Kunan Yaya Dios pay-

taka sikachishpan paypa kuskan partima churashka, paywa pakta tukuyta kamachinanpa. Ñawpa rimashkashina Yaya Dios payta Espiritunta kushpan Jesusna ñukanchita kushka, imashnami rikushkankichi uyashkankichi. ³⁴ David mana rimarkachu pay kikinmanta. Mana Davidpa aychanka siluma sikarkachu. Chasna kashpan Davidka Salmos killkapi † nirka:

Yaya Dioska kamachiwakta rimarka: Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

³⁶ Kunanka tukuy kankuna israel masinikuna sumakta yachanaykichi tiyan, chay kruspi klabashpa wañuchishkaykichi Jesusta Yaya Dioska atun apu kananpa churashka, chaymantapas ñukanchita Kishpichik kananpa.

³⁷ Chasna Pedropa rimashkanta uyashpankuna runakuna shunkunkunapi musyarkakuna sinchita waktay tukushkatashina, atun uchata rurashkankunarayku. Chasna kashpan Pedrotta, shuk apostolkunatapas tapurkakuna:

Wawkinikuna, kunanka ¿imatata rurananchi tiyan Yaya Dios ñukanchita llakichinanpaka?

³⁸ Chasna tapushpankuna Pedroka aynirka:

Karan shuk kankunamanta mana ali urahushkaykichita yuyarishpaykichi sakiychi Yaya Diosta kasushpa kawsanaykichipana. Jesukristuta katik tukushpa bawtisariychi. Chasna rurashpaykichimi runakunata rikuchinkichi Yaya Dios uchaykichita llakichishkanta. Chaymanta payka Espiritunta kankunata kunkami.

³⁹ Chasnami ñawpa kankunata rimarka. Kunanmi chay rimashkanka paktarihun. Kankunata, kankunapa miraykichikunatapas, karupi kawsakkunatapas, maykankunatami Yayanchi Dioska kayanka paypa wawankuna kanankunapa, chaykunatapas Espiritunta kunkami.

⁴⁰ Chasna nishpan ashwan shuk rimanakunawapas Pedroka paykunata yachachirka. Chasnallatata paykunata kunarka:

Anchuriychi kay mana ali kawsak runakunamanta nishpa.

⁴¹ Chasna Pedro yachachishpan chay punchalla kimsa waranka runakuna rimashkanta kirishpankuna bawtisarikakuna. Chaypina chay puntiru kirik tukushkakunawa tukuy uras tantarirkakuna. ⁴² Tukuy chay kirikkunaka apostolkunapa yachachishkankunata uyashpa paktachishpa kawsapayanahun. Shukwa shukwa yanapanakushpa kawsapayanahun. Yaya Diosta mana sakishpa mañapayanahun. Tantarishpankuna Jesús paykunarayku wañushkanmanta kawsarishkanmantapas yuyarishpa panta pakishpa mikupayanahun.

Imashnami puntiru kirikkunaka kawsapayarkakuna

⁴³ Chay uras apostolkunaka achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa runakuna ni-

† *Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 110.1, chaymanta inkapi Markuspa Killkashkan Killkapi 12.36*

ma ima uras rikushkankunata rurarkakuna. Yaya Dios paykunata yanapashpan rurashkankunata rikushpankuna tukuy runakuna yapa mancharirkakuna. ⁴⁴ Tukuy kirikkunaka parihi shuk yuyayllawa kawsapayanahun. Paykunapa charishkaka tukuyrayku kappayan. ⁴⁵ Shukta pishihushpan shukka paypa tiyapushkanta rantichishka chay mana tiyapuhukta yanapananpa. Chasna paykunapura yanapanakurkakuna maykantachari pishipayan. ⁴⁶ Karan puncha Yaya Diosta mañanankunapa paypa wasinpi tantaripayanahun. Chasnallatata paykunapa wasinkunapi tantaripayanahun Jesús paykunarayku wañushkanta yuyarishpa panta pakishpa mikunankunapa. Ali yuyaywa kushikushpa shuk mikunakunatapas tantaylla mikupayanahun. ⁴⁷ Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpa kawsapayanahun. Chasna kashpan tukuy Jerusalenpi kawsak runakunaka paykunamanta yuyarirkakuna ali kanankunata. Karan puncha Yaya Dioska ashwan runakunata kishpichishpa kirikkunata achkayachirka.

Mana purinata atipak runata Pedro Juanwa ampirirkakuna

3 Karan puncha Pedroka Juanwa ishkaymanta ripayanahun Yaya Diospa wasinma mañanankunapa. Shuk puncha ña chishiyahushkapi rihushpankuna tarirkakuna shuk mana purinata atipak runata. Chay runaka wawayarishkanmanta pacha chasna karka. Karan puncha ayllunkunaka tiyachipayanahun Yaya Diospa wasin Suma shutiyu punkupi yaykuhuk runakunata kullkita tapunanpa, chaywa atipananpa kawsanata. ³ Pedroka Juanwa Yaya Diospa wasinpi yaykuhushkankunapi chay mana purinata atipakka paykunatapas kullkita tapurka. ⁴ Chaypi payta alita rikushpankuna Pedroka rimarka:

Rikuy ñukanchita.

⁵ Chasna Pedro nishpan chay unkushka runaka paykunata rikuhushpan yuyarirka kullkitachari kuwahunkuna nishpa.

⁶ Chaypi Pedroka rimarka:

Mana tiyawanchu kullkinika. Ashwan ñuka kanta yanapashkaykimi. Nasaretmanta Jesukristu kamachiwashpan kanta rimani: Atariy puriyana.

⁷ Chasna rimashpan kуска makinmanta apishpan chay runata atarichirka. Chayllapi chakin mukuka aliyashpan saltashpa shayarirka, kallariirka purinatana. Unkushka kashkanmanta ampirishpan Pedrowa Juanwa Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Kushilla musyashpan salta salta rurashpan purirka. Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpa puririrka. ⁹ Tukuy chaypi kahukkunaka chasna ampirishkanta Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpa purihukta rikushpankuna mancharirkakuna.

¿Manachu kay runaka mana purinata atipak kashpanra Yaya Diospa wasin Suma shutiyu punkupi tiyari-payarka kullkita tapunanpa? nishpa rimarkakuna.

¹¹ Chay ampirishka runaka mana sakirkachu Pedrota Juantapas. Yaya Diospa wasinpi Salomón shutiyu wasipi kahushpankuna tukuy runakuna chayta

yachashpankuna mancharishpankuna chayma kallparkakuna paykunata rikunankunapa.

Pedro runakunata yachachirka Yaya Diospa wasinpi Salomón shutiyu wasipi

¹² Pedro chay achka runakunata rikushpan kallariirka yachachinata: Israel masinikuna, ¿imaraykutaya kay ampirishka runata rikushpaykichi mancharinkichi? ¿Imaraykutaya ñukanchita rikunkichi yuyarishpa kikin yachayninchiwa kay runata ampishkanchitashina? Mana kikin yachayninchiwachu, nima Yaya Diosta mañak kashkanchiraykuchu kay runaka ña ampirishka, ashwan Yaya Dios kikinmi aliyachishkanrayku ña purihun. ¹³ Chay Yaya Diosninchi, maykantami yaya rukunchikuna wañu Abraham, Isaak, Jakob kushichinahun, chaymi Wawan Jesusta tukuyki kamachikta rurarka. Chasna kashpan Wawanpa yachayninta ñukanchita rikuchirka, payta kirishkanchirayku yanapashka chay unkushkata ampinanchipa. Chay Jesustami kankunaka apunchikunata kurkankichi wañuchichinaykichipa. Romano apu Pilato Jesusta kacharichinayashpan kankunaka mana munarkankichichu kacharichinanpa. ¹⁴ Jesuska Yaya Diospa munashkan ali kawsak runami karka, mana uchata rurak. Chasna kashpanta mana munarkankichichu Pilato payta kacharichinanpa, ashwan tapushkankichi payranti shuk wañuchik runatana kacharichinanpa. ¹⁵ Chasna rurashpaykichi wañuchirkankichi maykanmi ñukanchita kawsayta kun. Chasna wañuchishpaykichipas Yaya Dioska payta wañushkanmanta kawsachirka. Chayta rikushpanchimi kankunata rimanchi.

¹⁶ Chasna kashpanmi chay Jesuspi sinchikushpanchi kay riksishkaykichi rikuhushkaykichi runata aliyachishka. Jesús yanapashpan paypi sinchikushpanchi kay runaka sumakta ampirishka, imashnami kunan payta rikuhunkichi.

¹⁷ Ña yachani, kankuna wawkinikuna, apunchikunapas mana alita yachashpaykichi Jesusta wañuchirkan-kichi. ¹⁸ Chasna rurashkaykichiwa Yaya Dioska ñawpa rimashkanta paktachirka. Payka ñawpa yachayninwa yachachikkunata yuyachishpan kasna rimashkanta kil-larkakuna: Kachanayni Kishpichikta parisichishpa wañuchinkakuna nishpa. Chay shimimi kunan paktarishka. ¹⁹ Chasna kashpan kuti yuyariychi. Uchata rurashkaykichita sakishpaykichi Jesustana kirishpa kasuychi. Chasnashpaykichimi Yaya Dioska kankunata llakichishpan uchaykichimanta pichanka. ²⁰ Chasna tukushpaykichi Yaya Dioska kankunata shunkuykichipi samachishpa sinchikuchinka. Chaymantapas Jesusta kachanka kankunarayku Kishpichik kananpa, imashnami ñawpa rimarka chasna. ²¹ Kunan Jesuska silupira kipaninan tiyan Yayan Dios tukuyta alichanankama, chay ñawpa paypa yachayninwa yachachikkuna rimashkankunashina. ²² Moisés wañupas ñawpa Jesustamanta rimarka yaya rukunchi wañukunata kasna:

Yaya Diosmi kachanka shuk ñukashina paypa yachayninwa yachachikta. Payka israel masinchi kanka. Paypa tukuy rimashkanta kasunaykichi tiyan.

²³ Maykanmi mana chay Yaya Diospa yachayninwa yachachikta kasunchu, Yaya Diospa akllashkan runakunamanta wiñayparayku anchuchiy tukunka nishpa.

²⁴ Chaymantapas Samuelmanta pacha tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna manara paktarishpan ña rimarkakuna kay kawsahushkanchi punchakunapi pasahushkamanta. ²⁵ Kankunarayku Yaya Diospa yachayninwa yachachik yaya rukunchi wañukunapa rimashkankunaka ñami paktarishka. Kankunama Yaya Dioska chay kishpichikta kacharka ñawpa rimashkantashina. Yaya rukunchi wañukunata Yaya Diospa ñawpa alichanan rimashkanka kankunarayku karka. Kasnami yaya rukunchi Abraham wañuta rimarka:

Shuk kanpa miraymanta runawa yanapasha tukuy kay allpapi kawsak runakunata nishpa.

²⁶ Kunanka Yaya Dioska Wawanta wañushkanmanta kawsachishpan puntiru kankunama kacharka yanapanapa, ucha rurashkaykichita sakishpaykichichu Yaya Diostana kasunaykichipa.

Apukuna Pedrota Juanta apirkakuna

4 Pedro Juanwa yachachishpa kahushkankunapi paykunapa saserdotenkuna, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunata kamachikpas, shuk saduseokunapas shamurkakuna. ² Pedroka Juanwa runakunata yachachihurkakuna, Jesús kuti kawsarishkanrayku tukuy wañushka runakunapas kuti kawsarinkakuna nishpa. Chasna yachachihushkankunarayku apukunaka yapa piñarishpankuna Pedrokunama shamurkakuna. ³ Chasna piñarishpankuna paykunata apirkakuna. Ña chishiyahushkanrayku apukuna mana tutapi tantarinayashpankuna karsellapina satirkakuna chaypi pakarinkunapa. ⁴ Manara karselpi churashpankuna Pedrota yachachihushkanta uyashpankuna achka runakuna Jesuspi sinchikurkakuna. Chasna kirikkunaka achkayashpankuna karikunalla pichka waranka parti karkakuna.

Pedro mana manchashpachu Jesusmanta rimarka

⁵ Chay kayantimana Jerusalenpi israel runakunapa apunkuna, israel masinkunata kamachik rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarirkakuna Pedrokunata tapunankunapa. ⁶ Chaypi kahurkakuna saserdotenkunapa atun apu Anás, chaymanta ayllunkuna Kaifás, Juan, Alejandro, tukuy shuk ayllunkunapas. ⁷ Chasna tantarishpankuna kacharkakuna pushak rinankunapa Pedrota Juantapas karselmanta. Pushashpankuna puntankunapi shayachirkakuna tapunankunapa:

¿Pita kankunata kamachishka chasna runaykichipa? ¿Ima yachaywata ampishkankichi chay un-kushkata? nishpa.

⁸ Chasna piñarishpa tapuhushpankuna Pedroka Yaya Diospa Espíritun payta tukuy yuyachishpan mana manchashpa paykunata aynirka:

Apukuna, ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas, ñukanchita tapunkichi alita rura-hushkanchimanta ¿imashnata chay mana purinata atipakta ampishkankichi? nishpa. ¹⁰ Tukuy kankuna, israel masinikuna, puntaykichipi rimahushkaynita uyay-chi. Nasaretmanta Jesukristumi kaypi shayahuk runata aliyachishka, mana ñukanchichu aliyachishkanchi. Kankuna chay Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkankichi. Chasna kashpanpas Yaya Dioska payta kawsachirka. ¹¹ Ñawpamanta pacha killkarishka kan kasna: Wasita rurakkunaka shuk rumita wichushpankuna chayta wasi amuka kutikashka apirka churananpa chay wasinta tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumi kananpa. Chay Jesuska chay tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumishinami kan. Kankunami kankichi wasita rurakkunashina. Wañuchishkankichi Jesusta, imashnami chay wasita rurakkunaka wichushkakuna chay ali rumita. Chay Jesustami Yaya Dioska akllashka atun apunchi kananpa. ¹² Jesusllami ñukanchita Kishpichik kan. Ashwan shukka mana tiyanchu tukuy uchanchikunamanta pichakka. Jesusllami ñukanchita atipan kishpichinata wiñaypa wañuy-manta.

Apukunaka mana yacharkakunachu imatami ruranakuna Pedrowa Juanwapas

¹³ Chasna Pedro Juanpas mana manchashpa rimahushpankuna apukunaka yuyarirkakuna: Kay runakunaka mana yapa yachakushkachu kanahun. ¿Imashnataya chay tukuyta yachanahun? Paykunaka yapa suma yachakkunami kanahun nishpa. Chasna mancharishpankunapas yacharkakuna Jesuspa runankuna kashkankunata. ¹⁴ Chay ampirishka runapas paykunawa kahukta rikushpankuna manana atiparkakunachu nima imata rimanata. ¹⁵ Chasna kashpan chay apukunaka kamachirkakuna Pedrokunata llukshichinankunapa chay tantarishka kahushkankunamanta. Chaywasha paykunapura kwintarkakuna:

¹⁶ ¿Imatataya kunanka rurashunchi chay runakunata-ka? Tukuy Jerusalenpi kawsakkuna yachanahun payku-na chay suma mana atipaypata rurashkankunata. Mana atipanchichu rimanata kankunaka llullachiysiki kankichi nishpa. ¹⁷ Chasna kashpan manana ashwan runakuna Jesusmanta uyanankunapa, chay apishkanchi runakuna manana nima pita chay Jesusmanta rimanankunapa akuychi manchachishpa rimashunchi: Rimashpalla katishpaykichika kankunata sinchitami kastigachishunchi nishpa.

¹⁸ Chasna yuyarishpankuna Pedrokunata kuti kayachirkakuna. Paktashpankuna rimarkakuna:

Manana nima ima uras kuti runakunata Jesusmanta rimankichichu, nima yachachinkichichu.

¹⁹ Chasna nihushpankuna Pedroka Juanwa aynirkakuna:

Yuyariychi kankuna kikin. ¿Alichu kama Yaya Diosta kasuhushkanchita sakishpa kankunatana kasunanchipa? Manami alichu kama. ²⁰ Mana atipanchichu sakinata rimananchita maykankunatami

rikushkanchi uyashkanchi Jesuspa yachachishkankunata rurashkankunatapas.

²¹ Chaypina apukunaka rimarkakuna:

Chasnalla rimashpa katishpaykichika kankunata kastigashunchimi nishpa.

Chaypina chasnalla kacharirkakuna. Tukuy runakuna chay runata ampishkankunarayku Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpankuna mana atiparkakunachu paykunata kastiganata. ²² Chay Jesuspa yachayninwa ampirishka runaka chusku chunka pasa watayu kashpan wawayarishkanmanta pacha unkushka kashkanmanta ampirishkanka yapa suma manchariyapa karka.

Jesukristuta kirikkuna mañarkakuna Yaya Dios paykunata sinchikuchinanpa

²³ Pedro Juan kachariy tukushkankunawasha rirkakuna kirik masinkunama saserdotekunapa apunkunapa, kamachik israel masin rukukunapapas rimashkanta kwintak rinankunapa.

²⁴ Chasna kwintashkankunata uyashpankuna tukuy shuk yuyayllawa Yaya Diosta mañarkakuna kasna:

A Yaya Dios, kanmi kanki yapa atun. Kan tukuyta rurashkanki, siluta, allpata, atun yaku martapas, tukuy chaykunapi tiyashkankunatapas. ²⁵ Kanmi ñawpa Espirituykiwa kanta kasuk atun apunchi David wañuta yuyachishpayki rimarka kasna:

¿Imaraykutaya Yaya Diosta mana kasunayak runakunaka sinchita piñarinahun? ¿Imaraykutaya tukuy llaktakunapi kawsak runakuna yanka yuyarishpa kawsanahun ruranankunapa, maykantami mana atipankakunachu paktachinata? ²⁶ Kay allpapi kamachik apukuna tantarishpankuna kanta chiknishpankuna piñarinahun. Chaymantapas akllashkayki chapahushkanchi Kachanayki Kishpichiktapas piñarinahun nishpami Davidka mañarka.

²⁷ A Yaya Dios, kunanka chay Davidpa rimashkanka ña paktarishka. Apu Herodes, apu Pilatopas, israel masinchikuna, mana israel runakunapas kay llaktapi tantarirkakuna chay akllashkayki kanta kasuk wawayki Jesusta chiknishpa parisichinankunapa. ²⁸ Chasnami rurarkakuna tukuyta ñawpa rimashkaykitashina.

²⁹ Yaya Dios, kunanka rikuy imashnami ñukanchitapas manchachishpa rimanahun: Rimashpalla katishpaykichika sinchitami kankunata kastigachishunchi nishpa. Chayrayku ñukanchi kanta kasukunata sinchikuchiy mana manchashpa shimikita rimananchipa. ³⁰ Chasnallatata Yaya Dios, ñukanchita yanapay chay akllashkayki kanta kasuk wawayki Jesuspa yachayninwa unkushkankunata ampinanchipa, chasnallatata suma mana atipaypakunata, kanpa yachaykiwa runakuna nima ima uras rikushkankunata rurananchipa.

³¹ Chasna Yaya Diosta mañashkankunawasha chay tantarishkankuna wasika kuyurirka. Chay wasi kuyurishkanpi Yaya Diospa Espiritun tukuy paykunata tukuypi yuyachishpan sinchikuchirka. Chasna tukushpankuna mana manchashpa Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna.

Tukuy Jesusta katikkuna shuk yuyayllawa yanapanakushpa kawsarkakuna

³² Chasna tukuy chay achka Jesusta mushu katikkunaka parihu shuk yuyayllawa yanapanakushpa kawsapayanahun. Nima maykan rimarkachu pay kikinpa charishkanta chayka ñukapallami. Ashwan nirkakuna ñukanchipa charihushkaka tukuy pami nishpa. ³³ Chay apostolkunaka Yaya Diospa atun yachayninwa yachachipayanahun Jesukristu wañushkanmanta kawsarishkanta. Chasna alita yachachishpankuna Yaya Dioska tukuy paykunata suma ali yuyayninwa yanaparka. ³⁴ Maykanpachari tiyapayan achka chakrankuna, wasinkunapas, chaykunata rantichipayanahun pishihukkunata yanapanankunapa. Chay rantichishkankunamanta tukuy kullkita apostolkunata kupayanahun chay pishihukkunata kunankunapa. Chasna paykunapura yanapanakushkankunarayku nima pipa pishirkachu.

³⁶ Shuk paykunamanta Leví wañupa ayllunmanta José shutiyu karka. Chipre islapi wawayarishka karka. Chay runaka kushillayachik sinchikuchik kashpan apostolkunaka payta shutiyachirkakuna Bernabé, chayka ninayan llakirishkata sinchikuchik. ³⁷ Chay runaka shuk chakranta rantichirka. Chay rantichishkanmanta kullkita apamushpan apostolkunata kurka, paykunana pishihukkunata kunankunapa.

Ananias warmin Safirawa apostolkunata llullachinayarkakuna

5 Chasnallatata shuk paykunamanta Ananias shutiyu, warmin Safirawa rantichirkakuna shuk chakrankunata. Paykunapas kirikkunapa rikushkanpi ali tukunayashpankuna kullkinkunata apamurkakuna. ² Chasna rurashpankunapas chay Ananiaska rantichishkankunamanta kullkita chawpita sakimurka wasinpi. Warminpas arí nirka chasna ruranankunapa. Chawpillata apashpan apostolkunata kurka tukuyta kuhukshina.

³ Pedroka Ananias llullachihushkanta riksishpan rimarka:

Ananias, ¿imaraykutaya chasna llullachinki yanka nishpa Yayanchi Diospa Espiritunta? ¿Imaraykuta supayta shunkuykipi yaykuchishkanki payta kasushpa ñukanchita llullachinayanaykipa? Rantichishkaykimanta chawpita wasiki sakimushkanki kan kikinrayku. Kaymi tukuy apishkayni kullkika nishpa rimashkanki. ⁴ Manara rantichishpayki chay chakraka kanpa karka. Rantichishkaykiwashapas kay kullkika kanpa karka munashkaykita ruranaykipa. ¿Imashna yuyarishpaykita chasna rurashkanki? Mana runallatachu llullachinayashpa rimashkanki, ashwan Yaya Diostapas.

⁵ Pedropa chasna rimashkanta uyashpan Ananiaska wañushka allpama urmarka. Chasna Ananiaska wañushkanta yachashpankuna tukuy runakuna yapa sinchita mancharirkakuna. ⁶ Chaypina shuk musukunaka chay wañushkata llachapawa wankushpankuna

llakta kanchama aparkakuna allarishka urku uchkupi churashpa tapanankunapa.

⁷ Ña kimsa ura Ananias wañushkanmanta warmin Safiraka mana yachashpan ima pasashkanta yaykuk rirka chay wasi ukuma. ⁸ Pedroka rikuchishpan chay Ananiaspa kushkan kullkita, warminta tapurka:

Rimaway ¿kay tupu kullkiraykuchu chakraykichita rantichishkankichi?

Payka aynirka:

Ari, chay tupumi rantichishkanchimanta apishkanchi kullkika.

⁹ Chaymanta Pedroka nirka:

¿Imaraykutaya kusaykiwa shuk yuyayllawa Yaya Diospa Espiritunta llullachinayashkankichi? Uyay, kunanka kusaykita urku uchkupi churanapa rishkakunaka shamuhunkuna, chasnallatatami kantapas apankakuna urku uchkupi churashpa tapanankunapa.

¹⁰ Chasna rimahushkanllapi chay warmipas wañushka urmaka Pedropa puntanpi. Chay musukuna yayku-muhushpankuna wañushkata tarirkakuna. Chaymanta paytapas surkushpankuna aparkakuna urku uchkupi churashpa tapak rinankunapa kusanpa kuchunpi.

¹¹ Chasna tukushkata yachashpankuna tukuy Jesusta kirikkunaka, tukuy chaypi kawsak runakunapas yapa mancharirkakuna.

Chay apostolkunaka nima ima uras rikushkanchita Yaya Diospa yachayninwa rurarkakuna

¹² Chay apostolkunaka yachachihushpankuna achka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkankunata runakuna chawpipi rurarkakuna. Tukuy uras tantaripayanahun Yaya Diospa wasinpi, Salomón shutiyu wasipi. ¹³ Chay mana Jesusta kasukkunaka manchashpankuna mana munarkakunachu rimanata kirikkunami kanchi nishpa. Pakta Yaya Dios ñukanchitapas kastigama nirkakuna. Chasna chay kirikkunawa mana tantaylla kanayashpankunapas tukuy runakuna paykunata yapa yuyapayanahun. Suma ali Yaya Diospa shiminta katikkunami kanahun nishpa rimarkakuna. ¹⁴ Chasnapi puntirumanta ashwan achka runakuna Jesusta kirirkakuna, achka karikuna, achka warmikunapas. Chay shuk kirikkunawa tantarishpankuna achka tukurkakuna.

¹⁵ Runakuna rikushpankuna yachachikkuna achka unkushkakunata Yaya Diospa yachayninwa ampihushkakunata unkushkakunata apamurkakuna churanankunapa maytami Pedro pasanka chay wasi mayanpi. Llanhamapi churarkakuna, Pedroka pasahushpan makinwa llankashpan paykunata ampinanpa. Mana makinwa llankashpa ampishpanpas Pedropa llantuyachihushkanllawa ampichun nishpa yuyarirkakuna. ¹⁶ Chasnallatata kuchu llaktakunamanta achka runakuna unkushkakunata apamushpankuna Jerusalemna shamurkakuna. Chaymantapas supay yaykushka runakunata apostolkunama pushamurkakuna ampichinankunapa. Tukuy chay unkushka runakuna ampirishka kipurirkakuna.

Pedrota Juanta Jesusranti parisichirkakuna

¹⁷ Tukuy runakuna Pedrokunata kasuhushkankunarayku saserdotekunapa atun apu, tukuy kamachik saduseokunapas paykunata chiknirkakuna.

¹⁸ Chayrayku apostolkunata apishpankuna karselpi churarkakuna. ¹⁹ Chasna rurashpankunapas chay tuta-talla Yaya Diospa kachashkan angelka karsel punkuta paskarka Pedrokunata llukshichinanpa. Llukshichishpan rimarka:

²⁰ Yaya Diospa wasinpi tukuy runakunata yachachik riychi Jesús mushu kawsayta Yaya Dioswa kunanta nishpa.

²¹ Chayta uyashpankuna paykunaka kayantima tutamanta Yaya Diospa wasinma rirkakuna. Chaypi runakunata yachachirkakuna.

Chay punchallatata israel runakunapa saserdotekunapa atun apu, paywa kahukkunapas kayarkakuna tukuy israel kamachik rukukunata tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunapura kwintanankunapa. Chasna tantarishka kahushpankuna Yaya Diospa wasinta kuyrakkunata kacharkakuna apostolkunata karselmanta pushak rinankunapa. ²² Chay kachashkankuna kuyrakkunaka paktak rishpankuna mana tarirkakunachu paykunata karsel ukupi. Mana tarishpankunana kutirkakuna kwintanankunapa apunkunata kasna nishpa:

²³ Karselpi paktashpanchi tukuy punkukuna sumakta taparishkata tarishkanchi, chaymantapas punku mayanpi kuyrakkuna kuyrashpa kahukkunata. Chaypi punkuta paskashpanchi ukuma rikushpanchi mana nima pita tarishkanchichu.

²⁴ Chayta uyashpankuna Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapa apu, saserdotekunapa apunkunapas, tukuy paykunapura tapunakurkakuna:

¿Imashnata kishpishkakuna chay runakunaka? ¿Kunanka imashnata rurashunchi? nishpa.

²⁵ Chasna rimahushkankunallapi shuk runa paktamushpan paykunata rimarka:

Chay karselpi churashkaykichi runakunaka Yaya Diospa wasinpimi runakunata yachachishpa kahunkuna nishpa.

²⁶ Chaymanta chay apuka chay kuyrakkunawa kuti paykunata apik rirkakuna. Yapa piñarishka kahushpankunapas mana makashpachu pusharkakuna. Makashpa pushahushpanchika runakunami rumiwa tuksishpa ñukanchita wañuchinahuma nishpa yuyarirkakuna. ²⁷ Chasna apishpankuna pusharkakuna apunkuna tantarishka kahushkankunama. Chaypi paykunapa puntankunapi shayachishpankuna saserdotekunapa atun apuka piñashpa tapurka:

²⁸ ¿Manachu kankunata rimarkanchi Jesusmanta mana yachachinkichinachu nishpa? ¿Imaraykuta yachachishpalla katinkichi? Tukuy kay Jerusalemipi runakuna yachachihushkaykichita uyahunkuna. Chaymantapas ñukanchita uchachinkichi chay runa wañuchiy tukushkanmanta.

²⁹ Chasna nishpankuna Pedroka shuk apostolkunawa pakta aynirkakuna:

Ñukanchika Yaya Diosta kasunanchi tiyan. Chayrayku runakunata mana atipanchichu kasunata. ³⁰ Kankunaka Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkankichi. Chasna kashpanpas Yaya Dioska, maykantami yaya rukunchi wañukunapas kushichinahun, paymi chay Jesusta kawsachirka. ³¹ Chaymanta payta sikachirka paypa kuskan partima churananpa. Payta churarka ñukanchi israel runakunata kamachinanpa kishpichinanpapas. Chasna kishpichik kashpan ñukanchita yanapan milaypa rurashkanchita amirishpa sakishpanchi Yaya Diostana kasunanchipa, payka uchanchikunamanta llakichinanpa. ³² Ñukanchi tukuy chaykunata yachashkanchiraykumi chaykunamanta rimanchi. Chaymantapas Yaya Diospa Espiritun, maykantami payta kasukkunapa shunkunkunapi churarka, paymi chaykunata riksichin.

³³ Pedropa rimashkanta uyashpankuna apukunaka yapa piñarishpankuna wañuchishunchi nishpa rimarkakuna paykunapura. ³⁴ Chasna rimahushkankunallapi paykunamanta shuk apu Gamaliel shutiyu shayarishpan rimarka:

Paykunata shuk ratu kanchama llukshichiychi nishpa.

Chay Gamalielka fariseo karka, chaymantapas Moisespa killkashkanta yachachik. Tukuy runakuna payta yapa yuyashpankuna alita uyarkakuna. ³⁵ Pedrokunata llukshichishpankuna Gamalielka apu masinkunata rimarka:

Israel masinikuna, alita yuyariychi manarapas kay runakunata imanachihushpaykichi. ³⁶ Yuyariychi imashnami Teudaswa pasarka. Romano runakunata winsishpa atun apu tukunanta rimarka. Chusku pachak runakuna payta katirkakuna. Chaypi romanokuna payta wañuchishpankuna tukuy payta katikkunaka shikwarirkakuna. ³⁷ Chaywasha runakunapa shutinkunata killkachina punchakunapi Galileamanta runa Judas shutiyu achka runakunata tantachirka romano runakunata piñarishpa llaktankunamanta wichunankunapa. Paytapas wañuchirkakuna. Chasna wañuchishpankuna tukuy payta katikkunaka shikwarirkakuna. ³⁸ Chayrayku rimashkaykichi: Chay Jesusta katikkunata mana wañuchinkichichu. Paykunapa rurahushkankuna yachachihushkankunapas paykuna kikin yuyayninkunamantalla kashpanka tukurinkami. ³⁹ Yaya Diosmanta kashpanka chay yuyayninkunata mana atipankichichu winsinata. Yuyaywa kaychi. Tukuchishu nishpa yuyarihushpaykichika Yaya Diosmanta kashpanka paywami kuntrayankichi. Chayrayku paykunata kachariychi.

Chasna rimashkanta uyashpankuna apu masinkunaka shuk yuyayllawa rimarkakuna:

Ari, kacharishunchimi paykunata nishpa.

⁴⁰ Chaymanta kayarkakuna apostolkunata. Chasna kayashpankuna asutichirkakuna. Kuti kamachirkakuna manana runakunata Jesumanta yachachinankunapa. Chaymanta kacharirkakuna. ⁴¹ Chay apostolkunaka

apukuna tantarishkankunamanta kushilla llukshirkakuna. Paykunaka kushikurkakuna Jesús rimashkanshina payranti parisishkankunarayku. ⁴² Chaymantapas mana sakirkakunachu yachachinata. Karan puncha Yaya Diospa wasinpi, paykunapa wasinkunapi pas chay ali shimita yachachirkakuna Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kan nishpa.

Jesusta kirikkuna kanchis kirik masinkunata aklarkakuna yanapakkuna kanankunapa

6 Chay punchakunapi ashwan ashwan runakuna Jesusta kirik tukurkakuna. Chaypi shuk llaktakunamanta griego shimita rimak israel runakuna hebreo shimita rimak israel runakunawa rimanakurkakuna. Rimanakuhushpankuna griego shimita rimak israel runakuna nirkakuna:

Karan puncha mikunata imatapas kuhushkaykichi ñukanchimanta mashintukunata mitsankichi, kankunamanta mashintukunataka alita yuyashpa kunkichi.

² Chasna nihushkankunapi apostolkunaka tukuy kirikkunata tantachishpankuna rimarkakuna:

Wawkinikuna paninikuna, mana alichu kan sakinanchipa Yaya Diospa shiminta yachachinata mikunata munahukkunata kunanchiranti. ³ Chayrayku wawkinikuna, akllaychi kankunapuramanta kanchis runakunata ali yachak, suma yuyayyu, Yaya Diospa Espiritun tukuy yuyachishka kahukkunata. Ñukanchi chay kanchis akllashkaykichi runakunata churashu kankunata yanapakkuna kanankunapa. ⁴ Ñukanchika Yaya Diosta mañashpa paypa shiminta yachachishpa katishunchi.

⁵ Chasna nishkata uyashpankuna tukuy alimi nishpa kushikurkakuna. Chaypina akllarkakuna Estebanta, alita kirik, Yaya Diospa Espiritun tukuy yuyachishka kahukta. Chaymanta akllarkakuna Filipeta, Prokorota, Nikanorta, Timonta, Parmenasta, chaymanta Antiokiamanta Nikolastapas. Chay Nikolaska mana israel runa kashpanpas ña unay paykunapa yachachishkankunata kasuk karka. ⁶ Chay akllarishka runakunata pusharkakuna apostolkunama paykunarayku mañanankunapa. Chasna mañahushpankuna umankunapi makinkunata churarkakuna, Yaya Dios, kay tarawanapi yanapay paykunata nishpa.

⁷ Chay uras ashwanta ashwanta Jesukristumanta yachachihushpankuna ashwan runakuna Yaya Diospa shiminta kirirkakuna. Chasna kirikkunaka Jerusalenpi yapa achkayarkakuna. Israel runakunapa saserdotenkunamantapas achka kirirkakuna Jesukristumanta yachachishkata.

Chiknik runakuna Estebanta apukunama pushashpankuna uchachirkakuna

⁸ Yaya Dios Estebanta tukuy yanapashpan suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa manchariypa nima ima uras rikushkankunata runakunapa chawpinpi rurarka. ⁹ Chaypi shuk runakuna kallarikakuna Estebanwa rimanakunata. Paykunaka

kamachirishka kashkankunamanta kacharishka kashpankuna paykunapura tantarinankuna wasita shutiyachirkakuna Kacharishkakunapa Tantarinkunapa. Paykunawa pakta karkakuna shukkuna Sirene Ilaktamanta, Alejandria Ilaktamanta, Silisia allpamanta, Asia allpamantapas. Chaykuna tantarirkakuna Estebanwa rimanakunankunapa. ¹⁰ Estebanwa rimanakuhushpankuna mana atiparkakunachu payta nima imata ayninata. Yaya Diospa Espiritun payta yuyachishpan ali yuyaywa, atun yachaywa yachachirka. ¹¹ Chasna mana atipashpankuna ayninata Estebanta, shuk runakunatana pakalla pagarkakuna llullashpa paymanta rimanankunapa kay Estebanka Moisesmanta Yaya Diosmantapas millaypata rimashkanta uyashkanchi nishpa.

¹² Chay llullak runakunapa rimashkankunata uyashpankuna tukuy runakuna, israel runakunata kamachik rukukuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas Estebanta sinchita piñarirkakuna. Chasna piñarishpankuna payta apirkakuna. Pushashpankuna tantaylla kwintak atun apu masinkunawa tantarishpankuna puntankunapi churarkakuna. ¹³ Chaymanta llullashpa rimakkunatapas pusharkakuna. Chaypi chay llullak runakunaka Estebanmanta rimarkakuna:

Kay runaka mana chunllayanchu millaypa shimikunata rimanata Yaya Diospa wasinmanta, Moisespa killkashkanmantapas. ¹⁴ Chaymanta uyashkanchi chay Nasaretmanta Jesuska kay Yaya Diospa wasinta urmachinka nishpa rimashkanta. Chaymantapas Jesús rimarka Moisespa killkashkan kamachishkakunata amana kasuychinchu. Ashwan kay mushu yachachishkaynitana kasushpa kawsaychi nishpa Estebanka nishkanta uyashkanchi.

¹⁵ Chaypina tukuy tantarishka kahukkunaka Estebanta rikushpankuna uyanta shuk angelpatashina rikurkakuna.

Esteban apukunapa puntanpi sumakta yachachirka

7 Chasna rimashkankunawasha israel runakunapa saserdotenkunapa atun apuka Estebanta tapurka: ¿Shutipachu paykunapa rimashkanka? nishpa.

² Chasna tapushpan Estebanka aynirka:

Wawkikuna, yachayyu rukukunapas, uyaychi rimahushkaynita. Ñukaka mana millaypa shimikunatachu rimahurkani, nima Yaya Diosmanta, nima Moisespa killkashkanmanta. Tukuyman ashwan atun Yaya Dioska rikurishka yayanichi ruku wañu Abrahamta Mesopotamia allpapi, manara Harán Ilaktama kawsak rihushpanra. ³ Chasna rikurishpan rimarka: Sakiy ayluykikunata, allpaykimanta llukshiy. Shuk allpama riy, maykantami rikuchishkayki. Chay allpama kawsakriy.

⁴ Yaya Dios chasna nishpan Abrahamka Kaldea runakunapa allpanmanta llukshishpan rirka Harán llaktapi kawsananpa. Chaypi kawsahushpan yayanka wañurka. Yayan wañushkanwasha Yaya Diospa kamachishkanta kasushpan kay allpama kawsak shamurka, maypimi ñukanchika kunan kawsahunchi.

⁵ Chasna kawsashpanpas Yaya Dioska manara Abra-

hamta kurkachu kay allpata amun tukunanpa, nima shuk chushastuta. Ashwan payta shuk paktachinan shimita rimarka: Wañushkaykiwasha kay allpata kanpa miraykunatami kusha amunkuna kanankunapa nishpa. Abrahamka chay uras nima shuk wawayu kashpanpas Yaya Dioska payta chasna rimarka. ⁶ Chaymantapas Yaya Dioska shuk paktachinan shimita Abrahamta rimarka: Kanpa miraykunaka chikan runakunapa allpankunapi kawsankakuna shuk allpamanta runakunashina. Chay allpapi kawsahukkunaka kanpa miraykunata tarawachishpa parisichinkakunami, chiknishpa kamachinkakuna chusku pachak watakamanishpa. ⁷ Chaymanta rimarka: Ñukami paykunata kastigasha, kanpa miraykunata yanka nishpa tarawachishkankunarayku. Chaywasha kishpichishpayni chay allpamanta paykunata llukshichisha. Chasna llukshichishpayni chay kushkayni allpapi kanpa miraykunata munashkaynita rurashpa kawsankakuna.

⁸ Chaymanta Abrahamta kamachirka: Pitinayki tiyan karipa ishpanan kara puntata. Chaymi kanka rikuchinaykichipa aklashkayni runakuna kanaykichita. Tukuy kanpa miraykunapas kari wawankunawa chasnallatata ruranankuna tiyan wiñayparayku. Chasna Yaya Dios rimashpan Abrahamka wawan Isaakta pusak pucha wawayarishkanmanta ishpanan kara puntata pitirka. Isaakpas wawan Jakobta chasnallatata rurarka. Jakobka chasnallatata rurarka chunka ishka wawankunata, maykankunamantami ñukanchikuna mirashkanchi.

⁹ Chay Jakobpa wawankuna ñawpa yaya rukunchi wañukuna shuk wawinkuna Joseta chiknishpankuna wawkin kashpantata shuk runakunata rantichirkakuna. Chay runakunaka Joseta yanka nishpa tarawashpa kawsananpa Egipto allpama aparkakuna. Chasna kashpanpas Yaya Dioska Joseta kishpichirka karan parisichiy tukushkanmanta. Pay Joseta yanapashkanrayku ali yuyayyu yachak karka. Chasna kashpan egipto runakunapa atun apu payta kishpichishpan tukuy Egiptopi kamachik kananpa churarka. Chasnallatata wasinpipas Joseta kamachik kananpa churarka.

¹¹ Chay uras tarpukuna mana wiñashkanrayku atun yarkay tiyarka. Tukuy Egipto allpapi, Kanaán allpapipas kawsak runakuna yapa sinchi yarkaywa karkakuna. Yaya rukunchi wañukuna mana atiparkakunachu tari-nata mikunata. ¹² Josepa yayan Jakobka Egiptopi achka mikuna tiyashkanta yachashpan wawankunata kacharka rantinankunapa mikunankunarayku. Chaymi karka puntiru rishkankunaka. ¹³ Chay puntiru mikuna apamushkankunaka tukurishpan Jakobka kutikashka wawankunata kacharka rantik rinankunapa. Paktashpankuna Joseka wawinkunata rikushpan rimarka: Ñukami kani wawkikichi José. ¿Manachu riksiwankichi? nishpa. Joseka rikuchirka paykunata egipto runakunapa atun aputa. Kaykunami kikin wawkinikuna kanahun nishpa. Chasna chay atun apuka yacharka maykan runakunamantami Joseka karka.

¹⁴ Chaymanta Joseka yayan Jakobta kayarka tukuy ayllunkunawa pakta Egiptopi kawsak shamunankunapa. Chaypi yayan Jakobka tukuy ayllunkunawa pakta

kanchis chunka pichka runakuna Egipto allpama kawsak rirkakuna. ¹⁵ Unayta chaypi kawsahushpankuna yayanka wañurka. Chaymantapas wawankuna chaypillatata wañurkakuna, maykankunami ñukanchipa yaya rukunchikuna karkakuna. ¹⁶ Chasna wañushpankuna Sikem shutiyu llaktama Kanaán allpapi aparkakuna, allarishka urku uchukupi churashpankuna tapanankunapa. Ñawpa Abrahamka chay allpata rantirka Sikem llaktapi kawsak Hamorpa wawankunamanta.

¹⁷ Yaya Dioska ñawpa Abrahamta kay paktachinan shimita rimarka: Kanpa miraykunaka chikan runakunapa allpankunapi kawsankakuna chusku pachak watata nishpa. Chay chusku pachak wata tukurihushpan yaya rukunchi wañukuna chay Egipto allpapi achka mirashka karkakuna. ¹⁸ Chay uras shuk mushu atun apu yaykurka Egiptopi kamachinanpa. Chay mushu apuka mana yacharkachu Josemanta, ña unay wañushkanrayku. ¹⁹ Chay apumi yaya rukunchi wañukunata llullachishpa parisichipayarka. Mana munashpan yaya rukunchikuna miranankunapa, chay apuka kamachirka tukuy mushu wawayarishka kari wawaykichikunata sakiychi wañunankunapa nishpa.

²⁰ Chasna chay apuka kamachihushkan uras Moiseska wawayarirka. Chay llullu wawastuta Yaya Dioska yapa yuyarka. Mana munashpankuna wañunanpa, yayan mawanwa Moiesta kimsa killata wasinpi pakalla kuyrarakuna. ²¹ Manana ashwanta pakanata atipashpankuna mamanka shuk kanuwastupi churashpan yakupi wampuchishpa kacharirka. Chasna sakirishkata atun apupa warmi wawan tarishpan pushashpan kikin wawantashina wiñachirka. ²² Chaypi Moiseska yachakurka tukuy egipto runakunapa yachashkankunata. Chasna kashpan payka yapa yachak karka rimanankunapi, tukuy rurashkankunapi.

²³ Ña chusku chunka watayu kashpan yapa munarka kikin ayllunkunata, israel masinkunata rikuk rinata.

²⁴ Chasna yuyarishpa purihushpan shuk egipto runa shuk israel runata yankamanta piñashpa asutihushkanta rikurka. Chaypi Moiseska asutirishkata kishpichishpan chay makak egipto runatana waktashpa wañuchirka. ²⁵ Chayta rurashpan Moiseska yuyarirka, israel masinikuna rurashkaynita yachashpankuna asirtankakuna Yaya Dios kachawashkanta paykunata chay chiknik runakunamanta kishpichinaynipa nishpa. Chasna kashpanpas paykunaka mana asirtarkakunachu.

²⁶ Kayantima Moiseska rihushpan ishka israel masinkuna makanakuhukkunata tarik rirka. Payka makanakuhukkunata sakichinayashpan rimarka: ¿Imaraykuta wawkipura piñanakushpa makanakuhunkichi? ²⁷ Chasna rimahushpan chay israel masinta makahuk runaka Moiesta tankashpan piñarishpa aykirka: ¿Imaraykuta satirik shamunki? ¿Pita kanta kachashka kaypi shuk apushina kanaykipa, rurahushkanchimantapas tapunaykipa? ²⁸ ¿Ñukatapas wañuchiwanayankichu egipto runata kayna wañuchishkaykitashina? ²⁹ Chasna rimahushkanta

uyashpan Moiseska karuma mitikurka. Egiptomanta mitikushpan Madián allpapi kawsak rirka. Chaypi chikan runakuna chawpipi kawsapayarka. Chay allpapi warmiyashpan warminka ishka kari wawata wawayarka.

³⁰ Chusku chunka watamanta Moiseska Sinaí urku mayanpi chunlla chakishka allpapi purihushpan shuk allpalla kaspistu sintihushkanpi shuk angel rikurirka.

³¹ Chayta rikushpan Moiseska mancharirka ¿imanahuntaya chay kaspika? nishpa. Kayllayahushpan rikunanpa, Yaya Diospa rimahushkanta uyarka: ³² Ñukami kani Yaya Dios, maykantami yaya rukuykikuna wañukuna Abraham, Isaak, Jakob kushichiwahanun. Chasna nihushkanta uyashpan Moiseska mancharishpan chukchurirka, manana rikunayarkachu ashwanta. ³³ Chaypina Yaya Dioska payta rimarka: Atun kashpayni chakikipi churarishkaykita surkuy. Kay allpaka ñukapami. ³⁴ Ñukaka rikushkanimi Egipto allpapi akllashkayni runakunata yapa parisichihushkankunata. Paykunapa wakahushkankunatapas uyashkanimi. Wakashpa mañawahukkunata llakirishpayni kishpichik risha nishpayni kanta Egiptoma kachashkayki.

³⁵ Chay Moiesta paykuna ñawpa chiknishpa rimarkakuna: ¿Pita kanta kachashka shuk apushina kanaykipa, rurahushkanchimantapas tapunaykipa? nishpa. Chasna mana munashpankunapas Yaya Dios chay Moiestaka kacharka apunkuna tukunanpa, chaymanta paykunata kishpichik kananpa. Chasna kananpa Yaya Dios payta rikuchirka shuk sintihuk kaspipi rikurik angelwa. ³⁶ Chasna kishpichik tukushpan chay Moiseska yaya rukunchi wañukunata Egiptomanta llukshichirka. Chay Egipto allpapi kallarithpa, atun yaku Puka Mar shutiyuta chimpashpa, chunlla chakishka allpapi purihushpankuna yaya rukunchi wañukunata chusku chunka watata suma mana atipaykunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkankunata rikuchirka. ³⁷ Chay Moiesllatata yaya rukunchi wañukunata rimarka: Shuk puncha Yaya Dios ñukanchi israel runakunamantalla shuk runata kachanka, ñukashina paypa yachayninwa yachachik kananpa nishpa.

³⁸ Chay Moiestami Sinaí urkupi angelka rimarka yaya rukunchi wañukunawa chunlla chakishka allpapi kahushpankuna. Chaymanta Moiseska paykunata chay angelpa rimashkanta yachachirka, imashna rurashpami wiñaypa Yaya Dioswa kawsankakuna nishpa. Chaymanta chay shimillatata killkarka ñukanchipas yachananchipa.

³⁹ Yaya rukunchi wañukuna Moiesta mana kasunayarkakunachu. Ashwan payta piñarishpankuna Egiptoma kutinayarkakuna. ⁴⁰ Chasna yuyarishpankuna Moisés Sinaí urkupi yapa unayashpan paypa wawkin Aronta rimarkakuna: Mana yachanchichu imashnami tukushka Moiseska, chay ñukanchikunata Egiptomanta llukshichimushkaka. ¿Imaraykuta chasna unayahun? Chayrayku ruray ñukanchirayku shuk mushu dioskunata chaykunatana katinanchipa nishpa.

⁴¹ Chasna rimashpankuna shuk wakra kari wawata oromanta rurarkakuna diosninkunarayku. Chaymanta shuk wiwakunata wañuchirkakuna chay oromanta yanka nishpa rurashkata kushichinankunapa. Kikin makinkunawa rurashkankunata rikushpankuna kushikurkakuna kaymi diosninchika nishpa. ⁴² Chayta rurashkankunarayku Yaya Dioska sakirka chayllatana mañashpa kawsanankunapa. Mana kikin Yaya Diosta kunkurishpa mañanankunaranti, intita, killata, istrillakunata mañapayanahun. Imashnami ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna killkarkakuna kasna nishpa:

Yaya Dios riman: Israel runakuna, alita uyawaychi. Chay chunlla chakishka allpapi chusku chunka watata purihushpaykichi ¿ñukatachu kushichinayashpa wañuchirkankichi shuk wiwakunata? ⁴³ Manami chasnachu. Ñukata mañanaykichiranti, Molok shutiyu yanka diospa karpa wasinta aparkankichi, Refán shutiyu yanka diospa istrillantapas. Chaymanta ñukata mañahukshina chaykunata mañashpa purirkankichi. Kankuna kikin rurashkaykichikunata mañashpa purirkankichi. Chayrayku allpaykichimanta llukshichishkaykichi, Babilonia allpamanta ashwan karuma kachashkaykichi chaypi parisishpa kawsanaykichipa nishpa.

⁴⁴ Kankunami rimawarkankichi Yaya Diospa wasinmanta mana alita rimashkaynita. Alita uyawaychi. Ñawpa yaya rukunchi wañukunaka chunlla chakishka allpapi purihushpankuna mana tiyarkachu Yaya Diospa wasinka. Paykunaka charirkakuna shuk karpa wasita, maypimi Yaya Dios paykunawa kahushkanta rikuchirka. Manara chayka tiyashpanra Yaya Dios Moisesa yachachirka imashnami chay karpa wasita ruranka chay ukupi payta mañanankunapa.

⁴⁵ Moisés wañushpan kawsak yaya rukunchi wañukunana chay karpa wasita charirkakuna. Josué paykunata kamachishpan Yaya Dios paykunata kunata rimashkan allpata amuyashpankuna chay karpa wasita aparkakuna. Chaypi Yaya Dioska paykunawa kiparirka. Chay allpapi kawsahuk runakunata kallpachirka yaya rukunchi wañukunana kawsanankunapa. Chaypina Yaya Diosta chay karpa wasipi mañapayarkakuna David atun apunkuna tukunankama. ⁴⁶ Chay atun apu Davidka Yaya Dios yapa payta yuyashkanta yachashpan tapurka: Kanrayku rurayanani shuk atun suma wasita ñukanchi Jakobmanta mirashka runakuna chaypi kanta mañananchipa. ¿Ima ninkita? nishpa.

⁴⁷ Yaya Dioska mana munashpan aynirka: Mana kanchu rurapanki wasinita. Wawayki Salomonmi ruranka nishpa. ⁴⁸ Chasna chay suma wasita rurashpanpas yachanchi Yaya Dios ashwan atun tukuymanata kashkanrayku mana runa rurashka wasipi kawsananta. Chasna ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaska killkarka:

⁴⁹ Yaya Dioska kasna riman: Ñukaka awa silupi tiyarishpayni kamachini tukuy allpapi kawsak runakunata. ¿Manachu ñuka rurashkani tukuy siluta allpatapas? ¿Imashnata atipaynima kawsanata runa rurashka

wasipika? Manami atipankichichu ñukarayku shuk wasita ruranta nishpa.

⁵¹ Kankuna Yaya Diospa wasinmanta, Moisespa kil-lashkanmantapas mana alita rimashkaynita niwankichi. Ashwan kankunaka mana Yaya Diosta kasunayakkuna kankichi. Yaya Diosta mana riksikkunashina kashpaykichi tukuy uras Yaya Diospa Espiritunta arkankichi mana kankunata shutipa kashkanta riksichinanpa. Ñawpa yaya rukunchi wañukunashinalatata kankunapas katihunkichi. ⁵² Paykunaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata tukuyta wañuchinayarkakuna. Shukkunataka chay ali rurak Jesuspa shamunanmanta rimakkunata wañuchirkakuna. Kunanka chay Jesús paktashpan kankunaka apichishpa payta wañuchichirkankichi. ⁵³ Kankunaka Yaya Dios angelkunata kachashpan kamachishkankunata kuy tukushpaykichipas mana chayta kasushkankichichu nishpa Estebanka rimarka.

Estebanta wañuchirkakuna

⁵⁴ Estebanpa rimashkanta uyashpankuna chay apukunaka sumakta piñarishpankuna kirunkunata kanirirkakuna.

⁵⁵ Estebanka Yaya Diospa Espiritun payta tukuyti yuyachishpan siluma rikushpan Yaya Diospa suma chuyahlla punchayachishkanta rikurka. Chasnallata Jesusta rikurka Yayan Diospa kuskan parti shayahukta. ⁵⁶ Chasna rikushpan rimarka:

Rikuychi, siluka paskarishka kahukta rikuhuni. Chasnallata rikuhuni Jesusta Yaya Diospa kuskan parti shayahukta.

⁵⁷ Chasna rimahushkanta uyashpankuna apukunaka rinkrinkunata tapashpankuna sinchita kaparishpankuna shuk yuyayllawa kallpa payta apik rirkakuna. ⁵⁸ Llaktamanta tankashpa llukshichishpankuna rumiwa tukshishpa wañuchirkakuna. Manara rumiwa tuksihushpankuna churarishkankunata llatanachishpa Saulo shutiyu musuta kurkakuna wakaychananpa. ⁵⁹ Rumiwa tuksihushpankuna ña wañuhushpan Estebanka Jesusta mañashpa nirka:

Yayayni Jesús, ña wañuhuni. Kaykaya, kaypi kahuni kawsanaykipi yaykuchiwanaykipa.

⁶⁰ Chasna nishpan kunkurishpan sinchita Yaya Diosta mañashpa kaparirka:

Yaya Dios, ama kastigankichu kay wañuchiwak runakunata!

Chasna mañashpa wañurka.

Sauloka Jesusta kirikkunata yapa parisichirka

8 Sauloka Estebanta wañuchihushkankunata rikushpan alimi nirka. Yaya Diosta shuk sumakta kirik runakuna Estebanpa aychanta urku uchukupi churashpa tapak rirkakuna. Chasna churashpankuna achka llakirishpa sinchita wakashpa karkakuna.

Esteban wañuchiy tukushkan punchamanta pacha chiknik runakuna Jerusalenpi Jesusta kirik runakunata wañuchinayashpa katirkakuna. Chasna rurashpanku-

na kirikkunaka llampu shikwarirkakuna tukuy Judea allpapi, Samaria allpamapas. Apostolkunalla Jerusalemipi kiparirkakuna. ³ Sauloka chay chiknik runakunamanta kashpan yapa munarka Jesukristuta kirikkuna manana tiyananpa. Karan wasikunapi yaykurka kirikkunata apinanpa. Apishpan karikunata warmikunatapas apukunama aparka karselpi churanankunapa.

Kirikkuna yachachirkakuna suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta

⁴ Jesukristuta kirikkunaka Jerusalemanta shikwarishpankuna tukuy partima Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta rimashpa purirkakuna. ⁵ Chasnallatata Felipepas Jerusalemanta llukshirka. Samaria allpapi tukuymanata atun llakta Samariama rishpan Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta yachachishpa purirka. ⁶ Chaypi yachachihushpan tukuy runakuna nima ima uras rikushkankunata Yaya Diospa yachayninwa rurahushkanta rikuhushpankuna paypa yachachishkanta alita uyarkakuna. ⁷ Felipe achka runakunamanta suypaykunata llukshichihushpan sinchita kaparishpa llukshirkakuna. Achka aycha chakirishka runakuna, mana alita purinata atipakkunapas ampirirkakuna. ⁸ Chasna ampirishpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna yapa kushikurkakuna.

Puruho Simón Jesukristuta kirik tukurka

⁹ Chay Samaria llaktapi shuk runa tiyarka Simón shutiyu. Payka puruhu kashpan manara Jesukristuta kirikkuna tiyashpan sinchi yachayyu bankumi kani nishpa tukuy Samaria allpapi kawsak runakunata yachayninwa rikuchishpa manchachipayen. ¹⁰ Tukuy runakuna, apukunapas payta kasupayarkakuna. Paymanta rimarkakuna Yaya Diosmi payta atun yachayta kushka nishpa. ¹¹ Unaymanta pacha chay puruhuka yachayninwa rikuchishpa paykunata manchachipayarka. Chayrayku payta alita kasukkuna kapayarkakuna. ¹² Felipeka yachachishpan Yaya Diospa suma ali shiminta paypa ali kamachinan kay allpapi ña kallari-shkanmanta, chaymantapas Jesukristu ñukanchita Kishpichik kananta nishpa, manana puruhuta kashurkakunanachu. Chaymanta achka runakuna, karikuna warmikunapas, yachachishkanta riksishpa, Jesukristuta kirishpa bawtisarikakuna. ¹³ Chay puruhu Simonpas Jesukristuta kirishpan bawtisarikka. Chaymanta Felipepa pakta purirka. Simonka suma mana atipaypakunata, Yaya Diospa yachayninwa nima ima uras rikushkanta Felipe rurahushkanta rikushpan yapa mancharirka.

Yaya Diospa Espiritun samaritano runakunama shamurka

¹⁴ Jerusalemipi kahuk apostolkuna Samaria allpapi kawsak runakuna Yaya Diospa shiminta kirihushkankunamanta yachashpankuna Pedrota Juanta chayma kacharkakuna. ¹⁵ Paykuna Samariapi paktash-

pankuna Yaya Diospa shiminta kirik runakunarayku mañarkakuna, Yaya Diospa Espiritun shunkunkunapi yaykuchun nishpa. ¹⁶ Paypa Espiritunka manara paykunama shamurkarachu. Chay runakuna Jesusta kirishkankunarayku bawtisarikalla karkakuna. ¹⁷ Chaypina Pedroka Juanwa pakta makinkunata chay kirikkunapi churashpankuna Yaya Diospa Espiritunka paykunapa shunkunkunapi yaykurka.

Pedro Simonta rimarka mana ali yuyayyu kananta

¹⁸ Simonka rikurka apostolkuna makinkunata churashpankuna kirikkunapi Yaya Diospa Espiritun yaykuhukta. Chasna rikushpan kullkita apamurka apostolkunata kunanpa. ¹⁹ Chay kullkita rikuchishpan rimarka:

Ñukatapas kuwaychi chay yachayta, ñukapas makinita maykanpipas churashpayni Yaya Diospa Espiritun yaykunapa.

²⁰ Chasna nishpan Pedroka aynirka:

Yaya Diospa kushkan yachayta rantisha nishpaykika chay nina mana wañukma rinayki tiyan kullkikiwa pakta. ²¹ Kanka mana atipankichu ñukanchishina Yaya Diospa yachayninwa kawsanata. Shunkuykika Yaya Diospa rikushkanpika manami alichu. ²² Millaypata yuyarihushkaykimanta llakirishpayki sakiy Yaya Dios munashkashinana yuyarinaykipa. Chaymantapas Yaya Diosta mañay shunkuykipi yuyarishkaykita pay munashpanka llakichinanpa. ²³ Yapa tukuymanata atun yachayyu kanayashpaykimi millaypa yuyayllawa watarishka kahuktashina rikuni kanta.

²⁴ Chasna Pedro rimashpan Simonka aynirka:

Kankuna Yaya Diosta ñukarayku mañapaychi mana rimashkaykishina pasanaynipa.

²⁵ Pedroka Juanwa Jesusmanta sumakta yachachishkankunawasha chasnallatata Yaya Diospa shiminta yachachishpa Jerusalemanta kutirkakuna. Kutihushpankuna Samaria allpapi achka llaktakunapi Yaya Diospa shiminta yachachishpa rirkakuna.

Felipe Etiopia allpamanta kamachik runata yachachirka

²⁶ Chaywasha Yaya Diospa shuk angel Felipepa rimarka:

Atarishpayki Jerusalemanta urayma riy, Gasa llaktama rina ñampita.

Chay ñampika chunlla chakishka allpa chawpita rin.

²⁷ Chasna rimashkanta kasushpan Felipeka rirka. Chaypi shuk Etiopiamanta runata tinkurka. Payka kaparishka karka. Etiopiapi kamachik atun apu warmi Kandase shutiyupa kamachinan karka. Paypa churashkan shuk atun kamachik karka. Chasnallatata chay warmi apupa kullkinta wakaychak karka. Chay runaka Jerusalemipi Yaya Diosta mañanapa rishkanwasha kutihurka. ²⁸ Kaballu aysashka karronpi tiyarishpan Yaya Diospa shimin killkarishkata leyishpa kutihurka. Chay killkaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspa killkashkan karka.

²⁹ Chaypi Yaya Diospa Espiritun Felipeta rimarka: Kayllayay chay karrota.

³⁰ Chasna nishpan Felipeka kayllayak rirka chay karrota. Kayllayashpan Isaiaspa killkashkanta leyihukta uyashpan tapurka:

¿Leyihushkaykita alita asirtankichu?

³¹ Chasna Felipe tapushpan Etiopiamanta runaka aynirka:

Nima pi yachachiwashpanka imashnata atipasha asirtanata.

Chasna nishpan Felipeta sikachirka karronpi paypa kuchunpi tiyarinanpa. ³² Chay runa leyihushkan killkapi shuk parti kasna nin:

Payta obehatashina wañuchinankunapa pusharkakuna. Imashnami willmanta pitihushpankuna obehaka mana kuchparinchu, nima kaparinchu, chasnallatami paypas chunlla kipurirka. ³³ Payta asichishpankuna pinkachirkakuna. Mana uchayu kashpanpas kastigarkakuna. Wañuchishkankunarayku mana tiyanchu paymanta mirashka runakunaka nishpa.

³⁴ Chayta leyishkanwasha chay Etiopiamanta runaka Felipeta tapurka:

Rimaway ¿pimantata kay killkak runaka chasna rirman, pay kikinmantachu, shuk runamantachu?

³⁵ Chasna tapushpan Felipeka chay killkashkamanta kallarishpa yachachirka Jesús Kishpichik kananta.

³⁶ Chasna ñampita rihushpankuna shuk yakupi paktarkakuna. Paktashpankuna chay Etiopiamanta runaka nirka:

Rikuy kay yakuta. ¿Manachu kay yakupi bawtisawankima?

³⁷ Chaypina Felipeka aynirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha Jesukristuta kirishpaykika bawtisashkayki.

Chaypi chay runaka ari nirka. Kirinimi Jesukristuta, pay Yaya Diospa Wawan kananta.

³⁸ Chasna nishpan Etiopiamanta runaka karrota aysahuk kaballukunata shayachirka. Chaypi ishkanti yakupi uraykushpankuna Felipeka chay Etiopiamanta runata bawtisarka.

³⁹ Bawtisashkanwasha ishkanti yakumanta sikahushkankunapi kunkaymanta Yaya Diospa Espiritun Felipeta pusharka shuk partima. Etiopiamanta runaka Felipeta manana ashwan rikurkanachu. Chasna kashpanpas kushilla ñampita rirka.

⁴⁰ Yaya Diospa Espiritun Felipeta Asoto llaktama pusharka. Chaymanta tukuy chay ñampipi kahuk llaktakunapi purishpan Jesús Kishpichik kananta yachachishpa rirka Sesarea llaktapi paktanankama.

Saulo Jesukristuta kirik tukurka

(Jkk 22.6-16; 26.12-18)

9 Chay uras Sauloka mana sakirkarachu Jesukristuta kirikkunata chikninata. Paykunata manchachishpa rimapayarka: Mana sakishpaykichika Jesukristuta kirinata kankunata sinchitami kastigachisha nishpa. Chaymantapas paykunata wañuchinayashpa kawsarka. Chasna kashpan saserdotekunapa atun

apuma rirka. ² Chay aputa tapurka kamachina killkata Damasko llaktapi tantarinankuna wasikunapa apunkunata rikuchinanpa. Chay tantarina wasikunapi yaykushpan munarka apinata chay mushu yachachina Jesukristupa yachachishkanta katihukkunata. Chaypina chayta katik karikunata warmikunatapas makinkunata watashpa Jerusalemma pushanayarka kastigachinanpa.

³ Chasna rurananpa rihushpan ña Damasko llakta kuchupi paktahushpan silumanta chuyahlla ilampashina paypi muyukta rikurirka. ⁴ Chayta rikushpan Sauloka allpama urmaka. Chaypi shuk payta rimahushkata uyarka:

Saulo, Saulo, ¿imaraykuta chiknishpa parisichiwahunki?

⁵ Chasna tapuy tukushpan Sauloka aynirka:

¿Pitaya kanki? nishpa.

Chaypi silumanta rimahukka aynirka:

Parisichiwahushkayki Jesusmi kani. ⁶ Kunanmanta pacha manana parisichishpa katiychu katiwakkunata. Atarishpayki chay Damasko llaktama riy. Chaypi shuk runaka kanta rimanka imatami ruranayki tiyan nishpa.

⁷ Chay Saulowa rihukkunaka payta rimahuk shimita uyashpankuna mancharirkakuna. Chay shimita uyashpankunapas nima shuk runata rikurkakunachu, mancharishpa chunlla shayarirkakuna. ⁸ Sauloka atarishpan manana atiparkachu rikunata. Chasna wisku kashpan paywa rihukkunaka makinmanta apishpa Damasko llaktama pusharkakuna. ⁹ Chaypi kimsa punchata nima imata rikunata atiparkachu. Chaymantapas mana mikurkachu, mana upyarkachu nima imata.

¹⁰ Chay Damasko llaktapi kawsarka shuk runa Ananias shutiyu Jesukristuta kirik. Muskuypishina rikurishpan Jesuska payta kayarka:

Ananias.

Chasna nishpan Ananiaska aynirka:

Amuyuni, ¿imatata niwanki?

¹¹ Jesuska rimarka:

Atarishpayki Kuska shutiyu ñampita riy. Chaypi Judaspa wasinpi Tarso llaktamanta Saulo shutiyu runata maskakriy. Payka kunan Yaya Diosta mañashpa kahun.

¹² Payta muskuypishina rikuchishkani, kan Ananias, payma rihushkaykita. Chaymanta makikita umanpi churahushkaykita kuti rikunanpa rikuchishkani.

¹³ Chasna Jesús rimashpan Ananiaska aynirka:

Amuyuni, achka runakuna kwintawashkakuna chay Saulo Jerusalemni kanta kirishpa kawsahukkunata yapa parisichihushkanta. ¹⁴ Kunanka kaymapas shamushka saserdotenchikunapa apunkunapa kamachishkawa kanta mañahuk runakunata apishpa kastigachinanpa.

¹⁵ Chaypi Jesuska payta aynirka:

Riylla. Saulotaka ñukami akllashkani ñukamanta rimananpa mana israel runakunata, atun apunkunatapas, kankuna israel runakunatapas. ¹⁶ Chasna kashpan payta asirtachisha imashna achkatami parisinan tiyan runakunata ñukamanta yachachihushpan.

¹⁷ Jesuspa chasna nishkanta kasushpan Ananiaska Saulota rikuk rirka. Chay tiyahushkan wasipi paktash-

pan yaykurka. Chaymanta makinta Saulopa umanpi churashpan rimarka:

Wawkini Saulo, shamuhushkayki ñampipi rikurik Jesukristumi ñukata kachawashka. Payka munan kanta yanapanaynipa kuti mushumanta rikunaykipa, chaymantapas paypa Espiritun shunkuykipi yaykushpan tukuyupi paypa yuyachishkan kanaykipa.

¹⁸ Chay ratulla challwa karashina Saulopa ñawinmanta wicharishpan kuti mushumanta atiparka rikunata. Chaywasha Sauloka atarishpan bawtisarik rirka.

¹⁹ Bawtisarishkanwasha mikushpan kuti sinchikurka. Chaymanta kiparirka shuk punchakunata chay Damasko llaktapi Jesukristuta kirikkunawa.

Saulo kallariyka yachachinata Jesukristumanta

²⁰ Chaypina Sauloka tantarinankuna wasikunapi kallariyka yachachinata Jesusmi Yaya Diospa Wawan kan nishpa. ²¹ Chasna rimahushkanta uyashpankuna tukuy uyahukkunaka mancharishpankuna nirkakuna:

¿Manachu kay runaka Jerusalenpi Jesusta mañahukkunata parisichishpa purik karka? ¿Manachu kaymapas kirikkunata apishpa saserdotekunapa apunkunama pushananpa shamushka?

²² Chasna rimashpankunapas Sauloka Yaya Diospa shiminta ashwan sinchita yachachirka Jesuska chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmi kan nishpa. Damasko llaktapi kawsak israel runakuna kunkaymanta chasna rimahushkanta mana asirtarkakunachu. Chaypina paykunapura tapunakurkaku-na ¿alichu manachu? nishpa. Mana yacharkakunachu.

Saulo israel masinkunamanta kishpirka

²³ Chasna achka punchakunata yachachihushpan israel masinkunaka yuyarirkakuna Saulota wañuchinata.

²⁴ Chay runakunaka tutapi punchapipas llakta kincha punkupi chapapayanahun Saulota apishpankuna wañuchinankunapa. Chaypi Sauloka chasna yuyarishushkankunata yacharka. ²⁵ Chayrayku shuk tuta Saulota shuk atun tasapi churashpankuna kirikkunaka llakta kincha washama uraykuchishpankuna kacharkakuna. Chasna Sauloka kishpirka israel masinkunamanta.

Saulo Jerusalenpi kiparirka yachachinanpa

²⁶ Chasna Damasko llaktamanta llukshishpan Sauloka Jerusalenma rirka. Paktashpan chaypi kirik masinkunawa tantarinayarka. Paykunaka mana kirishpankuna Saulo Jesukristuta kirik tukushkanta, tukuy mancharkakuna payta. ²⁷ Chasna kashpanpas Bernabeka Saulota amiguyarka. Apostolkunama pushashpan paykunata kwintarka: Amunchi Jesusmi ñampipi rikurishpan paywa kwintashka. Chasna kashpan Damasko llaktapi payka mana manchashpa Jesukristumanta yachachirka nishpa. ²⁸ Chasna Bernabé kwintashpan Jesukristuta kirikkunaka Saulota yaykuchirkakuna paykunawa pakta tantarinanpa. Chaymanta pacha mana manchashpa Jerusalenpi Je-

sukristumanta yachachishpa purirka. ²⁹ Chasna yachachishpa purihushpan griego shimita rimak israel masinkunawa kwintarka. Chaymanta paykunawa rimanakushpa yachachirka. Mana kirinayashpankuna paykunaka Saulota wañuchinayarkakuna. ³⁰ Chayta yachashpankuna Jesukristuta kirik masinkuna Saulota Sesarea llaktama pusharkakuna. Chaymanta kacharkakuna Tarso llaktanma.

³¹ Chasna Saulo kirik tukushpan Jesukristuta kirik runakuna tukuy Judea, Galilea, Samaria allpakunapi parisishpa kawsahushkankunamanta kushillana kawsarkakuna. Jesukristupa yachachishkanta ashwan alita yachakushpankuna sinchikurkakuna. Payta yuyashpa munashkanta rurashpa kawsarkakuna. Yaya Diospa Espiritun paykunata yanapashpan ashwan runakuna Jesukristuta kirirkakuna.

Pedro Eneasta ampirirka

³² Chay uras Pedroka tukuy partima kirik masinkunata rikunanpa rirka. Chaypi Lida llaktapi kawsak kirik masinkunamapas paktarka. ³³ Chay llaktapi tarirka Eneas shutiyu runata. Chay runaka pusak watata kawitupi sirishpa kawsapayan. Mana atarinata atipayanchu, aychan chakirishka kashkanrayku. ³⁴ Chaypi Pedroka chay runata rikushpan nirka:

Eneas, Jesukristumi kanta ampihun. Atariy, puñunaykita alichashpayki.

Chay ratulla Eneaska ampirishka atarirka. ³⁵ Chay ampirishkata rikushpankuna tukuy Lida llaktapi kawsakkuna, Sarón llaktapi kawsakkunapas ñawpa yanka kirinankunata sakishpankuna Jesukristutana kirirkakuna.

Pedro Dorkasta kawsachirka

³⁶ Chay uras Jope llaktapi shuk warmi Jesusta kirik tiyarka. Paypa shutinka Tabita karka, griego shimipi Dorkas. Chay warmika alita rurashpa nima imayu runakunata yanapashpa kawsak karka. ³⁷ Pedro Lida llaktapi kahushpan Dorkaska unkushpan wañurka. Chaypi aychanta mayllashpankuna pillurkakuna. Chaymanta awaniru kawitu kwartupi churarkakuna. ³⁸ Jope llaktaka Lida llakta mayanpi karka. Chaypi kawsak Jesukristuta kirik runakuna yachashpankuna Pedro chay Lida llaktapi kahushkanta, ishkay kirik masinkunata kacharkakuna payta kayak rinankunapa, Jope llaktama utkalla shamuy nishpa.

³⁹ Chasna rimashpankuna Pedroka paykunawa pakta rirka. Jopepi paktashpankuna payta pusharkakuna maypimi wañushkata churashkakuna. Chaypi yaykushpan mashintukunaka Pedrotay kayllayarkakuna rikuchinankunapa, Dorkas kawsa kahushpanra paykunarayku churarinankunata sirashkanta. ⁴⁰ Chasna wakashpa rikuchishpankuna Pedroka tukuyta kwartumanta kanchama llukshichirka. Paylla kiparishpan kunkurishpan Yaya Diosta mañarka. Chaywasha chay wañushka warmita rikushpan nirka:

Tabita, atariy.

Chaypi chay wañushka warmika ñawinta paskarka. Pedrota rikushpan tiyarirka. ⁴¹ Chasna tiyarishkanta rikushpan Pedroka makinmanta apishpan atarichirka. Chaywasha kirik masinkunata, mashintukunatapas kayashpan kawsarishkata rikuchirka. ⁴² Chasna rurashkanta tukuy Joepi kawsakkuna yachashpankuna achka Jesukristuta kirirkakuna. ⁴³ Chaymanta Pedroka achka punchakunata Joepi kiparirka karakunata timplashpa chakichik Simonpa wasinpi.

Pedro Korneliota yachachik rirka

10 Sesarea llaktapi kawsarka shuk runa Kornelio shutiyu. Payka shuk waranka Italia allpamanta suntalukunata kamachik kapitanmi karka. ² Chay Kornelioka tukuy wasinpi kawsakkunanti Yaya Diosta kushichishpa kawsapayan. Israel runakunata yanapanpa achka kullkita kupayan. Tukuy uras Yaya Diosta mañashpa kawsapayan.

³ Shuk puncha ña chishiyahushpan muskuypishina Yaya Diospa kachashkan angelta rikurka. Chay angelka wasinpi yaykushpan Kornelio nishpa kayarka.

⁴ Chaypi Kornelioka angelta alita rikushpan manchaywa aynirka:

¿Imatata rimawanki, Señor? nishpa.

Chay angelka rimarka:

Yaya Dioska mañashkaykita uyashkami. Nima imayu runakunata kullkikita kushkaykitapas rikushpan yapa kushikun. ⁵ Kunanka shuk runaykikunata Joepi llaktama kachay shuk runa Simón Pedro shutiyuta pushamunankunapa kayma. ⁶ Chay Simón Pedroka shuk Simón tokayunpa wasinpimi kahun. Chay tokayunka karakunata timplashpa chakichikmi. Chay wasika atun yaku mar mayanpimi. Chay Pedromi kanta rimanka imatami ruranayki tiyan nishpa.

⁷ Chay angel llukshishkanwasha Kornelioka ishka runakunata kayarka, chaymanta alita Yaya Diosta kasuk shuk suntaluntapas. ⁸ Tukuy rikushkanta uyashkantapas kwintashkanwasha paykunata kacharka Joepi llaktama.

⁹ Kayantima paykuna ña Jopema kayllayahushkankunapi, chawpi puncha kahushkapi, Pedroka wasi awama sikarka Yaya Diosta mañananpa. ¹⁰ Yarkayta musyashpan mikunayarka. Shukkuna mikunata yanunankunakama payka mañahushkanpi muskuypishina silu paskarihushkanta rikurka. ¹¹ Chay silu paskarishkamanta shuk anchu mantanashina rikurirka chuskunti puntanmanta watarishka uraykumuhushkata. ¹² Chay mantana ukupi rikurirka tukuy israel runakunapa mana mikunankuna aychakuna. Shukkuna chusku chakiwa purik, shukkuna aysarishpa purik, shukkuna pawakkuna karkakuna. ¹³ Chasna rikuhushkanpi Pedroka Yaya Diospa kasna rimahushkanta uyarka:

Pedro, atariy. Apishpa wañuchishpayki mikuy.

¹⁴ Chasna rimashkata uyashpan Pedroka aynirka:

A Yaya Dios, manami chaykunataka mikushanchu. Nima ima uras chasna millaypa aychakunata mikushkanichu.

¹⁵ Chaypi Yaya Dioska kutikashka payta rimashpan nirka:

Ñuka ali mikunami nishkaynita ama yanka rimaychu manami mikunachu nishpa.

¹⁶ Chasnallatata kimsa kuti rikurirka. Chaywasha chay mantanaka silumallatata sikarka.

¹⁷ Pedroka chay rikushkanta mana yachashpan yuyarishpa tiyahushkanllapi Korneliopa kachashkan runankunaka Simonpa wasinta maskashpa tapushpa paktarkakuna. ¹⁸ Chay wasipi paktashpankuna tapurkakuna:

¿Kaypichu kahun shuk runa Simón shutiyu, maykantami ninahun Pedro? nishpa.

¹⁹ Pedro rikushkanta yuyarihushpanra Yaya Diospa Espiritun payta rimarka:

Rikuy, kimsa runakunami kanta maskahunkuna.

²⁰ Atariy, kaymanta uraykuy. Paykunawa pakta manchashpa riy. Ñukami paykunata kachashkani kanta pushanankunapa.

²¹ Chasna Yaya Diospa Espiritun rimashpan Pedroka uraykushpan Korneliopa kachashkan runankunata rimarka:

Ñukami kani maskahushkaykichi runaka. ¿Imaraykuta shamushkankichi?

²² Chay runakunaka aynirkakuna:

Shamushkanchimi kapitanchi Kornelio kachashkanrayku. Payka Yaya Diosta sumakta mañashpa kawsan. Chayrayku tukuy payta riksik israel masikikuna yuyanahun. Yaya Diospa angel payta rimashka: Kachay runaykikunata Pedrota pushamunankunapa wasikima. Pay rimahushkanta uyanayki tiyan. Chasna chay angel rimashkanrayku Kornelioka ñukanchita kachashka kanta pushananchipa nishpa.

²³ Chasna kwintashpankuna Pedroka paykunata wasi ukuma yaykuchishpan chayllapi chay tutaka puñurkakuna.

Kayantima Pedroka chay runakunawa Sesarea llaktama rirka. Shuk kirik wawkikunapas Joepi llaktamanta Pedrowa pakta rirkakuna. ²⁴ Kayantima Sesareapi paktashpankuna Kornelioka ayllunkunata, yapa yuyashkan runakunatapas tantachishpan wasinpi Pedrotta chaparka. ²⁵ Pedroka chay wasipi paktashpan Kornelio tiyahushkanmanta atarishpan payta tinkuk rirka. Tinkushpan Pedropa puntanpi kunkurik rirka payta kushichishpa saludanapa. ²⁶ Chaypi Pedroka Korneliota atarichihushpan rimarka:

Atariy. Ñukapas kanshina runallatatami kani nishpa.

²⁷ Korneliowa kwintahushpan Pedroka wasi ukuma yaykushpan achka tantarishka runakunata rikurka.

²⁸ Chasna rikushpan chay runakunata rimarka:

Kankunaka ñami yachankichi, ñukanchi israel runakunata Moisespa kamachishkanka nin, shuk mana israel runakunata mana kayllayankichichu. Chasna kashpantata Yaya Dioska ñukata yachachishka nima maykan runata Yaya Diospa rikushkanpi manami alichu kanki nishpa yanka rimanaynipa.

²⁹ Chayraykumi kayawashpayki mana killashpa chay

ratulla shamushkani. Kunanka yachanayani imaraykumi kayachiwashkankichi nishpa.

³⁰ Chasna Pedro tapushpan Kornelioka aynirka:

Ñami chusku punchana kasna uras chishipi nima imata mikushpayni Yaya Diosta mañahurkani wasinipi. Chaypi kunkaymanta shuk suma chuya churarishka runa puntaynipi shayahukta rikurkani. ³¹ Chay runaka kayawarka Kornelio nishpa, Yaya Dioska mañahushkaykita uyashkami. Nima imayu runakunata kullkiwa yanapashkaykitapas Yaya Dios rikushkami. ³² Kunanka Jope llaktama runaykikunata kachay Simón Pedrota pushamunankunapa. Payka aycha karata chakichik Simón shutiyupa wasinipi kahun. Chay wasika atun yaku mar mayanpimi kahun. Chaypi kahuk Pedromi shamunka kanwa kwintananpa nishpa rimawarka chay angelka. ³³ Chaypina utkalla runaynikunata kacharkani kanta maskanankunapa. Alimi shamushkaykika ñukanchima. Kunanka tukuy tantarishka kahunchi Yaya Diospa puntanpi. Tukuy Yaya Dios kanta rimashkanta uyanayanchi nishpa.

Pedro chay tantarishka runakunata Jesukristumanta yachachirka

³⁴ Chaymanta Pedroka kallariirka yachachinata kasna nishpa:

Kunanka alita yachani Yaya Dioska mana ñukanchi israel runakunallatachu yuyashkanta, ashwan tukuy runakunatami yuyan. ³⁵ Maykan llaktamantapas Yaya Diosta manchashpa alita rurak runataka Yaya Dioska shutipami yuyashpan alita rikun, israel runata, mana israel runatapas. ³⁶ Yaya Dioska ñukanchi israel runakunata rimarka, Jesukristuta kirik runakunata uchankunamanta llakichinanta, kushilla paywa pakta kawsananchipa. Chay Jesuska tukuyapa apunmi kan.

³⁷ Kankuna alita yachankichi Juan runakunata yachachishkanta mana ali rurahushkankunata sakishpankuna bawtisarinankunapa. Chaywasha Jesuska kallariirka runakunata yachachinata Galilea allpapi. Chaymanta tukuy Judea allpapipas yachachishpa purirka. ³⁸ Ña yachankichi Yaya Dioska chay Nasaretmanta Jesusta Espiritunta atun yachaynintapas kushkanta. Chasna Yaya Dios payta yanapashpan maytapas purishpan yapa alikunata rurarka, supay yaykushka runakunamantapas supayta llukshichirka.

³⁹ Ñukanchimi rikushkanchi Jesús Jerusalén llaktapi, tukuy Judea allpapipas alita rurashkanta, chayraykumi kankunata chayta rimanchi. Chasna alikunallata rurashpanpas apunchikunaka kruspi klabachishpa wañuchichirkakuna. ⁴⁰ Paytaka Yaya Dios kimsa punchamanta kawsachirka. Chasna kawsarishkataka ñukanchi rikushkanchi. ⁴¹ Payka mana tukuy runakunatachu rikurishka, ñukanchillatami payka rikurishka. Kawsarishkanwasha upyarkanchi mikurkanchi paywa pakta. Yaya Diosmi ñukanchita ñawpamanta pacha akllarka chasna kawsarishkanmanta kwintananchipa.

⁴² Ñukanchita kamachirka tukuy runakunata rimanchipa Yaya Dioska payta aputa rurashkanta, tukuy kawsakunata wañushkankunatapas rurashkanku-

nata tapushpan rimanampa pimi kishpinka, pimi kastigarinka nishpa. ⁴³ Ñawpamanta pacha tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaka chay Jesusmanta kwintarkakuna: Maykanpas payta kirishpanka Yaya Diosmi tukuy ucha rurashkankunamanta pichanka nishpa.

Yaya Diospa Espiritun mana israel runakunapipas yaykurka

⁴⁴ Pedro chayra rimahushkanllapi Yaya Diospa Espiritunka tukuy uyahukkunapa shunkunkunapi yaykurka.

⁴⁵ Chaypi chay mana israel masinikuna nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimashpa Yaya Diosta kushichirkakuna. Chayta uyashpankuna Pedrowa kahuk Jesusta kirik israel masinkuna mancharishpa rikunakurkakuna kasna nishpa:

¿Imashnataya yaykushka Yaya Diospa Espiritunka kay mana israel runakunapipas?

⁴⁷ Chaypina Pedroka rimarka:

¿Manachu ali kama yakupi bawtisanchipa kay runakunata? Paykunapipas Yaya Diospa Espiritunka yaykushkami ñukanchipishina.

⁴⁸ Chasna nishpan Pedroka paykunata rimarka Jesukristuta kasukkuna tukushkankunata rikuchinankunapa bawtisaychi nishpa. Bawtisarishkankunawasha paykunaka Pedrota tapurkakuna shuk punchakunata paykunawa kiparinanpa.

Jerusalenpi Pedro kirikkunata kwintarka

11 Chaymanta apostolkuna, tukuy Judeapi Jesukristuta kirikkunapas yacharkakuna ñukanchi mana israel runakunapas Yaya Diospa shiminta kirishkanchita. ² Chayrayku Pedroka Jerusalem kutishpan kirik israel masinkunaka payta piñarishpa tapurkakuna:

³ ¿Imaraykuta rishkanki pasyanapa mana israel runakunata? ¿Imaraykuta paykunawa mikushkanki? nishpa.

Israel runakunaka mana tantanakupayashpankuna nima mikupayashpankuna mana israel runakunawa chasna tapurkakuna.

⁴ Chasna tapushpankuna Pedroka tukuyta kallariishkanmanta pacha kwintarka kasna:

⁵ Ñuka Jope llaktapi Yaya Diosta mañashpa kahushkaynipi muskuypishina shuk mantanatachina rikurkani. Karan puntanmanta watarishka karka. Silumanta uraykumurka ñukakama. ⁶ Alita rikushpayni tukuy allpapi kawsak chusku chakiyu animalkunata, manchaypa piña animalkunata, aysarishpa purik animalkunata, tukuy pawakkunatapas rikurkani. ⁷ Chaymanta Yaya Diospa shiminta uyarkani: Pedro, atariy. Apishpa wañuchishpayki mikuy. ⁸ Chasna uyashpayni aynirkani: Ay Yayayni, manami chaykunata mikushanchu. Nima ima uras chasna millaypa ay-chakunata mikushkanichu. ⁹ Yaya Dioska kuti silumanta rimawashpan nirka: Ñuka ali mikunami nishkaynita-ka ama yanka rimaychu manami mikunachu nishpa.

¹⁰ Chasna kimsa kuti rikuchiwashkanwasha kuti siluma sikachiy tukurka. ¹¹ Chay ratulla kimsa runakuna Sesareamanta, Korneliopa kachashkan runakunaka paktamurkakuna ñukata maskawanankunapa. ¹² Chasna paktamushpankuna Yaya Diospa Espiritun rimawarka: Mana manchashpa paykunawa riy nishpa.

Ñukawa pakta rirkakuna sokta kirik masinchikuna. Paykunawa chay Sesareapi chay runapa wasinpi yaykurkanchi. ¹³ Chaypi yaykushpanchi chay runa Kornelio shutiyu ñukanchita kwintarka: Shuk angel wasinipi shayahukta rikurkani. Chay angelka rimawarka: Jope llaktama runaykikunata kachay Simonta pushamunankunapa, maykantami ninahun Pedro.

¹⁴ Paymi kanta aylluykikunawa pakta shuk shimita yachachinka kastigarina kashkaykichimanta tukuy kankuna kishpishka kanaykichipa. ¹⁵ Chasna kwintawashkanwasha ñuka yachachihushkaynillapi Yaya Diospa Espiritun paykunapi shamurka, imashnami puntiru ñukanchikunapipas shamurka. ¹⁶ Chaypi yuyarirkani Yaya Jesús kay allpapira kashpanra ñukan-chita rimashkanta: Bawtisak Juan runakunata bawtisarka yakuwa, ashwan ñukaka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachisha nishpa. ¹⁷ Chayrayku Yaya Dios paykunatapas Espiritunta kushka, imashnami ñukanchita kurka Amunchi Jesukristuta kirishpanchi. ¿Imatataya ruraynima karka? Ñukaka Yaya Diosta mana atipanichu arkanata.

¹⁸ Chasna Pedro rimahushkanta uyashpankuna Jerusalemipi Jesusta kirik israel masinkunaka mana ashwanta payta rimarkakunanachu. Ashwan Yaya Diosta kushichishpa rimarkakuna:

Tukuy mana israel runakunatapas Yaya Dioska yanapashka uchankunata sakishpa mushu kawsayta tari-nankunapa.

Antiokia llaktapi achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna

¹⁹ Estebanta wañuchishkankuna uras Jesusta kirikkunata apinata munahushpankuna mitikushpa shuk llaktakunama kawsak rirkakuna. Chasna purihushpankuna Fenisia allpama, Chipre islama, Antiokia llaktamapas paktarkakuna. Chaypi israel masinkunallata Jesús kishpichik kananta yachachirkakuna. ²⁰ Paykunamanta shukkunalla, Chipremanta, Sirenemanta, Antiokiapi paktashpankuna griego mana israel masinkunatapas yachachirkakuna chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta. ²¹ Jesukristu paykunata yanapashpan achka runakuna yachachishkankunata uyashpankuna ñawpa yanka kirinankunata sakishpankuna Jesukristutana kirirkakuna.

²² Antiokiapi runakuna chasna kirishkankunata yachashpankuna Jerusalemipi kirikkuna Bernabeta Antiokiamanta kacharkakuna. ²³ Bernabeka Antiokiapi paktashpan Yaya Dios paykunata atunta yanapashkanta rikushpan yapa kushikurka. Chaypi paykunata kunarka:

Jesusta tukuy shunkuykichimanta pacha kasushpa, mana sampayashpa katiychi nishpa.

²⁴ Bernabeka alita rurak runa karka. Yaya Diospa Espiritun payta tukuy yuyachishkanrayku alita kirik karka. Pay yachachishpan yapa achka runakuna Jesukristuta kirik tukurkakuna.

²⁵ Chaywasha Bernabeka Tarso llaktama rirka Saulota maskananpa. ²⁶ Payta tarishpan Antiokiamanta pusharka. Chaypi paykunaka shuk watata Jesukristuta kirikkunawa kawsarkakuna. Achka runakunata Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna. Chay Antiokiapi puntiru Jesukristuta kirikkunata shutiyachirkakuna Kristianukuna nishpa. Chayka ninayan Kristuta katikkuna.

²⁷ Bernabé Saulowa pakta Antiokiapi yachachihushkankunapi Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna Jerusalemanta Antiokiamanta rirkakuna. ²⁸ Chaypi Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachik Agabo shutiyuka tantarishkankunapi shayarirka. Yaya Diospa Espiritun payta yuyachishpan rimarka tukuy llaktakunapi sinchi yarkay tiyananta. Chasna nishkan-shina paktarishpan tukuymanata atun apu romano Klaudio kamachik kashkan uras sinchi yarkay tiyarka. ²⁹ Chayta yachashpankuna Antiokiapi kawsak kirikkunaka Judea allpapi kawsak kirik masinkunarayku karan shuk atipashkanchi tuputa kachashu paykunata yanapananchipa nishpa yuyarirkakuna. ³⁰ Chasna yuyarishkankunashina rurarkakuna. Bernabewa Saulowapas kullkita kacharkakuna kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kunankunapa Judeapi kawsak kirikkunarayku.

Chiknik runakuna Santiagota wañuchirkakuna, Pedrota karselpi churarkakuna

12 Chay uras atun apu Herodes kirikkunata parisichinata kallairka. ² Chasnapi payka Juanpa wawkin Santiagota sabliwa wañuchichirka. ³ Chasna wañuchichishpan israel runakunapa apunkuna kushikurkakuna. Herodeska kushikushkankunata yachashpan Pedrotapas kastigananpa apichirka. Chayta rurarka israel runakuna mana punkirishka panta mikunankuna punchakunapi Paskua shutiyupi. ⁴ Pedrotapa apishpankuna karselpi churachirka. Pedro mana kishpinanpa Herodeska chunka sokta suntalukunata churarka, chuskumanta tutapi punchapipas kuyranankunapa. Payka yuyarirka chay Paskua punchakunawasha payta llukshichishpan runakunapa puntanpi tapunanpa, chaymanta kastigananpa. ⁵ Chasna kashpan Pedroka karselpi taparishka alita kuyrarishka kahurka. Chaypina tukuy kirikkunaka Yaya Diosta sinchita payrayku mañarkakuna.

Yaya Dios Pedrota karselmanta llukshichirka

⁶ Herodeska kayantima runakunapa puntanpi churana kashpan chay tuta Pedroka ishka suntalukuna chawpipi puñuhurka ishka kadenawa watarishka. Chaymantapas shuk suntalukuna karsel punkupi kuyrahurkakuna. ⁷ Chaypi Pedro puñushpa sirihushkanpi kunkaymanta Yaya Diospa angelka shamur-

ka. Chay karsel kwartupi punchahlla rikurirka. Chaypina chay angelka Pedrota kushtillanpi tupachishpa likchachirka kasna nishpa:

Pedro, utkalla atariy.

Chasna rimashkanllapi Pedropa makinmanta kadenakunaka paskarishpan urmarkakuna. ⁸ Chaypi angelka rimarka:

Atariy, churarinaykita churariy. Sapatuykitapas churariy.

Pedro chasna rurashpan angelka kuti rimarka:

Awaniru churarinaykitapas churarishpayki katiway.

⁹ Chaypina Pedroka angelpa washanta katishpa llukshirka. Mana yacharkachu shutipa chay angelka payta llukshichihushkanta. Ashwan yuyarirka ¿musparihunichu imataya? nishpa. ¹⁰ Chasna rihushpankuna chay karsel ukupi kuyrahuk suntalukunata pasarkakuna, chaymanta shuk punkupi kuyrahuk suntalukunatapas. Chaymanta chay llaktama llukshina karselpa punkun fierromanta rurarishkapi paktarkakuna. Chaypi paktashpankuna chay punkuka pay kikinlla paskarirka. Chaypina karselmanta llukshishpankuna shuk ñañu ñampita rirkakuna. Chayllapi kunkaymanta angelka Pedrota sakishpan rirka. ¹¹ Chay ratu Pedroka yuyarishpan rimarka:

Kunan shuti yachani Yaya Dioska angelta kachamushkanta kishpichiwananpa apu Herodes wañuchinata munawahushkanmanta, ñukanchi israel runakunapa apunchikunamantapas.

¹² Chasna yuyarishpan Pedroka rirka Mariapa wasinma. Chay Mariaka Juan Markus shutiyupa maman karka. Chaypi achka runakuna Yaya Diosta mañanankunapa tantarishka kahurkakuna. ¹³ Pedroka chaypi paktashpan kanchapi shayarishpan punkuta waktarka. Shuk yanapak shipas Rode shutiyu atarishpan ¿pitaya? nishpa rikuk rirka. ¹⁴ Chay Rodeka Pedropa shiminta uyashpan sumakta kushikurka. Mana punkuta paskashpan ukumallatata kallparka.

Pedroka punkupimi shayahun nishpa rimak rirka.

¹⁵ Rode chasna rimashpan paykunaka rimarkakuna: ¿Musparihunkichu imataya? nishpa.

Chasna rimashpankunapas Rodeka ashwan rimarka: Shutipami rimahuni nishpa.

Chaypi aynirkakuna:

Mana Pedrochu, almanchari nishpa.

¹⁶ Paykuna chasna rimahushkankunapi Pedroka punkuta waktashpalla katirka. Chasna uyashpankuna punkuta paskarkakunana. Pedrota rikushpankuna yapa mancharirkakuna. ¹⁷ Pedroka yaykushpan makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa. Chunllayashpankuna kwintarka imashnami Yaya Dios karselmanta payta llukshichishka. Chayta kwintashkanwashwa nirka:

Tukuy chayta rimaychi Santiagota, chaymantapas chay shuk kirik masinchikunata.

Chasna rimashkanwashwa llukshishpan rirka shuk partima.

¹⁸ Ña punchayahushpan Pedro illa kashkata rikushpankuna suntalukunaka yapa mancharirkakuna. Mana yacharkakunachu imashnami llukshishka.

¹⁹ Apu Herodes Pedrota maskachishpanpas nima tarirkakunachu. Chasna mana tarishpankuna Herodeska chay kuyrak suntalukunata tapurka: ¿Pedroka imashnata tukushka? nishpa.

Paykunaka mana atiparkakunachu nima imata ayninata. Chasna kashpan Herodeska kamachirka chay suntalukunata wañuchinankunapa. Chaywashwa Judea allpamanta llukshishpan Sesarea llaktama rirka chaypi kawsananpa.

Apu Herodeska wañurka

²⁰ Chay uras apu Herodeska Tiro llaktamanta runakunata, Sidón llaktamanta runakunatapas yapa piñarishpa kawsapayan. Chay ishkey llaktakunapi kawsak runakuna Herodespa kamachinan allpakunamanta mikunata rantishpa kawsak kashkankunarayku Herodeswa alichanayarkakuna mana mitsananpa mikunata rantinankunapa. Chasna kashpan Herodespa wasinma rirkakuna kwintanankunapa. Tukuy parihu rishpankuna Herodespa yuyashkan runan Blasto shutiyuwa kwintarkakuna Herodesta alita kwintananpa paykunarayku.

²¹ Chaymanta Herodeska kamachirka paykunata rimashkan puncha shamunankunapa. Chay rimashkan puncha paktarishpan Herodeska atun apu churarinanta churarishpan atun apupa tiyarinanpi tiyarishpan paykunata kunanata kallarirka. ²² Chasna rimahushkanpi tukuy chaypi kahuk runakunaka Herodesta kushichinayashpankuna kaparishpa rimarkakuna:

Kanka diosmi kanki, manami runachu.

²³ Chasna rimashpankuna Herodeska mana rimarkachu manami dioschu kani nishpa. Chayrayku chay ratulla Yaya Diospa angelka payta unkuchirka. Lumbriskuna mikushpankuna wañurka.

²⁴ Chay uras Jesusta kirikkunaka tukuy partipi Yaya Diospa shiminta yachachishpa purirkakuna. Chasna yachachihushpankuna achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna. ²⁵ Bernabé Saulowa chay tantachishkankuna kullkita Jerusalenpi kawsak kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kushpankuna Juan Markus shutiyuta pushashpa Antiokiama kutirkakuna.

Bernabé Saulowa achka llaktakunapi Yaya Diospa shiminta yachachishpa purirkakuna

13 Antiokiapi Jesukristuta kirik runakuna tantarishkapi Yaya Diospa yachayninwa yachachikku-na tiyarka. Paykuna karkakuna: Bernabé, shukka Simón, maykantami rimapayanahun Yana, shukka Sirenemanta Lusio, shukka apu Herodeswa pakta wiñashka Manaén shutiyu, chaymantapas Saulo.

² Shuk puncha tukuy Jesukristuta kirikkuna tantarishka kahurkakuna, chay puncha mana mikushpa Yaya Dios-ta mañashpa pasanankunapa. Chasna kahushkankunapi Yaya Diospa Espiritun rimarka kasna:

Nuka Bernabeta Saulotapas akillashkani shuk partima ñukamanta yachachik rinankunapa. Chayrayku

paykunata mana mitsashpa kachaychi munashkaynita ruranankunapa.

³ Chasna nishkata uyashpankuna kirik wawkikunaka chay puncha mana mikushpa Yaya Diosta mañashpankuna makinkunata umankunapi churashpankuna paykunata kacharkakuna Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa.

Bernabé Saulowa Chipre islapi yachachirkakuna

⁴ Chasna Yaya Diospa Espiritun rimashkanshina Bernabeta Saulowa pakta kacharkakuna Seleusia llaktama atun yaku mar mayanpi. Chaymanta lanchapi atun yaku marta chimpashpa Chipre shutiyu islapi paktarkakuna. ⁵ Chay islapi paktashpankuna Salamina llaktama rirkakuna. Chaypi israel masinkunapa tantarina wasikunapi Yaya Diospa shiminta yachachirkakuna. Juan Markus shutiyupas paykunawa pakta purirka yanapananpa.

⁶ Tukuy chay Chipre islapi purishkankunawasha Pafos llaktama paktarkakuna. Chaypi tarirkakuna shuk israel masinkuna Barjesús shutiyuta. Payka Yaya Diospa shiminta rimani nishpa rimak karka. Chasna rimashpanpas yanka llullachik puruhumi karka. Chay puruhu griego shimipi Elimas shutiyachirishka karka. ⁷ Chay puruhu Elimaska Chipre islapi atun apu Sergio Paulo shutiyuta yanapak karka. Chay Sergio Pauloka yapa yuyayyu runami karka. Chasna kashpan Yaya Diospa shiminta uyanayashpan Bernabeta Saulotapas kayanankunapa kacharka. Saulopa shuk shutin Pablo karka. ⁸ Shamushpankuna chay puruhu Elimaska mana munashpan apunka Jesukristuta kirinanpa, yachachihushkankunata waklichinayashpan sinchi shimiwa paykunata aynirka. ⁹ Chaypina Pabloka Yaya Diospa Espiritun tukuy yuyachishpan chay puruhuta alita rikushpan rimarka:

¹⁰ Yapa llullaysiki, yapa waklichiyiki kanki, tukuy imata rurashpaykipas mana alitachu ruranki, tukuypi supayta kasuk runami kanki. Mana munankichu nima pi alita rurashpa kawsanampa. ¿Imaraykuta mana sakinkichu Yaya Diosta katinayahukunata pantachichinata?

¹¹ Kunanka Yaya Diosmi kanta kastiganka. Masna punchakunata wisku tukushpayki mana atipankichu punchata rikunata.

Chasna Pablo nishkanllapi kunkaymanta chay puruhuka wisku tukurka. Chasna wisku tukushpan shuk runata maskarka makinmanta apishpa purichinanpa.

¹² Chayta rikushpan apu Sergio Pauloka Jesukristuta kirirka. Pablopa rurashkanta rikushpan Jesukristumanta yachachishkanta uyashpan sumakta mancharirka.

Pablo Bernabewa Pisidia allpapi yachachirkakuna

¹³ Chaymanta Pabloka paywa pakta purikkunawa lanchapi uraykushpankuna Pafos llaktamanta Perge llaktama rirka. Chay Perge llaktaka Panfilia allpapi karka. Chaypi Juan Markuska paykunata sakishpan Jerusalem kutirka. ¹⁴ Pabloka Bernabewa Perge llaktata pasashpankuna shuk Antiokia llaktapi Pisidia allpapi

pektarkakuna. Chaypi paktashpankuna samana puncha israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yaykushpankuna tiyarirkakuna. ¹⁵ Chaypi shuk runa Moisespa killkashkanmanta shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapa killkashkankunamantapas leyirka. Chay killkarishkata leyishkanwasha tantarina wasipa apunkunaka Pablokunata kayarkakuna:

Wawkikuna, kankunapa shuk yachachina tiyashpanka kay tantarishka kahukkunata yachachiychi sinchikurinankunapa.

¹⁶ Chasna chay apu rimashpan Pabloka atarirka. Makinwa rikuchirka chunlla tukunankunapa, chaymanta kallarirka yachachinata kasna:

Israel masinikuna, chikan runakunamanta Yaya Diosta kasuk runakunapas, alita uyawaychi. ¹⁷ Ñukanchi israel runakuna kushichinanchi Yaya Diosmi yaya rukunchikuna wañuta akllarka. Egipto allpapi shuk allpamanta runakunashina kawsahushpankunara paykunata mirachirka achka runakuna tukunankunapa. Chaymanta Yaya Dioska sinchi yachayninwa yanapashpan chay allpamanta llukshichirka. ¹⁸ Chasna llukshichishpan chusku chunka watata chunlla chakishka allpapi purichirka. Payta achka kuti piñarishpankunapas Yaya Dioska awantashpa paykunata kuyrarka chay tukuy watakunata. ¹⁹ Kanaán allpapi paktashpankuna paykunata yanaparka chaypi kanchis allpakunapi kawsak chikan shimita rimak runakunata kulluchinankunapa. Chaymanta chay allpata paykunata kurka chaypi kawsanankunapa. ²⁰ Chaykama karka chusku pachak pichka chunka wata yaya rukunchi wañukuna Egiptopi kawsashkankunawa pakta. Chaymanta Yaya Dioska paypa yachayninwa yachachik Samuel kawsanankama alichak apukunata churarka yaya rukunchi wañukunata yanapanankunapa. ²¹ Chasna chay alichak apunkunawa kawsashkankunawasha Samuel kawsahushpanra Yaya Diosta mañarkakuna:

Shuk atun aputa churay tukuy ñukanchikunata kamachinanpa nishpa.

Chasna mañashpankuna Yaya Dioska Saula churarka, atun apu tukushpan paykunata kamachinanpa. Pay apu tukushpan chusku chunka watata yaya rukunchi wañukunata kamachishpa kawsarka. Saulpa yayan karka Sis, Benjaminpa miraymanta. ²² Chaymanta Yaya Dioska Saula llukshichirka atun apu kananmanta. Payranti Davidtana churarka atun apu tukunanpa. Chay Davidmanta Yaya Dioska rimarka:

Isaipa wawan Davidta akllashkani. Payka sumakta kushichiwak runami kan. Tukuy munashkaynita ruranaka nishpa.

²³ Chay David wañupa miraymanta karka Jesuska. Yaya Dios ñawpa rimarka Davidpa miraymanta shuk kishpichikta kachananta. Chay ñawpa rimashkanshina Jesusta kacharka ñukanchi israel runakunata kishpichinanpa. ²⁴ Jesuska manara yachachishpa purihushpan Bawtisak Juan puntiru ñukanchi israel runakunata yachachirka kasna nishpa: Kunanmanta pacha millaypa rurashkaykichita amirishpa sakiychi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpa kawsaychi. Chayta rurashpa

bawtisariychi. ²⁵ Ña wañunan puncha paktarihushpan Juanka tukuy runakunata rimarka:

¿Pimi nishpata yuyarinkichi ñukamanta? ¿Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikchu kani? Mana ñukaka kishpichikchu kani. Ñukamanta washami chay kishpichikka shamunka. Paymantaka ñukaka mana yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata nishpa. †

²⁶ Wawkinikuna, yaya rukunchi Abraham wañumanta miray masinikuna, chaymanta kankuna chikan runakunamanta Yaya Diosta kasukkuna alita uyawaychi.

Tukuy ñukanchirayku kay shimika paktamushka, Jesuska Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikmi kan nishpa.

²⁷ Jerusalenpi kawsak runakuna apunkunapas mana asirtarkakunachu chay Jesuska Yaya Diospa Wawan kananta. Karan samana punchapi ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna Jesumanta killkashkata uyashpa kawsashpankunapas Jesusta mana rik-sirkakunachu pimi karka. Chayrayku chay ñawpamanta pacha killkarishka kashkata paktachishpa payta wañuchirkakuna. ²⁸ Paykuna mana millaypata Jesuspa rurashkata tarishpankunapas apu Pilatota tapurkakuna wañuchichinanpa. ²⁹ Chasna chay Jesumanta killkarishka kashkata paktachirkakuna. Chayta paktachishkankunawasha Jesuspa aychanta krusmanta uraykuchishpankuna allarishka urku uchcupi churashpa taparkakuna. ³⁰ Chasna churashpankunapas Yaya Dios Jesusta wañushkanmanta kawsachirka.

³¹ Kawsarishkanwasha achka kuti Jesuska payta katikkunata rikurirka. Jesús manara wañuhushpan paykunaka Galileamanta Jerusalenma payta katirkakuna. Kunanka paykunami tukuy runakunata yachachihunkuna Jesuska kawsarishkami nishpa.

³² Ñukanchipas chasnallatami chay suma ali shimita yachachihunchi. Yaya Dios yaya rukunchi wañukunata ñawpa rimashkanta kunan ñukanchikunapi paktachishka. Ñawpa rimashkanshina Jesusta kawsachirka. Salmos killkapi ishkanin kapitulopi kasna Jesumanta killkarishka kan:

Kanka wawaynimiti kanki, ñuka kanta kunan puncha kawsayta kushkaynirayku. ††

³⁴ Chaymantapas shuk killkapi Yaya Dios rimarka Jesús wañushkanmanta kuti kawsachinanta aychan mana ismunanpa. Kasna nin:

Davidta rimashkaynishina suma rurayanaynikunata kankunapi paktachisha. ‡

³⁵ Chasna David yachashpan shuk Salmopi Yaya Diosta Jesumanta rimarka:

Yachani kanta sumakta kushichik wawaykipa aychanta mana sakinkichu ismunanpa. ‡‡

³⁶ Wawkinikuna, yachanchi Davidka mana pay kikinmanta chasna rimashkanta. Paypas Yaya Dios munashpan runa masinkunata yanaparka. Chasna Yaya Diosta kushichishpan wañurka. Wañushpan maypimi

yaya rukunkunata urku uchcupi churarkakuna, chaypimi paypa aychantapas churashpankuna taparkakuna. Churashkankunawasha aychanka ismurka. ³⁷ Ashwan Jesuspa aychanka mana ismurkachu, Yaya Dios payta kawsachishkanrayku.

³⁸ Munashkayni wawkinikuna, rimashkanchita alita uyaychi. Chay Jesús wañushkanmanta kawsarimushkanraykulla uchata rurashkanchikunamanta llakichiy tukunchi. Chaytami kankunata rimahunchi. Moisespa killkashkanka mana yanapanchu uchanchikunamanta llakichiy tukunanchipa. Ashwan Jesuspi sinchikushpanchillami uchanchikunamanta kishpichiy tukushunchi. ⁴⁰ Chayrayku yachachishkaynikunata alita kasuychi, mana kastigay tukunaykichipa ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna rimashkanshina. Paykunaka ñawpa Yaya Diospa rimashkanta killkarkakuna kasna:

⁴¹ Alita uyawaychi kankuna mana munawak asichiwak runakuna. Kawsahushkaykichi uras rurahushkaynita rikushpaykichipas mana kirinkichichu. Shuk runa kankunata rimashpanpas mana kirinkichichu. Chayrayku mancharishpami wañunkichi, tukuyimi chinkarinkichi nishpa. ‡‡

⁴² Chasna yachachishkanwasha Pablo paywa pakta purikkunawa chay tantarina wasimanta llukshihushkankunapi payta tapurkakuna kuti samana puncha paktarishpan chasnallatata yachachinanpa.

⁴³ Chay tantarishkankunamanta llukshishpankuna achka runakuna Jesukristuta kirishpankuna Pablowa Bernabewa rirkakuna. Karkakuna israel runakuna, chaymanta chikan runakunamanta israel runakunashina Moisespa killkashkan kamachishkakanata kasushpa kawsak runakuna. Chasna tantaylla rihushpankuna Pablokunaka ashwanta kwintashpa yachachirkakuna:

Yaya Dios kankunata llakichishkanta yuyarishpaykichi mana sakishpa paypi sinchikuychi nishpa.

⁴⁴ Samana puncha paktarishpan tukuy chay llaktapi kawsakkuna tantarirkakuna Pablo Yaya Diospa shiminta yachachihushkanta uyanankunapa.

⁴⁵ Achka runakuna Pablota rimahushkanta uyanankunapa tantarishka kahushkankunata rikushpankuna israel runakunapa apunkunaka piñarirkakuna. Chaypina Pablo Jesukristumanta yachachihushpan llullami nishpa chaymantapas asichishpa mana alikunata rimarkakuna. ⁴⁶ Chasna piñarishushpankunapas Pablota Bernabewa mana manchashpachu aynirkakuna:

Yaya Dios ñukanchita kamachirka puntiru kankuna israel masinchikunatarata chay paypa shiminta yachachinanchipa. Kankuna yachachishkanchita mana munashpaykichi kankuna kikinlla rikuchinkichi mana munahushkaykichita Yaya Dios kay mushu wiñaypa kawsayta kankunata kunayashkanta. Chayrayku kunanka mana israel runakunama yachachik rihunchi.

⁴⁷ Chasnami Yaya Dios ñukanchita kamachirka killkachishkanpi kasna rimashpa:

† Rikuy Markuspa Killkashkan Killkapi 1.7 †† Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 2.7; chaymanta inkapi Hebreo Kirikkunarayku Killkapi 1.5 ‡ Rikuy Biblia kastellanopi Isaías 55.3 ‡† Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 16.10

‡‡ Rikuy Biblia kastellanopi Habacuc 1.5

Kanta akllashkani tukuy runakunarayku lamparinshina kanaykipa. Yachachik rinki tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kay suma ali shiminita ñuka paykunata kishpichinaynimanta nishpa.

⁴⁸ Chayta uyashpankuna chay mana israel masinikunaka yapa kushikurkakuna. Yaya Diospa shimintayapa alimi nishpankuna Yaya Diosta kushichirkakuna. Chaypina kirirkakuna tukuy, maykankunatami Yaya Dios kay mushu wiñaypa kawsayta kunayashka.

⁴⁹ Chaymanta tukuy chay llaktakunapi runakuna Yaya Diospa shiminta Jesús Kishpichik kananmanta yacharkakuna. ⁵⁰ Israel apukuna mana kirishpankuna Pablokunata piñarkakuna. Chasna kashpan paykunaka chay llaktapa apunkunata, maykan yachak Yaya Diosta mañak warmikunatapas rimak rirkakuna paykunapas Pablokunata piñanankunapa. Chaypi paykunapas piñarishpankuna Pablota Bernabetapas chay llaktakunamanta allpankunamantapas kallpachirkakuna. ⁵¹ Pablokunaka llukshihushpankuna chakinkunamanta pulbuta chawsirkakuna. Chasna rurashpankuna llaktapi kawsakkunata rikuchirkakuna uchayu kanankunata, Yaya Diospa shiminta mana munashkankunarayku. Chaymanta Ikonio llaktama rirkakuna. ⁵² Chay Antiokiapipi kawsak kirikkunaka yapa kushikurkakuna. Yaya Diospa Espiritun paykunata tukuy yuyachishpan sumakta sinchikuchirka.

Pablo Bernabewa Ikonio llaktapi unayta kipurirkakuna

14 Pablo Bernabewa Ikonio llaktapi paktashpankuna israel masinkunapa tantarina wasipi yaykurkakuna. Chaypi Yaya Diospa shiminta alita yachachishpankuna achka israel runakuna, mana israel masinikunapas Jesukristuta kirirkakuna. ² Chasna achka kirishpankuna chay mana kirinata munak israel runakunaka chay mana israel masinikunata llullachishpa millaypata yuyachirkakuna, kay kirikkunaka mana alitachu yachachinahun nishpa. ³ Chayrayku Pablokunaka chay llaktapi unayta kipurirkakuna. Jesukristupi alita sinchikushpankuna mana manchashpa shutipa rimarkakuna Yaya Dios Jesukristuta kachashkanta ñukanchita uchanchikunamanta llakichinanpa. Yaya Dios paykunata yanaparka mana atipaypakunata ruranankunapa. Chaywa runakunata rikuchirka Pablokunapa yachachihushkankunaka shutipa kananta. ⁴ Chasna kashpan runakunaka ishkay muntun tukurkakuna, shukkunaka mana kirik israel runakunawa shuk yuyayllawa karkakuna, shukkunaka Jesukristuta kirishpankuna apostolkunawa shuk yuyayllawa karkakuna. ⁵ Chaypina tukuy mana kirikkunaka, israel runakuna, mana israel masinikunapas apunkunawa tantaylla yuyarirkakuna, aku paykunata makashunchi, rumiwa tuksishunchi nishpa. ⁶ Chayta yachashpankuna Pablokuna Likaonia allpapi Listra llaktama, Derbe llaktamapas, chay llaktakuna muyukta kahuk allpakunamapas mitikurkakuna. ⁷ Tukuy chay llaktakunapipas Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa purirkakuna.

Listra llaktapi Pablota rumiwa tuksishpa wañuchinayarkakuna

⁸ Chay Listra llaktapi shuk runa mana purinata atipak kawsarka. Payka wawayarishkanmanta pacha mana purinata atiparkachu. ⁹ Chay runaka Pablota yachachihushkanta uyashpan Jesumi ampiwama nishpa yuyarirka. Chay yuyarihushkanta Pablo riksishpan payta alita rikushpan sinchita rimarka:

Atariy, kuskata shayariy.

Pablota chasna nishpan chay runaka shuk saltaywa shayarishpan purirka. ¹¹ Tukuy runakuna Pablota rurashkanta rikushpankuna Likaonia shimipi sinchita kaparirkakuna:

¡Dioskuna runashina tukushpankuna ñukanchima silumanta uraykumushkakuna! nishpa.

¹² Bernabeta Seus shutiyu diosninchi nishpa rimarkakuna. Pablota rimahuk runa kashpan Hermes diosninchi nishpa rimarkakuna. ¹³ Chay llakta yaykunapi tiyarka shuk wasi Seus shutiyu diosta mañanankuna. Chay Seusta mañak saserdote wakrakunata apamurka, chaymanta suma watarishka sisakunatapas. Payka tukuy runakunawa munarka chay wakrakunata wañuchishpa apostolkunata diostashina kushichinankunapa. ¹⁴ Chasna ruranayahushkankunata yachashpankuna Pablo Bernabepas yapa mancharirkakuna. Yapa llakirishkankunarayku kamisankunata liki liki rurashpankuna kaparishpa runakunapa chawpinkunapi yaykurkakuna kasna nishpa:

¹⁵ Likaonia runakuna zimaraykuta chasna rurahun-kichi? Ñukanchika mana dioskunachu kanchi, kankunashina runallatatami kanchi. Suma ali shimita kankunata rimak shamushkanchi. Kankuna chay yanka dioskunata mana mañanaykichipana, ashwan kawsa Yaya Diosta kushichinaykichipa rimak shamushkanchi. Payka siluta, kay allpatapas, atun yaku martapas, tukuy chaykunapi tiyakkunatapas rurarka. ¹⁶ Nawpa Yaya Dioska tukuy runakunata sakirka paykuna kikin munashkankunata ruranankunapa. ¹⁷ Chasna sakishpanpas yachayninwa alikunata rurashpan ñawpamanta pacha tukuy runakunata rikuchin paylla atun yachak Yaya Dios kananta. Awamanta tamyata kachamun, tarpukunata alita wiñachin. Tukuy mikunanchita kun, shunkunchipi kushillayachin.

¹⁸ Pablokuna chasna rimashpankunapas chay runakunaka chasnalla munarkakuna wakrankunata rupachishpa paykunata kushichinata. Pablokuna ashwan rimashpa katishpankunara ruranayahushkankunata sakirkakunana.

¹⁹ Chasnapi Antiokiamanta Ikoniomantapas shuk israel runakuna Listrama shamurkakuna. Pablokunata piñarishpankuna yankamanta runakunata piñachirkakuna. Chasna piñarishpankuna Pablota rumiwa tuksirkakuna. Tuksishkankunawasha wañushkami nishpankuna aychanta llakta kanchama aysashpa aparkakuna. ²⁰ Pablo chasna sirihushkanpi, Jesukristuta kirik masinkunaka paypa kuchunpi muyukta tanta-

rirkakuna. Chaypina Pabloka atarishpan kuti chay llaktamallatata kutirka. Kayantima Bernabewa Derbe llaktama rirkakuna.

²¹ Chay Derbe llaktapipas Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpankuna achka runakuna Jesukristuta kirirkakuna. Chasna yachachishkankunawasha Listra, Ikonio, Antiokia llaktakunamallatata kutirkakuna.

²² Chay llaktakunapi kirikkunata sinchikuchishpa purirkakuna, chaymantapas kunashpa rimarkakuna:

Ama sakinkichichu Jesukristuta kirinata. Achkata parisinanchi tiyan Yaya Diospa kamachinan mushu mundupi yaykunanchipa nishpa.

²³ Chaymanta tukuy Jesukristuta kirikkuna tantarishkankunamanta Pablokunaka shuk ali unay kirikkunata akllarkakuna, kirik masinkunata yachachishpa sinchikuchik kanankunapa. Chaypi alita Yaya Diosta mañanankunapa mana mikushpankuna paykunarayku mañarkakuna: Amunchi Jesús, kay kanta kirikkunata alita kuyray nishpa. Chaypina sakirkakuna.

Pablo Bernabewa Siria allpapi kahuk Antiokia llaktama kutirkakuna

²⁴ Chasna rishpankuna Pisidia allpata pasashpankuna Panfilia allpapina paktarkakuna. ²⁵ Chaypi Perge llaktapi Jesukristumanta yachachirkakuna. Chaymanta Atalia llaktama rirkakuna. ²⁶ Chaypi lanchapi uraykushpankuna atun yaku marpi rishpa Antiokia llaktama kutirkakuna. Chay Antiokiapi kawsak kirikkunami Pablokunata kachashka karkakuna chay rishkankuna partikunama, chay uras paykunarayku Yaya Diosta mañashpankuna munashkanta ruranankunapa. Ña tukuyta paktachishkankunawasha Pablokunaka chaymallatata kutimurkakuna. ²⁷ Antiokiapi paktashpankuna kirikkunata tantachishpankuna kwintarkakuna imashnami Yaya Dioska paykunata tukuyti yanapashpa purichishka. Chaymantapas imashnami ñukanchi mana israel runakunata yanapashka ñukanchipas Jesukristuta kirinanchipa. ²⁸ Chaymanta Pabloka Bernabewa chay Antiokiapi Jesukristuta kirikkunawa unayta kiharirkakuna.

Jerusalén llaktapi achka yachachikkuna tantarirkakuna

15 Chay uras shuk runakuna Judea allpamanta Antiokia llaktama rirkakuna kirikkunata yachachinankunapa kasna:

Kankuna Moisespa killkashkantashina mana ishpanaykichi kara puntata pitishpaykichika Yaya Dioska kankunata mana kishpichinkachu nishpa.

² Chasna yachachihushpankuna Pabloka Bernabewa mana chasnachu kan nishpa chay shamushkakunawa rimanakurkakuna. Mana alichanata atipashpankuna Pablota Bernabetapas shuk kirikkunawa pakta Jerusalemka kacharkakuna. Chaypi kahuk apostolkunata, kirikkunata sinchikuchik wawkikunatapas tapushunchi, Yaya Dios munanchu manachu tukuy ñukanchi Jesukristuta kirikkuna ishpananchi kara pun-

tata pitichirishka kananchipa nishpa yuyarishpankuna kacharkakuna.

³ Chasna chay Antiokiamanta Jesukristuta kirikkuna Pablokunata kachashpankuna Fenisia allpata Samaria allpatapas pasashpa rirkakuna. Chay llaktakunapi kirik wawkikunata kwintarkakuna, imashnami ñukanchi mana israel runakunamantapas achka ñawpa yanka kirinankunata sakishpankuna kikin Yaya Diostana kirirkakuna. Chasna kwintashkankunata uyashpankuna tukuy chay llaktakunapi kawsak kirikkunaka yapa kushikurkakuna.

⁴ Pablokunata Jerusalemni paktashpankuna tukuy kirikkuna, sinchikuchik wawkikunapas, apostolkunapas paykunata kushikushpa saludarkakuna. Chasna alita yaykuchishpankuna Pablokunata kwintarkakuna Yaya Dios paykunata sumakta yanapashkanta. ⁵ Chasna kwintahushkankunapi shuk kirikkuna Moisespa killkashkanta alita kasuk fariseokunamanta atarishpankuna rimarkakuna:

Chay mana israel runakuna Moisespa killkashkan kamachishkatashina ishpanan kara puntata pitinankuna tiyan, chaymanta shuk Moisespa killkashkan kamachishkakunatapas paktachinankuna tiyan nishpa.

⁶ Chasna chay fariseokuna rimashpankuna apostolkunaka kirikkunata sinchikuchik wawkikunawa tantarirkakuna tantaylla yuyarinankunapa alichu manachu chay fariseokunapa rimashkankunaka nishpa.

⁷ Achkata rimanakushkankunawasha Pedroka atarishpan rimarka:

Wawkinikuna, alitami yachankichi Yaya Dios ñawpa tukuy ñukanchikunamanta ñukata akllawashkanta chay mana israel runakunata paypa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa. Chasna yachachihushpayni paykunaka Jesukristuta kirirkakuna. ⁸ Yaya Dios shunkunkunata alita riksishpan alita kirishkankunata rikushpan Espiritunta paykunama kacharka ñukanchipishina. ⁹ Yaya Diospa rikushkanpika mana chikan chikan runakunachu kanchi. Chayrayku payka shunkunkunata picharka, Jesukristuta kirishkankunarayku. ¹⁰ Kunanka çimaraykuta chay wawkinchikunata rimankichi Moisespa killkashkanta paktachinankuna tiyan nishpa? Nima yaya rukunchi wañukuna chaykunata atiparkakunachu paktachinata, ñukanchipas manami atipashunchichu paktachinata. Chayrayku ñukanchika mana atipanchichu kamachinata chayta ruranankunapa. ¹¹ Ashwan yachanchi Jesukristu ñukanchita llakichishkanraykulla kastigarina kashkanchimanta kishpichiy tukushkanchita. Chasnallatata paykunapas kishpichiy tukushkakuna.

¹² Chasna Pedroka rimahushkanta uyashpankuna chunlla uyarkakuna. Chaypina Pabloka Bernabewa paykunata kwintarkakuna imashnami ñukanchi mana israel runakunapa llaktanchikunapi purihushpankuna Yaya Dios paykunata yanaparka. Yaya Dios yanapashpan paypa yachayninwa nima ima uras rikushkankunata, suma mana atipaykunata rurashkanchi nishpa kwintarkakuna.

¹³ Pablokuna ña tukuchishpankuna rimanata Santiagoga rimarka:

Wawkinikuna, alita uyawaychi. ¹⁴ Wawkinchi Simón Pedroka ñukanchita kwintashka imashnami Yaya Dioska mana israel runakunamanta shukkunata akillarka payta kushichik wawankuna kanankunapa. ¹⁵ Chasna rurashpan kunan paktarishka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna paypa rimashkanta killkashkankunaka. Kasnami nin:

¹⁶ Atun apu David wañupa miraymanta unay manana nima pi kamachik kashpanna ñuka Yaya Dios aklashkayni runakunata llakichishpayni kutikashka yanapasha. Davidpa miraymanta runata churasha aklashkayni runakunata Davidshina kuntrankunamanta kishpichishpan alita kamachinanpa.

¹⁷ Chasna kashpan israel runakuna, mana israel runakunapas aklashkayni runakuna kashpankuna maskawashpankunami kiriwankakuna.

¹⁸ Chay ñawpamanta pacha runata rimashkaynita paktachishami nishpa. †

¹⁹ Chasna Yaya Dios killkachishkanpi rimashpan chay kirik tukushka mana israel runakunata mana killachishunchichu kamachinanchikunawa.

²⁰ Akuychi paykunarayku kasna killkashunchi: Ñawpa kirishkaykichikunata sakiychi. Yanka dioskunata kushichinankunapa puntanpi churashka aychata ama mikuychichu. Ama musayanakuychichu. Sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata ama mikuychichu, nima yawarta upyaychichu nima mikuychichu nishpa. ²¹ Ñawpamanta pacha Moisés chasna killkashkanta uyapayanahun. Chay killkashkanta leyishpa rimakkuna karan llaktakunapi karan samana punchapi tantarina wasikunapi yachachipayanahun.

Jerusalenpi yachachikkuna mana israel runakunamanta kirikkunata shuk kartata killkarkakuna

²² Santiagopa rimashkanta uyashpankuna chay apostolkunaka, kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas, tukuy kirikkunawapas tantaylla rimarkakuna: Alimi. Kunanka akuychi aklashunchi tantarishkanchimanta pikunatami kachashunchi Pablowa Bernabewapas Antiokiamana. Chasna nishpa aklarkakuna Judasta, shuk shutinka karka Barsabás, chaymanta aklarkakuna Silastapas. Paykunaka kirikkunata alita yachachik karkakuna. ²³ Chasna aklashpankuna paykunawa kacharkakuna shuk killkarishkata kasna nishpa:

Ñukanchi apostolkuna, kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas, tukuy kirikkunawa pakta kay kartata killkanchi. Tukuy kankuna Antiokia llaktapi, Siria, Silisia allpakunapipas kawsak mana israel runakunamanta kirikkunata saludanchi.

²⁴ Yachashkanchimi kay Jerusalenmanta shuk kirik israel masinchikuna kankunapi paktashpankuna kankuna tantarishkaykichipi killachishkankunata ishpanaykichi kara puntata pitinaykichi tiyan nishpa ñukanchi israel runakunashina tukunaykichipa. Chaymantapas Moisespa killkashkan chay shuk kamachishkakunata-

pas paktachinaykichi tiyan nishpa. Chasna rimahuk runakunataka ama yuyarinkichichu ñukanchi kachashkanchita. Ñukanchika manami kachashkanchichu.

²⁵ Chasna killachiy tukushkaykichita uyashpanchimi aklashkanchi ñukanchikunamanta shuk wawkikunata, munashkanchi wawkinchikuna Bernabewa Pablowa parihu kankunama kachananchipa, yuyarishkanchi shimikunata rimanankunapa. ²⁶ Paykunaka Jesukristupa shiminta yachachihushkankunarayku wañuy tiyashpanpas mana manchanahun. ²⁷ Judasta Silastapas kachahunchi paykuna kay killkashkanchi shimita ñawipurapas kankunawa kwintanankunapa.

²⁸ Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yuyachirka, ñukanchipas chasnallatata yuyarirkanchi mana ashwanta killachinanchipa kankunata, kayllata kamachinchi: ²⁹ Ama mikuychichu yanka dioskunata kushichinankunapa puntanpi churashka aychakunata. Chaymanta sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata ama mikuychichu, yawartapas ama upyaychichu nima mikuychichu. Chaymanta ama musayanakuychichu. Tukuy chaykunata paktachishpaykichika alitami kawsankichi. Chayllatami kankunarayku killkashkanchi. Yaya Dios yanapanka kankunata.

³⁰ Chasna chay Jerusalenpi tantarishka kirikkunaka killkashkankunawasha chay rihuk runakunaka rishara nishpankuna Antiokiamana rirkakuna. Paktashpankuna tukuy kirikkunata tantachishpankuna chay killkata kurkakuna. ³¹ Chayta leyishpankuna kirikkunaka yapa kushikurkakuna, chay killkawa sinchikuchiy tukushkankunarayku. ³² Chaymanta Judas Silaspas Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpankuna kirikkunata yachachishpa sinchikuchirkakuna. Chaymantapas kunarkakuna mana sampayashpa Jesukristuta katinankunapa. ³³ Chasna paykunata sinchikuchishpa unayta chay kirikkunawa kiparirkakuna. Chaymanta kutina kashpankuna kirikkunaka Yaya Dios kankunata wakaychachun kushilla kanaykichipa nishpa kacharkakuna Jerusalenmallatata kutinankunapa. ³⁴ Silaska kutiy yuyarishpan Antiokiapi kiparirka. Judaska sapallanna Jerusalenma kutirka. ³⁵ Pablo Bernabewa pakta Antiokiapi kiparirkakuna. Chaypi shuk wawkikunawa parihu chay suma ali shimita Jesukristumanta yachachirkakuna.

Pablo ishkanpi kuti Jesukristumanta yachachishpa purirka

³⁶ Chaymanta shuk punchakunawasha Pabloma Bernabeta nirka:

Aku rikuk rishu kirik masinchikunata chay llaktakunapi, maypimi ñawpa runakunata yachachishkanchi Jesukristumanta, yachananchipa imashnashi kawsahunkuna.

³⁷ Ari nishpan Bernabeka Juan Markus shutiyuta pushanayarka paykunawa parihu rinanpa. ³⁸ Puntirupaykunawa purihushpan Juan Markuska Panfilia allpapi paykunata sakirka wasinma kutinanpa. Manana yanaparkachu. Chayrayku Pabloma payta mana ku-

† *Rikuy kastellano Bibliapi Amós 9.11-12*

tikashka pushanayarkachu. ³⁹ Chaymanta mana shuk yuyayllawa kashpankuna rimanakurkakuna. Chasna chikanyanakushpankuna sakinakurkakuna. Bernabeka Juan Markusta pushashpan lanchapi uraykurkakuna Chipre islama rinankunapa. ⁴⁰ Pabloka Silasta akllarka paywa pakta rinapa. Kirik wawkinkunaka Yaya Diosta mañashpankuna paykunata Yaya Dios wakaychachun nishpa kacharkakuna.

⁴¹ Chaymanta Siria allpata, Silisia allpatapas pasarkakuna chaypi kawsak kirikkunata yachachishpa sinchikuchinankunapa.

Pablo Timoteotapas pusharka yanapak kananpa

16 Chaymanta Pabloka Silaswa Derbe llaktama rirkakuna. Chaymanta Listra llaktapi paktashpankuna Jesukristuta kirik Timoteo shutiyuta tarirkakuna. Paypa mamanka Jesukristuta kirik israel warmi karka. Yayanka griego runa karka. ² Chay Listra, Ikoniopi kirikkuna Timoteomanta ali kawsak runami nishpa rimarkakuna. ³ Chayrayku Pabloka munarka paykunawa tantaylla purinanpa. Chay llaktapi tukuy israel runakuna yacharkakuna, yayan griego runa kashpan Timoteo mana paykunashina ishpanan kara punta pitirishka kashkanta. Timoteowa pakta purihushkanta rikushpankuna israel runakuna mana piñarinkunapa, Pabloka Moisespa killkashkan kamachishkatashina Timoteopa ishpanan kara puntata pitirka. ⁴ Chaymanta paywa pakta shuk llaktama shuk rishpankuna kirikkunata yachachirkakuna. Jerusalenpi kawsak apostolkuna kirikkunata sinchikuchik wawkinkunawa tantaylla yuyarishkankuna shimita rimarkakuna chayta paktachiychi nishpa. ⁵ Chasna rimashpankuna tukuy kirikkunata sinchikuchirkakuna ashwan alita Jesukristuta katinankunapa. Chasna rurashpankuna karan puncha kirikkunaka achkayarkakuna.

Pablo muskuypishina rikurka Masedonia runaka kayahushkanta

⁶ Chaymanta Asia allpama rinayashpankuna Jesukristumanta yachachinankunapa, Yaya Diospa Espiritun mana munarkachu rinankunapa. Chasna mana munashpan Frigia allpama, Galasia allpamapas yachachik rirkakuna. ⁷ Misia allpa mayanpi paktashpankuna Bitinia allpama yachachishpa purinayarkakuna. Jesuspa Espiritunka mana munashpan mana atiparkakunachu chayma rinata. ⁸ Misia mayanta purishpankuna Troas llaktama uraykurkakuna. Chay llakta atun yaku mar mayanpi karka. ⁹ Troas llaktapi kahushpankuna shuk tuta Pabloka muskuypishina rikurka Masedonia allpamanta runata. Chay runaka Pabloka kuchunpi shayarishpan yapa munashpan paykunama rinanta rimarka:

Kay Masedoniamana shamuy ñukanchita yachachinaykipa nishpa.

¹⁰ Chasna Pablo muskuypishina rikushkanwashata utkalla alicharirkakuna Masedoniamana rinankunapa.

Ñuka Lukaspas Pablokunawa pakta rirkani. Pabloka muskuypishina rikushkanwa yacharkanhi Yaya Dios munahushkanta Masedoniapi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa purinanchipa.

Pablokuna Filipos llaktapi paktarkakuna

¹¹ Chasna Troas purtumanta lanchapi uraykushpanchi kuskata rishpanchi Samotrasia islapa paktarkanchi. Kayantima Neápolis llaktapi paktarkanchi. ¹² Chaypi llutarishpanchi chakillawa Filipos llaktama rirkanchi. Filiposka romano runakunapa kamachishkan llakta karka. Tukuy Masedonia allpapi kahuk llaktakunamanta yapa valik llaktami karka. Chay llaktapi unayarkanchi achka punchakunata. ¹³ Shuk samana punchapi chay llaktamanta llukshishpanchi yaku mayanma rirkanchi, israel runakuna chaypi Yaya Diosta mañanankunata yuyarishpanchi. Chaypi tarirkanchi tantarishka warmikunata. Paykunata chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachirkanchi. ¹⁴ Chay tantarishka warmikunamanta shuk karka Lidia, Tiatira llaktamanta. Payka rantichipayan yapa chaniyu suma puka llachapakunata. Chay warmika Yaya Diosta yuyak kashpan Pablopa yachachishkanta alita uyarka. Yaya Dioska payta yuyayta kurka alita asirtananpa. ¹⁵ Chasna kashpan chay warmika bawtisarirka tukuy wasinpi kawsak runakunawa pakta. Chaywasha ñukanchita kayarka:

Kankuna shutipa Jesukristuta kirik kanaynita yuyarishpaykichika shamuychi wasinima chaypi kipari-naykichipa rinaykichi punchakama nishpa.

Chasna mana sakishpa ñukanchita kayashpan wasinma rirkanchi chaypi kiparinanchipa.

Supay yaykushka warmi Pablokunata kaparishpa katirka

¹⁶ Shuk puncha Yaya Diosta mañananchipa rihushpanchi shuk patronyu shipaswa tinkunakurkanchi. Chay shipaska supay yaykushka kashpan mana yachaypakunata yachapayan. Runakunata mana yachaypakunata riksichishpan patroyninkunaka chay yachananmanta achka kullkita apipayahanun. ¹⁷ Chay shipaska Pablota ñukanchitapas kaparishpa katirka:

[Kay runakunaka atun Yaya Diosta kasukkunami kanahun! Paykunaka kankunata yachachinahun imashnami kastigarina kahushkaykichimanta kishpichikichi nishpa.

¹⁸ Chasna chay shipaska tukuy punchakuna kaparishpa ñukanchita katipayan. Chaypina Pabloka piñarishpan washama tikrarishpan chay shipaspi kahuk supayta rimarka:

Jesukristu munashkanrayku kanta kamachini llukshiy kay warmimanta.

Chasna nishkanllawa supayka llukshirka chay shipas-manta.

¹⁹ Chay shipas manana chay yachaywa kashkanta yachashpankuna patronkunaka yapa piñarirkakuna.

Manana atiparkakunachu kullkita apinata chay shipaspa yachayninmanta. Chayrayku Pablota Silastapas apirkakuna kastigachinankunapa. Chasna apishpankuna chay llaktapa plasanma aparkakuna chay llaktapa apunkunapa puntanpi churanankunapa.²⁰ Chasna Pablokunata apunkunapa puntanpi shayachishpankuna chay warmipa patroyninkunaka rimarkakuna:

Kay runakunaka israel runakuna kashpankuna yapa llaktanchita waklichinayashpa mana alita yachachishpa purihunkuna.²¹ Shuk yuyaykunata yachachihunkuna. Ñukanchi romano runakuna kashpanchi mana atipanchichu katinata chay yachachinankunata.

²² Chasna nishpankuna tukuy chaypi tantarishka runakunaka chay Pablokunata sumakta piñarirkakuna. Chaypina chay apukunaka kamachirkakuna Pablokunata churarishkankunata utkalla llatanachishpankuna asutinankunapa.²³ Unayta asutishkankunawasha shuk suntalukunata kamachirkakuna karselpi churanankunapa. Chay karselpi kamachik runata rimarkakuna paykunata alita kuyranankunapa mana llukshinankunapa.²⁴ Chay karselpi kamachikka chasna kamachiy tukushpan Pablokunata mana llukshiyapa karselpa ashwan ukuma yaykuchirka. Chakinkuna mukunkunapi uchkurishka tablakunawa kanichishpankuna llawishpa sakirkakuna.

Pablokuna karselpi kahushpankuna Yaya Diosta kushichirkakuna

²⁵ Chasna karselpi churay tukushpankunapas Pablota Silaswa pakta chawpi tutapi Yaya Diosta mañashpa takishpa kushichirkakuna. Tukuy karselpi kahuk masinkuna rimashkankunata takishkankunata uyarkakuna.²⁶ Chaypi kunkaymanta allpaka sinchita kuyurka. Chasna kuyushpan tukuy karsel wasita sinchikuchik allpa ukupi rumikuna sinchita kuyurirkakuna, punkunkuna llampu paskarirkakuna. Chasnallatata tukuy kastigarishkakunapa watarishkankuna kadenakunaka paskarirkakuna.²⁷ Chay karselpi kamachikka likcharishpan tukuy punkukuna paskarishkata rikushpan yuyarirka chay kastigarishkakunaka llukshishpankuna kishpishkakuna nishpa. Chasna yuyarishpan kuchillunta surkushpan pay kikinlla tuksirishpa wañuchirinayarka.²⁸ Chaypina Pablota sinchita kaparishpa rimarka:

☐ Ama wañuchiriychu! Tukuymi kaypi kahunchi nishpa.

²⁹ Chasna kaparishkanta uyashpan chay kamachikka runankunata kayarka:

Lamparinta apamuychi nishpa.

Apamushpankuna Pablokunama kallpashpa rirka, chukchurishpa paykunapa puntankunapi kunkurik rirka.³⁰ Chaymanta Pablokunata kanchama llukshichishpan tapurka:

Señorkuna ¿imata rurashpaynita uchaynimanta llakichiy tukuynima? nishpa.

³¹ Chasna tapushpan Pablokunaka aynirkakuna:

Yaya Jesusta kiriy. Paypi sinchikushpaykimi kastigari-nahushkaykimanta kishpichiy tukunki, chaymanta tukuy wasikipi kawsakkunapas.

³² Chasna nishpan karselta kuyrakta tukuy wasinpi kahukkunatapas Jesukristupa shiminta yachachirkakuna.³³ Chay tutalla Pablokunata wasinpi yaykuchishpan asutiy tukushkankunamanta liki liki tukushkan ay-chankunata mayllarka. Mayllay tukushkanwasha Pablota chay karselpi kamachikta, tukuy wasinpi kahukkunatapas bawtisarka.³⁴ Bawtisarishkanwasha chay kamachikka wasinpi yaykuchishpan kararka. Tukuy wasinpi kahukkunanti yapa kushikurkakuna Yaya Diosta kirik tukushkankunarayku.

³⁵ Ña punchayashpan apukunaka suntalunkunata kacharkakuna karselpi kamachikta rimanankunapa chay kayna karselpi churachishkanchikunata kachariy-chi nishpa.

³⁶ Chasna rimak rishpankuna karselpi kamachikka Pablota kwintak rirka:

Apukunaka kankunata ña kacharinankunapa kamachishkakuna. Kunanka llukshishpaykichi alilla riy-chi.

³⁷ Chasna rimashkanta uyashpan Pablota chay kachashka suntalukunata rimarka:

Ñukanchi kankunashina romano runakuna kashpanchitata tukuy runakunapa rikushkankunapi chay apukunaka ñukanchita asutishpa kastigachishkakuna, mana atun apu kamachishpanpas. Chaymantapas ñukanchita karselpi churachirkakuna. ¿Kunanka pakallachu munanahun ñukanchita kacharinata? Nima imashna. Mana alitachu ruranahun. Apukuna kikin shamunahuchun ñukanchita runakuna rikushkankunapi kacharinankunapa.

³⁸ Pablo chasna nishpan suntalukunaka apunkunama rirkakuna Pablota rimashkanta kwintanankunapa. Pablokuna romano runakuna kanankunata uyashpankuna apukunaka yapa mancharirkakuna.³⁹ Chasna kashpan Pablokunama rishpankuna tapurkakuna:

Llakichiychi ñukanchita nishpa.

Karselmanta llukshichishpankuna nirkakuna:

Kay llaktamanta llukshishpaykichi riychi nishpa.

⁴⁰ Chasna karselmanta llukshishpankuna Pablota Silaswa Lidiapa wasinma rirkakuna. Chaypi tukuy kirikkunawa tinkunakurkakuna. Paykunata sinchikuchishpankuna rishara nishpa rirkakuna.

Tesalónika llaktapi runakuna Pablota parisichirkakuna

17 Pablo Silaswa Filiposmanta llukshishpankuna Anfípolis, Apolonia llaktakunata pasarkakuna. Chasna rishpankuna paktarkakuna Tesalónika llaktapi. Chaypi tiyarka israel masinkunapa tantarinankuna wasi.² Pablota chay tantarina wasipi yaykurka, imashnami tukuy llaktakunapi rurapayan. Chaypi kimsa semanata karan samana punchapi Yaya Diospa shiminta yachachirka.³ Yaya Diospa killkarishka shiminta alita asirtachishpa yachachirka kasna: Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka parisishpa wañunan karka, chaymantapas wañushkanwasha kawsarinan karka

nishpa. Chaymanta rimashpalla katirka: Chay Kish-pichikka kanmi Jesús. Paymantami kankunata yachachihunchi nishpa.

⁴ Pablopa chasna yachachihushkanta uyashpankuna shuk israel runakuna kirishpankuna Pablokunawa tantarirkakuna. Chaymanta Yaya Diosta achka mañak griego runakunapas, achka apukunapa warminkuna, achka warmi ayllunkunapas kirirkakuna. ⁵ Chasna achka kirikkunata rikushpankuna mana kirik israel runakunaka Pablokunata piñarirkakuna. Chaypina mana ali rurak yanka purihuk runakunata tantachishpankuna kacharkakuna tukuy llaktapi runakunata piñachinankunapa. Chasna piñarishpankuna Jasonpa wasinma rirkakuna. Chaypi yaykushpankuna munarkakuna Pablota Silastapas apinata. Apishpa llukshichinayarkakuna runakunapa makinpi kunankunapa, paykunata munashkankunata ruranankunapa. ⁶ Mana tarishpankuna Pablokunata Jasón shutiyu runata shuk kirik masinkunanti apirkakuna. Apunkunama pushashpankuna yanka llullashpa kaparirkakuna:

Kay runakunaka tukuy partipi waklichihunkuna runakunata. Kunan kayma shamushkakuna. ⁷ Kay Jasonmi chay yanka nishpa waklichihuk runakunata wasinpi yaykuchishka. Romano tukuyanta atun apunchipa rimashkanta mana paktachinahunchu. Paykunaka ninahunmi shuk atun apu tiyan Jesús shutiyu nishpa.

⁸ Chasna rimashkankunata uyashpankuna chay llaktapi tiyak apukunaka runakunawa pakta piñarirkakuna. ⁹ Chasna kashpan Jasonka paywa parihu apirishkakunapas apukunata kullkita pagarkakuna paykunata llukshichinankunapa. Chayrayku kacharirkakuna.

Pablo Silaswa Timoteowa Berea llaktapi yachachirkakuna

¹⁰ Chaymanta ña tutayashpan kirikkunaka utkalla Pablota Silaswa Berea llaktama kacharkakuna. Berea llaktapi paktashpankuna israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yaykurkakuna yachachinankunapa.

¹¹ Chay Berea llaktapi kawsak runakuna Tesalónika llaktapi kawsak runakunamanta ashwan ali yuyayyu runakunami karkakuna. Yaya Diospa shiminta ali yuyaywa uyarkakuna. Karan puncha Yaya Diospa shimin killkarishkata alita yachakurkakuna yachanankunapa Pablopa yachachishkanka shutipachu manachu nishpa. ¹² Chasna rurashpankuna achka israel runakuna Jesukristuta kirirkakuna. Chaymantapas achka yapa yuyayyu griego runakuna, warmikuna, karikunapas kirirkakuna. ¹³ Chasna Pablo Yaya Diospa shiminta Berea llaktapi yachachihushkanta uyashpankuna Tesalonikamanta mana kirik israel runakuna chayma rirkakuna. Chaypipas tukuy llaktapi runakunata piñachirkakuna. ¹⁴ Chasna kashpan Bereapi kirik wawkikunaka chay ratulla utkalla Pablota kacharkakuna atun yaku mar mayanma. Silaska Timoteowa chayllapi kiparirkakuna.

Pablo Atenas llaktapi yanka dioskunata rikushpan llakirirka

¹⁵ Pablowa pakta shuk kirik masinkuna Atenas llaktama rirkakuna. Chaypi Pablota sakishpankuna llaktankunama kutirkakuna. Paykunawa Pablota Silasrayku Timoteorayku shimita kacharka utkalla ñukama shamuychi nishpa.

¹⁶ Pablota Atenas llaktapi Silasta Timoteotapas chahushpan tukuy llaktapi yapa achka yanka dioskunata kaspimanta rumimantapas rurarishkakunata rikurka. Chayrayku yapa llakirirka. ¹⁷ Chasna llakirishpan israel masinkunapa tantarinankuna wasipi Pablota kwintarka israel masinkunawa, Yaya Diosta mañak griego runakunawapas. Chaymantapas karan puncha chay llaktapa plasampi tantarishka runakunawa kwintarka. ¹⁸ Chaypi Pablowa kwintarkakuna kawsananchimanta yuyarishpa yachakukkuna epikúreo nishkanchi, estoiko nishkanchipas. Shukkunaka asichishpa rimarkakuna:

Kay runaka maytukuytata kwintahun kay kwintaysikika.

Pablota chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta, wañushkanchimanta kawsarinanchitapas yachachihushpan rimarkakuna:

Payka chikan dioskunamanta ñukanchita yachachihun nishpa.

¹⁹ Paykuna ashwanta yachanayashpankuna Pablota pusharkakuna maypimi tukuy uras tantaripayanahun plasa Areópago shutiyuma. Chaypi Pablota rimarkakuna:

Kunan atipanki rimanata imatami yachanki. Mushu yachachishkaykita yachanayanchi imashnami kan.

²⁰ Nima ima uras uyashkanchi shimikunata yachachihunki. Yachanayanchi sumakta yachachihushkayki shimika imashnata ninayan.

²¹ Tukuy chay Atenas llaktapi kawsakkuna, shuk llaktakunamanta chay llaktapi kawsanankunapa shamushkakunapas mushu shimikunata yapa uyanayashpa kwintashpa chishiyakta tapushpa kawsapayanahun.

²² Chaypina Pablota Areopagopi tukuy runakuna chawpipi shayarishpan kallarirka yachachinata:

Atenaspi kawsak runakuna, ñami riksishkani yapa mañak runakuna kanaykichita. ²³ Mañanaykichi wasikunata rikushpa purihushpayni shukta tarishkani MANA RIKSISHKANCHI DIOSPA WASIN nishpa killkarishkata. Chay mana riksishkaykichi mañahushkaykichi Diosta, ñuka alita yachachishpayni kankunata riksishkaykichi.

²⁴ Chay Yaya Dioska tukuy allpata, tukuy allpapi tiyakkunatapas rurashka. Silupa allpapa Amun kashkanrayku, runapa rurashkan mañana wasipika manami kawsanachu. ²⁵ Payka tukuy kawsananchita samananchitapas, tukuy munashkanchikunatapas kukmi kan. Chasna nima ima payta pishishpan mana munanachu nima imapi runakuna payta yanapanankunapa.

²⁶ Shuk runamantalla tukuy allpapi kawsak chikan runakunata mirachirka. Paymi churarka runakunata maypimi kawsankakuna, chaymantapas ima uraskamami kawsayninta kichunka. ²⁷ Payka munarka tukuy runakuna payta maskanankunapa, chasna maskashpankuna tarinankunapa. Yaya Dioska karan ñukanchikunamanta mana karupichu kahun. ²⁸ Paymanta kawsanchi, samanchi, kuyurinchi, imashnami suma uyaypata killkanata yachak runaykichikunamantapas shukkuna rimarkakuna: Dioska ñukanchita rurashka paypa wawankuna kananchipa nishpa.

²⁹ Chasna ñukanchi Yaya Diosmanta kashpanchi akuychi ama pantachishpa yuyarishunchichu, Yaya Dios oromanta, kullkimanta, rumimanta rurarishka kananta. Runakuna runanahun dioskunata paykuna kikin yuyayninkunamanta. ³⁰ Ñawpamanta pacha kunankama Yaya Dioska runakunata llakichirka, chay tukuy pantachishpa rurashkankunamanta, payta mana riksik kashkankunarayku. Kunanka tukuy runakunata riman: Uchata rurashkaykichitaka sakishpaykichi ñukatana kirishpa kasuychi nishpa. ³¹ Yaya Dioska ñami akllashka shuk runata shuk puncha tukuy runakunata rurashkankunamanta tapuchinanpa. Chay akllashkan runa mana llullachiyta kashpan kuskata rimanka pimi kastigarinka, pimi kishpinka nishpa. Yaya Dioska chay akllashkan runata wañushkanmanta kawsachishpan tukuy runakunata riksichirka chasna atun apu kananta nishpa.

³² Chasna wañushkakuna kawsarinamanta rimashkanta uyashpankuna shukkunaka asirkakuna, shukkunaka nirkakuna:

Shuk puncha ashwanta rimashkaykita uyashu nishpa.

³³ Chasna rimashkankunawasha Pabloka chay tantarinamanta llukshishpan rirka. ³⁴ Shukkunaka Pablota rimashkanta uyashpankuna paywa pakta rishpankuna Jesukristuta kirirkakuna. Shuk karka Areopagomanta kamachik Dionisio shutiyu. Shuk karka Dámaris shutiyu warmi. Chaymanta ashwan shukkunapas Jesukristuta kirirkakuna.

Pablo Korinto llaktapi yachachirka

18 Chaymanta Atenas llaktamanta llukshishpan Pabloka Korinto llaktama rirka. ² Chay Korintopi paktashpan Pabloka tinkunakurka shuk israel masin Akila shutiyuwa. Warminka Prisila shutiyu karka. Chay Akilaka Ponto allpamanta runa karka. Chaymanta warmin Prisilawa Italia allpapa kapitalnin Roma llaktamanta mushulla paktamushkakuna karka. Chay romano tukuyamanta atun apu Klaudio kamachirka tukuy israel runakuna Romamanta llukshinankunapa. Chayrayku Akilaka warminti Korintoma kawsak rirka. Chasna tinkunakushpankuna Pabloka paykunapa wasinma pasyak rirka. ³ Chaypi Pabloka yacharka Akilapas payshina tampukunarayku karpata rurak kananta. Chayrayku chayllapi paykunawa kiparirka parihu karpata rurankunapa. ⁴ Chasna kashpan karan samana puncha Pabloka israel masinkunapa tantari-

nankuna wasima rirka paykunata yachachinanpa, tukuy mana israel masinkunatapas. Paykunata suma asirtaypa shimikunawa yachachirka Jesukristu Kishpichik kananta.

⁵ Chaymanta Silaska Timoteowa pakta Masedoniamanta paktashpankuna Pabloka manana karpakunata rurashpachu kawsarka. Karan puncha israel masinkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpa kawsarka Jesusmi chay chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kan nishpa.

⁶ Chasna yachachihushpan chay israel masinkunaka mana kirinayashpankuna Pablota piñarishpankuna mana ali shimikunawa aynirkakuna. Chasna rurashpankuna Pabloka kamisanta chawsishpa rikuchirka paykunata sakinanta, manana ashwanta yachachinanta. Chasna rurashpan paykunata rimarka:

Yachachishkaynita mana kirishkaykichirayku uchaykichimanta mana llakichiy tukunkichichu. Kankuna kikin munashpaykichi kastigarinkichi. Ñukaka chasna kashkaykichimanta mana uchayuchu kani. Kunanmantapa pacha kankunata sakishpayni mana israel runakunatana yachachik risha.

⁷ Chasna nishpan Pabloka chay tantarina wasimanta llukshishpan Yaya Diosta kasuk Tisio Justo shutiyupa wasinma rirka. Chay wasika tantarina wasi mayanpi karka. ⁸ Chay israel runakunapa tantarinankuna wasipi kamachik Krispo shutiyu Jesukristuta kirirka tukuy wasinpi kawsakkunawa pakta. Chaymantapas achka Korintopi kawsakkuna Pablota yachachishkanta uyashpankuna Jesukristuta kirishpankuna bawtisarirkakuna. ⁹ Chaymanta shuk tuta Yaya Jesuska muskuypishina rikurishpan Pablota rimarka:

Ama manchankichu. Katiylla ñukamanta yachachishpa. ¹⁰ Ñukami kahuni kanwa. Nima pi kanta atipankachu nima imata ruradata. Kay llaktapika achka runakunami kiriwankakuna.

¹¹ Chasna rimay tukushpan Pabloka kiparirka shuk wata chawpita Korintopi chay llaktapi kawsak runakunata Yaya Diospa shiminta yachachinanpa.

¹² Chasna yachachihushpan chay Akaya allpapi shuk mushu apu yaykurka Galión shutiyu. Pay kamachik kashpan chaypi israel runakuna shuk yuyayllawa tantarirkakuna Pablota chay apupa puntanma pushanankunapa. ¹³ Chasna pushashpankuna Pablota uchachishpa chay aputa rimarkakuna:

Kay runaka mana yachachinchu Moisespa killkashkan kamachishkatashina. Runakunata riman chikanta Yaya Diosta kushichinankunapa.

¹⁴ Chasna rimashpankuna Pabloka ayninalla kahushpan apu Galionka chay israel runakunata rimarka:

Israel runakuna rikuychi, kay runaka shuk kamachishkata mana paktachima karka, atipaynima kastigachinata. Mana rikushkanichu nima imata rurashkanta atipanaynipa kastigachinata. Chayrayku mana munanichu ashwanta uyanata. ¹⁵ Kankuna kay runata piñarinkichi kamachinaykichikunamanta yuyarishkaykichikunamantapas chikanta yachachihushkanrayku, chaymanta shuk runakunamanta ri-

manakunkichi. Chaykunapi ñukaka mana satirinyanichu, maykanmi ali, maykanmi mana alichu nishpa. Chasna kashpan kankunapuralla alichaychi.

¹⁶ Chasna nishpan apu Galionka paykunata kamachinan wasimanta llukshichirka. ¹⁷ Chaypina tukuy chay piñarik runakunaka chay tantarina wasipi kamachik Sostenesta apishpankuna apu Galionpa rikushkanpi makarkakuna. Chasna makashkankunata rikushpanpas Galionka nima imatashina rikurka.

Pablo kimsaynin kuti Jesukristumanta yachachishpa purirka

¹⁸ Chasna pasashpan Pabloka ashwan punchakunata Korintopi kiparirka. Chaymanta kirik masinkunata rishara nishpan Prisilawa Akilawa pakta llukshirka. Lanchapi uraykushpankuna Siria allpama rirkakuna. Manara llukshishpankuna Senkrea llaktapi Pabloka Yaya Dioswa kwintashkanta paktachinanpa chukchanta rutuchirka. ¹⁹ Efeso llaktapi paktashpankuna Pabloka israel masinkunapa tantarinankuna wasima yaykuk rirka tantarishka israel masinkunawa kwintanapa. Paypa yachachishkanta uyashpankuna tapurkakuna paykunawa ashwan punchakunata kiparinanpa. Pabloka mana munarkachu. Paykunata rishara nishpan rimarka:

Yaya Dios munashpanka kutikashka shamusha kankunata pasyanaynipa.

Chasna rimashkanwasha Pabloka lanchapi uraykushpan Efesomanta llukshirka. Akilata Prisilawa chay Efeso llaktapi sakirka. ²² Sesarea llaktapi paktashpan lanchamanta llukshishpan Jerusalemma rirka. Chay llaktapi kawsak kirikkunata saludak rirka. Paykunawa kwintashkanwasha Antiokia llaktama rirka. ²³ Chaypi shuk punchakunalla kiparishkanwasha kutikashka llukshirka. Galasia Frigia allpakunata pasarka. Chayta pasahushpan shuk llaktapi shuk llaktapi purishpan chaypi kawsak kirikkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpa sinchikuchirka.

Apolos shutiyu runa Efeso llaktapi yachachirka

²⁴ Chay uras shuk israel runa Alejandria llaktamanta Apolos shutiyu Efeso llaktapi paktamurka. Alita rimak runa karka, chaymantapas Yaya Diospa shiminta alita yachak. ²⁵ Payka alita yacharka imashnami Jesukristuta katishpa kawsananchi tiyan. Kushikushpa mana sampayashpa alita yachachirka runakunata Jesús Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. Chasna alita Jesukristumanta yachashpanpas Juan yakuwa bawtisashkanllata riksirka. Mana yacharkarachu Yaya Diospa Espíritu ashwan ñukanchita aliyachinanmanta. ²⁶ Apoloska mana manchashpachu israel masinkunapa tantarinankuna wasipi Yaya Diospa shiminta yachachinata kallarikka. Chasna yachachihushkanta uyashpankuna Prisilaka Akilawa payta wasinpi yaykuchishpankuna Jesusmanta ashwanta asirtachirkakuna manara uyashkantapas yachananpa. ²⁷ Chaymanta Apoloska Akaya allpama chim-

panayahushpan Jesukristuta kirikkuna payta sinchikuchishpa yanaparkakuna. Akayapi kawsak kirikkunarayku shuk killkata rurashpankuna paywa kacharkakuna. Chay killkapi Akayapi kawsak kirikkunata tapurkakuna Apolosta alita yaykuchinankunapa. Apoloska Akaya allpapi paktashpan Yaya Dios payta ali yachachikta rurashkanrayku chaypi kawsak Jesukristuta kirikkunata achkata yanaparka. ²⁸ Tukuy runakunapa rikushkanpi Apoloska Yaya Diospa shiminmanta rikuchishpan yachachirka Jesuska chapahushkaykichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikmi kan nishpa. Chasna tukuy chaypi kahuk yachachik israel masinkunata chunllayachirka. Manami nima imata atiparkakunachu payta ayninata.

Pablo Efeso llaktapi Yaya Diospa Espiritunmanta yachachirka

¹⁹ Apolos Korinto llaktapi kahushpan Pabloka urkukunata pasashpan Efeso llaktapi paktarka. Chay llaktapi Jesukristuta kirikkunata tarirka. ² Chaypina chay kirikkunata tapurka:

¿Kirik tukushpaykichi Yaya Diospa Espiritunka kankunapi yaykushkachu?

Chasna tapushpan Pablota aynirkakuna:

Mana. Yaya Diospa Espiritun tiyashkanta nima imuras yachashkanchichu.

³ Chasna aynishpankuna Pabloka kuti tapurka:

¿Imashna yachachishpankunata kirishpa bawtisarirkanchi?

Paykunaka aynirkakuna:

Bawtisak Juanpa yachachishkanta kirishpanchi bawtisarirkanchi nishpa.

⁴ Chaypina Pabloka paykunata rimarka:

Juanka bawtisarka runakunata uchankunata sakishkankunata rikuchinankunapa. Chaymantapas nirka: Ñuka yachachinata sakishkayniwasha ashwan ali yachachikta kiriychi, paymi Jesukristu kan nishpa.

⁵ Pablo chasna yachachihushpan paykunaka Jesukristuta kirishpankuna mushumanta bawtisarirkakuna.

⁶ Chasna bawtisarishkankunawasha Pabloka makinta umankunapi churashpan Yaya Diospa Espiritunka paykunapi yaykurka. Chasna yaykushpan paykunaka mana yachashkankuna shimikunata rimarkakuna. Chaymantapas Yaya Dios yuyachishpan paypa munananta rimarkakuna. ⁷ Chay bawtisarishka runakunaka chunka ishka karkakuna.

Pablo ishka watata Efeso llaktapi yachachirka

⁸ Chasna bawtisashkanwasha Pabloka kimsa killata israel masinkunapa tantarinankuna wasipi yachachirka. Mana nima pita manchashpa, alita asirtachishpa yachachirka imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi. ⁹ Chasna Pablo yachachihushpan shukkunaka mana kasunata munashpankuna mana kirinayarkakunachu. Tukuy runakunapa puntanpi rimarkakuna Pablo Jesukristumanta yachachishkanka mana ali kananta. Chayrayku Pablo chay runakuna-

manta anchurishpan kirikkunata pushashpan Tirano shutiyupa yachachinan wasima yachachik rirka. ¹⁰ Ishkay watata chayllapi yachachishpa kawsarka. Chasna yachachihushpan tukuy Asia allpapi kawsakkunaka Jesukristumanta yachachihushkanta uyarkakuna, israel runakuna, mana israel masinikunapas. ¹¹ Yaya Dios Pablota yachayta kurka atun yachaywa manchariypa ruranakunata rurananpa. ¹² Chasna rurashpan shuk runakuna Pablota churarinankunata apashpankuna unkushkakuna awapi churarkakuna. Chasna churashpankuna unkushkakunaka ampirirkakuna. Chaymanta supay yaykushka runakunamanta supaykunaka llukshirkakuna.

Jesusta kirishpalla supayta winsinchi

¹³ Shuk israel runakuna llaktakunapi purishpa kawsakkuna tiyarka supaykunata llukshichiniskankuna. Paykunamanta shukkuna Jesuspa shutinta rimashpa, supay yaykushka runakunamanta supaykunata kamachishpa llukshichinayarkakuna kasna: Chay Pablo yachachihushkan Jesuspa shutinpi kanta rimani llukshiy kay runamanta nishpa. ¹⁴ Shuk chasna llukshichinayak runakunaka karkakuna israel saserdotekunapa apu Esebapa kanchis wawankuna.

¹⁵ Paykuna chasna rimahushkankunapi chay supayka aynirka:

Jesustaka riksinimi, Pablomantapas yachanimi pimi kan payka. Paykunashina Yaya Diospa yachayninwa kankichimaka, kankunata kasuynimami. Kankunaka ¿pitaya kankichi ñukata kamachiwanaykichipaka?

¹⁶ Chasna nishpan chay supay yaykushka runaka chay runakunapa awanpi saltashpan urmachirka. Tukuy paykunata makashpan winsirka. Chasna winsishpan chay runakunaka yanayarishka aychayu chay wasimanta llatan mitikurkakuna. ¹⁷ Chaypi tukuy Efeso llaktapi kawsak israel runakuna, griego runakunapas chayta uyashpankuna yapa mancharirkakuna. Chaymanta Jesukristu atun yachayyu kashkanta rimashpa payta kushichirkakuna.

¹⁸ Chaypina Jesukristuta kirikkunaka tukuy runakunapa puntanpi ñawpa mana alita rurashkankunata rimarkakuna uchayu kani nishpa. ¹⁹ Chasnallatata achka puruhukunapas Jesukristuta kirishpankuna supaymanta yachachik killkankunata apamurkakuna tukuy runakuna rikushkankunapi rupachinankunapa. Chay rupachirishka killkakunapa chaninta yupashpankuna pichka chunka waranka kullkimanta rurarishka yapa chaniyu kullki tupu karka. ²⁰ Chayta rikushpankuna ashwan ashwan runakunaka Yaya Dios yanapashpan paypa shiminwa shunkunkunapi sinchita waktay tukushpankuna kirirkakuna.

²¹ Chaymanta Pablota yuyarirka kutikashka Jerusalemna rinanpa. Manara Jerusalemna rihushpan munarka kuti Masedonia allpama, Akaya allpamapas pasyak rinata. Jerusalemna rishkanwasha yuyarirka Roma llaktama rinanpa. Chay Roma llaktapipas yachachinayni tiyan nishpa yuyarirka Pablota. ²² Chasna yuyarishpan Asia allpamanta manara llukshihush-

pan Pablota Timoteota Erastowa kacharka, chay ishkay paywa pakta purihukunata puntapi Masedonia allpama rinankunapa. Pablota masna punchakunata Asia allpapi kiparirka.

Efeso llaktapi yanka dios warmi Artemisata kushichikkuna Pablokunata piñarirkakuna

²³ Chasna Pablota payta yanapakkunawa Efeso llaktapi Jesukristumanta yachachihushpankuna shuk runakunaka yapa piñarirkakuna. ²⁴ Shuk runa Demetrio shutiyu kallarikka piñarinata Pablokunata. Paymi chay yanka dios warmi Artemisapa wasintashina uchilla wasistukunata kullkimanta rurapayan. Payshina tarawak masinkunawa pakta chay rurashkankunata rantichishpankuna achka kullkita apipayannahun. ²⁵ Chay Demetrioka tukuy payshina kullkimanta chay wasistukunata rurak masinkunata tantachirka. Chaypi rimarka:

Wasistukunata rurak masinikuna, kankuna yachanchiki chay Artemisa warmi diosninchipa wasintashina wasistukunata rurashpanchi chayta rantichishpa achka kullkita apinanchita. ²⁶ Kunanka rikunkichi uyan-kichi Pablo yachachihushkanta kasna: Runa rurashka dioskuna, santokuna mana shutipa dioskunachu nishpa. Chasna yachachihun mana kay Efeso llaktal-lapichu, ashwan tukuy Asia allpapipas. Chayrayku achka runakunata kirichirka manana Artemisata atun-yachinankunapa. ²⁷ Pablo chasna yachachishpalla katishpanka tarawananchika tukurinkami. Chaymantapas runakuna manana munankakunachu chay warmi dios Artemisapa wasinta. Chay tukuy Asia allpapi, chaymanta tukuy mundupi kawsak runakuna chay atunyachirishka warmi diosninchi Artemisata manana valichinkakunachu.

²⁸ Chasna Demetriopa rimashkanta uyashpankuna Pablokunata yapa piñarishpankuna sinchita kaparirkakuna:

¡Artemisaka ñukanichi Efeso runakunapa warmi diosninchimi! nishpa.

²⁹ Tukuy chay llaktapi kahuk runakunapa yuyayninkunaka pantachirishka karka. Chaypina ishkay Masedonia-manta Pablota pakta purihuk runakunata Gayota Aristarkotapas apirkakuna. Chasna apishpankuna aysashpa tantarinankuna wasima pusharkakuna uchachinankunapa. ³⁰ Chasna pushashpankuna Pablota chay wasipi yaykunayarka, chay piñarik runakunawa kwintananpa. Jesukristuta kirik masinkunaka mana munarkakunachu Pablo yaykunapa. ³¹ Chaymantapas Asia allpapi shuk kamachik apukunapas Pablota amigunkuna kashpankuna kamachinankunata payma kacharkakuna rimanankunapa chay runakuna tantarishkapi ama yaykuchun nishpa. ³² Chay tantarishka runakunaka musparishkashina shukta shukta yanka nishpa kaparirkakuna. Achka runakuna mana yacharkakunachu imaraykumi chasna tantarishkaku-na. ³³ Chaypina chay tantarishkapi kahuk israel runakunaka israel masinkuna Alejandrota akllashpankuna tankashpa tukuy runakunapa puntanpi chu-

rarkakuna runakunata rimanampa. Payta kwintashpankuna imaraykumi tantarishkakuna, Alejandroka puntama pasashpan makinwa rikuchirka chunlla tuku-nankunapa. ³⁴ Runakunaka yachashpankuna Alejandro pas israel runa kashkanta, mana payta kasunayarkakunachu. Chaypina ashwan sinchita ishkay urata parihi kaparirkakuna:

☐ Artemisaka ñukanchi Efeso runakunapa warmi dios-ninchimi! nishpa.

³⁵ Chasna kaparihukkunata uyashpan chay llaktapa apukunarayku killkak runaka chunllayachishpan rimarka:

Efesopi kawsak runa masinikuna, tukuy llaktakunamanta runakuna yachanahun ñukanchi kay Efeso llaktapi kawsakkuna atun dios warmi Artemisapa wasinta kuyrakkuna kananchita. Chaymantapas yachanahun Artemisapa alman silumanta urmashkata kuyrakkuna kananchita. ³⁶ Chayta yachashpaykichi amana kaparishpa kaychichu. Manara alita yuyarishpaykichika amara nima imata ruraychichu. ³⁷ Kay pushamushkaykichi runakunaka mana shuwashkakunachu Artemisapa wasinmanta, nima Artemisamanta millaypata rimashkakunachu. ³⁸ Demetriowa tarawakkunapas ima piñarina shimikuna tiyashpanka apukunama rinahuchun kwintashpa alichanankunapa. ³⁹ Kankuna shuk imata ashwan tapunayashpaykichika chay atun tantarina tiyashkapi tapuychi alichanaykichipa. ⁴⁰ Kunnan musparishpa kaparishkaykichimanta apukunaka ñukanchita tapushpankunaka nima imata rimaypachukanchi. Chasna kashpan ñukanchi kikin kastigarishunchi.

⁴¹ Chasna rimashkanwasha chay aputa yanapak tukuy tantarishkakunata llukshichirka wasinkunama kutinankunapa.

Pablo kutikashka Masedonia Gresia allpakunama rirka

20 Chasna chay kaparik runakuna wasinkunama kutishkankunawasha Pabloka kirikkunata kayarka yachachishpa sinchikuchinanpa. Chaymanta rishara nishpan sakimurka Masedonia allpama rinanpa. ² Masedoniapi paktashpan karan llaktakunapi pasyashpa rishpan chaypi kawsak kirikkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpan sinchikuchirka. Chasna rishpan Pabloka Gresia allpama paktarka. ³ Chay Gresia allpapi kimsa killata kparirka. Chaymanta chimpanayarka Siria allpama. Chaypina lanchapi rinan kahushkanpi yacharka shuk chiknik israel masinkuna chay lanchapi payta wañuchinata yuyarihushkankunata. Chayta yachashpan Pabloka mana lanchapi rirkachu. Chakillawana Masedonia allpamallatata pasyashpa kutirka. ⁴ Chasna rishpan shuk kirik wawkikuna Pabloka pakta rirkakuna. Shuk karka Piro-pa wawan Sópater, Berea llaktamanta. Shukkuna karkakuna Aristarko Segundowa Tesalónika llaktamanta. Shukkuna karkakuna Gayo Timoteowa Derbe llaktamanta. Chaymanta Asia allpamanta Tíkiko Trofi-mowa paywa pakta rirkakuna. ⁵ Nuka Lukaspas paywa pakta rirkani. Chay shuk wawkikunaka puntapi rish-

pankuna ñukanchita Troas llaktapi chaparkakuna.

⁶ Pablo ñukapas chay mana punkirishka panta mikuna punchakunata Filipos llaktapi pasarkanchi. Chay punchakunawasha lanchapi uraykushpanchi Filipos llaktamanta llukshirkanchi Troas llaktama chimpananchipa. Pichka punchamanta Troaspi paktarkanchi. Chaypi kparirkanchi kanchis punchata.

Pablo Troas llaktapi shuk tuta pakarikta yachachirka

⁷ Troaspi kashpanchi domingo puncha chishipi kirik masinchikunawa tantarirkanchi Jesús ñukanchirayku wañushkanta yuyarishpa panta pakishpa mikunanchipa. Chasna tantarishkanchipi Pabloka kirik masinchikunata yachachirka. Kayantima llukshinan kashpa chawpi tutakama yachachirka. ⁸ Chay tantarishkanchi awa kwartupi achka lamparinkunata sintichirkakuna. ⁹ Chay wasipa ventananpi shuk musu Eutiko shutiyu tiyahurka. Pablo yapa unayta yachachihushpan chay musuta puñuyka apirka. Chasna puñushpan kimsaynin kawitu awamanta allpama urmarka. Shukkunaka uraykushpankuna payta atarichinankunapa wañushkata tarirkakuna. ¹⁰ Chaypi Pablopas uraykurka. Kunkurishpan chay musuta apishpan ukllarirka. Chasna ukllarihushpan chay kirikkunata rimarka:

Ama manchariychichu. Kay musuka kawsami kahu.

¹¹ Chasna wañushka kawsarishkatana rikushpankuna chay runakunaka yapa kushikushpa sinchikurirkakuna. Kutikashka sikashpankuna Jesuspa wañushkanta yuyarishpa panta pakishpa mikurkakuna. Mikushkankunawasha Pabloka tuta pakarikta rinan uraskama yachachirka. Yachachishkanwasha rishara nishpa llukshirkanchi. Chay musutaka kawsatana wasinma pusharkakuna.

Pablo Troas llaktamanta llukshishpan Mileto llaktama rirka

¹³ Manara Troas llaktamanta llukshishpanchi Pablowa kwintarkanchi Aso llaktapi tinkunakunanchipa. Pabloka chakiwa risha nishpan rirka. Ñukanchika lanchapi puntapi rirkanchi. Aso llaktapi paktashpanchi Pablota chaparkanchi paywa paktana lanchapi rinanchipa. ¹⁴ Chaypi tinkunakushpanchi Pablota lanchapi uraykuchirkanchi. Chaymanta Mitilene llaktama chimpananchi. ¹⁵ Chaymanta kayantima lanchapillatata rishpanchi Kiyo isla mayanta pasarkanchi. Kayantima Samos islapi llutarirkanchi. Chaypi shuk tutata puñushkanchiwasha llukshishpanchi chay punchalla Mileto llaktapi paktarkanchi. ¹⁶ Pablo utkalla Jerusalenpi paktanayashpan mana Efeso llaktama rinayarkachu. Asia allpata kuskata pasarkanchi mana chaypi unayananchipa. Pabloka yapa munarka Pentekostés punchakunata Jerusalenpi pasanata.

Pablo Efeso llaktamanta kirikkunata sinchikuchik wawkikunata yachachirka

¹⁷ Mileto llaktapi kashpanchi Pablo mana Efeso llaktama rinayarkachu. Chayrayku chay llaktamanta kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kayachirka Mileto ma shamunankunapa. ¹⁸ Chaypi paktamushpankuna Pablola rimarka:

Wawkikuna, alita yachankichi imashnami kay Asia allpaykichipi shamushkayni punchamanta pacha kankunapi kawsashkani. ¹⁹ Tukuy uras kankunawa kahushpayni Jesukristuta kasushpa kawsashkani. Nima ima uras chawpikichipi ñuka kikinta atunyachirishkanichu. Achka kuti runakuna mana alita rurashkankunata rikushpayni llakirishpa wakarkani. Parisihushpaynipas chikniwak israel masinikuna wañuchiwanayashpankunas mana sakirkanichu Jesukristuta kasunata.

²⁰ Tantarishkaykichipi, wasikichikunapipas tukuyta kankunata yachachirkani maykantami munankichi alita kawsanaykichipa. ²¹ Chasna yachachishpayni israel masinikuna, mana israel masinikuna kashpaykichipas tukuy kankunata kunarkani karan shukta sapalla sapallata, millaypa rurashkaykichita sakishpaykichipi Amunchi Jesukristuta kasunaykichipa nishpa. ²² Kunanka Yaya Diospa Espiritun kamachiwashkanrayku Jerusalem rihuni. Mana yachanichu imashnami pasasha chaypi. ²³ Kayllata yachani Yaya Diospa Espiritunka karan purihushkayni llaktapi rimawarka: Jerusalem kanta apinkakuna karselpi churanankunapa, chasnallatata achkata parisinayki tiyan nishpa.

²⁴ Chasna kashpanpas mana manchachiwanahunchu. Wañuchiwashpankunas mana imananchu. Amunchi Jesuska kamachiwashka chay suma ali shimita Yaya Dios runakunata yapa yuyanmantamanta rimanaynipa runakunata. Chay kamachishkanta paktachinayni tiyan wañunayni punchakama.

²⁵ Alita uyawaychi. Yachani tukuy kankuna, maykankunatami Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarithkanmantamanta yachachishkani, kay allpapi mana kuti rikuwankichichu. ²⁶ Chasna kashpan ñuka kankunata tukuy Yaya Diospa munashkanta nima imata pakashpa alita yachachishkani. Kunanka shuk kankunamanta mana kasushpa wañushpanka ñukaka mana uchayuchu kani. ²⁸ Chayrayku kankuna kikin alita kuyrarishpa kawsaychi. Chaymantapas Jesusta kirik masikichikunata alita kuyraychi. Yaya Diospa Espiritun kankunata churashka Jesukristuta kirik masikichikunata kuyranaykichipa. Yaya Dios paykunatapas llakichishpan paypa Wawan Jesusta sakirka wañunanpa. Chasna Yaya Diosrayku yapa valik kashkankunata yuyarishpa, paykunata yachachishpa yanapashpa alita kuyraychi. ²⁹ Yachani ñuka kankunata sakishkayniwashka mana alita yachachikkuna kankunapi paktamunankunata. Shuk puma obehata mikunapa shamuhukshina kankunapi paktankakuna kirikkunata llullachishpa Jesukristuta kirishkankunamanta anchuchinankunapa. ³⁰ Kankuna kikin chawpikichimanta llullaysikikuna tiyanka, kankunata llullakunata yachachishpankuna munankakuna

kirikkuna paykunatana kasunankunapa. ³¹ Chayrayku yuyaywa kawsaychi mana llullachirishka kanaykichipa. Ama kunkarinkichichu imashnami kimsa watata punchanti tutanti mana sakishpa karan kankunata wakashpa kunarkani.

³² Kunanka munashkayni wawkinikuna, Yaya Diospa makinpi sakishkaykichi, pay kankunata wakaychachun. Yaya Dios paypa shiminta yuyachishpa kankunata yanapanka ashwanta ashwanta Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa, chaymantapas tukuy kankuna kishpichishkan runakunawa pakta Yaya Diospa suma kawsanapi paktanaykichipa. ³³ Ñukaka kankunawa kahushpayni nima pipa kullkinta churarinantapas munarishkanichu. ³⁴ Kankuna alita yachankichi ñuka kikinrayku makiniwa tarawashkaynita, ñukawa purihukkunaraykupas, imatapas munashkanchita rantinanchipa. ³⁵ Chasna tarawashpa kawsashpayni kankunata alita rikuchishkani imashnami kankunapas sinchita tarawashpa kawsanaykichi tiyan mana tarawanata atipak runakunata yanapanaykichipa. Jesukristupa kasna rimashkanta yuyarishpa kawsaychi: Ashwan kushilla kanchi shukkunata munashkankunata kushpanchi kuy tukunananchimanta.

³⁶ Chasna rimashkanwasha Pablola tukuy chay kirikkunata sinchikuchik wawkikunawa pakta kunkurishpan Yaya Diosta mañarka. ³⁷ Chasna mañashkanwasha tukuy wakashpankuna Pablola ukllarishpa muchashpa alilla rinki nishpa rimarkakuna. ³⁸ Yapa llakirirkakuna, Pablo kay allpapi mana kuti rikuwankichichu nishpa rimashkanrayku. Chaymanta Pablounawa pakta rirkakuna lanchakama.

Pablo Jerusalem rirka

21 Chasna Pablo ñuka Lukaspas chay wawkikunata sakishkanchiwasha lanchapi uraykushpanchi kuskata rirkanchi Kos shutiyu islama. Chaymanta kayantima rirkanchi Rodas shutiyu islama. Chaymanta llukshishpanchi Patara llaktapi paktarkanchi. ² Chaypi paktashpanchi tarirkanchi shuk lancha Fenisia allpama rina kahukta. Chaypi uraykushpanchi rirkanchi. ³ Chay lanchapi rihushpanchi Chipre shutiyu islama lluki partita pasashpanchi Siria allpapi paktarkanchi. Chay lancha Tiro llaktapi imakunata sakinan kashpan chayma rirkanchi. ⁴ Chaypi llutarishpanchi kanchis punchata kiparirkanchi imakunata sakihushpankuna. Chaypi kirik masinchikunata maskashpa tarishpanchi paykunawa pakta karkanchi. Chaypi kahushpanchi Yaya Diospa Espiritun chay kirikkunata Pablola parisinanta rikuchirka. Chayrayku paykunaka ama Jerusalem riychu nishpa rimarkakuna. ⁵ Chay kanchis puncha paktarishpan tukuy kirikkuna warminkunawa wawankunawa pakta llaktankunamanta llukshishpankuna ñukanchiwa rirkakuna atun yaku mar mayanpi tiyu kahushkapi. Chay tiyupi kunkurishpanchi Yaya Diosta mañarkanchi. ⁶ Chasna mañashkanchiwasha rishara nishpa llakiywa sakinakushpanchi lanchapi uraykurkanchi rinanchipa. Chay wawkikunaka chaymantalla wasinkunama kutirkakuna.

⁷Tiro llaktamanta rishpanchi Tolemaida llaktapi paktarkanchi. Chay llaktapi Jesukristuta kirik wawkikunata shuk punchata pasyarkanchi. ⁸Chay kayantima llukshishpanchi Sesarea llaktapi paktarkanchi. Chaypi Yaya Diospa shiminta yachachik Felipepa wasinpi yaykurkanchi. Chay Felipeka ñawpa kanchis akl-lashkankunamanta apostolkunata yanapak karka. ⁹Chay Felipeka chusku shipas wawayu karka. Paykunaka Yaya Diospa yachayninwa rimakkunami karkakuna. ¹⁰Chaypi achka punchakunata kahushkanchipi shuk Agabo shutiyu Judeamanta runa pasyanapa shamurka. Pay Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashpan Yaya Dioska payta kwintarka imashnami Pablota pasanka. ¹¹Chay Agaboka ñukanchima shamushpan Pablota sinturunta apishpan pay kikin makinkunata chakinkunatapas watarishpan rimarka:

Yaya Diospa Espiritunka kasnami nin: Jerusalenpi kawsak israel masinkuna Pablota apishpankuna kasna watankakuna mana israel runakunata kunankunapa nishpa.

¹²Chasna rimashkanta uyashpanchi ñukanchi chay llaktapi Jesusta kirik wawkikunapas Pablota rimarkanchi:

Ama Jerusalenma rinkichu nishpa.

¹³Chasna rimashpanchipas Pablota aynirka: ¿Imaraykuta wakashpa llakiypi churawahunkichi? Mana watay tukunaynillapachu Jerusalenma risha, ashwan wañuchiy tukunaynirayku. alicharishka kahun, Jesukristuta katihushkaynirayku.

¹⁴Chasna rimashpanchipas mana kasunayashpan manana ashwanta rimarkanchinachu.

Yaya Diospa munashkanta rurachun nishpa sakirkanchi.

¹⁵Chay punchakunawasha alicharirkanchi Jerusalenma rinanchipa. ¹⁶Sesareamanta shuk kirik wawkikuna ñukanchiwa pakta rirkakuna Naasonpa wasinta rik-sichinankunapa, chaypi paktananchipa. Chay Naasonka Chipre islamanta runa karka, ñawpamanta pacha Jesukristuta kirik.

Pablo Jerusalenpi kirikkunata kwintarka tukuy Yaya Dios yanapashpan rurashkanta

¹⁷Jerusalenpi paktashpanchi chaypi Jesukristuta kirikkuna kushikushpa ñukanchita yaykuchirkakuna. ¹⁸Kayantima Pablota ñukanchiwa pakta Santiagoma rirka. Chaypi tukuy kirikkunata sinchikuchik wawkikunapas tantarirkakuna. ¹⁹Saludashkanwasha Pablota tukuyta kwintarka chay ñukanchi mana israel runakunapa llaktanchikunapi Yaya Dios rurashkanta paypa yachachihushkanwa. ²⁰Pablota chasna kwintahushkanta uyashpankuna Yaya Diosta kushikushpa agradesirkakuna. Chaymanta chaypi kahuk wawkikunaka Pablota rimarkakuna:

Rikuy wawkini, achka waranka israel runakuna kunanka Jesukristuta katihunchi. Chasna kashpanpas tukuy kirik israel masinchikuna Moisespa killkashkanta tukuy runakuna paktachinankuna tiyan nishpa yuyarinahun. ²¹Paykunaka rimashkaykita uyarkakuna, chay

shuk allpakunapi chikan runakuna chawpipi kawsak israel masinchikunata rimashkaykita Moisespa killkashkan kamachishkata amana kasuychichu nishpa. Chasnallatata uyarkakuna kari wawankunapa ishpanan kara puntata manana pitinankunapa. Chaymanta uyarkakuna yaya rukunchi wañupa yachachishkankunata manana kasushpa kawsanankunapa. ²²Chasna kashpan ¿imatata rurankima? Shamushkaykitaka yachankakunami. ²³Nima imata kanta ruranankunapa kayta ruray: Ñukanchipi tiyan chusku runakuna, maykankunami Yaya Diosta shuk paktachina shimita rimashkakuna. ²⁴Chay chusku runakunawa tantarishpayki kamachirishka kashkata rurashpa alichariychi Yaya Diospa rikushkanpi alicharishka kanaykichipa. Paykunarayku obehata rantikriy wañuchishpankuna Yaya Diosrayku rupachinankunapa. Chaywasha chukchankunata rutuchiy rimashkankuna shimita paktachinankunapa. Chayta rurashpaykika tukuy israel masinchikuna yachankakuna kananta. Chaymantapas yachankakuna kanpas Moisés wañupa killkashkan kamachishkata paktachik kanaykita.

²⁵Mana israel runakuna Jesukristuta kirikkunarayku ñami killkashkanchi imashnami paykuna kawsanankuna tiyan kasna nishpa: Ama mikuychichu runakuna yanka dioskunata kushichinankunapa churashka ay-chakunata, nima sipirishpa wañushka animalkunata wiwakunata. Yawartapas ama upyaychichu, nima mikuychichu. Ama musayanakuychichu.

Pablota Yaya Diospa wasinpi apirkakuna wañuchinankunapa

²⁶Chay wawkikunapa rimashkankunata kasushpan Pablota chay chusku runakunata pusharka maypimi kawsahurka. Chay kayantima kamachirishka kashkata rurashpa alicharirkakuna Yaya Diospa rikushkanpi alicharishka kanankunapa. Chaywasha Pablota Yaya Diospa wasinma yaykurka saserdotekunata rimananchi kanchis punchamanta chay chusku runakunarayku karan shukrayku shuk obehata rupachishpa kunanta Yaya Diosta rimashkankunata paktachinankunapa.

²⁷Chay kanchis puncha ña tukurina kahushkapi Asiamanta israel runakuna Yaya Diospa wasin ukupi Pablo kahushkanta rikurkakuna. Chaypina mana alita Pablomanta rimashpa tukuy chaypi kahuk runakunata piñachirkakuna. Chasna Pablota piñarishpankuna apirkakuna. ²⁸Payta apishpankuna kaparirkakuna:

Israel runa masinikuna, ñukanchita yanapak shamuychi! Kay runaka tukuy partipi mana alitachu yachachishpa purihun. Ñukanchi israel runakunapa yuyayka manashi valinchu. Moisés wañupa killkashkanpas manashi valinchu. Kay Yaya Diospa wasinpas manashi valinchu payta mañanapa. Chasna tukuy chaykunata mana valichishpan kunanka mana israel runakunata kay Yaya Diospa wasin ukuma pushamushpan mana alita rurashkanwa Yaya Diosta piñachihun nishpa.

²⁹ Chasna rimarkakuna Pablota Efesomanta mana israel runa Trofimowa pakta llaktapi purihushkanta puntiru rikushkankunarayku. Chayrayku yanka yuyarirkakuna chay runata Yaya Diospa wasinpi yaykuchishkanta.

³⁰ Chasna kaparishpankuna tukuy chay llaktapi kawsak runakuna kallpashpa Yaya Diospa wasinma shamurkakuna. Chaypina Pablota apishpankuna Yaya Diospa wasinmanta aysashpa llukshichirkakuna. Chaywasha punkunkunata tran taparkakuna.

Romano suntalukunapa komandanten Pablota kishpichirka

³¹ Chay chiknik runakuna Pablota ña wañuchinayahushpankuna shuk romano komandanteka uyarka, tukuy Jerusalenpi kawsak runakuna piñarishpankuna tantarishkankunata. ³² Chasna uyashpan chay komandanteka suntalunkunata, kapitankunata pas tantachishpan kallpa rirka chay tantarishka runakunama. Chay komandante suntalunkunawa pakta kallpamuhukta rikushpankuna runakunaka sakirkakuna Pablota makanata. ³³ Chaymanta chay komandanteka paktashpan Pablota apichishpan kamachirka ishkay fierro kadenawa watanankunapa. Chaywasha piñarihuk runakunata Pablomanta tapurka:

¿Pitaya kay runaka? ¿Imatata rurashka? nishpa.

³⁴ Chasna tapushpan chay tantarishka runakunaka shukta shukta kaparishpa rimarkakuna. Chasna kaparishpankuna chay komandanteka mana atiparkachu alita asirtanata. Chayrayku suntalukunata kamachirka Pablota paykunapa wasinkunama apanankunapa.

³⁵ Chasna apahushpankuna suntalukunapa washanta achka runakuna kaparishpa katirkakuna:

¡Wañuchiychi! ¡Wañuchiychi! nishpa.

Chaymanta iskalunpi paktahushpankuna runakuna ña wañuchinayahushpankuna suntalukunaka Pablota markashpa aparkakuna.

Pabloka runakunapa puntanpi pay kikinmanta kwintarka

³⁷ Suntalukunapa wasinkunama yaykuchinapa apahushpankuna Pablo griego shimita rimak kashpan chay komandanteta rimarka:

Shuk shimita kanta rimanayani nishpa.

Pablo chasna rimashpan komandanteka payta tapurka:

¿Griego shimita rimanata yachankichu? ³⁸ ¿Manachu Egipto allpamanta runa kanki? ¿Manachu shuk uras ñukanchi romano apukunata wañuchinayahushpa chusku waranka runakunata tantachishpayki pusharkanki chunlla chakishka allpama? ¿Manachu chay runa kanki?

³⁹ Chaypina Pabloka aynirka:

Mana chay rimahushkayki runachu kani. Ñukaka israel runami kani. Silisia allpapi kahuk atun llakta Tarso-

mantami kani. Kanta tapuni shuk ratulla kachariway kay runakunata rimanaynipa.

⁴⁰ Chasna tapushpan komandanteka rimarka: Chasna kashpanka kwintay.

Chaypina Pabloka iskalunpi shayarishpan makinta rikuchirka runakuna chunllayanankunapa. Chunlla tukushpankuna Pabloka paykunapa kikin hebreo shimipi rimarka:

22 Yaya rukukuna, wawkikuna, rimay tukuhushkaynirayku aynishpa rimahushkaynita uyaychi.

² Chasna hebreo shiminkunapi rimahushkanta uyashpankuna ashwan chunllayarkakuna. Chaypina Pabloka rimarka:

³ Ñukaka israel masakichimi kani. Silisia allpapi kahuk Tarso llaktapi wawayarishkani. Kay Jerusalén llaktapi wiñashkani. Ali yachachik Gamaliel wañumanta alita yachakurkani tukuy yaya rukunchi wañukunapa kamachishkankunata paktachinata. Tukuy shunkuynimanta pacha Yaya Diosta kushichinayahushpa chay kamachishka kashkata paktachikmi karkani, imashnami kankunaka kunankama kahunkichi. ⁴ Ñawpa parisichipayarkani Jesukristuta kirikkunata wañuchichinaynikama. Mana imanapayarkachu kari kashpan warmi kashpanpas apishpayni watashpa aparkani karselpi churanankunapa. ⁵ Saserdotekunapa atun apu, tukuy ñukanchita kamachik israel masinchi rukukunapas atipanahun chayta rimanata. Paykuna ñukata killkakunata kuwarkakuna kuk rinaynipa Damasko llaktapi kawsak israel masinchikunata. Chay killkakunapi killkarishka karka, ñuka Jesukristuta kirikkunata apishpayni Jerusalenma pushamunaynipa apukuna kastigachinankunapa. Chay killkata apishpayni Damasko llaktama rirkani.

Pablo Jesusta kirishkanmanta kwintarka

⁶ Pabloka kwintashpalla katirka:

Chay Damasko llaktama rina ñampita rihushpayni ña chawpi pucha kahushkanpi, Damasko llaktata kuchuyahushkaynipi kunkaymanta silumanta ñukapi muyukta chuyahlla rikuriwarka. ⁷ Chasna rikuchiwashpan allpama urmarkani. Chaypi shuk shimi rimawahukta uyarkani kasna nishkata: Saulo, Saulo, ¿imaraykuta chiknishpa parisichiwahunki? ⁸ Chasna rimashkanta uyashpayni tapurkani: ¿Pitaya kanki, Señor? Chasna tapushpayni ayniwarka: Nasaretmanta Jesusmi kani, maykantami chiknishpa parisichihunki nishpa. ⁹ Ñukawa rihuk runakunaka chay chuyahlla rikurishkallata rikurkakuna. Chay rimawahuk shimitaka mana uyarkakunachu. ¹⁰ Chasna Jesusmi kani nishpan ñukaka kuti tapurkani: ¿Imatata rurasha Yaya Jesús? Payka ayniwarka: Atariy. Damasko llaktama riy. Chaypimi yachanki imatami ruranki, shuk runami kanta rimanka nishpa. ¹¹ Chay chuyahlla rikurishkaka ñawinita wiskuyachiwashpan ñukawa pakta rihuk runakunaka makinimanta apishpa Damasko llaktama pushawarkakuna.

¹² Chay llaktapi shuk runa Ananias shutiyu kawsapayarka. Payka Moisespa killkashkan Yaya Diospa kamachishkankunata alita paktachik karka. Tukuy chay llaktapi kawsak israel masinchikunaka paymanta alillata rimarkakuna. ¹³ Chay Ananiaska paktashpan ñukata rimak shamuwarka: Wawkini Saulo, kunanka kutikashka atipanki rikunata nishpa. Chasna rimawashkanllawa kuti rikuk tukushpayni payta rikurkani. ¹⁴ Chaypina payka rimawarka: Yyanchi Dios, maykantami yaya rukunchi wañukunapas kushichinahun, paymi kanta ñawpamanta pacha akllarka paypa munashkanta yachanaykipa. Chaymantapas kanta akllarka chay alillata rurak Wawanta rikunaykipa, pay kikin rimahushkanta uyanaykipa. ¹⁵ Chay rikushkaykita uyashkaykita purihushpayki kwintanayki tiyan tukuy kay allpapi kawsak runakunata. ¹⁶ Kunanka mana unayashpa atariy bawtisarik rinaykipa. Yaya Jesusta tapuy uchaykikunamanta llakichiy tukunaykipa nishpa.

Pablo mana israel runakunata yachachishkanmanta kwintarka

¹⁷ Pablola kwintashpalla katirka: Chaywasha Jerusalemma kutirkani. Chaypi Yaya Diospa wasinpi yaykushpayni Yaya Diosta mañarkani. Chasna mañahushpayni shuk muskuypishina Jesusta puntaynipi rikurkani. ¹⁸ Payka rimawarka: Kay Jerusalemanta utkalla llukshiy. Kaypi kawsak runakunaka ñukamanta rimahushkaykita mana kirinkakunachu. ¹⁹ Jesús chasna rimawashpan aynirkani: Yaya Jesús, paykunaka alita yachanahun, tantarinankuna wasikunapi yaykushpayni kanta kirikkunata apishpayni asutichishpa karselpi churachishkaynita. ²⁰ Kanmanta yachachik Estebanta wañuchihushkankuna uras ñukapas chaypi kahurkani. Payta wañuchihushkankunata rikushpayni alimi nirkani. Chasnallata chay wañuchihuk runakunapa awaniru churarinankunata llatanashkankunata wakaycharkani. ²¹ Chaypina payka kutikashka rimawarka: Riylla. Ñukami kanta kachahuni karu llaktakunapi mana israel runakunama nishpa.

Romano suntalukunapa komandanten kuti Pablota kishpichirka

²² Chaykamalla tukuy israel runakuna Pablota kwintahushkanta alita uyarkakuna. Pay ñukanchi mana israel runakunamanta rimashpan tukuy runakuna kuti kaparirkakuna:
 ☐ Wañuchiychi kay runata! ☐ Mana alichu chasna runaka kawsananpa!
²³ Kaparishpalla katishpankuna piñarishpa churashkankunata chawsirkakuna, allpa pulbuta wicharkakuna. ²⁴ Chasna rurahushkankunata rikushpan chay komandanteka suntalunkunata kamachirka Pablota wasinkuna ukuma yaykuchinankunapa. Chaywasha suntalunkunata kamachirka Pablota asutishpa rimachinankunapa imaraykumi chay runakunaka chasna kaparihunkuna nishpa. ²⁵ Asutinankunapa ña

watarishka kashpan Pablola chaypi kahuk suntalukunapa kapitanta tapurka:

¿Pita kankunata rimashka chasna asutiwanaykichipa kankunashina romano runa kashpaynitata manara alita yachashpaykichi uchayuchu kani manachu nishpa?

²⁶ Pablo chasna rimashpan chay suntalukunapa kapi-tanka chay ratu rimak rirka komandanteta:

¿Imaraykuta kay runata asutichinki? Payka romano kananta rikuchik killkayushi nishpa.

²⁷ Chayta uyashpan chay komandanteka Pabloma rirka tapunanpa:

Rimaway, ¿shutipachu romano kanaykita rikuchik killkayu kanki?

Pablola aynirka:

Ari, shutipami kani.

²⁸ Chasna aynishpan chay komandanteka rimarka: Ñuka romanoshina tukushkaynita rikuchik killkayu kanaynipa achka kullkita pagarkani.

Chasna komandanteka rimashpan Pablola kutikashka aynirka:

Ñukaka Tarso llaktapi wawayarishkaynimanta romano kanaynita rikuchik killkayu kani.

²⁹ Chasna Pablo rimashpan asutinankunapa kamachishkan suntalukunaka chay ratulla anchurimurkakuna. Chay komandantepas Pablo romano kananta rikuchik killkayu kashkanta yachashpan sinchita mancharirka payta watashpa asutinankunapa kamachishkanrayku.

Pablo tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunapa puntanpi rimarka

³⁰ Chay romano komandanteka alita yachanayarka imaraykumi israel masinkuna Pablota wañuchinayahunkuna nishpa. Chayrayku chay kayantima Pablota kadenawa watarishka kashkanmanta kacharichirka. Chaymanta israel runakunapa saserdotenkunapa apunkunata kayachirka tukuy paykunawa pakta tantaylla yuyarishpa kwintak atun apukunawa tantarinankunapa. Chasna chay israel apukuna tantarishpankuna Pablota chay tantarishkama pushashpan puntankunapi shayachirka.

23 Pablo chay tantaylla kwintak apukunata rikushpan rimarka:

Wawkikuna, ñukaka kunan punchakama Yaya Diospa rikushkanpi ali yuyaywa kahushkaynita musyani.

² Pablo chasna rimashpan Ananias shutiyu saserdotenkunapa atun apu Pablota kuchunpi kahukkunata kamachirka:

Chay rimahukta shiminpi lapyaychi nishpa.

³ Chayta uyashpan Pablola Ananiasta aynirka:

Kan kaypi kahunki rimanaykipa rurashkaynita alichu manachu nishpa Moisespa killkashkan kamachishkakunashina. Kunanka kanka chaykunata mana kasushpa kamachishkanki ñukata lapyawanankunapa. Yaya Diosmi kanta kastiganka millaypa yuyayyu llullachiysiki.

⁴ Pablota kuchunpi shayahukkunaka chasna rimashkanta uyashpankuna rimarkakuna:

¿Imashnataya chasna millaypata rimanki Yaya Diospa churashkan saserdotekunapa atun aputa?

⁵ Chasna rimashpankuna Pablota aynirka:

Llakichiwaychi wawkikuna, mana yachashkanichu pay saserdotenchikunapa atun apu kananta. Yachaynima karka, mana chasna rimaynimachu karka. Yachani Yaya Diospa rimashkanka kasna nin: Ama millaypata rimankichichu apuykichita nishpa.

⁶ Chay tantaylla kwintak atun apukunamanta shukkunaka fariseokuna karkakuna, shukkunaka saduseokuna. Fariseokunaka wañushkakuna kawsarinankunata kirik karkakuna. Saduseokunaka mana chaykunata kirikchu karkakuna. Pablo chay ishkey chikanta yuyarik kahushkakunata yachashpan tukuy uyanankunapa nishpa sinchita rimarka:

Wawkikuna, ñukaka fariseomi kani, yayaynipas fariseomi karka. Kunan wañushkakuna kawsarinankunata kirishkayniraykumi uchachiy tukuhuni.

⁷ Pablo chasna rimashkanta uyashpankuna fariseokunaka saduseokunawa piñanakurkakuna. Manana shuk yuyayllawa kashpankuna ishkey muntun tukushpankuna rimanakurkakuna. ⁸ Saduseokuna ninahun wañushkakunaka mana kawsarinankunata, chaymantapas angelkunaka, almapas mana tiyananta. Fariseokunaka ninahun tukuy chaykuna tiyananta.

⁹ Chasna mana shuk yuyayllawa kashpankuna ashwan sinchita rimanakurkakuna. Chasna rimanakushpankuna shuk fariseokuna Moisespa killkashkanta yachachikkuna atarishpankuna rimarkakuna:

Kay runapata mana tarinchichu nima shuk millaypa rurashkanta. Yaya Diospa Espiritunchari, mana kashpaka shuk angelchari payta rimashka, mana yachanchichu nishpa.

¹⁰ Chasna paykunapura yapa piñanakuhushpankuna chay komandanteka mancharka Pablota liki liki rurankunata. Chayrayku suntalunkunata kamachirka chay runakunapa makinmanta kichushpankuna kuti wasinkuna ukuma pushanankunapa.

¹¹ Chay kayanti tutapi Jesukristuka muskuypishina Pabloma shamushpan rimarka:

Pablo, ama manchariychu, ama llakiriychu, ashwan sinchikuy. Ñuka munani kay Jerusalenpi ñukamanta rimashkaykishina kunan chay atun Roma llaktapipas chasnallatata kwintanaykipa nishpa.

Chiknik runakuna Pablota wañuchinankunapa yuyarirkakuna

¹² Kayantima chusku chunka ashwan israel runakuna tantarishpankuna yuyarirkakuna Pablota wañuchinankunapa. Yaya Dios ñukanchita kastigachun kay rimahushkanchita mana paktachishpanchi. Mana upyashunchichu, nima mikushunchichu Pablota wañuchinanchikama nishpa rimarkakuna. ¹⁴ Chasna yuyarishpankuna chay runakunaka saserdotekunapa apunkunama, kamachik israel masinkuna rukukunamapas rirkakuna. Chaypi paktashpankuna rimarkakuna:

† Rikuy Lukaspa Killkashkan Killkapi 20.27

Ñukanchika parihu yuyarishkanchi nima imata mikunanchipa, nima upyananchipa Pablota wañuchinanchikama nishpa. ¹⁵ Kunanka kankuna tukuy tantaylla kwintak atun apukunanti komandanteta tapuychi kaya Pablota kankunama pushamunankunapa, ashwan alita yachanaykichipa paymanta nishpa. Ñukanchi pay ñampipi kahushpan manara kankunama paktamuhushpanra chawpillapi wañuchishunchi.

¹⁶ Chasna rimashkankunata Pablota paninpa musu wawan uyashpan suntalukunapa wasinkunapi yuykushpan Pablota rimak rirka. ¹⁷ Chasna rimashpan Pablota shuk kapitanta kayashpan rimarka:

Kay musupa shuk shimi tiyan. Komandantema pushay payta kwintananpa.

¹⁸ Chasna chay kapitanka chay musuta komandantema pushashpan rimarka:

Chay apishkanchi Pablota kayawashpan rimawashka: Kay musuta pushay komandantema payta shuk shimita rimananpa nishpa.

¹⁹ Chasna chay kapitan rimashpan komandanteka chay musuta makinmanta apishpan chay kwartu ukupi chaynikstuma pushashpan sapallanta tapurka: ¿Imatata kwintanayawanki? nishpa.

²⁰ Chay musuka aynirka:

Shuk israel masinikuna kantashi tapunkakuna kaya Pablota atun apunchikunapa tantarinankuna wasima pushanaykipa, paymanta ashwan alita tapushpa yachanankunapa. ²¹ Chay apunchikunapa tapunantaka ama kasunkichu. Chusku chunka ashwan runakunami payta wañuchinayashpa pakashpa chapankakuna ñampipi. Paykunaka parihu yuyarishkakuna mana mikunankunapa, nima upyanankunapa Pablota wañuchinankunakama nishpa. Kunanka chapahunkunami.

²² Chasna rimashpan komandanteka chay musuta rimarka:

Kunanka riylla. Nima pita kwintankichu ñukata tukuy chayta kwintawashkaykita nishpa.

Pablota apu Felixma pusharkakuna

²³ Chaypina komandanteka ishkey kapitankunata kayashpan kamachirka:

Alichariychi Sesarea llaktama rinaykichipa. Ishkey pachak suntalukuna chakiwa, kanchis chunka suntalukuna kaballupi, chaymanta ishkey pachak suntalukuna lansakunawa rinankunapa alicharinahuchun iskun ura tutapi Sesarea llaktama rinaykichipa. ²⁴ Chaymantapas kaballukunata alichaychi Pablota chay awapi rinanpa, alita apu Felixpa puntanpi paktananpa.

²⁵ Chaymanta chay komandanteka shuk kartata killkarka kasna nishpa:

²⁶ Munashkayni atun apu Felix, ñuka Klaudio Lisias kanta saludani. ²⁷ Kay kachahushkayni runa Pablota israel masinkunaka chiknishpankuna yanka wañuchinayahunkuna. Romano runa kananta yachashpayni suntaluynikunawa rirkani payta kishpichinaynipa.

²⁸ Yachanaynipa imaraykuta chasna wañuchinayahunkuna nishpa payta israel runakunapa tantayl-

la kwintak atun apunkunama pusharkani. ²⁹ Chaypi uyarkani Moisespa killkashkanta mana kasushkanrayku payta uchachishkankunata, maykanmantami paykuna kikin mana shuk yuyayllawachu kashkakuna. Mana yachashkanichu nima shuk mana alita rurashkanta pay wañuchiy tukunanpa, nima karselpi yaykunana. ³⁰ Uyashpayni israel masinkuna tukuy parihi yuyarishkankunata Pablota wañuchinankunapa utkalla payta kanma kachahuni. Chay uchachik runakunata rimashkani kanpi alichak rinankunapa. Chayllami kashka killkashkaynika.

³¹ Chay suntalukunaka komandante pa kamachishkanta kasushpa Pablota tutapi pusharkakuna. Rihushkankunapi puntiru Antípatris llaktapi paktarkakuna. ³² Kayantima chay chakiwa rihuk suntalukunaka wasinkunama kutirkakuna. Chay kaballupi rihuk suntalukunallana Pablota pusharkakuna. ³³ Sesarea llaktapi paktashpankuna chay apu Felixta killkata kurkakuna. Chaymantapas Pablota paypa makinpi sakirkakuna. ³⁴ Chay killkata leyishkanwasha chay apuka Pablota tapurka:

¿Maykan allpamantata kanki?

Pabloka aynirka:

Silisia allpamantami kani nishpa.

Silisiamanta kashkanta yachashpan rimarka:

³⁵ Kanta uchachihuk runakuna shamushpankuna kanmanta uyasha.

Chasna rimashpan suntalunkunata kamachirka Pablota apu Herodes wañupa atun wasinpi tapashpa kuyranankunapa.

Pablo apu Felixpa puntanpi rimarka

24 Pichka punchawasha israel saserdotekunapa atun apu Ananias shuk kamachik israel rukukunawa romanokunapa kamachishkankunata alita riksik Tértulo shutiyuta pushashpa Jerusalemanta Sesarea rirkakuna, apu Felixpa puntanpi Pablota alita uchachishunchi nishpa yuyarishpankuna. ² Chaypina Pablota taparishka kashkanmanta pushamushpankuna chay alita rimanata yachak Tértulo kallarirka rimanata chay aputa kasma nishpa:

Apu Felix, kanta agradesinchi alita kawsashkanchirayku. Kan yachaykiwa kamachishkaykirayku mana nima ima llakiyta pasashkanchichu, kushilla kawsashkanchi llaktanchikunapi. ³ Tukuy parti chasna kushilla kawsanchi, achkata yanapashkaykirayku. Kunan kanta atunta agradesinchi. ⁴ Kunanka mana yapa munanichu kanta unayachinata, shuk ratulla uyaway kay runamanta rimanayahushkaynita. ⁵ Kay runata tarishkakuna tukuy partipi yanka llullashpa shuk mushu yuyaykunata yachachihushkanwa israel masinkunata piñachishpa purihushkanta. Shukkunaka payta kasushpa ñawpa yaya rukunkuna wañupa rimashkankunata manana munanahunchu. Chaymanta Nasaretmanta Jesús wañuta kirikkunapa kamachik apumi kan. ⁶ Kunan shuk mana israel runakunata Yaya Diospa wasinpi yaykuchishpan uchata rurashka. Chayrayku payta apirkakuna kastigachinankunapa. ⁷ Chasna

kastiganayahushkankunapi chay Lisias shutiyu komandante shamushpan Pablota makinkunamanta tankashpa kichurka. ⁸ Chaymanta rimarka romano apupi alichak rinaykichi tiyan nishpa. Kunanka kan kikin Pablota tapuy alita yachanaykipa tukuy rimashkanchika shutipa kananta.

⁹ Tértulo chasna rimashkanwasha tukuy chaypi kahuk israel runakuna kayka shutipatami rimashka nishpa rimarkakuna.

¹⁰ Chaymanta chay apuka Pablota makinwa rikuchirka rimanana. Chaypina Pabloka rimarka:

Apu Felix, kay allpanchipi kanka ña achka watakunata apu kashpayki mana manchashpachu puntaykipi rurashkaynikunamanta rimanayani. ¹¹ Runakunata alita tapushpayki yachanki chunka ishka punchami kahun Jerusalemipi Yaya Diosta mañanaynipa paktashkaynika. ¹² Manami nima pipas ñukata tariwashkachu nima shuk runawa piñanakuhushkaynita. Nima Yaya Diospa wasinpi, nima ñukanchi israel runakunapa tantarinanchi wasikunapi, nima kanchapi pas nima piwa piñanakushpachu kwintarkani. Chasna rurashkaynita nima pi rikuwarkachu. ¹³ Kay runakunaka nima shuk millaypata rurashkaynita rikushpankuna yanka chasna rimahunkuna. ¹⁴ Shuk parti ñukamanta kwintashkankuna shimika shutipami kan. Nasaretmanta Jesukristupa yachachishkanta kirik kani. Chayta kirinanchipa mana alichu ninahun. Chasna rimashpankunapas chay Jesukristupa yachachishkanta kirishpayni yaya rukunchi wañukunapa kirishkankuna Yaya Diosllatami kushichishpa kawsani. Tukuy Moisespa killkashkanta, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkantapas kirishpa kawsani. ¹⁵ Kay puntaykipi ñukamanta rimak runakunashinalatata ñukapas kirini, alita rurak, mana alita rurak runakunaka wañushkankunawasha kuti kawsarinankunata. ¹⁶ Chayrayku tukuy atipashkaynita rurani Yaya Diospa rikushkanpi, runa masinikunapa rikushkankunapipas ali yuyaywa, mana uchata rurashpa kawsanaynipa.

¹⁷ Kunan achka watata karu llaktakunama purishkayniwasha Jerusalemma kutimurkani. Shuk llaktakunapi kawsakkunapa kuwashkankuna kullkinkunata Jerusalemipi mana imayu kawsak runakunata kunaynipa shamurkani. Chaymanta shuk wiwakunata wañuchishpa Yaya Diosrayku rupachichinayashkani.

¹⁸ Chayta ruraynipa kamachirishka kashkata rurashpa alicharirkani Yaya Diospa rikushkanpi alicharishka kanaynipa. Chaymanta Yaya Diospa wasinpi yaykurkani. Chaypi kahushpayni nima maykan runakunata tantachishpa piñachishkanichu. Chaypi Asiamanta israel masinikuna tinkuwarkakuna. Chay tinkuwak runakunaka ñukamanta mana alita rimanayashpankuna paykuna kikin puntaykipi rimak shamunankuna tiyan. ²⁰ Mana kaypi kahushpankuna kunan kaypi kahukkunaka rimawanahuchun ima millaypatachari rurahushkaynita tariwashkakuna, tantaylla yuyarishpa kwintak atun apunchikunapa puntanpi kahushpayni.

²¹ Chay apukunapa tantarishkankunapi kahushpayni

sinchita rimarkani: Wañushkakuna kawsarinankunata kirishkayniraykumi uchachiy tukuhuni nishpa. Chayllata rimarkani. Chasna rimashkaynimantalla atipawanahun uchachinata.

²² Chasna Pablo rimashpan apu Felixka mana ashwanta uyanayarkachu. Jesukristupa yachachishkanta alita riksirka. Chayrayku chay uchachik israel runakunata nirka:

Komandante Lisias shamushpan alita alichashunchi nishpa.

²³ Chasna nishpan chay apu Felixka shuk kapitanta kamachirka:

Pablota kuti karselpi churashpayki ama watankinachu. Chaymantapas amigunkuna shamushpankuna ka Pablota maykan munashkanta kunahuchun ama arkankichu nishpa.

Felix warminti Pablopam rimashkanta uyarkakuna

²⁴ Shuk punchakuna pasashkanwasha Felixka warmin Drusilawa rirka pasyanankunapa. Chay Drusilaka israel warmimi karka. Chay wasipi paktashpankuna Pablota kayachirkakuna Jesukristuta kirinamanta rimahukta uyanankunapa. Shamushpan yachachihushkanta uyarkakuna. ²⁵ Pablota yachachirka mana paykuna kikin munashkanta rurashpa kawsanankunapa, ashwan Yaya Diospa munashkantashina alita rurashpa kawsanankunapa. Chaymantapas yachachirka wañushkanchiwasha Yaya Dios rurashkanchikunamanta tapushpan tukuy mana alita rurak runakunata kastigananta.

Chasna uyashpan Felixka mancharishpa rimarka:

Chaylla kachun. Shuk puncha atipashpayni kuti kayachishkayki ashwanta yachachiwanaykipa nishpa.

²⁶ Chayta rimarka, kullkita pagawashpan kacharisha nishpa yuyarishpan. Chasna kashpan achka kuti Pablota kayachirka paywa kwintananpa. ²⁷ Chasna Pablota Sesareapi ishikay watata taparishka kawsarka. Chay Felixka ishikay watawasha apu kashkanmanta llukshinan kashpan Pablota sakirka taparishkata israel runakunata kushichinanpa. Payranti Porsio Festo shutiyu yaykurka apu kananpa.

Pablo apu Festopa puntanpi rimarka

25 Festoka Roma llaktamanta Sesarea llaktapi paktashpan yaykurka mushu apu kananpa. Kimsa puncha apu tukushkanwasha Jerusalemam rirka.

² Chasna Jerusalemam kahushpan saserdotekunapa apunkuna shuk israel masinkuna kamachikkunanti Pablomanta yanka llullashpa uchachinankunapa payma rirkakuna. Chaypi paykunaka apu Festota tapurkakuna Pablota Sesareamanta chay Jerusalemam kachananpa. Yuyarirkakuna chawpi ñampipi pakashpa chapashpanchi Pablota wañuchishunchi nishpa.

⁴ Chasna tapushpankuna Festoka aynirka:

Pablota Sesareapi taparishka kipurinka. Ñukapas ñallami chayma kutisha. ⁵ Chay runa shutipa millaypata rurashka kashpanka akllashkaykichi apu masikichita

kachaychi ñukawa pakta Sesareama rinankunapa. Chaypi pay mana alita rurashkanta rimanahuchun.

⁶ Payka Jerusalemam pusak puncha ashwanta unayarka. Chaymanta Sesarea llaktama kutirka. Kayanti-ma Sesareapi paktashpan Pablota uchachik apukunawa tantarirka. Kamachinan tiyarinanpi tiyarishpan Pablota apak rinankunapa kacharka. ⁷ Pablo chayra yaykuhushpan Jerusalemam shamushka israel masinkunaka payta muyukta kayllayamurkakuna. Chasna muyukta shayarishpankuna llullashpa sinchita uchachirkakuna. Chasna kashpanpas mana atiparkakunachu rikuchinata rimashkankunaka shutipa kashkanta.

⁸ Chasna rimashpankuna Pablota rimarka:

Mana shutipachu. Ñukaka mana millaypata rurashkanichu. Nima imapi mana kasushkanichu ñukanchi israel runakunapa killkanchikunapi kamachishkakanata. Yaya Diospa wasinpi mana millaypata rurashkanichu Yaya Diosta piñachishpa. Chaymantapas romano tukuyamanta atun apumanta mana piñarishpa millaypata rimashkanichu.

⁹ Festoka israel runakuna alita rikuwanahuchun nishpa yuyarishpan Pablota tapurka:

¿Jerusalemam rinayankichu chaypi kanwa alichanaynima imatami rimahunkuna kanmanta?

¹⁰ Festo chasna tapushpan Pablota aynirka:

Mana. Kan alita yachanki, israel masinkunata nima ima millaypata rurashkanichu. Kunanka kan romano tukuyamanta atun apupa churashkanpa puntaykipi shayahuni, maypimi alichananchi tiyan, mana Jerusalemam pichu. ¹¹ Ñuka millaypata rurashkaynita tarishpaykichika wañuchiwaychi, wañunata mana manchanichu. Paykunapa rimashkankuna mana shutipa kashpanka nima pi atipawanchu makinkunapi sakinata. Chayrayku romano tukuyamanta atun apu ñukawa alichachun.

¹² Chasna nishpan apu Festoka paywa pakta yuyarik runankunawa kwintashkankunawasha aynirka:

Romano tukuyamanta atun apuma rinata munashpaykika payma kanta kachasha kanwa alichananpa nishpa.

Festoka atun apu Agripata Pablomanta kwintarka

¹³ Mana achka puncha pasashkanwasha apu Agripaka panin Bernisewa Sesareama shamurkakuna apu Festota pasyanankunapa. ¹⁴ Apu Agripa achka punchakunata chaypi kahushpan Festoka payta Pablomanta kwintarka:

Kaypi kahun shuk apirishka runa Pablo shutiyu. Felixka mana alichanata atipashpan apu kananmanta llukshihushpan payta makinipi sakirka. ¹⁵ Jerusalemam rishpayni israel runakunapa saserdotenkunapa apunkuna, paykunata kamachik israel masin rukukunanti mana alita rurashkanta ñukama rimak shamurkakuna. Chay Pablota wañuchiy nishpankuna rimawarkakuna. ¹⁶ Chasna nishpa shamushpankuna ñukaka rimarkani: Ñukanchi romano apukuna mana nima pita kastigachinchichu, manara alita yachash-

panchi shutipa mana alita rurashkanta. Uchachihushka runawa payta uchachihukkunawa ñawipura apupa puntanpi shamushpa alichanchi nishpa israel runakunata rimashkani. ¹⁷ Chasna rimashpayni chay uchachihukkunaka ñukawa pakta Jerusalemanta kayma shamushpanchi kayantimalla alichanaynipa tiyarinapi tiyarishpayni Pablota kayachirkani ñawinpi rimanankunapa. ¹⁸ Ñuka yuyarishkani atun millaypatachari rurashka nishpa. Mana chasnachu kashka. Chay uchachikkunaka nima imata kastigaypatachu rimarkakuna. ¹⁹ Ashwan mana karkakunachu shuk yuyayllawa paykunapa shuk kirinankunamanta. Chaymantapas Jesús shutiyu runamanta kwintarkakuna. Israel runakuna ninahun Jesuska wañushkami. Pablota nin Jesuska kawsahumi. Chayraykullami Pablota uchachishkakuna. ²⁰ Chasna mana yachashpayni imatami rurasha nishpa Pablota tapurkani: ¿Jerusalemanta rinayanichu paykuna kanwa alichanankunapa? nishpa. ²¹ Chasna tapushpayni niwarka: Romano tukuyamanta atun apu Augusto alichachun nishpa. Chasna nishpan ñukaka romano tukuyamanta atun apu Augustoma kachanaynikama taparishkallata sakirkani.

²² Chasna kwintashkanta uyashpan Agripaka Festota nirka:

Ñukapas chay runapa rimashkanta uyanayani nishpa.

Festoka aynirka:

Kayami payta uyanki nishpa.

Pablota atun apu Agripapa puntanpi kwintarka

²³ Kayantima Agripaka panin Bernisewa suma churashkakuna apu Festopa kamachinan wasima rirkakuna, suntalupa apunkunanti, chay llaktapa apunkunawa pakta. Chaypi apu Festoka runankunata kacharka Pablota apak rinankunapa. ²⁴ Pablota puntanpi churashpankuna Festoka rimarka:

Atun apu Agripa, tukuy ñukanchiwa pakta kahukunapas, rikuychi kay runata. Jerusalemni kawsak israel masinkuna, kay llaktapi kawsak israel masinkunapas yapakta piñarishpankuna wañuchiychi kay runata nishpa kaparirkakuna. ²⁵ Ñukaka mana tarishkanichu nima imata mana alita rurashkanta payta wañuchichinaynipa. Chasna kashpanpas pay munan romano tukuyamanta atun apunchi Augustoma alichak rinata. Chayraykumi payta chayma kachasha nirkani. ²⁶ Kunanka mana yachanichu imatami kay runamanta killkasha Roma llaktapi kawsak tukuyamanta atun apunchirayku. Chayrayku apu Agripa, puntaykipi kay runata apamushkani. Kan alita tapushpayki ima millaypatata rurashka nishpa yachasha imatami killkanayni tiyan. ²⁷ Mana alichu kan shuk apirishka runata kachanaynipa, mana rimashpa imamantami payta uchachinahun nishpa.

Pablota pay kikinmanta apu Agripata rimarka

26 Chaypina apu Agripaka rimarka Pablota:

Kunanka kan kikin rimay rurashkaykimanta nishpa.

Chaypina Pablota makinta alsashpan rimarka:

² Atun apu Agripa, yapa kushillami kani puntaykipi rimashpa alichanaynipa israel masinikuna ñukata uchachiwashkankunamanta. ³ Kan alita yachanki imashnami ñukanchi israel runakuna ñawpamanta pacha kawsapayanichi, chaymantapas maykanmantami mana shuk yuyayllawachu kanchi. Chayrayku kunan rimahushkaynita ali yuyaywa uyaway.

⁴ Ñuka wawamanta pacha Tarso llaktapi, chasnallata Jerusalem pipas musumanta pacha kawsashkaynita tukuy runa masinikuna alita yachanahun. ⁵ Paykuna munashpankunaka tukuyta kwintanahuma ñuka fariseo kashkaynita, tukuy ñukanchi israel runakunamanta Moisespa killkashkan kamachishkakunata ashwan alita paktachikkunamanta. ⁶ Yaya Dios ñawpa yaya rukunchi wañukunata rimashkanta kirishkaynirayku kunan ñukaka tapuy tukuhuni. Yaya Dioska rimarka tukuy wañushkakuna kuti kawsarinankunata. ⁷ Tukuy ñukanchi chunka ishka ayllukunamanta mirashka israel runakuna chasnallata chapahunchi rikunata, Yaya Diospa rimashkantashina wañushkakuna kuti kawsarinankunata. Chayrayku Yaya Diosta kushichinchi punchanti tutanti. Apu Agripa, ñukapas chayta kirishpa kawsahushpayni kunanka chaymanta israel masinikunaka uchachiwanahun. ⁸ ¿Imaraykuta mana kirinkichichu Yaya Dios wañushkakunata kuti kawsachinanta?

Pablo Jesukristuta kirik tukushkanmanta kwintarka

⁹ Ñawpa ñukapas yuyaripayarkani ali kananta Nasaretmanta Jesusta kirikkunata parisichinaynipa.

¹⁰ Chayrayku Jerusalemni Jesusta kirikkunata parisichirkani. Chaymanta saserdotenchikunapa apunkuna arí nishpa killkashkankunata rikuchishpayni achka Jesukristuta kirikkunata karselpi churachirkani. Chaymantapas kirikkunata wañuchihushpankuna alimni nirkani. ¹¹ Tukuy ñukanchi israel runakunapa tantarinanchi wasikunapi yaykushpayni achka kuti chay kirikkunata asutichirkani Jesukristuta mana kirishanachu nishpa rimanankunapa. Paykunata yapa sinchita piñarishpayni karu llaktakunamapas rirkani asutichishpa parisichinaynipa.

¹² Shuk puncha Jesukristuta kirikkunata kastigachisha nishpayni rihurkani Damasko llaktama. Rirkani saserdotenchikunapa apunkunapa killkashkankunawa, ali kan Jesukristuta kirikkunata apishpan kastigachinanpa nishpa. ¹³ Atun apu Agripa, rihushkaynipi chawpi ñampipi chawpi puncha intimanta pasa punchahlla ilampashina silumanta ñukanchipi muyukta rikurirka. ¹⁴ Chasna rikurishpan tukuy mancharishpa allpama urmarkanchi. Chaypi shuk shimita, kikin hebreo shiminipi rimahukta uyarkani: Saulo, Saulo, ¿imaraykuta parisichiwahunki? Jesukristuta kirikkunata parisichisha nishpaykika kan kikinmi parisinki. Imashnami tarawak wakraka piñarishpan puntayachishka kaspita patyashpan pay kikinta

nanachin, chasnallatatami kanpas parisichiy tukunki nishpa rimawarka.

¹⁵ Chasna nishkanta uyashpayni tapurkani: ¿Pitaya kanki, Señor? nishpa. Chaypina ayniwarka: Ñukami kani Jesús, maykantami parisichihunki nishpa. ¹⁶ Kunanka atariy. Kanta rikurishkani ñukapa kamachinayni kanaykipa. Kunan ñukata rikuwashkaykimanta kwintashpa purikmi tukunki. ¹⁷ Kanta tukuy partima kachashkayki ñukamanta yachachinaykipa. Chasna rurashpayni kanta israel masikikunapa makinkunamanta, mana israel runakunapa makinkunamantapas kishpichisha mana wañuchinankunapa. Runakunata ñukamanta yachachinayki tiyan paykuna amsapishina kawsashkankunamanta llukshinankunapa, Yaya Diospa kamachishkankuna tukunankunapana. Paykunata yachachinayki tiyan paykunapas ñukata kiranankunapa. Chasna kirishpankuna uchata rurashkankunamanta llakichiy tukunkakuna, chaymantapas tukuy Yaya Diospa aliyachishkan runankunawa pakta wiñayparayku paywa pakta kawsankakuna nishpa.

¹⁹ Chayrayku atun apu Agripa, chasna uyashpayni Yaya Jesús chay silumanta rimawashkanta mana killashpachu kasurkani. ²⁰ Puntiru Damasko llaktapi, chaymanta Jerusalenpi, tukuy Judea allpapiyas, israel masinikunata, mana israel runakunatapas kwintashpa yachachirkani: Uchata rurana sakishpaykichi Yaya Diosta kasushpa, alitana rurashpa kawsaychi. Chasna rurashpaykichi mushu yuyayyu tukushkaykichita rikuchinkichi nishpa yachachirkani. ²¹ Chasna yachachihushkaynirayku israel masinikunaka ñukata Yaya Diospa wasinpi tariwashpankuna apiwarkakuna wañuchishunchi nishpa. ²² Chasna kashpantata Yaya Dios yanapawashkanrayku kunankama katihuni tukuy runakunata kwintashpa. Apukunata, mana apukunatapas yachachihuni Moisespa killkashkanta, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunata, imatami Yaya Dios ruranka nishpa. ²³ Paykuna ñawpa killkarkakuna Yaya Diospa Kachanan Kishpichik parisishpa wañunanta, chaymanta wañushkanwasha tukuy wañushkakunamanta pay puntiru kawsarinanta. Chaymanta payka ñukanchi israel runakunata, mana israel runakunatapas yachachinan tiyan imashnami amsapishina kawsashkanchimanta kishpichiy tukushunchi nishpa. Chayllatatami ñukapas yachachini.

Pablo munarka Agripa Jesukristuta kirik tukunanpa

²⁴ Pablo chasna rimashpan apu Festoka sinchita rimarka:

Pablo, musparihunkimi. Yapa killkata yachakushpayki chasna muspa tukuhunki.

²⁵ Chaypi Pabloka ali yuyaywa aynirka:

Atun kamachik Festo, mana muspachu kani. Alita yuyarishpaynimita rimashkani shutipa kashkata. ²⁶ Atun apu Agripaka tukuy chaykunata alita yachan, chayraykumi paypa puntanpi mana manchashpachu rimahuni. Tukuy Jesukristumanta yachashkaynita pay-

ka ña uyarka. Mana pakallachu Jesusta wañuchirkakuna. ²⁷ Apu Agripa, ¿Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunapa killkashkankunata kirinkichu?

Yachani paykunata kirinaykita nishpa rimarka Pabloka.

²⁸ Chasna Pablo tapushpan atun apu Agripaka aynirka:

Astalla pishin yachachiwashpayki ñukapas Jesukristuta kirik tukunaynipa.

²⁹ Agripa chasna nishpan Pabloka aynirka:

Achkata mana achkata yachachishpaynipas mana imananchu. Yaya Diosta mañani, kan, tukuy kaypi uyawahukkunapas Jesukristuta kirik tukunaykichipa ñukashina. Chasna kashpanpas mana munanichu kankuna ñukashina kadenawa watarishka kanaykichipa.

³⁰ Pablo chasna rimashkanwasha atun apu Agripaka panin Bernisewa pakta, apu Festopas, tukuy chaypi tiyahukkunapas atarishpankuna llukshirkakuna.

³¹ Kanchapi paykunapura kwintarkakuna:

Kay runaka nima imata rurashkachu wañuchichinanchipa, nima watarishka kananpa.

³² Chasna nishpankuna Agripaka Festota rimarka:

Kay runata kacharinchima karka, mana romano tukuymanata atun apuma rinata tapumachu karka nishpa.

Pablota Roma llaktama kacharkakuna

27 Ña apu Festo Pablota lanchapi Italia allpapi kahuk Roma llaktama kachanata munashpan chay shuk apirishkakunanti kapitan Juliota kurka. Chay kapitanka romano tukuymanata atun apupa shuk muntun suntalukunata kamachikmi karka. Ñuka Lukaspas paykunawa pakta rirkani Pablota yanapanaynipa.

² Chaypi Tesalónika llaktamanta Aristarko ñukanchiwa parihu rirka. Tesalónika llaktaka Masedonia allpapi mi kan. Chasna ñukanchi Adramitio llaktamanta lanchapi uraykurkanchi. Chay lanchaka Asia allpapi llutarina karka. Chasna uraykushpanchi Sesarea llaktamanta llukshirkanchi.

³ Kayantima Sidón llaktapi paktarkanchi. Chaypi kapitán Julioka Pablota llakichishpan sakirka amigunkunamanta pasyak rinanpa, munashkanta kunankunapa.

⁴ Chay Sidón llaktamanta llukshishpanchi sinchi wayra ñukanchita arkarka. Chayrayku Chipre isla washata rirkanchi. ⁵ Chipremanta chimpashpa Silisia allpa mayanta, Panfilia allpa mayantapas pasarkanchi. Chasna pasashpanchi Lisia allpapi kahuk Mira llaktapi paktarkanchi.

⁶ Chaypi kapitán Julioka tarirka shuk lanchata Alejandria llaktamanta Italia allpama rihukta. Chay lanchapi ñukanchita uraykuchirka rinanchipa. ⁷ Chaypina achka punchakunata alimanta rirkanchi. Chasna paktarkanchi Kinido llakta chimpapurapi. Chaypipas wayra mana pitikta pasaypata rurashpan Kreta isla washata rirkanchi. Chasna rishpanchi chay isla punta Salmón shutiyu mayanta pasarkanchi. ⁸ Achkata parisishpa isla mayanta alimanta rirkanchi. Chasna rihushpanchi

Lasea llakta mayanllata, Buenos Puertos llakta lancha llutarinapi paktarkanchi.

⁹ Unayta lanchapi shamuhushkanchirayku lancha rina uras ña pasarka. Chay killakuna atun yaku marpi purinapa mana alichu karka. Sinchi wayra, atun ulas, sinchi tamyapas tiyashpan yapa manchaypa karka. Chasna kashpan Pabloka kunarka:

¹⁰ Lanchata purichik runakuna, rihushpalla katishpanchika rikuni manchaypata pasananchita. Lanchaka kargawa pakta chinkarinanta rikuni. Chaymanta ñukanchipas atipanchima chinkarinata.

¹¹ Pablo chasna rimashpanpas chay kapitanka ashwanta kasurka lancha amupa rimashkanta, chaymanta lanchapa kapitanpa rimashkanta. ¹² Buenos Puertospi mana alichu karka tamyapa punchakunata pasananchipa, sinchi wayra kashkanrayku. Chasna kashpan ña tukuy yuyarirkakuna ali kama chay purtumanta llukshinanchipa, Fenise llaktama rinanchipa, tamyapa punchakuna pasanankama. Chay Feniseka Kreta isla puntapi kashpan lanchakunapa ali llutarina llaktami karka, mana sinchi wayra tiyashkanrayku.

Atun yaku marpi sinchi wayra sinchi ulaspas tiyarka

¹³ Chasna kashpan shuk puncha ali wayra atun yaku mar kinkraymanta wayrashpan chay runakuna ali punchami tukunka Fenisema rinanchipa nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankuna lancha watashkashina shayarina fierrota yaku ukumanta surkushpankuna Kreta isla mayanllata rirkanchi.

¹⁴ Astalla unaypi chasna rihushkanchipi kunkaymanta yapa sinchita wayrashpan wayraka kallarirka lanchata kuchan partima apanata. ¹⁵ Chasna sinchita wayrashpan mana atiparkakunachu lanchata alita kuskanchanata. Wayraka maytapas apachun nishpa sakishpankuna wampurishpa rirkanchi. ¹⁶ Chasna rishpanchi shuk uchilla isla Kauda shutiyu washata pasarkanchi. Chaypi mana yapa sinchita wayrashpan sinchita tarawashpa lanchapi watarishpa rihuk botita lancha awama atiparkanchi aysanata mana waklinanpa.

¹⁷ Chay botita aysashkanchiwasha tukuy lancha muyukta waskawa watarkakuna mana pakirinanpa nishpa. Chay kuchupi tiyarka shuk awalla Sirte shutiyu. Lanchaka chaypi takarishpan pakirinata yapa manchashpanchi lanchata wayrawa purichina llachapata watarishka kahukta kaspinmanta surkurkakuna. Yanka chasnalla llachapa illa wayra apashkallawa rirkanchi.

¹⁸ Kayantima chasnalla sinchi wayra ulaspas kahushpan lancha apahuk imakunata atun yaku marpi wichurkakuna lanchankunata pankallayachinankunapa. ¹⁹ Ashwan kayantima lancharayku munahushkankunatapas apishpankuna atun yaku marpi wichurkakuna. ²⁰ Achka punchakunata sinchita wayrashpan intika istrillakunapas mana rikurirkakunachu. Yapa sinchi wayra, tamyapa, ulaspas chasnalla katihushpan wañunanchi punchami paktarihun nishpa yuyarirkanchi.

²¹ Ña unay nima pi mikunayashpan Pabloka paykunapa chawpinkunapi shayarishpan rimarka:

Amigukuna, rimashkaynita kasunkichima karka, Kreta islamanta mana llukshinchimachu karka. Chasna rimashkayni shimita kasunkichima karka, mana kasnachu parisihunchima, nima lancha apahuk imakunata wichunaka tiyamachu karka. ²² Chasna kashpanpas kunanka ama manchariychichu, ashwan sinchikuychi. Nima shuk kankunamanta wañunkichichu. Lanchallami chinkarinka. ²³ Ñukaka Yaya Diospa runan kashpayni payta kasushpa kawsashpayni kunan tuta Yaya Diospa shuk angelka ñukata rikurik shamushka.

²⁴ Chay angelka rimawashka: Pablo, ama manchariychu. Kanka romano tukuymanta atun apupa puntanpi paktanayki tiyan. Kanta kushichishpa Yaya Dios tukuy kay lanchapi kahukkunata kishpichinka, nima shuk runa kay atun yaku marpi chinkarinkachu.

²⁵ Chayrayku amigukuna, karishina sinchikuychi. Yaya Diospa rimashkanka paktarinami, imashnami paypa angelka rimawashka. ²⁶ Chasna kashpanpas Yaya Dios ñukanchita kishpichishpan wayraka shuk islapi tankashpan wichunka.

²⁷ Ishkay semanata rihushpanchi wayra tankashpan yanka wampurishpa Adria shutiyu atun yaku marpi paktarkanchi. Ña chawpi tuta lanchata purichikkunaka allpa mayanpi paktahushkanchita musyarkakuna.

²⁸ Kuchachu nishpa tupushpankuna kimsa chunka sokta metro tupu kucha karka. Chaymanta chaynikpi kuti tupushpankuna ishkay chunka kanchis metro tupulla kucha karka. ²⁹ Chayta rikushpankuna lanchanchimi samantapi takarishpan pakirinka nishpa mancharikakuna. Chayrayku lancha watashkashina chusku shayarina fierrokunata lancha sikimanta yakuma kacharirkakuna lanchaka shayarinanpa. Mancharishka chaparkakuna pakarinanta. ³⁰ Chasna chapahushkankunapi lanchata purichihukkunaka mitikushpa rishpanchi kishpishunchichari nishpa yuyarirkakuna. Ñukanchikunata llullachishpa lancha shayarina fierrota punta partipas kacharishunchi nishpankuna botita lancha puntamanta pakalla paskarkakuna, yakupi uraykuchinayarkakuna rinankunapa. ³¹ Chasna rurahushpankuna Pabloka rikushpan suntalukunapa kapitanta, suntalukunatapas rimarka:

Chay runakuna mana lanchapi kiparishpankunaka kankunaka mana kishpinkichichu, yakupimi chinkarishpa wañunkichi.

³² Chasna nishpan chay suntalukunaka chay botipa watarishkan waskakunata pitishpankuna botita yakuma kacharirkakuna.

³³ Ña pakarihushkapi Pabloka chaypi kahukkunata mikunankunapa kunarka:

Mancharishka kahushkaykichirayku ña ishkay semanata mana mikushkankichichu. ³⁴ Kunanka alita mikunaykichi tiyan, sinchikushpaykichi kishpinaykichipa. Ama manchariychinachu. Nima pi atun yaku marpi chinkarinkachu, nima ima pasankichichu.

³⁵ Chasna rimashkanwasha Pabloka panta apishpan tukuy runakunapa rikuhushkankunapi Yaya Diosta agradesirka. Chaymanta panta pakishpan kallarirka mikunata. ³⁶ Chasna Pablo mikuhushpan tukuy payku-

napas sinchikushpankuna mikurkakuna. ³⁷ Chay lanchapi tukuy ñukanchiwa pakta karkanchi ishkay pachak kanchis chunka sokta runakuna. ³⁸ Chasna sakakta mikushkanchiwasha lanchaka ashwanta pankallayanampa mikuna trigu muyukunata atun yaku marpi wichurkakuna.

Tukuy lanchapi rihukkuna wañuymanta kishpirkakuna

³⁹ Ña pakarihushpan chay lanchata purichik runakuna karumanta allpata rikushpankuna mana riksirkakunachu chay allpata. Chaypi shuk tiyu rikutuyuta rikurkakuna. Chasna rikushpankuna yuyarirkakuna, atipashpanchika lanchata chayma llutachishunchi nishpa. ⁴⁰ Lanchata chayma llutachinayashpankuna lancha watashkashina shayarinan fierrokunapa waskankunata pitirkakuna chay rikutama paktananchipa. Chaymanta lancha puntapi wayra tankana llachapata sikachishpa timplachirkakuna, chaymantapas timonkunata watana waskakunatapas paskarkakuna wayrawa tiyuma rinanchipa. ⁴¹ Chasna rishpanchi lancha puntaka shuk awallapi sikakta rirka, mana kuyuchiypata. Siki partika kuchapi kiparirka. Ulas sinchita waktarishpan lancha siki parti tukuy pakirinata kallarrirka. ⁴² Chasna lancha pakirishpan suntalukunaka tukuy apirishka kahukunata wañuchinayarkakuna mana waytashpa mitikunankunapa. ⁴³ Chasna wañuchinayashpankuna chay kapitanka Pablota kishpichinayashpan suntalunkunata arkarka nima pita wañuchinankunapa. Chasna arkashpan kamachirka waytanata atipakkunata puntiru yakuma saltanankunapa, waytashpa allpama paktak rinankunapa. ⁴⁴ Chaymantapas kamachirka mana waytanata atipakkunata lancha pakirishka tablakunata, wampurik imakunatapas apishpankuna wampurishpa allpama rinankunapa. Chasna rurashpa rishpanchimi tukuy kawsa paktarkanchi.

Imashnami Pablota Malta islapi pasarka

28 Ña ñukanchi chay allpapi alita paktashkanchiwasha Malta shutiyu isla kashkanta yacharkanchi. ² Chay islapi kawsak runakunaka ñukanchita llakichishpankuna alita yanaparkakuna. Tanya kashpan chaymanta yapa chiri kashpan ninata apichishpankuna tukuy ñukanchita kayarkakuna kunananchipa. ³ Chaypi Pablopas yantakunata maskashpan ninapi churahurka. Chasna churahushkanpi shuk machakuya rupata musyashpan llukshirka. Pablota makinpi kanishpan warkurirka. ⁴ Chaypi chay islapi kawsak runakunaka Pablota makinpi machakuya kanishpa warkurihushkata rikushpankuna paykunapura rimarkakuna:

Kay runaka runata wañuchikchari. Pay chasna atun yaku marpi wañunamanta kishpishpanpas kunanka rantipak diosninchi kastigahun.

⁵ Pablota machakuyata ninama chawsirka. Paytaka nima imata rurarkachu. ⁶ Chay rikuhuk runakunaka rikushpalla unayta chaparkakuna, makin punkishpan

kunkaymanta wañushka urmanka nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankunapas Pablota nima imanachirkachu. Chasna kashpan chikanta yuyarishpankuna rimarkakuna:

Kay runaka shuk diosmi nishpa.

⁷ Chay paktashkanchimanta mana karupichu chay islapi kawsak apupa allpanka karka. Chay apu Publio shutiyuka ñukanchita llakichishpan wasinma pushashpan kimsa punchata yanaparka. ⁸ Chasnapi yacharkanchi Publiopa yayan yawar kichawa, kalinturawapas wañuhurka. Chasna kahushkanta yachashpan Pablota chayma rirka. Sirihushkan kwartupi yaykushpan Yaya Diosta mañarka payta ampinanpa. Makinta unkushkapa awanpi churashpan ampirirka. ⁹ Pablo chasna ampishkanta rikushpankuna chay islapi kawsak unkushkunapas shamurkakuna ampirinankunapa. Chasna shamushpankuna tukuy ampirirkakuna. ¹⁰ Chay ampirishka runakunapas ñukanchita llakichishpankuna achkata kurkakuna. Ña alicharishka kahushkanchipi shuk lanchapi uraykunanchipa Italia allpama rinanchipa, chay islapi kawsak runakunaka tukuy purihushkanchipi munashkanchita kurkakuna.

Pablo Roma llaktapi paktarka

¹¹ Kimsa killata chay islapi kiparishkanchiwasha Alejandria llaktamanta lanchapi uraykurkanchi Roma llaktama rinanchipa. Chay lanchaka chay islapi tanya kilakuna pasananta chapashpa karka. Chay lancha puntapika egipto runakunapa ishkay diosninkuna, Kastor, Polux shutiyukunapa almankuna kaspimanta rurarishka karkakuna. ¹² Chay Malta islamanta llukshishpanchi Sirakusa shutiyu llaktapi paktarkanchi. Chay Sirakusa llaktaka Sisilia shutiyu islapimi. Chaypi kimsa punchata kiparirkanchi. ¹³ Chaymanta isla Sisilia allpa mayanta lanchapi wampurinlla rishpanchi Regio llaktama paktarkanchi. Chay Regio llaktaka Italia allpapimi. Kayanti ma ali wayraka uraymanta ñukanchita tankashpan Puteoli llaktapi paktarkanchi. ¹⁴ Chay llaktapi tarirkanchi Jesukristuta kirik wawkikunata. Paykunaka ñukanchita kayarkakuna shuk semanata paykunawa kiparinanchipa. Chasna shuk semanata kiparishkanchiwasha Roma llaktama rirkanchi.

¹⁵ Chasna rihushpanchi chay Roma llaktapi Jesukristuta kirik wawkikuna shamuhushkanchita yacharkakuna. Chayrayku Roma llaktamanta llukshishpankuna Tres Tabernas shutiyu llaktakama, Foro de Apio shutiyu llaktakamapas ñukanchita tinkunankunapa shamurkakuna. Pablota paykunata rikushpan Yaya Diosta agradesishpa yapa kushikurka. ¹⁶ Chasna Roma atun llaktapi paktashpanchi kapitanka Pablota sakirka sapallan shuk wasipi kawsananpa shuk suntalulla payta kuyrachun nishpa.

Pablo Roma llaktapi Jesukristumanta yachachirka

¹⁷ Kimsa puncha paktashkanchiwasha Pablota Romapi kawsak israel masinkunapa apunkunata kay-

achirka. Shamushpankuna tantarishkankunapi Pabloka rimarka kasna nishpa:

Wawkinikuna, uyawaychi. Nima imata rurarkanichu Israel allpapi kawsak israel masinchikuna piñariwanankunapa. Yaya rukunchi wañukunapa yachachishkankunata mana pantachichirkanichu. Chasna kashpantata Jerusalenpi kawsak israel masinchikunaka apiwashpankuna runa wañuchiktashina romano runakunapa makinkunapi sakiwarkakuna. ¹⁸ Chasna romano apukuna ñukata tapuwashpankuna nima tarirkakunachu mana ali rurashkaynita kastigashpa wañuchiwanankunapa. Chayrayku kachariyayawarkakuna. ¹⁹ Chasna kashpanpas israel masinchikunaka ama kachariyichichu nishpankuna arkarkakuna. Chasna arkashpankuna ñukaka rimarkani romano tokuyamanta atun apullami alichanan tiyan ñukawa nishpa. Chasna nishpaynipas israel masinikunawa piñarishkaynika mana tiyawanchu. ²⁰ Kankunata rikushpayni tukuy chayta rimanaynipa kayachirkani. Kaypi kadenawa watarishka kahuni Yaya Dios Kishpichikta kachashkanmanta runakunata yachachihushkaynirayku maykantami tukuy ñukanchi israel runakuna yapa chapashkanchi.

²¹ Chasna Pablo rimashpan paykunaka rimarkakuna: Ñukanchika kanmanta mana nima shuk killkata chay Jerusalenpi kawsak israel masinchikunamanta apirkanchichu. Nima pi chaymanta kayma shamushpan millaypata rurashkaykita ñukanchita rimarkachu.

²² Kunanka yuyarishkaykita ñukanchita rimay. Yachanchi tukuy parti chay mushu yachachishkaykita kirikkunata piñarishpa rimanahun, chay mushu kirishkankuna mana ali kananta.

²³ Chasna rimashpankuna churarkakuna shuk puncha kwintanankunapa. Chay puncha paktarishpan achka runakuna Pablopa kahushkan wasima shamurkakuna. Chaypi tantarishpankuna Pabloka tutamanta pacha tutayanankama yachachirka Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chaymantapas Moisés wañupa killkashkanta, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunatapas leyishpan yachachirka Jesús

Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. Payka yapa munarka kirinankunapa. ²⁴ Chasna nishpan shukkunaka paypa rimashkanta kirirkakuna, shukkunaka mana kirirkakunachu. ²⁵ Chasnamanta mana shuk yuyayllawa kashkankunarayku rimanakushpankuna shukkuna llukshihushpankuna Pabloka ashwanta rimarka kasna nishpa:

Shutipami Yaya Diospa Espiritun chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiasta rimarka, yaya rukunchikunata Yaya Diospa rimashkanta rimanampa kasna:

²⁶ Runa masikikunama riy. Paykunata yachachiy kasna nishkaynita: Kankuna yachachishkaynita alita uyahushpaykichipas mana asirtankichichu. Ali rurashkaynita rikuhushpaykichipas mana asirtankichichu imaraykumi chasna rurashkani.

²⁷ Yuyaykichika taparishka kahun. Ñawikichika taparishkashina kashpankuna ali rurashkaynita mana rikunkichichu. Rinkrikichika taparishkashina kashpankuna rimashkaynita mana uyankichichu. Chasna tukushpaykichi manana atipankichichu uchaykichikunamanta yuyarishpaykichi llakirinata, ñuka llakichishpayni kankunata aliyachinaynipa nishpa.

²⁸ Kunan kayta yachaychi: Kunanmanta pacha yachachisha mana israel runakunata, Yaya Dios paykunatapas uchankunamanta llakichishpan kishpichinanta. Chasna yachachishpayni paykuna shutipa kasunkakuna.

²⁹ Pablo chasna rimashpan israel masinkunaka paykunapura yapa rimanakushpa wasinkunama kurtirkakuna.

³⁰ Pabloka ishkay watata chay pagashkan wasipi Roma llaktapi kawsarka. Tukuy payta pasyanapa shamuk runakunata chay wasipi yaykuchipayan. ³¹ Mana manchashpachu katirkalla yachachishpa Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chaymantapas katirkalla yachachishpa Jesukristu Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta. Nima pi paypa yachachihushkanta arkarkachu. *Chayllata ñuka Lukaska killkashkani.*

ROMAPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA

Pablo kirik masinkunata saludan

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñukami Jesukristupa kamachishkan runa kani. Yaya Dios ñukata akllawashka apostol kanaynipa, paypa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa.

2 Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna ña chay kishpichik shamunanmanta killkarkakuna. Chay killkashkankuna shimika Yaya Diospami kan. **3** Chay killkashkankunata Yaya Dios paktachirka Wawanta kachashpan. Runa tukushpan atun apunchi David wañupa miraymanta wawayarirka. Chaymantapas ucha illa Yaya Diosshina kashkanrayku Amunchi Jesukristu wañushkanmanta kawsarishpan Yaya Dios tukuy ñukanchikunata atun yachayninwa riksichirka kikin Wawan kananta.

5 Chay Jesukristuka ñukata akllawashpan apostol kanki nishpa kachawashka paypa shiminta yachachinaynipa tukuy kankuna mana israel runakunapa llaktaykichikunapipas achka runakuna paytana kasushpa kawsanankunapa. **6** Kankunatapas Roma llaktapi kawsakkunata Jesukristu kayashka, payta kirishpaykichi paypa runankuna kanaykichipa. Kankuna Yaya Diospa yuyashkan runankunaraykumi kay kartata killkahuni. Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo yuyarin Roma llaktama rinata Jesukristuta kirikkunata sinchikuchinanpa

8 Manara ashwanta rimashpaynira kankunata rimani: Jesukristu alichashpan Yaya Dioswa kwintananchipa Yayanchi Diosta agradesini karan shuk kankunarayku. Tukuy allpakunapi runakuna alita kirishpa kawsahushkaykichimanta uyashkakuna. **9** Yaya Dioska yachanmi tukuy uras kankunarayku mañahushkaynita. Tukuy shunkuynimanta pacha payta kasuk kashpayni chay suma ali shimita Wawan Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachini. **10** Yaya Dios yachan tukuy uras payta tapuhushkaynita munashpanka kachawanpana kankunata rikuk rinaynipa. **11** Yapa munani kankunata ñawipura riksik rinata. Munani Yaya Diospa Espiritun yanapawashpan kankunata yanapanata, ashwan alita Jesukristupi sinchikushpa kawsanaykichipa. **12** Mana chayllachu, ashwan kankunawa kahushpayni kankunapas ñukata sinchikuchiwankichima. Jesukristuta kirihushkanchimanta kwint-

tashpanchi ashwan yuyayta kunakushunchi.

13 Wawwikuna panikuna, kayta yachaychi, achka kuti munashkani kankunama rinata. Chasna rinata munashpaynipas kunan kama manara atipashkanirachu. Chasna kashpanpas yapa munani kankunata yachachinata, imashnami shuk llaktakunapi runakunata yachachishkani. **14** Yaya Dios kachawashka tukuy runakunata paypa shiminta yachachinaynipa. Yuyayyu runakunata, mana yapa yuyayyu runakunatapas, killkata yachak runakunata, mana killkata yachak runakunatapas yachachinayni tiyan. **15** Chasna kashpan yapa munani kankuna Roma llaktapi kawsahukkunatapas Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinata.

Yaya Dios yachayninwa tukuyta atipan ruranata

16 Mana pinkanichu Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinata. Kay shimika Yaya Diospa yachayninwa kashpan maykanpas ñukanchi israel runakuna, kankuna mana israel runakunapas kay shimita shutipa kashkanta kirishpa kasunahun, chaykunami kishpishka kankakuna. **17** Kay shiminmantami yachanchi imashnami Yaya Dios runakunarayku paywa alichashpan paypa rikushkanpi ali kashunchi. Payta kirishpa ñukanchirayku rurashkanpi sinchikurishpanchilla paypa rikushkanpi ali kashunchi. Chasnami Yaya Dios ñawpa ña killkachirka kasna:

Maykanmi ñukapi kirishpa sinchikurin, payllami aliyachishka kashkanrayku ñukawa wiñaypa kawsanka nishpa.

Yaya Dioska tukuy runakunata mana alita rurashpa kawsashkankunamanta kastigankami

18 Yachanchi Yaya Dioska yapa piñarishpanmi kastiganka tukuy mana payta kasuk mana alita rurak runakunata. Paykunaka mana ali rurashkankunawa runakunata arkanahun Yaya Diospa shutipa kashkan shimita kirinankunapa. **19** Yaya Diospa rimashkanka shutipa kashkata paykuna alita yachanahun, pay kikin paykunata riksichishkanrayku. **20** Kay allpata rurashkanmanta pacha tukuy runakuna atipanahun riksinata imashnami kan Yaya Dioska. Payta mana rikushpanchipas paypa rurashkanta rikushpa atipanchi riksinata, pay mana tukurik atun yachayyu Yaya Dios kananta. Chayraykumi nima maykan millaypata rurak runa rurashkanmanta tapuy tukushpan atipankachu rimanata mana yachashkanichu Yaya Dios

tiyananta nishpa. Chayrayku mana ali rurashkanmanta mana llakichiy tukunkachu. ²¹ Yaya Diosta riksishpankunapas manami munarkakunachu payta Yaya Diostashina kushichinata, nima agradesinata. Payta kushichinankunaranti ashwanta mana alikunata yuyarishpa kawsanahun. Chasna mana alita yuyarishpankuna amsapishina kawsanahun, manana atipanahunchu riksinata maykanmi ali kan. ²² Tukuyta yachakmi kanchi nishpankunapas yuyay illashina kanahun. ²³ Mana munanahunchu atun yachayyu, mana wañuk Yaya Diosta kushichishpa kawsanata. Chasna kashpan paykunaka runakunapa rurashkankunata atunyachishpa mañanahun. Wañuk runashina, rikrayu pawakkunashina, allpapi purik animalkunashina, machakuyakunashina rurarishkakunatami atunyachishpa mañanahun Yaya Diostashina.

²⁴ Chayrayku Yaya Dioska paykunata sakishka, paykuna kikin munashkankunata ruranankunapa. Chasna kashpankunami paykuna kikinpa aychanta waklichishpa paykunapura shukwa shukwa pinkaypata ruranahun. ²⁵ Yaya Diospa shutipa rimak shiminta mana kasunata munashpankuna llulla shimikunallata kasunahun. Yaya Diospa rurashkan imakunata yuyashpa kasushpa kawsanahun, mana munanahunchu kikin Yaya Diosta yuyashpa kasushpa kawsanata. Chayka manami alichu. Ñukanchi runakunaka tukuy uras tukuyta rurak Yaya Diosllata kushichishpa kawsananchi tiyan. Chasna kachun.

²⁶ Runakuna mana Yaya Diosta yuyashpa kawsashkankunaraykumi Yaya Dioska paykunata sakishka pinkaypa munashkankunallata rurashpa kawsanankunapa. Chasna kashpan rikuychi, warmikunapas kusankunawa tupanakushpa kawsanata sakishpankuna warmipura pinkaypata ruranahun. ²⁷ Chasnallatata karikunapas warminkunawa tupanakushpa kawsanata sakishpankuna karipura pinkaypata ruranahun. Chasna pinkaypata rurahushkankunaraykumi paykuna kikin aychankunata waklichishpankuna kastigarishka kanahun.

²⁸ Yaya Diosta mana kasunayashpankuna payka chay runakunata sakishka millaypa yuyayninkunawa pinkaypakunata ruranankunapa. ²⁹ Chasna kashpankunami paykunaka tukuy mana alikunata rurashpa kawsanahun. Runa masinkunata mana alita ruranahun, tukuy imakunata paykuna kikinrayku munanahun, yapa millaypata ruranahun. Mana awantashpankuna shuk runa shuk imapi paykunamanta pasa kananta tukuy runakunawa parihuyanata munashpa kawsanahun. Runakunata wañuchikkuna, rimanakuyisikikuna, piñariyisikikuna, llullaysikikuna, millaypata yuyarikkuna kanahun. ³⁰ Runa masinkunata washanchakkuna kanahun, Yaya Diosta chiknik, nima pita kasukkuna. Paykuna kikinlla yapa ali kanata yuyarik, paykuna kikinta atunyachishpa rimakkuna kanahun. Chaymanta millaypa ruranallata yuyarinahun. Yayankunata mana kasunahunchu. ³¹ Mana asirtanata munanahunchu maykanmi ali, maykanmi mana alichu, rimashkankunata mana paktachi-

nahunchu, mana nima pita yuyanahunchu, chaymantapas nima pita llakichinahunchu. ³² Chay mana alita rurak runakunaka yachanahun Yaya Dios chay mana ali rurashkankunamanta kastigananta. Tukuy mana alita rurakkunaka wiñaypa wañuyta parisinankunata yachanahun. Chayta yachashpankunatatami mana alita rurashpalla kawsanahun. Mana chayllachu. Ashwan shuk runa masinkunata chasna mana alita rurahushkanta rikushpankuna yapa kushikunahun alitami rurahunki nishpa.

Yaya Dios shuk puncha tukuy runakunata mana alita rurashkankunamanta tapunka

2 Chayrayku yachashpanchi tukuy ñukanchi runakuna mana alita rurak kananchita, nima pi atipamachu rimanata runa masinmanta: Mana alita rurashpa kawsak kashpan kastigay tukunan tiyan, ñuka shuti alimi kani nishpa. Kankunapas chay runa masikichishina mana alita rurak kashkaykichirayku chasna rimanaykichiwa kankuna kikinmanta kastigay tukunan tiyan nishpa rimakkuna kankichi. Chasna kashpaykichimi mana llakichiy tukunkichichu. ² Yaya Diosllami atipan rimanata maykanmi shutipa alita rurashka, maykanmi mana alita rurashkachu nishpa. Chasna kashpan yachanchi mana yankamanta kastigananta. Ashwan tukuy chay mana alikunata rurakkunata kastigashpan alita ruran shutipa mana alikunata rurashkankunarayku. ³ Kankuna runa masikichishinalatata mana alita rurak kashpaykichi shukkunamanta ama rimaychichu: Mana alita rurak kashpan kastigay tukunan tiyan nishpa. Chasna rimak kashpaykichika ama yuyariychichu Yaya Dios kankunata kastiganamanta kishpichinanta. ⁴ Chasna runa masikichimanta rimakkuna kashpaykichika Yaya Diosta manami yuyankichichu. Payka yapa ali shunku kashpan ñukananchita yuyashpan mana shuk ratu kastiganachu. ¿Manachu yachankichi Yaya Dios ali shunku kashpan ñukananchita yanapananta manana millaypata rurashpa ashwan paytana kasushpa kawsananchipa?

⁵ Chasna kashpanpas kankuna mana kasunata yachak runakuna kashpaykichimi mana munankichichu mana alita yuyarishkaykichita sakinata. Chasnashpaykichimi kankuna kikin Yaya Diospa sinchi kastigananta maskankichi. Pay allata rurak kashpan shuk puncha tukuy runakunata rikuchinka pimi alita rurashka, pimi mana alitachu rurashka nishpa. Mana ali rurak runakunataka kastigankami. Tukuy alita rurakkunataka kushichinkami. ⁷ Maykankunami mana sampayashpa alikunata rurashpa kawsanahun, maykankunami Yaya Diosta kushichishpa wiñaypa paywa kawsanata munanahun, chaykunataka Yaya Diosmi kawsanampi yaykuchinka paywa parihu wiñaypa kawsananpa. ⁸ Ashwan maykankunami tukuy uras paykuna kikinpa munashkanta ruranahun, Yaya Diospa shiminta mana kasunahunchu, ashwan millaypa ruranakunallata katinahun, chaykunataka Yaya Dioska piñarishpami kastiganka. ⁹ Chay mana alita rurashpa kawsakkunaka, ñukanchi israel runakuna-

manta, kankuna mana israel runakunamanta kashpankunapas yapa llakiyta manchayta parisinkakuna. ¹⁰ Ashwan tukuy alita rurak runakuna, ñukanchi israel runakunamanta, kankuna mana israel runakunamanta kashpankunapas kushilla kawsankakuna. Paykunataka Yaya Diosmi kushichinka, chaymanta paywa wiñaypa silupi kawsankakuna. ¹¹ Yaya Dioska tukuy runakunata chasnallami yuyan, mana imananchu maykan runa kashpanpas.

¹² Tukuy runakuna Yaya Diospa kamachishkanta mana yachashpankunapas yachanahun maykanmi ali rurana, maykanmi mana ali ruranaka nishpa. Chayrayku chay kamachishkanta mana yachak runakuna mana alikunata rurashpankuna Yaya Dioska paykunata kastiganka. Ashwan tukuy maykankunami alita chay kamachishkanta yachashpankunatata mana alita rurashpa kawsanahun, paykunataka Yaya Dioska paypa kamachishkanta rikuchishpa kastiganka. ¹³ Yaya Diospa rikushkanpika mana kanahunchu ali maykankunami paypa kamachishkankunata uyakunalla. Ashwan maykankunami chay kamachishkakunata kasushpa kawsakkunallami paypa rikushkanpika ali kanahun. ¹⁴ Mana israel runakuna chay Moisés wañupa killkashkan kamachishkakunata mana yachashpankunapas shukkuna paykunamanta chay kamachishkakunatashina alita rurashpa kawsanahun. Paykuna kikin yachanahun alikunata mana alikunata ruranata. ¹⁵ Chasna alita rurashpa kawsashpankunami rikuchinahun Yaya Diospa kamachishkankuna shunkunkunapi kahushkanta. Chasna kashpan alita yachanahun ruranankunaka alichu manachu. Shuk uras shunkunkunapi rimay tukunahun alita rurashkanki nishpa. Shuk uras rimay tukunahun mana alitachu rurashkanki nishpa. ¹⁶ Shuk punchami Jesukristuka Yayan Dios kamachishpan tukuy runakunapa pakalla yuyarinankunata rurashkankunatapas riksichishpan alichu manachu nishpa rimanka. Chasna kashpan shukkunata kastiganka, shukkunata kushichinka. Ñuka Yaya Diospa suma ali shiminta yachachishkaynishina paktarinka.

Pikunami shutipa Yaya Diospa runankuna kanahun

¹⁷ Shukkuna kankunamanta atunyachirishpa rimanichi: Israel runakunami kanchi. Yaya Diospa kamachishkanta kasukkuna kashkanchirayku paywa wiñaypa kawsak rishunchi nishpa. ¹⁸ Chaymanta paypa munashkanta yachanchi nishpa rimankichi. Yaya Diospa kamachishkanka ñukanchita yachachin alita rurashpa kawsanata nishpa. ¹⁹ Yuyarinkichi shuk wiskuta ñampita purichikshina, amsapishina purikunarayku punchayachikshina, Yaya Diosta mana riksik runakunata yanapak kanaykichita payta riksianankunapa. ²⁰ Yaya Diospa kamachishkanta alita riksishpaykichimi alita yachankichi maykanmi ali, maykanmi mana alichu. Chayrayku yuyarinkichi mana yachakunataka atipanchi yachachinata, mana Yaya Diospa kamachishkanta riksikkunataka atipanchi kamachishkanta riksichinata nishpa. ²¹ Chasna shukkunata yachachik

kashpaykichi ¿imaraykutaya mana kankuna kikinra yachakushkaykichita rikuchinkichichu? Ama shuwaychichu nishpa yachachik kashpaykichi ¿imaraykutaya kankuna kikin shuwankichi? ²² Shukkunata rimashpaykichi mana shukpa warminwa musayaychichu, nima shuk warmi shukpa kusanwa nishpa ¿imaraykutaya kankunaka chasna musayankichi? Kankuna runakunapa diostashina rurashkankunata chiknishpaykichi ¿imaraykutaya paykunapa wasinkunamanta achka suma imankunata shuwankichi? ²³ Kankunaka rimanichi Yaya Diospa kamachishkanta riksishkanchiraykumi ali kanchi nishpa. Chasna kashpanpas chay kamachishkakunata manami paktachinkichichu. Chasna Yaya Diosta mana kasushpaykichi runakunata yuyachinkichi Yaya Diosmanta asichishpa rimanankunapa. ²⁴ Yaya Diospa ñawpa killkashkanpi chasna kanaykichimantami killkarishka kan:

Kankuna Yaya Diosta riksik runakuna mana alita rurashpa kawsahushkaykichiraykumi mana payta riksikkunaka Yaya Diosmanta asichishpa millaypata rimanahun nishpa.

²⁵ Kankuna israel masinikuna shutipa Yaya Diospa kamachishkankunata kasushpa kawsahushpaykichika ishpanaykichi kara puntata pitishka kanaykichika ali kan. Chay kamachishkanta mana kasushpaykichika pitishka kashpaykichipas mana Yaya Diospa runankunachu kankichi. ²⁶ Ashwan mana israel runakuna mana ishpanankuna kara puntata pitishka kanahun. Chasna kashpankunapas Yaya Diospa kamachishkanta kasushpankuna payka rimanka runaynikunami kanchi nishpa. ²⁷ Chay Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa kawsak mana israel runakuna paypa rikushkanpika ali runakunami kanahun. Ashwan kankuna israel masinikuna kashpaykichi Yaya Diospa kamachishkanta mana kasuk kashpaykichi Yaya Diospa rikushkanpika manami alichu kanchi. Chasna kashpan Yaya Diosta kasuk mana israel runakunaka shuk pucha kankuna israel masinikunata Yaya Diospa puntanpi rimankakuna: Mana Yaya Diospa kamachishkanta kasushkaykichirayku wiñaypa kastiguma riychi nishpa. ²⁸ Mana kanchichu Yaya Diospa runankuna israel runakuna wawayarishkanchirayku, nima ishpananchi kara puntata pitiy tukushkanchirayku. ²⁹ Ashwan Yaya Diospa Espiritun shunkunchipi yaykushpan paypa runankuna tukunchi. Chasna tukushkanchi, Yaya Diospa Espiritun ñukanchipi kawsahushkanrayku, mana Moisespa killkashkanta kasushkanchiraykuchu Yaya Diospa runankuna tukushkanchi. Chasna tukushpanchi mana runankunachu atipankakuna rimanata, ashwan Yaya Diosllami atipan ñukanchita rimanata ali kananchita paypa rikushkanpi.

3 Kankuna tapuwankichima: ¿Imata valin israel runa kananchika? ¿Ima ali kanataya ishpananchi kara puntata pitinaka? nishpa. ² Alimi. Yaya Dioska achka alikunata rurashka ñukanchi israel runakunarayku. Tukuy alita rurashkanmanta pasa payka puntiru ñukanchi israel runakunallata shiminta riksichirka

ñukanchikunana shuk runakunata yachachinanchipa. ³ Shukkuna ñukanchikunamanta shuti Yaya Diospa rimashkanta mana kasunayarkakunachu. Chasna kashpan ¿Yaya Dioska mananachu ñukanchi israel runakunata rimashkanta paktachima? ⁴ Nima imashna. Yaya Dioska mana llullak kashpan tukuy uras rimashkanlatami ruran, tukuy runakuna llullaysiki kashpankunapas. Chasnallatami ñawpamanta pacha kasna killkashka kan:

A Yaya Dios, tukuy runakuna rixsinankuna tiyan rimashkaykika tukuy uras shutipa kananta. Shuk runakuna shimikita mana shutipa kananta rimashpankunapas kanka rixsichinki tukuy rimashkaykika shutipa kananta nishpa.

⁵ Shuk runakuna yuyarinahuma, millaypata rurashpa kawsashpanchika ashwan alita asirtashunchi Yaya Dioska yapa ali kananta nishpa. Chasna kashpan ¿imaraykutaya ñukanchitaka uchanchikunamanta piñarishpa kastiganka? Chasna rurashpanka payka manami alitachu ruran nishpa. ⁶ Manami chasnachu. Yaya Dioska mana kanchu mana alita rurak. Mana alita rurak kamaka, manami atipamachu tukuy millaypata rurak runakunata kastiganata. ⁷ Chasnallatata shuk runa rimama: Ñuka llullashkaynirayku tukuy runakuna ashwan alita yachankakuna Yaya Dios tukuy uras shutipa rimak kananta. Chaypina payta rimankakuna yapa ali kananta. Chasna kashpan ¿imaraykutaya ñukataka Yaya Dioska uchata urahuktashina kastigawanka? nishpa. ⁸ Chasna rimashkanka ali kamaka, millaypata rurashpalla kawsanchima runakuna rixsinankunapa Yaya Dios ali kananta. Shuk runakuna llullashpa rimanahun chasna kawsananchipa yachachihushkaynita. Ñukaka nima ima uras chasna yachachishkanichu. Yaya Dioska chasna ñukamanta llullashpa rimakkunataka sinchita kastigashpan alitami ruranka.

Tukuy runakuna uchayu kananchimanta riman

⁹ ¿Ñukanchi israel runakuna chay mana israel runakunamanta Yaya Diospa rikushkanpika ashwan alichu kanchi? Mana chasnachu. Ñami yachachishkani tukuy ñukanchi israel runakuna, mana israel runakunapas chasnalla uchayu kananchita. ¹⁰ Yaya Dioska killkashishkanpi kasnami riman:

Mana tiyanchu nima shuk alita rurak runa, nima shuk ali tiyanchu.

¹¹ Mana tiyanchu nima shuk ali kashkata asirtak runa. Mana tiyanchu nima pi munashkaynita ruranayakka.

¹² Tukuy runakunami munashkaynita mana kasushpankuna ñukata sakishkakuna. Chasnallatami tukuy runakuna millaypa yuyayllawa kawsanahun. Mana tiyanchu nima shuk alita rurak runa, nima shuk ali tiyanchu.

¹³ Millaypata rimak kashkankunarayku paykunapa shiminkunaka shuk wañushka, mana alita pamparishka asnahukshinami kanahun. Rimahushkankunaka tukuy llullami kan. Kwintanankunaka machakuyapa sulimanshinami.

¹⁴ Rimanankunaka millaypa rimanakunallami kan, piñarishpa yuminkashpa rimanakuna.

¹⁵ Kunkaymanta utkalla purinahun shukkunata wañuchinankunapa.

¹⁶ Maytapas purihushkankunapi runa masinkunata parisichinahun, kawsanankunata waklichinahun.

¹⁷ Manami yachanahunchu alita rurashpa kushilla kawsanata.

¹⁸ Yaya Diosta mana manchanahunchu nishpa.

¹⁹ Yachanchi tukuy chay Yaya Diospa ñawpa killkachishkanka ñukanchi israel runakunamanta rimashkanta, maykankunami arí nirkakuna Yaya Diospa kamachishkanta kasunata. Chasna kashpan chay ñawpa Yaya Diospa killkachishkanpi riman ñukanchi israel runakunapas chay tukuy mana israel runakunawa paktachasnalla uchayu kananchita. Nima pi atipanchu rimanata mana uchayuchu kani nishpa. Tukuy runakunami uchayu kanchi Yaya Diospa rikushkanpika.

²⁰ Yaya Diospa kamachishkankunata mana paktachinata atipashpanchi nima pi chay kamachishkankunata paktachishkanraykuchu paypa rikushkanpika ucha illa kan. Ashwan chay kamachishkankunaka ñukanchita rixsichin uchayu kananchita.

Jesukristuta kirishpalla kishpinamanta riman

²¹ Kunanka Yaya Dios ñukanchita rikuchirka imashnami atipashunchi paypa rikushkanpi ali kanata, mana chay Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachik kashpanchipas. Chasna ruranantami Moisés wañu, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapas ña killkarkakuna. ²² Yaya Dioska ñukanchita ucha illata rikunka, Jesukristuta kirishpa kawsashpanchi. Tukuy chasna kirikkunaka ali tukunchi Yaya Diospa rikushkanpika, mana imananchu pipas kashpanchi. ²³ Nima maykan runa ali kanchu, atipananpa Yaya Diosta kushichinata. Tukuy runakuna uchata rurashkanchi. ²⁴ Chasna kashpanchi Yaya Dios ñukanchita llakichishkanraykulla paypa rikushkanpi ucha illa tukushkanchi. Jesukristuta kashashpan ñukanchiranti uchanchikunamanta wañunanpa ñukanchita kastiganan kashkanmanta kishpichirka.

²⁵ Yaya Dios Jesukristuta kacharka, mana uchayu kashpanpas ñukanchirayku wañunanpa, yawarnin ñukanchirayku shuturinanpa. Chasna tukuy runakunata rixsichirka Jesukristu ñukanchiranti wañushkanraykulla uchanchikunamanta llakichiy tukunanchita. Chay ñawpa kawsak kirikkunatapas uchankunamanta mana kastigarkachu, Jesukristuta kachananta yuyarishpan. Kunan ñukanchi kawsahushkanchi uras rikuchinayarka imashnami ali tukunchi paypa rikushkanpi. Jesukristuta kirishkanchiraykulla ñukanchita riman ucha illa ali kankichi nishpa. Pay wañushpan Yaya Dios ucharayku rimashkan wañuyta paktachishpan rikuchirka alita rurak kananta.

²⁷ Chasna kashpan ¿atipanchimachu rimanata, ñukanchi kikinllami alita rurak kashpanchi kishpishunchi Yaya Diospa kastigananmanta nishpa? Manami atipanchichu. Nima pi atipanchu Yaya Diospa ka-

machishkankunata paktachinata. Ashwan Jesukristuta kirishpanchillami kishpishunchi. ²⁸ Yachanchi Jesukristuta kirishkanchiraykulla Yaya Dios ñukanchita uchanchikunamanta llakichishkanta. Manami chay kamachishkankunata paktachishkanchiraykuchu ñukanchita llakichishka. ²⁹ ¿Imatata yuyarinkichi? ¿Yaya Dioska ñukanchi israel runakunapallachu? ¿Manachu tukuy runakunapa? Manami ñukanchipallachu, ashwan tukuy runakunapa Yaya Diosninmi kan. ³⁰ Yaya Dioska shuklla kashpanmi tukuy Jesukristuta kirishpalla kawsak runakunata ucha illata rikun, ñukanchi israel runakunata mana israel runakunatapas. ³¹ Ñukanchi chasna Jesukristuta kirishkanchimanta kishpichishka kashpanchipas Yaya Diospa kamachishkanta mana sakinchichu. Ashwan kunan paypa kamachishkanta ashwan alita atipanchi paktachinata.

Yaya Dioska Abrahamta ali kananta rimarka, payta kirishkanraykulla

4 Kunan yayanichi ruku wañu Abrahammanta yuyarishunchi, imashnami Yaya Dioska payta ali kananta rimarka. ² Abraham alita rurashkanmanta Yaya Diospa rikushkanpi ali kamaka, pay kikinmantami rimama karka ñukaka yapa alimi kani nishpa. Mana chasnachu. Ashwan payta kirishkanraykumi Yaya Dios payta rimarka rikushkanpi ali kananta. Chayraykumi mana Yaya Diosta atiparkachu rimanata ñukami yapa ali kani nishpa. ³ Kasnami Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Abraham kirirka Yaya Dios tukuy rimashkanta paktachik kananta. Chayraykumi Yaya Dioska payta rimarka rikushkanpi ali kananta nishpa.

⁴ Alita yuyarishunchi. Shuk runaka tarawashkanmantami kullkita apin. Chay apishkan kullkita mana apishkachu, payta tarawachik llakichishkanrayku. Ashwan tarawashkanmanta pagay tukushkami kan. ⁵ Kunan yuyariychi shuk runata, maykanmi Yaya Diosllapi sinchikun. Payka manami yuyarinchu alita rurashkanmanta Yaya Diospa rikushkanpi ali kananta. Ashwan payllata kirishkanraykumi uchayu runa kashpanpas Yaya Dioska payta llakichishpan rimanka ali runa kanki nishpa. ⁶ Atun apu yaya rukunchi David wañu chasnalatatami rimarka kushilla kananta, maykantami Yaya Dioska riman ali runa kananta mana pay kikin shuk imata rurashkanraykuchu ashwan payta kirishkanraykulla. ⁷ Kasna rimarka:

Kushillami kanahun maykan runakunatami Yaya Dioska uchankunamanta llakichishka.

⁸ Kushillami kan maykan runatami Yaya Dioska riman uchaykikunamanta llakichirishka kahunki, manana chaykunata yuyarininachu nishpa.

⁹ Chay David kushillami kan nishpa rimashkanka ¿pikunaraykuta kan? ¿Maykankunatatata Yaya Dioska uchankunamanta llakichinka? ¿Ñukanchi ishpananchi kara puntata pitirishka israel runakunallatachu llakichinka? ¿Mana israel runakunatapaschu llakichinka? Ña rimashkanchi Abraham payta kirishkanraykullami, Yaya Dioska ali runami kanki nishpa rimarka. ¹⁰ ¿Ima

urasta Yaya Dios Abrahamta chasna rimarka? ¿Payta rimarkachu ña ishpanan kara puntata pitirishka kashpan manarachu? Manarapas pitirishka kashpanami Yaya Dioska Abrahamta rimarka ali runami kanki nishpa. Mana pitirishkanwashachu payta chasna rimarka. ¹¹ Chayta rimashkanwashu Yaya Dioska Abrahamta rimarka ishpanan kara puntata pitichinanpa. Chay pitichishkanwa Yaya Dioska payta yuyachirka kirishkanrayku paypa rikushkanpi ali runa kananta. Chasnamantami Abrahamka tukuy kirik runakunapa yayankunashina tukurka, mana pitirishka kashpankunapas. Chasna maykankunapas kirishpankunami Yaya Dioska Abrahamtashina paypa rikushkanpi ali kanankunata riman. ¹² Chasnalatatami Abrahamka ñukanchi pitirishka israel runakunapa yayanshina kan. Abrahamka manara ishpanan kara puntata pitirishka kashpanmi Yaya Diosta kirishpa kawsapayarka. Chayrayku maykankunami mana pitirishka kashpankuna Yaya Diosta kirishpa kawsanahun, paykunapas Abrahamta wawankunashinami kanahun Yaya Diospa rikushkanpi.

Abrahamshina kirikkunallatami Yaya Dioska ali runa kanki nishpa riman

¹³ Ñawpa Yaya Dios Abrahamta rimarka: Kanmanta mirashkakunamantami shuk runa shamunka tukuy kay allpapi kawsak runakunata kamachinanpa nishpa. Chay uras Yaya Dios kamachishkankunata manara runakunata kushkachu karka. Chayrayku yachanchi Abrahamta chasna rimashpan mana karkachu chay ñawpa Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishkanrayku. Abraham payta kirishkanraykullami Yaya Dios payta llakichishpan ali kananta rimashpan chay paktachinan ali shimita rimarka. ¹⁴ Yuyariychi, mana ñawpa kamachishkankunata paktachishkanchiraykuchu Yaya Dioska ñukanchita yanapan, ashwan payllata kirishkanchiraykumi. Mana chasna kamaka, yankamantami Yaya Diosta kirinchima. Paypa rimashkanpas yankami kama. ¹⁵ Yaya Diospa kamachishkankunata riksishpanchi mana kasushpanchika payka ñukanchita piñarishpa kastiganka. Chay kamachishkankunaka mana tiyamaka, mana tiyamachu uchaka. ¹⁶ Chay kamachishkakunaka ñukanchita mana yanapashpan ali tukunanchipa, Yaya Dios munarka Jesukristuta kirishkanchiraykulla ali tukunanchita. Payka munan Abrahamta rimashkanta tukuy ñukanchi kirikkunaraykupapas paktachinata. Chasna kashpan mana Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasukkunallatachu Yaya Dioska yanapan. Ashwan maykankunami Abrahamshina kirinahun, tukuy chaykunatami payka yanapan. Chasna kashpanmi Abrahamka tukuy ñukanchirayku yayanchishina kan. ¹⁷ Kasnami Yaya Dios Abrahamta rimashkanka killkarishka kan:

Ñukami kanta achka chikan chikan runakunapa yayantashina rurani nishpa.

Abrahamka chay rimashkanta kirirka. Chaymanta yacharka Yaya Dios yachayninwa wañushkakunata

kawsachinata atipak kananta, chaymantapas manara tiyashkata ruranata atipak kananta. ¹⁸ Yapa ruku kashpanmi Abrahamka manana atiparkachu wawata ruranata. Chayta yachashpanpas Yaya Diosllapi tukuy yuyayninta churarka, payka rimashkanta paktachinkami nishpa. Chasna Yaya Diosta kirishpa chaparka rimashkanshina achka chikan chikan runakunapa yayanshina tukunanpa. Kasnami Yaya Dioska ñawpa rimarka: Kanmantami achka runakuna mirankakuna nishpa. ¹⁹ Abrahamka shuk pachak watayu kashpanpas mana sakirkachu Yaya Diosta kirinata. Abraham Sarapas ruku kashpankuna yacharka, warmin manana chichunata atipananta, nima pay wawata ruranata atipananta. Chasna kashpanpas Yaya Diosllatami kirirka. ²⁰ Mana yuyarirkachu Yaya Dioska yankachari rimawashka, manachari paktachinkachu nishpa. Ashwanta ashwanta Yaya Diospi tukuy yuyayninta churashpan kirirka rimashkanta paktachinata. Payta kushichirka atun yachayyumi kanki nishpa. ²¹ Abrahamka tukuy shunkunmanta pacha kirirka Yaya Dios yachayninwa tukuy rimashkanta paktachinata. ²² Chayrayku Yaya Dioska payta rimarka ali runa kanki nishpa.

²³ Chay rimashkanka mana Abrahamraykullachu ashwan ñukanchikunaraykupus kan. Amunchi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachik Yaya Diospi tukuy yuyayninchita churashpanchi ñukanchikunatapas Yaya Dioska ali runakuna kankichi nishpa rimanka.

²⁵ Amunchi Jesukristuka uchanchikunarayku wañurka. Wañushkanmanta Yaya Dioska payta kawsachirka ñukanchikunata uchanchikunamanta llakichinanpa.

Yaya Dios ñukanchita kishpichishkanrayku paywa pakta kushilla kawsanchi

5 Kunanka Amunchi Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchikunata uchanchikunamanta llakichishkanta kirishpanchi paywa pakta kushilla kawsanchi. ² Kristu ñukanchiranti wañushkanraykumi payta kirishpanchi Yaya Dioska ñukanchita alita rikun. Chasna kashpanchimi payllapi sinchikushpa kawsanchi, yachashpanchi Yaya Dioswa pakta suma chuyahlla kawsananpi kawsananchita. Chayrayku yapa kushikushpa chapashpa kawsahunchi. ³ Achkata parisishpanchipas llakirinakuna tiyashpanpas shuk runakuna ñukanchita chiknishpankunapas kushikunchillami, yachashpanchi chay parisinakunawa ashwanta ashwanta yachakunanchita mana sampayashpa Jesukristuta kirishpa kawsananchipa. ⁴ Chasna kawsashpanchimi ashwan alita rurak runakuna tukushunchi. Chasna kashpanchimi yachanchi wiñayparayku paywa pakta kawsak rinanchita. ⁵ Chayta alita yachashpa kawsashpanchi mana yankachu kanka. Yaya Dios Espiritunta shunkunchipi churashpan yapa ñukanchita yuyahushkanta riksichirka.

⁶ Mana ñukanchi kikin atipashpanchi uchayu kashkanchimanta kishpinata, chiknik kashpanchira Yaya Dios munashpan Kristuta kacharka ñukanchirayku wañunanpa. ⁷ ¿Shuk runa munamachu shuk

runa masinta kishpichinanranti wañunata? Mana chasnalla wañumachu. Runa masin alita rurak kashpanpas mana munamachu wañunata payranti. Shuk ali shunku runaranti munamachari wañunata payta kishpichinanpa. ⁸ Ashwan Yaya Dioska, uchasapa kashpanchira Wawan Kristuta kacharka ñukanchiranti wañunanpa. Chasnashpan ñukanchita riksichirka yapa yuyashkanta. ⁹ Kristu ñukanchiranti wañushpan yawarnin shuturishkanraykumi Yaya Dioska ñukanchita riman ucha illa kanki nishpa. Chasna kashpan kastiganan punchapi Jesukristu ñukanchita kishpichinka mana kastigay tukunanchipa. ¹⁰ Paypa kuntrankuna kashpanchira Yaya Dios Wawanta kacharka ñukanchiranti wañunanpa. Chasna wañushkanraykumi Yaya Dios manana ñukanchita piñarishpa kannachu. Jesukristu wañushkanmanta kawsarishkanraykumi shutipa kishpichiy tukushunchi wiñaypa kushilla Yaya Dioswa kawsananchipa. ¹¹ Mana chayllachu, ashwan kunan ña kushikushpa kawsanchi, Yaya Dios Amunchi Jesukristuranti manana ñukanchita piñarishkanrayku. Payranti kunan kushilla Yaya Dioswa kawsanchi.

Pablo Adanmanta Kristumantapas yachachin

¹² Chay puntiru runa Adán mana Yaya Diosta kasushpan payra uchata rurarka kay allpapi. Chasna uchata rurashkanrayku payka wañunan karka. Chaymanta pacha tukuy runakuna uchata rurashpa kawsarkanchi. Chasna uchayu runakuna tukushpanchimi tukuy ñukanchikuna wañunanchi tiyan. ¹³ Manarapas Moisés Yaya Diospa kamachishkanta killkashpanrami ña tukuy runakuna uchata rurashpa kawsarkakuna. Rimankimachari: Chay kamachishkanka manara tiyashpanra Yaya Dioska mana atipanchu runakunata rimanata chay kamachishkata mana kasushkaykichirayku kankunata kastigasha nishpa. ¹⁴ Imashna kashpanpas yachanchi Adanmanta pacha Moisés kawsashkan uraskama runakunaka wañurkakuna, imashnami kunankama wañunahun. Mana Adanshina chay uchallatata rurashpankunapas wañurkakuna. Adán uchata ruranata kallarik runa kashpan ñukanchita yuyachin uchamanta shuklla alichak runallatata tiyananta.

¹⁵ Chasna kashpanpas chay ishikaykunaka mana chasnallachu kanahun. Maykantami Yaya Dios nima imata tapushpa ñukanchirayku ruran, chayka manami Adanpa uchata rurashkanshinachu. Shutipami shuklla runa uchata rurashkanrayku tukuy runakuna uchata rurak wañuk tukushkanchi. Ashwan Yaya Dios ñukanchita llakichishpa ñukanchirayku alikunata rurashkan-ka Adán uchata rurashkanmanta yapa pasami kan. Yaya Dios Kristuta kachashpan pay munashpan achka runakunarayku yapa alikunata rurashka. Adanpa waklichishkanta alichashpan yapa pasatami ñukanchikunarayku rurashka.

¹⁶ Adán uchata rurashkanmanta pacha tukuy runakuna uchata rurakkuna tukurkanchi. Chasna kashpan tukuy kastigarina karkanchi. Ashwan Yaya Dios munashpan Jesukristuta kacharka ñukanchiranti wañunanpa. Chasna kashpan Yaya Dioska ñukanchita ucha

illa kananchita rimarka. ¹⁷ Adán Yaya Diosta mana kasushpan uchata rurashkanraykumi tukuy runakuna wañunanchi tiyan. Ashwan Yaya Dios ñukanchi llakichinanta tapukkunata alita rurarka. Ñukanchita yapa yuyashpan pay kikin munashpan Jesukristu ñukanchiranti wañushkanrayku uchanchikunamanta llakichishka, chaymantapas ñukanchita rikunna ucha illa kananchita. Jesukristuwa pakta kawsashpanchi pay ñukanchita yanapashpan tukuy mana alikunata winsishpa kawsashunchi.

¹⁸ Imashnami Adán uchata ruranata kallarithkanrayku tukuy ñukanchikuna kastigarina karkanchi, chasnallatatami Jesukristu Yayan Diospa munashkanta rurashkanrayku ñukanchita kishpichishka chay kastiganamanta wiñaypa paywa kawsananchipa. ¹⁹ Chayka ninayan, shuk runalla mana Yaya Diosta kasushkanrayku tukuy runakuna uchayu tukurkakuna. Chasnallatata shuk runalla Yaya Diosta kasushkanrayku achka runakuna ucha illa tukunkakuna.

²⁰ Runakuna ña uchata rurak kashpankuna Yaya Dioska Moiesta kamachishkanta kurka tukuy ñukanchikunarayku. Chay kamachishkanta riksishpanchipas ashwanta uchata rurashpa kawsapayarkanchi. Chasna uchasapa tukushpanchi alita riksirkanchi Yaya Dios ñukanchita yapa yuyashpan uchanchikunamanta llakichinanta. ²¹ Chasna yapa mana alita rurashkanchimantami tukuy wañunanchi karka. Ashwan Yaya Dios ñukanchikunata yapa yuyashpan uchanchikunamanta llakichishpan Amunchi Jesukristu wañushkanraykumi aliyachirka paywa pakta wiñaypa kawsananchipa.

Uchanchimanta wañushkashinami kanchi, ashwan Kristu ñukanchita kishpichishpan wiñaypa paywa kawsashunchi

6 Shuk runakuna yanka yuyarishpa rimanahuma: Akuychi uchata rurashpalla kawsashunchi, Yaya Dios ñukanchita uchanchimanta llakichishpan ali shunku kahushkanta ashwan alita rikuchinanpa nishpa. Mana chasna yuyarishunchichu. Ñukanchika Kristuta kirihushpanchimi ña uchanchimanta picharishka runakuna kahunchi. Shuk runa wañushkaka manana atipannachu uchata ruranata. Chasnallatata ñukanchikunapas manana uchata rurashpa kawsashunchinachu. ³ ¿Manachu yachankichi ñukanchi Kristuta kirishpa bawtisarishpanchi paywa shukllashina tukushpa ñawpa kawsashkanchita sakishpanchi paywa pakta wañushkanchita? ⁴ Chasnami Kristuwa pakta wañushkanchiwasha allarishka urku uchukupi churashpa taparishkashina tukushkanchi. Chaymanta Yaya Dios yachayninwa Kristuta wañushkanmanta kawsachishkanshinami, ñukanchita mushu kawsayta, mushu yuyaytapas kushka, alita rurashpana kawsananchipa.

⁵ Jesukristuwa shukllashina tukushpanchi pay wañushkanraykumi ñukanchipas wañushkashina tukushkanchi tukuy millaypa rurananchikunata manana rurananchipa. Payka wañushkanmanta kawsarish-

ka kashpan ñukanchipas wañushkashina kashkanchimanta kawsarishkashina kanchi alikunallata rurashpa kawsananchipa. ⁶ Yachanchi, Kristu kruspi klabarishka wañushkanwa ñukanchipas wañushkashina tukushkanchi. Chasnami ñawpa uchata rurashpa kawsashkanchita sakishkanchi. Chasna tukushkanchi manana supayta kutikashka kasushpa uchata rurashpa kawsananchipa. ⁷ Yuyariychi, shuk wañushka runaka mananami uchata rurannachu. ⁸ Jesukristu wañushkanrayku ñukanchipas wañushkashina tukushpanchi yachanchi pay kawsarimushkanrayku ñukanchipas paywa pakta kawsananchita. ⁹ Yachanchi Kristu wañushkanmanta kawsarishpan mana kutikashka wañunanta. Chasnami payka wañuyta winsishka. ¹⁰ Chasna tukuy uchanchikunarayku Yaya Diospa kastigananta parisishpan shuk kutilla wañurka. Chaymanta kawsarimushpanmi Yaya Dioswa kawsahun. ¹¹ Chasnallatata kankunapas yuyariychi wañushkashina kanaykichita manana uchata rurashpa kawsanaykichipa. Yuyariychi Kristu Jesuswa pakta kawsarishkashina kanaykichita Yaya Diosta kushichishpa kawsanaykichipa.

¹² Chayrayku amana munaychinachu uchata rurashpa kawsanata. Amana munashkaykichillata rurashpa kawsaychinachu. ¹³ Nima ima uchata rurashpa kawsaychichu. Ashwan wañushkashina kashkaykichimanta kawsarishkashina mushu kawsayyu kashpaykichi Yaya Diosta kasuychi, ñukami kani kanpa, munashkaykillata ruranayani nishpa. ¹⁴ Chasna Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashpaykichimi supayka mana kankunata atipankachu millaypakunata rurachinata. Yaya Dios kankunata uchaykichikunamanta llakichishpan nima pi atipankachu kankunata rimanata Moiespa killkashkan kamachishkakunata mana kasushkaykichirayku kastigarina kankichi nishpa.

Shuk patronpa kamachinan runata yuyarishpa yachakunchi Yaya Diosllata kasushpa kawsanata

¹⁵ Shuk runakuna yanka yuyarishpa rimanahuma: Akuychi uchata rurashpalla kawsashunchi, yachashpanchi Moiespa killkashkan kamachishkata mana kasuk kashpanchipas Yaya Dios ñukanchita llakichishpan manana uchanchimanta kastigankachu nishpa. Mana chasnachu. ¹⁶ Yuyariychi. Shuk runa patronrayku tarawashpanka chay patroyninpa kamachishkanllatami kasun. Chasnanta chay runaka patroyninpa kamachinan kan. Chasnallatata supayta kasushpalla uchata rurashpa kawsahushpaykichika paypa kamachinankunami kankichi. Chasna kawsashpaykichika wañuytami maskankichi. Ashwan kankuna Yaya Diosta kasushpaykichika alita rurashpa kawsankichi. ¹⁷ Kankuna supayta kasushpa uchata rurashpa kawsahushkaykichita sakishkankichi. Kunanka tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diospa shiminta kasunkichina. Chayrayku Yaya Diosta agradesini. ¹⁸ Chasna uchata rurashpa kawsahushkaykichimanta kishpichiy tukushpaykichi kunanka alitana rurashpa kawsahunkichi. ¹⁹ Kankuna runa yuyayllata yuyarishpa kawsashpay-

kichimi manara Yaya Diospa yuyayninta alita yachashpaykichi tukuy kaykunata runakuna asirtaypatami rimahuni. Ñawpa manara Yaya Diosta kasuk kahushpaykichi tukuy millaypakunata rurapayarkankichi. Kunanka Yaya Diostana kasuychi, munashkaykillata rurayanani nishpa. Chasna tukuy alikunallata rurashpa Yaya Diosta kushichishpa kawsaychi.

²⁰ Kankunaka supaypa kamachinankuna kashpaykichira uchakunata rurashpa kawsarkankichi. Nima pi atiparkachu kankunata rimanata alikunata rurashpa kawsanaykichipa. ²¹ Chasna kawsashpaykichi zimapita yanapashka kankunata? Nima imapi, ashwan wañuyllatami maskashkankichi. Kunanka chay ñawpa millaypa rurashkaykichita yuyarishpaykichi pinkarinkichi. ²² Ashwan kunanka Yaya Dios kankunata uchata rurashpa kawsashkaykichimanta kishpichishpan payta kasukkuna tukurkankichi. Chasna kawsashpaykichi alikunarayku ali kan. Yaya Diosllata kasushpaykichi alikunallata rurankichi, chaymanta wiñaypa Yaya Dioswa pakta kawsak rinkichi. ²³ Uchata rurashpa kawsashpanchika wiñaypa wañuyta parisinanchi tiyan. Ashwan Yaya Dioska ñukanchita Amunchi Kristu Jesuswa shukllatashina rurashpan mushu kawsayta kun wiñaypa paywa pakta kawsananchipa.

Jesukristuta kirishpa kawsashpanchi manana ñawpa kamachirishkashina kawsashunchinachu

7 Wawkikuna panikuna, kankunaka alitami yachankichi killkarishka kamachishkakunamanta. Chaymantapas yachankichi, ñukanchikuna kawsahushpanchira chay kamachishkakunata kasunanchi tiyan. Wañushpanchika mananami chay kamachishkakanataka kasunanchi tiyanchu. ² Rikuychi, kasnami Moisespa killkashkan kamachishkaka ñukanchita yachachin: Shuk kusayu warmika kusanta kasushpa payllawa kawsanan tiyan kusan wañunankama. Kusan wañushpan chay warmika manana kusayuchu kan. Munashpanka atipama shuk runatana kusayanata. Chasna kusayashpanmi mana uchata ruranchu nishpa.

⁴ Wawkinikuna paninikuna, chasnashinami ñukanchikunapas kanchi. Kristuwa shukllashina tukushpanchi pay wañushpan ñukanchipas wañushkashina tukushkanchi. Chasna kashpanchi manana Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpa kawsananchi tiyanchu. Kunanka Kristupa runankuna kanchi, maykantami Yaya Dios wañushkanmanta kawsachirka. Paywa paktana kawsanchi alita rurashkanchiwa Yaya Diosta kushichinanchipa. ⁵ Ñawpaka manami alitachu rurashpa kawsapayarkanchi, munashkanchillata rurashpa kawsahushkanchirayku. Moisespa killkashkan kamachishkaka ñukanchita riksichishpan mana alita rurahushkanchita ashwanta ashwanta rurayanayarkanchi millaypakunata. Chasnanchimantami wiñaypa wañuyta rina karkanchi. ⁶ Kunanka Kristuta kasushpa kawsashpanchimi chay ñawpa kawsashkanchita sakishpa chay kamachishkata manana kasunanchi tiyanchu. Kunanka kishpichirishka

kanchi, Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yuyachishpan ali yuyaywana ali munaywana tukuy paypa munashkanta ruranchipa. Manana kamachirishkashina kasushunchinachu, imashnami ñawpa kamachishkakunata kasupayarkanchi.

Mana uchata rurana munashpanchipas ñukanchi munay mana atipanchichu sakinata

⁷ Chay ñawpa Moisespa killkashkan kamachishkaka ñukanchita uchata riksichishkanrayku shukkuna kankunamanta rimanahuma chay kamachishkaka manami alichu nishpa. Ama chasna yuyariychichu. Ashwan mana chay kamachishkaka tiyama karka, manami yachanchimachu karka imami uchaka nishpa. Chay kamachishkaka nin ama shukkunapa tiyashkanta munaychichu nishpa. Yuyarishu. Moisespa killkashkan kamachishkaka mana chayta rimama karka, manami yachanchimachu karka shukkunapa tiyashkanta munananchika ucha kananta. ⁸ Moisespa killkashkaka uchata rikuchishkanmanta pacha munarinakunatapas ñukanchita riksichirka. Chay Moisespa killkashkan kamachishkata mana riksini karka, mana uchata riksini machu karka. Yaya Dios ama munarinkichu nishpa rimashkanta riksishpaynimi kallariykani tukuy imata munarinata. ⁹ Ñuka manara chay kamachishkata riksishpayni alitachari rurashpa kawsahuni nishpa kunkaylla kawsapayarkani. Chasna kahushkaynipimi chay kamachishkata riksishpayni tukuy mana alikunatana munashkani rurana. ¹⁰ Chasna kawsashpayni Yaya Diospa rikushkanpi wañushkashina tukushkani, nima imapi payta kasuk. Moisespa killkashkan kamachishkaka rimawanmi imashnami alita rurashpa kawsasha wiñaypa Yaya Dioswa kawsak rinaynipa. Ashwan chayta mana kasushkaynirayku nina mana wañukpi wiñaypa parisinayni karka. ¹¹ Moisespa killkashkan kamachishkata riksishpayni tukuy mana alikunata rurashpa kawsanaynipa nishpa yuyarishpayni llulachiy tukurkani, mana paktachinata atipashkaynirayku. Chasna mana paktachishpaynimi uchata rurashpayni wañunayni karka wiñaypa parisinaynipa. ¹² Moisespa killkashkan kamachishkakunaka Yaya Diosmantami. Karan kamachishkaka Yaya Diospa kushkanmi. Tukuy runakunata chasnalla riman maykanmi ali, maykanmi mana alichu. Chayka manami chikanyachiypachu. Karan kamachishkaka alimi. ¹³ Mana wañunchichu Yaya Dios kamachishkanta kushkanrayku ashwan paypa kamachishkanta mana kasushpanchimi wañunanchi tiyan. Moisespa killkashkan kamachishkami ñukanchita yachachin, Yaya Dios ñukanchita kastiganan tiyan uchata rurashkanchirayku. Chay ali kamachishkakunata riksishpanchi ashwan uchata rurashpa kawsashkanchirayku wiñaypa kastigay tukunanchi tiyan. Chasna ali ruranakunata riksishkanchirayku ashwan mana alikunata rurashpanchi Yaya Dios kamachishkanwami ñukanchita alita riksichin imami kan uchaka, chaymantapas imashna millaypami uchaka kan.

¹⁴ Yachanchi chay kamachishkaka Yaya Diosmanta payshina ali kananta. Ashwan ñukaka mana chasnachu kani. Mana ali munashkaynikunata rurashpa kawsani. Ucha kamachinashina kashpayni mana atipanichu chasna kawsahushkaynita sakinata. ¹⁵ Manami asirtanichu imaraykumi mana atipanichu alita rurashpa kawsanata. Alikunata ruranata munashpaynipas manami chaykunata ruranichu, ashwan chay mana alikunata mana munashpaynipas ruranimi. ¹⁶ Ali munanaynikunata ruranayniranti chay mana munashkaynikunata rurashpayni shunkuynipi rimay tukuni rurashkaynika mana alichu nishpa. Chasna kashpanmi Yaya Diospa kamachishkanka ali kan nishpa rimani. ¹⁷ Chasna mana munashkaynikunata rurashpayni yachani mana ñuka munay chayta rurashkaynita. Chay shunkuynipi kawsak mana ali munanakunami uchata rurachiwan. ¹⁸ Yachani ñuka kikinlla nima imapi alikunata ruranata atipak kanaynita. Mana tiyawanchu alikunata rurachik yuyaykunaka, nima munanakunaka. Alita ruranata munanakuna tiyawashpanpas chay alikunata ruranata atipachiwakka mana tiyawanchu. ¹⁹ Alita ruranata munashpaynipas mana ruranichu. Ashwan millaypakunallatami rurani mana munashpaynipas. ²⁰ Chasna mana munashkayni ruranakunata rurashpayni mana ñukachu kani chayta rurak, ashwan ñukapi kawsak mana ali munanakunami chay millaypakunata rurachiwan.

²¹ Chasna kashpanmi yachani alita ruranata munashpaynipas uchata rurak kashpayni alita ruranata mana atipanaynita. ²² Shunkuynimanta pacha munani Yaya Diospa kamachishkankunata kasunata. Chasna kashpanpas uchata rurak kashpaynimi ishka yuyayyushina kani chay ali yuyarinaynikunawa. Uchata rurak kahushkaynipi watarishkashina kashpayni mana munashpaynipas uchata rurashpa kawsanayni tiyan. ²⁴ Yaya Diospa munananta mana paktachinata atipashpaynimi atunta llakirini. ¿Pita kishpichiwanka chay uchata rurashpa kawsahushkaynimanta mana wiñayparayku parisinaynipa? Yaya Diosmi Amunchi Jesukristuta kachashpan kishpichiwashka. Chayraykumi payta atunta agradesini. Ñuka kikin atipanaynillawa uchata rurashpa kawsani Yaya Diospa kamachishkanta yuyaynipi kasunayashpaynipas.

Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchimi Yaya Diospa wawankuna kanchi

8 Kunanka Kristu Jesuswa pakta kawsahukkuraykuka manami tiyankachu chay kastiguka Yaya Diosmanta wichurishka wiñaypa parisinankunapa. ² Yaya Diospa Espiritun ñukanchita Kristu Jesuswa shukllatashina rurashpan mushu kawsayta kushka. Pay ñukanchita yuyachik tukushpan kishpichishka manana uchata rurashpa kawsananchipa. Chaymantapas ñukanchita kishpichishka uchata rurashkanchirayku wañushpanchi wiñaypa parisina kashkanchimanta. ³ Ñukanchi uchata rurakkuna kashkanchiraykumi Moisespa killkashkan kamachishkaka mana atiparkachu ñukanchita yanapanata manana uchata

rurashpa kawsananchipa. Chayraykumi Yaya Dios kikin ñukanchita yanaparka. Wawanta kacharka ñukanchishina uchata ruranayak runa tukunanpa. Chasnamishuk uchata ruranayak runa kikin tukuy uchanchikunarayku kastigu tiyananta parisishpa ñukanchiranti wañushpan Yaya Dios kastigananta tukuchirka, chaymanta uchapa kamachinashina kashkanchimanta kishpichirka. ⁴ Chayta rurarka atipananchipana paypa kamachishkanpi kamachiy tukushkanchita kasunata. Payka munan tukuy chay kamachishkan ali ruranakunata rurashpanchi chay kamachishkanka kawsashkanchiwa alita paktachiy tukunanta. Ñukanchi manana kawsanchichu ñukanchi kikin mana ali munananchikunata rurashpa, ashwan Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkantami rurashpa kawsahunchi.

⁵ Chay mana alita rurak runakunaka paykuna kikinpa munashkankunallatami rurashpa kawsanahun. Ashwan Yaya Diospa Espiritunta kasuk runakunaka chay Espiritupa yuyachishkantami rurashpa kawsanahun. ⁶ Paykuna kikinpa munashkankunallata rurashpa kawsak runakunaka wiñaypa wañuytami parisinkakuna. Ashwan Yaya Diospa Espiritunta kasuk runakunaka kushilla wiñaypata Yaya Dioswa kawsankakuna. ⁷ Chay munashkankunallata rurak runakunaka Yaya Diospa kuntrankunami kanahun. Manami munanahunchu, nima atipanahunchu Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa kawsanata. ⁸ Chayrayku munashkankunallata rurak runakuna mana atipanahunchu Yaya Diosta kushichinata.

⁹ Ñukanchika Yaya Diospa Espiritun ñukanchipi kawsahushkanraykumi paypa munashkanta ruranchi. Manana ñukanchi kikin munashkanchita ruranchinachu. Maykan runakunapimi Kristupa Espiritun mana kawsanchu, paykunaka manami Kristupa runakunachun kanahun. ¹⁰ Kristuka ñukanchipi kawsahushpan Yaya Diosta mana kasuk kashkanchiwa uchanchimanta wañushkashina kanchi, tukuy aychanchi mana ali munananchiwa, musyananchiwa, yuyayninchiwa pakta. Ashwan Yaya Diospa rikushkanpi ali tukushkanchirayku paypa Espiritun ñukanchita wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kushka. ¹¹ Jesusta wañushkanmanta kawsachik Yaya Diospa Espiritun shunkunchipi kawsahushpan chay Kristuta kawsachik ñukanchipi kawsak Espiritumi chay ña wañushkashina tukushka wañuna aychanchitapas kawsachinka.

¹² Wawkikuna panikuna, chasna Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yanapashpan Yaya Diosta kasushpa kawsananchi tiyan. Manana ñukanchi kikin munashkanchikunata rurashpa kawsahunchichu.

¹³ Kankuna kikinpa munashkaykichita rurashpa kawsashpaykichika wiñaypa wañuytami parisinkichi. Ashwan Yaya Diospa Espiritun kankunata sinchikuchishpan kankuna kikin munashkaykichita manana rurashpaykichika Yaya Dioswami wiñaypa kawsankichi.

¹⁴ Tukuy ñukanchi Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsak runakunami Yaya Diospa wawankuna kanchi.

¹⁵ Yaya Dioska Espirituntami shunkunchipi churashka

mana payta shuk piña patrontashina manchashpa kawsananchipa. Ashwan paypa wawankuna tukunanchipami Espiritunta shunkunchipi churashka. Chasna paypa Espiritun shunkunchipi kawsahushpanmi Yaya Diosta munashkayni Yayayni nishpa rimanchi. ¹⁶ Chasna Yaya Diospa Espiritun shunkunchipi kawsahushpanmi ñukanchita riksichin paypa wawankuna kananchita. ¹⁷ Yuyariychi, chasna Yaya Diospa wawankuna kashpanchimi payka Wawan Jesusta kushichishkanshina ñukanchitapas kushichinka. Kristuta kirishpa kawsahushpanchimi payshina parisishunchi. Chasna payshina parisihushpanchimi paywa pakta Yaya Diospa suma kawsananpi achkata kushikushunchi.

Kaypi parisihushpanchipas yachanchimi siluma rishpanchi Yaya Dioswa kushikunanchita

¹⁸ Kay allpapi kawsahushpanchira parisihushpanchipas yachanchi Yaya Dioswa pakta silupi atunta kushikunanchita. Chayta yachashpanchi kay allpapi parisinanchika manami imananchu. ¹⁹ Tukuy Yaya Diospa rurashkanka yapa chapahun Yaya Dios rikuchinanta pikunami wawankunaka nishpa. ²⁰ Runa uchata rurashkanraykumi tukuy kay Yaya Diospa ali rurashkanka waklichiy tukurka. Mana pay kikin munashpanchu chasna tukushka, ashwan Yaya Dios munarka tukuy rurashkanka rukuyashpan wañunanta. Chaymanta rimarka shuk puncha ñukanchi wawankunata tukuy rurashkantapas kishpichinanta tukuy parihu kushilla paywa pakta kawsananchipa. ²² Yachanchi tukuy Yaya Diospa rurashkanka ñawpamanta pacha kunankama yapa parisishpa kananta. ²³ Manami chaykunallachu parisinahun, ashwan ñukanchipas Yaya Dios Espiritunta ñukanchita kushpanpas chasnalatataki parisihunchi. Chasna ñukanchita wawankunata rurashpanpas chapahunchimi Yaya Dios kawsananpi yaykuchishpan aychanchita mushuyachishpan wawankuna kananchita rikuchinanta. ²⁴ Kirishpanchimi kishpichiy tukushkanchi. Kirina ninayan manara apihushkanchita chapana. Ña apishpanchika manami chapanchinachu apinanchipa. ²⁵ Chasna manara apishkanchita chapashpa kawsahushpanchi mana sampayashpa chapashpalla katinanchi tiyan.

²⁶ Chay chapahushkanchika manara paktarihushpan llakirishka kahushpanchi Yaya Diospa Espiritun ñukanchita sinchikuchin. Sampa kashkanchirayku mana alita mañanata yachashpanchi Yaya Diospa Espiritunmi ñukanchirayku mañahun. Payka sinchita tapushpa mana shimikunawa rimaypata Yaya Diosta ñukanchiranti mañahun ñukanchita yanapananpa. ²⁷ Yaya Diospa Espiritun Yaya Diospa munashkanllata tapushpan chaymanta Yaya Dioska yuyayninchikunata alita riksik kashpan yachan imatami paypa Espiritun ñukanchikunarayku tapun.

Yaya Dios ñukanchita yanapan nima ima paymanta anchuchinanpa

²⁸ Ñukanchi Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchi paypa munananta rurananchipa yachanchi payta yuyashpanchi tukuy pasahushkanchika alirayku kananta ali tukunanchipa. ²⁹ Yaya Dioska ñawpamanta pacha yachashpan pikunami payta kasunkakuna, paykunamanta rimarka Wawanshina ali tukunankunata. Chasna kashpanmi Jesukristuka achka wawankunamanta puntiru wawan kan. Ñukanchika paypa wawinkunashina paninkunashina kanchi. ³⁰ Ñawpamanta pacha Yaya Dioska ñukanchita akllashpan kayarka paywa pakta kawsananchipa. Chasna ñukanchita kayashpan uchanchikunamanta llakichishpan kunanka ucha illana kankichi nishpa rimarka. Chasna ucha illa kankichi nishpa rimashpan ñukanchikunata sumakta aliyachishka alitana rikuchishpa paywa pakta kawsananchipa.

³¹ Tukuy chayta yachashpanchi ¿imatata ashwan Yaya Diosta tapunchima? Chasna Yaya Dios ñukanchita yapa yuyashpanmi runakuna ñukanchita chiknihushpankunapas manami atipanahunchu paymanta anchuchinata. ³² Yaya Dioska manami mitsashpachu kikin Wawanta kay allpama kacharka ñukanchikunarayku wañunarpa. Chasna mana mitsashpa kikin Wawanta kachashpan ¿manachu paywa pakta ñukanchita tukuy imapipas alita yanapama? ³³ ¿Pitaya ñukanchi Yaya Diospa akllashkankunatakana rimama mana ali runakuna kananchita? Manami nima pi atipanchu chasna rimanata, Yaya Dios kikin uchanchikunamanta llakichishpan rimashkanrayku ali runakunana kankichi nishpa. ³⁴ ¿Pitaya atipama ñukanchita kastiganata? Nima pi. Kristu Jesusmi ñukanchiranti wañurka. Mana chayllachu. Ashwan wañushkanmanta kawsarishpanmi Yaya Diospa kuskan parti tiyahun, ñukanchirayku mañashpa kahun. ³⁵ ¿Imata atipama Jesukristu ñukanchita yapa yuyahushkanta arkanata? Nima ima. Nima parisina, nima manchay, nima chikniy tukuna, nima apinayahushpankuna, nima yarkay, nima churarina pishina, nima wañuchinayahushpankuna, nima wañuchiy tukuna, nima ima arkanata atipanchu Jesukristu ñukanchita yuyahushkanmantaka. ³⁶ Kasnami Yaya Diospa shiminka killkarishka kan:

Yaya Dios, kanta kasushpa kawsahushpanchimi tukuy uras runakunaka ñukanchita wañuchinayanahun. Shuk obehashinami apay tukunalla kahunchi wañuchiy tukunanchipa nishpa.

³⁷ Chasna parisishpa kawsahushkanchipi Jesukristumi ñukanchita yapa yuyashpan yanapan tukuy chay parisinakunata awantananchipa payllata kasushpa kawsananchipa. ³⁸ Alita yachani, wañushpanchipas kawsahushpanchipas tukuy imakuna ñukanchipi pasahushpanpas Yaya Dios ñukanchita yuyashpalla kananta. Nima angelkuna, nima sachapi yakupi wayrapi kamachik supaykuna, nima kay allpapi runakunata kamachik apukuna, nima kunan pasahushkakunapas, nima shuk manara pasahushka-

pas atipanchu arkanata Yaya Dios ñukanchita yuyahushkanmantaka. ³⁹ Chasnallatatami nima wayrapi kawsak kamachikkuna, nima allpapi kawsak kamachikkuna, nima allpa ukupi kawsak kamachikkuna, nima maykan Yaya Diospa rurashkankuna atipanchu arkanata Yaya Dios ñukanchita yuyashpalla katinanta. Amunchi Kristu Jesusta ñukanchima kachashpanmi rikuchishka ñukanchita yapa yuyahushkanta.

Yaya Dios akllashka israel runakunata

⁹ Wawkikuna panikuna, kunan kankunata rimanaynika shutipami kan. Ñukaka Kristuta kirik kashpaynimita Yaya Diospa Espiritun shunkuynipi rikisichiwahun rimahushkayni shutipa kananta. ² Israel masinikuna wawkinishina kashpankuna yapami llakirishpa kawsahuni, Kristuta mana kirihushkankunarayku. Mana Kristuta kirihushpankunami Yaya Dios paykunata kastiganan tiyan. Chayrayku ñuka atipaynimaka, munaynimita paykunaranti Yaya Dios Kristumantanchuchiwashpan kastigawananta chay israel masinikunata kishpichinaynita. ⁴ Ñawpa kawsak yaya rukunchi Israel shutiyupa miraymantami kanchi. Yaya Dioska ñukanchita akllarka paypa wawankuna kananchipa. Ñukanchikunata rikuchirka suma atun yachayyu kananta. Ñawpa yaya rukunchi wañukunata tukuy ñukanchi israel runakunarayku paktachinan shimikunata rimarka. Yaya rukunchi Moisés wañuta kamachishkanta kushpan ñukanchikunata yachachirka imashnami alita rurashpa kawsanaka. Ñukanchikunata yachachirka imashnami payta kushichishpa kawsanaka. Chaymantapas yaya rukunchi wañukunata ñukanchikunaraykupapas ñawpa rimarka shuk puncha kankunata kishpichikta kachasha nishpa. ⁵ Chay israel masinikunaka ñukawa pakta Yaya Dios ñawpa akllashkan yaya rukunchikunapa miraymantami kanahun, maykankunamantami Kristuka runa wawa tukushpan wawayarirka. Chaymantapas payka tukuyta kamachik kikin Diosmi kan. Chasna kashpan akuychi tukuy uras payta kushichishpa kawsashunchi. Chasna kachun.

Yaya Dios tukuy rimashkanta ruranka

⁶ Manami rimanichu Yaya Dios ñukanchi israel runakunata rimashkanta mana paktachihushkanta. Ashwan rimanimita mana tukuychu yaya rukunchi Israel wañupa miraymanta runakuna Yaya Diospa wawankuna kanahun. ⁷ Chasnallatata chay yaya rukunchi Abraham wañupa miraymanta runakunapas mana tukuychu kikin miraynin kanahun Yaya Diospa rikushkanpika. Ashwan Yaya Dioska Abrahamta rimarka kasna: Wawayki Isaakmantallami kikin miraykikuna kankakuna nishpa. ⁸ Chasna Yaya Dios Abrahamta rimashkanka ñukanchita asirtachinmi mana shuk runamanta mirashkanchiraykuchu Yaya Diospa wawankuna kanchi. Ashwan maykankunatami Yaya Dios shuk rimashkan shimita paktachishkanrayku wawankunata rurana,

paykunallami shutipa wawankuna kanahun, chaymantashutipa Abrahamta miray kanahun Yaya Diospa rikushkanpi. ⁹ Yaya Dios Abrahamta Isaakwa paktachinan shimita rimashkanka karka kasna: Shuk watamanta kuti shamuhushpaynimita warmiki Saraka kari wawata wawayanka nishpa.

¹⁰ Chaymantapas rikuychi, ish kaytami chay ñawpa yaya rukunchi Isaak wañupa warmin Rebekaka wawayarka. Chay ish kay wawankunaka yaya rukunchi Isaakmantami karkakuna. ¹¹ Chay ish kay wawakuna manara wawayarihushpankuna manara nima ali nima millaypa rurana yachahushpankunara Yaya Dioska Rebekata rimarka: Chay puntiru wawayarishka wawaykimi washawawayarishka wawaykita kasunka nishpa. Chaymantapas Yaya Diospa rimashkanka kasnami killkarishka kan: Jakobtami yuyashkani, ashwan wawkin Esautaka mana yuyashkanichu nishpa. Chasnami Yaya Dioska pay kikin munashpan akllan maykanmi paypa wawan kanka nishpa. Chay ish kay Isaakpa wawankunamantaka shukllatami akllarka paypa wawan kanapa. Manami shuk paykunamanta alita rurahushkanraykuchu akllarka.

¹⁴ Chasna Yaya Dioska shukkunataka yanapashpan shukkunataka mana yanapashpan ¿rimanchimachu Yaya Dioska manami alitachu rurahun nishpa? Manami chasnachu. ¹⁵ Ñawpa Yaya Dioska Moiesta rimarka: Llakichishami maykantami munani llakichinata. Yanapashami maykantami munani yanapanata nishpa. ¹⁶ Chasna kashpanmi mana ñukanchi kikin munashpallachu sinchikushpa atipanchi kishpinata. Ashwan Yaya Diosmi ñukanchita llakichishpan kishpichiy tukunchi. ¹⁷ Chasnallatata ñawpa killkachishkanpi Yaya Dioska Egipto allpapi kamachik atun aputa rimarka: Ñukami kanta churashkani atun apu kanaykipa. Mana kasuwashkaykirayku kanta kastigashpa atun yachaynita rikuchisha. Chasna rurashkaynimanta tukuy allpapi kawsak runakuna ñukamanta uyankakuna nishpa.

¹⁸ Chay apuwa rurashkanmanta yachanchi Yaya Dioska shuk runakunataka pay kikin munashpan llakichinanta, chaymanta shuk runakunataka paykuna kikin munashkankunallata rurankunapa sakinata. Chasna sakishpanmi paykunaka mana payta kasunahunchu.

Yaya Dioska pay kikin munashpanmi shuk shuk runata akllan

¹⁹ Shukkunaka rimanahuma: Yaya Dios kikin ñukanchiwa munashkanta rurashpanka ¿imaraykuta ñukanchita mana alita rurashkanchimanta kastiganayan? Manami nima maykan atipanchu Yaya Diospa munahushkanmanta chikanta rurana nishpa. ²⁰ Ama chasna yuyariychichu, Yaya Dios mana ali kananta. Kanka runa kashpayki ¿pita kanki chasna atun yachayyu Yaya Diosta piñarinaykipaka? Rikuychi, sapiramanta rurashka mankaka manami atipanchu rimanata payta rurakta manami alitachu rurawashkanki nishpa. Chasnallatatami ñukanchita rurak Yaya Diosta mana atipanchichu rimanata manami ñukanchita alitachu rurashkanki nishpa. ²¹ Chay mankata rurakka

munashkantami ruran. Chay sapiramantallami shuk mankataka fiestaraykulla ruran, shuktaka tukuy uras llankanapa ruran.

²² Chasnallatatami Yaya Dioska uchayu runakunata kastigashkanwa piñayninta yachayninta rikuchinayarka. Paykuna Yaya Diospa kastigananmanta mana kishpinata atipashpankunapas Yaya Dioska achkata llakichishpanmi unayta awantarka payta piñachik runakunata manara kastigashpa. ²³ Payka yapa atun ali yachayyu kananta rikuchinanpami ñukanchita yuyashpan uchanchikunamanta llakichishka, aliyachishpan paywa pakta wiñaypa kawsananchipa. Ñawpamanta pachami yachashpan pikunami payta kasunkakuna, pikunami mana kasunkakunachu, yuyarishka ñukanchita chasna sumakta aliyachishpan kawsanampi yaykuchinata. ²⁴ Chasnami Yaya Dioska ñukanchita wawankuna kananchipa kayashka tukuy allpakunamanta. Israel runakuna mana israel runakuna kashpanchipas payka shukkunata ñukanchimanta akillashka paypa wawankuna kananchipa.

²⁵ Chasnallatatami chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Oseaspas killkarka Yaya Diospa rimashkanta kasna:

Ñukaka chay mana kasuwak runakunatami kayasha wawaynikuna kanankunapa. Chasna kayashpaynimi chay mana yuyashkayni runakunaka kikin yuyashkayni runaynikunami kankakuna nishpa.

²⁶ Chaymantapas chay yachachik Oseas Yaya Diospa rimashkanta killkarka kasna:

Maykankunatami ñawpa rimashkani kankunaka mana runaynikunachu kankichi nishpa, paykunataka runakunaka shuk pucha rimankakuna kawsa Yaya Diospa wawankunami kankichi nishpa.

²⁷ Chaymanta ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspas ñukanchi israel runakunamanta kasnami rimarka:

Chay yaya rukunchi Israelpa † miraykuna tiyushina mana yupaypa kashpanchipas shuk shukkunallami kishpichiy tukushunchi. ²⁸ Yaya Dioska rimashkanta utkalla paktachik kashpan tukuy kay allpapi payta mana kasuk runakunataka kastiganka nishpa.

²⁹ Chaymantapas chay yachachik Isaiaska killkarka kasna:

Tukuyta atipak Yayanichi Dios mana ñukanchita llakichima karka, chay Sodoma llaktata, Gomorra llaktatapas kastigashkanshinami ñukanchitapas sinchita kastigama karka nishpa.

Pablo yachachin israel runakuna Kristuta mana kirinayashkankunamanta

³⁰ ¿Imatata chay killkarishkaka ñukanchita yachachin? Kankuna mana israel runakuna Yaya Dios kankunata uchaykichikunamanta llakichinanta mana yuyarihushpaykichipas Kristuta kirihushkaykichiraykumi payka kankunata llakichishka. ³¹ Ashwan ñukanchi israel runakuna, Moisespa killkashkan kamachishkata paktachinayashpa Yaya Diospa rikushkanpi ali tukuna-

ta munashpanchipas manami atiparkanchichu.

³² ¿Imaraykuta mana atiparkanchichu ali tukunata Yaya Diospa rikushkanpi? Kristuta mana kirinayashkanchiraykumi mana atiparkanchichu ali tukunata. Ashwan yuyariranchi Moisespa killkashkan kamachishkata kasuhushkanchiwami ali tukunchi Yaya Diospa rikushkanpi nishpa. Kristuta mana munashpanchika shuk atun rumipi takarishpa urmakunashinami kanchi. ³³ Kristu shuk rumishina kananmanta Yaya Dioska ñawpa killkachishkanpi kasna riman:

Llaktayni Jerusalenpimi churasha shuk atun rumita. Chay rumipimi achka runakuna takarinkakuna. Ashwan maykan runami chay rumipi kimirin, payraykuka mana yankachu kanka, yanapay tukunkami nishpa.

Kristuta kirishkanchiraykulla Yaya Diospa rikushkanpi ali tukunchi

10 Wawkikuna panikuna, ñukaka tukuy shunkuynimanta pacha munashpaynimi Yaya Diosta mañahuni israel masinikuna Kristuta kirik tukunankunapa, uchata rurak kanankunamanta kishpichirishka kanankunapa. ² Yachani chay israel masinikuna Yaya Diosta kasunata yapa munahushkankunata. Chasna kasunata munahushpankunapas manami alita asirtanahunchu Yaya Diospa munashkanta. ³ Paykunaka mana yachanahunchu, Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchita uchanchikunamanta llakichishpan ali kananchita rikunanta. Ashwan paykuna kikin rurashkankunawa ali tukunayashpankuna mana munahunchu Jesukristuta kirishpankuna Yaya Dios paykunata alita rikunanta. ⁴ Moisespa killkashkan kamachishkata paktachinata mana atipashpanchimi Kristuta shamurka tukuy uchanchikunarayku wañunanpa. Kristuta kirishpanchimi Yaya Diospa rikushkanpika ali tukunchi.

⁵ Shuk runa pay kikin rurashkanwa Yaya Diospa rikushkanpi ali kanayashpanka tukuy Moisespa killkashkan kamachishkakunata alita paktachishpa kawsanan tiyan. Moiseska killkarka: Shuk runa tukuy Yaya Diospa kamachishkanta paktachishpa kawsashpanka wiñaypata Yaya Dioswa kawsanka nishpa. ⁶ Maykankunami ali tukunahun Yaya Diospa rikushkanpi Kristuta kirishkankunarayku, paykunaka atipahun rimanata: Kristuka ña allpama shamushka. Ama yuyariychichu ¿pita atipama Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta silumanta pushak rinata? nishpa. ⁷ Kristu ña kawsarimushka. Ama yuyariychichu ¿pita atipama wañushkakunama rinata Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikta wañushkanmanta kawsachinanpa? nishpa. ⁸ Kristuta kirikkunaka yachanchi mana karupi maskananchita. Kasna killkarishkaka shutipakan:

Yaya Diospa shimin kankunawa kahun asirtaypa. Shimikichiwa chay shiminta rimashpa kahunkichi, chaymantapas shunkuykichipi wakaychahunkichi nishpa. Chay shimitami ñuka Pablo kankunata yachachishpayni rimani Jesukristuta kiriyichi nishpa. ⁹ Kankuna ri-

† Rikuy Génesis killkapi 32.27-28

mashpaykichika Jesusmi Amuyni nishpa, chaymanta-pas shunkuykimanta pacha kirishpaykichika Yaya Dios payta wañushkanmanta kawsachishkanta, Yaya Dioska kankunata kastigananmanta kishpichinka.

¹⁰ Shunkunchimanta pacha Jesukristuta kirishpanchimi Yaya Dioska uchanchikunamanta llakichishpan ñukan-chita ali kananchita rikunka. Chaymanta Jesukristuka Amuynimi nishpa rimashpanchimi Yaya Dioska ñukan-chita kastigananmanta kishpichinka.

¹¹ Chasna Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpipas † kasnami nin:

Maykan runami Yaya Diospi sinchikun, chay runaka wiñaypata kawsanka nishpa.

¹² Israel runakuna mana israel runakuna kash-panchipas Yaya Dioska manami valichinchu shuk runa-ta ashwanta shukmanta. Payllami tukuy runakunapa apun kan. Tukuy payta mañakkunatami chasnalla achkata yanapan. ¹³ Yaya Diospa rimashkanka kasnami nin:

Tukuy Yaya Diosta tapuk runakunatami payka uchankunamanta llakichishpan kastigananmanta kish-pichinka nishpa.

¹⁴ Chasna kashpanpas ¿imashnataya Yaya Diosta mañanahuma, mana Kristuta kirik kashpankunaka? ¿Imashnataya Kristuta kirinahuma, paymanta nima maykan runa rimashkanta uyashka kashpankunaka? ¿Imashnata uyanahuma, nima maykan runa Kristu-manta yachachihushpanka? ¹⁵ ¿Imashnataya shuk runa Kristumanta yachachima, nima maykan payta kachashpanka? Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi ri-man:

Yapa ali kanahun Yaya Diospa kishpichik shiminta runakunata yachachishpa purikkunaka nishpa.

¹⁶ Chasna chay yachachik runakuna yachachish-pankunapas manami tukuychu kasunahun chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta. Chasnallatami Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias wañupapas rimarka: ††

Yayayni Dios, rimashkaykita yachachishpaynipas achka runakuna manami kirinahunchu nishpa.

¹⁷ Chasna kashpan yachanchi runakuna yachachinan-chita puntiru uyanankuna tiyan kirik tukunankunapa. Chay yachachinanchi shimika kanmi Jesukristu runakunata kishpichin nishpa.

¹⁸ Shukkunaka yuyarinkichichari ¿manachu tukuy is-rael runakuna uyashkakuna Yaya Diospa shiminta? Ari, uyashkakunami. Kasnami Yaya Dioska David wañuta killkachirka:

Tukuy allpapi runakunaka Yaya Diospa shiminta yachachikkunapa rimashkankunata uyashkakuna. Paykunapa yachachihushkankuna shimika nima pi yu-yarishkan karu llaktakunamapas paktashka nishpa.

¹⁹ Chaymantapas yuyarinkichichari ¿manachu israel runakuna asirtashkakuna Yaya Dios tukuy kay allpapi kawsak runakunata kishpichinayahushkanta? Ari,

yachashkakunami. Moisés wañu Yaya Diospa ri-mashkanta puntiru killkarka kasna:

Kankuna israel runakuna mana kasuwashpaykichimi ñukaka manara riksiwak mana israel runakunata yuyashpa yanapasha. Chasna rurashpayni kankunata munachisha yanapanaynita. Chay kankunapa rikushkaykichipi mana asirtak runakunata yuyahush-payni kankunata piñachisha nishpa.

²⁰ Chaymanta Isaias wañupapas mana manchashpa Yaya Diospa rimashkanta killkarka kasna:

Ñukata mana maskawak runakunatami yana-pashkani tariwanankunapa. Ñukata mana riksiwaku-nata riksiwichishkani Yaya Dios kanaynita nishpa.

²¹ Chaymantapas ñukanchi israel runakunamanta Yaya Diospa rimashkanta Isaiaska killkarka kasna:

Tukuy punchami mana kasuwak, mana munawak runaynikunata makiyashpa chapashpaynipas mana ñukama shamushkakunachu nishpa.

Israel runakunamanta Kristuta kirikkunalla kishpishka kankakuna

11 Kunanka yuyarinkichichari ñukanchi paypa runankunata Yaya Dioska sakishkachari nishpa.

Manami sakishkachu. Ñukapas israel runami kani. Yaya rukunchi Abraham wañupa miraymanta, pay-manta mirashka Benjamín wañupa miraymantami kani. ² Yaya Dioska ñawpamanta pacha ñukanchi israel runakunata akllarka paypa wawankuna kananchipa. Chasna paypa runankuna kashpanchimi kunanka ñukanchikunata mana sakishkachu. ¿Manachu yachankichi Yaya Diospa yachayninwa yachachik Elias ñawpa killkashkanta? Payka Yaya Diosta mañashpan yaya rukunchi wañukunapa uchankunamanta rimarka kasna:

³ Yayayni Dios, israel masinikunaka kanpa yachaykiwa shimikita alita yachachikkunata wañuchishkakunami. Chaymanta uchanchikunata llakichinaykipa wiwakuna-ta rupachinanchi tuchpashinakunatapas wak-lichishkakunami. Ñukallami kanta kasuk kawsa kiparishkani. Kunanka ñukatapas wañuchiwanayashpa katihunkunami nishpa.

⁴ Chasna Elias rimashpan Yaya Dioska aynirka:

Manami kanllachu paykunamanta kishpishkanki. Ash-wan kanchis waranka kasuwak runakunatapas yanapashpayni kawsa kahunkuna. Paykunapas runa rurashka yanka dios Baalpa puntanpi mana kunkurish-pankuna mañashkakunachu nishpa.

⁵ Chasnallatami kunanpas Yaya Dioska yapa yuyak kashpan ñukanchi israel runakunamanta shukkunata akllashka payta kasushpa kawsananchipa. ⁶ Chasna ñukanchita akllashpan yapa yuyahushkanraykumi pay-ta mana kasuk kashpanchipas yachanchi mana alita rurahushkanchiraykuchu Yaya Dios ñukanchita akllashkanta paypa runankuna kananchipa. Alita ru-rahushkanchirayku ñukanchita akllama karka, mana atipanchimachu rimanata ñukanchita llakichik kanan-ta.

† Rikuy Biblia kastellanopi Isaiás 28.16 †† Rikuy kastellano Bibliapi Isaiás 53.1

⁷ Tukuy chayta yachashpanchi ¿imatata ñukanchita yuyachin? Tukuy ñukanchi israel runakuna yapa munashpanchipas Yaya Diospa rikushkanpi ali tukunata manami atiparkanchichu. Yaya Diospa akllashkankunallami ali tukushkanchi paypa rikushkanpika. Chay shukkunaka mana Jesukristuta kirishpankunami taparishka rinkriyushina tukushkakuna. ⁸ Chasna tukunankunamantami Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi nin:

Mana payta kasushkankunarayku Yaya Dioska paykunapa yuyayninkunata pantachichirka mana asirtanankunapa. Chasna kashpan ñawiyu kashpankunapas wiskushinami kanahun, rinkriyu kashpankunapas taparishka rinkriyushinami kanahun nishpa.

Kunankamami chasna runakunaka kanahun. ⁹ Kasnami ñawpa apu David wañuka killkarka: †

Yaya Dios, kastigay chay kanta mana kasuk runakunata. Maykankunapimi kushikunahun, chaytaka ruray paykunarayku shuk tukllatashina. Paykuna kikin kushikushpa rurashkankunawa paykunata kastigay.

¹⁰ Wiskushina tukunahuchun shutipa kashkata mana riksinata atipanankunapa. Lashata aparihushkashina wiñaypata parisishpa kawsanahuchun nishpa.

Mana israel runakuna ama yuyarinahuchun israel runakunamanta ashwan ali kanankunata

¹¹ Kunanka yuyarinkichichari ¿Yaya Dioska mana kasuk israel runakunata wiñaypachu sakishka nima ima uras kuti llakichinanpa? Manami wiñaypachu sakishka. Ashwan Yaya Dioska israel masinikuna mana payta kasushkankunaraykumi kankuna mana israel runakunata llakichishpan yanaparka paypa runankuna tukunaykichipa. Payka yuyarishka israel runakuna chayta rikushpankuna paykunapas chasna yanapay tukunankunapa Wawaynita kasushpa sinchikunkakuna nishpa. ¹² Israel masinikuna mana payta kasushpankunami Yaya Dioska kankuna mana israel runakunatana llakichishpan achka alikunata kankunarayku rurarka. Chay israel masinikuna kutikashka Yaya Diosta kasushpankuna payka ashwan alikunatami tukuy runakunarayku ruranka.

¹³ Chasna kashpan kankuna mana israel runakunata rimani: Kushikuni Yaya Dios kachawashkanrayku tukuy kankuna mana israel runakunata Jesukristumanta yachachinaynipa. ¹⁴ Yapa munani kankunata yachachishkaynirayku israel masinikunapas chayta munashpankuna rimanankunapa ñukanchitapas yachachiy Yaya Diospa shiminta nishpa. Chasna munani paykunatapas yanapanata, Jesukristuta kirishpankuna Yaya Diospa kastigananmanta kishpichiy tukunankunapa. ¹⁵ Yaya Dios israel masinikunata sakishpan kankuna mana israel runakunatana yanapashka paywa kushilla kawsanaykichipa. Chasna kashpan ¿imashna atuntashi runakuna yanapay tukunkakuna Yaya Dios israel masinikunata kuti llakichinan uras? Paykunaka wañushkamanta kawsarishkashinami kankakuna. ¹⁶ Yaya Dios ñukanchi israel runakunapa

yaya rukunchikunata runankunata rurashpan payta kirishpankuna yachanchi ñukanchi paykunamanta mirashka runakunapas paypa runankuna kananchita paykunashina kirishpanchi. Imashnami shuk kaspipa ankunkuna ali kashpankuna ramakunapas ali kanahun, chasnashinami chay ñawpa kirikkuna Yaya Diospa runankuna kashpankuna ñukanchi paykunamanta mirashka Yaya Diosta kirikkunaka chasnalla paypa runankuna kanchi.

¹⁷ Imashnami shuk tarpu kaspipa raman mana muyuyashpanka amunka pitishpan chay ramata wichun, chasnashinami israel masinikunamanta mana kirikkunata Yaya Dios wichurka manana paypa runankuna kanankunapa. Sachapi wiñashka kaspipa ramanta pitishpan chay tarpu kaspipi wiñanampa ratachishpa watashkatashina Yaya Dios kankuna mana israel runakunatana akllashka ñukanchi israel runakunamanta kirikkunawa pakta paypa runankuna kanaykichipa. Imashnami chay sachamanta rama ratachirishkaka chay ali tarpupa yakunmanta upyashpa alita wiñan, chasnashinami Yaya Dios ñukanchi israel runakunarayku ali rurayashkanka kunan kankunaraykupas tukurka. ¹⁸ Chasna kashpan ama yuyariychichu Yaya Diospa wichushkan israel masinikunamanta ashwan ali kanaykichita. Ama yuyariychichu kankuna Yaya Diospa runankuna tukushkaykichirayku ñukanchi israel runakunamanta paypa runankuna sinchikuchiy tukushkanchita. Yuyariychi kaspipa ramanka sapinta mana wiñachinanta. Ashwan paypa sapinmi ramankunata wiñachin.

¹⁹ Kankunaka yuyarinkichichari Yaya Dioska ñukanchi ali kananchita rikushpan israel runakunata wichushka ñukanchitana akllanampa nishpa. Ama chasna yuyariychichu. ²⁰ Shuti Yaya Dioska chay israel masinikunata sakishkami, Jesukristuta mana kirishkankunarayku. Kankunataka Jesukristuta kirihushkaykichirayku Yaya Dioska runankunata rurashka. Chasna kashpanpas ama yuyariychichu kankuna kikinmanta ali kanaykichita, ashwan Yaya Diosta manchashpa alita kasushpa kawsaychi. ²¹ Yaya Dios kikin ñukanchi akllashkan israel runakunamanta Jesukristuta mana kirikkunata paymanta anchuchirka. Chasna kashpan ashwan kankunataka paymanta anchuchinkami mana payta kasushpaykichika. ²² Rikuychi, Yaya Dioska runakunata yapa yuyak kashpanpas paypas kastigakmi kan mana payta kirikkunataka. Ñukanchi israel runakunamanta mana payta kirikkunataka kastigarkami. Kankunataka shutipa payta kirihushkaykichita rikushpanmi llakichirka. Chayrayku payta kirishpalla katiychi paypas kankunata yuyashpalla katinanpa. Payta sakishpaykichika kankunatapas wichunkami. ²³ Ñukanchi israel runakunamanta Jesukristuta mana kirikkuna paytana kirishpankuna Yaya Dioska paykunata mushumantami runankunata ruranka. Yaya Dioska atipan chay sakishkan runakunata kutikashka paypa runankunata rurana. ²⁴ Kutu kankunata yuyachini. Kankuna mana israel runakuna kashpaykichipas Jesukristuta kirishpaykichi Yaya Dioska kankunata runankunatami rurashka,

† *Rikuy kastellano Bibliapi Salmos 69.22-23*

imashnami sachapi wiñak kaspipa ramanta pitishpa ali tarpu kaspipi ratachishpa watashkatashina, maykanmi nima shuk tarpupa amun rurama. Chasna kankunawa rurashpan Yaya Dios ashwan israel masinikunata payma kutishpankuna kushikushpa kutikashka runankunata ruranka, ali tarpumanta pitishka ramakunata kuti kikin kaspinpillatata ratachishpa watashkatashina.

Yaya Diosmi israel runakunatapas kishpichinka

²⁵ Wawkikuna panikuna, munanimi Yaya Diospa yuyayninta ñawpa pakalla kashkata kunanka alita yachanaykichipa, mana yuyarinaykichipa mana kirik israel runakunamanta pasa kanaykichita. Rikuychi, achka israel masinikunaka Jesukristuta manara kirinkakunachu, tukuy chay Yaya Diospa kayanan mana israel masikichikuna Jesukristuta kirinankunakama. ²⁶ Chasna achka mana israel masikichikuna Jesukristuta kirihushpankuna tukuy israel masinikuna payta kirishpankuna Yaya Dioska paykunatapas uchankunamanta llakichishpan kishpichinka. Kasnami killkarishka kan:

Chay Jerusalén llaktamanta shuk kishpichik shamunka yaya rukunchi Jakob wañupa miraymanta runakuna mana alita rurashkankunata pichananpa. ²⁷ Chasna uchata rurashkankunata chay kishpichik pichashpanmi uchankunamanta llakichishpayni pichasha nishkaynita paktachisha nishpami Yaya Dioska rimarka.

²⁸ Achka israel masinikuna chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta mana munashkankunaraykumi Yaya Diosta piñarirkakuna. Chasna mana munashkankunaraykumi Kristumanta yachachikkunaka kankunama paktashkakuna Kristupa kishpichishkan runankuna tukunaykichipa. Chay israel masinikuna Yaya Diosta piñaririk kashpankunapas payka ñawpa yaya rukunchi wañukunata akllashkanraykumi paykunataka munahunlla. ²⁹ Yaya Dioska akllashkan runakunataka manami sakinchu. Llakichinanpa rimashkantaka paykunapi paktachinkami. ³⁰ Ñawpa kankunaka Yaya Diosta mana kasushpachu kawsapayarkanchi. Kunanka israel masinikuna mana Yaya Diosta kasushpankunami payka kankunatana llakichihun. ³¹ Kunankamami chay israel masinikunaka Yaya Diosta mana kasunayanahunchu. Paykuna mana kasunayashpankunami Yaya Dioska kankunata llakichishka. Shuk pucha paykuna kuti Yaya Diosta kasushpankunami payka kankunatashina paykunatapas llakichinka. ³² Yaya Dioska tukuy runakunatami sakishka payta mana kasushpa kawsananchipa. Chasna kawsahushkanchita mana sakinata atipashpanchi Yaya Dios munarka ñukanchi israel runakunata, kankuna mana israel runakunatapas llakichishpalla kishpichinata.

³³ Maytukuy yachayutaya Yaya Dioska. Payka tukuyta yachak, tukuyta asirtakmi. Manami nima pi atipanchu yuyaynikunata yachanata. Nima pi atipanchu asirtanata ruranankunata. ³⁴ Kasnami killkarishka kan:

¿Pita atipan Yaya Diospa yuyayninta riksinata? ¿Pita payta yachachirka imatami ruranan tiyan nishpa? Nima pi.

³⁵ Chaymantapas kasnami killkarishka kan:

¿Pita payta shuk imata kushka chaymanta tapushpan kutichinanpa nishpa? Nima pi.

³⁶ Yaya Diosmi tukuy ima tiyashkakunata rurarka. Pay munashkanraykulla tukuy chay tiyashkakunaka kunnankama tiyan. Tukuyta rurarka payllapa kananpa, payllata kushichishpa kawsananpa. Chayrayku akuychi tukuy uras Yaya Diosllata kushichishpa kawsashunchi. Chasna kachun.

Jesukristuta kirikkuna Yaya Diospa munashkanllata rurashpa kawsanahuchun

12 Wawkinikuna paninikuna, Yaya Dios kankunata llakichishkanrayku kankuna kikinta kawsata payta kuriychi kawsanaykichikama tukuy shunkuykichimanta pacha paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chasna rurashpa Yaya Diosta kushichiychi. Chasna munashkanta rurashpa payta kushichishpanchilla Yaya Dioska kushikun. ² Ama kawsaychichu Yaya Diosta mana kasuk runakunashina. Ashwan Yaya Diospa yuyarihushkantashina alikunallata yuyarinata munashpa payta tapuychi yuyaynikichita mushuyachinanpa. Chasna Yaya Diosshina yuyarishpaykichika paypa munashkantami asirtankichi. Yaya Dioska munanmi ashwanta ashwanta alikunallata rurashpa kushikushpa payllata kushichinaykichipa.

³ Yaya Dioska ñukata yuyawashpanmi akllawashka kankunata yachachinaynipa. Chayraykumi tukuy kankunata rimani, ama kankuna kikinmanta yuyariychichu kanaykichimanta ashwan kanaykichita. Ashwan shutipa kanaykichillata yuyariychi, imashnami Yaya Dios kankunata atipachishka payta kirishpa alikunata ruranaykichipa. ⁴ Rikuychi, shuklla aychayu kashpanchipas achka imanchikunami tiyan, umanchi, makinchi, chakinchi, ñawinchi, shiminchi, rinkrinchi. Tukuy chay imanchikunaka chikan chikantami ruranahun.

⁵ Chasnallatatami ñukanchikunapas kanchi. Achka runakuna kashpanchipas Kristuta katihushkanchiraykumi shuk aychashinalla kanchi. Chasna shuk aychashinalla kashpanchipas chikan chikanta ruranata atipak kashpanchi shukwa shukwa parihu yanapanakushpa kawsananchi tiyan.

⁶ Yaya Dios kikin munashpanmi ñukanchikunata karan shukta shukkunamanta chikan chikanta atipachirka. Chasna kashpanmi shuk ñukanchikunata yachayta kushka paypa shiminta rimananchipa. Chasna yachayninta kushpanmi payta kirishpa runakunata shiminta rimananchi tiyan. ⁷ Shuk ñukanchikunata Yaya Dios yachayninta kushka shukkunata yanapananchipa. Chasna kashpanka alita paykunata yanapananchi tiyan. Shuk ñukanchikunata Yaya Dios yachayta kushpan alita yachachinanchipa, alita yachachinanchi tiyan. ⁸ Yaya Dios shuk ñukanchikunata yachayta kushpan kirik masinchikunata sinchikuchinanchi, alita shuk runakunata sinchikuchinanchi

tiyan. Yaya Dios shuk ñukanchikunata imakunata kushpan shukkunata yanapananchipa, mana mitsashpa ali shunkuwa yanapananchi tiyan. Shuk ñukanchikunata Yaya Dios yachayta kushpan kirik masinchikunata kamachinanchipa, ali yuyaywa kamachinanchi tiyan. Yaya Dios shuk ñukanchikunata yachayta kushpan parisihushkakunata yanapananchipa, paykunata yuyashpa kushilla yanapananchi tiyan.

Kristuta kirikkuna alita ruranankunamanta yachachin

⁹Wawkikuna panikuna, Kristuta kirikkuna kashpaykichi shukwa shukwa shutipa yuyanakushpa kawsaychi. Tukuy mana ali ruranakunataka chiknishpa ama ruraychichu. Ashwan alikunallata rurashpa kawsaychi. ¹⁰Yuyanakup wawkikunashina shukwa shukwa sumakta yuyanakushpa kawsaychi. Kirikpura karan shuk kirik masinkunamanta alita yuyarishpa kawsachun ñukamanta alimi nishpa.

¹¹Alikunata ruranata ama killaychichu. Tukuy shunkuykichimanta pacha kushikushpa Amunchi Jesukristuta kasushpa kawsaychi. ¹²Kushikushpa chapaychi Jesukristuwa pakta kawsak rinaykichita. Parisihushpaykichipas payllapi sinchikuychi. Tukuy uras mana sampayashpa Yaya Diosta mañaychi.

¹³Yaya Diosta kasuk masinchikunapa munashkankunata pishishpanka yanapaychi. Maykan Kristuta kirik runakuna kankunata pasyanapa shamushpanka kushilla wasikichipi yaykuchiychi.

¹⁴Ama kankunata parisichik runakunata piñariychichu. Ashwan paykunata rimaychi Yaya Dios kankunata yanapashpa kushichichun nishpa.

¹⁵Shuk runakuna kushilla kahushpankunaka kankunapas kushilla paykunawa pakta kaychi. Shuk runakuna llakiywa wakahushpankunaka kankunapas llakirishpa paykunawa pakta wakaychi. ¹⁶Kankunapura parihu shuk yuyayllawa kawsaychi. Ama shukkunamanta pasa tukunayaychichu. Ashwan maykankunami runakunapa rikushkanpi mana valikshina kanahun, paykunata alita yanapak kaychi. Ama yuyariychichu kankunalla tukuyman ali yachak kanaykichita.

¹⁷Shuk runa kankunata mana alita rurashpanka ama kankunapas payta chasnallatata ruraychichu. Ashwan alikunallata ruranata munaychi tukuy runakuna yachanankunapa Yaya Diospa wawankuna kanaykichita. ¹⁸Shuk runakuna kankunata piñachihushpankunaka ama piñariychichu. Tukuy runakunawa kushilla kawsaychi. ¹⁹Wawkinikuna paninikuna, shuk runakuna kankunata parisichishpankunaka ama paykunata rantipaychichu. Ashwan chasnalla sakiychi Yaya Dios paykunata kastigananpa. Kasnami Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi riman:

Ñukami tukuy mana alita rurak runakunawa rurashkankunamanta alichasha. Ñukami paykunata kastigasha nishpa.

²⁰Chaymantapas kasnami riman:

Kankunata chiknik runakuna yarkahushpankunaka karaychi, upyanayahushpankunaka upyachiychi. Chas-

na paykunata karashpaykichi upyachishpaykichi paykunaka pinkarinkakunami nishpa.

²¹Shukkuna kankunata millaypata rurahushpankuna ama yuyariychichu ñukapas payta millaypata rurashara nishpa. Ashwan Yaya Diospi sinchikushpa ali yuyaywa paykunata kunaychi mana ashwan millaypata rurashpa katinankunapa.

Pablo yachachin apukunata kasunamanta

13 Wawkikuna panikuna, Yaya Dios munashpanmi shuk runa apu tukun. Pay mana munashpanka nima pi atipamachu apu tukunata. Chayraykumi kankunaka tukuy chay kamachik apukunata kasunaykichi tiyan. ²Maykankunami chay apukunata mana kasunahunchu, Yaya Diostami mana kasunahunchu. Chayraykumi paykunaka kastigarishka kankakuna. ³Alita rurak runakunaka manami apukunata manchanahunchu, ashwan mana alita rurak runakunami manchanankuna tiyan kastigarinankunata. Apukunata manchashpa kawsanata mana munashpaykichika alita rurashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi apukunaka kankunata ali runakuna kanaykichita rimankakuna. ⁴Yaya Dios munashpanmi chay apunchikunataka churashka ñukanchita kuyranankunapa. Kankuna mana alita rurak kashpaykichika paykunata manchanaykichi tiyan. Mana yankachu Yaya Dioska paykunata churashka runakunata kastiganankunapa. Chay apukuna Yaya Diospa kamachishkan kashpankunami mana alita rurak runakunataka kastiganahun. ⁵Chasna kashpanmi tukuy chay apukunataka kasunanchi tiyan. Mana kastiganankunata manchashpanchillachu paykunata kasunanchi tiyan, ashwan kasuna ali kananta yachashkanchiraykupas.

⁶Chay apunchikuna Yaya Diospa churashkan kashpankunami ñukanchi alita kawsananchipa tarawanahun. Chayrayku ñukanchi kullkita kunanchi tiyan chaywa tukuyta ruranankunapa. ⁷Karan runata imatami kunaykichi tiyan, chayta kuychi. Shuk apu kankunata kamachishpanka tarawanaykichipa, tarawaychi. Impuestuta paganaykichi kashpanka pagaychi. Apukunata kasuna kashpan kasuychi. Maykantami yuyashpa kushichinaykichi tiyan, payta yuyashpa kushichiychi.

Yuyanakushpa alikunata rurashpa kawsanamanta yachachin

⁸Tukuy liwishkaykichikunata utkalla pagaychi. Liwishkaykichi kullkita pagahushkaykichishina tukuy uras shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanaykichi tiyan. Runa masinchikunata yuyashpanchimi tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata paktachinchi. ⁹Kasnami Yaya Diospa kamachishkanka riman: Warmiyu kashpaykichika ama shuk warmiwa musayaychichu. Kusayu kashpaykichika ama shuk kariwa musayaychichu. Ama runa masakita wañuchiychichu. Ama shuwaychichu. Ama shukpa imankunata munariychichu nishpa. Chaymanta shuk kamachinakuna ash-

wan tiyan. Tukuy Yaya Diospa kushkan kamachishkakunaka kayllata yuyachinahun: Runa masikita kan kikintashina yuyay nishpa. Chay shuklla kamachishkata paktachishpanchimi tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata paktachinchi. ¹⁰ Runa masinchita yuyak kashpanchika manami payta millaypata ruranchichu. Chayrayku runa masinchita yuyashpanchimi alita tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata paktachinchi.

¹¹ Chayrayku mana sampayashpa Yaya Diospa kamachishkankunata kasuychi. Puñushkashina kahushkaykichimanta likcharyichi. Ña yachankichi Yaya Dios ñukanchita kishpichinan punchaka kunan ashwan kuchupi kananta, Jesukristuta puntiru kirishkanchi punchamanta. ¹² Yaya Diospa kawsananma rinanchi punchaka ñami paktarihun. Chayrayku manana amsapi kawsakkunashina mana alikunata rurashpa kawsashunchinachu. Akuychi Yaya Diospa munashkanllata rurashpa kawsashunchi. Chasna kawsashpanchimi shuk suntalu wañunakunampa sumakta alicharishkashina kanchi kuntranchi supayta winsinanchipa. ¹³ Akuychi punchapishina alita rurashpa kawsashunchi mana nima pi ñukanchimanta millaypata rimanankunapa. Ama machashpa yapa achkata mikushpa kawsashunchichu. Fiestakunapi millaypata rurahushkankunapi ama yaykushunchichu. Ama musayanakushunchichu. Ama piñanakushpa kawsashunchichu. Nima runa masinchikunapa imankuna tiyashkanta munarishpa, nima paykunawa parihuyanayashpa kawsashunchichu. ¹⁴ Sakiychi Amunchi Jesukristu tukuyipi kankunata yuyachinanpa pay kawsashkanshina kawsanaykichipa, munashkanta rurashpa. Ama munaychichu kankuna kikinpa mana ali munashkaykichita rurashpa kawsanata.

Pablo yachachin mana munananchipa tukuy kirikkuna chasnalla rurashpa kawsanankunapa

14 Wawkikuna panikuna, shuk kirik masinchi manara alita Jesukristupi sinchikuhushpanka ama paywa yanka rimanakuychichu. Ashwan payta yuyashpa kayaychi kankunawa parihu tantarinanpa. ² Rikuychi, shuk kirik masinchikunaka tukuy ima mikunankunata alimi ninahun. Shukkuna manara yapa alita Jesukristupi sinchikukkunaka manami aychata mikunahun. Paykunaka tarpu pankakunallata tarpu muyukunallata mikunahun. ³ Yaya Dioska tukuy aychata mikuk runakunata, mana aychata mikuk runakunatapas chasnallami yuyan. Chayrayku tukuy aychata mikuk runakuna kashpaykichika ama chay mana aychata mikuk runakunata rimaychichu manami alitachu rurahunkichi nishpa. Chaymanta aychata mana mikuk runakuna kashpaykichika ama tukuy aychata mikuk runakunata rimaychichu manami alitachu rurahunkichi nishpa. ⁴ Karan shuk Yaya Diospa kamachinan kashpanchi ¿pi kanaykitata yuyarinki paykunata chasna rimanaykipa? Yaya Diosllapa kashpankuna paylla atipan rimanata, alitachu rurahun manachu nishpa.

Payllami tukuyta atipak kashpan runankunata yanapanka allata rurashpa kawsanankunapa.

⁵ Shuk kirikkunaka yuyarinahun kay punchami ali kan tantarishpa Yaya Diosta kushichinanchipa nishpa. Shukkunaka yuyarinahun karan puncha tantarinanchi tiyan Yaya Diosta kushichinanchipa nishpa. Chasna chikanta yuyarishpanchipas karan ñukanchikuna imashnami yuyarinchi, akuychi chasnalla Yaya Diosta kushichishunchi. ⁶ Jesukristuta shuk kirik masinchika shuk punchakunalla Yaya Diosta kushichinayashpanka chasna kushichichun. Jesukristuta shuk kirik masinchika Yaya Diosta kushichishpan tukuy imata mikushpanka payta agradesishpa mikuchun. Shukka mana tukuy imata mikushpanka Yaya Diosta kushichinanpa, mana mikuchun. Paypas Yaya Diosta agradesinmi.

⁷ Nima maykan ñukanchi kikinrayku kawsanchichu, nima maykan ñukanchi kikinrayku wañunchichu.

⁸ Kawsara kahushpanchika Amunchi Jesukristuta kushichinanchipa kawsanchi. Wañushpanchika Amunchi Jesukristuta silupi kushichinanchipa wañunchi. Chasna kashpanmi kawsa kahushpanchi wañushka kahushpanchipas Amunchi Jesukristullapa kanchi. ⁹ Kristuka wañurka, wañushkanmanta kuti kawsarimurka wañushkakunata kawsakunatapas kamachik kananpa.

¹⁰ Shuk puncha tukuy ñukanchikuna Yaya Diospa puntanpi shayarik rinanchi tiyan payka ñukanchita rimananpa, alitachu manachu alita rurashkanchi nishpa. Chayrayku nima maykan Yaya Diosta kirik masinta rimachun kanka manami alitachu Yaya Diosta kasunki nishpa. Nima maykan kirik masinmanta yuyarichun mana valik kananta. ¹¹ Chasnallatatami Yaya Dioska ñawpa killkachishkanpi riman:

Ñukalla rimashkaynita paktachik kawsa Yaya Dios kashpaynimi rimani: Tukuy runakunami shuklla tukuyta kamachik kanaynita riksishpankuna puntaynipi kunkurinkakuna. Tukuyimi yapa ali kanki nishpa kushichiwankakuna.

¹² Chasna killkarishka kashpanmi yachanchi, tukuy runa pay kikin rurashkanmanta Yaya Diosta rimanan tiyan.

Pablo yachachin kirik masinchipa yuyayninta mana pantachichinanchipa

¹³ Yaya Dios ñukanchita tukuy rurashkanchikunamanta tapunanta yachashpanchi amana ñukanchi kirikkunapura washanchanakushpa kawsashunchinachu, payka manami alitachu kawsahun nishpa. Ashwan karan shuk kankuna yuyariychi alikunallata rurashpa kawsanaykichipa, kirik masinchikunata mana uchata rurachinaykichipa. ¹⁴ Ñukaka Jesukristuta kirik kashpaynimi alita yachani tukuy mikuna aycha ali kananta mikunanchipa. Chasna kashpanpas shuk kirik masinchikuna yuyarinahun, Yaya Dios mana munanachu ñukanchi shuk aychakunata mikunanchipa. Mikushpanchika uchatami ruranchi nishpa. Chasna yuyarik runakunaraykuka mana alichu kan chay aychata mikunankunapa. ¹⁵ Chasna kashpan mikuhushkay-

kichiwa shuk kirik masikichita pantachichishpaykichika manami payta yuyahunkichichu. Yuyariychi Kristuka chay wawkiraykupas wañushkanta. Chayrayku ama munaychichu mikushkaykichiranti payka Jesukristumanta anchurinapa. ¹⁶ Chayra kirik masikichi chasna aychata mikuhushkaykichirayku kankunamanta millaypata rimashpankuna chay aychataka ama mikuychichu. ¹⁷ Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsashpanchika manami mikunallapi upyanallapi yuyarishpa kawsanchichu. Ashwan Yaya Diospa Espiritun yanapashpan alillata rurashpa, kushikushpa, shukwa shukwa yuyanakushpa kushilla kawsashunchi. ¹⁸ Chasna Kristullata kawsushpa kawsashpanchimi Yaya Diosta kushichishpa kawsanchi. Runa masinchikunapas rimankakuna alitami paykunaka rurahunkuna nishpa.

¹⁹ Chayrayku akuychi tukuyta rurashunchi shukwa shukwa yuyanakushpa kushilla kawsananchipa. Chaymantapas akuychi sinchikuchinakushpa kawsashunchi ashwanta ashwanta Jesukristuta kirishpa kawsananchipa. ²⁰ Yachanchi tukuy mikunakuna Yaya Diospa rikushkanpi ali kananta. Chasna ali kashpanpas shuk kirik masiki yuyarima mana ali kananta shuk shuk aychakunata mikunanpa. Chayta mikushpanka payrayku ucha kan. Chayrayku ama mikushkaykichiwa yuyayninta pantachichiychichu. Chasna rurashpaykika payka manana kirinkachu Yaya Diosta. ²¹ Chayrayku chasna aychakunata ama mikuychichu, ama vinuta upyaychichu, nima shuk imata ruraychichu, maykanwami kirik masikichipa yuyayninta pantachichinkichi. ²² Yaya Diospa rikushkanpi ali kanata yuyarishkaykichita shunkuykichillapi wakaychaychi Yaya Dioslla yachananpa. Shuk runa rurahushkanta ali kanata yuyarishpanka kushillami kanka. ²³ Ashwan maykanpas yuyarishpan manachari alichu chay aychata mikunaynipa nishpa, chayta mikushpanka mana alitachu rurana, mana kirishkanrayku chay mikuna ali kananta. Kirishpanchi rurahushkanchika mana ali kananta, chayta rurashpanchika uchami kan.

Kristuta kirikkunapura alita yanapanakunanmanta riman

15 Wawkikuna panikuna, ñukanchi Jesukristuta alita kirik kashpanchi chay manara yapa alita kirihukkunata yuyashpa yanapananchi tiyan. Mana ñukanchi kikin ali kananta yuyarishkanchillata rurashpa kawsashunchichu. ² Karan ñukanchikuna akuychi rurashkanchiwa runa masinchikunata kushichishpa yanapashunchi, chaymantapas sinchikuchishunchi ashwan alita Jesukristuta kirinankunapa. ³ Kristupas manami munarkachu pay kikinllata kushichinata. Ashwan Yayan Diosta kushichishpa kawsashkanraykumi runakuna payta chiknishpa kamirkakuna. Kasnami Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi Jesukristumanta riman:

Yaya Dios, chiknik runakuna kanta asichishpa millaypata rimashpankuna ñukata parisichiwahanun nishpa.

⁴ Tukuy ñawpa Yaya Diospa killkachishkanka ñukanchita yachachinanpami killkarishka kan. Chay tukuy killkachishkanwa Yaya Dioska ñukanchita sinchikuchin parisishpanchipas alita payta kasushpa kawsananchipa, chaymantapas wiñaypata paywa kawsak rinanchita chapananchipa. ⁵ Yaya Dios ñukanchita yanapak kashpan mana sakishpa katinanchipa, chaymanta llakirishkakunata sinchikuchik kashpan kankunata yanapachun Jesukristushina shuk yuyayllawa yuyanakushpa kawsanaykichipa. ⁶ Chasna kawsashpaykichimi tukuy kankuna parihulla Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta kushichinkichi tukuymananta yapa alitami kanki nishpa.

Yaya Dioska Pablota rimarka Kristumanta yachachinanpa mana israel runakunata

⁷ Kristu ñukanchita imashna kahushpanchipas yuyashpan kayashkanshina, chasnallatata kankunapas yuyanakuychi. Chasna yuyanakushpa kawsaychi Yaya Diosta kushichinaykichipa. ⁸ Alita uyawaychi. Kristuka shamurkami ñukanchi israel runakunata yanapananpa. Chasna yanapashpanmi Yaya Dios chay ñawpa yaya rukunchi wañukunata yanapananpa rimashkanta paktachirka. Chasna Kristu Yaya Diospa rimashkanta paktachishpanmi yachanchi Yaya Dios tukuy rimashkanta alita paktachik kananta. ⁹ Chaymanta Kristuka shamurkami kankuna mana israel runakunatapas yanapananpa. Chasna yanapashpanmi Yaya Diosta kushichinkichi kankunata llakichishkanrayku. Ñawpa yaya rukunchi atun apu David wañuka Yaya Diosta rimashkanka kasnami killkashkanpi riman:

Ñukaka mana israel runakunawa pakta kanta kushichisha. Paykunawa pakta kushikushpa kanta atunyachishpa takisha nishpa.

¹⁰ Chaymanta Moisés wañupa rimashkanka kasna killkarishka kan:

Kankuna mana israel runakuna, ñukanchi Yaya Diospa akllashkan israel runakunawa pakta kushikuychi nishpa.

¹¹ Chaymanta kasnami Salmos killkapi riman:

Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna Yaya Diosta kushichiychi nishpa.

¹² Isaias wañupas kasnami killkarka:

Shuk kuchushka kaspi ankumanta kuti wiñahukshina Isai shutiyu runa wañupa miraymantami shuk kamachik runa tiyanka. Payka tukuy allpapi kawsak runakunata kamachik kanka. Chay mana israel runakunaka paypi sinchikunkakuna ñukanchita kishpichinka Yaya Diospa kastigananmanta nishpa.

¹³ Tukuy rimashkanta paktachik Yaya Diostami kankunarayku mañahuni kankuna Jesukristuta kirikkunata yanapananpa, sumakta kushikushpa mana piñanakushpa kushilla kawsanaykichipa. Yaya Dios kankunata Espiritunwa yanapachun ashwanta ashwanta tukuy rimashkanta paktachinanta kirinaykichipa.

¹⁴ Wawkinikuna paninikuna, yachani kankuna ali shunkuyu runakuna kanaykichita. Alitami Yaya Diospa

rimashkanta yachankichi. Chasna kashpaykichimi alita yachankichi shukwa shukwa sinchikuchinakunata. ¹⁵ Chasna alita yachashpaykichipas yachachishkaynita mana kunkarinaykichipami, yuyarishkaynita mana pakashpa kuskata rimashpa kay kartata kankunarayku killkahuni. Yaya Dios yuyawashpan kamachiwashka kankunata yachachinaynipa. ¹⁶ Chasna paypa kamachishkan kani kankuna mana israel runakunata Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa. Yaya Diospa Espiritun kankunata yanapashpan Kristuta kirikkuna kankichi. Chasna kashpaykichimi ñuka kankunata Yaya Diospa puntanpi shuk suma imata kunayahushkaynitashina churashpayni payka kankunamanta sumakta kushikunka.

¹⁷ Kristu Jesusta kirik kashpaynimi pay yanapawashka kankunata yanapanaynipa. Ñuka kankunata yanapashpayni kirishkaykichirayku Yaya Diospa puntanpi sumakta kushikushami. ¹⁸ Kristu rurashkaynikunapi mana yanapawama karka, nima shuk rurashkaynimanta atipaynimachu rimanata. Paymi ñukata yachayta kuwashka kankunata ali rurashkayniwa rimashkayniwa yachachinaynipa, kankuna mana israel runakunapas payta kirishpaykichi Yaya Diostana kasunaykichipa. ¹⁹ Chasna Yaya Diospa Espiritunpa yachayninllawa nima ima uras rikushkaykichita, suma mana atipaypakunata rurashkaynita rikushpaykichi achka kankuna mana israel runakuna Kristuta kirishkankichi. Chasnami Jerusalén llaktamanta pacha tukuy karu llaktakunapipas Iliria allpapi kahuk llaktakunapi paktanaynikama chay suma ali shimita Kristu runakunata kishpichinanmanta tukuy parti yachachishkani. ²⁰ Maypimi manara nima maykan runa chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishka, chay llaktakunapimi ñukaka munani yachachinata. Shuk yachachik masini Kristumanta yachachishka llaktakunapi ñukaka manami rinayanichu yachachinapa, mana shukpa tarawananpi satirinaynipa. ²¹ Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi kasnami riman:

Maykankunami nima shuk kuti Yaya Diosmanta yacharkakunachu, paykunami kunanka payta riksinkakuna. Maykankunami nima ima uras paymanta uyarkakunachu, paykunami uyankakuna nishpa.

Pablo Roma llaktama rinayashkanmanta riman

²² Achka llaktakunapi Yaya Diospa shiminta yachachishpaynimi yapa munashpaynipas mana atiparkanichu kankunama rinata. ²³ Kunanka ñami paktachishkani Yaya Diospa shiminta yachachinata kay llaktakunapi. Achka watakunami yapa munashkani kankunata pasyak rinata. ²⁴ Chayrayku España allpama rishpayni yuyarihuni rihushkaynipi kankunata rikuk rinaynita. Chaymanta shuk punchakunata kushikushpa kankunawa kahushpayni munani kankuna yanapawanaykichipa España rinaynipa.

²⁵ Manara kankunama rishpaynira Jerusalén llaktama risha chaypi Kristuta kirik masinchikunata yana-

panaynipa. ²⁶ Masedonia allpapi, Akaya allpapi kawsak kirik masinchikunami munanahun chay Jerusalén llaktapi Yaya Diosta kirik nima imayu runakunata yanapanata. Chayraykumi paykuna kikin munashpankuna tantachihunkuna shuk ofrendata chay mana imayu wawkinchikunama kachanankunapa. ²⁷ Jerusalén llaktapi Kristuta kirik israel masinchikunami tukuy parti mana israel masikichikunata yachachishpankuna Jesukristuta kirishkakuna. Chasna kashpan Kristuta kirik israel masinchikunata agradesishpa ali kan shuk ofrendata kachashpa yanapanankunapa, paykuna kikin munashkankunashina. ²⁸ Ñuka chay kirik masinchikunata Jerusalenpi chay tantachishka ofrendata kushkayniwashami España risha. Chasna España rihushpaynimi kankunata rikunata munani. ²⁹ Alita yachani, kankunama rishpaynika Kristu tukuy imapi alita yanapawananta.

³⁰ Wawkikuna panikuna, Amunchi Jesukristu ñukanchita yapa yuyashpan chaymantapas Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yanapashpan shukwa shukwa yuyanakunchi. Chayrayku kankunata tapuni ñukawa pakta yapa sinchita Yaya Diosta mañanaykichipa, pay ñukata sinchikuchiwananpa. ³¹ Mañapaychi Judea allpapi Kristuta mana kirik runakuna mana wañuchiwankunapa. Chaymantapas mañaychi Jerusalenpi Kristuta kirik masinchikuna paykunarayku apahushkayni ofrendata alita apinankunapa. ³² Chasna Jerusalenmanta alilla kutimushpayni Yaya Dios munashpanka kushilla kankunapi paktasha chaypi samanaynipa. ³³ Mañahunimi kushilla kawsayta kuk Yayanchi Dios tukuy kankunawa kananpa. Chasna kachun.

Pablo kirikkunata saludan

16 Wawkikuna panikuna, paninchi Febe kankunata pasyananpa rishpan alita yaykuchiychi. Payka Senkrea llaktapi Jesukristuta kirik masinchikunata yanapakmi kan. ² Imashnami shuk Yaya Diosta kirikkunata yuyanchi, chasnallatata chay paninchita Yaya Diosta kirik kashpan kushilla kayaychi. Chaymantapas payta yanapaychi tukuy ima munashkanpi. Payka Yaya Diosta kirik masinchikunatami achkata yanapashka, ñukatapas achkatami yanapawashka.

³ Chaymanta saludapaychi Kristu Jesuspa shiminta yachachinata yanapawak paninchi Priskata, kusan Akilatapas. ⁴ Paykunami yapa parisirkakuna ñukata wañuchina kahushkankunamanta kishpichiwanankunapa. Chayraykumi achkata agradesini paykunata. Manami ñukallachu agradesini, ashwan tukuy mana israel masikichi kirikkunapas achkatami paykunata agradesinahun. ⁵ Chaymanta saludapaychi Priskapa Akilapa wasinpi tantarik kirikkunatapas. Saludapaychi munashkayni wawkini Epenetota. Payka Asia allpapi Kristuta puntiru kirik runa kashka. ⁶ Saludapaychi paninchi Mariata, payka achkatami tarawashka kankunata yanapananpa. ⁷ Chaymantapas saludapaychi chay ishkey israel masinchikunata Andronikota Juniastapas. Paykunaka karselpi churay tukushka masinchikuna

karkakuna. Tukuy kirikkunapa yapa yuyashkankuna apostolkunami kanahun. Ñukamanta puntiru Kristuta kirikkunami kanahun.

⁸ Amunchi Jesukristuta kirik munashkayni wawkini Ampliatotapas saludapaychi. ⁹ Chaymanta Yaya Diospa shiminta yachachik wawkinchi Urbanota saludapaychi. Chay yapa yuyahushkayni wawkinchi Estakistapas saludapaychi. ¹⁰ Wawkinchi Apelestapas saludapan-kichi. Payka Kristuta katihushkanrayku achkata parisishka. Parisihushpanpas Kristuta kirishpalla katihun. Chaymanta Aristobulopa ayllunkunatapas saludapaychi. ¹¹ Israel masini Herodionta saludapaychi, chaymantapas Narsisopa ayllunkunamanta Amunchi Jesukristuta kirikkunata saludapaychi. ¹² Chaymanta paninchikuna Trifenata Trifosatapas saludapaychi. Paykunaka Amunchi Jesukristupa munashkanta rurashpa tarawahunkuna. Chasnallatata yuyashkanchi paninchik Persidata saludapaychi. Paypas Amunchi Jesukristuta sirvishpa sinchita tarawashkami. ¹³ Amunchi Jesukristuta alita kirik Rufota saludapaychi, paypa mamantapas. Mamanka ñukapa mamaynishinami kan. ¹⁴ Chasnallatata saludapaychi Asinkritota, Flegonteta, Hermesta, Patrobasta, Hermesta, chaymanta tukuy paykunawa tantarik kirik masinchikunatapas. ¹⁵ Filologota, warmin Juliata, chaymanta Nereota, panintapas, Olimpasta, chaymanta tukuy paykunawa tantarik Amunchi Jesukristuta kirikkunatapas saludapaychi.

¹⁶ Kankuna kirikpura shukwa shukwa yuyanakushpa saludanakuychi. Tukuy kaypi kawsak Kristuta kirikkuna kankunarayku saluduta kachanahun.

Pablo yachachin yanka llulla shimikunata mana kasunanchipa

¹⁷ Wawkinikuna paninikuna, alita uyawaychi kankunata rimashkaynita. Tiyan shuk runakuna ali yachachishkaynimanta chikanta yachachikkuna. Chay yachachishkankunawa kankunapa yuyaykichita pantachichishpankuna shukwa shukwa piñanakushpa kawsankichi. Chasna yachachikkunata ama uyaychichu, ashwan paykunamanta anchuriychi. ¹⁸ Paykunaka manami Amunchi Jesukristuta kasunahunchu, ashwan paykuna kikinpa munanankunallata rurashpa kawsanahun. Mishki uyaypa shimikunawa rimashpankuna mana yapa yachak runakunata llullachinahun. ¹⁹ Kankunamanta tukuy runakuna yachanahun alita Yaya Diosta kasushpa kawsahushkaykichita. Chayta yachashpayni yapa kushikuni. Munani kankuna

yachakunaykichipa allata rurashpa kawsanata, mana alikunataka mana ruranaykichipa. ²⁰ Ñukanchita kushilla kawsayta kuk Yayanchi Dioska manana unayankachu kankunata atipachinanpa supaykunapa apunta winsishpa winsishpa rihushkaykichipi sumakta winsinaykichipa. Amunchi Jesús kankunata llakichishpan yanapachun.

²¹ Chaymanta ñukawa parihu Yaya Diospa shiminta yachachik Timoteo kankunata saludan. Chasnallatata israel masinikuna Lusio, Jasonpas, Sosipaterpas kankunata saludanahun. ²² Ñuka Tersio Pablopapa rimashkanta killkak, chaymantapas Jesukristuta kirik kashpayni kankunata saludani. ²³ Gayopas kankunata saludan. Paypa wasinpi kahunchi. Kaypi kawsak kirikkunapas paypa wasinpimi tantarinahun. Kay llaktapi kullkita wakaychak Erastopas kankunata saludan. Chaymantapas kirik masinchi Cuarto kankunata saludanmi. ²⁴ Amunchi Jesukristu tukuy kankunata llakichishpan yanapachun. Chasna kachun.

Yaya Diosta kushichina

²⁵ Wawkinikuna paninikuna, akuychi Yayanchi Diosta atunyachishpa kushichishunchi. Paymi atipan kankunata sinchikuchinata mana sampayashpa Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa. Chasnallatata Yaya Diospa suma ali shiminpi Jesukristu runakunata kishpichishkanmanta riman, maykantami kankunata yachachishkani. Chay shiminpi kunan Yaya Dios ñukanchita riksichishka ñawpa mana riksishkanchita, Wawan Jesukristu wañushkanrayku ñukanchita kishpichishkanta. Manara kay allpata rurahushpanra Yaya Dioska yuyarirka ñukanchita kishpichinanta. Chasna yuyarishpanpas ñawpa payta kasuk runakuna manara alita asirtarkakunarachu imashnami Yaya Dioska ñukanchita kishpichinka nishpa. Kunanka ñami ñukanchita riksichishka. ²⁶ Chay wiñaypa kawsak Yaya Dioska chay ñawpa paypa yachayninwa yachachikkunata kamachirka killkanankunapa pay ñukanchita kishpichinanta. Kunanka ñukanchita chay ñawpa killkachishkanta alita riksichishka. Chaymanta tukuy allpakunapi kawsak manara Yaya Diosta riksik runakunatapas riksichishka, paykunapas payta kirishpankuna kasushpa kawsanankunapa.

²⁷ Jesukristu ñukanchita kishpichishkanrayku akuychi kushichishunchi tukuy uras chay shuklla tukuyta yachak Yayanchi Diosta. Chasna kachun. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi turikichi Pablo*

1 KORINTO

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, Yaya Dios munashpan Jesukristu ñuka Pablota kachawashka paypa shiminta yachachik kanaynipa. Wawki Sóstenes ñukata yanapawahun kay kartata killkanata tukuy kankuna Korinto llaktapi Yaya Diosta kasukkunarayku. Kankuna Jesukristuta kirishpa kawsashpaykichi Yaya Dios kankunata akllashka paypa wawankuna kanaykichipa, chaymantapas paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chaymanta tukuy maypipas kahuk Jesukristuta mañak runakunaraykupas kay kartata killkahuni. Jesukristu ñukanchikunata paykunatapas alita kamachik kan.

³Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo Yaya Diosta agradesin kirikkunata yanapashkanrayku

⁴Wawkikuna panikuna, Yaya Diosta tukuy uras agradesini kankunarayku pay kankunata Jesukristuwa yanapashpan aliyachishkanrayku. ⁵Kankuna Jesukristuta kirishkaykichiraykumi Yaya Dioska kankunata Espiritunwa sumakta atipachishka, alita yachachinata yachak, alita paypa rimashkanta asirtak kanaykichipa. ⁶Chasna kashpaykichi yachanchi Kristumanta kankunata yachachishkaynita alita kirishpa katihushkaykichita. ⁷Chasna alita yachachishkaynita katihushkaykichiraykumi Yaya Dioska tukuy atipachinayashkanta kankunata Espiritunwa atipachirka. Chasna chapahun-kichi Amunchi Jesukristu suma atun yachayninwa shamunanta. ⁸Chasna payta chapashpa kawsahushpaykichimi Yaya Dioska kankunata sinchikuchinka alita rurashpa kawsanaykichipa. Chasnami Amunchi Jesukristu shamuhushpan manana nima pi atipankachu millaypata rimanata kankunamanta. ⁹Yaya Dioska tukuy rimashkantami paktachin. Chasna paktachik kashpan munan ñukanchikuna Wawan Jesukristuwa parihu kawsananchipa, pay Amunchi kashkanrayku.

Pablo yachachin kirikkunapura mana chikninakushpa chikan chikan muntun tukunankunapa

¹⁰Wawkikuna panikuna, shukkuna Kloepa ayllunkuna rimawashkakuna kankuna piñanakushpa kawsahushkaykichimanta. Chayrayku Amunchi Jesukristu kamachiwashpan kankunata rimani: Tukuy kirik masakichikunawa parihu yuyanakushpa yanapanakushpa shuk yuyayllawa kawsaychi. Ama rimanakushpa piñanakushpa kawsaychichu. ¹²Kankuna-

ka mana alitachu yuyarihunkichi. Shuk kankunamanta rimanahun: Ñukanchika Pablota yachachishkantami katihunchi. Shukkunaka rimanahun: Ñukanchika Apolospa yachachishkantami katihunchi. Shukkunaka rimanahun: Pedropa yachachishkantami katihunchi. Shukkunaka rimanahun: Ñukanchika Kristupa yachachishkanllatami katihunchi nishpa.

¹³Kristuwa shukllashina kashpanchi ¿alichu kama chikan chikan tantarishka kanaykichipa? Manami alichu kan. ¿Ñuka Pablota kruspi klabashpa wañuchiwashkakuna kankunata kishpichinaynipa? Mana, ashwan Jesukristutami chasna wañuchirkakuna. ¿Ñukata kasuk tukushkaykichita rikuchishpachu bawtisarishkankichi? Manami ñukata kasuk tukushkaykichita rikuchishpachu, ashwan Jesukristuta kasuk tukushkaykichita rikuchishpami bawtisarishkankichi. ¹⁴Yaya Diosta agradesini ishka yawkillata bawtisashkaynirayku Krispota Gayotapas. Ñukaka mana munashkanichu kankuna shukkunata rimanaykichipa: Pablo ñukata bawtisawashpanmi ñukaka kankunamanta ashwan ali kani nishpa. Chayrayku nima shukta ashwan kankunamanta bawtisashkanichu. ¹⁶Ari, chaymantapas wawkinchi Estefanaspa ayllunkunata bawtisashkani. Paykunallatami yuyarini bawtisashkaynita. ¹⁷Jesukristuka mana kamachiwashkachu bawtisashkaynipa, ashwan kamachiwashkami chay suma ali shimita runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa. Runakunata yachachihushpayni mana shuk yachak runashinachu ali shimikunawa yachachini. Chasna yachachinimaka, runakunata arkaynima alita asir-tanankunapa imaraykumi Kristu kruspi wañushka.

Kristuka Yaya Diospa yachaynintami alita rikuchin

¹⁸Jesukristu runakunata kishpichinanpa kruspi wañushkanta yachachishpanchi tukuy nina mana wañukma rihuk runakuna yuyarinahun muspashina yanka rimashkanchita. Ashwan ñukanchikuna Yaya Diospa akllashkan kashpanchi paypa kawsak riananchipa, chay shimika Yaya Diospa atun yachaynintami rikuchin.

¹⁹Kasna Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi riman: Ñukaka yachakushka runakunapa yachanankunata kichusha, chasnallatata yuyayninkunatapas kichusha nishpa.

²⁰¿Imata valin chay yachayyukuna, tukuy chay yachachikkuna, maykankunami paykuna kikin yanka nishpa yuyayninkunamantalla rimanakunahun? Mana valinchu, paykuna mana Yaya Diospa yachayninwa

yachachik kashkankunarayku. Yaya Dioska ñukanchita rikuchishka chay runakunapa yuyayninkunaka yanka nishpa kanankunata. ²¹ Yaya Dios yapa ali yachak kashpan munarka runakunaka mana atipanankunapa paykuna kikin yuyayninkunallawa payta riksinata. Runakuna chay yachachishkanchimanta rimashpankunapas muspashina yanka rimanahun nishpa, Yaya Dioska munan chayta kirikkunallata kishpichinata.

²² Ñukanchi israel runakunamanta achkakuna nima ima uras rikushkanchi atun yachaywa runakunata rikunayashpankunapas kankuna mana israel runakunamanta achkakuna yachayta maskashpankunapas ñukanchika yachachinchi Kristu kruspi wañushkanmanta. Chasna yachachishpanchi ñukanchi israel runakunamanta shukkunaka rimanahun: Shuk kruspi wañushka runaka Yaya Diospa kastigashkanmi. ¿Imashnataya atipama ñukanchita kishpichinata Yaya Diospa kastiganamantaka? nishpa. Kankuna mana israel runakunamanta achka asichishpa rimanahun: Kristu kruspi wañushkanrayku Yaya Diospa kastiganamanta kishpinchi nishpa rimashpayki muspa runashina rimanki. ²⁴ Chasna rimashpankunapas ñukanchi Yaya Diospa kayashkan runakunarayku, israel runakuna, mana israel runakuna kashpanchipas Kristuka kruspi wañushkanmanta kawsarishkanwa rikuchirka Yaya Diospa atun yachayninwa kashkanta. ²⁵ Maykanmi runakunarayku yanka nishpa Yaya Diosmanta uyarin, chayka kanmi ashwan suma yachay runakunapa yachayninkunamanta. Maykanmi runakunarayku sampa rikurin Yaya Diosmanta, chayka kanmi runakunapa atipanankunamanta ashwan pasa atipana.

²⁶ Wawkikuna panikuna rikuychi, ñukanchimanta mana achka kanchichu yachak, kamachik, achka kulkiyu runakuna. Chasna kashpanchipas Yaya Dios ñukanchita akllashka kishpishka kananchipa. ²⁷ Chasna runakunapa rikushkanpi mana yachak runakuna kashpanchipas Yaya Dioska ñukanchita akllashka, chay yachak runakunata pinkachishpan rikuchinanpa, paykuna kikin yachayninkunawa mana kishpinata atipanankunata. Chasna sampa runakuna kashpanchipas Yaya Dioska ñukanchita akllashka kishpishka kananchipa, chay kamachik runakunata pinkachishpan rikuchinanpa paykuna kikinpa yachayninkunawa mana kishpinata atipanankunata. ²⁸ Yaya Diosta mana kirik runakunaka ñukanchita chiknishpankuna mana ali runakunachu kankichi nishpa rimashpankunapas Yaya Dioska ñukanchita akllashka kishpichirishka kananchipa. Chayrayku maykankunami yuyarinahun yachak kanankunata, paykunataka Yaya Dios rikuchin mana paykuna kikin yachayninkunawa kishpinata atipanankunata. ²⁹ Chayrayku nima maykan atipanchu Yaya Diosta rimanata ñukami yachak kani, mana munanichu yachachiwanaykita nishpa.

³⁰ Yaya Dioska ñukanchita kishpichishka Jesukristuwa tantaylla kawsananchipa. Payka ñukanchita yanapan Yaya Diospa shiminta asirtananchipa. Tukuy uchanchikunamanta ñukanchita llakichishpa yanapan

paypa munashkanta rurashpa kawsananchipa. Ñawpa mana ali rurashkanchikunarayku kastiganan kashkanchimanta ñukanchita kishpichin manana uchata rurashpa kawsananchipa.

³¹ Kasnami Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi ñukanchita riman:

Maykanmi yuyarin ñuka kani ashwan ali shukkunamanta nishpa, chayka yuyarichun Yaya Dios tukuyta rurak kashpan paylla tukuyamanta ali atun kananta nishpa.

Pablo yachachin Jesukristu kruspi wañushkanmanta

2 Wawkikuna panikuna, ñuka kankunama rishpayni mana ñuka kikinpa yachaynitachu kankunata yachachirkani. Nima rimarkanichu ñukaka alita yachachikmi kani nishpa. Ashwan runakunapa mana yachashkan Yaya Diospa rimashkantami yachachinaynipa rirkani. ² Kankunawa kahushpayni kankunata yachachirkani Jesukristu kruspi wañushpan ñukanchita kishpichishkanta. Chayllatami kankunata yachachirkani. Mana munarkanichu chikanta yachachinata. ³ Chasna kankunama rishkayni uras yapa sampa kanaynita musyarkani, imashnashi yachachisha mana yapa rimanata yachakchu kani nishpa. Yapa manchaywa karkani imashi pasawanka nishpa yuyarishpayni. ⁴ Chasna yachachihushpayni mana ñukapa yachaynitachu shuk alita rimanata yachakshina kankunata yachachirkani. Ashwan Yaya Diospa Espiritunmi yachayninwa yanapawashpan yachachirkani alita asirtanaykichipa. ⁵ Mana munarkanichu runakunapa yachayninkunata uyashkaykichirayku payta kirik tukunaykichipa. Ashwan munarkani kankuna Yaya Diospa yachayninwa payta kirik tukunaykichipa.

Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yanapashpan alita riksinchi Yaya Diosta

⁶ Kankuna Yaya Diosta alita kasunata yachakushpaykichika ñukaka ashwantami kankunata Yaya Diospa rimashkanta yachachisha. Manami runakunapa, nima kamachik runakunapa yachayninkunatachu kankunata yachachihuni. Chay yachaykunaka shuk ratullami.

⁷ Yaya Dioska manara kay allpata rurahushpanra yuyarirka, ñukanchita kishpichishpan silupi paywa kawsananchita. Chasna Yaya Diospa yuyarishkanta nima pi yachakarachu. Chay manara runakunapa yachahushkantami ñukaka kankunata yachachihuni.

⁸ Chay kamachik runakunaka Yaya Diospa yuyarishkanta manami yachanahunchu. Yachanahuma karka, manami chay silumanta shamushka Jesukristuta kruspi klabashpa wañuchinahumachu karka. ⁹ Ashwan ñawpamanta pacha Yaya Diospa killkachishkanpi rimashkashina paktarirka kasna nishkaka:

Yaya Dioska payta alita yuyakkunarayku shuk ali kawsana llaktata rurashka. Chaytaka nima maykan rikushkarachu, nima uyashkarachu, nima yuyarishkarachu nishpa.

¹⁰ Yaya Dios Espiritunwami kunanka tukuy chaykunata ñukanchita riksichishka. Paypa Espiritun tukuyupi alita riksichik kashpan Yaya Diospa yuyaynintapas alita yachashpan riksichin. ¹¹ Mana nima pi yuyayninchitaka atipanchu yachanata, ñukanchi kikinllami yachanchi. Chasnallatata nima pi Yaya Diospa yuyaynintaka yachanchu. Yaya Diospa Espiritunlla paypa yuyaynintaka yachan. ¹² Chay Espiritunta ñukanchikunaka kuy tukushkanchi Yaya Dios ñukanchita yuyashpa kushkanta ñukanchirayku rurashkanta riksichinanpa. Mana kuy tukushkanchichu Yaya Diosta mana kasuk runakunata kamachikpa yuyayninta chay runakuna yuyarishkankunashina yuyarinanchipa. ¹³ Chasna Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yachachishpanmi tukuy chaykunata runakunata yachachinchi. Mana ñukanchi kikinpa yuyayninchimantachu yachachihunchi. Ashwan Yaya Diospa Espiritun riksichishkantami paypa Espiritunwa kahukkunata yachachihunchi.

¹⁴ Chay mana Yaya Diospa Espiritunwa kawsakkunaka manami riksinyanahunchu Yaya Diospa Espiritun riksichishkanta. Paykunaraykuka muspa yuyayyu yanaka rimahushkashinami. Mana munanahunchu kirinata, nima atipanahunchu asirtanata. Chaytaka Yaya Diospa Espiritunwa kawsakkunallami asirtanahun. ¹⁵ Ñukanchi Yaya Diospa Espiritunwa kawsakkunami tukuy riksichishkanta alita asirtashpanchi yachanchi maykankunami ali, maykankunami mana alichu Yaya Diospa rikushkanpi. Ashwan ñukanchitaka nima maykan atipanchu asirtanata, Yaya Diospa Espiritun mana paypi kawsashpanka.

¹⁶ Ñawpa Yaya Dios killkachishkanpi riman:

Nima pi Yaya Diospa yuyayninta riksichinchi. Nima pi atipanchu paytaka yachachinata nishpa. Paypa Espiritun ñukanchipi kashpanmi ñukanchika Kristupa yuyayninta riksichinchi.

Pablo riman tukuy ali yachachikkuna chasnalla yanapaklla kanankunata

3 Wawkikuna panikuna, kankuna Kristuta kirik runakuna kashpaykichipas manara alita asirtahunkichirachu Yaya Diospa yachachinanta. Manara Yaya Diospa Espiritunta kasunata yachakushpaykichi shuk llullu wawakunashina kankichi. Chayraykumi ñukaka kankunata manara tukuy Kristupa yachachiwashkanta atipashkanichu yachachinata, imashnami Yaya Diospa Espiritunta kasuk runakunata yachachini. ² Yaya Diospa rimananka shuk suma mikunashinami. Paypa rimashkanta manara kasuhushpaykichimi shuk chuchuk llullu wawakunashinara kankichi, chay suma mikunata manara mikunata atipak. Chayraykumi manara tukuytarachu kankunata yachachihuni. Manarami atipankichirachu yachakunata. ³ Mana ali munanaykichikunata katinkichira. Kankunapura parihuyanayashpa, rimanakushpa, piñanakushpa kawsahunkichira. Chasna kawsahushpaykichi manarami Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkanchu kankichi, ashwan Yaya Diosta mana kasuk runakunashina kankichira. ⁴ Kankunamanta shukkunaka rimankichi ñuka-

ka Pablopacha yachachishkanllatami katini nishpa. Shukkunaka rimanahun ñukaka Apolospa yachachishkanllatami katini nishpa. Chasna rimashpaykichimi kankunaka kawsahunkichi mana Yaya Diosta kasukkunashina.

⁵ Alita yuyariychi. Ñuka Pablo, chay wawki Apolospas Yaya Diosta kasushpa kankunata yanapak runa masikichimi kanchi. Kankunata yachachishpanchimi kankunapas Yaya Diosta kasuk tukushkankichi. ⁶ Yaya Diospa rimashkanka shuk tarpu muyushinami. Kankunapa yuyaykichika shuk ali allpashinami. Ñuka kankunata Yaya Diospa shiminta yachachishpayni shuk muyuta tarpukshinami kashkani. Wawki Apoloska kankunata yachachishpan shuk muyuta wiñanampa yakuwa wichahukshinami kashka. Chasna kashpanchipas Yaya Diosta kankunata asirtachishka paypa rimashkanta. Pay yanapashpanlla shuk wiñahuk muyukunashina kankichi. ⁷ Chasna kashpan maykan tarpuk, maykan yakuta wichak kashpanpas mana imachu kan. Ashwan Yaya Diosmi ruran tukuyta, payllami atipan wiñachinata tukuy tarpukunata. ⁸ Shukkuna tarpushpankunapas shukkunaka yakuta wichashpankunapas chasnallami kanahun. Yaya Dios karan shukta kun paypa tarawashkanmanta. ⁹ Wawki Apoloska Yaya Diospa shiminta alita yachachik masinimi. Chasna yachachik masini kashpanmi payka ñukawa parihu Yaya Diosta alita kasushpa kawsahun. Kankunami Yaya Diospa chakranshina kankichi. Yaya Diosmi ñukanchita kachashka parihu paypa chakranpi tarawananchipa.

Chaymantapas Yaya Dios shuk wasita rurahukshina kashpan kankuna chay wasihushkashina kankichi. ¹⁰ Ñukaka Yaya Diospa kuwashkan yachaywa Jesukristumanta yachachishpayni shunku orkonkunata alita shayachikshina kani. Ñuka yachachishkayniwashpa yachachikkuna pishishkata churakkunashina kanahun. Tukuy yachachik runa yuyarinan tiyan imashnami alita yachachinka. ¹¹ Yaya Dioska Jesukristuta kachashka paypa wasinpi orkonkunashina kananpa, payta kasukkuna payllapi sinchikushpa kawsanankunapa. Chasna kashpanmi nima pi atipanchu chikanta yachachishpa rimanata, shukpi sinchikushpa kawsananchi tiyan nishpa.

¹² Kunan Jesukristupi sinchikushpa kawsashpanchipas mana tukuy chasnalla alikunata rurashpa kawsanchichu. Shukkunaka Yaya Diospa rimashkanta alita kasushpankuna oromanta, aserumanta, yapa chaniyu rumimanta wasinta alita rurahukshinami kanahun. Shukkunaka mana alita kasukkunaka kaspimanta, pintumanta, pankamanta wasinta mana alita rurahukshinami kanahun. ¹³ Tukuy rurashkanchikunaka riksirishka kanka imashna kanahun. Amunchi Jesukristu kuti shamuhushpan imashna rurashpa kawsashkanchikunata, imashna yachachishkanchikunata rikushpan rimanka, alitachu manachu rurashkanchi nishpa. Tukuy chay rurashkanchikuna ninapi churay tukushkashina kamay tukunkakuna alichu manachu nishpa. ¹⁴ Jesukristupi sinchikuk runapa rurashkankunaka ninapi churay tukushkashina kamay

tukushpan ali kananta rikuchishpanka Jesukristuka rurashkankunamanta payta kushichinka. ¹⁵ Ashwan shukpa rurashkanka shuk wasi llampu rupashkashina kashpan nima imata kuy tukunkachu. Paylla kishpichiy tukunka ninamanta kishpishkashina nima imayu.

¹⁶ Wawkikuna panikuna yuyariychi kankuna Yaya Diospa wasinshina kanaykichita. Yaya Diospa Espiritun kankunapi kawsahun shuk wasipishina. ¹⁷ Shuk runakuna Yaya Diospa wasinta waklichishpankunaka Yaya Dioska paykunata kastiganka, chay wasika paypa kashkanrayku. Chay wasinshinami kankunaka kankichi.

¹⁸ Ama kankuna kikinpa yuyaykichipi pantachiriy-chichu. Kankuna runakunapa yachashkankunata yachashkaykichirayku yachak kani nishpa yuyarishpaykichi llullachirinkichimi. Shutipa yachak kanaykichipaka runakunapa rikushkanpi mana yachakshina tukunaykichi tiyan. ¹⁹ Maykanwami shuk runa yachak tukun runakunapa rikushkanpi chaykunamantami Yaya Dioska riman yanka nishpa kananta. Paypa killkachishkanpi riman:

Maykankunami paykuna kikin yuyarinahun yachak kanankunata, chaykunataka Yaya Dioska chay yachanankunallawa pantachichin paykuna kikin waklichirinankunapa nishpa.

²⁰ Chaymantapas riman:

Yaya Dios yachan tukuy yachak kani nishpa yuyarik runakunapa yuyayninkuna yanka kananta nishpa.

²¹ Chayrayku nima maykan yuyarichun ñukata yachachiwakka tukuy yachachikkunamanta ashwan alimi nishpa. Tukuy Yaya Diospa churashkan ali yachachikkunaka kankunaraykumi. ²² Tukuy ñukanchi yachachikkunata, ñuka Pablota, Apolosta, Pedrotapas Yaya Diosmi kankunarayku kachashka kankunata yachachishpa yanapananchipa. Chaymanta Yaya Dioska tukuy ima kay allpapi tiyakta kankunata kushka kankunarayku kananpa. Kawsay, wañuy, kunan pasahushkaykichi, chaywasha pasanaykichi, tukuy shukkunapas, tukuy chaykuna kankunarayku kanahun yanapak kanankunapa. ²³ Chasna kashpanpas kankunaka Kristupa kankichi. Kristuka Yaya Diospa Wawanmi. Yaya Dioska tukuyta kukmi kan.

Tukuy ali yachachikkunata chasnalla yuyananchi tiyan

4 Wawkikuna panikuna, Kristu ñukata, Apolosta, Pedrota kachashka kankunata yanapananchipa, tukuy manara yachashkaykichi Yaya Diospa yuyarishkankunata yachachishpanchi asirtanaykichipa. Chayrayku ñukanchimanta yuyariychi tukuy chay yachachikkunaka chasnalla Kristuta kasuk ñukanchita yanapakkuna kanahun nishpa. ² Chasna Kristupa kamachishkan kashpanchi mana sakishpa paypa munashkanta rurashpa kawsananchi tiyan tukuy runakuna yachanankunapa alita yachachihushkanchita.

³ Kankuna chasna, manachu chasna kanaynita rimashpaykichi mana imananchu. Kay allpapi kamachik apukuna chasna, manachu chasna kanaynita rimashpankuna mana imananchu. Nima ñuka kikin ri-

manichu chasna, manachu chasna kanaynita nishpa. ⁴ Yuyarini alillata rurahushkaynita. Chasna kashpanpas mana chayraykuchu Yaya Diospa rikushkanpika ali tukushkani. Amunchi Jesukristullami yachashpan atipan rimanata alitachu yachachihuni manachu nishpa. ⁵ Chayrayku manara Jesukristu shamuhushpanra ama yankamanta yuyarishpa rimaychichu kanka mana alitachu yuyarishpa rurahunki nishpa. Amunchi Jesukristu shamuhushpan paymi alita ñukanchita riksishpan rimanka rurashkanchikuna yuyayninchikuna alichu manachu nishpa. Tukuy pakashka yuyayninchikunata rurashkanchikunata riksik kashpan ñukanchita riksichinka. Alita rurashkanchita yachashpan pay ñukanchita kushichishpa rimanka alitami rurashkankichi nishpa.

⁶ Wawkikuna panikuna, tukuy chaykunata kankunata yuyashpa yachachihuni Apolosmanta ñukamantapas yuyachishpa alita asirtanaykichipa. Ama rimaychichu: Pablota Apolosmanta ashwan ali yachachikmi. Chayrayku Pablollata kasushpa kawsani nishpa. Chasnallata ama rimaychichu: Apolosta Pablomanta ashwan ali yachachikmi. Chayrayku Apolosllata kasuhuni nishpa. Ñuka kankunata yachachishkani yachakunaykichipa Yaya Diospa rimashkanllata kasushpa kawsanaykichipa. Ama kirik masakichita rimaychichu: Ñukata yachachikka kanta yachachikmanta ashwan alimi nishpa. ⁷ Kankunaka mana shukkunamanta ashwan alichu kankichi chasna rimanaykichipa. ¿Manachu yuyarinkichi tukuy ali yachana tukuy charihushkaykichipas Yaya Diospa kushkan kananta? Yaya Dios mana kankunata yanapashpanka mana atipankichichu ruranata nima yachanata nima imata. Chayrayku ama kankuna kikinta atunyachiriychichu.

⁸ Kankuna yuyarinkichi ña tukuy imata yachak kanaykichita. Yuyarinkichi tukuy munashkaykichita apishkaykichita, chaymanta ña kamachinata atipanaykichita. Ñukanchimanta manana nima imata munankichichu yachakunata. Kushikuynimami kankuna chasna suma yachak ali kamachikkuna tukushka kankichima karka. Chasna kankichimaka, ñukanchipas kankunawa parihu kamachikkuna tukunchima karka. ⁹ Ñukanchi Jesukristupa kachashkan runankunaka mana chasnachu yuyarinchi. Yuyarini Yaya Dios ñukanchita churashkanta tukuy runakunamanta washanirukunataashina, imashami shuk wañuchiy tukunapa kahuktashina. Tukuy runakuna angelkunapas ñukanchita rikunahun piña animalwa makanakuhuktashina yachanankunapa alitachu manachu Yaya Diosta kasushpa kawsahunchi nishpa.

¹⁰ Kristumanta yachachihushpanchi runakuna ñukanchita yanka rimanahun muspa yuyay illa runakunashina kananchita. Kankunataka rimanahun, Kristuta kirishpa kawsashpaykichi yapa ali yachak kanaykichita. Runakunapa rikushkanpi ñukanchika nima imata atipak runakunashinami kanchi. Kankunaka paykunapa rikushkankunapi tukuyta atipak runakunashina kankichi. Runakuna ñukanchita mana yuyanahun, kankunataka sumakta yuyanahun. ¹¹ Kunankama

yarkayta, yakunayayta, churarinanchimanta parisishpa kawsahunchi. Runakuna ñukanchita chiknishpa makanahun. Wasi illashina purishpa kawsahunchi.

¹² Makinchiwa sampayakta tarawashpa kawsahunchi. Chasna kahushkanchita rikushpankunapas shuk runakuna chiknishpa rimanahun mana ali kananchita. Ñukanchi paykunataka ali shunkuwa ayninchi Yaya Dios kankunata yanapashpa kushichichun nishpa. Runakuna chiknishpa ñukanchita makashpankunapas paykunata nima imata ruranchichu. ¹³ Pinkachinayashpa mana alikunata ñukanchimanta rimashpankunapas ñukanchika yuyashpa paykunamanta alikunallata rimanchi. Tukuy runakuna ñukanchita wasuratashina rikunahun. Kunankama tukuy runakunaraykuka tukuy-manta mana valikshina kanchi.

¹⁴ Wawkinikuna paninikuna, kankunaka munashkayni wawaynikunashinami kankichi. Chayraykumi chasna rimashpa alita kankunata kunahuni. Mana pinkachinaynipachu chasna rimahuni. ¹⁵ Ñuka kankunata yachachishkani Jesukristu chay mana ali rurashkanchikumanta llakichishpan ñukanchita kishpichinanmanta. Chasna yachachishkaynimanta Jesukristupi sinchikushpaykichi ñukaka kankunarayku yayaykichishina kani. Achka ali yachachikkuna kankunarayku tiyashpanpas ñukallami yayaykichishina kani. ¹⁶ Chasna kashkayniraykumi kankunata rimani, imashnami ñukaka alita rurashpa kawsani, chasna kankunapas alita rurashpa kawsaychi nishpa.

¹⁷ Chayrayku wawkinchi Timoteota kankunama kachahuni. Paypas munashkayni wawaynishinami, alita yachachik kan. Kay wawkinchita kachahuni kankunata yuyachinanpa, imashnami ñuka alita Kristu Jesusta kasushpa kawsahuni nishpa. Kankunata yachachinka tukuy purishkayni llaktakunapi tukuy Jesukristuta kirikkunata yachachishkaynikunata. ¹⁸ Shukkuna kankunamanta paykuna kikinlla yachakshina rikuriyashpankuna ñukamanta rimanahun manashi pasyak shamunkachu nishpa. ¹⁹ Chasna rimashpankunapas Yaya Dios munashpanka kankunata pasyak rishami. Chasna rishpayni rikusha chay paykuna kikin atunyachirishpa rimak wawkikuna shutipachu manachu Yaya Diospa yachayninwa kahushkankunata rikuchinahun. ²⁰ Yachanchi Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsashpanchika yachayninwa alikunata rurashkanchiwa rikuchinchi, mana rimashpalla kipurinchichu. ²¹ Kankunama rishpayni ¿imashnata munankichi ruranaynipa? ¿Kankunata asutihukshina sinchi shimiwa rimanaynipachu risha? ¿Kankunata yuyahushkaynita alita rikuchishpa ali shunkuwa rimanaynipachu risha?

Pablo yachachin mana ali rurak kirikta kastiganapa

5 Wawkikuna panikuna, shuk runakuna rimawashkakuna chay llaktaykichipi shuk kirik wawki maman tukuta warminrayku apishkanta. Ñuka ka chayta yachashpaynimi yapa llakirishka kahuni. Nima Yaya Diosta mana kirik runakuna chasna millaypata rurashpa kawsanahun. ² Chay wawki chasna

kawsahushpan yapa llakirishpa pinkarinkichima karka. Chasna rurashkanta rikushpaykichi llakirinaykichiranti ali kawsaktashina payta kushichinkichi. Chay mana alita rurahuk wawkitaka rimaychi Yaya Diospa wasinpi manana kankunawa parihu tantarinanpa. ³ Ñuka kankunawa mana kahushpaynipas yapami kankunata yuyarishpa kahuni. Amunchi Jesukristu kamachishka kashpayni kankunata rimani: Chay yapa millaypata rurak wawkita kastiganaykichi tiyan. ⁴ Kankuna Amunchi Jesukristuta kasuk kashkaykichirayku tantariychi kwintanaykichipa. Ñukapas yuyaynipi kankunawa kasha. Chasna tantarishpaykichi Amunchi Jesukristumi yachayninwa kankunata yanapanka. ⁵ Chasna kashpan chay runata kamachiychi kankunamanta anchurinanpa. Pay munashkanshina supaykunapa apunpa munashkanta rurashpa kawsachun yapa parisishpan chay mana alikunata ruranayashkanka tukurinanpa, Amunchi Jesús shamuhushkan punchapi kishpichiy tukunanpa. ⁶ Ñukanchimi shukkunamanta ashwan ali kanchi nishpa rimashkaykichika mana alichu. ¿Manachu yuyarinkichi shuk uchilla lewadurawa urtiyachishkaka panrayku chapushkanchipi churashka kashpan tukuyta urtiyachinanta? ⁷ Chayrayku chay mana ali rurak wawki urtiyachik lewadurashina kashpan anchuchiychi kankunamanta shuk wawkikuna mana yuyarinankunapa payshina mana alita ruranata. Chay runata anchuchishpaykichi shuk mana urtiyachishka panshina kankichi. Chasna tukunaykichipami Yaya Dioska Kristuta kachamurka, Paskua punchakunapi shuk obeha maltashina uchanchiranti wañunanpa. ⁸ Chayrayku akuychi Paskua punchakunapishina alicharishka kishpichiy tukushkanchita yuyarishpa kushikushunchi. Imashnami lewadurawa urtiyashka chapurishkata wichupayanchi pan mana urtiyachishkata mikunanchipa, chasnashina tukuy mana ali rurananchikumanta sakishunchi ali yuyaywana alikunata rurashpa, mana llullashpa kawsananchipa.

⁹ Shuk kartaynipi ña kankunata rimashkani mana tantarinaykichipa musayaysiki runakunawa. ¹⁰ Chasna yachachishpayni mana kankunata rimahunichu tukuy musayaysiki runakunamanta, tukuy imata munashpa kawsakkunamanta, shuwakunamanta, runa rurashka dioskunata mañakkunamanta anchurinaykichipa. Chasna kama karka, kay allpamanta llukshinaykichi tiyama.

¹¹ Ashwan kankunata rimani chasna runakunawa mana tantarinaykichipa kirikmi kani nishpa rimashpankunaka. Shuk wawkikuna Jesukristuta kirikmi kani nishpa rimashpankunapas musayashpa, tukuy ima tiyashkata munarishpa, runakuna rurashkankuna dioskunata mañashpa, llullashpa, machashpa, shuwashpa kawsanahun. Chasnakunawa nima mikhushkaykichipi tantariychichu.

¹² Mana Yaya Diosta kasuk runakuna mana alita rurahushpankunaka paykunata nima imata rimaychichu. Yaya Diosmi paykunata rimanka mana alitachu kawsahunkichi nishpa. Ashwan shuk wawki Yaya Diosta alita katihushkanmanta mana alita rurahushpanka

payta shuti rimaychi mana chay millaypata rurashpa kawsaynachu nishpa. Chay wawki mana kasunayashpanka kastigaychi. Chayrayku chay rimashkayni millaypata rurakta chawpikichimanta wichuychi.

Kirikunapura alichanamanta riman

6 Wawkikuna panikuna, ¿imashnataya kankunamanta shukkunaka Jesukristuta kirik masikichiwa shuk imamanta mana alichanata atipashpankuna rimak rinahun Yaya Diosta mana kasuk alichak apuykichita chaypi alichanankunapa? ¿Imaraykutaya mana rimak rinahunchu Yaya Diosta kasukkunata kankunapura alichanaykichipa?

² ¿Manachu yachankichi shuk pucha ñukanchi Jesukristuta kirikkuna tukuy mana payta kirikkunata rimananchi kashkata kanmi alita rurashkanki, kanka mana alitachu rurashkanki nishpa? Chasna kashpan ¿manachu ashwan yachankichima alichanata kay allpallapi uchilla alichanaykichi kashkata? ³ ¿Manachu yachankichi tukuy Yaya Diosta yanapak angelkunatapas rimananchi kashkata kanmi alita rurashkanki, kanka mana alitachu rurashkanki nishpa? Chasna kashpan ¿manachu ashwan alichanata yachankichima kay allpapi kawsahushpanchira alichanaykichi kashkata?

⁴ Chasna alichanaykichi kashkaka kankunapurapi tiyashpan ¿imaraykuta rimak rinkichi chay nima imapi Yaya Diospa munashkanta yachakchu nishkaykichita pay kankunarayku alichananpa? ⁵ Kayta kankunata rimani pinkarinaykichipa. ¿Manachu kankunapurapi tiyan yachakka, maykanmi atipama alichanata kirikkunapura rimanakushpa kahushkankunamanta? Ari tiyanmi. ⁶ Chasna kashpantata kirikkunapura rimanakushpa katinkichi. Mana chayllachu, ashwan Jesukristuta mana kirik apukunapa puntankunapi rimak rinkichi.

⁷ Jesukristuta kirik masikichiwa rimanakushpa kawsashpaykichilla ña rikuchin mana alita rurahushkaykichita. Chasna kashpan ashwan ali kama kirik masikichi kankunata mana alita rurahushpankunaka mana piñarishpa awantanaykichipa, chaymantapas shuk kirik masikichi kankunamanta shuk imata shuwashpanka apananpa sakinaykichipa. ⁸ Ashwan kikin kirik masikichikunata kankunaka mana alikunata rurankichi, llullachishpa paykunamanta shuwankichi.

⁹ ¿Manachu yachankichi chay mana alita rurak runakuna Yaya Diospa kamachinan mushu mundupi mana yaykunankunata? Ama llullachiriyichichu kankuna kikin. Runa rurashka dioskunata mañak runakunaka, shukpa warminwa musayak runakunaka, shukpa kusanwa musayak warmikunaka, kari masinwa musayakkunaka, shuk musayakkunapas, tukuy paykunami mana yaykunkunachu Yaya Diospa kamachinan mushu mundupi. ¹⁰ Chasnallatatami tukuy shuwakunata, shukkunapa imankunata munaysikunata, machaysikikunata, nima wasi wasipi yaykushpa yanka rimakkunata, llullachiyisikikunata Yaya Dioska manami yaykuchinkachu paypa kamachinan mushu mundupi.

¹¹ Ñawpa kankunamanta shukkuna chasna mana alita rurak runakunami karkankichi. Kunanka Yaya Diosta tapushkaykichirayku payka tukuy chay millaypa rurashkaykichimanta kankunata llakichishpan pichashka, paypa aliyachishkan runakuna kanaykichipa. Kunanka Amunchi Jesukristu wañushkanraykumi Yaya Dioska Espiritunwa kankunata yanapashpan ucha illa kashkaykichita rikuhun.

Uchamanta anchurishka kashpanchi tukuy aychanchiwa Yaya Diosta kushichinanchi tiyan

¹² Kankunaka rimankichi ñukaka tukuy munashkaynita atipani ruranata nishpa. Ari, rimashkaykichika shutipami. Chasna kashpanpas manami tukuychu ali kama ñukanchirayku. Ari, atipanchima tukuy munashkanchita rurashpa kawsanata. Chayta rurashpa kawsahushpanchika alimanta alimantami ashwanllatana munanchima ruranata chay mana alikunata. Chasna kashpanka chay mana ali ruranakunata mana ruranayashpanchipas manami atipanchimachu sakinata. Chayrayku mana alichu tukuy munashkanchita rurananchipa mana kuti kamachirishkashina tukunanchipa. ¹³ Shuk runakuna rimanahun: Yaya Dioska tukuy ima mikunata ñukanchita kushka mikunanchipa. Wiksanchita rurashka mikunata apinanpa nishpa. Ari, chayka shutipami. Chasna kashpanpas yuyariychi Yaya Dios ishkantita kulluchinanta. Chaymantapas chasna yuyarishpaykichipas manami shutipachu Yaya Dios aychanchita rurashka musayanakushpa kawsananchipa. Ashwan payka aychanchita rurashka payllata kasushpa kawsananchipa. ¹⁴ Chaymantapas imashnami payka atun yachayninwa Jesukristuta wañushkanmanta kawsachirka, chasnallatatami ñukanchitapas wañushkanchimanta kawsachinka.

¹⁵ ¿Manachu yachankichi Kristu aychanchipa amun kananta? Chasna kashpan ¿alichu kama chay Kristupa aychanta puta warmikunapa aychanwa tantachinanchipa? Manami alichu. ¹⁶ ¿Manachu yachankichi shuk kari puta warmiwa musayashpanka paywa shuk aychashinalla tukunanta? Ñawpamanta pacha Yaya Diospa killkachishkanpi riman shuk kari warmiyashpanka chay warmiwa shuk aychashinallami tukun nishpa. ¹⁷ Ashwan maykankunami Amunchi Jesukristuta kasuk tukunahun paywami shuklla kanahun, Yaya Diospa Espiritun shukllatashina rurashkanrayku.

¹⁸ Chasna Amunchi Jesukristuwa shuklla kashkanchirayku ama musayanakushpa kawsaychichu. Shuk uchakunata rurashkaykichimanta aychaykichika manami mapayachishkashina tukunchu. Ashwan musayashpa kawsahushpaykichika kikin aychaykichitami waklichinkichi. ¹⁹ ¿Manachu yachankichi aychaykichika Yaya Diospa Espiritunpa kawsanan wasishina kananta? Yaya Dios Espiritunta kankunama kashashka kawsananpa shunkuykichipi shuk wasipishina. Chayrayku mana kankuna kikin chu aychaykichipa amun kankichi. ²⁰ Jesukristumi yapa nanayta parisishpa wañurka supaypa kamachishkankunamanta ñukanchita kishpichishpan Amunchi tukunanpa. Chasna pay-

pa kashpanchi Yayanchi Diosllata aychanchiwa kushichinanchi tiyan munashkanllata rurashpa kawsananchipa.

Warmiyu karika, kusayu warmipas, imashnami kawsanankuna tiyan

7 Wawkikuna panikuna, kankuna kartaykichipi tapuwashkankichi alichu manachu kasarananchipa nishpa. Ñuka rimashkaykichi, ali kama mana warmiyu, warmikunapas mana kusayu kawsanaykichipa. ² Chasna kashpanpas mana musayashpa uchata rurashpa kawsanaykichipa, ali kan tukuy Yaya Diosta kasuk runa warmiyashpan kikin warminwa kawsananpa, warmipas kusayashpan kikin kusanwa kawsananpa. ³ Tukuy kari warminwa, tukuy warmi kusanwa alita kuyrarishpa, parihi yuyanakushpa, yanapanakushpa kawsanankuna tiyan. Warmipas kusanwa, karipas warminwa munashkankunata rurankuna tiyan, nima shuk mana munanichu nishpa. ⁴ Tukuy kusayu warmika mana pay kikin aychanpa amunchu. Chasnallatata tukuy warmiyu karipas mana pay kikin aychanpa amunchu. Kusan warminpa aychanpa amun kashpan warminpas kusanpa aychanpa amun kashpan parihi kasunakushpa kawsanankuna tiyan. ⁵ Chaymanta shuk kari warminwa ishkanti parihi alita kwintashpankuna alimi kama shuk punchakuna mana tupanakunankunapa, Yaya Dioswa kwintanankunapa. Chasna mañanata paktachishkankunawasha kuti tupanakushpa kawsanahuchun, mana karipas, nima warmipas shukwa musayanankunapa. Tupanakunata sakishpaykichi supaykunapa apunmi atipama kankunata uchata rurachinata. Chayrayku mana ishkanti shuk yuyayllawa kashpaykichika manami alichu tupanakunata sakinaykichipa.

⁶ Tukuy chayka shuk kunanami kan, mana Yaya Diospa kamachishkanchu kan. Ashwan ñuka kikinpa yuyaynimantami kankunata chayta kunashpa yachachihuni. ⁷ Ñuka munaynima tukuy kankunapas ñukashina warmi illa kawsanaykichipa. Chasna rimashpaynipas yachani, mana tukuychu atipankichima warmi illa kawsanata. Chayrayku Yaya Dioska ñukanchita alita riksishpan yanapashka, shukka warmiyananpa, shukka mana warmiyananpa.

⁸ Tukuy kankuna musukunata, shipaskunata, mashintukunatapas rimani, ali kama ñukashina mana kasaranaykichipa. ⁹ Chasna shuk kari warmi illa, shuk warmi kusa illa kawsanata mana atipashpaykichi ali kama kasaranaykichipa, mana karika yapa warmiyanta munashpa, warmipas mana yapa kusayanata munashpa parisishpa kawsanaykichipa.

¹⁰ Chaymanta ña kasarashkakanata rimani: Kan kari, warmiyu kashpaykika ama warmikita wichuychu. Kan warmi, kusayu kashpaykika ama kusaykita wichuychu. Kay kunahushkaynitaka Yaya Diosmi kamachiwashka kankunata yachachinaynipa. ¹¹ Shuk warmi kusanta wichushka kashpanka ali kama chay kusanwa alichashpan kutikashka tantarinanpa. Mana munashpanka ama shukta kusayachun. Chaymantapas Yaya

Dios mana munanchu shuk kari warminta wichunanpa.

¹² Tiyanchari shuk wawkipa warmin mana Jesukristuta kirinata munak. Jesukristuka mana chaykunamanta yachachishkan kashpanpas ñuka rimashkaykichi, chay warminka payllawa kawsanata munashpanka chay wawkika ama warminta wichuchun.

¹³ Chaymanta tiyanchari shuk panipa kusan, mana Jesukristuta kirinata munak. Chay kusan payllawa kawsanata munashpanka chay panika ama kusanta wichuchun. ¹⁴ Chay panipa kusan mana Jesukristuta kirik kashpanpas Yaya Dioska payta warminranti uchankunamanta pichay tukushkatashina rikushpan chay kirik warminta mana uchayachinchu paywa kawsahushkanrayku. Chasnallatata shuk wawkipa warmin mana Jesukristuta kirik kashpanpas Yaya Dioska payta kusanranti uchankunamanta pichay tukushkatashina rikushpan chay kirik kusanta mana uchayachinchu paywa kawsahushkanrayku. Mana chasna kamaka wawankunapas mana alichu kanahuma Yaya Diospa rikushkanpi. Ashwan kunanka wawankunatapas Yaya Dioska uchamanta pichay tukushkatashina rikun.

¹⁵ Shuk panipa kusan mana Yaya Diosta kasuk kashpan payta sakinata munashpanka sakichun. Chasnallatata shuk wawkipa warmin mana Yaya Diosta kasuk kashpan kusanta sakinata munashpanka sakichun ama arkaychichu. Chasna sakinakushpankuna manana kasarashkashinachu kiparinahun. Yaya Dios munan kushilla mana piñanakushpa kawsananchipa.

¹⁶ Shuk pani yuyarima ñukami atipasha yanapanata kusaynita paypas kishpichirishka kananpa nishpa. Chasna yuyarishpan mana kusanta sakinayama. Chay panita rimani: Manami yachankichu pay kishpishka kankachu manachu. Chayrayku chay mana Jesukristuta kirik kusaykitaka sakiy llukshinanpa munashpanka. Chasnallatata shuk wawki yuyarima: Ñukami atipasha yanapanata warminita, paypas kishpishka kananpa nishpa. Chasna yuyarishpan mana sakinayama warminta. Payta rimani: Manami yachankichu pay kishpishka kankachu manachu. Yaya Diosllami shuti atipan chasna kishpichinataka. Chayrayku chay mana Jesukristuta kirik warmikitaka sakiy llukshinanpa munashpanka.

Karan shuk kushilla kachun Yaya Dios churashkanpi

¹⁷ Wawkikuna panikuna, karan shuk Yaya Dios churashkanpi kushilla kawsachun. Imashnami kashka Yaya Dios payta kayashpan paypa runan kananpa, chasna kushilla katichun. Chasnallatatami chay shuk llaktakunapi tantarik Jesukristuta kirik masinchikunatapas yachachini.

¹⁸ Shukkuna kankunamanta israel karikuna kashpaykichi ishpanaykichi kara puntata pitirishka kankichi. Chasna pitirishka kahushkaykichipi Yaya Dios kankunata kayashpan paypa runankuna kanaykichipa ama munaychichu mana pitirishkashina tukunata. Kankuna mana israel karikuna mana pitirishkachu kankichi.

Chasna kahushkaykichipi Yaya Dios kankunata kayashpan paypa runankuna kanaykichipa ama munaychichu ishpanaykichi kara puntata pitirinata. ¹⁹ Ñukanchikuna pitirishka kashpanchipas kankuna mana pitirishka kashpaykichipas mana imananchu. Ashwan Yaya Dioska munanmi paypa kamachishkanta kasushpa kawsananchita. ²⁰ Chasna Yaya Diosta kasushpa kawsahushpaykichi imashnachari kashkankichi, pitirishkachu manachu, Yaya Dios kankunata kayashpan runankuna kanaykichipa, chasnalla kipariyichi.

²¹ Yaya Dios kayashkan uras shuk runapa rantishkan runa kashpayki chasnalla katinayki kashpan ama llakiriyachu. Chasna kashpanpas amuykita paganata atipankimaka, pagay kanta kacharinanpa, manana kamachishkan kanaykipa. ²² Rantishka runakuna kashpaykichipas Jesukristuta kirishpa kawsashpaykichi chushana kawsankichi, manana shukpa kamachishkanshinanachu, Jesús kankunata kishpichishkanrayku. Mana rantishka runakuna kashpaykichimi Jesukristu kankunata rantishkanrayku manana chushashinanachu kawsankichi, paypa kamachinan runakuna tukushkaykichirayku. ²³ Jesukristumi yapa nanayta parisishpa wañushpan achkata pagakshina kankunata rantishka payllata kasushpa kawsanaykichipa. Chayrayku ama kuti tukuychichu runakunapa kamachinankunashina runata kasukkuna. ²⁴ Wawkikuna panikuna, kamachina runa mana kamachina runa kashpaykichi Yaya Dios kankunata kayashkan uras paypa runankuna kanaykichipa, karan shuk mana chikan tukunayashpa, imashnachari kan chasnalla Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsachun.

²⁵ Kankuna mana warmiyu wawkikunata, mana kusayu panikunata yachachinayani yuyarishkaynita. Kunan yapa manchaypa timpupi kawsahunchi. Chayrayku ali kama, tukuy mana warmiyu wawkikuna chasna warmi illa kawsanaykichipa, chaymantapas tukuy mana kusayu warmikuna kusa illa kawsanaykichipa. Jesukristuka chayta mana yachachiwarkachu, ñukallami chayta yuyarini. ²⁷ Wawkikuna, kankuna warmiyu kashpaykichika ama warmikichita wichuychichu. Mana warmiyu kashpaykichika ama warmiyanata munashpa kawsaychichu. ²⁸ Chasna rimashpaynipas warmiyashpaykichika alimi, chasna rurashpaykichi manami uchatachu rurankichi. Chasnallatata shuk shipas kusayashpanka manami uchatachu rurana. Ñuka munaynima mana warmiyu mana kusayu kanaykichita mana yapa yuyarishpa llakirishpa kawsanaykichipa.

²⁹ Wawkikuna panikuna, manana unaytachu kawsahunchi kay allpapi. Chayrayku kunanmanta pacha kankuna warmiyu karikuna, kusayu warmikunapas sapalla Yaya Diosrayku kawsakshina kawsaychi, tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diospa munashkanta rurashpa. ³⁰ Chaymanta kankuna llakiywa kashpaykichika amana chay llakihushkaykichillata yuyarishpa kawsaychichu. Chaymanta kushilla kashpaykichika ama kushikuhushkaykichillata yuyarishpa kawsaychinachu. Shuk imata rantishpaykichi ama chay

rantishkaykichillata yuyarishpa kawsaychinachu.

³¹ Tukuy kay allpapi rikunanchikunaka tukurinkakunami. Chayrayku warmiyu kashpaykichipas llakishpa kahushpaykichipas kushikushpa kahushpaykichipas tukuy imaykichi kankunarayku tiyahushpanpas ama chaykunallata yuyarishpa kawsaychinachu, ashwan Yaya Diosta yuyarishpa, munashkanta rurashpa kawsaychi.

³² Ñuka munaynima mana kay allpapi tukuy ima tiyahukkunallata yuyarishpa kawsanaykichipa. Shuk kari mana warmiyu kashpan ashwan atipan yuyarinata Yaya Diospa munashkanllata, imashnami Yaya Diosta kushichinka nishpa. ³³ Shuk kari warmiyu kashpan yuyarinan tiyan, imashnami warminta kushichishpa kawsanka. ³⁴ Chasnaka payka shukta shuktami yuyarishpa kawsan. Shuk warmi mana kusayu kashpan ashwan yuyarin Yaya Diospa rimashkanllata kasunata, chaymantapas imashnami Yaya Diosta yuyashpa kushichishpa kawsanka. Shuk warmi kusayu kashpan yapa achkata yuyarinan tiyan kusanta kushichishpa kawsananpa.

³⁵ Tukuy chayta kankunata rimani, Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta pacha yuyashpa kasushpa, alita rurashpa kawsanaykichipa. Manami rimahunichu yuyarinaykichipa kasaranaka manami alichu nishpa.

³⁶ Shuk musu shuk shipaswa kwintashka kahushkankunapi yuyarinahuma manana kasaranankunapa. Chasna yuyarishpankuna chay musuka kuti yuyarima chay shipasta mana alita ruranta mana payta warmiyashpan. Chaymantapas sinchi munanata musyama. Ashwan ali kama warmiyanaynipa nishpa yuyarima. Chasna kashpan munashkanshina warmiyachun. Chayka mana uchachu. ³⁷ Shuk musu shuk shipaswa kwintashka kahushkankunapi nima pi payta mana munakta yuyachishpan paylla shunkunpi shuk yuyayyulla tukuma, kikin munananpi alita kuyrarik kama, chaymanta shunkunpi arí nishpan sinchikunanpa yuyarima chay kwintashkan shipaska shipas kipurichun nishpa kuyrananpa, alitami rurana. ³⁸ Chayrayku maykan musumi kwintashkan shipasta warmiyan, payka alitami rurana, maykanmi mana warmiyanachu ashwan alitami rurana.

³⁹ Shuk kusayu warmika alita kusanta yuyashpa, chay kusanllawa kawsanan tiyan kusan wañunankama. Chay kusan wañushpan shuti atipan munashpanka kuti kusayanata. Ashwan chay kusayanayashkanka Yaya Diosta kasuk masin kachun. ⁴⁰ Chasna kashpanpas ñuka rimani, chay mashintuka ashwan kushilla kama mana kuti kusayashpan. Shukkuna mana chasnallatata yuyarishpankunapas ñuka yuyarini Yaya Diospa Espiritun paykunapapishina shunkuynipipas kahushpan chasna rimani.

Runakunapa rurashkan dioskunata kushka mikunakunamanta riman

8 Kunanka rimashkaykichi maykantami kankunaka tapuwashkankichi kartaykichipi: ¿Alichu kama

runakunapa rurashka dioskunata kushka aychakunata mikunanchipa? nishpa. Ñukanchikunaka yachanchi chay rurashka dioskunata nima imata rurana atipanankunata. Chay rurashka dioskunata mañak runakunaka mana chayta yachanahun. Chasna paykunamanta ashwan yachak kashpanchipas chay yachanaka nima imapi yanapanchu mana yuyakkuna kashpanchika. Ashwan ñukanchi kikinllata atunyachirinichima ñukaka chay rurashka dioskunata mañak runakunamanta ashwan alita yachakmi kani nishpa. Ñukanchi yuyakkuna kashpanchilla shukkunata yanapashpa kawsanchi Yaya Diosta ashwan alita kasunankunapa. ² Kankuna kikinlla alita yachakshina kanaykichita yuyarishpaykichika manarami alita Yaya Diospa shiminta yachahunkichirachu, imashnami yachanaykichi tiyan. ³ Kankuna alita Yaya Diosta yuyashpa kawsahushpaykichika Yaya Diospas kankunata riksishpanmi alita rikun.

⁴ Chasna kashpan runakunapa rurashka dioskunata kushka aychakunata mikushunchichu manachu mikushunchi nishpa yuyarihushkanchipi kayta yuyariychi: Yachanchi runakunapa rurashka dioskunata nima ima kananta. Yaya Dioska shukllami, paymanta ashwan shukka mana tiyan. ⁵ Runakuna rimashpankunapas kay allpapi wayrapipas achka dioskuna tiyan nishpa, chaymanta shutipa achka dioskuna achka kamachikkuna tiyashpanpas runakuna paykunata kasushpa kawsahushkankunarayku ñukanchikunaka shuklla Yayan Dios kananta yachanchi. Paymi tukuyta rurashka, ñukanchikunatapas rurashka payta kasushpa kawsananchipa. Chaymanta tiyan shuklla Amunchi Jesukristu. Paymi Yayan Dios munashpan tukuy imata rurashka, ñukanchikunatapas rurashka.

⁷ Ashwan mana tukuy runakunachu chayta alita yachanahun. Chaymanta shukkuna Yaya Diosta kasuk masinchikuna chay runakunapa rurashkan dioskunata aychakunata kushkata mikushpankuna yuyarinahun mana alita rurashkankunata. Nawpaka chay runakunapa rurashkan dioskunata kushichishpa kawsashpankuna paykunata kushka aychakunata mikupayarkakuna. Chaymanta pacha kunankama chayta mikushpankuna yuyarinahun chay runakunapa rurashkan dioskunata yuyahushkankunata. Chasna mana alita yachashpa mikushpankunami yuyarinahun uchatami rurashkani nishpa. Chasna mapayachiy tukushkashina musyashpankuna manana atipanahun kushilla kawsanata. ⁸ Ñukanchikunaka yachanchi chay mikunata mikushpanchi mana mikushpanchipas Yaya Dioska ñukanchita chasnallami yuyananta.

⁹ Chayta yachashpaykichi runakunapa rurashka dioskunata kushka aychakunata kushilla mikunkichima. Chayka alimi kan. Chasna kashpanpas chay aychata mikushkaykichiwa atipankichima shuk mana kankunashina alita yachak kirik masakichita uchata rurachinata. Chasna kashpan alita kuyrariychi mana chasna rurana yuyakichipa. ¹⁰ Kankuna runakunapa rurashka dioskuna nima ima kananta yachakkuna shuk yanka

diosrayku rurashka wasima rinkichima. Chaypina shuk mana alita yachak kirik masakichika kankuna chaypi mikuhushkaykichita rikuma. Chasna kashpan ¿manachu paytapas munachinkichima chay aychata mikunata, chay aychata mikushpayni uchatami rurani nishpa shunkunpi rimay tukushpanpas? ¹¹ Chaypina paypas mikuma. Chaymanta yuyarima kunanka uchatami rurashkani nishpa. Chaymanta pacha manana Yaya Diosta kasushpa kawsama. Kankuna alita yachak kashkaykichiranti chay kirik masakichika wiñayparayku Yaya Diosmanta anchurima, maykanraykumi Kristuka wañurka kishpichinanpa. ¹² Chasna chay kirik masakichita uchata rurachishpaykichika uchatami rurankichi. Mana alichu nishpa yuyarishkanta rurachishkaykichiwa shunkunata waklichinkichima manana atipanampa alita sinchikunata. Chasna rurashpaykichi Kristutami mana alita rurankichi. ¹³ Chayrayku shuk mikunata mikushkayniwa shuk kirik masinita uchata rurachinimaka, nima ima uras kuti aychata mikuynima chay kirik masinita mana pantachichinaynipa.

Yaya Diospa kachashkan yachachikkunata ima munashkankunata kunanchi tiyan

⁹ Kunanka ¿tukuy runakunapa kamachinanshinachu kani? Manami chasnachu kani. Ashwan apostolmi kani, Jesukristupa kachashkan ñukanchita kishpichishkanmanta yachachinaynipa. Amunchi Jesukristuta rikushkani. Pay kamachiwashpanmi kankunata yachachishkani. Chayrayku kunan kankunaka payta kasushpa kawsahunkichi.

² Shuk runakuna mana yachanayanahunchu Jesukristu yachachinaynipa kachawashkanta. Chay runakuna mana yachanayashpankunapas kankuna chayta alita yachankichi. Ñuka Yaya Diospa shiminta yachachishkayniraykumi kunanka payta kasushpa kawsahunkichi. Chasna kashpan shutipa Yaya Diospa kachashkan kanaynita rikuchinkichi.

³ Chay ñukamanta mana alita rimak runakunata tapuni: Jesukristupa kachashkan kashpayni Yaya Diospa shiminta yachachinaynipa ¿manachu ali kama yachachishkaynimanta mikunata upyanata tapunaynipa? ⁵ ¿Manachu ñukapas Jesukristuta kirik warmiwa kasaraynimaka, chay warmiwa pakta purinata atipaynima? Pedropas, Jesuspa wawkindunapas, chay shuk apostol masinikunapas warminkunawa pakta purinahun Yaya Diospa shiminta yachachinankunapa.

⁶ ¿Manachu ñukapas wawki Bernabepas atipanchima mana shukpi tarawashpa Yaya Diospa shiminta yachachihushkanchimantalla kawsanata imashnami shukkunapas rurahun? ⁷ Shuk runa suntalupi kahushpan ¿pay kikinllachu mikunataka rantin? Mana. Ashwan payta kamachikkunami kunahun. Shuk runapa chakranpi tarpukuna tiyashpanka ¿manachu chay tarpukunapa muyunkunata mikuma? Ari, mikumami. ¿Manachu chasnallata shuk obhakunata kuyrak runa chay obhakunapa chuchun yakuta upyama? Ari, upyamami. ⁸ Chayta nishpayni mana runapa yuyayninllatachu kankunata yachachihuni. Nawpa yachachik

Moisés wañupas killkashkanpi chasnamí yachachin.

⁹ Chay killkashkanpi kasnamí nin:

Shuk tarawak wakra triguta wishkuhushkanpi ama shiminta tapaychichu nishpa.

Chayka mana rimanayanchu Yaya Dios yapa wakrata yuyananta. ¹⁰ Yaya Dioska ñukanchi paypa shiminta yachachikkunatami yuyarishpa chasna riman.

Tarawananchimanta chapashpa kawsanchipa kasna yuyachin: Shuk chakrapí tarpuk runa allpata tuksishpan muyuta tarpun. Chaymanta chay tarpushkan alita pukushpan shuk runa pallashpan chay muyukunata apan wishkunapa. Ishkanti tarawanahun chapashpa chay muyukunata chawpinakunankunata.

¹¹ Ñukanchi Yaya Diospa shiminta yachachikkunaka chay chakrapí tarawak runakunashinami kanchi. Kankunata Yaya Diospa shiminta yachachishkanchirayku shunkuykichipi mana tukurik kawsayta kuk muyuta tarpukshina kashpanchi ¿manachu atipanchimami kankunata tapunata tukurik imakunata, maykantami munanchi kawsananchipa? ¹² Chay shuk yachachikkuna kankunata tapunahun ima pishihushkanta kunaykichipa. Ñukapas chay yachachishpa purik masinikunashinami chasna kankunata tapunata munashpaynika tapuynima. Chasna ñukanchika tapunata atipashpanchitata mana kankunata tapushkanchichu. Ashwan achkata parisishpanchipas tarawashpa kawsanchi nima pi rimanapa, chay suma ali shimita Kristu runakunata kishpichinanmanta yachachinahun kullkita imatapas apinankunallapa nishpa.

¹³ Yuyariychi Jerusalén llaktapi Yaya Diospa wasinpi tarawak runakunata. Israel masinchikuna shuk wiwakunata Yaya Diosta kushichishpa kunahun. Chay wiwakunata wañuchinata yanapak Yaya Diospa wasinpi tuchpashinapi rupachik runakunaka chay wiwakunapa aychanmanta shuk partita mikunahun. ¹⁴ Chasnashinami Yaya Dioska munan chay suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachikkunapas yachachishpa tarawashkankunamanta kankuna yanapashpaykichi kawsanankunapa.

¹⁵ Kankunata yachachihushpayni munashkaynita kuwanaykichi kashpanpas ñukaka nima imata kankunamanta tapushkanichu. Kunallapas mana kay kartata kankunarayku killkahunichu ñukata imatapas kuwanaykichipa. Yarkaywa wañuhushpaynipas manami nima imata kankunata tapushkanichu nima pi atipananpa chasna yanka yachachishkaynirayku kushikunaynita kichuwanata.

¹⁶ Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpayni manami atipanchu rimanata yachachishkaynirayku yapa alimi kani nishpa. Yaya Diosmi kamachiwashka chayta yachachinaynipa. Chayrayku yachachinayni tiyan. Mana yachachinimaka, imashnashi tukuynima. ¹⁷ Ñuka arí nishpa rimashkaynirayku yachachishpayni kushichiy tukuynimami. Mana arí nishpayni chasnalla yachachinayni tiyan Yaya Dios yachachinaynipa kamachiwashkanrayku. ¹⁸ Chasna kashpanka ¿imawashi

kushichiy tukuhuni? Kaymi kan kushikunaynika kankunata Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpayni nima imata kankunamanta tapushpayni. Atipaynima karka kankunamanta imatapas tapunata. Chasna kashpanpas nima imata tapunichu. Chasnamenta pagay tukushkashina yapa kushikuni.

¹⁹ Nima shuk runa ñukata kamachiwak kashpanpas shuk kamachina runashina tukuy runakunata yanapashpa kawsahuni ashwan achka runakuna Kristuta kasushpa kawsanankunapa. ²⁰ Ñukanchi israel runakunamanta achka Moisés wañupa killkashkan kamachishkakanata kasushpa kawsanahun. Ñuka israel runa kashpaynipas yachani mana chay kamachishkakanata paktachishkanchiraykuchu kishpichirishka kananchita. Chasna yachashpaynipas ñukanchi israel runakunamanta Jesukristuta mana kirikkunawa parihu kawsashpayni paykunashinami chay kamachishkakanata kasushpa kawsani. Chasna kawsahushpaynimi munani paykunata yanapanata paykunapas Jesukristuta kasushpa kawsanankunapa.

²¹ Chaymanta tiyan kankuna mana Moisespa killkashkan kamachishkakanata kasushpa kawsak mana israel runakuna. Jesukristuta mana kirik mana israel masikichikunawa kahushpayni paykunashinallatatami kawsahuni. Chasna kawsahushpaynimi munani paykunata yanapanata paykunapas Jesukristuta kasushpa kawsanankunapa. Chasna paykunashina kawsahushpaynipas mana sakinichu Yaya Diospa kamachishkanta kasushpa kawsanata, Kristupa kamachishkankunata kasuk tukushkaynirayku. ²² Tiyan Yaya Diosta kirik masinchikuna, manara tukuy shunkunkunamanta pacha alita paypi sinchikunata yachakkuna. Paykunawa kahushpayni ñukapas paykunashinami kawsani. Maykankunawapas kahushpayni paykunashinami kani. Alita paykunata yuyashpami yachachini chay tukuymanta shukkunallapas Jesukristuta kirishpa kishpichiy tukunankunapa. ²³ Ñukaka Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachini ñukapas Yaya Dios chay shiminpi paktachinan rimashkankunata kuy tukunaynipa.

²⁴ Tiyan shuk runakuna sinchita kallpashpa shuk pukllak masinkunata ganadata munakkuna. Chay ganadata munak runakunaka sinchita kallpanankuna tiyan. Shukllami puntiru paktan shuk suma llawtuta ganashpan apananpa. Akuychi ñukanchikunapas chay ganak runakunashina kashunchi. Chayrayku alikunallata rurashpa, Yaya Diosllata kasushpa kawsashunchi Yaya Dioswa wiñaypa kawsananchipa. ²⁵ Chasna pukllashpa ganadata munak runakunaka shuk mikunata upyanata sasinahun chay pukllahushkan puncha mana sampayananpa. Chasnamí sasinahun shuk ratu wañurik pankakunamanta rurashka llawtullata ganankunapa. Ashwan ñukanchikunaka akuychi chay ganadata munak runakunashina kashunchi, tukuy mana alikunata sakishpa, yachashpanchi mana shuk wañurik llawtullatachu apinanchita, ashwan Yaya Dios ñukanchita wiñaypa kawsayta kunanta. ²⁶ Chayrayku ñukaka

gananata munak kallpahuk runashina kawsani paktanaynipa maypimi munani paktanata. Chasnallatami sinchita makanakuhuk kuntranta waktahukshina kawsani kuntraynita winsinaynipa. Mana kanichu shuk yanka wayrapi waktahuk runashina. ²⁷ Ashwan ñukaka aychaynitami alita kuyrani tukuy uras alita ruranaynipa. Chayta rurani shukkunata yachachinaynipa imashnami alita rurashpa kawsanankuna tiyan. Ñuka kikin mana alita rurashpa kawsaynimaka zimashnata atipaynima shukkunata yachachinata alita rurashpa kawsanankunapa?

Runakunapa rurashka dioskunata mana kushichishpa kawsanamanta riman

10 Wawkikuna panikuna, ama kunkaychichu chay ñawpa yaya rukunchi wañukuna chunlla chakishka allpapi purihushpankuna Yaya Dios tukuy paykunata kuntrankunamanta shuk puyuwa arkashpa kuyrashkanta. Chaymanta chay atun kucha Puka Marpi paktashpankuna Yaya Dios chay atun marta shuk parti shuk parti anchuchishpa ñampitashina rurashpan tukuy paykunata yanaparka allpata purishpa pasashpankuna kishpinankunapa. ² Chasna Yaya Dios chay puyuwa paykunata arkashpan chay marta pasahushpankuna bawtisarishkakunashina karkakuna Moiesta kasushpa katinankunapa. ³ Tukuy chay ñawpa yaya rukunchi wañukunaka Yaya Diospa kushkan silumanta mikunakunata mikupayarkakuna. ⁴ Chaymanta yaku mana tiyashpan shuk rumi urkumanta Yaya Dioska yakuta llukshichishpan tukuy chay runakuna upyarkakuna. Kristumi chay Yaya Diospa kushkan rumi urkushina kan. Paymi paykunawa kashpan paykunata kishpichirka mana yarkaywa yakunayaywa wañunankunapa. ⁵ Chasna Kristu tukuy paykunata yanapashpanpas shuk shukkunallata alita rikurka rimashkan allpapi yakuchinanpa. Achka paykunamanta mana kasushkankunarayku kastigay tukushpankuna chay chunlla chakishka allpapi wañurkakuna. ⁶ Yaya Dioska chay yaya rukunchi wañukunata chasna kastigarka, mana alita rurashkankunarayku. Ñukanchikuna paykunata yuyarishpa yachakunanchi tiyan mana paykunashina millaypata rurananchipa.

⁷ Kankuna ama chay yaya rukunchi wañukunashina yanka dioskunata kushichinayashpa kawsaychichu. Ñawpa chay yaya rukunchikuna rurarkakuna shuk wakrata oromanta. Chay wakrata kushichinayashpa tantarirkakuna. Chasna rurashkankunamanta Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Runakunaka fiestata rurashpa achkata mikurkakuna, upyarkakuna, baylarkakuna nishpa.

⁸ Chaymanta ama chay ñawpa yaya rukunchi wañukunashina musayaychichu. Paykunamanta shukkuna musayashpankuna shuk punchalla ishka chunka kimsa waranka wañurkakuna.

⁹ Chaymantapas ama chay yaya rukunchi wañukunashina rimaychichu manami Yaya Diosta kasunayanachu nishpa. Chay runakuna chasna rimashpankuna

Yaya Dioska machakuyakunata kacharka paykunata kanishpankuna wañunankunapa.

¹⁰ Chaymanta ama chay ñawpa yaya rukunchi wañukunashina rimaychichu Yaya Dioska mana ali kananta. Chasna rimashpankunami Yaya Diospa angelka chay mana ali rimak runakunata wañuchirka.

¹¹ Yaya Dioska chay ñawpa yaya rukunchikunata kastigarka ñukanchi yachakunanchipa mana paykunashina kawsananchipa. Tukuy chayta Moieska killkarka ñukanchikuna yachakunanchipa alita rurashpa kawsananchipa. Kunanka ñukanchikunaka kawsahunchimi kay mundu tukurinan punchakunapi. Chayraykumi chay Yaya Diospa killkachishkanmanta yachakunanchi tiyan imashnami alita kawsashunchi.

¹² Shuk kankunamanta yuyarishpankunaka ñukaka mana atipanichu millaypata ruranata nishpa, kuyrariychi mana kunkaymanta millaypata ruranaykichipa.

¹³ Kamay tukushpaykichi Yaya Diosta kasukchu kanchi manachu nishpa, chayka manami pasashkachu runarayku atipaypata. Kamanakuna sinchi kashpankunapas Yaya Dios rimashkanta paktachik kashpan manami sakinkachu sinchikunata atipanaykichimanta pasakanata. Ashwan payka yanapan mana ali ruranayaykichikunata mana ruranaykichipa. Chasna kankunata sinchikuchishpan yanapan kamanakunamanta alita llukshinaykichipa.

¹⁴ Chayrayku munashkayni wawkinikuna paninikuna, chasna Yaya Dios kankunata yanapahushpan ama chay runakunapa rurashka dioskunata kushichichichu. ¹⁵ Kankuna alita asirtak kashpaykichi maykanmi ali, maykanmi mana alichu, yuyariychi alitachu manachu kankunata yachachihuni nishpa.

¹⁶ Ñukanchikuna Yaya Diosta yuyashpa tantarishpanchi vinuta upyashpanchi Yaya Diosta agradesinchi. Chasna chay vinuta upyashpanchi Kristupa yawarnin ñukanchirayku shuturishkanrayku paywa shuklla kanchi. Chaymantapas panta pakishpa mikushpanchi Kristu wañushkanrayku paywa shuklla kanchi. ¹⁷ Achka kashpanchipas parihu shuk panllata mikunchi. Chasna chay panllata parihu mikuhushpanchi yachanchi shuk runapa aychanshinalla kananchita.

¹⁸ Rikuychi, achka ñukanchi israel runakunamanta wiwakunata wañuchinahun, tuchpashinapi shuk pitikunata rupachinahun Yaya Diosta kushichinankunapa. Chasna chay wiwakunata Yaya Diosta kushpankuna chay tarawakkunaka chay aycha puchurishkata tukuy parihu mikunahun. Chasna parihu mikuhushpankunami tantaylla Yaya Diosta kushichipayanahun. ¹⁹ Chayta kankunata yuyachishpayni mana rimanayanichu runakunapa rurashka dioskunaka shutipa kanankunata, nima chay dioskunata kushka aycha shuk aychakunamanta chikan kananta. ²⁰ Ashwan kaytami rimani: Runakunaka chay rurashka dioskunata kushichinankunapa wiwakunata wañuchishpa kushpankuna supaytami kunahun, manami kikin Yaya Diostachu kunahun. Mana munanichu kankuna paykunawa parihu yanka dioskunata karana fiestama rishpaykichi supaykunata kushichinaykichipa.

²¹ Kristupa yawarnin shuturishkata yuyarishpa vinuta upyashpaykichi manami atipankichichu supayku-narayku churashkankuna upyanakunatapas upyanata. Chasnallatata Kristupa wañushkanta yuyarishpa panta mikushpaykichi manami atipankichichu supayku-narayku churashkankuna aychakunatapas mikunata. ²² Ñukanchi Yaya Diosta kasukkuna supaykunata kushichishpanchika Yaya Diostami piñachinchi. Chasna Yaya Diosta piñachishpanchika manami kishpishunchichu paypa kastigananmanta. ¿Yaya Diosmanta ashwan yachayyuchu kanchi paypa kastigananta mana manchananchipa?

Mana ñukanchi kikinllata yuyarishpa kawsanamanta yachachin

²³ Shuk runakuna rimañahun tukuy kan ali rurananchipa nishpa. Ari, chayka shutipami. Chasna kashpanpas mana tukuychu ali ñukanchirayku, chaymantapas mana tukuychu yanapan Yaya Diosta kasuk masinchikuna ashwan alita payta kasushpa kawsanankunapa. ²⁴ Akuychi tukuy wawkinchikunawa paninchikunawa yanapanakushpa kawsashunchi. Mana ñukanchi kikinpa munashkanchita rurashpa kawsashunchichu.

²⁵ Yaya Dios tukuy kay allpata, tukuy kay allpapi tiyashkakunata rurashka. Chayrayku payka kay allpapa, tukuy kay allpapi tiyashkapa Amun kan. Chasna kashpanmi tukuy chay aychakuna rantichinapa kashkata atipankichi rantishpa mikunata. Shunkuykichipi mana killachirinaykichipa ama tapuychichu ¿kay aychaka runakunapa rurashka dioskunata kushkachu? nishpa. Chasna mana yuyarishpa mikushpaykichika manami uchata rurankichichu.

²⁷ Chaymanta Yaya Diosta shuk mana kasuk runa kankunata kayashpanka munashpaykichika riychi paywa mikunaykichipa. Shunkuykichipi mana killachirinaykichipa ama tapuychichu ¿kay mikunaka runakunapa rurashka dioskunata kushka mikunachu? nishpa.

²⁸ Chasna kashpanpas chay kanta kayahuk runa rimañama kay mikunaka diosnita kushichishpa wañuchishkakunami nishpa. Chasna kashpanka chay aychata ama mikuychichu, chay kankunata rimakpa yuyayninta mana pantachichinaykichipa, chaymantapas nima pi shunkunpi killachirinampa paypas chay diosta kushichin nishpa. ²⁹ Mana rimañichu kankuna shunkuykichipi killachirinaykichita, ashwan rimañimi shukkuna shunkunkunapi killachirinankunamanta. Ñukanchimanta yuyarishpa ñukarayku ali kashpan chay aychata mikunaynipa, nima pi atipamachu rimañata rurashkaykika mana alichu nishpa, pay chasna ruranamanta shunkunpi killachirishka tukushkankunarayku. ³⁰ Ñukanchi shuk imata mikushpanchi Yaya Diosta agradesishpa ¿imaraykuta shuk runakunaka ñukanchita rimañahuma manami alitachu rurashkanki nishpa? Chayka manami alichu.

³¹ Chayrayku mikuhushpaykichi mana mikuhushpaykichi, upyahushpaykichi mana upyahushpaykichi, chaymanta imatapas rurashpaykichi ruraychi tukuy

runakuna rimañankunapa Yaya Dios kankunata yanapashpanmi kankunaka alita rurashkaykichi nishpa.

³² Ama rurashkaykichiwa runakunata pantachichishpa nima arkashpa kawsaychichu Jesukristuta alita kiranankunapa, nima israel runakunarayku, nima mana israel runakunarayku, nima Jesukristuta kirik masinchikunaraykupas. ³³ Ñukapas chasnallatatami kawsani tukuy runakunata yanapanaynipa. Manami ñuka kikinrayku shuk imata apinaynipachu chasna kawsahuni, ashwan tukuy runakunata yanapanaynipa, paykunapas ñukashina kishpinankunapa Yaya Diospa kastigananmanta.

11 Imashnami ñuka Kristumanta yachakushpa alita rurashpa kawsahuni, chasnallatata kankunapas ñukamanta yachakushpa alita rurashpa kawsaychi.

Yaya Diospa wasinpi imashnami warmikunaka kanankuna tiyan

² Wawkikuna panikuna, kankuna ñukata yuyawashpaykichimi tukuy chay yachachishkaynikunata alita kashunkichi. Chaywa alitami rurashkichi. ³ Kunan ashwan shuk tiyawan maykantami munani alita asirtanaykichipa. Kristuka tukuy runakunarayku atun kamachikmi. Warmikunarayku kusankunaka kamachikunashinami kanahun. Kristurayku Yayan Dioska atun kamachikmi kan.

⁴ Chasna kashpan kankuna karikuna Yaya Diospa wasinpi kashpaykichi mañashpa Yaya Diospa shiminta yachachishpa umaykichita wankushpaykichi Jesukristuta pinkachinkichi. ⁵ Ashwan kankuna kusayu panikuna tantarishkaykichipi Yaya Diospa rimashkanta rimahushpaykichi Yaya Dioswa kwintahushpaykichi karishina mana umaykichita llachapawa wankushpaykichika kusaykichitami pinkachinkichi. Shuk warmipa chukchanta rutushkankunashina pinkaypami. ⁶ Shuk pani umanta mana llachapawa wankunata munashpanka chukchanta karishina pitichichun. Yuyarishpanka karishina chukchanta pitichina rutuchina pinkaypami nishpa, umanta llachapawa wankuchun.

Chasna tantarishkaykichipi, kankuna kusayu panikuna, Yaya Diospa rimashkanta rimahushpaykichi chasnallatata Yaya Dioswa kwintahushpaykichi karishina mana chukchaykichita llachapawa wankushpaykichika pinkaypami. Mana chukchaykichita llachapawa wankushpaykichika rutuchishkashina pinkaypami. Shuk pani chukchanta mana llachapawa wankunata munashpanka karishina pitichichun. Yuyarishpanka karishina chukchanta pitichina rutuchina pinkaypami nishpa, chukchanta llachapawa wankuchun.

⁷ Kankuna karikunaka Yaya Diospa wasinpi tantarishpaykichi ama warmikunashina umaykichita llachapawa wankuychichu. Yaya Dioska karita rurashka payshina kananpa, chaymanta rikuchinanpa imashnami payka tukuyamanta pasa kan. Warmikunaka rikuchinahun imashna alitami Yaya Dioska karikunata rurashka. ⁸ Karitaka Yaya Dioska manami warmipa aychanmantachu rurashka, ashwan warmitami karipa ay-

chanmanta rurashka. ⁹ Chasnallatata Yaya Dioska kari-taka manami warmiraykuchu rurashka, ashwan warmitami rurashka karirayku kusanta alita yanapashpa kasushpa kawsananpa. ¹⁰ Chayrayku ali kama, tukuy kusayu panikuna umankunata lllachapawa wankunankunapa. Chasna wankushpankuna tukuy chay Yaya Diospa angelkunapas kushikunahun, chay kusayu warmikuna kusankunata alita kasushpa kawsahushkankunata rikuchihushkankunarayku.

¹¹ Chasna kashpanpas Amunchi Jesukristuta kirik kashpanchi karikuna warmikuna chasnalla yanapanakunanchipa kanchi. Nima karikuna atipanahunchu rimanata warmikunata mana munanchichu nishpa, nima warmikuna atipanahunchu rimanata karikunata mana munananchichu nishpa. ¹² Warmi karipa aychanmanta rurashkami. Chayka shutipami. Chasnallatata shutipami karikunaka warmipa wawayashkankunami. Ashwan tukuy ñukanchimi Yaya Diospa rurashkankuna kanchi.

¹³ Kankuna kikin rimaychi: ¿Alichu shuk kusayu warmi tantarishkaykichipi mana umanta lllachapawa wankushpa Yaya Diosta mañananpa? ¹⁴ Chaymanta kankuna karikuna yacharinkichi chukchaykichita pitichishpa kawsanata. Kankunaka warmishina suni chukchayu kawsashpaykichika pinkaypami kama. ¹⁵ Kankuna warmikunaraykuka suni chukchayu kanaykichika yapa sumami. Yaya Dios chukchaykichita kushka chaywa tulturishkashina kanaykichipa. ¹⁶ Shuk runakuna kankunata rimanahuma mana alichu chasna yacharinaykichika nishpa. Ñukaka chay runakunataka rimaynimami kasna: Ñukanchi tukuy maypipas tantarik Yaya Diosta kasuk masinchikunapas chasnamiyacharishkanchi nishpa.

Imashnami mana alichu kan mikunanchipa upyananchipa Jesukristu wañushkanta yuyarishpa mikuhushkanchipi

¹⁷ Wawkikuna panikuna, alita uyawaychi. Kankuna tantarishpaykichi Yaya Diosta kushichinaykichipa, manana yuyanakushpa sinchikuchinakunkichinachu. Chayrayku llakirishpayni kankunarayku killkahuni. ¹⁸ Shuk runakuna rimawashkakuna, kankunashi tantarishkaykichipi shukwa shukwa manana shuk yuyayllawa kahushkaykichita, ashwan yapashi rimanakushpa kahunkichi. Yuyarini shuk parti rimashkankuna shutipa kananta. ¹⁹ Shutipami tantaylla kahushkaykichimanta shuk muntun shuk muntun tukunaykichi tiyan rikuchinaykichipa pikunami kankunamanta alita Yaya Diosta kasukkuna kanahun.

²⁰ Chasna muntun muntun tukushkakuna tantarishpaykichi chay panta mikunaykichi chay vinuta upyanaykichi manami shutipachu Jesukristupa wañushkanta yuyarishpa mikunaka. ²¹ Chasna mikunaykichipa tantarishpaykichi karan shuk apashkankunatarata mana chapashpa mikunahun upyanahun. Chasna shukkunapaka mana tiyashpan mana mikushpa mana upyashpa yarkaywa kiparinahun, shukkunaka saksakta mikushpa upyashpa machashka kanahun.

²² ¿Manachu tiyan wasikichika mikunaykichipa upyanaykichipa? ¿Imaraykuta mana imayu kirik masikichita mana yuyashpa mana karashpa pinkachinkichi? Chayrayku ¿imatata rimashkaykichi? ¿Chasna kanaykichimanta kankunata rimaynimachu alitami rurankichi nishpa? Manami atipanichu.

Pablo yachachin Jesukristu wañushkanta yuyarishpa tantaylla mikunanchipa upyananchipa

²³ Wawkikuna panikuna, Amunchi Jesusmi ñukata yachachiwashka tantarishpanchi panta mikunanchipa, chasnallatata vinuta upyananchipa. Chaymanta yachachishkani tukuy kay Amunchi Jesús yachachiwashkanta. Kunan kutikashka yachachishkaykichi: Amunchi Jesús apichiy tukunan tuta paypa runankunawa parihi mikushpan shuk panta apirka. ²⁴ Yayanta agradesishpan chay panta pakishpa pakishpa runankunata kuhushpan mikunankunapa rimarka: Kay panka aychaynishinami. Tukuy uras tantarishpaykichi shuk panta pakinakushpa yuyariychi ñuka kankunarananti wañushkaynita nishpa.

²⁵ Chay panta mikushkankunawasha shuk pusillu vinuta apishpan rimarka: Ñawpa kankuna shuk wiwakunata wañuchishpa, yawarninta shutuchishpa Yaya Diosta tapushpaykichi payka mana ali rurashkaykichita llakichishka. Kunanmanta pacha ñuka wañushpayni yawarni shuturishkanrayku Yaya Dioswa mushu alichanata rurasha payka kankunata tukuy mana ali rurashkaykichimanta llakichinanpa. Kay vinuta upyashpaykichi yuyariychi yawarni shuturishkanta nishpa. Chasna Amunchi Jesuska yachachirka tukuy paypa runankunata. ²⁶ Chayrayku kunanmanta pacha Jesukristu shamunankama chay panta mikushpa, chay vinuta upyashpa shukkunata riksichinkichi Amunchi Jesukristu uchanchikunarananti wañushkanta.

Imashnami tantaylla mikunanchi upyananchi tiyan Jesukristu wañushkanta yuyarishpa

²⁷ Shuk runa tiyashpanka kirik masinkunata mana yuyashpa chay panta mikushpanka chay vinuta upyashpanka uchatami rurani. Chasna rurashpan payka kasna rimahukshinami Amunchi Jesukristu wañushpan yawarnin shuturishkanka nima imachu nishpa. ²⁸ Chayrayku manara chay panta mikuhushpanchira manara chay vinuta upyahushpanchira shunkunchimanta pacha yuyarinanchi tiyan, kirik masinchikunata yuyashpachu kawsahunchi manachu. ²⁹ Chay panta mikushpa, chay vinuta upyashpa alita yuyarinanchi tiyan Amunchi Jesukristu tukuy ñukanchirayku wañushkanta. Shuk yanka mikunatahinalla mikushpanchika Yaya Diosmi ñukanchita kastiganka. ³⁰ Chayraykumi shukkunaka unkushka kankichi, shukkunaka sampakuna kankichi. Shukkunaka ña wañushkakunapas. ³¹ Ñukanchi kikin yuyarinchimaka kirik masinikunata yuyashpachu kawsahunchi manachu nishpa yuyashpana kawsananchipa, chay mikunata mikushpanchi Yaya Dioska mana ñukanchita chasna

kastigamachu. ³² Mana yuyanakuşpa kawsashpanchi paymi ñukanchita kastigashpan yachachinayan alillata rurashpa yuyanakuşpa kawsananchipana. Chasna kawsashpanchimi mana kastigarishunchichu Yaya Diosta mana kasuk runakunawa pakta nina mana wañukpi.

³³ Chayrayku wawkikuna panikuna, tantarishpaykichi chay panta mikunaykichipa, chay vinuta upyanaykichipa, chapaychi tukuy parihu mikunaykichipa upyanaykichipa.

³⁴ Shuk wawki yapa yarkashpanka puntiru wasinllapi mikuchun. Chasna mikushpa shamushpanmi tantarishkaykichipi ashwan Jesuspa wañushkanillata yuyarishpa mikunka. Chasnam shuti Yaya Dioska payta mana kastigankachu. Chayllata kaykunamanta kankunata rimashkani. Kankunama rishpaynimi ashwanta yachachishkaykichi.

Yaya Diospa Espiritun yanapashpan tukuy imata atipanchi ruranata

12 Wawkikuna panikuna, munani alita yachanaykichipa Yaya Diospa Espiritun tukuy ñukanchi Yaya Diosta kasukunata shukta shukta alita ruranata atipachinanmanta. ² Alitami yachankichi manara Yaya Diosta kasushpa kawsahushpaykichira shuk mana ali yachachikkuna kankunata llullachirkakuna runakunapa rurashkan mana rimak dioskunata mañashpa kawsanaykichipa. ³ Chayrayku kankunata kayta rimani. Shuk runa rimashpanka Jesuska manami Yaya Diospa Wawanchu nishpa, manami Yaya Diospa Espiritun munashkantachu rimahun. Ashwan shuk runa rimashpanka Jesuska Yaya Diospa Wawanmi, paymi Amuyini nishpa, Yaya Diospa Espiritunmi yanapashpan rimahun.

⁴ Chaymanta Yaya Diospa Espiritun tukuy ñukanchi Yaya Diosta kasuk runakunata shukta shukta alita ruranata atipachin. Chasna tukuy ñukanchikuna chikan chikanta ruranata atipachiy tukushpanchipas chay shuklla Yaya Diospa Espiritunmi ñukanchita atipachin, chaymantapas chay shuklla Jesukristumi tukuy ñukanchipa Amunchi kan. ⁶ Yaya Diosmi karan shuk ñukanchita yachayninta kun chikan chikanta rurananchipa. Chasna kashpanpas shukllami Yaya Dioska, tukuy imata yachayninwa rurakka.

⁷ Yaya Diospa Espiritunka chasnam karan shukta chikan chikanta alikunata ruranata atipachin tukuy Jesukristuta kirik masinchikunawa yanapanakushpa kawsananchipa. ⁸ Yaya Diospa Espiritunka shukkunataka yanapan shuk runakunata yachayninwa alita kuranankunapa. Shukkunataka yanapan Yaya Diosta alita riksishpan yachachinankunapa. ⁹ Chaymanta Yaya Diospa Espiritun shukkunataka yanapan tukuy shunkunkunamanta pacha payllapi sinchikushpa shuk mana yachashkankunata alita ruranankunapa. Shukkunataka yachayninta kun unkushkakunata ampinankunapa. ¹⁰ Chasnallatata shukkunata yachayninta kun atun yachaywa ruranakunata ruranankunapa. Shukkunataka yachayninta kun yachachinankunapa

imashnami alita Yaya Diospa munananta rurashpa kawsananchi tiyan, chaymantapas imatami Yaya Dios ruranayan nishpa. Chaymanta Yaya Diospa Espiritunka shukkunataka yachayta kun yachanankunapa pimi alita Yaya Diosta kasushpa yachachin, pimi supayta kasushpa yachachin nishpa. Chaymanta shukkunataka yachayta kun mana yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimanankunapa. Shukkunataka yachayta kun chay shimipi rimashkankunata asirtachinankunapa.

¹¹ Tukuy chaykunata shuklla Yaya Diospa Espiritunmi atipachin. Imashnami pay munan chasnashinami Kristuta kirikkunata karan shukta chikan chikanta atipachin.

Tukuy Jesukristuta kirikkuna shuk runashinallami kanchi

¹² Ñukanchi runakunapa tiyan makinchikuna, chakinchikuna, ñawinchikuna, sinkanchikuna, rinkrinchikuna. Tukuy chaykuna ñukanchikunapa tiyashpanpas shuk runallami kanchi. Chasnallatami ñukanchi Kristuta kirikkunapas Yaya Dios karan shukta chikan chikanta atipachishpanpas shuk runashinallami kanchi. ¹³ Shukkuna ñukanchikunamanta israel runakuna kanchi, shukkunaka mana israel runakuna kankichi. Shukkuna patronyu, shukkunaka mana patronyuchu kanchi. Chasna chikan chikan runakuna kashpanchipas Yaya Diospa Espiritun tukuy ñukanchita shunkunchipa aliyachishpa mushuta rurashpan shuk runashinalla tukushkanchi. Chaymanta Yaya Dios tukuy ñukanchipa shunkunchipi kawsanapa chay shuklla Espiritunta churarka kawsayta kunanpa.

¹⁴ Chasnallatata aychanchipas kan. Makinchikuna, chakinchikuna, rinkrinchikuna tiyashpanpas shuk runallami kanchi. ¹⁵ Chakinchi ñukanchita rimamaka ñukaka mana makikichu kani, chayrayku mana aychaykichu kani nishpa. Chasna rimashpanpas aychanchillami. ¹⁶ Rinkrinchi ñukanchita rimamaka ñukaka mana ñawikichu kani, chayrayku mana aychaykichu kani nishpa. Chasna rimashpanpas aychanchillami kan. ¹⁷ Ñawiyulla, mana rinkriyu kanchimaka, mana atipanchimachu uyanata. Rinkriyu, mana sinkayu kanchimaka, mana atipanchimachu samanata. ¹⁸ Yaya Dioska rinkrinchita, sinkanchita, ñawinchita chikan chikanta ruranankunapa aychanchipi churashka pay munashkanshina. ¹⁹ Rinkrinchillata, ñawinchillata, sinkanchillata rurama karka, aychanchika manami tiyamachu. ²⁰ Ashwan paymi aychanchipi tukuy tiyakta rurarka. Chasna rinkriyu, sinkayu, ñawiyu, makiyu, chakiyu kashpanchipas shuk runallami kanchi.

²¹ Chasna kashpan ñawinchika mana atipamachu makinchita rimanata kanka mana rikunata atipashpayki mana munanichu kanta nishpa. Chaymanta umanchipas mana atipamachu chakinchita rimanata kanta mana munanichu nishpa. ²² Ashwan tukuy kay aychanchipi kahukunaka alimi kan ñukanchikunaryku. Shuk parti aychanchi mana yapa valik kantanata yuyarishkanchitami ashwan shukkunamanta mu-

nanchi. ²³ Shuk parti aychanchita mana rikuchiypa kananta yuyarishpanchi ashwan alita kuyrashpa sumayachishpa kawsanchi. Maykankunami aychanchipi pinkaypa kananta yuyarinchi, chaykunatami ashwanta valichishpa kuyrashpa kawsanchi. ²⁴ Chay shuk parti aychanchita mana chasna kuyrashpachu kawsananchi tiyan. Yaya Dioska aychanchita rurashka chay ashwan pinkaypa kananta yuyarishkanchi partikuna ashwan valichirishka kuyrarishka kanankunapa.

²⁵ Chasname Yaya Dioska rurashka karan shuk parti aychanchipi mana sapallan anchurishkashina kanampa, ashwan shukwa shukwa parihu alita yanapanakunankunapa. ²⁶ Chasna kashpanmi makinchi ñawinchi nanayta parisishpanka tukuy aychanchipi chay nanayta parisinchi. Chasnallatami makinchiwa shuk imata alita rurashkanchimanta kushichiy tukushpanchi tukuy aychanchipi chay kushikunata musyanchi.

²⁷ Tukuy ñukanchi Yaya Diospa wawankuna Kristupa aychanshinami kanchi. Karan shuk ñukanchikunami shuk parti Kristupa aychanpi kahukshina kanchi.

²⁸ Yaya Diosmi ñukanchita karan shukta chikan chikanta atipachin. Shukkunataka yanapashpan kachan, maytapas rishpankuna paypa rimashkanta yachachinankunapa. Shukkunataka yanapan wawkikunata panikunata pasan kashkata alita asirtachinankunapa. Shukkunataka yanapan paypa rimashkanta alita yachachinankunapa. Shukkunataka Yaya Dioska yanapan atun yachaywa ruranakunata ruranankunapa. Shukkunataka yanapan unkushkakunata ampinankunapa. Shukkunataka yanapan kirik masinkunata tukuy imapi yanapanankunapa. Chaymanta shukkunataka Yaya Dioska yanapan kirik masinkunata yanapanankunapa, alita parihu kawsanankunapa. Shukkunataka yanapan mana yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimikunata rimanankunapa.

²⁹ Chasna Yaya Dios ñukanchita chikan chikanta atipachishpan manami munanchu tukuy chasnalla kananchipa. Manami tukuytachu kamachishka maytapas rishpanchi paypa shiminta yachachinanchipa. Manami tukuytachu kamachishka yachachinanchipa imatami payka ruranayan nishpa. Chaymanta Yaya Dioska manami tukuytachu yanapan shuk wawkikunata paypa shiminta yachachinanchipa. Chaymanta manami tukuytachu yanapan atun yachaywa ruranakunata rurananchipa. ³⁰ Chasnallatata Yaya Dioska mana tukuytachu yanapan unkushkakunata ampinanchipa. Manami tukuytachu yanapan paylla yachashkan nima pi yachakushkan shimipi rimananchipa. Manami tukuytachu yanapan chay nima pi yachakushkan shimipi rimashkanchi shimikunata asirtachinanchipa. ³¹ Chayrayku Yaya Diosta mañaychi kankunata yanapanpa, ashwan ali ruranakunata ruranaykichipa. Chasna mañashpaykichimi ashwan alita yuyanakushpa kawsankichi.

Kunanka kankunata riksichisha ashwan ali kawsanata.

Imashnami Yaya Diosta runa masinchitapas yuyanakan

13 Chikan runakunapa, angelkunapa shiminkunapi rimashpanchipas mana runa masinchita yuyashpanchika yankamantami tukuy chay shimikunata rimanchima. Shuk bombota yanka waktashpa uyarihukshinami kanchima.

² Yaya Diospa Espiritun ñukanchita atipachishpanpas Yaya Diospa munananta runakunata yachachinata, runa masinchita mana yuyahushpanchika yankamantami yachachinchima. Tukuy runakunapa mana yachaypa kashkata yachashpanchipas ali yachak kashpanchipas mana runa masinchita yuyahushpanchika yankamantami yachak kanchima. Alita Yaya Diosta kirishpanchi paypa yachayninwa urkukunata wichunata atipashpanchipas mana runa masinchita yuyahushpanchika yankamantami ruranchima.

³ Tukuy imanchita mana imayu runakunata kushpanchipas mana chay runakunata yuyahushpanchika yankamantami kunchima. Yaya Diosta kushichishpa aychaynita rupachiwaychi nishpa wañushpanchipas Yaya Diosta runa masinchitapas mana yuyahushpanchika yankamantami wañunchima.

⁴ Runa masinchita shutipa yuyahushpanchika ali shunkumi kanchi. Ñukanchita mana alita rurashpanka ali yuyaywa awantanchi. Mana munarinchichu payshina charinata, nima paywa parihuyanata. Chasnallatata mana rimanchichu: Ñukapa tiyan ashwan kanpamanta. Ñukami kanmanta ashwan ali kani nishpa. ⁵ Runa masinchita yuyahushpanchika mana millaypata rimanchichu, mana ñukanchiraykulla tukuy imata munanchichu, mana paywa shuk ratu piñarinchichu. Ñukanchita chiknishpanpas mana payta chikninchichu, nima shunkunchipi mana ali rurashkanta wakaychanchichu. ⁶ Mana alita rurashpanka mana kushikunchichu, ashwan shutipata rimashpa rimashkanta paktachishpa alita rurashpanmi kushikunchi. ⁷ Runa masinchita shutipa yuyahushpanchika ñukanchita chiknihushpanpas sinchikurishpa mana piñarishpa ali yuyaywa awantashpalla kawsanchi. Runa masinchita shutipa yuyahushpanchika tukuy ali kashkata kirinchi mana maskashpa mana ali kashkata. Ñukanchita mana alita rurashpanpas payta yuyanchilla Yaya Dios munashpan aliyachinka nishpa.

⁸ Amunchi Jesukristu shamushpan manana Yaya Diospa munananta runakunata yachachishunchinachu. Nima chay Yaya Dioslla yachashkan nima pi yachakushkan shimipi rimashunchinachu. Chasnallatata nima yachayta munashunchinachu. Tukuy chay Yaya Diospa Espiritun ñukanchita atipachishkankunaka tukurishpanpas yuyananchika manami tukurinkachu. ⁹ Kunan kay allpapi kawsahushpanchira achkata yachashpanchipas mana tukuytachu yachanchi Yaya Diospa ruranayahushkankunata. Yaya Diospa munananta yachachishpanchipas mana tukuy munananta riksishpanchichu yachachinchi. ¹⁰ Amunchi Jesukristu shamushpanmi tukuy alita yachashunchi.

Chay puntiru uchillastuta yachakushkanchika yuyayninchimanta chinkarinkami.

¹¹ Wawa kashpanchi manara atipashkanchichu alita rimanata, yuyarinata, nima yachanata. Ña ruku kashpanchi manana wawashinachu kanchi. ¹² Shuk matipi yakuta churashpa uyanchita rikushpanchi mana yapa alitachu rikunchi. Kunan kay allpapi kahushpanchi chay yakupi mana alita rikuhushkanchishinami Yaya Diospa yachayninta mana alitarachu riksinchi. Shuk punchami tukuy chay mana yachashkanchikunata tukuyta yachashunchi. Imashnami Yaya Dioska ñukan-chita ña alita riksin, shuk punchami ñukan-chikunapas Yaya Diostaka alitana riksinchunchi.

¹³ Tukuy chaykuna tukurishpankuna kimsallami mana tukurinkachu: Yaya Diosta kirina, chapana maykanmi paktarinan tiyan, Yaya Diosta runa masinchita yuyana. Tukuy chaykunamanta ashwan alimi kan Yaya Diosta runa masinchikunatapas yuyana.

Yaya Diospa Espiritun shuk kirikkunata atipachin nima pi yachakushkan shimipi mañanankunapa

14 Wawwikuna panikuna, alita yachakuychi shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanata. Chaymanta munaychi Yaya Diospa Espiritun kankunata chikan chikanta atipachinanta. Tukuy chay atipachinakunamanta ashwanta munaychi Yaya Diospa Espiritun kankunata atipachinanta Yaya Diospa munananta shukkunatapas yachachinata. ² Yaya Diospa Espiritun kankunata atipachishpan paylla yachashkan nima pi yachakushkan shimipi mañanata Yaya Diosllatami kwintankichi. Mana runakunatachu kwintankichi, paykuna mana asirtak kashpankuna. Yaya Diospa Espiritunmi ñukan-chita yuyachishpan riman-chi nima pi yachashkata. ³ Ashwan Yaya Diospa Espiritun ñukan-chita atipachishpan Yaya Diospa munananta shukkunata yachachinata, tukuy uyakkunatami asirtachinchi paykunapas Jesukristuta ashwan alita kasushpa kawsanankunapa. Chasna yachachishpanchimi paykunata sinchikuchinchi, llakiywa kahukkunatapas kushillayachinchi. ⁴ Chay Yaya Dioslla yachashkan nima pi yachakushkan shimipi mañashpanchika ñukan-chi kikinllami ashwan alita Yaya Diosta katishpa kawsan-chi. Yaya Diospa munananta yachachishpanchimi chay Jesukristuta kirik masinchikunataka yanapan-chi paykunapas ashwan sinchikushpa kawsanankunapa.

⁵ Ñuka munaynima Yaya Diospa Espiritun tukuy kankunata atipachinanpa chay nima pi yachakushkan shimipi rimanaykichipa. Chasna munashpaynipas ashwan munan-chi Yaya Diospa Espiritun kankunata atipachinanta Yaya Diospa munananta shukkunata yachachinaykichipa. Kankuna tantarishpaykichi Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimashpaykichika tiyachun shuk wawki chay rimashkaykichi shimikunata asirtachik, tukuy kirik masikichikunata yanapananpa ashwan alita kirinankunapa. ⁶ Wawwikuna panikuna, yuyariychi. Ñuka kankunata pasyak rishpayni Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimaynimaka, manami kankunata yanapaynimachu. Ashwan ali kama Yaya

Diospa yachachiwashkanta kankunata rimanaynipa, chaymantapas kankunata yanapanaynipa ashwan alita asirtanaykichipa pimi kan Yaya Dioska nishpa. Chaymanta ashwan ali kama kankunata Yaya Diospa munananta yachachinaynipa, chaymantapas alita kunashpa yanapanaynipa.

⁷ Shuk uyarikkunamanta yuyarishunchi. Shuk runa kenata pukushpan guitarrata uyachishpan mana ali uyarinanpi uyachishpanka mana yachanchichu imatami uyachihun. ⁸ Chasnallatata shuk suntalu trompetata mana shutillata pukushpanka nima maykan suntalu yachamachu wañunakunapami pukuhun nishpa alicharinanpa.

⁹ Chasnallatata ñukan-chikunapas tantarishka kahushkanchipi nima pi yachakushkan shimikunata rimashpanchika mana nima pi asirtamachu. Chasna mana asirtashpankunaka yankamantami rimanchima chay shimikunata. Chasna yanka rimashpanchika chay trompetata mana alita pukuhuk runashinami kanchi-ma. ¹⁰ Kay allpapi achka chikan shimikuna tiyan. Chasna kashpanpas karan shimi asirtaypa kan chay shimita rimakkunarayku. ¹¹ Ashwan ñuka shuk runapa rimashkan shimita mana asirtashpaynika payraykuka shuk allpamanta runashinami kani. Paypas ñukarayku-ka shuk allpamanta runashinami kan, mana kwintanata, nima riksinata atipashkaynirayku. ¹² Chasna kashpan imashnami munankichi Yaya Diospa Espiritun kankunata atipachinanta paylla yachashkan nima pi yachakushkan shimikunata rimanata, chasnashina ashwan munaychi Yaya Diospa Espiritun kankunata atipachinanta tukuy maykankunawami kirik masikichikunata yanapan-chi Jesukristuta ashwan alita kasunankunapa.

¹³ Chayrayku Yaya Dioslla yachashkan shimikunata rimashpanchika akuychi Yaya Diosta tapushunchi pay Espiritunwa ñukan-chita asirtachishpan shukkunatapas asirtachinanchipa. ¹⁴ Ñukan-chikuna Yaya Dioswa kwintashpa paylla yachashkan nima pi yachakushkan shimikunata rimashpanchika payllatami kushichinchi. Ñukan-chika yuyayninchipi manami asirtanchichu chay rimashkanchikunata. ¹⁵ Chasna kashpan akuychi Yaya Diosta mañashunchi paypa Espiritun yuyachishkan paylla yachashkan shimikunawa, chaymantapas asirtaypa shimikunawa. Akuychi Yaya Diosta kushichishpa takishunchi paypa Espiritun yuyachishkan paylla yachashkan shimikunawa, chaymantapas asirtaypa shimikunawa. ¹⁶ Yaya Diosta paypa Espiritun yuyachishkan paylla yachashkan shimikunallawa kushichihushpaykichika shuk runakunami mana asirtankakunachu rimahushkaykichita. Chasna mana asirtashpankunami mana atipankakunachu kankunawa parihu Yaya Diosta kushichinata. ¹⁷ Alita Yaya Diosta agradesishpaykichipas chay mana asirtak runakunata mana yanapan-chichu Jesukristuta ashwan alita kasushpa kawsanankunapa.

¹⁸ Ñukaka kankunamanta ashwan achkatami chay nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimikunata rimani. Chayraykumi Yaya Diosta agradesini.

¹⁹ Chasna kashpanpas Jesukristuta kirik masinikunawa tantarishpayni chay Yaya Dioslla yachashkan shimikunawa achkata yanka rimashpa rimanayniranti, ashwan munaynima asirtaypa masna shimikunallawa yachachinata.

²⁰ Wawkikuna panikuna, ama yuyariychichu manara alita yuyarinata atipak wawakunashina. Shuk partilla ali kan wawakunashina yuyarinaykichipa. Shuk uchilla wawa manara yapa yachanchu uchata ruranata. Kankunapas chay uchilla wawashina mana uchata rurashpa kawsaychi. Chasna ali kashpanpas chay parti wawakunashina yuyarinaykichipa shuk parti rukukunashina alita yuyarik kaychi. ²¹ Yaya Diospa killkachishkanpi kasna nin:

Karumanta chikan shimita rimakkunata kachashami kay mana kiriwanayak runakunama paykunata rimanankunapa. Chasna kachashpaynipas mana kasuwanayankunachun nishpami Yaya Dioska riman. ²² Chayka ninayanmi mana asirtaypa shimikunawa rimashkanchiwa Yaya Dios mana kirikkunata yachayninta rikuchinata. Kirikkunataka manami chasnachu yachayninta rikuchin. Ashwan Yaya Diospa Espiritun ñukanchita atipachishpan Yaya Diospa munananta yachachinanchipa, chay shuti kirik masinchikunata yanapan ashwan alita payta kasunankunapa. Mana kirikkunataka mana yanapanchu Yaya Diosta kasunankunapa.

²³ Chasna kashpan tantarishka kahushkaykichipi chay nima pi yachakushka Yaya Dioslla yachashkan shimikunallata rimashpaykichika Jesukristuta mana kirik runa kankunawa tantarishpanka mana asirtashpan rimama kay runakunaka muspa runakunami kahunkuna nishpa. ²⁴ Ashwan Yaya Diospa munananta asirtaypa shimikunapi yachachishpanchimi chay Jesukristuta mana kirik runaka uyashpan rimama: Yaya Dioska yapa alitami shunkuynita riksin. Kankuna yachachiwashpaykichimi ñukapas yachahuni mana alita rurashpa kawsahushkaynita nishpa. Chasnami chay runaka kunkurishpan Yaya Diosta kushichima. Chaymanta rimama shutipami Yaya Dioska kankunawa kawsan nishpa.

Imashnami tantarishkanchikunapi shukta shukta alita rurananchi tiyan

²⁶ Kunan wawkinikuna paninikuna, Yaya Diosta kushichinaykichipa tantarishpaykichiki shukkunaka shuk mushu takinata yachankichi, shukkunaka yachankichi Yaya Diospa shiminmanta shuk imata asirtachinata. Shukkunaka yachankichi Yaya Diospa munananta rimanata. Shukkunaka chay nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimanata yachankichi. Shukkunaka yachankichi chay shimikunata kirik masichikunata asirtachinata. Chasna kashpan tukuy chaykunawa yanapanakuychi ashwan alita Jesukristuta kasushpa kawsanaykichipa.

²⁷ Chay nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimashpaykichika ishkailla kimsalla rimachun shukllankama shukllankama. Chasna ri-

mashpaykichiki shuk asirtachik runa chay shimikunata asirtachinan tiyan. ²⁸ Mana shuk asirtachik runa tiyashpanka chay shimikunata mana rimanahuchun. Ashwan karan shuk sapallan wasinllapi Yaya Diosta mañashpa chay shimipi rimachun.

²⁹ Chasnallatata tantarishka kahushkaykichipi Yaya Diospa munananta yachachikkuna ishkailla kimsalla shukllankama shukllankama yachachinahuchun. Chaymanta tukuy kankuna chaypi Jesukristuta kirikkuna chay yachachishkankunata alita uyashpa yuyarishpaykichiki kwintaychi, chay yachachihukka shutipachu manachu Yaya Diospa munashkanta yachachihun nishpa. ³⁰ Shuk yachachihushpan shuk uyashpa tiyahuk wawki-ta Yaya Dios yuyachima shuk shimita paymanta rimananpa. Chaypina chay yachachihuk wawki chunllayan tiyan, chay shukna rimananpa. ³¹ Tukuy Yaya Diospa yuyachishkanta yachachinayak wawkikunata atipanahun yachachinata. Chasna kashpanpas shukllankama shukllankama yachachinankuna tiyan tukuy kankuna Jesukristuta kirikkuna alita yachakunaykichipa, ashwan alita payta kasushpa sinchikunaykichipa. ³² Yaya Dios Espiritunwa shuk yachachikta yuyachishpan paypa munananta yachachinanpa chay yachachikka yuyarinan tiyan ima urasmi chayta rimanaka. ³³ Yaya Dioska ali kashkallata yuyak kashpanmi mana munanachu kankuna llampu shukllapi rimanaykichipa, ashwan munanmi shukllankama shukllankama alita yachachinaykichipa.

Imashnami shuk llaktakunapi Jesukristuta kirik masinchikunaka tantarishkankunapi rurahunkuna, kankunapas chasnallatata ruraychi. ³⁴ Tantarishkaykichipi mana alichu kama panikuna tukuy runakunapa uyashkanpi rimanankunapa. Mana kanahuchun kirikkunata kamachikkunashina, imashnami Yaya Diospa kamachishkanka ñukanchita yachachin. ³⁵ Panikuna mana asirtashpankunaka shuk yachachihushkata, tantarishkaykichiwasha wasinkunapi paktashpankuna kusankunata tapunahuchun. Manami alichu Yaya Diospa wasinpi tantarishkaykichipi rimanankunapa.

³⁶ Wawkikuna panikuna, kankuna yuyarinkichichari çimaraykutaya payta kasunchima? nishpa. Alita yuyariychi, kankunaka manami kankichichu tukuy manta puntiru kirik runakuna, maykankunami kallarihkakuna Yaya Diospa shiminta yachachinata. Manara kankuna chay shimita yachachishpaykichira achka shuk llaktakunapi kawsak runakuna chayta yachachishkakuna. Chaymanta mana kankunallatachu asirtachishka Yaya Dioska paypa shiminta. ³⁷ Shuk wawki Yaya Diospa munananta yachachik kani nishpa yuyarishpanka chasnallatata shuk wawki Yaya Diospa Espiritunwa yachak kanayashpanka asirtachun tukuy kay killkahushkaynika Yaya Diospa kamachishkan kananta. ³⁸ Shuk runa chay rimashkaynita mana kasunayashpanka ñukanchipas paytaka mana kasushunchichu.

³⁹ Wawkinikuna paninikuna, kankuna Yaya Diosta kushichinaykichipa tantarishpaykichika munaychi Yaya Diospa munananta yachachinata. Chasnallatata nima

pita rimaychichu ama chay nima pi yachakushkan Yaya Dioslla yachashkan shimipi rimaychu nishpa. ⁴⁰ Chasna kashpanpas tukuy kachun ali asirtaypa mana shukllapi tukuy rimashpa.

Jesukristupa kawsarishkanmanta riman

15 Wawkikuna panikuna, kunan munani kutikashka yuyarinaykichipa Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishkaynita. Chay yachachishkaynita kankunaka kasurkankichi. Chayraykumi Jesukristuta kirishpa, kunankama payta kasushpa kawsahunkichi. ² Tukuy chay yachachishkaynikunata kirishpa kawsahushpaykichimi Yaya Dioska kankunata mana ali rurashkaykichimanta llakichishka. Mana shutipa Yaya Diosta kasushpa kawsashpaykichika yankamantami rimankichi ñukapas Jesukristuta kirikmi kani nishpa.

³ Kay tukuy manta ali shimita Yaya Dios yachachishkanta kankunata yachachishkani kasna: Kristumi wañurka ñukanchita kishpichinanpa uchanchikunamanta Yaya Dios kastiganan kashkanmanta nishpa. Chasname Yaya Dioska ñawpa payta kasuk runakunata killkachirka ñukanchipas yachananchipa.

⁴ Wañushkanwasha Jesuspa aychanta allarishka urku uchukupi churashpa taparkakuna. Chaymanta kimsaynin punchapi Yaya Dioska payta kawsachirka, imashname ñawpamanta pacha killkarishka karka. ⁵ Jesukristu wañushkanmanta kawsarimushpan paypa runan Pedrotara rikurirka. Chaywasha tukuy paypa runankunatana rikurirka. ⁶ Chaymanta pichka pachak kirik masinchikunata rikurirka. Kunankamami chay payta rikuk runakunaka kawsahunkuna. Shukkunaka ñami wañushkakuna. ⁷ Chaymanta paypa runan Santi agotapas rikurirka. Chaymanta rikurirka tukuy apostolkunatapas.

⁸ Tukuy paykunata rikurishkanwasha ñukatapas rikuriwarka. Kunkaymanta nima yuyarihushkaynipi rikuriwashka kawsanaynipa mana valikshina kahushkaynipi. ⁹ Tukuy Jesukristupa apostolninkunamanta mana valikshina kani. Manara Jesukristuta kirishpayni payta kirik runakunata chiknishpayni wañuchichirkani. Chayrayku mana valinichu Jesukristupa apostolnin kanki nishpa rimawanankunapa.

¹⁰ Ashwan Yaya Dioska llakichiwashpan akllawashka apostol kanaynipa. Chasna akllawashkanta mana yanaka usuchishkanichu. Ñukami tukuy Jesukristupa apostolninkunamanta yachachihushkaynipi ashwan sinchita tarawashpa kashkani. Mana ñuka kikin kashpaynipas ashwan Yaya Dios yanapawashpan chasna yachachishkani. ¹¹ Chasna kashpanpas mana imananchu pimi kankunata yachachishka. Ñuka yachachishpayni shuk apostolkuna yachachishpankuna chasnallami tukuy yachachinanchika. Chay ali yachachishkanchita uyashpaykichimi Jesukristuta kirik tukushkankichi.

Jesukristuta kirikkuna wañushkankunamanta kawsarinkakuna

¹² Yaya Dioska Kristuta wañushkanmanta kawsachishkanta yachachishkanchi. Chay yachachishkanchita kirishpaykichika zimaraykuta kankunamanta shukkunaka rimankichi wañushpanchi mananami kawsarishunchinachu nishpa?

¹³ Rikuychi. Yaya Dioska wañushka runakunata mana kawsachimaka, payka Kristutapas wañushkanmanta manami kawsachimachu karka. ¹⁴ Kristu mana kawsarishka kamaka, yankamantami yachachinchima karka. Chasnallatata kankunapas chay yachachishkanchita yankamantami kirinkichima. ¹⁵ Chaymantapas ñukanchi llullachishpa yachachikkuna kanchima, Yaya Dios Kristuta kawsachishkanta yachachihushkanchiwa. Yaya Dios Kristuta mana kawsachishka kamaka wañushkakunata mana kawsachishkanrayku ñukanchi nishkanchiwa Yaya Diospa rurashkanmanta chikanta yachachinchima.

¹⁶ Yaya Dios wañushkakunata mana kawsachimaka, Kristutapas mana kawsachimachu karka. ¹⁷ Kristu mana Yaya Diospa kawsachishkan kamaka, yankamantami kay yachachishkaynita kirinkichima, chaymantapas kunankama uchaykichimanta mana llakichiy tukunkichimachu karka. ¹⁸ Chasna kamaka, chay Kristuta kirishpa wañushkakunaka manami silupi Yaya Dioswa kawsanahumachu. ¹⁹ Kunan kawsahushkanchillapi Kristu ñukanchita yanapananta yuyarinchimakata tukuy runakunamanta ashwan llakiypa kawsakkuna kanchima.

²⁰ Ashwan Kristuka shutipami wañushkanmanta kawsachiy tukurka. Manara nima pi wañushkanmanta kawsarihushpanra mana kuti wañunanpa Kristurami manana wañunanpa kawsarirka. Chasnallatatami ñukanchikunapas wañushkanchimanta kawsarimunanchi tiyan.

²¹ Ñawpa yaya rukunchi Adanka Yaya Diosta mana kasushkanraykumi wañurka. Adanmanta miray kashpanchi ñukanchikunapas payshina wañunchi. Chaymanta Kristu wañushkanmanta kawsarirka mana kuti wañunanpana. Chasnallatatami ñukanchikunapas payta kasushpa kawsashpanchika wañushkanchimanta payshina kawsachiy tukushunchi mana kuti wañunanchipana.

²³ Karan shuk Yaya Dios munashkan uras kawsarimushunchi. Tukuy runakunamanta Kristumi puntiru kawsarirka. Chaymanta pay kutikashka shamushpan ñukanchi paypa kashpanchi wañushkanchimanta kawsarimushunchi. ²⁴ Kristuka tukuy kamachik runakunata, tukuy kamachik supaykunatapas kamachinankunamanta winsishpa wichushpan chay uras shuti tukuy Yaya Diospa rimashkanka paktarinka. Yayan Diosta rimanka: Kaykaya, kunan shuti kanlla tukuyta kamachik kanki nishpa. ²⁵ Kristumi kamachik kanan tiyan tukuy kuntrankunata winsinankama payllata kasunankunapana. ²⁶ Tukuy kuntrankunata winsishkanwasha sinchi kuntran wañuy-

tana sumakta winsishpa tukuy wañushka runakunata kawsachinka.

²⁷ Yaya Dios tukuy kuntrankunata kasuchirka Jesukristuta kasunankunapa. Kristuta rimashpan tukuyta kamachinanpa, yachanchi Jesukristu Yaya Diosta mana kamachinanta. ²⁸ Yaya Dios yanapashpan Kristu tukuyta amuyashpanmi paypa kasuk Wawan kashkanrayku, Yayanta rimanka: Yayayni, tukuytami amuyashkani, kunanka paykunatami kamachihuni. Kunan shuti kanna tukuyta kamachiy nishpami rimanka. Chaypimi Yaya Dioslla tukuyta amun kashpan tukuyta kamachinka.

²⁹ Shukkuna wañushka runakunranti bawtisarishpankuna ¿imapi yanapananta yuyarishpantaya chasna rurannahun? Wañushka runakunaka mana kawsarinahumaka ¿imaraykuta wañushka runakunranti bawtisarinahuma?

³⁰ Ñukanchi Yaya Diospa rimashkanta yachachishkanchirayku shuk runakuna karan uras ñukanchita wañuchinayanahun. Mana kuti kawsarimunanchita yachanchimaka, mana munanchimachu yachachishpalla katinata. ³¹ Wawkikuna panikuna, tukuy urasmi chay chikniwak runakuna wañuchiwanyahun. Wañuchinata munawashpankunapas ñukaka kushillami kahuni, kankuna Amunchi Jesukristuta kasushpa kawsahushkaykichita yachashpayni.

³² Chay Efeso llaktapi achka chikniwak runakuna wañuchiwanyashpa achkata parisichiwashpankuna wañuchik piña animalkunawa makanakuhukshina kashkani. Runapa yanka yuyarishkankunata yachachinima karka yankamantami chasna parisichiy tukuytami karka. Mana kuti kawsarimunchimaka shuk runakunashina rimaynima: Kayakamami wañushunchi. Wañushpanchika tukurishumi. Chayrayku kawsahushpanchira akuychi alita mikushpa upyashpa munashkanchita rurashpa kawsashunchi nishpa.

³³ Kankunaka ama chasna rimak runakunashina llul-lachiriyichichu. Kankuna yachankichi, mana ali rurak runa masinchiwa ishkyashpanchika payshinallatami ruranchi. ³⁴ Chayrayku Yaya Diosllatana kasushpa alita rurashpa kawsaychi, amana uchata ruraychichu. Shukkuna kankunamanta Yaya Diosta mana riksikshinara kanahun. Pinkarinaykichipami chasna kankunata rimahun.

Imashnami wañushkanchimanta kawsarimushunchi

³⁵ Wawkikuna panikuna, kankunaka tapunkichima: ¿Imashnashi wañushkanchimanta kawsarimushunchi? ¿Imashna rikunayushi kawsarishpanchi rikurishunchi? nishpa.

³⁶ Chayka yuyay illa runapa tapushkanshinami kama. Yuyariychi, chakranchipi muyukunata tarpushpanchi ñawinka mana wiñamachu, chay muyuka mana tukyarishpanka. ³⁷ Tarpushpanchi manami wiñashka tarputachu tarpunchi, ashwan muyullatami tarpunchi, trigu muyuta, mana kashpaka maykan muyukunatapas. ³⁸ Yaya Dioska karan muyuta wiñachishpan mu-

nashkanshina karan shuk chikan muyukunata chay muyupa kaspin rikunayuta wiñachin, muyunmanta chikan rikunayuta.

³⁹ Aychakunapas mana tukuychu chasnalla kanahun. Shukka runapa aychan kan, shukka animalkunapa wiwakunapapas, shukka rikrayukunapa, shukka challwakunapa aychan kan. ⁴⁰ Chasnallatata tiyan chikan kawsanayukuna, shukkuna silupi kawsanankunapa, shukkunaka kay allpapi kawsanankunapa. Silupi kawsakkuna suma rikunayukuna kanahun. Kay allpapi kawsakkunapas chikan suma rikunayukuna kanahun. ⁴¹ Silupi tiyakkunapas chikan chikan kanahun. Intika chikanta punchayachin killamanta. Killaka chikanta punchayachin istrillakunamanta. Karan istrillapas istrilla masinkunamanta chikanta punchayachin.

⁴² Chasnallatata kanka ñukanchikunawapas, wañushkanchimanta chikan rikunayumi kawsarishunchi. Imashnami muyuta tarpushpanchi aychanka ismun ñawin wiñananpa, chasnashinami wañushpanchi aychanchika ismun. Chay wañushkanchimanta Yaya Dios ñukanchita kawsachishpan chikanmi rikurishunchi mana kuti wañunanchipa. ⁴³ Imashnami ismuk aychayu muyuta tarpunchi, chasnashinami wañushpanchi ismuk aychanchita pampanchi. Yaya Dios ñukanchita kawsachishpan mushu suma aychayuna kashunchi. Wañuk aychanchita pampanchi. Yaya Dios ñukanchita kawsachishpan manana wañuk aychayuna kashunchi. ⁴⁴ Imashnami tarpuka tarpushkanchi muyumanta chikan rikunay kan, chasnashinami aychanchiwapas. Wañushpanchi wañuk aychanchita pampanchi. Chaymanta chikan aychayumi kawsarishunchi silupi kawsananchipa. Wañuk aychayu kashkanchirayku yachanchi mana wañuk aychayupas kananchita.

⁴⁵ Kasnami killkarishka kan: Yaya Dios puntiru runa Adanta rurashpan kawsayta kurka kay allpapi kawsananpa. Chaymanta Yaya Dios Jesukristuta churarka payshinallatata mana tukurik kawsayyu kashpan ñukanchita Yaya Dioswa kawsayta kuk kananpa.

⁴⁶ Chasna kashpanpas manara chay Yaya Dioswa kawsayta charik kashpanchira kay allpapi kawsananchipa kawsayyulla kanchi. Chaywashara Yaya Dioswa kawsayta charik tukunchi.

⁴⁷ Chay puntiru runaka allpamanta runami karka kay allpapi kawsananpa. Jesukristu silumanta shamushpan silumanta runa kan. ⁴⁸ Ñukanchikunapas Adanmanta miray kashpanchi payshina kay allpamanta rurarishka kanchi kay allpapi kawsananchipa kawsayyukuna. Silumanta shamushka Jesukristu Yaya Dioswa kawsayyu kashpan ñukanchipas paywa pakta kawsakkuna payshina Yaya Dioswa kawsayyu kanchi. ⁴⁹ Kay allpapi kawsahushpanchira allpamanta rurarishka Adanshina wañuk aychayu kanchi. Chaymanta silupi kawsak rishpanchika Jesukristushinami kashunchi.

Jesukristupa kuti shamunanmanta yachachin

⁵⁰ Wawkikuna panikuna, alita uyawaychi. Kay allpamanta rurashka aychanchikunawa mana atipanchichu Yaya Diospa kamachinan mushu munduma paywa pakta kawsak rinata. Kay wañuk aychanchiwaka manami wiñaypachu kawsashunchi.

⁵¹ Kunan yachachishkaykichi manara yachashkaykichita. Mana tukuy ñukanchichu wañushunchi. Chasna kashpanpas Jesukristu kuti shamuhushpan kawsa kashpanchi wañushka kashpanchi tukurina trompetaka uyarihushkanpi tukuy ñukanchi payta kasukkunapa aychanchita ñawita tapa tapa rurashkashina chay ratulla chikanyachinka. Chay trompetaka uyarihushpan Jesukristuka tukuy payta kasushpa wañushkakunataka kawsachimunka manana kutikashka wañunankunapa. Ñukanchi kawsa kahushpanchira Yaya Dioska ñukanchikunatapas chikan aychayuta ruranka. ⁵³ Kay ismuk aychanchika mana ismuk aycha tukunan tiyan. Kay wañuk aychanchika mana wañuk aycha tukunan tiyan. ⁵⁴ Chasna Kristu ñukanchita chikan aychayuta rurashpan wiñaypa kawsayyuna kananchipa Yaya Diospa killkachishkanpi kasna rimashkaka paktarinka:

Yaya Dios tukuyta winsishpa alichankami runakuna manana kuti wañunankunapa nishpa.

⁵⁵ Chaymantapas kasna rimashkaka paktarinka:

Manana manchashunchinachu wañunanchita. Manana wañuyka ñukanchita winsinkachu nishpa.

⁵⁶ Uchata rurashkanchiraykumi chasna wañunanchi tiyan. Uchata rurakkuna kahushkanchipi sinchikuchiy tukushkashina kanchi, Yaya Diospa kamachishkankunata riksishpanchi ashwan uchata ruranayakkuna tukushkanchirayku. ⁵⁷ Ashwan Yaya Dios Amunchi Jesukristuta kachashpa ñukanchita yanaparka manana chasna uchata rurakkuna kananchipa, chaymantapas wañushpanchi kawsachiy tukunanchipa. Chayta yuyarishpanchi akuychi kushikushpa Yaya Diosta agradesishunchi.

⁵⁸ Chayraykumi munashkayni wawkinikuna paninikuna, tukuy chaykunata yuyarishpaykichi alita Jesukristuta kirishpa kasushpa kawsaychi. Tukuy uras yapa munashpa Amunchi Jesukristu ruranata munananta rurashpa kawsaychi. Jesukristupi sinchikushpa rurahushkaykichika manami yankachu kanka.

Pablo killkan Jerusalemipi nima imayukunarayku kullkita tantachinamanta

16 Kunanka wawkikuna panikuna, Jerusalemipi nima imayu Jesukristuta kasukkunarayku kullkita tantachinamanta rimashkaykichi. Galasia allpapi tukuy Jesukristuta kirikkunata yachachishkani imashnami chay kullkita tantachinchi nishpa. Kankunapas chay yachachishkaynishina ruraychi. ² Karan domingo puncha atipashkaykichita kullkikichimanta churaychi. Chasna tantachishpaykichika wakaychaychi, ñuka paktashpayni mana chaypira tantachinaykichipa. ³ Kankunapi paktashpayni churay tukushkankunapi alita rurak

kashkankunarayku akillashkaykichi runakunata Jerusalemma kachasha. Paykunata alita yaykuchinankunapa kartakunata killkasha Jerusalemipi kawsak wawkikunata chay tantachishkaykichi kullkiwa pakta kunankunapa. ⁴ Ali kashpanka ñukapas Jerusalemma rinaynipa paykunawa pakta risha.

Pablo Korinto llaktapi kawsak kirikkunata pasyak rinata munashkanmanta riman

⁵ Kankunama rihushpayni puntiru Masedonia allpapi kahuk llaktakunama risha. Chay Masedoniamanta risha Korinto llaktaykichima. ⁶ Chaymanta yuyarini shuk killakunata kankunapi kiparinata, ashwan ali kama tukuy tamyatimpu kankunapi kiparinaynipa. Chaymanta shuk llaktama rihushpayni kankuna atipawankichima yanapanata. ⁷ Mana munanichu shuk ratulla kankunata rikunata. Yaya Dios munashpanka shuk killakunata kankunawa kiparisha.

⁸ Kay Efeso llaktapi kiparisha chay ñukanchi israel runakunapa Pentekostés punchakuna paktarinankama. ⁹ Kay llaktapi alita Yaya Diospa shiminta yachachihuni. Achka chikniwak runakuna mana munashpankunas achka runakuna chay yachachihushkaynita alita uyahunkuna. Chayrayku manara risharachu kankunama.

¹⁰ Wawkinchi Timoteo kankunapi paktashpan yanapaychi kankunawa kushilla kananpa. Paypas ñukashinami alita Yaya Diospa shiminta yachachin.

¹¹ Chayrayku nima maykan rimaychichu payka manami Pabloshinachu alita yachachin nishpa. Ashwan payta yanapaychi kushilla ñukama kutimunanza. Ñukami payta chapahuni shuk wawkikunawa pakta shamunanpa.

¹² Wawkinchi Apolosta achka kuti rimarkani chay shuk wawkinchikunawa kankunama pasyak rinanza. Payka mana munanchu kunan rinata. Shuk punchachari kankunama rinka.

Pablo kartanta tukuchihushpan kirikkunata saludan

¹³ Yuyaywa kawsaychi, Jesukristuta alita yuyashpa, alita kirishpa, nima pita manchashpa. Sinchikuriychi mana sampayashpa payta kasunaykichipa. ¹⁴ Tukuy uras imapipas yanapanakuhushpaykichi ali shunkuwa yuyanakushpa ruraychi.

¹⁵ Wawkikuna panikuna, kankuna riksinkichi wawkinchi Estefanasta. Chay Akaya allpapi manara nima maykan Jesukristuta kirihushpanra wawkinchi Estefanasra tukuy ayllunkunawa pakta kirik tukurkakuna. Paykuna Jesukristuta kirik wawkikunata panikunata alita yanapashpa kawsahunkuna. ¹⁶ Estefanasta shukkunatapas payshina alita tarawashpa kirik masinkunata yanapashpa kawsahukkunata alita kasushpa yanapashpa kawsaychi. ¹⁷ Yapami kushikuni wawkinchikuna Estefanas, Fortunato, Akaiko yanapawanankunapa shamushkankunarayku. Kankuna mana shamunata atipashpaykichi kay wawkinchikuna alita yanapawahunkuna. ¹⁸ Kay kimsa wawkikunami

ñukata sumakta yanapashpa sinchikuchiwashkakuna, kankunatapas chasnallatata yanapashpa sinchikuchirkakuna. Chasna yanapak wawkikunata alita yuyaychi.

¹⁹ Kay Asia allpapi Jesukristuta kirik masinchikuna kankunata saludanahun. Chaymanta wawki Akila warmin Prisilawa kankunata saludanahun, maykankunawami shukllashina tukushkakuna Amunchi Jesukristuta kirishkaykichirayku. Chaymanta tukuy paykunapa wasinpi tantarik Jesukristuta kirikkunapas kankunata

saludanahun. ²⁰ Tukuy wawkinchikunapas kankunata saludanahun. Kankunapas tantarishpaykichi alita yuyanakupashpa shukwa shukwa saludanakuychi.

²¹ Ñuka Pablo kikin makiniwa kay saluduta killkashpayni kankunarayku kachahuni. ²² Maykanmi Amunchi Jesukristuta mana yuyanchu, Yaya Dios payta kastigachun. Amunchi Jesús, utkalla shamuy. ²³ Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpan yanapachun. ²⁴ Tukuy kankunata yapa yuyani Kristu Jesusta kirik kashpaykichi. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi, turikichi Pablo*

2 KORINTO

¹ Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo wawki Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi. Ñuka Pablo Yaya Dios munashpan Jesukristupa apostolnin tukushkani. Tukuy kankuna Korinto llaktapi Jesukristuta kirishpa Yaya Diosta kasukrunarayku, tukuy Akaya allpapi Yaya Diospa akllashkan runankunaraykupas kay kartata killkahunchi. ²Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablokuna parisinakunamanta rimanahun

³ Akuychi kushichishunchi Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta. Payka Yayanchi Dios kashpanmi ñukanchita llakichin, llakirihushkanchipi sinchikuchin. ⁴ Tukuy parisihushkanchipi payka ñukanchita sinchikuchin ñukanchipas atipananchipa sinchikuchinata parisihushkakunata. Yayanchi Dios sinchikuchishkanshina ñukanchipas atipanchi parisihuk runakunata yanapashpa sinchikuchinata. ⁵ Kristushina achkata parisihushkanchirayku pay ñukanchita yanapashpan alita sinchikuchin. ⁶ Chayrayku ñukanchi parisishpanchi atipanchi kankunata sinchikuchinata yachanaykichipa Jesukristu kankunata kishpichik kananta. Yaya Dios ñukanchita llakirihushkanchipi sinchikuchishpan atipanchi kankunata sinchikuchinata. Chasna sinchikuchishpanchi kankunapas atipankichi ñukanchishina achkata parisishpa mana sakishpa Jesukristuta katinata. ⁷ Kankunata yuyarihushpanchi kushikunchi, parisihushpaykichipas sinchikushpa kahushkaykichirayku. Chasna parisihushpaykichimi yachanchi Yaya Dioska kankunatapas ñukanchitashina sinchikuchinata. ⁸ Wawkinchikuna paninchikuna, kankunata yuyachinayanchi maytukuy parisishkanchita Akaya allpapi kahuk llaktakunapi kashpanchi. Yapa sinchita parisirkanchi. Manana atiparkanchichu awantanata. Yuyarirkanchi wañuchinankunamanta mana kishpinanchita. ⁹ Chaymanta yuyarirkanchi ña wañuna kananchita. Yapa parisihushpanchi Yaya Dioska ñukanchita yachachirka mana ñukanchi kikinpi sinchikurinanchipa, ashwan paypi wañushkakunata kawsachik Yaya Diosllapi sinchikurishpa kawsananchipa. ¹⁰ Yaya Diosmi ñukanchita wañuna kashkanchimanta kishpichirka. Chasnallatatami ñukanchita kishpichinka atun parisinanchikumantapas. Yaya Diospi sinchikurinchi, yachashpanchi ñukanchita achka kuti kishpichinanta, kankuna mañahushkaykichiwa yana-

pashpaykichi. Achkamanta ñukanchirayku mañahushpaykichika Yaya Dios ñukanchita yanapashpan achka runakunami payta kushichishpa agradesinkakuna.

Imaraykumi Pablo mana rirkachu Korintoma

¹² Kushillami kahunchi yuyayninchipi, mana llullashpa, tukuy imapi alita rurashpa kawsahushkanchita yachashpanchi. Manami ñukanchi kikin yachayninchiwachu atipashkanchi chasna kawsanata, ashwan Yaya Diosmi ñukanchita yuyashpan yanapashka chasna paypa munashkanta rurashpa kawsananchipa, payta mana kasuk runakunawa kahushpanchi, chaymanta ashwan kankunawa kahushpanchi. ¹³ Kartanchikunapi killkashkanchishinallami yuyarinchi, mana chikan chikantachu killkashkanchi, ashwan asirtaypatami kankunarayku killkashkanchi. Munanchimi alita asirtanaykichipa. ¹⁴ Kunan ña shuk shukkunata asirtankichi yachachishkanchimanta, chaywashami shuti tukuyta sumakta yachankichi. Chasna kashpaykichimi Amunchi Jesús shamushpan kushikunkichi alita kankunata yachachishkanchirayku. Chasnallatatami ñukanchipas kushikushu kankuna alita yachakushkaykichirayku.

¹⁵ Chasna tukunanchita yuyarishpayni ñuka Pablo kankunata ishikay kuti rikuk rinata yuyarirkani ishikay kuti kushikushpa kanaykichipa. ¹⁶ Yuyarirkani punturu kankunata pasyak rinata Masedoniama rihushpayni. Chaymanta kutihushpayni kutikashka kankunata pasyanata yuyarirkani. Chasna pasyashpayni yanapawankichima Judea allpapi llaktakunama rinaynipanishpa yuyarirkani. ¹⁷ Chasna kankunama rinata munashpaynipas mana rishpayni ¿mana alita yuyarishpa rimak kashkayniraykuchu kankunama rinaynita rimashkani? Imashnami chay mana Yaya Diosta kirik runakuna shamusha nishpankunapas chaymanta chikanta yuyarishpankuna mana rishanchu nishpa rimanahun ¿chasnachu ñukapas kani? Manami chasnachu kani. ¹⁸ Yaya Dios mana llullachik kashpan yachanmi kankunata shutipa rimahushkaynita. Pasyak shamushami nishpa rimashpayni mana kankunata llullachirkanichu. Tukuy rimashkaynika shutipami. ¹⁹ Yaya Diospa Wawan Jesukristumi paktachik kan, maykanmantami Silvano, Timoteo, ñukapas kankunata yachachirkanchi. Chasna kashpan yachankichi ñukapas paktachik kanaynita. Kristuka rimashkanmanta mana shuk ratu shuktana rimanchu. Payka Yaya Diosmanta shamushkanwa tukuy Yaya Diospa rimashkan paktachinan shimikunata paktachirka. Chayrayku Yaya

Diosta kushichishpanchi Jesukristu ñukanchirayku alichashpan paywa kwintananchipa rimashunchi rurashkaykika alimi chasna kachun nishpa.

²¹ Yaya Diosmi ñukanchita kankunatapas akllashpan sinchikuchishka wiñaypa Kristupa runankuna kananchipa. ²² Yaya Dioska paypa Espiritunta shunkunchipi churashka, paypa wawankuna kananchipa. Chasna Espiritun ñukanchipi kawsashpan yachanchi, tukuy uras paywa kawsananchita rimashkanka shutipami.

²³ Manara rishkanirachu kankuna Korintopi kawsakkunama, imashnami puntiru yuyarirkani. Mana alita kawsahushkaykichita yachashpayni mana rirkanichu kankunata mana pinkachinaynipa. Yaya Dioska riksiwanmi, rimashkaynika shutipa kananta. Mana shutipa kashpanka kastigawankami. ²⁴ Ñukaka mana kankunata kamachikchu kani maykantami kirinaykichi tiyan nishpa. Ashwan ñami kankunaka Jesukristuta kirihushpaykichi kankunata yanapakmi kani kushilla payta kasushpa kawsanaykichipa.

2 Chayraykumi manara munashkanichu kankunata pasyak rinata mana ali kawsahushkaykichimanta pinkachishpayni mana kutikashka llakirinaykichipa. ² Ñuka kankunata pinkachishkaynimanta llakiywa kashpaykichika ¿pitaya ashwan ñukata kushillayachiwanka? Kankunallami atipankichi kushillayachiwanta. Chayraykumi mana munanichu pinkachinata kankunata.

³ Chayrayku shuk kartaynita killkarkani kankunarayku manara kankunama rishpayni mana alita kawsahushkaykichita alichanaykichipa. Rishpayni mana munanichu llakirik rinaynita. Ashwan kankunami kushillayachiwanykichi tiyan. Yachani kushilla kashpayni kankunapas kushilla kanaykichita. ⁴ Chay kartaynita killkahushpayni yapa yuyarishpa llakiywa kahushpayni wakarkani. Chasna kashpanpas mana killkarkanichu llakirinaykichipa, ashwan killkarkanimi yachanaykichipa maytukuytami kankunata yuyahuni.

Pablo riman chay millaypata rurak runata llakichinankunapa

⁵ Killkarkani chay mana alita rurak wawkinchi tukuy ñukanchikunata pinkachishkanta. Chasna millaypata rurashpan mana ñukallatachu pinkachiwashka, ashwan tukuy kankunatapas pinkachishkami. Mana tukuy kashpanpas shuk shukkunatami pinkachishka.

⁶ Kankuna tantarishkaykichipi pay millaypata rurashkanmanta rimarkankichi, manana kankunawa tantarinanpa. Chasna ña payta kastigashkankichi. Chaylla kachun. ⁷ Kunanka payta llakichishpaykichi yanapaychi alita kawsanapa. Mana chasna rurashpaykichika shunkun yapa llakiywa kipuruyashpan wañunayanka. ⁸ Chayrayku kankunata mushumanta rimani tukuy shunkumanta pacha payta yuyashpaykichi yanapaychi. ⁹ Puntiru kankunarayku killkarkani yachanaynipa, alitachu manachu yachachishkaynita kasuhunkichi nishpa. ¹⁰ Chay runapa millaypata rurashkanta manana yuyarishpaykichika ñukapas

manami yuyarishanachu. Shuk kankunamanta ima millaypata rurashpanka ñuka llakichinayni kashpanka tukuy kankunata yuyashpayni payta Kristupa rikushkanpi llakichini. ¹¹ Chasna llakichinanchi tiyan runa masinchita supaykunapa apun Satanaska mana ñukanchita winsinanpa. Yachanchi imashnami payka munan urmachinata ñukanchita.

Pablo Troas llaktapi paktashpan llakirin

¹² Troas llaktapi paktashpayni chay suma ali shimita Kristu ñukanchita kishpichinanmanta yachachinaynipa, suma yachachina karka, Yaya Dios runakunapa shunkunkunata llankarka alita uyawanankunapa.

¹³ Chasna kashpanpas mana kushillachu karkani, wawkinchi Titota mana tarishkaynirayku. Chayrayku rishara nishpayni paykunamanta Masedonia allpapi llaktakunama rirkani.

Jesukristuta kirikkuna supayta winsinahun

¹⁴ Yaya Diosta agradesishunchi, ñukanchita yanapashkanrayku Kristuta kirishpa kawsananchipa. Shuk tukuyta winsik apu runankunata marchachikshina Kristu ñukanchita purichin kushikushpa payta katinanchipa. Tukuy runakuna ñukanchita rikunahun manana supayta kasunanchita. Chasna kashpanchimi tukuy parti runakuna shuk mishkihlla asnak perfumita muktikshina asirtankakuna pimi Yaya Dioska. ¹⁵ Kristu ñukanchikunapi kashpan ñukanchita yanapan Yaya Diosta kushichishpa payrayku shuk ali mishkihlla asnakshina kananchipa. Chasna ali mishkihlla asnak perfumishina kanchi uchankunamanta llakichirishka runakunarayku, uchankunamanta mana llakichirishka runakunaraykupapas. ¹⁶ Chay mana kirik runakunarayku ka chay mishkihlla asnakka wañuyupata asnakshinami kan. Kristuta kirikkunaraykuka suma wiñaypa kawsayta kuk mishkihlla asnahukshinami kanchi. Nima maykan atipanchu chasna mishkihlla asnakshina kanata, Yaya Diospa yachayninllawami atipanchi chasna kanata. ¹⁷ Ñukanchika mana kanchichu imashnami shukkunaka kanahun. Manami yachachinchichu Yaya Diospa shiminta yachachishkanchimanta kullkita apinanchipa, imashnami shukkunaka ruranahun. Ashwan Yaya Dios ñukanchita kashashkanraykumi mana llullachishpa paypa rikushkanpi yachachinchi, Kristupa kamachishkan runakuna kashpanchi.

Pablokunaka Jesukristupa shiminta yachachik kanankunamanta rimanahun

3 Tukuy kaykunata killkashpanchi kankuna yuyarin-kichichari kutikashka paykuna kikinta yuyarishpa ali runa kanchi nishpa kawsanahun. Kankuna ñukanchita alita riksishpaykichi kankunama rihushpanchi mana nima kartata apanchichu mana riksishka runakunashina. Nima shuk kartata tapushkanchichu kankunamanta shuk llaktama rinanchipa. ² Kankuna kikinmi ñukanchimanta alita rimak kartashina kanchi. Shunkunchipi killkarishkashina kahunkichi.

Tukuy runakuna chayta yachanahun, imashnami shukkunaka shuk killkata rikushpankuna shutillata yachanahun chasna. ³ Kankunaka kawsahushkaykichi-wa rikuchinkichi Kristupa killkachishkan kartashina kanaykichita. Ñukanchika chayta killkak runakunashina kanchi. Mana payka rurashkachu tintawa killkashkashina, ashwan kawsa Yaya Diospa Espiritunta kankunapi churashka mushu kawsayta charinaykichipa. Mana Moisés wañupa rumimanta tablapi killkashkatashinachu kuy tukushkanchi Yaya Diospa kamachishkanta kasunanchipa, ashwan kunanka Yaya Dios shunkunchipimi Espiritunta churashka paypa munashkanta rurananchipa.

⁴ Kristu ñukanchita kishpichishkanrayku ñukanchi Yaya Diospi sinchikurinchi. ⁵ Mana ñukanchi kikinchi atipanchi runakunata Kristumanta alita yachachinata. Ashwan Yaya Dios yanapashpanllami chasna yachachinchichi. ⁶ Paymi ñukanchita yachayta kushka chay mushu alichanata runakunawa rurashkanmanta yachachishpa purinanchipa. Chay mushu alichashkanmanta yachachinanchika manami ñawpa Moisespa killkashkanshinachu, ashwan Yaya Dioska Espiritunwami ñukanchita wiñaypa kawsayta kun. Moisés Yaya Diospa kamachishkanta killkashkanka mana kasukunataka kastigachinmi wañunankunapa. Ashwan Yaya Diospa Espiritunka Yaya Diosta kirishkanchiraykumi wiñaypa kawsayta kun.

⁷ Yaya Diospa kamachishkanta Moiseska rumimanta tablayachirishkapi killkahushpan Yaya Diospa puntanpi uyanka chuya tukurka. Chay killkashkanta apamuhushpan uyanka yapa chuya, nima rikuyapa karka. Chasna ñukanchi israel runakunapa yaya rukunchi wañukuna mana rikunata atipashpankunapas chay uyanpi yapa chuya manchaypata rikurihushkaka chinkarishpa chinkarishpa rirka. ⁸ Chasna ñawpa Moiseska kamachishkanta kushpan Yaya Dioska atun yachayninta rikuchirka. Kunanka maytukuy ashwan atun yachaynintami rikuchinka, paypa Espiritunwa mushu shiminta yachachishpanchi. ⁹ Ashwan alita asirtachishkaykichi. Chay ñawpa kamachishkanka ali kashpanpas mana paktachishkanchirayku ñukanchita kastigachinlla. Chasna kashpan maytukuy ashwan alitaya Yaya Dios ñukanchita rimashkanka, Jesukristu kankunaranti wañushkanrayku uchaykichikunamanta lla-kichirishka tukushkankichi nishpa.

¹⁰ Chay ñawpa Yaya Diospa kamachishkan shiminka suma kashpanpas kunanka mana yapa alinachu, Jesukristupa kishpichik shimin ashwan suma kashkanrayku. ¹¹ Chasna Yaya Diospa ñawpa kamachishkan shimi tukurinan kashpanpas Yaya Dios yapa ali atun yachayyu kananta rikuchirka. Chaymanta ashwan sumakta Jesukristupa kishpichik shiminka rikuchin Yaya Dios yapa ali atun yachayyu kananta chay shimi mana tukurik kashkanrayku.

¹² Chasna chay suma kishpichik shimin mana nima ima uras tukurinanta yachashpanchi atipanchi kankunata nima imata manchashpa shutillata yachachinata. ¹³ Ñukanchika kankunata mana Moisés wañushinachu

yachachinchi. Yaya Diospa kuchunpi kahushpan uyan-ka yapa chuya tukurka. Chasna yapa chuya rikurishkanka chinkarishpa rihushkanta yaya rukunchikuna wañu mana rikunankunapa, Moiseska uyanta lla-chapawa taparipayarka.

¹⁴ Mana Moisespa uyanllachu chasna taparishka karka, ashwan chasnallatatami yaya rukunchi wañukunapa yuyayninkunapas taparishkashina karka Yaya Diospa shiminta mana asirtanankunapa. Kunanpipas chasnallatatami Moisespa killkashkanta yachakuhukkunapa yuyayninkunaka taparishkashina kanahun. Kristuta kirishpallami Yaya Dioska tukuyta asirtachin kishpichik shiminta. ¹⁵ Kunankamapas Moisespa killkashkanta yachakuhushpankuna yuyayninkunaka taparishkashina kanahun, mana asirtashpankuna Yaya Diospa rimashkanta. ¹⁶ Ashwan maykan runami Jesukristuta kirishpan kasun, chaypa yuyayninmi taparishkashina kahushkanmanta paskachin asirtanapa paypa rimashkanta.

¹⁷ Jesukristuka Espiritunwami shukllashina kan. Chay Espiritun ñukanchikunapi kawsahushpan manana uchata rurashpa kawsanchinachu, ashwan kishpichirishkami kanchi Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsananchipa. ¹⁸ Ñukanchi kirikkunapa yuyayninchika manami taparishkashinachu kahun, ashwan Kristu atun yachayyu yapa ali kananta alita riksinchi. Chasna kashpanchi ali kawsananchiwa shukkunatapas riksichinchi imashna alimi Kristuka. Payta riksishpa rihushkanchipi ñukanchikunata ashwanta ashwanta aliyachin payshina yapa ali tukunanchipa. Payka Yaya Diospa Espiritunwa shukllashina kashpanmi chay Espirituwa chayta ruran.

4 Chasna kashpanmi mana sakinichichu Jesukristupa shiminta rimanata, Yaya Dios ñukanchita lla-kichishpan yachachinanchipa kamachishkanrayku. ² Mana pinkaypakunata rurashpachu kawsahunchi, maykankunatami shukkuna pakalla ruranahun. Mana llullachishpachu, nima chikanyachishpachu Yaya Diospa shiminta rimahunchi. Ashwan shutipallatami Jesukristumanta yachachihunchi. Yaya Dioska ñukanchita rikuhumi, tukuy kankunata rimahushkanchika ali kananta. Tukuy kankunapas ali yuyaywa kashpaykichi chayta alita yachankichi.

³ Jesús runakunata kishpichinanmanta yachachishkanchi shimika ali kashpanpas mana kirikkunaka mana asirtanahunchu. Wiñaypa kastigarina kashpankuna manami atipanahunchu asirtanata. ⁴ Supay paykunapa yuyayninkunata chinkachishkanrayku wiskushina kashpankuna mana asirtanahunchu. Chay suma ali shimi runakunata kishpichik Kristu yapa suma atun yachayyu kananmanta suma punchayachikshina tukuyta alita asirtachik kananta mana atipanahunchu riksinata. Kristuka Yaya Dioswa chasnalla yachayyu yuyayyu kashpan ñukanchita riksichin imashnami payka kan. ⁵ Ñukanchi yachachihunchi Jesukristu tukuyapa apun kananta. Mana ñukanchi kikin yachayyu kananchitachu yachachinchi. Ashwan Yaya

Jesusta yuyashpanchi kankunata yachachishpa yanapakkunallami kananchita rimanchi.

⁶Yaya Dioska tukuyta ruranata kallarihushpan nirka puncha tukuchun nishpa. Chasna rimashkanshina puncha tukurka. Chasnashinami Yaya Dios uchanchikunata pichashpan shunkunchikunapi punchatashina rurashka alita yachananchipa paypa atun suma yachayninta. Chay yachaynintaka Jesukristumi ñukanchita rikuchin.

Kirishpa kawsanamanta riman

⁷Yaya Dios chay ñukanchipi punchatashina rurashkanwa yapa chaniyuta kuy tukushkashina kanchi. Chasna kashpanpas chay chaniyuta shuk pakirik mankashina aychanchipi charinchi. Chasnamitukuy runakuna riksinkakuna Yaya Diospa kananta chay yapa atun yachayka, maykanwami yanapay tukunchi, mana ñukanchi kikinpachu. ⁸Runakuna ñukanchita tukuyipi parisichishpankunapas yachani Yaya Dioska tukuy uras ñukanchita yanapananta. Achka kuti mana yachashpanchipas imashna yuyarinata, mana sakinchichu Yaya Diospi sinchikunata.

⁹Runakuna ñukanchita wañuchinayashpa katishpankunapas Yaya Dioska mana ñukanchita sakinchu. Ñukanchita makashpankunapas mana atipankakunachu wañuchinata. ¹⁰Maytapas yachachishpa rishpanchi wañuchiy tukunallami kashpanchi Jesús wañuchiy tukushpan parisishkanshina aychanchipi parisihunchi. Chasna parisishpa kawsahushpanchi tukuy runakuna Jesús ñukanchipi kawsahushpa alita yanapahushkanta rikushpankuna yachankakuna kawsa kananta. ¹¹Ñukanchi kawsahushpanchira ima uraspas wañuchiy tukuna kanchi, Amunchi Jesuspa kamachishkanta kasuhushkanchirayku. Chasna kashpankunankama kawsalla katihushpanchi chay wañuk aychanchiwa rikuchinchi Jesús kawsa kananta.

¹²Ñukanchi yachachihushkanchirayku wañuchiy tukunalla kahunchi. Kankunaka yachachishkanchita kirishkaykichirayku kushillalla wiñaypa Jesukristuwa kawsankichi.

¹³Ñawpa shuk runa Yaya Diosta mañashpa rimashkanka kasna killkarishka kan:

Kanllapimi sinchikuni, chayrayku kanmanta rimahuni nishpa.

Chasnallatatami ñukanchipas Amunchi Jesukristupi sinchikuhushpanchi mana sakinchichu paymanta rimanata. ¹⁴Yaya Dioska Amunchi Jesusta wañushkanmanta kawsachishkanrayku yachanchi ñukanchitapas wañushpanchi kawsachinanta. Chaymanta ñukanchita kankunawa pakta pushanka tantaylla paywa kawsananchipa.

¹⁵Kay tukuy parisihushkaynitaka awantahuni kankunata yuyashpayni. Chasna kashpan achka runakuna rikushpankuna yachanahun imashnami Yaya Dios paykunata yuyashpan alikunallata ruran paykunarayku. Chaypina ashwan achka runakuna Yaya Dios-ta kushichishpa agradesinkakuna.

¹⁶Chayrayku mana sampayanchichu Jesuspi sinchikushpalla kawsananchipa. Aychanchi rukuyahushpanpas karan puncha Yaya Dios ñukanchipa yuyayninchita mushuyachin. Chayraykumi ashwanta sinchikushpa rihunchi, Jesukristu ñukanchita yanapahushkanrayku. ¹⁷Mana yuyarishpa kawsanchichu kay mundupi rikushkanchikunata, tukuy chaykunaka tukurinkakunami. Ashwan yuyarishpa kawsanchimi Yaya Dioswa suma kushilla kawsanata, chayta manara rikushpanchipas. Chay mana rikuhushkanchikunaka nima ima uras tukurinkachu. Chasna kashpan kay allpapi kawsahushkanchipi parisihushkanchikunaka mana imachu kanahun. Shuk ratullami tukurinka. Chaymanta chay parisishkanchikunaka ñukanchita yanapan wiñayparayku Yaya Diospa suma kawsananpi mana yuyariypa yapa kushilla kawsananchipa. Chayka tukuy parisishkanchikunamanta ashwan yapa pasami kanka.

5 Kay aychanchika tampushinami shuk raturaykulla kay allpapi kawsananchipa kan. Yachanchi kay aychanchi utkalla ismuk tampushina tukurishpan Yaya Dioska wañushkanchimanta kawsachishpan ñukanchita shuk mushu kawsananchita kunanta chaywa wiñaypa silupi kawsananchipa. Chay mushu kawsananchika mana runapa rurashkan kawsanashinachu kan. ²Kay wañuna aychanchiwa parisishpa wakashpa kawsahushpanchira yapa munanchi kawsanata chay mushu aychashina kawsananchiwa Yaya Diospa kawsananpi. ³Yaya Dios ñukanchita chay mushu aychashinata kunka, kay aychanchita sakishpanchi mana llatanshina kananchipa. ⁴Kay shuk raturaykulla tampushina aychanchiwa kawsahushpanchira parisishpa kawsanchi. Mana kay aychanchita sakinata munashpanchi wañuyta manchashpa kawsanchi. Yapa munanchi kay wañuk aychanchita Yaya Dios kamyapanata chay wiñaypa kawsak mushu aychashinawana kawsananchipa. ⁵Yaya Diosmi ñukanchita ña aliychishka paywa silupi kawsananchipa. Ñami Espiritunta ñukanchita kushka yachananchipa paywa kananchita.

⁶Chayrayku kay allpapi kawsahushpanchira tukuy uras sinchikushpa kawsanchi. Yachanchi kay wañuk aychanchiwa kawsahushpanchira allpanchimanta karupi kawsakkunashina kananchita. Manara Amunchi Jesuswa silupi kawsahunchirachu. ⁷Kunan Jesuspi sinchikushpalla kawsahunchi. Mana payta rikushpachu kawsahunchi. ⁸Chasna manara Jesusta rikuhushpanchipas kushilla sinchikushpami kawsahunchi. Chasna kashpanpas yapa munanchi kay wañuk aychanchita sakishpa kikin allpanchipina Amunchi Jesuswana kawsak rinata.

⁹Chayrayku mana imananchu kikin allpanchi silupi kawsahushpanchi allpanchimanta karupi kawsakkunashina kay allpapi kawsahushpanchira sinchikunchi tukuy uras Jesukristupa munashkanta rurashpa payta kushichishpalla kawsananchipa. ¹⁰Yachanchi shuk punchami Kristuka ñukanchita puntanpi churanka tapunanpa kawsashkaykichipi alitachu manachu

rurashkankichi nishpa. Chaymanta payka karan shukta imashnachari rurashka alitachu manachu, chay tuputa kunka.

Kristumi ñukanchita kishpichishka kushilla Yaya Dioswa kawsananchipa

¹¹ Yachashpanchi Kristu ñukanchita puntanpi churashpan tapunanta tukuy rurashkanchimanta, payta sumakta yuyashpanchi munanchi runakunata alita asirtachishpa yachachinata paykunapas Yaya Diosta alita kasunankunapa. Paymi yuyayninchita yachan, nima pita llullachishpa yachachihushkanchita. Yapa munani kankunapas chayta yachanaykichipa.

¹² Mana kuti ñuka kikinmantachu alikunata rimahuni kankuna ñukanchita kushichinaykichipa. Ashwan kayta rimahuni kankuna ali kiparinaykichipa, chay ñukamanta washata rimakkunata alita aynishpa chunllayachinaykichipa. Paykunaka rikuypakunamantalla rimanahun shuk runa alichu manachu. Mana shuk runata valichinahunchu shutipa ali kananta yachashkankunarayku. Ñukanchita rikurinanchimantalla riksishpankuna mana alichu nishpa rimanahun. Mana yachanahunchu yuyayninchika shunkunchika alichu kahu manachu. ¹³ Shukkuna ninahun musparihukshina kanaynita. Chasna kahushpaynika Yaya Diosta kushichinaynipami chasna kahuni. Ashwan mana musparihukshinachu kahuni ali yuyaywa shutillata kankunata yachachinaynipa.

¹⁴ Kristu ñukanchita yuyahushkanta yachashpanchi tukuy imatapas rurahushpanchika ali yuyaywami rurahunchi. Jesukristu tukuy ñukanchiranti wañushkanta yachashpanchi tukuy ñukanchipas wañushkakanashina tukushkanchita yachanchi. ¹⁵ Kristu tukuy runakunarayku wañurka manana munashkanchita rurashpa kawsananchipa, ashwan ñukanchirayku wañushkanta kawsarishkantapas yuyarishpa, paypa munashkantana rurashpa kawsananchipa.

¹⁶ Chayrayku kunanmanta pacha manana nima pimanta yuyarinchinachu, imashnami Yaya Diosta mana kasuk runakunaka yuyarinahun. Ñawpa ñukanchipas chay runakunashina Kristumanta yuyarishpanchipas kunanka manana chasna yuyarinchinachu paymanta. ¹⁷ Maykankunami Kristuwa pakta kawsanahun, paykunaka Yaya Diospa mushu rurashkan runakunami kanahun. Ñawpa imashnachari kapayarkakuna chayka tukurirkana. Rikuychi kunanka mushuna tukushkanta.

¹⁸ Tukuy chayka Yaya Diospa rurashkanmi. Payka Kristuta kachashpan ñukanchiranti wañunanpa ñukanchita piñarinenta pasachishpan aliyachishka kushillana paywa kawsananchipa. Chaymanta ñukanchita kamachishka shukkunata yanapananchipa, paykunapas pay ñukanchirayku rurashkanpi sinchikushpankuna kushillana paywa pakta kawsanankunapa. ¹⁹ Alita yachakuychi, Kristu wañushkanraykumi Yaya Dioska tukuy runakunapa uchankunata llakichishpan piñarishkanta pasachirka kushillana paywa kawsanankunapa. Chasna kashpanmi manana uchanchikunataka yu-

yarinnachu. Chayta yachachinanchipami ñukanchita kamachishka shukkunatapas riksichinanchipa.

²⁰ Kristupa kachashkan runakuna kashpanchimi kankunata rimahunchi Yaya Dios kikin rimahushkanshina. Kristuranti kankunata rimanchi: Yaya Dios kankunarayku ña alichashka, chayrayku kankunapas paytana yuyashpa kawsaychi. ²¹ Kristuka mana uchayu kashpanpas Yaya Dioska uchanchiranti payta maytukuy uchayutashina kastigarka. Chayta rurarka ñukanchi Kristupi sinchikukkuna paypa rikushkanpi alikananchipa.

6 Kunanka Yaya Diospa kamachishkan runakuna kashpanchi kankunata kutikashka sinchita rimahunchi: Kawsaychi Yaya Diosta kasushpa. Pay kankunata llakichishpan kishpichishkanta mana yanka usuchiychichu kankuna kikin munashkaykichita rurashpa. ² Yaya Dioska kasnami riman:

Munahushkayni uras mañahushkaykita uyashami. Kishpichina puncha kanta yanapashkayki kishpinaykipa nishpa.

Kunanmi Yaya Dioska kankunata yanapanayan. Kunanmi ña paktarishka punchaka kastigarina kahushkaykichimanta kishpichiy tukunaykichipa.

Yaya Diospa kamachishkan runakuna parisinakunapi pas alita rikuchishpa kanankuna tiyan

³ Ñukanchi Yaya Diospa kamachishkan yachachikkunaka manami nima ima millaypata rurahunchichu runakuna mana millaypata rimanankunapa yachahushkanchimanta. ⁴ Ashwan tukuy imapi rikuchinchi Yaya Diospa kamachishkan runakuna kananchita. Tukuy parisinakunapi mana sampayashpa Yaya Diospi sinchikunchilla. Imata parisihushpanchipas ima ñukanchita pishishpanpas ñukanchita asutishpankunapas karselpi churashpankunapas ñukanchita chiknishpankunapas sinchita tarawashpanchipas mana puñushpanchipas yarkashpanchipas Yaya Diospa kamachishkankuna kananchita rikuchinchilla. ⁶ Ali yuyaywa alikunata rurashpa kawsahushkanchiwa, Yaya Diospa shiminta alita yachak kananchiwa, ñukanchita parisichihushpankunapas mana piñarinchaniwa, ali shunku kahushkanchiwa, Yaya Diospa Espiritun ñukanchipi kawsahushkanta rikuchihushkanchiwa, runa masinchikunata sumakta yuyashpa yanapashpa kawsahushkanchiwa, ⁷ Yaya Diospa shutipa kashkata rimak shiminta alita yachachihushkanchiwa, tukuy Yaya Dios ñukanchita yanapashpan paypa yachaynin ñukanchipi kahushkanta rikuchihushkanchiwa, Yaya Diospa rikushkanpi alita kawsahushpanchimi kuntrankunata arkahushkanchiwa mana ñukanchita winsinanpa, chaymantapas paykunata winsishpa rihushkanchiwa, achka Yaya Diosta kasuk tukushpankuna rikuchinchi Yaya Diospa kamachishkankuna kananchita.

⁸ Shukpika runakuna ñukanchita kushichinahun, shukpika ñukanchita chikninahun. Shukpika ñukanchimanta alita rimanahun, shukpika mana alitachu rimanahun. Shutipa kashkata yachachihushpanchipas

llullashpa rimakkunami kankichi nishpa rimanahun ñukanchimanta. ⁹ Sumakta ñukanchita riksishpankunapas mana riksishkankunataashina rikunahun. Ñukanchita wañuchinata munashpankunapas kawsahunchillami. Ñukanchita asutishpankunapas manami wañuchiy tukunchichu. ¹⁰ Llakirishka kahushpanchipas tukuy uras kushikushpami kahunchi. Kullki illa kashpanchipas achka runakunatami Yaya Diospa shiminta yachachishpa yanapashpanchi yapa imayutashina ruranchi. Mana imayu kashpanchipas tukuy Yaya Diospa rurashkanka ñukanchipami. Chay tukuyta pasahushkanchiwa rikuchinchi Yaya Diospa kamachishkankuna kananchita.

¹¹ Korintopi kawsak kirik masinchikuna, yapa kankunata yuyashpanchimi tukuy chay pasahushkanchikunata mana pakashpa kuskata kankunata rimashkanchi. ¹² Ñukanchika kankunata tukuy shunkunchimanta pachami yuyahunchi. Kankunaka manami chasnachu ñukanchita yuyahunkichi. ¹³ Chasna kashpan ñuka Pablo shuk yaya wawankunata kunashpa rimahukshinami kankunata rimani: Imashnamimi ñukaka kankunata kuskata rimahuni, chasnallatata kankunapas kuskata rimawaychi. Imashnamimi ñukaka kankunata yuyahuni, chasnallatata kankunapas yuyawaychi.

Jesukristuta kirikkuna mana kirikkunawa ama shuk yuyayllawa tukunayashpa kwintanahuchun ishkaayanankunapa

¹⁴ Kankuna Kristuta kirikkuna mana Kristuta kirikkunawa ama shuk yuyayllawa tukunayashpa kwintaychichu ishkaayanaykichipa, mana paykunawa parihi yuyarishpa rurashpa kawsanaykichipa. Mana parihuchu chay yuyayllata charinkichi. Alita yuyarik runaka mana atipanchu shuk millaypata yuyarik runawa parihu alita yuyarinata. Chasnallatata punchaka mana atipanchu parihi tutawa pakta kanata. Chasnallatata kankunapas mana atipankichichu shuk yuyayllawa kanata mana kirikkunawa. ¹⁵ Kristuka manami atipanchu parihi shuk yuyayllawa kawsanata supaykunapa apunwa. Chasnallatata shuk kirik runapas mana atipanchu parihi yuyarinata shuk mana kirik runawa. ¹⁶ ¿Yaya Diospa wasinka atipamachu runakunapa rurashkan dioskunapallatata kanata? Manami atipamachu. Ñukanchi kawsa Yaya Diospa wasinshinami kanchi, Espiritunta shunkunchipi churashkanrayku. Chayta ñawpa payta kasukkunata ña rimarka kasna:

Kawsashami purishami paykunawa pakta.

Ñukami kasha kikin Yaya Diosninkuna.

Chasnallatata paykunapas kikin runaynikuna kankakuna nishpa.

¹⁷ Chasna kashpan Yaya Dioska kaytapas runankunata rimarka:

Chay uchata rurak runakunamanta anchuriychi.

Chay mana ali ruranankunata ama ruraychichu.

Chaypina ñukaka kankunata yuyashpa yanapashkaychichi kushilla ñukawa kawsanaykichipa.

¹⁸ Ñukaka yayaykichimi kasha.

Kankunaka wawaynikunami kankichi.

Ñuka Tukuyta Atipak Yayaykichi Dios chayta rimani.

⁷ Munashkayni wawkinikuna, chay ali shimikunata Yaya Dios ñukanchita rimashpan akuychi tukuy chay mana ali ruranakunata manana rurashunchinachu, nima yuyarishunchinachu. Ashwan akuychi Yaya Diosta yuyashpa, paypa kastigunta manchashpa, alikunata rurashpa kawsashunchi tukuy Yaya Diosta kasukkuna alillata rurakkuna tukunanchipa.

Pablokuna Korintopi Jesukristuta kirikkunata tapunahun alitana paykunamanta yuyarinankunapa

² Wawkikuna panikuna, alishunkuyaychi ñukanchiwa. Manami nima maykanta millaypata rurashkanchichu. Manami nima maykan runapa yuyayninta waklichishkanchichu kuti uchata rurashpa kawsanapa. Nima maykanta llullachishkanchichu. ³ Chasna rimahushpayni manami kankunata uchachinayninpachu rimahuni. Kankunataka ñami rimashkani yapa yuyahushkaynita. Kankunawa shukllashina tukushpayni kawsashpayni wañushpaynipas yuyashpalla kati. ⁴ Yapami kankunamanta alita yuyarishpayni kushikushpa shukkunatapas kwintani. Parisihushpaynipas kankunata yuyarishpa sinchikushpayni yapa kushikushpa kahuni.

⁵ Kay Masedonia allpapi paktashkanchimanta pachami mana samashkanchichu parisinamanta. Runakuna chiknishpa ñukanchita parisichinahun. Shunkunchipi yuyarishpalla kahushpanchi parisihunchi. ⁶ Chasna kahushpanchi tukuy llakihukkunata sinchikuchishpa kushillayachik Yaya Dioska wawkinchi Titota kashashpan ñukanchita sinchikuchishka. ⁷ Mana wawkinchi Tito paktamushkanllawachu ñukanchita sinchikuchishka. Ashwan kankuna ñukanchita alita yuyahushkaykichita rikushpan kushilla kahushkanraykupas sinchikuchishka. Paymi kwintashka yapa ñukanchita rikunayahushkaykichita. Chaymanta mana alita rurashkaykichimanta llakiywa kahushkaykichitapas kwintashka. Chaymantapas ñuka Pablodayku yapa yuyarishpa kahushkaykichita kwintashka. Tukuy chaykunata kankunamanta yachashpaynimi ashwan sinchita kushikushkani.

⁸ Kartaynipi rimashkaynita yachashpaykichi llakirishpaykichipas ñukaka kunanka mananami llakirihunichu chay kartata kashashkaynirayku. Puntiru shuti llakirirkani, kartaynipi tukuyta kankunata rimashkaynita yachashpaykichi llakirishkaykichirayku. Chasna kashpanpas shuk ratulla llakirirkankichi. ⁹ Kunanka yapa kushikuhuni. Mana kushikunichu llakirishkaykichirayku. Ashwan kushikuhunimi killkashkaynita yachashpaykichi llakirishkaykichimanta Yaya Diosta kutikashka kasuhushkaykichirayku. Kankunaka chay llakirinata alitawantashkankichi, Yaya Dios munashkanshina. Chasna kashpanmi killkashkayniwa mana kankunata waklichishkanichu. ¹⁰ Yaya Dios munashkanshina llakirishpanchika manami yankachu kan. Ashwan ñukanchita yanapan kutikashka payta kasushpanchi kastigarina kahushkanchimanta kishpinanchipa. Chay

llakirinanchika chasna yanapak kashpan llakirishkanchirayku nima ima uras llakirishpa yu-yarishunchichu. Ashwan mana Yaya Diosta kasukkuna-ka llakirishpankunapas atunta kastigarishpa wañunankuna tiyan.

¹¹ Yuyariychi imashna alimi kankunaka tukushkanchi chasna Yaya Dios munashkanshina llakirishkaykichirayku. Kunanka kankuna kikinna ali munaywa kirikkunapura tukuy mana alikuna kashkata alichakuna kankichi. Uchachiy tukuhushkaykichipi runakunata mana uchata rurak kanaykichita rikuchishpa alita ayninkichi. Mana ali kashkakunamanta piñarirkankichi. Imashnashi tukushunchi nishpa mancharirkankichi. Chaypina yapa rikunayawashkankichi. Atipashkaykichita rurashkankichi manana kankunamanta llakirishka kanaynipa. Chay millaypata rurak runata llukshichishkankichi tantarihushkaykichimanta. Tukuy chayta rurashpaykichimi shuti riksichishkankichi Kristuta kasuk runakuna kanaykichita, millaypata rurak runawa mana ishkayyakuna kanaykichita.

¹² Chay kartaynipi killkashkaynika mana chay uchata rurak runaraykuchu, nima chay uchata rurashkanwa parisichik runaraykuchu killkarkani. Ashwan kankunaraykumi killkarkani Yaya Diospa rikushkanpi shukkunata rikuchinaykichipa, ñukanchita kasushpaykichi sumakta yuyahushkaykichita. ¹³ Chaymi ñukanchita sinchikuchirka. Mana chayllachu ñukanchita sinchikuchirka, ashwan wawkinchi Tito ñukanchipi paktamushpanmi achkata kushikuhushkanta rikushpanchi yapa kushikushkanchi. Payka kushilla karka, kankuna payta kushichishkaykichirayku. ¹⁴ Ñuka Pablo kankunamanta wawkinchi Titota alikunata rimashkaynika mana yankachu karka. Kankunawa kashpan mana pinkachichiwarkankichichu. Ashwan imashnami kankunata tukuy uras shutipallata rimashkanchi, chasnallatami kankunamanta Yaya Diosta alita kasuk kanaykichita Titota rimashkanchika shutipa kan.

¹⁵ Wawkinchi Titoka kankunata yapa yuyak tukurka. Chay ñukanchipi manaali tiyashkamanta imashna tukushunchi nishpa payta manchaywa alita yuyashpa yaykuchishkankichi. Yaya Diosta kasuhushkaykichita rikuchishkankichi. Tukuy chayta yuyarishpanmi Titoka yapa kankunata yuyahun. ¹⁶ Kushikuhunimi yuyarishpayni tukuyta rurahushkaykichita Yaya Diosta alita kasunaykichipa.

Ali yuyaywa ofrendata kunamanta yachachin

8 Wawkinchikuna paninchikuna, kunanka kankunata munanchi kwintanata imashnami Yaya Dioska alita yanapashka kay Masedonia allpapi kahuk llaktakunapi kawsak kirikkunata. ² Paykunaka Kristuta kirik kashpankuna achkata parisihushpankunapas atuntami kushikushpa kahunkuna. Chaymantapas paykuna mana imayu kashpankunapas shukkunata ali yuyaywa yanapashpa kurkakuna. ³ Ñukami rikushkani ali yuyayninkunawa kuhushkankunata tukuy atipashkankunata. Mana chayllatachu rikushkani, ashwan atipashkankunamanta pasatami kuhushkankuna-

ta rikushkani. ⁴ Paykunaka ñukanchita atunta tapurkakuna arí ninanchipa nima imayu Jesukristuta kirik masinchikunata yanapanankunapa. ⁵ Yuyarishkanchimanta pasatami kurkakuna kirik masinchikunata yanapanankunapa. Manara nima imata kuhushpankuna Yaya Diosta rimarkakuna paypa munashkanta rurashpa kawsanankunata. Chaymantapas Yaya Diosta kasushpa ñukanchitapas alita yanaparkakuna.

⁶ Chasna kashpan wawkinchi Titota rimashkanchi kankunama rinanpa, kirik masinchikunata yanapanaykichipa ali yuyaywa tantachishkaykichi kullkita apak rinanpa. Imashnami ñawpa kushkaykichi kullkita apamurka, chasna kunanpas apamunanpami kachahunchi. ⁷ Kankunaka tukuy imapimi yapa alita rurahunchi. Jesukristuta alita kirishpa kawsahunkichi, paypa shiminta alita riksishpa shukkunatapas alita asirtachishpa yachachihunkichi. Chasna shukkunata yanapahushpaykichi alitami rurahunkichi. Chaymantapas ñukanchi kankunata yuyahushkanchishinami kankunapas yuyanakuhanhunkichi. Chasna kashpaykichimi yapa munanchi shukkunata pishihushkankunapi kushilla yanapahushkaykichiwapas yapa ali kanaykichita rikuchinaykichipa.

⁸ Chaytaka ñuka Pablo mana rimahunichu kankunata kamachishpayni. Ashwan shuk kirik masinchikunapa ali yuyaywa kushkankunata kankunata rimashkani, kankunapas paykunashina kirik masinchikunata pishihushkankunata kushpaykichi yachanaynipa shutipa paykunata yuyahushkaykichita. ⁹ Kankunaka ñami yachankichi, Amunchi Jesukristuka yapa ali shunku kashpan suma ali kawsayta Yaya Dioswa pakta charishkanta sakishpan ñukanchirayku shamurka kay allpama. Chasna shamushpan nima imayu runa tukurka chay suma ali kawsayta ñukanchita kunanpa.

¹⁰ Ashwan alita rurashpa kawsanaykichipami kankunata kunahuni chay ofrendaykichita kunaykichipa. Chay shuk watawasha kankuna kikin munashpaykichi chay ofrendata kushikushpa tantachinata kallarrirkankichi. ¹¹ Imashnami puntiru ali yuyaywa kallarrirkankichi, chasnallatata kunanpas atipashkaykichi kullkikichita churashpa paktachiychi. Mana kunata munashpalla kipariychichu. ¹² Shuk runa ali munaywa atipashkanta kushpanka Yaya Dioska chaytaka alitami rikun. Yaya Dioska manami rimanchu shuk imata churananchipa, nima ima tiyashpanka.

¹³ Ñuka mana rimanayanichu shukkunata yanapanaykichiranti nima imayu kiparinaykichipa. ¹⁴ Kunan kankunapaka tiyahumi shukkunata pishihushkata kunaykichipa. Shuk punchami paykunapa tiyanka kankunata pishihushkata kunankunapa. Chasnami tukuy ñukanchipa tiyanka, maykantami munanchi kawsananchipa. ¹⁵ Yaya Dios ñawpa killkachishkanpipas chasna riman. Yaya rukunchi wañukuna chunlla chakishka allpapi purihushpankuna Yaya Dioska paykunata manata kurka mikunankunapa. Chayta karan puncha tantachirkakuna. Chasna rurashkankunamanta kasnami killkarishka kan: †

Achkata tantachik runakunapaka mana puchurirkachu. Uchillastuta tantachik runakunapaka mana pishirkachu nishpa.

Pablokuna rimanahun kachahushkankuna kullkita tantachinapi yanapakkunamanta

¹⁶ Yaya Diosta agradesinchi wawki Titota yuyachishkanrayku paypas ñukanchishina kankunata munanapa yanapanata. ¹⁷ Kankunata yapa yuyashpan pay kikin yuyarirka kankunata yanapananpa rinanta. Chayrayku payta rinanpa rimashpanchi kushilla aynirka.

¹⁸ Wawkinchi Titowa pakta kachashu shuk wawkinchita, maykanmantami tukuy kirikkunaka alita rimanahun. Payka sumakta chay ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta tukuy tantarinakunapi yachachishka. ¹⁹ Tukuy kirik masinchikunamanta payka akllarishka kan ñukanchiwa pakta Jerusalemma rinanpa, chay tantachishkaykichi kullkita kirik masinchikunata kunanchipa. Ñukanchipas munanchimi pay ñukanchiwa rinanpa kay ali rurahushkanchiwa Yaya Diosta kushichinanchipa, chaymantapas runakunata rikuchinanchipa ali munaywa yanapakkuna kananchita. ²⁰ Chay achka tantachishkaykichi kullkita Jerusalemma apahushpanchi chay wawkiwa pakta rinayanchi nima pi atipananpa ñukanchimanta rimanata manami alitachu wakaychashkankichi nishpa. ²¹ Munanchi Yaya Diospa rikushkanpi, runakunapa rikushkankunapipas alita ruranata.

²² Chay ish kay wawkikunawa pakta shuk wawkinchita kankunama kachashu. Achka kuti rikushkanchi pay tukuy uras ali paktachik kashkanta. Payka kankunamanta yuyarishpan Yaya Diosta alita kasuk kanaykichita yapa munahun kankunama rinata. ²³ Titomanta rimashkaykichi, payka ñuka Pablowa pakta purishpan ñukashina ali yachachik kan kankunata yanapananpa. Chay ish kay wawkikunaka tukuy Kristuta kirik runakunamanta kachashka runakunami kanahun, Kristuta sumakta kushichikkuna. ²⁴ Chayrayku paykunata ali shunkuwa wasikhipi kayaychi tukuy Jesukristuta kirik runakuna yachanankunapa kankuna paykunata alita yuyakkuna kanaykichita. Chasna kashpaykichimi yachankakuna ñukanchi kankunamanta yapa ali kanahun nishpa rimashkanchika shutipa kananta.

Pablo riman kullkita tantachishpa Jesukristuta kirikkunata yanapanamanta

9 Chay Jerusalempi kawsak Jesukristuta kirikkunarayku kullkita tantachinamanta mana ashwanta killkanayni tiyanchu, kankuna ali shunkuwa kunaykichita yachashkaynirayku. Tukuy uras kay Masedonia allpapi kahuk llaktakunapi kawsak Jesukristuta kirikkunata rimani, chay shuk watamanta pacha kankuna Akaya allpapi llaktakunamanta kirikkuna kallarishkanchi kullkita tantachinata chay nima imayu kirikkunata yanapanaykichipa. Chayrayku kay Masedoniamanta

kirik masinchikunapas kankunashina kallarishkakuna kullkita tantachinata yanapanankunapa chay nima imayu kirikkunata. ³ Manami munanichu yanka kananpa kay rimashkaynika, Akayapi kirikkuna ña tantachishkakuna kullkinkunata Jerusalempi kawsak kirikkunata kunankunapa nishpa. Chayrayku alicharishka kanaykichipa kay kimsa wawkinchikunata kachasha kankunama rinankunapa. ⁴ Kay Masedoniamanta ñukawa purihuk wawkikuna kankunama rishpankuna kankuna manara kullkikichita tantachishkaykichita rikushpankunaka yuyarinkakunami Pabloka llullaysikimi nishpa. Chasna kashpanka mana ñukallachu pinkarisha, kankunapas pinkarinkichimi. ⁵ Chayrayku mana pinkarinaykichipa yuyarishkani, ali kama chay kimsa wawkikunata ñukamanta puntiru kankunama kachanaynipa, kankunata yanapanankunapa chay rimashkaykichi kullkita tantachinaykichipa. Chasna tantachishpaykichi ñukanchi paktashpanchi tantachishkaykichitana tarik rishunchi. Chasna tantachishkaykichiwa runakunata rikuchiychi ali shunkuwa mana mitsaywa kuhushkaykichita.

⁶ Wawkikuna panikuna, yuyariychi. Shuk runa mana achka muyukunata tarpushpanka manami achkatachu pallan. Shuk runa achka muyukunata tarpushpanka achkatami pallan. ⁷ Chasnallatata karan wawki pani yuyarinan tiyan masna kullkitami munan churanata. Chayta mana llakirishpa, nima mitsashpa, pay kikin ali munaywa churachun. Chay kushkanka mana kachun mana munakta. Yaya Dioska kushilla kuk runakunatami yuyan. ⁸ Payka atipan kunata tukuy kankunapa pishihushkanta achka puchurinankama. Chasna kankunarayku nima ima uras pishinkachu, ashwan kankunapa achka tiyanka tukuy ali ruranakunapi yanapanaykichipa. ⁹ Chasnallatata Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Muyukunata wichashpa tarpukshina nima imayu runakunata mana mitsashpa kuktaka Yaya Dioska nima ima uras kunkarinchu nishpa.

¹⁰ Yaya Dioska tarpu muyukunata kun tarpunanchipa. Mikunanchitapas kun. Chasna Yaya Dioska muyukunata tarpuk runakunata kuhukshinami kankunatapas achkata yanapan nima imayu runakunata yanapanaykichipa. Chaymantapas yanapanmi yanapashkaykichirayku shukkunapas paypi sinchikurinankunapa. ¹¹ Yaya Dioska kankunata achkata kunka tukuy uras shukkunata yanapashpa mana mitsashpa kunaykichipa. Chasna kushpaykichi paykunaka Yaya Diosta agradesishpa kushichinkakuna, kankuna paykunata sumakta yanapashkaykichirayku. ¹² Chasna Jerusalempi kawsak kirikkunarayku kullkikichita apashpanchi munahushkankunata kushpa paykunata yanapanchi. Mana chayllachu. Ashwan paykunata yanapanchi Yaya Diosta atunta kushichishpa agradesinankunapa. ¹³ Kushkaykichita apishpankuna Yaya Diosta agradesishpa kushichinkakuna chasna kushkaykichiwa rikuchishkaykichirayku chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta alita kirishpa kasushpa kawsahushkaykichita. Chaymanta-

† Rikuy Éxodo killkapi 16.18

pas Yaya Diosta agradesishpa kushichinkakuna, paykuna Jerusalenpi pishihuk kirik masinchikunata, shuk llaktapi kawsakkunatapas ali shunkuwa yanapashkaykichirayku. ¹⁴ Yaya Dios kankunata alita yanapashkanta rikuchishkaykichirayku Jerusalenpi kawsak kirikkunaka kankunata yuyashpankuna Yaya Diosta mañankakuna kankunarayku. ¹⁵ Akuychi atunta agradesishunchi Yayanchi Diosta, paypa yuyashkan Wawan Jesukristuta ñukanchita kushkanrayku. Shimikunaka ñukanchita pishin payta sumakta agradesinanchipa.

Pablo Yaya Diospa kachashkan kananta rikuchishpa payta washanchak runakunata chunllayachin

10 Wawwikuna panikuna, kunan ñuka kikinmanta kankunata rimasha. Kristushina kankunata yuyahushpayni ali shunkuwa kunashpa rimani. Shukkuna kankunamanta rimanahun: Pablo ñukanchiwa kashpan alishina tukushpan riman. Ñukanchimanta karupi kashpan yapa sinchi shimiwa riman nishpa. ² Ama munaychichu kankunama rishkayni uras sinchi shimiwa kankunata rimanaynipa. Mana manchanichu sinchi shimiwa rimanata, maykankunami ñukamanta rimanahun Pabloka Jesukristuta mana kirik runakunashina munashkanllata rurashpa kawsahun nishpa. ³ Ñukanchi runakunalla kashpanchipas manami runakunashina piñanakushpachu makanakushpachu kuntranchikunata winsinchi. ⁴ Kay allpapi kawsak runakuna lansakunawa wañunakunahun. Ñukanchika mana chasnachu lansakunawa wañunakuhunchi. Ashwan Yaya Dioska ñukanchita yachayninta kushka paypa kuntrankunapa sinchita kamachishpa tiyahushkankunata kulluchinanchipa, chaymantapas runakuna yanka yuyarishkankunata riksichishpa yuyayninkunamanta anchuchinanchipa. ⁵ Yaya Dios ñukanchita yachayninta kushpan tukuy runakunapa rikushkanpi atun yachay kananta, maykanmi arkahun runakuna Yaya Diosta riksiankunapa, mana yachay kananta riksichishpa kulluchinchi. Mana kunkaylla yuyarishpa kawsanchichu, ashwan tukuy yuyarinchikunata kasuchinchi Kristu munashkanshina kanankunapa. ⁶ Kankuna yachakushpaykichi Kristuta alita kasushpa kawsanata, chay uras shuti ñukanchi tukuy kankunamanta mana alita kasukunata kastigashunchimi.

⁷ Wawwikuna panikuna, kay asirtaypa kashkata asirtaychi. Shuk pay kikinmanta yuyarishpanka Kristupa runanmi kani nishpa, payka yuyarinan tiyan ñukapas Kristupa runan kanaynita. ⁸ Ñuka kikinta atunyachikshina rimashpaynipas rimashkaynika shutipami. Yaya Diospa kachashkan kashpaynima paypa yachayninka tiyawan. Payka ñukata yachayninta kuwashka kankunata yanapanaynipa, ashwan alita riksiankaykichipa payta, mana kuwashkachu yuyaykichita waklichinaynipa. Chayrayku nima pi atipawankachu pinkachinata mana shutipachu nishpa.

⁹ Chayta rimani mana yuyarinaykichipa kay killkashkayniwa kankunata manchachinayahushkaynita.

¹⁰ Shuk runakuna rimanahun: Pabloka killkashpan yapa sinchi shimiwa ñukanchita riman. Ashwan ñukanchiwa kahushpan sampa kan ñukanchita rimahushkanpi nishpa. ¹¹ Maykanmi chasna riman, payka yachanan tiyan, imashnami sinchi shimiwa killkashkani kankunamanta karupi kahushpayni chasnalatata atipaynima sinchita kamachinata kankunawa kahushpayni.

¹² Ay ñukastu imashnata atipaynima paykunawa parihuyanata, maykankunami paykuna kikinmanta alita rimanahun. Paykuna kikin yuyayninkunamanta surkushpankuna ali kanankunata yuyarinahun. Paykunapurallapi yuyarishpankuna rimanahun pimi ali pimi mana alichu nishpa. Shutipa ali kashkata mana asirtakkunachu kanahun. ¹³ Ashwan ñukanchika mana yanka atunyachirishpachu ñukanchi kikinmanta rimanchi. Yaya Dios ñukanchita kamachishkanta paktachishpanchillami ali rurashkanchita rimanchi. Pay ñukanchita kachashpan kankuna Korinto llaktapi kawsakkunapipas paktashkanchi. ¹⁴ Mana yanka atunyachirishpachu chayta rimanchi, ashwan shutipa kankunakama paktashkanchimi chay suma ali shimita Kristu runakunata kishpichinanmanta yachachinanchipa. ¹⁵ Ñukaka mana yanka atunyachirishpachu rimani ñukami kayta rurashkani nishpa, maykantami shukkuna rurashkakuna. Ashwan chapahunchi kankuna ashwan alita Jesukristupi sinchikushpa kawsashpaykichi kankunata ashwanta yachachinanchipa tukuy ali asirtanaykichikama. Chay rurayashkanchika kankami maykankamallami Yaya Dios munan. ¹⁶ Chaymanta Korinto llaktaykichimanta ashwan karu llaktakunapipas yachachinayani chay suma ali shimita Kristu runakunata kishpichinanmanta. Mana rinayanichu maypimi shukkuna ña yachachishkakuna. Mana shuk yachachikpa tarawanapi yaykunayanichu chaymanta ñuka kikinta atunyachirishpa rimanaynipa ñukami paykunata yachachishkani nishpa.

¹⁷ Yaya Diospa killkachishkanpi nin:

Maykanmi yuyarin ñuka kani ashwan ali shukkunamanta nishpa, chayka yuyarichun Yaya Dios tukuyta rurak kashpan paylla tukuyamanta ali atun kananta nishpa.

¹⁸ Shuk runa pay kikinmanta rimashpanka ñukami alita rurashkani nishpa, mana yachanchichu shutipa alita rurakchu manachu. Ashwan Yayanchi Dios rimashpanmi chay runami alita rurak nishpa, chay runa shuti alita rurak kan.

Pablo riman llullachishpa yachachikkunamanta

11 ¿Atipawankichimachu uyanata shuk muspashina rimashkaynita? Ña yachani kankuna uyawanaykichita. ² Uyawaychi. Ñukaka kankunata yuyashpayni yapa munani Jesukristullata kasushpa kawsanaykichita, imashnami Yaya Dioska ñukanchita yapa yuyashpan munan payllata kasushpa kawsananchipa. Imashnami shuk ali yaya warmi wawanta kuyran kwintachishkan runallata

kusayanankama, chasnallatatami ñukapas kankunata kuyrakshina kani Jesukristupa kwintachishkanshina kashpaykichi paymanta mana anchurishpa shamunanta chapashpa kawsanaykichipa.³ Yapa manchani mana ali yachachikkuna kankunata llullachinankunata, imashnami chay machakuyaka chay puntiru warmi Evata llullachirka chasna. Yuyaynikichipi llullachirishka kashpaykichi manana Kristuta yuyarishpa kawsan-kichichu, nima payta yuyankichichu, nima kasunkichichu.⁴ Kankuna utkalla kasunkichi shuk shamuk runata, maykanmi ñuka Jesumanta yachachishkaynita chikanyachishpa yachachin. Yaya Diospa Espiritunta charishkaykichimanta ali munanawa yakuchinkichi shuk chikan espiritutana. Ñuka yachachishkaynimanta Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta chikan yachachishkankunata ali munanawa uyankichi.

⁵ Kankuna yuyarinkichi chay yachachikkuna Yaya Diospa kachashkankuna kanahun, Pablomanta ashwan yachak nishpa. Ñukaka mana yuyarinichu chasna kananta. Mana yuyarinichu ñuka chay yachachikkunamanta mana yapa yachak kanaynita.⁶ Mana sumakta rimanata atipashpaynipas chay Yaya Diospa suma ali shiminta yapa alitami yachani. Chayta tukuy uras alita rurashkayniwa kankunata riksichishkani.

⁷ Kankunata Yaya Diospa suma ali shiminta yachachihushkaynipi nima imata tapushkanichu kankunamanta. Chasna rurashpayni ñuka kikinuta uchillay-achirishkani kankunata sinchikuchinaynipa, Jesukristuta ashwan alita katinaykichipa. ¿Chayka manachu ali kashka? ⁸ Kankunata yachachihushkaynipi shuk llaktapi kawsak kirikkunaka munahushkaynita kuwashkakuna. Paykunamanta apishkani kankunata ashwan alita yanapanaynipa. ⁹ Kankunapi kahushpayni mana tapushkanichu munahushkaynipi yanapawanaykichipa. Masedoniamanta kirikkunaka tukuy munahushkaynita apamushkakuna. Imashnami rurashkani, chasnallatata tukuy uras rurashpalla katisha mana kankunata killachinaynipa. ¹⁰ Imashnami Jesukristu runakunata kishpichinanmanta shimika shutipa kan, chasnallatatami kay rimahushkaynipas shutipa kan. Chay kawsahushkaykichi Akaya allpapi nima pi atipawankachu arkanata chasna ali kawsahushkaynita. ¹¹ ¿Imaraykuta chasna rimahuni? ¿Manachu kankunata yuyani? Yaya Diosmi yachan kankunata yapa yuyahushkaynita.

¹² Yapa kankunata yuyahushpaynipas nima imata kankunamanta apishpa katihunilla. Chasna rurashpalla katisha nima maykan chay yanka rimakkunamanta rimanata atipananpa, Pablosina Yaya Diospa kachashkanmi kani nishpa. Ñukaka paykunamanta chikan kawsakmi kani, mana parihuchu kani. ¹³ Paykuna Yaya Diospa kachashkan kani nishpa rimashpankunapas llullaysikikunallami kanahun, mana Kristupa kachashkankunachu kanahun. Yanka llullashpa yachachihushpankunapas kikin Kristupa kachashkankunashina tukunahun. ¹⁴ Chayka mana manchariypachu. Supaykunapa apunpas chasnallatata

Yaya Diospa angelshina punchahlla rikunayu tukushpan llullachin. ¹⁵ Chayrayku asirtaypallami payta yanapakkunapas Yaya Diosta kasushpa alita rurakunashina tukushpankuna. Chasna runakunataka Yaya Dioska rurashkankunamanta munashkankunata kushpa sinchita kastiganka.

Pablo Yaya Diospa kachashkan kashkanrayku parisishkanmanta kwintan

¹⁶ Kutikashka rimashkaykichi, ama yuyariychichu muspa runa kanaynita. Chasna yuyarishpaykichika sakiwaychi shuk muspa runashina ñuka kikinta atunyachirishpa rimanata. ¹⁷ Kunan kay rimashkaynika mana Yaya Diospa rimawashkanshinachu kan. Ashwan tukuy runakunashina ñukapas atunyachirishpayni muspa runashina rimahuni. ¹⁸ Achka runakuna paykuna kikin ali kanankunata yuyarishpa atunyachirinahun. Chasna kashpan ñukapas ñuka kikinta atunyachirisha. ¹⁹ Kankuna yapa yachayyu kankichi. Chayraykuchari muspashina rimak runakunata kushilla uyankichi. ²⁰ Chasna kashpan shukkuna kankunata kamachishpa kawsanahun, shukkuna kullkikichita kichunahun, shukkuna kankunata llullachinahun, shukkuna kankunata mana ali yuyaywa rimashpa kawsanahun, shukkuna kankunata lapyanahun. Tukuy chasna rurak runakunata kankunaka kushillalla awantankichi. ²¹ Pinkashpaynitata kayta rimashkaykichi: Ñukaka yapa sampashina kashkani, mana chay runakunashina kankunata rurashkaynirayku.

Chasna kashpanpas chay runakuna paykuna kikinkunamanta alita rimashpankuna ñukapas atipani chasnallatata ñuka kikinimanta alita rimanata. Chasna kashpanpas paykunashina rimashpayni muspa runashinami kani. ²² Paykuna ninahun ñukanchi hebreo runakuna kanchi nishpa. Ñukapas hebreo runa kani. Paykuna rimanahun Yaya Diospa akllashkan israel runakuna kanchi nishpa. Ñukapas israel runa kani. Paykuna rimanahun Abraham wañupa miray kanchi nishpa. Ñukapas Abrahampa miray kani. ²³ Paykuna Kristupa kamachishkan runankuna kashpankunaka ñuka muspa runa rimakshina rikurishpaynipas kankunata rimani, paykunamanta ashwan ali Jesukristupa kamachishkan runanmi kani. Paykunamanta ashwan sinchita tarawashkani Jesukristurayku, paykunamanta ashwan achka kuti karselpi kashkani, paykunamanta ashwanta asutiwashkakuna, achka kuti wañuna kashkani. ²⁴ Pichka kuti ñukanchi israel runakunamanta apukuna kimsa chunka iskun asutiwa kastigachiwarkakuna. ²⁵ Kimsa kuti romano runakuna ñukata asutiwarkakuna. Shuk kuti runakuna rumikunawa wañuchinayashpa tuksiwarkakuna. Kimsa kuti lanchapi purihushpayni lanchaka tikrarka. Chaypi shuk kuti ñukaka shuk tuta shuk puncha atun yaku marpi wampurishpa kahurkani. ²⁶ Achka kuti purihushkaynipi parisishkani, yaku untaykunamanta, shuwakunamanta, ñukanchi israel runakunapa masinchikunamanta, kankuna mana israel runakunapa masikichikunamantapas parisirkani. Chaymantapas llaktakunapi runaku-

na chiknishpa wañuchiwanayarkakuna. Chunlla chakishka allpapi, atun yaku mar chawpipi wañuna kashkani. Achka kuti kirikkunashina tukushka runakunapas chiknishpa wañuchiwanayarkakuna. ²⁷ Sinchita sampayakta tarawashpa kawsarkani. Achka parisina tiyarka ñukarayku. Achka kuti mana puñurkanichu tapi, achka kuti parisirkani yarkayta yakunayayta. Achka kuti mana mikushpa pasarkani. Achka kuti chirita parisirkani, chaymantapas churarinaynimanta.

²⁸ Ashwan tiyashpanpas rimanaynipa kayllata ashwan rimani: Karan pucha yapa yuyarishpa kahuni, imashnashi Jesukristuta kirikkunata tukuy chay kawsahushkankuna llaktakunapi kunashpa yanapaynima nishpa. ²⁹ Shuk wawki sampa kashpan ñukapas payta llakichishpayni sampa kanaynita musyani. Shuk runa shuk wawki panita uchata rurachishpanka ñuka atunta llakirishpayni yapa parisini.

³⁰ Kankuna munashpaykichi ñuka kikinta atunyachirinaynita, sampa kanaynita rikuchik parisishkayniwami ñuka kikinta atunyachirisha. ³¹ Yaya Dios Amunchi Jesukristupa Yayan yachan tukuy rimashkaynita shutipa kananta. Payta runakuna tukuy uras kushichishpa kawsanahuchun.

³² Damasko llaktapi kahushpayni chay llaktarayku atun apu Aretaspa churashkan apuka suntalunkunata llakta punkupi churarka kuyranankunapa, llukshihushpayni apiwanankunapa. ³³ Chasna kuyrahushkankunarayku kirik masinikunaka ñukata llakta kincha awa punkumanta shuk tasapi uraykuchiwardakuna. Chasna rurashpankuna chay chikniwak runakunamanta kishpichiwardakuna.

Yaya Dioska yachayninta Pablota rikuchishkanmanta riman

12 Atunyachirishpa rimanaka nima pirayku ali kashpanpas kankuna chayta tapuwakshina kashpaykichi ñuka kikinta atunyachirishpa rimanayniwa katinayni tiyan. Chasna kashpan kunan rimashkaykichi Yaya Dios rikuhushkaynillapi muskuypishina rikuchiwashkanmanta, chaymantapas mana rikishkaynita riksichiwashkanmanta. ² Ñuka Kristuta kirik runa kashpayni ña pasashka chunka chusku wata Yaya Dios muskuypishina kimsaynin siluma apawashkanka. Aychaynintichu apawarka, mana kashpaka aychayni illatachu apawarka, mana yachanichu. Yaya Diosmi yachan. ³ Kayllata yachani, ñuka suma kushilla kawsanama apashka kashkaynita. Aychaynintichu rirkani, aychayni illachu rirkani, mana yachanichu. Yaya Diosmi yachan. Chay suma kushilla kawsanapi uyarkani runarayku nima rimaypa suma shimikunata, maykankunatami nima pita atipanichu kwintanata.

⁵ Chasna rikushkaynirayku atipaynima ñuka kikinta atunyachirinata. Ashwan mana munanichu ñuka kikinta chasna atunyachirinata. Sampa kanaynita rikuchik parisinaynillawa atunyachirisha. ⁶ Chay Yaya Dios riksichiwashkanwa atunyachirinayaynimaka, nima chasna muspa rimakshinachu kaynima. Shutipa kashkallatami rimaynima. Chasna kashpanpas mana

munanichu chaywa atunyachirinata nima maykan runa ñukamanta yuyarinanpa ashwan ali kanaynita chay rikuwashkanmanta uyawashkanmanta.

⁷ Yaya Dios chay achka mana yachashkaynita riksichiwashkanrayku mana ñuka kikinmanta yuyarinaynipa shukkunamanta pasa kanaynita, Yaya Dioska kuwarka shuk sinchi nanayta aychaynipi, shuk kashapi chukrishkatashina. Chay nanayka supaykunapa apunmanta mi kan ñukata parisichiwandanpa, mana shukkunamanta pasa kanaynita yuyarinaynipa. ⁸ Kimsa kuti Yaya Diosta tapurkani chay nanayta ñukamanta anchuchinana. ⁹ Chasna mañashpayni Yaya Dioska rimawarka: Tukuy munashkaykikunaka kanmi ñuka kanta yuyahushkayni. Shuk runa sampa kashpanmi ashwan alita rikuchin yachayniwa kashkanta nishpa. Chayrayku parisishpaynipas sampa kashkaynimanta kushikuni. Yapa munani Kristupa yachayni kawsaynipi kahushkanta alita rikuchinata.

¹⁰ Chayrayku achka imapi Kristurayku parisihushpaynipas kushikuni. Sampa kashpayni, chiknirishka kashpayni, washancharishka kashpayni, tukuy ima pishiwashpan, runakuna ñukata piñarishpa wañuchinayawashpankunapas kushikuni. Chasna sampa kahushkaynita rikuchishpa parisishpaynimi yachani Kristu sumakta yanapawashpan yachayninwa tukuyta ruradata atipanaynita.

Pablo Korintopi kawsak kirikkunata yapa yuyarishkanmanta riman

¹¹ Ñuka muspashina ñuka kikinmanta alikunata rimashkani. Kankunami chasna rimachichiwashkankichi. Alita riksiwashpaykichi ali kama karka kankuna ñukamanta chasna alikunata rimanaykichipa. Nima ima kanaynitachari yuyarinkichi. Chasna kashpanpas chay yuyarishkaykichi yapa ali yachachikkunaka ñukamanta nima imapi pasa kanahunchu. ¹² Yaya Dios yanapawashpan kankunapi kawsahushpayni mana sampayashpa achka kuti kankunata paypa atun yachayninta riksichishpa paypa kachashkan kanaynita rikuchirkani. Yaya Diospa yachayninwa runakuna nima ima uras rikushkankunata, suma mana atipaypakunata, atun yachaywa rurankunata rurarkani. ¹³ ¿Shuk llaktakunapi kawsak kirikkunamanta kankunata mana valiktashina rikunaynita yuyarinkichichu, nima imata kankunata tapushkaynirayku? Chasna kashpanka llakichiwaychi chay mana alita rurashkaynimanta.

¹⁴ Alicharishkami kahuni kimsaynin kuti kankunata rikuk rinaynipa. Kunanpas rishpayni nima ima charishkaykichita tapushkaykichichu. Shuk yayaka mana atipanchu uchilla wawanmanta chapanata munashkanta apinanpa, ashwan yayanmi uchilla wawanata munashkankunata kunan tiyan. Chasnallatatami ñukapas kankunamanta mana chapanichu munashkaynita apinata. Ashwan munanimi, kankuna yachakushpaykichi alita Jesukristuta kasunaykichipa. ¹⁵ Ñukaka ima charishkaynitapas kushilla kusha kankunata yanapanaynipa. Kankunaranti wañushanpas. Ñuka kankunata ashwanta ashwanta yuyashpa rihush-

payni ¿imaraykuta kankunaka manana yapa yuyawahunkichichu? ¹⁶ Kankunata chasna mana imata tapushka kashpaynipas shukkunaka rimanahunchari: Yapa yachaywami kankunata llullachik shamushka kankunamanta kawsananpa nishpa. ¹⁷ Ñuka runaynikunata kankunama kachashpayni ¿shuk imata kankunamanta tapunankunapachu kacharkani? Manami chayraykuchu paykunata kacharkani. ¹⁸ Titota kankunama pasyananpa kachashpayni paywa pakta shuk wawkitapas kacharkani. Chasna pasyak rishpankuna ¿Titoka kankunamanta shuk imata tapurkachu? Mana. Ñukaka Titowa shuk yuyayllawa kanchi. Ishkanti chasnalla alillata rurashpa kawsanchi.

¹⁹ Chasna rimahushpayni yuyarinkichichari payka chasna rimahun Titowa pakta alita rikuy tukunankunapa nishpa. Mana chasnachu. Ashwan ñukanchika Kristupa runankuna kashpanchimi Yaya Diospa rikushkanpi tukuy chaykunata rimahunchi. Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, tukuy kay rimahushkanchiwa kankunata yanapanayanchi ashwan alita Jesukristuta katinaykichipa. ²⁰ Yapa yuyarishpa kahuni, kankunama rishpayni mana munashkaynitashina rurahushkaykichitachari tarik risha nishpa. Chasna kashpan kankunapi paktashpayni kankunapas ñukatachari mana munashkaykichitashina rikuwankichi. Yapa yuyarishpa kahuni, kankunatachari tarik risha rimanakushpa, runa masikichiwa parihuyanayashpa, piñarishpa, tukuyta kankuna kikinraykulla munashpa, shuk runakunata washanchashpa, mana alita rimashpa, kankuna kikinlla yachak kanayashpa, mana shuk yuyayllawa kawsahushkaykichita. ²¹ Mana munanichu kankunata kuti pasyanapa rishpayni Yayayni Dios kankunamanta pinkachiwananta. Mana munanichu llakirishpa kanata achka kankunamanta uchata rurashkaykichirayku, ñawpamanta pacha mana sakishkaykichirayku uchata ruranata, musayanata, machanata, chaymantapas tukuy pinkaypa ruranakunata.

Korintopi kirikkunarayku shuk kunanakuna chaymanta saludukuna

13 Kunan kimsaynin kutimi kankunata pasyak risha. Maykantami rimarkani chay uchata rurahuk wawkikunata, tukuy wawkikunatapas ishkaynin kuti pasyak rishpayni kunan karupi kahushpaynipas chayta kutikashka kankunata rimashkaykichi: Kay rihushkaynipi manami llakichishpachu kankunata sinchita kunashkaykichi. Kay kimsaynin kuti kankunata pasyak rishpayni uchallata rurashpa katihushkaykichita rikushpaynika kankunata kastiganayni tiyan, imashnami Moisespa killkashkanpi riman: Ishkay kimsa kankunamanta rikushpaykichika shuk runa mana alita rurahushkanta, chaytaka kastiganaykichi tiyan nishpa. ³ Kankunaka munankichi rikuchinaynipa Kristupa yachayninwa kahushkaynita. Kristu kankunapi

rurashkanka manami shuk sampa runapa rurashkan-shinachu, ashwan tukuy kankunapi rurahushkanka atun yachaynintami rikuchin. ⁴ Kristu shuk sampa runashina kruspi klabay tukushpa wañushpanpas kunnanka Yaya Diospa atun yachayninwami kawsahun. Chasnashinami ñukanchipas Kristu wañushkanpishina sampa kanchi. Chasna kashpanchipas paywa kawsahushpanchina kankunapi paktashpanchi Yaya Diospa yachayninwa kahushkanchita rikuchishu.

⁵ Tukuy kankuna yuyariychi yachanaykichipa, Jesukristupi sinchikuhushpachu kawsankichi mananachu. ¿Manachu yachankichi Jesukristu kankunapi kawsahushkanta? Mana kashpaka shuti manana Jesukristupi sinchikushpachu kawsahunkichi. ⁶ Imashna kashpanpas yuyarini kankuna alita riksinyaykichita ñukanchi alita Jesukristupa rimashkanta yachachikkuna kananchita. ⁷ Yaya Diosta mañahunchi mana millaypakunata ruranaykichipa. Mana kayta kankunata rimahunchichu runakuna ñukanchimanta rimanankunapa alita yachachishkakuna nishpa. Ñukanchi shuk runakunapa rikushkanpika yanka rimahukshina rikurishpanchipas mana imananchu. Kayllatami munanchi, kankuna alita rurashpa kawsanaykichita. ⁸ Nima maykan atipancho chikanyachinata kikin shutipa kashkata, mana shutipachu nishpa rimashpanpas. Chayrayku shutipa kashkallata rimashpa kawsanancho tiyan. ⁹ Sampa runakunashina rikurishpanchipas kushikushunchimi kankuna Jesukristupi sinchikushpa kawsahushpaykichi. Mañashpallami katishu kankuna alikunallata rurak runakuna tukunaykichipa.

¹⁰ Kay kartata killkahuni kankunarayku sinchi shimiwa, manarapas kankunata rikunapa rihushpayni. Kankunama rishpayni manana munanichu sinchi shimiwa kankunata kunanata. Amunchi Jesukristu ñukata churawashkanrayku kankunata yachachik kanaynipa, atipani kankunata sinchi shimiwa kunanata. Tukuy chayka kanmi kankuna yanapay tukunaynichipa, ashwan alita payta kasunaykichipa, chayka manami kanchu waklichiy tukunaykichipa.

¹¹ Kay killkahushkanchita tukuchinanchipa, wawkinchikuna paninchikuna, tukuy chay rimashkanchikunata kasuychina alikunallata rurak kanaykichipa. Kunashkanchikunata ali yuyaywa uyaychi. Mana piñanakushpa, shuk yuyayllawa kushilla kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi ñukanchita yuyak kushilla kawsayta kuk Yaya Dioska kankunawa kanka. ¹² Tantarishpaykichi alita yuyanakushpa shukwa shukwa saludanakuychi. ¹³ Jesukristuta tukuy kirik masinchikunami kankunata saludanahun.

¹⁴ Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpan yanapachun. Yaya Dios kankunata yuyashpan paypa Espiritunka karan uras tukuy kankunata sinchikuchishpan kankunawa kawsachun. *Chayllata killkashkanchi. Wawkikichikuna turikichikuna Pablo, Timoteo*

GALASIAPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA

Pablo wawkikunata panikunata saludan

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka killkahuni kay kartata tukuy kankuna Galasia allpapi kahuk llaktakunapi kawsak Jesukristuta kirikkunarayku.

Ñukaka mana runakunapa kachashkan runachu kani, ashwan Jesukristu, payta kawsachik Yaya Diospas kachawashka paypa shiminta yachachinaynipa. Tukuy ñukawa pakta kahuk Jesukristuta kirikkunawa kay kartata killkahuni kankunama kachanaynipa. ³ Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun tukuy uras kushilla kawsanaykichipa. ⁴ Jesukristuka pay kikin munashpan Yaya Diospa munananta kasushpan uchanchikunarayku kruspi wañurka ñukanchita kishpichinanpa, manana kawsananchipa Yaya Diosta mana kasukkuna millaypata yuyarishpa rurashpa kawsahushkankunashina. ⁵ Akuychi Yaya Diosta tukuy uras wiñayparayku atunyachishpa kushichishunchi. Chasna kachun.

Pablo yachachin shuklla shimi tiyananta imashnami kishpishunchi

⁶ Jesukristu ñukanchikunata yuyashpan wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchita akllarka paywa pakta kawsananchipa. ¿Chasna Yaya Diospa akllashkan kashpaykichitatachu shuk ratu chay kankunata akllak Yaya Diosmanta anchurishkankichi? ¿Imaraykuta utkalla shuk chikan yachachinata kasuk tukushkankichi, imashnami kishpinaka nishpa yachachishkankunata? Chayrayku yapa llakirini. ⁷ Ñukanchi yachakuhushkanchi suma ali shimimantaka manami tiyanachu shuk shimika. Tiyan runakuna chay suma ali shimimanta chikanta yachachishpankuna kankunapa yuyaynikichita waklichikkuna. Chay runakunaka chay suma ali shimita Kristu runakunata kishpichinanmanta yachachinankunarenti chikantana yachachinahun.

⁸ Kankunata rimani maykan runapas kay yachachishkayni suma ali shimimanta chikanta yachachishpanka chaytaka Yaya Dioska kastigankami. Nima ñuka, nima shuk angel silumanta shamushpan atipanchichu chikanta yachachinata. ⁹ Ñawpa kayta rimarkani, kunan kutikashka rimashkaykichi: Jesukristulata kirishpanchimi Yaya Dioska ñukanchita kastigananmanta kishpichin. Maykanpas chasna yachachiy tukushkaykichimanta chikanta yachachishpanka chaytaka Yaya Dioska kastigankami.

¹⁰ Kunanka chasna rimashkayniwa ¿runakunatachu kushichinayani? Mana kashpaka ¿Yaya Diostachu kushichinayani? ¿Runakunapa rikushkanpichu ali kanayani? Chasna kamaka manami Kristupa kamachishkanchu kaynima.

¹¹ Wawkinikuna paninikuna, munani yachanaykichipa kay yachachihushkayni shimika Jesukristu runakunata kishpichinanmanta mana runakunapa yuyayninmantachu kananta. ¹² Mana yachakushkanichu runakunamanta, ashwan Jesukristu kikinmi chayta riksichiwashka.

Imashnami Pabloka Jesukristupa apostolnin tukurka

¹³ Kankunaka ña yachankichi ñukanchi israel runakunapa yachachinanchikunata katihushpayni Jesukristuta kirikkunata piñarishpayni yapa parisichishkaynita, paykunata kulluchinata munashpayni. ¹⁴ Achka ñukashina watayukunamanta pasa ñukanchi israel runakunapa yaya rukunchi wañukunapa kamachishkankunata alita paktachik karkani. ¹⁵ Chasna kashpaynipas ñuka manara wawayarishpayni Yaya Dioska akllawarka paywa pakta wiñaypa kawsanaynipa. Chasna Yaya Dios munashpan Wawan Jesukristuta riksichiwarka pay runakunata kishpichinanmanta kankuna mana israel runakunata yachachinaynipa. Yaya Dios akllawashpan mana rirkanichu runakunata tapunaynipa yachachiwanankunapa, nima Jerusalemma rirkanichu ñukamanta puntiru Jesukristupa apostolninkuna yachachiwanankunapa. Ashwan mana unayashpachu kuskata rirkani Arabia allpama, chaymantalla Damasko llaktama kutirkani.

¹⁸ Chaywasha kimsa watamanta rirkani Jerusalén llaktama Pedrola riksichinaynipa. Chaypimi paywa chunpichka punchata karkani. ¹⁹ Mana rikurkanichu nima shuk Jesukristupa apostolninkunata. Ashwan Jesuspa wawkin Santiagollatami rikurkani. Chay ishkayllawa kwintarkani. ²⁰ Kay killkahushkaynika shutipami kan, kaytaka Yaya Diospas yachanmi.

²¹ Jerusalemanta llukshishpayni Siria allpapi llaktakunama, Silisia allpapi llaktakunamapas rirkani. ²² Chayrayku Judea allpapi kahuk llaktakunapi Kristuta kirikkunaka manara ñukata ñawipura riksiwarkakunaru. ²³ Paykunaka uyarkakunalla ñukamanta: Maykanmi ñawpa ñukanchi kirikkunata apichishpa wañuchichipayarka, payka kunanka runakunata yachachishpami purihun chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta kirinankunapa, maykantami yapa sakichinata munapayarka nish-

pa.²⁴ Chasna tukushkaynita yachashpankuna Yaya Diosta agradesishpa kushichirkakuna.

Pablo Jesukristupa shuk apostolninkunawa tantarishkanmanta kwintan

2 Chaymanta chunka chusku watamanta Yaya Dios rimawashpan kutikashka rirkani Jerusalem Bernabewa pakta, wawki Titotapas pusharkani. Chay Jerusalén llaktapi tantariranchi Jesukristuta kirikkunata kamachikkunallawa kwintananchipa yachachishkaynikunamanta. Mana munarkanichu chay wawkikuna yachachishkaynita mana riksishpankuna mana alichu nishpa rimanankunapa, Yaya Diospa shiminta yachachishkaynika kankuna mana israel runakunata mana yankamanta kananpa. Chayrayku paykunata yachachishkaynita rimashpayni tapurkani çalichu manachu chay yachachishkayni shimika Jesukristu runakunata kishpichinanmanta? nishpa. Paykunaka ayniwarkakuna alimi nishpa.³ Nima rimawarkakunachu ñukawa pakta purik griego runa Titomanta paypa ishpanan kara puntata pitinaynipa, ñukanchi israel runakunashina tukunanpa.⁴ Ashwan ñukanchi israel runakunamanta shukkuna tiyarka chayta mana ali kananta yuyarikkuna. Jesusta katikkunami kanchi nishpa yanka rimashpa ñukanchiwa chapurishpankuna rikunayarkakuna imashnami kawsanchi Jesukristullata kirishpa. Mana Jesukristullata kirishpanchichu atipanchi kishpinata Yaya Diospa atun kastigananmanta, ashwan Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpanchimi kishpishunchi nishpa rimashpankuna ñukanchita kuti chay kamachishkakunata kasuchinayarkakuna.⁵ Paykunata nima shuk ratu kasurkanchichu. Yapa munarkanichu chay suma ali shimi shutipa kananta kirishpalla katinaykichipa Jesukristullami runakunata kishpichin nishpa.

⁶ Chay kirikkunata kamachik wawkikunaka Jerusalem nima ashwan rimawarkakunachu imatami rurasha, mana paykunata tapunapa rishpaynipas. Ñukaraykuka mana imananchu paykuna Jesuswa purik kashkankunaka. Yaya Diospa rikushkanpika tukuy ñukanchi yachachikkunaka parihullami kanchi.⁷ Chay wawkikunaka yachachihushkaykika ali kananta yachashpankuna asirtarkakuna Yaya Dioska kachawashkanta paypa suma ali shiminta mana israel runakunata yachachinaynipa, imashnami Pedrota kacharka chay shimita israel runa masinchikunata yachachinanpa.⁸ Imashnami Yaya Dioska Pedrota yachayninwa yanapashpan kacharka ñukanchi israel runakunata yachachinanpa, chasnallatatami ñukatapas yachayninwa yanapawashpan kachawarka kankuna mana israel runakunata yachachinaynipa.

⁹ Chayrayku tukuy ñukanchi kirikkunapa yapa yuyashkanchi wawkikunaka Santiago, Pedro, Juanpas Jerusalem kirikkunata ali yachachikkuna kashpankuna riksiwarkakuna ñuka Yaya Diospa kachashkan kanaynita kankuna mana israel runakunama. Ñukata Bernabetapas Yaya Diospa kachashkankuna kananchi-

ta riksishpankuna ñukanchiwa shuk yuyayllawa kanankunata rikuchishpa makinchita apirkakuna. Chasna ñukanchita kacharkakuna kankuna mana israel runakunata yachachinanchipa. Paykunana israel masinchikunata yachachinankunapa kiparirkakuna.¹⁰ Chasna kashpan kayllata ñukanchita rimarkakuna: Ama kunkaychichu kay Jerusalem nima imayu kirikkunata yanapanaykichipa nishpa. Chayta yuyarishpayni tukuy uras ali munaywa paykunata yanapani.

Pablo Pedrota mana alita rurashkanmanta kunashkanmanta kwintan asirtachinanpa Jesukristuta kirishpanchilla Yaya Dios ñukanchita kishpichinanta

¹¹ Chaymanta Pedro Antioquia llaktama shamushpan chaypi shuk mana alita rurashkanpi payta kunashpa ñawinpi kuskata rimarkani mana alitachu rurashkanki nishpa.¹² Puntiru chaypi kawsak mana israel kirik masinchikunawa pakta mikupayarka. Shuk israel kirik masinchikuna Santiagopa yachachishkanta kasukkuna Jerusalemanta shamushpankuna Pedrota sakirkana mikunata chay mana israel kirik masinchikunawa. Chasna kuti kasurkana israel runakunaka nima ima uras mikunahuchun mana israel runakunawa nishpa kamachirishkata, chay israel kirik masinchikuna paymanta mana ali israelchu nishpa yuyarinankunata manchashkanrayku.¹³ Chasnallatatata tukuy Antiokiapi kawsak ñukanchi israel runakunamanta Jesukristuta kirikkunapas ashwan alita yachashpankunapas Pedroshina rurakkunallatatata tukushpankuna mana alita rurarkakunachu. Paykunapas manana mikurkakanachu chay mana israel runakunamanta kirik masinchikunawa. Bernabepas yachashpantata mana ali kashkanta, paykunashinallatatata rurarka.¹⁴ Ali kashkata riksichik suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta manana kasuhushkankunata rikushpayni tukuy kirikkuna tantarishka kahushkankunapi Pedrota kunashpa rimarkani: Kanka ñukanchi israel runakunamanta kashpaykitata Jesukristuta kirik kahushkaykirayku kaypi puntiruka kay mana israel runakunashina kawsapayarkanki, manana Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpa. Kunaka çimaraykutaya kuti ñukanchi israel runakunashinalla Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpa kawsahushpayki munanki mana ñukanchi israel runakunamanta kirik masinchikunata chayta kasuchinata ñukanchi israel runakunashina kawsanankunapa? Chasnahushpayki yuyarinkakunami Jesuska sapallanka mana ñukanchita kishpichinkachu, ashwan Moisespa killkashkan kamachishkakunatapas kasunanchi tiyan kishpichirishka kananchipa nishpa.

¹⁵ Ñuka kanpas wawayarishkanchimanta pachami israel runakuna kanchi, mana kanchichu Yaya Diospa kamachishkanta mana riksik runakunashina.¹⁶ Chasna kashpanpas yachanchi, nima maykan runa Yaya Diospa rikushkanpika ucha illa kanchu, Moisespa killkashkan kamachishkata paktachihushkanrayku, ashwan Jesukristuta kirishkanraykullami. Chayraykumi ñukanchipas israel runakuna kashpanchitata kish-

pichiy tukushkanchi Jesukristuta kirishkanchiraykulla, manami Moisespa killkashkan kamachishkata paktachishkanchiraykuchu nishpa Pedrota kunarkani.

¹⁷ Wawkikuna panikuna, ñukanchi Moisespa killkashkanta kasuk israel runakuna kashpanchipas munanchi Kristupi sinchikushkanchirayku Yaya Dios ñukanchita rimanampa rikushkaynipi ali tukushkanchi nishpa. Chasna kashpanmi tukuy runakunashina uchayu kananchita riksishkanchita rikuchinchi. Kunanka Kristupi sinchikushkanchirayku manana Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpanchi ¿Kristuchu ñukanchita uchata rurak runakunata rurana chay kamachishkakunata mana kasuchishkanrayku? Manami chasnachu. ¹⁸ Ashwan ñuka Moisespa killkashkan kamachishkakunata manana paktachishanchu nishpa rimashkayniwasha kutikashka chayllatata paktachinayaynimaka, mana alita rurakchu kaynima. ¹⁹ Moisespa killkashkan kamachishkakunapi riman mana paktachikkuna wañunankuna tiyan nishpa. Ñawpa kawsashkaynita sakishkayniwa chay kastiguta pasashpayni manana chay kamachishkakunata kasunayni tiyanachu, ashwan mushu kawsayyuna Yaya Diosrayku kawsani. Jesukristu uchayniranti kruspi wañushpan ñuka paywa pakta wañushkashina kashkani. ²⁰ Mushu kawsayyuna kani. Chasna kashpan manana ñuka kikin munashkaynitachu rurashpa kawsahuni, ashwan Kristu ñukapi kawsahushpan paypa munashkanta rurashpa kawsahuni. Chasna kashpanmi kay mundupi kawsahushpaynira Yaya Diospa Wawanpi sinchikushpa kawsahuni. Payka yapa yuyawashpan ñukaranti wañurka. ²¹ Moisespa killkashkan kamachishkata paktachishpa kawsashkaynirayku Yaya Dioska uchaynimanta llakichimaka, Kristuka yankamantami wañuma karka. Chasna kashpan manana kuti chay kamachishkata paktachishpa ñuka kikinta kishpichirinanayichu, Yaya Dios paylla munashpan kishpichivananta mana munanichu nishpa rimakshina.

Yaya Diosta kirishpanchilla kishpichiy tukunanchimanta riman

3 Ay Galasiapi kawsak wawkikuna panikuna, Jesukristuta kirishpaykichitata yuyay illa kankichi. ¿Imaraykuta Jesukristuta katihushkaykichimanta anchurishpaykichi llullachishpa yachachihukkunata kasuhunkichi? Ñukami kankunata shutillata asirtachishpa yachachishkani, Jesukristu kruspi wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchita uchanchikunamanta llakichishpan kastigananmanta kishpichishkanta. ² Chayrayku munani yuyarinaykichipa kayta: Yaya Diospa Espiritunka mana Moisespa killkashkan kamachishkata kasushkaykichiraykuchu kankunapa shunkuykichipi shamurka, ashwan Yaya Diospa shiminta uyashpaykichimi Jesukristuta kirishkaykichirayku shunkuykichipi shamurka. ³ Kankunaka yapa yuyay illami kankichi. ¿Imaraykuta mana alita asirtankichichu? Puntiru kirishpaykichi Yaya Diospa Espiritun yanapashpan Jesukristuka kankunata aliyachirka Yaya Diospa rikushkanpi ali kanaykichipa. Chasna kashpanpas ku-

nanka kankuna kikinpa rurashkaykichillawa munan-kichi ali tukunata Yaya Diospa rikushkanpi. ⁴ Kankunaka Yaya Diospa atun rurashkankunata rikushkankichi Jesukristuta katihushkaykichirayku. ¿Yankamantachu chasna rikurkankichi? Mana atipanichu kirinata yankamanta kashkanta. ⁵ Yaya Dioska kankunata Espiritunta kushpan kankunapi suma mana atipaypakunata rurashpan ¿imaraykuta chasna rurana? Mana Moisespa killkashkan kamachishkata kasushkaykichiraykuchu, ashwan Jesukristupa shiminta uyashkaykichiwasha kirishkaykichiraykumi chasna rurana.

⁶ Yuyariychi Abrahammanta. Payka kirirka Yaya Dios tukuy rimashkanta paktachik kananta. Chayraykumi Yaya Dios payta rimarka rikushkanpi ali kananta. ⁷ Chasna kashpanmi yachankichi, ñukanchipas Yaya Diospa rikushkanpi ali kananchipa payta kirinanichi tiyan. Chaypira Abrahampa mirayshina kanchi. ⁸ Ñawpamanta pacha Yaya Dios yacharka kankuna mana israel runakunatapas kirishkaykichirayku paypa rikushkanpi ali tukushkaykichita rimananta. Yaya Dios chayta yachashpan Abrahamta kay ali shiminta rimarka: Kanta yanapanaynita kirishkaykirayku, ñukaka kanta shina tukuy allpakunapi kirik runakunatapas yanapasha nishpa. ⁹ Abraham Yaya Diosta kirishpan Yaya Dioska payta yanaparka. Chayrayku, maykanmi Jesukristuta kirin Abraham Yaya Diosta kirishkanshina, paytaka Yaya Dioska yanapankami.

¹⁰ Ashwan maykanmi Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushkanwa Yaya Diospa rikushkanpi ali tukunayan, paytaka Yaya Dioska kastigankami mana paktachinata atipashkanrayku. Paypa killkachishkanpi ñukanchita kasna riman:

Maykan runapas tukuy Moisespa killkashkan kamachishkakunata mana alita paktachishpa kawsashpanka paytaka kastigashami nishpa.

¹¹ Nima pi atipanchu ucha illa kiparinata chay kamachishkakunata paktachinayashkanrayku. Yaya Diospa rimashkanka kasnami killkarishka kan:

Maykanmi ñukapi kirishpa sinchikurin, payllami aliychishka kanka ñukawa wiñaypa kawsananpa nishpa.

¹² Moisespa killkashkan kamachishkaka manami Kristuta kirinamantachu riman. Ashwan rimanmi, maykanmi chay kamachishkakunata alita paktachin, paymi Yaya Dioswa kawsanka nishpa.

¹³ Kristu ñukanchita kishpichirka chay atun kastigumanta, maykanmantami chay kamachishkapi riman mana paktachik runakunarayku tiyananta. Ñukanchirayku yapa uchayu runashina uchanchikunaranti kruspi wañushkanwa chayta rurarka, kasna killkarishka kashkata paktachishpa:

Maykantami kaspipi warkushpankuna chaypi warkurishka wañun, chayka kanmi atunta kastigarishka nishpa.

¹⁴ Chasna Kristu Jesús tukuy runakunarayku kruspi wañushpan Yaya Dios ñawpa Abrahamta rimashkanta paktachishka. Chasna kashpanmi tukuy ñukanchi israel runakunama, kankuna mana israel runakunama-

pas, Yaya Dios rimashkanshina Kristuta kirishpanchi paypa Espiritunka shamunka.

Yaya Diospa kamachinankunamanta, paktachinan shimikunamantapas riman

¹⁵ Wawkikuna panikuna, yuyachishkaykichi imashnami ñukanchi runakunapura ruranchi. Shuk runa runa masinwa kwintashpanka ima munashkanta rurana-pa, chay runaka aynima ari, rurashami nishpa. Chasna aynishpanka nima maykan runa atipanchu sakichinata mana alichu rurana-ykipa nishpa. Chasnallatata nima maykan runa atipanchu rimashkanmanta ashwanta rurachinata. ¹⁶ Chasnashinami Yaya Dioska ñawpa Abrahamta ali paktachinan shimita rimarka imashnami payta kushichinka nishpa. Chaymantapas chay shimika paypa mirayninraykupas karka. Yaya Dios mirayki nishpa rimashpan mana rimarkachu achka mirayninkunamanta, ashwan shuklla miraymantami rimarka. Chaymi kan Kristu. ¹⁷ Kay rimashkayniwa ninayani Yaya Dios Abraham wañuta kay paktachinan shimita rimashpan kanpa miraykimantami shuk runa shamunka runakunata kishpichinanpa nishpa, mana yanka nishpa kashkanta. Chusku pachak kimsa chunka watawasha Yaya Dios Moiesta kamachishkanta kushpan chaywa Abrahamta ñawpa rimashkanta mana tukurirkachu. ¹⁸ Ñukanchi Moiesta killkashkan kamachishkanta kasushpanchi kishpinchimaka, mana kishpinchichu imashnami Yaya Dios ñawpa Abrahamta rimarka: Ñuka munashpaynillami runakunata yanapasha nishpa.

Imaraykumi Yaya Dioska ñukanchita kamachishkanta kurka

¹⁹ Yaya Dios Abrahamta ali paktachinan shimita rimashkanraykulla yanapashpan ¿imaraykuta Moiesta kamachishkanta kurka? Chay kamachishkanta kurka runakunata riksichinanpa mana payta kasuk kanakunata. Yaya Dios rimashkan Abrahammanta miraynin Jesukristu shamunankamalla chay kamachishkankunata kurka. Chay Yaya Diospa kamachishkantaka angelkunami Moiesta yachachirkakuna Moiesna runakunata chayta yachachinanpa. Chasnami Moieska runakunata yanaparka Yaya Diospa kamachishkanta yachanankunapa. ²⁰ Ñawpa Yaya Dioska Abrahamwa kwintananpa mana kacharkachu shuk angelta, nima shuk runata, ashwan pay kikinmi Abrahamwa kwintarka ñawipuramanta.

²¹ ¿Kayka ninayanchu Moiesta killkashkan kamachishkaka Yaya Diospa rimashkanraykuka kuntranmi nishpa? Mana chasnachu. Ñukanchi Moiesta killkashkan kamachishkamanta wiñaypa kawsayta tarinchimaka, chay kamachishkata paktachishpanchi ucha illami kanchima. Ashwan manami atipanchichu paktachinata. ²² Ashwan Yaya Dioska ñawpamanta pacha killkachishkanpi rimarka, tukuy runakuna uchata rurashkankunarayku tukuy uras uchata rurashpalla kawsanankunata. Yanapanamanta rimashkan ali

shimitami Jesukristupi sinchikukkunallapi paktachinayarka, paypi sinchikushkankunaraykulla yanapay tukunankunapa.

²³ Manarapas Jesukristuta kirihushpanchira Moiesta killkashkan kamachishkata mana munashpanchipas paktachishpa kasunanchi karka. Imashnami shuk runa karselpi kahushpan mana munakta tukuy kamachishkakunata rurana tiyan, chasnami ñukanchikunapas kawsahurkanchi, Yaya Dios ñukanchita Jesukristuta riksichinankama. ²⁴ Imashnami yayanakuna shuk llaktama rihushpankuna uchilla wawankunata kuyrananpa shuk kuyrak runata kun, mana millaypata rurankunapa, chasnallatatami Yayanchi Dioska ñukanchita Moiesta killkashkan kamachishkawa kuyrarka mana millaypata ruranchipapa Jesukristu shamunankama. Yaya Dioska munarka Jesukristuta kirishkanchiraykulla ñukanchita uchanchikunamanta llakichishpan aliyachinata.

²⁵ Chayrayku kunanka Yaya Dioska Wawan Jesukristuta ñukanchima kachashpan payta kirishpanchi ucha illa tukunanchipapa, manana munanchichu chay ñawpa kamachinakuna shuk kuyrakshina ñukanchita kamachinanta.

²⁶ Kristu Jesusta kirishkanchiraykumi tukuy ñukanchikuna Yaya Diospa wawankuna kanchi.

²⁷ Chayta yachani Kristuta kasuk tukushkanchita rikuchishpa bawtisarishpanchimi mushu churarinata churarishkashina tukushkanchirayku Kristu kawsahushkanshina kawsananchipapa. ²⁸ Chasna kashpanchi mana imananchu israel runa mana israel runa kashpapas, patronyu runa mana patronyu runa kashpapas, kari kashpapas warmi kashpapas, mana imananchu. Kristu Jesusta kirihushkanchiraykumi shukllashina tukushkanchi. ²⁹ Kristupa runankuna kashpanchimi Abrahampa miraykunashina kanchi payshina kirihushkanchirayku. Chasna kashpanchimi Yaya Dios Abrahamta ali paktachinan shimita rimashkanshina ñukanchipas yanapay tukushunchi.

4 Wawkikuna panikuna, kay rimahushkaynita asirtachishkaykichi. Shuk kullkiyu runa wañushpan wawanmi chay tukuy imankunapa amun kan. Chasna kashpanpas wawara kahushpanra manara atipanrachu wasinpi kamachinata. Yayan manara wañushpanra shuk kamachinan runata churama wañushkanwasha wasinpi chay wawata imankunatapas kuyrak kananpa. Chay runaka chay wakcha wawata kuyrahushpan tukuy uras payta kamachima musuyanankama. Chay wawa tukuyapa amun kashpanpas wiñanankama kamachina runashinalla kawsama. Musu tukushpanra chay wakcha wawaka yayan rimashkanshina wasinpi kamachik tukuma. ³ Chasnashinami ñukanchipas chay wakcha wawa chay runanpa kamachishkanta kasushpa kawsakshina kasuna karkanchi chay yaya rukunchi wañukunapa kamachishkankunata Yaya Diospa rimashkan puncha paktarinankama. ⁴ Chay rimashkan puncha paktarishpan Yaya Dioska Wawanta kay allpama kacharka. Shuk warmimanta wawayarirka. Yaya Dios munashpan is-

rael runa karka Moisespa killkashkan kamachishkunata kasushpa kawsananpa. ⁵ Chasna Jesukristuka ñukanchita kishpichirka chay kamachinakunapa kamachinan runakunashina kashkanchimanta, Yaya Dioska ñukanchita wawankunata rurananpa.

⁶ Chasna paypa wawankuna kashpanchi Yaya Dioska paypa Espiritunta shunkunchima kacharka, maykanmi Wawan Jesukristupipas kawsarka. Chay Espiritunmi ñukanchita yuyachishpan Yaya Diosta yayayni nishpa rimanchi. ⁷ Chayrayku kankunaka manana kamachirishka runakuna kankichinachu, ashwan Yaya Diospa wawankunami kankichi. Chasna paypa wawankuna kashpaykichimi pay munashpan tukuy maykanmi paypa kan, kankunapapas kan.

Pablo yapa yuvarin Galasia allpapi kawsak kirikkunarayku

⁸ Ñawpaka kankuna manarapas Yaya Diosta riksishpaykichira mana kikin shuklla Yaya Diostachu ashwan yanka dioskunatami kasushpa kawsapayarkankichi.

⁹ Kunanka kankunaka ña Yaya Dioswa aylluyashkankichi, ashwan alita rimashpaka Yaya Diosmi kankunawa aylluyashka. Chasna kashpaykichi ¿imaraykutaya kuti munankichi chay mana valik nima imapi yanapanata atipak yaya rukunchi wañukunapa kamachishkankunata kasushpa kawsanata? ¹⁰ Shuk punchakunata, shuk killakunata, shuk watakunata shukkunamanta chikanyachishpa yuyarinkichi Yaya Diosta kushichinata. Atun tantarinanchikunawa Yaya Diosta kushichinanchi tiyan ñukanchita alita rikunanpa nishpa tantarinkichi. ¹¹ Chasna yuyarishpaykichimi yapa llakirishpa yuyarini, llaktankunapi kahushpayni yankamantachari paykunata yachachirkani nishpa.

¹² Wawkikuna panikuna, ñukashina kawsaychi manana chay ñawpa kamachishkakunata kasushpa. Ñukapas kankunawa kahushpayni kankunashina tukushkani mana chay kamachishkakunata kasuk. Chay uras nima imapi mana alita rurawarkankichichu. ¹³ Yuyariychi, puntiru kankunata Jesukristu runakunata kishpichinanmanta shimita yachachishkaynita. Unkuy apiwashkanrayku mana atipashpayni ashwan shuk llaktakunama rinata kankunapi yachachinaynipa kiparirkani. ¹⁴ Chasna unkushka kashpaynipas mana asichiwarkankichichu, nima chikniwarkankichichu. Ashwan Yaya Diospa angeltashina alita rikuwarkankichi, Wawan Jesukristutashina munawarkankichi.

¹⁵ Kunanka ¿imanashkataya kankunawa kahushkaynirayku kushilla kanaykichika? Manana chasna alita rikuwankichinachu. Ñukaka kankunata rimani: Chay unkushkayni uras imatapas, kawsaynikichitapas kuwanayarkankichi. Chasna yapa yuyawarkankichi.

¹⁶ ¿Imaraykuta kunanka shutipa kashkata yachachishkaynirayku, kuntraykichitashina rikuwahunkichi?

¹⁷ Chay Moisespa killkashkan kamachishkata yachachikkunaka kankunata yuyakshina tukushpa mana ali yuyaywa rimashpa katinahun manana rimashkaynita kasuk kanaykichipa. Paykunallata kasushpa kawsanaykichita munanahun. ¹⁸ Alimi shuk

runakuna kankunata rimashpa katishpankuna paykunata katinaykichipa alirayku kashpanka. Chasna kachun tukuy uras, kankunawa kahushpayni mana kankunawa kahushpaynipas. ¹⁹ Wawkinikuna paninikuna, ñukaka kutikashkami achkata llakirishpayni parisihuni. Imashnami shuk warmika wiksanta nanachishpan parisin wawayananpa, chasnallami parisishpa katinayni tiyan, Kristu kankunapi kawsahushkanta alita rikuchinaykichikama. ²⁰ Chaypi kankunawa kaynimaka, yachaynima imatami yuyarihunkichi nishpa. Chaypi shuti atipaynima alita yachachinata. Karupi kahushpaynima mana yachanichu imatami rimashpa killkashkaykichi.

Pablo chay ishkay warmi Agarmanta Saramantapas shuk yachachinata kwintan

²¹ Uyaychi kunan rimahushkaynita. Kankuna chay Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpa kawsanayakkuna ¿manachu yachankichi chay Moisespa killkashkanpi rimashkanta? ²² Chay killkashkanpika kasnami riman: Abrahamka ishkay wawayu karka, shukka kamachinanpa rantishkan warmi Agarmanta, shukka kikin warmin Saramanta, maykanmi mana rantishkanchu kashka paypa kamachinan kananpa. ²³ Chay Abrahamka kamachinan warmi paymanta chichurka shipas kashpan chichunata atipashkanrayku. Chay mana rantishkan kikin warminta Abrahamka chichuchirka paya kashpanpas Yaya Dios rimashkanta paktachishpa yanapashkanraykulla.

²⁴ Chay ishkay warmikunaka ñukanchita yuyachin imashnami Yaya Dioska ñukanchita yanapanayan. Chay ishkay warmikunatashina Yaya Dioska ishkay rimashkan shiminwa ñukanchita yanaparka. Shuk rimashkan shiminka Moisespa killkashkanmi, shuk mushu rimashkan shiminka kanmi Jesukristuta kirishpa kishpina. Chay puntiru rimashkan shimintaka Yaya Dioska Moiesta Arabia allpapi Sinaí urkupi kurka. Chay Moisespa killkashkanta kasuk runakunaka Abrahamka kamachinan warmi Agarshinami kanahun. Chay kamachinan warmika Sarata kasushpa kawsarka. Chasna kunankama ñukanchi israel runakunamanta Jerusalén llaktapi kawsakkuna Moisespa killkashkanta kasushpa kawsahushpankuna Agarpa wawankunashina kanahun kamachirishka runakuna.

²⁶ Ñukanchi Yaya Diospa wawankuna kashpanchi chay silupi mushu Jerusalenpi Yaya Dioswa kawsana kanchi. Chasna kashpan chay mana rantishkan Abrahamka kikin warmin Sarapa wawankunashina kanchi, manana kamachina runashinachu kawsanchi. ²⁷ Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaska kasna killkarka:

Machura warmi kushikuy, mana wawayu kashpaykipas.

Mana wawayana nanayta riksik kashpayki kushikushpa kapariy.

Kusaykimanta sakiy tukushka kashpaykipas miraykikunaka ashwan achka kankakuna chay kusanwa kawsak warmimanta nishpa.

[Chasnami Abrahamta kikin warmin Sara shutiyuka tukurka. Machura kashpanpas wawayarka Isaakta, Yaya Dios ñawpa Abrahamta rimashkanshina. Kaytapas Yaya Dioska rimarka: Chay wawayki Isaakmantaka achka runakunami mirankakuna nishpa.]

²⁸ Kunanka wawkikuna panikuna, imashnami Sarapa wawan Isaak tiyarka Yaya Dios rimashkanraykulla, chasnashinami ñukanchipas Yaya Dios rimashkanraykulla paypa wawankuna kanchi. ²⁹ Ñawpa chay Abraham wañupa kamachinan warmipa wawan runa munashkanrayku tukushkaka chiknipayarka chay Abraham kikinpa warmin Sarapa wawan Isaakta Yaya Dios yanapashkanrayku tukushkata. Chasnashinami kunankama Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpankuna kamachirishkashina kawsak runakuna ñukanchi Yaya Dios yanapashkanrayku kirik tukushkakunata chikninahun. ³⁰ Kunanka çimatata Yaya Diospa killkachishkanpi ñukanchita yachachin? Kasnami Yaya Dioska Abrahamta rimarka:

Chay kamachinayki warmita wawanpa pakta llukshichiy. Wañushpaykika chay wawaka manami atipankachu apanata sakishkaykita chay shuk wawaykiwa pakta. Ashwan kikin warmikimanta wawayki Isaaklami apanka tukuy sakishkaykitaka nishpa. *[Chasnashinami ñukanchipas Moisespa killkashkan kamachishkata paktachinayashpa kawsahushkanchita sakinanchi tiyan, Yaya Dios ñukanchita Isaaktashina yanapanata munahushkanrayku paypa wawankuna kananchipa.]*

³¹ Wawkikuna panikuna, ñukanchi manami kanchichu chay kamachirishka kawsak warmipa wawankunashina Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasukkuna. Ashwan chay mana rantishkan warmipa wawankunashinami kanchi nima pipa kamachinankuna.

Pabloka yachachin Jesukristuta kasushpalla kawsanamanta

5 Kristuka ñukanchita kishpichishka manana shuk kamachirishka runashina kawsananchipa. Chayrayku chay Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasunata munak runakunataka ama kasuychichu. Ama munaychichu kutikashka shuk kamachirishka runashina chay kamachishkakunata kasushpa kawsanata.

² Chay runakunaka munanahunmi kankuna Moisespa killkashkanta kasushpa ishpanaykichi kara puntata pitichishpaykichi paykunashina kanaykichipa. Alita uyawaychi, ñuka Yaya Diospa kachashkan kashpayni kankunata rimani: Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpa kishpichirinayashpaykichika Kristu kankunarayku wañushkanka yankami kama. ³ Kutikashka rimashkaykichi, maykankunami Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpa ishpanan kara puntata pitichinayanahun, paykunaka tukuy chay kamachishkatami paktachishpalla kawsanankuna tiyan Yaya Diospa rikushkanpi ali kanankunapa. ⁴ Chay kamachishkata kasushpa

kawsashkaykichiwa Yaya Diospa rikushkanpi ali kanayashpaykichi manana Kristuta kirishpanachu kawsahunkichi. Manana munankichinachu Yaya Dios kankunata llakichishpan kishpichinanta. ⁵ Ashwan ñukanchika Kristullapi sinchikushpanchimi Yaya Diospa Espiritunwa pakta kawsanchi. Chayrayku chapanchi Yaya Dios ñukanchita Jesukristuranti aliyachishkanrayku paypa kawsananchi yaykuchinanta.

⁶ Kristu Jesuswa pakta kawsashpanchi mana imananchu ishpananchi kara puntata pitirishka, mana pitirishka kashpanchipas. Paypi sinchikunallami ali kan. Chasna paypi sinchikushpa kawsashpanchimi shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanchi.

⁷ Puntiru kankuna Kristupi alita sinchikushpa kawsahurkankichi. Kunanka çpitaya kankunata arkashka shutipa kashkata yachachishkaynita manana kasunayanaykichipa? ⁸ Chayka manami kashkachu kankunata kayak Yaya Dios, maykanmi shuktana kirichishka. ⁹ Yuyariychi, uchillastu urtika tukuyta urtiyachin. Chasnashinami pantachichik runakunaka.

¹⁰ Ñukaka kirini Amunchi Jesukristuwa shukllashina tukushkanchirayku mana shuktana kirik tukunaykichita. Chay pantachichik runakunataka Yaya Dioska kastigankami, mana imananchu maykanpas kachun.

¹¹ Wawkikuna panikuna, ñuka kunankama kankunata yachachinimaka ishpananchi kara puntata pitinamanta kishpishka kananchipa, chay Moisespa killkashkan kamachishkata yachachikkunaka manami chikniwanahumachu. Chasna yachachinimaka Jesukristu kruspi wañushkanrayku Yaya Dios shunkunchita aliyachishkanta yachachihushkaynimanta nima pi ashwan piñarinahumachu. ¹² Chay kankunata killachik runakunayapa munashpankuna ishpana kara puntata pitichinata sukama llampu pitichinahumaya.

¹³ Wawkikuna panikuna, Yaya Dioska ñukanchita kishpichishka manana chay ñawpa kasushkanchita katishpalla kamachirishkashina kawsananchipa. Chasna kishpichirishka kashpanchipas ama yuyariychichu, kunanka atipanchi ñukanchi kikinpa munananchikunata rurashpa kawsanata nishpa. Ashwan Yaya Dioska munan shukwa shukwa yanapanakushpa yuyanakushpa kawsanaykichipa. ¹⁴ Yaya Dios killkachishkanpi rimani: Runa masikita kan kikitashina yuyay nishpa. Chasna kawsashpaykichi tukuy Yaya Diospa kamachishkanta paktachinkichi. ¹⁵ Kankunapura kani-nakuk mikunakuk piña animalkunashina kawsashpaykichika yuyariychi chasnaka tukurinkichimi.

Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsanamanta yachachin

¹⁶ Wawkikuna panikuna, alita rimashkaykichi: Yaya Diospa Espiritunta alita kasushpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichika manana kankuna kikin munashkata rurashpa kawsankichinachu. ¹⁷ Kankuna kikin munashkaykichita rurashpa kawsashpaykichika mana atipankichichu Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsanata. Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpaykichika mana atipankichichu kankuna

kikin munashkaykichita rurashpa kawsanata. Chasna kashpanmi kankuna kikin munashkaykichita rurashpa kawsashpaykichika manami atipankichichu alita rurana, imashnami munankichi. ¹⁸ Ashwan Yaya Diospa Espiritun kankunata yuyachishpanka manami kamachirishkashinachu kamachishkakunata kasushpa kawsankichi.

¹⁹ Runakuna paykuna kikin munashkankunata rurashpa kawsashpankuna kaykunatami rikunchi: Tukuywa musayana, aychankunawa millanayapa rurana, musyanankunata yapa kasushpa kawsana, yanka dioskunata mañana chaymanta kushichina, supaykunata kayashpa rurana, chikninakushpa rimanakushpa piñanakushpa kawsana, runa masinkunawa parihuyanata munana, shukkunamanta pasa kanayana, manana shuk yuyayllawa kawsana, chikninakushpa chikan chikan muntun tukuna.

²¹ Chaymantapas runa masinkunapa imankunata munarina, machashpa kawsana, achkata mikushpalla kawsana, ashwan shuk chasna mana alikunata rurashpalla kawsana. Ñawpa kankunata rimashkaynita kutikashka rimashkaykichi: Tukuy chasna rurashpa kawsak runakunaka manami atipankakunachu Yaya Diospa kamachinan mushu munduma paywa pakta kawsak rinata.

²² Ashwan Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchika shukwa shukwa yuyanakushpa, kushikushpa, mana piñanakushpa, ali yuyaywa kahushkanchipi mana sampayashpa, ali shunkuwa, shukta shukta yanapashpa, rimashkanchita paktachishpa kawsanchi. ²³ Runa masinchikunata llakichishpa kawsanchi, manana chasnallachu aychanchipa munashkanta ruranchi. Chasna alita rurashpa kawsashpanchi nima pi atipankachu rimanata mana alitachu rurahunki nishpa.

²⁴ Tukuy ñukanchi Jesukristupa runankuna manana ñukanchi kikinpa munashkanchita rurashpa kawsanchinachu. Ñawpa kashkanchika tukuy mana ali munananchiwa paywa pakta kruspi klabarishpa wañushkashina tukushka. ²⁵ Kunanka Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yuyachishpan akuychi munashkanlata rurashpa kawsashunchi. ²⁶ Manana ñukanchi kikinta atunyachinayashpa kawsashunchichu. Ama shukkunamanta pasa tukunayashpa kawsashunchichu. Ama runa masinchipa imankunata munarishpa, nima paykunawa parihuyanayashpa kawsashunchichu.

Shukwa shukwa yanapanakushpa kawsanamanta yachachin

6 Wawkikuna panikuna, shuk kirik masakichi millaypata rurahushpanka kankuna alita Yaya Diosta kasuk kashpaykichi chay mana alita rurahukta yanapaychi mana ashwanta millaypata rurana. Alita yuyashpa yanapaychi payta. Chasna kirik masakichita yanapashpaykichi alita kuyrariychi mana kankunapas shuk millaypata ruranyakichipa. ² Shuk kirik masakichi llashawashina parisihukta rikushpaykichi yanapaychi

sinchikurishpa kawsananpa. Chasna shukwa shukwa yanapanakushpaykichimi Kristu yuyanakunanchipa rimashkanta kasuhunkichi.

³ Kankuna shukkunamanta pasa kanaykichita yuyarishpaykichika mana kashpaykichipas kankuna kikinmi llullachirihunkichi. ⁴ Chayrayku ñukanchi kikinllapa ruranchikunata yuyarishunchi, alitachu manachu rurahunchi nishpa. Alita rurashpanchika atipanchi kushikunata. Mana kushikushunchichu rurashkanchika shukkunapa rurashkankunamanta ashwan alimi nishpa. ⁵ Karan shukpami pay kikinpa rurana kashka tiyan, maykanmantami tapuy tukushunchi.

⁶ Tukuy Yaya Diospa suma ali shiminta kankunata yachachikkunata yanapanaykichi tiyan mana iman pishinanpa.

⁷ Ama kankuna kikin llullachiriyichichu alitami Yaya Diosta katihuni nishpa, mana chasna kashpanka. Nima pi atipanchu Yaya Diosta pukllachinata. Maykan runapas mana alita rurashpa kawsashpanka rurashkanchita parisinan tiyan. Imatami tarpunchi, chayllatami pallanchi. ⁸ Shuk suliman muyuta tarpunchimaka, suliman muyullatami pallanchima. Chasnashinami mana alita rurashpa kawsashpanchika wiñaypa kastigarishka kashunchi. Chaymanta shuk ali muyuta tarpunchimaka, ali muyullatata pallanchima. Chasnashinami alita Yaya Diospa Espiritunta kasushpa kawsashpanchika wiñaypa Yaya Dioswa kawsashunchi.

⁹ Chayrayku mana sampayashunchichu alita rurashpa kawsanata. Chasna mana sampayashpa alita rurashpa kawsashpanchimi Yaya Dioska munashkan uras ñukanchita alita kushichinka. ¹⁰ Chayrayku maypipas runa masinchikunata atipashkanchiwa yanapashunchi. Shukkunamanta ashwanta tukuy Yaya Diosta kasuk masinchikunata yanapashpa kawsashunchi.

Pabloka kirik masinkunata saludashpa kay kartata tukuchin

¹¹ Rikuychi, ñuka kikin makiniwami atun letrakunawa killkashpa kay kartata tukuchihuni. ¹² Chay kankunata ishpanaykichi kara puntata pitichinaykichi tiyan nishpa rimak runakunaka chayta rurachinayanahun runakunapa rikushkanpi ali kanankunallapa. Mana munanahunchu, Kristu wañushkanrayku Yaya Dios ñukanchita llakichishkanta yachachishpankuna ñukanchi israel runakunamanta paykunata parisichinankunata. ¹³ Nima paykuna kikin pitirishka kashpankunapas tukuy Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasunahunchu. Ashwan ishpanaykichi kara puntata pitichichinayanahun paykuna kikinta atunyachirinankunapa, tukuy runakuna yuyarishpankuna paykuna yachachishkankunaraykumi chasna rurana nishpa.

¹⁴ Ñukaka mana paykunashina runakunapa rikushkankunapi ñuka kikinta atunyachirinayanichu. Ashwan Amunchi Jesukristu kruspi wañushkanraykulla, Yaya Dios ñukanchita llakichishkantami yachachihuni. Chayllatami yachachini. Jesukristu kruspi

wañushkanrayku kishpichiy tukushpayni manana Yaya Diosta mana riksikkunashina rurashpa kawsanichu. Runakunapa yuyarishkan ñawpa kasushkayni yachachishkakunaka kirinakunaka manana atipawanahunchu kamachinata. Chaykunarayku wañushkashina tukushkani, manana nima imapi kasuk. ¹⁵ Chasna kashpan mana imananchu ishpanan kara puntata pitishka runa, mana pitishka runa kashpanchipas. Maykantami shuti munanchi, chayka kan Yaya Dios ñukanchita llakichishpan mushu runata runananta. ¹⁶ Kankuna chay ali yachachishkaynita alita kasushpa kawsashpaykichika Yaya Diospa akllashkan runankuna kankichi. Chasna Yaya Diospa wawankuna

kashpaykichi payka kankunata yuyashpan llakichishpan yanapachun, kushilla kawsanaykichipa.

¹⁷ Jesukristumanta yachachishkaynirayku, chikniwak runakuna achkata makawashpankuna aychaynika litra litra kahun. Chasna rikuchini, Jesús ñukata yachachinaynipa kachawashpan shutipa payta kasuk kanaynita. Chayrayku mana munanichu nima pi yachachishkaynirayku ashwanta parisichiwananta.

¹⁸ Wawkinikuna paninikuna, Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpan munashkanta karan shuk kankunapi paktachichun. Chasna kachun. *Chayllata kil-lakashkani. Wawkikichi turikichi Pablo*

EFESOPÍ KIRIKKUNARAYKU KILLKA

Pablo Efeso llaktapi kawsak Jesukristuta kirikkunata saludan

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka kani Pablo, Yaya Dios munashpan Jesukristupa apostolnin tukushkani. Kankuna Efeso llaktapi kawsakkunaka Yaya Diospa akllashkan runankunami kankichi, Kristu Jesusta katik tukushkaykichirayku. Kankunarayku kay kartata killkahuni. ² Yyanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo yachachin imashnami Yaya Dios ñukanchita yanapan nishpa

³ Ñukanchikuna Kristuwa pakta kawsahushpanchi payka ñukanchita kushichishpan Espiritunwa tukuy imapi yanapan. Chayrayku akuychi kushichishunchi silupi kawsak Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta. ⁴ Yaya Dios manara kay allpata rurahushpanra ñukanchita yuyashpan yuyarirka Jesukristuta kachamunanta, ñukanchi paywa tantaylla kawsananchipa. Chayta yuyarishpa ñukanchita akllashka, payllata kasushpa, ucha illa kawsananchipa. Yaya Dios ñukanchita yuyashpan yapa munashka paypa wawankuna kananchipa. Chasna kashpan Jesukristuta kachamurka uchanchikunaranti wañunanpa, ñukanchikunata munashkanshina kikin wawankunata rurananpa. ⁶ Chasna ñukanchita rurarka payta kushichishpa kawsananchipa, ñukanchita yuyashpa llakichishkanka yapa suma kashkanrayku. Yapa ali shunku kashpan yuyashkan Wawan Jesukristuta kachamurka ñukanchita yanapananpa. ⁷ Wawan kruspi wañushpan yawarnin shuturishkanrayku Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichishpan kastigananmanta kishpichishka. Chasna rurashpan ñukanchita rikuchirka imashna atunmi ñukanchita yuyananka kan. ⁸ Yachayninta yuyaynintapas ñukanchita kushpan yapa yuyananta riksichirka. ⁹ Ñawpamanta pacha Yaya Dios munarka Wawan Jesukristuta kay allpama kachanata, munashkan puncha paktarishpan tukuy silupi allpapi kawsahukkunata tantachinanpa, Kristullata kasushpa kawsanankunapa. Chasnami tukuy chay munashkanta paktachinka. Ñawpa manara chayta ñukanchita riksichirkarachu, kunan ña riksichishka. ¹¹ Ñawpamanta pacha Yaya Dioska munarka ñukanchikuna Wawan Kristuwa pakta kawsananchita. Chasna Kristuwa pakta kawsahushpanchimi Yaya Dioska tukuy ima kunayahushkankunata kuy tukushunchi.

Yaya Dios tukuy paypa munashkanta rurak kashpanmi tukuy yuyarishkanta paktachinka. ¹² Kunan munanmi ñukanchi puntiru Kristuta kirikkuna payta kushichishpa kawsananchipa, yapa ali atun kashkanrayku. ¹³ Yaya Dios munashpanmi kankunapas paypa shutipa rimashkanta uyashkankichi paypa suma ali shiminta Jesukristu ñukanchita kishpichishkanmanta. Chasna kankuna Kristupi kirishpaykichimi payta kasuk tukushkankichi. Chasna kahushpaykichimi Yaya Dioska rimashkanshina Espiritunta kankunata kushka yachanaykichipa Amuykichi kananta. ¹⁴ Chasna Yaya Diospa Espiritun shunkunchipi kashpanmi alita yachanchi Yaya Dios tukuy chay ñukanchita kunayashkanta shutipa kunanta. Chasna kashpanmi yachanchi ñukanchi paypa wawankunata kishpichishkanta alita paktachinananta ñukanchi payta kushichishpa kawsananchipa yapa ali atun kashkanrayku.

Pablo Yaya Diosta mañan tukuy kirikkunarayku

¹⁵ Chayrayku kankuna Amunchi Jesusta kirishkaykichita, tukuy kirik masikichiwa yuyanakushpa kawsahushkaykichita yachashpayni mañahushkaynipi kankunata yuyarishpa tukuy uras Yaya Diosta kankunarayku agradesini. ¹⁷ Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta, yapa ali atun yachayyu Yyanchi kashpan payta mañani kankunata yachayta kunanpa, chaymantapas alita riksichinanpa imashnami payka kan nishpa. ¹⁸ Chaymanta Yaya Diosta mañani yuyaynikichita paskachinanpa, alita asirtanaykichipa imashna ali tukunaykichita chapashpa kahunkichi, Yaya Dios kankunata kayashkanrayku. Chaymantapas mañani asirtanaykichipa imashna tukuy ima riksishkanchimanta pasami yapa suma ali Yaya Dios kankunata kunayashkanka tukuy ñukanchi payta kasuk masikichikunawa pakta. ¹⁹ Yaya Diosta mañani yachanaykichipa imashna tukuymanpa pasa atunmi paypa atipayninka, maykantami ñukanchi payta kirikkunapi rurashkanwa rikuchin. ²⁰ Chay atipayninllatata Yaya Dios rikuchirka Kristuta wañushkanmanta kawsachishpan kawsanan silupi kuskaynin parti tiyachishpan tukuyta kamachik kananpa. ²¹ Tukuy apukuna, tukuy kamachikkuna, angelkuna, supaykuna, tukuy tiyakkunapas kunan kay mundupi chaymanta mushu mundupipas wiñaypa kanta kasunankuna tiyan nishpa Yaya Dioska Kristuta tukuymanpa pasa kananpa churarka. ²² Payta tukuy imata kushpan payna kamachinanpa rimarka. Payta churarka tukuy ñukanchi kirikkunapa umanchishina

kananpa, payta alita kasushpa kawsananchipa. ²³ Jesukristu umanchishina kashpanmi paypa aychanshina kanchi. Pay tukuy tiyashkata kuyrak ñukanchipi kawsahun tukuy atipayninta ali kananta rikuchishpa.

Yaya Dios ñukanchita yuyashpan kishpichin

2 Ñawpa kankuna Yaya Diosta mana kasushpa, uchakunata rurashpa kawsapayarkankichi. Chasna nima imapi Yaya Diosta kasushpaykichi payraykuka wañushkashinami karkankichi. ² Chasna uchakunata rurashpa kawsahushpaykichimi Yaya Diosta mana kasuk runakunapa ruranankunallata rurashpa kawsapayarkankichi. Supaykunapa apupa munashkanllata rurapayarkankichi. Payka kunankama tukuy Yaya Diosta mana kasuk runakunatami millaypata yuyachishpa rurachin. ³ Chasname ñukanchikunapas ñawpa mana ali rurak runakuna kapayarkanchi, tukuy mana ali munashkanchikunata rurashpa kawsapayarkanchi. Wawayarishkanchimanta pacha tukuy mana ali yuyayninchikunallata kasushpa kawsapayarkanchi. Chasna kawsashkanchimantami Yaya Dioska ñukanchita chay tukuy payta mana kasuk runakunatashina yapa sinchita kastiganan karka.

⁴ Chasna kashpanpas payka yapa ñukanchita yuyashkanrayku atunta llakichin. ⁵ Yaya Diosta mana kasushpa kawsashkanchirayku wañushkashina karkanchi. Chasna kashkanchimanta Yaya Dioska ñukanchita kishpichirka Wawan Kristuwa pakta wañushkanmanta kawsachishkanshina paywa pariha kawsananchipa. Yaya Dios munashpanlla uchanchikunamanta llakichishpa ñukanchita kishpichishka. ⁶ Yaya Dioska Kristu Jesusta wañushkanmanta kawsachishkanshinami ñukanchikunatapas wañushkashina kashkanchimanta kawsachishka. Chaymantapas Kristu Jesuswa shukllashina tukushkanchirayku kay allpapi kawsahushpanchipas paywa pakta silupi tiyachiy tukushkatashina rurarka Kristuwa pakta tukuyta winsik kananchipa. ⁷ Chayta rurashka wiñayparayku rikuchinanpa imashna tukuy ima riksishkanchimanta pasami ñukanchita yuyashpa llakichishkanka. Ñukanchita yapa yuyahuskanta Kristu Jesusta kachashkanwa rikuchishkanta tukuy runakunata riksichinka.

⁸ Yaya Dioska ñukanchita yapa munashpan payta kirishpanchi kishpichiy tukushkanchi. Mana ñukanchi kikin munashkanchiraykuchu kishpichiy tukushkanchi. Ashwan Yaya Dios munashpanllami ñukanchita llakichishpan kishpichishka. ⁹ Yaya Dios mana ñukanchita kishpichishkachu alita rurashkanchirayku. Payka mana munanchu nima pi pay kikinta atunyachirishpa rimanata, alita rurashkayniraykumi Yaya Dioska kishpichiwashka nishpa. ¹⁰ Yaya Dios ñukanchita rurarka imashna kunan kanchi. Kristu Jesuswa ñukanchita mushu runakunata rurarka alikunata rurashpa kawsananchipa. Ñawpamanta pacha Yaya Dios munashpan alikunata rurashpa kawsananchipa, chay ali ruranakunatapas ñami rurarka ñukanchi chayta rurashpa kawsananchipa.

Jesukristu wañushkanrayku tukuy paypi sinchikukkuna shuk ayllushinalla kanchi

¹¹ Yuyariychi pikunami kapayarkankichi. Yaya Diosta mana riksik runakunamanta miraykuna kashpaykichi israel masinikunapa mana valichishkankuna kapayarkankichi, ishpana kara puntata mana pitichishkankunarayku Yaya Diospa chiknishkan runakuna nishpa rimashkankuna. Paykuna shuti yuyarinahun Yaya Diospa runankuna kanankunata, ishpanankuna kara puntata pitichishkankunarayku, runapa aychanllapi rurashka kashpanpas. ¹² Alita yuyariychi Jesukristuta ñawpa mana kasushpa kawsashkaykichita. Yaya Diospa mana runankuna kashpaykichi ñukanchi israel runakunamanta anchurishka karkankichi. Yaya Diospa kamachishkanka, chaymanta pay ñukanchita kishpichinanpa rimashkanka mana kankunaraykuchu karka. Mana kankunatachu kamachishkankunata kurka, nima kankunatachu rimarka shuk kishpichik shamunanta. Nima ima ali kankunata pasananta yachashpachu kawsapayarkankichi. Manami Yaya Dioswachu kawsapayarkankichi tukuy mana alikunata rurashpa. ¹³ Ashwan Kristu Jesús wañushpan yawarnin shuturishkanraykumi kankunaka paywa pakta kawsak tukushkankichi. Yaya Diosta ñawpa mana kirishpaykichipas kunanka ña paywa pakta kawsahunkichi. ¹⁴ Kristu tukuy ñukanchirayku wañushpan yanaparka kushilla manana piñanakushpa kawsananchipa. Ñukanchi israel runakunata, kankuna mana israel runakunatapas tantachirka paywa pakta shuk yuyayllawa shuk ayllushinalla kawsananchipa. Chasna ñukanchita yanaparka manana kuntrakunashina kawsananchipa. ¹⁵ Kristu wañushkanraykumi ñukanchita kishpichishka, manami Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishkanchiraykuchu. Kristu wañushkanraykumi paywa tantaylla kawsanchi. Mana ishka ayllushinachu kanchi ñukanchi israel runakuna kankuna mana israel runakunawa, ashwan shuk ayllushinalla kanchi. Chasna paywa pakta kawsashpanchimi mana piñanakushpa kushilla kawsanchi. ¹⁶ Kruspi wañushkanraykumi Kristuka ñukanchi israel runakuna kankuna mana israel runakunawa chiknina kuk kashkanchita aliyachishka, Yaya Dioswa alita kushilla shuk ayllushinalla kawsananchipa.

¹⁷ Kristumi kay allpama shamushpan tukuy ñukanchi israel runakunata, kankuna mana israel runakunatapas yachachirka shuk yuyayllawa kawsanata. ¹⁸ Pay wañushkanraykumi Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yanapashpan ñukanchi israel runakuna, kankuna mana israel runakunapas atipanchi Yaya Dioswa pakta kawsanata. ¹⁹ Chayrayku kunanka kankuna mana israel runakunamanta Jesukristuta kirikkuna kashpaykichi manana ñukanchi Yaya Diosta kasuk israel runakunamanta chikannachu kankichi. Manana kankichichu Yaya Dioswa mana kawsakkuna. Ashwan tukuy payta kasukkunawa pariha Yaya Dioswa pakta kawsakkuna kankichi, paypa kikin ayllunkuna.

²⁰ Tukuy ñukanchikunami rumikunamanta Yaya Dios-rayku rurarishka wasishina kanchi. Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkuna, Jesukristupa apostolninkunapas chay suma wasipi churashka tukuy rumikunata sinchikuchik rumikunashinami kanahun. Jesukristuka tukuy chay sinchikuchik rumikunamanta ashwan sinchikuchik rumishinami kan. ²¹ Yaya Dios ñukanchita Jesukristuwa tantachishpan paypa wasin-raykushina rurahun. Kristupi sinchikushpa rihunchi Yaya Dios chay wasinraykushina rurahushkanta sumakta tukuchinankama. Pay chaypi kawsananpa kashpanmi nima ima mana ali tiyankachu. ²² Kankunapas chay wasirayku rumikunashina kashpaykichi Yaya Dioska chay wasinraykushina rurahushkanpi churahun, tukuy ñukanchiwa parihi tantanakushka kawsanaykichipa. Chasna tantanakushka kawsahushpanchimi Yaya Diospa Espiritun tukuy ñukanchipi kawsahushpan Yaya Diospa wasinshina kanchi.

Yaya Dios Pablota kacharka mana israel runakunata yachachinanpa

3 Wawkikuna panikuna, Kristu Jesuska ñukata kachiwashka kankuna mana israel runakunata paypa shiminta yachachinaynipa. Chasna kankunata Kristu Jesusmanta yachachishkaynirayku karselpi churawashkakuna. ² Kankunaka ñami yachankichi, Yaya Dios yapa ali shunku kashpan ñukata kachawashkanta kankuna mana israel runakunata yachachinaynipa. ³ Yaya Dios kankunatapas ñukanchiwa pakta runakunata rurananta ñawpa manara yachashkanchita pay kikinmi kunan riksichiwashka, imashnami ña kankunarayku mana achka shimikunawa killkashkani. ⁴ Chay killkashkaynita leyishpaykichi ña yachankichi chay ñawpa manara yachashkanchita Kristu rurashkanmanta Yaya Dios alita asirtachiwashkanta. ⁵ Ñawpa Yaya Dioska manara nima pita chay rurananta riksichirkachachu. Kunanka Espiritunwami ña chay suma rimashkanta payllata kasuk apostolninkunata, paypa yachayninwa yachachikkunatapas riksichishka. ⁶ Kaymi chay ñawpa manara yachashkanchika: Tukuy kankuna mana israel runakuna paypa suma ali shiminta uyashkaykichimanta Kristu Jesusta kirishpaykichi ñukanchi israel runakunamanta Kristuta kirikkunawa pakta Yaya Diospa wawankuna kankichi. Chasna tukuy Kristu Jesusta kirik runakuna shuk aychashinalla kanchi. Chaymanta Yaya Dios ñukanchi israel runakunata kunanpa rimashkanta kankuna mana israel runakunatapas kunkami. ⁷ Chay suma ali shimita yachachik tukushkani. Yaya Dioska tukuyta atipak kashpan yapa yuyawashpan akllawashka chay shiminta yachachik kanaynipa. ⁸ Nuka tukuy Yaya Diosta kasukkunamanta ashwan mana lla-kichiy tukunapa valiktami Yaya Dioska yachayninwa yanapawashka suma ali shiminta kankuna mana israel runakunata yachachinaynipa, Kristu ñukanchita mana yuyariypa tukuy ima riksishkanchimanta pasata kunayashkanmanta. ⁹ Tukuyta rurak Yaya Dioska tukuy imata rurashkanmanta pachami yuyarirka kankuna

mana israel runakunatapas kishpichinata. Chasna yuyarishpanpas manara nima maykanta rimarkarachu paypa suma ali yuyayninta. Kunanka ñukata akllawashpan kamachiwashka chay yuyayninta riksichinaynipa.

¹⁰ Kunanka Jesukristu wañushkanmanta kawsarimushkanraykumi achka ñukanchi israel runakuna, kankuna mana israel runakunapas Yaya Diostana kasushpa kawsahunchi. Jesukristuta tantaylla kirishpa kawsahushkanchimantami tukuy wayrapi kawsak atun yachayyu angelkuna, supaykunapas yachankakuna imashna ali atun yachayyumi Yaya Dioska, achka chikanta rurahushkanwa rikuchishpan.

¹¹ Manara nima ima tiyahushpanra Yaya Dioska ña yuyarirka ñukanchi kirikkunawa atun yachayyu kananta rikuchinanpa. Kunanka ñami chayta paktachishka. Amunchi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachishpan tukuy paypi sinchikuk runakunata kishpichishpa shukllatashina rurarka. ¹² Chasna Kristuwa shukllashina tukushkanchiraykumi paypi sinchikushpa kawsahushpanchi atipanchi kushikushpa mana manchashpa Yaya Dioswa kwintanata. ¹³ Chayrayku kankunata mañashkaykichi, Jesukristumanta kankunata yachachishkaynirayku parisihushkaynita rikushpaykichipas ama sakiyichichu payta kirishpalla kawsanata. Chay parisinaynika alimi kan kankunarayku, chayrayku kushikuychilla.

Pablo Yaya Diosta mañan kirikkuna asirtanankunapa Jesukristu yapa paykunata yuyahushkanta

¹⁴ Kankuna ashwanta sinchikurinaykichipa Yayanchi Diospa puntanpi kunkurishpa mañani kankunata yanapananpa. ¹⁵ Payka tukuy allpapi silupi kawsakkunapa amun kashpan karan chikan muntun kawsakkunaka paymanta apinahun kikin kanankunata. ¹⁶ Atun yachayyu yapa ali kashpan payta mañahuni mana tukuchiypa alikunata charishkanmanta kushpa Espiritunwa shunkuykichipi kankunata sinchikuchinanpa, alita paywa pakta kawsanaykichipa. ¹⁷ Chaymanta mañahuni, Kristuta kirishkaykichirayku payka shunkuykichipi kawsananpa. Mañahunimi pay kankunata yuyahushkanta yachashpaykichi tukuy ruranaykichipi yuyarinaykichipi kananpa Kristuta runa masikichikunatapas yuyahushkaykichirayku. ¹⁸ Mañahuni chasna yuyakkuna tukunaykichipa, tukuy ñukanchi Amunchi Kristuta kirik masikichikunawa pakta yachakunaykichipa imashna atunmi Kristu kankunata yuyahushkanka tukuy uras maypi kashpaykichipas. ¹⁹ Mana atipashpanchipas alita asirtanata imashna atunmi paypa yuyahushkanka, mañahuni ñukanchita yuyahushkanta sumakta riksinyaykichipa, Yaya Dios kankunapi kawsashpan tukuy yuyachik kananpa. ²⁰ Payka mañananchikunamanta yuyarinanchikunamanta yapa pasata ñukanchita atipan yanapanata. Ñukanchipi rurahushkanwa rikuchishkan atipayninka yapa atunmi. ²¹ Akuychi tukuy Kristu Jesusta kirik runakuna tantaylla kushikushpa tukuy uras wiñay-

parayku Yaya Diosta atunyachishpa kushichishunchi. Chasna kachun.

Yaya Diospa Espíritun ñukanchita yanapashpan parihu yuyanakushpa kawsanchi

4 Jesukristu ñukanchita kishpichishkanmanta yachachishkayniraykumi karselpi churawashkaku-na. Chasna Amunchi Jesukristuranti karselpi kahush-payni kankunata kunahuni alita rurashpa kawsanay-kichipa. Yaya Diosmi kankunata akllashka paypa wawankuna kanaykichipa. Chayrayku paypa wawanku-nashina alita rurashpa kawsaychi. ² Shukkunamanta mana atunyanayashpa, runa masikichikunata lla-kichishpa kawsaychi. Shukwa shukwa yuyanakushpa mana sampayashpa ali yuyaywa awantanakuychi. ³ Yaya Diospa Espíritun tukuy kankunapi kawsashpan ali munaywa atipashkaykichita ruraychi tukuy uras mana piñanakushpa, shukwa shukwa kushilla shuk yuyayllawa kawsanaykichipa.

⁴ Tukuy ñukanchi shuk aychashinalla kanchi. Tukuy ñukanchipi shuklla Yaya Diospa Espiritunmi kawsan. Yaya Dioska tukuy ñukanchikunata akllashka shukllata chapashpa kawsananchipa, chayka silupi paywa pakta kawsak rinanchimi. ⁵ Chaymanta shukllami kan tukuy ñukanchikunapa amunchika, chayka Amunchi Jesukris-tumi. Tukuy ñukanchi payllata kirishpa kawsanchi. Payllata kirishpanchimi bawtisarishkanchi. ⁶ Yaya Dioska shukllami. Payllami tukuy ñukanchipa Yayanchika. Payllami tukuy ñukanchita kamachikka. Paymi tukuy ñukanchita yuyachin munashkanta rurananchipa. Paymi tukuy ñukanchikunapi kawsan.

⁷ Chaymanta pay kikin munashpanllami Kristuka karan shuk ñukanchita atipachinayashkanshina chikan chikanta atipachirka. ⁸ Chayraykumi Yaya Dios killka-chishkanpi ñukanchita Jesukristumanta riman:

Paypa kuntrankunata winsishpan apishkankunata apashpa siluma sikarka. Chaymanta tukuy payta kasuk runakunata kushichishpa chikan chikanta atipachirka nishpa.

⁹ ¿Imatata ñukanchita rimanayan siluma sikashka nishpa? Kaytaka rimahunmi: Jesukristu silumanta pun-tiru kay allpama shamushpan chaywasha kutikashka silumallatata kutishkan. ¹⁰ Jesukristu shamushka kashpan payllatata Yaya Diospa kawsanan siluma, puyumanta ashwan awama kutirka, kaypi chaypipas tukuy parti kashpan tukuyta kamachik kananpa.

¹¹ Chasna Jesukristu ñukanchita kamachik kashpanmi payllatata shuk ñukanchikunata churashka paypa apostolninkuna kananchipa. Shukkunataka churashka, Yaya Dios ruranayananta riksichishpan chayta ri-makkuna kanankunapa. Chaymanta shukkunataka churarka, maypipas rishpankuna Jesukristu ñukanchi-ta kishpichishkanta riksichinankunapa. Shukkunataka churarka kirik masinchikunata kuyranankunapa. Shukkunataka churarka chayra kirikkunata Yaya Diospa shiminta yachachishpa yanapanankunapa, ashwan alita Jesukristuta katinankunapa.

¹² Chasna Kristuka ñukanchita churashka tukuy kankuna payta kirik masinchikunata yachachishpa sinchikuchishpa yanapananchipa, tukuy paypa mu-nashkanta kay allpapi rurashpa kawsanaykichipa. Chasna tukuy ñukanchi kirikkuna ashwan alita Kris-tupi sinchikurishpa kawsashunchi. ¹³ Chasna kashpan ashwanta ashwanta shuk yuyayllawa ashwan alita pay-ta katishpa kawsashunchi, chaymantapas Yaya Diospa Wawanta ashwan alita riksishunchi. Chasna payta ashwan alita riksishpa rishpanchimi parihu tukuy alita wiñashkashina kashunchi. Kristupa aychanshina kashpanchi tukuy alitana rikuchinchi imashna alimi Kris-tuka.

¹⁴ Chasna kashpanchimi manana wawakunashina kanchichu, maykankuna manara alita yuyarishpa shuk ratu llullachik runakunata kirinahun. Chay llullachik runakunaka tukuy yanka millaypa llullakunata yachachishpa, chay wawakunashina kahuk runakunata pantachichinahun. ¹⁵ Ashwan ñukanchika mana chasna wawakunashina yuyarishpa, akuychi shukwa shukwa yuyanakushpa, tukuy uras shutipata rimashpa kawsashunchi. Chasna rurashpanchimi ashwanta ashwanta Kristullata kasushpa kawsashunchi. Payka ñukanchirayku tukuy aychata purichik umashina kashpan tukuy ñukanchita yuyachinan tiyan. ¹⁶ Kristu ñukanchita shuklla aychatashina ruran. Tukuy partita chay aychashinapi ankukunawashina tantachishpa tullmachin, chaymanta tukuy kawsa kanankunapa mu-nashkankunata karan shukpi paktachin tukuy ali kanankunapa. Imashnami karan parti aychapi ruranan kashkata rurashpanrami chay aychaka alita wiñan, chaymantapas alita sinchikurishka kawsan, chas-nashinami tukuy ñukanchi parihumanta yanapanakushpa yuyanakushpa kawsashpanchi alita sinchikurishpa katihunchi.

Kristuta kirishpanchi mushu kawsayta tarinchi

¹⁷ Wawkikuna panikuna, Amunchi Jesukristupa yachachiwashkanta kankunata rimani. Ama kawsay-chichu Yaya Diosta mana riksik runakunashina. Payku-naka yankamanta yuyarishpa, paykuna kikinpa mu-nashkankunallata rurashpa kawsanahun. ¹⁸ Paykunaka Yaya Diosta mana kasunayashpankunami mana atip-panahunchu asirtanata paypa shiminta. Chasna kashpankunami wisku runakunashina kanahun. Yaya Dioswa tantaylla kawsanata mana riksinaahun. ¹⁹ Chasna paykunaka pinkay illa runakuna tukushpankunami tukuy millaypakunata rurashpa kawsanahun. Machashpa musayashpa kawsanahun. Tukuy uras sinchi munanankunata katishpa millaypata rurashpalla kawsanahun.

²⁰ Ñukanchika mana chasna kawsananchipachu Kris-tumanta yachachiy tukushkanchi. ²¹ Paymanta tukuyta alita uyashkankichi. Kristuta kirishpa kawsashpaykichi-mi shutipa kashkata riksichishkanta alita yachachiy tukushkankichi. ²² Chasna kashpan yachankichi Jesusta alita kasushpaykichi manana atipankichinachu ñawpa kawsashkaykichishina kawsanata. Ñawpaka kankuna

kikin munashkaykichillata millaypakunata rurashpa llullachirishpaykichi ashwanta ashwanta waklishpa rishpa kawsapayarkankichi. ²³ Kunanka Jesukristuta kasushpa alitana yuyarishpa Yaya Diosta ashwanta ashwanta yuyashpa kushichishpa kawsaychi. ²⁴ Yaya Dioska ñukanchita mushu runata rurashka payshina ucha illa kananchipa. Chayrayku akuychi nima ima llul-lapi satirishpa, alikunallata rurashpa kawsashunchi.

²⁵ Karan shuk ñukanchikuna shuk parti shuklla ay-chapishina kashpanchimi manana runa masikichita llullashpa kawsaychichu, ashwan karan kankuna karan shukta shutipa kashkallata rimashpa kawsaychi.

²⁶ Piñarishpaykichipas ama uchata ruraychichu. Chaymantapas ama chishiyakta piñarishchichu, man-arapas amsayahushpan alichaychi. ²⁷ Piñarishpalla katishpaykichika supay atipan kankunata uchata rurachinata. Chasna kashpan piñarishkaykichimanta alichashpaykichi ama sakiyichichu supay kankunata uchata rurachinanpa.

²⁸ Maykan shuwa runa kashpanka sakichun shuwanata. Ali tarawanapi alita tarawashpa kawsachun, chasna ganashkanwa atipanpana pay kikin kawsanata shukkunatapas ima pishihushkanpi yanapanata.

²⁹ Ama millaypa shimikunata rimaychichu, ashwan yanapak shimikunallata rimashpa shukta shukta sinchikuchiychi, imapichari paykunarayku sinchikunaka pishin, kankunata uyahukkuna yanapay tukunankunapa. ³⁰ Yaya Dioska Espiritunta kushka kankunata yanapananpa. Chasna Yaya Dios Espiritunwa kankunata yanapashpanmi shuk runakunata riksichin pay kankunapa amuykichi kananta. Jesukristu kuti shamushpanmi tukuy kankuna silupi paywa pakta kushikushpalla kawsankichi. Chay kushikunaykichi punchakamami Yaya Diospa Espiritunka kankunapi tukuy uras kawsahun. Chayrayku ama millaypata rurashpa Yaya Diospa Espiritunta llakichiychichu.

³¹ Shunkuykichipi tukuy wakaychashkaykichi piñaykunata anchuchiychi. Tukuy piña kanata, piñanakunatapas, kaminakunatapas, rimanakunatapas sakiychi. Chaymantapas tukuy millaypa yuyaywa kanata shunkuykichimanta anchuchiychi. ³² Ali shunku runakuna kaychi, shukwa shukwa yanapanakushpa kawsaychi. Kristu wañushkanrayku Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichishkanshina, kankunapas shuk runawa piñanakushpaykichika llakichinakuychi.

Imashnami ñukanchi Yaya Diospa wawankuna kawsananchi tiyan

5 Wawkikuna panikuna, Yaya Diospa yuyashkan wawankuna kashpaykichi sinchikuriychi kankunapas payshina shukkunata yuyashpa kawsanaykichipa. ² Kristuka ñukanchita yapa yuyashkanraykumi kruspi wañurka. Chasna ñukanchiranti wañushpanmi Yaya Diosta kushichishpan shuk mishkihlla asnak wikita rupachishkashina karka. Chasna Kristu ñukanchita yapa

yuyashkanshina kankunapas tukuy uras yuyanakushpalla kawsaychi.

³ Kankuna Yaya Diospa runankuna kashpaykichimi manana kankunapi tiyachun nima shuk musayanaka, aychaykichiwa mana ali rurana, nima imakunata munarishpa kawsana. Nima chay millaypakunamanta yuyarishpa kwintaychichu. ⁴ Ama rimaychichu millaypa kwintukunata, nima yanka nishpa asichinaykichipa ukupanakunata rimaychichu. Kankuna Yaya Diospa wawankuna kashpaykichi manami alichu chaykunata rimanaykichipa. Ashwan Yanchi Diosta agradesishpa kushichiychi. ⁵ Kankunaka ña yachankichi, maykan runami musayan, aychanwa mana alikunata rurana, chay runaka manami atipankachu Kristupa, Yaya Diospa kamachinan mushu munduma kawsak rinata. Tukuy imakunata munarishpa kawsakpas manami atipankachu chayma kawsak rinata, Yaya Diosta yuyana imata imakunallata yuyak kashkanrayku. ⁶ Shuk llullachik runakuna kankunata yanka shimikunawa uchata rurachinayashpanpas ama paykunata kasuychichu. Yaya Dioska tukuy payta mana kasuk runakunataka chasna millaypakunata rurashkankunarayku sinchitammi kastiganka. ⁷ Kankunaka ama chay millaypata rurak runakunawa parihu rurashpa kawsaychichu. ⁸ Ñawpa kankunaka tukuy millaypata rurashpaykichi am-sapishina kawsapayarkankichi. Kunanka Amunchi Jesukristuwa pakta kawsahushkaykichiraykumi, punchapishina kawsahunkichi. Chayrayku punchapishina kawsak runakunashina alita rurashpalla kawsaychi. ⁹ Chasna punchapishina kawsashpaykichimi ali shunku, alita rurak, shutipa kashkallata rimak runakuna kankichi. ¹⁰ Tukuy shunkuykichimanta pacha Amunchi Jesukristupa munashkanta rurana yashpa, kay rurana yanaynika paypa rikushkanpi alichu manachu nishpa tapuriychi.

¹¹ Ama amsapishina kawsak runakunawa parihu mana ali nima imarayku valik rurana kankunata rurashpa kawsaychichu. Ashwan paykunata kunashpaykichi am-sapishina pakalla millaypata rurahushkankunata riksichiychi manana chasna rurana kankunapa. ¹² Paykunapa pakalla rurahushkankunaka yapa pinkaypami, nima kwintaypachu kan. ¹³ Yaya Dios shutipa kashkata rimashkanka punchashina kashpanmi rurashkankunata riksichin. Chaypina shutillata atipanchi rikunata imashnami kanahun. ¹⁴ Chasna punchapishinana kawsashpanchi manana amsapishinanachu rurashpa kawsanachi. Chayrayku rimanchi:

Kanka puñushkashina kashkaykimanta likcharyi.
Wañushkashina kashkaykimanta atariy.

Chasna atarishpaykimi Kristuka kanta yanapanka, ali-ta rurashpa punchapishina kawsanaykipa nishpa.

¹⁵ Chayrayku alita kuyrariychi mana millaypata rurana yachichipa. Ama Yaya Diospa munashkanta mana riksik runakunashina kawsaychichu, ashwan ali yuyaywa kawsaychi. ¹⁶ Kay punchakunapi runakunaka ashwanta ashwanta millaypakunata rurashpallami kawsanahun. Kankunaka karan atipashkaykichi uras mana killashpa alikunata ruraychi. ¹⁷ Ama kawsay-

chichu mana yuyayyu runashina nima imata asirtashpa, ashwan Amunchi Kristupa munashkanta yachakushpa asirtaychi. ¹⁸ Ama machaychichu. Machashpaykichika tukuy pinkaypakunatami riman-kichi rurankichi. Ashwan Yaya Diospa Espiritun kankunapi kawsashpan paypa munashkanllata rurashpa kawsashpaykichi tukuy paypa yuyachishkan kaychi. ¹⁹ Chasna kashpaykichi salmokunata, kantukunata, Yaya Diospa Espiritun yuyachishkan takinakunata takishpa sinchikuchinakuychi. Shunkuykichi kushiwa takishpa Amunchi Jesukristuta kushichiychi. ²⁰ Amunchi Jesukristuta kirishpa tukuy uras tukuyrayku Yayanchi Diosta agradesiychi.

Karika warminta yuyachun Kristu kirikkunata yuyahushkanshina

²¹ Kristuta yuyashpa kasushpa kawsashpaykichi shukwa shukwa kasunakushpa kawsaychi.

²² Kankuna kusayu panikuna, Amunchi Jesukristuta kasuhushkaykichishina kusaykichitapas alita kasushpa kawsaychi. ²³ Kristuka ñukanchita kishpichik kashpan paypa aychanshina kanchi. Imashnami umanchika aychanchita purichin, chasnashinami Kristuka payta kirikkunata alita yuyachishpa purichin. Chasnallatata mi kusanka warminpa umanshina kashpan warminta purichinan tiyan. ²⁴ Imashnami ñukanchi kirikkuna Kristuta kasunchi, chasnashina warmikunapas tukuy imapi kusankunata kasunankuna tiyan.

²⁵ Kankuna warmiyu karikuna warmikichita yuyaychi, imashnami Kristuka ñukanchi kirikkunata yapa yuyan. Payka ñukanchita yapa yuyashpan kishpichinanpa wañurka payllapana kananchipa. Ñukanchita yachachishkanwa yakuwa mayllashkashina aliyachishka. ²⁷ Chasna ñukanchita aliyachishka chuyana suma ucha illata paypa puntanpi churananpa. Payka munan payllata kasushpa ali runakuna kananchipa.

²⁸ Chasnashina kankuna warmiyu karikuna warmikichita yuyashpa kuyraychi, imashnami kikin aychanchita tukuy imamanta kuyranchi mana ima pasanpana chasna. Shuk kari warminwa shuk runashinalla kashpan warminta yuyashpanka pay kikitami yuyan. ²⁹ Nima maykan runa pay kikinpa aychanta chikninchu, ashwan tukuy ali kananpa munashkanta kushpa alita kuyran. Imashnami Kristuka ñukanchi payta kasukkunata paypa aychanshina kashpanchi kuyran, chasnashina kankunapas alita warmikichita kuyranaykichi tiyan.

³¹ Chayrayku Yaya Dioska puntiru runata rurashpan rimarka:

Karika yayanta mamanta sakinkami warmiyashpan warminwana kawsananpa. Chasnana warminwa shukllashina kankakuna nishpa.

³² Chay shimiwa rimanayashkanka manara yapa asirtaypa kashpanpas yapa manchariypa sumami. Chayka yuyachinayan ñukanchi Kristuta kasukkuna paywa shukllashina kahushkanchita. ³³ Chasna kashpan rimashkaykichi: Tukuy kankuna warmiyu runakuna warmikichita yuyaychi kikin aychaykichitashina.

Kankuna kusayu warmikuna kusaykichita yuyashpa kasuychi.

Wawakunata yuyakunatapas Pabloka yachachin

⁶ Wawakuna, Jesukristuta yuyashpaykichi yayaykichita mamaykichita kasuychi. Chasna paykunata kasunaykichitami Yaya Dioska munan. ² Kasna nin: Yayaykichita mamaykichita kasushpa yuyaychi nishpa.

Chay Yaya Diospa kamachishkanllami tukuy kamachishkankunamanta puntiru kan maykanpimi tiyan Yaya Diospa paktachinan shimika. ³ Chay paktachinan shimika kasnami nin:

Yayaykichita mamaykichita yuyashpa kawsahushpaykichi kushilla achka watakunata kay allpapi kawsankichi nishpa.

⁴ Yayakuna mamakuna, wawaykichikunata ama piñachiychichu. Ashwan alita kuyrashpa asirtachishpa paykunata yachachiychi, Amunchi Jesukristuta yuyashpa kasushpa wiñanankunapa.

Patronyu runakunata patronkunatapas Pabloka yachachin

⁵ Kankuna patronpi tarawakkuna, chay patroykichita yuyashpa kasuychi. Kastiganata atipananta yachashpaykichi alita payrayku tarawaychi. Ali yuyaywa mana llullachishpa payta kasushpa tarawaychi Kristuta kasuhushkaykichishina. ⁶ Patroykichi rikuhushpan mana rikuhushpanpas alita kasushpa tarawaychi. Ama munaychichu ali tarawakshina tukushpa runakunata kushichinata. Ashwan Kristuta kasuk kashpaykichi tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diospa munashkantashina ruraychi. ⁷ Patroykichirayku tarawahushpaykichika ali munaywa tarawaychi, Amunchi Kristurayku tarawahukshina. Ama tarawaychichu runarayku tarawahukshina. ⁸ Kankuna ña yachankichi, patronyu kashpaykichipas mana patronyu kashpaykichipas alikunata rurashpaykichika Yaya Dioska kankunata chay tupu alikunallatatami kunka.

⁹ Kankuna patronkuna, chasnallatata runaykichikunawa ruraychi. Ama paykunata manchachishpa rimaychichu mana kasushpaykichika kankunata sinchitami kastigashunchi nishpa. Alita yuyariychi, kankunapa Amuykichi tiyananta silupi. Chay amuykichimi runaykichikunapa amunllatata kan. Paypa rikushkanpika patronkuna, patronyu runakunapas parihullami kanahun.

Imashnami Jesukristuta kirikkuna atipanahun sinchikurishpa kawsanata

¹⁰ Kunanka wawkikuna panikuna, tukuy chay rimashkayniwa kaymi rimashkaynika: Amunchi Jesukristuwa pakta kawsahushpaykichi sinchikuychi. Paypa sinchi yachayninpi sinchikushpaykichi sinchikuriychi.

¹¹ Suntalukuna kuntrankunawa wañunakuhushpankuna tukuy aychankunata arkanahun aserumanta rurar-

ishka kamsankunawa kaskunkunawa. Chasnashina kankunapas alita arkarishka kaychi supay kankunata llullachishpa winsinayahushkanpi mana winsiy tukunaykichipa. ¹² Wañunakuhushkapishina kahushkanchipi kuntranchikuna manami kanahunchu runakuna. Ashwan wayrapi kawsak sinchita kamachik mana rikuy pa supaykunawami makanakuhukshina kawsanchi. Paykunaka ñukanchita llullachinayak millaypata rurachishpa waklichinayakkunami kanahun, kay amsashina kahuk allpapi kamachikkuna.

¹³ Chayrayku Yaya Dios kankunarayku rurashkanpi kankunata kushkanpi sinchikushpa arkarishkashina kaychi chay sinchi kamachik supaykuna kankunata waklichinayahushkankuna punchakunapi mana llullachishpa winsinankunapa. Alita alicharishka kaychi wañunakuhushkapishina kahushkaykichipi winsishpalla katinaykichipa.

¹⁴ Shutipa kashkallata rimashpa kirishpa kawsashpaykichi sinchikurishka kaychi. Chasna kawsashpaykichika shuk suntalu sinturunwa watarishkashina kankichi. Chaymantapas alita rurashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichika shuk suntalu aserumanta kamsayushina kankichi kuntraykichikunamanta kuyrarinaykichipa. ¹⁵ Alicharishka kaychi karan llaktakunama rishpa Yaya Dios runakunata uchankunamanta llakichinanta yachachinaykichipa. Chasna alicharishka kashpaykichi shuk suntalu kuntrankunama rinanpa sapatunta churarishkashina kankichi.

¹⁶ Tukuy uras Yaya Diosllapi sinchikushpa kawsaychi. Paypi sinchikushpaykichi shuk suntalu aychanta arkanan eskudunwa wachikunamanta kuyrarihukshina kankichi. Chasname supaykuna wachi ninayuwa tuksihukshina mana alita yuyachishpa winsinayahushpankuna atipankichi chay wachi ninayutashina arkashpa wañuchinata. ¹⁷ Chaymanta Yaya Dios kankunata llakichishpan kishpichishkanta alita kirishpa sinchikuriychi. Chasna sinchikurishpaykichi suntalu umanta kaskunwa arkahukshina kankichi supay kankunata mana llullachinapa. Chaymantapas Yaya Diospa shiminta alita yachakushpa kirishpa rimashpa kawsaychi. Yaya Diospa Espiritun kankunata chayta

yuyachishpa yanapanka, uyakkunatapas asirtachinka. Chasna kashpanmi Yaya Diospa shimin ishkay wiluyu sablishina kashpan shuk suntalu ishkay wiluyu sabliwa makahukshina kankichi supayta kallpachinaykichipa.

¹⁸ Yaya Diospa Espiritun kankunata yanapahushpan tukuy uras Yaya Diosta mañashpa kawsaychi. Sinchikushpalla mana sampayashpa mañaychi tukuy Kristuta kirik masakichita yanapanaykichipa. ¹⁹ Chaymanta ñukaraykupas Yaya Diosta mañaychi yanapawanapa. Chasna yanapawashpanmi atipasha sinchita mana manchashpa yachachinata chay ñawpa mana yachashkanchi suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta. Chasna yachachishpaynimiti achka runakuna yachankakuna Yaya Dios paykunatapas kishpichinayahushkanta. ²⁰ Yaya Diospa kachashkan kashpaynimiti paypa suma ali shiminta yachachinaynipa, piñariwashpankuna karselpi churawashkakuna. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi, karselpi kashpaynimiti nima imata manchashpa Jesukristumanta yachachinaynipa, imashname yachachinaynitiyan.

Pabloka kartanta tukuchihushpan Jesukristuta kirik masinkunata saludan

²¹ Kankunapas ñukamanta yachanaykichipa imata rurashpami kay karselpi kahuni nishpa, munashka wawkinchi Tikikota kachasha. Payka alita Jesukristupa shiminta yachachinata yanapawakmi kan. ²² Payta kankunama kachahuni kankunata kwintak rinanpa, imashname kahunchi nishpa, chayta yachashpaykichi shunkuykichipi sinchikurishka kanaykichipa.

²³ Yayanichi Diosta, Amunchi Jesukristutapas kankunarayku mañahuni, tukuy kankunata yanapashpan kushilla kawsanaykichipa, chaymantapas shukwa shukwa yuyanakushpa, tukuy uras payllapi yuyarishpa sinchikunaykichipa. ²⁴ Tukuy kankuna Amunchi Jesukristuta mana sampayashpa yuyahukkunata Yaya Dios llakichishpan yanapachun. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi turikichi Pablo*

FILIPOSPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA

Pablo Timoteowa kirikkunata saludanahun

1 Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo wawki Timoteowa, Jesukristupa kama machishkankuna kashpanchi kankuna Filipos llaktapi Jesukristuta kirik Yaya Diospa akllashkan runankunarayku, sinchikuchik wawkikunaraykupas, yanapak wawkikunaraykupas kay kartata killkahunchi.

²Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapanahuchun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo mañan Yaya Diosta kirikkunarayku

³Karan kuti kankunata yuyarishpayni Yayayni Diosta atunta agradesini. ⁴Yaya Diosta mañahushpayni yapa kushikushpa mañani kankunarayku. ⁵Jesukristuta kirishkaykichimanta pacha kunankama yanapawahunchi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinata. ⁶Yaya Dios kallariyka kankunata aliyachinata paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chasna kashpan alita yachani, pay kankunata aliyachihushkanta Jesukristu shamunankama alita paktachinata. ⁷Chasna kankunamanta yuyarinayni tiyan, kankunata yapa yuyahushkaynirayku. Karselpi apirishka kahushpayni apukunapa puntanpi tapuy tukuhushkaynipi Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta shutipa kananta riksichihushpayni kankunaka yanapawashkankichi. Yaya Dios ñukata yuyawashpan tukuy chaykunata ruranaynipa churawarka. Kankunaka tukuy chay rurahushkaynikunapi mañashpa, munashkaynita kachashpa sumakta yanapawashkankichi. ⁸Jesukristu ñukanchikunata yuyahushkanshina ñukapas kankunata yuyani. Yaya Dios yachan yapa kankunata yuyashpayni rikunayahushkaynita. ⁹Yaya Diosta tapuni tukuy uras ashwan alita yuyanakushpa kawsanaykichipa. Chaymantapas tapuni ashwan alita Yaya Diosta riksichinaykichipa, tukuy uras ashwan alita yachanaykichipa, maykanmi ali, maykanmi mana alichu ruranaykichipa. ¹⁰Chaypirami atipankichi akllanata alikunamanta ashwan ali kashkata. Chasname atipankichi alita rurashpa kawsanata, Jesukristu kutimuhushkan punchapi nima pi kankunamanta millaypata rimanampa. ¹¹Chasna Jesukristu yachayninwa kankunata yanapashpan tukuy uras alikunallatana rurashpa kawsashpaykichi tukuy runakuna rimankakuna Yaya Dios yapa ali kananta.

Pablo karselpi kahushpanpas achka runakuna uyanahun Yaya Diospa shiminta

¹²Wawkinikuna paninikuna, munani yachanaykichipa karselpi churay tukushkaynika yanapashka ashwan achka runakuna uyanankunapa Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta.

¹³Tukuy kay atun apupa kamachinan wasipi kuyrak suntalukuna, tapuy tukushkaynita tukuy uyak runakunapas kunan yachashkakuna karselpi kahushkaynita Kristuta katihushkaynirayku. ¹⁴Chasna karselpi kahushkaynirayku achka Kristuta kirik masinikuna ashwanta sinchikushkakuna Jesukristumanta suma ali shimita mana manchashpa yachachinankunapa.

¹⁵Shutipami shukkunaka chikniwashpankuna ñukami Pablomanta ashwan sumakta yachachini nishpa yachachihunkuna. Chasna kashpanpas shukkunaka ñukata yuyawashpa ali munaywa Kristumanta yachachihunkuna. ¹⁶Chay yuyak kashkankunarayku yachachik wawkikunaka yachanahun, Yaya Dios munashpan kay karselpi kahushkaynita, paypa suma ali shimin Jesukristu runakunata kishpichinanmanta shutipa kananta riksichinaynipa. ¹⁷Chay mana yuyawak wawkikunaka Jesukristumanta yachachinahun shukkunamanta pasa kanayashpa. Mana ali yuyaywa yachachishpankuna munanahunlla, ñuka kay karselpi kahushpayni ashwanta parisichiwankunata. ¹⁸Mana imananchu mana ali yuyaywa yachachihushpankuna ali yuyaywa yachachihushpankuna ishkanti Kristumanta chasnalla yachachihunkuna. Chayraykumi kushikuni. Ashwanta kushikushpalla katisha.

¹⁹Yachani kankuna Yaya Diosta mañahushkaykichirayku Jesukristupa Espiritun yanapawashpan ñukaka tukuyanta kishpichiy tukunaynita. ²⁰Tukuy shunkuynimanta pacha munani, chaymanta kirini alillata rurashpa katinaynita. Chasna kashpan nima imapi pinkachiy tukushanchu. Imashnami tukuy uras alita yachachishkani, chasnalla munani mana manchashpa Kristumanta yachachishpalla katinata. Kawsahushpayni wañushpaynipas yapa munani tukuy runakuna ñukata rikuwashpankuna yachanankunapa Kristu yapa ali atun kananta. ²¹Ñukaraykuka kay allpapi kawsahushpayni Kristuta yuyashpa paywa pakta kawsanallami ali. Wañushpayni ashwan alita kushikushpa Kristuwa pakta kawsasha. ²²Kay allpapi kawsahushpayni atipani ashwanta runakunata yachachinata Kristumanta. Chayrayku mana ati-

panichu rimanata maykantami munani ashwanta, kawsanatachu, wañunatachu. ²³ Ishkanti chasnalla ali kashpan mana yachanichu imashna yuyarinata. Yapa munani Kristuwa ñawipurana kawsak rinata. Chaymi ashwan ali kama ñukarayku. ²⁴ Kankunaraykuka ashwan ali kan kay allpapi kawsashpa katinaynipa, kankunata ashwanta yanapanaynipa. ²⁵ Chasna kashpan yachani ashwanta kay allpapi kawsanaynita. Chasnamiti atipani kankunata yanapanata, Jesukristuta ashwan alita kasushpa, ashwanta kushikushpa kawsanaykichipa. ²⁶ Chasna kashpan ñuka kutikashka kankunawa kashpayni Jesukristuta agradesishpa kushichishpa yapa kushikushunchi.

²⁷ Imashna pasahushpaynipas kankunaka alita rurashpa kawsaychi. Runa masikichikuna chayta rikushpankuna Yaya Diospa suma ali shimin Jesukristu runakunata kishpichinanmanta alimi nishpa rimanankunapa. Ñuka kankunama rishpaynipas mana kankunama rishpaynipas yapa munani yachanata Jesukristuta alita kasushpa kawsahushkaykichita. Munani parisishpaykichipas shuk yuyayllawa shuk munayllawa chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaykichipa, achka runakuna paypi sinchikunankunapa. ²⁸ Kankunata chiknik runakunata ama manchaychichu. Chasna mana manchashpa kawsahushkaykichita rikushpankuna yachankakuna Yaya Dios paykunata uchankunamanta wiñayparayku kastigananta. Chaymantapas yachankakuna Yaya Dios kankunata kishpichinanta wiñaypa Jesuswa pakta kawsak rinaykichipa. ²⁹ Yaya Dios kankunata yapa yuyashpan yanapashka Kristuta kirinaykichipa. Mana chayllachu, ashwan kankunata yapa yuyashpan sakini Kristuta kasuk kahushkaykichirayku parisinaykichipa. ³⁰ Chasna kashpan kankunapas ñukashina parisihunkichi. Ñami yachankichi imashnami runakuna chikniwashpankuna yapa parisishkani. Chaymantapas kunankama chasnalla parisihuni.

Pablo yachachin Jesukristushina yuyarishpa kawsananchipa

2 Wawkikuna panikuna kankuna Kristuwa shuklashina tukushkaykichirayku sinchikuchiy tukushkankichi alillata rurashpa kawsanaykichipa. Llakiywa kahushkaykichipi yanapak shimikunawa kankunata yuyashpa sinchikuchishkanta riksishkankichi. Yaya Diospa Espiritun kankunapi kawsahushkankirayku shukwa shukwa yanapanakushpa kawsanata, chaymantapas yuyanakushpa llakichinakushpa kawsanata riksishkankichi. ² Chasna kashpan yapachiychi kushikunaynita kankunamanta kushikushpalla kanaynipa. Shuk yuyayllawa kawsaychi. Shukwa shukwa yanapanakushpa, yuyanakushpa, llakichinakushpa kawsaychi, shuklla tukushkashina shuk munayllawa. ³ Ama shukwa shukwa piñanakushpa rimanakushpa kawsaychichu. Ama runakunata kankuna kikin munashkaykichillata rurachinayashpa kawsaychichu, ñukami kani ashwan yachak nishpaykichi. Ashwan karan shuk shukkunamanta yuyarishpa kawsay-

chi payka ñukamanta ashwan alimi nishpa. ⁴ Ama munashkaykichillata yuyarishpa rurashpa kawsaychichu, ashwan shukkunapa munashkankunatapas yuyarishpa kawsaychi.

⁵ Kankunapura kawsahushkaykichipi Jesukristu yuyarishkanshina kankunapas yuyarishpa kawsaychi.

⁶ Jesukristu tukuyipi Yaya Diosshina kashpantata mana rimarkachu kanshinalla kanayani nishpa.

⁷ Ashwan siluta sakirka, ñukanchishina shuk warmimanta wawayarishka runa tukushpan tukuy runakunata yanapashpa kawsanapa.

⁸ Pay tukuyta yanapak tukushpan Yayan Diosta kasushpan mana alita rurak runashina pinkariypata shuk kruspi wañurka.

⁹ Chayrayku Yaya Dioska payta tukuy runakunamanta ashwan atun yachak kananpa churarka. Paytaka wañushkanmanta kawsachishpan kuchunpi churarka, tukuy kamachik runakunamanta ashwan atun kamachik kananpa.

¹⁰ Yaya Dios payta chasna churashka tukuy silupi kawsakkuna, tukuy kay allpapi kawsakkunapas, tukuy wañushkakunapas Jesukristuta kushichishpa paypa puntanpi kunkurinankunapa.

¹¹ Chay uras tukuy runakuna Jesukristu tukuyamanta ashwan atun kamachik kananta riksishpankuna chayta rimashpa Yaya Diosta kushichinkakuna.

Jesukristuta kirikkunaka kay amsashina mundupi punchashina kanahun

¹² Munashkayni wawkinikuna paninikuna, imashnami tukuy uras alita kasuwashkankichi chasna kunanpas kasuwaychi. Yaya Dios kankunata kishpichishkanta yachashkaykichirayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta kasuhushkaykichiwa ashwanta ashwanta kishpichiy tukuhushkaykichita rikuchiychi. Ñuka kankunawa kahushpayni chayta alita rikuchishpaykichi, kunnan kankunamanta karupi kahushpayni ashwan alita rikuchishpa kawsaychi. ¹³ Yaya Dios kikin kankunata munachin alita kishpichiy tukunata. Pay kikin kankunata yanapan ashwanta ashwanta kishpichiy tukunaykichipa. Chasna kashpanmi atipankichi alita kishpichiy tukunata, imashnami pay yuyarirka kankunarayku ali kananta.

¹⁴ Imatapas rurahushpaykichi mana rimarishpa, mana killashpa, nima rimanakushpa, ashwan tukuyta ali yuyaywa ruraychi. ¹⁵ Chasna kawsashpaykichika nima pi kankunamanta millaypata rimankachu. Chasnashpaykichimi Yaya Diospa wawankuna kahushkaykichita rikuchinkichi. Chay mana alita rurak millaypa yuyayyu runakuna chawpipi alita rurashpa kawsahushpaykichi amsa tutapi punchayachik istrillashina kankichi. ¹⁶ Chasna kanaykichipa, Yaya Diospa shiminta, maykanpimi kushilla Yaya Dioswa kawsayta tarinchi, chayta alita shunkuykichipi wakaychashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi Kristu shamuhushkan uras ñuka kankunamanta sumakta kushikusha. Chaypi yachasha manami yankachu kankunapi sampayakta yachachishpa purishkaynita.

¹⁷ Ñukata wañuchiwanakunachari. Chasna kashpanka Yaya Diosta kawsaynita kushpa kushichishami, imashnami saserdotenchikuna shuk obeha maltata wañuchishpa Yaya Diosta kushichishpa rupachihushkankunapi vinuta talishpa rurapayanahun. Kankuna Jesukristuta kirishkaykichirayku Yaya Diosrayku kawsahushkaykichiwa ñawpa wiwata rupachihushkawashina payta kushichihunkichi. Chayrayku wañuchiwanankuna kashpaynipas kushikunilla, tukuy kankunawa pakta kushikunilla Yaya Diosta kushichishpa kawsahushkanchirayku. ¹⁸ Chasnallatata kankunapas ñukawa parihu kushikuychi.

Pablo kwintan Timoteomanta Epafroditomantapas

¹⁹ Amunchi Jesús munashpanka Timoteota utkalla kankunama kachasha kankunata sinchikuchinanpa. Pay chaymanta kutimushpan kwintawanka imashnami kawsahunkichi nishpa. Chayta yachashpaynimi ñukapas kushikushpayni sinchikusha. ²⁰ Mana tiyanchu Timoteomanta ashwan shuk runa ñukashina kankunata yuyakka. Paymi tukuy shunkunmanta pacha munan kankunata yanapanata alita rurashpa kawsanaykichipa. ²¹ Chay shukkunaka paykuna kikinraykulla yuyarishpa kawsanahun manami yuyarinahunchu Jesukristupa munashkanta. ²² Kankuna yachankichi Timoteo alita rurashpa kawsahushkanta. Shuk ali wawa yayanta yanapahushkashina payka ñukata yanapawan Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinata. ²³ Chayrayku yuyarini payta utkalla kankunama kachanata, apukuna kay karselmanta llukshichiwanakunachu manachu nishpa yachashkayniwasha. ²⁴ Payta kachanayashpaynipas Amunchi Jesukristupi sinchikuni, pay yanapawashpan ñukapas kankunata utkalla rikuk rinata.

²⁵ Shukta kunan kachanayni tiyan nishpa yuyarishpayni wawkinchi Epafroditota kuti kankunama kachahuni. Payka ñukaraykuka ali yanapawakmi. Ñukawa pakta Yaya Diospa shiminta yachachik kan. Runakuna ñukanchita parisichishpankunapas ñukawa pakta Jesukristumanta rimashpalla katirka. Kankuna kikin payta ñukama kachashkankichi tukuy munashkaynikunapi yanapawanpanpa. ²⁶ Pay tukuy kankunata yapa rikunayashpan kankunama kachahuni. Yachashpan unkushka kahushkanta yachashkaykichita, yapa yuyarishpa kahu kankunarayku. ²⁷ Shutipami unkushka karka. Ña wañunalla kahurka. Chasna kashpanpas Yaya Dioska payta llakichishpan ampirka. Chasna payta ampishpan mana payllatachu llakichirka. Ashwan ñukatapas llakichirka chay achka llakirihushkaynimanta mana ashwanta llakirinaynipa. ²⁸ Chayrayku payta utkalla kankunama kachahuni kankunata rikuk rinanpa, payta rikushpaykichi kushikunaykichipa. Chasna pay kankunapi kahushpan ñukapas kankunamanta manana yapa yuyarishpachu kasha. ²⁹ Kankunapi paktashpan Jesukristuta kirik wawkinchi kashkanrayku payta kushikushpa yaykuchiychi. Tukuy payshina kirik wawkikunatapas alita yuyashpa kawsaychi. ³⁰ Jesukristupa ka-

machishkanta rurahushkanpi Epafroditoka yapa sinchita unkushpan ña wañunalla karka. Wañushanpas nishpa yanapawanpanpa shamushka kashpan kankunaranti yanapawahun kankuna karu llaktapi kahushkaykichirayku mana atipawashpaykichi yanapanata.

Jesukristuwa kawsanamanta kwintan

³ Wawkinikuna paninikuna, imashna pasanaykichi kashpanpas kayta kankunata rimani: Amunchi Jesusta yuyashpa kushikuychi. Achka kuti chasnallatata killkashpaynipas mana amirinichu kutikashka chayllatata kankunata rimanata. Chasna kuti rimashkaynika kankunata yanapankami. ² Alita kuyrariychi chay kankunata waklichinayak runakunamanta. Paykunaka llullachishpa yachachikkuna kashpankunami yuyaykichita pantachichishpa waklichinayanahun. Ñukanchishina ishpanaykichi kara puntata pitinaykichi tiyan Yaya Diospa wawankuna kanaykichipa nishpa yachachinahun. ³ Yaya Diospa Espiritun ñukanchita yanapashpan Yayanchi Diosta tukuy shunkunchimanta pacha kushichishpa kawsashpanchi paypa wawankuna kanchi. Jesukristuranti kishpichiy tukushpanchimi yapa kushikunchi. Mana yuyarinchinachu ishpananchi kara puntata pitishpara Yaya Diospa wawankuna kananchita nishpa.

⁴ Ñawpa ñukapas yuyaripayarkani, alita Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpaynimi Yaya Diospa wawan kani nishpa. Ñukami tukuy runakunamanta ashwan alita Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasushpa kawsashkaynita yuyarini. ⁵ Moisespa killkashkanpi rimashkanshina yayaynika pusak punchayu kahushpayni ishpanayni kara puntata pitirka. Kikin israel runami kani, yaya rukunchi wañu Benjaminpa miraymanta. Yayaynipas, mamaynipas kikin israel runakuna kashkankunarayku, ñukapas kikin israel runami kani. Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasukkunamanta ashwan alita kasuk fariseokuna nishkankuna muntunmanta karkani. ⁶ Nima pi atiparkachu ñukamanta mana alita rurashkaynita rimanata. Yapa munashpayni tukuy israel masinikuna Yaya Diosta alita kasushpa kawsanankunapa, Jesukristuta kirikkunata yapa piñarirkani. Runakunata yuyaynikunapi pantachichinahun nishpayni paykunata apishpa kachapayarkani apukuna kastiganankunapa.

⁷ Ñawpa yuyarirkani tukuy chay kamachishkankunata kasushpayni Yaya Diospa rikushkanpi ali kanaynita. Kunanka Kristuta kirishpayni yuyarini, tukuy chay ñawpa yuyarishkaynikunaka mana ali kashpankuna runakunata arkanahun uchankunamanta llakichiy tukunankunapa. ⁸ Tukuy ñawpa yachakushkaynikunata kunanka nima imatashina rikunina Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik Jesuska Amuyini tukushpan. Tukuy maykantami runakuna ali kananta yuyarinahun, chaytaka wasuratashina sakishkani Kristullapi sinchikunaynipa. ⁹ Paywa tantaylla kawsanallatami munani. Manana yuyarinichu Moisespa killkashkan ka-

machishkakunata kasushkaynirayku ali tukunata Yaya Diospa rikushkanpi. Ashwan yachani Kristupi sinchikushpaynilla Yaya Dios uchaynimanta pichawashkanta paypa rikushkanpi ali kanaynipa.

¹⁰ Yapa munani Jesukristuta tukuy uras ashwan alita riksinata. Payka Yaya Diospa atun yachayninwa kashpan wañushkanmanta kawsarimushka. Yapa munani ñukapas chay atun yachayninta riksinata. Munani Kristushina parisinata tukuy Yaya Diospa munashkanllata rurak kanaynipa. Imashnami pay wañushpan tukuy Yayan Diosta kasuk kananta rikuchirka, chasnami ñukapas munani payshinallatata kasunata wañunaynikama. ¹¹ Chasna payta kasushpa kawsashpayni kirini ñukapas payshina wañushkaynimanta kawsarinaynita.

Pablo kirikkunata kunan payshina tukuy uras Jesukristupa munashkanta ashwan alita rurashpa kawsanankunapa

¹² Ñukaka manara yachanirachu Jesukristushina alillata rurashpa kawsanata. Chayta yachashpayni mana munanichu chasnalla kiparinata. Ashwan tukuyta rurani, Yaya Dios munashkanshina alillata rurak tukunaynipa, Jesukristu ñukata paypa yuyashkan runanta rurawashkanrayku. ¹³ Wawkikuna panikuna, kuti rimashkaykichi manarami Yaya Dios munashkanshinarachu tukushkani. Chasna kashpan tukuy chay ñawpa rurashkaynita sakishpayni manana yuyarininachu. Tukuyta rurani Yaya Diospa munashkanta tukuy alita rurak tukunaynipa. ¹⁴ Tukuy atipashkaynita rurani siluma kushilla paywa pakta kawsak rinaynipa. Yapa munani Yaya Dios kushikushpa yaykuchiwashpa kushichiwananta. Jesukristu ñukanchita yanapashpan siluma kawsak rinanchipami Yaya Dioska ñukanchita akllashka.

¹⁵ Kankuna shutipa Jesukristuta kirishpa kawsashpaykichika chay rimashkaynishinami kankunapas yuyarinaykichi tiyan. Shuk parti mana yachachishkaynishina yuyarishpaykichika Yaya Diosmi chaytapas kankunata asirtachinka. ¹⁶ Tukuy ña yachakushkanchikunata akuychi alita rurashpa katishunchi.

¹⁷ Wawkikuna panikuna, ñukashina kankunapas kawsaychi. Chaymantapas yachachishkanchita kasukkunapa kawsahushkankunata rikuychi, chasnallatata kankunapas kawsanaykichipa. ¹⁸ Achka runakuna yachachishkaynita uyashpankunatata Jesukristu kruspi wañushkanta chiknishpankuna mana kirinahunchu. Paykunaka Jesukristupa kuntrankunami kanahun. Achka kuti ña paykunamanta kankunata rimashkani. Kunan kutikashka llakirishpa wakashpa rimahuni. ¹⁹ Chay runakunata Yaya Dioska nina mana wañukma kachanka. Yaya Diosta mana kasunayashpankuna mikunallata yuyarishpa kawsanahun. Pinkaypakunata rurahushpankunapas kushilla kawsanahun. Yaya Diosta mana yuyarishpankuna tukuy kay allpapi tiyashkakunallata yuyarishpa kawsanahun.

²⁰ Ñukanchika mana chasna kawsananchi tiyanchu.

Yachanchi siluka llaktanchi kananta. Chay silumanta Amunchi Jesukristu shamunanta chapashpa kawsahunchi ñukanchita pushashpan kishpichinanpa. ²¹ Chasna silumanta shamuhushpan pay tukuyta kamachik tukuyta atipak kashpan kay wañuna aychanchita mushuyachinka paypa suma mana wañuk aychanshina kananpa.

Kushikushpa Jesukristuta katishunchi

⁴ Chayrayku munashkayni wawkinikuna paninikuna, Jesukristuta alita katiychi payta kasushpa kawsanaykichipa. Kankunata yuyashpayni yapa rikunayani. Kankuna Yaya Diospa shiminta yachachishkaynimanta alita kirishkaykichirayku yapa kushichiwanakichi.

² Pani Evodia, pani Sintike, kankunata rimani: Jesukristuta kirishkaykichirayku yuyanakushpa shuk yuyayllawa kawsaychi. ³ Yachachik masini, kanta tapuni chay panikunata yanapanaykipa shuk yuyayllawa kawsanankunapa. Chay panikunaka parisinakunata mana manchashpa yapa yanapashkakuna wawki Klementewa shuk wawkikunawa pakta Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachihushkanchipi. Yaya Dios tukuy paykunata alita riksin. Shutinkunaka killkarishka kanahun wiñaypa paywa kawsak runakunapa shutinkuna killkarishkapi.

⁴ Jesukristuta kirishpa kawsahushpaykichi tukuy uras kushikuychi. Kutikashka rimani: Kushikushpalla kawsaychi. ⁵ Tukuy runakuna riksinankunapa llakichik yuyak runakuna kashkaykichita, yuyanakushpa kawsaychi. Jesukristuka ñami shamunka.

⁶ Mana nima imarayku yapa yuyarishpa kawsaychichu. Ashwan Yaya Diosta tukuy tapuychi kankunata yanapananpa. Ali yuyaywa agradesishpa tapuychi. ⁷ Chasnashpaykichimi Yaya Dioska kankunata kushillayachinka yuyarinanchimanta pasa, nima imata manchashpa kawsanaykichipa. Paymi kankunata yanapanka shunkuykichipi, yuyaykichipipas kushikushpa Jesukristuwa pakta kawsanaykichipa.

Ali ruranakunallata yuyariychi

⁸ Chaymanta wawkikuna panikuna, tukuy shutipa rimanakunata, tukuy maykanmi Yaya Diospa rikushkanpi, runakunapa rikushkanpipas ali rimanakuna, ali ruranakunapas kan, chaykunata yuyarishpa kawsaychi. Tukuy ali yuyaykunallata, ali ruranakunallata, tukuy munaypakunata, tukuy ali kushichik rimanakunata yuyarishpa kawsaychi. Tukuy runakunapa ali rurahushkankuna, maykanmantami shukkunaka rimanahun yapa alimi nishpa, tukuy chaykunata yuyarishpa kawsaychi.

⁹ Tukuy yachachishkaynita alita kasushpa kawsaychi. Kankuna ali rimashkaynita uyashkankichi, alita rurashkaynitapas rikushkankichi. Chayrayku kankunapas ñukashina alita rimashpa rurashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi ñukanchita kushilla

kawsayta kuk Yaya Dioska kankunawa pakta kawsanka.

Pablo Filiposmanta kirikkunata agradezin yanapashkankunarayku

¹⁰ Amunchi Jesukristuta kushikushpa agradezini, kankuna yuyawashpaykichi kuti kullkita kachawashkaykichirayku. Yapa yanapawanata munashpaykichipas unayta mana atiparkankichichu kullkita kachawanata. ¹¹ Mana rimanayanichu, kullkini pishiwahushpan kachapaychi nishpa. Ñukaka ñami yacharishkani tiyawashkanllawa kunkaylla kawsanata. ¹² Achka tiyawashpan mana tiyawashpanpas yacharishkanimi kushilla kawsanata. Saksakta mikushpayni mana mikushpaynipas achka imayu kashpayni mana imayu kashpaynipas ñami yacharishkani kushilla kawsanata. ¹³ Parisishkaynipi Jesukristu sinchikuchiwashpan tukuy paypa munashkanta atipani ruradata. ¹⁴ Chasna kashpanpas alita rurashkankichi munahushkaynipi yanapawashkaykichirayku.

¹⁵ Kankuna Filipos llaktapi kawsakkunaka alita yachankichi nima shuk llaktapi kawsak kirikkuna yachachishkaynirayku agradeziwashpa kullkiwa yanapawashkankunata. Masedonia allpaykichipi llaktakunamanta llukshishpayni shuk llaktakunapi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa, puntirumanta pacha kankunallami alita yachachishkaynirayku agradeziwashpa kullkita kachapashkankichi. ¹⁶ Tesalónika llaktapira kahushpayni ña achka kuti ofrendaykichita ñukarayku kachashkankichi shuk ima pishiwahushkata ranti-

naynipa. ¹⁷ Tukuy chaykunarayku agradezishpayni kankunata mana tapunichu kutikashka ñukarayku ofrendaykichita kachapanaykichipa. Ashwan munaniami ofrendaykichita kuwashkaykichirayku Yaya Dios kankunata alita rurak runakuna kankichi nishpa kushichinanpa. ¹⁸ Ñami apishkani kachawashkaykichi kullkita wawkinchi Epafroditomanta. Chayraykumi kunnanka mana nima ima pishiwahunchu, ña achka tiyawan. Chasna kachapashkaykichiwa Yaya Diosta yapa kushichishkankichi. ¹⁹ Chasna kashpan Yaya Dios maykantami kasushpa kawsani kankunatapas tukuy ima pishihushkanta kunka. Tukuy ali tiyashkakanapa amun kashpan Yaya Dios Jesukristuwa kankunata tukuy munashkaykichita kunka. ²⁰ Chasna yapa ali kashpan akuychi tukuy uras wiñayparayku Yayanchi Diosta atunyachishpa kushichishunchi. Chasna kachun.

Pablo kirikkunata saludan

²¹ Tukuy chaypi Jesukristuta kirik masinchikunata saludapaychi. Tukuy ñukawa kahuk wawkikunapas kankunata saludanahun. ²² Chaymanta tukuy kaypi kahuk Jesukristuta kirik masinchikunapas kankunata saludanahun. Kankunata yapa yuyashpankuna tukuy-manta ashwan saludanahun romano tukuy-manta atun apupa runankunamanta Jesukristuta kirikkuna.

²³ Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpan munashkanta karan shuk kankunapi paktachichun. *Chaylata killkashkanchi. Wawkikichikuna turikichikuna Pablo, Timoteo*

KOLOSAPI KIRIKKUNARAYKU KILLKA

Pablo Timoteowa Kolosa llaktapi kawsak Jesukristuta kirik masinkunata saludanahun

1 Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo wawki Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi. Ñuka Pablo Yaya Dios munashpan Jesukristupa apostolnin tukushkani. Kankuna Kolosa llaktapi Jesukristuta kirik masinchikuna Yaya Diospa aklashkan runankunarayku kay kartata killkahunchi. Yayanchi Dios kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Pablokuna Yaya Diosta kirik masinkunarayku mañanahun

3 Tukuy uras Amunchi Jesukristupa Yayan Diosta kankunarayku mañashpa agradesinchi. **4** Sumakta Kristu Jesusta kirishpa kawsahushkaykichita uyashkanchi. Chaymantapas yachashkanchi tukuy ñukanchi kirik masikichikunata yuyashpa kawsanaykichita. **5** Chasna kawsahunkichi yachashkaykichirayku siluma rinaykichita, chaypi Yaya Dios kankunarayku wakaychashkan alikunata kuy tukunaykichipa. Chasna tukunaykichita yachashkankichi shutipa kashkata rikisichik suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta uyashpaykichi.

6 Chay yachakuhushkaykichi shimi tukuy llaktakunapipas paktahun. Achka runakuna chayta kirishpankuna Jesukristuta kasuk tukuhunkuna. Chaymantapas imashnami kankuna puntiru chay shimita uyashkaykichimanta pacha ashwanta ashwanta kasushpa kawsahunkichi, chasnallatata tukuy parti kirikkunapas kawsahunkuna. Chay shimita uyashpaykichi asirtashkankichi Yaya Diosmanta shutipa kashkata rimak kananta, paylla munashpan ñukanchita uchanchikunamanta pichananta ñukanchirayku rurashkanpi sinchikushpanchi. **7** Chaytaka munashka wawkinchi Epafasmi ñukanchiwa pakta sumakta kankunata yachachirka. Kristuta alita kasuk kashpan kankunata sumakta yanapashka. **8** Chaymantapas paymi ñukanchita kwintak shamurka Yaya Diospa Espiritun kankunata yanapashpan yuyanakashpa kawsahushkaykichita.

9 Chasna wawkinchi Epafas kwintawashkanmanta pacha tukuy uras mañahunchi Yaya Dios kankunata yanapananpa. Kankunarayku mañahunchi Yaya Diospa munashkanta alita riksishaykichipa, chaymanta paypa Espiritun kankunata yanapananpa, yachaywa kawsanaykichipa alita asirtashpa maykanmi Yaya Dios-

manta maykanmi supaymanta. **10** Chasna atipankichi Yaya Diospa munashkanta rurashpa, payta kushichishpa kawsanata, tukuy alikunata rurashpa, imashnami kawsanaykichi tiyan payta riksishkaykichirayku. Chaymanta ashwanta ashwanta Yaya Diosta riksishpa rihunkichi. **11** Chasna kawsashpaykichimi Yaya Dios kankunata atun yachayninwa yanapanka, parisinakuna kankunapi paktashpanpas sinchikurishpalla katinaykichipa. Chasnami imashna pasahushpaykichipas mana sampayashpa payllata kasushpa kawsankichi.

12 Chaymanta kushikushpa Yaya Diosta agradesinchi. Payka kankunata tukuy ñukanchiwa pakta wawankunata rurarka shuk puncha paywa pakta silupi suma chuya punchapi kawsananchipa. **13** Payka ñukanchita kishpichishka supaypa kamachishkan kashkanchimanta, yuyashkan Wawanpa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsananchipa. **14** Pay ñukanchirayku kruspi wañushpan Yaya Dioska uchanchikunamanta llakichishpan ñukanchita kishpichishka.

Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dioska ucharanti piñayninta pasachirka

15 Jesukristu Yayanwa chasnalla yachayyu yuyayyu kashpan runa tukushpan ñukanchita riksichirka imashnami mana rikuyupa Yayan Dioska. Manara nima ima rurashka kashpanra pay ña tiyarka. Chayrayku tukuy rurashkunamanta pasami kan. **16** Yaya Dios munashpan Kristuka tukuy silupi allpapi tiyashkakunata rurarka, rikuyapakunata, mana rikuyapakunatapas. Tukuy mana rikuyupa atun yachayyu kamachikkunata, tukuy shuk kamachikkunatapas Kristumi Yayan Diospa yachayninwa rurarka tukuy payrayku kanankunapa. **17** Manarapas nima ima tiyahushpanra Kristuka ña tiyarka. Pay mana tiyamaka, ñukanchipas manami tiyanchimachu karka. Pay tukuyta kuyrashkanraykullami kunankama tukuy tiyan. **18** Chaymantapas Kristumi tukuy kirikkunata kamachik tukushka, imashnami umanchika tukuy aychanchita purichin. Payka tukuy wañushkakunamanta puntiru wiñayparayku kawsarirka tukuy manta atun apu kananpa. **19** Kristu paypa Wawan kashkanrayku Yaya Dioska munarka tukuy pi paypa parihu chasnalla yuyayyu musyayyu yachayyu atipayyu kananpa. **20** Chaymantapas Yaya Dios munarka Kristuwa tukuyrayku paywa shuk alichanata ruranta. Kristu kruspi wañushpan yawarnin shuturishkanrayku ucharanti piñayninta pasachirka. Chasna kashpan tukuy silupi tiyakkunarayku, kay allpapi tiyaku-

naraykupas Yaya Dios Kristuwa alichashka tukuy atipananchipa paywa kushilla kawsanata.

²¹ Kankuna ñawpa manara Yaya Diosta kasuk kashpaykichi uchallata rurashpa, Yaya Diosta chiknishpa piñarishpa kawsapayarkankichi. ²² Kunanka Yaya Diospa Wawan Kristu runa tukushpan wañushkanrayku Yaya Dios uchaykichikunaranti piñayninta pasachirka kushillana paywa kawsanaykichipa. Chayta rurarka shuk puncha kankunata paypa puntanpi suma ucha illata churananpa, nima pi kankunamanta atipanarpa millaypata rimanata. ²³ Chasna paypa puntanpi paktanaykichipa kankuna tukuy uras chasnalla payta kirishpa kawsanaykichi tiyan. Chaymantapas silupi Yaya Dioswa pakta kawsak rinaykichita chapashpalla kawsanaykichi tiyan. Chayma rinaykichita yachashkankichi chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta uyashpaykichi kirishkaykichirayku. Chay uyashkaykichi suma ali shimita tukuy mundupi kawsak runakunapas uyashkakuna. Ñuka Pablopas chay shimitami yachachik kani.

Pablo riman Yaya Dios payta aklashkanta tukuy kirikkunata yanapananpa

²⁴ Kay karselpi parisihushpaynipas mana imananchu. Kushikuhunilla yachashpayni kay parisihushkaynika kankunata yanapak kananta. Kristu parisirka ñukanchi runakuna atipananchipa payta kirikkuna tukunata. Ñuka kunan aychaynipi parisihuni, maykanmi pishin Kristu parisinaynita rimashkanta paktachinaynipa. Chasnamu payta kirikkunata sinchikuchini, chaymantapas achka runakunata yanapani paywa shuk aychashina tukunankunapa. Ñukanchi Kristuta kirikkunaka paypa aychanshinami kanchi. ²⁵ Kristuta kirikkunatami yanapanaynipa Yaya Dioska ñukata aklawarka. Payka munanmi tukuy paypa shiminta mana pishichishpa kankunata yachachinaynipa. ²⁶ Chay shimita Yaya Dioska tukuy yaya rukunchi wañukunata manara riksichishkanta kunan shuti ñukanchi payta kirikkunata riksichishka. ²⁷ Yaya Dios kikin munashpan ñukanchi kirikkunata riksichirka chay ñawpa mana riksishkanchi rimashkan yapa ali suma ruranayashkanka tukuy allpakunamanta runakunarayku kananta. Chay ñawpa mana riksishkanchi shimika kan Kristu kawsan kankuna mana israel runakunapipas nishpa. Chasna kashpan kankunapas paywa pakta tantaylla silupi kawsanata chapashpa kushillana kawsankichi.

²⁸ Kristu ñukanchita kishpichik kanantami tukuy runakunata yachachihunchi, tukuy paykunata kunashpa yachachishpa Yaya Dios tukuy yachayta kushkanwa. Munanchimi Kristuta kirishpankuna yachakushpa yachakushpa rishpankuna ali kirikkuna tukunankunata. ²⁹ Chayrayku Kristu sinchikuchiwashpanmi alita asirtachishpa, mana sakishpa tukuy kankunata yachachihuni.

2 Wawkikuna panikuna, munani yachanaykichipa, kankunata mana riksishpaynipas yapa yuyashpayni mana sakishpa mañahuni Yaya Diosta kanku-

narayku. Chasnallatata rurahuni Laodisea llaktapi kirikkunarayku shuk mana riksiwak kirikkunaraykupas. ² Payta mañahuni tukuy kankunata yanapananpa parihulla ashwan yuyanakushpa kawsashpaykichi shunkuykichipi sinchikuchiy tukunaykichipa. Atunta payta tapuni ñawpa manara nima pita alita riksichishkanta kunan alita riksishpaykichi sumakta asirtanaykichipa. Chay ñawpa manara riksichishkanka kanmi Kristuta kachashpan ñukanchirayku rurashkan. ³ Jesukristullami Yaya Diospa suma ali yachayninta, ali yuyayninta ñukanchita riksichin.

⁴ Chayta kankunata rimani nima pi ali shimikunawa llullachishpa yuyaykichita pantachichinanpa. ⁵ Kankunawa mana kahushpaynipas yuyaynipika kankunawa pakta kahuni. Chayrayku shuk yuyayllawa kahushkaykichita, Kristuta alita katihushkaykichita yachashpayni kushikuni.

Jesukristuwa tantaylla mushu kawsanamanta riman

⁶ Imashnami Jesukristuta yuyashpa kayashkankichi Amuykichi kananpa, chasnashina payllata kasushpa kawsaychi. ⁷ Shuk kaspi sumakta ankuyashpan alita wiñan. Chasnashina kankunapas yachakushkaykichishina Jesukristuta sumakta kirishpa, mana sakishpa kawsanaykichi tiyan, Yaya Diosta achkata agradesishpa.

⁸ Alita yuyariychi, mana shukkuna runakunapa yuyarishkankuna kirinakunawa yanka llullachina shimikunawa kankunata pantachichinankunapa. Chayka runakuna yaya rukunkunamanta yachakushkankunallami, chaymantapas kay mundupi kamachik supaykunapa yuyachishkankunami, manami Kristumantachu. ⁹ Kristulla Yaya Diosllatata kashpan tukuy paywa parihu chasnalla yuyayyu musyayyu yachayyu atipayyu kan. ¹⁰ Kankunaka Kristuwa shukllashina kashkaykichirayku Yaya Dios kankunapipas kawsan. Kristuka tukuy apukunapa apunmi, tukuy yachaywa kahukkunamanta, angelkunamanta, supaykunamantapas ashwan atun kamachikmi.

¹¹ Kankuna Kristuwa shukllashina tukushkaykichi uras payka tukuy mana alita rurashkaykichimanta kankunata kishpichirka manana chay mana alikunata rurashpa kawsanaykichipa. Chasnamu shunkuykichipi pitichirishkashinana tukushkankichi, mana aychal-lapichu, imashnami ñukanchi israel runakuna rurapayanchi.

¹² Bawtisarishpanchimi Kristuwa shukllashina kashpa ñawpa kawsashkanchita sakishpanchi paywa pakta wañushpa urku uchkupi taparishkashina tukushkanchi. Chasnallatata kirishkanchiraykumi paywa pakta kawsarishkashina mushu kawsaytana charinchi. Yaya Dios yanapashpan kirishkanchi Kristuta wañushkanmanta kawsachishka kashpan yapa atun yachayyu kananta. ¹³ Imashnami shuk wañushka runa mana atipancho ruranata nima imata, chasnashinami ñawpaka kankunaka shuk wañushka runashina mana atipashkankichichu alikunata ruranata. Uchay kashpaykichi yapa millaypata rurashpa kawsashpaykichi

Yaya Diospa rikushkanpi wañushkashina karkankichi. Chasna kashpanchi Yaya Dioska ñukanchita Kristuwa pakta kawsachishkashina, uchanchikunamanta llakichishpan yuyayninchita mushuyachishka, Kristuwa shuk yuyayllawa alita rurashpa kawsananchipa.

¹⁴ Yaya Diospa kamachishkanta mana alita paktachishpanchi uchayu karkanchi. Chay uchanchimantami Yaya Dios ñukanchita kastiganan karka. Kristu ñukanchiranti kruspi wañushpan Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichirka. Chasna liwiskanchita pagakshina ñukanchita uchanchikunamanta kishpichirka manana nima pi payta atipanampa rimak rinata mana alita rurashkanchikunamanta.

¹⁵ Kristuka kruspi wañushpan Yaya Dioska tukuy chay ñukanchita kamachik supaykunata winsirka manana ñukanchita kamachikkuna kanankunapa. Chasna rurashpan rikuchirka Kristu tukuy paykunamanta yapa pasa atipak kananta.

Pablo yachachin runakunapa yuyayninkunata katina mana ali kananta

¹⁶ Tiyankasna rimak runakuna: Shuk mikunakunata mikushpaykichika shuk upyanakunata upyashpaykichika Yaya Diospa rikushkanpi mana alitachu rurankichi nishpa. Chaymanta karan watapi tantarina punchakunata, mushu killakunata, samana punchakunata kamachishkakunapi rimashkashina mana pasashpaykichika Yaya Diospa rikushkanpi mana alitachu rurankichi nishpa. Chasna rimashpankunapas paykunata mana kasuychichu. ¹⁷ Tukuy chaykunawa manara Jesukristuta kachashpan Yaya Dios yuyachinayarka ñukanchi Jesukristupi sinchikukkunarayku ruranan kashkata. Kunanka Jesukristu shamushpan ñukanchirayku rurashkanwa mushu kawsayta kushkanwa Yaya Dioska ñami paktachishka tukuy chay ñawpa kamachishkan mikunawa, tantarinakunawa, tantarina punchakunapi ruranakunawa yuyachinayashkanta.

¹⁸ Chay kankunata llullachik runakunata ama kiriychichu. Paykuna Yaya Diospa puntanpi nima imachu kani nishpa alishina tukushpankuna angelkunata mañashkankunawa paykuna kikinta atunyachirinahun. Muskuypishina rikushkankunamanta kwintashpankuna shukkunata kasuchinayanahun. Paykuna kikin yuyayninkunallata katishpa yanka munay atunyachirinahun. ¹⁹ Chasna yuyarik runakunaka Kristuta mana kasunahunchu. Ñukanchi kirikkunaka Kristupa aychanshinami kanchi. Payka chay aychata purichik umashina kashpan tukuy ñukanchita kamachihun. Tukuy ñukanchi shuk yuyayllawa payta kasushpa alita yanapanakushpa kawsashpanchika ashwanta ashwanta sinchikushpa Yaya Diospa munashkanta rurashpa rihunchi.

²⁰ Imashnami shuk wañushka runaka ñawpa kawsashkanta sakishka, chasnashina kankunapas wañushkashina kashkaykichirayku sakishkankichi kasunata runakuna kasuhushkankuna kirinakunata. Kristuwa shukllashina tukushkaykichirayku pay wañushpan kankunapas ñawpa kawsashkaykichita sakishpay-

kichi wañushkashina tukushkankichi. Chasna kashpan çimaraykutaya kunan kuti Yaya Diosta mana kasukkunashina runapa yuyarishkankunata kasunayankichi?

²¹ Paykunaka rimanahun: Kayta llankanaka mana alichu. Chaykunata mikunaka mana alichu. Chay shuk imakunatapas apinaka mana alichu nishpa. ²² Chay kamachinakunaka yachachinakunaka runa yuyaylla kanahun. Imakunawa ruranakunamantalla rimanahun, maykankunami tiyan shuk raturaykulla runata sirvihushkanpi tukurinankunapa. ²³ Puntiru yuyarishpa chay kamachinakuna yachachinakuna ali yachaywa rimarishka kanahun. Ñukanchita rimanahun runakuna yuyarishkankunata imashnami Yaya Diosta kushichinanchi tiyan nishpa. Yachachinahun imashna rurashpami ñukanchi kikinta mana atunyachirinichu nishpa, imashnami aychanchita parisichinanchi tiyan ali tukunanchipa nishpa. Tukuy chaykuna ali rikurishpankunapas manami alichu kanahun. Nima imapi yanapakchu kanahun Yaya Diosta kushichishpa kawsananchipa. Ashwan runakunata sinchikuchinahun mana ali munashkankunata katishpa, paykuna kikin yuyarishkankunamanta rurashkankunamanta atunyachirishpa kawsanankunapa.

Jesukristuwa pakta kawsanamanta riman

3 Kankuna Jesukristuwa shukllashina tukushkaykichirayku Yaya Dios payta wañushkanmanta kawsachimushpan kankunapas wañushkashina kashkaykichimanta kawsachiy tukushkashina kahun- kichi alitana rurashpa kawsanaykichipa. Chayrayku yachashpaykichika Kristu Yaya Diospa kuskan parti tiyahushkanta tukuy ima tiyashkata kamachinanpa, ashwanta ashwanta paypi sinchikushpa tukuy munaywa paypa munashkanta rurashpa kawsaychi. ² Yaya Diosma rina kahushkaykichita yuyarishpa payllata kushichishpa kawsaychi. Manana kay allpallapi kawsanata yuyarishpa runapa munashkanta katishpa kawsaychichu. ³ Yuyariychi wañushkashina tukushkaykichita manana ñawpashina kawsanaykichipa. Kunanka kawsachiy tukushkashina Kristuwa kawsahunkichi Yaya Dioswa pakta. Chay mushu kawsanaykichika runakunarayku pakallashinami mana asirtaypa kan. ⁴ Kristu kankunata paywa pakta kawsayta kuk kuti kay allpama shamuhushpan tukuy runakuna payta rikushpankuna kankunatapas paywa pakta suma ucha illa chuyahlla kahushkaykichita rikunkakuna.

⁵ Chayrayku ama munaychichu Yaya Diosta mana kasuk runakunashina kawsanata. Millaypata ruranaykichita sakiychi. Manana musayachichu. Manana aychaykichiwa pinkaypa ruranakunata ruraychichu. Manana tukuy sinchi musyanaykichita kasushpa, nima millaypa munanaykichita yuyarishpa kawsaychichu. Manana tukuy imakunata munarishpa kawsaychichu. Chasna imakunata munarishpa kawsashpaykichika Yaya Diosta yuyanaykichi imata imakunallatana yuyashpa kawsankichi. ⁶ Chasna mana ali ruranakunamanta Yaya Dios sinchita piñarishpan tukuy payta mana kasukkunata sinchita kastiganka.

⁷ Ñawpa kankunapas Yaya Diosta chay mana kasukkunashinallatatami mana alita rurashpa kawsapayarkankichi. ⁸ Kunanka Yaya Diosta kasushpa kawsashpaykichi manana piñarishpa, nima pita chiknishpa kawsaychinachu. Manana millaypata rurashpa, kaminakushpa, nima pinkaypa shimikunata rimashpa kawsaychinachu. Tukuy chaykunata sakiychi.

⁹ Manana shukwa shukwa llullanakushpa kawsaychinachu. Imashnami shuk yapa mawka liki liki llachapata wichunchi, manana valinnachu nishpa, chasnashina chay ñawpa millaypa kawsashkaykichita sakiychi. Yaya Dios kankunata mushu runata rurashkanrayku chay mushu runashina kawsaychi. Chasna kashpaykichi Yaya Dios mushu runata rurashkaka yanapashpan yuyaykichika mushuyashpa rihun ashwanta ashwanta payshina alillata rurak tukushpa payta alita riksinaykichipa.

¹¹ Mana imananchu israel runa, mana israel runa kashpanchipas. Mana imananchu ishananchi kara puntata pitishka, mana pitishka kashpanchipas. Mana imananchu shuk allpamanta runa kashpanchipas, killkata mana yachak runa kashpanchipas, patronyu runa, mana patronyu runa kashpanchipas mana imananchu. Tukuy ñukanchikuna chikan chikan runakuna kashpanchipas kunanka Kristu ñukanchipi kawsahushpan Yaya Diospa rikushkanpika tukuy parihulla kanchi. Kristuka tukuy ñukanchipi kawsak kan, paylla tukuyta ruran.

Alikunallata rurashpa kawsananchi tiyan

¹² Yaya Dios kankunata yapa yuyashpan akllarka paypa wawankuna kanaykichipa. Chasna Yaya Diospa wawankuna kashpaykichi shukwa shukwa llakichinakushpa kawsaychi. Ali shunku runakuna kaychi. Ama yuyariychichu shukkunamanta ashwan ali kanaykichita. Shukkuna kankunata chiknishpa rimashpankunaka ali yuyaywa alillata ayniychi. Ama utkalla runa masikichita piñariychichu, nima sampayaychichu paykunata yanapanata. ¹³ Shuk runakuna kankunata mana alita rurashpa piñachinayashpankunaka ali yuyaywa awantaychi. Shuk runa kankunata mana alita rurashpanka llakichiychi. Amunchi Jesukristu kankunata uchaykichimanta llakichishkanshina, kankunapas runa masikichita mana ali rurashkankunamanta llakichishpa kawsaychi. ¹⁴ Tukuy ali ruranaykichimanta ashwan alimi kan shukwa shukwa yuyanakushpa kawsana. Yuyanakushpa kawsashpaykichimi shuk yuyayllawana kawsankichi, nima ima arkashpa. ¹⁵ Kristu ñukanchirayku alichashpan Yayan Dioswa, chaymantapas shukwa shukwa kushillana kawsananchipa, tukuy uras atipashkaykichita ruraychi tukuywa kushilla kawsanaykichipa. Yaya Dioska ñukanchita akllarka shuk aychashinalla kashpanchi shukwa shukwa yuyanakushpa kushilla kawsananchipa. Chayrayku Yaya Diosta agradesishpa kawsaychi.

¹⁶ Kristupa ali shiminta tukuy uras yachakushpa yuyarishpa kawsaychi. Chay shimita yachaywa yachachinakushpa, sinchikuchinakushpa kankunapura kawsay-

chi. Chasna shukwa shukwa yanapanakuychi Kristuta ashwan alita katinaykichipa. Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta pacha agradesishpa takiychi salmokunata, korokunata, Yaya Diospa Espiritun yuyachishkan takinakunatapas. ¹⁷ Tukuy rimahushkaykichi, tukuy rurahushkaykichi Amunchi Jesukristu munashkanshina kachun. Pay alichashpan Yaya Dioswa kwintananchipa Yaya Diosta agradesishpa kawsaychi.

Imashnami Jesukristuta kasushpa kawsanaka

¹⁸ Kankuna kusayu panikuna, kusaykichita alita kasushpa kawsaychi. Chasnami Jesukristuka munan kawsanaykichipa payta kirikkuna kashpaykichi.

¹⁹ Warmiyu wawkikuna, warmikichita alita yuyaychi. Warmikichita ama chiknishpa kawsaychichu.

²⁰ Wawakuna, mamaykichita yayaykichita alita kasushpa kawsaychi. Chasna kasushpaykichimi Yaya Diosta kushichinkichi. ²¹ Yayakuna mamakuna, wawaykichita yuyashpa mana yankamanta piñachishpa wiñachiychi, paykuna manchak mana tukunankunapa yachakunata manana munakkuna.

²² Patronyu runakuna, patroykichita tukuy alita kasushpa kawsaychi. Ama paypa rikuhushkanllapi alita kasukshina kaychichu paykunata kushichinaykichipa. Ashwan patroykichi rikuhushpan mana rikuhushpanpas ali yuyaywa alita tarawaychi Jesukristuta alita kasukkunashina. ²³ Tukuy ima rurahushkaykichipi kushilla mana killashpa alita tarawaychi Amunchi Jesukristuta kushichinaykichipa mana runakunatachu. ²⁴ Ña yachankichi payta kushichishpa kawsashpaykichi kankunata paywa pakta silupi kawsanata kunanta. Chayrayku Kristu Amuykichi kashpan payta kasushpa kawsaychi. ²⁵ Maykan runami mana alita rurashpa kawsashpanka paytaka Yaya Dios chay millaypa rurashkanmanta kastigankami, mana imananchu pipas kashpan, paypa rikushkanpi tukuy runakuna parihulla kashkanchirayku.

4 Kankuna patronkuna, kamachinaykichi runakunata alita kuyrashpa tarawachiychi, chaymantapas paykunata kuychi imatami munanahun alita kawsanankunapa. Ña yachankichi kankunapapas Amuykichi tiyananta silupi.

Ali kunanakuna

² Wawkikuna panikuna, ama sakiyichichu Yaya Diosta mañanata. Tukuy uras sinchikushpalla, mana sampayashpa, Yaya Diosta agradesishpa mañaychi. ³ Chasna mañahushpaykichi ñukaraykupas Yaya Diosta mañaychi, pay yanapawashpan nima pi arkawanapa paypa shiminta alita yachachinaynipa Kristu ñukanchirayku ruranayashkanmanta ñawpa mana yachashkanchita. Chayta yachachishkayniraykumi karselpi kahuni. ⁴ Yaya Diosta mañaychi kay karselpi kahushpaynipas chay shiminta runakunata yachachishpa katinaynipa, imashnami ruranayni tiyan.

⁵ Kankuna Jesukristuta kirikkuna, yuyaywa kawsaychi mana kirikkuna chawpipi. Karan atipashkaykichi uras

mana killashpa alikunata ruraychi. ⁶ Paykunawa kwintashpa kahushpaykichi tukuy uras paykunata yuyashpa ali shimikunawa kwintaychi shutipa kashkata. Chasna paykunawa kwintashpaykichi yachankichi imashnami karan shukta ayninaykichi tiyan.

Pablokuna kirikkunata saludanahun

⁷ Ñukamanta yachanaykichipa imashnami kay karselpi kahuni munashka wawkinchi Tikikota kankunama kachahuni kankunata kwintak rinanpa. Payka ñukata alita yanapawakmi kan. Ñukawa pakta Amunchi Jesusta kasuk alita yachachik kan. Payta kankunama kachahuni ñukamanta yachanaykichipa, chaymantapas kankunata sinchikuchinanpa ashwan alita Yaya Diosta kasunaykichipa. ⁹ Tikikowa pakta kachahuni chay llaktaykichimanta riksishkaykichi munashka wawkinchi Onesimota. Pay Jesukristuta alita kirik tukushka. Kay wawkinchikunaka kankunata kwintankakuna imashnami kaypi kahunchi.

¹⁰ Wawkinchi Aristarko karselpi churay tukushka masini kankunarayku saluduta kachan. Bernabepa primun Markuspas kankunarayku saluduta kachan. Ñami kankunata rimashkani, Markus kankunata pasyak rishpan alita wasikichipi yaykuchinaykichipa. ¹¹ Chay wawkinchi Jesús Justo shutiyupas kankunarayku saluduta kachan. Tukuy Jesukristuta kasuk ñukanchi israel runakunamanta chay kimsa wawkinchikunallami ñukawa pakta Yaya Dios runakunata kamachinanmanta yachachishpa purihunkuna. Chas-

na purishpankunami ñukata yanapawashpa sinchikuchiwashkakuna. ¹² Llaktaykichimanta runa wawkinchi Epafraspas kankunarayku saluduta kachan. Paypas Kristu Jesusta kasuk kashpan Yaya Diospa shiminta yachachin. Tukuy uras kankunarayku Yaya Diosta sinchita mañashpa kawsan, kankuna Yaya Diosta sumakta yuyak alillata rurak tukunaykichipa chaymantapas tukuy paypa munashkanta alita riksikkuna. ¹³ Yachani pay kankunarayku tukuy shunku munashkawa Yaya Diosta mañahushkanta. Laodisea llaktapi, Yerápolis llaktapi kirikkunaraykupas alita mañan. ¹⁴ Munashkanchi wawkinchi doktor Lukaspas, wawkinchi Demaspas kankunarayku saluduta kachanahun.

¹⁵ Laodisea llaktapi kirik masinchikunata saludapaychi. Chasnallatata pani Ninfata wasinpi tantarikkunatapaspas saludapaychi. ¹⁶ Kay killkata kankunapura leyishkaykichiwash Laodisea llaktama kachaychi, chaypi kawsak kirik masinchikunapas leyinankunapa. Chasnallatata Laodisea llaktama kachashkayni killkata kankunapipas paktashpan leiyichi. ¹⁷ Chaymanta wawkinchi Arki-pota rimaychi: Jesukristu kanta kamachishka paypa shiminta yachachinaykipa. Chay kamachishkanta alita paktachiy nishpa.

¹⁸ Ñuka kikin makiniwa killkashpaynimi kay saluduta kachahuni. Mana kunkariyichichu karselpi kahushkaynita. Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun. *Chayllata killkashkanchi. Wawkikichikuna turikichikuna Pablo, Timoteo*

1 TESALONIKA

Pablokuna Tesalónika llaktapi kawsak kirikkunata saludanahun

1 Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo Silvanowa Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi tukuy kankuna Tesalónika llaktapi tantarik Yaya Diospa wawankuna, Jesukristuta kirikkunarayku. Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Tesalonikapi Jesusta kirikkuna alita rikuchikkuna kanankunamanta riman

2 Tukuy uras mañahushpanchi kushikushpa agradesinchi Yaya Diosta kankunarayku. **3** Yaya Diosta agradesinchi sumakta Jesukristupi sinchikushpa kawsahushkaykichita rikuchihushkaykichirayku, payta runa masikichikunatapas yuyashpa paykunata alita yanapashpa sinchita tarawahushkaykichirayku, chaymantapas Jesukristupa kutimunanta mana sakishpa chapahushkaykichirayku. **4** Wawkinchikuna paninchikuna, alita yachanchi Yaya Dios kankunata yapa yuyashpan akllashkanta paypa wawankuna kanaykichipa.

5 Kankunata kay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta rimahushpanchi manami shimillawachu yachachirkanchi. Ashwan Yaya Diospa yachayninwami yachachirkanchi. Paypa Espiritun ñukanchiwa pakta kahushpan kankunata riksichirka rimashkanchika shutipa kananta. Ñukanchi chay shimita shutipa kashkanta yachashpa kankunata yachachirkanchi. Chaymantapas yachachishkanchita paktachishpa kawsashpanchi kankunata rikuchirkanchi shutipa kananta. Alita yachankichi imashna alitami rikuchishkanchi kankunata yanapananchipa shutipa kirikkuna tukunaykichipa.

6 Rikuchishkanchimanta yachakushpaykichi ñukanchishina Amunchi Jesusshinapas alita rurak tukushkanchi. Shuk runakuna kankunata parisichishpankunatata Yaya Diospa Espiritun kankunata kushichishpan Jesukristumanta ali shimita kushikushpa kasurkanchi alimi ñukarayku nishpa. **7** Chasna kawsashpaykichi tukuy Masedonia allpapi tukuy Akaya allpapi kawsak Jesusta kirikkunata rikuchishkanchi imashnami alita kawsanankuna tiyan.

8 Kankunamanta Yaya Diospa shimin paktarka tukuy partima. Mana Masedoniapichu, mana Akayal-pichu paktarka. Maypipas rishpanchi uyanchi Yaya Diosta kirihushkaykichimanta. Ñukanchika mana ati-

panchichu rimanata kirik kahushkaykichimanta. **9** Ashwan tukuy runakuna kwintanahun imashnami kankunapi paktashpanchi ali munaywa ñukanchita yatkuchirkanchi. Chaymantapas kwintanahun imashnami runakunapa rurashkankuna yanka dioskunata wichushkanchi kikin Yaya Dios kawsatana kushichishpa kawsanaykichipa. **10** Chaymantapas kwintanahun Yaya Diospa Wawan Jesús silumanta kutimunanta alita chapahushkaykichita. Chay Jesustami Yaya Dios wañushkanmanta kawsachirka. Paymi ñukanchita kishpichik kan mana Yaya Dios uchanchikunaranti sinchi piñaywa kastigananpa.

Imashnami Tesalonikapi kawsak runakuna Pablokunata yatkuchirkakuna

2 Wawkinchikuna paninchikuna, kankuna ña yachankichi ñukanchi kankunama rishkanchika mana yanka kashkanta, ashwan Jesusmanta yachachishpanchi kirik tukurkanchi. **2** Alita yachankichi manara kankunapi paktashpanchi Filipos llaktapi ñukanchita yapa millaypata rurashkankunata. Chaypi yapa parisishpanchipas Yaya Dios ñukanchita sinchikuchishpan kankunama rirkanchi. Chasna sinchikushpanchi llaktaykipi yapa ñukanchita chiknik runakuna tiyashpanpas mana manchashpachu chay suma ali shimita Yaya Diosmanta kankunata yachachirkanchi. **3** Ali yuyaywa kankunata kunarkanchi Jesusta kirinaykichipa. Mana millaypa yuyaywachu yachachirkanchi kankunata pantachichishpa llullachishpa. **4** Ashwan Yaya Dios paktachinanchita riksishpan ñukanchita akllashka paypa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachinanchipa. Mana rimanchichu mishki shimiwa runakunata kushichinanchipa, ashwan Yaya Diosta kushichinanchipami rimananchi. Paymi shunkunchita riksichin.

5 Kankuna yachankichi Yaya Diospas yachan ali yuyaywa kahushkanchita. Nima ima uras kankunata llullachishpa kushichishkanchichu, nima imanchikunata mirachinayashpa yachachishkanchichu. **6** Manami yachachishkanchichu kankuna ñukanchita kushichishpa rimanaykichipa alimi kanchi nishpa. Nima shuk runakuna ñukanchita chasna rimanankunapa munashkanchichu.

7 Jesukristumanta yachachik apostolkuna kashpanchimi kankunata atipanchima karka tapunata ñukanchita aputashina kushichinaykichipa. Chasna tapunata atipashpanchipas manami shuk apushinachu kankunawa karkanchi. Ashwan kankunata shuk

mama wawanta alita kuyrakshina kuyrarkanchi.

⁸ Kankunata yapa yuyashpanchi manami Yaya Diospa suma ali shiminllatachu riksichirkanchi. Ashwan ñukanchita wañuchinahuma karka chaypi kushilla wañunchima karka yapa yuyashkanchi runakuna tukushkaykichirayku.

⁹ Wawkinchikuna paninchikuna, kankuna yuyarin-kichi imashnami tarawarkanchi kankunapi Yaya Diospa suma ali shiminta yachachihushpanchi. Puncha tuta-pas parisishpa sampayakta tarawarkanchi kawsananchirayku mana kankunamanta chapashpa kawsananchipa. ¹⁰ Kankuna rikushkankichi, Yaya Diospas yachan kankuna kirikkunata alillata rikuchishkanchita. Yaya Diospa munashkanllata rurashpa kawsashkanchi. Nima pi ñukanchimanta atipanchu nima mayma rimak rinata. ¹¹ Chaymantapas yachankichi kankunarayku shuk yaya paypa wawankunata alita wiñachikshina kashkanchita. Karan shukta kankunamanta alita kunashkanchi, alita sinchikuchishkanchi. Yaya Dios kankunata aklashka shuk puncha paypa ali kamachinan mushu mundupi kawsanaykichipa, suma manchariypa chuyahlla kahushkanta rikunaykichipa. Chasna kashpan kankunata sinchita kunarkanchi paypa wawankunashina payta kushichishpa kawsanaykichipa.

¹³ Ñukanchi kankunata Yaya Diospa shiminta yachachishpanchi alita kirishkankichi. Mana runamantachu kay shimika, ashwan Yaya Diosmanta shimimi nishpa shunkuykichipi yaykuchishkankichi. Chasna yuyarishkaykichika alimi kashka. Yaya Diospa shiminllatami yachachishkanchi. Chay shimimi kankuna kirikkunata yuyachishpan alikunata rurashpa kawsahunkichi. Chasna tukushkaykichirayku ñukanchi tukuy uras Yaya Diosta agradesinchi. ¹⁴ Wawkinchikuna panikuna, kankunapuramanta runakuna kankunata yapa parisichishpankuna Judea allpapi tantarik Jesukristuta kirik Yaya Diospa runan masinchikuna parisishkankunashina parisihunkichi. Paykunapas kikin israel masinkunamanta parisichiy tukurkakuna. ¹⁵ Ñawpa ñukanchi israel runakunapa yaya rukunchi wañukuna wañuchirkakuna Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata. Chaymanta paykunamanta miray masinikuna wañuchirkakuna Amunchi Jesustapas. Kunan ñukanchita wañuchinayashpa llaktankunamanta kallpachishkakuna. Chasna rurashpankunami Yaya Diospa rikushkanpi mana alichu kanahun. Chaymantapas tukuy runakunata chiknikkuna kanahun.

¹⁶ Ñukanchi kankuna mana israel runakunamanta runakunata yachachinayashpanchi kankunapas kishpinaykichipa ñukanchita arkahunkuna. Chasna rurashpankuna tukuy uras uchankunata mirachishpa mirachishpa kawsanahun piñayta Yaya Diospa shunkunpi sumakta untachinankunakama. Chasna Yaya Dios atunta piñarishpan paykunata sinchita kastiganka.

Pablokuna Tesalónika llaktama kutinayashkankunamanta riman

¹⁷ Wawkinchikuna paninchikuna, ñukanchita kankunamanta llukshichishpankuna wakchatashina musyarirkanchi. Chasna shuk ratu kankunamanta karupi kahushpanchipas shunkunchika kankunapi kahun. Tukuy uras shunkunchimanta pacha yapa kankunata rikunayashpa achka kuti rinata kamashkanchi. ¹⁸ Yapa munashkanchi kankunama rinata. Ñuka Pablo achka kuti kankunama rina kashkani. Supay ñukanchita arkashkanrayku mana atipashkanchichu rinata. ¹⁹ Amunchi Jesukristu kutimushpan yachanchi ñukanchita kushichinanta kankuna yachachishkanchita kirishkaykichirayku, shukkunapas kirishkankunarayku. Chay uras kankunamanta shukkunamantapas yapa kushikushunchi. Kankuna yachachishkanchita kasushkaykichirayku, shukkunapas kasushkankunarayku Jesús kutimushpan ñukanchita kushichishpa rimanka kay runakunata alita yachachishkankichi nishpa.

3 Nima imata kankunamanta yachashpanchi shunkunchika llakiywa sinchiyarka. Chasna kashpan yuyarirkanchi ashwan ali kama wawkinchi Timoteota kankunama kachashpa sapallanchi kiparinanchipa Atenas llaktapi. Pay suma ali shimita Jesukristumanta yachachik kashpan Yaya Diosta yanapakmi kan. Payta kankunama kachashkanchi kankunata sinchikuchinanpa, chaymantapas alita kunananpa tukuy shunkuykichimanta pacha Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa. ³ Chasna rurananpami kachashkanchi kankuna parisihushkaykichipi Jesukristumanta mana anchurinaykichipa. Ñami yachankichi chasna parisina tukuy ñukanchirayku tiyananta. ⁴ Kankunapi kahushpanchira ña rimarkanchi runakuna ñukanchita parisichinankunamanta. Chasna rimashkanchishinami shutipa parisishkankichi. ⁵ Chasna parisihushkaykichita yachashpayni mana atiparkaninachu ashwan awantanata mana yachashpa imashna katihunkichi nishpa. Chayrayku Timoteota kacharkani kankunamanta yachak rinanpa Jesusta kirishpallachu katihunkichi manachu. Yapa manchashkani uchata rurachinayak supayka kankunata mana alikunata munachishpan Yaya Diosta manana kasunaykichita. Chasna tukunkichimaka tukuy yachachishkanchika yankami kama.

⁶ Kunan ña Timoteo kankunamanta kutimushpan suma shimita ñukanchita kwintak shamushka. Kwintashka alita Jesusta kirishpa, yuyanakushpa kawsahushkaykichita. Chaymanta kwintak shamushka kankuna ñukanchimanta alillata yuyarishpa kahushkaykichita. Chaymantapas ñukanchita yapa rikunayashpa kahunkichi imashnami ñukanchipas kankunata yapa rikunayanchi. ⁷ Chasna alita Jesuspi sinchikushpa kawsahushkaykichita yachashpanchi ñukanchita achka kuti ima pishishpanpas runakuna ñukanchita parisichishpankunapas kankunamanta kushikushkanchi. ⁸ Kankuna mana sakishpa Jesuspi

sinchikuhushkaykichita yachashpanchi llakiywa kahushkanchimanta sumakta kushillayashkanchi. ⁹ Imashnashi agradesinchima Yaya Diosninchita chasna ñukanchita yapa kushillayachishkanrayku mana sakishpa paypi sinchikuhushkaykichita yachashpanchi. ¹⁰ Pucha tutupas Yaya Diosta tapunchi ñukanchita kachananpa kankunata rikuk rinanchipa. Chaymantapas tapunchi ñukanchita kachananpa kankunata shuk shuk manara yachakushkaykichita yachachinanchipa, ashwan Jesusta kirishpa kawsanaykichipa. ¹¹ Yyanchi Dios Amunchi Jesuspas ñukanchita yanapachun atipananchipa kankunama rinata. ¹² Yaya Dios kankunata yanapachun ashwanta ashwanta shukwa shukwa yuyanakupha kawsanaykichipa kankunapura tukuy runakunawapas. Kankunata yanapachun tukuy runakunata yapa yuyakkuna tukunaykichipa. Imashnami ñukanchi kankunata yuyanchi, chasnallatata kankunapas runakunata yuyashpa kawsaychi. ¹³ Chasna kashpaykichimi Yaya Dios shunkuykichita sinchikuchinka payllata kasushpa alillata rurashpa kawsanaykichipa. Chaypina Amunchi Jesukristu tukuy payta kasukkunawa pakta kutimushpan Yyanchi Diospa rikushkanpi ucha illa kankichi. Chasna kachun.

Imashnami Yaya Diosta kushichishpa kawsananchi tiyan

4 Wawkinchikuna paninchikuna, kunan ashwanta yuyachishpa killkanchi. Ña ñukanchimanta yachakushkanchi imashnami kawsanaykichi tiyan Yaya Diosta kushichishpa. Ñukanchi Amunchi Jesusta kasushpa kankunata atunta tapunchi ashwanta ashwanta Yaya Diosta kushichishpa kawsanaykichipa. Ña payta kushichishpa kawsahushpaykichipas ashwan ali kama tukuy uras ashwanta payta kushichishpa kawsanaykichipa. ² Amunchi Jesupa rimashkanta kankunata rimashkanchirayku yachankichi imashnami kawsanaykichi tiyan. ³ Yaya Dios munan payllata kasushpa kawsanaykichipa. Mana munanchu musayanakupha kawsanaykichipa. ⁴ Ashwan Yaya Dios munan, kankuna karikuna, shuk warmillata warmiyanaykichipa. Pay munan kankuna warmikichiwa alita kawsanaykichipa, runakunapas yuyarinankunapa alitami kawsanahun nishpa. ⁵ Yaya Dios mana munanchu warmikichiwa tupanakunata munashpalla kawsanaykichipa, payta mana riksik runakunashina. ⁶ Chaymantapas Yaya Dios mana munanchu shuk kari shuk wawkita millaypata ruranapa warminwa shuk ratu kawsashpa. Yuyariychi Yaya Dios kankunata kastigananta chay tukuy uchata rurashkaykichimanta, imashnami ña kankunata achka kuti rimarkanchi. ⁷ Yaya Dios ñukanchita akllashka paypa munashkanta rurashpa kawsananchipa. Mana munanchu aychanchipa millaypa munashkanta rurashpa kawsananchipa. ⁸ Chasna kashpan maykan runachari kay yachachishkanchi shimita mana kasunayanchu, chayka mana kasunchu kankunata Espiritunta kuk Yaya Diosta. Chasna runaka mana kanchu ñukanchi

runakunata mana kasuk, ashwan kikin Yaya Diostami mana kasunchu.

⁹ Kunan ña mana atipanichu yuyanakupha kawsanaykichimanta kankunarayku killkanata. Yaya Dios kankunata ña yachachishka shukwa shukwa yuyanakupha kawsanaykichipa. ¹⁰ Ña tukuy Masedonia allpapi Jesusta kirik wawkikunawa panikunawa yuyanakupha kawsahunkichi. Wawkikuna panikuna, chasna yuyanakupha kawsahushpaykichipas yapa munanchi kankunapura ashwanta ashwanta yuyanakupha kawsanaykichipa. ¹¹ Chaymantapas munanchi tukuy runakunawa alichashpa kushilla kawsanaykichipa. Ama satiriychichu shukkunapa rurahushkankunapi. Ña kankunata yachachishkanchishina mana killashpa kankuna kikin tarawashpa kawsanaykichi tiyan. ¹² Chasna alita tarawashpa kawsaychi Jesusta mana kirik runakuna kankunamanta alita yuyarinankunapa. Ama shukkunamanta chashpa kawsaychichu.

Jesukristu kuti shamushpan tukuy kirikkuna payta tinkunankunamanta riman

¹³ Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, munanchi yachanaykichipa imashnami Jesusta kirishpa wañushkakunaka tukunahun, mana llakinaykichipa Jesusta mana kirik runakunashina. Paykuna shuti, wañushpankuna Yaya Dioswa mana kawsak rinkakunachu. ¹⁴ Ñukanchi yachanchi Jesús wañushkanta, chaymanta kawsarishkanta. Chasna kashpan yachanchi Yaya Dios Jesusta kirik runakunatapas wañushpankuna chasnallatata kawsachinanta, Jesús kutimushpan paywa pakta shamunankunapa. ¹⁵ Amunchi Jesús ñukanchita rimashkanta kunan kankunata rimanchi. Amunchi Jesús kuti shamushpan payta kirishpa wañushkakunatarata kawsachinka. Ñukanchi kawsa kirikkuna mana paykunamanta puntiruchu Jesusma rishunchi. ¹⁶ Yaya Dios kamachishpan trompetanka sinchita uyarinka, angelkunapa atun apun sinchita Jesús ña shamuhushkanta rimanka. Chasnallapi Amunchi Jesukristu silumanta uraykunka. Chay uras puntiru Jesusta kirishpa wañushkakuna kawsarimunkakuna. ¹⁷ Chaymanta Yaya Dios ñukanchi kawsa kirikkunata chay kawsarimushkakunawa pakta puyu chawpipi pushanka Amunchi Jesusta wayrapi tinkunanchipa. Chaymanta pacha wiñaypa paywa kawsashunchi. ¹⁸ Chay shimiwa sinchikuchinakuychi mana llakiywa kiparinaykichipa.

Imashnami Jesukristuta kuti shamunanta chapashpa kawsananchi tiyan

5 Wawkinchikuna paninchikuna, ima watami ima punchami Jesukristu kuti shamunka nishpa mana ashwanta kankunarayku killkananchi tiyan. ² Kankuna ña alita yachankichi Amunchi Jesukristu kunkaymanta shamunanta, imashnami shuk shuwa kunkaymanta paktan tutapi, nima pi yuyarihushkanpi. ³ Runakuna rimashpankuna kushilla kawsahunchi, mana tiyanchu

nima imata manchananchipa nishpa, kunkaymanta paktanka wañuyka paykunarayku. Imashnami shuk warmi chichuka kunkaymanta nanachin wawayanapa, chasnashinami Jesús kunkaymanta paktanka. Imashnami warmi chichuka mana kishpinchu wawayananmanta, chasnashinami Jesusta mana kirik runakunaka mana kishpinkakunachu Yaya Diospa kachanan wañuymanta.

⁴ Imashnami mana rikushpa kanchi amsapi, chasnashinami paykunaka mana yachanahunchu Jesuspa shamunanta. Kankunaka wawkinchikuna paninchikuna, mana paykunashinachu amsapishina kahunkichi. Kankunarayku Jesuspa shamunan punchaka mana kunkaymantachu paktanka, imashnami shuk shuwaka kunkaymanta paktan. ⁵ Kankuna Jesusta kirikkuna punchapishinami kawsahunkichi Jesuspa shamunanta yachashpa. Mana kawsahunkichichu kunkaylla amsapishina. ⁶ Chasna punchapishina kawsak kashpanchi akuychi mana puñushkashina kunkaylla kashunchichu, imashnami shukkunaka kanahun. Ashwan likcharishkashina chapashpa kashunchi. Mana machashkashina yuyay illa kawsashunchichu. Ashwan alita yuyarishpa kashunchi. ⁷ Maykanchari puñun, puñun tutapi. Maykanchari machan, kawsan amsapi.

⁸ Ñukanchi punchapishina kawsak kashkanchirayku ali yuyaywa kawsashunchi. Mana kashunchichu machashkashina yuyay illa. Ashwan Jesukristupi sinchikushpa payta yuyashpa kawsashunchi. Chasna kawsashpanchimi shuk suntalu aserumanta arkahuk kamisata churarishkashina kanchi. Chaymantapas kushilla Yaya Dios ñukanchita kishpichinanta chapashpa kawsashunchi. Chasna kawsashpanchimi shuk suntalu umanta aserumanta kaskunwa arkahushkashina kanchi. ⁹ Yaya Dios mana munanchu kastigarinanchita yapa sinchita piñarishpa kastigahushkanpi. Ashwan munan Amunchi Jesukristuranti kishpichiy tukunanchita. ¹⁰ Jesukristu ñukanchirayku wañurka kawsa kashpanchi wañushka kashpanchipas paywa kawsananchipa. ¹¹ Chasna kashpan sinchikuchinakuychi, yanapanakuychi tukuy uras ashwan alita kirishpa kawsanaykichipa, imashnami ña rurahunkichi.

Pablokuna kirikkunata ashwanta kunanahun imashnami alita kawsankakuna

¹² Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, munanchi kankunata yachachikkunata yuyashpa kawsanaykichipa. Yuyariychi Jesús paykunata kushkanta, chaymantapas kankunata kunashpa yuyachishpa

sinchita tarawahushkankunata. ¹³ Chasna tarawahushkankunarayku paykunata achkata yuyanaykichi tiyan. Ama piñanakuychichu, ashwan kushilla kawsaychi shukwa shukwa.

¹⁴ Wawkikuna panikuna, rimashkaykichi mana tarawanata munak wawkikunata panikunata rimaychi alita tarawashpa kawsanankunapa. Chaymantapas sampa manchaysiki runakunata sinchikuchiychi. Maykankunachari sampa kanahun kirihushkankunapi, chaykunata yanapaychi. Tukuy runakunata mana sampa payashpa ali munaywa yanapaychi. ¹⁵ Shuk runa kankunata millaypata rurashpanka nima pi kankunamanta rantipaychichu. Ashwan alikunallata ruraychi kirik masakichikunarayku, tukuy runakunaraykupas. ¹⁶ Tukuy uras kushikuychi. ¹⁷ Yaya Diosta mañashpalla kawsaychi. ¹⁸ Parisishpaykichipas kushikushpaykichipas Yaya Diosta agradesishpa kawsaychi. Yaya Dios munan, Jesukristuta kirikkuna kashpanchi chasna agradesishpa kawsananchipa.

¹⁹ Ama arkaychichu Yaya Diospa Espiritun kankunawa ruranayahushkanta. ²⁰ Shuk kirik masakichikuna paypa yuyachishkanta rimashpankuna ama yuyariychichu mana valinchu nishpa. ²¹ Tukuy shimikunata alita uyashpaykichi yuyariychi alichu manachu. Shutipa kashkata rimak yanapak shimikunallata wakaychaychi. ²² Nima shuk mana ali ruranakunata ruraychichu.

Mañanamanta saludanamanta riman

²³ Mañanchi kushilla kawsanata kuk Yaya Diosta kankunata aliyachinanpa ali yuyayulla kanaykichipa. Chaymantapas Yaya Dios kankunata tukuy aychaykichita almaykichita yuyaykichita wakaychachun, Amunchi Jesukristu shamunan uras kankunata alikunallata yuyarishpa rurashpa kahushkaykichita tarinanpa. ²⁴ Yaya Dioska tukuy rimashkanta paktachik kashpanmi kankunata rimashpan wawankuna kanaykichipa, yanapankami alillata yuyarik rurak tukunaykichipa.

²⁵ Wawkinchikuna paninchikuna, kankunapas ñukanchirayku mañaychi. ²⁶ Tukuy Jesusta kirikkunata aylluykichitashina yuyashpa saludaychi. ²⁷ Amunchi Jesukristu rimawashpan ñuka Pablo kankunata kamachihuni kay killkashkanchita tukuy kirik wawkikunarayku panikunarayku leynaykichipa. ²⁸ Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpan yanapachun. *Chayllata killkashkanchi. Wawkikichikuna turikichikuna Pablo, Silvano, Timoteo*

2 TESALONIKA

Pablokuna Tesalónika llaktapi kawsak kirikkunata saludanahun

1 Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, ñuka Pablo Silvanowa Timoteowa pakta kay kartata killkahunchi tukuy kankuna Tesalónika llaktapi tantarik Yayanchi Diospa wawankuna, Jesukristuta kirikkunarayku. ²Yaya Dios Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Jesukristu shamuhushpan kirik mana kirikkunapas imashnami tukunkakuna

³Wawkinchikuna paninchikuna, tukuy uras ashwanta ashwanta Jesusta kirishpa shukwa shukwa yuyanakupha kawsahushpaykichi Yaya Diosta tukuy uras kankunarayku yapa agradesinanchi tiyan. ⁴Chasna kawsahushkaykichita kushilla kwintanchi maypipas Jesusta kirikkuna tantarishka kahushkankunapi. Kwintanchi imashnami Yaya Diosta chiknik runakuna kankunata parisichihushpankunapas mana sakishpa nima sampayashpa Jesusta kirishpalla kawsahunkichi, chaymantapas imashnami tukuy parisihushkaykichipi sinchikuhunkichi. ⁵Chasna Jesusta kirihushkaykichirayku parisihushkaykichita rikushpankuna runakuna riksinkakuna, Yaya Dios kankunata ali kamachinan mushu mundupi yaykuchishpan alita rurananta.

⁶Tukuy Yaya Diospa rurashkanka alimi kan. Chayrayku kankunata parisichik runakunataka payka chasna parisichishkankunamanta paykunatana parisichinka. ⁷Kankuna parisihukkunata ñukanchiwa pakta parisihushkanchimanta samachinka. Amunchi Jesús paypa yapa atipak angelkunawa nina chawpipi tukuy runakunapa rikushkanpi silumanta shamushpan Yaya Dios tukuy chayta ruranka. ⁸Tukuy mana payta riksinayashkakunata kastiganka, chaymantapas Amunchi Jesukristumanta suma ali shiminta mana kasunayashkakunata. ⁹Paykuna wiñaypa parisinankunata musyashpa kastigarinkakuna. Wiñayparayku anchurishka kankakuna Yaya Diosmanta. Paypa atun yachayninwa rurananta, suma punchahlla rikuchinanta wiñayparayku nima ima uras ashwan rikunkakunachu. ¹⁰Jesukristu chay Yaya Diospa kastiganan punchapi shamuhushpan ñukanchi sumakta aliyachishkan runankunawa shamunka. Jesusta mana kirikkunaka ñukanchi kirikkunata rikushpankuna ucha illa tukushkanchita atunta mancharishpa yuyarinkakuna Jesús yapa ali kananta. Kankuna yachachishkanchita

kirishkaykichirayku tukuy ñukanchi Jesusta kirikkunawa chaypi kanaykichi tiyan.

¹¹Chayrayku tukuy uras kankunarayku mañanchi Yaya Dios kankunata yanapananpa ali tukunaykichipa. Yaya Dios kankunata kayarka Jesukristuwa pakta kawsanaykichipa. Chasna kashpan kankunata yanapachun, kayay tukushka runakunashina alikunallata rikuchishpa kawsanaykichipa. Chaymantapas mañanchi Yaya Dios kankunata atun yachayninwa yanapananpa, tukuy ali munashkaykichikunata, tukuy Jesuspi sinchikushpa rurahushkaykichitapas paktachinaykichipa. ¹²Tukuy chayta Yaya Dios kankunawa paktachishpan runakuna kankunata rikushpankuna Amunchi Jesusta kushichishpa rimankakuna yapa ali kanki nishpa. Chaymantapas kankunata ali shimikunawa kushichinkakuna, Yayanchi Dios Amunchi Jesukristuwa pakta kankunata llakichishpankuna aliyachishkankunarayku.

Jesús manara shamuhushpan Yaya Diosta yapa chiknik runa rikurinanmanta riman

2 Wawkinchikuna paninchikuna, Amunchi Jesukristu shamunan punchamanta yuyarishpaykichi ñukanchi paywa tantachiy tukunanchimantapas ama llullachiy tukuychichu. Jesús paktanan puncha ñami paktarihun nishkata uyashpaykichi ama utkalla yuyaykichita pantachiy tukuychichu, nima manchariychichu. Tiyan Jesuspa paktananmanta llullachishpa yachachikkuna Yaya Diospa Espiritun yuyachiwashpan rimani nishpa. Shukkunaka rimanahun Pablomi rimashka nishpa. Shukkunapas rimanahun Pablomi killkashka Jesús paktanan puncha ñami paktarihun nishpa. Tukuy chasna rimashkankunata ama kiriyichichu.

³Ama llullachiy tukuychichu nima imapi. Jesuspa paktanan punchaka manara paktarishpan achka runakunami manana Yaya Diosta kasunayankakunachu. Tukuy parti Yaya Diosta chikninkakuna, millaypa ruranankunata yapa mirachinkakuna. Chaymantapas Yaya Diosta yapa chiknik runa tiyanka. Tukuymananta uchasapa kashpan Yaya Diospa munashkanta nima imapi kasunayashpa sumakta piñarishpa kawsanka. Payka Yaya Diosmanta karupi wiñaypa parisinanpa wichuy tukunan tiyan. ⁴Chay runami Yaya Diosta, tukuy yanka dioskunata, tukuy maykantami runakuna kirinahun, kushichinahun, mañanahun, chayta piñarishpa tukuchinayanka. Pay kikinllata valichirishpa kawsanka. Chasna kashpan Yaya Diospa

atun wasinpi yaykushpan amuyanka. Chaypi tiyarishpan ñukami Yaya Dios kani nishpa rimanka.

⁵ Manachu yuyarinkichi kankunawa kahushpayni tukuy chayta ña yachachishkaynita? ⁶ Kankuna yachankichi maykanmi kunan arkahun chay Yaya Diosta yapa chiknik runa paktananta. Rikurinan puncha manara paktarishpan mana tiyankarachu. ⁷ Kunan ña runakuna Yaya Diosta mana kasunayashpa millaypata rurahunkuna. Yaya Dios ñukanchita asirtachishpanlla yachanchi supaykunapa atun apu chay runakunawa yuyarishkanta paktachinata ña kallarithkanta. Chasna kashpanpas tiyan shuk maykanmi arkahun. Chay puntiru anchuchiy tukunan tiyan millaypa ruranakuna yapa miranankunapa. ⁸ Chaywashalla Yaya Diosta yapa chiknik runa rikurinka. Chaymanta Amunchi Jesús shamuhushpan punchahlla rikuchishpa shuk pukushkanllawa payta wañuchishpan wiñayparayku parisinanpa wichunka.

⁹ Chay Yaya Diosta yapa chiknik runaka rikurishpan runakunata llullachishpa supaykunapa atun apupa yachayninwa atun yachaywa tukuy ruranakunata, achka nima ima uras rikushkankunata, suma mana atipaypakunata ruranka. ¹⁰ Mana yuyariypa yapa millaypa yuyayyu kashpan ali yuyayyushina tukushpan tukuy imatapas ruranka runakunata llullachinanpa. Chasna rurashpan llullachinka tukuy maykankunami wiñaypa chay nina mana wañukma rinkakuna. Chay runakuna mana munarkakunachu Yaya Diospa ali rimashkanta yuyashpa kasunata. Chayrayku Yaya Dioska paykunata mana chay nina mana wañukmanta kishpichinkachu. ¹¹ Paypa ali rimashkanta mana munashkankunarayku Yaya Dios paykunarayku kachanka llullachik supaykunata yuyayninkunata pantachichishpankuna chay runakuna tukuy llullakunata kirinankunapa. ¹² Yaya Diospa ali rimashkanta mana kasushpankuna ashwan millaypa rurahushkankunapi kushikushpankuna wiñayparayku parisinankunapa kastigay tukunkakuna.

Pablokuna kirikkunata kunanahun yachachishkankunallata kirishpa kawsanankunapa

¹³ Amunchi Jesuspa yuyashkan wawkinchikuna paninchikuna, kankunaraykuka tukuy uras Yaya Diosta agradesinanchi tiyan. Yaya Dios manarapas allpata rurahushpanra ña munashka kankuna kastigananmanta kishpishka kanaykichipa. Paypa Espiritun kankunata yanapashpan Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa, chaymantapas Yaya Diospa ali rimashkanta kirishkaykichirayku paypa kastigananmanta kishpishka kankichi. ¹⁴ Yaya Dios paypa suma ali shiminta yachachihushkanchiwa kankunata kayashka suma punchahlla kawsanapi Amunchi Jesukristuwa pakta kawsak rinaykichipa. ¹⁵ Chayrayku wawkikuna panikuna, chaypi kahushpanchi kankunata yachachishkanchita, killkashkanchipi yachachishkanchitapas alita shunkuykichipi wakaychaychi. Ñukanchi kankunata yachachishkanchi maykantami yachakushkanchi. Chayllata kirishpa katiychi.

¹⁶ Yayanchi Dios Amunchi Jesukristupas ñukanchita

yuyashpan wiñayparayku kushillayachishka. Chaymantapas ñukanchita llakichishpan shuk puncha suma kawsanapi yaykunanchita rimashka. ¹⁷ Yaya Dios kankunata yanapachun sinchikuchichun alikunata rurashpa rimashpa kawsanaykichipa.

Pablokuna kirikkunata tapunahun paykunarayku mañanankunapa

3 Wawkinchikuna paninchikuna, kunan kaykunallatami killkahunchi. Mañaychi ñukanchirayku atipananchipa Amunchi Jesukristupa shiminta yachachinata, utkalla tukuy partima paktananpa. Kankuna paypa shiminta yapa alimi nishpa Yaya Diosta agradesishpa kirishkankichi. Kunan mañaychi shuk runakunapas kankunashina kirinankunapa. ² Yachanchi mana tukuy runakunachu munanahun Jesukristuta kirinata. Chayrayku mañaychi Yaya Dios ñukanchita millaypa shunkuyu millaypa yuyayyu chiknik runakunamanta kishpichinanpa.

³ Yachanchi Amunchi Jesukristu nima ima uras ñukanchita sakinanta. Chasna kashpanmi kankunata sinchikuchinka, chaymantapas wakaychanka supay mana millaypata rurachinanpa. ⁴ Amunchi Jesukristuta kirishkaykichirayku ñukanchi kirinchi tukuy kankunata kamachishkanchikunata paktachihushkaykichita, chaymanta alita paktachishpa katinaykichitapas. ⁵ Amunchi Jesukristu kankunata yanapachun alita asirtanaykichipa maytukuy atuntami Yaya Dioska kankunata yuyan. Chaymantapas kankunata yanapachun parisishpaykichipas mana sampayashpa Yaya Diosta kasunaykichipa, imashnami paypas Yayanta kasurka chasna.

Karan shuk kikin tarawashkanmanta kawsachun

⁶ Chaymanta wawkikuna panikuna, Amunchi Jesukristu munashkanshina kankunata kamachinchi mana tarawanata munak wawkikunamanta panikunamantapas anchurinaykichipa. Yachachishkanchita mana kasunayashpankuna paykunamanta anchuriychi. ⁷ Kankuna yachankichi ñukanchi kankunawa kahushpanchi mana killashpa alita tarawashpa kawsashkanchita. Kankunapas ñukanchimanta yachakushpa alita tarawashpa kawsanaykichichi tiyan. ⁸ Kankunawa kahushpanchi mana tapushkanchichu yanka mikunanchipa kankunamanta. Ashwan puncha tutapas parisishpa sampayakta tarawarkanchi munashkanchita rantinanchipa, mana kankunamanta chapashpa kawsananchipa. ⁹ Ali kama karka kankunamanta mikunata tapunanchipa. Chasna kashpanpas mana tapushkanchichu. Ashwan kankunata rikuchirkanchi imashnami kankunapas tarawashpa kawsanaykichichi tiyan. ¹⁰ Kankunawa kahushpanchi kankunata kamachishkanchi: Shuk runa mana tarawanata munashpanka ama mikunata kuychichu nishpa.

¹¹ Yachashkanchi shukkuna kankunapi tiyan, paykuna kikin tarawashkankunamanta kawsanankunapa

mana tarawanata munakkuna. Paykuna tukuy runakunapa rurahushkankunapi satirishpa yanka kawsanahun. ¹² Maykankunami chasna mana tarawanata munak runakuna, kankunata Amunchi Jesukristu munashkanshina kamachinchi: Manana satirishpa kawsaychichu. Ashwan alita tarawashpa kawsaychi kankuna kikinpa tarawashkaykichimanta mikunaykichipa.

¹³ Tukuy kankuna wawkinchikuna paninchikuna, ama sampayaychichu alikunata ruranata. ¹⁴ Maykanmi mana kasunayanchu kay killkanchipi rimashkanchita, paywa ama ishkayyaychichu nima tantariychichu, kil-lananmanta pinkarinanpa. ¹⁵ Chasna rurashpaykichipas ama paykunata chikniychichu, ashwan wawkichikunataashina panikichikunataashina kunaychi.

Pablokuna killkanata tukuchihushkankunapi kirikkunata saludanahun

¹⁶ Kushilla kawsayta kuk Amunchi Jesukristu kankunata yanapachun imashna pasashpaykichipas tukuy uras kushilla kawsanaykichipa. Pay kachun tukuy kankunawa.

¹⁷ Kay tukurina parti ñuka Pablo kankunata saludani kikin makiniwa killkashpayni. Kasnami rikurin killkashkaynika. Chasna tukuy killkaynipi killkashpayni yachankichi ñuka killkashkaynita.

¹⁸ Amunchi Jesukristu tukuy kankunata llakichishpan yanapachun. *Chayllata killkashkanchi. Wawkichikuna turikichikuna Pablo, Silvano, Timoteo*

TIMOTEORAYKU PUNTIRU KILLKA

Pablo killkan Timoteorayku

1 Munashkayni wawkini Timoteo, ñuka Pablo kay kartata killkahuni kanrayku. Ñuka Jesukristupa apostolnin kani. Yaya Dios Jesukristuwa pakta akllawashka paypa kachashkan kanaynipa. Yayanchi Dios ñukanchita kishpichishpan chapahunchi Jesukristu kuti shamunanta. Kanka yachachishkaynita uyashpayki Kristuta kirishkaykirayku kikin wawaynishinami kanki. Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kanta yuyashpan llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykipa.

Pablo Timoteota kunan yanka rimashpa yachachihukunata mana kasunanpa

3 Wawkini, chay Masedonia allpama rihushpayni rimashkaynishina, kutikashka kanta rimani: Efeso llaktapi kipariy alita yachachinaykipa. Chaypi kiparishpayki kamachiy chay llullachik runakunata mana Jesukristumanta chikan yachachinakunata yachachinankunapa. **4** Kamachiy paykunata chay yanka kwintukunata manana kasunankunapa, chaymanta manana yuyarishpa kawsanankunapa chay mana tukurik killkarishkakunata pikunamantami ñawpamanta pacha mirashkakuna nishpa. Runakuna chaykunamanta mana shuk yuyayllawa kashpankuna chaykunata yuyarishpa kawsashpanchi yanka yuyarishpalla kiparinchi, rimanakushpa shukwa shukwa. Nima imapi yanapanchu Yaya Diospa munashkanshina Kristupi sinchikushpa kawsananchipa. **5** Ñukanchi Yaya Diospa shiminta yachachinanchika kanmi kirikkuna yuyanakushpa kawsanankunapa runa masinkunawa. Mana uchata rurashpa, ali yuyaywa kashpa, shunkunchimanta pacha Kristuta kirishpa kawsashpanchi atipanchi yuyanakushpa kawsanata. **6** Shuk kirik masinchikuna Yaya Diospa ali yachachishkanta manana kasunayanahunchu, chayrayku yanka shimikunamanta rimanakushpa kawsanahun. **7** Chay runakunaka munanahun Yaya Diospa kamachishkanta yachachik kanata. Chasna kashpanpas mana asirtanahunchu paykuna kikin yachachihushkankunata. Alitami yachachihuni nishpa yuyarihushpankunapas paykuna kikin mana asirtanahunchu.

8 Yachanchi Yaya Diospa kamachishkanka ñukanchirayku ali kananta munanantashina yachachishpanchi. **9** Yuyariychi Yaya Diospa kamachishkanka manakanchu ali rurak runakunarayku. Ashwan kanmi manakasukkunarayku paykunata riksichinanpa mana alita rurashpa kawsahushkankunata. Kaykunami mana ali

runakunaka: Mana Yaya Diosta kasuk, uchata rurak, Yaya Dioska manami alichu chasnallatata paypa shiminka manami alichu nishpa rimakkuna, yayankunata wañuchikkuna, shuk runakunatapas wañuchikkuna, shuk kari kari masinwa musayakkuna, shuk musayakkunapas, runa masinta apishpankuna rantichikkuna, llullakkuna, yanka nishpa shutipatashina rimakkuna, chaymanta tukuy shukkunapas, maykankunami chay suma ali yachachinakunata mana kasunahunchu. **11** Chayta yachakunchi Yaya Diospa suma ali shiminpi Jesukristu ñukanchita kishpichinamanta. Chay Yaya Dios yapa ali atun yachayyu kananta riksichik shimita runakunata alita yachachinaynipa tukuy uras chasnalla ali yuyayyu Yaya Diosmi kamachiwashka.

Pablo Yaya Diosta agradesin payta llakichishkanrayku

12 Ñukata sinchikuchiwak Amunchi Jesukristuta achkata agradesini paypa shiminta runakunata yachachinaynipa kamachiwashkanwa rikuchishkanrayku munashkanta rurak kanaynita yuyarishkanta. **13** Ñawpa yapa piñarishpayni Jesusmanta millaypata rimapayarkani. Chaymantapas tukuy Jesukristuta kirikkunata chiknishpayni kulluchinayashpa puripayarkani. Kay Jesuska mana Yaya Diospa Wawanchu, chayrayku mana kiriyichichu nishpa rimapayarkani. Manara Jesukristuta kirihushpayni alitami rurahun nishpa chasna rurapayarkani. Mana alita yachashpa chayta rurahushpayni Yaya Dioska llakichiwashka. **14** Chasna Yayanchi Dios atunta llakichiwashkanraykumi paypa Wawan Kristu Jesuswa shukllashina tukushkaynirayku kunanka achkata yanapawahun payta yuyashpa kirishpa kawsanaynipa. **15** Kayka shutipami, tukuy runakuna kirinankuna tiyan: Jesukristuka kay allpama shamurka uchayukunata kishpichinanpa. Chay tukuy uchayukunamanta ñukaka ashwan uchayumi kapayarkani. **16** Yaya Dios llakichiwashka tukuy runakuna yachanankunapa Jesukristu runakunata llakichik kananta. Jesukristuka ñukata llakichiwashpan rikuchirka tukuy payta kirikkunata chasnallatata kishpichinanta wiñaypa paywa pakta kawsanankunapa. **17** Akuychi tukuyta kamachik atun apu, wiñaypa kawsak, mana rikuyta, shuklla shutipa Yaya Diosta tukuy uras wiñayparayku yuyashpa atunyachishpa kushichishunchi. Chasna kachun. **18** Wawkini Timoteo, wawaynishina kashpayki kanta kamachini sinchikurishpa runakunata yachachinaykipa. Imashnami ñawpa shuk wawkikuna Yaya

Diospa Espiritun yuyachishpan kanmanta rimarkakuna, chasnashina Yaya Diospa shiminta alita kirishpa ali kashkata yachashkaykillata kasushpa yachachiy, chikanta yachachikkuna tiyashpanpas. Shukkunaka ali kashkata yachashkankunata manana kasunayashkankunarayku kunanka manana Jesukristuta kirinahunchu. ²⁰ Chasna manana kirik runakunamanta shukka kan Himeneo shutiyu, shukka Alejandro shutiyu. Ñukaka supaykunapa apunpa makinpi churashpa sakirkani paykunata kastigachun nishpa manana Yaya Diosmanta millaypata rimashpa kawsanankunapa.

Jesusta kirikkuna tukuy runakunarayku Yaya Diosta mañanamanta yachachin

2 Kunan uyawaychi. Tukuy manta puntiru Yaya Diosta mañashpa kawsaychi. Yaya Diosta mañaychi agradesiychi tukuy runakunarayku. ² Chasnallatata tukuy ñukanchita kamachik apukunaraykupapas mañaychi. Paykuna alita kamachishpankuna tukuy runakunawa pakta kushilla Yayanchi Diosta kasushpa, alita rurashpa kawsashunchi. ³ Chasna alita mañashpa kawsashpanchika ñukanchita kishpichik Yayanchi Diostami kushichinchi. ⁴ Yayanchi Dioska munanmi tukuy runakunata uchankunamanta kishpichinata. Chaymantapas munan paypa shimin riksichishkan shutipa kashkata riksianankunapa.

⁵ Shutipa Dioska shuklla Yaya Diosmi. Chaymantapas shukllami tiyan ñukanchi runakunarayku chay shuklla Yaya Dioswa uchanchikunamanta alichak. Paymi ñukanchishina runa tukushkaka Jesukristu. ⁶ Payka wañurka tukuy runakunata uchanchikunamanta wañuna kashkanchimanta kishpichinanpa. Kunanmi chayta Yaya Dioska munan ñukanchi tukuy runakunata yachachinanchipa. ⁷ Chayrayku Yaya Dios ñukata churawashka Jesukristumanta yachachik apostol kanaynipa, mana israel runakunapas Jesukristuta kirinankunapa, paypa rimashkanka shutipa kananta yachanankunapa. Tukuy chay Jesukristumanta yachachihushkaynika shutipami mana llullashpachu rimahuni.

⁸ Chayrayku munani wawkikunaka tukuy tantarishkaykichipi Yayanchi Diosta ali yuyaywa mañanankunapa. Makinkunata mañanankunapa alsashpankuna mana kachun piñay shunkuwa, nima ishkay yuyaywa. ⁹ Chasnallatata munani panikunapa churarinankunaka ali rikurinapa. Mana kanahuchun karikunata mana alikunata yuyachik, nima kanahuchun runakuna paykunata rikushpa kanankunapa. Chukchankunata alillata ñakchanahuchun. Mana kanahuchun yapa alicharishkankunarayku runakuna paykunata rikuhlla kanankunapa. Mana sumayanahuchun yapa chaniyu imakunawa, nima churarinahuchun yapa chaniyu churarinakunata runakuna mana paykunata rikuhlla kanankunapa. ¹⁰ Ashwan warmikunaka alita rurashpa rikuchishkankunawa suma kanankunata rikuchinahuchun. Chasnami ali kan Yaya Diosta kirikmi kani nishpa rimak warmikunaraykuka.

¹¹ Yaya Diospa wasinpi tantarishka kahushpaykichi panikunaka chay yachachihuk runapa rimahushkanta chunlla alita uyashpa yachakunahuchun alimi ñukarayku nishpa. ¹² Mana munanichu Yaya Diospa wasinpi tukuy tantarishka kahushkaykichipi panikuna yachachinankunapa, nima kanahuchun karikunata kamachikkuna, ashwan chunllalla uyanahuchun.

¹³ Yachanchi Yaya Dios puntiru karita Adán shutiyuta rurashkanta. Chaywashara warmita Eva shutiyuta rurarka. ¹⁴ Chaymanta supay llullachirka Adanpa warmin Evata, mana Adantachu llullachirka. Evata supay llullachishpan Yaya Diosta mana kasushkanwa uchata rurarka. ¹⁵ Chasna uchata rurashkanrayku warmikuna wawayashpankuna nanayta parisinankuna kashpanpas kishpichiy tukunkakunami, Yaya Diospi sinchikushpa, runa masinkunata yuyashpa, Yaya Diosta kasushpa, pay kikinta kuyrarishpa alita rikuchishpa kawsashpankuna.

Jesukristuta kirikkunata yachachikkuna imashnami kanankuna tiyan

3 Kunanka shuk ali rimanata rimashkayki. Shuk wawkinchi kanta rimashpanka ñuka Jesukristuta kirikkunata yachachishpa yanapanayani nishpa, chay wawkinchita rimay chay munanaykika alimi, yapa ali tarawanata ruranata yuyarinki nishpa. ² Chasna kashpanpas shuk yachachik wawkika alita rurashpa kawsak kanan tiyan, mana nima pi rimanankunapa payka mana alitachu rurashpa kawsahun nishpa. Payka shuk warmiyulla kanan tiyan. Chaymanta mana alikunamanta kuyrarinata yachak, alita yuyarik kanan tiyan. Maykan runa wasinma shamushpanka ali yuyaywa kayak kanan tiyan. Chaymanta alita yachachinata yachak kanan tiyan. ³ Mana machak, mana makanakuk, mana piñanakuk, nima rimanakuk kanan tiyan. Mana kullkita yapa munashpa kawsak kanan tiyan. Ashwan runa masinkunawa yanapanakushpa yuyanakushpa kawsak kanan tiyan.

⁴ Chay wawkika tukuy wasinpi kawsakkunata alita rikuchishpa yachaywa kamachinata yachak kanan tiyan. Wawankunata alita yachachinan tiyan, alita kasushpa, alita rimashpa kawsanankunapa. ⁵ Kikin wasinpi kawsakkunata mana alita kamachinata kuyranata yachashpanka manami atipankachu Yaya Diosta kirikkunata alita yachachinata imashnami kawsanankuna tiyan.

⁶ Kirikkunata yachachikka mana kachun shuk mushu kirik. Chay mushu kirik wawkika apushinami kani nishpa yuyarishpan chay puntiru Yaya Diospa angelshina urmanka pay kikinta atunyachirishkanrayku. Chasna kashpanka Yaya Dioska chay supay tukushka angeltashinami payta kastiganan tiyan.

⁷ Chaymantapas shuk wawkika yachachik kanayashpanka alita rurak kanan tiyan, mana kirik runakunapas paymanta alita rurashpa kawsak nishpa yuyarinankunapa. Mana alita rurashpa kawsak kashpanka runakunapa paymanta millaypata rimanahuma. Chaypina su-

payka payta llullachima ashwan mana alikunata rurananpa.

Kirikkunata yanapakkuna imashnami kanankuna tiyan

⁸ Chasnallatata shuk wawki kirikkunata yanapak tukunata munashpanka alita rurak kanan tiyan, tukuy runakuna payta alita yuyanankunapa. Mana llullak, mana machak, mana llullachishpa runakunamanta kullkita apinata munak kanan tiyan. ⁹ Chay yanapak wawkika Yaya Diosmanta yachakushkanta alita kirik kanan tiyan. Nima imamanta shunkunpi rimay tukuhushka kachun mana alichashkanrayku. ¹⁰ Chaymantapas chay yanapak tukunayahuk wawkita alita rikuychi, alitachu manachu rurahun nishpa. Alita rurashpa kawsahushpanka payta rimaychi yanapak tukunanpa. ¹¹ Chay yanapak wawkipa warmipas alita rurashpa kawsak kanan tiyan. Mana llullashpa, mana yanka shukta shukta rimashpa kawsak kanan tiyan. Ashwan mana alikunamanta kuyrarinata yachak, rimashkanta alita paktachik warmi kanan tiyan. ¹² Chay yanapak wawkika shuk warmiyulla kanan tiyan. Chaymanta wawankunata, tukuy wasinpi kawsakkunatapas alita kawsanankunapa yachaywa kamachinata yachak kanan tiyan. ¹³ Chay yanapakka churay tukushkanpi alita rurak kashpanka tukuy runakunami payta alimi nishpa rikunkakuna. Chasnami chay yanapakka alita sinchikunka Kristu Jesusta katihushkanmanta mana pinkashpa shukkunatapas rimananpa.

Imashna sumami Yaya Dios ñukanchirayku rurashkan- ka

¹⁴ Wawkini Timoteo, kay kartata kanrayku killkahuni, mana unayashpa kanta rikuk rinaynita yuyarishpayni. ¹⁵ Imashnamanta unayashpaynika kay kartayniwa ña kanta puntiru rimani yachanaykipa imashnami ñukanchikuna kirikpura kawsananchi tiyan Yaya Diospa ayllun kashpanchi. Chay Yaya Diospa ayllun kanchi kawsa Yaya Diosta kirikkuna. Paypa shutipa kashkata rimak shiminta alita riksishpanchimi yachachik kanchi. Nima pi atipankachu chay shimita ñukanchimanta chinkachinata, nima ñukanchita kirichinata mana shutipa kashkata. ¹⁶ Imashna sumami chay ñawpa mana yachashkanchi kunan Yaya Dios ñukanchita riksichishkanka.

Kristuka silumanta shamushpan runa tukushpan kay allpapi wawayarirka.

Chasna tukushpan Yaya Diospa Espiritunwa kashpan rikuchirka ali mana uchayu kananta.

Angelkuna Jesukristu wawayarishkanta, wañushkanmanta kawsarishkanta rikurkakuna.

Paypa runankunaka tukuy llaktakunapi yachachirkakuna Jesukristu kishpichik kananta.

Tukuy parti kay allpapi

runakunaka payta kirirkakuna.

Yaya Dios payta suma punchalla kawsanampi yaykuchirka paywa pakta kamachinanpa.

Manana Yaya Diosta kasunayakkunamanta riman

⁴ Wawkini, Yaya Diospa Espiritunka sumakta ñukanchita riman, Jesukristu shamunan puncha kuchuyahushpan shuk payta kirikkunaka manana payta kirinayankakunanachu. Shuk runakunapa llullachishpa rimashkankunatana kirishpa kawsankakuna. Supaypa yuyachishkan yachachinakunata kasushpa kawsankakuna. ² Llullak runakuna paykunata llullachishpankuna yachachishkankunata kirishpa kawsankakuna. Chay llullachishpa yachachikkunaka mana alita rurashkankunamanta manana llakirinata yachak kanahun. ³ Paykunaka yachachinahun ama warmiyankichichu, ama kusayankichichu nishpa. Chaymanta shuk shuk mikunakunata ama mikunkichichu nishpa. Yaya Dios tukuy mikunata rurarka mikunanchipa. Chayrayku ñukanchi Kristuta kirikkuna, ali kashkata mana ali kashkata riksikkuna Yaya Diosta agradesishpa tukuy mikuypakunata atipanchi mikunata. ⁴ Tukuy Yaya Diospa rurashkankunaka alimi. Chayrayku imatapas Yaya Diosta agradesishpa apihushpaykichi ama rimaychichu kayka mana valinchu nishpa. ⁵ Yaya Diospa rimashkanta kasushpanchi payta agradesishpanchi ima mikunapas alimi mikunanchipa.

Jesukristupa kamachishkan runa alita rurananmanta yachachin

⁶ Wawkini, imashna kirinanchi tiyan nishpa Yaya Diospa shiminta, shutipa kashkata riksichik yachachishkaynikunatapas alita yachakushkanki. Chaykunaka kanta alita sinchikuchihun. Kunanka tukuy chay wawkinchikunata paninchikunatapas alita yachachiy. Chasna yachachishpaykimi Jesukristuta alita kasuk kanki.

⁷ Runakunapa yanka kwintashkankuna mana Yaya Diosmanta kashkata ama kasuychu. Ashwan yachakuy Yaya Diospa rimashkanllata kasushpa kawsanata. ⁸ Ay-chanchita sampayakta kuyuchina uchillastu ali kan, ay-chanchita sinchikuchishpa alita kawsananchipa. Chasna kashpanpas ashwan ali kan Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsananchipa. Chasna rurashpanchimi kay allpapi alita kawsananchi. Chaymantapas siluma Yaya Dioswa kawsak rishunchi. ⁹ Chay rimashkayni shimika shutipami, chayrayku tukuy runakuna kirinankuna tiyan. ¹⁰ Chayrayku sinchita tarawashpa parisishpa Yaya Diospa shiminta tukuy runakunata yachachinchi. Tukuy shunkunchimanta pacha kirishpa yachanchi Yaya Dios kawsa ñukanchita kishpichinanta. Payllami kishpichik kan. Tukuy runakunarayku alichashka kishpichiy tukunankunapa. Ñukanchita kishpichinka, payta kirishpa kawsashpanchi.

¹¹ Wawkini, tukuy kay kanta yachachishkaynita kanpas alita rimashpa yachachiy. ¹² Nima pi kanta rimachun: Payka mana yapa rukuchu, chayraykumi mana kasunichu nishpa. Mana yapa ruku kashpaykipas ama pinkaychu yachachinata. Ashwan Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashpaykimi

kirikkunata rikuchinki imashnami kawsanankuna tiyan. Alita rimashpa, alita rurashpa, tukuyta yuyashpa, Jesukristuta sumakta kirishpa, alillata yuyarishpa kawsashpaykimi rikuchinki paykunatapas kanshinalatata rurashpa kawsanankunapa.

¹³ Wawkini, manara shamuhushpaynira tukuy kirikkunawa tantarishpaykichi Yaya Diospa shiminta leyishpa uyachiy, yachachishpa sinchikuchiy wawkikunata panikunatapas. ¹⁴ Ama sakiychu yachachinata. Yaya Dios Espiritunwa kankunata sinchikuchik wawkikunata yuyachishpan munananta rimashpa makinkunata umaykipi churarkakuna. Chasna mañahushpankuna Yaya Dios yachachinaykipa kanta yachayta kushpa atipachishkanta yuyariy.

¹⁵ Chayrayku wawkini, Yaya Dios kanta yachachinata atipachishkanta yuyarishpa yachachiylla. Chasnami karan pucha ashwan alita kawsahushkaykita tukuy runakuna rikunkakuna. ¹⁶ Yuyaywa kawsay mana uchata ruranykipa. Kanta yachachishkaynita alita yuyarishpa yachachiy. Chasna alita rurahushkaykita katiy. Chasna rurashpa kawsashpaykimi Yaya Dioska kanta kishpichinka. Chasnallatata tukuy yachachishkaykita kasukkunatapas Yaya Dioska kishpichinka.

Kirikkunata kunanamanta yachachin

5 Wawkini, shuk ruku wawki mana alita rurashpanka mana piñashpa payta kunay. Ashwan yayaykitashina yuyashpa kunay. Chasnallatata shuk musu wawkitapas kikin wawkikitashina yuyashpa kunay. ² Chasnallatata paya panikunata mamaykitashina yuyashpa kunay. Shipas panikunatapas chasnallatata ali yuyaywa, mana millaypata yuyarishpa, kikin panikitashina kunay.

Warmi mashintukuna yanapanamanta yachachin

³ Kunanka rimashkayki mashintu panikunamanta. Shuk pani mashintupa mana ayllun tiyashpanka yanapay. ⁴ Maykan pani mashintu wawayu nituyu kashpanka chay wawakuna yachakunahuchun mamankunata alita yuyashpa yanapanankunapa. Mamankunata yuyanankuna tiyan, paykunata wiñachishkanrayku. Chasna chay wawankunaka mamankunata yuyashpa yanapashpankunami Yaya Diospa rikushkanpika ali kan. ⁵ Ashwan shuk wakcha pani mashintu Yaya Dios yanapananta chapashpa kawsashpan punchanti tutanti payta mañashpa kan. ⁶ Shuk pani mashintu aychan munashkata rurashpa kawsahushpanka Yaya Diospa rikushkanpika wañushkashinami kan. ⁷ Kanka yachachiy chay pani mashintukunata alita rurashpa Yaya Diosta mañashpa kawsanankunapa, mana nima pi rimanankunapa chay Jesukristuta kirik mashintuka mana alitachu rurashpa kawsan nishpa. ⁸ Karan ñukanchi Jesukristuta kirikkuna mamanchikunata yuyashpa yanapananchi tiyan. Maykan kirik runaka mana mamanta ayllunkunatapas yanapashpanka Je-

sukristuta mana kirikshina tukun, chay mana kirikkunamanta pasami millaypata rurak kan.

⁹ Wawkini, kunanka yachachishkayki imashna pani mashintukunapa shutinkunatami killkankichi tantarik kirikkuna yanapahushkankuna kanankunapa nishpa. Chay mashintukunaka paya kanan tiyan shuk kusanllawa kawsashka. ¹⁰ Tukuy runakunapa rikushkanpi alitaturak warmi kanan tiyan. Wawankunata alita wiwashka kashpanka pasyakkunatapas wasinpi ali munaywa kayak, Jesukristuta kirik masinkunatapas kushilla yanapak, parisihukkunatapas yanapak, chay tukuy alikunata rurashpa kawsak kashpanka atipanchi yanapanata.

¹¹ Shuk pani mashintukuna manara paya kashpankunaka ama killkaychichu kirikkuna yanapahushkankuna kanankunapa. Pakta paykuna manana kusayashpa kanllata sirvishpa kawsasha nishpa Kristuta rimashkankunata paktachinankunaranti aychankuna munashkankunata ruranyanahuma. Chasna kashpanmi kutikashka kusayanata munankakuna. ¹² Chasna kuti kusayashpankunaka uchayu kanahun Kristuta rimashkankunata mana paktachishkankunarayku.

¹³ Chaymantapas chay manara paya mashintukuna kirikkuna yanapahushkankuna tukushpankunaka yacharinahuma killanata. Karan wasipi yanka kwin-tashpa purinahuma. Tukuy imakunapi satirishpa, mana alikunata rimashpa kawsanahuma.

¹⁴ Chayrayku munani, maykan pani mashintu manara paya kashpanka sukama kusayanampa, wawayashpan wawankunata alita wiñachinanpa, wasinpi tukuy rurana kashkata alita rurashpa kawsanampa. Chasna kusanwa alita kawsashpanka mana kirik runakunaka manami atipankakunachu millaypata paymanta rimanata. ¹⁵ Nami tiyan shuk pani mashintukuna manana Jesukristuta kasunayashpankuna supaykunapa apuntana kasukkuna.

¹⁶ Shuk wawkikunapa panikunapa ayllunkunapi mashintu tiyashpanka paykuna payta yanapanankuna tiyan. Chasna rurashpankunami kirik masinkunaka mana chay mashintukunata yanapanankuna tiyanchu. Chasnami atipankakuna yanapanata wakcha warmi mashintu kirik masinchikunata.

Kirikkunata sinchikuchik wawkikunamanta riman

¹⁷ Chay akllarishka kirikkunata sinchikuchik wawkikunata alita yanapashpankuna tukuy kirikkunaka paykunata yuyanankuna tiyan. Shukkuna paykunamanta Yaya Diospa shiminta yachachikkuna kashpankuna alita yachachishkankunarayku ashwan sumakta yuyankichi. ¹⁸ Yaya Diospa killkachishkanpi kasnami yachachin:

Shuk tarawak wakra triguta wishkuhushkanpi ama shiminta tapaychichu nishpa.
Chasnallatata riman:

Shuk tarawak runaka munanmi pagay tukunata nishpa.
Chayrayku chay Yaya Diospa shiminta yachachik wawkikunata yanapashpa shuk imata kunanchi tiyan.

¹⁹ Shuk akllarishka kirikkunata sinchikuchik wawki-manta shuk runa rimama uchata rurashka nishpa, chaytaka mana chasnalla kiriyachu. Ashwan ishka kim-sa runakuna sapallankuna chasnallatata rimashpanku-na uchata rurashkanta rikushkanimi nishpa, chaypira paykunata kirinki. ²⁰ Chay shutipa uchata rurashka wawki kayay, tukuy kirikkunapa tantarishkanpi kunashpa rimanaykipa, manana chasna rurashpa kawsananpa. Chasna rurashpaykimi tukuy kirikkunapas mancharishpankuna kuyrarinkakuna mana chasna ruranankunapa. ²¹ Wawkini, Yaya Diospa, Jesukristupa, Yaya Diospa akllashkan angelkunapa rikushkanpi rimani kanta: Tukuy kirikkunata chasnallatata kunay. Kikin aylluyki, kikin amiguyki kashpanpas millaypata rurashpanka ama rimaychu payka mana millaypata rurashkachu nishpa.

²² Shuk wawki kirikkunata yachachik kanata munashpanka alita rikuy, chay wawki alitachu manachu kawsahun nishpa. Mana kunkaymanta mana alita yuyarishpa makikita churashpa mañaychu payrayku yachachik kananpa. Mana alita yuyarishpa shuk wawki akllankima. Payka millaypata ruranakuna, tukuy payta riksik runakunami kanmantapas rimankakuna mana alita rurak masin kanaykita. Mana chasna yuyarinankunapa alita rurashpalla kawsay.

²³ Wawkini, karan ratu wiksa nanaywa kahushpayki ama yakullata upyaychu. Uchillastu vinutapas upyay aliyaykipa.

²⁴ Shuk wawki akllashpayki kirikkunata sinchikuchik kananpa, alita yuyariy. Shuk runakunapa uchata rurashkankunata kunalla yachanchi manara Yaya Dios paykunata kastigashpanra. Shuk runakunapa uchata rurashkankuna pakalla kashpan chaytaka mana kunalla yachanchichu. Yaya Dios puntanpi churashpan tapushpanmi chaypira yachashunchi. ²⁵ Chasnallatata shuk wawki alita rurashpanka kunalla yachanchi alita kawsashkanta. Shukpika alita rurashkankunata mana utkalla yachanchichu. Chasna kashpanpas chay ali rurashkankunaka mana pakallachu kiparinahun.

Kirik patronyu tarawanankunamanta riman

6 Tukuy patronpi tarawak kirikkuna patroyninkunata yuyashpa, mana aynishpa alita tarawanankuna tiyan. Chasna alita tarawashpankunami nima pi atipankachu millaypata rimanata Yaya Diosmanta, nima yachachishkanchimanta mana valinchu nishpa rimanata. ² Patroyninkuna Jesukristuta kirik kashpankuna mana paykunawa parihuyashpa kanahuchun, manana alita kasukkuna, kirik masinkuna kashkankunarayku. Paykunata ashwan alita kasushpa, mana kishashpa paykunarayku tarawanankuna tiyan, Jesusta kirikkuna, Yaya Diospa yuyashkankuna kashkankunarayku.

Kullkita yapa munashpa kawsanaka mana ali ruranakunapa sapinmi

Wawkini, tukuy kay rimahushkaynita tukuy kirikkunata yachachiy. ³ Tiyan runakuna mana alita yachachikkuna. Paykunaka Amunchi Jesukristu alita yachachishkanta mana kasunayanahun. Imashnami Jesukristuta kirishpa kawsashunchi nishpa yachachishkanchitapas mana kasunayanahun. ⁴ Yaya Diospa shiminta mana asirtashpankuna paykunata kikin yuyayninkunallawa tukuymanata ashwan yachak tukunayanahun. Maykankunamantami runakuna mana shuk yuyayllawa kanahun, mana sakishpa chaykunamanta yuyarishpa rimanakushpa kawsanahun. Chasna kawsashpankuna shukkunawa parihuyanata munakkuna tukunahun, chikninakuk, piñanakuk, kaminakuk runakuna, shukkunamanta yanka millaypata yuyarikkuna. ⁵ Paykunaka shukkunawa ayninakushpalla kawsanahun. Millaypa yuyayyu runakuna kanahun, shutipa kashkata riksichik Yaya Diospa shiminta mana asirtakkuna. Paykunaka yuyarinahun, Jesukristuta kasuk tukushpayni achka imakunata apisha nishpa. Chasna runakunamanta anchuriy.

⁶ Shutipami ñukanchikuna Jesukristuta kasushpa kawsashpanchi ashwan achkata apinchi Yaya Diosmanta, ima ñukanchipa tiyashkanllawa kushilla kawsashpanchi mana shunkunchita imakunapi churashpa. ⁷ Kay allpapi wawayaririranchi shinalla mana imayu. Chasnallatata mañushpanchipas mana imata apashunchichu.

⁸ Chayrayku mikunanchi, churarinanchi tiyashpanka akuychi kushilla kawsashunchi. ⁹ Maykan runakunami kullkiyanata munashpankuna yapa kamay tukuhushpankuna utkalla mana alikunata ruranahun. Tukllapi yuyashkashina kanahun. Tukuy uras ashwan kullkita munashpa, mana alita rurashpa kawsanahun. Paykunata kikinpa mana valik waklichik munanankunawa waklichirishpankuna kullunkakuna. ¹⁰ Yapa kullkita munashpa kawsashpanchi tukuy mana alikunata rurananchi. Shukkuna yapa kullkita munak tukushpankuna Jesukristuta kirinata sakishkakuna. Chasna mana Yaya Diosta kasunayashpankunami yapa parisishpa kawsanahun.

Pablo Timoteota yachachin alita rurashpa kawsananpa

¹¹ Wawkini Timoteo, Yaya Diosta kasuk runa kashpayki ama chay mana kasunayak runakunashina yapa kullkiyanata munashpa kawsaychu. Alillata rurashpa Yaya Diosta kasushpa, Jesukristuta kirishpa, chay llaktapi kawsak runakunawa yuyanakushpa kawsay. Ali yuyaywa runakunata yanapahushkaykipi mana sampayaychu. Runa masikunata llakichishpa kawsay, mana yuyarishpa paykunamanta ashwan ali kanaykita. ¹² Shuk ali suntalu mañunakunapi sinchikukshina Jesukristuta alita kirishpa katiy Yaya Dioswa wiñaypa kawsak rinaykipa. Chasna paywa kawsak rinaykipa Yaya Dioska kanta kayarka, chaymantapas Jesukristuta kirik

tukushkaykita achka runakunapa puntanpi rimashkan-ki.

¹³ Yaya Dios tukuy kawsakkunata kawsayta kukmi kanta rikuhun. Chasnallatatami Jesukristu kanta rikuhun, maykanmi romanokunapa apunkuna Pilatopa puntanpi wañuchiy tukunata mana manchashpa rimarka tukuyanta ashwan atun apu kananta. Paykunapa rikuhushkanpi kanta kamachini: ¹⁴ Tukuy kanta rimashkaynita mana pasa pasata alita yachachiy, Amunchi Jesukristu kuti kay allpama shamunankama nima pi kanmanta rimanapa mana kuskatachu yachachin nishpa. ¹⁵ Yaya Dios munashkan punchami Jesukristuta kuti kay allpama kachanka. Payka shuklla tukuy uras chasnalla ali yuyayyu tukuyanta yachayyumi kan. Payka tukuy atun apukunamanta atun apumi, tukuy kamachikkunamanta atun kamachikmi. ¹⁶ Yaya Diosllami nima ima uras wañunchu. Payka kawsanmi suma chuyahlla punchapi, chaypi nima maykan runa atipanchu payta kayllayanata. Nima maykan runa payta rikushkachu, nima maykan atipanchu rikunata payta. Payllata tukuy runakuna atun-yachishpa kushichinahuchun. Paylla tukuy uras wifay-pata ñukanchi runakunata kamachichun. Chasna kachun.

Kullkiyu kirikkuna imashnami kawsanankunapa tiyan

¹⁷ Wawkini, chay yapa kullkiyu wawkikunata panikunata yachachiy: Mana yuyarinkichichu shukkunamanta

ashwan valik kanaykichita. Ama shuk ratu tukurik kullkikichi kankunata yanapak kananta yuyarishpa kawsaychichu. Ashwan Yaya Dioslla yanapanata atipak kananta yuyarishpa kawsaychi, payka ñukanchita kushichishpa munashkanchimanta pasatami kun nishpa. ¹⁸ Chaymantapas yachachiy, alikunata rurashpa kawsanankunapa. Achka ali ruranankunawa achka imayushina tukunahuchun. Mana mitsashpa kuchun maykanpachari pishin. Imankuna tiyashkakunawa shukkunata yanapashpa kawsanahuchun. ¹⁹ Chasna kawsashpankunami silupi kawsanarayku alicharishpa rihukshina kanahun sumakta kushichiy tukunankunapa, chaymanta shutipa kawsayta charik kanankunapa.

Pablopa tukuchishkan shimi

²⁰ Wawkini Timoteo, Yaya Dios munashpan paypa shiminta yachachik tukushpayki chay shimita mana chikanyachishpa alita yachachiy. Yaya Diosta mana kasushpa yanka rimak runakunapa rimashkankunata ama kasuychu, nima chay yanka llullachishpa yachay nishkankuna chikan chikan yuyaykunata. ²¹ Shuk chaykunata yachakushpa katikkuna Jesukristuta kirinankunata sakishkakunami.

Yaya Dios kankunata llakichishpan wakaychachun. *Chayllata killkashkani. Wawkiki Pablo*

TIMOTEORAYKU ISHKAYNIN KILLKA

Pablo killkan Timoteorayku

1 Munashkayni wawkini Timoteo, yuyashkayni wawaynishina kashpayki ñuka Pablo kay kartata killkahuni kanrayku. Yaya Dios munashpan Jesukristuka akllawashka apostolnin kanaynipa. Kachawashka runakunata yachachinaynipa, tukuy Jesukristuta kirik runakunaka wiñaypa paywa kawsankakuna nishpa rimashkanta. Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kanta yuyashpan llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykipa.

Pablo Timoteota yuyachin Jesusta alita katinanpa

3 Wawkini, kanta yuyarishpaynimi punchapi tutapi-pas mañahushpayni Yaya Diosta agradesini kanrayku. Nima imamanta shunkuynipi rimay tukushpa payta ali yuyaywa kushichishpa kawsani, imashnami ñawpa yaya rukuyni wañukunapas Yaya Diosta kushichishpa kawsapayarkakuna. **4** Ñawpa sakinakuhushpanchi llakishpa wakashkaykita yuyarishpayni yapa kanta rikunayani. Kuti rikunakunchimaka, yapa kushikuynima. **5** Chaymantapas yuyarini tukuy shunkuykimanta pacha Jesukristuta kirihushkaykita. Kan kirihushkaykishina mama payayki Loida, mamayki Eunise ña puntiru kirishpa kawsapayarkakuna. Chasnallatata kanta-pas yuyarini, paykunashina sumakta Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykita.

6 Chayrayku makinata kanpi churashpa mañashkayni uras Yaya Dios Espiritunwa yachachik kanaykipa atipachishkanta yuyachini, ashwanta sinchikurishpa Yaya Diospa rimashkanta alita yachachinaykipa. **7** Yaya Dios ñukanchima kachashkan Espiritunka mana kanchu manchaysiki, ashwan ñukanchita yanapan mana manchashpa kawsananchipa. Payka ñukanchita sinchikuchin, chaymanta yanapan runa masinchikunata yuyashpa, Yaya Diosta kasushpa yuyaywa kawsananchipa.

Mana manchashpa Jesukristumanta rimay

8 Chayrayku wawkini, ama pinkaychu rimanata Jesukristuta katik kanaykimanta. Chasnallatata ama pinkaychu, ñuka Yaya Diospa rimashkanta yachachihushkaynirayku karselpi kahushkaynimanta. Kanta chiknihushpankuna parisihushpaykipas Yaya Dios kanta sinchikuchinka chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa katinaykipa. Chayrayku ama manchaychu ñukanchiwa pakta kanpas chayma parisinaykita. **9** Yaya Dios ñukan-

chita kishpichirka, chaymantapas kayarka payrayku kawsananchipa. Mana ñukanchita kishpichirkachu alita rurashkanchirayku, ashwan pay kikin munashkanraykumi kishpichishka. Manara kay allpata nima runata rurahushpanra ñukanchikunata yapa yuyashpanmi munarka Jesukristuta kirishpanchi kishpichinata. **10** Yapa yuyahushkanta rikuchirka ñukanchita Kishpichik Jesukristuta ñukanchima kachashkanwa. Jesús wañushkanmanta kawsarishpan wañuyta winsirka. Paypa suma ali shiminwa runakunata kishpichinanmanta riksichirka imashnami Yaya Dioswa kawsay mana tukurikta tarinchi.

11 Yaya Dioska ñukata akllawashka paypa apostolnin kanaynipa. Kachawashka paypa suma ali shiminta tukuy parti runakunata yachachinaynipa. **12** Chasna chay ali shimita yachachihushkaynirayku kay karselpi churawashpankuna parisihushpaynipas mana pinkarinichu. Alita yachani pipimi sinchikuhuni. Paymi kan yapa yuyawak Jesukristu. Yachani paymi yachachinaynipa kuwashkan shiminta shamunan punchakama yachayninwa alita wakaychananta runakuna chasnalla uyanankunapa.

13 Wawkini, chay suma ali yachachinata kanta yachachishkaynishina, kanpas chasnallatata katiy alita yachachishpa shukkunatapas. Kristu Jesuswa shuk yuyayllawa kashpayki payta alita kirishpa runa masikikunata yuyashpa kawsay. **14** Yaya Diospa Espiritun ñukanchipi kawsashpanmi ñukanchita yanapan. Chayrayku Yaya Diospa suma shiminta, maykantami yachachinaykipa kamachiy tukushkanki, mana chikanyachishpa alita yachachiy.

15 Wawkini, ña yachanki chay chikniwak runakuna apiwashpankuna tukuy Asia allpamanta wawkikuna sapallaynita sakiwashkankunata. Paykunamanta chay ishka wawkikuna Figelo Hermogenespas sakiwarkakuna. **16** Ashwan wawkinchi Onesiforoka mana pinkashpachu kay karselpi kahushkaynipi achka kuti shamurka, yanapawashpa sinchikuchiwashka. Chayrayku Yaya Diosta mañani tukuy paypa ayllunkunata llakichishpan yanapananpa. **17** Chaymantapas chay wawkinchika kay Roma llaktapi paktashkan uraslla, mana sampayashpachu maskawarka tariwanankama. **18** Ña yachanki chay wawkinchi Efeso llaktapipas ñukanchita achkata yanapashkanta. Chayrayku mañani Amunchi Jesukristu tapuy tuku-nanchi punchapi chay wawkinchita sumakta llakichinanpa.

Parisishpapas alita Jesukristuta katinamanta
yachachin

² Wawayni, Jesukristu kanta sumakta yanapahushpan sinchikuy alita payta kasushpa kawsanaykipa.

² Yaya Diospa rimashkanta achka runakunata yachachishkaynita uyashkanki. Kanpas chasnallata chay yachachishkaynita yachachiy ali munaywa paktachik runakunata, maykankunami alita yachachinata yachanahun, paykunapas shukkunatana yachachinankunapa.

³ Wawkini, kanpas ñukashina parisihushpaykipas shuk ali suntalushina apunchi Jesukristuta sumakta kasushpa kawsay. ⁴ Shuk runa ali munaywa suntalu tukushpan wañunakunama rihushpanka mana shuk runakunapa rurahushkanpi satirishpa kawsanchu.

Ashwan munama apunta kasushpa payta kushichinata. ⁵ Chasnallata pelotata pukllak runapas mana atipanchu ganamayashkanta apanata, chay pukllanarayku kamachishkakunata mana kasushpanka.

⁶ Chasnallatatami chakranpi sinchita tarawak runapas tukuy imata chakranpi tarpushpan payrami chay tarpunpa muyunta pallan. Chasnashinami ñukanchipas sinchikushpa Jesusta kasushpa kawsashpanchika paypa kunayahushkanta apishunchimi.

⁷ Wawkini, chay rimashkaynita alita yuyariy. Jesukristumi kanta yanapanka tukuyta alita asirtanaykipa.

⁸ Yuyariy Jesukristuta, payka ñawpa atun apu Davidpa ayllunmanta wawayarishka, chaymanta wañushkanmanta kawsarirka ñukanchikunata kishpichinanpa. Chay suma ali shimitami yachachihuni.

⁹ Chayta yachachihushkayniraykumi parisihuni. Yachachishkaynita mana kasuk runakunaka makinikunata runa wañuchiktashina kadenawa watawashpankuna karselpi churawashkakuna. Chasna ñukata watawashpankunapas Yaya Diospa shimintaka manami atipanahunchu arkanata shuk partima paktananpa. ¹⁰ Chayraykumi parisihushpaynipas awantahunilla. Yapa munani tukuy Yaya Diospa akllashkan masinchikunapas Jesukristuta kirishpankuna kishpichiy tuku-nankunapa, paywa tantaylla wiñaypa punchahllapi kawsak rinankunapa.

¹¹ Kay shimika shutipami:

Jesukristu wañushkanrayku ñukanchipas wañushkashina tukushpanchi pay kawsarimushkanrayku ñukanchipas kawsarishunchi paywa pakta kawsananchipa. ¹² Kay allpapi kawsahushpanchira parisihushpanchipas mana sampayashpa Jesukristuta kirishpalla kawsashpanchika paywa paktami kamachik tukushunchi. Jesusta mana riksinichu nishpanchika paypas rimanka manami kankunata riksinichu nishpa. ¹³ Ñukanchi Jesusta rimashkanchita kanta kasushpa kawsasha nishpa mana paktachishpanchipas payka tukuy rimashkanta paktachik kashpanmi ñukanchita rimashkanta paktachinilla. Mana atipanchu rimanata rimashkaynita mana paktachishanchu nishpa.

Yaya Diospa kamachishkan runa alita kawsananmanta
yachachin

¹⁴ Wawkini, Jesukristumanta yachachishkaynita tantarishkaykichipi alita yuyachiy kirik masinchikunata. Paykunata kasna kunay: Yaya Diospa rikushkanpi kankunata rimani mana yanka shimikunata rimanakushpa kawsanaykichipa nishpa. Chasna rimanakushpa kawsanaka mana valinchu, ashwan shuk uyahukkunapa yuyayninkunatami waklichin. ¹⁵ Kan atipashkaykita ruray shutipa kashkata riksichik Yaya Diospa shiminta alita yachachishpayki paypa rikushkanpi ali kamachishkan runa kanaykipa. Chasna kashpaykimi Yaya Diospa puntanpi mana pinkanayki tiyanchu.

¹⁶ Chay mana Yaya Diosmanta yanka rimanakunamanta anchuriy. Chasna yanka shimikunata rimakunaka karan puncha ashwanta Yaya Diosmanta anchurishpa rinahun. ¹⁷ Chasna mana ali yachachikkunapa rimahushkankuna aychanchita ismuchik unkuyshinami miran. Tukuy uras ashwan shukkunapas rimashkankunata kirishpa kawsanahun. Chasna mana alita yachachikkunamanta Himeneo Filetopas kanahun. ¹⁸ Paykunaka shutipa kashkata yachashkankunata sakishpankunana kasna yachachishpa yanka rimanahun: Kirik runakunapa kawsarinankunaka ñami pasashka. Mananami tiyankachu shuk kawsarinaka nishpa. Chasna rimashpankuna Jesukristuta kirikkunamanta shukkunata llul-lachinahun Yaya Diospa shiminta manana kirinankunapa. ¹⁹ Chasna kashpanpas Yaya Dios yanapashpan shutipa kirikkunaka shuk wasipa orkoynin suma shay-achirishkashinami. Yaya Dios paykunapa amun kashpan kasna killkarishkashina kanahun: Ñuka Yaya Dioska kay wawaynikunataka alitami riksini nishpa. Chaymanta: Kay Jesukristuta kirinimi nishpa rimak runakunaka sakinankuna tiyan mana ali ruranakunata nishpa.

²⁰ Shuk atun wasipi achka imakuna tiyan. Shuk imakunaka oromanta, shukkunaka kullkimanta, shukkunaka kaspimanta, shukkunaka sapiramanta rurarishka kanahun. Chay imakunamanta shukkunataka amunka yapa valichishpan kushikuna tantarinakunaraykulla surkushpan churan. Shukkunataka wasurata wichunallapa churan. ²¹ Maykankunami chay mana alita yachachikkunamanta anchurishpan nima imapi kasun, paykunami chay amun yapa valichishkan imakunashina kanahun. Yaya Dios tukuy uchata rurashkankunamanta pichan paypa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. Chasna tukushpankunami Amunchi Jesukristuka maypipas atipan churanata munashkanta ruranankunapa. Paykunaka alichay tukushka kanahun tukuy alikunata ruranankunapa.

²² Chasna kashpan ama kawsaychu millaypata yuyarishpa ruranayashpa shuk musukunashina. Ashwan kanka alita rurashpa, Jesukristuta kirishpa, payta runakunatapas yuyashpa, tukuy runakunawa kushilla kawsay. Tukuy shunkunkunamanta pacha Yaya Diosta mañak wawkikunawa pakta kawsay. ²³ Yanka nishpa

nima imapi yanapak rimanakunapi ama satiriychu, nima sakiychu tantarishkaykichipi shukkuna chasna rimanakushpa katinankunapa. Ña yachanki runakuna chasna rimanakushpankuna piñanakushpa kawsanankunata.

²⁴ Ñukanchikunaka Jesukristupa kamachinan runakuna kashpanchi mana piñanakushpa kawsananchi tiyanchu. Tukuy runa masinchikunata yuyashpa kawsananchi tiyan. Ali yuyaywa runa masinchikunata kunananchi tiyan. Alita yachachinata yachananchi tiyan. Shukkuna ñukanchita mana alita rurashpankuna mana piñarishpa nima rantipashpa ali yuyaywa sinchikurishpa kawsananchi tiyan. ²⁵ Chay manana Jesukristuta kasunayak runakunata yuyashpa alita kunananchi tiyan. Chasna kunashpanchimi chapanchi Yaya Dios paykunata yanapanapa kuti kasunankunapa. Chasna kasukkunana kashpankuna riksinkakuna Yaya Dios shiminpi riksichishkan shutipa kashkata. ²⁶ Chasna atipankakuna kishpinata supay paykunata llullachishkanmanta. Paypa munashkanllata rurankunapa llullachiy tukushkankunamanta kuti atipankakuna alita yuyarinata, supaypa munashkanta manana ruranankunapa.

Imashnami runakunaka kawsankakuna Jesús shamunan punchakama

3 Wawkini, kayta alita yachanayki tiyan, Jesukristu kuti kay allpama shamunanka kuchupi kashpan runakunaka yapa millaypata rurashpankuna achkata parisinanchita. ² Runakunaka paykuna kikinpa munashkankunallatami rurankakuna, yapa kullkita munashpalla kawsankakuna. Paykuna kikinta atunyachishpa rimakkuna kankakuna. Shukkunamanta ashwan ali kani nishpa yuyarinkakuna. Yaya Diosmanta millaypata rimankakuna, yayankunata mana kasunkakunachu. Nima imamanta yachankakunachu agradesinata. Yaya Diospa munashkanta mana kasunkakunachu. ³ Paykunaka nima pita yuyankakunachu, nima maykanwa llakichinakushpa kawsankakunachu. Shukkunamanta llullashpa rimankakuna. Paykunapa aychankuna munashkallata rurashpa kawsankakuna. Mana llakichishpachu runa masinkunata parisichinkakuna. Mana munankakunachu alikunata rurashpa kawsanata. ⁴ Runa masinkunata riksichishpa apichinkakuna. Mana alita yuyarishpa imatapas rimashpa rurashpa kawsankakuna. Paykuna kikin yuyayninkunapi atunyachirishka kankakuna. Yaya Diosta yuyanankunaranti yanka nishpa paykuna kikin munashkankunallata rurashpa kawsankakuna. ⁵ Paykunaka Yaya Diosta kirikkunashinami rikurinkakuna. Chasna rikurishpankunapas kawsanankunawa rikuchinahun Yaya Diospa yachayninta mana riksik kanankunata. Wawkini, chay mana ali rurak runakunawaka ama ishkayaychu, paykunamanta anchuriy.

⁶ Shukkuna paykunamanta alishina tukushpa shuk wasikunapi yaykunahun utkalla kirik warmikunata llullachinankunapa paykunatana kasushpa kawsanankunapa. Chay warmikunaka yapa uchata rurashpa

kawsapayashpankuna chay uchakunata rurashkankunawa yuyayninkunapi llashawa nitirishkashina kashpankuna achka millaypa munanankunata yuyarishpa kawsanahun. ⁷ Tukuy uras yachakuhushpankunapas mana atipanahunchu asirtanata Yaya Dios shiminpi riksichishkan shutipa kashkata.

⁸ Ñawpa Egipto allpapi chay ishkay puruhukuna Janes shutiyu Jambres shutiyu Yaya Diospa runan Moisesa chiknishpa rimarkakuna: Kanka manami Yaya Diospa rimashkantachu yachachinki nishpa. Chasnalatatami kunanpas chay mana alita yachachikkuna shutipa kashkata chikninahun. Mana alita yuyarishpankuna millaypa yuyayyu kanahun. Jesukristuta kirishkankunaka mana ali kananta rikuchirkakuna. ⁹ Chasna yanka nishpa rimakkunaka mana ñukanchita atipankakunachu llullachinata. Ñukanchikuna Yaya Diosta kasushpa kawsashpanchika yachashunchimi chay runakuna yuyay illashina kanankunata. Chasnalatatami ñawpapas Yaya Diosta kasuk runakunaka yacharkakuna chay ishkay puruhukuna yuyay illashina kashkankunata.

Pablo Timoteota kunashpan sinchikuchin

¹⁰ Wawkini, kanka yachachishkaynita alita yachakushpayki kasushkanki. Alita rurashpa kawsanaynita katishkanki. Tukuy uras Yaya Diospa munashkanta kasunata munahushkaynita yachashpayki kanpas chasnallatata kawsanki. Kristuta kirishpa, runa masinikunawa yuyanakushpa, ali yuyaywa sinchikurishpa parisinakunata awantashpa kawsahushkaynita yachashpayki kanpas chasnallatata kawsanki. ¹¹ Antiokia llaktapi, Ikonio llaktapi, Listra llaktapipas runakuna yapa chikniwashpankuna parisichiwashkankunata yachashpayki kanpas parisichiy tukuhushkaykipi ñukashina sinchikunki. Tukuy chaykunamantami Yaya Dioska yanapawashpan kishpichiwaraka. ¹² Ña yachanchi Jesukristuta kirikkuna kashkanchirayku Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanata munashpanchi runakuna ñukanchita chiknishpa parisichinankunata. ¹³ Millaypa yuyayyu runakunaka, llullachik runakunapas ashwanta ashwanta mana alitachu rurashpa kawsankakuna. Shukkunata llullachishpankuna shukkunana paykunata llullachinkakuna.

¹⁴ Chay runakuna chasna kawsahushpankunapas kanka yachachishkaynita yachakushkaykita alita kasushpa kawsay. Chay yachachishkaynika shutipa kananta kirishkanki. Alita yachanki pimantami yachakushkanki. Ñuka Yaya Diosta alita kasushpa kawsashpayni yachachishkaynita ali kananta riksichishkani. ¹⁵ Yuyariy wawamanta pacha Yaya Diospa killkachishkanta yachakushkaykita. Chaymi ñukanchita yachachin alita Jesukristupi sinchikushpa kawsahushpanchi uchata rurashpa kawsanamanta kishpichiy tukuhushkanchita. ¹⁶ Yaya Diospa killkachishkanka paypa Espiritun runakunata yuyachishpanmi killkarishka kahun. Chasna kashpan ñukanchita alita yanapan ali kashkata yachakunanchipa. Mana ali

rurashkanchikunata riksichin. Chaymanta yachachin imashnami alikunata rurashpa kawsashunchina. Ñukanchita yachachishpa kunashpa yanapan alillata rurashpa kawsananchipa. ¹⁷ Chasna Yaya Dios killkachishkanwa ñukanchi paypa runankunata yachachin tukuy alikunata atipananchipa ruranata.

4 Kristu Jesús kutikashka shamunka tukuy runakunata kamachik kananpa. Chasna shamushpan wañushkakunata kawsakkunatapas tapunka alitachu rurashkakuna manachu nishpa. Chayta yuyarishpayni paypa rikushkanpi Yaya Diospa rikushkanpipas kanta sinchita kunashpa rimani: ² Yaya Diospa shiminta alita yachachiy. Runakuna alita kasushpankuna mana kasunayashpankunapas tukuy uras alita yachachiy. Ali yuyaywa mana piñarishpa runakunata yachachiy alita rurashpa kawsanankunapa. Rurashkankuna mana ali kashpanka paykunata alita kunashpa yanapay alitana rurak kananakunapa. Shukkuna mana kasunayashpankunata alita asirtachiy imashnami tukunkakuna, chaymanta rimay manana chasna katinankunapa. Kasuk runakunata alita kunashpa sinchikuchiy.

³ Shuk punchami chay suma ali yachachinakunata manana uyanayankakunanachu, ashwan paykuna kikinpa munashkankunallatami katinayankakuna. Chasna kashpankunami paykunashina yuyarik achka yachachikkunata maskankakuna paykuna kikinpa munashkankunata yachachinankunapa. ⁴ Yaya Dios shiminpi riksichishkan shutipa kashkata kasunankunarenti, chay runakunaka yanka rimana shimikunatana kasunkakuna. ⁵ Kanka wawkini, tukuy uras alikunallata rurashpa kawsay. Runakuna kanta chiknishpankuna parisichihushpankunapas chay suma ali shimita Jesukristu ñukanchita kishpichinanmanta yachachishpalla katiy. Jesukristupa kamachinan runa kashpayki alita paktachiy paypa munashkanta.

⁶ Yaya Diospa shiminta alita yachachihushkayni-raykumi ñukataka wañuchinayawahunkuna. Chasna wañunayniwa Yaya Diosta kawsaynita kushpa kushichishami, imashnami saserdotenchikuna vinuta talishpa rurapayanahun shuk obeha maltata wañuchishpa Yaya Diosta kushichishpa rupachihushkankunapi. Ñami paktarihun wañuchiwanankuna punchaka. ⁷ Ñukaka Jesukristuta kirishkaynimanta pachami parisishpaynipas kunankama alita kasushpa kawsashkani. Runakuna piñarishpankunapas paypa shiminta yachachishpalla katishkani. Chasnami Jesukristu ruranaynipa munashkanta paktachishkani kay kawsahushkaynipi. ⁸ Chasna alita rurashpa kawsashkaynirayku alillata rurak tukuy runakunata rurashkankunamanta tapushpan rimak Amunchi Jesukristuka kuti shamushpan sumakta kushichiwanka. Mana ñukallatachu chasna alita kushichinka, ashwan tukuy paypa shamunanta alita yuyashpa chapahuk runakunatapas chasnallatatami kushichinka.

Pablo kartanta tukuchihushpan rimashkan

⁹ Wawkini, utkalla rikuk shamuway. ¹⁰ Wawki Demaska Jesusta mana kirikkunashina kawsanata munash-

pan sakiwashkami. Tesalónika llaktama rishka. Wawki Kresenteka rishkami Galasia allpapi llaktakunama yachachinanpa. Wawki Titopas Dalmasia allpapi llaktakunama rishka. ¹¹ Wawki Lukasllami ñukawa kaypi kiparishka. Shamuhushpayki wawki Markusta pushamupay ñukata tukuy imapi yanapawanana. ¹² Wawki Tikikotaka Efeso llaktamami kachashkani kirikkunata chaypi yanapanana. ¹³ Shamuhushpayki kapaynita apamupay, Troas llaktapi wawki Karpopa wasinpi sakishkaynita. Chaymanta libruynikunata apamupay. Tukuymanta ashwan munaynima apamupanaykipa chay karamanta rurarishkapi killkarishkakanata.

¹⁴ Fierrota tarawak Alejandro shutiyu chikniwashpan achka mana alikunata rurashkanwa arkawarka. Chasna parisichiwashkanraykumi Yaya Dioska payta kastiganka. ¹⁵ Chay Alejandroka yachachishkaynita mana ali kananta rimashpa yachachihushkaynipi yapa arkawashka. Chayrayku mana kasuychu llullachishpa yanka rimahushkanta.

¹⁶ Kay Roma llaktapi kamachik apukunapa puntanpi churay tukushpa puntiru tapuwahushkankunapi nima shuk wawkinchikuna yanapawashkakunachu ayninata, tukuymi sakiwarkakuna. Chasna sakiwashpankunapas mana munanichu Yaya Dios paykunata kastiganana.

¹⁷ Amunchi Jesukristumi chay apukunapa puntanpi kahushkaynipi sinchikuchiwashpan sumakta yanapawashka tukuy mana israel runakunatapas paypa shiminta yachachinata paktachinaynipa. Chasna Yaya Dios munashkanshina paykunapas Jesús runakunata kishpichinanmanta uyashkakuna. Yaya Dios yanapawashpan kishpirkani mana chay chikniwak apukuna wañuchiwanankunapa. ¹⁸ Chasnallatatami payka kuyrawanka tukuy mana alikunamanta. Kuyrawankami siluma pushawanana kushilla paywa kawsak rinaynipa. Tukuy runakuna tukuy uras wiñayparayku payta atunyachishpa kushichinahuchun. Chasna kachun.

Ña kartanta tukuchihushpan Pabloka tukuy kirikkunata saludan

¹⁹ Wawkini Timoteo, saludapay paninchi Priskata, wawkinchi Akilata, wawkinchi Onesiforopa ayllunkunatapas. ²⁰ Wawkinchi Erastoka Korinto llaktapimi kiparishka. Wawki Trofimotaka unkushkatami sakishkani Mileto llaktapi.

²¹ Wawkini, manara tamya killakuna paktahushpanra utkalla shamuy.

Wawkinchi Eubulo, wawkinchi Pudente, wawkinchi Lino, paninchi Klaudia, chasnallatata tukuy kaypi kahuk kirikkunapas kanrayku saludata kachahunkuna.

²² Amunchi Jesukristu tukuy uras kanwa kashpan munashkanta kanpi paktachichun. Yaya Dios tukuy kankunata llakichishpan yanapachun. *Chayllata killkashkani. Wawkiki Pablo*

TITORAYKU KILLKA

Pablo killkan Titorayku

¹ Munashkayni wawkini Tito, ñuka kani Pablo, Yaya Diospa kamachishkan, chaymanta Jesukristupa apostolnin. Akllashka kani tukuy kankuna Yaya Diospa akllashkan masinikunata yachachishpa yanapanaynipa alita paypi sinchikushpa kawsanaykichipa, chaymantapas shutipa kashkata alita riksinaykichipa imashnami Yaya Diospa rikushkanpi ali kashunchi nishpa. ² Paypa rikushkanpi ali kashpanchi paywa wiñaypa siluma kawsak rinanchita yachanchi. Manara kay allpata ru-rahushpanra mana llullak Yaya Dios ña rimarka ñukanchi runakuna wiñaypa paywa pakta kawsananchita. ³ Yaya Dios chay rimashkan shiminta riksichinan puncha kunan ña paktarishpan ñukanchita riksichishka. Ñukanchita kishpichik Yaya Dioska ñukata churawashka, paypa rimashkanta yachachishpayni chay shiminta riksichinaynipa.

⁴ Kanka kikin wawaynishinami kashpayki ñukawa pakta Kristuta kirik kashkaykirayku kay kartata killkahuni kanrayku. Yayanchi Dios, ñukanchita kishpichik Jesukristupas kanta llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykipa.

Jesukristuta kirikkunata yachachik Titomanta riman

⁵ Wawkini Tito, chay Kreta islapi kanta sakishkani, chaypi rurananchipa pishishkata ruranaykipa. Karan llaktapi kirikkunamanta shukkunata akllashpayki churay yachachikkunata yanapashpa kirikkunata sinchikuchik wawkikuna kanankunapa, imashnami kanta rimarkani chasna. ⁶ Chay akllanayki wawkika alita kawsak runa kanan tiyan, nima pi millaypata rimanankunapa paymanta. Chaymantapas shuk warmiyulla kanan tiyan. Wawankunapas Jesukristuta kirik kanankuna tiyan, nima pi rimanankunapa millaypata rurak wawakunami kaykunaka, yayankunatapas mana kasunahunchu nishpa.

⁷ Yaya Diospa runankunata yuyachinanpa yanapananpa churashka kashpan alita kawsak kanan tiyan, nima pi millaypata rimanankunapa paymanta. Mana kanan tiyanchu pay kikinpa munashkanllata rurak, nima pita kasuk. Chaymanta mana piña, mana machaysiki, mana makanakuysiki, nima kullkita llullachishpa apiysiki kanan tiyan. ⁸ Ashwan payta pasyak runata alita wasinpi yaykuchik kanan tiyan. Tukuy shunkunmanta pacha alikunata rurak kanan tiyan, sumakta yuyarik, tukuy runa masinkunata chasnalla Yaya Dios munashkanshina rurak, Yaya Diosta alita ka-

suk, pay kikinta mana ali ruranakunamanta kuyrarinata yachak kanan tiyan. ⁹ Shutipa Yaya Diospa shiminta kirik masinkunata yachachihushkanta paypas alita paktachinan tiyan. Chasnallami atipanka shukkunata chay suma ali yachachihushkan shimita yachachishpa sinchikuchinata, chaymantapas Yaya Diospa shiminta mana munakkunata pantachishkankunata riksichishpa yanapanata.

Yanka mana Yaya Diosta kasushpa yachachikkunamanta riman

¹⁰ Wawkini, kirikkuna chawpipi tiyan achka runakuna Yaya Diosta mana kasunata munakkuna. Paykunaka yanka shimikunata yachachishpa runakunata llullachishpa kawsanahun. Tukuymanta ashwan chasna llullachishpa yachachinahun Moisespa killkashkanta kasuk achka israel masinikuna. ¹¹ Chay llullachik runakunaka chasna yanka mana ali yachachinaku-nawa achka runa masinkunata ayllunkunanti llullachinahun. Kullkita apinata munashpankunalla chasna yanka mana alita yachachishpa purinahun. Chay yanka yachachihukkunataka chunllayachinanchi tiyan mana chasna yachachinankunapa.

¹² Chay Kreta islamanta shuk killkata yachak runa paypa ayllunkunamanta rimarka kasna: Kay Kreta islapi kawsak masinikunaka yuyay illa, llullaysikikunami kanahun. Chaymanta upyaysiki, mikuysiki, killaysiki kanahun nishpa. ¹³ Chay runapa chasna rimashkanka shutipami karka. Chayrayku wawkini, chay Kreta islapi kirik masinchikunata sinchi shimiwa kunashpa yachachiy Yaya Diosta kasushpa alita kawsanankunapa. ¹⁴ Chaymanta yachachiy chay israel masinikunapa yuyayninkunamanta yanka rimanankunata mana kasunankunapa. Yachachiy shutipa kashkata mana kasuk runakunapa kamachishkankunata mana kasunankunapa.

¹⁵ Ña yachanchi maykankunami ali yuyaywa kanahun, alikunallata yuyarishpa kawsanahun, paykunarayku tukuy Yaya Diospa rurashkanka ali kananta. Ashwan Yaya Diosta mana kasuk runakunaka mana alita yuyarik kashpankuna nima ima ali paykunarayku tiyanchu. Yapa millaypakunatami yuyarik kanahun. Ali kashkata yachashkankunata mana kasushpankuna ali kashkata manana alita yachanahunchu. ¹⁶ Paykunaka Yaya Diostami riksinchi nishpa rimanahun. Chasna rimashpankunapas mana Yaya Diosta riksik runakunashinami kawsanahun. Chasna kashpankunami mil-

laypata ruranahun. Yaya Diosta mana kasuk kashpankunami mana atipanahunchu alikunata ruranata.

Pablo Titota kunan alita yachachinanpa

2 Kanka wawkini, Yaya Diospa shiminta alita yachakushpayki chay kirikkunata suma ali yachachinankunata yachachinayki tiyan, imashnami Yaya Diosta kasushpa alita rurashpa kawsankakuna. ² Tukuy chay ruku wawkikunata yachachiy, mana machashpa, nima ukupanakushpa, alita yuyarishpa kawsanankunapa. Chasna kawsahushpankunami shukkunaka alita paykunamanta rimankakuna. Chaymanta yachachiy Yaya Diosta alita kirinankunapa, runa masinkunawa alita yuyanakushpa, paykunata yanapahushkankunapi mana sampayashpa kawsanankunapa. ³ Chasnallatata tukuy paya panikunata yachachiy alita rikuchishpa kawsanankunapa, imashnami Yaya Diosrayku kawsakkuna kawsanankuna tiyan. Mana shukta shukta rimashpa purinahuchun. Mana machashpa kawsanahuchun. Alita rikuchishpa kawsashkankunawa alikunata yachachinahuchun. ⁴ Chasnami mushu kusayu panikunata yachachinkakuna kusankunata wawankunata yuyashpa kawsanata, alita yuyarishpa, alita rurashpa kawsanankunapa, wasipi ruranakunata alita ruranata, shukkunata yuyashpa yanapanata, kusankunata sumakta kasunata, mana millaypa ruranakunapi satirishpa kawsanankunapa. Chasna kashpankunami paykunata rikushpankuna nima pi rimankachu Yaya Diospa shimin mana alichu nishpa.

⁶ Chaymanta wawkini, chay musu wawkikunata, shipas panikunatapas kunashpa yachachiy, alita yuyarishpa mana paykuna kikin munashkankunallata rurashpa kawsanankunapa. ⁷ Kanka alillata rurashpa kawsay, kanta rikushpankuna paykunapas alita rurashpa kawsanankunapa. Paykunata ali yuyaywa ali shimikunawa yanapak yuyaykunata kushpa yachachiy. ⁸ Chasna alita rimashpa yachachishpaykimi chay Jesusta mana kirik runakunaka pinkarinkakuna. Mana atipankakunachu ñukanchimanta millaypata rimanata.

⁹ Patronymu wawkikunata panikunata kunay mana aynishpa tukuy ima kamachihushkankunapi alita kasushpa patroyninkunata kushichinankunapa. ¹⁰ Mana shuwanahuchun, ashwan nima imata apishpa sumakta tarawanahuchun, tukuy runakuna rikushpankuna asirtanankunapa maytukuy sumami ñukanchita kishpichik Yaya Diospa shiminka paykunata yachachihushkanka.

¹¹ Yaya Dioska ñukanchita riksichishka yapa yuyashpan llakichishkanta, tukuy ñukanchi kay allpapi kawsak runakuna atipananchipa kishpishka kanata.

¹² Yaya Dioska chasna ñukanchikunata yuyashpanmi yachachin, payta mana kasushpa, ñukanchi kikin mana ali munashkanchikunata rurashpa kawsashkanchita ña sakishpanchi yuyaywana, alillata rurashpa, payta kasushpa kawsananchipa kay allpapi. ¹³ Chasna kawsananchi tiyan atun yachayyu Yayanchi Dios ñukanchita Kishpichik Jesukristu suma yachayninwa

chuyahlla rikurishpa kutikashka shamunanta chapahushkanchirayku. Chasna paypa shamunanmanta yachashpanchimi alita kushikushpa payta chapashpa kawsahunchi. ¹⁴ Jesukristuka kruspi wañurka ñukanchikunata mana alita rurakkuna kashkanchimanta kishpichinanpa. Payka ñukanchita uchanchikunamanta llakichishpan shunkunchita pichashka paypa runankuna kananchipa, tukuy munaywa alikunatana ruranayakkuna.

¹⁵ Wawkini, kay rimashkaynita tukuy kirikkunata yachachinayki tiyan. Kirikkunata sinchikuchiy mana ali ruranakunata mana ruranankunapa. Rurashkankuna mana ali kashpanka Yaya Dios kushkan yachaywa paykunata alita kunashpa yanapay alitana rurak kanankunapa. Chasna alita kunashpa yachachinki nima pi rimanankunapa mana munanichu kasunata paytaka nishpa.

Jesukristuta kirikkuna alita rurashpa kawsanankuna tiyan

3 Chay wawkikunata panikunatapas yuyachiy, tukuy llaktakunapi kamachik apukunata alita kasushpa kawsanankunapa. Yachachiy apunkuna shuk ali imapi tarawachishpankuna ali munaywa ruranankunapa. ² Chasnallatata paykunata yuyachiy, mana shukkunamanta millaypata rimanankunapa, nima piwa piñanakushpa kawsanankunapa. Ashwan tukuy runakunawa llakichinakushpa kawsanahuchun, mana yuyarishpa paykunamanta pasa kanankunata.

³ Ñawpaka ñukanchikunapas chay runa masinchikunashina Yaya Diosta mana kasuk, mana yuyarinayu, mana alita rurak karkanchi. Mana ali munashkanchikunata musyashkanchikunata kasushpa, ñukanchi kikinllata kushichinata munashpa kawsapayarkanchi. Millaypata rurashpa, piñarishpa, maykanpa ima tiyashkanta munarishpa, shukkunawa parihuyanayashpa kawsapayarkanchi. Chasnallatata chikniy tukushpa, chikninakushpa kawsapayarkanchi.

⁴ Ashwan Jesukristu shamushpan ñukanchita Kishpichik Yaya Dios ali shunku kananta, ñukanchi runakunata yapa yuyahushkanta paywa rikuchirka. ⁵ Ñukanchita llakichishkanraykumi mana alita rurak kashkanchimanta kishpichishka. Manami kishpichishkachu alikunata rurashkanchirayku. Ñukanchita kishpichishpan yakuwa mayllashkashina uchanchikunamanta pichay tukushkanchi mushumanta wawayarishkashina kananchipa. Yaya Diospa Espiritun ñukanchita mushuyachishpanmi kunanka alitana rurashpa kawsahunchi. ⁶ Ñukanchita Kishpichik Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dioska Espiritunta mana mitsashpachu ñukanchima kachamushka. ⁷ Chay Espiritunta ñukanchita kushka, ñukanchita llakichishpan paypa rikushkanpi ucha illa kananchipa, chaymantapas atipananchipa paywa wiñaypa kawsakinata, maykantami chapashpa kahunchi. ⁸ Tukuy kay yachachishkaynika shutipami.

Chayrayku munani kay yachachishkaynita yachachishpalla katinaykipa, Yaya Diosta kirik mas-

inchikuna alita yachakushpankuna alita rurashpa kawsanankunapa. Chasna kawsanami ali kan ñukanchi runakunarayku. ⁹ Chaymanta ama yanka rimanakushpa kawsaychu. Chay pikunamantami ñawpamanta pacha mirashkakuna nishpa killkarishkakunamanta rimanakunankunapi ama satiriychu, nima piñanakunapi, nima chikninakushpa kawsanapi. Chasnallatata Moisespa killkashkan kamachishkamanta yanka rimanakunapi ama satiriychu. Chasna rimanakunaka yanka nishpami kan, nima imapi yanapanchu.

¹⁰ Shuk runakuna chay ali yachachishkanchimanta chikanta yachachishpa shukkunata pantachichishpankuna kirikkuna manana shuk yuyayllawa kawsanankunapa, paykunata sinchita kunay mana chasna katinankunapa. Chasna kunashpayki mana kasunayashpankunaka tantarinaykichimanta wichuy.

¹¹ Mana kasunayashpankunaka ña yachanki mana alita yuyarishpa, mana alita rurashpa kawsahushkankunata. Mana alita rurahushkankunata yachashpankunata chasnalla katishpankuna paykuna kikin kastigay tukunankunata maskanahun.

Titopa rurananmanta riman

¹² Wawkini, kay Nikópolis llaktapimi kahuni. Kaymantami wawki Artemasta kanma kachasha. Pay mana atipashpanka rinata, wawki Tikikotami kachasha. Chay wawki paktashpan utkalla shamuy rikuwanaykipa. Kaypimi munani tamyá punchakunata pasanata.

¹³ Chay ishka alita yachachik wawkikuna chay abogado Senas shutiyuta, chaymanta wawki Apolostapas shuk llaktakunama rihushpankuna tukuy ima munashkankunata kuy nima ima paykunata pishinanpa.

¹⁴ Chaymanta tukuy kirik masinchikunata yachachiy ali munaywa alikunata rurashpa kawsanankunapa. Nima imayukunata yanapanahuchun. Chasna rurashpankunami Jesusta kirishkankunaka mana yankachu kanka.

Pablo saludan kirikkunata

¹⁵ Tukuy ñukawa kahuk kirik masinchikuna kanrayku saluduta kachanahun. Chasnallatata kanpas ñukanchita yuyak Jesukristuta kirik masinchikunata saludapay.

Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun.
Chayllata killkashkani. Wawkiki Pablo

FILEMONRAYKU KILLKA

Pablo Timoteowa Filemonta saludanahun

1 Munashkanchi wawkinchi Filemón, ñuka Pablo wawki Timoteowa pakta kay kartata kanrayku killkahunchi. Ñuka Pablo Jesukristupa shiminta yachachik kashpaynimi kay karselpi churawashkaku-na. Kan yuyashkanchi wawkinchi ñukanchishina Jesukristupa shiminta yachachikrayku kay kartata killkahunchi. ² Chaymanta paninchi Apiarayku, ñukanchishina sinchita parisishpa yachachik wawkinchi Arkiporaykupus, tukuy wasikiipi tantarik wawkikuna panikunaraykupus kay kartata killkahunchi. ³ Yayanchi Dios, Amunchi Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Pablo rima Filemonmanta kushikushkanta

⁴ Wawkini, ñuka Pablo yachashkani Amunchi Jesusta kirishpa, tukuy kirik masinchikunatapas alita yuyashpa kawsahushkaykita. Chayta yachashpaynimi tukuy uras mañahushpayni Yaya Diosta agradesini kanrayku. ⁶ Kan Jesusta kirihushkaykita shukkunata rimashpa kawsahunki. Chayraykumi Yaya Diosta mañani kanta yanapananpa ashwan alita ashwanta ashwanta asirtanaykipa pay ñukanchipi yapa alita rurashkanta Kristuta kushichishpa kawsananchipa. ⁷ Yapa kushilla kahuni, chaymantapas alita sinchikushkani kirikkunata yuyashpa kawsahushkaykita yachashpayni. Wawkini, paykunata alita sinchikuchishkaykirayku kushikushkani.

Pablo Filemonta tapun Onesimota llakichinanpa

⁸ Alita rurak kashpayki shuk imata ruranaaykipa tapunayani. Kristupa kamachishkan kashpayni atipaynima kanta kamachinata. ⁹ Chasna kamachinata atipashpaynipas mana kamachishkaykichu, yuyanakuwashkanchiraykumi kanta tapuni kasuwanaykipa. Ña ruku kashpayni chaymanta Kristu Jesuspa shiminta yachachishkaynirayku kay karselpi kahushpayni kanta tapuni Onesimorayku. Payka kay karselpi Jesukristumanta yachachishkaynita kirishkanraykumi kikin wawaynishina tukushka.

¹¹ Kay rantishkayki runa Onesimoka ñawpa kanrayku mana alitachu kasushpa tarawak karka. Kunanka mana chasnanachu. Ñukata alitami yanapawahun, kanma kutishpan kantapas alitanami kasushpa yanapanka.

¹² Kay wawkinita kunan kanma kachahuni. Yapa yuyashkayni wawkini kashpan ñukatashina alita

yaykuchiy. ¹³ Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachihushkaynirayku kay karselpi kahushpayni munaynima karka kay wawkini Onésimo ñukawa kiparishpan kanranti yanapawananpa. ¹⁴ Chasna munashpaynipas kan manara ari nishpaykika manami atipanichu payta kiparichinata. Manami munanichu kan mana munakta paywa yanapawanaykita. Ashwan ali kama, kan kikin munashpayki paywa yanapawanaykipa.

¹⁵ Onesimoka shuk punchakunatachari kanmanta anchuchirishka kashka, chaymanta wiñayparayku kanwa kawsananpana. ¹⁶ Mananami rantishkayki runashinallachu kanwa kawsanka, ashwan kunanka kamachinaykimanta ashwan tukurka. Yuyashka wawkinchimi tukushkana. Ñukaka payta yapami yuyani. Kanka ñukamanta ashwan pasata yuyanayki tiyan, kanta yanapak runayki kashkanrayku chaymantapas Jesukristuta kasuk masiki tukushkanrayku.

¹⁷ Imashnami ñukata kikin wawkikitashina yuyawan-ki, chasnallatata paytapas yuyashpayki wasikiipi yaykuchiy. ¹⁸ Wawki Onésimo shuwashpa mitikushka kashpanka chasnallatata shuk imamanta kanta liwihushpanka ñukami pagashkayki. ¹⁹ Ñuka kayta kikin makiniwa killkahuni pagashkaykimi nishpa. Chasna rimashpaynipas ama kunkaychu kanta yachachishkaynirayku Jesukristuta katik tukushkaykita. Chasna kashpanmi kanka achkata liwihahukshina kahunki.

²⁰ Chayrayku wawkini, parihu Jesukristuta kirikkuna kashpanchi kay wawkinchita alita wasikiipi yaykuchipay. Chasnashpayki shunkuynita kushichipay, imashnami ali kan rurananchipa Kristuwa shukllashina tukushkanchirayku.

²¹ Chasna killkani yachashpayni kasuwanaykita. Yachanimi tukuy munashkaynimanta pasata ruranaaykitapas.

²² Chaymantapas shuk kwartuykita alichapay wasikiipi paktanaynipa. Kirini Yaya Diosta mañahushkaykichirayku pay ñukata kuti kankunama paktachinata.

Wawkikuna saluduta kachanahun Filemonrayku

²³ Wawkinchi Epafraspas Kristu Jesuspa shiminta yachachishkanrayku karselpi churay tukushka masini kanrayku saluduta kachahun. ²⁴ Chaymanta Yaya Diospa shiminta yachachik masinikuna Markus, Aristarko, Demas, Lukaspas kanraykumi saluduta kachahunkuna.

²⁵ Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpan munashkanta karan shuk kankunapi paktachichun. *Chaylata killkashkanchi. Wawkikichi Pablo, Timoteo*

HEBreo RUNAKUNARAYKU KILLKA

Jesukristuka ñukanchima shamurka Yayan Diosta rik-sichinanpa

1 Ñawpa Yaya Dioska kacharka paypa yachayninwa yachachikkunata, yaya rukunchi wañukunata achka kuti yachachinankunapa chikan chikan yachachinakunawa. ²Ashwan kunan kay allpa tukuri-hushkan punchakunapi Wawan Jesukristutami kacharka yuyarishkanta ñukanchita riksichinanpa. Manara nima ima tiyahushpanrami Yaya Dioska Wawanwa pakta tukuy tiyashkata rurarka. Chaymanta payta churarka tukuyta kamachik kananpa. ³Jesukristumi ñukanchita riksichin Yayan Dios chuyahlla punchashina yapa ali, chaymantapas atun yachayyu kananta. Pay tukuy kananwa rikuchishkanwa riksichin imashnami Yaya Dioska. Payka yapa yachayyu rimashkanllawa tukuy ima tiyakkunata kuyran. Paymi kay allpama shamushpan ñukanchiranti wañushpan uchanchikunamanta picharka. Chaywashami siluma rishpan tukuyamanta pasa atun yachayyu Yayan Diospa kuskan partima tiyarirka paywa pakta tukuyta kamachinanpa.

Yaya Diospa Wawanka angelkunamanta pasa yachayyumi kan

⁴Yaya Dios Jesukristuta churarka tukuy angelkunamanta ashwan yachayyu kananpa. Payta Wawayni nishpan tukuy angelkunamanta pasa kananta rikuchirka. ⁵Nima shuk angelta rimarkachu:

Kanka kikin wawaynimi kanki, kunan kanta wawata rurashkaynirayku nishpa. [†]

Chaymantapas nima shuk angelta rimarkachu:

Ñukaka yayaykimi kani, kanka kikin wawaynimi kanki nishpa.

Ashwan Kristullatami chasna rimarka.

⁶Chaymanta Yaya Dioska shuklla Wawanta kay allpama kachahushpan tukuy paypa angelkunata rimarka: Chay wawaynita kushichiychi nishpa.

⁷Chay angelkunamantaka kasna rimarka:

Paykunataka wayratashinami, nina sintihuktashinami kachani munashkaynita ruranankunapa nishpa.

⁸Wawantakaranti kasnami rimarka:

Kanka Dios kashpaykimi kamachinki wiñayparayku. Kuska alillatami kamachinki.

⁹Kanka alillata munakmi kanki, chikninkimi millaypa ruranakunata. Chayraykumi ñuka Yayayki Dioska kanta akllashkani kamachinaykipa. Tukuy runa masakiku-

[†] *Rikuy Jesukristuta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 13.33, HEBreo Runakunarayku Killkapi 5.5, Biblia kastellanopi Salmos 2.7*

namanta kantaka ashwantami kushillayachisha nishpa.

¹⁰Chaymantapas Wawanta rimarka:

Kan Dios kashpaykimi nima ima tiyashpanra allpata silutapas rurashkanki.

¹¹Tukuy chaykunaka chinkarinkakunami, ashwan kanka chasnalla wiñaypa kawsanki.

Tukuy chaykunaka churarinashinami mawkayashpan liki liki tukunkakuna.

¹²Chasna tukushpankuna shuk mawka churarinatashinami wichunki.

Shuk mawka churarinata mushuwa kamyahukshina chay mawka allpata, mawka siluta wichushpa mushutana ruranki.

Tukuy allpa silu tukurishpankunapas kanka tukuy uras chasnallami kanki, wiñaypata kawsanki nishpa.

¹³Yaya Dioska Wawan Jesukristullatami rimarka:

Kuskayni parti tiyariy kamachinaykipa ñukawa pakta, kanta chiknik runakunata winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

Manami nima shuk paypa angelkunata chasna rimarkachu. ¹⁴Angelkunaka Yaya Diostami alita kasuk kanahun. Chasna kasuk kashpankunami Yaya Dioska paykunataka kachan, tukuy maykankunami kishpina kankakuna, chaykunata yanapanankunapa.

Kishpichirishka kashpanchi mana kunkaylla kawsashunchichu

2 Jesukristu tukuyta kamachinan kashpan akuychi chay uyahushkanchi shimita ashwan alita asir-tashpa kasushpa kawsashunchi. Pakta ali ñampita rihushkanchita pantachishpa chinkarinchima. ²Ñawpa Yaya Dioska paypa angelkunatami kachashpa kamachishkankunata Moisés wañuta riksichirka yaya rukunchi wañukunata yachachinanpa. Chay angelkunalla rimashkan kamachishkakunaka alita kasunankunapami karka. Tukuy chaykunata mana kasukkunataka Yaya Dioska rurashkankunashina kuskanpi kastiganan karka. ³Imashnashi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinchima, ñukanchita kishpichinanpa yapa ali atun yachaywa rurashkanta mana munashpanchika. Chasna ñukanchita kishpichinanmanta Jesukristu kikinmi puntiru yachachirka. Chaymanta maykankunami paypa rimashkanta yachakurkakuna, chaykunapas ñukanchita rimarkakuna shutipa kananta. ⁴Chaymantapas Yaya Diosmi paypa yachayninwa nima ima uras rikushkanchikunata, suma mana atipaypakunata, atun yachaywa ruranakunata ñukanchita riksichishka

yachananchipa shutipa pay ñukanchita kishpichinanta. Chasnallatatami Espiritunta ñukanchita kushka chay Espiritun karan shukta atipachinanpa pay munashkan-shina.

Jesukristuka shamurka runa tukushpan runa masinkunata yanapananpa

⁵Yaya Dioska manami angelkunataka rimarkachu chay rimahushkanchi shamuhuk mushu munduta kamachinankunapa. ⁶Ashwan Jesukristutami runa tukushpan rimarka chay mushu munduta kamachinanpa. Chasna kashpanmi Yaya Diospa killkachishkanpi shuk runa kasna riman:

Yaya Dios, ñukanchi runa kashpanchi manami nima imachu kanchi. ¿Imaraykuta ñukanchita yapa yuyanki?

⁷Kay allpapi kawsahushpanchirami kanpa angelkunata rimashkanki ñukanchimanta ashwan atipak kanankunapa. Chaymanta silupi paktashpanchimi ñukanchitaka ruranki kanshina suma atun yachayyuta, tukuy paykuna ñukanchita kushichinankunapa.

⁸Ñukanchita kushkanki yachaykita tukuy silupi kay allpapi tiyakkunata kamachinanchipa nishpa. Chasna kashpanmi yachanchi Yaya Dios ñukanchita kushkanta tukuy silupi allpapi tiyakkunata llamputa kamachinanchipa. Chasna rimashpanpas tukuyta kamachinanchitaka manarami rikuhunchirachu. ⁹Chasna kashpanpas yachanchi Yaya Dios Jesukristuta ña atun aputa rurashkanta yachayninwa kamachinanpana tukuyta. Kay allpama kachashpan runa tukushpan shuk ratulla angelkuna ashwan yachayyu karkakuna. Ñukanchita yapa llakichishpan Yaya Dios munarka Wawan Jesukristu ñukanchirayku wañunanpa. Chasna wañushpanra Yaya Dioska paytaka suma atun yachayninta kurka tukuy payta kushichinankunapa.

¹⁰Yaya Dioska tukuytami rurarka payraykulla kanankunapa payta kushichinankunapa. Chasna kashpan payka munan tukuy wawankuna paywa pakta suma chuyahllapi kawsanankunapa. Chayraykumi paykunarayku Kishpichik Jesukristuta kay allpama kacharka achkata parisinanpa. Chasna parisishpa wañushpanrami atiparka runakunata kishpichinata paywa wiñaypa kawsanankunapa. ¹¹Kunan tukuy Yaya Diospa wawankuna kanchi, ñukanchi maykankunami uchanchikunamanta picharishka kanchi, chaymanta Jesukristupas, maykanmi uchanchikunamanta pichashpa aliyachishka. Chayraykumi payka mana pinkanchu, ñukanchikunata wawkinikuna paninikuna nishpa rimanata. ¹²Kasnamo payka nin:

Yayayni Dios, yapa alimi kanki nishpa rimasha wawkinikunata paninikunata. Paykunawa tantarishpayni takinakunata takisha kanta kushichishpa nishpa.

¹³Chaymanta nin:

Ñukaka Yaya Diospimi sinchikuni nishpa.

Chasnallatatami riman:

Kaypimi kahuni, tukuy Yaya Diospa kuwashkan runakunawa pakta. Paykuna kanahun kikin wawaynikunashina nishpa.

¹⁴Imashnami ñukanchi runakuna nanayta unkuyta wañuyta parisinchi, yawaryu aychayu kashkanchirayku, chasnallatatami Jesukristupas wawayarirka ñukanchishina runa kananpa. Chasna runa tukurka wañushkanwa ñukanchita wañuchik supayta winsinanpa, manana atipananpa wañuywa manchachishpa ñukanchita kamachinata. ¹⁵Chayta rurarka ñukanchi runakuna wañuyta manchashkanchirayku tukuy uras kamachirishkashina kawsahushkanchimanta kishpichinanpa, manana wañuyta manchak, wañuywa manchachishpa kasuchik supayta kasukkuna kananchipa.

¹⁶Jesukristuka manami shamurkachu kay allpama angelkunata yanapananpa, ashwan payka shamurkami ñukanchi Abrahamshina payta kirik runakunata yanapananpa. ¹⁷Chayraykumi payka ñukanchishina runa tukunan karka. Chasnara atiparka ñukanchita lla-kichik, Yaya Diosta alita kasuk shuklla atun yachayyu saserdotenchi tukunata, Yaya Diospa puntanpi uchanchikunamanta paywa alichananpa. ¹⁸Pay kikin parisishkanrayku, chaymanta supay llullachinayashpa kamahushkanpi winsishkanrayku kunanka atipan ñukanchita yanapanata supay llullachinayashpa kamay tukuhushkanchipi.

Jesuska Moisesmanta pasami kan

³Wawwikuna panikuna, Yaya Dioska kankunata akllashka payraykulla kanaykichipa. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha Jesusta yuyariychi, maykanmi Yaya Diospa Kachashkan kashka paypa shiminta yachachinanpa, chaymantapas maykanmi shuklla atun yachayyu saserdote kan. Pay chasna kananta kirihushkanchita runakunata rimashpa kanchi. ²Chay Jesuska Yaya Diospa munashkanta alita paktachik kashka, imashnami ñawpa Moisés wañuka Yaya Diosta kasuk kashpan yaya rukunchi wañukunata alita yanaparka. ³Yuyariychi shuk wasita rurak amuta ashwanta valichinchi chay rurashkan wasimanta. Chasnashinami Jesuska Moisesmanta ashwanta kushichiy tukunan tiyan. ⁴Wasikunataka runakunami ruranahun, ashwan Yaya Dioska tukuy ima tiyakkunata ñukanchikunatapas rurashkami.

⁵Moiseska alita paktachik Yaya Diospa kamachinan runa karka Yaya Diospa akllashkan runankunata kamachinanpa. Yaya Diospa munashkanta rurashkanwa rikuchirka maykantami Yaya Dios achka watawashara rimashpa asirtachinan karka. ⁶Ashwan Kristuka Yaya Diospa shuklla Wawanmi. Yayan Diosta alita kasushpan ñukanchi paypa akllashkan runankunata ashwan alita kamachin. Kushilla mana sampayashpa shamunanta chapashpa kawsashpanchika chay paypa akllashkan runankunami kanchi.

Yaya Diosta mana saknamanta yachachin

⁷Yaya Diospa runankuna kashpanchi akuychi uyashunchi Yaya Diospa Espiritun ñukanchita rimahushkanta Yaya Dios killkachishkanpi rimashkata:

Kunan rimahushkaynita uyahushpaykichika alita kasuychi. Ama chay mana kasunayak yaya rukuykichi wañukunashina tukuychichu. Paykunaka chay chunlla chakishka allpapi purihushpankuna mana alitachu kasuwarkakuna. Ñukata kamawarkakuna alitachu manachu paykunata yanapani nishpa.

⁹ Ñuka paykunata chusku chunka watata yana-pashkaynita rikushpankunapas paykunaka ñukata kamawarkakuna alitachu manachu paykunata yanapani nishpa.

¹⁰ Chayraykumi piñarishpayni kasna rimarkani:

Paykunaka tukuy urasmi shunkunkunapi mana yu-yariwashpankuna ñukamanta anchurishka purinahun, mana kasunayawashpankuna nishpa.

¹¹ Chasna kashpanmi piñarishkaynipi rimarkani:

Shutipami kay rimashkaynitaka paktachisha. Manami nima ima uras yaykunkakunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa.

¹² Wawkikuna panikuna, kuyrariychi shunkuykicipi mana millaypa yuyaywa kanaykichipa, kawsa Yaya Diosta kirihushkaykichimanta mana anchurinaykichipa. ¹³ Ashwan kawsahushpaykichira karan puncha kankunapura sinchikuchinakuychi Yaya Diospa shimina. Chasna sinchikuchinakushpa kawsashpaykichimi supayka manami atipankachu kankunata llullachinata uchata rurashpaykichi manana Yaya Diosta kasunayakkuna kanaykichipa. ¹⁴ Kristuwa pakta kawsananchipaka puntiru payta kirishkanchishinalla mana sakishpa payllapi sinchikushpa kawsananchi tiyan. Chasna kawsashpanchirami paywa pakta kushikushpa kawsashunchi.

¹⁵ Kasnami killkarishkapi riman:

Kunan Yaya Diospa rimahushkanta uyahushpaykichika alita kasuychi. Ama chay ñawpa mana kasunayak runakunashina tukuychichu nishpa.

¹⁶ ¿Maykankunata Yaya Diospa rimashkanta uyashpankunapas mana kasunayarkakunachu? Tukuy Egipto allpamanta Moiseswa pakta llukshishka runakunami mana Yaya Diospa rimashkanta kasunayarkakunachu. ¹⁷ Chaymanta ¿maykankunatatata Yaya Dioska chusku chunka watata piñarishka karka? Chay mana payta kasunayak runakunatatami piñarishka karka. Chasna mana kasunayashkankunaraykumi Yaya Dioska kastigashpan chay chunlla chakishka allpapi wañurkakuna. ¹⁸ Chaymanta ¿maykankunatatata Yaya Dioska rimarka: Shutipami kay rimashkaynita paktachisha. Manami nima ima uras yaykunkakunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa? Chay payta mana kasunayakkunatatami chasna rimarka. ¹⁹ Chasna kashpanmi yachanchi chay runakuna Yaya Dios paykunata kunayashkan allpapi mana yaykunata atipashkankunata, payta mana kasunayashkankunarayku.

Yaya Dioswa kushikuna llaktanpi samananchimanta riman

4 Chayrayku Yaya Dios manara paktachishpanra paywa pakta kushikuna llaktanpi samananchita ri-

mashkanta, kuyrarinanchi tiyan, pakta kankunamanta shukkuna Yaya Diosmanta anchurishpaykichi manana yaykunkachimachu. ² Yaya rukunchi wañukunatatashina Yaya Dioska ñukanchitapas suma ali shimita ñukanchita kishpichinanmanta rimashka. Paykuna Yaya Diospa suma ali shiminta uyashpankunapas nima imapi paykunata yanaparkachu, chay shimita kirikkunawa pakta kirishpa mana kasunayashkankunarayku.

³ Ñukanchi Jesusta kirikkunaka yaykushunchimi Yaya Diospa kushikuna llaktanpi samananchipa. Chay payta mana kasuk runakunamantaka piñarishpami Yaya Dioska rimarka:

Shutipami kay rimashkaynitaka paktachisha.

Manami nima ima uras yaykunkakunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa.

Yaya Diospa chayta rimarka, tukuy rurashkankuna, chay kushikuna llaktapas chaypi paywa pakta samananchipa, kay munduta rurashkanmanta pacha ña rurashka kashpanpas. ⁴ Kasnami Yaya Diospa killkachishkanpi kanchisnin punchamanta riman:

Yaya Dioska tukuy rurashkanta tukuchishpan kanchisnin puncha samarkana nishpa.

⁵ Chay samana llaktata yuyachishpa Yaya Diospa killkachishkanpi kuti riman mana payta kasuk runakunamanta kasna:

Paykunaka manami nima ima uras yaykunkakunachu chay kushikuna llaktaynipi samanankunapa nishpa.

⁶ Chasna rimashpan yachanchi shukkuna tiyanan tiyan chaypi yaykunankunapa. Chay ñawpa kawsak runakuna mana atiparkakunachu yaykunata Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta mana kasushkankunarayku. ⁷ Chayrayku Yaya Dioska shuk punchata churashka chaypi yaykunanchipa. Kunan puncha nishpa rimashkanwa riksichirka kunan kananta. Achka wata yaya rukunchi wañukunata rimashkanwasha chay ali allpapi yaykunankunata Yaya Dioska yaya rukunchi David wañutaka killkachirka ña rimashkaynishina:

Kunan Yaya Diospa rimahushkanta uyahushpaykichika alita kasuychi. Ama tukuychichu mana kasunayak runakunashina nishpa.

⁸ Chay ali kamachik Josueka yaya rukunchi wañukunata chay Yaya Diospa rimashkan ali allpapi yaykuchishpan paykunaka Yaya Dios kunayashkan samanata mana riksirkakunarachu. Chay samanapi paktanahuma karka, Yaya Dioska achka watawasha mana kutikashka shuk puncha tiyananmanta rimamachu karka chay samanapi paktananchipa.

⁹ Chayrayku tiyanra tukuy Yaya Diosta kasuk runakunarayku kushikushpa paywa samanankuna. ¹⁰ Imashnami Yaya Dioska tukuy imata rurashkanwasha kushilla samarka, chasnallatatami ñukanchikunapas Yaya Diospa kushikuna llaktanpi yaykushpanchika tukuy rurashkanchikunamanta kushilla samashunchi.

¹¹ Yaya Dioswa kushilla samananchipaka akuychi sinchikushpa paypa shiminta alita kasushunchi. Chasna sinchikushpa katihushpanchimi nima maykan chay

ñawpa mana kasuk runakunashina kawsanan tiyanchu.

¹² Yaya Diospa shiminka kawsa yachayyu kashpan ishkanti parti wiluyu sablimanta ashwan pasa wiluyu pitihukshina pitishpan tukuy ukupi kashkata riksichin. Yaya Diosmanta kashkata, ñukanchi kikinmanta kashkata, tukuy yuyayninchikunapi shunkunchikunapi kashkata ñukanchita riksichin, chaymantapas yuyarinanchikunaka alichu manachu, ali yuyaywachu rurananchikunata ruranchi manachu nishpa. ¹³ Yaya Dioska tukuy yuyayninchikunatami alita riksichin. Paymanta nima shuk rurashkan runa atipanchu pakanata. Tapunan puncha paktarishpan tukuy rurashkanchikunamanta payta rimananchi tiyan.

Jesukristuka parisishkanraykumi shuklla atun yachayyu saserdotenchi kan

¹⁴ Ñukanchipa tiyan shuklla atun yachayyu saserdotenchi. Payka Jesús, Yaya Diospa Wawanmi. Kawsarimushkanwashami Yaya Diospa kawsanan silupi yaykushpan paypa kuchunpi paktarka. Chayrayku akuychi payllapi sinchikushpalla payta kirihushkanchita rimashpa kawsashunchi. ¹⁵ Kay shuklla atun yachayyu saserdotenchi manami kanchu sampayanata parisinata mana riksichin. Ashwan ñukanchitashina supayka paytapas achka kuti uchata rurachinayarka. Ñukanchishina tukuy kamay tukushka karka, uchata shuti mana rurarkachu. ¹⁶ Chayrayku akuychi kushikushpa, tukuy shunkunchimanta pacha paypi sinchikushpa, Yaya Dios llakichishpa tukuyta kamachikta kayllayashunchi. Chasna kayllayashpanchimi yanapay tukunata munahushkanchipi payka ali shunku kashpan ñukanchita llakichishpan yanapan.

5 Karan saserdotekunapa atun apuka runapuramantallami akllarishka kan runa masinkunarayku uchankunamanta Yaya Dioswa alichananpa. Payka churay tukushka kan tarpukunapa puntiru muyunkunata wiwakunatapas Yaya Diosta rikuchishpa rupachinapa, Yaya Dios runakunata uchankunamanta pichananpa. ² Karan saserdotekunapa atun apu runa masinkunashina pantachikllatata kashpan mana yachakkunata mana alita rurashpa kawsakkunatapas llakichinata yachak kan. ³ Paypas pantachik kashpanmi pay kikinraykupas wiwakunata rupachishpan mañanan karka Yaya Dios uchanmanta pichananpa, imashnami tukuy runakunarayku rurapayan uchata rurashkankunarayku.

⁴ Yaya Dioska ñawpa Aronta akllarka runakunarayku saserdote kananpa. Chaymanta chay Arontashina Yaya Dios tukuy saserdotekunata akllarka wiwakunata rupachishpa payta mañanankunapa. Nima shuk runa pay kikin munashpan atipanchu saserdote kanata, mana Yaya Dios kikin akllashpanka. ⁵ Chasnallatata Kristupas mana pay kikinlla munashpachu yaykurka shuklla atun yachayyu saserdote kananpa. Ashwan Yaya Diosmi payta churarka shuklla atun yachayyu saserdote kananpa. Kasnami Yaya Dioska payta rimarka:

Kanka kikin wawaynimi kanki, kunan kanta wawata rurashkaynirayku nishpa. †

⁶ Chaymantapas Yaya Dioska killkachishkanpi shukta riman:

Ñuka kantaka akllashkanimi, wiñayparayku chay ñawpa Melkisedekshina saserdote kanaykipa nishpa. ††

⁷ Jesukristu kay allpapi kawsahushpanra sinchita wakashpa, sinchita kaparishpa mañarka Yayan Diosta, maykanmi yachayninwa wañunan kashkanmanta atipama karka payta kishpichinata. ⁸ Chasna mañashpanpas yapa munarka Yayan Diosllapa munananta ruranata. Chayraykumi Yaya Dioska paypa mañashkanta uyashpan sinchikuchirka mana wañuyta manchananpa. ⁸ Jesukristu Yaya Diospa shuklla Wawan kashpanpas parisihushpanrami yachakushka imashna rurashpami tukuy uras Yayanta kasunka. ⁹ Parisishpa wañushpanmi tukuy Yayan Diosta kasuk kananta rikuchirka. Chasna alita kasushkanraykumi tukuy payta kasuk runakunata uchankunamanta kishpichik tukushka wiñaypa paywa pakta kawsanankunapanana. ¹⁰ Chasna Jesukristu Yaya Diospa munashkanta paktachishkanraykumi Yaya Dioska payta churarka chay ñawpa Melkisedekshina shuklla atun yachayyu saserdote kananpa.

Jesukristuta kirishpa katiychi ashwanta ashwanta yachakunaykichipa

¹¹ Wawkikuna panikuna, ashwan achkata munani kankunata yachachinata. Chasna munashpaynipas mana atipaypachu kan ashwanta asirtachik shimikunata tarinaynipa, mana utkalla asirtak kashkaykichirayku. ¹² Achka kuti Yaya Diospa shiminta kankunata yachachishkani. Kunanka kankunapas ña yachachikuna kankichima karka. Chasna kashpanpas kunankamami manara atipankichirachu shukkunata yachachinata. Ashwan kutikashka munankichi yachachinaynipa chay puntiru asirtana kashkanchita Yaya Diospa rimashkanmanta. Kankunaka ña aychata mikunata atipakunashina kankichima karka. Ashwan chuchuk wawakunashinara kankichi manara mikunata atipakkuna.

¹³ Chasna chuchuk wawakunashinara kashpaykichi manara yachankichirachu maykanmi ali, maykanmi mana alichu kan nishpa. ¹⁴ Imashnami rukukunalla aychata alita mikunata yachak kanahun, chasnashinami Yaya Diospa shiminta ña alita kasukkunalla atipahanun puntiru asirtana kashkanchimanta pasa yachachinakunata asirtanata. Paykuna alita yachanahun maykanmi ali, maykanmi mana alichu, tukuy uras ashwanta ashwanta yachakushpa rikushkankunarayku.

Yaya Diosta kirihushkanchita sakinaka atun uchami

6 Wawkikuna panikuna, akuychi kawsashunchi ruku runakunashina, Jesukristupa

† Rikuy Jesukristuta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 13.33, Hebreo Runakunarayku Killkapi 1.5, Biblia kastellanopi Salmos 2.7 †† Rikuy Biblia kastellanopi Salmos 110.4 ‡ Rikuy Mateopa Killkashkan Killkapi 26.36-46

yachachishkankunata ashwanta yuyarishpa yachakushpa. Manami tukuy uras chayllata yachakushpa kawsashunchichu. Ñami yachakushkanchi mana alita rurashpa kawsananchitaka sakinanichi tiyan nishkata, chaymanta Yaya Diospi alita sinchikunanchimanta nishkatapas. ² Ñami yachakushkanchi bawtisarinamanta, Yaya Diosta kirik masinchipa umanpi makinchita churashpa payrayku Yaya Diosta mañananchimanta, wañushpanchi kutikashka kawsarinanchimanta, chaymantapas shuk puncha Yaya Dios tukuy runakunata mana alita rurashkankunamanta wiñayparayku kastigananmanta. ³ Yaya Dios ñukanchita yanapashpan akuychi ashwanta Jesukristupa ali yachachishkanta yachakushunchi ruku runakunashina kananchipa.

⁴ Yuyarishunchi, maykankunaka Jesukristuta shuk kuti kirik tukushkakuna, chaymanta payta kati-hushkankunamanta anchurishkakuna, mana atipankakunachu mushumanta kirik tukunata. Yaya Diospa shiminta kirishpa punchapina purihukshina kashkakuna. Imashnami mishki mikunata kamanchi, chasnashinami paykunaka Yaya Diospa llakichinanta musyashkakuna. Yaya Diospa Espiritun paykunata yanaparka Jesukristuta riksiankunapa. Shuk mishki mikunata kamakshina Yaya Diospa shiminta riksishpankuna ali kananta yachashkakuna. Chaymanta riksishkakuna Yaya Diospa atun yachayninta, maykanmi rikuchin kamachinan kallarishkanta. Tukuy chaykunata riksishpankunapas Jesukristuta kirinankunata sakishpankunaka manana atipankakunachu mushumanta uchankunamanta llakirishpa Jesukristuta katinata. Manana Jesukristuta kirinayashpankunami Yaya Diospa Wawanta kuti kruspi wañuchik runakunashina kanahun. Chasna kashpankunami paykunaranti runakunaka Jesukristumanta millaypata rimankakuna.

⁷ Maykankunaka Yaya Diosrayku shuk ali allpashina kanahun, paykunatami Yaya Dioska sumakta yanapanaka. Chasna ali allpapika tamyashpan sumakta upyarin. Achka ali tarpukunata amunrayku wiñachin.

⁸ Maykankunaka kashayu kiwakunallata wiñachik allpashinami kanahun, nima imarayku valinahunchu. Imashnami pichak runakuna kashayu kiwakunata rupachinahun, chasnashinami Yaya Dios chay runakunata nina mana wañukpi kastiganka.

Yaya Dioska rimashkanta paktachinan kashpan payllapi sinchikushunchi

⁹ Munashkanchi wawkinchikuna paninchikuna, chasna sinchi shimikunawa rimashpanchipas yachanchi kankuna Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykichita. Chasna kawsahushpaykichi yachanchi kishpishka kanaykichita. ¹⁰ Yaya Dios alillata rurak kashpan mana kunkanchu alita rurahushkaykichita. Payta yuyahushkaykichirayku alita rurashpa kawsashkanchi, tukuy Yaya Diosta kasuk masakichikunata yuyashpa yanapashpa kawsashkanchi. Kunankama chasnalla katihunkichi.

¹¹ Yapa munanchi tukuy kankuna wañunaykichikama ali munaywa yanapanakushpa alita rurashpa kawsanaykichita. Chasna rurashpaykichika siluma rinaykichita chapashpa kahushkaykichishina chayma Yaya Dioswa kawsak rinkichimi. ¹² Ama kunkaylla kawsaychichu. Ashwan alita kirikkunapa kawsahushkankunamanta yachakushpa paykunashina kawsaychi. Paykuna alita Yaya Diospi sinchikushpa mana sampayashpa tukuy rimashkanta paktachinanta chapashpa kawsahushkankunarayku Yaya Dios kunata rimashkanta apinkakuna.

¹³ Yaya Dios ñawpa yaya rukunchi Abraham wañuta shuk paktachinan shimita rimashpan shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Nima maykan ashwan yachak paymanta tiyashpan chay yachakpa uyashkanpi chay paktachinan shimita rimananpa, pay sapallan rimarka manana nima pi ali kanaynita kirinahun kay rimahushkaynita mana paktachishpaynika nishpa. ¹⁴ Kasna rimarka: Shutipami kay rimashkaynita paktachisha. Ari, kanta yuyashpaynimiti yanapashkayki. Chaymantapas achka miraykikunatami kanta kusha nishpa. ¹⁵ Chasna Yaya Dioska rimashpan Abrahamka mana sampayashpachu chaparka Yaya Dios rimashkanta paktachinanta. Chayraykumi Yaya Dios rimashkanshina yanapay tukurka.

¹⁶ Shuk runaka runa masinta shuk imamanta rimashkanta kirichinayashpan paymanta pasa kahukpa shutinta kirichina rimanakunapi churashpa rimama. Chasna rimashpanrami chay runa masinka alita kirima. ¹⁷ Chasnallatatami Yaya Diospas paktachinan shimita kirichinayashpa shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Chasna rurashpan munarka chay runakuna, maykankunaraykumi chay rimashkanka karka, alita yachanankunapa payka rimashkanta mana shukta shukta yuyarishpa paktachinanta. ¹⁸ Chasna paktachina shimita rimashkanrayku, chaymantapas chay shimita shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa sinchikuchishkanrayku kirihushkanchipi alita sinchikuchiy tukuhunchi. Alita yachanchi Yaya Dios mana shukta shukta yuyarinanta. Payka rimashkanpi manami atipanchu llullachinata. Chasna kashpan ñukanchi maykankunami paypi sinchikuk tukushkanchi paypa rimashkanta paktachinanta chapashpalla kushikushpa katishunchi. ¹⁹ Rikuychi, tukuy lanchakunapa tiyan shuk llasha fierromanta rurarishka yakupi kacharinankunapa. Chayta yakupi kacharishpankunami chay lanchaka chawpi yakupipas mana atipanchu uraykunata. Ñukanchi Yaya Diospa rimashkanta paktachinanta tukuy shunkunchimanta pacha chapashpa kawsahushpanchi alita chayllapi shayachik llashata Yaya Diospi kacharishkanchishina kawsahunchi mana anchurishpa paymanta. Chay llasha kacharishkanchishinaka Yaya Diospa wasinpi rakta llachapa washama Yaya Dioswa tinkunakuna kwartupishina silupi apirishka kahun. ²⁰ Chaymami Jesús ñukanchimanta ñawpashka. Payka wiñayparayku Melkisedekshina shuklla atun yachayyu saser-

dotenchi kananpa churay tukushpan ñukanchirayku Yaya Dioswa alichananpa chaypi yaykurka.

Jesukristuka Melkisedekshina shuklla atun yachayyu saserdote kan

7 Chay ñawpa kawsak Melkisedekka † Salem llakta-pa atun apumi karka. Chaymantapas payllatami atun yachayyu Yaya Diospa saserdoten karka. Chay urasmi Abrahamka shuk atun apukunawa wañunakushpan paykunata winsishpa kallpachirka. Llaktanma kutishpanmi chay saserdote Melkisedekka llaktanmanta llukshishpan Abrahamta tinkuk rirka. Chasna tinkuk rishpanmi Abrahamta rimarka Yaya Dios payta ashwanta yanapashpa kushichinanta. ² Chasna Melkisedek payta rimashpan Abrahamka tukuy chay winsishkan apukunata kichushkanmanta karan pachakmanta chunkata chay saserdote Melkisedekta kurka. Chay Melkisedekpa shutinka ninayanmi alita kamachik apu. Payka Salempa apun karka. Chay Salem ninayan kushilla kawsana. Chayraykumi chay Salempa apun ninayan Kushilla Kawsanapa apun. ³ Manami nima pi yachanchu Melkisedekpa yayanmanta mamananmantapas. Nima pi yachanchu paypa yaya rukunkuna wañukunamantapas. Nima pi yachanchu wawayarishkanmanta wañushkanmantapas. Payka Yaya Diospa Wawan Jesukristushina wiñayparayku saserdote kan.

⁴ Wawkinikuna paninikuna, alita yuyariychi. Ñukanchi kikinpa yayanchi ruku Abraham wañuka chay apukunata kichushkanmanta karan pachakmanta chunkata Melkisedekta kurka. Chayrayku yachanchi Melkisedekka tukuyanta pasa kashkanta. ⁵ Leví wañupa miraykunapas, maykankunami saserdotekuna kanahun Moisés wañupa killkashkan kamachishkashina shuk pachak tiyashkanmanta chunkata apinahun. Paykuna ñukanchi israel masinkunamanta apinahun mana ñukanchimanta pasa kashpankunapas. Chaymanta chayta apinahun Abrahammanta mirashka runakuna kashpankuna. Mana apinahunchu paymanta pasa kashkankunarayku. ⁶ Ashwan chay Melkisedekka mana Levimanta miray kashpanpas payta yaya rukunchi Abrahamka shuk pachak tiyapushkanmanta chunkata kurka. Abrahammi karka maykantami Yaya Dioska ali paktachinan shimita rimarka. Chay Abrahamtami Melkisedekka rimarka Yaya Dios payta ashwanta yanapashpa kushichinanta.

⁷ Alita yachanchi maykanmi shukta riman ashwanta yanapay tukunanta, payka chay yanapay tukuna kashkamanta ashwan yachayyu kananta. ⁸ Chay Levimanta miray saserdotekuna, maykankunatami shuk pachakmanta chunkata kunchi, wañuk runakunallami kanahun. Ashwan chay Abrahammanta shuk pachakmanta chunkata apishka Melkisedekmanta Yaya Diospa killkachishkanpi riman kawsalla kahushkanta. ⁹ Abraham Melkisedekta shuk pachakmanta chunkata kushpan Levimanta mirashka saserdotekunapas chayta kushkakunashina karkakuna, paykuna shuk pachak-

manta chunkata apikkuna kashpankunapas. ¹⁰ Abraham chay saserdote Melkisedekwa tinkunakushkan uras manara Levika, nima paymanta mirashkakunapas tiyarkarachu. Chasna kashpanpas paymanta mirana kashpankuna Abraham kawsashkan uras paykunapas ña kawsashina karkakuna.

¹¹ Chay Levimanta miraykuna saserdotekuna churay tukushkankunarayku Yaya Dios ñukanchi israel runakunata kamachishkankunata kurka. Chasna saserdotekuna kashpankunapas manami atiparkakunachu uchakunata pichanata. Chay Levimanta mirashka saserdotekuna uchanchikunata pichanata atipanahuma karka, manami munanchimachu karka Yaya Dios shuk ashwan atipak saserdoteta churananpa Melkisedektashina. Ashwan Levipa miray Aronshina saserdotekunalla ali kanahuma karka.

¹² Yaya Dios Melkisedektashina mushu saserdotetana churashpan maykanmi mana Levimanta mirashka saserdotekunashinachu kan, chay Moisespa killkashkan kamachishkakunatapas mushuyachinan tiyan. ¹³ Chay mushu saserdote maykanmantami nin Amunchi Jesukristu kashpan yachanchi mana Levipa miraymanta kananta, ashwan shukpa miraymantami kan. Chay miraykunamanta nima maykan saserdote karkachu. ¹⁴ Tukuy alita yachanchi payka Judapa miraymanta kananta. Chay miraymanta Moiseska mana rimarkachu saserdotekuna tiyananta.

¹⁵ Chay churay tukushka mushu saserdote Melkisedekshina kashkanrayku ashwan alita yachanchi Levipa miray saserdotekunamanta yapa chikan kananta. ¹⁶ Payka manami saserdote tukushkachu kamachirishka kashkata Levipa miraymanta saserdotekuna kanan tiyan nishkata paktachishkanrayku. Ashwan payka saserdote kan, wiñayparayku kawsak kashkanrayku. ¹⁷ Kasna Yaya Dioska killkachishkanpi payta riman:

Ñukami kanta churashkani wiñayparayku Melkisedekshina saserdote kanaykipa nishpa.

¹⁸ Chay Moisespa killkashkan kamachishkakunaka mana ñukanchita yanapashpan uchata rurak kahushkanchimanta kishpichiy tukunanchipa, Yaya Dioska rimarka kankunata kishpichinaynipa manana chay kamachishkaynikunata kasushkaykichita taphushanachu nishpa. ¹⁹ Mana nima pi Moisespa killkashkan kamachishkakunata paktachishpa atiparkachu uchankunamanta picharishka ucha illa tukushpa alita rurashpa kawsanata. Chayrayku Yaya Dios Jesukristuta churarka saserdotenchi kananpa. Payka ñukanchita uchanchikunamanta pichashkanrayku kunan shuti Yaya Diospi paktanata atipananchita yachanchi.

²⁰ Yaya Dioska rimashpan Jesukristu shuklla atun yachayyu saserdote kananta shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Chay Levipa miraymanta saserdotekuna mana chasna rimanawachu churay tukurkakuna. Paykunaka saserdotekuna tukurkakuna Levipa miray kashkankunaraykulla.

²¹ Ashwan Yaya Dioska Jesukristuta rimashpan saser-

† Rikuy Génesis killkapi 14.18-20

dote kananpa, shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka. Kasnami payta rimarka:

Ñukami Yaya Dios kashpayni kay rimahushkaynita shutipa paktachisha. Mana chikan chikanta yuyarishpa kay rimahushkaynimanta llakirishanchu. Kanta churashkani wiñayparayku saserdote kanaykipa nishpa.

²² Chasna Jesukristu wiñayparayku saserdote kananpa churay tukushpan yachanchi Yaya Dios chay ñawpa paywa alichanamanta kunan ñukanchirayku ashwan ali paywa alichanata rurashkanta. ²³ Chay Levimanta miray saserdote kuna wañuk runakuna kashkankunayku mana atipapayanahunchu wiñayparayku saserdote kuna kanata. Chayraykumi paykunaka achka kapayanahun. ²⁴ Ashwan Jesukristuka mana wañuk runa kashpanmi wiñayparayku saserdote tukushka. ²⁵ Chayraykumi payta tukuy payta kirishpa Yaya Diosta kayllayak runakunataka atipan kishpichinata wiñayparayku. Wiñaypa kawsahuk kashpanmi Yaya Diosta mana sampayashpachu mañan, tukuy payta kasushpa kawsak runakunarayku.

²⁶ Chasna atun yachayyu saserdotetami munashkanchi: Yaya Diosrayku kawsakta, mana nima shuk millaypata rurakta, ucha illata, runa masinkuna uchata rurahushpankunapas mana uchata rurakta, tukuy allpapi silupi kawsakkunamanta pasa tukushkata. ²⁷ Shuk atun yachayyu saserdoteta munashkanchi, maykanmi mana Levimanta miray saserdote kuno atun apushinachu karan puncha shuk wiwakunata rupachinan tiyan Yaya Dios pay kikinpatara uchankunamanta llakichishpan pichananpa. Chaymantara chay saserdote kuno atipapayan runa masinkunarayku wiwakunata rupachinata Yaya Dios uchankunamanta llakichinanpa. Ashwan Jesuska kikin kawsayninta kushpa kruspi wañushpan wiñayparayku Yaya Dioswa alicharka ñukanchita uchanchikunamanta llakichinanpa.

²⁸ Yaya Dioska kamachishkankunata Moiesta kushpan kamachirka chay Levipa miraykunamanta tukuy uras shukka saserdote kuno atun apu kananpa, paykuna Yaya Dios ruranankunapa munashkanta mana alita paktachinata atipashpankunapas. Paypa Wawan shuklla atun yachayyu saserdote kananpa Yaya Dioska shutipa paktachinanta riksichik shimikunawa rimarka chay kamachishkankunata kushkanwasha. Chay Wawan shuti Yaya Dios rurananpa munashkanta wiñayparayku paktachirka.

Jesuska ñukanchirayku shuk mushu alichanata Yaya Dioswa rurashka

8 Wawkikuna panikuna, tukuy chay rimashkaynimanta ashwan alimi kan kay rimashkaynika: Ñukanchipa tiyan shuklla atun yachayyu saserdote, maykanmi silupi kawsak atun yachayyu tukuyta kamachik Yaya Diospa kusan parti tiyarishpan ñukanchita yanapan. Chay Yaya Diospa kawsanan siluka manami runakunapa rurashkashinachu. Yaya Diospa rurashkan kashpanmi shutipa payta mañana wasi kan. Jesukristu ñukanchipa shuklla atun yachayyu saser-

dote kashpanmi chay Yaya Diospa kawsanan silupi rurahushkanwa tukuy runakunata yanapahun.

³ Tukuy saserdote kuno atun apunkunaka churay tukunahun wiwakunata rupachishpa Yaya Diosta kuno atun runakunata uchankunamanta llakichinanpa. Chasna kashpan shuklla atun yachayyu saserdoten chipapas shuk ima tiyanan tiyan Yaya Diosta kuno atun. ⁴ Jesukristu mana Levimanta miray kashpan kay allpapi kamaka, nima saserdotechu kama, kay allpapi ña achka saserdote kuno tiyashkanrayku maykankunami Moiespa killkashkan kamachishkankunata kasushpa wiwakunata rupachishpa Yaya Diosta kunahun.

⁵ Chay saserdote kuno atun ruranankuna karkakuna silupi pasahushkata amsanlla riksichiklla, imashnami shuk dibuhupi rikushkanchika pishillata rikuchin shutipa rikuchinayashkanta, chaymantapas imashnami intipi rikushkanchi shukpa almanka amsanlla rikuchin amunpa rikurinanta chasna. Ñawpa Moieska Yaya Diosta mañana karpa wasita shayachina kashpan Yaya Dios payta rimarka:

Ama kunkariychu kanta rikuchishkaynita. Chay Sinaí urkupi kanta rikuchishkayni silupi kahushkatashina tukuyta alita ruray nishpa.

Chayrayku yachanchi kay allpapi kahushkaka silupi kahushkata amsanlla riksichiklla kananta.

⁶ Ashwan saserdotenchi Jesukristupa rurahushkankunaka chay shuk saserdote kuno atun rurashkankunamanta yapa pasa alimi kan. Ñukanchiranti wañushpan wiwakunata wañuchinanchimanta ashwan alita ñukanchirayku Yaya Dioswa alichashka. Chay alichana tiyananmanta paktachinan shimita Yaya Dioska ñawpa rimarka. Chay rimashkanka Moisés wañuta rimashkanmanta ashwan alita yanapay tukunanchimanta karka.

⁷ Chay ñawpa Moiespa killkashkan kamachishkankunaka ñukanchi runakunata alita yanapanahuma karka Yaya Diospa rikushkanpi ali kananchipa, Jesukristuka manami ñukanchirayku chay mushu alichanata Yaya Dioswa rurak shamumachu karka. ⁸ Yaya Dioska ñawpa paypa akllashkan runakuna Moiespa killkashkan kamachishkankunata mana kasushkankunata rikushpan mana alita rurashkankunata yuyachishpa rimarka:

Uyaychi. Shuk punchami ñukaka kankuna Judapa miraykunawa, chaymanta kankuna mana Judapa miraymanta chay shuk israel runakunawapas shuk mushu alichanata rurasha.

⁹ Chay mushu alichanata kankunarayku rurashkaynika manami chay ñawpa yaya rukuykichi wañukunarayku rurashkaynishinanachu. Ñawpa yaya rukuykichi wañukunataka Egipto allpamanta llukshichishpayni paykunata rimarkani imashnami kawsanankuna tiyan ñuka paykunata yanapanaynipa. Paykunaka manami munarkakunachu rimashkaynita kasunata. Chayraykumi manana paykunata yanaparkanichu.

¹⁰ Shuk punchami kankunapa miraykichikunarayku ñukawa shuk mushu alichanata rurasha. Chay urasmi kamachishkaynikunata yuyayninkunapi shunkunku-

napi churasha paykunata yuyachishpa kawsananpa, ñukata kasuwashpana kawsanankunapa. Chasna kawsashpankunami ñukaka paykunapa Yaya Diosninkuna kasha. Paykunaka wawaynikunami kankakuna.

¹¹ Tukuy chay wawaynikunaka, uchillakuna atunkunapas riksiwankakunami. Chasna tukuy runakuna riksiwashpankunami manana nima pi runa masinkunata, ayllunkunata yachachinkakunachu riksiwanankunapa.

¹² Ñukaka uchankunamanta llakichishpa pichasha. Mananami uchankunataka yuyarishanachu nishpa.

¹³ Chasnami Yaya Diospa mushu alichanata rurashkanmanta yachanchi, chay ñawpa rurashkan alichana mawkayashkashina manana valik kananta. Ña yachanchi tukuy mawkayashkaka utkalla tukurianta.

Imashnami kay allpapi Yaya Diosta kushichishunchi

9 Yaya Dioska chay ñawpa yaya rukunchi wañukunarayku paywa alichanata rurashpan paykunata rimarka imashnami kay allpapi payta kushichinankuna tiyan, chaymantapas imashnami payta mañana wasita ruranankuna tiyan nishpa.

² Chay uras shuk karpa wasita rurarkakuna. Chay ukupi tiyarka ishkay kwartukuna. Chay puntiru kwartupi tiyarka kanchis makiyu lamparín. Chaymanta tiyarka pankunata churana mesa Yaya Dios chaypi kananta rikuchina pankunawa. Chay kwartuka saserdotekuna Yaya Diosta mañanankuna kashpan Yaya Diosta Mañana Kwartu shutiyu karka.

³ Chaymanta shuk rakta suma awarishka llachapa washapi shuk ukuniru kwartu karka, Yaya Dioswa Tinkunakuna Kwartu shutiyu. ⁴ Chay kwartupi tiyarka orowa armachirishka tuchpashina mishkinlla asnak wikita rupachina. Chaymanta chaypi tiyarka tablamanata rurarishka atun maleta. Chay maletaka ukunmanta washanmantapas orowa armachirishkami karka. Chay maleta ukupika tiyarka oromanta rurarishka tinahastu. Chay tinahastu ukupi tiyarka ñawpa silumanta urmashka mikuna maná shutiyu. Chaymanta chay maleta ukupi tiyarka Aronpa tulana wiñarishka. Chaymantapas tiyarka Yaya Diospa kamachishkankuna rumimanta tablakunapi killkarishka. ⁵ Chay maletapa awanpi tiyarka oromanta rurarishka ishkay angelkunashina Yaya Dios chaypi kahushkanta rikuchinankunapa. Paykunapa rikrankunaka chay maletapa tapan ishkay mayankunamanta chutachishpa chawpinta tapakta karkakuna, maypimi yawarta wicha wicha rurapayarkakuna Yaya Dios runakunata uchankunamanta llakichinanpa. Manami munanichu kunan tukuy chay maletamanta shukllankama shukllankama kwintanata.

⁶ Tukuy chaytami Yaya Dioska chay ñawpa runakunata yachachishpan rurarkakuna. Chay puntiru kwartupi karan puncha saserdotekunalla yaykupayarkakuna lamparinpi wirata untachinankunapa, panta churanankunapa, chaymanta chay mishkinlla asnak wikita rupachinankunapa. ⁷ Chay llachapa washa kwartupika

shuk kutilla karan wata chay saserdotekunapa atun apunlla yaykupayarka. Chasna yaykushpan wañuchishka wiwakunapa yawarninta apapayarka Yaya Diosta rikuchinanpa, pay kikinpa, tukuy runakunapa mana yachashpa uchata rurashkankunata llakichinanpa. ⁸ Chay puntiru kwartupika saserdotekunallami atiparkakuna yaykunata Yaya Diosta mañanankunapa. Chay ukuniru kwartupi saserdotekunapa atun apunlla atiparka yaykunata. Tukuy chaykunawa Yaya Diospa Espiritunka ñukanchita yachachin, chay ishkay kwartukuna tiyashpanra tukuy runakuna manara atipashkankunata yaykunata Yaya Dios kahushkanpi.

⁹ Chay ñawpa tiyashkawa Yaya Dioska ñukanchita yachachin kunan shuti ña paktarishkanta. Chay ñawpa payta kirik runakunaka paypa rikushkanpi wiwakunata wañuchishpankunapas chasna Yaya Diosta kushichikkunata mana yanaparkachu yuyayninkuna ali tukunanpa. ¹⁰ Tukuy paykunapa ruranankuna Yaya Diosta kushichisha nishpa mana shunkunkunata alichanata atipak kapayanahun, mikunamanta upyanamanta imashna mayllanamanta kamachirishkaku-nallata kasushpa ruranakuna kashkankunarayku. Chasna ruranankunapa Yaya Dioska kamachirka mushu alichanata ruranankamalla.

¹¹ Kunanka Kristu shamushka shuklla atun yachayyu saserdotenchi tukunanpa. Payka mana yaykurkachu runa rurashka karpa wasipi, ashwan Yaya Diospa kawsanan silupimi yaykurka. Chasna yaykushpan ñukanchita yapa achkata yanapahun. Chay silupi kawsananka kay allpapi karpa wasimantaka ashwan valik kan. Chaypi shuti atiparka ñukanchi runakunarayku Yaya Dioswa alichanata tukuy mana alita rurashkanchikunamanta. ¹² Kristuka mana wiwa kabrakunapa, wakra wawakunapa yawarninta apashpachu Yaya Diospa kawsananpi yaykurka. Payka kruspi wañushpanmi pay kikinpa yawarnin shuturishpan yaykurka. Shuk kutilla wiñayparayku Yaya Diospa kawsanan silupi yaykushpa Yaya Diospa tukuy kamachishkan ruranakunata paktachirka uchakunata llakichinanpa. Pay wañushpan yawarnin shuturishkanraykumi Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunaranti kastiganan kananmanta wiñayparayku kishpichishka paywa kawsananchipa.

¹³ Saserdotenchi kunaka wiwa kabrakunapa wakra karikunapa yawarninwa ñukanchi israel runakunata wicha wicha rurapayanahun. Wakra wawakunata rupachipayanahun, chaymanta uchpata yakuwa chapushpankuna ñukanchita wicha wicha rurapayanahun. Chay yawarta uchpawa yakuwa chapushpankuna ñukanchita wicha wicha rurashpankuna uchanchikunamanta picharishkashina kipuripayananchi. ¹⁴ Ashwan Kristu shamushpanna wañushpan kikin yawarnin shuturirka. Chasna ñukanchita shutipa uchanchikunamanta pichashka. Yaya Diospa wiñaypa kawsak Espiritun payta yanapashpanmi pay kikinta mana uchayuta Yaya Diosta kushpa kruspi wañurka. Chasna Kristu wañushpanmi yawarnin shuturishpan yuyayninchipi tukuy nima imapi yanapak ruranakunata ru-

rananchipa kamachiy tukuhushkanchita yuyayninchi-manta pichan wiñaypa kawsak Yaya Diosninchitana kasushpa kawsananchipa.

¹⁵ Chasna Jesukristu wañushkanrayku Yaya Dios atiparka ñukanchi runakunarayku shuk mushu alichanata paywa ruranata. Chayta rurashpanmi chay mushu alichana manara tiyashpan Moisespa killkashkan kamachishkakunata kasunayashpa kawsak runakunatapas Yaya Dioska uchankunamanta llakichin. Chasnamitukuy payta kayashkan runakunata llakichishpan rimashkanshina siluma pushanka paywa pakta wiñayparayku kawsanankunapa.

¹⁶ Wawkikuna panikuna, rikuychi. Shuk runa manarapas wañuhushpanra wawankunata rimama wañushkanwasha pikunaraykumi tukuy ima charishkanka kiparinka nishpa. Chay runa shutipa wañushkanta apukuna yachashpankunarami wawankunaka atipanahuma tukuy yayankunapa charishkanta apanata. ¹⁷ Chay runa kawsahushpanra manami atipanahumachu nima imata apanata. Pay wañushpanrami shuti atipanahun rimashkanshina paypa imankunata apanata.

¹⁸ Chasnashina ñawpa Yaya Dios yaya rukunchi wañukunawa puntiru alichanata rurashushpan wiwakunata wañuchishpa paykunapa yawarninta wichashpankunara valik tukurka. ¹⁹ Kasnami karka: Moiseska yaya rukunchi wañukunata tukuy Yaya Diospa kamachishkankunata yachachishkanwasha shuk puka lana llachapata shuk uchillastu isopo ramapi watarka. Chaymanta wakra wawakunata wiwa kabrakunata wañuchishpan yawarninta yakuwa chapurka. Chay isopo ramata ukuchirka yawar yakuwa chapurishkapi. Chaymanta chay ukuchishka ramawa Yaya Dios payta killkachishkan killkata runakunatapas wicha wicha rurarka. ²⁰ Chasna wichahushpan paykunata rimarka: Kay yawarwa kankunata wichashpayni yachankichi Yaya Dios kankunarayku chay alichanata paywa rurashkanta paktachinan tiyan nishpa. ²¹ Chaymanta Moiseska chay Yaya Diospa karpa wasinta, tukuy ima ukupi tiyashkakunatapas wiwakunata wañuchishpan chay yawarwa wicha wicha rurarka. ²² Yaya Diospa kamachishkanpi riman tukuy yawarwa wichay tukunan tiyan paypa rikushkanpi ali kananpa nishpa. Shuk shuk imakunallami mana yawarwa wichay tukunata munanahunchu picharishka kanankunapa. Yaya Dioska manami runakunata uchankunamanta llakichinchu mana yawar shutuchirishka tiyashpanka.

Kristuka uchanchikunata pichananpami wañurka

²³ Yaya Dioska munarka runakuna payrayku rurashkankunaka payta kayllayakkunapas wiwakunapa yawarninwa wichay tukushpa picharishka kanankunata. Kay allpapi kahushkaka silupi kahushkata amsanlla riksichiklla kashpankunapas pichay tukunata munashpankuna silupi kananpa kahushkakunaka ashwan sumakta picharishka kanankuna tiyan. Chayrayku wiwakunapa yawarninmanta ashwan yapa valikpa yawarnin shuturinan karka sumakta pichay tuku-

nankunapa. ²⁴ Kristuka manami kay allpapi runakunapa rurashkan Yaya Diospa wasinpichu yaykurka, maykanmi silupi kahushkata amsanlla riksichiklla kan. Ashwan payka wañushkanmanta kawsarimushpan silupimi yaykurka Yaya Diospa puntanpi mañashpa ñukanchikunata yanapananpa.

²⁵ Payka manami achka kuti uchanchikunaranti wañushkachu, manami achka kuti siluma yaykushkachu. Saserdotekunapa atun apuka karan watami Yaya Diospa wasinpi ukuniru kwartupi yaykun. Wiwakunapa yawarnintami apashpa rin, manami pay kikinpatachu. ²⁶ Kristuka achka kuti siluma yaykuma karka, imashnami chay saserdotekunapa atun apuka karan wata Yaya Diospa wasinpi ukuniru kwartupi yaykun, kay allpata rurashkanmanta pachami achka kuti wañuma karka. Ashwan Yaya Dios munashkan urasmi Kristuka shuk kutilla wañuk shamurka, wiñayparayku tukuy runakunapa uchankunata pichananpa.

²⁷ Tukuy ñukanchi runakunami shuk kutilla wañunanchi tiyan. Chaywashami Yaya Dioska ñukanchita rimanka alitachu manachu rurashkanchi nishpa.

²⁸ Chasnallatata Kristupas shuk kutilla kruspi wañurka achka runakunata uchankunamanta pichananpa. Chaymanta kutikashkami shamunka, manami uchanchikunata pichananpachu, ashwan ñukanchi payta chapashpa kahukkunata Yaya Diospa kawsanan siluma pushananpana.

Jesukristu wañushkanraykumi mana munanchinachu wiwakunata wañuchinata Yaya Dios uchanchimanta pichananpa

10 Moisespa killkashkan kamachishkakunapi Yaya Dios ñawpa runakunata yachachirka uchankunarayku wiwakunata wañuchinankunapa. Chay kamachishkankunaka shuk llantushinalla kan, shuk puncha Jesukristu wañushpan uchanchikunata pichashpan ñukanchita kishpichinanmanta. Chay ñawpa kamachishkakunata kasushpa, runakuna karan wata achka kuti wiwakunata wañuchishpankunapas manami atiparkakunachu shunkunkunapika ali tukunata. ² Chay kamachishkakunawa runakuna ucha illa tukunata atipanahuma karka, mana yuyarinahumachu karka Yaya Dios uchankunamanta llakichinanta. Chaymanta manana wiwakunata wañuchinahumachu karka. ³ Ashwan chay runakunaka karan wata wiwakunata wañuchishpankuna uchayu kanankunata yuyarinahun. ⁴ Yachanchi kari wakrakunapa wiwa kabrakunapa yawarninkunata shutuchishpanchi manami atipanchichu uchanchikunamanta pichay tukunata.

⁵ Chayraykumi Yaya Dioska munarka Wawan Jesukristu uchanchikunarayku wañuk shamunanpa. Kristuka chasna shamushpanmi Yaya Diosta rimarka:

Yayayni, manami munankichu runakuna wiwakunata wañuchishpa rupachinankunawa, imakunata kushkankunawa kanta kushichinankunapa. Ashwan ñukata kay allpama kachawashkanki runa tukunaynipa.

⁶ Runakuna wiwakunata wañuchishpa uchanku-narayku rupachishpankuna kanta mana atipanahunchu kushichinata. ⁷ Chasna kanta mana atipashpankuna kushichinata, ñuka rimashkani: Allpama risha munashkaykita runaynupa. Killkashishkaykipi ñukamanta rimashkashina rurasha nishpa.

⁸ Moisespa killkashkan kamachishkakunapi runakuna wiwakunata wañuchishpa rupachinankunapa rimashpanpas Jesukristu Yayan Diosta rimarka: Mana munankinachu runakuna imakunata kushkankunawa, uchankunarayku wiwakunata wañuchishpa rupachinankunawa kanta kushichinankunapa nishpa. ⁹ Chaymanta Jesukristuka Yayan Diosta rimarka: Allpamami risha munashkaykita runaynupa. Chasna rimashpanmi yachanchi Yaya Dioska manana ñawpashina wiwakunata wañuchinanchikunata munananta. Ashwan munarka Wawan Jesukristu wañushpan ñukanchi runakunata uchanchikunamanta llakichinata. ¹⁰ Chasna kashpanmi Jesukristuka Yaya Diospa munashkanta rurashpa kruspi wañushpan Yaya Diospa tukuy kamachishkan runanakunata uchakunata llakichinanpa wiñayparayku paktachirka. Chayraykumi Yaya Dioska ñukanchikunata llakichishpan uchanchikunamanta pichashka.

¹¹ Saserdotenchikunaka karan punchami achka kuti wiwakunata wañuchishpa rupachinahun Yaya Dios runakunata uchankunamanta pichanampa. Chasna achka kuti rurashpankunapas chay rurashkankunawa runakunaka manami atipanahunchu uchakunamanta alita picharishka kanata. ¹² Ashwan Jesukristuka wañushkanwa uchakunarayku Yaya Diospa tapushkanta wiñayparayku paktachirka. Chaymanta Yaya Diospa kuskan parti tiyarik rirka paywa pakta kamachinanpa. ¹³ Kunanka chaypi tiyahushpanmi chapahun Yaya Dioska tukuy payta chiknik runakunata winsinankama payta kasunankunapana. ¹⁴ Jesukristuka wañushkanwa Yaya Dios uchakunarayku tukuy tapushkanta paktachirka. Chasnami tukuy maykankunami uchanchikunamanta picharishka kanchi Yaya Diosrayku kawsananchipa, payka wiñayparayku shunkunchita alichashka Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsananchipa.

¹⁵ Yaya Diospa Espiritunpas chasnallatatami rima:

¹⁶ Yaya Dios runankunata rimashkanwasha shuk punchami kankunapa miraykichikunarayku ñukawa shuk mushu alichanata rurasha nishpa, kasna rimarka: Chay urasmi kamachishkaynikunata shunkunkunapi yuyayninkunapi churasha paykunata yuyachishpa kawsanankunapa, paykuna ñukata kasuwashpana kawsanankunapa nishpa. †

¹⁷ Chaymantapas rimarka: Mananami uchankunataka nima ima uras yuyarishanachu nishpa.

¹⁸ Chasna ñawpa rimashkanta paktachishka kashpanmi kunanka ñukanchikunata llakichishpa uchanchikunamanta pichashka. Chasna uchanchikunata pichashpanmi manana wiwakunata wañuchinata mu-

nanchichu Yaya Dios uchanchikunamanta llakichinanpa.

Yaya Diosta ashwan alita munananchimanta yachachin

¹⁹ Wawkikuna panikuna, Jesukristu wañushpan yawarnin shuturishkanraykumi kunanka atipanchi mana manchashpa Yaya Diosta kayllayanata paywa kwintananchipa. ²⁰ Chasna Jesukristu ñukanchirayku shuk mushu ñampitashina rurashka mushu kawsayta Yaya Diosmanta tarinanchipa. Imashnami wañushkan uras Yaya Diospa wasinpi ukuniru kwartuta arkak llachapa likirishpan manana nima ima runakunata arkarkachu Yaya Dioswa tinkunakuna kwartupi yaykunankunapa, chasnashinami pay wañushkanrayku manana nima ima ñukanchita arkanchu Yaya Diosta kayllayananchipa. ²¹ Kunanka Jesukristuka shuklla atun yachayyu saserdotenchi kashpan tukuy ñukanchi Yaya Diosta kirikkunata alita yanapan. ²² Payka mana alita rurashkanchikunamanta ñami pichashkana. Imashnami armahushpanchi aychanchita yakuwa mayllanchi, chasnami Yaya Dioska chuya yakuwashina shunkunchita mayllashka yuyayninchipi mana alita rurashkanchikunarayku rimay tukuhushkanchimanta. Chayrayku akuychi Yaya Diosta tukuy shunkunchimanta pacha payllapi sinchikushpa mañashunchi. ²³ Yaya Dioska ñukanchita tukuy rimashkankunataka paktachinkami. Chayrayku akuychi mana chikanta chikanta yuyarishpa Yaya Dios rimashkanta paktachinanta alita kirishpa, payta kirikkunata kishpichinanta runakunata rimashpa kawsashunchi.

²⁴ Akuychi ashwanta shukwa shukwa yanapanakushunchi, alita yuyanakushpa, alita rurashpa kawsananchipa. ²⁵ Yachanchi ña Jesukristupa shamunanka kuchu kahushkanta. Chayrayku akuychi shukwa shukwa yanapanakushunchi alita rurashpa kawsananchipa. Ama sakishunchichu tantarinata Yaya Diosta kushichinanchipa, imashnami shukkuna yacharishkakuna manana tantarinata.

²⁶ Yaya Diospa rimashkan shutipa kashkanta rikishkanchiwasha ñukanchi kikin munashpa uchata ruradata katinchimaka, Jesukristu uchanchikunaranti wañushkanrayku kishpichiy tukushkanchita wichukshina kanchima. Chasna kashpan manana tiyanchu uchanchikunaranti wañushpan ñukanchita uchanchikunamanta kishpichikka. ²⁷ Ashwan ñukanchiraykuka kayllami kparima: Manchaywa Yaya Diospa kastigananta chapana, chaymanta chay sinchi nina maykanmi tukuy Yaya Diosta chiknikkunata kulluchinka.

²⁸ Maykan runami Moisés wañupa killkashkan kamachishkakunata mana kasushpanka ishka kimsa runakuna apupa puntanpi karan shuk sapallan chasnalla rikushkankunata rimashpankuna chay apuka chay mana alita rurak runataka mana llakichishpachu wañuchinankunapa kamachima. ²⁹ Chasna kastiganapa apukunamanta ashwan sinchitami Yaya Dioska kastiganapa paypa Wawanta chiknishpa mana valichik runakunataka, Jesukristu wañushpan yawarnin shu-

† Rikuy Biblia kastellanopi Jeremías 31.33

turishkata mana valinchi nishpa yuyarik runakunata-pas. Chay Wawanpa yawarnin shuturishkanraykumi Yaya Dioska paykunapa uchankunata pichashka paypa puntanpi ucha illa kanankunapa, chaymantapas tukuy ñukanchi runakunarayku paywa mushu alichanata rurashka. Chasnallatata Yaya Dioska sinchitami kastiganka ñukanchita yuyak llakichik Espiritunta mana valichishpa millaypata rimakkunatapas. ³⁰ Chayta paktachinanta yachanchi ñawpa killkachishkanpi Yaya Dios kikin kasna rimak kananta yachashkanchirayku:

Ñukami tukuy mana alita rurak runakunawa alichasha. Ñukami paykunataka kastigasha nishpa. Chaymantapas riman:

Ñukami tukuy ali rurak wawaynikunarayku alillata rurasha. Tukuy mana ali rurak wawaynikunataka kastigashami nishpa.

³¹ Chay wiñaypa kawsak Yaya Dioska shuk runata kastigananpa apishpan yapa manchaypami.

Parisishpanchipas mana Yaya Diosmanta anchurinan-chipa yachachin

³² Wawkikuna panikuna, yuyariychi Jesukristupa yachachishkanta puntiru kirishpaykichi shutipa kashkata riksishpa punchapishina kawsashkaykichita. Chay uras Jesukristuta kasushkaykichirayku achka parisinata sinchikushpa awantashkankichi. ³³ Chiknik runakuna shuk kankunamantata tukuy runakunapa rikushkankunapi kamishpa makashpa parisichishkaku-na. Shukkunaka chay parisichiy tukushkakunata sinchikuchishpa paykunawa pakta parisishkankichi.

³⁴ Karselpi taparishka kahukkunata llakichishpa yanapashkankichi. Chay kankunata chiknik runakuna ima charishkaykichita kichushpankunapas manami piñarishpachu ashwan kushikushpa sakishkankichi, yachashpaykichi Yaya Diospa kawsanan silupi ashwan ali, mana tukurik kawsay kankunarayku tiyashkanta.

³⁵ Chayrayku imatapas parisihushpaykichika Jesukristullapi sinchikushpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichika Yaya Dioska kankunata atunta kushillayachinka. ³⁶ Sinchikunata yachakunaykichi tiyan, Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashpaykichi paktachinanta rimashkanshina siluma pushay tukushpa paywa pakta kawsanaykichipa. ³⁷ Kasnami Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Kankunata kishpichikka manami unayashpachu utkallami shamunka.

³⁸ Maykanmi ñukapi kirishpa sinchikurin, payllami aliyachishkayni kashkanrayku ñukawa wiñaypa kawsanka. Manana ñukapi sinchikushpa ñukamanta anchurishkataka manami alitachu rikusha nishpa.

³⁹ Ñukanchikunaka Jesukristuta alita katikkunamichi, maykankunami siluma Yaya Dioswa wiñaypa kawsak rina kanchi. Manami kanchichu Yaya Diosmanta anchurik runakuna, maykankunami wiñayparayku kastigay tukunkakuna.

Yaya Diosta kirishpa kasuk runakunamanta riman

¹¹ Wawkikuna panikuna, Yaya Diosta kirishpa kasushpa kawsashpanchimi alita yachanchi payka tukuy rimashkanta paktachinanta. Manara rikushpanchipas yachanchi tukuy Yaya Diospa rimashkanta shutipa kananta. ² Chay ñawpa yayanchi ruku wañukunamanta Yaya Dioska rimarka: Ñuka paykunata ali kanankunata rikuni ñukata kiritashkankunarayku nishpa.

³ Ñukanchikunapas Yaya Diosta kirishpanchimi yachanchi rimashkanllawa tukuy kay tiyakkunata rurashkanta, tukuy rikuhushkanchikunata mana rikuy-pakunamanta rurashkanta.

⁴ Ñawpa Abel wañuka Yaya Diosta kirishpanmi shuk suma wiwanta wañuchirka Yaya Diosta kushichinanpa. Chasna Yaya Diosta kirishpa shuk wiwanta kushpan wawkin Kaín Yaya Diosta kushkanwa kushichinayashkanmanta ashwan alita Yaya Diosta kushichirka. Chayraykumi Yaya Dioska Abelta rimarka ali rurakmi kanki nishpa. Chasna Abel alita Yaya Diosta kirishpa kushichishpanmi wañushka kashpanpas kunankama ñukanchita yachachin imashnami Yaya Diosta kirishpa kushichishpa kawsashunchi nishpa.

⁵ Ñawpa yaya rukunchi Enokpas Yaya Diosta alita kirishpa kawsashpanmi Yaya Dioska kawsallata siluma pusharka. Payka manami wañurkachu. Chasna Yaya Dios payta siluma pushashpanmi nima pi kay allpapika rikurkanchu. Kasnami Yaya Diospa killkachishkanpi riman: Yaya Dios Enokta manarapas pushahushpanra Enokka payta kushichishpa kawsapayarka nishpa.

⁶ Manami nima pi atipanchu Yaya Diosta kushichinata, mana payta kirishpa kawsashpanka. Paywa kawsanata munashpanchika puntiru kirinanchi tiyan Yaya Dios tiyashkanta. Chaymanta kirinanchi tiyan, tukuy shunkunchimanta pacha Yaya Diosta maskashpanchika pay ñukanchita llakichishpan yanapananta.

⁷ Ñawpa yaya rukunchi Noé wañupas Yaya Diosta kirishpanmi rimashkanta kasurka. Yaya Dios payta rimashpan pasanan kashkata, maykantami manara rikuyka karka, chay rimashkanta kirishpanmi Noeka shuk atun lanchata rurarka chay atun untaymanta warminwa tukuy wawankunawa pakta kishpinanpa. Chasna Yaya Diosta kirishpa atun lanchata rurashpan rikuchirka Yaya Diospa rimashkanta mana kasukkuna mana alita rurashkankunata. Payka chay atun untaymantaka kishpirka, Yaya Diospa rimashkanta kirishpa kasushkanrayku. Chayraykumi Yaya Dioska payta rimarka ali rurakmi kanki nishpa.

⁸ Ñawpa yaya rukunchi Abraham wañupas Yaya Diosta kirishpanmi rimashkanta kasurka. Kawsahushkayki llaktamanta llukshishpayki kunayashkayni allpama riy nishpa rimashkanta kasurka. Chay llaktamanta llukshirka mana yachashpanpas maytami rihun nishpa.

⁹ Yaya Diosta kirishpanmi payta kunata rimashkan allpapi kawsak rirka, manara kuy tukushpanpas. Chasna kashpanmi shuk allpamanta runashina karpa wasillapi chay allpapi kawsapayarka. Chasnallatatami wawan

Isaak, nitun Jakobpas kawsapayarkakuna. Paykunatapas Yaya Dios rimarka chay allpallatata kunanta.

¹⁰ Chasna Abraham Yaya Diospa rimashkanta kirishpanmi chaparka Yaya Diospa suma rurashkan mana waklinata yachak silupi tiyak llaktama rinanta.

¹¹ Abrahamka Yaya Diosta kirishpanmi warmin Sara machura kashpanpas atiparka payta chichuchinata. Yapa ruku kashpanpas Yaya Diosmi payta sinchikuchirka shuk wawata rurananpa Yaya Dios rimashkanta paktachinanta kirishkanrayku. ¹² Chasna Abraham ña ruku kashpanpas paymanta mana yupaypa achka runakuna mirarkakuna. Imashnami istrillakunaka silupi, tiyukunapas yaku mayanpi mana yupaypa kanahun, chasnami mirarkakuna.

¹³ Manara Yaya Dios chay allpata kunanpa rimashkanta paktachishpanpas tukuy chay yaya rukunchikunaka payta kirishpallami wañurkakuna. Chasna mana chay allpata kuy tukushpankunapas karumantallami rikukshina kushikurkakuna, kirishpankuna shuk puncha Yaya Dios kunata rimashkanta paktachinanta. Purishpa kawsahushpankunami yuyarirkakuna shuk allpamanta pasyak runakunashina kay allpapi kanankunata. ¹⁴ Chasna yaya rukunchikunaka kirishpa purihushpankuna riksichirkakuna shuk mushu kawsanata maskahushkankunata. ¹⁵ Yuyarinahuma karka chay maskahushkankuna kawsanaka chay llukshishkankuna llakta kananta, unay atipanahuma karka kutinata. ¹⁶ Ashwan paykunaka munarkakuna shuk ashwan ali kawsanama rinata, chay Yaya Diospa kawsanan llaktama silupi. Chasna kashpanmi Yaya Dioska mana pinkarinchu paykunapa Yaya Diosninkuna kanata. Chay silupimi ña rurashka shuk ali llaktata paykunarayku.

¹⁷ Abrahamka Yaya Diosta kirishpanmi shuklla wawan Isaakta Yaya Dios rimashkanshina wañuchishpa rupachinanpa rirka. Yaya Dios alita payta kasuk kananta riksichinayashpan chasna rurananpa kamachishkanwa kamarka. Abrahamka payta kasushpan mana mitsashpachu shuklla wawanta wañuchinan karka, maykanmantami Yaya Dios paktachinan shimita rimarka kasna: Wawayki Isaakmantallami kikin miraykikuna kankakuna nishpa. ¹⁹ Abrahamka yacharkami Isaak wañushpan Yaya Dios payta kawsachinata atipananta. Chasna kirishpanmi Yaya Dios payta wawanta kutichirka, imashnami shuk wañushka kashkanmanta kawsachishkatashina.

²⁰ Ñawpa yaya rukunchi Isaak wañupas Yaya Diosta kirishpanmi ña ruku kahushkanpi pasananta yachashpan wawankuna Jakobta Esauta rimarka Yaya Dioska paykunata yanapashpa kushichinanta.

²¹ Ñawpa yaya rukunchi Jakob wañupas Yaya Diosta kirishpanmi ña wañunan paktarihushpan Josepa ishka wawankunata rimarka Yaya Dioska paykunata yanapashpa kushichinanta. Chasna Yaya Diospa yachayninwa rimahushpan tulampi urkitarishpa Yaya Diosta kushichirka.

²² Ñawpa yaya rukunchi José wañupas Yaya Diosta kirishpanmi wañunan paktarihushpan wawankunata

rimarka shuk puncha tukuy paykuna chay Egipto allpamanta llukshinankunata. Chaymantapas rimarka llukshihushpankuna paypa tullunkunata apanankunapa, chay Yaya Diospa rimashkan allpapi wañushkankunata churana uchukupi churashpankuna tapanankunapa.

²³ Ñawpa Moisespa yayankuna Yaya Diosta kirishpankunami wawayarishkanwasha kimsa killata payta pakarkakuna. Chay uras kawsashkankuna Egipto allpapi kamachik atun apu kamachirka tukuy chayra wawayarishka kari wawastukunata wañuchinankunapa. Moiseska wawayarishpan yayan maman rikurkaku-na suma wawastu kashkanta. Yaya Diosta kirishpankunami chay atun aputa mana manchashpa wawanta kishpichirkakuna.

²⁴ Chay Moisés wañupas Yaya Diosta kirishpanmi ña musu kashpan manana munarkachu chay Egipto allpapa atun apupa warmi wawanpa wawanshina kanata. ²⁵ Payka chay atun apupa nitunshina kashpan yacharka tukuy chay atun apupa tiyashkanwa kushikushpa kawsanata atipananta. Chasna kashpanpas mana munarkachu uchata rurashpa shuk ratulla kushikushpa kay allpapi kawsanata. Chayrayku yuyarirka, ashwan ali kan Yaya Diospa akllashkan israel masinikunawa pakta parisishpa kawsanaynipa nishpa. ²⁶ Imashnami Jesukristu Yaya Diospa kushilla kawsananta silupi sakishpa pinkaypata kruspi wañurka, chasnallatami Moisespas tukuy ima Egiptopi suma tiyashkankunata sakirka israel masinkunata parisihushkankunamanta kishpichinanpa. Payka yacharka Yaya Dios payta shuk puncha kushichinanta.

²⁷ Chasna Yaya Diosta kirishpanmi chay atun apu piñarihushkanta mana manchashpachu chay Egipto allpamanta llukshirka. Yaya Diosta mana ñawipura rikushpanpas rikunakuhukshinami mana sampayashpachu payllata kasushpalla kawsapayarka.

²⁸ Chasna Yaya Diosta kirishpa kawsashpanmi Moiseska yaya rukunchi wañukunata rimarka tantarina Paskua shutiyuta ruranankunapa. Paykunata yachachirka chay uras karan yaya shuk obeha maltata wañuchishpa yawarninwa wasinkunapa punkunta wicha wicha ruranankunapa, wañuchik angelka paykunapa puntiru wawankunata mana wañuchinanpa.

²⁹ Chay ñawpa yaya rukunchi wañukunapas Yaya Diosta kirishpankunami pay Puka Atun Kuchata paskachishpan allpata rishpa kunkaylla chimparkakuna, imashnami allpata kunkaylla purihushkashina mana manchaypa yaku tiyashkapi. Paykunata chiknishpa apanakuhuk egipto runakunaka chayta rishpa chimpanata munashpankuna chay yakuwa llampu kulluchiy tukurkakuna.

³⁰ Ñawpa yaya rukunchi wañukunaka Yaya Diosta kirishpankunami kanchis punchata muyurishpankuna chay kuntrankunapa llaktan Jerikó muyukta rumikunamanta kincharishkaka llampu paki paki tukushpan urmarka.

³¹ Chay ñawpa puta warmi Rahab wañupas Yaya Diosta kirishpanmi mana wañurkachu chay Jerikó llaktanpi Yaya Diosta mana kasuk runakunawa pakta. Pay-

ka chay ishkay rikunapa shamushka yaya rukunchi wañukunata wasinpi pakarka mana chay Jerikopi kawsak runakuna wañuchinankunapa.

³² Chaymanta tiyanrami achka Yaya Diosta kirik runakunamanta kwintanaynipa. Chasna kashpanpas timpu pishiwan Gedeonmanta, Barakmanta, Sansonmanta, Jeftemanta, Davidmanta, Samuelmanta, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunamantapas kwintanaynipa. ³³ Chasna Yaya Diosta kirishpankunami shuk runakuna atun apukunata winsishpa atun allpakunata amuyarkakuna, Yaya Diospa munashkanshina kуска ruranakunallata rurashpa kawsapayarkakuna, Yaya Dios paykunata kunayashkanta kuy tukurkakuna, atiparkakuna pumakunata arkanata mana paykunata mikunankunapa. ³⁴ Chasnallatata Yaya Diosta kirishpankunami atun sintihuk ninata arkarkakuna mana paykunata wañuchinanpa, kuntrankunamanta kishpirkakuna mana ishkay wiluyu sabliwa wañuchiy tukunankunapa, sampa runakuna tukushpankuna sinchikurkakuna, wañunakunapi kuntrankunata winsishpa kallpachishpankuna sinchi runakuna tukurkakuna. ³⁵ Yaya Diosta kirishpankunami shuk warmikunapas wañushka ayllunkunata Yaya Dios kawsachishpan kutichiy tukurkakuna.

Shukkunaka Yaya Diosta kirishpankunami chiknik runakunamanta yapa parisichiy tukushpankuna wañurkakuna. Manami munarkakunachu Yaya Diosta sakinata wañuyumanta kishpinankunapa. Ashwan munarkakunami Yaya Dios paykunata mushumanta kawsachishpan siluma kawsak rinata. ³⁶ Chaymanta Yaya Diosta kasuk runakunamanta shukkunata asichirkakuna, makarkakuna, shukkunataka kadenawa watarkakuna, karselpi churarkakuna. ³⁷ Shukkunataka rumiwa tuksishpami wañuchirkakuna. Shukkunataka seruchuwa chawpinpi pitishpami wañuchirkakuna, shukkunataka sabliwa pitishpami wañuchirkakuna. Shukkunataka wasinkunamanta kallpachishpankunami llachapa illa, obeha karata kabrapa karata churashpa shukma shukma purirkakuna. Chasna chiknik runakuna paykunata parisichihushpankunami llakiyawa, nima imayu kawsarkakuna. ³⁸ Paykunaka chunlla chakishka allpapi urkukunapi pantashkashina purirkakuna shukma shukma. Manchashpankuna urku uchukunapi allpa uchukunapi kawsarkakuna. Yapa ali kashpankunapas Yaya Diosta mana kasuk runakunaka paykunata mana valichishkakunachu. Yapa millaypata rurak kashpankuna mana valishkakanachu chasna ali runakuna paykunapa chawpinkunapi kawsanankunapa.

³⁹ Tukuy chay runakunaka alita Yaya Diosta kirishpankunami Yaya Dioska paykunata rimarka ali rurak runakuna kanankunata. Chasna rimashpanpas kay allpapi kawsahushpankunara mana apirkakunachu Yaya Dios paykunata kunata rimashkanta. ⁴⁰ Yaya Dioska yuyarirka ashwan ali kananta paykuna ñukanchikunawa pakta rimashkanta kuy tukunankunapa. Mana munarkachu paykuna sapallankuna munashkanshina ali

tukunata, ashwan munarka ñukanchiwa pakta ali tukunankunata.

Jesukristupi sinchikurishpa kawsanamanta yachachin

12 Chayrayku wawkikuna panikuna, imashnami chay ñawpa kawsak kirik masinchikunaka Yaya Diosta alita kirishkankunata rikuchishkakuna, ñukan-chita rikuhushpankuna akuychi ñukanchipas paykunashina alita Yaya Diosta kirishpa kawsashunchi. Chay tukuy yanka llashashina kirinanchita arkahushkata sakishunchi. Tukuyumanta ashwan utkalla sakishunchi ñukanchita kadenawashina utkalla watak uchata ruranakunata. Akuychi mana sampayashpa Yaya Diosllapi sinchikurishpa kawsashunchi tukuy arkahushkata winsishpa Yaya Diospi paktananchikama.

² Akuychi Jesukristupi sinchikurishpa kawsashunchi. Payka ñukanchita yanapan Yaya Diosta kirinanchipa, chaymantapas yanapanka kirishpalla katinanchipa. Parisishkanwashina silupi Yaya Dioswa kushikushpa kawsananta yachashpan Yayanta kasushpanmi wañuchik runakunashina pinkaypata shuk kruspi wañurka. Chaymanta Yaya Diospa kuskan partima silupi tiyarik rirka paywa pakta tukuy runakunata kamachinanpa.

³ Chayrayku Jesús achkata parisishkanta yuyariychi. Payta chiknik runakuna parisichihushpankuna payka ali yuyayllawami chay parisinankunata awantarka. Chayta yuyarishpaykichimi kankunapas mana sampayankichichu, nima sakinkichichu Yaya Diosta kasushpa kawsanata.

⁴ Ña sinchikushpaykichipas mana uchata ruranaykichipa, manarami rikuchishkankichirachu wañunaykichikama mana uchata rurashpa sinchikushkaykichita. Manarami kankunata wañuchinata munashkakanachu uchata mana ruranayashkaykichirayku. ⁵ Ñami Yaya Dios kankunata yachachishkankunata kunkashkankichi. Wawaynikuna nishpa paypa killkachishkanpi kankunata kasnami riman:

Wawayni, kanta alita yachachihushkaynirayku parisihushpaykika ama piñariychu. Mana alitachu rurashkanki nishpa rimashpayni ama llakirishpa ñukamanta anchuriychu. ⁶ Maykankunatami yuyani, paykunataka mana alita rurashkankunamanta kastigashpa, mana alikunata mana ruranankunapa kasuchishpa alita yachachini. Maykantami wawayni kanki nishpa rimani, paytaka mana alita rurashkanta musyachishpa sinchita asutihushkashina yachachini nishpa.

⁷ Chasna alita yachachiy tukuhushkaykichirayku parisishpaykichi ali yuyaywa awantaychi, kankunarayku ali kananta yuyarishpaykichi. Yaya Dioska kankunata chasna ruranakin wawankuna kashkaykichirayku. Rikuychi ¿manachu shuk ali yayaka mana alita rurashkanmanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananpa kasuchishpa wawanta yachachinma alita yachakunarpa? Ari. Tukuy ali yayakunami wawankunata chasna yachachinahun alita ruranankunapa. ⁸ Chasnallatatami Yaya Dioska ñukanchi kikin wawankunata-

ka yachachin alita rurananchipa. Kankunata mana alita rurashkaykichimanta mana kastigashpanka nima kasuchishpanka mana alikunata mana ruranaykichipa, manami Yaya Diospa kikin wawankunachu kankichi.

⁹ Ñukanchikunaka wawakunara kashpanchi yayanchikunaka mana alita rurashkanchimanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananchipa kasuchishpa ñukanchita yachachishkakuna. Chasna ñukanchita yachachishpankunami paykunata yuyashpa kasupayarkanchi. ¿Manachu silupi kawsak Yayanchi Diostaka ashwan alita yuyashpa kasushpa kawsanchi ma paywa pakta kawsananchipa? ¹⁰ Yayanichikunaka shuk timpu kay allpapi kawsananchikama, paykuna kikin yuyarihushkankunata kaymi kan ali nishpa, mana alita rurashkanchimanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananchipa kasuchishpa ñukanchita yachachirkakuna. Ashwan Yaya Dioska ñukanchitaka chasna yachachishpan shuti yachachin maykanmi ñukanchirayku ali kan payshina ucha illa kananchipa.

¹¹ Yaya Dioska mana alita rurashkanchimanta kastigashpa, mana alikunata mana rurananchipa kasuchishpa ñukanchita yachachihushkan uras mana kushikunchichu, ashwan nanayta musyashpanchimi llakirinchi. Chaymanta shuti achka kuti yachachishkanta yachakushpanchi kushillana paypa munashkanta rurashpa kawsanchi.

Sinchikurishpa Yaya Diosta kasunamanta riman

¹² Kankuna, maykankunami manana alita Jesukristuta katihunkichi, shuk runa makinkuna chakinkuna sampayashkashina kashpaykichi kuti mushumanta sinchikuriychi. ¹³ Alita rurashpa ali ñampita purihukshina kawsaychi, chay sampayashpa Jesukristuta katihuk kirik masinchikuna ñukanchita rikushpankuna mana takarishpa urmanankunapa, ashwan paykunapas aliyashpankuna sinchikurishkana alita purihukshina katinankunapa.

¹⁴ Tukuy runa masikichikunawa alichashpa alita kawsaychi. Chaymanta Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsaychi. Uchata rurashpa kawsashpaykichika manami atipankichichu Yaya Dioswa pakta kawsak rinata. ¹⁵ Chayrayku shukwa shukwa yanapanakuychi, nima shuk kirik masikichi Yaya Dios payta uchankunamanta llakichishkanta kunkashpan paymanta anchurinapa. Ama kawsaychichu piñanakushpa, mana alita rurashpa. Mana alita rurashpa kawsashpaykichika aya sulimanta upyachihukshina kirik masikichikunata waklichinkichi. Chasname achka manana alichu kankakuna Yaya Diospa rikushkanpika. ¹⁶ Ama musayanakushpa kawsaychichu. Ama kaychichu Esaú shutiyu wañushina Yaya Diospa kunayahushkanta mana valichik. Payka puntiru wawayarishkanta manami valichirkachu, yayan Isaak payta Yaya Diosmanta kunayahushkanta. Chayraykumi wawkin Jakobta shuk platu mikunallawa tukuy Yaya Dios payta kunayahushkanta kamyarka. ¹⁷ Ña yachankichi Esaú chaymanta munarka yayan Isaak ña wañuna kahushpan puntiru wawa apina kashkata

kunanta rimanapa, chaymantapas Yaya Dios payta yanapashpa kushichinanta. Chasna munashpanpas yayanka manami atiparkanachu payta chayta rimanta, ña wawan Jakobta rimashka kashkanrayku. Esaú achkata llakirishpa wakashpanpas manana atiparkachu alichanata paypa mana ali rurashkanta. Kankunapas Esaupa rurashkanta yachashpaykichi ama payshina Yaya Diospa kunayahushkanta mana munanichu nishpa kawsaychichu.

¹⁸ Kankunaka ashwan atuntami rikushkankichi chay ñawpa kawsak yaya rukunchikuna rikushkankunamanta. Manami musyaypakunallatachu llankaypakunallatachu rikushkankichi. Paykunaka chay Sinaí urku sintihuktashina rikurkakuna, Moisés wañu Yaya Diosmanta paypa kamachishkankunata apishkan uras. Chay urkuta amsa tutashinami puyuka arkarka. Sinchi wayrapi manchaypakunatami rayukunaka uyarirkakuna.

¹⁹ Chaymanta chay urkupi sinchita trompetata pukuhukta uyarkakuna. Kankunaka mana uyashkankichichu Yaya Dios chay chunka kamachishkan shimikunata rimahushkanta. Yaya rukunchikuna chayta uyashpankuna mancharishpa Moiesta rimarkakuna: Manami ashwanta munanchichu uyanata Yaya Diospa manchaypa rimahushkan shimita nishpa. ²⁰ Yapami mancharkakuna uyahushpankuna Yaya Diospa kamachishkanta kasna rimahushkanta: Shuk runa, shuk wiwa kay urkuta kayllayahushpanka rumikunawa tuksishpa wañuchiychi nishpa. ²¹ Chay rikuhushkankuna Yaya Dios rimahushkanta uyahushkankuna yapa manchaypa kallpaypa kashpan Moisespas rimarka: Ñukaka yapa mancharishpaynimi chukchurihuni nishpa.

²² Kankunaka manami chasna manchaywa kawsanaykichi tiyanachu. Sion nishka urkupimi, wiñaypa kawsak Yaya Diospa llaktanpi paktashkashina kahunkichi. Chayka silupi kahuk Jerusalén llaktami. Chaypimi waranka waranka angelkunawa pakta Yaya Diosta kushichishpa kawsahukshina kahunkichi.

²³ Kankuna tukuy ñukanchi kirik masikichikunawa pakta washanirukunamanta ashwan kuy tukuk puntiru wawashina Yaya Diosrayku tukushkankichi. Chay wawankuna kushilla tantarishkapi paktashkashina kahunkichi, maykankunapami shutinchikunaka silupi killkarishka kanahun wiñaypa Yaya Dioswa kawsananchipa. Yaya Dioswa pakta kawsakkuna tukushkankichi, maykanmi tukuy ñukanchi runakunata tapunka alitachu manachu rurashkanchi nishpa. Yaya Diospa aliyachishkan ñawpa kawsak kirik masinchikunawa tantarishkashina kahunkichi.

²⁴ Jesuswa pakta kawsakkuna tukushkankichi, maykanmi ñukanchirayku shuk mushu alichanata Yaya Dioswa rurashka. Chay ñawpa kawsak runa Kainka wawkin Abelta wañuchishpan yawarnin shuturishpan Yaya Dioska kastiganan karka. Ashwan Jesús wañushpan yawarnin shuturishpanmi Yaya Dioska ñukanchita uchanchikunamanta llakichishka. Jesús wañushkanraykumi Yaya Dioska chay ñawpa alichanata

rurashkanmanta kunanka ñukanchiwa shuk mushu alichanata rurashka.

²⁵ Chayrayku ama rimaychichu manami kasunayanichu kay rimahukta nishpa. Ñawpa Yaya Dios kay allpapi urkumanta rimashkanta mana kasuk runakunaka manami kishpirkakunachu paypa kastigananmanta. Ashwan ñukanchi silumanta rimahushkanta mana kasushpanchika manami atipashunchichu paypa kastigananmanta kishpinata. ²⁶ Ñawpa Yaya Dioska Sinaí urkumanta runakunata rimahushpan tukuy allpatami kuyuchirka. Ashwan kunanka ñukanchita riman: Shuk puncha kuti rimahushpayni mana allpallatachu kuyuchisha, ashwan silutapas kuyuchishami nishpa. ²⁷ Chasna Yaya Dios shuk puncha kuti nishpa rimahushpan yachanchi payka tukuy rurashkan wakliypakunata anchuchinanta tukuy mana wakliypakunallana kiparinankunapa. ²⁸ Yaya Dios ñukanchita kamachinanta nima pi atipanchu waklichinata. Chayrayku akuychi agradesishunchi Yaya Diosta, tukuy shunkunchimanta pacha paypa munashkanta rurashpa, payta yuyashpa kushichishpa kawsashunchi. ²⁹ Yuyariychi, payka shuk nina sintihukshina tukuyta tukuchikmi kan.

Yaya Diosta kushichishpa kawsanamanta riman

13 Wawkikuna panikuna, tukuy Jesukristuta kirik masikichikunawa mana sampayashpa yuyanakupalla kawsaychi. ² Kankunapi paktak runakunata ali munaywa wasikichipi kayaychi. Shuk runakunaka chasna paktak runakunata kayashpankunami mana yachashpa angelkunata yatkuchirkakuna. ³ Karselpi kahuk runa masikichikunata yuyariychi. Kankunapas karselpi kahunkichimaka, munankichimami shuk runakuna kankunata yanapanankunata. Parisichirishkakunata llakichishpa yanapaychi, kankunapas paykunawa pakta parisihukshina. ⁴ Tukuy kankuna warmiyu karikuna warmikichillawa kawsaychi. Chasnallatata kusayu warmikunapas kusaykichillawa kawsaychi. Yaya Dioska tukuy shukpa warminwa, shukpa kusanwa musayakkunatakastigankami. Chasnallatata shuk musayakkunatapastiganka. ⁵ Chaymanta ama kullkita munashpalla kawsaychichu. Chay charihushkaykichillawa kushilla kawsaychi. Yuyariychi Yaya Diospa kasna rimashkanta: Ñuka kankunata mana kunkashkaykichichu, nima sakishkaykichichu nishpa. ⁶ Chasna Yaya Dios ñukanchita rimashkanrayku akuychi payllapi sinchikurishpa rimashunchi: Yaya Diosmi ñukata yanapan. Chayrayku nima pita, nima imata manchanichu. ¿Imanachiwamata shuk runaka? nishpa. ⁷ Yuyariychi chay puntiru kankunata Yaya Diospa shiminta yuyachishpa yachachik runakunata. Paykunaka alitami rurashpa Jesukristuta kirishpalla kawsarkakuna wañunankunakama. Kankunapas paykunashinallatata alita Jesukristuta kirishpalla kawsaychi.

⁸ Jesukristuka wiñaypa kawsak kashpanmi ñawpamanta pacha kunanpas, tukuy uras chasnallami kan. ⁹ Chayrayku ama kasuychichu chay achka chikan yachachishkakunata, maykankunami mana Jesukristupa yachachishkankunachu kanahun. Yaya Dios ñukanchita llakichishpa yuyahushkanrayku shunkuykichipi sinchikuriychi. Ama yuyariychichu shuk mikunata mikushpa, shuk mikunata sasishpa yanapay tukunaykichita shunkuykichipi sinchikurinaykichipa. Chasna rurakunaka nima imapi yanapashkakunachu. ¹⁰ Jesukristu kruspi wañushkanraykumi ñukanchikunaka uchanchikunamanta pichay tukushkanchi Yaya Diosta kushichishpa kawsananchipa. Ñawpamanta pacha saserdotekunaka wiwakunata rupachishpankunayuyarinahun, chaykunata rurashpanchimi Yaya Dioska ñukanchita uchanchimanta llakichinka nishpa. Chasna yuyarishpa rurashpa katikkunaka manami atipankunachu ñukanchiwa pakta uchankunamanta pichay tukunata. ¹¹ Chay wañuchishka wiwakunapa yawarninta saserdotekunapa atun apuka apashpa rin chay ukuniru kwartu ukuma Yaya Dioska runakunata uchankunamanta llakichinanpa. Chaymanta chay wañuchishka wiwakunapa aychantaka llakta washamami apanahun tukuyta rupachinankunapa. ¹² Chasnashinami Jesuspas chay Jerusalén llakta washama wañurka kikin yawarnin shuturishpan ñukanchikunata uchanchikunamanta pichanapa. ¹³ Akuychi ñukanchikunapas llakta washama rihukshina chay ñawpa kamachirishka kashkata kasushpa kawsashkanchimanta anchurishunchi, Jesusshina Yaya Diospa munashkanta rurashpa chiknik runakuna parisichihushkankunata awantashpa kawsananchipa. ¹⁴ Manami unaytachu chiknik runakuna chawpipi kay allpapi kawsashunchi. Ashwan chapahunchimi Yaya Diospa mana tukurik kawsananma rinanchita. ¹⁵ Chayrayku akuychi, Jesukristu ñukanchita yanapahushpan tukuy uras Yaya Diosta agradesishpa kushichishunchi. Kushikuhushpanchi payta rimashunchi Yaya Dios, tukuymanta yapa alimi kanki nishpa. Chay kushichinanchika shuk suma imata kunnanchishinami Yaya Diosraykuka. ¹⁶ Ama kunkariychichu shukwa shukwa yanapanakushpa kawsanata. Shuk ima kankunapa tiyashkanwa shuk mana imayu runakunata yanapaychi. Chasna yanapanakushpa kawsahushkaykichiwawa Yaya Diosta shuk suma imata kuhukshina kushichinkichi. ¹⁷ Chaymanta Yaya Diospa shiminta yachachik kankunata sinchikuchik wawkikunata kasuychi. Paykunaka kankunata kuyrashpa yanapanahun. Yaya Diostami rimanankuna tiyan, alitachu manachu kuyrashkakuna nishpa. Chayrayku paykunata kasuychi kushikushpa mana llakishpa kankunata kuyranankunapa. Mana paykunata kasushpaykichika kankunapas parisinkichimi. ¹⁸ Wawkikuna panikuna, Yaya Diosta mañaychi ñukanchita yanapananpa. Chasna tapushpanchipas yuyarinchi nima imamanta shunkunchipi rimay tukuhushkanchita. Tukuypimi alita rurashpa kawsana-

ta munanchilla. ¹⁹ Ashwan munani Yaya Diosta mañanaykichipa, atipanaynipa utkalla kankunama rinata.

Killkata tukuchishpa sinchikuchina shimikuna saludukuna

²⁰ Ñukanchita kushilla kawsayta kuk Yaya Dios ñukanchirayku shuk mushu alichanata paywa wiñayparayku rurashka, Jesukristu wañuhushpan yawarnin shuturishkanrayku. Amunchi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachishpan shuk yapa ali obehata kuyrahukshina ñukanchita alita yanapak tukurka.

²¹ Chay kushilla kawsayta kuk Yaya Dioska kankunata yanapachun tukuy imapi paypa munashkanta paktachishpa alita rurashpa kawsanaykichipa. Jesukristuka ñukanchita yanapashpanmi atipashunchi ruranata maykanmi ali Yaya Diospa rikushkanpika. Chayrayku

tukuy uras wiñayparayku Jesukristuta atunyachishpa kushichishunchi. Chasna kachun.

²² Wawkikuna panikuna, yapami munani kay kankunata kunashpa sinchikuchishpa killkashkaynita ali yuyaywa leyinaykichipa. Manami achkatachu killkashkani.

²³ Chaymanta yachanaykichipa rimashkaykichi: Ñami wawkinchi Timoteoka karselmanta llukshishka. Utkalla kayma shamushpanka paywa paktami risha kankunata rikunanchipa.

²⁴ Tukuy kankunata yachachishpa sinchikuchik wawkikunata, Yaya Diosta shuk kasuk masinchikunata pas saludapaychi. Kay Italia allpapi kawsak kirikkunami kankunarayku saluduta kachanahun.

²⁵ Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun. *Chayllata kankunarayku killkashkani.*

SANTIAGOPA KILLKASHKAN KILLKA

Santiago israel masinkunamanta kirik masinkunata saludan

1 Ñuka kani Santiago, Yaya Diospa Amunchi Jesukristupapas kamachishkan runa. Kankuna allpanchimanta shikwarishka israel kirik masinikunarayku killkani. Tukuy kankuna chunka ishkay ñawpa yaya rukunchi wañukunapa miraymanta Yaya Diospa runankunata, tukuy allpapi shikwarishka kahukkunata saludani.

Kirikkuna imashna parisishpankunapas kushikunahuchun

²Wawkinikuna paninikuna, imatapas parisihushpaykichika kushikuychi. Supay kankunata uchata rurachinata munashpanka mana kasushpa kushikuychi. ³Ña yachankichi Jesukristupi sinchikushpa kawsanahunchu manachu nishpa kamay tukuhushkaykichikunapi alita sinchikurishpaykichi ashwan alita katik tukushpa rinaykichita. ⁴Chay kamanakunapi alita sinchikurishkaykichirayku ashwan alita katik tukushpa rishpaykichi tukuy uras ashwan alita Jesukristuta kasunkichi, tukuy yuyaykichi ali tukunankama tukuypi.

⁵Mana yachashpaykichika imashna sinchikurinata tapuychi Yaya Diosta. Payka kankunata yanapankami, tukuy payta tapuk runakunataka kushilla mana mit-sashpachu nima pinkachishpachu yuyayta kun.

⁶Tapunaykichi tiyan yuyayta Yaya Diosta tukuy shunkuykichimanta pacha. Tapushpaykichika ama yuyariychichu ¿Yaya Dioska kuwankachu manachu? nishpa. Chasna yuyarishpaykichika kankichimi ulas wayrawa shuk partima shuk partima apay tukushkashina ishkay yuyaytu runakuna. Kankuna chasna kashpaykichika Yaya Dioska tapushkaykichitaka manami kankunata kunkachu. Chayrayku Yaya Diosta alita kirishpa tapunaykichi tiyan.

Kullkiyu runamanta nima imayu runamantapas riman

⁹Nima imayu kashkaykichirayku parisihushpaykichika kushikuychi, Yaya Dios kankunata akllashkanrayku wiñaypa kawsanaykichipa paywa pakta. ¹⁰Kankuna kullkiyu runakuna kashpaykichika kushikuychi Yaya Dios kankunata runakunapa rikushkanpi atun kashkaykichimanta anchuchishpan. Chaypimi riksichiki maykanmi ali kan Yaya Diospa rikushkanpika. Shuk kullkiyu runa, kullkiniwa tukuyta atipani nishpa yuyarikka shuk sisashinami wañunka. Sinchi inti rupawa sisapa sapinka chakirishpan kunkaymanta chaw-

pi sisahushkanpi wañurin suma sisa kahushkanmanta. Inti chakichishpan urman, suma rikurishkanka chinkarin. Chasnallatatami shuk kullkiyu runapas achka suma imakunayu kashpanpas kullkinta mirachihushkanpi kunkaymanta wañunka.

Maymantami mana alita ruranayananchikunaka shamun

¹²Tukuy parisinakunapi, tukuy kamay tukuhushkaykichipipas sinchikurishpaykichi kushillami kankichi. Chasnami uchata ruranayashpaykichipas mana rurashanchu nishpa Yaya Diosta kasushpaykichi kushillami kankichi. Millaypata yuyarinayashpaykichipas mana yuyarishanchu nishpa alillata yuyarishpaykichi kushillami kankichi. Chasna sinchikurishpaykichimi chay tukuy kamay tukuhushkaykichipi, Yaya Dioska ali rurak runakuna kankichi nishpa kankunata wiñaypa suma kawsayta kunka. Chasna payta yuyahukkunata kunanpami rimarka. ¹³Mana alikunata ruranata yuyarishpaykichi ama rimaychichu Yaya Diosmi chasna millaypata yuyachiwahun nishpa. Payka manami nima shuk millaypa ruranata yuyarinchu. Chayraykumi mana atipanchu mana ali ruranakunata yuyachinata. ¹⁴Karan ñukanchi kikinpa yuyayninchi-mantami mana ali ruranakunata yuyarinchi. Chay mana ali yuyarinanchikunaka ñukanchita llullachishpa munachinahun mana alikunata rurananchipa. ¹⁵Millaypa munashkanchita yuyarishpa katishpanchimi chay mana ali yuyarinaka atunyashpan uchata ruranchina. Mana alita rurashkanchika achkayashpan ñukanchita ashwanta ashwanta Yaya Diosmanta anchuchin. Chasna tukushpanchi wañunanchi tiyan wiñaypa parisinanchipa.

¹⁶Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ama yuyarinkichichu Yaya Dios ñukanchita millaypata rurachinayashkanta. Chasna yuyarishpaykichika pantachin-kichimi yuyaykichita. ¹⁷Yaya Dios alikunallata kun. Imatapas kushpan chayka kanmi allilla. Tukuy silupi kahuk suma punchayachikkunata rurak kashpanmi payka chaykunamanta yapa suma kan, nima shuk millaypa yuyay paypi tiyashkanrayku. Chasna ali kashkanmanta mana chikanyanchu, tukuy uras chasnalla ali kan. ¹⁸Chasna ali kashpanmi Yaya Dios kikin munashkanrayku ñukanchita mushu runata rurashka shutipa kashkata riksichik shiminwa. Chasna rurashka tukuy runakunamanta paypa wawankuna kananchipa, payta kushichishpa kawsananchipana.

Yaya Diospa shiminta kasunamanta riman

¹⁹ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yuyariychi kay killkashkaynita. Tukuy uras Yaya Diospa shiminta alita uyashpa kawsaychi, tukuy runa masikichipa rimashkankunatapas. Manara alita yuyarishpaykichika ama runa masikichita rimaychichu, nima utkalla paykunata piñariychichu. ²⁰ Piñarinka nima imapi yanapanchu Yaya Diospa munashkanta rurananchipa. ²¹ Kankunaka tukuy millaypakuna yuyaykichipi tiyashkanta anchuchiychi, millaypa rurashkaykichitapas sakiychi. Yaya Diospa shiminta yachakushkaykichita ali yuyaywa kasushpa katiychi alimi ñukarayku nishpa. Chay shimi yachakushkaykichita kasushpa kawsashpaykichika kishpichirishkami kankichi.

²² Ama Yaya Diospa shiminta uyashpalla kawsaychichu, ashwan paypa rimashkanta ruraychi. Uyashpalla kawsashpaykichika kankuna kikinllami llullachirinkichi. ²³ Ñukanchi Yaya Diospa shiminta uyashpanchi mana kasushpanchika shuk runa uyanta espehuwa yanka rikurishkashinami kanchi. ²⁴ Chasna uyanta espehupi rikurishpan shuk partima anchurishpan chay rikurishkantaka kunkarina imashna rikunayumi uyanka kan. Chasname kanchi Yaya Diospa shiminta mana kasushpanchi. ²⁵ Ashwan Yaya Diospa suma kusa yachachishkanta ali yuyaywa yachakunanchi tiyan. Chay yachachishkanwa Yaya Dios ñukanchita yanapan ñukanchi kikin munashkanchillata rurashpa kawsashkanchimanta kishpinanchipa. Paypa yachachishkanta mana sakishpa, mana chikanta yuyarishpa yachakushpanchi uyashkanchita mana kunkarinchinachu, ashwan chay yachachishkanta ruranchina. Chasna kashpan tukuy rurahushkanchipi kushillami kanchi.

²⁶ Shuk kankunamanta yuyarinkichichari Yaya Diosta kushichishpa kawsani nishpa. Chasna yuyarishpaykichipas mana sakishpaykichika mana alikunata rimanata kankuna kikinllami llullachirinkichi. Manami Yaya Diosta kushichinkichichu. Tukuy Yaya Diosrayku rurashkaykichika yankami kan. ²⁷ Yaya Diosta shutipa kushichinayashpanchika wakchakunata mashintukunatapas yanapashpa kawsananchi tiyan tukuy paykunapa munahushkankunapi. Chaymantapas mana kawsashunchichu Yaya Diosta mana kasukkunashina.

Tukuy runa masinchikunata parihuta valichinamanta riman

2 Wawkinikuna paninikuna, tukuyanta yapa suma Amunchi Jesukristuta kirishkaykichirayku ama shuk runakunata valichiychichu ashwanta shukkunamanta. ² Shuk kullkiyu runa oromanta aniluyu, suma mushu churarishkawa yaykushpan maypimi tantarishka kahunkichi Yaya Diospa shiminta yachakunaykichipa, paytaka tiyachinkichi suma ali tiyarinapi. Shuk nima imayu runa yaykushpan ismu churarishkawa, paytaka rimankichi: Munashpaykika sharyi washama, tiyariypas allpapi nishpa. ⁴ Kankuna

kullkiyu runata ashwanta valichishpaykichika nima imayu runamanta mana ali yuyaywa yuyarikkunami kankichi.

⁵ Alita yuyariychi, munashkayni wawkinikuna paninikuna, Yaya Dioska manami chasnachu yuyarin. Payka akllashkami runa masinkunapa rikushkanpi mana valik runakunata paypi sinchikushpankuna yapa valik tukunankunapa, chaymantapas paypa ali kamachinan mushu munduma paywa pakta wiñaypa kawsak rinankunapa. Chasna paywa kawsak rinankunapa payta yuyakkunata rimarka. ⁶ Kankunaka chay Yaya Diospa akllashkan nima imayu runakunatami pinkachinkichi mana nima imata kankunata rurashpankunapas. Alita yuyariychi. ¿Pikunata llullachishpa kankunamanta shuwanahun? ¿Manachu kanahun chay kullkiyu runakuna? Kankuna liwishkaykichita mana paganata atipashpaykichika ¿pikunata kankunata mana munata apukunama pushanahun liwishkaykichita pagachinankunapa? ¿Manachu chay kullkiyu runakuna? ⁷ Paykunallatami millaypata rimashpa kanahun Amunchi Jesukristumanta, maykanmantami ñukanchipas shutiyachirishkanchi Jesukristuta kirikkuna nishpa.

⁸ Yaya Diospa killkachishkanpi tukuyanta ali kamachishkanka riman: Runa masikikunata kan kinkitashina yuyay nishpa. Chay kamachishkanta kasushpaykichika alita rurashpami kawsankichi. ⁹ Shuk runata shuk runamanta ashwanta valichishpaykichika runa masikichita manami parihutachu yuyankichi. Chasna uchatami rurahunkichi Yaya Diospa kamachishkanta mana kasuhushkaykichirayku. ¹⁰ Maykanchari tukuy Yaya Diospa rimashkanta kasuhushpan shuk partistullata mana kasushpanka tukuy Yaya Diospa kamachishkantami mana kasunchu.

¹¹ Yuyarishunchi. Shuklla Yayanchi Dios rimarka: Ama shukpa warminwa, ama shukpa kusanwa musayaychichu nishpa. Payllatami rimarka: Ama wañuchiychichu runa masikichita nishpa. Kunanka shuk kari shukpa warminwa mana musayashpanpas wañuchimaka runa masinta, chasna runaka Yaya Diospa kamachishkantaka manami kasunchu.

¹² Chasna kashpan alikunallata rimashpa rurashpa kawsaychi. Yuyariychi Yaya Dios kankunata kishpichishkanrayku shuk punchami tapunka shutipachu Jesuspa kamachishkanshina kawsashkankichi nishpa.

¹³ Kankuna runa masikichita llakichishpaykichichay tapunan punchaka Yaya Diospas kankunata llakichinkami. Runa masikichita mana llakichishpaykichika chay punchami Yaya Dioska kankunata mana llakichishpachu kastiganka.

Yaya Diosta kirik kahushkanchita alita rurananchiwa rikuchinanchimanta riman

¹⁴ Wawkinikuna paninikuna, ¿imata valin shuk kankunamanta rimashpaykichiki kirinimi Jesukristuta nishpa, mana rikuchishpaykichika shutipa payta kasushpa kawsahushkaykichita? Chasna mana rikuchishpa kirihushpaykichika manami Yaya Diospa kastigananman-

ta kishpichiy tukunkichichu. ¹⁵ Shuk wawki shuk panipas llachapa illata, mikuna illata rimankimaka Yaya Dios kanta yanapachun tukuy munashkaykita tari-naykipa nishpa. Chasna rimashpaykipas mana payta kunkimachu llachapanta mikunanta, chay rimashkaykika manami nima imapi payraykuka valimachu. ¹⁷ Chasnallatatami mana shutipa Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashpaykika kirihushkaykika wañushkashina yanka nishpami kan.

¹⁸ Shuk runa ñukata chay killkashkaynimanta ayniwamaka: Ñukaka kanmanta ashwan alita kirihuni Jesukristuta. Kanka ñukamanta ashwan alita payta kasuhunki. Chasna chikan kashpanchipas ishkanti chasnalla kirik kanchi nishpa. Chasna rimak runataka ñuka ayninimami: Rikuchiway shutipa Jesukristuta kirihushkaykita, mana paypa munashkanta rurashpa kawsahushpayki. Chasnaka manami atipankichu. Ñuka shuti rikuchishkayki Jesukristuta shutipa kirihushkaynita paypa munashkanta rurashpa kawsahushkayniwa. ¹⁹ Kan kirinki shuklla Yaya Dios tiyananta. Alimi. Chasnallatatami supaykunapas kirinahun. Yaya Diosta manchashpankuna chukchurinahun. ²⁰ Mana asirtak runa, yuyariy. Alita asirtay. Yaya Diosta kirishpayki mana alita rurashpa kawsahushpaykika manami valinchu nima imarayku kirinaykika. Chasna nishpami ayninima.

²¹ Akuychi yaya rukunchi wañu Abrahammanta yuyarishunchi. Payka Yaya Diospa kamachishkanta kasushpan shuklla wawan Isaakta mana mitsashpachu wañuchinayarka. Chasna payta kasushkanrayku Yaya Dioska Abrahamta rimarka: Kunanka rikushkaynipi ucha illami kanki nishpa. ²² Chasnamantami yachanchi Abrahamka mana yuyayninllapichu Yaya Diosta kirishpa kawsashkanta. Ashwan kirishpan rimashkanta kasupayarka. Chasna kasushpa kawsashpan ashwanta ashwanta alita kirik tukurka. ²³ Chasnami Abrahamka paktachirka Yaya Diospa killkachishkanpi paymanta kasna nishpa killkarishkata: Abrahamka Yaya Diosta kirishkanraykumi Yaya Dioska payta rimarka kunanka rikushkaynipi ucha illami kanki nishpa. Chaymantapas chasna shutipa kirishkanraykumi Yaya Dioska payta rimarka yuyashkayni runami kanki nishpa. ²⁴ Chasna kashpanmi yachanchi Yaya Dios ñukanchikunatapas mana kirishkanchiraykullachu rimananta rikushkanpi ucha illata rurashkanta, ashwan payta kasushkanchiraykumi chasna rimanka.

²⁵ Chaymanta akuychi yuyarishunchi mama payanchi wañu Rahabmanta. Payka chikan runakunamanta karka. Chaymantapas puntiruka puta karka. Chaymanta ñawpa apunchi wañu Josué runankunata Rahabpa llaktanma kashashpan Rahabka paykunata yanapashpa wasinpi pakarka. Chasna yanapashpan Yaya Diosta kasurkana. Chaymanta chay runakunata ñampita mitikunankunapa riksichishpan runa masinkunamanta kishpichirka. Chasna rurashpa Yaya Diosta kasushkanraykumi payka Yaya Diospa rikushkanpi ali tukurka.

²⁶ Chasnallatatami ñukanchikunapas alita rurashkanchiwa rikuchinanchi tiyan shutipa Yaya Dios-

ta kirik kahushkanchita. Imashnami shuk runa alma illaka mana kawsanchu, ashwan wañushka kan, chasnashinami ñukanchi Jesukristuta kirikkunapas kanchi, kirishkanchita rurashkanchiwa mana rikuchishpanchi.

Shiminchimanta riman

3 Wawkikuna panikuna, mana achka kankunamanta yachachikkuna tukunayanahuchun. Ña yachanchi Yaya Dioska ñukanchi yachachikkunata shuk kirikkunamanta ashwan sinchita kastiganka mana alita rurashpanchi. ² Yuyariychi tukuy ñukanchikuna achka chikan imapi mana alitachu ruranchi. Maykanmi alikunallata riman, chayka ña tukuy alilla kan. Chasna runami tukuy aychantapas wakaycharin tukuy mana ali ruranakunamanta.

³ Rikuychi kaballuta. Sinkanpi waskawa watashpanchi waskallata aysashpa tukuy aychanta kuskanchanchi ñukanchita purichinanpa. ⁴ Chasnallatatami kan lanchapas. Atun kashpanpas sinchi wayra tankahushpanpas uchilla timón payta purichin maymachi kapitanka munan. ⁵ Chasnallatatami shiminchika uchilla kashpanpas ñukanchita winsin.

Nina tsalitapas rikuychi. Shuk nina tsalistuka shuk atun wasita rupachin. ⁶ Shiminchika nina tsalishinami. Shiminchimanta millaypa shimikuna llukshin nishina. Chasnami shiminchika tukuy kawsananchita waklichin, imashnami shuk nina tsalistu shuk atun wasita rupachin. Tukuy mana ali rimananchika supaymantami. Pay ñukanchita yuyachishpan chasna rimanchi.

⁷ Ñukanchi runakunaka kita piña animalkunata mansuyachinchi. Chasna manchaypa animalkunata mansuyachishpanchipas ñukanchi kikinpa uchilla shiminchita mana atipanchichu winsinata. Amunta shiminka mana kasunata munanchu. Chayraykumi shiminchika shuk suliman runata wañuchikshina kan.

⁹ Shiminchiwa Yayanchi Diosta rimanchi ali kananta. Chaymanta chay shiminchiwallatatami piñarishpa rimanchi runa masinchikunata mana ali kanankunata, pay kikitashina Yaya Dioska rurashka kashpanpas.

¹⁰ Chay shiminchimantalla ali rimanakuna, mana ali rimanakunapas llukshinahun. Wawkinikuna paninikuna, chasnaka mana alichu.

¹¹ Allpa uchumanta yaku llukshihukta rikuychi. Shuk allpa uchumantalla ali yaku llukshihushpan ¿yaya yakupas llukshimachu? Manami ish kay chikan yaku llukshimachu.

¹² Tarpu kaspitapas rikuychi. ¿Papayuka muyuyamachu palanta muyuta? ¿Palantaka muyuyamachu papayu muyuta? Manami atipanchu chikan muyuta muyuyanata. Chasnashinami kankuna Yaya Diosta kirik kashpaykichi shimikichimanta ali shimikunalla llukshinankuna tiyan.

Shutipa yachak kanamanta riman

¹³ Shuk kankunamanta alita yuyarik shutipa yachak tukunayashpanka tukuy paypa kawsahushkanpi alita

rurahushkanwa rikuchinan tiyan. Shutipa yachak kashpanka mana yuyarinchu ñuka runa masinikunamanta ashwan yachakmi kani nishpa. Ashwan runa masinta yuyahushkanta rikuchinan tiyan. ¹⁴ Shunkuykichipi piñarishpa runa masikichikunawa parihuyanata munankichima. Tukuy kankuna kikinpa munashkaykichillata shuk runakunata rurachinata munankichima. Chaymantapas kankuna kikinraykulla yuyarishpa kankichima. Chasna kashpaykichika ama yuyariychichu yachakmi kani nishpa. Chasna yuyarishpaykichika mana shutipa yachakchu kankichi, ashwan kankuna kikinllami llullachirihunkichi. ¹⁵ Yaya Dioska manami ñukanchita chasna yuyachinchu. Ashwan ñukanchi kikinllami chasna yuyarinchi, chaymantapas supay chasna yuyarin. ¹⁶ Chayrayku shuk runa masikichiwa piñarishpa parihuyanata munashpaykichika tukuy kankuna kikin munashkaykichillata shuk runakunata rurachinayashpa kashpaykichika kankuna kikinraykul-la yuyarishpa, manami shuk yuyayllawachu kawsankichi, ashwan tukuy millaypakunata rurashpami kawsankichi.

¹⁷ Yaya Dios ñukanchita yuyachishpanmi alikunallata rurashpa kawsanchi. Chasna kashpan mana makanakushpa, nima piñanakushpa kawsanchichu. Ashwan runa masinchita yuyashpa kasushpa llakichishpa kawsanchi. Chaymanta mana shuk runata shuk runakunamanta ashwanta yuyanchichu. Mana yanka nishpa yuyarinchichu mana alita yachashpanchi. Mana washata rimanchichu, ashwan alita rurashpa kawsanchi. ¹⁸ Shuk runa kushilla kawsanata munashpan runa masinkunawa, tukuy alikunata rurashpa kawsan tukuywa chasna kushilla kananpa. Chasna runataka Yaya Diosmi yanapan kuskata kawsananpa.

Yaya Diosta mana kasukkunashina kawsanayashpanchi paypa kuntrankuna kanchi

4 Yuyariychi imaraykumi piñanakushpa chikni-nakushpa kawsankichi. ¿Manachu kankuna kikinpa munashkaykichillata yuyarishkaykichirayku chasna kawsankichi? ² Kankunaka shuk imata yapa munarishpa kawsankichi. Munarishpaykichipas mana atipankichichu apanata. Chayrayku runa masikichikunapa imankunata yapa kichunayashpa wañuchinkichi. Chasna rurashpaykichipas nima imata atipankichichu kichunata. Chayrayku rimanakushpa makanakushpa runa masikichiwa kawsankichi. Chasna kawsashpaykichipas nima imata rurankichichu. Munashkaykichita mana apinkichichu, Yaya Diosta mana tapushkaykichirayku. ³ Yaya Diosta tapushpaykichipas payka manami kunkachu, mana ali yuyaywa tapushkaykichirayku. Mana kankunata kunkachu, kankuna kikinraykulla tapushkaykichirayku munashkaykichita ruranaykichipa.

⁴ Shuk warmi kusanta sakishkashinami Yaya Diosta sakishka runakunaka kankichi. ¿Manachu yachankichi Yaya Diosta mana kasushpaykichika payta chiknik runakuna kanaykichita? Yaya Diosta mana kasukkunashina kawsanayashpaykichika paypa kuntrankuna-

mi kankichi. ⁵ Paypa killkachishkanpi mana yankachu kasna riman: Yaya Dioska Espiritunta kushka ñukanchikunapi kawsananpa. Chay Espiritun ñukanchikunata yuyashpan yapa munan paylla Amunchi kananpa. Manami munanchu shukta kasunanchipa nishpa. ⁶ Shukta kasushkanchimanta Yaya Dios piñarishpanpas ñukanchita kastigana imata yapa yuyashpan llakichin. Chasnallatata Yaya Diospa killkachishkanpi riman: Maykan runami Yaya Diosta runa masintapas kasushpa yuyashpa kawsan, chay runataka Yaya Diosmi llakichishpan yanapanka. Maykan runami pay kikinmanta ali yachak kanayashpa Yaya Diosta runa masintapas mana kasushpa nima yuyashpa kawsan, chasna runataka Yaya Dioska manami yanapankachu nishpa.

⁷ Chasna kashpan Yaya Diosta kasushpana kawsaychi. Supayta mana kasushpa sinchikuriychi. Jesukristulla Kamachik Amuykichi kashkanta rimashpa payta kamachiychi anchurinampa. Chasnami payka kankunamanta mitikunka. ⁸ Yaya Diosta kayllayaychi paypas kankunata kayllayanampa. Uchasapa runakuna, millaypata rurashpa kawsanaykichita sakiychi. Ishkay yuyayyu runakuna, tukuy millaypa yuyaykichikunata shunkuykichimanta pichaychi. Tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta yuyaychi. ⁹ Tukuy shunkuykichimanta pacha llakiriychi mana ali yuyayyu kahushkaykichirayku. Uchaykichita yuyarishpaykichi llakirishpa wakaychi. Manana kushilla asiychichu, ashwan asinaykichiranti wakaychi. Kushikunaykichiranti llakiriychi. ¹⁰ Tukuy shunkuykichimanta pacha llakirishpaykichi tukuy mana alita rurashkaykichikunata Yaya Diosta rimaychi. Chasna rurashpaykichimi Yaya Dioska kankunata kushichinka.

Yaya Diosllami atipan rimanata pimi ali, pimi mana alichu

¹¹ Wawkinikuna paninikuna, mana washanchanakushpa kawsaychichu kankunapura. Runa masikichikunamanta mana ali kahushkankunata rimashpaykichi, chaymantapas mana alita rurashpa kawsak kashpan kastigay tukunan tiyan, ñuka shuti alimi kani nishpa rimashpaykichi runa masikita yuyay nishpa Yaya Diospa kamachishkanta mana alichu nishpa rimahukshina kankichi. Chasna kashpaykichimi chay kamachishkanta kasuna imata alichu manachu nishpa rimakkuna kankichi. ¹² Yaya Diosllami kurka kamachinakunata tukuy runakunarayku. Payllami atipan rimanata pimi alita rurahun, pimi mana alitachu rurahun. Paylla atipan runakunata kastigananmanta kishpichinata, chaymantapas wiñayparayku nina mana wañukpi wichunata. Kankunaka pita kankichi runa masikichikunamanta rimanaykichipa pimi ali, pimi mana alichu. ¿Yaya Diosmanta pasachu kankichi rimanaykichipa pimi ali, pimi mana alichu nishpa?

Mana yachanchichu imashnami kaya tukushunchi

¹³ Kunan kankuna Yaya Diosta mana yuyarishpa kawsakkuna, uyaychi rimahushkaynita. Kankunaka yuyaynikichipi kasna rimankichi: Kunanmi rihuni, mana kunan kashpanka kayami risha chay llaktama shuk watarayku rantishpa rantichishpa kullkinita mirachinaynipa nishpa. ¹⁴ Mana yachashpaykichitata imashnami kaya tukunkichi chasna rimashpa kawsankichi. ¿Manachu yachankichi kawsaykichika kushnishi-na kashkanta? Shuk ratu rikurin, chaymanta shuk rastustumanta chinkarin. Chasnamikan kawsaykichika.

¹⁵ Chayta yuyarishpa kasna rimashpa kawsaychi: Yaya Dios munashpanka kawsasha, kawsashpaynika tarawasha nishpa. ¹⁶ Ashwan kankunaka yuyarinkichi ñuka kikinpa ursaynillawa yuyaynillawa tukuyta atipani ruranata nishpa. Chasnaka manami alitachu yuyarihunkichi. ¹⁷ Maykanchari ali rurana kashkata yachashpantata mana ruranchu, chayka payrayku uchami kan.

Mana ali shunku achka imayu runakunamanta riman

5 Kunan kankuna achka imayu runakuna, uyaychi rimahushkaynita. Atunta parisinaykichi tiyan. Chayta yuyarishpaykichi kaparishpa wakaychi. ² Tukuy imaykichikunaka ismunkami, llachapaykichikunataka kumehenkuna mikunkakuna, kullkikichikuna ismunka, kullkimanta oromanta tiyashkapas muhusyarinka. Chasna kashpantata kay allpa tukurinan puncha paktarihushkanpi kullkikichillata mirachishpa kawsahunkichi. Tukuy chay mirachihushkaykichi imaykichikuna ismushkanta rikushpaykichi yachankichi yanka nishpa mirachishpa kawsashkaykichita. Chasna yanka kawsashkaykichita yuyarishpaykichi nina sintihukwashina chay yuyaykunawa wiñaypa parisinkichi. ⁴ Kankunaka runakunata tarawachishkankichi chakraykichipi tukuy tarpuykichikunapa muyunkunata pallanankunapa. Chasna tarawachishpaykichipas mana pagashkankichichu. Paykunaka chasna parisishkankunata llakiywa wakashpami Tukuyta Atipak Yaya Diosta rimashkakuna. Wakashpa rimashkankunata Yaya Dioska uyashkami. ⁵ Kankuna kay allpapi tukuy imata charishpaykichi munashkaykichita rurashpa kawsahunkichi. Mana yuyayyu wiwa wirayahukshina kankichi. Mana yuyarinkichichu imashnami tukunkichi. Imaykichikunata mirachishpa, munashkaykichita rurashpa kawsahunkichi. Yaya Diospa kastiganan ura ña kuchupi kahushpanpas mana yuyarishpa kunkaylla kawsahunkichi. ⁶ Ali kawsak runakunataka llullashpa rimankichi millaypata rurak runami nishpa. Paykunata wañuchishpaykichi kankunata nima imata rurashkaku-nachu.

Imashnami Amunchi Jesukristuta chapananchi tiyan

⁷ Wawkinikuna paninikuna, kunan tukuyta parisihushpaykichipas Amunchi Jesukristuta mana sampayashpa chapashpalla kawsaychi, kuti shamushpan

kankunata kishpichinankama. Chakranpi tarpuk runata rikuychi. Payka kushilla chapan tarpushkan tamyawa wiñashpan muyuyananta. Yachan muyuyashpan pallananta. ⁸ Chasnallatatami kankunapas Amunchi Jesukristupa shamunanta mana sampayashpa sinchi shunkuwa chapanykichi tiyan, shamunan puncha ña kuchuyahushkanrayku.

⁹ Wawkinikuna paninikuna, shuk runa masikichikunamanta mana ali yuyarishkaykichita ama rimak riy-chichu shuk runa masikichita, Yaya Dios kankunata mana kastigananpa. Payka ñami shamuna kan runakunata kawsashkankunamanta tapushpan paykunawa alichananpa.

¹⁰ Wawkinikuna paninikuna, yuyariychi imashnami ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunaka sinchita parisirkakuna. Yaya Diospa kamachishkan karkakuna paypa shiminta yachachinankunapa. Sinchita parisishpankunapas mana sampayashpa Yaya Dioska kasurkakuna. Chasnallatata kankunapas katiychi.

¹¹ Yuyariychi, paykunamanta rimanchi kushikunankuna tiyan nishpa, parisihushkankunapi mana sampayashpa sinchikurishkankunarayku. Chaymanta Yaya Diosta alita kasuk Job wañumanta yachakuychi imashnami parisihushkanpi sinchikurirka. Chaymantapas paymanta yachakuychi imashnami Yaya Dios payta tukuy parisihushkanmanta kishpichirka. Chasna Yaya Dioska rurarka yapa llakichik yuyak kashkanrayku.

¹² Wawkinikuna paninikuna, tukuy yachakushkaykichimanta puntiru yachakuychi parisihushpaykichipas shutipa kashkallata rimanaykichipa. Nima ima uras runakunapa puntankunapi rimahushkaykichita kirichinayashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu. Nima siluta, nima allpata, nima pita, nima maykan imakunatapas churashpa kirichina rimanakunawa rimaychichu. Ari nishpaykichika ari kachun. Mana nishpaykichika mana kachun. Tukuy rimashkaykichita chasnal-paktachik kaychi, chaymanta imatapas rimashpaykichika shutipa kachun. Shutipa kashkallata rimashpa kawsaychi Yaya Dios kankunata mana kastigananpa.

Imashnami Yaya Diosta mañananchi tiyan yanapay tukunanchipa

¹³ Shuk kankunamanta parisihushpanka Yaya Diosta mañachun. Shuk kankunamanta kushilla kahushpanka Yaya Diosta takishpa kushichichun. ¹⁴ Shuk kankunamanta unkushka kahushpanka kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kayachun paypi aseitiwa kakushpa payrayku mañanankunapa, Amunchi Jesukristu munashkanshina. ¹⁵ Chay kirikkunata sinchikuchik wawkikuna ali yuyaywa Jesukristuta kirishpa mañashpankunaka unkushkaka ampirinkami, Yaya Dios payta atarichinka. Uchata rurashka kahushpanka Yaya Dios chayta pichashpan manana yuyankanachu.

¹⁶ Chayrayku karan shuk uchaykichita rimaychi kankunapura. Chaymantapas Yaya Diosta mañaychi karan shukray-ku ampirinaykichipa. Yaya Dios uchanchi

manta llakichishka runa mañashpanka tukuyta atipak Yaya Diosmi yanapan.

¹⁷ Yachakuychi Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Elias mañashkanmanta. Ñukanchishina runa karka. Yaya Diosta mañarka mana tamyananpa. Chayrayku tukuy chay allpapi kimsa wata chawpita mana tamyarkachu. ¹⁸ Chaymanta kutikashka Yaya Diosta mañarka tamyananpa. Chaypina tamyachirka. Tarpukunaka kutikashka aliyashpankuna muyuyarkakunana.

¹⁹ Wawkinikuna paninikuna, kay killkahushkaynita tukuchinaynipa kutikashka kankunata rimani runa masikichikunata llakichinaykichipa. Shuk kankunamanta Yaya Diospa shiminta manana kasuhushpanka payta yanapak riychi uchanta sakishpan kutikashka Yaya Diosta kasuk tukunanpa. ²⁰ Chasna rurashpaykichika uchata rurak runakunata, wiñayparayku kastigarinankunamantami kishpichinkichi. Chaymantapas paykunata yanapankichi achka uchata rurashkankunamanta llakichiy tukunankunapa. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi turikichi Santiago*

1 PEDRO

Pedro saludan shikwa kawsahuk kirikkunata

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Pedro Jesukristupa kamachishkan chaymanta kachashkan kani paypa shiminta yachachinaynipa. Ñawpamanta pacha Yayanchi Dios yachashpan Jesusta kirina kanaykichita kankunata akllarka payta kasuk runakuna kanaykichipa. Espiritunta kankunama kachashpan kankunata aliyachirka. Chasna kashpanmi Yaya Diosta kasukkuna tukushkankichi, chaymantapas uchaykichikunamanta llakichishka. Chasna llakichiy tukushkankichi Jesukristu uchaykichikunaranti wañushpan yawarnin shuturishkanrayku. Kunan Amuykichi kashpan kay allpapi shuk allpamanta runakunashina kawsankichi Yaya Diosta mana kasukkuna chawpipi. Kankuna Ponto, Galasia, Kapadosia, Asia, Bitinia allpakunapi kawsakkunarayku kil-Ilkani. Yaya Dios kankunata tukuy uras ashwanta llakichichun chaymantapas yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Yaya Dioswa kawsak rinanchimanta yachachin

3 Wawkinikuna paninikuna, akuychi Amunchi Jesukristupa Yayanta paypa Yaya Diosninta kushichishunchi yapa alimi kanki nishpa. Ñukanchita yapakta llakichishkanrayku Espiritunwa mushu kawsayta kushpa mushu runata rurashka. Chasna kashpanmi kushikushpa chapanchi shuk puncha silupi Yaya Dioswa kawsak rinanchita. Jesukristuta wañushkanmanta kawsachimushkanrayku yachanchi ñukanchitapas chasnallatata kawsachinanta paywa kawsak rinanchipa. **4** Chasna paywa kawsak rishpaykichi Yaya Dios kankunata yapa ali kawsanata silupi kunka, maykantami kunan kankunarayku wakaychahun. Chayka manami waklinkachu, nima tukurinkachu, tukuy uras alilla kanka, nima pi uchata rurankanachu. **5** Yaya Dios kankunata atun yachayninwa wakaychanka tukuy parisinakunamanta kishpichishka ali kawsana silupi paktanaykichipa, paypi sinchikushpa kawsashkaykichirayku. Chasna ñukanchita kishpichinanta unay rimashpan shutipa paktachishkanta allpa tukurinan uras riksichinka.

6 Chayta yachashpaykichi atunta kushikuychi. Kunan kay allpapi kawsahushpaykichira shuk punchakuna Yaya Diosta kirihushkaykichipi achka imapi kamarishka kahushkaykichirayku parisishpaykichipas kushikuychi. **7** Chasna parisishpaykichi atipankichi rikuchinata Yaya Diosta shutipa kirikkuna kanaykichita. Orota yu-

yariychi. Orota ninapi churanchi kamananchipa shutipa oro kananta. Chaymantapas churanchi, oro kashpan tukuy susyan rupanampa, orollana kiparinampa. Mana oro kashpanka llampu rupan. Shutipa oro kashpanka mana rupancho. Chasna kashpan yachanchi shutipa oro kananta. Yaya Diosta kirishpaykichi parisinakunawa kamarishka kanaykichi tiyan, imashnami oro ninawa chasna. Yaya Diosta kirishpalla katishpaykichi chay kirinaykichika tukurik oromanta yapa valin. Chasna alita kirishkaykichita rikushpan Jesús kuti shamushpan Yaya Dios kankunata rimanka alita kirik runakunami kankichi nishpa. Chaymantapas kankunata kushichishpan atun yachayyu tukuypi alilla kanaykichipa ruranka.

8 Kankuna Jesukristuta nima ima uras rikushpaykichipas payta yuyahunkichi. Kunanpas payta mana rikuhushpaykichipas paypi sinchikunkichi. Chasna Jesukristuta kirishpa kawsashpaykichi yachankichi Yaya Dios kankunata kishpichihushkanta kirishkaykichishina paktachinanta. Chayta yuyarishpaykichi ña atunta kushikuhunkichi. Chay kushikuhushkaykichika mana rimaypachu mana asirtaypachu atunmi kan.

10 Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna unay manara paktarishpan ña rimarkakuna Yaya Dios llakichishpan ñukanchikunata kishpichinanmanta. Yaya Diospa Kachanan Kishpichikpa Espiritun paykunapi kahushpan manara paktarihushpan paykunata yachachirka chay Kishpichikpa parisinanmanta, chaymantapas parisishkanwasha tukuymanta ashwan suma atun apu tukunanta. Paykuna yapa ashwanta yachanayashpankuna tukuy killkarishkakunapi maskarkakuna. Yapa yachanayarkakuna ima urasmi paktanka chay kishpichikka, chaymantapas pimi kanka nishpa. **12** Yaya Dios paykunata riksichirka chay rimahushkankunaka runakunata kishpichinanmanta mana paykuna kawsahushkankunapi paktachinanta, ashwan shuk puncha paktachinan karka. Chay ñawpa Yaya Diospa kishpichinanmanta rimashkankunaka kunan chay kishpichik Jesukristu shamushpan ñukanchirayku ña paktarishka. Yaya Dios Espiritunta silumanta ñukanchi Jesuswa purikkunama kachashpan yuyachishkanshina kankunata chay suma ali shimita Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishkanchi. Tukuy chayta angelkunapas yapa yachanata munanahun, imashnami Yaya Dios runakunata kishpichin. Chasna kashpanpas mana atipanahuncho yachanata.

Yaya Diosta kirikkuna payshina alillata rurashpa kawsanahuchun

¹³ Tukuy chay kankunarayku Yaya Dios rurashkanta yuyarishpaykichi achka yuyaykichita sakiychi. Shuk yuyayllawa tukuy shunkuykichimanta pacha yuyarishpaykichi chapaychi Jesukristu rikurinan uras Yaya Dios kankunata llakichishpan kishpichihushkanta alita paktachinanta. ¹⁴ Yaya Diosta kasuk wawankuna kashkaykichirayku ama munashkaykichita rurashpa kawsaychichu, imashnami ñawpa Yaya Diosta manara riksishpaykichi kawsapayarkankichi. ¹⁵ Yaya Dios killkachishkanpi riman:

Ñuka ucha illa alikunallata rurak kashpayni kankunapas ñukashina alikunallata rurashpa kawsaychi nishpa. Yaya Dios, maykanmi kankunata kayashka paywa kawsanaykichipa alillata rurak kashpan kankunapas payshina alillata rurashpa kawsaychi.

¹⁷ Kankuna mañashpaykichi Yaya Diosta rimankichi Yayayni nishpa. Chasna payta shuk aylluychitashina rimashpaykichipas ama yuyariychichu shukkunamanta ashwan alitami llakichiwanka nishpa. Yaya Dioska tukuy runakunata rurashkankunamanta chasnalla tapunka alitachu rurashpa kawsashkakuna manachu nishpa. Manami valichinkachu shuk runata shuk runakunamanta ashwanta. Chayta alita yuyarishpa payta kasushpa kawsaychi, kay allpapi shuk allpamanta runakunashina kawsahushpaykichira. ¹⁸ Yaya rukuykichi wañukunashina yanka kawsapayarkankichi. Paykunapa kawsashkankunamanta yachakushpaykichi kankunapas chasnallata kawsapayarkankichi. Yaya Dioska kankunata chay mana payta kasushpa yanka kawsashkaykichimanta kishpichishka. Mana kankunata kishpichishkachu tukurik kullkiwa. Ashwan Jesukristu kankunaranti kruspi wañushpan suma yawarnin shuturishpan kishpichiy tukushkankichi. Imashnami shuk suma obehata wañuchishpankuna yawarninta shutuchipayanahun uchankunamanta llakichiy tuku-nankunapa, chasnashinami suma ucha illa Jesukristuka wañushpan yawarnin shuturirka uchanchimanta picharishka kananchipa. Chayta yachashpaykichi Yaya Diosta kasushpa kawsaychi.

²⁰ Manara Yaya Dios kay allpata rurahushpanra ña yuyarirka Jesukristuta kachananta chasna wañushpan runakunata kishpichinanpa. Chay yuyarishkanta Yaya Dioska unaymanta kunan paktachishka ñukanchikunarayku kay allpa tukurihushkan punchakunapi. ²¹ Jesukristu kankunarayku wañushpan chaymanta kawsarimushkanwasha Espiritunta kachashpan Yaya Diosta kasuk tukushkankichi. Chay Yaya Diosmi Jesukristuta wañushkanmanta kawsachishka, chaymantapas tukuy apukunamanta atun apu kananpa silupi yaykuchishka. Chayta rurarka kankuna payta kirishpa kawsanaykichipa, chaymantapas tukuy shunkuykichimanta pacha chapashpa kawsanaykichipa kankunapas wañushpaykichi kawsachinanta paywa pakta silupi kawsanaykichipa.

²² Kunanka kankuna Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shiminta kasushkaykichirayku uchaykichikunamanta picharishka tukushkankichi ali yuyaywa wawkikunawa panikunawa yuyanakushpa kawsanaykichipa. Chasna kashpan tukuy shunkuykichimanta pacha mana sampayashpa shukwa shukwa yuyanakushpa kawsaychi. ²³ Yuyariychi Yaya Dios kankunata mushu runata rurashkanta. Paypa mana tukurik shiminwa kankunata yuyachishpan mushu wawatashina rurashka. Mana runa wañukmantachu mushu wawashina tukushkankichi kuti wañuk runalla kanaykichipa. Ashwan Yaya Dios paypa mana tukurik shiminwa kankunata yuyachishpan chasna tukushkankichi wiñaypa kawsayyuna kanaykichipa. Chay shimika wiñaypa kawsayyushina mana tukurik tukuy uras chasnalla rimak kan. ²⁴ Chasnallata Yaya Diospa kil-lkachishkanpi riman:

Tukuy runakuna kiwashina wañuk kanahun. Kiwaka chakirin, sisanka urman, chaymanta wañun. Runakuna kiwashina shuk ratulla kawsan, chaymanta wañun. Tukuy rurashkankuna kiwa sisashinami chinkarin.

²⁵ Ashwan Yaya Diospa shiminka manami nima ima uras tukurinkachu, wiñayparayku chasnalla rimak kan nishpa.

Chay shimitami kankunata yachachishkanchi Jesukristu runakunata kishpichik kan nishpa.

2 Chayrayku tukuy mana ali ruranakunata sakiychi. Ama runakunata llullachichiychu. Ama rimanaykichillawa ali yuyayyu tukushpa kawsaychichu. Ama shukpa tiyashkanta munarishpa kawsaychichu. Ama runa masikichimanta washata rimaychichu. ² Ashwan sinchikuychi Yaya Diospa shiminta uyashpa. Imashnami shuk mushu wawayarishka wawaka yapa munan chuchunata, chasnashina munaychi Yaya Diospa shiminta yachakushpa kasushpa kawsanata tukuy uras ashwanta ashwanta kirinaykichipa. Amunchi Jesukristu llakichiyiki yapa ali kananta ña alita yachashpaykichi ashwanta ashwanta payta kirishpa kawsaychi Yaya Dios kankunata kishpichihushkanta alita paktachinankama.

Jesukristupi sinchikuk runakunalla Yaya Diospa rikushkanpi ali kanahun

⁴ Amunchi Jesusta kayllayaychi. Paymi shuk rumishina chaymantapas wiñaypa kawsayyu. Tukuy paypi sinchikukkunata wiñaypa kawsayta kun. Mana chikanyanchu, tukuy uras chasnalla sinchi kan. Achka runakuna mana munashpankuna payta kirinata, shuk yapa chaniyu rumita mana alichu nishpa wichuhukunashina kanahun. Yaya Dios shuk wasihuk runashina kashpan chay runakunapa mana munashkankuna rumita suma ali yapa chaniyu kan nishpa akllashka wasinta kallarinanpa. ⁵ Amunchi Jesusta kayllayashpaykichi kankunapas rumishina chaymanta wiñaypa kawsayyu tukushkankichi. Yaya Dios rumimanta wasihukshina kashpan kankunamanta wasinta rurahun Espiritunwa kankunapi kananpa. Chaymantapas kankunata yanapahun uchaykichimanta picharishka paypa

munashkanllata rurak saserdotekunashina kanaykichipa. Saserdotekuna wiwakunata Yaya Diosrayku rupachishpa payta kushichipayanahun. Ashwan kunanka kankuna Yaya Diosta yuyashpa kasushpa agradesishpa kawsanaykichiwa kushichiychi. Jesukristu ñukanchiranti wañushkanrayku chaymanta Yaya Diospa puntanpi ñukanchirayku tapushpan Yaya Dioska kawsayninchiwa payta kushichihushkanchimanta rimanka ali kan nishpa.

⁶Yaya Dios ñawpa killkachishkanpi tukuy rumikunata sinchikuchik rumimanta rimashpan ña Jesukristumanta yachachirka imashnami ñukanchirayku kananta. Kasna nin:

Rikuychi Jerusalén llaktaynipi wasinita rurashpayni puntiru churasha shuk rumita, maykanmi tukuy wasinita sinchikuchik kanka. Chayka akllarishka suma ali rumimi kan. Maykankunachari paypi sinchikunahun, chaykunaka mana chinkarinkakunachu nishpa.

⁷Jesukristu chay tukuy rumikunata sinchikuchik rumishina kashpan kankuna paypi sinchikukunarayku payta tukuyman yapa ali kan. Mana paypi sinchikukunaka shuk mana yachak rumimanta wasita rurakkunashina kanahun, tukuyman ashwan ali rumita wichushpankuna mana churashkankunarayku. Chaykunamanta Yaya Diospa ñawpa killkachishkanpi kasna riman:

Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak amuka akllashpan chay wasinta tukuy rumikunamanta sinchikuchik rumi kananpa churarka nishpa.

⁸Chaymantapas riman:

Chay rumillatata tukushka maykanpimi achka runakunaka takarishpa urmankakuna nishpa. Chay rumi nishkaka Jesusmi kan. Chay takarishpa urmakkunashina kanahun Jesusta mana munakkuna. Yaya Diospa shiminta mana kasushkankunarayku wiñaypa kastigarinkakuna. Chasna payta mana kasukkuna kastigarinankunata Yaya Dios ñawpamanta pacha ña rimarka.

⁹Ñukanchi Jesuspi sinchikukunaka Yaya Diospa akllashkan ayllun kanchi. Chay tukuyman suma atun apu Yaya Diospa runankuna kanchi payta kasushpa tukuy runakunata pay kikinta riksichinanchipa, chaymantapas tukuy runakunarayku mañananchipa. Yaya Dios apunchi kashkanrayku tukuy uchanchikunamanta picharishka shuk llaktamantalla runakunashina tukushkanchi. Yaya Dios Amunchi tukushpan payllapa kanchi. Chasna tukushkanchi Yaya Dios ali yachak kananta, ali rurashkankunatapas tukuy runakunata rimananchipa. Paymi ñukanchikunata akllashka amapishina kahushkanchimanta paypa suma punchahllashina kahushkanta riksishpana paywa pakta kawsananchipa. ¹⁰Manara Jesukristuta kirik kashpanchira nima imarayku valik runakuna kapayarkanchi. Kunanka Yaya Diospa ayllun kanchi. Chaymantapas manara Jesukristuta kirik kashpanchira Yaya

Dios ñukanchikunata piñarishka. Kunanka ñukanchikunata yuyashpan llakichin.

Imashnami Yaya Diosta mana kasuk runakuna chawpipi kawsananchi tiyan

¹¹Munashkayni wawkinikuna paninikuna, shuk allpamanta runakunashina shuk ratulla kay allpapi kawsashpaykichi kankunata rimani manana kankuna kikin munashkaykichita rurashpa kawsanaykichipa. Chay mana ali munanaykichika ali yuyaykichipa kuntranmi kan. Shunkuykichipi makanakuhukshina kanahun imashnashi winsinima nishpa. Chasna kashpan mana alikunata ruranayashpaykichipas ama ruyaychichu. ¹²Yaya Diosta mana riksik runakuna chawpipi alita rurashpa kawsaychi. Paykuna kankunamanta yanka rimashpankunapas mana alita rurakkuna kanaykichita, alillata rurashpa kawsaychi. Chay alita rurahushkaykichikunata rikushpankunami Yaya Dios paykunata shutipa ali kashkata riksichinan uras payta kushichishpa kankunamanta rimankakuna chay wawaykikunaka kan yanapashkaykirayku alita rurashpa kawsashkakuna nishpa.

¹³Chaymanta Amunchi Jesús munashkanrayku tukuy apukunata kasuychi. Allpaykichipi kamachik tukuy apukunamanta ashwan atun aputa kasunaykichi tiyan, chaymanta tukuy paypa churashkan apukunatapas. Kamachishkan kanahun tukuy millaypata rurakkunata kastiganankunapa, tukuy alita rurakkunata kushichinankunapa.

¹⁵Yaya Dioska munan alita rurashpa kawsanaykichipa, chay ali kawsanaykichiwa shutipa kashkata mana riksinyak millaypata rimak runakunata pinkachishpa chunllayachinaykichipa. ¹⁶Yaya Dios kankunata kishpichishpan kastigarina kashkaykichimanta, kushilla kawsaychi imashnami kishpichirishka runakunaka kawsanahun. Chasna kashpanpas ama yuyariychichu Yaya Dios llakichiwashkanrayku tukuy munashkaynita atipani ruranata nishpa. Ashwan kunanka tukuy Yaya Diosllata kasushpa kawsaychi. ¹⁷Tukuy runakunamanta kasna yuyarishpa kawsaychi Yaya Diospa rurashkan valik runa masinikuna nishpa. Tukuy kirik masikichikunata yuyashpa kawsaychi. Yaya Diosta alita kasushpa kawsaychi tukuy apukunamanta ashwan atun apumi nishpa. Allpaykichipi kamachik atun aputa ali yuyaywa kasuychi atun apumi kan nishpa.

Jesukristushina parisinanchimanta yachachin

¹⁸Kankuna patronyu runakuna apuyu runakunapas, chay kankunata kamachikunata ali yuyaywa kasushpa kawsaychi apuynimi kan nishpa. Shuk kamachik ali shunku kashpan shuk piña kashpanpas chasnalla alita kasushpa kawsaychi. ¹⁹Kankunata yankamanta parisichihushpankuna ali yuyaywa awantaychi. Yaya Diosta kasuk kashkaykichirayku chasna alita awantashpaykichika Yaya Diosmi kankunamanta kushikunaka. ²⁰Kamachikunaka mana alita rurashkaykichiman-

ta kankunata kastigashpankunaka alimi kan. Chasnamanta kastiganankunata parisihushpaykichika liwita pagahukshinami kankichi. Alillata rurahushpaykichipas kankunata yankamanta parisichihushpankuna ali yuyaywa awantashpaykichimi shuti Yaya Dioska kankunamanta kushikunka. ²¹ Jesukristuka alikunallata rurashpa kawsashpanpas parisirka kankunarayku.

Yaya Dioska munan Jesukristupa parisishkanmanta yachakushpaykichika kankunapas yankamanta parisihushkaykichita payshina alita awantanaykichipa. ²² Jesukristuka nima shuk millaypata rurarkachu, nima shuk llullata rimarkachu. ²³ Pinkachishpankunapas mana rantipashpa aynipayarkachu. Parisichihushpankunapas mana manchachishpa rimarkachu Yaya Dios paykunata rantipananta. Ashwan tukuyta Yaya Diospa makinpi sakishka. Payka yacharka Yaya Dios shuk puncha mana alita rurakkunata kastigananta.

²⁴ Jesukristu ñukanchipa uchanchikunamanta uchayu tukushpan pay kikinpa uchanchikunamanta uchanmantashina kruspi wañurka. Chasna wañuhushpan ñukanchikunaranti Yaya Diospa kastigananta parisirka. Payka wañurka ñukanchi manana uchata rurashpa kawsananchipa, ashwan Yaya Diospa munashkantana rurashpa kawsananchipa. Pay parisishkanraykumi ñukanchikunaka aliyachishka tukushkanchi. ²⁵ Ñawpa kankunaka pantashka obehashina kawsapayarkankichi. Kunanka Jesukristuta kasuk tukushkankichina. Paymi kankunata kuyran obehakunata alita kuyrakshina, chaymantapas yanapan ali yuyaywa kawsanaykichipa.

Warmiyukunata kusayukunata yachachin

3 Chasnallatata kunan kankunapas kusayu warmikuna, kusaykichita kasushpa kawsaychi. Kusaykichika Yaya Diospa shiminta mana kirishpanpas payta alita kasushpa kawsaychi. Chasnam nima imata rimashpaykichipas Yaya Diosta kasushpa alita rurashpa kawsahushkaykichita kusaykichika rikushpan paypas Yaya Diospa shiminta kirinka. ³ Ama suma rikurinaykichita yuyarishpa kawsaychichu. Ama yuyarishpa kawsaychichu imashnashi chukchaynita ashwan sumakta alichaynima nishpa. Nima yuyarishpa kawsaychichu imashnashi yapa chaniyu trahita churarishpa suma yapa chaniyu wallkakunata anillukunata churarishpa ashwan alita rikurinima nishpa. Ashwan yuyarishpa kawsaychi imashnashi ali shunkuwa ali yuyaywa runakunata yuyashpa paykunawa kushilla kawsaynima nishpa. Chasna kawsahushkaykichika shutipami valin Yaya Diospa rikushkanpika, chaymantapas nima ima uras tukurinkachu. ⁵ Chasnallatata ñawpa Yaya Diosta kasuk warmikunapas ali kashkankunata rikuchirkakuna. Tukuy shunkunmanta pacha Yaya Dios paykunata alita kushichinanta kirishpankuna kusankunata alita kasushpa kawsapayarkakuna. ⁶ Yaya rukunchi wañu Abrahampa warmin Sarapas kusanta amuyini kamachiwak nishpa alita kasushpa kawsapayarka. Kankunapas payshinallatata kusaykichita kasushpa alita rurashpa kawsaychi. Runakuna kankunata manchachishpa mana alikunata

rurachinayashpankuna mana kasuychichu, nima manchaychichu. Chasna alita rurashpa kawsashpaykichimi Sarashina alita rurakkuna kankichi.

⁷ Kunan kankuna warmiyu karikuna, warmikichipa yuyarishkankunata munashkankunata musyashkankunata yuyarishpa asirtashpa paykunawa alita kawsaychi. Warmikichi mana kankuna karikunashina sinchi kanankunata yuyarishpaykichika paykunata yuyashpa kawsaychi. Chaymantapas yuyariychi Yaya Dios warmikichita kankunata sinchi wiñaypa kawsayta kushkanta kankunawa pakta siluma kawsak rinankunapa. Mana chasna alita warmikichiwa kawsashpaykichika Yaya Dioska manami uyankachu mañashkaykichita.

Alita rurashpa kawsahushpanchilla atipanchi parisihushkanchimanta kushikunata

⁸ Manara kay killkashkaynita tukuchishpayni kankunata kuti rimani: Shuk yuyayllawa kushilla kawsaychi. Shuk runa masikichi llakiywa kahushpan paywa pakta llakiriychi. Shuk runa masikichi kushilla kahushpan paywa pakta kushikuychi. Kirik masikichiwa yuyanakushpa kawsaychi yuyashkaykichika aylluykichiwashina. Chaymantapas llakichinakushpa kawsaychi. Ama shukkunamanta ashwan yachak kanaykichita yuyarishpa kawsaychichu. ⁹ Runakuna kankunata millaypata rurashpankunapas ama rantipaychichu. Shukkunata kankunata millaypata rimashpankunapas ama millaypata rimashpa ayniychichu. Ashwan paykunarayku alikunallata ruraychi. Ali shimikunallata paykunata rimaychi. Yaya Dios kankunata yanapashpa kushichichun nishpa paykunata rimaychi. Yaya Dioska kankunata aklashka alikunallata runakunarayku rurashpa paykunata alillata rimashpa kawsanaykichipa, paypas kankunarayku alikunallata rurananpa.

¹⁰ Chasnallatata ñawpamanta pacha killkarishka kan: Maykankunami kushilla kawsanayanahun, chaymantapas unayta kawsanayanahun, paykunaka mana millaypata, nima llullata rimashpa kawsanankuna tiyan. ¹¹ Chaymantapas tukuy millaypa ruranakunata sakishpa alikunallata rurashpa kawsanankuna tiyan. Tukuy atipashkankunata ruranankuna tiyan runa masinkunawa kushilla kawsanankunapa.

¹² Yaya Dios ali rurak runakunata kuyran, chaymantapas mañashkankunata alita uyan. Millaypata rurak runakunata Yaya Dioska piñarin nishpa.

¹³ Kankuna tukuy uras alikunallata rurashpaykichika runakunaka manami kankunata millaypata ruranayankunachu. ¹⁴ Chasna alita rurashpa kawsashpaykichika shuk runa kankunata millaypata rurashpan ama llakirinkichichu. Yaya Dios kankunata yanapashpan kushillami kankichi. Kankunata manchachinayashpa rimashpankuna ama manchaychichu nima muspariychichu. ¹⁵ Ashwan tukuy shunkuykichimanta pacha Jesukristu alillata rurak shuklla kankunata kamachik kananta yuyarishpaykichika payllata kasuychi. Runakuna kankunata tapushpankuna ¿imaraykutaya parisishpaykichipas Yaya Dios kankunata tukuy parisinamanta kishpichinanta kirishpalla kawsankichi? nish-

pa, kankunaka ali shimikunawa paykunata ayniychi. ¹⁶ Ali shunkuwa paykunata valichishpa rimaychi. Alita rurashpa kawsaychi nima imamanta shunkuykichipi rimay tukushka kanaykichipa. Chasna kawsashpaykichi shuk runakuna kankunamanta alita Jesukristuta kasushpa kawsahushkaykichimanta llullashpa millaypata rimashpankuna kikin rimashkankunamanta pinkarinankuna tiyan. ¹⁷ Millaypata rurashkaykichimanta parisishpaykichika mana alita rurashkaykichimanta pagahukkunashinami kankichi. Chayrayku Yaya Dios munashpanka parisinaykichipa, ashwan alimi alita rurashkaykichimanta parisinaykichipa.

¹⁸ Jesukristupas parisirka alita rurashkanmantalla. Ñukanchi mana alita rurakuna kashpanchi pay alillata rurak kashpan ñukanchiranti uchanchikunamanta wañushpan parisirka. Ñawpa Yaya Dios rimarka runakuna tukuy uchankunarayku wiwakunata wañuchinankunapa, rupachishpankuna uchankunamanta llakichirishka kanankunapa. Kunanka Jesukristuta chayta tukuchirka tukuy ñukanchi runakunapa uchanchikunamanta pay kikin shuk kuti wañushkanllawa. Chasna ñukanchiranti wañurka Yaya Diostana riksishpa paywa pakta kawsananchipa. Jesukristu runa kashpan wañurka. Chaymanta wiñaypa kawsak Dios kashpan kawsarimurka.

¹⁹ Pay wiñaypa kawsayyu kashpan aychanta sakishkanwasha rirka wañushkakuna watarishkashina kahukkunata yachachinanpa. ²⁰ Ñawpa Noé kawsashkan uras chay wañushkakunaka Yaya Diosta mana kasushpachu kawsarkakuna. Noé atun lanchata rurahushkanpi runa masinkunata rimarka Yaya Diosta kasunankunapa. Yaya Dios mana munashpan chinkarinankunata unayta chaparka payta kasunankunapa. Mana kasunayashpankuna tukuy allpata yakuwana untachirka paykuna yakupi chinkarinankunapa. Noé rurashkan lanchapi pusak runakunalla chay atun untaymanta kishpirkakuna.

²¹ Yaya Dios chay pusak runakunata yakumanta kishpichishkanka bawtisarimanta ñukanchita yachachin. Mana bawtisarinchichu aychanchita mayllananchipa, ashwan bawtisarinchimi tukuy shunkunchimanta pacha Yaya Diosta tapushpanchi tukuy millaypa yuyayninchita anchuchinanpa alita rurashpana kawsananchipa. Chasna bawtisarishpanchi yachanchi Jesús wañushkanmanta kawsarimushkanrayku ñukanchitapas wiñaypa wañuyamanta kishpichinanta. ²² Chay Jesusmi siluma kawsak rishka. Yaya Dios payta tukuyamanta aputa rurashka. Chasna kashpan tukuy angelkunamanta, tukuy supaykunamanta, tukuy apukunamanta, tukuy yachayyu kahukkunamantapas ashwan atun kamachik tukushka. Yaya Diospa kuskan partitiyahun paywa pakta kamachinanpa.

Tukuy rurashkanchikunamanta Yaya Diosta ayninanchi tiyan

4 Wawkinikuna paninikuna, Jesukristu kay allpapi kahushpan atunta parisirka ñukanchikunarayku. Chasna kashpan kankunapas ama manchaychichu

payshina parisinaykichipa. Chasna parisishpanchimi manana munashunchinachu millaypata rurashpa kawsanata. ² Chasna kashpan manana mana ali munananchikunata rurashpa kawsashunchichu, ashwan kay allpapi kawsananchipa pishihushkanpi Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsashunchina. ³ Unayta millaypata rurashpa kawsapayarkankichi, imashnami Yaya Diosta mana kasuk runakuna kawsanahun chasna. Ña chaylla kachun. Tukuy millaypa munashkaykichita rurashpa kawsapayarkankichi. Mana alita kawsak warmikunawa karikunawa kawsapayarkankichi. Yapakta mikushpa, upyashpa, machashpa kawsapayarkankichi. Machanaykichipa, tukuy millaypakunata shukwa shukwa ruranaykichipa tantaripayarkankichi. Mana atipaypa millaypa ruranakunawa diosninchikuna nishkaykichita kushichinayashpa kawsapayarkankichi.

⁴ Kunanka manana katinkichinachu millaypata rurashpa Yaya Diosta mana kasukkunawa pakta. Paykunaka ¿imaraykuta manana ñukanchishina ruranahunchu? nishpa mana asirtashpankuna kankunamanta millaypata rimanahun. ⁵ Shuk puncha Yaya Dios paykunata tapunka ¿imashnata kawsashkankichi? nishpa. Chay uras tukuy millaypa kawsashkankunata rimanankuna tiyan. Yaya Dioska ñami tukuy runakunata rurashkankunamanta tapushpa rimana kahun, kawsahukkunata, wañushkanmanta kawsachishkankunatapas, pimi kastigay tukunka, pimi kishpichiy tukunka nishpa. ⁶ Tukuy runakunata rurashkankunamanta chasnalla tapunanpa tukuy runakunama yachachikkunata kacharka. Chasna kashpan wañushkakunapas kawsahushpankunara paypa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta uyarkakuna. Yaya Dios munarka kirishpankuna paykunatapas wiñaypa kawsayta kunata paywa pakta kawsanankunapa. Chasna kirishpankunami tukuy Yaya Diosta mana kasukkunawa pakta wañushpankunapas mana tukurikta Yaya Dioswa kawsanahun.

Yuyanakushpa Yaya Dios kushkan yachaywa yanapanakushpa kawsananchipa yachachin

⁷ Wawkinikuna paninikuna, kay allpanchika ñami tukurina kahun. Chayta yuyarishpa alita rurashpa kawsaychi tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta mañashpa. ⁸ Tukuymanta ashwan alimi mana sampayashpa alita yuyanakushpa kawsashpaykichi. Chayrayku chasna yuyanakushpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi runakuna kankunata millaypata rurahushkankunamanta llakichishpa kawsankichi. ⁹ Shukwa shukwa pasyanakushpaykichi kushilla mana rimarishpa wasikichipi kayanakuychi. ¹⁰ Yaya Dios ñukanchi runakunata karan shukta yachayta kushpa chikan chikanta atipachirka. Chasna kashpan Yaya Diospa kushkan yachaywa yanapanakushpa kawsaychi chay atipachishkanka mana yanka kananpa.

¹¹ Yachachihushpaykichi rimaychi imashnami Yaya Dios rimanayahun chasna. Runakunata yanapahushpaykichi yachaynika ursaynika Yaya Diosmantami nish-

pa yanapaychi. Imatapas rurashpaykichi ruraychi, Jesukristu yanapashpan runakunaka Yaya Dios atun ali kananta riksishpa payta kushichinankunapa. Yaya Dioska tukuy uras wiñayparayku manchariypa alimi tukuyanta ashwan yachayyumi kan. Chayrayku tukuy runakuna payta kushichishpa rimanahuchun yapa ali tukuyanta ashwan yachayyumi kanki nishpa. Chasna kachun.

Yaya Diosta kasukkuna parisinankunamanta riman

¹² Munashkayni wawkinikuna paninikuna, kunan yapa parisihushpaykichipas ama yuyariychichu imaraykushi chasna parisihuni nishpa. Ñawpamanta pacha ña yachankichi chasna parisinanchita shutipa Yaya Diosta kasuk kananchita rikuchinanchipa. Chayrayku chasna parisihushpaykichika ama manchariychichu. ¹³ Ashwan Jesukristushina parisihushkaykichirayku kushikuychi. Chasna parisihushkaykichipi kushikushpaykichika Jesukristu kuti shamushpan suma chuyahlla kahushkanta rikuchishpa yapami kushikunkichi.

¹⁴ Jesukristuta kasuhushkaykichirayku runakuna kankunata millaypata rimashpa pinkachinayahushpankuna Yaya Dios kankunata yanapashpan kushillami kankichi. Chasna parisihushkaykichipi kushilla kashpaykichi yachankichi Yaya Diospa suma tukuyta atipak Espiritun kankunapi kahushkanta. ¹⁵ Parisihushpaykichika chay parisina kachun alita rurashkaykichimantalla. Parisihushkaykichika mana kachun shuk runata wañuchishkaykichimanta, nima shuwashkaykichimanta, nima shuk millaypata rurashkaykichimanta kastigay tukushkaykichirayku. Chaymantapas parisihushkaykichika mana kachun shuk runakunapa rurashkankunapi satirishkaykichimanta. ¹⁶ Jesukristuta kasuk kashkaykichirayku parisishpaykichika ama pinkariychichu, ashwan Yaya Diosta kushichishpa agradesiychi Jesukristupa runakuna tukushkaykichirayku.

¹⁷ Kunan Yaya Dioska ña kallarishka millaypa rurashkankunamanta runakunata kastiganata. Puntiru ñukanchi wawankunata kastigahun. Wawankuna kashpanchipas chasna parisihushpanchi imashna atuntashi parisinkakuna Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta mana kirikkunaka. ¹⁸ Yaya Diospa wawankuna kashpanchipas parisishpara kishpishunchi. Chasna kashpan imashnashi Yaya Diosta mana kasukkunaka tukunkakuna. ¹⁹ Chayrayku Yaya Dios munashkanshina parisihushpanchi, akuychi alikunallata rurashpa, tukuy shunkunchimanta pacha Yaya Diospi sinchikushpa kawsashunchi kasna nishpa: Yaya Dios ñukanchita yuyashpan rurashka. Tukuyta atipak kashpan ñukanchita alita kuyran. Shiminta paktachik kashpan ñukanchita kishpichinkami.

Pedro kirikkunata sinchikuchik wawkikunata, kirik musukunata, tukuy kirikkunatapas kunan

⁵ Ñuka kankunashina kirikkunata sinchikuchik kashpayni kunanka kankuna chaypi kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kunashpa rimani. Jesukristu parisishpa wañushkanta rikushkaynita rimak kani. Chaymanta Jesukristu kuti shamushpan suma chuyahlla atun yachayyu kahushkanta rikuchishpa ñuka kankunawa pakta Jesukristushina suma chuyahlla ali yachayyu tukushunchi. Chasna kashpanmi kankunata rimani. ² Tukuy Yaya Diosta kasukkunata kuyraychi alita obehata kuyrakkunashina. Yaya Dios kankunata churashka kirik wawkikunata panikunata kuyranaykichipa. Tukuy shunkuykichimanta pacha nima maykan kankunata kamachishpanpas alita paktachiychi. Chaytami Yaya Dioska munan. Mana paykunata kuyraychichu kullkita munashpa, ashwan tukuy shunkuykichimanta pacha kuyraychi. ³ Paykunarayku ama kaychichu shuk kamachik apushina. Ashwan alita rurashpa kawsanaykichiwa yanapaychi, rikushpankuna paykunapas alita rurashpa kawsanankunapa. ⁴ Chasna paykunata alita kuyrashpaykichi tukuy kuyrakkunamanta alita kuyrak Jesukristu shamushpan kankunata kushichinka. Suma chuyahlla kawsanapi yaykuchinka chaypi wiñaypa paywa pakta kawsanaykichipa.

⁵ Chaymanta kankuna musukunata rimani. Kankuna kirikkunata sinchikuchik wawkikunata kasushpa kawsaychi. Tukuy kankuna shukwa shukwa kawsanakushpa kawsaychi. Ñawpa Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Yaya Dioska chikninmi paylla yachakshina kanayak runataka. Payta runakunatapas yuyakkunataka yuyashpanmi yanapan nishpa.

⁶ Chasna kashpan tukuyta atipak Yaya Diosta yuyashpa, tukuyipi agradesishpa, ali yuyaywa kasuychi. Tukuy imamantapas yuyarishpa musparishpa kahushkaykichita Yaya Diosta rimashpa makinpi sakiychi. Paymi kankunata yapa yuyashpan yanapanka. Chasna kawsashpaykichimi Yaya Dioska pay munashkan uras kankunata kushichishpa atunyachinka.

⁸ Tukuy uras sumakta yuyarishpa karan shuk kuyrariychi mana ruranaykichipa nima rimanaykichipa mana alikunata. Kuntraykichi supaykunapa apunka kankunata llullachishpa Yaya Diosmanta anchuchinayashpa kawsan, imashnami shuk puma kantashpa yarkaywa mikunata maskahukshina. ⁹ Tukuy shunkuykichimanta pacha mana sampayashpa Jesukristupi sinchikushpa supaykunapa apunta mana kasuychichu. Ña yachankichi mana kankunalla chasna parisihushkaykichita. Tukuy allpapimi ñukanchi kirik masichikikunaka chasnallatata parisihunchi.

¹⁰ Shuk ratu parisishkaykichiwashpa Yaya Dios kankunata ña aliyachishkanta sumakta paktachinka. Paymi kankunata sinchikuchinka mana sakishpa payllata kawsushpa kawsanaykichipa. Chay Yaya Diosmi ñukanchita yuyashpan llakichin. Paymi ñukanchita aklashka

kawsananpi yaykunanchipa, wiñayparayku Jesukristuwa tantachishpan payshina suma chuyahlla atun yachayyu tukunanchipa. ¹¹ Yaya Dios tukuymanta ashwan atun ali yachayyu kashpan paylla tukuyta wiñayparayku kamachichun. Chasna kachun.

Pedro saludan kirik masinkunata

¹² Kay alita Jesukristuta kirik wawki Silvanota killkachishpayni kay killkastuta kankunarayku kachani. Kaywa munani kankunata sinchikuchinata chaymantapas yuyachinata Yaya Dios kankunata parisihushkaykichipi yanapashkanrayku shutipa llakichik kananta rik-

sishkaykichita. Chayta yuyarishpa nima imata manchashpa sinchikuychi.

¹³ Babilonia llaktapi Jesukristuta kirikkuna kankunata saludanahun. Paykunatapas kankunatashina Yaya Diosmi akllashka paypa wawankuna kanankunapa. Chaymanta wawaynishina kahuk wawki Markuspas kankunata saludan. ¹⁴ Shukwa shukwa yuyanakushpa saludanakuychi yuyashka aylluykichiwashina. Tukuy kankuna Kristuta kirikkuna shuk yuyayllawa kushilla kawsaychi. *Chayllata killkachishkani. Wawkikichi turikichi Pedro*

2 PEDRO

Pedro Jesukristuta kirik masinkunata saludan

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Simón Pedro Jesukristupa kamachishkan, paypa shiminta yachachinaynipa kachashkan kankunarayku killkani. Ñukanchita Kishpichik Jesukristu rimashkanta tukuy runakunarayku chasnalla paktachik Diosninchi kashpan kankunata chasnalla Espiritunwa yanapashka paypi sinchikunaykichipa, imashnami ñukanchi yachachikkunatapas yanapashka paypi sinchikunanchipa. ²Yaya Dios kankunata yanapachun payta Amunchi Jesukristutapas ashwanta ashwanta alita riksishpa rinaykichipa. Chasna riksishpa rishpaykichi ashwanta ashwanta llakichishpa yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

Imashnami Jesukristuta kirikkuna rikuchishpa kawsanankuna tiyan

³Yaya Dios tukuyta atipak yachayninwa ñukanchita yanapashpan payta riksishkanchi. Chasna payta riksishpanchi tukuyta ñukanchita kurka paytana yuyashpa munashkanllata rurashpa kawsananchipa. Ali atun yachayninta suma kahushkanta riksichishpa ñukanchita kayarka paypa wawankuna kananchipa. ⁴Yaya Dios chasna atun yachayyu yapa ali kashpan ñukanchita yapa ali paktachinan shimikunata rimarka imashnami pay yanapashpan tukushunchi. Chasna rimarka ñukanchita aliyachinanmanta yapa suma rimashkanta alita kirishpa kawsashpanchi payshina alillata rurak kananchipa. Chasna kawsanata atipanchimi manana chay millaypa munananchikunata kasuk kashkanchi-rayku, imashnami Yaya Diosta mana kasukkuna millaypa munanankunata rurashpa tukuy uras ashwanta waklishpa rishpa kawsanahun.

⁵Chasna kashpan mana Jesukristuta kirishpalla kipariychichu. Ashwan paypi alita sinchikushpa tukuy shunkuykichimanta pacha alikunallata rurashpa kawsaychi. Chasna alita rurashpa kawsashpaykichi tukuy uras ashwan alita Yaya Diosta riksiychi, chaymantapas paypa munashkanta. ⁶Chasna Yaya Diosta tukuy uras ashwan alita riksishpaykichi aychaykichita wakaycharishpa kawsaychi. Chasna aychaykichita wakaycharishpa kawsashpaykichi mana sampayaychichu Jesukristuta kirishpa kawsahushkaykichipi. Chasna mana sampayashpa kirishpaykichi tukuy rurahushkaykichipi Yaya Dios chaypi kahushkanta yuyariychi. ⁷Chasna tukuy rurahushkaykichipi Yaya Diosta yuyarishpaykichi tukuy Jesukristuta kirik masi-

kichikunata yuyashpa kawsaychi. Chasna tukuy kirik masikichikunata yuyashpaykichi tukuy runa masikichikunatapas yuyashpa kawsaychi.

⁸Tukuy chayta rurashpa, tukuy uras ashwanta yachakushpa kawsashpaykichimi Amunchi Jesukristuta riksishkaykichika manami yankachu kanka. ⁹Maykan runami kirishkanwasha mana tukuy chayta rurashpa ashwanta yachakushpa kawsanchu, payka wiskushinami kan. Manana yuyarinayanchu Yaya Dios payta uchankunamanta pichashkanta Yaya Diosshina alillata rurak kanapa.

¹⁰Wawkinikuna paninikuna, mana chasna tukunaykichipa tukuy atipashkaykichita ruraychi Yaya Dios kankunata shutipa akllashkanta rikuchinaykichipa. Chasna kawsashpaykichimi mana chinkarinkichichu.

¹¹Ashwan Yaya Dios kankunata kushikushpa yaykuchinka ñukanchita Kishpichik Amunchi Jesukristupa ali kamachinan mushu mundu mana tukurikpi.

¹²Kankunaka tukuy chay yachachishkanchita ñami alita yachankichi. Ñami Yaya Diospa shutipa kashkata rimak shiminta kasushpa kawsahunkichi, imashnami ñawpa kankunata yachachishkakuna. Chasna kashpanpas mana sakinichu kankunata tukuy chayta kutikashka kutikashka yuyachinata. ¹³Amunchi Jesukristu rimawashka ñami kuchuyahun wañunaykika nishpa. Kawsahushpaynira kankunata tukuy chay yachachishkanchikunata yuyachinayni tiyan mana puñushkashina kunkaylla kawsanaykichipa. ¹⁵Tukuy chaykunata mana sakishpa kankunata yuyachihuni wañushkayniwasha mana kunkarinaykichipa.

Pedro Jesukristu Dios kananta rikushkanmanta riman

¹⁶Ñuka yachachik masinikunawa pakta kankunata Amunchi Jesukristupa atun yachayninmanta, kuti shamunanmantapas rimashpanchi alita yachachishkanchi. Mana yachachishkanchichu kwintukunamanta yachakushkanchita, maykankunatami runakuna alita yuyarishpa yuyayninmanta surkushkakuna. Ashwan ñukanchi kikin ñawinchiwa Amunchi Jesukristuta atun yachayyu suma chuyahlla kashkanta rikushpanchi kankunata paymanta yachachishkanchi. ¹⁷Shuk pucha Amunchi Jesukristu ñukanchita pusharka shuk urku awama. Chay urkuka Yaya Diospa akllashkan karka yachayninta rikuchinapa. Chay urku awapi paktashpanchi Yaya Dios Jesukristuta atunyachishpan rikurkanchi suma chuyahlla tukushkanta. Chaymantapas uyarkanchi tukuymanata ashwan yachayyu Yaya Dios suma punchahlla siluman-

ta kasna rimahushkanta: Kay Jesuska munashkayni wayaynimi. Paymi ñukata sumakta kushichiwan nishpa.

¹⁹ Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna ña Jesukristupa shamunanmanta killkarkakuna. Ñukanchi Jesukristuta rikushkanchirayku kunan sumakta yachanchi chay ñawpa killkashkankuna shutipa kananta. Chasna kashpan chay killkarishkakunata alita yachakushpa tukuy shunkuykichimanta pacha kiriychi. Chay killkarishkakunaka ñukanchita ali shutipa kashkata riksichishpankuna shuk lampara amsapi puntanchima rikuchihukshinami kanahun. Chay lampara sintihun pakarinkama, istrilla ruyunchi pakarishushkanpi rikurinankama. Jesús chay istrilla ruyunchi pakarishushkanpi rikurihukshina kashpan pay kuti shamushpan chaypira chay ñawpa killkashkankunata manana munashunchinachu. Chay uras Jesús kikin tukuyta ñukanchita asirtachinka.

²⁰ Alita yuyariychi, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna mana paykuna kikin yuyayninkunamantachu yachachirkakuna. Ashwan Yaya Diospa Espiritun paykunata yuyachishpan Yaya Diospa rimashkanta rimarkakuna. Chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna paypa Espiritun yuyachishkanllata killkashpankuna nima pi atipanchu chay killkarishkata pay kikinlla yuyarishpan asirtanata. Yaya Diospa Espiritunmi asirtachinan tiyan. Chayta tukuyanta puntiru asirtaychi.

Lullachishpa yachachikkunamanta riman

² Ñawpa israel runa masinchi wañukunapi ña tiyarka lullachishpa yachachikkuna. Chasnallatami kankunapipas tiyanka chasna yachachikkunaka. Paykunaka kankunata lullachishpa yuyayninkunata yachachinkakuna kankuna manana Jesukristullata kirishpa kawsanaykichipa. Chasna yachachishpankunami kishpichishkan Amunkuna Jesusta manana riksinayakkuna tukunkakuna. Mana ali yachachishkankunamanta kunkaymanta wiñayparayku kastigay tukunkakuna. ² Achka runakuna chay lullachikkunata katishpa paykunashina millaypata rurashpa kawsankakuna. Chay millaypa kawsashkankunata rikushpankuna Yaya Diospa shiminta mana riksik runakunaka Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shimimanta asichishpa rimankakuna mana ali kananta. ³ Chay lullachishpa yachachikkuna kullkikichita munashpankunalla kankunata paykuna kikin yuyayninkunamanta yachachinkakuna. Chasna lullachikkunataka Yaya Dios unaymanta pacha ña yuyarishka sinchita kastigananta. Chayrayku manami kishpinkakunachu Yaya Dios atunta kastigananmanta.

⁴ Yuyariychi Yaya Dios ñawpa mana alita rurak angelkunata rurashkanta. Paykunatapas mana llakichirkachu uchata rurashpankuna. Ashwan mana alita rurak angelkunata manchaypa wakaychananpi wichurka. Chaypi watarishka kanahun manchaypa amsapi yapa sinchita parisishpalla. Taparishka kiharinkakuna Yaya Diospa atun kastiganan puncha

paktarinankama chay uras wiñayparayku kastigay tukunankunapa.

⁵ Chaymanta yuyariychi Yaya Dios Noé kawsashkan uras payta mana kasunayak runakunata rurashkanta. Paykunatapas mana llakichirkachu Noepa yachachishkanta mana kasushpankuna. Ashwan atun yaku untaywa chay millaypata rurak runakunata kastigarka. Tukuy runakunamanta Yaya Dios paypa munashkanta yachachik Noellata kanchis ayllunkunawa pakta wañuyanta kishpichirka.

⁶ Chaymantapas yuyariychi Yaya Dios Sodoma llaktapi Gomorra llaktapi millaypata rurak runakunata kastigashkanta. Paykunatapas mana llakichishpachu llaktankunanti uchpa tukunankama rupachirka. Chasna rurarka yachananchipa chaywasha millaypata rurak runakunata chasnallatata kastigananta. ⁷ Chay llaktakunamanta shukllata, alita kawsak Lot † shutiyuta wañuyanta kishpichirka. Payka llaktanpi kawsak runa masinkuna tukuy chay millaypata rurahushkankunata rikushpan yapa llakiywa parisirka.

⁸ Chay ali kawsak runa Lotka paykuna chawpipi kawsashpan tukuy puncha millaypa kawsashkankunata rikushpa millaypa rimashkankunata uyashpa kawsapayarka. Chasna mana awantaypa millaypaku-nata rikushpan tukuy uras yapa parisipayarka.

⁹ Yaya Dios chay ñawpa payta kasukkunata alita yanaparka mana runa masinkunashina millaypata rurashpa kawsanankunapa. Chasna kashpan yachanchi ñukanchi payta kasukkunatapas alita yanapananta runa masinchikuna millaypata rurachinayashpankuna mana ruranchipa. Mana alita rurakkunataka kastigashpa wakaychahun atun kastiganan punchakama, chay uras wiñayparayku sinchita kastigananpa. ¹⁰ Tukuyanta ashwan atuntami Yaya Dios chay millaypata rurashpa kawsak mana alita yachachikkunata kastiganka. Paykunaka mana pinkarinata yachak runakuna kashpankunami millaypa munashkankunallata rurashpa kawsanahun.

Nima pita kasunayashpankuna tukuy apukunata chikninahun. Ñukanchi runakunamanta ashwan atun yachayyu wayrapi kawsak kamachikkunata mana manchashpachu asichishpa millaypata rimanahun. ¹¹ Angelkuna chay wayrapi kawsak kamachikkunamanta ashwan yachayyu kashpankunapas mana atipanahunchu paykunata asichishpa pinkachishpa Yaya Diospa puntanpi rimanata millaypata rurashkaykichimanta kastigay tukunkichi nishpa.

¹² Chay lullachishpa yachachik runakunaka animalkunashina yuyay illami shunku illami kawsanahun. Aychankunapa munashkankunallata rurashpa katinahun. Maykankunatami mana riksinahunchu mana yachanahunchu, chaykunamanta mana pinkashpa asichishpa millaypata rimanahun. Imashnami animalkuna kawsanahun tukllapi apirishpankuna wañuchiy tukunankunapa, chasnallatami paykunapas wawayarishkakuna animalkunashina yuyay illa kawsahushkankunapi kunkaymanta kastigay tukush-

† Rikuy Génesis killkapi 19.1-29

pankuna wañunankunapa. ¹³ Runakunata millaypata rurashpa parisichishkankunarayku paykunapas parisinankuna tiyan. Paykuna mana pinkashpa kushikunahun millaypa munashkankunata ruranankunapa. Kankuna Yaya Diosta kasukkuna tantaylla mikunaykichipa tantarishpaykichi paykuna kankunawa kanahun. Awa inti kashpanpas machashpa, yapakta mikushpa, kankunata llullachishpa, millaypa yuyayninkunata rurachinayashpa chawpikichipi kanahun. Paykunaranti Yaya Diosta mana riksik runakuna kankunamanta asichishpa millaypata rimanahun.

¹⁴ Paykunaka karan rikushkankuna warmita musayanata munarishpa kawsanahun. Nima ima uras aminahunchu millaypata ruranata. Manara yapa alita Jesukristupi sinchikuk runakunata llullachinahun millaypata ruranankunapa. Paykunapa yuyayninkunaka yacharishkakuna imankunata mirachinallata yuyarinankunapa. Yaya Dioska chay runakunata sinchitam kastiganka. ¹⁵ Ali ñampimanta anchurishpankuna pantashkakunashina kawsanahun. Ñawpa kawsak Berorpa wawan Balaamshina kullkillata munashpa mana alita rurashpa kawsanahun. Balaamka ali ruranamanta ashwan kullkitami valichirka. Yapa kullkita munak kashpanmi kullkiranti yaya rukunchi wañukunapa kuntrankunata kasushpa yaya rukunchikunata shinkuranayarka Yaya Dios paykunata kulluchinanpa. ¹⁶ Chasna shuk burrupa awanpi rihushpan chay wiwanka chay yachachik Balaamta riksicirka mana alita ruranayashkanta. Runashina rimashpan payta arkarka muspa yuyaywashina ruranayashkanta mana rurananpa.

¹⁷ Chasna llullachishpa yachachikkunaka shuk poso yaku illashinami kanahun. Puyu wayrawa apay tukushkashinami kanahun. Paykunaka sinchita kastigay tukunkakuna. Wiñayparayku manchaypa amsapi wichuy tukunkakuna. ¹⁸ Suma uyaypa shimikunawa llullachishpa rimanahun. Chay shiminkuna alishina kashpankunapas wayra kaspi uchkuyushina kanahun. Paykuna kikin millaypa munanankunata rurashkankunawa runakunata llullachinahun. Jesukristuta ña kirina kahukkunata, Yaya Diospa kastigananmanta kishpina kahukkunata llullachinahun. ¹⁹ Paykunata llullachishpa rimanahun: Yachachishkanchita kasushpaykichimi kamachirishkashina kawsashkaykichimanta kishpichirishka tukunkichi nishpa. Chasna rimashpankunapas uchata ruranata mana sakinata atipashpankuna paykuna kikin kamachirishkashina kawsanahun. Ñukanchika yachanchi maykanchari winsin, chaymi kamachin. Chayrayku millaypa yuyayninchi ali yuyayninchita winsik tukushpan chay millaypa yuyayninchipa munashkanta rurashpa kawsananchi tiyan.

²⁰ Chay llullachishpa yachachikkuna ñukanchita Kishpichik Amunchi Jesukristuta riksisishpankuna millaypata rurashpa kawsashkankunamanta shuk ratu ña kishpichirishka kashkakuna. Chaymanta manana Jesukristuta kasunayashpankuna kuti munarkakuna chay millaypakunallatata rurashpa kawsanata. Chasna kash-

pan ñawpa mana alita rurashpa kawsashkankunamanta ashwan millaypata rurashpa kawsak tukushkakuna. ²¹ Chay runakunaka alita rurashpa kawsanata alita riksisishkakuna. Chasna kashpanpas Yaya Dios paykunata riksisichishkan ali kamachishkankunata manana kasunayanahunachu. Paykunaraykuka ashwan ali kama karka nima ima uras Yaya Diospa munashkanta rurashpa ali kawsanata riksinankunapa. ²² Kutikashka ñawpa kawsashkankunashina millaypata rurashpa kawsashpankuna kay rimanakunaka paykunapi paktarishkakuna: Allkuka kiwnashkanta kuti mikun. Kuchika sumakta mayllarishka kashpanpas kutikashka kutin turupi armananpa.

Jesukristupa kuti shamunanmanta riman

3 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, kay ishkaynin kartata kankunarayku killkani. Kay ishkanti killkashkayniwa kankunata kutikashka yuyachini alita yuyarishpa kawsanaykichipa. ² Alita yuyariychi ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunapa shuk pucha paktarinan kashkata rimashkankunata. Chaymantapas yuyariychi ñukanchi Jesukristupa kachashkan yachachikkunapa rimashkanchikunata, ñukanchita Kishpichik Amunchi Jesukristupa kamachishkanshina kankunata yachachishpanchi.

³ Tukuy chay yachachishkanchikunamanta kayta alita yuyariychi: Kay allpa tukurihushkan punchakunapi tiyanka kankunamanta asichishpa rimakkuna. Paykunaka paykuna kikinpa millaypa munanankunata rurashpa kawsankakuna. ⁴ Kankunata asichishpa rimankakuna: Jesukristu kuti shamusha nishpa rimashpanpas yankami shamunanta chapahunkichi. Rimashkanta manami paktachinkachu. Imashi chay tukuy unaymantaka shamunka. Yaya rukunchikuna ña wañurkakuna chasna paktachinanta chapashpa. Kunankama tukuy chasnalla kan. Yaya Dios kay allpata rurashkanmanta pachami nima ima chikanyashkachu nishpa.

⁵ Chasna rimakkunaka yapa pantachinahun. Mana kirinayashpankuna mana asirtanahunchu ñawpa shuk silu shuk allpa tiyashkanta, maykantami Yaya Dioska chinkachirka runakuna mana payta kasushkankunarayku. Chay ñawpa siluta allpata rimashkanllawa rurarka. Allpata yakumanta llukshichishpan rurarka. Chaymanta chay allpa rurashkantaka tukuy payta mana kasukkunawa pakta yakuwallatata untachishpan chinkachirka. ⁷ Chasnallatatami kay siluta kay allpata Yaya Dios akllashkan punchakamalla wakaychahun. Yaya Dios rimashkanraykulla kiparinahun, payta mana kasuk runakunata kastiganan pucha paktashpan paykunawa pakta tukuyta ninawa rupachinanpa.

⁸ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, alita yuyariychi. Ñukanchi yuyarinchi shuk waranka wataka achka wata kananta. Yaya Dioska mana chasnachu yuyarin. Payraykuka shuk punchaka kanmi shuk waranka watashina, shuk waranka wataka kanmi shuk punchashina. ⁹ Chasna kashpan shukkuna rimashpankuna Yaya Dios yapa unayan Jesukristu kuti shamunanman-

ta rimashkanta paktachinanpa nishpa, manami alita yuyarinahunchu. Ashwan Yaya Dios kankunata yapa yuyashpan chapahunrami tukuy kankuna uchata rurashpa kawsashkaykichita sakishpa paytana kasushpa kawsanaykichipa. Mana munanchu nima shuk kankunamanta chinkarinanpa. Chayrayku Jesukristu kuti shamunanmanta rimashkanta manara paktachihunrachu.

¹⁰ Amunchi Jesukristu kuti shamushpan kunkaymanta paktanka imashnami shuwaka paktan tutapi nima pi yuyarihushkanpi. Chay uras siluka manchaypa rayushina uyarikta ninawa rupanka. Inti, killa, istrilakunapas ninawa chullurinkakuna. Chasnallatatami allpaka tukuy kay allpapi tiyashkankunawa pakta rupankakuna.

¹¹ Chasna kay tukuy tiyashkakunaka manchaypata tukurinanta yachashpaykichi tukuy mana ali ruranakunata sakishpa, tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Diosta kasushpa kawsanaykichi tiyan. ¹² Chasna alita rurashpa tukuy shunkuykichimanta munashpa Jesukristupa kutimunanta chapaychi. Tukuy atipashkaykichita ruraychi utkalla paktananpa. Yachanchi Jesús shamuhushpan kay silu rupashpanra tukuy chaypi tiyashkakuna ninawa chullurishpankunara Yaya Dios rimashkanshina mushu siluta mushu allpata rurananta. Chaypi tukuy allilata rurashpa kawsashunchi, mana tiyankanachu mana alita rurakkunaka. Chay mushu silutami allpatami chapanchi.

Jesukristu kuti shamunanta chapashpa alita rurashpa kawsanamanta riman

¹⁴ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, chay mushu siluta mushu allpata chapahushkaykichirayku

atipashkaykichita ruraychi Yaya Dios kankunata suma alicharishka ucha illata tarinanpa, chaymantapas tukuy runakunawa kushilla kahushkaykichita. ¹⁵ Alita yuyariychi, Amunchi Jesukristu kankunata llakichishkanraykulla manara shamunrachu. Yapa munan tukuy kankuna kishpichirishka kanaykichita. Chasnallatata munashkanchi wawkinchi Pablopas Yaya Dios payta yachayta kushpan kankunarayku killkashka. ¹⁶ Karan killkashkanpi kankunata Jesukristu kuti shamunanmanta yachachishka. Shuk parti killkashkanunapi mana shuk ratu asirtaypata killkashpanmi mana yachakunayak runakuna, manara alita Jesukristuta kirishpa kawsak runakunapas yuyayninkunamanta munashkankunatashina chikanyachinahun. Chasnallatatami Yaya Diospa shuk killkachishkankunatapapas chikanyachinahun. Chasna mana alita rurashpankuna paykuna kikin wiñaypa kastigarinankunata maskanahun.

¹⁷ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ña yachashkaykichirayku llullachishpa yachachikkuna tiyananta, kuyrariychi mana llullachiy tukunaykichipa. Chay yachachikkuna yuyayninkunapi pantachirishka kanahun, nima imata kasukkuna, mana alita rurakkuna. Ama paykunashina kawsaychichu mana tukunaykichipa Jesukristuta kirishkaykichimanta shuk ratu chikanta yuyarikkuna. ¹⁸ Ashwan ñukanchita Kishpichik Amunchi Jesukristuta tukuy uras ashwan alita riksishpa kawsaychi, chaymantapas kankunata llakichishpa yuyashkanta. Payllata yuyashpa kushichiychi, kunan tukuy uraspas wiñayparayku. Chasna kachun. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi turikichi Pedro*

1 JUAN

Yaya Diospa yuyayninta riksichik wiñaypa kawsayta kuk Jesukristumanta riman

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Juan kankunarayku Jesukristumanta killkani. Manara nima ima tiyashpanra payka ña tiyarka. Ñukanchi paywa pakta purikkuna shiminta uyashkanchi, paytaka kikin ñawinchiwami rikushkanchi, chaymantapas ñukanchi kikin makinchiwa aychanta llankashkanchi. Payka Yayan Diospa yuyayninta riksichikmi kan. Ñukanchi runakunata wiñaypa Yaya Dioswa kawsayta kukmi kan. ² Payta rikushpanchi alita kawsahushkanta riksishkanchi, imashnami Yaya Diosmanta kawsayta nishpa. Payka puntiru Yayan Dioswami karka, chaymanta kay allpama shamurka ñukanchi payta rikunanchipa. Chay rikushkanchi wiñaypa Yayan Dioswa kawsayta kukmantami kankunata rimahunchi.

³ Rikushkanchitami uyashkanchitami kankunata rimahunchi, kankunapas alita kirishpaykichi ñukanchiwa pakta shuk yuyayllawa kawsanaykichipa. Chasna kankunapas ñukanchiwa pakta Yaya Dioswa Wawan Jesukristuwapas shuk yuyayllawa kawsashunchi. ⁴ Kaytami kankunarayku killkahuni ali kirikkuna tukushpaykichi kushikushpalla kawsananchipa.

Yaya Dios punchashina kananmanta riman

⁵ Kankunarayku killkahuni Jesukristu ñukanchita rimashkanta kasna: Yaya Dioska punchashinami alillata rurak kan. Paypika manami tiyanchu nima shuk millaypa yuyayka nishpa. ⁶ Ñukanchi amsapishina millaypata rurashpa kawsahushpanchitata rimashpanchika Yaya Dioswa shuk yuyayllawami kanchi nishpa, rimananchikunawa tukuy rurananchikunawapas llullaysikikunami kanchi. ⁷ Yaya Dios punchapishina alillata rurashpa kawsashpanchika shuk yuyayllawa shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanchi. Chaymantapas chasna kawsashpanchi Yaya Dioska ñukanchita uchayu kashkanchimanta llakichishpan pichan, Wawan Jesukristu wañushpan yawarnin ñukanchiranti shuturishkanrayku.

⁸ Rimashpanchika mana uchayuchu kani nishpa ñukanchi kikin llullachirinchi, manami alitachu yuyarishpa rimanchi. ⁹ Uchata rurashkanchikunata amirishpa, nima imata nima pita uchachishpa Yaya Diosta kuskata rimashpanchika yachanchi payka uchanchikunamanta llakichinanta. Rimashkanta paktachik kashpanmi ñukanchita uchanchikunamanta lla-

kichin, chaymantapas tukuy ñukanchipi mana ali kashkata pichan. ¹⁰ Yaya Dios riman tukuy ñukanchi runakuna uchayu kananchita. Ñukanchi rimashpanchika mana uchata rurashkanichu nishpa Yaya Dios llullaysiki kananta rimahukshina kanchi, chaymantapas paypa shimintaka manami shunkunchipi wakaychashkanchichu.

Jesukristu runakunarayku Yaya Dioswa alichak kananmanta riman

2 Munashkayni wawaynikunashina kashpaykichimi kayta kankunarayku killkahuni mana uchata ruranaykichipa. Kunkaymanta mana yuyarihushkaykichipi uchata rurashpaykichika ama llakirishpa kipariychichu. Ñukanchirayku tiyan uchanchikunamanta Yaya Dioswa alichak, paymi kan alillata rurak Jesukristu. ² Ñukanchi uchanchiwa Yaya Diosta piñachishpanchi Jesukristu ñukanchita piñayninmanta arkashpan wañurka. Chasna uchanchikunarayku tukuy runakunapa uchankunaraykupas wañushpan Yaya Dioska ñukanchi runakunata uchanchikunamanta llakichin.

³ Yaya Diospa kamachishkankunata kasushpa kawsahushpanchi yachanchi payta alita riksik kananchita. ⁴ Kamachishkankunata mana kasushpanchitata Yaya Diosta riksini nishpa rimashpanchika llullaysikikunami kanchi, mana shutipa kashkatachu yuyarinchi. ⁵ Yaya Diospa rimashkanta kasushpa kawsashpanchimi payta sumakta yuyakkuna kanchi. Chasna kashpanchimi yachanchi paywa shuk yuyayllawa kananchita. ⁶ Yaya Diospa wawanmi kani nishpa rimashpanchika kawsananchi tiyan imashnami Jesukristuka kawsarka chasna.

Shuk mushu kamachinamanta riman

⁷ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, Jesukristu ñukanchita kamachirka yuyanakushpa kawsananchipa. Chay kamachinanmanta kankunarayku kuti killkani. Puntiru Yaya Diospa shiminta uyashkaykichimanta pacha chay kamachinata ña riksinkichi. Manami kanchu mushu kankunarayku. ⁸ Chaymantapas kankunarayku killkahushkayni kamachinaka ñawpamanta pacha uyashkaykichika mushullatata kan, Jesukristu ñukanchita chayta mushumanta yachachishkanrayku. Pay chay kamachinata kasushpa kawsashkanta ali kashkata rikushpankuna runakunaka chay kamachina ali kananta yachanahun. Chaymantapas kankuna kasushpa

kawsahushkaykichita ali kananta rikushpankuna chay kamachina ali kananta yachanahun. Chay amsashina kahuk supaykunapa apunka tukuy parti ñami win-sirishka tukuhun. Chay shutipa punchashina kahuk Jesukristuka payta winsihushkanraykumi ña sumakta punchayachihun.

⁹ Punchapishinami alita rurashpa kawsani nishpa rimashpanchitata shuk kirik masinchita chiknishpanchika amsapishinarami kawsahunchi. ¹⁰ Kirik masinchikunata yuyashpa kawsashpanchimi shutipa punchapishina kawsanchi, chaymantapas shunkunchikunapi mana tiyanchu millaypa yuyarinaka uchata rurananchipa.

¹¹ Kirik masinchikunata chiknishpanchika amsapi muyuhukkunashinami kawsanchi. Chasna supaypa llullachishkan kashpanchimi kamachishkanta rurashpa kawsanchi. Chasna kashpanchi manana yachanchichu, imashnami chasna kawsahushkanchimanta tukushunchi.

¹² Wawaynikunashina kashpaykichimi kayta kankunarayku killkahuni uchaykichikunamanta llakichirishka kashkaykichita yuyarinaykichipa. Yaya Dioska pay kikin munaymi tukuyta rurarka chasna llakichirishka tukunaykichipa. ¹³ Kankuna rukukunarayku killkahuni Kristuta riksishkaykichita yuyarinaykichipa, maykanmi ña tiyarka manarapas nima ima tiyashpanra. Kankuna musukunarayku killkahuni uchata rurachinata munak supaykunapa apunta winsishkaykichita yuyarinaykichipa.

¹⁴ Wawaynikunashina kashpaykichimi kankunarayku killkahuni Yaya Diosta riksishkaykichita yuyarinaykichipa. Kankuna rukukunarayku killkashkani Kristuta riksishkaykichita yuyarinaykichipa maykanmi ña tiyarka manarapas nima ima tiyashpanra. Kankuna musukunarayku killkashkani ali sinchi kanaykichita yuyarinaykichipa. Chaymanta killkashkani Yaya Diospa shiminta tukuy shunkuykichimanta pacha kasuhushkaykichita yuyarinaykichipa, chaymantapas uchata rurachinata munak supaykunapa apunta winsishkaykichita yuyarinaykichipa.

¹⁵ Ama munaychichu Yaya Diosta mana kasukkunapa kawsahushkankunashina kawsanata. Chaymantapas ama paykunashina munarishpa kawsaychichu. Maykan runami Yaya Diosta mana kasuk runakunashina kawsanata munan, manami Yaya Diosta yuyanchu. ¹⁶ Yaya Diosta mana kasuk runaka munanmi pay kikinpa munashkanllata rurashpa kawsanata. Tukuy rikushkanta munarishpami kawsan, chaymantapas iman tiyastushkanwa pay kikinta atunyachishpa kawsan. Chasna yuyarinakunaka manami kanahunchu Yaya Diosmanta, ashwan paypa kuntranmantami kanahun. ¹⁷ Kay allpaka tukuy paypi tiyakkunawa pakta chinkarinkakuna. Ñukanchi imakunata munashpa kawsashpanchi nima imayu tukushunchi. Tukuy Yaya Diosta mana kasuk runakunaka tukuy mana ali munanankunawa pakta chinkarishpami kawsahunkuna. Ñukanchi Yaya Diosta kasuk runakunaka wiñaypami kawsashunchi.

Jesukristuta chiknik runakunamanta rimani

¹⁸ Wawaynikunashina kashpaykichimi kankunata rimani. Allpanchika ñami tukurina kan. Ña uyashkanchi Jesukristuta yapa chiknik runa paktanmantamanta. Kunanka ña rikuhunchi Jesukristuta achka chiknikkuna paktashkankunata. Chasna kashpanmi allpa tukurinanka kuchupi kahushkanta yachanchi. ¹⁹ Chay Jesukristuta chiknikkunaka puntiru ñukanchiwa tantarishpankuna kirik masinchikunami nishpa yuyariranchi. Chaymanta anchurirkakunana. Puntirumanta pachami Yaya Diosta mana shutipa kasuknachu kashkakuna. Shutipa payta kasuk kanahuma karka ñukanchiwa paktami kiparinahuma karka. Ñukanchimanta anchurishpankuna Yaya Dioska ñukanchita riksichirka paykuna mana kanankunata ñukanchi payta kasukkunamanta.

²⁰ Kankunataka Jesukristu Espiritunta kushka. Chasna kashpanmi yachankichi imami shutipa imami mana shutipachu. ²¹ Mana kunanrachu killkahuni kankunata shutipa kashkata yachachinayni. Ña shutipa kashkata yachashpaykichimi kankunarayku killkahuni. Chasna kashpan yachankichi shutipa kashkata rimanamanta llullaka mana llukshinanta.

²² Chasna llullamanta kankunata rimashpayni akuychi yuyarishunchi maymantami kan. ¿Pita kan llullata rimak? Tukuy maykankunami rimanahun Jesús mana kanchu chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik nishpa, paykunami llullata rimakkuna kanahun. Chasna llullata rimakka chay kishpichik Kristuta yapa chiknik runami kan. Yaya Diospa Wawan Kristuta Yayan Diostapas manami riksinyanchu. ²³ Maykan runami mana riksinyanchu Yaya Diospa Wawanta, paypaka manami Yaya Dioska yayancho kan. Maykan runami Yaya Diospa Wawanranti runa masinkunapa puntanpi mana pinkashpa shayarin, chasna runapaka Yaya Dioska yayanmi kan.

²⁴ Chasna kashpan puntirumanta pacha uyashkaykichita shunkuykichipi wakaychashpaykichimi chayta kasushpa kirishpa kawsaychi. Chay puntirumanta pacha uyashkaykichita shunkuykichipi wakaychashpaykichika Yaya Diospa Wawanwa Yayanwapas tukuy uras shuk yuyayllawami kawsankichi. ²⁵ Chay paykunawa shuk yuyayllawa kawsanaka chay ali wiñaypa kawsaymi kan, maykantami Yaya Dioska ñukanchita kunanta rimarka. ²⁶ Kaykamalla kankunarayku killkashkani kankunata llullachinayak runakunamanta. ²⁷ Yaya Dioska ñami kankunata Espiritunta kushka kankunapi kawsanapa. Chasna kashpanmi manana munankichinachu shuk kankunata yachachinanpa, maykanmi ali, maykanmi mana alichu nishpa. Yaya Diospa Espiritunka kankunata tukuy chaykunata yachachin. Payka shutipa kashkata yachachin, manami llullancho. Chasna kashpan paypa yachachishkanta kasushpa kawsaychi Jesukristuwa shuk yuyayllawa kawsanaykichipa.

²⁸ Wawaynikunashina kashpaykichimi kunan kankunata rimani Jesukristuwa shuk yuyayllawa kawsanaykichipa, pay shamuhushpan mana manchanaykichipa

nima pinkanaykichipa. ²⁹ Ña yachankichi Jesukristu alillata rurak kananta. Chasna kashpanmi yachankichi tukuy payshina alillata rurak runakunapas Yaya Diospa wawankuna kananchita.

Yaya Diospa wawankunamanta rimam

3 Rikuychi maytukuytata Yaya Dioska ñukanchita yuyan. Runa kashpanchipas wawaynikuna kanchi nishpami ñukanchita rimam. Yaya Diosta mana kasuk runakunaka chasna paypa wawankuna tukushkanchita mana asirtanahunchu, payta mana rikishkankunarayku. ² Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñami kunanka Yaya Diospa wawankuna kanchi. Manara yachanchirachu imashna sumami tukushunchi silupi. Kayllata yachanchi, Jesukristu shamushpan payshina yapa ali tukunanchita, payta shutipa rikushpanchi imashnami kan. ³ Jesukristu ucha illa alillata rurak kan. Chayrayku paywa kananchita chapahushpanchi uchata rurashkanchimanta alicharishpa alita rurashpa kawsahunchina payshina ali kananchipa.

⁴ Maykan runami uchata rurashpa kawsan, payka manami kasunchu Yaya Diospa kamachishkanta. Uchaka rimayanami Yaya Diospa kamachishkanta mana kasuna. ⁵ Alita yachankichi Jesukristu ucha illa kananta. Kay allpama shamurka ñukanchikunata tukuy uchanchikunamanta pichananpa. ⁶ Paywa shuk yuyayllawa kawsashpanchi manami katinchichu uchata rurashpa. Shuk runa uchata rurashpa kawsakka manami payta riksishkachu.

⁷ Wawaynikunashina kashpaykichimi kankunata rimani. Ama kasuychichu kankunata llullachinayak runata. Jesukristuka alillata rurakmi. Ñukanchipas alillata rurashpa kawsashpanchi Yaya Diospa rikushkanpi Jesukristushina ali kanchi. ⁸ Maykan runami uchata rurashpa kawsan, payka supaykunapa apunta kasukmi kan, supay puntirumanta pacha uchata ruraysiki kashkanrayku. Yaya Diospa Wawanka kay allpama shamurka, supaykunapa apun ñukanchita kamachik kashkanmanta wichushpan tukuy waklichishkanta alichananpa, manana payta kasushpa kawsananchipa. ⁹ Yaya Dios ñukanchita Espiritunta kushkanrayku paypa wawankuna kashpanchi manana katinchichu uchata rurashpa. Pay yuyayninchita mushuyachishka manana munananchipa uchata rurashpa kawsanata. Mananami uchata rurashpa kawsanchinachu, Yaya Dios yayanichi kashkanrayku. ¹⁰ Shuk runapa kawsahushkanta rikushpanchi yachanchi pimi Yaya Diospa wawan, pimi supayta kasuk. Maykan runami mana alita rurakchu, chaymantapas kirikkunata mana yuyakchu, manami Yaya Diospa wawanchu kan.

Shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanamanta rimam

¹¹ Kankuna puntirumanta pacha uyashkankichi kasna nishpa yachachishkanchita: Shukwa shukwa yuyanakushpa kawsaychi. ¹² Ama kashunchichu ñawpa kawsak Kaín † wañushina. Payka supayta kasuk kash-

panmi wawkinta wañuchirka. Millaypata rurak kashpanmi alita rurashkanta rikushpan wawkinta wañuchirka.

¹³ Wawkinikuna paninikuna, Yaya Diosta mana kasuk runakuna kankunata chiknishpankuna ama manchariychichu. Ña yachankichi kankunata chikninankuna tiyan. ¹⁴ Ñukanchi kirik masinchikunata yuyashpanchi yachanchi wañushkashina Yaya Diosta mana kasuk kashkanchimanta kawsarimushkashina tukushkanchita. Maykan runami kirik masinta mana yuyanchu, payka wañushkashinami Yaya Diosta mana kasuk kan. ¹⁵ Maykan runami kirik masinta chiknik kan, payka runata wañuchikshinami kan. Ña yachankichi runata wañuchik runapika manami Yaya Diospa Espiritunka kawsanchu wiñaypa Yaya Dioswa kawsananpa.

¹⁶ Jesukristu ñukanchirayku wañushpan yapa ñukanchita yuyashkanta yachashkanchi. Chasna ñukanchita rikuchirka imashnami ñukanchipas kirik masinchikunata yuyananchi tiyan. Ñukanchipas paykunarayku wañunata munananchi tiyan. ¹⁷ Shuk kirik masinchipa mikunan llachapan illata rikunchima. Ñukanchipa tiyama tukuy munashkanchi. Chasna tiyashpantata mana yanapanchimakamami Yaya Diosta yuyashpa kawsanchichu.

Yaya Dioswa shuk yuyayllawa kawsanamanta rimam

¹⁸ Wawaynikunashina kashpaykichimi kankunata rimani, akuychi kirik masinchikunata ali munaywa yanapashpa yuyashunchi. Mana yanka rimashunchichu kirik masinita yuyani nishpa. ¹⁹ Paykunata shutipa yuyashpa kawsashpanchimi yachanchi Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shiminta kasuhushkanchita. Shunkunchipi rimay tukushpanchi mana alichu kanki nishpa, chay yuyahushkanchita rikuchishpa chunllayachinchi. Chasnami mana manchashpa kushilla Yaya Dioswa kawsanchi. ²⁰ Mana alita rurashkanchikunamanta shunkunchipi rimay tukushpanchi yachanchi Yaya Dios shunkunchimanta ashwan alita yachak kananta. Paymi tukuyta yachan.

²¹ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, tukuy uchanchikunata alicharishpa kawsashpanchimi Yaya Dios ñukanchita uchanchikunamanta llakichishkanta yachanchi. Chasna manana shunkunchipi rimay tukushpanchi mana alita rurashkanchimanta kushillami mana manchashpachu Yaya Diosta mañanchi.

²² Chasna mañashpanchimi Yaya Dios tukuy tpushkanchikunata paktachinka ñukanchi kamachishkankunata paktachishpa munashkanta rurashpa kawsahushkanchirayku. ²³ Paypa kamachishkanka kanmi tukuy shunkunchimanta pacha Wawan Jesukristupi sinchikunanchipa, chaymantapas yuyanakushpa shukwa shukwa kawsananchipa, imashnami Jesukristu ñukanchita kamachirka. ²⁴ Yaya Diospa kamachishkankunata paktachihushpanchi paywa shuk yuyayllawami kawsanchi, chasnallatatami Yaya Diospas ñukanchiwa shuk yuyayllawa kawsan. Paypa kushkan Espiritunka shunkunchipi kawsahush-

† Rikuy Génesis killkapi 4.1-8

pan yachanchi Yaya Dioswa shuk yuyayllawa kahushkanchita.

Imashnami riksinchi pimi ali yachachik pimi llullachishpa yachachik

⁴ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ama kiriyichichu tukuy runakunapa yachachishkankunata, Yaya Diospa Espiritunmi kayta yuyachiwashka nishpa rimakkunata. Kay allpapi achka tiyan llullachishpa yachachikkuna Yaya Diosmantami rimashkaynika nishpa. Paykunata uyashpa, kawsanankunata rikushpa alita yuyariychi yachanaykichipa shutipachu Yaya Diospa Espiritunka paykunata yuyachihun manachu. ² Maykan runami Jesukristumanta riman, Yaya Dios kashpan runa tukurka ñukanchishina aychayu nishpa, paymi shuti Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkanta rimak kan. Chasna alita yachachishpan yachanchi Yaya Diospa Espiritun paypi kahushkanta. ³ Maykan runami Jesukristu runa tukushkanta mana yachachinchu, payka manami Yaya Diospa Espiritunpa yuyachishkanchu kan. Ashwan supaykunapa apunpa yuyachishkanmi kan, imashnami Jesukristuta yapa chiknik runapas shamushpan paypa yuyachishkan kanka. Chay chiknik runaka shamunan kashkata ña uyashkankichi. Payta yuyachikka ñami Yaya Diosta mana kasuk runakunapa chawpinkunapi kahun.

⁴ Wawkinikuna paninikuna, Yaya Diospa wawankunami kankichi. Kankunapi kawsak Yaya Diospa Espiritun chay Yaya Diosta mana kasuk runakunata yuyachikmanta ashwan yachayyu kan. Chayrayku chay llullachishpa yachachikkunata mana kasushpaykichi paykunaka mana atipashkakunachu kankunata llullachinata. ⁵ Yaya Diosta mana kasuk runakunamanta kashpankunami chay mana kasukunapa yuyarishkankunata yachashkankunata yachachinahun. Tukuy Yaya Diosta mana kasukunaka paykunata yachak kanankunata yuyarishpa uyanahun. ⁶ Ñukanchi kankunata puntiru yachachikkunaka Yaya Diospa wawankunami kanchi. Tukuy Yaya Diosta riksik runakunami yachachishkanchita uyanahun. Maykankunami mana Yaya Diospa wawankuna kanahunchu, paykunaka yachachishkanchita mana uyanahunchu. Chasna kashpan ñukanchita uyahushpaykichi yachanchi Yaya Diospa shutipa kashkata rikichik Espiritun kankunata yuyachik kananta. Ñukanchita mana uyahushpaykichi yachanchi llullachik supay kankunata yuyachik kananta.

Yaya Dios yuyak kashkanrayku shukwa shukwa yuyanakushpa kawsananchi tiyan

⁷ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yuyanakunaka Yaya Diosmanta kashpan akuychi shukwa shukwa yuyanakushpa kawsashunchi. Chasna yuyanakushpa kawsashpanchimi Yaya Diospa wawankuna kanchi, chaymantapas payta shutipa riksinanchita rikuchinchi. ⁸ Yaya Dios yuyak kashkanrayku runa masinta mana

yuyak runaka manami Yaya Diosta riksinchu. ⁹ Yaya Dios shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata kay allpama kacharka, pay wañushpan ñukanchita kishpichinanpa wiñaypa paywa pakta kawsananchipa. Chasna mi ñukanchita yapa yuyahushkanta rikichirka.

¹⁰ Chaymantapas yapa ñukanchita yuyahushkanta yachanchi payta manara yuyashpanchi payra ñukanchita yuyashkanrayku. Uchanchikunawa payta piñachishpanchi Wawanta kacharka ñukanchita piñayninmanta arkashpa wañunanpa ñukanchita uchanchikunamanta llakichinanpa.

¹¹ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, Yaya Dios ñukanchita chasna yapa yuyashpan ñukanchipas shukwa shukwa yuyanakushpa kawsananchi tiyan.

¹² Ñukanchi runakunamanta nima pi nima ima uras Yaya Diosta rikushkanchichu. Chasna kashpanpas shukwa shukwa yuyanakushpa kawsashpanchi yachanchi Yaya Dios ñukanchipi kawsahushkanta. Chaymanta chasna yuyanakushpa kawsashpanchi yachanchi Yaya Dios ñukanchita yuyashkanka mana yanka kashkanta, ashwan yanaparkami ñukanchipas yuyanakushpa kawsananchipa.

¹³ Yaya Dios Espiritunta ñukanchita kushka. Chasna kashpan yachanchi pay ñukanchipi kawsahushkanta, chaymantapas ñukanchi paywa shuk yuyayllawa kawsahushkanchita. ¹⁴ Kay allpapi Yaya Diospa Wawan kawsahushpanra ñukanchi kankunata yachachikkuna payta rikushkanchi. Chasna kashpan yachachihunchi Yayan Dios payta kashashkanta tukuy runakunata kastigarinanchi kashkanchimanta kishpichik kananpa.

¹⁵ Runa masinchikunapa puntankunapi mana pinkashpa rimashpanchika Jesús Yaya Diospa Wawanmi kan nishpa, Yaya Dioswa shuk yuyayllawami kawsanchi, Yaya Diospas Espiritunwa ñukanchipi kawsan.

¹⁶ Ñukanchi yachashkanchi kirishkanchi Yaya Dios ñukanchita yuyahushkanta. Payka runakunata yuyakmi kan. Ñukanchipas runa masinchikunata yuyak kashpanchi Yaya Dioswa shuk yuyayllawa kawsanchi, Yaya Diospas Espiritunwa ñukanchipi kawsan.

¹⁷ Yaya Diosta runa masinchikunatapas yuyashpalla kawsashpanchi Yaya Dios ñukanchikunata rurashkanchikunamanta tapunan puncha nima imata manchananchi tiyanchu, kay allpapi Jesukristushina alita kawsashkanchirayku. ¹⁸ Yaya Dios ñukanchita yuyashpan chaymanta ñukanchipas payta yuyashpanchi manana kastigananta manchashpachu kawsashunchi. Yaya Diosta yuyashpa kawsashpanchimi payta yuyanawa shunkunchika untarin. Chasna kashpan tukuy manchay ñukanchimanta anchurinan tiyan. Kastigay tukunanchita manchashpa kawsahushpanchika manara tukuy shunkunchimanta pacha Yaya Diosta yuyahunchirachu.

¹⁹ Manara Yaya Diosta yuyashpanchira payka ñukanchita yuyarka. Chayrayku kunan ñukanchipas payta yuyanchi. ²⁰ Shuk runa kirikkunata chiknik kashpantata rimashpanka Yaya Diosta yuyanimi nishpa, llullaysikimi kan. Rikuhushkan kirikkunata mana yuyashpanka manami atipanchu yuyanata mana rikushkan Yaya

Diostaka. ²¹ Yaya Dios ñukanchita kamachirka payta yuyashpanchi kirik masinchikunatapaspas yuyananchipa.

Mana alita rurachikta winsinanchimanta riman

5 Jesús chapashkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik kananta kirishpanchi Yaya Diospa wawankunami kanchi. Paypa wawankuna kashpanchi payta yuyashpa kawsanchi. Chasna kashpan tukuy wawankunatapaspas yuyashpa kawsanchi. ² Payta yuyashpanchimi chaymantapas kamachishkanta paktachishpanchimi yachanchi tukuy wawankunatapaspas yuyahushkanchita. ³ Yaya Diosta yuyashpanchika kamachishkanta kasunchi. Chay kamachishkanka manami kanchu shuk shimi shunkunchita kichkiyachik, ashwan kasuypami kan. ⁴ Yaya Diospa wawankuna kashpanchimi chay mana alikunata rurachikta manana kasushpanchimi winsinchi. Tukuy shunkunchimanta pacha Jesukristupi sinchikushpa payllata kasushpanchimi chay mana alikunata rurachikta winsinchi. ⁵ Jesús Yaya Diospa shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata kananta kirishpanchimi chay mana alikunata rurachikta winsik runakunami kanchi.

Jesús Yaya Diospa Wawan kananta riksichikkunamanta riman

⁶ Chay Yaya Diospa shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata Jesukristu kay allpama shamurka. Kayma shamushpan yakupi bawtisarirka. Chaymanta ñukanchiranti kruspi wañushpan yawarnin shuturirka. Pay shamushpan mana shamurkachu yakupi bawtisarinanllapa, ashwan kruspi wañushpan yawarnin shuturinanpapas shamurka. Yaya Diospa Espiritun shutipa kashkata riksichik kashpanmi ñukanchita riksichin Jesukristu Yaya Diospa Wawan kananta. ⁷ Manami Yaya Diospa Espiritunllachu ñukanchita Jesús Yaya Diospa Wawan kananta riksichin. Yakupi bawtisarishkanmantapas Yaya Diospa Wawan kananta yachanchi. Chay kimsantimantami chasnalla Yaya Diospa shuklla Wawan payshina Yaya Diosllatata kananta yachanchi.

⁹ Ñukanchi runa masinchikunapa rimashkankunata kirinchi. Chasna kashpanmi Yaya Dios ñukanchita riksichishkanta ashwan kirinanchi tiyan, pay runakunamanta ashwan shutipata rimak kashkanrayku. Paymi ñukanchita riksichin Jesús paypa Wawan kananta. Chayrayku akuychi paypa riksichishkanta kirishunchi. ¹⁰ Maykan runami Yaya Diospa Wawanpi sinchikun, paymi shunkunpi yachan Yaya Dios Jesusmanta wawaynimita nishpa rimashkanka shutipa kananta. Maykan runami chay Yaya Diospa rimashkanta mana kirinchi, payka Yaya Dios llullanmi nishpa rimahukshinami kan, Wawan Jesusmanta rimashkanta mana

kirishkanrayku. ¹¹ Yaya Dios Wawan Jesukristuta kashashpan ñukanchita suma wiñaypa paywa kawsayta kurka. Jesukristupi kirishpanchi ñukanchita wiñaypa kawsayta kushpan riksichirka Jesukristu paypa Wawan kananta. ¹² Maykan runapimi Yaya Diospa Wawanka kawsan, paymi wiñaypata Yayan Dioswa kawsanka. Maykan runapimi Yaya Diospa Wawanka mana kawsanchu, payka manami Yayan Dioswa kawsahunchu, chaymantapas manami siluma Yayan Dioswa kawsak rinkachu.

Shuk kunanakuna Yaya Diospa wawankunarayku

¹³ Yaya Diospa Wawanpi sinchikuk runakuna kashpaykichi kankunarayku kayta killkahuni wiñaypa Yaya Dioswa kawsanaykichita yachanaykichipa. ¹⁴ Yaya Diosta munashkantashina tapushpanchika payka tukuy tapushkanchitami uyanka. Chayta yachashpanchi kushikushpa paypi sinchikunchi. ¹⁵ Tukuy payta tapushkanchita uyananta yachashpanchi chasnallatamami yachanchi chay tapushkanchita ña paktachishkanta.

¹⁶ Shuk kankunamanta kirik masikichi uchata rurashkanta rikushpaykichi chay uchata rurashkanrayku mana wiñaypa wañuyta parisina kashpan payrayku Yaya Diosta mañaychi. Chasna mañashpaykichi chay uchata rurashkanka llakichiypa kashpan Yaya Dios payta kishpichinka wiñaypa wañuyta parisina kashkanmanta. Shuk uchakuna tiyan mana llakichiypachu, chaykunata rurashpanchimi wiñaypa wañuyta parisinanchi tiyan. Chasna uchakunata rurakunaraykuka mana mañaychichu. ¹⁷ Tukuy mana aliruranakunami kan ucha. Chasna kashpanpas manami karan uchata rurashkanchikunamantachu wiñaypa wañuyta parisishunchi.

¹⁸ Yachanchi Yaya Diospa wawankuna kashpanchi manana uchata rurashpa katihushkanchita. Yaya Diospa Wawan ñukanchita kuyrahushpanmi supayka ñukanchita manana atipanchu nima imata ruranata. ¹⁹ Yachanchi Yaya Diospa wawankuna kananchita, chaymanta yachanchi tukuy Yaya Diosta mana kasuk runakuna supaykunapa apunpa kamachishkankuna kanankunata.

²⁰ Chaymantapas yachanchi Yaya Diospa Wawan kay allpama shamushkanta. Paymi ñukanchita riksichirka shuklla shutipa Yaya Diosta. Jesukristuta riksishkanchi-rayku shuklla shutipa Yaya Dioswa shuk yuyayllawa kawsanchi. Yaya Diospa Wawan Jesukristuka shutipa Yaya Diosmi kan, ñukanchi runakunata wiñaypa kawsayta kuk. ²¹ Wawkinikuna paninikuna, ama kasuychichu yanka dioskunata. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi turikichi Juan*

2 JUAN

Shutipa kashkata riksishpa yuyanakushpa kawsanamanta riman

1 Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka ruku yachachik kayta killkahuni kankuna shuk llaktapi tantarik Yaya Diospa akllashkan runakunarayku. Yapa yuyashkayni runakunami kankichi. Mana ñukallachu kankunata yuyani, tukuy ñukanchiwa pakta shutipa kashkata riksichik Yaya Diospa shiminta kasukkunapas kankunata yuyanahunmi. ²Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shimin ñukanchita yuyachihushkanraykumi kankunata yuyanchi. Chay shutipa kashkata rimashkanka wiñayparayku shunkunchipi wakaycharishkami kan. ³Chay shutipa kashkata riksichik Yaya Diospa shiminta kirishpa, shukwa shukwa yuyanakushpa kawsashpanchi Yaya Dios paypa Wawan Jesukristupas ñukanchita alita yanapanka. Ñukanchita yuyashpa tukuyta ruranka kishpichinanpa. Uchanchikunamanta llakichinka, chaymantapas ñukanchita yanapanka runa masinchikunawa kushilla kawsananchipa.

⁴Yaya Dios ñukanchita kamachirka paypa shiminta alita kasunanchipa. Chayrayku shukkuna kankunamanta shutipa kashkata riksichik shiminta kasukkunata tarishpayni yapa kushikushkani. ⁵Kunan wawkinikuna paninikuna, tukuy kankunata rimani shukwa shukwa yuyanakushpa kawsanaykichipa. Chay kamachinaka mana kanchu mushu, ashwan Jesukristuta kirishkaykichimanta pacha ña uyashkankichi. ⁶Yaya Diospa kamachishkanta paktachishpa kawsahushpanchi shutipa yuyanakushpa kawsanchi. Kirik

tukushkaykichimanta pacha chay kamachishkanta uyashkankichi kasunaykichipa.

Llullachishpa yachachikkunamanta riman

⁷Kay allpapi tiyan achka llullachishpa yachachikkuna. Paykuna Jesukristumanta llullachishpa yachachinahun mana shutipa runa tukushkanta. Chasna rimakkunaka ashwan tukuymanta llullachikkunami kanahun, chaymantapas Jesukristuta yapa chiknikkunami kanahun. ⁸Alita kuyrarishpa kawsaychi chay llullachishpa yachachikkuna mana kankunata llullachinankunapa. Kankunata llullachishpankunaka tukuy ali rurashkaykichika yankami kanka. Chayta yuyarishpaykichi kuyrarishpa kawsaychi Yaya Dios tukuy ali rurashkaykichimanta kankunata kushichinanpa.

⁹Kristupa yachachishkanmanta anchurishpaykichika Yaya Dioska manami yayaykichichu kan. Kristupa yachachishkanta katishpaykichika Yaya Dioska yayaykichimi kan, chaymanta paypa Wawan Kristu kankunapi kawsan. ¹⁰Shuk runa paktashpan Kristupa mana yachachishkantashina yachachik, ama payta wasikichipi yaykuchiyichichu, nima kwintachiyichichu.

¹¹Chasna runawa kwintashpaykichika millaypata rurahushkanpi paywa ishkayyashkashinami kankichi.

¹²Achka tiyawashpanpas kankunarayku killkanaynipa, mana munanichu killkashpa rimanata. Ashwan munani kankunata rikuk rinata ñawipura kwintashpanchi kushikushpalla kananchipa. ¹³Kay llaktapi tantarik wawkikuna paninikuna kankunawa pakta Yaya Diospa akllashkan wawankuna kankunata saludanahun. *Chayllata killkashkani. Wawkikichi turikichi Juan*

3 JUAN

Juan Gayota kushichishkanmanta riman

1 Munashkayni Gayo, ñuka ruku yachachik kayta kanrayku killkahuni. Yapa yuyashkayni runami kanki.

² Munashkayni wawkini, yachani ña alita Yaya Diospi sinchikurihushkaykita. Chasna kashpan payta mañani kanta wakaychashpan tukuyupi alita yanapananpa, chaymantapas nima shuk unkuy kanta apinanpa.

³ Shuk kirik masinchikuna shamushpankuna Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shiminta alita kasuhushkaykita kwintawashkakuna. Chayta yachashpayni achkata kushikushkani. ⁴ Wawaynikunashina kahuk runakuna shutipa kashkata kasushpa kawsahushpankuna atunta kushikuni. Chaymanta pasa kushikunaka ñukarayku mana tiyanchu.

⁵ Munashkayni wawkini, tukuy uras shuk llaktakunamanta Jesukristuta kirik masinchikunata alita yanapashpa kawsahunki, paykunata mana riksishpaykipas.

⁶ Jesukristuta kirikkuna tantarishkanchipi ñukanchita kwintashkakuna maytukuytami paykunata yuyashpa yanapashkanki. Wawkini, kuti kanpi paktashpankuna Yaya Dios munashkanshina paykunata munahushkankunapi yanapay, katinankunapa alilla maytachari Yaya Diospa shiminta yachachik rihunkuna.

⁷ Jesukristumanta yachachishpa purihushkankunarayku paykunata yanapay. Manami munashkakanachu Yaya Diosta mana kasukkuna paykunapa pishihushkanpi yanapanankunata. ⁸ Chasna kashpanmi ñukanchi kirikkuna pishihushkata kushpa paykunata yanapananchi tiyan, shutipa kashkata yachachihushkankunapi yanapak kananchipa.

Juan riman Diotrefeska mana alita rurashkanmanta

⁹ Kankuna chaypi tantarik Jesukristuta kirikkunarayku killkashpayni Diotrefeska paylla kamachik

kanayashkanrayku killkashkaynita mana kasushkachu.

¹⁰ Chasna kashpan kankunama rishpayni tantarishkaykichi tukuy paypa rurashkanta rimasha, yanka millaypa shimikunata ñukanchimanta rimashpa purihushkanta. Payka manami rimashkanllawachu kiparishka, ashwan shuk partimanta kirikkuna paktashpankuna wasinpi mana yaykuchinayanchu. Shuk kankuna Jesukristuta kirikkunamanta paykunata yaykuchinayashpaykichi payka mana munashpan kankunata tantarinaykichimanta wichun.

¹¹ Munashkayni wawkini, ama ruraychu runakuna mana alita rurashkankunatashina. Ashwan runakuna alita rurashkankunatashina ruray. Maykan runami alita rurak kan, payka Yaya Diospa wawanmi. Maykan runami mana alita rurakchu kan, payka manami Yaya Diostaka riksinchu. ¹² Wawkinchi Demetriomanta tukuy runakuna alita rurak kananta rimanhun. Chaymantapas Yaya Diospa shutipa kashkata riksichik shimin paymanta ali kananta rimahukshina kan chay shimita kasuhushkanwa rikuchishkanrayku. Ñukanchipas alita rurak kananta rimanchi. Kanka yachanki shutipa kashkata rimahushkanchita.

Juan saludashpa killkashkata tukuchin

¹³ Ñukapa achka tiyawashpanpas kanrayku killkaynaya, mana munanichu killkashpa rimanata. ¹⁴ Ashwan munanimi utkalla kanta rikuk rinata ñawipura kwintananchipa. ¹⁵ Yaya Dioska kanta yanapachun kushilla kawsanaykipa. Kaypi kahuk kanpa munashkayki wawkinchikuna paninchikuna kanta saludanhun. Chaymantapas chaypi kahuk munashkanchi wawkinchikunata paninchikunata saludapay karan shukta. *Chayllata killkashkani. Wawkiki Juan*

JUDASPA KILLKASHKAN

Judas Jesukristuta kirikkunata saludan

¹ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, ñuka Judas Jesukristupa kamachishkan runa kani, chaymantapas Santiagopa wawkin. Kankunaka Yaya Diospa kayashkankuna kashpaykichi Jesukristuta kirishpa kawsanaykichipa kankunarayku killkani. Yayanchi Diospa munashkan Jesukristupa alita kuyrashkan runakuna kankichi. ² Yaya Dioska kankunata tukuy uras ashwanta llakichichun, chaymantapas yanapachun ashwanta ashwanta kushilla yuyanakushpa kawsanaykichipa.

Llullachishpa yachachikkunamanta riman

³ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yapakta munashpayni kankunarayku killkani Yaya Dios ñukata kankunatapas chasnalla kishpichishkanmanta. Yaya Dioska ñukanchi paypa runankunarayku shuk shimillatami kacharka kirinanchipa imashnami kishpishunchi nishpa. Chay shimitami ña kankunata alita yachachishpanchi kirirkankichi. Ashwan shuk shimika mana tiyankachu. Kunanka killkanayni tiyan kankunata alita kunanaynipa chay kirishkaykichi shimillata kirishpalla, mana manchashpa yachachishpalla kawsanaykichipa.

⁴ Shuk runakunaka llullachishpami kankunapi yaykushkakuna. Paykunaka kanahunmi Yaya Diosta chiknik runakuna. Yaya Dios llakichiysiki kan nishpa yuyarishpankuna tukuy millaypa munanankunallata rurashpa kawsanahun. Chasna millaypata rurak kashpankunami shuklla ñukanchita Kamachik Amunchi Jesukristumanta manami paytaka riksinichu nihuk runakunashinami kanahun. Chasna runakunamantami Yaya Dioska ñawpamanta pacha ña rimarka paykunata wiñayparayku sinchita kastigananta.

⁵ Ña alita yachashpaykichipas kutikashka kankunata yuyachini Yaya Dios ñawpamanta pacha mana alita rurakunata kastigashkanta. Yaya rukunchi wañukuna Egipto allpapi kawsahushpankuna paykunata sinchita kamachishpa parisichirkakuna. Yaya Dios paykunata llakichishpan chay Egipto allpamanta llukshichirka. Chasna puntiru tukuy paykunata egipto runakunamanta kishpichishpanpas chaymanta tukuy manana payta kirinayakkunata mana ashwan llakichishpachu llamputa kulluchirka. ⁶ Ñawpa mana alita rurak angelkunatapas Yaya Dios kastigarka. Paykunaka manana angelkunashina kawsanayashpankuna Yaya Diospa kushkan kawsanankunamanta llukshirkakuna.

Yaya Dios paykunata chasna mana alita rurashkankunamanta kastigashpan mana ismuk kadenakunawa watashpa chay manchaypa amsa wakaychananpi wichurka. Chaypi taparishka kiharinkakuna Yaya Diospa atun kastiganan pucha paktarinankama chay uras wiñayparayku kastigay tukunankunapa. ⁷ Chay ñawpa llaktakuna Sodomapi Gomorrapi, chay llaktakuna muyukta llaktakunapipas mana alita kawsak runakunatapas Yaya Dioska kastigarka. Paykunaka chay Yaya Diospa kastigashkan angelkunashina mana alita kawsakkuna karkakuna. Runakunapuralla tupanakushpa kawsanahuchun kari warminllawa warmi kusanllawa nishpa Yaya Diospa rimashkanta mana kashpa yapa millaypata kawsarkakuna. Chasna kawsashkankunamantami Yaya Dios paykunata kastigashpan wiñaypata mana wañuk ninapi parisinahun. Chasna Yaya Dios paykunata kastigashpanmi yachanchi tukuy mana alita rurak runakunata chasnalatata sinchita kastigananta.

⁸ Chasna Yaya Dios ñawpa kastigashkanta yachashpankunatata chay kankunapi yaykushkakuna llullachikkuna chay ñawpa millaypata kawsak runakunashinami kawsanahun. Chasna kawsashpankunami paykuna kikin aychankunata wikiwa mapayachihukshina kanahun. Paykuna kikin yuyayninkunamantami muskuyninkunamantami yachachinahun. Nima pita kasunata munashpankuna tukuy apukunata chikninhun. Mana pinkarinata yachak runakuna kashpankunami atun yachayyu wayrapi kawsak kamachikkunamantapas asichishpa millaypata rimanahun. ⁹ Nima angelkunata atun kamachik angel Miguel atiparkachu supaykunapa aputa asichishpa pinkachishpa rimanata ñawpa paywa Moisés wañupa aychanmanta rimanakushpankuna pimi apanka nishpa. Supay kashpanpas paytaka manami asichishpa pinkachishpa rimarkachu millaypata rurashkanmanta kastigay tukunanta. Ashwan kasnalla rimarka: Yaya Dios kanta mana alita rurashkaykikunamanta rimachun nishpa. ¹⁰ Chay llullachik runakunaka mana rikshishkankunamanta mana yachashkankunamanta mana pinkashpa asichishpa millaypata rimanahun. Paykunaka mikushpalla mapakushpalla kawsak yuyay illa shunku illa animalkunashina kawsanallata yachanahun. Chasna kawsashkankunawa paykuna kikinlla waklichirishpa wañunkakuna wiñayparayku kastigay tukunankunapa.

¹¹ Ay, imashna kastigushi paykunarayku tiyanka. Yaya Diosta kasukkunata llullachishpankuna manana payta kashpa kawsanankunapa, chay ñawpa kawsak

wawkinta wañuchik Kainshina † wañuchik kanahun. Chay ñawpa yachachik Balaam wañushina kullkiranti llullachik tukushpankuna paykuna kikin llullachirina hun. Chaymantapas chay ñawpa kawsak Yaya Dios-ta mana kasunayak runa Koreshina †† mana kasunayashpankuna paykuna kikin wañuyta maskanahun.

¹² Chay llullachik runakunaka mana pinkashpachu kankunawa kanahun yuyanakashpa tantaylla mikhushkaykichipi. Paykunaranti Yaya Diosta mana riksik runakuna kankunamanta asichishpa millaypata rimanahun. Paykunaka chawpikichipi kushilla mana pinkashpa nima shukkunata yuyarishpa saksakta mikunahun upyanahun. Yachachikkuna kashpankunas kirikkunata yachachishpa kuyranankunapa paykuna kikinllata kuyrak runakuna kanahun. Yaku illa yana puyukunashina llullachikmi kanahun. Wayra apashkashinami pantarkakuna. Shuk kaspi muyu il-lashina mana valik kanahun, pankankuna wiharishka chakirishkashina, chaymantapas ankun surkurishka wañushkashina. ¹³ Sinchi wayrapi atun yaku marpa ulasninkunashina mana samanata yachak kanahun. Imashnami ulaskuna sinchi wayrapi ulasyahushpankuna putskuta wichunahun, chasnashinami chay llullachik runakunaka mana samashpa pinkaypa rurashkankunata rikuchinahun. Llukshinankunata pantachishka istrillakunashina kanahun ñampita pantachishkata mana yanapak. Chasna kashpankunami Yaya Dios paykunata chay manchaypa amsapi wichunka wiñayparayku chaypi parisinankunapa.

¹⁴ Yaya Dios chasna runakunata kastiganamanta yaya rukunchi Enokpas ñawpa kay allpapi kahushpanra ña rimarka. Chay puntiru runa Adanmanta kanchisnin miraynin Enokka kay manara paktarishkata rimarka kasna:

Kuyrariychi. Amunchika paypa mana yupaypa waranka waranka angelkunawa shamunka tukuy mana alita rurak runakunata kastigananpa. Tukuy payta mana kasuk uchayu runakunataka payta mana kasunayashpa piñachishpa millaypata rurashkankunamanta, tukuy payta chiknishpa mana alita rimashkankunamantapas kastiganka nishpa.

¹⁶ Chay mana alita rurak runakunaka tukuymantra rimarishpa kawsanahun. Nima imapi kushikunayanahun. Paykuna kikin munanankunallata kasushpa kawsanahun. Yachak tukushpa ali shimikunawa llullachinahun. Runa masinkunata mishki shimikunawa kushichishpa rimanahun paykunamanta yanka apinankunapa.

† Rikuy Génesis killkapi 4.1-8 †† Rikuy Números killkapi 16.1-35

Yaya Diosta kasukkunata kunana shimikuna

¹⁷ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, yuyarinaykichi tiyan Jesukristupa apostolninkuna manara paktarishpan ña kankunata rimashkankunata. ¹⁸ Kasna kankunata rimarkakuna: Kay allpa tukurihushkan punchakunapi tiyanka mana pinkashpa Yaya Diospa rimashkanmanta asichishpa mana alita rimakkuna. Paykunaka Yaya Diosta mana kasushpa paykuna kikinpa millaypa munanankunallata rurashpami kawsankakuna nishpa. ¹⁹ Chay asichishpa rimakkuna kankunata yuyachinahun rimanakushpa chikninakushpa manana shuk yuyayllawa kawsanaykichipa. Paykunaka animalkunashina aychankunapa munashkankunallata kasunahun. Manami nima imapi Yaya Diospa Espíritun yuyachishkan runakuna kanahun.

²⁰ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, kankunaka Yaya Diospa shiminta alita shukwa shukwa yachachinaykichi tukuy uras ashwan alita Jesukristupi sinchikushpa payta kasushpa kawsanaykichipa. Chaymantapas Yaya Diospa Espíritun kankunata yuyachishkanshina Yaya Diosta mañaychi. ²¹ Pay kankunata yapa yuyashkanta yuyarishpa payshina runakunata yuyashpa kawsaychi. Chaymantapas mana sampayashpa chapaychi Amunchi Jesukristu kankunata llakichishpa pushananta wiñaypa paywa pakta silupi kawsanaykichipa. ²² Kankunapi kahuk ishka yuyayy runakunataka yuyashpa kunaychi alita Jesukristullapi sinchikunankunapa. ²³ Chaymantapas shukkuna ninapi sintihukshina ña chinkarina kahukkunataka ninamanta surkuhukkunashina utkalla yanapaychi kishpinankunapa. Shuk mana alita rurak runakunatapas llakichiychi. Chasna paykunata llakichishpaykichimi alita kuyrarinaykichi tiyan. Tukuy mana ali rurashkankunata chikniychi mana kankunapas paykunashina shuk imapi mana alita ruranaykichipa.

Judas Yaya Diosta atunyachishpa riman

²⁴ Yaya Dios tukuyta atipak kashpan yachan kankunata wakaychanata mana uchapi urmanaykichipa. Chaymantapas munan Jesukristu kuti shamushpan kankunata ucha illata yapa kushillakunata suma punchahlla puntanpi churanata.

²⁵ Chay shuklla Yaya Diosmi Jesukristuta kachashpan ñukanchita Kishpichik kan. Payllami suma mana rikuy-pa punchahlla kan, atun suma apu, tukuyta kamachik, tukuyta atipak, wiñaypamanta pacha kawsak, kunnankama, wiñayparayku. Chasna kachun. *Chayllata killkashkani. Wawwikichi turikichi Judas*

APOCALIPSIS

Juan killkan Jesukristu payta riksichishkanta

¹ Ñuka Juan kayta killkahuni Jesukristu ñukata riksichiwashkanta imashnami kay allpapi silupipas ña pasanan tiyan. Manara nima pi yachashpanra Yaya Dioska Jesukristuta riksichirka imashnami kay allpapi silupipas tukunka, payna ñukanchi runankunata riksichinanpa. Chaymanta Jesukristuna paypa angelta kacharka Yaya Dios payta riksichishkanta ñuka paypa kamachishkan runantana riksichiwana, ñukana tukuy Jesukristupa kamachishkan runankunata riksichinaynipa.

² Ñukaka Yaya Diospa rimashkantami rimani. Chaymanta Jesukristu chay Yaya Diospa rimashkanka shuti-pami nishkanta rimani. Chaymantapas rimani rikuhushkaynillapi muskuypishina rikushkaynita.

³ Kushillami kankakuna maykan runakunami kay Yaya Diospa riksichiwashkanta leyinahun, chaymantapas maykankunami uyashpankuna kay killkarishkata kasunahun. Yachanchi tukuy kay Yaya Diospa riksichiwashkanta ña paktarinan kananta.

Juan kanchis llaktakunapi kawsak Jesukristuta kirik runakunarayku killkan

⁴ Ñuka kankunarayku killkani kay Asiapi kanchis llaktakunapi Jesukristuta kirik runakunarayku. Yaya Dios kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa. Paymi ñawpamanta pacha tiyarka, kunankama kawsan, chaymantapas shamunan tiyan. Chaymantapas Yaya Diospa puntanpi kahuk Espiritun, maykanmi tukuy alikunapi yanapahun, kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa.

⁵ Chasnallatata Jesukristupas kankunata llakichishpan yanapachun kushilla kawsanaykichipa. Paymi shutipa kashkata rimani. Tukuy wañushka runakunamanta paymi puntiru kawsarirka manana kuti wañunanpa. Payka tukuy kay allpapi apukunamanta atun kamachikmi. Payka ñukanchita yuyan. Ñukanchiranti wañushpan yawarnin shuturishkanrayku uchanchikunata pichashka. ⁶ Paymi ñukanchita akllashka paywa pakta kamachinanchipa. Chaymantapas ñukanchita akllashka runankunata Yaya Diosta riksichinanchipa, tukuy paykunarayku mañakkuna kananchipa. Tukuy runakuna wiñayparayku Jesukristullata atunyachishpa kushichinahuchun. Paylla tukuy uras wiñayparayku tukuyta kamachichun. Chasna kachun.

⁷ Wawkinikuna paninikuna, alita uyawaychi. Jesukristuka shamunkami puyu chawpipi tukuy ñukanchi

runankunata kamachik kananpa. Tukuy payta rikushunchi. Payta klabashpa wañuchik runankunapas rikunankuna tiyan. Tukuy kay allpapi chikan chikan allpakunapi kawsak mana payta kasuk runakuna payrayku llakirishpa wakankakuna: Imaraykushi mana payta kasushkanchichu nishpa. Chasnami kanka.

⁸ Tukuyta amun Yaya Diosmi rimani: Imashnami abesedarioka A-letrawa kallarin Z-letrawa tukurin, chasnashinami ñuka tukuyta kallarchik tukuyta tukuchik kani. Rimashpayni tukuy kallarin, chaykamalla nishpayni tukuy tukurin. Ñukami kani ñawpamanta pacha, kunankama kawsani, chaymantapas shamunayni tiyan. Ñukami tukuyta atipak kani nishpa.

Juan rikuhushkanllapi muskuypishina Kristuta rikushkanmanta rimani

⁹ Ñuka Juan kirik masikichimi kani. Kankunawa pakta shuk yuyayllawa Jesuswa kani. Kankunashinami parisini. Ñukapas kankunawa pakta Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi Jesukristuwa pakta tukuyta kamachishunchi. Kankunashina ñukapas imapi parishpaynipas sinchikurishpayni mana sakishanchu Jesusa kasushpa kawsanata. Yaya Diospa shiminta yachachishkaynirayku, Jesús shutipa kashkata rimashkanta yachachishkayniraykupas kastigawashpankuna isla Patmospi churawarkakuna.

¹⁰ Chaypi kashpayni shuk domingo pucha Yaya Diospa Espiritun sumakta tukuyti yuyachiwarka. Chasna tukushpaynimi washaynimanta uyarkani shuk kurmitatashina sinchita rimahukta. ¹¹ Chay rimahukka rimawarka: Kay rikunaykitaka shuk killkapi killkay. Chaymanta kachay chay kanchis llaktakunapi ñukata kiriwak runakunarayku, Efeso llaktarayku, Esmirna llaktarayku, Pérgamo llaktarayku, Tiatira llaktarayku, Sardis llaktarayku, Filadelfia llaktarayku, chaymantapas Laodisea llaktarayku.

¹² Chaypina tikrarirkani chay rimawahukta rikunaynipa. Chaypi rikurkani kanchis oromanta lamparín tiyarinakunata. ¹³ Chay lamparín tiyarinakuna chawpipi rikurkani runashina rikunayu shayahukta. Pay churashka kahurka atun apupa suni churarinanta. Pichunpi watarishka kahurka oromanta chumpita.

¹⁴ Chukchanka karka utkumanta yapa yura mana rikuypa rantipak. Ñawinkunaka rikurirka nina sintihukshina. ¹⁵ Chakinkunaka karka shuk chuya fierro ninapi pukayachishkashina. Paypa shiminka shuk atun yaku urkumanta urmahukshina uyairirka. ¹⁶ Kuska makinpika charihurka kanchis istrillakunata. Rimahushpan

shiminmanta llukshirka ishkanti parti wiluyu sablishina. Uyanka inti chawpi puncha sinchita intihukshina rikurirka.

¹⁷ Chasna payta rikushpayni wañushkashina paypa puntanpi allpama urmarkani. Chaypina kуска makinta ñukapi churashpan rimawarka: Ama manchawaychu. Manarapas nima ima tiyashpanra ña tiyarkani. Tukuy imakuna tukurishpanpas ñukaka kawsashallami.

¹⁸ Ñukami kani Tukuy Uras Kawsak. Kashkani wañushka. Chaymanta kawsarishpayni kawsani wiñayparayku. Ñuka kani runakunata kastigarinankunamanta kishpichik, chaymantapas kani runakunata wiñaypata kastigarinankunapa wichuk.

¹⁹ Tukuy rikushkaykita killkay. Washa rikuchinaynikunatapas rikushpayki killkay. Puntiru killkanki kunan pasahushkanmanta, chaymanta killkanki tukuy pasananta rikuchinaynita.

²⁰ Ñami rikushkanki kanchis istrillakunata kуска makinipi charihushkaynita. Chaymantapas rikushkanki kanchis lamparín tiyarinakunata. Kunanka rimashkayki kay rikushkaykika imatami rimanayan. Chay kanchis istrillakunaka kanahun kay kanchis llaktakunapi kiriwak runaynikunata yachachikkuna. Chay kanchis lamparín tiyarinakunaka kanahun chay kanchis llaktakunapi kiriwak runaynikuna nishpa Jesukristuka rimawarka.

Jesukristu Juanta riman Efeso llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

2 Chaymanta Jesukristu ñuka Juanta rimawarka: Killkay Efeso llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñuka chay kanchis istrillakunata kуска makinipi charihuk, chay kanchis lamparín tiyarinakuna chawpipi purihuk kankuna chaypi kawsak runaynikunata rimani:

² Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini. Yachani mana sampayashpa alita yachachishpa sinchita tarawahushkaykichita. Chaymanta yachani millaypata rurak runakunata chawpikichimanta anchuchishkaykichita. Chaymanta yachani Yaya Diospa yachayninwa yachachihuni nishpa yanka rimak runakunata yachachihushkankunamanta alita tapushkaykichita. Chasna llullaysiki kanankunata riksishkankichi. ³ Chaymantapas yachani mana sampayashpa kasuwahushkaykichita. Chasna ñukata kasuwashkaykichirayku achkata parisishkankichi. Chasna parisishpaykichipas mana sakiwashkankichichu.

⁴ Chasna mana sakiwashpa kawsashpaykichipas rikuhuni manana tukuy shunkuykichimanta pacha yuyawahushkaykichita, imashnami puntiru yapa yuyapawarkankichi. Chaymantapas manana alita yuyanakushpa kawsahunkichinachu kankunapura.

⁵ Alita yuyariychi imashnami tukushkankichi. Manana alita yuyawahushkaykichita yuyarishpaykichi llakiriychi. Kutikashka ñukata yuyawashpa kankunapurapas alita yuyanakushpa kawsaychi. Mana kashpaka kunkaymanta kankunata wichusha manana lamparín tiyarinashina kanaykichipa. ⁶ Shuk parti kushikuni

kankunamanta. Kankunaka chiknihunkichi nikolaitakunapa rurashkankunata, maykankunatami ñukapas chiknini.

⁷ Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Kankuna parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika karashkaykichimi chay kawsayta kuk kaspipa muyunta wiñaypa kawsanaykichipa. Chay kaspika Yayayni Diospa suma kushilla kawsananpimi. Chasnamí Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Esmirna llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

⁸ Chaymanta kuti rimawarka: Killkay Esmirna llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñukami kani tukuyta kallariychi tukuyta tukuchik. Rimashpayni tukuy kallarin, chaykamalla nishpayni tukuy tukurin. Kashkani wañushka. Chaymanta kawsarishkani. Chasna kashpayni kankuna chaypi kawsak runaynikunata rimani:

⁹ Ñuka riksini kasuwashkaykichirayku sinchita parisihushkaykichita. Yachani nima imayu kanaykichita. Chasna mana imayu kashpaykichipas ñukata kirishpa kawsahushkaykichirayku achka imayushinallatata kankichi. Chaymanta yachani shuk israel runakuna kankunamanta millaypata rimashkankunata. Yaya Diospa akllashkan runakuna kanchi nishpa rimanahun. Chasna rimashpankunapas supayta kushichik runakunami kanahun. ¹⁰ Kankuna ima parisinaykichita yachashpaykichipas ama manchaychichu. Supaykunapa apun shuk kankunata karselpi satichinka kamananpa shutipachu kasuwak kankichi manachu nishpa. Chasnamí kankunaka shuk punchakunata parisinaykichi tiyan. Kankunata wañuchinayashpankunapas alita sinchikuriychi kawsanaykichikama mana sakishpa kasuwanaykichipa. Chasna kashpaykichimi kankunata yaykuchisha wiñaypa ñukawa kawsanaykichipa.

¹¹ Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Kankuna parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika manami wiñaypa parisinaykichipa wichuy tukunkichichu. Chasnamí Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Pérgamo llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

¹² Chaymanta kuti rimawarka: Killkay Pérgamo llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñukami chay ishkanti parti wiluyu sablitasina charik kankunata rimani:

¹³ Ñuka yachani supaykunapa apun amuyashkan llaktapi sumakta kamachishkan runakuna chawpipi kawsahushkaykichita. Chasna kashpanpas mana sakishpachu kasuwankichi. Chay llaktaykichipi, maypimi

supaykunapa apunpas kawsan ñukamanta tukuy uras rimak Antipasta wañuchirkakuna. Nima chay uras sakishkankichichu ñukapi sinchikurinaykichita.

¹⁴ Chasna mana sakishpa kasuwashpaykichipas rikuhuni shukta shukta mana ali rurahushkaykichita. Kankunapa chawpikichipi tiyan mana sakinayakkuna chay Balaam wañupa millaypa yachachishkanta. Chay Balaamka ñawpa yaya rukunchi wañukunapa kuntrankuna apu Balak wañuta yanapashpa kunarka paykunata uchata rurachinanpa. Chasna kunashpan yaya rukunchikunaka Balakta kasushpa mikurkakuna wiwakunapa aychanta, maykankunatami wañuchipayarkakuna yanka dioskunata kushichinankunapa. Chaymantapas musayanakushpa kawsarkakuna kuntrankunapa yanka dioskunata kushichinankunapa. Chasna rurak runakunallatatami tiyan kankunapipas. Chaymanta tiyan Balaamshina yuyayyu runakuna.

¹⁵ Chaymantapas tiyan chawpikichipi nikolaitakunapa yachachishkankunata mana sakinayakkuna. ¹⁶ Llakiriyachi chay mana ali rurakkunata mana anchuchishkaykichirayku. Kutikashka ñukallata kasuwashpa kawsaychi. Mana kashpaka kunkaymantami kankunata kastigasha. Rimahushpaynilla sabliwa tuksihukshina chay mana ali rurakkunata kulluchisha.

¹⁷ Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Kankuna parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika karashkaykichimi mana riksishkaykichi silumanta mikunata wiñaypa ñukawa kawsanaykichipa. Chaymantapas kushkaykichimi shuk yura rumita mushu shutikichi killkarishkawa. Chay mushu shutikichita nima pi riksinkachu, kankuna apik amukunallami riksinkichi. Chasname Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Tiatira llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

¹⁸ Chaymanta kuti rimawarka: Killkay Tiatira llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñukami kani Yaya Diospa Wawan. Ñawinika nina sintihukshinami. Chakinika chuya fierro ninapi pukayachishkashinami. Chasna kashpaynimi kankunata rimani:

¹⁹ Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini. Chaymanta yachani ñukata runa masikichikunatapas yuyahushkaykichita. Yachanimi ñukapi alita sinchikuhushkaykichita, chaymanta runa masikichikunata yanapahushkaykichitapas. Parisishpaykichipas mana sampayashpachu alikunata rurashpa kawsahunkichi. Chaymantapas yachanimi puntiru alita rurashkaykichikunamanta kunanka ashwan alikunata rurahushkaykichita.

²⁰ Chasna kashpaykichipas rikuhuni kankuna sakishkaykichita chay warmi Jesabel kankunata yachachinanpa. Yaya Diospa yachayninwami yachachihuni yanka nishpami kankunata llullachishpa yachachihun. Kankunata yachachin yanka dioskunata kushichishpa musayanakunaykichipa, chaymantapas chay yanka

dioskunarayku wañuchishkankuna wiwakunapa aychankunata mikunaykichipa. ²¹ Unay ña payta rimashkani chay millaypa runanankunata sakishpa ñukatana kasuwananpa. Kunankama mana munanchu musayashpa kawsahushkanta sakinata. ²² Chayraykumi kunan payta sinchi unkuywa kastigasha. Payshina rurashpa kawsakkunatapas sinchitami parisichisha millaypa kawsahushkankunata mana sakishpankunaka. ²³ Chaymantapas payta kasukkunataka parisichishpami wañuchisha. Chasna rurashpaynimi tukuy parti kiriwak runaynikuna yachankichi tukuy kankuna runakunapa yuyarihushkaykichita riksinaynita. Chaymantapas yachankichi karan mana alita rurakta kastiganaynita, karan alita rurakta kushichinaynita.

²⁴ Kunanka kankuna chay Tiatira llaktapi chay millaypa yachachishkata mana katikkunata rimani. Kankuna manami chay warmishinachu supaykunapa apu yuyarihukanta yachakushpa kawsashkankichi. Chasna ña alita kasuwahushkaykichirayku mana ashwanta kankunata kamachinichu. ²⁵ Kayllata kankunata kamachini: Kasushpalla katiwaychi shamunayni punchakama.

²⁶ Parisihushpaykichipas kawsanaykichikama munashkaynita rurashpa kawsashpaykichika kankunatami churasha ñukawa pakta tukuy llaktakunamanta runakunata kamachikkuna kanaykichipa. ²⁷ Chasnal-latami Yayaynika ñukatapas churawarka tukuy kay allpapi llaktakunamanta runakunata kamachik kanaynipa. Kankuna ñukawa pakta kamachikkuna tukushpaykichi shuk fierromanta rurarishka barawa tinahata pakihukshina mana kasukkunata sinchita kastigashpa kamachishunchi. Chaymanta pakarihushkapi rikurik ruyunchitashina kankunata kusha. Ñukaka chay ruyunchishinami kani. Imashnami ruyunchika rikurishpan amsaka tukurin, chasnashinami kankunawa kawsak shamushpayni tukuy mana alikuna tukurinankuna tiyan.

²⁹ Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Chasname Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Sardis llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkananpa

3 Chaymanta kuti rimawarka: Killkay Sardis llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñuka tukuy alikunapi yanapak Espiritupa amun, chaymantapas chay kanchis istrillakunata charihuk kankunata rimani: Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini. Runa masikichikuna kankunamanta alita Yaya Diosta kasukkuna nishpa rimahushpankunapas yachani wañushkashina mana kasuwakkuna kahushkaykichita.

² Wañushkashina kahushkaykichimanta atariychi. Chaymanta sinchikuchiychi manara wañushkashina kahukkunata, ña wañunalla kahunkuna. Rikuhuni rurahushkaykichika Yayayni Diospa rikushkanpi mana ali kahushkankunata. ³ Yuyariychi kankunata yachachishkankunata. Chayta yuyarishpaykichi alitana shunkuykichipi wakaychaychi. Kutu mushumanta Yaya

Diosta kasushpa kawsaychi. Wañushkashina kahushkaykichimanta mana atarishpaykichika shuk shuwa kunkaymanta paktamuhukshina nima pi yu-yarihushkanpi kunkaymanta kankunata kastigak shamusha.

⁴ Kankuna Sardispi kirikkunamanta tiyan masna runalla alita kasuwakkuna. Kankuna chay alita kasuwakkunami churarishkaykichita mana wikiyachikkunashina kankichi. Alita rurashpa kawsashkaykichirayku suma yura churarishka purinkichi ñukawa. ⁵ Parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika suma yurata churachishkaykichichi. Shutikichita mana pichashanchu chay wiñaypa Yaya Dioswa kawsak runakunapa shutinkuna killkarishkankunamanta. Chaymantapas Yaya Diospa puntanpi, paypa angelkunapa puntanpipas kankunamanta kushikushpa rimasha alita kasuwashpa kawsashkakuna nishpa.

⁶ Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Chasname Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Filadelfia llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkanapa

⁷ Chaymanta kuti rimawarka: Killkay Filadelfia llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñukami kani ucha illa, alillata rurak. Tukuy ñukapa rimashkaynika shutipami. Yayayni Diospa kawsananta tapashpayni nima maykan atipanchu paskanata paywa kawsanapa. Chasnallatatami paskashpayni nima maykan atipanchu tapanata runakuna mana yaykunankunapa. Chasna kashpayni kankunata rimani:

⁸ Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini. Kankunarayku punkuta paskashpa sakishkani runakunata yaykuchinaykichipa. Chaytaka nima maykan atipanchu tapanata. Kankuna mana yapa yachayyu kashpaykichipas rimashkaynita kasushpalla kawsashkankichi. Chaymantapas manami ñukamanta rimashkankichichu mana payta riksinchichu nishpa. ⁹ Llaktaykichipi tiyan supayta kushichik runakuna. Paykunaka llullaysikikuna kashpankuna Yaya Diospa akllashkan runakuna kanchi nishpa yanka rimanahun. Chay runakunata kankunamanta yanka millaypata yuyarishkankunata riksichishpayni puntaykichipi kunkurinkakuna, kankunata yuyahushkaynita yachashpankuna.

¹⁰ Kankunaka mana sampayashpa kasuwaychi nishpa rimashkaynita alita kasushkankichi. Chayrayku ñukapas kankunata wakaychashkaykichichi mana ñukamanta anchurinaykichipa tukuy kay allpapi kawsak runakunarayku atun parisinakuna paktashpankuna. Chasna paykuna parisinkakuna yachanaynipa millaypata rurahushkankunata sakinkakunachu manachu nishpa. ¹¹ Ñuka ña shamusha. Chasnalla alita kasuwaychi mana nima maykan kankunata kichunanpa kasuwashpalla kawsakkunata Yayayni Dios kunayahushkanta.

¹² Kankuna parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika kankunata orkontashina rurasha wiñaypa Yayayni Diospa wasinpi kawsanaykichipa. Chaymanta kankunapi killkasha paypa shutinta, chaymantapas llaktanpa shutinta. Chay llaktanka kankami silumanta shamuhuk paypa ruranan Mushu Jerusalén shutiyu. Chaymantapas kankunapi killkasha mushu shutinita.

¹³ Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Chasname Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Jesukristu Juanta riman Laodisea llaktapi kawsak payta kirikkunarayku killkanapa

¹⁴ Chaymanta kuti rimawarka: Killkay Laodisea llaktapi kiriwakkunata yachachikrayku kasna: Ñukami kani tukuy Yaya Diospa rimashkanta paktachik. Tukuy ñukapa rimashkaynika shutipami. Tukuy uras Yayayni Dios yachachiwashkanllatami rimani. Yayayni Dios munashpan siluta allpata tukuy chaypi tiyashkakatapas rurarkani. Chasna kashpaynime kankunata rimani:

¹⁵ Ñukami tukuy rurashkaykichita riksini. Yachanimi riksiwak kashpaykichipas mana alita kasuwahushkaykichita. Chasna kashpaykichime nima rupa yakushina nima chiri yakushina kankichi. Ali kama rupa kanaykichipa mana kashpaka chiri kanaykichipa. ¹⁶ Chasna nima rupa nima chiri kahushkaykichirayku kankunata millashpaynime wichushkaykichichi. ¹⁷ Chaymantapas rimahunkichi: Tukuy imayu kanchi. Tukuy uras allila kawsanchi. Nima ima ñukanchita pishinchu nishpa. Manami yuyarinkichichu imashnami shutipa kankichi. Rikushkaynipika llakiypa kawsakkuna, nima imayu, llatan, wisku runakunashina kankichi.

¹⁸ Kankunata kunani: Tapuwaychi chasna mana ali kahushkanchimanta ñukanchita kishpichiy nishpa. Ñukamanta rantiychi ninamanta llukshishka orota rikushkaynipi shutipa imayu kanaykichipa. Chaymanta rantiychi yura churarinata, rikushkaynipi pinkaypa llatan kahushkaykichimanta churarinaykichipa. Chaymantapas rantiychi rimilluta wiskushina kahushkaykichimanta ampirinaykichipa. ¹⁹ Kankunata yuyahushkayniraykume sinchi shimiwa kunani. Mana ali yuyaywa kawsahushkaykichita sakiychi, kutikashka tukuy shunkuykichimanta pacha kasuwanaykichipana.

²⁰ Ñukami wasikichi punkupishina kayashpa chapahuni shunkuykichipi yaykuchiwanykichipa. Yaykuchiwashpaykichika parihu mikuhukshinami kawsashunchi.

²¹ Kankuna parisihushpaykichipas kasuwashpalla kawsashpaykichika imashnami ñukapas Yayayni Dios ta kasushpalla kawsashkani, kankunata aputa rurasha ñukawa pakta kamachinaykichipa, imashnami ñukapas Yayaynipa kuchunpi tiyarishpayni apu tukushkani paywa pakta kamachinaynipa.

²² Maykankunachari kankunamanta Yaya Diospa Espiritun karan llaktakunapi kiriwak runaynikunata

rimahushkanta uyanahun kasunahuchun. Chasnami Jesukristuka rimawarka kankunarayku killkanaynipa.

Silupi Yaya Diosta kushichinankunamanta riman

4 Chaymanta rikuhushkaynillapi muskuypishina rikurkani shuk punku paskarishkata silupi. Chaypi chay kurmitashina sinchita rimawakka kutikashka rimawarka: Sikamuy kayma, rikuchishkayki pasanan kashkata. ² Chay ratu Yaya Diospa Espiritun sumakta tukuyti yuyachiwarka. Chasna tukushpayni rikurkani silupi Yaya Diospa suma kamachinan tiyarinanta. Chaymantapas rikurkani pay kikinta chay tiyarinanllapi tiyahukta. ³ Payka kashkami mana rikuyta yapa chuya, suma rumi jaspeshina, rumi kornalinashina rikunayu. Paypa tiyarinan muyukta karka shuk chuyahlla tsunki rikuchihuk chuya rumi esmeraldashina killu.

⁴ Chaymanta chay suma tiyarinan muyukta ishkay chunka chusku apupa tiyarinankunata rikurkani. Chay tiyarinakunapi tiyarishka kahurkakuna ishkay chunka chusku rukukuna. Paykunaka yurata churarishka karkakuna. Chaymantapas umankunapi oromanta tawasampatashina churarishka karkakuna. ⁵ Yaya Diospa tiyarinanmanta ilampakuna llukshirkakuna, chaymanta rimahushkakuna uyarirka, chaymantapas rayukuna. Chay tiyarinan puntanpi kanchis kaspi llachapawa watarishkakuna sintirkakuna. Chaykunaka rimanayarka Yaya Diospa Espiritun paypa wawankunata tukuy alikunapi yanapak kananta. ⁶ Chaymantapas tiyarinan puntanpi shuk atun yakushina tiyarka, pasakta rikuyta, espehushina chuya.

Chay tiyarinan muyukta tiyarka chusku chikan rikunayu kawsakkuna. Paykunaka puntan parti washan partipas tapakta ñawinkunawa karkakuna. ⁷ Chay kawsakkunamanta chay puntiru rikushkaynika tukuyta winsik pumashina rikunayu karka. Chay ishkaynin rikushkaynika llashata aysashpan yanapak kari wakrashina rikunayu karka. Chay kimsaynin rikushkaynika runashina rikunayu karka. Chaymanta chay chuskuynin rikushkaynika atun yachayyu suma anka pawahukshina rikunayu karka. ⁸ Karan chay chusku kawsakkuna sokta rikrayukuna karkakuna. Chay rikrankuna ukunpi awanpipas ñawinkunaka tapakta karkakuna. Tutanti punchanti mana sam-payashpachu rimarkakuna:

A Yaya Dios, yapa ali ucha illami kanki.

Tukuyta apunmi kanki.

Kanka tukuyta atipakmi kanki.

Ñawpamanta pacha tiyak

kunankama kawsakmi kanki,

chaymantapas shamunayki tiyan nishpa.

⁹ Chasna kamachinan tiyarinanpi tiyahuk tukuy uras kawsak Yaya Diosta karan ratu atunyachishpa yuyashpa agradesishpa kushichirkakuna. ¹⁰ Karan chay chusku kawsakkuna kushichihushkankunapi chay ishkay chunka chusku rukukunapas tukuy uras kawsak Yaya Diosta kushichishpa paypa puntanpi kunkurirkakuna yapa alimi kanki nishpa. Chaypina paypa kushkan oromanta tawasampankunatashina

kutichishpa mana kanwa parihuchu kanchi nishpa puntanpi churarkakuna.

¹¹ Kanllami ali kanki Amunchi, Yaya Diosninchi.

Kanllami tukuyta rurashkanki.

Kan munashkaykiraykumi tukuy rurarishka kan.

Chayrayku kanllami suma atun yachayyu kanki.

Tukuy kanllata yuyashpa kushichinanchi tiyan.

Kanllami tukuyta kamachik kanki nishpa chay rukukunaka rimarkakuna.

Shuk killka wankurishkata, chaymanta shuk Obeha Maltata rikushkanmanta riman

5 Chaymanta rikurkani chay tiyarinanpi tiyahuk Yaya Diospa kуска makinpi shuk killka wankurishkata. Chay killka rikushkaynika awanpi ukunpi kil-lakarishkami karka, chaymantapas kanchis parti rat-achirishka karka shillkillu apirik wikiwashina mana paskarinanpa. ² Chaymanta rikurkani shuk atun yachayyu angelta. Payka sinchita rimashpami tapuhurka: ¿Pita ali kan Yaya Diospa puntanpi chay killka wankurishkata wikiwa ratachirishkata pakishpan paskananpa? nishpa. ³ Mana tiyashkachu nima shuk runa, nima shuk angel, nima silupi, nima allpapi, nima allpa ukupi chay killka wankurishkata paskananpa, chaymanta paskashpan leyinanpa. ⁴ Mana nima pi ali tiyashpan Yaya Diospa rikushkanpi chay killka wankurishkata paskananpa, chaymanta paskashpan leyinanpa, atunta llakirishpayni wakarkani. ⁵ Chasna wakahushpayni chay rukukunamanta shuk rimawarka: Ama ashwanta wakaychu. Tiyanmi chay wankurishkata paskanata atipakka. Chay yaya rukuykichi Judá wañupa ayllunkunamanta shuk pumashina kuntrankunata winsik runami tiyan. Payka atun apuykichi David wañupa miraymantami. Yaya Diospa kuntranta winsirka. Paymi atipan chay killka wankurishka kanchis parti wikiwa ratachirishkankunata pakishpan paskanata.

⁶ Chaypi Yaya Diospa kamachinan tiyarinan puntanpi chusku kawsakkuna chay ishkay chunka chusku rukukuna chawpinkunapi shuk Obeha Maltata rikurkani, chaypi shayahukta. Payka rikurirka ñukanchi runakunapa uchanchikunarayku shuk obeha maltata wañuchishkanchishina. Kanchis kachuyu, kanchis ñawiyu karka. Chay kanchis ñawinkunaka ninayan tukuy parti allpapi kachashkan alikunapi yanapak Yaya Diospa Espiritun. ⁷ Chay Obeha Maltaka apak rirka chay killka wankurishkata chay kamachinan tiyarinanpi tiyahukpa kуска makinmanta. ⁸ Chay killka wankurishkata apishpan chay chusku kawsakkuna, chay ishkay chunka chusku rukukunapas paypa puntanpi kunkurirkakuna. Tukuy paykunapa tiyarka arpankuna uyachishpa payta kushichinankunapa. Chaymanta charihurkakuna oromanta matita untakta mishkinlla asnak wikita rupachishpankuna payta kushichinankunapa. Chay mishkihlla asnak kushninka awata sikahushkashinami kanahun ñukanchi kasukkunapa mañahushkanchika Yaya Diosrayku. ⁹ Chaypi takirkakuna shuk mushu takinata kasna:

Kanllami Yaya Diospa rikushkanpi ali kanki chay killka wankurishkata apinaykipa, chaymanta wikiwa ratachirishkankunata

pakishpayki paskanaykipa.

Kanka tukuy runakunapa uchankunarayku wañushpayki yawarniki shuturirka.

Chasna wañushpaykimi

supaykunapa apunta kichurkanki karan allpamanta shuk runakunata, karan shimita rimakkunamanta shuk runakunata, chaymantapas karan ayllukunamanta shuk runakunata Yaya Diospa wawankuna kanankunapa.

¹⁰ Paykunata shuk llaktallapi

kawsak runakunatashina rurarkanki, shuk apullata kasushpa kawsanankunapa.

Chaymanta akllashkanki mañashpa Yaya Dioswa alichak runakuna kanankunapa.

Shuk puncha allpapi kamachinkakuna nishpa.

¹¹ Chaymantana achka angelkunata rikurkani.

Shiminkuna uyarishkakunata uyarkani. Paykunaka kahurkakuna chay kamachina tiyarina, chay chusku chikan rikunayu kawsakkuna, chay rukukuna muyukta. Mana yupaypa achka waranka warankakunami karkakuna. ¹² Chaypi sinchita rimarkakuna:

Runakunapa uchankunarayku obeha maltashina wañuchirishkalla Yaya Diospa rikushkanpi ali kan tukuy runakuna payta kushichinankunapa.

Payllami ali kan Yayan Dios payta churanapa tukuy kawsakkunata kamachik kananpa.

Payllami ali kan tukuy iman tiyashkata kunanpa.

Payllami ali kan tukuy yachayta kunanpa.

Payllami ali kan Yayan Dios tukuyanta suma atun yachayyu rurananpa.

Payllami ali kan tukuy payta kushichinankunapa nishpa.

¹³ Chaymantapas tukuy Yaya Diospa rurashkankunaka silupi, allpapi, allpa ukupi, atun yaku ukupipas rimahushkankunata uyarkani kasna nishpankuna:

Akuychi tukuy ñukanchi kawsakkunaka chay kamachinan tiyarinanpi tiyahukta

agradesishpa yuyashpa atunyachishpa kushichishunchi

chay Obeha Maltatapas.

Paykunallami suma atun yachayyu kanahun.

Paykunallami tukuy ñukanchikunata tukuy uras wiñayparayku kamachinahuchun.

Akuychi tukuy ñukanchikuna paykunallata kushichishpa kawsashunchi.

¹⁴ Chaypina chay chusku kawsakkunaka rimarkakuna alitami rimashkankichi nishpa. Chaymantapas chay ish kay chunka chusku rukukunaka kunkurishpankuna Yaya Diosta Jesukristutapas atunyachishpa kushichirkakuna.

Chay Obeha Maltaka chay kanchis wiki ratachirishkata pakinanmanta riman

6 Chaymanta rikurkani chay Obeha Maltaka chay kanchis wiki ratachirishkakunamanta puntirunta

pakihushkanta. Chasnallapi uyarkani chay chusku kawsakkunamanta shukka rayushina uyarik shimiwa kayahukta ßhamuy! nishpa. ² Chasna kayashpan shuk yura kaballu llukshishkanta rikurkani. Chay kaballupa awanpi tiyahukka makinpi shuk balistata charihurka. Chaypina payta apichirkakuna apupa tawasam-patashina kuntrankunata winsishkanrayku. Chasna winsik kashpan kuti rirka kuntrankunata winsinanpa.

³ Chaymanta chay Obeha Maltaka chay ish kaynin wiki ratachirishkata pakishpan uyarkani chay chusku kawsakkunamanta ish kaynin kayahushkanta ßhamuy! nishpa. ⁴ Chaypina shuk puka kaballu llukshirka. Chay awanpi tiyahukka kamachirishka karka runakunapa yuyayninkunata waklichinanpa, manana kushilla kawsanankunapa. Chaypi payta shuk atun sablitashina kurkakuna runakunata yuyachinanpa makanakushpa wañunakushpa shukwa shukwa kawsanankunapa.

⁵ Chaymanta chay Obeha Maltaka chay kimsaynin wiki ratachirishkata pakishpan uyarkani chay chusku kawsakkunamanta kimsaynin kayahushkanta ßhamuy! nishpa. Chaypina shuk yana kaballuta rikurkani. Chay awanpi tiyahukka makinpi charihurka shuk balansata. ⁶ Chaypi chay chusku kawsakkunapa chawpinkunamanta shuk rimahuktashina uyarkani: Yarkay punchakuna kashpan shuk puncha tarawana kullkiwa atipankichi rantinata shuk kilo mikuna trigul-lata, mana kashpaka kimsa kilo pukrikunapa mikuna sebadallata. Ama yanka usuchinkichichu chay muyu wirayuta chay vinu tarptapas, yarkay punchakuna kashpanpas runakunarayku mana pishinanpa.

⁷ Chaymanta chay Obeha Maltaka chay chuskuynin wiki ratachirishkata pakishpan uyarkani chay chusku kawsakkunamanta chuskuynin kayahushkanta ßhamuy! nishpa. ⁸ Chaypina shuk tsala kaballuta rikurkani. Chay awanpi tiyahukka Wañuy shutiyumi karka. Allpapi paktashpan achka runakunami wañurkakuna. Payka kamachirishka karka shuk parti allpapi runakunata wañuchichinanpa. Chayrayku runakuna paykunapura wañunakushpa wañurkakuna. Shukkunaka yarkaywa unkuywa wañurkakuna. Shukkunaka allpapi kawsak animalkunawa wañuchiy tukurkakuna.

⁹ Chaymanta chay Obeha Maltaka chay pich kaynin wiki ratachirishkata pakishpan rikurkani silupi shuk wañushkakunapa almankunata. Paykunaka Yaya Diospa shiminta Jesukristupa rimashkantapas mana sakishpa kirishkankunaraykumi wañuchiy tukurkakuna. Chasna wañuchiy tukushpankuna Yaya Diosrayku wiwakunata rupachina tuchpashina rikunayu ukupi kahurkakuna. ¹⁰ Chaypi sinchita rimarkakuna: Tukuyta kamachik Yaya Dios, ucha illa alillata rurak, tukuy rimashkaykita paktachik zima urasta allpapi kawsakkunata rurashkankunamanta tapunki? zIma urasta ñukanchita wañuchik runakunata kastiganki? ¹¹ Chaymanta paykunata kurkakuna yura churarinata. Chaypina Yaya Dioska paykunata rimarka: Chapaychira shuk ratu Jesukristuta shuk kasuk masikichikunapas kanku-

nashina wañuchiy tukunankunakama. Paykunapas akl-larishkami kanahun wañuchiy tukunankunapa.

¹² Chaymanta chay Obeha Maltaka chay soktaynin wiki ratachirishkata pakishpan rikurkani shuk sinchi allpa kuyuyta. Chaypina intika yanayarka, imashnami shuk runa ayllun wañushpan yanata churarin chasna. Purahushka killaka yawarshinami pukayarka. ¹³ Chaymantapas achka istrillakuna silumanta urmarkakuna, imashnami llullu muyukunaka manara pukuhushpankuna sinchi wayrawa wicharinahun. ¹⁴ Siluka shuk kara wankurishkashinami wankurishpa chinkarirka. Tukuy urkukunaka islakunapas anchuchiy tukurkaku-na chay kahushkankunamanta. ¹⁵ Chayta rikushpankuna tukuy runakuna pakarkakuna. Atun apukuna, yachayyukunapas, suntalukunapa apunkunapas, chaymantapas tukuy apukuna pakarkakuna. Achka imayu runakuna, patronyu mana patronyu runakunapas, tukuy pakarkakuna. Mana atipashpankuna sinchikunata shukkunaka uchukunapi, shukkunaka urku rumikuna chawpipi pakarkakuna. ¹⁶ Chaypina rimarkakuna: Imashnashi urku rumikuna awanchipi tularinahun ma chay kamachinan tiyarinanpi tiyahuk Yaya Diospa rikuhushkanmanta ñukanchita pakanankunapa, chay Obeha Maltaka ñukanchita piñarishpa kastiganayahushkanmantapas. ¹⁷ Ñami paktashka Yaya Diospa atun kastiganan punchaka. Pitaya atipama sinchikunata paypa puntanpi nishpa.

Yaya Diospa akllashkan runakuna urintinkunapi killkay tukushkankunamanta riman

7 Tukuy chaykunata rikushkayniwasha chusku angelkunata rikurkani, chusku parti silu allpapi tuk-sirishkakunapi ñawipura rikunakushpa shayahukkunata. Paykunaka chay chusku partimanta wayrakunata arkahurkakuna allpapi, yakupi, kaspikunapi mana nima musyaypata wayrananpa. ² Kamachirishka kahushpankuna allpata yakuta waklichinankunapa ña chay wayrakunata kacharinalla kahurkakuna. Chaypina rikurkani shuk angelta inti llukshinamanta shamuhukta. Paymi apamuhurka shuk imata, chaywa shuk runakunapi killkananpa shuklla kawsak Yaya Dios amunkuna kananta. Chay angelka chay chusku angelkunatami kaparishpa rimarka:

³ Amara waklichiychirachu allpata, yakuta, nima kaspikunata! Puntiru killkananchira tiyan Yayanchi Diosta kasuk runakunapa urintinkunapi, paypa kashkankunarayku.

⁴ Chasna chay runakunapi killkashkanwasha uyarkani masna runakunami urintinkunapi killkarishka karkakuna. Tiyaarka shuk pachak chusku chunka chusku waranka runakuna tukuy Yaya Diospa akllashkan runakunapa ayllunkunamanta. ⁵ Karan chay chunka ishkay ayllunkunamanta chunka ishkay waranka urintinkunapi killkarishka karkakuna. Chay Judá wañupa miraymanta, Rubén wañupa miraymantapas, Gad wañupa miraymantapas, Aser wañupa miraymantapas, Neftalí wañupa miraymantapas, Manasés wañupa miraymantapas, Simeón wañupa miraymantapas, Leví

wañupa miraymantapas, Isakar wañupa miraymantapas, Sabulón wañupa miraymantapas, José wañupa miraymantapas, chaymantapas Benjamín wañupa miraymanta tukuy chasnalla urintinkunapi killkarishka karkakuna.

Juan nima yupaypa achka runakunata yura churarishkakunata rikushkanmanta riman

⁹ Chaymanta nima yupaypa achka runakunata rikurkani silupi. Paykuna karkakuna karan shuk allpakunamanta, karan ayllukunamanta, karan shimita rimakkunamantapas. Tukuy chay nima yupaypa achka runakunaka shayahlla kahurkakuna kamachinan tiyarinanpi tiyahuk Yaya Diospa puntanpi, chay Obeha Maltapa puntanpipas. Tukuy yurata churarishka kahurkakuna. Chaymantapas makinkunapi charihlla kahurkakuna chipati pankakunata Yaya Diosta kushichihushpankuna kuyuchinankunapa. ¹⁰ Chaypina kaparishpa rimarkakuna:

Kan tukuyta kamachik Yayanchi Dios, kan Obeha Malta, ñukanchikunata kishpichik kankichi nishpa.

¹¹ Tukuy angelkunaka chay Yaya Diospa suma kamachinan tiyarinan, chay rukukuna, chay chusku kawsakkuna muyukta shayahurkakuna. Chaypina chay kamachinan tiyarinan puntapi allpakama kumurishpa kunkurirkakuna Yaya Diosta kushichinankunapa kasna nishpankuna:

¹² Alitami kanmanta chay runakunaka rimahunkuna. Kanllata Yayanchi Dios, tukuy atunyachishpa kushichinahuchun.

Tukuy rimanahuchun suma atun yachayyu tukuyta yachak kanki nishpa.

Tukuy kanllata agradesinahuchun.

Kanllata tukuy yuyashpa kushichinahuchun.

Tukuyta kamachik kashpayki kanllata tukuy kasunahuchun.

Tukuy kawsakkunaka rimanahuchun kanllami tukuyta atipak kanki nishpa.

Tukuy uras wiñayparayku chasna kachun.

¹³ Chaypina chay ishkay chunka chusku rukukunamanta shukka tapuwarka: ¿Yachankichu pikunata chay rikushkayki yurata churarishka mana yupaypa runakunaka, chaymantapas maymantataya shamushkakuna? nishpa.

¹⁴ Chasna rimawashpan aynirkani: Manami yachanichu. Kankunallami yachankichi, rimaway pikunataya chay runakunaka nishpa.

Chaypi chay rukuka rimawarka: Chay yurata churarishka runakunaka chay atun parisina punchakunapi kawsashpankuna Yaya Diosta kasushpallami katirkakuna. Imashnami churarinaykichikunata sumakta taksashpaykichi susya illa tukun, chasnashinami chay runakunaka chay Obeha Malta wañushpan yawarnin shuturishkanrayku paypi kirishpankuna ucha illa tukushkakuna. ¹⁵ Chasna uchankunamanta llakichirishka kashpankunami Yaya Diospa kamachinan tiyarinan puntapi shayahunkuna. Pun-

chanti tutanti wasinpi sirvishpa kawsanahun. Chasna kawsahushpankunami chay kamachinan tiyarinanpi tiyahuk Yaya Dioska tukuy uras paykunawa kawsahushpan alita kuyran. ¹⁶ Paykunaka manana yarkankakunachu, nima yakunayankakunachu, Jesukristuta alita riksishkankunarayku kushillana kawsanahun. Nima intita, nima rupayta parisinkakunachu. ¹⁷ Chaymanta chay Yaya Diospa kamachinan tiyarinan puntapi kahuk Obeha Maltaka paykunata alita kuyranka, wiñaypa kawsayta kuk tukyarik yakuma pushanka chay yakuta upyashpa kushilla kawsanankunapa. Yaya Dioska ñawinkuna yakuta chakichishpan manana wakashpa nima llakishpa kawsankakunachu nishpa.

Chay Obeha Maltaka chay kanchisnin wiki rat- achirishkata pakishkanmanta riman

8 Chaymanta chay Obeha Maltaka chay killka wankurishkapa kanchisnin wiki ratachirishkata pakirka. Chasna pakishpan chawpi urata silupi chunlla tukurka.

² Chaypina rikurkani chay kanchis angelkunata, Yaya Diospa puntanpi wiñay shayarinkunapi shayahukkunata. Karan shukta shuk trompetata kurkakuna.

³ Chaymanta rikurkani shuk angelta shuk oromanta rurarishka apinayu kallanata apamuhukta mishkinlla asnak wikita chaypi churashpa rupachinanpa. Chay angelka Yaya Diospa tiyarinan puntapi kahuk oromanta rurarishka tuchpashina mayanpi shayarirka. Chaypi payta achka mishkinlla asnak wikiwa chapurishkunata kurkakuna, chay tuchpashinapi rupachishpan Yaya Diospa runankunapa mañashkankunaka paypa rikushkanpi ali kanankunapa. Chay kushnika tukuy mañashkankunawa pakta Yaya Diosta kushichishpa angelpa charihushkan kallanamanta awata rirka.

⁵ Yaya Dios mañashkankunata aynishpan chay angelka chay apinayu kallanapi chay tuchpashinamanta shuk piti nina tsalita untachirka. Chaymanta chay tsalita allpama wichurka. Chaypina sinchi rayu uyarirka, sinchi ilampa rikurirka, chaymantapas sinchita allpaka kuyurirka.

Chay kanchis angelkunamanta chusku trompetanku- nata pukushkankunamanta riman

⁶ Chaypina chay kanchis angelkunaka trompetankunata alsarkakuna pukunankunapa.

⁷ Chaypi puntiru angelra trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan tamya chiriwa sinchiyashka bolastukuna ninawa yawarwa chapurishkakuna sinchita allpama urmarkakuna. Chasna urmashpankuna tukuy allpata tukuy sachata kimsa parihu partikunapi tupushpa, chay kimsamanta shuk parti tupu ruparka, chasnallatata tukuy kawsa kiwakunamantapas.

⁸ Chaypina ishkanin angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan shuk atun sintihuk urkushina atun yaku marpi urmarka. Chaypi tukuy chay atun yaku marta kimsa parihu partikunapi tupushpa, chay

kimsamanta shuk parti tupu yawar tukurka. ⁹ Chasna yawar tukushpan chay atun yaku marpi kawsakkunata yupashpa kimsa parihu muntunpi churashpa, chay kimsamanta shuk muntun tupu wañurkakuna. Chay atun yaku marpi purik barkukunamanta lanchakunamantapas shuk muntun tupu chinkarirkakuna.

¹⁰ Chaymanta kimsaynin angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan shuk atun istrillaka shuk kaspi punkarawa armachirishka sintihukshina silumanta urmarka. Tukuy yakukunata yupashpa kimsa parihu yupashkapi churashpa, chay sintihuk istrillaka chay kimsamanta shuk yupashka tupupi urmarka, chasnallatata yaku umakunapipas. ¹¹ Chay istrillapa shutinka karka Aya. Chasna urmashpan chay yakukunaka aya tukurkakuna. Chay aya yakuta upyashpankuna achka runakuna wañurkakuna.

¹² Chaymanta chuskuynin angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan tukuy intita tukuy killata kimsa parihu partikunapi tupushpa, chay kimsamanta shuk parti tupu waklirka, chasnallatata tukuy istrillakunamantapas. Chasna waklishpankuna chay parti amsa tukurka. Manana alita punchayachihushpankuna chasnallatata shuk parti tupu pucha tutupas amsa tukurkakuna.

¹³ Chaymanta shuk ankata rikurkani kuska silu awapi pawarihukta. Chay ankaka sinchita kaparishpa rimarka: Alaw, alaw, alaw chay allpapi Yaya Diosta mana kashpa kawsakkuna. Chay kimsa manara pukuk angelkunaka trompetankunata pukushpankuna manchaypa parisinankunata parisinkakuna nishpa.

Chay kanchis angelkunamanta pichkaynin angelka pukushkanmanta riman

9 Chaymanta pichkaynin angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan rikurkani allpapi shuk istrillashina silumanta urmashkata. Chay urmashka istrillashina kahukta kurkakuna chay supaykunata tapana manchaypa uchku punkupa llawinta.

² Chaypina chay manchaypa uchkupa punkunta paskarka. Chasna paskashpan chay uchkumanta achka kushni llukshirka atun ninamantashina. Chay kushnika intita amsayachirka wayratapas arkarka.

³ Chay kushnimanta achka atun chilikkunashina llukshishpankuna tukuy allpapi shikwarirkakuna. Chay atun chilikkunaka kamachirishka karkakuna uputin-tikunashina tuksinankunapa. ⁴ Chaymanta kamachirishka karkakuna nima kiwakunata, nima tarpukunata, nima kaspikunata waklichinankunapa. Ashwan kamachirishkami karkakuna chay mana urintinkunapi killkarishka runakunata parisichinankunapa. ⁵ Paykunaka kamachirishka karkakuna chay runakunata mana wañuchinankunapa, ashwan pichka killata parisichinankunallapa. Chasna chay chilikkunaka chay runakunata tuksishpa parisichishpankuna sinchita nanarka shuk uputinti tuksishkashina.

⁶ Chasna chay runakunaka yapa parisishpankuna rimankakuna imashnashi utkalla wañuynima nishpa. Chasna wañunayashpankunas mana atipankaku-

nachu wañunata, chay wañunankuna puncha manara paktarishkanrayku.

⁷ Chay chilikkunaka wañunankunapacha alicharishka kaballukunashinami parihi kuchupura karkakuna. Umankunapi shuk oromanta tawasampatashina churarishkakunami karkakuna. Uyankunaka rikurirka runakunapacha uyankunashina. ⁸ Chukchankunaka shuk warmipa chukchanshinami karkakuna. Kirunkunaka shuk pumapacha kirunshinami karkakuna. ⁹ Chaymanta shuk aserumanta rurarishka arkana kamisata churarishkakunashinami karkakuna. Pawahushpankuna rikrankunaka achka kaballukuna wañunankunapacha karokunata aysashpa rihukkunashinami yapa sinchita uyarirkakuna. ¹⁰ Chay chilikkunapacha chupankunapi shuk uputinti kashashinami karkakuna. Chay kashankunawa atiparkakuna runakunata tuksinata. Chasna tuksishpankuna pichka killata chay runakunata parisichirkakuna. ¹¹ Chay chilikkunapacha kamachik apunkunapacha chay supaykunata tapana manchaypacha uchukta kuyrak karka. Paypa shutinka karka hebreo shimipi Abadón. Chaymanta griego shimipi shutinka karka Apolión, chayka rimanayanmi waklichik.

¹² Chasna chay chilikkunapacha tuksishpankuna chay puntiru manchaypacha parisinami paktarirka. Chaymanta ishka manchaypacha parisinakunarami tiyan.

Chay kanchis angelkunamanta soktaynin angelka pukushkanmanta riman

¹³ Chaymanta soktaynin angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan uyarkani chay Yaya Diospa puntanpi kahuk oromanta rurarishka tuchpashina chawpimanta shuk rimahushkata. ¹⁴ Chaypina chay rimahukka chay soktaynin trompetanta pukuk angelta rimarka: Chay Eufrates atun yaku mayanpi chusku watarishka angelkunata paskakriy nishpa. ¹⁵ Chaypina chay angelka paskak rirka chay chusku watarishka angelkunata. Paykunapacha alicharishka karkakuna chay ura, chay puncha, chay killa, chay wata tukuy runakunapacha yupashpa kimsa parihi muntunpi churashpa, chay kimsamanta shuk muntun tuputa wañuchinankunapacha. ¹⁶ Chaymanta uyarkani maytukuy suntalukunamika kaballupi wañunakuk rinkakuna. Ishkay pachak waranka warankakunami karkakuna.

¹⁷ Tukuy kaykunata rikuhushkaynillapi muskuypishina rikurkani. Chay kaballukunapi purihuk runakunapacha aserumanta arkana kamisata churarishkami karkakuna. Paykunapacha kamisankunapacha karkakuna ninashina puka, silushina killu, asufrishina killuwa pintarishka muruhlla. Chay kaballukunapacha umankunapacha shuk pumapacha umanshinami karkakuna. Shiminkunamantakachina nina kushni asufriwa llukshirka. ¹⁸ Chay llukshihuk nina kushni asufriwa tukuy runakunapacha yupashpa kimsa parihi muntunpi churashpa, chay kimsamanta shuk muntun tupu wañurkakuna. ¹⁹ Chay kaballukunapacha shiminkunamanta llukshihushkankunapacha chupankunawapas wañuchik karkakuna. Chay chupankunapacha machakuyashina rikurirkakuna. Chay

machakuyakunapacha umanwashina runakunapacha waklichirkakuna.

²⁰ Chay kishpishka runakunapacha chay wañuykunapacha rikushpankunapacha millaypata rurashpacha kawsahushkankunapacha mana sakirkakunachu. Supaykunapacha kasushpacha kushichishpacha katirkakuna. Chay oromanta, kullkimanta, bronsemanta, rumimanta, kaspimanta, mana rikuk, nima uyanata atipak, nima purinata atipak runakunapacha rurashkankunapacha Yaya Diostashina mañashpacha katirkakuna. ²¹ Chaymanta mana sakirkakunachu runa masinkunapacha wañuchinata, nima supaykunapacha kayashpacha ruranankunapacha. Chaymanta mana sakirkakunachu musayanakushpacha kawsanankunapacha, nima shuwanankunapacha.

Shuk angel uchilla killka wankurishkata apamushkanmanta riman

¹⁰ Chaymanta atun yachayyu angelta rikurkani, shuk puyu chawpipi silumanta uraykumuhushkata. Uman awapikacha shuk tsunki rikurirka. Uyanka intishinami rikurirka. Chankanmanta chakinkamacha shuk nina sintihukshina rikurirka. ² Makinpi shuk uchilla killka paskarishkata apamurka. Chaypina kuska chakinwacha atun yaku marpi, lluki chakinwacha allpapi shayarik shamurka. ³ Chasna shayarik shamushpan shuk pumashina sinchita kaparirka. Chasna kaparihushkanpi kanchis kuti rayuka sinchita uyarirka. Chay rayukunapacha shuk rimahushkashinami uyarirkakuna. ⁴ Chay rayu rimahushkata killkanayashpayni silumanta uyarkani shuk shimi rimawahushkata: Ama killkaychuchay kanchis kuti rayu uyarihushkapi uyashkaykita. Wakaychay yuyaykillapi mana nima pi yachananpacha nishpa.

⁵ Chaypina chay rikushkayni angelka atun yaku marpi allpapipas shayahukka kuska makinta awama alsarka tukuy yachanankunapacha chasnahushkanllapi rimananka shutipa kananta. ⁶ Chasna makinta alsashpan rimarka: Tukuy uras kawsak, siluta allpata atun yaku marta, tukuy chaykunapacha tiyakkunatapas rurak Yaya Dios kastigawachun kasna rimanaynika mana shutipa, kashpanka: Kunapacha Yaya Dioska mananami chapannachu. Ñami tukuy rimashkanta paktachihun. ⁷ Chay kanchisnin angel trompetanta pukunan uras paktashpan tukuy Yaya Dios runakunapacha ruranapacha yuyarishkanka paktarinkami, imashnami ñawpa paypa yachayninwacha yachachikkunapacha rimarka nishpa.

⁸ Chaymanta chay Yaya Diospa puntanpi kahuk mesamanta rimahukka kutikashka silumanta rimawahushkata uyarkani kasna nishpa: Apakriy chay killka paskarishkata, chay atun yaku marpi allpapipas shayahuk angel makinpi charihushkata.

⁹ Chasna rimawashpanmi chay angelta tapuk rirkani: Chay killkarishkastuta kuway nishpa. Chaypina chay angelka kuwashpan rimawarka: Kaykaya. Apashpayki mikuy. Chayta mikushpayki shimikipi mapa mishkishinami kanka. Wiksayki ukupikacha aya tukushpanmi nanachinka.

¹⁰ Chaypina chay killkarishkastuta chay angelmanta apishpayni mikurkani. Chasna mikushpayni shimini shuk mapa mishkishina karka. Mikushkayniwasha wiksayni ukupika aya tukushpan nanachiwarka.

¹¹ Chaypina chay angelka rimawarka: Kanmi runakunata kutikashka rimanayki tiyan pasanmanta. Achka llaktakunapi kawsak runakuna parisinankunamanta rimanayki tiyan, chaymanta achka muntun runakuna karan muntun chikan shimita rimakkuna parisinankunamanta, chay runakunata kamachik apunkuna parisinankunamantapas rimanayki tiyan nishpa.

Ishkay ali yachachikkunamanta riman

11 Chasna muskuypishina rikuhushkaynillapi shuk tupuna kaspita kuwashpan shuk rimawarka: Kay kaspiwa Yaya Diospa wasinta tupukriy. Chay wasinpi rupachina tuchpashinatapas tupukriy. Chaymantapas chaypi Yaya Diosta kushichishpa mañahuk runakunata yupakriy. ² Chay Yaya Diospa wasinmanta ashwan kanchama pampa kincharishkataka mana tupunkichu. Chay pampa kincharishkapika Yaya Diosta mana kasuk runakunami yaykushpankuna amuyankakuna. Chasnallatatami chay runakunaka Yaya Diospa llaktan Jerusalenta amuyashpankuna chusku chunka ishkay killata waklichinkakuna nishpa. ³ Chaymanta Yaya Dioska rimawarka: Waklichinankuna uras chay ñukamanta alita yachachik ishkay runaynikunataka yachaynitami kusha runakunata pasanmanta rimashkaynita yachachinankunapa. Paykunaka churashka kankakuna llakihuk churarishkashina runakuna uchankunata yuyarinankunapa. Chasna churarishka chay shuk waranka ishkay pachak sokta chunka punchata runakunata yachachinkakuna nishpa.

⁴ Chasna Yaya Dioska rimawashpan yacharkani chay ishkay yachachikkunaka chay ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik wañukunaka tukuy allpapi kamachik Yaya Diospa puntanpi rikushkankuna ishkay olivos kaspikuna ishkay lamparinkunapas kanankunata. ⁵ Maykan runakunapas chay ishkay yachachikkunata millaypata ruranayashpankunaka Yaya Dios paykunata kuyrashpan shiminkunamanta ninatashina llukshichinka llampu kuntrankunata rupachinanpa. Tukuy paykunata millaypata ruranayak runakunaka wañunankuna tiyan. ⁶ Chay ishkay yachachikkuna Yaya Diospa yachayninwa atipankakuna tamyata arkanata Yaya Diospa shiminta yachachihushkankuna tukurinan punchakama. Chaymanta atipankakunami tukuy yakunata yawarta ruranata. Chaymantapas masna kutipas atipankakuna tukuy manchaypata rurashpa runakunata parisichinata uchankunata yuyarinankunapa.

⁷ Chaymanta chay ishkay yachachikkunaka yachachihushkankunata tukuchishpankuna chay supaykunata tapana uchkumantami shuk manchaypa animalshina rikunayu llukshimunka. Chasna llukshimushpan chay animalka chay ishkay yachachikkunata chiknishpan kallarinka wañunakunata. Chaypi paykunata winsishpa wañuchinka. ⁸ Chasna paykunata wañuchishpan chay

yachachikkunapa aychankunata wichunkakuna chay Jerusalén llaktapa ñampi chawpipi. Chay llaktallapillatatami paykunapa Amunkunata kruspi wañuchirkakuna. Chaypi kawsak runakuna chay Babilonia atun llaktapi kawsakkunashina millaypata rupashpa Yaya Diosta mana kasushpa kawsankakuna. Chaymantapas Sodoma llaktapi kawsakkunashina Egipto allpapi kawsakkunashina millaypakunata rurashpa kawsankakuna.

⁹ Chasna chay ishkay yachachikkuna wañuchiy tukushkankunawasha kimsa pucha chawpita tukuy partimanta runakuna chay ishkay wañushkankunapa wichurishka aychankunata rikunkakuna. Tukuy ayl-lukunamanta, tukuy chikan shimita rimakkunamanta, tukuy allpakunamantapas runakuna aychankunata rikunkakuna. Chasna chay wichurishka aychankunata rikushpankuna manami munankakunachu nima pi paykunata pampanankunapa. ¹⁰ Chay ishkay yachachikkuna wañushpankuna tukuy llaktakunapi kawsak runakuna atunta kushikunkakuna manana paykunata killachishkankunarayku, imashnami killachishpa kawsapayarkakuna millaypata rurashkankunata yuyachishpankuna. Chasna kushikushpankuna fi-estata rurashpa regalukunata shukta shukta kunakunkakuna.

¹¹ Chay ishkay yachachikkunapa aychankuna kimsa pucha chawpita wichurishka kashpankuna Yaya Dioska wañushkankunamanta kawsachimurka. Chaypina atarimurkakuna. Chasna atarimushkankunata rikushpankuna runakunaka atunta mancharishpa kiparirkakuna. ¹² Chaymanta uyarkakuna silumanta shuk sinchi shimiwa chay ishkay yachachikkunata rimahushkata ßikamuychi kayma! nishpa. Chaypina puyu ukupi siluma rirkakuna. Chay paykunata chiknik runakunaka rihushkankunata rikurkakunami. ¹³ Chasna siluma rishpankuna shuk sinchi allpa kuyuy tiyarka. Chasna allpa kuyurishpan chay llaktapi wasikunata yupashpa chunka parihu muntunpi churashpa, chay chunkamanta shuk muntun tupu wasikuna tularishpankuna urmarkakuna. Chaypi kanchis waranka runakunami wañurkakuna. Chay wañuyamanta kishpishka runakunaka manchaywa kiparishpankuna chay silupi kawsak Yaya Diosta atun yachayyumi kanki nishpa rimarkakuna.

¹⁴ Chasnami chay ishkaynin manchaypa parisinaka ña paktarirka. Chaymanta utkallami kimsaynin manchaypa parisinaka paktarinka.

Chay kanchisnin angelka trompetanta pukushkanmanta riman

¹⁵ Chaypina chay kanchisnin angelka trompetanta pukurka. Chasna pukuhushpan achka sinchita kparishpa rimahushkankunata uyarkani kasna nishpa:

Kunan shuti Yaya Diosninchika paypa Kachashkan Kishpichikwa pakta ña tukuy allpapi kawsak runakunata kamachinata kallarishkakuna.

Kunanmanta pachami wiñayparayku kamachinkakuna.

¹⁶ Chaypina Yaya Diospa puntanpi apupa tiyarinankunapi tiyahuk ishkay chunka chusku rukukunaka allpakama kumurishpankuna payta kushichishpa atunyachirkakuna:

¹⁷ A Yaya Dios,
Tukuypa apunmi kanki.
Tukuyta atipak kanki.
Ñawpamanta pacha tiyak,
kunankama kawsak kanki.
Kunan atun yachaykita rikuchishpayki kallarishkanki kamachinata.

Chayrayku kanta atunta agradesinchi.
¹⁸ Tukuy llaktakunapi kawsak runakuna kanta mana kasunayashpa yapa piñarirkakuna.

Chasna piñarishpankuna
ñami kanpapas piñarinyaki punchaka paktarishka.
Ñami paktarishka tukuy wañushkakunata
kawsachishpayki rimanaykipa pimi kastigarinka, pimi kishpinka nishpa.

Ñami paktarishka tukuy runaykikunata alita rurashkankunarayku kushichinyaki punchaka.
Kanpa yachaykiwa shimikita alita yachachikkunata kushichinki.

Chaymantapas tukuy kanta kasuk yuyak runakunata kushichinki, mana imananchu yachayyu mana yachayyu kashpankunapas.

Ñami paktarishka kay allpapi waklichishpa kawsak runakunata kastiganayki punchaka.

Parisichishpa kawsashkankunarayku paykunana wiñaypata parisinankuna tiyan nishpa.

¹⁹ Chasna chay rukukunaka rimashpankuna rikurkani silupi Yaya Diospa wasinpa punkun paskarihukta. Paypa wasin ukupi rikurkani chay Yaya Diospa kamachishkankuna ñawpa killkarishkapa wakaychanan maletata orowa armachirishkata. Chasna chay wasi punkuka paskarishpan sinchi ilampakuna rikurirkakuna, sinchita rimashkashinami uyarirka, chaymantapas sinchi rayukuna uyarirkakuna. Chay urasllatami sinchi allpa kuyuy tiyarka. Chaymanta achka tamya chiriwa sinchiyashka bolakuna sinchita urmarkakuna.

Juanka shuk warmita, shuk manchaypa purawashina rikunayutapas rikushkanmanta riman

12 Chaymanta rikurkani silupi shuk manchariypa suma rikunayuta, Yaya Diosta kasuk runakuna pasanankunamanta yachachinayahushkata. Chay rikushkaynika shuk warmi karka intiwa wankurishka, imashnami shuk llachapawa. Chay warmipa chakin ukupi rikurkani killata. Chaymantapas umanpi rikurkani chunka ishkay istrillakunamanta rurarishka tawasampatashina. ² Chay warmika chichu kashpan ña wawayananpa wiksan nanahushpan sinchita kaparirka.

³ Chaymantapas rikurkani silupi shuk yapa manchaypa rikunayuta, supaykunapa apun ruranamanta yachachinayahushkata. Chay rikushkaynika chakiyu puka purawashinami karka, kanchis umayu, chunka kachuyu. Chay kanchis umankunapika apupa

tawasampankunatashina churarishka karka. ⁴ Chay purawashina manchaypa rikunayuta tukuy istrillakunata yupashpa kimsa parihu yupashkapi churashpa, chay kimsamanta shuk yupashka tupu istrillakunata chupanwa silumanta allpama urmachirka. Chaymanta chay purawaka chay wawayanalla warmipa puntanpi shayarirka wawayashpan wawanta mikunanpa.

⁵ Chaypina chay warmika shuk kari wawata wawayarka. Chay wawanka tukuy llaktakunamanta runakunata shuk pucha fierromanta rurarishka barawa sinchita kamachinan tiyan. Chay purawaka chay wawanta mikunayashpan Yaya Dios payta pusharka kamachinan tiyarinan puntama paywa pakta kamachinanpa.

⁶ Chasna Yaya Dios wawanta pushashpan mamanka chunlla chakishka allpama mitukurka. Chaypi Yaya Dioska shuk ali kawsanata payrayku alicharka chaypi payta shuk waranka ishkay pachak sokta chunka punchata wakaychananpa.

⁷ Chaykunata rikushkayniwasha silupi rikurkani achka kallarihushkakunata makanakunata. Chay angelkunapa atun kamachik angel Miguelmi tukuy paypa kamachinan angelkunawa pakta makanakurkakuna chay purawashina rikunayu supaykunapa apunwa, tukuy paypa kamachinan supaykunawapas siluta amuyanayahushpankuna. ⁸ Chasna makanakushpankuna chay purawaka tukuy kamachinan supaykunawa paktami makay tukurkakuna. Chayraykumi silumanta wichuy tukushka karkakuna, supaykunapa apun manana Yaya Diosta runakunamanta rimak riranpa mana ali rurashkankunata, nima tukuy runakunata kamachinanpa. ⁹ Chay purawaka chay ñawpamanta pacha runakunata llullachishpa kawsak machakuyami. Paypa shutinka Washanchakmi, chaymanta shuk shutinka Yaya Diospa Kuntran Supaykunapa Apunmi. Payka tukuy runakunata llullachik kan. Paymi tukuy kamachinan supaykunawa pakta allpama wichuy tukurka.

¹⁰ Chaymanta uyarkani silupi sinchi shimiwa rimahushkata kasna:

Kunan shuti ñami Yayanchi Dioska wawankunata supaykunapa apunta kichushkanta rikuchin.

Kunan ñami atun yachayninta rikuchihun.

Ñami kallarishka kamachinata.

Chaymantapas Kachashkan Kishpichiktapas ña churashka paywa pakta kamachinanpa.

Kunan shuti ña supaykunapa apunka silumanta wichuy tukushka.

Manara wichuy tukushpan

Yayanchi Diosta kasuk masinchikunamanta punchanti tutanti mana alita rurashkankunata rimak ripayarka.

¹¹ Chay Obeha Maltaka wañushpan yawarninka shuturirka Yaya Dios tukuy payta kasukunata llakichinanpa.

Chay Yaya Diosta kasuk masinchikunaka yawarnin shuturishkanpi sinchikushkankunarayku chay supaykunapa apunta winsirkakuna.

Chaymanta Yaya Dios paykunata kishpichishkanta rimashpa kawsashkankunarayku chay supaykunapa apunta winsirkakuna.

Chaymantapas winsirkakuna runakuna wañuchihushpankunapas mana sakishpa Yaya Diosta kasushkankunarayku.

¹² Chasna supaykunapa apunta winsishkankunaraykumi akuychi atunta kushikushunchi tukuy silupi kawsakkuna.

Alaw tukuy allpapi kawsak runakuna. Kankunarayku ka atuntami llakirinchi, chay supaykunapa apun kankunama uraykushkanrayku. Payka yachashpan runakunata kamachihushkan ña tukurihushkanta yapa sinchita piñarishka nishpa.

¹³ Chasna chay purawashina rikunayuka allpama wichuy tukushpan kallariyka chay warmi kari wawata wawayashkata wañuchinayashpa katinata.

¹⁴ Chasna payta kashpan Yaya Dioska chay warmita atun ankapa rikrankunata kurka, pawashpan chay chunlla chakishka allpama pakak rinanpa. Maypimi Yaya Dioska payrayku alicharka, chaypi kimsa wata chawpita payta karashpa wakaycharka chay purawaka mana apinanpa.

¹⁵ Chaypina chay purawaka shiminmanta achka yakuta kacharka chay warmita sinchita shutuhuk yakuwa chinkachinanpa. ¹⁶ Chasna chay manchaypa yakuta kachashpan allpaka chay warmita yanapashpa paskarirka. Chaypina chay purawapa kachashkan yakuka llampu yaykurka. ¹⁷ Chasna chay purawaka mana atipashpan chay warmita wañuchinata sinchita piñarirka. Chasna piñarishpan tukuy chay warmipa mirayninkunawa makanakurirka. Chay mirayninkunaka Yaya Diospa kamachishkanta Jesukristupa yachachishkantapas mana sakishpa kasuk runakunami kanahun.

Juanka ishkey manchaypa animalkunata rikushkanmanta riman

13 Chasna chay purawaka piñarishpan atun yaku mar mayanpi shayarirka. Chaypina shuk manchaypa animalta chay yakumanta llukshimuhukta rikurkani. Chay animalpas chay purawashina kanchis umayu chunka kachuyumi karka. Karan kachunpika apupa tawasampatashinami churarishka karka. Chay kanchis umankunapika Yaya Diosta yapa piñachik chay animalpa shutinkuna killkarishka karkakuna. ² Chay animal rikushkaynika shuk yana pumashina rikunayumi karka. Chakinkunaka osopashinami karkakuna. Paypa shiminka shuk atun pumapashinami karka. Chaypina chay purawaka payta kurka atun yachayninta runakunata sinchita kamachinanpa.

³ Chay pumashina rikunayuka shuk umanpi wañuyupa pitirishkayumi karka. Chaymanta chay pitirishkanka ampirishka karka. Tukuy allpapi kawsak runakunaka chay wañuyupa pitirishkanmanta ampirishkanta rikushpankuna mancharirkakuna. Chasna wañuyta winsik kashkanta rikushpankuna payta kirishpa katirkakuna. ⁴ Chaymantapas chay manchaypa purawashina riku-

nayuta kushichishpami kawsarkakuna, chay manchaypa animal yakumanta sikamushkata yachayninta kushkanrayku. Chaymanta chay yakumanta sikamushka animaltapas kushichishpa kawsarkakuna: Mana tiyanchu nima shuk kanshina atun yachayyuka. Nima maykan atipanchu kanta winsinata nishpa.

⁵ Chay purawaka yachayninta kushpan chay manchaypa animalka pay kikinta atunyachishpa Yaya Diosmanta millaypata rimashpa kawsarka. Yaya Dioska payta sakirka chusku chunka ishkey killakunata munashkanta rurashpa kawsananpa. ⁶ Chaypina Yaya Diosta pukllachishpa paymanta millaypata rimashpa kawsarka. Yaya Diospa kawsananmanta paywa pakta silupi kawsakkunamantapas millaypata rimashpa kawsarka.

⁷ Chaymanta Yaya Dioska sakirka akillashkan runakunawa makanakushpan chay animalka winsinanpa. Chasna winsishpan tukuy ayllukunamanta runakunata, tukuy chikan shimita rimak runakunata, tukuy allpakunamanta runakunatapas kamachikmi tukurka.

⁸ Chaypina tukuy allpapi kawsak mana Yaya Diosta kasuk runakunaka payta kushichishpa kawsankakuna. Paykunapa shutinkunaka manami killkarishkachu kahunkuna chay Yaya Dioswa kawsak runakunapa shutinkuna killkarishkapi. Chay killkaka ñukanchi runakunapa uchanchikunarayku wañushka Obeha Maltapami kan. Chaypika Yaya Dioska kay munduta rurashkanmanta pachami paywa kawsak runakunapa shutinkunaka killkarishka kanahun.

⁹ Maykankunachari uyanahun kay rimahushkaynita alita shunkunpi wakaychachun:

¹⁰ Yaya Dios munashpan shukkunata apishpa karselpi churanankunapa, chaykunaka karselma rinankuna tiyan.

Yaya Dios munashpan shukkunata sabliwa wañuchinankunapa, chaykunaka sabliwa wañuchiy tukunankuna tiyan. Chasna parisinakuna tiyashpan ñukanchi Yaya Diospa akillashkan runakunaka payllata yuyashpa mana sakishpa alita paypi sinchikunanchi tiyan.

¹¹ Chaymanta rikurkani shuk animalshina rikunayuta allpa ukumanta llukshimuhukta. Chay animalka obeha maltashina ishkey kachuyumi karka. Chasna obeha maltashina kachuyu kashpanpas paypa rimananka chay manchaypa purawapa rimananshinallatatami karka. ¹² Chay animalka tukuy chay wañuyupa pitirishkanmanta ampirishka animalpa munashkanta rurashpa kawsarka, payshina yachayullatata kashpan. Chasna tukuy allpapi kawsak runakunata yuyachirka chay ampirishka animalta kushichishpa kawsanankunapa.

¹³ Chasna chay ampirishka animalta yanapashpan tukuy runakunapa rikushkankunapi atun yachaywa nima ima uras rikushkankunata rurarka. Ninatapas silumanta allpama urmachirka. ¹⁴ Chasna Yaya Dios sakishkanrayku chay animalka chay ampirishka animalpa rikushkanpi atun yachaywa runakuna nima ima

uras rikushkankunata rurashpan tukuy allpapi kawsak runakunata llullachirka. Chasna runakunata llullachishpan chay sabliwa wañuyupata pitirishkanmanta kawsarishka animalshina rikunayuta rurachirka chayta runakuna kushichinankunapa. ¹⁵ Chaymanta chay animalka Yaya Dios sakishkanrayku chay kushichishkankunata shuk kawsashina rimakta rurarka. Chay rurachishkan animalshina rikunayuta mana mañak runakunataka wañuchichirka. ¹⁶ Chaymanta kamachirka tukuy runakuna mana kuska makinpi kashpanka urintinkunapi killkarishka kanankunapa. Tukuy kamachirishka karkakuna killkarinankunapa, yachayyu mana yachayyu runakunapas, kullkiyu mana kullkiyu runakunapas, chaymanta patronyu mana patronyu runakunapas. ¹⁷ Maykan runakunami mana killkarishkachu karkakuna mana atiparkakunachu rantinata nima rantichinata. Tukuy runakuna kamachirishka karkakuna chay animalpa shutinwa, mana kashpaka paypa shutinpa numerunwa killkarinankunapa.

¹⁸ Kaykunamanta rimashkaynita asirtanaykichipaka Yaya Diosmanta yachayta munankichi. Chay yachaywa alita yachakuychi yachanaykichipa pimi kan chay pitirishkanmanta ampirishka manchaypa animalka, mana kankunata llullachinanpa. Paypa shutinpa numerunka rimanayan shuk runapa shutinta. Chay numerunka sokta pachak sokta chunka soktami.

Juanka Yaya Diosta kasuk runakuna shuk mushu takinata takihushkankunata rikushkanmanta riman

14 Chaymanta chay Obeha Maltata rikurkani maypimi Yaya Diospa llaktanka, chay Sion urkupi shayahushkata. Chaymanta shuk pachak chusku chunka chusku waranka runakunatami paywa pakta tantaylla kahukkunata rikurkani. Chay runakunapa urintinkunapika chay Obeha Maltapa shutin killkarishka karka, paypa Yayanpa shutinpas.

² Chaymantapas uyarkani silumanta shuk atun yaku urkumanta urmahuktashina. Chayllatami shuk sinchi rayushina uyarirka. Chaymantapas karka achka takishpa arpankunata waktahushkashina yapa suma.

³ Chay achka runakunaka Yaya Diospa kamachinan tiyarinan puntanpi, chay chusku kawsakkunapa, chay ishikay chunka chusku rukukunapa puntankunapipas shuk mushu takinata takirkakuna. Chay shuk pachak chusku chunka chusku waranka runakunalla atiparkakuna chay mushu takinata yachakunata, tukuy allpapi kawsak runakunamanta paykunalla uchankunamanta kishpichirishka kashkankunarayku. ⁴ Chay Yaya Diosta kasuk runakunaka chay runa masinkunapa rurashkankuna yanka dioskunata manami kushichirkakunachu. Paykunaka kay allpapi Yaya Diosllatami kasushpa kawsarkakuna. Chaymantapas chay Obeha Maltata alita kasushpa katirkakuna. Chay Obeha Maltaka chay runakunata tukuy allpapi kawsak runakunamanta supaykunapa apunta kichurka paypa Yayan Diospapas kanankunapa. ⁵ Chasna kashpanmi Yaya Diospa rikushkanpika ucha illa kanahun, nima shuk llullata rimashkankunata tarishkachu.

Juanka kimsa angelkunapa rimashkankunata uyashkanmanta riman

⁶ Chaymanta rikurkani shuk angelta kuska silu awapi pawarihukta. Chay angelka tukuy allpapi kawsak runakunata yachachirka tukuy uras chasnalla rimak Yaya Diospa ali shiminta runakunata kishpichinanmanta. Tukuy allpakunapi kawsak runakunata, tukuy aylukunamanta runakunata, tukuy chikan shimita rimak runakunatapas yachachirka. ⁷ Chay angelka sinchita kaparishpami rimarka: Ñami Yaya Dioska tukuy payta mana kasuk runakunata kastiganan uraka paktarishkana. Chayrayku Yaya Diosta manchashpa alita kasuychi. Payllatana yuyashpa kushichiychi. Paymi siluta, allpata, atun yaku marta, tukuy yaku umakunatapas rurarka. Chayrayku payllata kushichishpa mañaychi.

⁸ Chasna rimashkanwasha shuk angelna tukuy millaypata rurachik runakuna chinkarinankunamanta rimarka. Chay runakunata yanka shutiyachishpan chay ñawpa millaypakunata rurachik runakunapa llaktan Babiloniata rimarka kasna: Ñami chinkarirkana chay Babilonia atun llaktaka. Ñami chinkarishkana. Chay Babilonia llaktapi kawsak runakunaka mana sakinayashpa tukuy millaypakunata rurarkakuna. Chasna rurashpankuna tukuy allpapi kawsak runakunata llullachishpa yachachirkakuna paykunata katishpa yuyay illashina tukuy millaypakunata ruranankunapa. Paykunata yachachirkakuna Yaya Diosta sakishpa yanka dioskunata kushichishpa kawsanankunapa, imashnami shuk warmi kusanta sakishpan shukwa shukwa kawsakshina.

⁹ Chasna chay ishikaynin angel rimashkanwasha shuk angelna sinchita kaparishpa rimarka: Yaya Dioska atunta piñarishpa kastiganan tiyan chay pitirishkanmanta ampirishka animalta kushichishpa, payshina rikunayu rurarishkata mañashpa kawsak runakunata. Chaymantapas alimi nishpa urintinkunapi, shukkunaka makinkunapi chay animalpa shutinwa killkarishpankuna mana llakichishpachu sinchita kastiganan tiyan. Paykunaka chay Obeha Maltapa tukuy paypa angelkunapa puntankunapi nina asufriwa sintihukpi atunta parisinkakuna. ¹¹ Chasna Yaya Dios paykunata kastigashpan chay manchaypa animalta kushichik, chay animalshina rikunayuta mañak, shutintapas killkarishka runakunaka wiñayparayku parisinkakuna. Mana samashpachu punchanti tutanti chay nina asufriwa sintihukpi parisinkakuna.

¹² Tukuy chayta yachashpaykichi kankuna Yaya Diospa wawankuna mana sampayashpa alita sinchikunaykichi tiyan. Yaya Diospa kamachishkankunata alita kasushpa Jesukristullapi sinchikushpa kawsanaykichi tiyan nishpa.

¹³ Chaymanta shuk rimawahushkata silumanta uyarkani: Kay rimanaynita killkay. Kunanmanta pacha kushillami kankakuna Jesukristupi kirishpa wañukunaka nishpa.

Chasna rimashpan Yaya Diospa Espiritunka aynirka: Ari. Chasna wañuk runakunaka parisinankunamanta-

mi samankakuna, manana parisinkakunanachu. Jesukristuta alita kasushkankunaraykumi Yaya Dioska paykunata kushichinka nishpa.

Juanka Yaya Dios tukuy payta mana kasuk runakunata kastigananta rikushkanmanta riman

¹⁴ Chaymanta rikurkani shuk yura puyuta. Chay yura puyupa awanpi rikurkani shuk runashina rikunayu tiyahukta. Paypa umanpika oromanta tawasampatashina churarishkami karka. Makinpika shuk sablitashina wiluyu kumurishkata apamurka.

¹⁵ Chaypina Yaya Diospa wasinmanta shuk angel llukshimurka. Allpapi kawsak runakunata muyukunatashina rikushpan sinchita kaparishpa chay yura puyupa awanpi tiyahukta rimarka: Ñami pallanayki uraka paktarishkana! Chay allpapi muyukunaka ñami pukushkakuna pallanaykipa. Chayrayku chay wilu sablikiwa pallakriy nishpa.

¹⁶ Chaypina chay yura puyupa awanpi tiyahukka chay allpapi muyukunata sablinwa pitishpan pallarka.

¹⁷ Chaymanta chay silupi kahuk Yaya Diospa wasinmanta shuk angelna llukshimurka. Chasna llukshimushpan paypas shuk sablitashina wiluyu kumurishkata apamurka.

¹⁸ Chaymanta Yaya Diospa wasinpi kahuk tuchpashina ukumanta shuk angelna llukshimurka. Payka Yaya Diospa churashkan karka ninawa tukuy munashkanta rurananpa. Allpapi kawsak runakunaka millaypata rurashkankunawa pukushka uva muyukunatashina rikushpan chay wilu sablitashina apamuk angeltaka sinchita kaparishpa rimarka: Chay sablikiwa allpapi kahuk uva chakrakunamanta muyukunata pallakriy, ñami pukushkakuna nishpa.

¹⁹ Chaypina chay angelka chay wilu sablinwa allpapi kahuk uvakunataka pitishpa pallarka. Chasna pallashpanna churarka llakta kanchapi shuk atun kincharishkapi chaypi saru saruy tukunankunapa. Yaya Dios runakunata yapa piñarishkanrayku chasnashina kastigay tukunkakuna. Chasna saruy tukushpankunana uva churanankunamanta yakunka llukshimuhukshina yawar llukshimurka. Chasna kashpanmi rikurkani achka yawar untarishkata kimsa pachak kilometro tuputa kaballukunapa kunkan sikin awankama.

Juanka kanchis kastigak angelkunata rikushkanmanta riman

15 Chaymanta shuk atun manchariypata silupi rikurkani pasananmanta yachachiwashkata. Chay rikushkaynika karkakunami chay kanchis angelkuna runakunata kastiganankunapa rihukkuna. Paykunaka paktachinkakunami runakunapi kanchis atun parisinakunata. Chasna mana alita rurak runakunata kastigashpankunara Yaya Diospa piñayninka pasarinka.

² Chaymantapas rikurkani shuk atun yakutashina pasakta rikuyupa espehushina chuya. Chay yakushina rikunayuka ninawa chapurishkashina karka. Chay

chuya yakushina mayanpika chay manchaypa animalta mana kushichik runakunami shayahurkakuna. Paykunaka chay animalshina rurarishka rikunayuta mana mañakchu karkakuna. Chaymantapas mana kilkarishkachu karkakuna chay animalpa shutinwa, nima numerunwapas. Chasna Yaya Diospa kuntrankunata mana kasushpa winsishpankunata Yaya Diospa kushkan arpankunawa payta kushichishpa chaypi shayahurkakuna. ³ Yaya Dios paykunata kishpichishkanmanta takirkakuna, imashnami Yaya Diosta kasuk Moisés wañupas ñawpa takirka. Chaymantapas uchanchikunarayku wañushka Obeha Maltaka kishpichik kananmanta takirkakuna kasna:

A Yaya Dios, tukuy rurashkaykikunaka manchariypa alikunami kanahun.

Kanka tukuyupa apunmi, tukuyta atipakmi kanki.

Alikunallata rurak kashpayki

tukuy runakunata rurashkanchikunamanta chasnallami tapunki.

Alita rurashkakunataka kishpichinki.

Mana alita rurashkakunataka kastiganki.

Manami shukta shukmanta ashwanta valichinkichu.

Tukuy rimashkaykika shutipami kan.

Tukuy llaktakunapi kawsak runakunata kamachikmi kanki.

⁴ Kanllami ucha illa alillata rurak kanki.

Chayrayku tukuy runakuna

kantaka manchananchi tiyan.

Kanmi tukuyupa apun kanki.

Tukuy runakuna kanta atunyachishpa kushichinanchi tiyan.

Tukuy llaktakunapi kawsak runakunaka alillata rurak kanaykita rikunkakuna.

Chayrayku kanta kushichishpa mañak rinkakuna nishpa.

⁵ Chaymanta rikurkani silupi Yaya Diospa wasin ukupi kwartun paskarihushkata. ⁶ Chay wasi ukumanta chay kanchis parisinakunawa kastiganapa rihuk kanchis angelkunaka llukshimurkakuna. Paykunaka suma yura chuya churarishkakunami karkakuna. Pichunkunapika oromanta chumpita watarishkami karkakuna.

⁷ Chaypina Yaya Diospa puntanpi chusku kawsakkunamanta shukka chay kanchis angelkunata oromanta rurarishka matita kurka, karan shukta shuk matita. Chay matikunaka chay tukuy uras kawsak Yaya Diospa sinchi piñaynin untakta karkakuna. ⁸ Chaypina tukuy Yaya Diospa wasin ukupi kushni tukurka, suma atun yachayyu tukuyta atipak Yaya Dios chaypi kahushkanrayku. Chasna tukushpan nima pi atiparkachu chay wasinpi yaykunata chay angelkuna tukuy chay kanchis kastigukunata paktachinankunakama.

Juanka kanchis angelkuna kanchis kastigukunata paktachishkankunata rikushkanmanta riman

16 Chaymanta uyarkani Yaya Diospa wasinmanta chay kanchis angelkunata sinchita rimahushkata: Talik riychi chay kanchis matikichikunata Yaya

Diospa sinchi kastigananta chay allpapi paktachinay- kichipa.

² Chaypina chay puntiru angelka matinta allpapi talik rirka. Chasna talishpan tukuy chay manchaypa animalpa shutinwa killkarishka, payshina rikunayu rurari- ishkata mañak runakunaka shuk yapa nanak mana ampiriypa llagawa unkurkakuna.

³ Chaymanta chay ishkeynin angelka matinta atun yaku marpi talik rirka. Chasna talishpan yakuka ismu yawar tukurka, imashnami shuk wañushka runapa yawarninshina. Chasna tukushpan tukuy chay yakupi kawsakkunaka wañurkakuna.

⁴ Chaymanta chay kimsaynin angelka matinta tukuy shutuk yakukunapi tukuy allpa ukumanta tukyarik yakukunapipas talik rirka. Chasna talishpan chay yakukunapas yawar tukurkakuna.

⁵ Chasnallapi uyarkani chay yakukunata kuyrak an- gelka Yaya Diosta rimahushkanta kasna:

A Yaya Dios, chasna tukuy mana ali rurak runakunata kastigashkaykirayku yachanchi allilata rurak kanaykita. Kanka ucha illami kanki, ñawpamanta pacha tiyak, kunankama chasnalla kawsanki.

⁶ Chay runakunaka kanpa yachaykiwa yachachikkuna- ta wañuchirkakuna.

Chaymantapas uchankunamanta pichashkayki runaykikunamanta shukkunata wañuchishpankuna yawarninkuna shuturirka.

Chayrayku chay wañuchik runakunata kastigashpa yawar yakuta upyachichishpayki alita rurashkanki nishpa.

⁷ Chasna yakukunata kuyrak angelka rimashpan Yaya Diospa wasinpi kahuk tuchpashinamanta kasna rimahukta uyarkani:

Ari, chay angelka alitami rimashka.

Tukuyta apun, tukuyta atipak Yaya Diosmi kanki.

Chay mana alita rurak runakunata kastigashpayki ali- tami rurashkanki nishpa.

⁸ Chaymanta chay chuskuynin angelka matinta intipi talik rirka. Chasna talishpan intika runakunata ni- nashina rupachishpan sinchita nanachirka. ⁹ Chasna runakunata rupachishpanpas paykunaka mana uchankunamanta llakirirkakunachu Yaya Diostana ka- sunankunapa. Paykuna atunta kastigarishpankunapas mana munarkakunachu atun yachayninta yuyarishpa paytana kushichishpa kawsanata. Ashwan chay parisina- kunata paktachik Yaya Diosmanta chiknishpa ri- markakuna payka mana alichu nishpa.

¹⁰ Chaymanta chay pichkeynin angelka matinta chay manchaypa animalpa kamachinan tiyarinanpi talik rirka. Chasna talishpan tukuy chay manchaypa animalta kasuk runakunapa llaktankunaka amsa tukurka. Chaypina tukuy runakunaka manchaywa sinchi nanay- wa kallunkunata kanirirkakuna. ¹¹ Chasna sinchi nanayta parisishpankunapas mana sakirkakunachu millaypata rurahushkankunata. Ashwan llagankunawa inti rupachishkawa amsawa yapa parisishkanku- narayku silupi kawsak Yaya Diosmanta chiknishpa ri- markakuna payka mana alichu nishpa.

¹² Chaymanta chay soktaynin angelka matinta chay Eufrates atun yakupi talik rirka. Chasna talishpan chay yakuka llampu chakirirka. Chasna yakuka chakirishpan atun ñampishina tukurka inti llukshinamanta atun apukuna tukuy suntalunkunawa chayta shamunanku- napa. ¹³ Chaypina rikurkani kimsa saposina rikunayu supaykuna llukshihushkankunata. Shuk supayka chay manchaypa purawapa shiminmanta llukshimurka. Shuk supayka chay manchaypa pumashina animalpa shiminmanta llukshimurka. Shuk supayna chay man- chaypa animalta yanapakpa shiminmanta llukshimurka. ¹⁴ Chay kimsa supaykunaka atun yachaywa achka nima ima uras runakuna rikushkankunata rurashpami kawsankakuna. Chasna rurashpankuna tukuy allpapi kamachik atun apukunata suntalunkunawa pakta llul- lachishpa tantachinkakuna. Paykunata tantachinkaku- na tukuyta atipak Yaya Diospa atun kastiganan pun- chapi wañunakunankunapa.

¹⁵ Chaypina uyarkani Jesukristuka rimawahushkanta kasna: Alita uyaway. Ñukaka shamushami kunkayman- ta, imashnami shuk shuwaka paktan nima pi yuyari- hushkanpi. Kushilla kankakuna maykan runakunami alita kasuwashpa shamunaynita chapannahun. Chasna kasuwashpa shamunaynita chapahushpaykichika kan- kichimi tukuy uras churarishkaykichita alita kuyrari- hukshina. Chasna kashpaykichika shamunayni uraska mana pinkarinkichichu, imashnami shuk runa pinkarin llatanta tarik shamushpanchi nishpa.

¹⁶ Chaypina rikurkani chay kimsa supaykunaka tukuy apukunata suntalunkunawa pakta tantachihushkanku- nata chay pampa hebreo shimipi Armagedón shutiyupi.

¹⁷ Chaymanta chay kanchisnin angelna matinta wayrapi talik rirka. Chasna talishpan Yaya Diospa was- inpi kamachinan tiyarinanmanta uyarkani sinchita rimahushkata kasna: Kaywami Yaya Dioska tukuy mana alita rurak runakunata kastigananta tukuchin nishpa.

¹⁸ Chasnallapi tiyarka ilampa, sinchi rayu, sinchi allpa kuyuyapas. Runakuna allpapi kawsashkankunamanta pachami nima ima uras tiyarkachu chasna sinchi allpa kuyuyka. ¹⁹ Chasna tukuy allpaka sinchita kuyushpan Yaya Diospa kuntrankunapa atun llaktaka kimsa piti tukurka. Tukuy allpakunapi atun llaktakuna piti piti tukurkakuna. Yaya Dioska chay Babilonia atun llaktapi kawsak runakunapa yapa millaypata rurashkankunata mana kunkarkachu. Chayrayku atunta piñarishpanmi paykunata sinchita kastigarka. ²⁰ Tukuy islakuna tukuy urkukunapas llampu chinkarirkakuna. ²¹ Silumanta achka tamya chiriwa sinchiyashka atun bolakuna sin- chita urmarkakuna. Chay bolakunaka chusku chunka kilo parti llasharkakuna. Chasna Yaya Dioska paykuna- ta sinchita kastigashpanpas uchankunamanta mana llakirirkakunachu. Ashwan chay wañuyman- ta kishpishka runakunaka chay bolakunawa yapa parisishkanku- narayku Yaya Diosmanta chiknishpa rimarkakuna payka mana alichu nishpa.

Juanka shuk puta warmishina llaktata rikushkanmanta riman

17 Chaymanta chay kanchis matikunata talik angelkunamanta shukka rimawak shamurka: Shamuy, kanta rikuchinaynipa Yaya Dioska chay achka yakukuna chawpipi tiyahuk tukuyta millaypata rurachik putashina llaktata kastigananta. Chay llaktapi kawsakkunaka Yaya Diosta sakishpankuna llaktankunaka shukwa shukwa kawsak puta warmishina yanka diosunata kushichik tukurka. ² Tukuy allpapi kamachik atun apukunaka chay putawa ishkayyashpa millaypata rurashpa kawsarkakuna. Chaypina tukuy allpapi kawsak runakuna chay putashina llaktamanta yachakushpankuna sinchi vinuwa machashkashina yanka dioskunata yuyashpa kawsarkakuna nishpa.

³ Chasna chay angelka rimawashkanwasha Yaya Diospa Espiritun sumakta tukuypi yuyachiwashpan chay angelka shuk chunlla chakishka allpama apawarka. Chaypina rikurkani shuk warmita chay manchaypa animalpa awanpi tiyarishpan chay animalta purichihushkanta. Chay animalka pukami karka. Chaymantapas kanchis umayu, chunka kachuyu karka. Yaya Diosta yapa piñachik shutinkuna tapakta killkarishka karka.

⁴ Chay warmika shuk apu warmishina suma puka ankashta churarishkami karka. Oromanta rurarishkata, yapa chaniyu chuya rumimanta rurarishkata, yapa chaniyu yura chuya wallkatapas churarishkami karka. Makinpika shuk oromanta rurarishka pusilluta apamurka. Chay pusillunpika millanayaypa ismu tiyarka rikuchinanpa chay warmi millaypa yuyayyu, tukuy millaypakunata rurak uchasapa kananta. Chasna kashpanmi achka runakunata millaypakunata yuyachin Yaya Diosta sakishpa yanka dioskunatana kushichinankunapa. ⁵ Chaymanta urintinpika shuk mana riksiyapa shutin killkarishka karka. Chay shutinka rimanayan tukuyta atipak Babilonia llakta. Shukwa shukwa kawsak putashina yanka dioskunata kushichinayashpa Yaya Diosta sakikkunapa maman. Tukuy millaypakunata rurak runakunapa maman. ⁶ Chay warmika Yaya Diospa akllashkan runakunapa Jesukristumanta rimashkakunapa yawarninwa machashka karka. Paykunata yapa chiknishpan wañuchipayarka. Chasna chay llaktata rikushpayni yapa mancharirkani.

⁷ Chasna mancharishka kahushkaynipi chay chunlla allpama apawak angelka rimawarka: Ama manchariyachu. Ñukami rimashkayki imatami ninayan chay warmi rikushkaykika, chaymanta purichihushkan kanchis umayu, chunka kachuyu animal rikushkaykika. ⁸ Chay rikushkayki manchaypa animalka ñawpami kawsa karka. Kunanka manana kawsannachu. Chaymanta chay supaykunata tapana manchaypa uchumanta llukshimushpan kuti rikurinka. Chaymantana wiñaypa kastigarinka. Chay uras tukuy allpapi kawsak Yaya Diosta mana kasukkunaka chay wañushka kashkanmanta kawsarimushka animalta rikushpankuna mancharinkakuna. Chay runakunapa shutinkunaka Yaya Dios allpata rurashkanmanta pacha mana killkar-

ishkachu kanahun chay wiñaypa paywa kawsak runakunapa shutinkuna killkarishkapi nishpa.

⁹ Chay angelka yachachiwashpalla katirka: Kay rimahushkaynita asirtanaykichipaka alita yuyarikkuna kashpaykichipas Yaya Diosmanta yachayta munan-kichi. Chay manchaypa animalpa kanchis umankunaka ninayan kanchis urkukuna. Chay urkukunapimi chay warmika tiyahun. Chaymanta chay kanchis umankunallatata ninayan kanchis atun apukuna. ¹⁰ Chay kanchis atun apukunamanta pichka manana kamachinahunchu. Kunanka soktayninmi kamachihun. Chay kanchisnin apuka manara tiyanrachu. Pay shamushpanka mana unaytachu kamachinka. ¹¹ Chaymanta chay manchaypa animalka, maykanmi ñawpa kawsarka kanmi pusaknin shuk atun kamachik. Kunanka mana kawsanchu, chaymanta kuti shamunan tiyan. Payka chay kanchis apukunashinami kan. Shamushpanka shuk ratumantami wiñayparayku kastigarinka.

¹² Chay rikushkayki manchaypa animalpa chunka kachunkunaka kanahunmi chunka manara kamachik atun apukuna. Paykunaka shuk ratu chay manchaypa animalwa pakta kamachinkakuna. ¹³ Chay chunka apukunaka shuk yuyayllawa kashpankuna chay manchaypa animalta atun apunkunata rurankakuna.

¹⁴ Chaypina chay chunka apukunaka chay Obeha Maltawa makanakunkakuna. Chasna makanakushpankuna chay Obeha Maltaka tukuy payta kasukunawa pakta chay apukunataka winsinkakuna. Chay Obeha Maltaka tukuy kamachikkunamanta atun kamachikmi, tukuy atun apukunamanta atun apumi. Payta kasuk runakunaka Yaya Diospa akllashkan runakunami, payta mana sakishpa kawsakkuna nishpa.

¹⁵ Chaymanta chay angelka rimawashpalla katirka: Chay rikushkayki yakukunaka, maypimi chay puta warmi tiyahukta rikushkanki, kanahunmi achka llaktakunapi kawsak runakuna, achka chikan shimita rimak runakuna.

¹⁶ Chay rikushkayki manchaypa animal, chay chunka kachunkunapas chay puta warmishina llaktata chikninkakuna. Tukuy imankunata kichushpankuna shuk warmi llatantashinami sakinkakuna. Paypa aychantapas mikunkakuna. Puchurishkata llampu rupachinkakuna. ¹⁷ Chasna ruranankunapa Yaya Dios paykunata yuyachirka paypa munashkanta paktachinankunapa. Chay chunka apukunaka shuk yuyayllawa kashpankunami chay manchaypa animalta apunkunata rurankakuna. Chasna chay animalta kasunkakuna Yaya Diospa rimashkan paktarinankama.

¹⁸ Chay puta warmika kanmi tukuy allpakunamanta atun apunkunata kamachik llakta nishpa.

Chay Babilonia atun llakta tukurinamanta riman

18 Chaymanta rikurkani shuk angel silumanta uraykumuhushkata. Payka yapa atun yachayyumi karka. Intishina punchayachik kashpan tukuy allpata punchayachirka. ² Chaypina sinchita kaparishpan rimarka: Ñami tukurishka millaypata rurachik runaku-

naka Babilonia atun llakta nishkaka. Ñami tukurishkana. Supaykunapa kawsanankunami tukushkana. Tukuy runakunapa chiknishkan millaypa mana mikuy-pa pawakkunapa wasinkuna tukushka. ³ Chay Babilonia manara tukurishpan tukuy allpakunamanta runakuna chaypi kawsak runakunamanta yachakushpankuna sinchi vinuwa machashkashina tukuy millaypakunata rurashpa kawsarkakuna. Tukuy allpapi kamachik atun apukunaka chay Babiloniapi kawsakunawa ish kayyashpa Yaya Diosta sakeshpa yanka dioskunatana kasurkakuna, shuk warmi kusanta sakeshpan shukwa shukwa kawsakshina. Chay llaktapi kawsak runakunaka tukuy imata munarishpankuna mana riksiyapa achka suma imakunata rantishpa kawsashkankunarayku tukuy llaktakunamanta wirakuchakunaka yapa kullkiyu tukurkakuna nishpa.

⁴ Chaymanta uyarkani silumanta rimahushkata: Kankuna kasuwak runaynikunaka chay llaktamanta llukshiychi mana chay llaktapi kawsak runa masikichishina millaypata ruranaykichipa. Mana munanichu paykunawa pakta kastigay tukunaykichipa. ⁵ Ucha rurashkankunata yapa mirachirkakuna. Yaya Dioska tukuy chay millaypata rurashkankunataka manami kunkarishkachu nishpa. ⁶ Chaymanta chay kastigak angelkunata rimarka: Chay runakunataka rantipaychi imashnami runa masinkunata rurarkakuna. Chasna rantipahushpaykichi ish kay kuti ruraychi. Runakunata millaypata rurachishkankunamanta ish kay kuti parisichiychi. ⁷ Paykunataka sinchi nanaywa llakiywa parisichiychi. Achka imayu kashkankuna tuputa, paykuna kikin atunyashkankuna tuputa rantipaychi. Paykunaka shunkunkunapika yuyarinahun: Shuk atun apushina suma kawsananpi tukuy parti kamachishpa kawsanchi. Manami kanchichu shuk mashintushina pukri llakiyapa. Nima ima uras llakiyta parisishunchichu nishpa. ⁸ Chasna yuyarishkankunaraykumi kunkaymanta shuk punchallapi kastigarinkakuna unkuywa, yarkaywa, llakiywa. Chaymanta ninawa rupachiy tukunkakuna. Chasnami tukuypa apun Yaya Dioska atun yachayyu kashkanrayku paykunata kastiganka.

⁹ Chay tukuy allpapi kamachik atun apukunaka paykunawa pakta yanka dioskunata kushichishpa achka suma imakunayu kawsashpankuna chay llaktapa kushninta rikushpankuna llakiywa kaparishpa wakankakuna. ¹⁰ Paykunapas chasna parisinankunata manchashpankuna karumantalla rikushpankuna rimankakuna: ¡Alaw, alaw, sinchi kamachik Babilonia atun llakta! Kunkaymanta ña kastigarinayki uraka paktashka nishpa.

¹¹ Tukuy partimanta wirakuchakunapas llakiywa kaparishpa wakankakuna: ¡Alaw, manana tiyannachu apamushkanchita rantik runakunaka! nishpa. ¹² Paykunaka orota, kullki ruranakuna fierrokunata, tukuy maku yapa chaniyu chuya rumikunata, yapa chaniyu yura chuya wallkakunatapas apamushkakuna. Chaymanta suma llapchastu yura llachapa lino tarpumanta awarishkata, yapa chaniyu chuya llachapa sedata, pu-

ka ancash apukunapa churarinan llachapakunatapas apamushkakuna. Chaymanta suma mishkinlla asnak kaspikunata, suma chaniyu elefantekunapa kirunkunamanta rurarishka imakunata, suma sedroshina valik kaspikunamanta, bronsemanta, fierromanta, marmol suma muru rumikunamanta rurarishka imakunatapas apamushkakuna. ¹³ Chaymanta kanelata, shuk mishkinlla asnak kakunakunata, yanka diosninkunarayku rupachina wikikunata, mirra kaspimanta mishkinlla asnak wikita, perfumitapas apamushkakuna. Chaymanta vinuta, mikunankuna aseiteta, suma harinata, trigutapas apamushkakuna. Chaymanta wakrakunata, obehakunata, kaballukunata, kaballukunapa aysanankuna karrokunatapas apamushkakuna. Chaymanta runakunatapas apamushkakuna rantichinankunapa. ¹⁴ Chaypina chay llaktata rimankakuna: Mananami mikunkichinachu chay mishki muyukunata, maykankunatami yapa munaripayarkankichi. Tukuy suma imakunata charishkaykichika, chaywa atunyashpa rikuchishkaykichikunaka tukurirkakunana. Nima ima uras tarinkichinachu nishpa.

¹⁵ Tukuy chaykunata rantichik runakunaka chay llaktamanta kullkiyashpankuna paykunapas chasna kastigarinankunata manchashpankuna karumantalla rikunkakuna. Chaypina llakiywa sinchita kaparishpa wakankakuna kasna: ¡Alaw, alaw, atun llakta! Kanmi shuk warmi suma yura linomanta churarishkashina karkanki. Shuk apushina puka ankashta churarishkashina karkanki. Orota, yapa chaniyu yura chuya wallkakunata, suma chuya rumikunatapas churarishkashina karkanki. ¹⁷ Imashnataya kunkaymanta tukuy suma imaykichikunanti tukurishkanki nishpa.

Tukuy atun yaku marpi lanchakunata purichikkuna, chaypi tarawakkuna, chaypi rihukkunapas mancharishpankuna karullapimi kiparinkakuna. ¹⁸ Chay rupahushka llaktapa kushninta rikushpankuna kaparinkakuna: Kunanka manana tiyannachu chasna suma atun llaktaka nishpa. ¹⁹ Sinchita llakirishkankunarayku pulbuta apishpankuna umankunapi churankakuna. Chasna rurashpa sinchita kaparishpa wakankakuna kasna: ¡Alaw, alaw, atun llakta! Tukuy ñukanchi atun yaku marpi purik lanchaykunaka kankamanta kullkiyarkanchi yapa imakunayu kashkaykirayku. Kunanka kunkaymantami tukurishkanki nishpa.

²⁰ Kankunaka tukuy silupi kawsakkuna kushikuychi chay llakta tukurishkanrayku. Kankuna tukuy Yaya Diospa runankuna, paypa shiminta yachachikkuna, paypa yachayninwa pasananta rimakkunapas kushikuychi Yaya Dios chay llaktata kankunata parisichishkanmanta kastigashpa rantipashkanrayku nishpa.

²¹ Chaypina shuk yapa ursayu angelta atun rumita al-sahushkanta rikurkani. Chay rumika kashka yapa atun llasha triguta kutana rumishina. Chayta alsashpan atun yaku marpi wichushpan rimarka: Chasnami wichuy tukunki, Babilonia atun llakta. Nima ima uras kuti rikurinkinachu. ²² Nima ima uras kutikashka kanpi takishpa arpakunata waktankakunachu, nima flautata,

nima trompetata pukunkakunachu, nima imata takishpa uyachinkakunachu. Nima ima uras kutikashka kanpi tarawak runakunaka tiyankachu, nima kawsanaykichipa mikunaykichi triguta kutana uyarinkachu. ²³ Nima ima uras kutikashka kanpi lamparinka sintinkachu, nima runakuna kasarashupankuna kushikuhushkankunaka uyarinkachu. Wirakuchaykikunaka kullkinkunawa tukuy allpapi apukunata kamachirkakuna. Suma ali rikurinayu kashkaykiwa tukuy llaktakunamanta runakunata llullachishkanki kanshina millaypata rurashpa kawsanankunapa. ²⁴ Kanpi Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata wañuchishpankuna yawarninkuna shuturirka, chaymanta shuk runankunatapas wañuchishpankuna yawarninkuna shuturirka. Uchayumi kanki tukuy allpapi runakunata wañuchishkankunamanta nishpa.

Silupi Yaya Diosta takishpa kushichishkankunamanta riman

19 Chaymanta uyarkani mana yupaypa achka sinchita rimahukkunata silupi kasna:
Tukuy Yaya Diosta kushichiychi.
Yayanchi Diosllami runakunata kishpichik kan. Payllami suma atun yachayyu, tukuyta kamachik kan.
² Millaypata rurakkunata kastigan, alita rurakkunata kishpichin.
Chasna alita rurak kashpanmi chay puta warmishina kahuk llaktata kastigarka, tukuy allpapi kawsak runakunata mana ali kawsananta yachachishkanrayku.
Payta kastigashpan Yaya Dios payta kasuk runakunata wañuchishkanmanta rantiparka nishpa.
³ Chaymanta kuti rimarkakuna:
Tukuy Yaya Diosta kushichiychi chay millaypa llaktaka wiñayparayku rupahushpan kushnihushkanrayku nishpa.
⁴ Chaypina chay ishkay chunka chusku rukukunaka, chay chusku kawsakkunapas kamachinan tiyarinanpi tiyahuk Yaya Diospa puntanpi kunkurishpankuna payta atunyachishpa kushichirkakuna. Chay achkakunapa rimashkankunata uyashpankuna aynirkakuna:
Alitami rimashkankichi.
Tukuy Yaya Diosta kushichinahuchun nishpa.
⁵ Chaymanta Yaya Diospa tiyarinan kuskamanta shuk rimahushkata uyarkani:
Tukuy kankuna Yaya Diosninchita yuyashpa kasukuna payta kushichiychi.
Tukuy kankuna yachakkuna mana yachakkunapas payta kushichiychi nishpa.

Jesukristu payta kirikkunawa tantarishpan fiesta tiyanamanta riman

⁶ Chaymanta kuti uyarkani chay achka rimahushkakunata. Shuk atun yaku urkumanta urmahukshina, chaymantapas sinchi rayushina uyarirka kasna:

Tukuy Yaya Diosta kushichiychi. Tukuyta apunmi, tukuyta atipak Yaya Diosninchika ña kamachinata kallariushka.

⁷ Akuychi kushikushunchi.

Shunkunchimanta pacha atunta kushikushunchi.

Payta yuyashpa kushichishunchi.

Kunanka Obeha Maltapa kasaranan punchaka ñami paktarishka.

Payta kirik runakuna

shuk kwintachishka warmishina ñami alicharishka

kahunkuna paywa wiñaypa kawsanankunapa.

⁸ Suma yura chuyahlla linomantashina Yaya Diospa

kushkanta churarishkami kahunkuna nishpa.

Chay suma lino ninayan Yaya Diospa runankunapa alita rurashpa kawsashkankuna.

⁹ Chasna chay achka rimahushkankunata uyashkayniwasha chay rimawashkaka kuti rimawarka: Kay rimahushkaynita killkay. Kushillami kankakuna chay Obeha Maltapa kasaranan fiestama kayashkankunaka nishpa. Chaymanta rimawashpalla katirka: Kay rimashkaynika Yaya Diospa rimashkanmi. Tukuy paypa rimashkanka shutipallami nishpa.

¹⁰ Chasna rimawashkanta uyashpayni paypa puntanpi kunkurirkani payta atunyachishpa kushichinaynipa. Chaypina payka rimawarka: Ama chasna rurawaychu. Ñukapas kanshina Yaya Diosta kasuk, chaymantapas kanshina Jesukristupa yachachishkanta alita katik runakunashinallatatami kasuk kani. Payllata kushichiy. Chay Jesukristupa yachachishkanka tukuy Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata yuyachikmi kan nishpa.

Chay yura kaballupi tiyahuk winsishkanmanta riman

¹¹ Chaymanta silu paskarishkata rikurkani. Chaypi shuk yura kaballuka rikurirka. Paypa awanpi kahukka Tukuy Uras Alita Paktachik shutiyu, chaymantapas Tukuy Paypa Rimashkanka Shutipami kan nishpa shutiyu. Alillata rurak kashpan millaypata rurakkunata kastiganka, alita rurakkunata kishpichinka, chaymantapas kuntrankunawa makanakun. ¹² Paypa ñawinkunaka shuk nina sintihukshinami rikurirka. Umanpika churarishka karka winsik apu kananta rikuchik achka tawasampakunataashina. Chaymantapas shuk shutinka mana asirtaypawa killkarishka karka, payllami asirtarka. ¹³ Paypa churarishkanka llampu yawarwa armachirishkami karka. Paypa shutinka karka Yaya Diospa Yuyayninta Riksichik. ¹⁴ Paypa washalla tukuy silupi kawsak paywa pakta kuntrankunata winsikkuna yura kaballukunapi tiyarishpa katihurkakuna. Tukuy paykunaka suma yura linomanta churarishkami karkakuna. ¹⁵ Paypa shiminmantaka llukshirka ishkay wiluyu sablishina tukuy llaktakunamanta payta mana kasuk runakunata chaywa winsinanpa. Chaymanta chay runakunata fierromanta rurarishka barawa sinchita kamachinka. Uvakunata sarushpa yakunta surkuhukshinami paykunataka kastiganka. Chasna kastigashpan tukuyta atipak Yaya Diospa piñayninta riksichinka. ¹⁶ Paypa awaniru churarishkanpika chankanpipas shutinka killkarishkami karka kasna: Tukuy Atun

Apukunamanta Atun Apumi, Tukuy Kamachikkunamanta Atun Kamachikmi nishpa.

¹⁷ Chaymanta rikurkani intipi shayarihuk angelta. Payka chawpi silupi pawak anakunataka sinchita kaparishpan rimarka: U raykuychi, tantariychi Yaya Diospa achka kastigashkan runakunapa aychanta mikunaykichipa! ¹⁸ Mikuk riychi atun apukunapa aychanta, suntalukunapa apunkunapa aychanta, sinchi mana manchak runakunapa aychanta, chaymantapas kaballukunapa aychanta, paykunata purichik runakunapa aychanta, tukuy shuk runakunapapas, patronyu mana patronyu, yachayyu mana yachayyu runakunapa aychanta. Tukuy Yaya Diospa kuntrankunapa aychankunata mikuk riychi.

¹⁹ Chaymanta rikurkani chay manchaypa animalta tukuy atun apukunawa suntalunkunawa tantarishka kahukkunata. Chasna tantarishka kahurkakuna chay yura kaballupi tiyahukwa tukuy payta katikkunawapas makanakunankunapa. ²⁰ Chaypi chay manchaypa animalta runakunata llullachik yanapakninwa pakta apirkakuna. Chay yanapakninwa atun yachaywa nima ima uras rikushkankunata rurashkanwa runakunata llullachipayarka. Chasna runakunata llullachishpan kilkarishka karkakuna chay animalpa shutinwa, chaymantapas payshina rikunayu rurarishkata kushichirkakuna. Chasna chay manchaypa animalta yanapakninwa pakta apishpankuna kawsakunata chay asufriwa sintihuk mana wañuk ninama wichurkakuna. ²¹ Chaymanta tukuy atun apukuna suntalunkunawa pakta chay yura kaballupi tiyahukpa shiminmanta llukshihuk sablshinawa wañuchiy tukurkakuna. Chasna wañushpankuna tukuy allpapi kawsak anakunaka saksaktami mikurkakuna.

Jesukristuta kirikkuna paywa pakta shuk waranka watata kamachinankunamanta riman

20 Chaymanta rikurkani shuk angelta silumanta uraykumuhukta. Makinpi apamurka chay supaykunata tapana manchaypa uchku punkupa llawinta, chaymantapas shuk atun kadenata. ² Chaypina chay manchaypa purawata apirka. Chay purawaka chay puntiru Yaya Diospa rurashkan runakunata llullachik Machakuyami. Shuk shutinka Washanchakmi, chaymanta Yaya Diospa Kuntran Supaykunapa Apunmi. Chay angelka payta apishpan kadenawa watarka shuk waranka watarayku. ³ Chasna payta watashpan chay manchaypa uchkuma wichurka. Chaymanta chay uchkupa punkunta llawinwa taparka. Sumakta sinchiyak wikiwapas ratachishpan taparka. Chasna chay purawata alita taparka tukuy llaktakunamanta runakunata chay shuk waranka wata tukurinankama manana llullachinanpa. Chaymantami shuk raturayku llukshinan tiyan.

⁴ Chaymanta rikurkanina apukunapa tiyarinankunata. Chaypi tiyarihurkakuna, maykankunatami Yaya Dioska yachayninta kushka runa masinkunata kawsashkankunamanta tapunankunapa. Chaymantapas rikurkani Jesusta katishkankunarayku wañuchiy

tukushkakunapa almankunata. Paykunaka mana sakishpa Jesukristupa yachachishkanta Yaya Diospa shimintapas yachachipayarkakuna. Chay manchaypa animalta, payshina rikunayu rurarishkatapas manami mañapayarkakunachu. Chaymantapas mana munarkakunachu chay animalpa shutinwa killkarinata. Chayrayku mana urintinkunapi, nima makinkunapi kilkarishkachu kapayarkakuna. Chaypina paykunaka kawsarimushpankuna Jesukristuwa pakta shuk waranka watata kamachirkakuna. ⁵ Chay runakunami wañushkakunamanta puntiru kawsarishkakuna kanahun. Chay shuk wañushkakunaka manara kawsarimushkakunarachu. Jesukristu chay waranka watata kamachishkanwasha paykunapas kawsarimunkakuna. ⁶ Kushilla kankakuna tukuy wañushkakunamanta puntiru kawsarimushkakunaka. Paykunami Yaya Diospa wawankuna kanahun. Manami kuti wañunkakunachu. Yaya Diospa Jesukristupapas runankunami kanahun runakunarayku mañanankunapa, chaymanta Yaya Diosta riksichinankunapa. Jesukristuwa pakta chay waranka watata kamachinkakuna.

Supaykunapa apun wichuy tukushkanmanta riman

⁷ Chay waranka watawasha Yaya Dios supaykunapa apunta chay manchaypa uchkumanta llukshichinka. ⁸ Chay uchkumanta llukshishpan tukuy allpapi llaktakunamanta runakunata llullachishpan tantachinka. Yaya Diosta chiknik llaktakuna kashpankuna yanka shutiyachirishka kanahun Gog Magogpas. [†] Chay llaktakunapa suntalunkunaka yapa achka kankakuna, mana yupaypa, imashnami tiyu. Paykunaka tantarinkakunami Yaya Diospa llaktanpi kawsak runankunawa wañunakunankunapa. ⁹ Chay allpapi tapakta kashpankuna Yaya Diospa runankunapa llaktanma sikarkakuna. Chaypina paykunaka chay arkanapa shamushka Yaya Diospa runankunapa tampunkunawa pakta yuyashkan Jerusalén llaktanta muyukta arkarkakuna. Chaypina nina silumanta urmashpan chay kuntrankunata llampu rupachirka. ¹⁰ Chaypi runakunata llullachishpa tantachik supaykunapa apunka wichuy tukurka chay asufriwa sintihuk nina mana wañukpi, maypimi chay manchaypa animal payta yanapakwa pakta wichuy tukurkakuna. Chaypimi pucha tutanti wiñayparayku parisinkakuna.

Yaya Dios tukuy runakunata wañushkankunamanta kawsarishkankunawasha alitachu rurashkanki nishpa tapunanmanta riman

¹¹ Chaymanta rikurkani shuk atun yura kamachina tiyarinata, chaypi tiyahuktapas. Chasna Yaya Dios rikurishpan siluka allpapas paypa rikushkanpi mana ali kashpankuna chinkarirkakuna. Manana nima maypi rikurirkakunachu. ¹² Chaymantapas rikurkani tukuy wañushkakuna kawsarishkakunata, yachayyukuna mana yachayyukunapas chay tiyarinan puntanpi

† *Rikuy Biblia kastellanopi Ezequiel kapitulokuna 38-39*

shayahukkunata. Chaypina Yaya Dioska killkarishkaku-nata paskachirka. Chay shuk killkarishkatapas paskachirka, maypimi runankunapa shutinkunaka killkarishka kanahun wiñaypa paywa kawsanankunapa. Chaypina tukuy chay kawsarishkakunaka alitachu manachu rurashpa kawsashkankunamanta tapuy tukurkakuna. Yaya Dios paykunapa rurashkankunata killkakunapi rikushpan mana ali rurashkankunamanta kastigarka. ¹³ Chay wañushkakunaka atun yaku mar-manta, chay wañushkakunata wakaychanamantapas tukuy wañushkankunamanta kawsarishpa shamushka karkakuna. Tukuy paykunami mana ali rurashkanku-namanta kastigay tukurkakuna. ¹⁴ Chaymanta chay kawsayta kichuk chay wañushkakunata wakaychakwa paktami chay mana wañuk ninapi wichuy tukurkaku-na. Chay ninami kan kawsarishkakuna kuti wañush-pankuna wiñaypa parisinankuna. ¹⁵ Chaymantapas tukuy maykankunami mana killkarishkachu kanahun chay Yaya Diospa runankunapa shutinkuna killkar-ishkapi, paykunami chay ninapi wichuy tukurkakuna.

Yaya Dioska tukuyta mushuyachishkanmanta riman

21 Chaymanta rikurkani shuk mushu siluta, shuk mushu allpata. Chay puntiru silu, allpa, atun yaku marpas manana tiyarkakunanachu. ² Chaypina Yaya Diospa llaktan Mushu Jerusalén paypa kuchun-manta uraykumuhukta rikurkani. Chayka suma alicharishka karka, imashnami shuk kwintachishka warmika kusayanapa churarin. ³ Chaymanta uyarkani sinchita kaparishpa rimahushkata Yaya Diospa ka-machinan tiyarinanmanta kasna: Chayka Yaya Diospa kawsananmi runakuna chawpipi. Kunanmanta pacha paykunawami kawsanka. Paykunaka paypa runanku-nami kankakuna. Yaya Diosllami paykunapa Yaya Dios-ninkuna kashpan wiñaypa paykunawa kawsanka. ⁴ Chaymantapas paykunapa ñawinkunapa yakunta chakichinka. Manana tiyankanachu wañuy, nima llaki-na, nima wakana, nima nanay. Tukuy ñawpa tiyashkakunaka tukurishka kankakuna nishpa.

⁵ Chaypina chay kamachinan tiyarinanpi tiyahukka ri-marka: Ñukami tukuyta mushuyachini nishpa. Chaypi ñukatana rimawarka: Rimashkaynika shutipami kan. Tukuyta paktachinaynita rikunkichimi. Chayrayku ri-mashkaynita killkay nishpa.

⁶ Chaymanta rimawarka: Ñami tukuy rimashkaynita paktachishkani. Imashnami abesedarioka A-letrawa kallarin Z-letrawa tukurin, chasnashinami ñuka tukuy-ta kallarchik tukuyta tukuchik kani. Rimashpayni tukuy kallarin, chaykamalla nishpayni tukuy tukurin. Maykankunami yakunayak runakunashina kanahun, paykunataka wiñaypa kawsayta kuk yakutashina yan-ka kushpami upyachisha. ⁷ Parisihushpaykichipas ka-suwashpalla kawsashpaykichika kankunata kunaynita rimashkaynitaka amuyankichimi. Ñukallami kasha Yaya Diosnikichi. Kankunaka kankichimi wawaynikuna. ⁸ Maykan runakunami parisinankunata manchash-pankuna sakiwanahun, maykankunami mana ñukapi sinchikunahun, maykankunami millaypata ru-

ranahun, runata wañuchinahun, chaymantapas maykankunami musayanakushpa kawsanahun, su-paykunata kayachikkunapas, maykankunami yanka dioskunata kushichinahun, chaymantapas tukuy maykankunami llullanahun wichuy tukunkakuna chay asufriwa sintihuk mana wañuk ninama, maykantami rimanchi kawsarishkakuna kuti wañushpankuna wiñaypa parisinankuna.

Yaya Diospa llaktan Mushu Jerusalemanta riman

⁹ Chasna Yaya Dios rimashkanwasha shuk angel shamurka. Payka chay kanchis angelkunamanta karka, maykankunami matinkunata talishpankuna chay kan-chis tukurina kastigukunata paktachirkakuna. Chayp-ina rimawarka: Shamuy kanta rikuchinaynipa chay kwintachishkan warmita, chay Obeha Maltapa warminta nishpa. ¹⁰ Chaypina Yaya Diospa Espiritun sumakta tukuy yuyachiwashpan chay angelka apawarka shuk atun urku awama. Chaypimi rikuchi-warka Yaya Diospa Jerusalén suma llaktanta, paypa kuchunmanta uraykumuhukta. ¹¹ Chay llaktaka karka-mi Yaya Diosshina mana rikuyta punchayachik, shuk yapa suma chuya rumi sintihukshina, shuk jaspe ru-mishina yapa suma chuya pasakta rikurik. ¹² Chay llak-taka atun awa muyukta kincharishka karka. Chay kin-chaka chunka ishkey punkuyu karka. Karan punkupika shuk angelmi kuyrarka. Chay punkukunapika chay Is-raelpa † wawankunamanta chunka ishkey miraykuna-pa chunka ishkey shutinkunami killkarishka karkaku-na. ¹³ Kimsa punkukunaka inti llukshinamanta karkakuna, kimsa punkukuna anak partimanta karkakuna, kimsa punkukuna uray partimanta karkakuna, kimsa punkukunaka inti yaykunamanta karkakuna. ¹⁴ Chay llaktapa rumiwa kincharishkanpa sapinka chunka ishkey atun rumikunayu karka. Chay rumikunaka tukuy awankunapi kahuk rumikunata sinchikuchikmi karkakuna. Chay atun rumikunapika chay Obeha Maltapa chunka ishkey apostolkunapa shutinkuna killkarishka karkakuna.

¹⁵ Chay ñukawa kwintak angelka shuk oromanta tupuna kaspita charihurka chaywa chay llaktata, punkunkunata, kincharishkantapas tupunanpa. ¹⁶ Chay llaktapa sunininka anchuyinpas chasnalla pari-hu karkakuna. Chasna chay llaktata tupunan kaspiwa tupushpan chunka ishkey waranka estadios tupu kar-ka. Chay llaktapa sunininka anchuyininka awayninka chasnalla parihu karkakuna. ¹⁷ Chaymantapas chay llaktapa kincharishka awayninta tupurka. Runakunapa tupunanpi tupushpan shuk pachak chusku chunka chusku kuti chawpi makinchi karka.

¹⁸ Chay llaktapa kincharishkanka suma chuya jaspe rumimanta rurarishka karka. Kikin llaktaka oroman-talla rurarishka karka, espehushina chuya, pasakta rikurik. ¹⁹ Chay kincharishkanpa sapin chikan suma chuya rumikuna karkakuna. Chay sapinpa puntiru atun rumika jaspe rumi karka. Ishkaynin atun rumika safiro rumi karka. Kimsaynin atun rumika ágata rumi

† Rikuy Génesis killkapi 32.27-28

karka. Chuskuynin atun rumika esmeralda rumi karka. ²⁰ Pichkaynin atun rumika ónise rumi karka. Soktaynin atun rumika kornalina rumi karka. Kanchisnin atun rumika krisólito rumi karka. Pusaknin atun rumika berilo rumi karka. Iskuynin atun rumika topasio rumi karka. Chunkaynin atun rumika krisopraso rumi karka. Chunka shuknin atun rumika jasinto rumi karka. Chunka ishkaynin atun rumika amatista rumi karka. ²¹ Chay kincharishkapa chunka ishkay punkunkunaka yapa chaniyu atun yura chuya wallkakuna karkakuna. Karan punkunkunaka shuk wallkallawa rurarishka karkakuna. Chay llaktapa chawpinpi kahuk anchu ñampika oromantalla espehushina chuya pasakta rikurik karka.

²² Chay llaktapi manami rikurkanichu Yaya Diosta mañana wasintaka. Chay llaktapi kawsak runakunaka maypipas tukuyapa apun tukuyta atipak Yaya Diosta chay Obaha Maltapas kushichinkakuna, tukuy parti paykunawa kahushkankunarayku. ²³ Chay llaktapika manami munanahuncho intita, nima killata punchayachinankunapa. Yaya Dios kikin mana rikuyata punchayachik kashpanmi chay llaktata punchayachirka. Chaymanta chay Obaha Maltapas chay llaktata punchayachik kan. ²⁴ Tukuy allpakunamanta runakuna chay llaktapa punchayachishkanpi kawsankakuna. Tukuy allpakunamanta atun apukunaka tukuy yapa suma tiyapushkankunata chay llaktama churak rinkakuna. ²⁵ Chay llaktapi mana tuta tiyashpan punkunkunata nima ima uras tapankakunachu, tukuy uras paskarishkalla kankakuna. ²⁶ Tukuy llaktakunamanta chay llaktama rishpankuna tukuy yapa suma tiyapushkankunata churak rinkakuna. Chaymantapas tukuyta churak rinkakuna, maykan tiyapushkankunamantami runakuna paykunata kushichirkakuna.

²⁷ Chay llaktapika nima ima uras yaykunkakunachu uchankunamanta mana picharishka runakunaka, nima millaypata rurak runakuna, nima llullachikkunapas. Chaypika yaykunkakunami maykan runakunallapami shutinkuna killkarishka kanahun chay Obaha Maltapa killkanpi wiñaypa Yaya Dioswa kawsanankunapa.

22 Chaymanta chay angelka rikuchiwarka shuk suma chuya yaku shutuhukta. Chayka wiñaypa kawsayta kuk yakumi karka. Suma chuya pasakta rikurik karka. Chay yakuka Yaya Diospa tiyarinanmanta chay Obaha Maltapa tiyarinanmantapas llukshirka.

² Chay llakta ali anchu ñampi chawpita shuturka. Chay yaku mayankunapika wiñaypa kawsayta kuk muyuyak kaspikuna tiyarka. Chay kaspikunaka muyuyanahun karan wata chunka ishkay kuti, shuk kuti karan killa. Paypa pankankunaka tukuy llaktakunamanta runakunata ampik karkakuna. ³ Chay llaktapika manana tiyankanachu Yaya Diospa kastiganan runakunaka. Yaya Dios chay Obaha Maltawa pakta chay llaktapi tiyarishpankuna kamachinkakuna. Tukuy runankunami paykunallata kushichishpa kawsashunchi. ⁴ Chaypika ñawipurami Yaya Dioswa rikunakushunchi. Paypa shutinwami urintinchikunapika killkarishka kashunchi.

⁵ Chaypika manana tiyankachu tuta. Manami munashunchinachu lamparinkunata, nima intita. Yaya

Dios ñukanchipa amunchi kashpan ñukanchirayku punchayachinka. Chaypinami paywa pakta tukuy uras wiñaypata kamachishunchi.

Jesukristupa shamunan ña kuchupi kananmanta riman

⁶ Chaymanta Jesukristuka rimawarka: Tukuy kay rimashkaynika shutipami kan, tukuy chaykunaka paktarinkakunami. Tukuyapa apun Yaya Dios, maykanmi paypa yachayninwa yachachikkunata yuyachin, paypa angelta kacharka kankuna paypa runankunata utkalla pasananta rikuchinanpa. ⁷ Alita yuyariychi, ñukaka utkallami kuti shamusha. Kushilla kankakuna maykankunami kay pasanmanta killkarishka shimita kasunahun nishpa.

⁸ Chaypina ñuka Juan chaykunata rikushpayni uyashpayni rikuchiwak angelpa puntanpi kunkurkani payta kushichinayni. ⁹ Chasna paypa puntanpi kunkurishpayni rimawarka: Ama chasna rurawaychu. Ñukapas kashina Yaya Diosta kasuk kani. Chaymanta Yaya Diospa yachayninwa yachachik masakikunashinallatatami, tukuy kay killkarishkata kasuk runakunashinallatatami Yaya Diosta kasuk kani. Yaya Diosnin chillata kushichiy nishpa.

¹⁰ Chaymanta Jesukristuka rimawarka: Ama pakalla wakaychaychu kay killkapi pasanmanta killkarishkata, ña paktarinan punchakuna paktarihushkankunarayku. ¹¹ Millaypata rurak runakunaka millaypallata rurashpa katinahun. Millaypa yuyayyu runakunaka millaypa munanankunallata katinahun. Alita rurashpa kawsak runakunaka aliillata rurashpa katinahun. Uchankunamanta picharishka ucha illa runakunaka Yaya Diosta yuyashpa kasushpalla katinahun. ¹² Alita yuyariychi, ñukaka utkallami shamusha. Shamushpayni karan runata rurashkan tuputa kusha. ¹³ Imashnami abesedarioka A-letrawa kallarin Z-letrawa tukurin, chasnashinami ñuka tukuyta kallarchik tukuyta tukuchik kani. Rimashpayni tukuy kallarin. Chaykamalla nishpayni tukuy tukurin. Manarapas nima ima tiyashpanra ña tiyarkani. Tukuy imakuna tukurishpanpas ñukaka kawsashallami. Ñukamantami tukuy kallarirka, chaymantapas chasnallatatami ñuka munashpaynilla tukurinka. ¹⁴ Kushilla kankakuna maykankunami llachapanta taksarishka runakunashina uchankunamanta picharishka kanahun. Paykunallami chay llaktapa punkunkunata yaykunkakuna, chaymantapas chay wiñaypa kawsayta kuk kaspipa muyunta mikunkakuna. ¹⁵ Tukuy allkushina kawsak runakunaka, supaykunata kayachikkuna, musayakkuna, runata wañuchik runakuna, yanka dioskunata kushichikkuna, chaymanta tukuy llullaysiki runankunapas Yaya Diospa kawsanan kanchallapi kipurinkakuna, manami yaykunkakunachu.

¹⁶ Ñuka Jesusmi ñukapa angelta kacharkani tukuy parti tantarihuk kasuwak runaynikunata tukuy kaykunata rimanapa. Ñukami kani atun apu David wañupa miraymanta. Chaymantapas chay istrilla ruyunchi pakarihushkapi rikurishina kani nishpa. ¹⁷ Yaya

Diospa Espíritun ñukanchi chay Obeha Maltapa runankunawa pakta rimanchi shamuy Amunchi Jesús nishpa. Kankunapas chasna kayashkanchita uyashpaykichi payta munashpa kayaychi shamuy nishpa. Tukuy kankuna, maykankunami yakunayak runakunashina kankichi, shamuychi chay wiñaypa kawsayta kuk yakuta yanka apishpa upyanaykichipa. ¹⁸ Tukuy kankunata kay killkapi pasananmanta killkashkaynita uyak runakunata rimani: Kay rimashkaynita chikanyachishpa mirachishpaykichika Yaya Dioska kankunata kay killkapi killkashkayni manchaypa parisinakunawa kasti-

ganka. ¹⁹ Chaymantapas kay killkapi pasananmanta killkashkaynita chikanyachishpa pishichishpaykichika Yaya Dioska kankunata arkanka kay killkapi killkashkayni wiñaypa kawsayta kuk kaspipa muyunta mana mikunaykichipa, nima kay killkapi killkashkayni paypa suma kawsananpi kawsanaykichipa.

²⁰ Tukuy chaykunamanta shutipami nishpa rimak Jesukristuka nin: Utkallami shamusha nishpa.

Chasna kachun. Shamuy Amuyini Jesús.

²¹ Pay tukuy kankunata llakichishpan alita rikuchun. *Chayllatami ñuka Juan killkashkani.*